SECVNDA PARS

Decisionum Aurearum D. Nicolai Boerii

Senatus Burdegaleñ. clarissimi Præsidis, quæ Summarijs & Indice locupletissimo, Opera cuiusdam Doctoris Vtriusque Iuris celeberrimi decoratæ, in magnam nostri seculi Iurisperitorum commoditatem nunc primùm in lucem prodeunt.

Huic parti adiecit D. NICOL. BOERIVS *Additiones nouas in Tractatum Ioannis Montani de Autoritate Magni consilij, cum Tractatu de statu & uita Eremitarum.*

LVGDVNI,

Apud Michaelem Parmenterium,

& Ioan. Franciscum de Gabiano.

M. D. XLIIII.

Cum priuilegio Regio.

Priuilege du Roy pour ſix ans.

FRANCOYS par la grace de Dieu Roy de France, Au Preuoſt de Paris, Seneſchal de Tholoſe, & Lyõ, Bailly de Rouen, & Maſcon, & à tous nos aultres Iuſticiers & Officiers, ou à leurs Lieuxtenans, & à chaſcun d'eulx ſi cõme à luy appartiẽdra, ſalut & dilection. Receu auons l'humble ſupplication de Michel Parmentier, marchant libraire demeurant en noſtre ville de Lyon; contenant que puis aulcun tẽps en ça, il a faict dreſſer, corriger, & mettre en forme deue à ſes fraiz, & miſes, par l'aduis & meure deliberation de gens de grand ſcauoir & experiẽce, certain liure intitulé, Deciſiones tam magni cõſilij, quàm Senatus Burdegalenſis per D. Nicol. Boerium, tertium Præſidẽ Senatus Burdegalenſis collectæ: Lequel il vouldroit volẽtiers faire imprimer, vẽdre, & diſtribuer: mais il doubte q̃ aultres libraires ſe voulſiſſent ingerer d'imprimer, ou faire imprimer, vendre & diſtribuer ledict liure, & q̃ parce il fuſt fruſtré & luy fuſt tollu le merite du labeur, fraiz, & miſes par luy ſupportées, ſi par nous ne luy eſtoit ſurce pourueu de noſtre grace, humblement requerant icelle. Pourquoy nous ces choſes conſiderées inclinans liberallement à la ſupplication dudict Michel Parmentier, ne voulons le merite de ſon labeur luy eſtre tollu, ne le recouuremẽt de ſes fraiz, & miſes luy eſtre empeſché. Pour ces cauſes auons audict ſuppliant octroyé & octroyons, voulons & nous plaiſt de noſtre grace eſpeciale par ces preſentes, que iuſques au temps & termes de ſix ans, à cõpter du iour & datte que ledict liure ſera imprimé, aultre que ledict ſuppliant, ou ayant pouuoir & charge de luy ne puiſſe imprimer, ne faire imprimer, vẽdre, ne diſtribuer en noſtre Royaulme ledict liure. Si vous mandons & commandons par ces preſentes, que de noz preſentes graces, permiſsiõs, & octroy, vous ſouffrez & laiſſez ledict ſuppliant iouyr & vſer pleinement & paiſiblemẽt en faiſant, ou faiſant faire à tous libraires, imprimeurs & aultres, expreſſe inhibition & deffence de par nous, ſur certaines & grandes peines à nous à applicquer, & de confiſcation deſdictz liures, & aultre amende arbitraire, que durant ledict tẽps de ſix ans, ilz n'ayent à imprimer ledict liure. Car ainſi nous plaiſt il eſtre faict, nonobſtant quelconques lettres ſubreptices à ce contraires. Mandons & commandons à tous nos Iuſticiers, Officiers & ſubiectz, que à vous en ce faiſant ſoit obey. Donné à Sainct Iuſt ſur Lyon, le vj. iour d'Octobre, L'an de grace, M. D. X L I I. Et de noſtre Regne, le vingthuictieſme.

Par le Roy en ſon conſeil eſtably à Lyon.

Ainſi ſigné *Coeſier.*

NICOLAI BOERII

IVRIS VTRIVSQVE DOCTORIS

celeberrimi Deciſionum aurearum Pars Secunda, in huius ſeculi Iuriſprudentiæ ſtudioſorum maximam commoditatem feliciter exorditur: præpoſitis ſiquidem cuiq; Deciſioni Doctoris cuiuſdam eruditiſsimi Summarijs: & adiecto Indice locupletiſsimo.

Summæ.

1 Mulier omnia bona ſua in dotem dare poteſt & primo & ſecundo viro.
2 Mulier ſecundò nubens non reddita tutela, an perdat lucra prioris viri.
3 Mulier an liberos ſecundi viri poſsit inſtituere vel eis donare.
4 Mulier ſi det omnia filio ſecundi viri & primo nihil, quid iuris. nume. 5. & 6.
7 Legitima non debetur repudianti.

Quæſtio CCI.

Si pater, aut mater

tranſiens ad ſecunda vota poſsit in dotẽ ſecundo dare viro omnia bona ſua. Et ſi illa (excepta quingentarum librarum ſumma filiæ iure inſtitutionis relicta) viro aut eius ex alia vxore filio, aut alijs cognatis, & parentibus eiuſdem viri donauerit, an valeat. Et qualiter inter eos de iure fiet bonorum diuiſio.

Deciſio.

CHRISTI Benedicti, ac intemeratæ, & glorioſæ perpetuæ virginis Mariæ eius piæ genitricis nominibus inuocatis, amẽ.
1 Et † quo ad primum dubiũ dico mulierem non ſolũm omnia bona ſua primo, ſed etiã ſecundo viro in dotem dare poſſe. De primo viro eſt tex. in l. nulla lege. C. de iure dot. & l. mulier bona. ff. eod. & Bart. latè. in l. ſi conſtante. ſoluto matr. & in quæſtio. per eum diſputata. inchoan. Mulier habens amplum. & Abb. Sicul. conſil. xlvj. col. j. verſi. venio ad ſecundum dubium. volu. j. De ſecundo viro tex. in l. hac edictali. in prin. iuncta gloſ. in verbo, diuidit. C. de ſecun. nup. & ibi omnes ita tenẽt. inſuper Ioã. de Garonis. col. iij. verſi. in tex. ibi nec dotis. & ibi idem Bertrã. de Carpen. nume. xvij. & tex. in l. ſine liberis. C. de dona. ante nupt. & in l. vna. & ibi gl. j.

C.de inofficio.dot. & ibi scriben.& tex.in §. & ibi
Iacob. de Bello visu. in primo contrario. & etiam
Bartol.& idem in §. nec illud quoque nobis relin-
quendum.& ibi glos.in authen.de nupt. collat.iiij.
& Alexan.consi.cxxij.& consil.cxlij.lib.vij. & dixi
suprà quæsti.xcv.inchoan.Stante consuetudine ci-
uitatis Burdegalæ,in prin.& Angel.cõsil.cccxcvj.
col.ij.circa mediũ. versi.primitiuam autem dotem.
& Sozi.consil.lxxxj. nume.vj. volu.iij. & Bertran.
de Carpen.consi.xix. nume.j.volu.j.& infrà dicam.
Fallit in tribus casibus,in quibus mulier nõ potest
secundo dare viro, nisi tertiam partem bonorum,
vt notat.in l.j.cum sua authen. eisdem pœnis. C.de
secundis nupt.qui tamen casus de consuet.non ser-
uatur : quia siue infra siue post annum luctus con-
trahat,dare potest totam dotem,vt omnia sua bo-
2 na,vt dictum est : † quamuis in vltimo casu,quan-
do post annum luctus non reddita tutelæ admini-
stratione nec petito tutore, instat multum Ioan.de
Garonis.in dicta l.j.in tertio not.& in dicta authẽ.
eisdẽ.in verbo,parit.versi. subijcit,& in dicta l.hac
edictali.col.iiij. quòd non posit dare,nisi tertiam,
quæ soluto matrimonio reddi debet ad filios pri-
mi matrimonij.& idem Bertrã.de Carpen.in dicta
l.hac edictali. nu.xviij. Et pariter lucrum, quod ab
ipso viro prouenit perdit,secundum Doct.in dicta
l.j.per tex.singul.in §.sui autem tutelam.in authen.
de nupt.& ibi Angel.& Ioan.Fab.& Albe.in dicta
authen.eisdem.& Ioan.Nicol.in respon. primi du-
3 bij cogita.†Et quo ad secundam quæstionem an ti-
tulo donationis, aut institutionis posit secundo
viro,aut eius filio ex alia vxore nato donare.Et vi-
detur quòd non, cùm vna & eadem persona repu-
tentur pater & filius.l.fi.C.de impub.& alijs substi.
& in l.in suis.ff.de libe.& posthu.& tex.in terminis
in dicta l.hac edictali.ibi,omni circunscriptione,si
qua per interpositam personam vel alio quocunq;
modo fuerit excogitata,cessante,Ad idem tex.in di
cto §.optimè.ibi,nulla machinatione neq; per sup-
positas personas, neq; aliquam causam interponi
valente,&c. & in l.si constante.in fi. C.de donatio.
ante nup. & tenet Paul.de Castr.in authen. vnde si
parens. col.ij.post princ. versi. Et sic quando ex eo
non habebat filios : vnde tunc siue relinquat ipsi
viro,siue liberis suis ex alia vxore,habet locum di-
spositio dictę l.hac edictali.& idem Flor.de sancto
Petr.in sua quæst.per eum disputata exordien.Mu-
lier primo viduita. in tertio dubio.& Ioan.de Ga-
ronis in dicta l.hac edictali.in princ. col.ij.versi.in
tex.ibi,seu vitrico.quamuis aliâs vitricus,& etiam
nouerca posit donare priuigno.l.censualis. & ibi
Bald.& Doct.C.de donatio.& idem tenet Bertran.
de Carpen.in dicta l.hac edictali.nume.xj.cum seq.
Et idem si fiat talis donatio,secundũ Cy.ibi,quæst.
vlti.fratri mariti secundi vel eius cognatis, arg.l.si
per impresionem. in fi. ibi,si qui vel coniugis vel
amici nominibus abutentes. C.de his qui vi me-
tus've causa fiunt. & in l.vna. ibi,illud etiam adij-
cientes,vt nec per interpositam personã.C.de con-
tract.iudic.& ipsum sequitur Bald.ibi.col.iiij.versi.
omni circunscriptione.& Alexan.in addi.ad Bart.
in fi.primæ addi.qui allegat Bald.ita consuluisse.&
idem Bal.in dicta l.vna.in iiij.quæst.de inoffi.doti.
per tex.in l.quidam cum filium. ff.de hæredi.instit.
vbi glos.j.& ij.notat filium non posse inuenire me-
liorem amicum,ꝙ patrem.l.fi.in princ. C.de curat.
furiosi. Et tamen credebat contrariũ quod non in-
uenit, prout sæpe euenit clericis infirmis timore
mortis renuntiantibus eorũ beneficia amicis,con-
ditione sanitate eis data restituẽdi,quod minimè fa
ciunt,vt sæpe vidi,& idem tenet Bald.consi.cxlvj.
exordi. Quædã nobilis domina Agnesina.vol.iij.
cuius consilij ponam.j.casum.Secus videtur esse in
alio donante mulieri cõtemplatione viri,aut viro
contemplatione mulieris, vt voluit Ludo. de Ro.
consil.cccv. quid sequitur Bertran.de Carpento.
consil.cccvj. volu.ij. per not.in l.sed si plures. §.in
arrogato.ff.de vulg.& pupil.Sed de Ripa in dicta l.
4 fœminæ. nume.xxvj.tenet opi. Ludo. †Ideo si mu
lier omnia bona sua secundo viro vel eius filio , &
nihil filio,aut filię ex primo thoro,vel etiã aliquid
donauerit,quantum debeat habere filius,duæ sunt
opi.quarum prima est,quòd si nihil dedit,illa bona
debent inter liberos & vitricum,aut nouercam vel
eius filios diuidi, & hanc opi.tenuit glos.in dicta l.
hac edictali. in verbo, diuidi. quam ibi sequuntur
Ioan.Fab.Iacob. de Rauen. Petr.de Bella pertica,
Alber.& Sali.quæst.ij.& iij. Si verò aliquid minus
legitima reliquerit , tunc totum vltra legitimam
quam filius præcipuã habebit,diuidet inter filium
& vitricum,vt tenet ibi Cy. quæstio.ij.& iij.& iiij.
& Bal.col.iij.versi.ibi,minor portio. & col.penul.
in fi. versi. Modo statim occurrit aliud dubium.&
quæst.seq.& latius Saly.quæst.iij.& Ang.in l.quo-
niam præteritæ.eo.ti.sequendo etiã glos. in authẽ.
ad eos solos.eod.ti.& idem Angel.consil.cclxxxv.
inchoan.super primo puncto.versi.descendo nunc
ad secundum.& Pet.de Anch.cõsil.cj. Raph.Cum.
consil.cix.& Alex.consil.clviij.lib.v.& Bal.consil.
clij.aliâs clxj. incip. Secũdæ vxori nullo titulo lar-
gitatis. vol.iiij.& Decius cõsil.ccxlvj. exordien.re-
quisitus ab illustri gubernatore Delphinati. & idẽ
Ioan.de Ana. cõsi.lxvij. inchoan. Viso puncto,in
quo dicitur,quem ibi sequitur Ludo.Bolo.in addi.
5 in fin.†Contrarium quo ad primum,scilicet quãdo
nihil relinquit,tenuit gl.in dicto §.optimè. in ver-
bo,quippe hic manifestè colligitur,quòd filius vel
filia debet prius debitum iuris subsidiũ habere hoc
est legitimam, & postea beneficium iuris illius §.&
l.hac edictali. & ibi idem Bart.summãdo tex.illius
§.optimè.Ita quod vnũ non tollitur per aliud,cùm
ad diuersa tendant. Et eam ibi etiã sequuntur Iaco.
de Bello visu. & Angel.& Bartol.in dicta l.vna. de
inoffi.dot.& ibi Bal.in tertio contrario.& Paul.de
Cast.col.ij.versi. in alia glos. quæ incipit,& amplè
Ioã.de Garo.in dicta l.hac edictali. & Azo.in sum-
ma.eod.ti.§. Quare & qualiter.col.ij.versi.sic vidi-
stis de pœna.cum seq. quem sequitur Henri.Bohic
in cap.fi. col.j. in fi. de secun.nup.& Fabia.de Gio-
chis,in repeti.authen.nouissima.fol.ix.col.iiij. an-
te fin.versi. Vtrum in casu l.hac edictali. & Sozin.
consil.lij. nu.ij.vol.iij.& latius consi.xxxv. nu.xix.
cum

cum seq.vol.iiij.& Signo.de homicid. cõsil.clxxix.
inchoan.quędam mulier transiuit ad secunda vota.
& Pet.de Ferra.for.libel. quo vxor agit ad dotem.
in verbo,dictæ dominæ.col.penul.in fi.versi.dein-
de quæritur.fol.cxxvij.& Bal.cõsi.clxxxviij.incip.
quædam domina Nicolina.in fin.vol.iiij.& amplè
Bertran.de Carpen.in dicta l.hac edictali.versi. ita
tamen. nume.x.vbi enumerat xviij.Doct.tenentes
opi.glo.in dicto §.optimè. & respondet ad motiua
Sali. Petr.de Anchar. & aliorum pro prima parte
alleg. Vnde legitima venit prius detrahenda reme
dio inoffic.donationis vel dotis, quæ est tertia to-
tius hæreditatis. Et residuum beneficio dictæ l.hac
edictali.quod inter filiũ & victricũ vel nouercam
diuidet,scilicet ꝙ ipse victricus vel nouerca perci-
piet tantum, quantum filij legitima ascendit, & sic
aliam tertiam partem. Aliud verò totum restans
(quæ sunt duæ tertiæ) dabit filio vel filiæ,aut libe-
ris, si fuerint duo, & diuidetur inter ipsos solos fi-
lios tantùm. Et sic vnus vel duo filij habebunt tres
quartas totius dotis vel rerum donatarum. Et vir
secundus aliam quartam.& idem Bertr.de Carpen.
in dicta l.hac edictali.versi.ita tamen. nu.xj. & xij.
Et hoc quãdo nihil relictum fuit filio vel filiæ,aut
liberis quod raró accidit, nisi propter ingratitudi-
nem,ob quam perdit legitimam,& beneficium di-
ctæ l.hac edictali. per tex.ibi,& in dicto §.optimè.
in verbo,ingratitudine. & ibi Angel.& Bertrand.
de Carpen.in dicta l.hac edictali.in fin. nume.xxij.
Et ibi latè vide,an filia dotata per statutũ à succes-
sione exclusa perdat beneficium dictæ l.hac edicta-
li.quod not.pro consuet.Burdegalen. per quam fi-
lia cum terra & pecunia dotata, aut quæ renuntia-
uit successioni paternæ,est exclusa à successione,vt
6 suprà dixi, quæst.cxv. †Secundo verò casu,quãdo
pater vel mater donauit,aut reliquit certum quid
filio vel filiæ,vt in casu nostro,in quo mater dona
uit filiæ (donatione inter viuos omniũ bonorum
facta filio victrici ex alia sua prima vxore) quingẽ
tas libras Turonẽ. Et postea similem summã quin-
gentarum librarum suo in testamẽto eodem die fa-
cto eidem reliquit iure institutionis pro omni iu-
re, vt infrà dicam. & tamen non videtur nisi vna
summa & quantitas , & non plures vel diuersæ re-
lictæ,cum eodem & non diuersis tẽporibus relictæ
fuerint,vt tenent Flor.de sancto Pet.Bald.& Iaco.
de sancto Georg. in l.quinquaginta. ff.de probat.
& Barto.& Doct.in l.si pluribus.§.j.ff.de legat.j.de
quo per Alexan.consil.iiij. volu.j. Et tunc isto casu
secundum veram opin.decisam, per text.in dicta l.
hac edictali.& §.optimè.& dicta l.quoniam prę̨ter-
itæ.volentem vtrobique illud plus datum haberi
tanquam nõ scriptum,neq; relictum aut datum vel
donatum,& dari debere filijs primi matrimonij,&
inter eos solos diuidi.Et ita intelligunt Doct.suprà
pro hac parte allegati.Et sic totum illud quod plus
fuit datum vel relictũ victrico vel nouercę,aut eo-
rum filijs,deuoluitur ad filium vel filios primi ma-
trimonij,vt ipsi plus consequãtur,quàm victricus
vel nouerca. Igitur cùm hîc mater dederit quingen
tas libras filiæ suę ex primo matrimonio & victri-
co,& eius filio totum residuũ bonorum quod illud
totum vltra datum dari debet & deuolui ad ipsam
filiam,etiam quantũcunq; datum filiæ,aut filio fue-
rit minimũ,dum tex.dicit in dicto §.optimè. versi.
si verò inęqualia,quæ relinquuntur &c. ibi,inquã-
tum,qui minus habet filius ex illius substãtia per-
cepit.& idẽ dicitur in dicta l.hac edictali.in versic.
sui autem non ex æquis.ibi,quàm filius vel filia ha
bet,cui minor portio &c. & ibi Salic. nume.v. &
Ioan.de Ana.in dicto cap.final. col.iij.versi. Ex his
concludit hîc. Et sic confunduntur opi. contrariæ
aliorum doctorum legentium illam.l.velle æquari
victricũ aut nouercam filio,aut filijs primi matri-
monij in illo pluri : quem intellectum non patitur,
salua eorum dixerim pace, quia text.ibi clarè dicit
ad liberorum personas deferri. Vnde si mulier bi-
nuba habebat in bonis quatuor cẽtum,de illis do-
nauerit,aut reliquerit filio centum , & reliqua tre-
centa suo secundo viro vel eius filio , reuocantur
ducenta,quæ dabuntur filio primi matrimonij. Et
sic consuluit Benedict.Capra.eius consi.lj.& Bertr.
de Carpen.consil.x. nume.j. & consil.lxiij. nume.j.
& iiij.volu.j. & consi.cclxxxvj. nume.v. volum.ij.
antiq.& consil.ccviij.volum.j. nouorum.& singu-
lariter consi.cij. vol.iij. & etiam Capra consi.lxxxj.
volens etiam habere locum,si donatio bonorum
facta fuisset ante contractum matrimonij illi, cum
quo secundò cõtraxit matrimoniũ.Et istã partem
tenuit etiam Cornel.consil.xxxiij.inchoan.Memi-
ni me bis aliâs cõsuluisse.Et singulariter cõsi.xliiij.
& cxviij.vol.j. narrans Bald.de Bartolinis,& plu-
res alios Docto. peritissimos pro hac parte consu-
luisse,insuper domi.Flor.de sancto Per. deridentes
decis.Cy.Bal.& aliorum contrarium tenentium in
locis suprà pro parte prima allegatorũ loquẽtium
tanquam sine ratione, & contra literam expressam
dictę l.hac edictali.& dicti §.optimè.& pariter istã
partem tenuit Ludo.de Ro. consil.ccccxlvij.& seq.
col.ij.& Fulg.cõsi.xcvij.& etiam in dicta l.hac edi-
ctali.& ibi idem Bertrã.de Carpen. in verbo,si ve-
rò plus. nume.xviij.versi. in tex.ibi,ad liberorum.
& authẽ.de Cana.in tract.de insinuatione.in secun-
da parte prin.quæst.vij.& Bal.in dicto consi.cxlvj.
incip.quædam nobilis domina Agnesina. vol.iij.
volens,quòd si mater habẽs filium & filiam ex pri-
mo,& ex secundo matrimonio tres filios, instituat
filiam in centum & filiũ primi,& filios secundi ma-
trimonij in omnibus bonis pro medietate æquis
portionibus.Et in alia medietate secundum virum
instituerit hęredes, hoc addito,quòd si dictus secun
dus vir totam medietatem capere non posset,illud
plus quòd ipse capere nõ posset de dicta medietate,
relinquebat iure legati dictis filijs secundi matrimo
nij omnimodo,via,iure, & forma quibus melius
posset,&c.quòd illud plus,supradicta clausula non
obstante debet dari filijs primi matrimonij,dicens
hanc esse veritatem:quia videtur fecisse in fraudem
liberorum primi matrimonij, vt ibi vide. Et facit
quod in simili decidit Bertran.de Carpen. in dicta
l.hac edictali. in verbo, si verò plus. nume.xix. de
matre plus relinquente secundo coniugi,quàm vni
ex liberis primi matrimonij , & instituentur hære-
dem vniuersalem filiũ secundi matrimonij. Quod

vitricus videns liberos primi matrimonij velle illud plus auferre, repudiauit tale relictum quod accrescebat filio suo hæredi vniuersali, cuius erat legitimus administrator, non nocere talem repudiationem filijs primi matrimonij: & ita consuluisse, vt dicit constare eius consi.lvj. Et secundum istam & veram decis. textualem fuit conclusum, & iudicatum per Arrestum curiæ in fauorē dominæ Franciscæ de Voysins, Vicecomitissæ de Chaillano actricis. Contra dominum Esmundum de Gimel, eiusdem actricis vitricum, & Petrum Gimel dicti Esmundi filium reos, quibus nobilis Antoneta de Rupeforti, materq; præfatæ actricis omnia sua, & illa, quæ non poterat donare, bona tam inter viuos, quàm in vltima voluntate donauerat, ad quæ restituenda condemnati fuerunt eidem actrici excepta quingentarum librarum summa, cùm tantam summā donasset actrici filiæ suæ. Latum Arrestum die xv. Maij, vigilia Pētecostes, anno domini 1535. Licet plures tenuissent opi. Cy. & aliorum suprà in j. parte alleg. Tamen (vt inquit Azo in sum. C. de bo. quæ libe. col. ij. versi. ꝙ si) hodie in modio randi nō est vola plena sciendi. Et reliqua pars dominorum (de quorum numero tanquam pręsidens in illo processu eram) tenuit textualem decisionem, quam limitaui esse veram, nisi pater, aut mater simpliciter reliquerit filio, aut filiæ vel liberis minus legitima iure institutionis: quia tunc legitima debet suppleri filio, aut filiæ, & tantum dari vitrico vel nouercæ, & residuum dari filio, vt voluit Bald. in dicta l. hac edictali. col. iij. versi. ita tamen. & col. penult. versi. amplius. circa istam materiā. cum seq. & in d. l. vna. ver. Quartò quęro. de inoffi. dot. & in d. cōsi. clij. incip. Secundæ vxori &c. vol. iiij. Et sic secundū Bal. vbi solùm decē solidi fuissent relicti, qui pro legitima non sufficiunt, debet suppleri per legem vsq; ad legitimā, cùm ipso iure fiat. l. scimus. in princip. & ibi Doct. & in l. omnimodo. in prin. & ibi Angel. Paul. de Castr. & Iaso. de inoffic. testa. Et quāuis ista repletio legitimæ fiat ipso iure, non tamen ex testamēto, sed ex tacita patris, aut matris voluntate fictione iuris: quia præsumitur hæres in legitima instituta; ergo vitricus, aut nouerca debet habere, quantum est in isto relicto facto filiæ suppleto per legē, & ipsum sequitur Ioan. de Ana. in dicto consi. lxviij. & Bertrā. de Carpen. in dicto consi. x. nume. iiij. vsq; ad nume. vij. vol. j. & Ioan. de Garo. in dicta l. hac edictali. col. vlt. versi. Si verò relictum est minus legitima. & Fran. de Aret. in l. ex facto. col. xvj. versi. Adde etiam inquantū Bar. cum seq. col. de vulg. & pupil. & Decius in l. humanitatis. col. v. de impube. & alijs substi. & Ioā. Rub. cōsi. cxv. in quibus locis Frā. Dec. & Rub. adducunt simile de subst. exēplari, de qua in d. l. humanitatis. patrē ita demū posse substituere filio furioso exemplariter, si ei legitimā reliquerit. Et tamen si minus legitima fuerit relictū, debet suppleri, & valebit secundum Bar. in d. l. ex facto. & communiter Doct. ibi, & in d. l. humanitatis. & dixi suprà, quęst. cxliiij. incip. Et veniēdo ad. Sed Sali. in d. l. hac edict. q. vij. tenet cōtrariū: quem ibi sequitur Iac. de san. Geor. vt refert ibi Ioan. de Garo. versi. ita tamen. col. ij. versi. Et dubitatur stante hoc, qui videtur sequi hāc opin. dicens plures prouinciales Doct. consuluisse Arelatæ. & idem Cornel. in dict. cōsil. xliiij. col. iij. in prin. versi. Idem etiam Bal. vol. j. & consil. præallegato cxviij. Et quamuis ista opi. videatur apparentiam habere, per tex. illius l. hac edictali. in verbo, Sui autē. ibi, quàm filius vel filia habet, cui minor portio vltima voluntate derelicta vel data. Et ibi glos. & idem dicitur in dicto §. optimè. tamen, per tex. qui vtrobiq; ibi sequitur. Ita tamē vt quarta, id est tertia, quæ eisdem liberis debetur ex legibus, nullo modo minuatur, &c. Ergo sequitur, si in vltima voluntate minus legitima fuerit relictum, repletionem debere fieri, & per cōsequens tantùm vitrico dari. Sed hanc Bal. opi. communem intellige primo, nisi pater aut mater expresè vetuisset repletionem fieri, & filium vel filiam esse contentum, vel cōtentam sibi iure institutionis relicto, & plus non posse petere de bonis suis, tunc cùm constet de voluntate, non debet fieri supplemētum legitimæ, vt voluit Paul. de Cast. in dicta l. omnimodo. col. ij. versi. Vltimo quæro. & Fran. de Curte consil. vlti. col. penult. & Ioan. de Ana. consi. lxviij. & Ioan. de Garo. vbi suprà, qui allegat Flor. de sancto Petr. in sua quęst. disputata incip. Mulier primo viduata. in vj. col. versi. Et ex prædictis ita tenere. Et sic erat in casu nostro, in quo mater tam in contractu donationis factæ filio vitrici, quàm testamento prohibuit nō posse plus petere. Tamen Bal. in l. si adulta. C. de hæredi. actio. videtur tenere contrariū, quando reliquit filię centum, & prohibuit eam plus petere, quamuis nō iure institutionis, tamen valebit: quia videtur reliquisse animo compensandi cum legitima. Et pariter consi. cccclv. inchoan. Quidam mœchus. volu. ij. sed Alexan. tenet contrarium in l. nam quod. §. non omnis. ff. ad Trebellia. & Iaso. in Authent. nouissima. col. vj. ante fin. versi. Quintò singulariter limita. de inoffic. testamen. de hoc dixi quæst. incip. Pater inter liberos testando. Sed tam ipsi, quàm Bal. loquuntur in alio patre, q̃ binubo, de quo ipse loquitur in dicto cōsi. cccclv. quoniam pater binubus, aut mater binuba relinquens filio aut filiæ etiam iure institutionis cum prohibitione de non plus petendo, tamen suppletur legitima filio vel filia non petente, vt in sequē. dicam limitatione: & sic legitimā habebit, & beneficium dictæ l. hac edictali. Secundò intellige & limita supplementum legitimæ non fieri, nisi volenti: ergo nolenti legitima non suppletur, vt tenet glos. in dicta l. scimus. in verbo, ipso iure. cum seq. quam ibi se-

7 quuntur Bar. Bald. & Doct. † quia repudianti non debetur legitima, vt voluit Bal. cōsi. lxxiij. inchoā. Tres personæ. col. ij. versi. huic quæstioni alia incidit, verū. vol. j. & cōsi. lxxv. incip. refutatio. vol. iiij. Sed actrix declarauit non esse hæredem eius matris nec acceptare relictum sibi factum, quia filius vel filia hęres vel non hæres habet beneficium dictę l. hac edictali. vt tenet ibi Bal. in noua lect. ver. modò sequitur alia qō. & eum ibi sequitur Bertran. de Carpenta. in ver. si verò plus. nu. xx. qui alleg. Bal. in consi. cclxvj. exord. verba statutorū. col. j. lib. iij. secundum impresionē Mediolanē. quia in alijs non

non reperi sic inchoans cū alijs pluribus per eum adductis: & idem voluit Bal. in d. consil. cccclv. in princ. volu. ij. Quare illa acceptatio dispositionis matris non facit perdere beneficiū d. l. hac edictali. secundum Bal. ibi dicentē se consuluisse. quē ibi refert & sequitur Iacob. de sanc. Geor. & Bertran. de Carpen. in ver. si verò plus. nu. v. & idem Bal. in præallegato consil. cccclv. col. j. ver. præterea non potest. vol. ij. vnde vitricus non potest plus consequi, nisi tantum quantū de facto relictum fuit filio vel filiæ ex voluntate disponentis: quod sequitur Ant. Rubeus in dicto consil. cxv. nume. iij. ver. verum ab opinione communi.

Summæ.

1 Et copula cōiungit, & aliquādo disiungit. & nu. 2.
3 Feudi in Gallia in quo sint instar patrimoniorū.

Quæstio CCII.

Alia quæstio ex dicto

processu orta est, quia in contractu matrimonij dominæ Antoniæ de Rupe forti, & Maffre de Voisins coniugum, fuit dictum ꝙ dominus Guilielmus de Rupe forti pater faciebat ipsam Antoniā suam hæredem vniuersalē, & sibi dabat omnia sua bona, & illa in dotem cōstituebat pro ipsa & suis ex eodem matrimonio descendentibus, & omnibus causam ab ea habētibus. Dubitabatur an præfata domina Antonia mater extante præfata Francisca filia sua posset in vim prædictæ clausulæ, & ab omnibus ab ea causam habentibus, donare secundo viro vel eius filio aut alteri dicta sua bona: quia tunc maior esset legitima.

Decisio.

ET Christi Benedicti, ac intemeratæ & gloriosæ virginis perpetuæ eius genitricis nominibꝰ piē inuocatis, amen. Et videtur quòd donare potuerit visa dicta disponendi facultate, & ab omnibus

1 ab ea causam habentibus: quia † copula, &, coniungit: vt voluit glos. ab omnibus reputata singul. in rubri. de iur. & fac. igno. & istud probatur per text. clarum in cap. vno. de feud. non haben. naturam feu. volentem eum, cui datū fuit feudum cum facultate, ꝙ ipse & sui hęredes, & cui ipse dare voluerit posse donare, vendere, & aliter prout voluerit disponere. quem tex. ad hoc cōmendant Bal. Aluaro. Isernia. & Alex. & latè Franchi. Curtius iunior consi. j. & iiij. & Bal. cōsi. cclv. incip. verba instrumenti. volu. ij. & hanc partē plures ex dominis tenuerunt. Contrariam verò partē reliqua pars & maior dominorū nō obstante clausula prædicta & omnibus ab ea causam habentibus, tenuit ipsam

2 non potuisse donare: † quoniā copula, &, nō semper coniungit, imò aliquando disiungit. l. sæpe ita computatū est. & l. triplici modo intelligi cōiunctio potest. ff. de verb. sig. quod est in casu præsenti ordine successiuo. i. liberis nō existentibus intelligendū; quia de illis prius voluit auus intelligere, dū dicit, & suis ex eodē matrimonio descendeñ. vt vt expresè in simili voluit Alex. cōsil. clviij. in iij. dubio. vol. v. per tex. in l. Caius Seius. & ibi Bart. Imol. Paul. & moder. ff. sol. mat. in l. vxorē. §. testamento. in vlti. ff. de leg. iij. & hoc fauore nuptiarū, propter affectionē personarū, vt dicit tex. in dicta l. Caius Seius. & pro hoc bo. tex. in l. ex facto. §. si. ff. ad Trebel. vbi cōditio, si sine hærede decesserit, intelligitur de liberis prius sensisse: quod inducit ibi gl. in arg. ad q. de feudo alicui concesso, & eius hæredibus, ꝙ de filijs videatur intellectū. & melior tex. in l. generaliter. §. j. C. de instit. & sub. sub cōdi. fac. in quo dicitur, si pater grauauerit filiū restituere post mortē suā, nulla etiā liberorū ex huiusmodi procreandorū adiectione habita, optimo intellectu interpretandū est. Et intelligentē non esse verisimile patrē (si de nepotibus cogitauerit) talem fecisse substitutionē, vt dicit ibi tex. Et hoc ne videatur testator alienas succesiones proprijs anteponere. l. cùm acutissimi ingenij. C. de fideicō. & l. cùm auus. ff. de cōdi. & demō. Et ita voluisset & ordinasset dictus Guil. si de hoc interrogatus fuisset: ideo seruandū, vt dicit glos. in l. tale pactū. §. pater qui dotē promisit. in fi. ff. de pac. Quinimo sic voluit, & expresè intellexit, vt de eius expressa volūtate per contractū matrimonij apparet, in quo in duobus alijs locis de ipsis liberis fecit mētionem: prout demonstraui ex tenore etiā testamenti, quæ causa breuitatis nō refero. Et sic per hanc disponendi licentiā de bonis sibi relictis nō videtur in præiudiciū liberorū concesisse, vt tenet Cuma. consi. cxxv. & Fulgo. cōsi. lxiij. incip. Blasius. Bal. consil. ccccj. vol. iiij. & Sozi. cōsi. xxiij. inchoan. circa prædictā consultationē. col. iij. ver. verùm prędictis nō obst. arbitror. vol. j. & Bertr. de Carpē. cōsi. cccviij. & cccvj. quoniam non debet radicitus ad literam, sed ad sensum fieri interpretatio, quæ præferē. l. iij. C. de lib. præter. vel exhær. Quia (vt inquit Apostolus) litera occidit, spiritus viuificat. Ideo longè melius est sensum q̃ verba amplecti. l. iij. §. cōditio. ff. de adi. leg. cum similibus per glo. ibi alleg. Et ita tenet de Ripa in l. fœminæ. nu. xx. C. de secun. nup. per quod est dare respōsum ad c. vnū. de feud. non hab. nat. feudi. ꝙ virtute dictæ clausulæ, & quibus voluerit &c. potuit in aliū transferri. s. non existētibus liberis: quia talis est natura feudi nō habētis naturam veri feudi, ꝙ alienari poterit in quēcunq;

3 etiā irequisito domino. † Et sic sunt omnia feuda regni Franciæ, quæ de cōsue. sunt redacta ad instar patrimoniorū quo ad ius disponendi tā inter viuos q̃ in vltima volūtate, vt dicit Io. Fab. insti. de cōtrahē. emp. in prin. & in Auth ingresi. col. vlt. ver. quid si vasallus. C. de sac. san. eccl. cū alijs p̄ nos alleg. in §. j. de cōsue. feud. li. cōsue. Bituri. nō tamē hanc facultatem à consuetudine concessam potest pater priuare filios feudo in totum, quin suam habeant legitimam, licet æqualiter in eodem feudo tam filij primi q̃ secundi matrimonij succedere debeant. cap. j. §. & quia vidimus. qui feud. dare po. & in cap. j. in prin. de succe. feud. & ibi tenent doct. & Iac. de sancto Geor. in trac. feud. in glo. quęst. fi. nisi sit consuetudo cōtraria aliud disponens. Et idem

in allodialibus bonis, de quibus poteſt diſponere relicta legitima. l. j. & per totum. C. de inoffi. dona. Auth. nouiſsima. de inoffi. teſta. Et ita concluſum fuit in prædicta cauſa dominæ de Voiſins.

Summæ.

1 Mulier quæ viro donauit omnes acquęſtus pręſentes & futuros, an intelligatur conſtante illo matrimonio factos.
2 Filij primi matrimonij, an habeant partem lucrorum tempore ſecundi matrimonij factorum.

Quæſtio CCIII.

Sed quid ſi mater, quæ

donauerat primo ſuo marito, exiſtente communi filio, omnia bona ſua mobilia, & alia cõſtante matrimonio acquiſita (quæ vocantur quęſtus) præſentia & futura, ac tertiam etiam partem antiquorum hæreditagiorum ſuorum, iuxta & ſecundum conſuet. Xantonieñ. iterum donauit ſecundo viro, ex quo ſuſceperat etiam liberos, omnia prædicta bona & acquiſita, à quo ſecũdo patre filius primi matrimonij virtute donationis eius patri factę petit medietatem bonorum mobilium & conquęſtuum, etiam durante iſto ſecũdo matrimonio acquiſitorum: qui pater vir ꝗ ſecundus conſentit, ꝙ conquęſtus accipiat factos durante primo & nõ ſecundo matrimonio. Quid iuris, an bene dicat?

Deciſio.

CHRISTI Benedicti, & intemeratę & glorioſæ virginis Marię eius genitricis nominibꝰ piè inuo
1 catis, Amen. † Et videtur quo ad bona mobilia & conquęſtus in primo matrimonio factos cum tertia parte bonorũ immobilium eſſe & ſpectare filijs eiuſdem matrimonij, & in hoc nõ eſt dubium: quia donatio valuit cum primo facta: tum illa lucra etiam ex conſuetudine prouenientia per tranſitum ad ſecunda vota perdidit, vt j. dicam. Et licet bona mobilia & conquęſtus conſtante ſecundo matrimonio acquiſiti, deberent de iure ſpectare & remanere liberis ſecundi matrimonij, vt vnicuiꝗ acquiſita in matrimonio, in quo natus eſt tradantur. l. quęcunꝗ. C. de bonis quæ libe. ibi. eo videlicet obſeruando. cum verſic. omnibus autem. vbi glo. in verb. ex eodem matrimonio, ex quo lucrum peruenit ad filios. & in l. cum alijs ſanctionibus. C. de ſecun. nup. & ibi Bal. col. ij. ver. no. ex iſta l. & no. in l. fœminæ. cum Authen. in donatione. & l. hac edictali. §. his illud. Et vtrobiꝗ per Bal. & Sali. eo. tit. & Bal. in l. fin. C. de bonis mat. Vbi vide, quomodo filij vtriuſꝗ matrimonij ſuccedere debeant. & in conſil. clxxxiij. exordien. filia primi matrimonij. volu. j. & per nos in quæſt præceden. in fi. & in §. ij. col. pe. & fi. de teſta. li. conſuet. Biturig. Et eſt bona ratio, quatenus in omni pace inter ſe ſucceſsio eius permanet, nec altercationis cuiuſdam, maximè inter fratres oriatur occaſio. l. cũm oportet. §. ſinautem res. in fi. C. de bonis quæ lib. Tamen non quo ad tertiam partem hæreditagiorum antiquorum iam donatorũ. & hoc de conſuet. Xantonieñ. vt patet per text. illius, de qua facit mentionem Ioan. Fab. in §. alteri. col. iiij. ver. gl. ſoluit. inſtit. de inuti. ſtipu. quã dicit etiã ſeruari in partibus Angoliſmeñ. & Pictaueñ. vt dixi lib. conſue. Biturigum. ti. de conſuet. matri. §. j. col. iiij. in prin. ver. ſed quid ſi maritus. per quã non poteſt quis vltra tertiam partem hæreditagiorum relinquere. & ſic decidit hanc quæſtio. ſcilicet prædictam ſecundam donationem non valere in præiudicium primæ, & filiorum primi matrimonij: quia duæ tertiæ partes debent ipſis liberis vel alijs proximioribus remanere ſaluæ & integræ: aliâs circa conquęſtus vnum ſequeretur abſurdũ, filium primi matrimonij in bonis induſtria & labore ſecundi viri acquiſitis partem & portionem mediam habere & conſequi, & virum prædictum ſuas fortunas ad alios tranſlatas videntem lugere, & cum planctu (non ſine cauſa) dolere. l. fin. C. de præſcrip. xxx. anno. & l. lex quæ tutores. §. nec verò domum. C. de admin. tuto. dicta l. cũm oportet. in prin. ibi. & filij non lugebunt quæ ex ſuis laboribus ſibi poſſeſſa ſunt, ad alios transferenda aſpicientes, vel ad extraneos, vel ad fratres ſuos, quod etiam grauius multis eſſe videtur &c. Per quẽ tex. dicit gl. in Authen. de trien. & ſemiſſe. colla. iij. §. & quod ſæpe nobis. in verbo, adducunt, ꝙ tanta generatur inuidia inter fratres propter diſparitatem portionum, ꝙ prius mallet frater extraneum habiturum ꝗ̃ fratrem ſuum. cum alijs per Ang. allegatis, conſil. ccccxciiij. inchoan. teſtator. ante fi. ver. ex prædictis quidem patet. Et ꝗ̃uis prædicta videantur habere apparentiam non modicam, ꝙ filij ſecundi matrimonij debeant habere conquęſtus conſtante matrimonio ſecundo factos, tamen videtur poſſe reſpondere prædictis. & huic ſecundo viro ſic ſua bona plangenti, eſſe ſibi imputandũ, quare partagium & diuiſionẽ bonorũ inter matrem & filium primi matrimonij fieri non fecit, cũm cõmunitas & ſocietas primæua bonorũ ad ipſum filiũ etiam ſoluto matr. ipſo iure tranſeat. l. actione. §. fi. cum l. ſeq. ff. pro ſocio. & dixi in §. ij. in glo. col. iiij. ver. Secunda clauſula li. cõſue. Bituri. de cõſue. matri. Et ſi hic triſtis ad id reſpõdere conetur, ſe firmiter credere iure prædicto conſuetudinario tutũ fore, & ignoraſſe donationẽ per ſuã vxorem eius primo viro factã, & per conſequens eſſe deceptũ: quia curare debebat cautius negotiari, cũm lucra etiam ex conſuetudine alteri coniugum prouenĩetia quo ad proprietatem filijs primi matrimonij reſeruari debeant, vt tenet Ioan. Fab. & docto. in dicta Authen. in donatione: vt ſ. in præced. quæſt. dictum eſt. quod eſt contra ipſum retorquendum. Tum etiam prima donatio facta primo viro fuerat morte ipſius confirmata. l. fina. C. de donatio. inter virum & vxorem. Ergo ante diuiſionem bonorum, remanſit ſemper communitas bonorũ, ex quibus ſecundus vir longo mercatus eſt tempore, ac negotiatus, & lucratus fortè fuit conquęſtus, & maiores

iores ꝗ̃ non feciſſet, ſi ante matrimonium ſuum & donationem ſibi factam tradi feciſſet partẽ & portionem bonorum filio primi matrimonij: ꝗ̃uis allegaſſet ipſam ſecundam donationẽ conquęſtuum & bonorum mobilium durante eorum matrimonio acquiſitorum etiam extantibus liberis primi matrimonij de conſuetudine in comitatu Xantonieñ. ſemper (vt prætendebat) obſeruata fieri potuiſſet, & ipſam cõſuetudinem diu obſeruatam fuiſſe ſic interpretatam probaturum ſe obtuliſſet: tamen non erat admiſsibilis, niſi ipſe fuiſſet pro liberis ex eodem matrimonio naſcituris ſtipulatus: vt dixi ſ. quæſtio. inchoan. Sed quid ſi mulier ſecundò nubens. Adhuc etiam facit pro iſto ſecundo vnum quod non videtur modicum, ꝙ bona donata tradi filio primi matrimonij ante mortẽ matris, cũm tam in contractu donationis primæ ipſa quidem mater retinuiſſet ſibi in illis bonis donatis vſumfructum, ſine cuius reſeruatione ſibi de iure ſpectabat. l. fœminæ. §. fi. & dicta Auth. in donatione. vt latius in alijs præcedentibus. q. exaratum eſt: ex quibus bonis & vſufructu illorũ lucrari poterat. dicta l. cũm oportet. §. non autem. ibi, & ſi quid ex vſu. & de illis lucris ex vſufruc. prouenientibus diſponere ad libitum etiam profectò in extraneos, vt ibi dicitur: quoniam de illis in prima donatione non fuerat cogitatum, nec cogitari poterat, quia primum virum ante eam moriturũ non credebat: ſed potius viſo donationis tenore cum filio ſuo permanſuram, & ſic cũ ſecundo viro non contracturam. Quare de iſtis ſecũdis lucris ſeu conquęſtibus ex vſufructu & eius induſtria prouenientibus (cũm de primis iam diſpoſuiſſet) potuit tam de conſuetudine prędicta Xantonieñ. ꝗ̃ de iure donare, vt volunt domini de Rota, deciſ. 808. incip. conſuetudo. in antiq. cum alijs ſ. in præced. quæſt. allegatis. Igitur filij ex vtroꝗ matrimonio & eadem matre nati, & ſic fratres vterini ſuccedere debent in conquęſtibus prouenientibus durãte matrimonio, in quo procreati fuerunt: & hoc ſi prius
2 diuiſio bonorum facta fuiſſet, vt dictũ eſt. † Aliâs filij primi matrimonij ratione communionis & ſocietatis debent de iſtis ſecundis conquæſtibus habere eorum partem, & æqualiter inter omnes diuidere omnia bona mobilia & conquæſtus tam in primo ꝗ̃ ſecundo matrimonio factos. Et in hanc ſententiam inclinaui, nihilominus cũm proceſſus ſuper hoc fuiſſet in magna camera diuiſus & partitus, fuit tamen in camera Tornellæ diſpartitus. Et factum illud vſus interpretationis conſuetudinis iam per nos in ſcriptis redactæ, fuit ad probãdum receptum in cauſa de Chauuin in curia procuratoris contra noſtram opin. Nam conſuetudo aut ſtatutum permittens patrem vel matrem poſſe diſponere aut donare bona mobilia, & cõquęſtus, & tertiam partem hæreditagiorum antiquorum, intelligitur de primis nuptijs, hoc eſt durante primo matrimonio. l. boues. §. hoc ſermone. ff. de verb. ſig. Et ſi conſuetudo prædicta permittat tranſeunti ad ſecunda vota poſſe donare ſecundo viro aut ſecũdæ vxori, intelligi debet non ſtantibus liberis primi matrimonij: & ſi adhuc conſuetudo ſe extendat, vt etiam poſsit donare liberis ſtantibus, requiritur, ꝙ expreſſo & nominatim dicat poſſe donare, etiã exiſtentibus liberis, prout hîc, & in caſu des Philipons de Caunaco in Xantonia contra magiſtrũ Ioan. Dayrerat allegata fuit. Aut dicat ꝙ omni vel quocunꝗ caſu poſsit donare, & ſic derogat iuri communi. l. hac edictali. & l. fœminæ. ſ. allegat. & doc. in Auth. pręterea. C. vnde vir & vxor. vt latè dixi ſ. q. cxv. exordi. Stante conſuetudine ciuitatis Burdegalæ. Aliter non valet prædicta conſuetudo contra ius commune, nec tunc extendi nec ampliari poteſt. l. quod non ratione. & ibi doct. ff. de legi. & in l. de quibus. eo. ti. & Bal. in l. ij. C. de patribus qui filios diſtra. & per doct. in cap. fi. & ibi ſingul. Rochus Curtius, fol. xxxij. col. iiij. in fi. ver. Secunda eſt concluſio. de cõſuet. niſi expreſsè vel per verba generalia vt dictum eſt, derogetur illi l. hac edictali. vel l. fœminæ. Et ſignanter in præiudiciũ filiorum, quibus iam de iure fuerat ius acquiſitum: vt voluit Fely. in cap. auditis. col. ix. de præſcrip. & Rochus vbi ſ. fol. eo. col. iij. ver. limitatur tamẽ primò concluſio iſta: quam ex priori etiam donatione per matrem facta in caſu prædicti Chauuin. Tamen illa cõſuetudo ſimiliter per dictos les Philipons cõtra dictum Dayrerat allegata nõ fuit plenè probata, quinimo magis contrà, ex quo curia in qua eramus xv. nullum habuit reſpectum, & dictus Chauuin timens non poſſe illam probare appunctauit, & latum arreſtum contra prædictos les Philippons die vij. Septembris, anno Domini D. XXXVII. ſupra mille. Et ſi aliquando contingit ferri ſententiam pro conſuetudine, & pariter contra conſuetudinem, prout videbantur per teſtes vtriuſꝗ partis diuerſæ latæ ſententiæ, tũc ex illis ſententijs non inducitur aliqua conſuetudo. l. quæſitum. §. ſi quis eodem. & ibi per illum text. tenet Alberi. ff. de fundo inſtru. leg. & latius per eum & alios in dicta l. de quibus.

Summæ. 201.

1 Primogenitus quis.
2 Pactum ꝙ hæreditas futura ſit primogeniti an in matrimonio valeat. & nu. 3. & 31.
4 Miles poteſt hæreditatem donare.
5 Hæreditatem ſi det pater filiæ nubenti an valeat.
6 Pactum futuræ ſucceſsionis valet in feudis.
7 Feudi alienationi an interuenire oporteat domini autoritatem.
8 Pactum etiam iuratũ non tantum operatur, quantum conſuetudo vel ſtatutum. & nu. 9.
10 Teſtandi libertas eſt fauorabilior, ꝗ̃ cauſa dotis.
11 Dos & vltima voluntas an æquiparentur.
12 Legitima poteſt ſtatuto vel conſuetudine minui, ſed non in totum tolli.
13 Legitima quando de corporibus hæreditatis, & quando de pecunia ſoluatur. & nu. 14.
15 Pactum de ſucceſsione inter milites quando non valeat.
16 Pactum de futura ſucceſsione reciprocũ inter fra-

tres licet valeat,eſt tamen rreuocabile.
17 Iuramento contraueniens licet ſit periurus,valet tamen actus.
18 Iuramentum contra bonos mores non obligat.
19 Codicillos quis poteſt mutare,etiã ſi oppoſitum promiſerit.
20 Iuramentum poteſt reuocare qui conſenſit pacto futuræ ſucceſsionis.
21 Iuramentum intelligitur rebus ſic perſeuerãtibus.
22 Pactum quòd primogenitus ſuccedat,etiam iuratum,eſt reuocabile in caſibus.
23 Soror vnde dicatur.
24 Iurans ſumere gradum Bononiæ qui alibi ſumat.
25 Iuramento ex noua cauſa contrahitur.& numero 26.& 27.
28 Pater non obſtante pacto vel conſuetudine de ſucceſsione primogeniti,poteſt alijs filijs caſtra quædam legare.
29 Ducatus,marchionatus,& aliæ ſimiles dignitates licet ſint indiuiſibiles,tamen loca in eis contenta poſſunt diuidi.
32 Filij ſecundi matrimonij quando ſuccedant etiam ſtante pacto pro filijs primi.
33 Filio primogenito in contractu matrimonij facto hærede an poſsit poſtea alijs ſubſtitui.
34 Primogenitus quando in regno non ſuccedat.
35 Cæcus poteſt ſuccedere in iuriſditione,licet ei de nouo nequeat conferri.
36 Pactum in contractu matrimonij quomodo bona primogenito dantur,non intelligitur de bonis acquirendis.
37 Donatio bonorum an reſeruet vſumfructum,& quid de præſentibus & futuris.
40 Primogenitus qui ſecundogenito renuntiauit,an eo mortuo recuperet ius primogenituræ.
41 Hæredis loco ſuccedẽs an teneatur ſoluere debita.
42 Imperator an teneat̃ ad debita ſui prædeceſſoris.
43 Donatarius an ſatisfaciat creditoribus donatoris.
44 Legitima retenta an poſsit hæreditas repudiari.
45 Iuriſditionis ſucceſſor an ſit vniuerſalis.
46 Diſponere verbum propriè intelligitur in vltima voluntate.
47 Exequutores habentur loco hæredum.
48 Prælatus an teneatur ad ſui prædeceſſoris debita & fructus malè perceptos.
49 Debita clerici trãſlati an ſoluat,qui in eius locum ſubrogatur.
50 Prælato condẽnato & in aliã dignitatem tranſlato in cuius fructibus fiat exequutio.

Quæſtio CCIIII.

Quæritur, vtrum valeat pactum in contractu matrimonij nobilium initum,quòd primogenitus ſuccedat,& ſit hæres. Secundò an pater poſsit poſtea in teſtamento grauare primogenitũ fideicommiſſo de reſtituendo alijs ſuis fratribus,ſi decedat ſine maſculis &c.Et ſi primogenitus non habet maſculos,ſed tantùm filias,an ſit ſubſtitutioni locus &c.

Deciſio.

CHRISTI Benedi-
cti,& intemeratæ virgi-
nis eius pijſsimæ geni-
tricis inuocatis nomini-
1 bus, Amen. † Præſup-
pono quòd ordo libero-
rum quadripartitus eſt,
Primogenitus, ante quẽ
nullus eſt:de quo in euã-
gelio Matthæi j. Peperit filium primogenitum.
& not.xxvij.quæſt.ij.in fi.Vnigenitus, poſt quem
nullus ſequitur.cap.Ioſeph.de verborum ſignifi-
catio.Medius, inter omnes.Nouiſsimus,poſt o-
mnes.Idem & minimus.Ita Alber.de Roſa.in di-
ction.ſuo,in litera,Filij hominum dentes eorum.
2 Prædictas † duas quæſtiones reperio fuiſſe diſpu-
tatas per Aegidiũ de Bella mera,in conſil.xvij.in-
cipiẽ.contrahens matrimonium cum Berta,dedit
omnia bona ſua præſentia & futura filio primoge
nito ex prædicto matrimonio naſcituro,notario
pro prædicto filio ſtipulante,reſeruato ſibi vſufru
ctu & legitimis filiorum.Et quòd ipſe dabat dona
tione mera & ſimplici,quæ dicitur inter viuos:&
hoc donabat iure feudi ad morganicam contracti:
& iſta donatio fuit iurata,inſinuata,& iudicis de-
creto vallata,vbi arguit ad vtranq; partem,ſed fi-
naliter concludit dictam donationem & pactum
non valere,maximè quo ad bona futura.& gloſ.
pragma.ſanct.in tit.de ſubla.cle.literis.in verbo,
3 cuicunq;. † Et ſimiliter comperio dominum Ste-
phanum Aufre.in deciſione capellæ Tholoſæ.q.
ccccliij.cum ſeq.hanc quæſt.mouentem,& ad am-
bas partes amplè arguentem multum,& in vtraq;
quæſt.concludentẽ tale pactum de iure communi
nõ valere:tamẽ de conſuetudine generali tale pa-
ctũ inter nobiles regni ſeruari,& ꝙ primogenitus
nõ poſsit grauari fideicõmiſſo.quę conſuetudo eſt
ſequenda in l.ſi de interpretatione.ff.de legi.aſſe-
rẽs arreſta ꝗ̃ plura pro hac parte fuiſſe per curiam
parlamenti Tholoſæ lata.Et hanc partem multis
etiam corroborat iuribus & argumentis, vt ibi
per eum.licet ſæpenumero dicat ſe conſuluiſſe &
tenuiſſe contrarium.Et pro hac ſua opinione facit
quod dicit Iaco.de Bello viſu in proœ.feud.in x.
diuiſione.verſi.fallit in his quæ vtuntur iure Fran
corum &c.ꝙ feudum de conſuetudine tranſit ad
primogenitum,quæ in regno Franciæ,Siciliæ,&
Angliæ ſeruari dicit.& idem dixit Alber.de Roſa
in proœm.ff.§.diſcipuli.col.ij.ver.ſed quia in par-
tibus vltramontanis.Et probatur quia non mi-
nori aliquando vtitur priuilegio mulier in dote,ꝗ̃
miles in teſtando,vt habetur notabiliter in l.do-
4 talem fundum.ff.de teſta.milita.† Et tamen fauore
militis valet donatio hæreditatis collata poſt mor
tem,etiam quando donauit tanq̃ hæreditatem.l.
licet inter priuatos.C.de pactis.Ergo debet valere
multomagis fauore matrimonij & dotis.Et in hãc
partem inclinare videtur Bald.nouel.in ſuo tract.
de

de dote in vj.parte.in xliij.priuilegio. folio xxiij.
5 columna j.verſic. † Sed pone quòd pater non ha-
bens niſi vnicam filiam,& vt eam bene colloca-
ret,dicit quòd dabat hæreditatem ſuam poſt eius
mortem &c.vbi dicit valere,ſi expreſsè non appa-
ret,quòd tanquam propriam hæreditatem dona-
uerit,ſed aliâs voluerit bona ſua concedere poſt
mortem ſuam,per nota.in l.finali.C.de pactis.Sed
ſi voluit, quòd haberet ius hæreditarium & eſſet
hæres,quòd non valeat:ergo hîc non valeret,cùm
expreſsè de intentione partium & inſtitutione hæ-
redis appareat.Et ego tenui aliâs non valere tale
pactum inter paganos ſeu priuatos,in §.finali.in
vltima quæſtioue.de conſuetudi.matrimonij.libro
conſuetudinum Biturigum. & tamen eſt clarum
inter nobiles.Remitto me ibi in addit.ad dictam
deciſionem capellæ,& ad nota.per Baldum in ca-
pit.j.§.filij.ſi de feudo fuerit controuerſia.& ad per
nos dicta in §.ij.colum.viij.cum ſequenti.de teſta-
mentis.eodem libro conſuetudinum.vbi tenuit va
lere conſuetud.Franciæ, quòd primogenitus ha-
beat anagium ſeu dominium loci principalis pa-
tris,ſecundum Ioannem Fab.in §.cæterùm. inſti-
tut.de legititima agnatorum ſucceſsione.cum alijs
ibi allegatis. & iſtud eſt multùm rationabile. Et
etiam dixi valere conſuetudinem certorum loco-
rum,quòd filij primi matrimonij ſuccedant vel ha
6 beant hæreditagia,vt eſt in loco de Lorri. † Sed
ꝙ valeat iſtud pactum in feudis,tenet Ioan.Fab.in
dicta l.fina.C.de pactis.per text.in capit.j.de filijs
natis ex matri.ad morga.contract.vbi text.loqui-
tur de nobilibus.Sed ibi ſecundum Bald.loquitur
gratia exempli.quia virtus illius cap.ſtat in conſue
tudine generali,vt patet in fine cap.& idem dicit
Cardi.Alexand.ibi,quòd ille textus habeat locum
etiam in non nobilibus. Et hodiernis tempori-
bus ignobiles habentes aliqua bona,& accipientes
vxores etiam nobiles faciũt talia pacta,vt dicam.
& tunc donare poſſunt tali vxori.l.ſi voluntate.&
ibi gloſ.Bartol.Bald.& Salice.C.de dotis promiſ-
ſione.& Sozin.in l.j.colum.xv.ff.ſoluto matrimo-
nio.& de hoc aliâs dixi libr.conſuetudinum Bitu-
rigum.titul.de conſuetud.matrimo.§.j.col.vj. ver.
& maximè.cum alijs ibi & in additio.allega.niſi ſit
conſuetudo loquens etiam de nobilibus,prout eſt
apud linguam Occitanam,& totam Aquitaneam.
vt voluit dominus Aufreri vbi ſuprà.& per text.
in dicto cap.j.§.mulier.& §.filij.vbi Bal.quem ibi
ſequitur Cardi.Alex.dicit dictam conſuetudinem
habere aliquod motiuum æquitatis,ſcilicet pro-
pter fauorem & honorem matrimonij:quia ſub ta
li conditione nobiles & ignobiles inueniunt nobi-
liores,per quos nobilitas creſcit,vt ſi marchio qui
tenet feudum ab Imperatore accipit filiam eiuſdẽ,
quæ ei non nuberet niſi hac conditione,quòd filij
ſuccedant,& non alij:& ſic voluit quòd ille text.li-
cet loquatur de pacto facto ad excludendum libe-
ros ſecundi matrimonij,habeat etiam locum quan
do eſt factum pro excludendo filios ex eodem ma-
trimonio:vel quando etiam ſimpliciter eſt factum,
& pro hoc Bald.& Cardi.Alexand.in dicto cap.j.
de filijs natis ex matrimonio.adducũt argu.de ſuc-
ceſsione regni Siciliæ,quod ex pacto defertur pri-
mogenito, ꝙ ſecundogenitus non ſuccedat etiam
primogenito ſine hærede mortuo.Nam de primo
genito loquitur pactum,& non de ſecundogenito.
Ideo mortuo primogenito ſine hærede,ad papam
deuoluetur,& aperietur feudum.Ergo videtur, ꝙ
pater non potuit venire contra pactum, & facere
quòd bona ſua veniant ad ſecundogenitum,ſi pri-
mogenitus ſine hærede maſculo decederet:ſecun-
dum ipſos etiã.Aluaro.in dicto §.filij.tamen fuit
intentio contrahentium in contrarium.& ſic ſe ha
bet conſuetudo in hoc regno,vt infrà dicendum
apparebit.Super hoc dubio ortæ fuerunt conten-
tiones & lites.nam marchio Mantuæ tradidit nu-
ptui vnam filiã filio marchionis Ferrarię cum hac
conditione,ꝙ primus filius ſuccedat in marchio-
natu,& non alij de alio matrimonio : quia aliâs ei
dictam filiam non tradidiſſet: euenit,ꝙ ipſe mar-
chio Ferrarieñ.accepit in vxorem marchioniſſam
Salutiarum cum pacto & conditione,vt filij oriun
di non ſuccedant in marchionatu ſuo Ferrariæ:in
qua videtur concludere valere pactum exiſtente
conſuetudine,ſed ceſſante tali conſuetudine nõ va-
leat.Et idem dicit Alberi.de Roſa.de rege Arrago-
num,in l.fina.poſt principium. C. de donatio.in-
ter virum & vxorem.& in §.diſcipuli. colum. iiij.
verſic.& prædictis ſubijcio.in proœm.ff.& in pri-
ma parte ſtatu.quæſtione cxliiij.& pro eodem fa-
cto conſuluit Oldra.conſilio xcv.inchoan. ex for-
ma iſtius ſtatuti.& Abbas Sicul.conſilio iij.col.ij.
verſic. vltra quæſita.& Anto.Corſeti in tracta.de
poteſtate Regia.quæſtione lxxv.vt infrà dicam.&
Decius conſil.cccccIxxxiij.numero iiij.cum pluri-
bus ſequent.& alijs per eum alleg.idem tenet Iaco.
de ſanct.Georg.in tract.ſuo feud.chart. vlti.col.ij.
& ſeq.in glo.& vnius ex dictis vaſallis &c.per text.
in l.ſi quando.§.j.C.de inofficioſo teſtamen.& l.fi-
nali.ff.de ſuis & legitimis.quia ſi ceſſat conſuetu-
do,nõ poteſt præcipuè in feudo antiquo pater pro
uidere in præiudicium filiorũ naſciturorum,quo-
niam omnes tam primi quàm ſecundi matrimonij
ſuccedunt æqualiter:nec valet prouiſio paterna in
contrarium.cap.j.§.& quia vidimus.qui feud.dare
poſſunt.& cap.j.in princi.de ſucce.feud.& cap.j.de
gradi.ſucce.& in cap.j.de natura ſucce.feu.niſi do-
minus feudi conſenſiſſet:tunc propter autoritatem
domini interpoſitam valeret,vt not.Bal.in conſil.
cxxxiij.col.ij.verſi.ſed in feudis.vol.iij.per text.in
dicto cap.j.de filijs natis ex matrimo.ad morga.&
in conſilio ccclxix.colum.vltima.verſicu.ſequitur
itaq; tertium dubium.eodem libr.quæ conſilia al-
legauit Aufreri.per ſuã opi.quæ tamen potius fa-
7 ciunt contrà.† Tamen de generali conſue.Frãciæ,
in alienatione aut alia feudi diſpoſitione nõ requi-
ritur domini autoritas,vt ĩ.dicam.Et iſtam par-
tem ſequuti ſunt Bart.Bal.Ludo.de Ro.Alexand.
& Iaſon in l.pactum. C. de collat. tenentes contra
glo.ibi quæ voluit,ꝙ non valeat pactum factum

ab vxore cum marito,ne liberi ex eo nati succe-
dant:imò valeat tale pactum,si est talis consuetu-
do , etiam sine iuramento . præcipuè in feudo,per
text.in dicto cap.j.de filijs nat.ex matrimonio ad
marga.contract.& in dicto capit.j.§. filij. & idem
Paulus de Castro in dicta l.pactum.in ver.in glos.
ibi.l.imperialem.Et hoc potest secundum eum con
tingere,cùm aliquis nobilis habeat libero s ex pri-
ma vxore nobili,& in senectute contrahit matri-
monium cum ignobili,& non velit quòd liberi ex
ea succedant cum primis.Nam videtur hoc tolle-
randum de consuetudine,si apparet eam esse in lo-
co.Sed ipsi loquuntur in pacto de non succeden-
do,quod potest de cõsuetudine approbari:sed nos
loquimur in pacto de succedendo,& alios ab ea-
dem priuando.Et ideo dicit Baldus in dicto capit.
filij.quòd ille textus habet locum in feudo tantùm,
& non in emphyteosi,& alijs bonis proprijs rura-
libus.Sed contrà videtur tale pactum non habere
locum etiam in feudo,cùm in hoc regno Franciæ
feuda sint redacta ad instar patrimoniorum , quo
ad ius succedendi,vendendi,& transferendi sine au
toritate & consensu domini,vt dicit Ioannes Fab.
in Authentic.ingressi.C. de sacrosanctis ecclesijs.
& institut.de emptione & venditione.in princip.
super quo se fundat Bellamera in dicto consilio
xvij.de quo plenè dixi in §.j.& ij.de consuetudini-
bus feudorum.& in quæstione de custodia clauium
portarum.& Alber.de Rosa in l.final.colum.v.in
fine.versic.in partibus vltramontanis.C.de iurisdi
tione omnium iudicum.igitur &c.Sed responderi
potest,quòd potest habere locum tale pactum,stan
te consuetudine & permittẽte,tam in feudo quàm
alijs bonis allodialibus:quia in illis allodialibus
pater emancipare potest liberos, & dare vni o-
mnia bona sua,salua tantùm legitima filijs.l. j. &
ij.& l.si totas.& l.si liqueat.C.de inofficiosa dona-
tione.ita expressè tenet Aluaro.in dicto j.§.filij.&
Iacob.de sancto Georgio,vbi suprà in vltima quæ
stione.Et pro opinione prædicta facit secundum
Iasonem in l.pactum quod dotali.in iiij.limitatio-
ne.C.de pactis.argumentum,quod fuit primò do-
mini Alexand.ibi, scilicet quòd sicut lex scripta
voluit pactum de succedendo valere inter milites.
l.licet inter priuatos.C.de pactis.ita potest consue
tudo vel statutum inter priuatos hoc introducere
8 fauore matrimonij vel nobilitatis.† Quia plus o-
peraretur consuetudo vel statutum quàm pactum
iuratum:quia pactum de succedendo non firma-
tur iuramento,vt in regula,non est obligatorium.
Et quæ ibi dixi in additio.ad Dy.de regulis iuris.
libro sexto.& omnes in iuribus suprà allegatis.Sed
bene consuetudine vel statuto.Et in hanc partem
videtur inclinare Bartholomæus Sozinus in dicta
l.pactum.C.de pactis.& Guido Papæ in quæstio-
ne cclxvij.allegat textum in l.diui.in princip.ver-
sic.pactis,quæ matrimonij tempore.C.de natura-
libus liberis.& ita dicit fuisse iudicatum in curia
parlamenti Delphinatus.& idem in quæst.ccccv.
cum sequenti.& in singulari suo cccccxxiij.& Mar
tinus Laudeñ.in tractatu suo de primogenitura,
chart.v.versic.quæro an valeat consuetudo,quòd
primogenitus succedat,siue loquamur in regno &
alijs dignitatibus indiuisibilibus.& in istis non est
dubium,quia illa non diuiduntur secundũ omnes.
in capit.j.§.præterea ducatus. de prohibita feudi
alienatione.per Fede.de cuius intellectu infrà dicã.
& tenet Baldus in consilio cxlij.columna ij.incip.
quod pro regula.volumi.j.& Angelus in consilio
cclxxxvij.incipien.pro clariori decisione. col. iiij.
versic.viso de allodio.Accedat text.in cap.licet.&
quæ not ibi Abb.Sicul.de regul.vbi Abb.addu-
cit illud dictum beati Bernardi in hac materia sin-
gulare in epistola de cura & regimine rei familia-
ris in fine:Siue etiam loquamur in hæreditarijs &
patrimonialibus tantùm,de istis poterit pater pro
uidere alijs.& idem tenet Masue.in titul.de societa.
colum.iij.versicul.item licet institutio testamenta-
ria.& idem in titul.de succe.colum.iij.versic. item
quod dictum est de institutione testamentaria.Sed
contrarium est verius,secundum Alexand. & Ia-
son.in dicta l.pactum.& docto.suprà in locis alle-
9 ga. † quia quando aliquid non potest fieri per pa
ctum,quia fit contra bonos mores,illud non po-
test fieri per statutum,vel consuetudinem , aut le-
gem,quæ debet esse sacrosancta & honesta.cap.erit
autem lex.j.distin.& dixi in terminis in §.vlt.ver-
sic.sed quæro de quæstio.de consuetudi.matrimo-
nij. libr.consuetud.sequendo.Bald.in l.ij.colum.ij.
C.quæ sit longa consuet.& Alexand.in addi.Bald.
in l.cùm Archimedoram.C.vt in possessionẽ leg.
& opinionem istam contrariam tenet Iason post
Alexand.in l.stipulatio hoc modo concepta.col.ij.
in quinto & vltimo notab.ff.de verborum oblig.
& Georg.Nata.in dicto cap.quamuis pactum.col.
10 xv.versic.fallit primò. † Quia fauorabilior est cau
sa liberi arbitrij in testatore,quàm sit causa dotis,
vt tenent Bald.Salice.& Iason in dicta l.pacta no-
11 uissima. C. de pactis. † Licet Baldus nouellus in
tractatu suo de dote.in viij.parte.folio xxxiij.ver-
sicul.xxix.priuilegium &c.æquiparet fauorem do
tis & vltimæ voluntatis,vt suprà dictum est. Et
ideo istud facit prædictam conclusionem domini
Aufrerij,& aliorum multùm dubiam,& quòd ta-
le pactum non valeat,ista vltima opinio videtur
verior de iure,si pater aut mater paciscentes ab eo-
dem recesserint pacto,& mutauerint voluntatem
grauando primogenitum de restituendo alijs eo-
rum liberis,si sine masculis decederet,cùm sit vlti-
ma voluntas,vt voluit glos.vltim.in dicta l.licet.
quam ibi communiter tenent doctores.& infrà di-
cam.secus si in eadem voluntate pater permansis-
set,& decessisset ab intestato,tunc tale pactum de
succendo videtur valere loco vltimæ voluntatis
patris.l.fina.C.familiæ herciscundæ.secundum A-
lexandrum in dicta l.pactum.de pactis.colum.vl-
ti.ver.in tex.ibi,nec libertatem.& ibi Iason in pri-
ma limitatione.quod tamen non valeret inter pri-
uatos.dicta l.licet.in principio.vbi idem tenet Ale
xander,qui pro hoc allegat text.& Bartolum in l.
tale

tale.§.fi.ff.eo.vbi dicit,q̄ si quis in contractu ap-
pellat aliquem suum hæredem,videtur in eum iu-
dicium suum conferre,& eum facere heredẽ:quod
dicit procedere in milite,vt dicta l.licet.vel inter li
beros.l.hac consultis.§.ex imperfecto.de testa. Et
etiam ad pias causas,per c.fi.de succe.ab inte.quẽ
tamen reprehendunt Ang.Paul.de Cast.& Iaco.de
de sancto Georgio,ibi duabus rationibus.Primò,
quia realiter & essentialiter actus contrahendi dif-
fert ab actu testandi.l.verba contraxerũt.ff.de ver.
sig.Secundò,q̄ iure non reperitur cautum,q̄ per
actum inter viuos,quem posse fieri hæredem,talis
conuentio est reprobata.d.l.fi.de pact.& l.hæredi
tas.C.de pactis conuentis super dote.sed Alex.ibi
sequitur Bar.in istis tribus casibus.& Iason plenè,
vt ibi,& in dicta l.fi.vide per eos.& Alex.in dicta
l.licet.& istud videtur mihi verius.Sed istam com-
munem sententiam intelligerem aliquo alijs libe-
ris dato pro naturali subsidio iure debito filijs,vt
voluit Cardinal.Alex.in dicto c.j.§.filij.& Alex.
consil.xij.libr.v. quia filiæ dotantur,& dos loco
legitimæ succedit.l.sancimus.C.de nupt.& l.quo-
niam nouella.C.de inoffic.testa.& masculi nõ de-
bent esse deterioris conditionis,q̃ fœminæ.l. in
multis.ff.de stat.homi.quemadmodum pater insti-
tuens vnum,relicta legitima alijs,secũdum nume-
rum liberorum,quatuor aut infra dant iura trien-
tem,quinq;,aut sex,semissem verò &c.vt Auth.no
12 uissima.C.de inoffi.testa.cum similibus. † quia li-
cet statutum vel consuetudo valeat per quod mi-
nuatur legitima filiorum,vt not.Dy.in regula in-
dultũ.Et ibi plenè dixi in addi.de reg.iur.& in di
cto §.ij.de testa.& amplè Bartho.Sozi.in consil.
xxx.& in consil.cl.vol.j.non tamen valet vt in to-
13 tum minuatur seu tollatur &c. † Ideo filij debẽt ha
bere legitimam ex bonis & substantia defuncti pa
tris,& non in pecunia,vt l.scimus. §. repletionẽ.
& ibi Bal.Sali.Paul.& Iason.C.de inofficio.testa.
etiam profectò si pater ei certam pecuniam pro
sua legitima legasset,vt tenent ibi Bal.& commu-
14 niter Doct.contra Sali. † Secus est in regno,du-
catu,marchionatu,& comitatu,ac similibus digni
tatem habentibus,vt cap.j.§.j.de feudo Marchiæ,
duca.quia tunc legitima non debet de ipsis regno,
ducatu,vel comitatu detrahi,sed in pecuniam sol-
ui,vt tenent Doct.in dicto §.præterea ducatus.&
tenet Pet.Iacob.de Aurialiaco in sua praxi.titu.de
succes.regni Franc.circa princi.in quæst.Sed quid
dum decessit ille Carolus.& Guido Papę in quęst.
cccclxxvj.& quæstio.cccclxxxvij.tamen si rex,vel
dux haberet alias seignorias,teneretur in illis dare
legitimam:sed si hoc sit verum infrà dicam & fi-
liabus.in pecuniam dotare:sed si pater in testamen
to instituit primogenitum insequendo pactum in
contractu matrimonij appositum & vltrà solum
grauauit primogenitum,quòd si decederet sine ma
sculis,quòd hereditas veniret ad alios filios mascu
los suos,& sic quasi permansit in eodem pacto,
quod plerunq; fit in ipso pacto:quia licet tale pa-
ctum & conuentio regulariter non valeat de iure,
nisi in militibus siue nobilibus,vt dictum est,ta-
men sic in testamento instituendo primogenitum
facit ipsum pactum valere secundum Iason.in di-
cta l.licet.col.iij.versic.vij.per illum text.& plenè
in l.cùm donationis.C.de transac.& sic voluit q̄
eius successio non veniret ad fœminas prout na-
tura feudi requirit,in quo non succedunt,sed ve-
nit ad agnatos.cap.j.§.j.episcopum vel abb.& c.
j.§.filia.de succes.feud.cum similibus.& plenè per
Alex.in consil.ix.lib.v.& Angel.in consil.cccxxj.
col.iij.in fi.& dixi in §.vij.& viij.de consuet.feu.
nisi esset consuetud.cap.significauit.de rescript. &
cap.dilecti.de arbi.prout etiam in hoc regno non
seruatur,nec succedit,nec habet agnagium seu ius
primogenituræ,stantibus masculis etiam remo-
tioribus,vt tenet Ioan.Fab. in dicto §. cæterum.
col.ij.ver.Et hanc materiam vsq; ad fin.institut.de
legit.agna.succe.Et hoc probant Doct.quòd licet
tale pactum fauore matrimonij,dotis,& nobilita
tis factum consuetud.approbante valeret,tamen
non debet retorqueri in eorum odium.l.quod fa-
uore.C.de legi.& in regula quod fauore.de regul.
iur.lib.vj.quod ita esset si tales paciscentes nõ pos
sent contrauenire,hoc esset contra rationem,quia
pactum de succedendo inter milites initum valet
fauore ipsorum militum in discrimine belli exi-
stentiũ.dicta l.licet.& idem si sint in tentorio,vel
pergentes ad bellum,vt ibi per illum text.volunt
15 Doct.insuper Alex.& Iason. † Licet Geor.Nata.
in dicto cap.q̃uis pactum.col.xvj.versic.secundò
fallit in militibus,teneat quòd non valeat in ten-
torio, etenim possunt non obstante tali pacto a-
lios instituere hæredes,nec cogi possunt ad insti-
tuendum illos,quibus per pactum promiserant:
quia auferret liberam testandi facultatem militi-
bus,igitur &c.Secus est in alijs armigeris, secun-
dum Angel.in dicta l.licet.col.iij.versi.octauò per
istum text.Et istud tenet singulariter Frãci.de Cur-
16 te.in consil.feudo.xv.ante fin. † vbi concludit,q̄
dato & posito quòd pactum de futura successione
reciprocum valeret inter fratres , tamen necessa-
rium est fateri esse reuocabile,prout in casu dictæ
l.licet.quando constat de reuocatione.Et idem Al-
uaro. in terminis,quem sequitur Cardi.Alexand.
in dicto §.filij.in vlt.quæst.quòd tales contrahen-
tes possunt mutare voluntatem,per glos.singu.in
§.si facta.in verbo,dominium possessionem &c.
eodem titu.quæ vult quòd facta inuestitura & præ
stito iuramẽto fidelitatis potest dominus per con-
trarium consensum dissoluere,vt vasallus non te-
neretur ad dictam fidelitatem.Pro hoc facit tex.in
cap.j.de iure iuran.vbi papa potest remittere iura-
mentum.& text.in cap.præterea.& ibi abbas Si-
cul.de spon.& in cap.significauit.de censi.l.finali.
ff.qui & à quibus.& Bart.in l.Labeo.ff.de iure iu-
ran.Et quòd istud pactum reuocare possit,tenet
Ludo.de Ro.in consil.clxxj.& in consil.ccxcij.&
pulchrè Alexand.in consil.xxviij.versi.item pro-
batur per id quod habetur in l.licet.C.de pact.&c.
libr.iij.& abb.Sicul.consil.xlviij.volu.ij. vbi vo-
luit,quòd pactum factum inter coniuges , vt bo-
na perueniant ad superuiuentem cum conditione,

quòd illud quod reſtaret poſt mortem vxoris per-
ueniret,& eſſet Angeli fratris mariti,quòd tale pa
ctum & conuentio non valet:& eſto ſine veritatis
præiudicio quòd valuiſſet,poteſt reuocari in præ-
iudicium dicti Angeli,qui vel eius hæres,non po
terit aliquid petere,vt ibi per eum, non obſtante
17 etiam iuramento. † Primò,quia actus geſtus con-
tra iuramentum regulariter tenet,licet contraue-
niens ſit periurus,vt cap.ſicut.de ſponſa.not.Imo.
in cap.dilecto.de præbend.& Ioan.And.in regu-
la,ꝙ ſemel placuit.de regul.iur.libr.vj.in mercur.
vbi dicit,quòd ſi quis iurauit nõ mutare teſtamen
tum,tamen poteſt iuramento non obſtante illud
18 mutare,licet incidat in periurium.†Secundò,quia
ſecundum abba.illud iuramentum,cùm ſit contra
bonos mores,non habuit ligare iurantes,vt dicta
regula non eſt obligatorium:quia confert ſaltem
indirectè liberam teſtamenti factionem,ſeu ſupre-
mum iudicium.vt dicta l.ſtipulatio hoc modo cõ-
cepta.Idem conſuluit Paulus de Caſtr.eius conſil.
19 clxxvj.inci.ſuper primo puncto.vel antiq.†vbi di
cit,ꝙ quis poteſt mutare codicillos,non obſtante
promiſsione per eum facta alicui præſenti & acce-
ptanti de ſoluendo & pagando legatum,quia illa
promiſsio intelligitur ſecundum naturam legati,
ſuper quo facta fuit:& ſic habebat in ſe conditio-
nem,ſcilicet ſi in eadem voluntate permanſerit.l.
cùm quis decedens.§.j.ff.de leg.iij.& expreſsè Bar.
in l.legatum eſt donatio.circa fi.ff.de leg.ij.cũ alijs
per eum alleg.& idem ſingulariter Bal.in cap.j.§.
ſinautem.col.pe.ver.quæritur ſi faciens teſtamen-
tum.de pace iura.fir.& conſuluit idem Paul.conſi.
ccccxxxix.vol.antiq.incip.non eſt dubium,ꝙ ſi iu
20 ramentum &c. † vbi tenet,ꝙ ille qui conſenſerat
iuramento medio duobus de hæreditate eiuſdem
paciſcentibus,vt l.fi.C.de pact.liberè poteſt reuo-
care tale pactum & conſenſum præſtitum,per tex.
in dicta l.fi.ver.& vſq; ad extremum &c.& ibi o-
mnes ita tenent.& Petr.de Anch.in conſil.cccciij.
incip.viſo diligẽter tenore donationis &c.& Bal.
conſil.ccclxix.incip.quædam puella.volu.iij.cùm
talis conſenſus non ſit obligationis.ff.de condit.
ob cauſam.l.ſi pecuniam.in princi.& l.iij.§.j.cum
ibidem not.eod.tit.Et reuocatione facta per iudi.
eſt ſecundum ipſum Paul.ac ſi nunq; iuramentum
præſtitum fuiſſet.l.ſi mihi & tibi.§.in legatis.ff.de
21 lega.j.& l.ſi quis.in princip.de leg.iij. † Præterea
(vt inquit) poſito ꝙ iuramentum valeret,& eſſet
ſeruandum,tamen debet intelligi rebus ſic ſe ha-
bentibus,& ſic ſub conditione,ſi res perſeuerarẽt
in eodem ſtatu.Talis enim conditio in iuramento
ſubintelligitur,arg.l.cùm quis.in prin.ff.de ſolut.
l.fina.qui ſatiſdare cogantur.vt not.gloſ.in cap.ij.
de reſcrip.& in cap.quemadmodũ.de iure iur.facit
l.quod ſeruus.& quod ibi not.ff.de condi.ob cau-
22 ſam. † Cùm igitur tale pactum & conſenſus, ꝙ
primogenitus ſuccedat,ſic de ſe mutabilis,certè in
ipſo iuramento ſubintelligitur iſta conditio,ſi al-
ter paciſcentium perſeuerauit in eodem conſenſu,
per dicta iura ſuprà alleg.Cùm ergo conſenſus fue
rit grauãdo primogenitum reuocatus;certè enim

dictum iuramentum etiam ſi fuiſſet licitum,& de
ſe validum,tamen nunc tanq; deficiente conditio-
ne,ſub qua factum eſſe cenſentur,non obligat.l.fi.
C.de non nume.pecu.& idem Paul.de Caſt.in con
ſil.ccccxl.incip.viſo puncto & allegationibus ſu-
pradictis &c.poſt princip.vol.nouo.Et maximè
in caſu præſenti,vbi inſtitutio de primo filio na-
ſcituro in ipſo matrimonij contractu facta,quę de
iure tamen fieri nõ poterat.l.hæreditas.C.de pact.
conuent.& l.j.de hæred. vel acti. vendi. reuocari
potuit iuribus ſuprà alleg.Et fortè eum pater vi-
dens vel cogitans primogenitum habere vel poſ-
ſe habere ſolùm filias,& hęreditatem ad extraneas
venire manus , & nomen agnationis perire ſine
cauſa,cùm haberet tunc plures maſculos,in qui-
bus,& per quos eius agnationem videbat ſeruan-
dam,vt l.liberorum.& l.nepos.ff.de verbo.ſigni.
& bonus tex.in l.cùm filius.§.cùm filia.ibi,nepo-
ti meo plus tribuas in honorem nominis mei &c.
ff.de legat.ij.vbi gloſ.dicit,quia vocabatur vt te-
ſtator:quia fœminæ agnationes & familiam mi-
nimè conſeruant,cùm ſint caput & finis familiæ
ſuæ.l.pronuntiatio.§.fina.ff.de verbo.ſigni.& eo
ipſo ꝙ traduntur nuptui,tranſeunt in alienam fa-
miliã,vt l.cùm in adoptiuis.C.de adop.& no.glo.
in l.origine.de municipibus & origi.lib.x.& Bar
tho.Sozi.in dicto conſil.xxx.col.iij.vol.j.vbi alle
23 gat Aulum Gelium de noctibus Aticis , ꝙ † ſo-
ror appellata eſt,ꝙ quaſi ſeorſum naſcitur,ſepara-
turq; ab ea domo,in qua nata eſt,& in aliam fami
liam tranſgreditur.Et frater dictus eſt quaſi ferè al-
ter,& verum dicit:quia ita reperi Aulum Gelium
in cap.x.lib.xiij.Ideo mutare potuit & recedere à
dicto pacto,quia quæ de nouo emergunt , nouo
indigent auxilio.cap.inſinuante.de officio.delega.
& l.de ætate.§.ex cauſa.ff.de interroga.actio.Ideo
intelligitur illa conuentio ſtantibus terminis tunc
vigentibus,& non mutatis.Et facit multum quod
eleganter dicit Anto.in cap.cùm inter.de renun.
24 quòd † ſi iuraui non accipere gradum niſi Bono-
niæ,& poſtea ſuperuenit peſtis aut guerra,ratione
cuius commodè non poſſum accedere Bononiã,
ꝙ tunc non obſtante illo iuramento licitè poſſum
capere gradum alibi.Et idem voluit Bal.in capit.
debitores.de iureiuran.& Georgius Nata.in cap.
q;uis pactum.col.iiij.ante fi.verſi.vlti.facit de pac.
lib.vj.facit quod voluit Hoſtien.in cap.j.qui ma-
trimo.accuſ.poſ.ꝙ ſi maritus promiſit ſemper ſta-
re Bononiæ,deinde occidit hominem,ꝙ non in-
cidat in pœnam,ſi non ſtat cum vxore Bononiæ.
Et idem voluit Cardi.ibi per illum tex.facit quod
voluit Angel.in l.diuus.ff.de peti.hæredi.ſtatuto
cauetur,ꝙ ſi quis in conſilio proponat imponi
collectam,puniatur,ꝙ intelligitur rebus ſic ſtanti
bus tunc temporis:quia ſi ſuperuenerit guerra,tũc
poterit imponi collecta.Facit quod ſingulariter
voluit Bald.in rubr.C.qui admitti ad bono.poſſ.
25 vbi dicit,† ꝙ poteſtas poterit recedere à ſtatuto iu
rato propter cauſam ſuperueniẽtem:allegat in ar.
tex.valde ſingul.in l.ſi hominem.ff.mandati.Et fa
cit quod voluit Bartol.in prima conſtit.C.§.qui-
bus.

bus.vbi allegat dictam l.ſi hominem.& quod ipſe
voluit in l.ambitioſa.ff.de decre.ab or.fac.& quod
voluit Bald.in l.quid ergo.§.pœna grauior.ff.de
his qui notan.infa.& quæ dixi in trac.de offi.lega.
in Francia.in prima quæſt.facit quod not.Bar.in
26 l.ſi ſeruus.ff.de verbo.obliga. † vbi ſi feci pacem
cum inimico,& promiſi ſub pœna illum non of-
fendere,ſi poſtea propter ſua facinora eſt banni-
tus,& ex forma ſtatuti poteſt bannitus offendi,ꝙ
tunc non obſtante illo pacto potero impunè il-
lum offendere.voluit Angel.in l.iuriſgentium.§.
ſi paciſcar.ff.de pact.Et ideo dicit Sali.in dicta l.fi-
na.C.de pact.& in l.pactum quod dotali.de colla.
quem etiam refert & ſequitur Ludo.de Ro.in l.qui
27 ſuperſtitis.ff.de acquirend. hæredi. † ꝙ ſi filia re-
nuntiauit cum iuramẽto hæreditati paternæ iuxta
diſpoſitionem cap.q;uis pactum.de pact.lib.vj.ex
eo quòd pater habebat filios maſculos,decidunt
ꝙ mortuis filijs maſculis,poterit illa filia venire
ad hæreditatem paternam,non obſtante pacto iu
rato.Et ſic receditur ab illo pacto iurato.& idem
voluit Andre.Barba.in conſil.xxxviij.colum.vlt.
volu.j.& conſil.xx.col.xi.volu.ij.& in conſil.lxx.
col.penultima.verſic.& ſi dicatur.volu.iij. & do-
minus de Rota deciſ.cccl.in antiq.quæ reperitur
per Bernar.de Begeto in ſuis collectis.deciſ.iij.Et
dixi in §.vj.in addi.magna incipiẽ.per quæ dico.
fol.cxxiiij.de teſta.lib.conſuetud.Nam tacita pa-
cta etiam valent in pactis dotalibus,& etiam pro-
fectò in donatione dotis valent tacitæ conuentio
nes,vt cadat interpretatio veriſimilis,argu.l.inter
ſocerum.ff.de pact.vnde veriſimile ſecundum Do
cto.ſuprà alleg.ꝙ contrahentes ita intellexerunt,
ꝙ ad filium primò natum,deinde ad alios maſcu-
los:quia ſi nata fuiſſet primò filia,quòd maſculus
non potuiſſet ex tenore ſine verbis contractus,&
mente partium petere ſucceſsionem,ſeu ius pri-
mogenituræ,vt infrà dicam:per quæ ſatis eſt re-
28 ſponſum ad primò adducta.† Quinimo videtur
quòd pater non obſtante pacto matrimoniali vel
conſuetudine in dicto capit.j.§.præterea ducatus.
& dicto cap.licet.de voto poſsit in teſtamento ſuo
aut inter viuos legare & relinquere etiam cuilibet
ex alijs ſuis filijs aliqua caſtra,& loca particularia
à dignitate comitatus , ducatus , vel marchiona-
tus dependentia,vt ſingulariter conſuluit Alber.
de Roza,& Rayne.de Forliuio , & plures alij , vt
ipſe refert in dictionario ſuo, in verbo feudum.
ver.iuramentum.Ibi quæro pulchram & ſubtilem
quæſtionem,quam vidi &c.vbi dicit ita in facti
contingentia inter marchiones de Carrecto, ſeu
Sauonenſes fratres,qui erant in numero tres,qui-
bus pater in teſtamento prælegauerat plura ca-
ſtra,licet illa prælegata eſſent inæqualia:quæ dicit
eſſe valida. Nam ille §. præterea ducatus. eſt (vt
inquit) largè intelligendus,vt ſonat prima facie,
cuius verba quæ videntur mihi ſingularia in ij.
col.poſita ſolùm referam ad longum.ver.licet for
tè aliquibus nouum videretur, ad finem vſq; &
præcedentia relinquam,licet multum elegantiſsi-
29 ma ſint. † Ille enim §.dicit,ꝙ ducatus,marchio,

& comitatus ſunt indiuiſibiles,& in vnum deue-
niunt,ſcilicet primogenitum,vt de iuribus:ſed ſi
rectè aduertatur,illud cap.licet,& ille §.præterea
ducatus. loquuntur & intelligi debent ſolùm de
ipſis dignitatibus & titulis dignitatum,non au-
tem de particularibus bonis temporalibus earum,
puta ciuitatibus,caſtris,locis , & alijs immobili-
bus & mobilibus pertinentibus ad ipſas dignita-
tes.Illa enim bene ſunt diuiſibilia,nec de illis lo-
quuntur dicta iura,quod patet:quia verba in eis
poſita ſunt regnum,ducatus,marchionatus,& co
mitatus,quæ ſunt nomina dignitatũ.l.à procon-
ſulibus.& l.ſi quãdo.C.de app.& C.de comitibus
rei militaris.& de comitibus & archiatris. lib.xij.
& in lib.feud.quis dicatur dux,marchio,& comes.
& in cap.fundamenta. §. proinde.& ibi per Ioan.
Andr.ſuper verbo,marchio.Vnde (vt Alber.in-
quit) confiteor dictas dignitates indiuiſibiles,&
ad primogenitum tranſire:ſed res temporales di-
uidi non reperitur prohibitum:imò ſicut dixi,con
tinuè diuiduntur.& pro hoc eodem facit capitu.ſi
omnes filij.ſi de feud.controuer.fuerit.& ꝙ not.ff.
de vſufr.l.ſi cuius.& hoc vide in ſumma feu.quib.
mo.feud.amit.§.domini.tamen aliâs incip.ſed an
diuidi.& §.ſequen.Nec obſtat gloſ.ij.quæ eſt in l.
communi diuidundo.ff.communi diui.in princip.
vbi in fine aſſumit argumentum,ſed non decidit.
& intelligi debet cum diſtinctione prædicta,quam
quidem gloſ.etiam reprobat ibi Alber.quia regu-
lariter feuda ſunt diuiſibilia,vt ſuprà dictum eſt.
Et quòd iſte ſit verus intellectus dicti §. præter-
ea ducatus.cum concord.clarè ſentiebant dictus
Ray.de Forliuio,& plures alij docto.qui allega-
30 uerunt in quæſtione prædicta. † Et ratio diuerſi-
tatis,quare dignitates ſint indiuiſibiles , & bona
temporalia earum diuiſibilia,reddi poteſt,quia ſi
iuriſditiones & ius perſonale dignitatis diuidere-
tur in plures,plus grauarentur ſubditi:& hoc ſi-
gnanter dicitur in dicto §.præterea ducatus.quòd
ſubditi plures dominos pro vno feudo habere nõ
compellũtur,& quia commodius eſt exercere per
vnum q; plures.ff.de origi.iur.l.ij.§.de iudi.& §.
nouiſsimè.l.ſi plures.§.fin.ff.de adminiſtra.tuto.&
ita per illa iura tenet Iaſon cõſil.cxxxvj.exordiẽ.
an rex Romanorum.vol.ij.quod princeps poteſt
primogenito ex pluribus fratribus adiudicare co-
mitatum,& alijs dare fructus & redditus.Et hoc
etiam eſt in ſeruitutibus & alijs iuribus incorpo-
ralibus,quæ in ſe ſunt indiuiſibilia,vt ff.de ſeruit.
ruſtic.prædio.l.ergo.& l.ſe.& l.ruſticorum.§.j.Et
idem in iure patronatus,vt cap.j.& ij.de iure pat.
& no.per Gofre.in ſumma eod.tit.§.in ſumma no
tandum.Et tamen liberti recipiunt aſsignationem
ſeu diuiſionem.ff.de aſsignan.libert.& inſtitut.de
aſsigna.libertorum.Et ex prædictis & alijs conclu
debantur prælegata valere:ſed quæſtio non fuit
terminata,quia partes concordauerunt ſe.hæc ille.
Et ſimiliter & magis amplè ponit Alber.de Roſa.
hanc quæſt.in l.fi.C.de dona.inter virum & vxo.
vbi poſt prin.quærit de quæſtione quæ multum
fuit rotata in Romana curia.Et idem facit in pri-

ma parte statu.quæst.cxliiij.incip.de statuto regis.
sed non ita amplè sicut in dicta l.fi.& in prima cō-
sti.§.discipuli.col.iiij.ver.Et ex prædictis subijcio.
quæ talis est:Rex Aragonum deliberato consilio
statutum edidit,ꝙ non liceret sibi donare res im-
mobiles regni,nisi in casu vtilitatis & necessitatis
regni,exceptis inclitis infantibus natis.quod sta-
tutum iuramento firmauit,& solenni stipulatione
promisit (notario stipulanti nomine hæredum,&
quorum interesse posset) inuiolabiliter obserua-
re,& tunc habebat filium primogenitum, qui ex
consuetudine & pacto partium succedere debebat
in regno.Demum rex ipse secundo loco accepit fi-
liam regis Castellæ in vxorē,& ex ea liberos pro-
creauit:& ipsi vxori secundæ in contractu matri-
monij & filijs multa donauit.Ex quibus orta fuit
quæstio inter filium primogenitum ex prima vxo
re,& istam vxorem & eius filios.Asserente primo
genito istas donationes non valere:regina autem
contrarium asserente,& allegante etiam quandam
sententiam fore inter ipsam & regem latam super
hoc,ꝙ dictæ donationes valebant,& plenissimè
arguit,& finaliter idem tenet,& dicit audiuisse dici
pro regina & filijs in curia Ro.determinatū fuisse.
Et sequitur Iason in Auth.res quæ.col.vj.in vlt.li
nea.ver.pro qua facit quod in fortioribus termi-
nis decidit Alber.C.communia de lega.& in l.fi-
liusfa.§.diui.col.viij.ver.Secundò quærit Bar.ibi
pro ista opi.cōmuni.ff.de leg.j.& vtrobiq; allegat
Alber.in dicta quæst.cxlviij.& vide quę dixi in q.
31 inchoā. Quæritur an quis possit cogere.in fi.† Ex
prædictis videtur dicendum tale pactum valere si
parentes in eadem migrauerint volūtate.Sed si ab
ea recesserint,aut alter eorū,tunc elicio quinq; ca-
sus,qui nobis pro conseruatione agnationis & ar
morum domus(quam omnes etiā ignobiles con-
seruare optāt) iusti & æqui ac rationabiles,in qui-
32 bus paciscentes poterūt à tali recedere pacto.† Pri
mus quādo ex prædicto primo matrimonio extāt
solùm filiæ,quo casu poterit pater filios ex secūdo
matrimonio procreatos,vel etiam ex fratre nepo
tes instituere hæredes,legitimā relinquendo filia-
bus,quæ de vsu feudorum in feudis non succedūt.
dicto c.j.§.filia.de succe.feud.& præcipuè dignita-
tum.d.§.præterea ducatus.ꝗuis de consue.Frāciæ
in illis succedant,vt per abb.Sicul.in dicto c.signi
ficauit.de rescrip.cū alijs per nos in §.vj.& vij.de
consue.feu.li.consue.Biturig.& alibi sæpe allega-
tis.Quinimo etiam si primogenitus vnā iam ha-
buisset filiam viuentem, pater posset eidem filio si
absq; masculis decederet substituere,per ea quę no.
Io.Fab.in dicto §.cæterum.de legit.agna.succe.vo
lens tale pactum in contractu matrimonij,vt pri-
mogenitus succedat initum,non porrigi ad filias
primogenitas,sed filios masculos etiā secundoge-
nitos.qui (vt ipse ait) præferuntur filiabus ante se
genitis.Et idem profectò videtur,si ex secūdo nati
sunt matrimonio,pro quibus habendis secundum
sæpe contrahunt matrimoniū.Et sic se habet con-
sue.secundum Guid.Papæ in suo singul.cccccxxij.
inchoan.In contractu matrimonij.& in q.cccccv.
& latius in seq.q.cccccvj.licet Pet.de bella pertica
in l.pater.§.quindecim.ff.de leg.iij.velit contrariū
per illum tex.s.filiam ex primogenito natam non
obst.consue.præferenda in successione secundoge
nito,& ipsum refert & sequit̄ Io.Lupus doctor Pa
latios Ruuios in repetit.rubr.de dona.inter vir.&
vxo.fol.lij.col.ij.in princ.ver.lex etiam regni.qui
allegat Bal.in l.in multis.in prin.ff.de sta.ho.ita te
nere:ꝗuis Bal.&Pe.de Bella pert.nullā faciāt men
tionē.& pariter allegat Lud.de Ro.cōsil.j.& xcvij.
vers.Quo autem ad secundum quo quæritur .cum
alijs pluribus.Sed salua pace Bal.non loquitur in
casu nostro,nec etiā Ludo.de Ro.qui sequitur Bal.
quoniā ipsi loquuntur in casu cōsue.deferentis re-
gnum aut feudum primogenito,quæ ad filiā pri-
mogenitā nullo existente masculo extēditur:quod
hîc seruatur in feudis,vt s̄.dixi,præterq; in regno
in quo filiæ neq; earū filij succedunt etiā nullis ma
sculis existent.vt Bald.tenet. in l.j.ff.de senato. &
Iaco.de san.Geor.in l.cum antiquioribus.nu.xix.
C.de iur.delib.& Pet.de Ferra.in For.lib.quo agi-
tur ad reuoca.feu.in verb.ac nomine recti feu.ver.
xj.diuisio.& alibi dixi.quos si Lupus vidisset,non
ita fortè affirmasset & corroborasset.Quare extan
te masculo secundogenito aut tertio:primogenita
vel ex primogenito descendens non habet anagiū
seu non succedit in feudo,sed maritatur,nisi esset
consue.contraria.Et sic tenet Guido Papæ in d.q.
cccccvj.Et ideo in casu de Cancon,in quo solùm
erant quatuor filię,& dictū fuerat per contractum
matrimonij vnū ex masculis quē ipse dominus de
Cancon elegisset,esset hæres & dominus omnium
bonorū,& in defectu ipsorū vnam filiam eligēdo
pariter esset hæres.modo ipse elegit & hæredē in-
stituit secundogenitā:quoniam etiā simpliciter in-
stituendo videt̄ eligere.l.vnū ex familia.§.si duos.
& ibi Bar.& Bal.ambo in iij.no.tenent per illum
tex.ff.de leg.ij.quod intelligit etiam Io.de Imo.ibi.
quando aliâs nō facit specificam electionē,sed hic
vtrunq; fecit,vt patet per testamentum,in quo fie-
ri potest electio,quæ tamē non vitiat testamētum,
vt tenet ibi Bal.per illum tex.ver.vlterius habes.
quem ibi sequitur Imol.ver.Itē no.ꝙ electio.Et il
le tex.vult (vt dicit Bart.in primo no.) vnū aliud
mirandū,ꝙ habens ab aliquo testatore eligēdi po
testatē vnū ex pluribus,vel vni ex pluribus resti-
tuere bona,possit ex illis plures eligere.Et eum ibi
sequunt̄ Bal.& Imol.& hæc prȩsumpta mēte testā-
tis ex quo inferūt ibi Bal.& Imo.licitū esse aliqua-
liter recedere à forma per testatorē data, dūmodo
nō recedat̄ à mēte. Ergo hîc à fortiori dn̄s & pater
qui sibi hanc reseruauit electionē,& nō alij dedit,
potest à forma per eū apposita recedere,& mētem
suam declarare:quia cuius est cōdere eius est inter-
pretari.l.leges.in fi.C.de legi.Vnde hic dominus
de Cancon vnā ex filiabus elegit,& instituit hære
dem, & cęteris reliquit tam in contractu earū ma-
trimonij,ꝙ testamēto certa bona:quāquidem in-
stitutionem & legata per patrē relicta hæres electa
acceptauit & approbauit:per quod est dare respon
sum ad id quod per primogenitū obijcitur.s.præ-
dictam

dictam institutionē de dicta secundogenita factam
fore nullā, ex eo ꝙ pater à forma in contractu ma
trimonij cōtenta recessit,& contēplatione illius,
& facta electione de hærede sua ipse donauit extūc
eidē omnia bona sua stipulatione per notariū pro
illa hærede electa interposita,quia hoc est in fauo-
rem hæredis electæ acceptātis & approbātis(vt di
ctū est) testamentū patris.Ideo quod fauore illius
introductū est,in eius læsionē nō debet retorque-
ri.l.quod fauore.C.de legi.Et etiā respicit fauorem
primogenitæ,cui per contractū matrimonij dede-
rat castrū de Cancon.quod si simpliciter elegisset
hæredē,reuocata esset illa donatio cū suis pertinē.
& venisset dotāda pecunia sequēdo contractū ma
trimonij.Et sic cōclusum extitit in magna camera.
Tamen dominus Carolus de mōte Ferrādo miles,
dominus de Girōda vir dominę Mariæ de Verdū
proposuit defunctū de Cancon prius de ea electio
nē fecisse,quare ad illud probandū fuit admissus.
Et interim gaudentia fuit domino Anto.de mon-
te pesato,& dominæ Francisiæ de Verdū eius con
iugi adiudicata,prout in dicto arresto continetur.
Lato die xxiiij.Martij,Anno do. M.D.XXXV.
33 Secundus†casus,ꝙ pater possit filio primogenito
hæredi instituto in casum si sine liberis masculis
decederet substituere secundogenitū,aut ex fratre
nepotes vel alios proximos cognomē & arma do
mus ex antiquo deferentes.Etiā si in contractu ma
trimonij dictū nō foret:ꝗuis crebro fiat de secūdo
& tertiogenito,ac alijs succedere vni alteri deben
tibus:tamē hoc poterit facere,quia instituēdo pri-
mogenitū confirmat pactū prædictū & agnatio-
nem suā,sequendo naturā feudi antiqui,quod de-
betur omnibus filijs nisi in regalibus,vt dictū est,
conseruat,vt tenent Doc.s̄.alleg.& Paul.de Cast.
cōsil.ccxlv.incip.viso & examinato suprascripto.
col.iiij.ver.Super quinto & sexto quæsito.vol.no
uo.& Masuerius in sua praxi.ti.de testa.col.pe.ver.
Item,vt dictū est:aliâs esset multum absurdū,& ab
omni ratione alienū,patrē non posse talem facere
cōpendiosam substitutionē,vel fideicōmissariā,ac
sua videre bona exclusis masculis ad extraneā trāsi
re agnationē:quod extraneū videtur.l.lex quæ tu-
tores.C.de administra.vt patet in illis de mōte pe-
sato.Vnde si cōtrahentes fuissent tūc de hoc inter-
rogati,ita velle & sensisse declarassent,vt dicit gl.
34 in d.l.tale pactū.§.fi.† Tertius casus est,quādo pri
mogenitus erat furiosus,prodigus,& vnus bono
rum dissipator,aut aliâs inutilis:tunc tale pactum
aut cōsuetudo primogenitū præferēs interpretari
nō debet cōtra vtilitatē regni aut feudi.l.quod fa-
uore.de legi.& ꝓ hoc casu text.in c.alius.xv.q.vj.
vbi habetur de Childerico Francorū rege inutili,
qui ob hoc & alia fuit per papā Zachariā deposi-
tus,& in ei⁹ locū substituit Pipinū Caroli impera
toris patrē.& idē Card.Alex.in c.j.col.iiij.ver.no
nò adducit̄.de feu.marchi.Quoniā propter insuffi
cientiā primogeniti potest secūdogenito sufficiēti
feudū vel regnum cōcedi,vt dicit Bal.in auth.hoc
amplius.C.de fideicō.& Marti.Landeñ.in tract.de
princip.§.xxij.& idē Lucas de Penna in l.tirones.
col.vj.post prin.ver.qui autē in hoc sui debitū.C.
de tironib.li.xij.& talis primogenitus tenetur resti
tuere fratri suo secūdogenito,vt probat singul.So
zi.cōsi.xlvij.col.pe.ver.Cōfirmatur etiā.vol.iij.&
Card.Alex.in c.j.§.mutus.col.vlt.ver.quęro quid
episc.vel abba.& Bal.in c.j.de succe.feu.in prin.&
in c.vno.an mutus vel aliâs imperfec.& Fely.in c.
prudētiā.col.iij.ver.vbi verò dignitas.de offi.leg.
& Ant.Corseti in trac.de potest.regia.q.x.cū alijs
per eū alleg.Pro hoc facit quod eleganter adducit
And.Barb.cōsil.xx.col.iiij.ver.legi aliâs in vita ob
seruādæ memoriæ ducis Philippi Mariæ.vol.ij.ꝙ
cùm ipse Philippus & eius frater Io.maior adduce
rentur corā Io.Galeazo duce Mediolañ.eorū geni
tore,quos cùm oculo cordis intueretur suspirans
aiebat iniquam pro certo esse consuetu.vt primo-
genitus in regno succederet.Non enim videbatur
sibi primogenitū suū dignū ducali fuisse imperio:
quia dolor patris filius stultus,Prouerb.ix.Et pro
hoc facit sing.decis.Io.An.in addi.Spec.ti.de feud.
§.j.ver.vber.xxj.Dy.& Bart.in l.cæcus.ff.de iudi.
35 volentes † cæcū posse succedere baroni vel alteri
habenti iurisditionē,licet de nouo talis dignitas ei
conferri nō possit.& ibi eū sequitur Iaco.de sanct.
Geor.nu.ij.& Abb.Sicul.consi.xlvij.col.j.ver.Se-
36 cundò ad idē facit.†Quartus casus quod de bonis
futuris eius industria,vel ex vsufructu retēto post
cōtractū seu pactū in ipso appositū acquisitis pos-
sit disponere:quia tale pactum nō porrigitur,nec
se extēdit ad illa post quæsita.l.cùm ita.ff.de auro
& arg.leg.vt tenet Ias.in l.stipulatio hoc modo cō
cepta.ff.de ver.obl.& Aegid.Bellamera.in d.cōsil.
xvij.& Masuerius in sua praxi ti.de succes.col.pe.
ver.Itē vt dictū est superius.Et idē Pau.de Cast.cō
si.cccxxxvj.aliâs cccxlj.inchoan.dico nō obstante
iuramento.& signanter col.ij.ante fi.ver.Quartò
prædictis obstat.vol.antiq.nisi donasset prȩsentia
37 & futura,vt j̄.dicā. †Et hoc etiā,quādo sine reten-
tione vsusfructus donat omnia bona post mortē
suam:quia tunc tacitè videt̄ reseruatio vsusfructus
facta,vt voluit etiā gl.prag.sanc.in d.ti.de sublat.
cle.literis.in verb.cuicunq;.col.j.quæ allegat Pau.
in consi.xcix.aliâs cj.quod pariter allegauit Alex.
in addi.ad Bar.in l.vbi ita donatur.in magna po-
stil.circa mediū.ibi dubito tamen.ff.de dona.causa
mor.& idem Ias.in d.l.fi.de pact.in antepe.addi.&
incipit secundū eum in ista donatione:sed tamē est
vol.nouo.lxxvij.exordieñ.Notādum est,ꝙ præfa
tum statutū.col.ij.ver.Nec videtur obstare.ꝗuis
secundum eum si expressè videretur sibi reseruasse
vsumfructum,ꝙ de illo posset disponere &habere
hæredē:sed hoc nō placet sibi,quia nec de vsufru-
ctu posset testari,cùm morte eius finiat̄.l.vxor pa-
trui.C.de lega.Nec de fructibus,qui ex eo superes-
sent si donauerit futura,quia cōprehenderentur ap
pellatione bonorū futurorum:& sic cederēt in do
38 natione,vt ibi.† sed si nō donasset nisi præsentia &
nō futura,tunc secus,vt dictum est:& per ipsum in
d.cōsi.cccxlj.col.ij.ver.quartò prædictis obstat.Et
isto respectu valeret donatio omniū bonorū præ
sentium,sed primum videt̄ verius per tex.in l.cùm
oportet.§.nō autem.ver.si quid.C.de bo.quæ lib.
quod tenet Alex.in d.l.stipulatio hoc modo.col.

vj.& Ang.conſi.cj.inci.quædam mulier donauit.
Et hoc tenendo cõmunem tale pactũ de ſucceden-
do aut donatione quo ad futura acquiſita non va-
lere:quæ magis videt̃ æqua,ne iſte pater donator
videatur nec cenſeatur ex ſua liberalitate eſſe inuti
lis & limitatus,ac omni diſpoſitione & cõmercio
tam inter viuos q̃ꝫ in vltima volũtate interdictus,
vt dicunt doc.ſ̃. allega. quia in acquirendis poteſt
quis prẹiudicare ei cui acquirere debet.C.de acqui.
poſſ.Et de ipſis fructibus vel ex illis acquiſitis aut
de ſupellectili,vel veſtibus,vel libris & equis,quẹ
nõ veniũt in generali obligatione vel donatione.
l.obligatione.cũ l.ſeq.ff.de pigno.vt tenet Matth.
de Mateſ.in ſing.ſuo cxxxvij.& Calder.cõſi.vij.ti.
de dona.de quibus poterit diſponere,vt ibi.& te-
net gl.in l.ſi ſeruus credi.& ibi doc.Inſuper Iaſ.&
in l.filius paciſcendo.C.de pact.vbi Iaſ.confirmat
illã gl.per tres tex.notab.primò.in l.qui autem.in
prin.ff.quæ in frau.cred.& in l.ſi ſponſus.§.ſi ma-
ritus.in ij.ff.de do.inter vir.& vxo.& in l.j.§.con-
fertur.ff.de colla.bono.& idem facit Iaſ.in d.l.fi.de
pact.col.j.in fi.ver.tene indiſtinctè opi.Bar.cũ alijs
per nos alleg.in q.incip.Quæritur an quis poſsit
cogere.& ſentit Bal.in rub.C.de contrahen.empt.
q.xxj.In donatore aut venditore omniũ bonorum
ſuorum præſentiũ & futurorũ ſe illa nomine pre-
carij poſsidere conſtituente,ꝙ ſi aliqua deinde ac-
quirat bona,non cenſebuntur virtute precarij eſſe
donatarij,nec in poſſeſsione illorum,niſi donator
ipſe ea intentione acquiſiuiſſet,vt donatorem face
ret poſſeſſorem,per tex.quem dicit eſſe ſingularem
in l.actione.§.ſi poſt.ff.pro ſocio.& per illum tex.
ita tenuit,vt ipſe refert Fran.Tigri de Piſis.& Fel.
in c.poſtulaſti.col.ij.ver.Item dum inferunt prædi
cti.de foro compet.volens ſtatutũ inhabilitãs fœ-
minas ad ſucceſsionem non nocere in bonis alibi
39 quæſitis.† Quintus caſus eſt quando de expreſſo
ipſius primogeniti conſenſu , vel filiorum primi
matrimonij,in fauorem quorum tale pactum fue-
rat factum,diſpoſuit,aut grauamen impoſuit.d.l.
licet.& l.fi.de pact.& l.iij.ff.de ſeruis expor.& l.j.
ſi mancip.fuerit ita alie.& l.Papinianus.§.ſi con-
ditioni.ff.de inoffi.teſt.& l.non dubium.ver.illud.
C de teſta.& l.ij.& l.veritas. C. de fideicom cum
no.in l.quotiẽs.eo.ti.& in l.j.C.de pact.& in l.qui
Romæ.§.duo fratres.de verbo.obliga.& in dicto
cap.licet.de voto.Ibi nec ſi onus tibi à patre iniun
ctum,& à te ſponte ſuſceptum.& tenet Ang.in di-
cta l.ſtipulatio hoc modo.vbi adducit de Eſau,qui
renuntiauit fratri ſuo Iacob,qui vendidit ius pri-
mogenituræ.cap.q̃ꝫ periculoſum.vij.q.j.& ca.j.§.
præterea.& ibi Bal.quib.mo.feu.amitta.& Lucas
de Penna.in l.j.col.iij.verſi.Octauò ius genituræ.
40 C.de priuileg.eorum quẹ in ſacro pala.li.xij.† Sed
quid ſi talis ſecundogenitus,cui primogenitus re-
nuntiauit,decedat,an primogenitus reſumat iura
primogenituræ? & Barba.in addi.ad Bal.in dicto
§.præterea.dicit,ꝙ ſi primogenitus paſſus fuerat
ſecundogenitum inueſtiri,tanq̃ꝫ de nouo feudo,ꝙ
perdiderit totũ,& ſic nihil recuperat.Si verò tanq̃ꝫ
de veteri,tunc inducitur prẹpoſteratio,vt mortuo
ſecundogenito non reſumat iura primogenituræ,
tamen ſuccedit vt agnatus,per l.ſicut in annos.ff.
quib.mod.vſufruct. amitta. prout in Domino de
Monte acuto primogenito,qui renuntiauit iura
primogeniturẹ ſecundogenito:qui in bello deceſ-
ſit:& nunc ipſe de Monte acuto vult vti iure pri-
mogenituræ,hoc ſcilicet pacto quòd hæreditas ei
debita nõ poſsit in parte per matrem alteri dona-
ri,prout donauerat fauore matrimonij,ꝙ non po
teſt impedire cũ illa primogenituræ iura amiſerit.
Et non ſolùm hîc expreſſo,ſed etiã tacito conſenſu
approbauerit teſtamentũ patris ſoluẽdo legata &
alia debita.l.ij.C.de iure delib.& l.parentibus.§.j.
C.de inoffic.teſta.& ibi Sali.& l.pe.& fi.ff.eo.ti.Et
bonum & vtile ac neceſſariũ in caſibus prædictis
principem prouideri aut patrem ad ſe filiũ vocare,
& ei conſentire cum iuramento facere,vt d.iurib.
& l.ſi quando.§.illud.in fi.ibi quibus apertiſsimè
iudicium patris agnouerit.C.de inoffic.teſta.& te-
nent Bald.Ludo.de Ro.Paul.de Caſt.& Alex.in l.
poſthumo.C.de bo.poſſ.contra tab.& Ange.in l.
qui ſe patris.C.vnde libe.quia filius poteſt de eius
conſenſu præteriri.Quanuis Iaſon in d.l.poſthu-
mo.col.viij.ver.Secundò iſtã cõcluſionem limitat
&c.teneat contrarium.& conſi.lxxxj.nu.iij.vol.iij.
cum alijs per eum alleg.Tamen præcedens eſt ve-
41 rior & cõmunior.†Et fuit pluries dubitatũ,an ta-
les filij vocati vel nõ vocati,ſucceſſores tamen,te-
neantur ſoluere debita prædeceſſorũ ſuorũ.Et de-
ciſum extitit ipſos teneri,q̃ꝫuis eſſent ſucceſſores
vniuerſales aut ſingulares ex natura vel conſuetu-
dine feudi,aut ex contractu matrimonij,aut dona
tione rei feudalis,vel allodialis,aut alterius hære-
ditatis,ſignanter vbi pater vel alius donator non
habet hæredem nec aliud in bonis,q̃ꝫuis primoge
nitus ſuccedens non ſit verè hæres,tamen eſt effe-
ctu,& loco hæredis & ſucceſſoris habetur.l.ſucceſ
ſores.ff.de ſolut.Et iſtud probat Alber.in dicta l.fi.
col.iiij.verſi.pro parte filiorum.de do.inter vir.&
vxo.per plura iura & caſus ſimiles,in quibus licet
quis non ſit verè hæres,tamen loco hæredis habe
tur.l.ij.§.fin.ibi,vicem hæredis.ff.de hæred.vendi.
Et ſic enim actiuè & paſſiuè ſibi competunt actio-
nes,vt patet in epiſcopo.cap.j.de ſolut.de quo in
ſeq.dicã.q.cum alijs per Alberi.alleg.& Lucam de
Penna latius diſputantem hanc q.in l.hi quos.col.
iiij.ver.onerari.de fundo rei priua.li.xj.Et idẽ Ol-
dra.conſil.xciiij.col.iij.poſt prin.ver.Sed quãtum
ad ſtipulationem.vſq; ad fi.vbi conſuluit in eadem
regis.q.vt credo,vt patet ex tenore illius,& ſeq.
conſilij,quaſi ſimiles ſunt in iuribus & rationibus,
volentes ambo primogenitum teneri,etiam ſi ha-
beat ſucceſsionẽ contra voluntatem prædeceſſo-
rũ,non enim(vt inquit Oldra.)à patre regnum ha
bere videtur.Licet cõtra hoc faciat fortiter.l.iij.ff.
de interdi.& releg.ibi,quæ verò non à patre,ſed à
genere,à ciuitate,à rerũ natura tribuerentur,ea re-
manere eis incolumia:& dicto c.ſignificauit.de re-
ſcrip.Et ideo non videtur(vt ait Oldra.)ꝙ ipſi pa
tri de ipſo regno gratias habeat referre.Sed ad hẹc
reſpondent Alberi. & Oldra.quòd hoc non ob-
ſtante eſt re vera hæres,vt ipſi probant,vt per eos
cauſa breuitatis.& idem tenet Abbas Sicul.conſi.
iij.

iij.colum.ij.verſic.Tamen vltra quæſitum.volu.ij.
Quinimo princeps allegatur ex cõtractu prædeceſ
ſorum, quando cõtinet iuſtitiam naturalẽ & æqui-
tatem,vt voluit Guido de Suza. Cy. Bal.& Alber.
42 in l.digna vox.C.de lega.†Ex quo inferunt Impe-
ratorem ſucceſſorẽ ex pace cum ſubditis per ſuum
prædeceſſorem habita propter guerram & bonum
publicum ad obſeruationẽ illius teneri & obliga-
tum eſſe,niſi dolus vel fraus ex parte ſubditorũ in-
terueniſſet.l.dolum. C.de dolo. quia tunc nõ tene-
retur obſeruare.& tenet Bal.in l.j.in prin.ff.de cõſti.
prin. Et ratio eſt ſecundum eum, quia imperiũ non
tranſit ad ſucceſſorẽ proximũ , ſed ad illud per ele-
ctionem peruenitur. cap.venerabilẽ. de elect.& ſic
ſucceſſor nõ habet cauſam à prædeceſſore. Et idem
Bal.in c.j.§.donare.col.vlt.qui feu.dare po.& in c.j.
qui ſucceſ.tenean.& cõſi.ccclix.exordien. Super eo
quod quæritur.vol.j.quod intelligit Iaſ.in d.l.j.de
conſti.prin. col.iij.verſ. Subdit tamen Bal.eſſe ve-
rum in Imperatore vel Papa : quoniã tales digni-
tates non ſucceſsione, ſed electione deferuntur d.c.
venerabilẽ.ſed in regibus,ducibus,marchionibus
comitibus,& ſimilibus eſt ſecus, cùm prædictæ di-
gnitates ex ſucceſsione primogenito deferant̃. cap.
licet.de voto. d.c.j.§.præterea ducatus. de prohib.
feud.alie.& d.c.ſignificauit.& Bal.in l.ex hoc iure.
ff.de iuſti.& iur. ſaltem,ꝙ ipſe ſucceſſor attenta ge-
nerali cõſuetudine,vt ait Iaſ.in d.l.j.teneatur ſerua-
re omnem cõtractum,& quamcunq; cõuentionem,
ſicut quilibet ſucceſſor priuati per regulam l.cùm à
matre.& l.iij.C.de reb.alie.nõ alie. Sed hoc videtur
eſſe cõtra tex.d.c.j.de ſolu.vbi prẹlatus,qui per ele-
ctionem eligitur,nec habet cauſam à prædeceſſore.
cap.quia Guil.de iudi. tenetur ſoluere debita, ſicut
filius.ergo idẽ videtur in Imperatore & Papa,ideo
tenebitur ſeruare contractum æquitatẽ & iuſtitiam
continentem.& tenet Ioã.de Nanizanis conſil.xij.
col.vij.poſt prin.cum alijs per eum alleg.quod po-
nitur inter conſi.Albe.Bruni inferentes etiã valere
pacta, ſi fierent hodie inter regẽ Franciæ,& regem
Angliæ,quæ ſeruari deberent per eorũ ſucceſſores.
c.nouit.de iudi.& ſequitur Iac.de ſan.Geor.in trac.
feud.in verbo,princeps.Et non ſolùm cõtractum,
ſed etiã ſententiam cõtra prædeceſſorem latã,vt te-
net Alber.de Roſ.in d.l.fi. col.iiij. & Oldr.in dicto
conſi.xciiij.vbi pro hoc allegãt ambo tex.in c.cùm
inter vos.de re iudi.& in c.cùm olim.de prẹſcrip.&
idem Anto.de But.conſi.iiij. & per eadẽ iura Alex.
tenet idem cõſi.xxx.col.ij.ante fi.verſ. Circa ſecun-
dum verò dubium. lib.v.cum alijs per nos alleg.in
quæſt.incip. Quærit̃ an quis cogere poſsit.circa fi.
Et ſic cùm fuiſſet quæſtio inter do.Ioã.de Fuxo co-
mitem de Carmãgno,& Vincentium de Caſantem
ratione terræ de Naſsiet, tanq̃ꝫ de pertinen. loci &
Seignoriẹ de Marpas, qui comes dicebat ſe ſucceſ-
ſorem Ioã.ex cõtractu matrimonij illius,& Iſabel-
lis de Fuxo,& nõ Gaſtonis de Fuxo eius patris cõ-
demnati : cõcluſum fuit, & per Arreſtum cõdemna
tus ad fructus per eum,& ſuos prẹdeceſſores perce-
ptos eidem de Caſantẽ reſtituendos,qui fuerunt ad
tres mille libras Turonen.vel circa liquidati,& ex-
timati.Et iſta cõcluſio probatur per gl.quãdo quis
vendidit,aut donauit hẹreditatẽ in l.ij.in verbo,tu
reſpondeas.C.de hære.vel acti.vendi. quam ibi ſe-
quuntur Bal.in primo cõtrario.& Sali.in ſecundo.
& Albe.in ver.In glo.ij.arg.l.planè ſi filiũ.§.qui ro
gatus.ff.de leg.j.& ibi Io.de Imol.& Lãcel.Decius,
& etiã arg.l.ſi maritus fundũ.ff.de fun.dota.& facit
tex.in l.fi.in prin.ver.planè.ff.de eo per quem factũ
eſt.& gl.in l.æris alieni.C.de don.& idẽ Alex.in l.j.
§.ſi hæres. In j.not.verſ. Et licet hæc ſit regula.ff.ad
Trebel.qui allegat Ange.ibi ita tenere : ſed in meo
non inueni.Et ſic tenet Paul.de Caſt.cõſil.cvj. vol.
antiq.& Iaſ.in l.quoties.in vlt.not.C.de hære.inſti.
volens,ꝙ licet inſtitutus in re certa dato alio cohæ
rede non teneatur creditoribus,vt ibi.& l.fin.C.de
hæred.act. Hoc verũ quãdo hæreditas eſt ſoluẽdo,
aliâs ſecus.l.ſi vniuerſæ.C.de leg.& idẽ Alex.cõſil.
vij. nu.j.& ij. lib.vj.& Sali.poſt Cy.in l.ij.col.j.ver.
Itẽ fallit.C.ad l.Iul.de vi publ.& in l.ſi paterna hæ-
reditate.C.de reuo.his quẹ in frau.cred. Et ſecundũ
hanc deciſ.gl. fuit iudicatũ,tam per curiã Gratiano
politanam ſeu Delphinalẽ,prout refert Guid.Papẹ
quẹſt.cv.ad longũ inferens Arreſtũ,& idẽ in quẹſt.
ccccclxx. q̃ꝫ per curiam Pariſien.ſecundum Gallum,
quæſt.xxxviij. niſi donator adhuc viueret, & illam
deciſ.redegit do.Aufrerij in parte de Arreſtis. §.xij.
& pariter Tholoſẹ,vt refert Bened.in c.Raynutius.
fo.clxxx.nu.xlvj.de teſta.Et idem Aufrerij in deciſ.
capel.Tholoſanæ. q.ccclxxxvij. Et idẽ dicendũ eſt
in fiſco vendente hæreditatẽ ſibi delatã,vt emptor
illius teneatur creditoribus.l.j. C.de hære.vel acti.
vend.Et idẽ videtur in alio ſi ex pacto expreſſo vel
tacito actũ & conuentũ ſit ſucceſſorẽ ſatisfacere,&
teneri creditoribus.De tacito habet̃ in l.hẹreditatẽ.
& ibi Bal.& Albe.ff.de dona.Et de expreſſo in l.cũ
res.C.de dona.quod intelligunt Doct.donatariũ à
creditoribus poſſe cõpelli, non tamẽ præciſè , niſi
velit. Sed per donatorẽ ſic,vt iurib.prædictis.& l.
43 debitori.C.de pact.†Tamen credo curiã ſupremã,
aut aliũ æquum iudicẽ talem videntẽ donationem
cum pacto expreſſo factã de ſoluẽdo,& ſatisfacien
do creditoribus donatoris,ad euitandũ circuitum,
qui euitari debet.l.dominus.ff.de cõdi.indeb.& etiã
anfractus (& ex bono,& æquo procedẽdo) & con
demnare donatariũ ad ſatisfaciẽdum creditoribus,
nõ expectato,ꝙ à donatore prius cõueniatur, non
ſolùm vniuerſalis ſucceſſor tenetur ſatisfacere cre-
ditoribus.l.omnes.§.Lucius. ff.quæ in fraud.credi.
& in alijs pluribus caſibus not.per Alex.in dict.l.j.
§.ſi hæres.Sed pariter ſingularis ſi in donatione do
nator ſibi certam reſeruauerit ſummã ſuper bonis
donatis, de qua diſponere poſſet, tunc alio nõ exi-
ſtente,& apparente hærede petente vel aduohante
prẹdictam ſummã retentam,donatarius tenetur de
illa ſoluere creditoribus.Et vbi etiã aliquam pecu-
niæ ſummã non retinuiſſet nullo exiſtẽte hẹrede te-
neretur ſoluere,vt dictũ eſt:ergo magis in hoc caſu.
Et ita dictũ fuit per curiam cõtra dominũ Daubi-
ioux donatariũ in fauorẽ domini capitanei Baionẹ
viri quondã Ioannẹ de Leſcung,eius vxoris dona-
tricis, quæ ſibi certam pecuniarũ ſummã reſeruaue
rat,& nullus alius (præter dictum dominũ Daubi-
ioux) repertus fuit hæres. Et alia via nõ poteſt cre-

ditori ad recuperandum debitum eſſe cõſultum, & prouiſum contra alium cohæredem vel bonorum poſſeſſorẽ, tunc ſucceſſor in certa re (nullo alio dato cohærede, vel dato, ſed repudiante) tenetur iuribus ſuprà alleg. & l.j.§.ſi ex fundo. & l.quoties. §. ſi duo. & l.ex facto. & vtrobiq; per Bartol. & Doct. ff.de hæred.inſtit. & Angel.ſing.conſi.lxxxiij. col.j. Secus ſi ſibi poſſet aliter prouideri. & idem Alexã. conſi.cviij.col.penult.verſ.Item fortius.vſq; ad fin. vol.v. vel etiam vbi donator retinuiſſet vſumfructum, de quo poterat diſponere: quia ſucceſſor tenetur ad debita defuncti ad valorem dictorum fructuum vſq; cõcurrentem. Et latum Arreſtum circa finem menſis Iunij, aut principium Iulij. Anno domini M D. X X X I. Et ſi dicatur ſucceſſorem abſtinuiſſe ab hæreditate & ſucceſsione paterna, & illam repudiaſſe: ad hoc reſpõſum ex prædictis patet. Et vbi non ſufficiet, tamen ex quo non docet, quo iure, & qua cauſa illam ſummã, aut rem in donatione per patrem retentam detinet vel poſsidet, quod facere tenetur: aliâs filius cenſetur hæres, poſito, ꝙ nihil etiam à patre bonorũ habuerit. l.j. & ij. C.de repud.hæred. & ibi Paul.de Caſt. & Corneus, & l.pro hærede.in princ. & in l.ſi quis extraneus.in prin.ff.de acquir.hæred. & §.fi.inſtit.de hære.quali. & diffe. & Bald.conſi.lij.vol.j.incip. Creditor cum not.in l.j.C.ſi minor ab hęre.abſti. & Sozi.cõſi.viij. nume.j.vol.iiij.volens idem eſſe in minore. & idem Maſuerius in ſua Praxi. titu.de ſucceſ. & vlt.volu. fo.lxxxvj.col.iij.verſ. Item ſi reperiatur filium poſsidere domũ vel aliam rem. Cùm donatio inter patrem & filium nõ valeat, tamen morte cõfirmatur, & vim relicti habet.l.donationes.in j.C.de donat. inter virum & vxo. Quia in his rebus & bonis nõ donatis, & per eũ poſſeſsis immiſcuiſſe videtur dictis iurib. & l.ſi ſeruum.§.Prætor ait. & §.ait Prætor.ff.de acqui.hęre. & tenet Steph.Bertr.de Carpẽ. conſi.xciiij. nu.vij.vol.ij. & Bal.cõſi.clxxvij.exord. Quæritur vtrum domiciliũ.verſ.quæritur inſuper. vol.iij.ergo tenetur creditoribus. Et ſi dicatur, ꝙ illa bona non donata poſsidet loco legitimæ, quam filius debet habere & eligere, & reſiduũ hæreditatis repudiare, etiam profecto alio non dato cohærede aut ſubſtituto, vt voluit Bal.in authen.ſi quas ruinas.C.de ſacroſanct.eccl.per tex.in l.ſi libertus patrono.ff.de bo.libe. & in l.ij.de acqui.hæred.dicens hoc audiuiſſe à Bar.qui ſic tenebat, & ipſum ſequit̃ Angel.Aret.in §.fi. col.ij.verſ. Quid autem ſi filius dictam domum paternam retinuiſſet pro ſua legitima.inſti.de. ⁎ ⁎ & ſingul.Ludo.de Ro.in l.ſ. ff.de acqui.hære. & in l.vna.C.quando non peten. partes petẽ.accre. Quia in ipſa legitima poteſt poſt mortem patris dici creditor.l.ſi quis legatum. ff.ad legẽ Corn.de Falſ. & l.j.de his qui ante apertas tab. Sed contrarium tenet Bar.etiam quando nõ habet ſubſtitutum vel cohæredem, quia nõ poteſt eligendo legitimam repudiare hæreditatem, vt ipſe tenet in l.pro hærede.charta penult.de acquir.hære. & in l.quia poterat.in prin.ad Trebel.quem ibi ſequunt̃ Angel.Ioã.de Imol. & Alex.col.penul.verſ.poſtremò. & etiam Bal.in d.l.vna. quando nõ peten.partes.verſ.quo ad primum. & Fran.de Are.in d.l.j.de acqui.hære.vbi eum.vide col.xij.verſ. Tu verò aduerte. & Iaſ.col.xiij.verſ. Circa ſeptimam. & iſta eſt cõmunis & verior, quã examinat Sozi.ibi.fo.clvij. col.j.verſ. Secundus caſus.per quatuor col. & Sali. Iac.de ſancto Georg. & Moder.poſt Cy.in l.hæres inſtituta.C.de impub. & alijs ſubſt. & Bar. Paul.de Caſt. & Moder.in d.l.j.de acquir.hære. & Bald.in l. gerit.quæſt.iij.eod.ti. & Sozi.conſi.cl.incip.Et nos introducere.col.iiij.in fi. verſ. Et præfecto.vol.j. & Alex.conſi.lxxv. col.ij.lib.j. & Angel.conſi.lxxxj. col.ij.verſ. Secundo. & conſi.lxxxiij.non obſtante. l.ſi libertus patrono.de bo.libert.ad quam reſpondent Doct.ſ.alleg. & Fran.de Are.cõſi.clx.col.xvj. & Paul.de Caſt.cõſi.cclxxxvj.incip. Quoniam fundamentum. col.ij.verſ. Si verò ſit excluſus. vol.j. & Abb.Sicul.in c.Raynutius.ad fi. & ibi idem Bened. in ſua repet. fo.cccvj. nu.xlviij. cum plurib.ſeq.de teſta. Et ratio principalis eſt, quia filius legitimã habere debet iure inſtitutionis, & ſic iure hęreditario. §.aliud quoq; capitulum.in authent.cùm de appel. cog. ſed inſtitutus non poteſt pro parte acceptare, & pro parte repudiare.l.j. & ij. & ſi ex aſſe.ff.de acq. hæred. Quoniam hæreditas accreſcit pro parte adeunti etiam inuito.l.vna.§.is ita. C.de cadu.tol. Et nõ ſolùm habet locũ in filio inſtituto hæreditatem repudiante, qui perdit legitimã, ſed etiam in ſuccedente ab inteſtato, vt voluit Abb.Sicul.in d.c.Raynutius.prope fi. quem ibi ſequitur Bened.fo.cccvj. nu.xlviij. & Alex.in d.l.quia poterat.col.pen.verſ. Tertio fallit dicta cõcluſio. & Sozi.in d.l.j. fo.clvij. col.ij.in fi. & col.iiij.in fi.verſ.Septimus & vltimus caſus eſt. & Iaco.de ſan.Geor.in d.l.hæres inſtituta. dicentes alibi non legiſſe, niſi ab ipſo Abb. & Iaſo. idem in d.l.j.col.iij.verſ. Secunda cõcluſio.de vulg.

44 & pupil. & Alex.in dicto cõſi.lxxv. †Sed quomodo priuetur legitima non adeundo, & repudiando hęreditatem? Bal.in d.l.hęres inſtituta.quem ibi ſequuntur Raph.Paul.de Caſt.Corneus & Iac.de ſan. Georg. vult repudiationem filij repudiantis hæreditatem ſalua legitima non valere, & nihilominus ipſum remanere hæredẽ. & ſequitur Alex.ibi. & in d.l.j.col.ij.verſ.extra gloſ.de acquir.hære. & in d.l. quia poterat. in vlt. quæſt. ergo eo repudiante erit inuitus obnoxius creditoribus & cęteris legatarijs, velit aut nolit, vt per totum.C.de hæred.actio. Dic primum dictũ intelligi in filio ſimpliciter repudiãte, vt nõ poſsit legitimã poſtea petere: ſed quando repudiauit retẽta ſibi legitima, ſecus videtur, ſi grauatus eſſet legatis & fideicõmiſsis debitis: & alterũ nõ ſufficit, ſed vtrunq;, ꝙ ſit ſubſtitutus & grauatus l.ſi ſolus.ff.de acqui.hære. & ſic loquitur d.l.ſi libertus patrono. de bo.libert. Vnde his cõcurrentibus poteſt legitimam conſequi, & reliquum repudiare, ſecundum Bar. & Doct.ſ.alleg.in dicta l.j.de vulg. & pupil. & Paul.de Caſtr. & Doct.in dicta l.hæres inſtituta.de impuberum & alijs ſubſtitut.aliâs non exiſtente ſubſtituto ſi repudiat hæreditatem retenta legitima, tunc hoc facere non poteſt, quia talis repudiatio, quæ eſt priuatio: non retentio, quæ eſt habitus & ius, vnde remanet hæres in totũ, ſecundum gloſ. magnam in fin. de acquirend.hæredita.

45 Præterea † ſucceſſor in iuriſdictione, & territorio

cenſ-

cenſetur vniuerſalis, & non particularis ſucceſſor, quoniam ſuccedit ei cum ſua cauſa, & qualitatibus & vitijs: quia hæc eſt natura ſucceſsionis vniuerſalis ſiue directæ, ſiue obliquæ, vt voluit Bal.conſilio lxv. exordi. Ad euidentiam præmittendũ eſt, quòd dictum pactum. col.ij.verſ. Amplius eſt ſubtilius.volum.j. per tex. in dicta l.j.C.de hæredi.vel actio.vendi. Et quòd caſtrum, & eius iuriſditio ſint quid vniuerſale, apparet ſecundum eum in delegato, qui dicitur delegatus ad vniuerſitatẽ cauſarum. l.ſolet. & l.Prætor.ff.de iuriſdictione omnium iudi. quoniam caſtrum appellatur vniuerſitas, vt not.in l.j.ff.quod cuiuſq; vniuerſitatis nomine. Et iuriſditio eſt quædã collectio, quæ ex vniuerſo ſumitur, quæ in iure conſiſtit, ſicut hæreditas & peculium. Ideo iura eius actiuè & paſsiuè tranſeunt cum ipſa, & pro ipſis iuribus agunt, & conueniuntur domini earundem, vt not.Bartol.in l.ſi publicanus.§.fi. ff.de publica. Quare in cauſa domini Aegidij de Turre domini de Limolio, qui tit. donationis ſucceſsit in tam nobili caſtro de Limolio tenetur occaſione illius reſpondere nobili viro Pet.de Sirel. accenſatario ratione firmæ loci depẽdentis à prædicto caſtro de Limolio ſibi à patre donato ſaltem vſque ad dictam ſummam quinque mille librarum Turonen.in ipſa donatione retentam, cuius donatoris nullus alius reperitur hæres vel bonorũ poſſeſſor. Cùm primogenitus dominus Vicecomes, prætendat Vicecomitatum de Turena particulari donationis titulo, prout in curia declarauit, & pariter prædictus Aegidius, tamen ratione ſummæ prædictæ, quam tenet & poſsidet cenſetur hæres, & per conſequens tenetur creditoribus, iuribus crebrò alleg. & l.vlti. ibi, ſi neq; ſucceſsiſtis patri veſtro, neque quicquam ex bonis eius tenetis, conſequens eſt à paternis creditoribus vos non conueniri. C.de primipil. libr.xij. & Barbat.in dicto cap. in præſentia. nume.ix. qui pro hoc allegat text.in cap.ex præſentium.in verbo, obtinet ſeu obtinere. cum ſimilibus. quem etiam vide in dicto c.ex præſentium. & in dicto cap.j.de ſolut. Et ſimiliter teneretur vſq; ad valorem fructuum, quos tempore ſui deceſſus pater habebat: de quibus poterat (vt dictum eſt) diſponere. l.defuncta vſufructuaria. ff.de vſufruct. quoniam tales, qui ſuperſunt fructus ſpectant ad hæredem donatoris, non autem ad donatarium, vt ibi, & Doct.in dicta l.fin.de pactis. Et ſic fuit dictum præfatum dominum de Limolio ſuper ſumma in donatione retenta teneri, eidem de Sirel. ſoluere debitum. & latum Arreſtum die ij. Auguſti, anno domini M. D. X X X I. Sequendo Arreſtum ſuprà narratum. Ideo quæſtio inter iſtos duos fratres ſuper donatione vni facta, an poſsit dici inofficioſa per alium etiam habentem à patre donationem, quam acceptauit: de qua (vide cauſa breuitatis) Bald.Angel.Paul.de Caſtr. & Salic. in l.cum donationibus. ſuper gloſ. C.de inofficio. donatio. & plenè Sozi. conſil.xviij. volum.iiij. & Cald.conſi.iiij. titul.de dona. & Bal. conſi.lxxxiij. verſi. ſuper quarto.volum.j. Præterea videtur donationem dicto domino Aegidio factam de prædicto loco de Limolio retento vſufructu, & ſumma prædicta quinque mille librarum Turonen.de qua diſponere poſſet, non valere, vt voluit ſingulariter Philip.Decius conſi.xxx. & cclj. & conſi.cciij. col.j. cum alijs per eum alleg. & ipſum ſequitur Ioan.de Ripa in ſuis reſpon. lib.iij.titul.de donatio. fo.xv. col.iij.verſ. Ad quartum.quia de fructibus ex vſufructu perceptis non poteſt teſtari, vt voluit Bart. conſilio lxxvj.inchoan. Pater filio emancipato. Et hoc quando reſeruauit poſſe in vita de illis fructibus diſponere. & idem Aquen.in dicta l.ſtipulatio hoc modo concepta. col.vlt. & Iaſon. conſil.cxxx. nume.j. vol.iiij. & Paul.de Caſt. cõſi.lxxvj.exordi. Notandum eſt, quòd præfatum ſtatutũ.col.ij.verſ. Nec videtur obſtare.volumin.nouo. & dixi ſuprà, quæſtio.incip. Quia vtrum valeat pactum in contractu matrimonij.col.antepenult.verſic. Quartus caſus.vbi teneo cõtrarium, etiam quando reſeruauit fructus ex vſufructu percipiendos, de quibus poſſet diſponere. & Paul.met ita tenet, vt ibi dixi: & vltra idem tenet, & concludit de Ripa vbi ſuprà, fo.xv.col.ij. & Iaſon in dicto cõſi.cxxx. & Iaco.de ſancto Georg. in dicta l.fi. nume.xxxviij.cum ſeq. de pact.qui allegat Fran.de Are.ita tenentem cõſil. liiij.inchoan. In cauſa magiſtri Blaſij. col.ij.verſic. Circa ſecundum ſequendo Bartol.in dicta l.ſtipulatio hoc modo concepta.quem ibi ſequitur Alex. col.vj.verſ. Quid ſi in caſu prædicto. & etiam Decius met conſi.cccccxvj. nume.xvij. Et iſtud primò videtur verius, quando vſumfructum ſolum reſeruauit, de quo poteſt teſtari: & hoc ſi fructus ſint magni, & non tenues, ita quòd aliquid vltra alimenta ſuperſit. Secundò quãdo certam pecuniæ ſummam pręter vſumfructum ſibi reſeruauit, vt in caſu præſenti: quoniam quinq; mille librarum ſummã cum vſufructu ſibi retinuit. Et hanc partem in iudicãdo & conſulendo dicit Alex.in dicta l.ſtipulatio. ſemper tenuiſſe. & idem Iaſ.ibi. col.viij.in iij.quæſtio. Bartol. & pariter Alexan.conſi.xxix. in iiij.dubio. verſ. videntur etiam valere. & cõſi.lix.col.j. libr.v. & conſi.xxv.in fin.vol.iij. quod repetitur. vol.vij. conſil.clvj. in fin. & Angel. conſil.v.exordi. Viſis inſtrumentis & iuribus. col.j.verſ. Nec etiam dicat quis. & Fran.Curtius conſi.j.feud.fo.lx.col.ij. ante medium.verſ. Et dicta tranſactio valuit. & Alber. Brunus ſeu Ioan.de Naniza, in conſil.xj. in fi.verſ. Additio quorundam nouiſsimorum.col.j.in fi. dicens bonum eſſe vltra vſumfructũ aliquam denariorum ſummã reſeruare pro diſponendo & teſtando. Et idem tenet Vital.de Cabanis in tract.clauſ. titul.de renun.ſucceſ.futurarum.fo.clxxxv. col.iiij. verſ. Idem puto ſi donauit omnia bona ſua præſentia, & futura, reſeruata ſibi certa quantitate, vel re aliqua. Et ſingulariter Sozi.conſil.cj. nu.j. volu.iij. dicens iſtud eſſe clarum. Et idem Ludo.de Ro.cõſil. xxvj.incip. Pro deciſ.eorum, de quibus dubitatur. & Bal.conſil.cccccvj.exordi. Quædam mulier donauit.vol.iiij. & Domi.de ſan.Gemi. conſi.cxxxix. col.ij.poſt mediũ.verſ.non enim dicitur. Et Hiero. Cagno.in repe.dictæ l.fi.C.de pact. fo.lv.nu.cciiij. cum pluribus ſeq. Nec obſtat alia opi.Decij cõtra-

ria & sequacium, quia intelligi debet, quando sibi
reseruauit posse in vita solum disponere, & non in
morte: & ita loquitur Bal. in dicto cõsi. lxxvj. licet
Decius velit etiam idem esse, quando reseruauit de
illis posse in vita, & in morte disponere & testari,
quòd tunc etiam nõ valeat talis donatio. Tamen in
vtroq; casu contrariũ de iure & æquitate verius &
cõmunius, quia non est vis in verbis facienda, vbi
de voluntate donatoris reseruantis apparet. l. fi. C.
de dona. quoniam potest disponere in vita propter
retentionem rei, aut vsusfructus ad disponendũ re-
seruati, licet mentionem de vita, aut morte nullam
fecerit: ergo magis si de illis mentionẽ disponendi
46 fecerit: † quia verbum disponere propriè intelli-
gitur in morte per testamẽtum & vltimã volunta-
tem. §. cùm autẽ certus modus. instit. ex quib. causis
manumit. nõ licet. & §. disponat testator. in authen.
de nupt. & §. exhæredatos. in authenti. de hæred. &
Falci. ibi, vna est enim legis intentio. Nam libera
disponendi de rebus suis facultas censetur concessa
siue per testamentum, siue per pactum, pollicitatio-
nem, donationem inter viuos vel causa mortis, vt
patet per totũ tit. ff. & C. & insti. de testa. & de dona.
& de pact. ac de pollicit. Quoniam actus debet in-
terpretari, vt potius valeat, quàm pereat. l. quoties.
ff. de reb. dub. & tenet Iaso. in dicta l. stipulatio hoc
modo, col. viij. vers. Secundò per istam doctrinam
infertur. Et post hęc scripta reperi (vt Deus me ad-
iuuet) præfatum Hierony. Cagnoli. in dicta l. fi. de
pactis. nume. ccj. cum duobus seq. sic tenentem, ac
ipsum Decium singulariter reprehendentem, vt ibi
per eum, dicentem etiam dictum Decij (vbi verum
esset) nimis rigorosum. Et idẽ videretur dicendum
in donatione omnium bonorũ retento vsufructu,
nisi posthaberet filios vel filias ab vxore cum clau
sula, quòd per dictam donationem nõ posset præ-
iudicare suæ vltimæ voluntati fiendæ. Nam si con-
tingat nullis habitis liberis testamẽtum facere, va-
lebit testamentum & non venditio, si de facto ven
diderit, quamuis Ioan. Cald. consi. viij. tit. de dona.
velit vtrũq; nõ valere, nisi habuerit liberos. Quod
ego fateor verum in venditione, & nõ profectò in
testamento, etiam si liberos non susceperit: quia si
susceperit, nullum est dubiũ, vt ipse fatetur. Sed eo
casu, quo liberos non habuit, dicere donatorẽ non
posse testari, æquũ non videtur: quia illa verba nõ
præiudicando suæ vltimę voluntati fiendæ in ipsa
donatione apposita, de aliquo non prodessent ad
casum susceptorũ liberorum: quia tunc posset te-
stari. Et ideo debent habere locum, & operari effe-
ctum in casu liberorum ex vxore non suscepto-
rum. licet ad hoc Calde. conetur respondere, vt ibi
vide: tamen intellectus præcedens magis placet, ꝗ̃
suus, quãuis loquatur in donatione facta ecclesiæ:
postquàm enim certum est donatorẽ sibi reseruasse
vsumfructũ, de quo potest (vt dictum est) testari,
& propter existentiam liberorum, quæ de iure in-
telligitur. l. si vnquam. C. de reuocan. dona. & tenet
Oldr. cõsi. cxxxix. exordi. Ad habendam aliqualem
notitiã. col. ij. vers. Quintum quando vt ipse Cald.
fatetur. sed nõ profectò reseruasse testamẽti factio-
nem, quam tamen expressè sibi quocunq; casu re-
seruauit, & ita plures alij secum consulentes, vt ipse
refert, tenuerunt cõtra eum, quia non solùm ipsius
donatoris tacita, sed expressa fuit voluntas reser-
uandi facultatẽ & licentiam testandi, non obstante
donatione etiã si liberos habuerit, siue non. Et pro
Decis. quæst. nostræ facit, quòd in simili dicit Paul.
de Cast. consi. cclxxij. aliâs ccxc. incip. Ad primum
respondetur, quòd testator. versi. Ad secundum re-
47 spondetur. vol. ix. † quòd si episcopo cõcessa fue-
rit licentia disponẽdi ad quinq; mille vsque, & dati
per eum fuerint cõmissarij seu executores habentes
bona ipsius, summam prædictam valentia, nec alij
appareant hæredes instituti, tales executores habẽ-
tur loco hæredum. cap. cùm tibi. cum ibi nota. de
testa. & idem tenuit Rofre. in titul. de actio. ex testa.
versi. quid si erit. & Spec. de instru. edict. §. nunc ali-
qua. vers. item pone, quòd aliquis. & ibi Ioã. Andr.
in addi. incip. cõstat. & Bar. in l. centurio. in ij. quęst.
principali. de compendiosa facta per verba merè
obliqua. ff. de vulg. & pupil. & Angel. Are. instit. de
eo cui libert. causa bona addi. in princi. col. j. versi.
In glos. hæreditatis. per tex. in l. si quis ad declinan-
dam. & ibi Bal. col. iij. versi. vlterius not. in §. licen
tiam cum seq. & in l. nulli. C. de epis. & cler. & Bar.
in l. alio. ff. de alimen. & ciba. leg. Sed quotiescunq;
hæredes, aut possessores rerum hæreditariarũ pos-
sunt ex illis satisfacere creditoribus & legatarijs,
ipsi tenentur etiã si causam prætendant lucratiuam.
l. fin. C. de hæred. actio. & glos. in l. fi. §. & si præfa-
tam. versi. licentia creditoribus. in verbo, accõmo-
dare prius ergo. in fin. C. de iure delibe. cum simili-
bus per Paul. de Castr. alleg. & sentit Pet. de Anch.
consi. v. incip. Pro parte nobilis viri dominus Ro-
berti. Et ista est regula, quòd successor vniuersalis,
nec singularis ex contractu defuncti tenetur credi-
toribus, sed hæredes defuncti, aut donatoris, si sol-
uendo esse reperiantur, vt iuribus suprà alleg. & di-
ctæ l. æris alieni. & l. si patri. C. de donat. & l. de re-
bus. C. de dona. ante nupt. & ibi Salic. & Moder. &
in l. mulier bona. & ibi Bar. Bald. & Iaco. de sancto
Georg. ff. de iure dot. plenè Alex. in dicto consi. vij.
libro vj. quoniam actiones personales non trans-
eunt contra rerum possessores. l. fin. §. fin. ff. de con-
trahen. empt. & Bart. in l. quædam. §. nihil interest.
ff. de eden. & ibi Iaso. in iij. & iiij. notab. & Decius
in l. qui in ius dominium've. nume. iij. ff. de regulis
iuris. & Aegid. Bellamera Decis. xxxj. Phil. Corne.
consi. cclxxxix. volum. iiij. & consi. cclij. in litera h.
& i. vol. iij. & Decius consil. ccxxxvij. & Bartol. in
l. j. §. si hæres. & ibi Angel. Imol. Alexan. & Sozi. in
ij. notab. ad Trebellia. Ex quo infertur, secundum
Angel. fatuos esse causidicos petentes executionem
sententiarum, & instrumentorum garentigiatorum
sine hypotheca contra singulares possidentes ali-
qua bona debitoris obligati, aut cõdemnati: quia
non hoc facere non possunt per iura supradicta. &
idem dicit Bald. in l. ij. C. si aduersus creditorem. al-
legans glos. in l. ea lege. C. de condictione ob cau-
sam. dicens esse notandum contra ignorantes pro-
curatores & aduocatos. & idem Alexan. & Sozi. in
dicto

dicto §. si hæres. & Ias. in dicta l. quædam. §. nihil.
in tertio notabil. Hinc est, quòd aduersus eum cui
per decretum fuerunt adiudicata bona cum onere
certi debiti non transit, nec intentari potest actio
personalis, sed solùm hypothecaria: & ita decisum
refert Gallus fuisse Parisijs clv. Sed vbi essent obli
gata bene tenetur respondere, & satisfacere credi-
toribus, vt tenet gl. in dicto §. si hæres. & in l. ven-
ditor. in princ. ff. de euict. & l. pignoris. ff. de pigno.
& l. pignoris. C. eo. Et idẽ dicendum de instrumẽto
garentigiato, secundum Barbat. in c. licet causam.
col. ij. post medium. versi. Et ideo dicit Bald. & c. de
proba. & Feli. in c. ij. col. vj. circa mediũ. Idem dicit
Bal. in l. j. col. ij C. communia de legatis. eod. titu. &
Alexã. consi. lxxxiiij. col. iiij. vers. non obstat etiam
additio. cum trib. seq. lib. iij. Et idem ecõtra singu-
laris successor non potest tale instrumentum cõfe-
ctum in personam donatoris petere exequi contra
debitorem, ex quo ipse non est nominatus in instru
mento, nisi prius probet se hæredẽ vel habere cau-
sam ab eo, qui est nominatus, vt voluit Bald. in l. si
binæ. quem ibi sequitur Ioan. de Imol. ff. de iniusto
rup. testa. & Sozi. in d. §. si hæres. in ij. notab. & Bal.
in l. si pro te. C. de dot. promis. de quo dixi s. q. viij.
Et prædicta procedere videnť, quando post debita
cõtracta quis donauit, aut vẽdidit, vt successor sin-
gularis in subsidium teneatur. Secus videtur quãdo
post donationẽ fecit illa debita, dicta l. de rebus. de
dona. ante nup. & alijs iurib. s. alleg. & signanter di
cta l. omnis. §. Lucius Titius cũ haberet creditores.
& ibi, tamen quia creditores habere se scit, &c. Sed
adhuc videtur dicendum eum teneri, si donator in
eadẽ remanserit possessione bonorum, tanq; domi
nus, & creditores ignorabant donationẽ, & sic bo-
na fide decepti. ad hoc tex. in l. si domum. §. j. ff. loca.
& l. sicut. §. superuacuũ. ff. quib. mod. pig. vel hypo.
soluitur. de quo per Fran. Curt. consi. lxxiiij. & Bar.
Sali. & Iaso. in authẽ. res quæ subiacẽt restitutioni.
C. cõmunia de legatis. dum tamen prædicta debita
non fuerint in fraudẽ, & odium donatarij facta, sed
ob donantis necessitatem, vt not. Bar. & Doct. in l.
hæreditariam. ff. de bo. auto. iudi. possi. Et maximè
si supersint aliqua ex fructibus bona, vel ex pecu-
nia retenta & reseruata, vt singulariter Ioã. Fab. in
§. pœnales. quæst. vlt. instit. de perpe. & temp. actio.
vel etiam si ex delicto aliquid vltra peruenerit ad
ipsum, quãdo delictum afficit dignitatem vel rem,
vt tenet singulariter Bald. consil. ccxlj. incip. Casus
consilij talis est: dominus Ferrandus rex Portuga-
liæ. volu. iij. ad quem recurre, quando successor ex
contractu vel delicto prædecessoris teneatur, & ad
alios s. & in se. quæst. alle. ¶ Ac pariter per iura in
præceden. quæst. deducta, fuit alia quæstio. decisa,
48 de Prælato, † ꝙ teneatur soluere debita prædeces-
soris sui realia, de quo per Abb. Sicul. & Imol. in di
cto c. j. de solut. qui tex. hoc probat, & in cap. quod
quibusdam. de fideius. & in c. dilecti. de foro cõpet.
& Ioan. And. Abb. Imol. & Cardi. de Zaba. in c. ex
præsentium. de pig. & Abb. in c. per tuas. de dona.
& in cap. cùm esses. col. ix. vers. quartò principaliter
quæro. de testa. & Aufrerij in stylo curiæ Parlamẽ.
in tit. de adiornando hęred. fo. xxxvj. col. j. & in tit.
de adiornan. in causis appel. fo. xij. col. j. in princ. in
nouiter impressis. & Lucas de Penna, in l. ij quos.
col. penult. vers. item non obstat. C. de fund. rei pri-
uatæ. lib. xj. & tex. in c. fi. §. porrò. & ibi Pet. de An-
char. Domin. & Philip. Fran. de offi. ordi. lib. vj. &
Bertrã. de Carpen. consi. xxj. nume. j. vol. iij. & quo
ad hanc, & præcedentes quęst. idem Pet. de Belluga
in Spec. prin. fo. xvij. nu. xix. & Domin. consil. xvij.
incip. Pro declaratione clariori, col. j. & sing. Cald.
cõsi. j. & ij. tit. de solut. & Blasius Auriolus in addi.
ad Guil. de Monte Lauduno. in c. si hi contra quos.
49 vt lite pendẽ. lib. vj. † Necnon etiam ad restitutio-
nem fructuum per suos prædecessores à tẽpore spo
liationis factæ ex castro vel alio feudo perceptorũ,
per not. in c. cùm dilectus. de ordi. cogni. & in c. j. de
dolo & contu. & in c. grauis. de resti. spol. cum succe
dat in vitium, quod non multum intersit (quo ad
periculũ animę) iniustè detinere, aut inuadere alie-
num. cap. sæpe. eod. tit. & ibi Abb. Sicul. & Ioan. de
Ripa. cum not. in l. iubemus nullam nauẽ. C. de sa-
crosanct. eccle. & amplè Barba. in c. ad hoc. nu. iiij.
cum seq. de solu. & Oldr. cõsi. ccxlix. exordien. quæ-
ritur vtrũ mortuo episcopo. & sentit Paul. de Cast.
in l. deducta. §. qui post. per illũ tex. in lec. Bon., put
refert Alex. ibi, quam nõ habeo. ff. ad Treb. volẽs,
ꝙ si clericus beneficiatus nõ soluit ex fructibus de-
bita ecclesiæ cũ soluere potuisset. Et ipse postea ad
aliam transferatur ecclesiam, & demum alius in illa
ecclesia subrogatur, ꝙ onus soluendi dicta debita
transit in illum successorẽ, qui illi imputare, quare
non soluit, nec ab eo repetere poterit: & ita seruat
50 curia Franciæ, vt infrà dicã. † Et hoc si debita non
fuerint cõtracta per illum translatũ, aliâs secus, se-
cundum Alex. cum alijs s. alleg. Non tamen tene-
retur ad restitutionem fructuum per prædecessores
pręceptorum, vt volunt Doct. in d. c. fi. de offi. ord.
& Imol. in l. si filiofa. §. si vir. ff. sol. mat. cũ alijs per
Auriolum in d. c. si hi contra quos. nisi ad sumptus
reparationum in ecclesia per prædecessorẽ non fa-
ctos: & ita fuit dictum per curiã supremam Tholo
sanam contra Abb. sancti Aegidij prouinciæ: vel
etiam cogi potest de fructibus beneficij soluere sua
propria debita, secundum Abb. Sicul. in d. c. cùm
esses. aliàs si clerici nõ soluerẽt de fructibus benefi-
cij, nõ inuenirent, qui eis vnum denariũ crederent.
Et quasi essent inter Christianos Iudęi, & sic (vt ait
Abb.) quarundam saperet iniquitatẽ, pro quo di-
cit Bal. in l. quod minor. §. nõ semper. ff. de mino. ꝙ
nostra interest nobis non interdici cõmercium di-
rectè vel indirectè: quia esset quædam pœna non
prouisio in homine sanæ mentis. Et ad hoc facit,
quòd in simili dicit Ludo. de Ro. cõsi. cccliij. incip.
Spiritus, scilicet quæritur primo. ad fin. quòd si re-
solutio contractus initi cum principe esset in ipsius
potestate, non inueniretur, qui contrahere vellet
cum ipso principe, & sic careret omni commercio,
quod esset valde graue. l. hi qui. C. de aposta. ibi,
nisi pœnæ visum fuisset esse maioris versari inter
homines, & hominum carere suffragijs, &c. quem
not. Alberi. ibi, contra aduocatos ignorantes nihil

lucrantes, & alios multa lucrari videntes, eſſe eis pœnam, & idem de principe dicit Felin. ſequendo Ludo. in cap. quæ in eccleſiarum. fo. xxx. col. j. verſ. Limita ſecundo. de conſtit. & idem concludit Ioan. Fab. in dicto §. pœnales. quæſtio. vlt. de perpetu. & tempo. acti. in viris eccleſiaſticis, ſicut in temporalibus, qui debent reputare æquum in perſonis ſuis, quod in perſonis aliorum reputauerunt, dicens curiam Franciæ huic adhærere opinioni: quia ſi lis fuerit conteſtata contra prælatum delinquentē cogit ſucceſſorem procedere, & capit temporale eccleſiæ, nec proſequitur delinquentem, ſi ſe transferat: quod eſt ſecundum eum plus quàm iniquū. Et iſtud vltimum tenet Guido Papa, quæſtio. cccccxlvij. & Ioan. Berberius in ſuo iuris viatorio, titu. de rerum permuta. quæſtio. vlt. & ad hoc vide Paul. de Caſt. cōſi. cccxxxix. aliâs cccxxxiiij. inchoā. Primò quæ-
51 ritur. vol. antiq. † faciētem mentionem, de quodam Arreſto Pariſius lato contra Abbatem Cluniacen. poſtea in Epiſcopum translatum, an poſsit exequi in fructibus & temporali ipſius Abbatiæ: & tenet quòd non, niſi tempore, quo condemnatus fuit tenuiſſet Abbatiam, aliâs ſecundum Abb. in dicto c. cùm eſſes. clerici non inuenirent, qui eis vnum crederent denarium, & quaſi reputarentur Iudæi inter Chriſtianos, ſi non poſſent ſoluere creditoribus de fructibus beneficiorum, & ſic (vt ait) quandam ſaperet iniquitatem. Et idem de alijs nobilibus dicendum eſt, vt dixi ſuprà in ante præcedē. quæſt. incip. Quæritur, vtrum valeat pactum in contractu matrimonij. in fi. vbi poſui, an filius teneatur ad legata patris. Et in quæſt. noſtra ita concluſum fuit in cauſa Ioan. Caminade mercatoris Caturci actoris contra dominum de Carretto Epiſcopum Catur-
52 cenſem. † Et hoc ſi hæredes ipſorū prædeceſſorum ipſius nō reperirentur eſſe ſoluendo, quos prius tenetur adornari facere: quia ipſi tenentur, vt plenè tenet Dominic. de ſancto Gemi. conſi. iij. exordien. ſuper dubio præmiſſo. Et latum Arreſtum die xiiij. menſis Iunij, aut iiij. Iulij. Anno domini M. D. X X X I.

Summæ.

1 Permutandi tractatus quando valeat, & quando non, niſi approbante papa. nume. 2. & 3.

4 Reſignatio beneficij nondum collati an valeat.

5 Permutans an docere debeat de iure cōpermutantis. nume. 6.

7 Permutationes beneficiorū, quibus ex cauſis fieri debeant.

8 Reſignatio beneficij ab alio impetrati, vel ante cōdemnationem quando valeat.

Quæſtio CCV.

Tractatus de permutandis beneficijs inter aliquos medio iuramēto initus,

qui ratione obligationis, & pactorum tranſiuit in obligationem, ſcilicet cùm alter cōpermutantium beneficium obtineret, ſit de iure licitus, etiam ſi per papam tractatus & pacta prædicta laudata, & approbata ac autoriſata fuerint: ita quòd per alterum ipſorum non poſsit reuocare. Et an notificatio reuocationis parti tantùm facta valeat.

Deciſio.

ET CHRISTI Benedicti, ac intemeratæ, & glorioſæ virginis Mariæ eius genitricis nominibus piè inuocatis, Amen. Hic videntur duæ eſſe quęſtiones. Prima, an tractatus de permutandis beneficijs ſit permiſſus. Secunda an iurans, aut bona fide promittens permutare vel conſtituere procuratorē ad permutandum & reſignandum, & ipſum non reuocare, nihilominus poſsit
1 eum reuocare. † Et circa primam quæſtionem dico breuiter tractatum ſimplicem de beneficijs inuicem permutandis inter aliquos promittētes procurare dictam permutationem apud illos, qui admittere poſſunt, non eſſe prohibitum, vt voluit collect. in cap. cùm olim. in vlt. quæſt. de rerum permuta. per tex. in cap. olim. de reſtitu. ſpolia. & in clemen. vna. in verbo, volentibus. eod. titu. cum alijs ſimilibus. & Federi. de Sen. in tract. permuta. quæſt. xxxviij. vbi ponit iſtam quæſtio. tenens poſſe renuentem per ſuperiorem compelli, & quòd talis tractatus valeat, tenet Ioā. Berbe. in ſuo iurisviato. tit. de rerum permuta. col. iij. verſi. Quæro de quotidiana quæſt.
2 † Secus quādo promiſsio tranſit in obligationem, & vnus eorum ex parte ſua illam de facto adimpleuit: tunc de iure (vt collecta ait) nō valet. cap. cùm vniuerſorum. ibi, ſicut promiſerat reſignare. de rerum permuta. & ſic ibi tenent Doct. inſuper Andr. Barbat. in gloſ. j. & Deciſ. capel. Tholoſæ, quæſtio. cclxj. & Federi. de Senis in ſuo permuta. tractatu,
3 quæſt. xxxviij. † Tamen ſi papa talem compermutantium conuentionem & tractatum probauerit, tollitur omnis ſimoniæ labes, vt latè per Felin. in cap. ad audiētiam. in ij. de reſcrip. cum alijs per nos alleg. in tract. de offi. legat. in Francia. in ij. quæſtio. Hierony. Pauli. lib. prouinciali omnium eccleſia. fo. xxxv. pagina ij. in fi. verſi. duo tractauerunt de beneficijs, &c. Vbi etiam ponit hanc quæſtionem narrans, quòd cùm petitæ fuiſſent literæ Cancellarię ſuper hac promiſsione facta de curādo, ac dando operam cōtra partem, quæ pœnitebat & renuebat, denegatæ fuerunt: ſed in caſu noſtro tempore reſignationis vnus ipſorum non habebat beneficium, quod tenebatur alteri tradere. Vnde ante iuxta pacta non poterat ſubreptitiè, & ſub falſo dato intelligi obtinere beneficium alterius. cap. cùm venerabilis. ibi, nec cum alio, quàm cum domino: vel cum eo, qui habebatur loco domini permutatio legitimè valeat celebrari. & ibi Abb. Sicul. col. iiij. verſi. quæro quare permutatio. de excep. & pro hoc ſtat regula Cancellarię apoſtolicæ xxxviij. ibi,

quòd

quòd neutri permutantiū ius acquiratur, niſi quilibet ipſorū ius habuerit in beneficio per ipſum reſignato. Et ibi gloſ. & idē tex. in cap. j. ibi, ſua beneficia. de rerum permuta. libr. vj. Vbi ad hoc, vt permutatio beneficiorum locum habeat, requiritur ꝙ beneficia ſint tunc illorum compermutantium. & tenet Petr. de Anchar. ibi, & Dominicus & Philip. Francus. Et facit tex. in l. j. & quòd ibi notat Barto. & Iaſ. col. j. ff. de rerum permuta. & Alexan. conſil. xvj. inchoante, Viſo dicto themate. libro ij. vbi tenet, quòd in prophanis in ſimplici ſtipulatione non eſt locus pœnitentiæ. Pro quo vide Paul. de Caſtr. conſi. ccxlj. incip. In quæſtione quæ vertitur in ciuitate Caſtelli. volum. antiq. Idem Guid. Papæ conſi. lxxj. col. j. verſic. Secundo præſuppono. & in ſuo ſingula. cōſil. dcccxxx. incipien. Quid ſi vnus. & Andr. Barbat. in dicto c. ad audientiam. col. iiij. verſic. Sed quo ad ſecundum &c. cum alijs per eum alleg. de reſcrip. & Federi. de Senis in tract. permut. quæſtio. x. & xiij. & Dominicus de ſancto Gemin. conſil. xxj. in fin. & Bartholo. Sozi. conſil. clxviij. continuando primum numerum. aliâs eſt xvj. inchoante, In primis determinanda eſt quæſt. col. iij. verſ. nec præmiſſa. volum. ij. & Domini de Rota. Deciſ. ccxlij. in antiq. & in Deciſ. cccccxxix. eod. lib.
4 † Et ego vidi dubitare in ſimplici reſignante nondum ſibi pertinenti nec ſibi collato, an valeat: videtur quòd ſic, vt tenet Rota in prædicta Deciſio. cccccxxix. in fin. Scilicet contrarium eſt verius, vt infrà dicam quæſtio. incipiente, Collatio beneficij non vacantis. Et ob hoc fuit per aliquos ex dominis concluſum in curia contra magiſtrum Petrum de Larmandie ſedis Apoſtolicæ prothonotarium actorem, in fauorem magiſtri Alani & fratris Antonij de Ferrieres reorum. Et nondum opin. finitis prædictus de Larmandie producit collationem beneficij ſibi collati per vicariū epiſcopi Lemouicen.
5 quamuis de vicariatu non conſtaret. † Quia ſecundum Abb. in dicto c. cùm venerabilis. col. iiij. verſ. an autem agens pro beneficio permutato, licet nō habeat neceſſe probare ſecum permutātem ius in beneficio habuiſſe, tamen habet probare illum habitum & reputatum pro tali, & fuiſſe in poſſeſsione illius beneficij pacifica. allegat Deciſ. Rotæ cxv. aliâs cccciiij. in antiq. & in nouis eſt. cix. incipiēs, Agenti & petenti. & idem gloſ. prag. ſanctio. tit. de pacifi. poſſe. §. ordinarij autem. in verbo, inquirāt. col. iij. ante mediū. & Deciſ. capel. Tholoſæ, quæſt. cccclxvij. & idem Abb. in cap. illud. de præſumpt. cum alijs per nos alleg. in quæſtio. xxxviij. col. iiij. verſi. Secus eſt in beneficio. & in quæſt. cxij. incip. Sed quia ſuprà dictum eſt. col. ij. ver. Secunda, quòd
6 licet ſufficiat. † Tamen contra hanc concluſionem Abb. & ſequacium, facit quod dicit Cald. conſi. ix. de rerum permuta. quòd ſi quis nullum habeat titulum ſeu ius in beneficio ob eius incapacitatē illud permutare non poteſt: quamuis illud longo poſſederit tempore: quoniam illa longa beneficij detentio non iuſtificat titulum, aliâs inualidum. cap. dilecto. de præben. & cap. iij. & dixi in quæſtio. cxxiij. in fin. Vnde ſequitur talem permutationem nullo ſubſiſtere iure, quia ex quo ius in eo nullum habet, nō poteſt in alium transferre. cap. Daygobertum. j. quæſt. vij. & cap. quod autem. de iure patro. Et ſic videtur, quòd iuſtificare teneatur de titulo ſecū permutantis. Et ſi iuſtificare non valeat, pars aduerſa poterit de contrario, ſcilicet de non titulo ac incapacitate docere, prout fecit dominus de Sauonieres, vt ſtatim dicam. Et no. permutationem in caſu præceden. de non beneficio factam, non ſolùm eſſe nullam ac illius momenti, & firmitatis ſubſiſtere. Sed etiam ſi facta fuerit pendente lite ſuper beneficio ob eius crimē & maleficium, quo veniebat priuandus impetrato, quia impetranti (qui habet ius ad illud) eſt debitū, quare reus illud permutare non poteſt, ne ius excludat impetrantis, vt ſingulariter tenet Dominicus de ſancto Gemi. conſi. cv. verſic. Ad ſecundum dico. hanc quæſti. aſſerens fuiſſe per Alexan. de Antillia. terminatam in repet. cap. licet. de rerum permuta. lib. vj. Quia ſi papa (vt inquit) mandat prouideri de certo beneficio cùm vacabit, quòd obtinens tale beneficiū non poterit illud per-
7 mutare, vt ibi hoc probat, & eum vide. † Cùm permutationes beneficiorum fieri debent propter neceſsitatem & vtilitatem vtriuſq; eccleſiæ. cap. quæſitum. de rerum permuta. & cap. mutationes. vij. q. j. Sed hic ex parte accuſati vtilitas & neceſsitas (quòd promoueatur. Ad illam ſecundam eccleſiam, cùm ab ipſa etiam propter delictum remoueri debeat) eſſe nō poteſt: quia in permutatione ceſſant cauſæ permutationis finales. Et per conſequens caret viribus. cap. cùm ceſſante. de appel. & cap. poſt translationem. de renun. & idem Bal. cōſil. cxcviij. incip. In cauſa domini Guil. vol. iij. volens plus Domin. in prææalleg. conſil. talem accuſatum non poſſe per pœnitentiarium rehabilitari, niſi per ſolū papam, qui de præmiſsis mentionem faceret expreſſam, vt ibi. Quamuis ſecundum eum ibi in prin. verſ. quo ad primum. talis accuſatus poſsit illud beneficium ſimpliciter reſignare, etiam ad cōcluſionem cauſæ vſque cap. dudum. in ij. de elect. cap. per tuas. in fin. de ſimo. cap. ex literis. & cap. fin. de exceſ. prælat. & plenè Thom. Ferra. in ſuo ſingula. xliiij. cum alijs per eum alleg. & per nos ſuprà quæſt. ij. exord. Beneficia. col. ij. & idem probus in addi. ad monachū. in cap. ad Apoſtolicæ. nume. x. incip. Clemens. de re iudi. lib. vj. Sed an poſt cōcluſionem in cauſa dicam in ſeq. quęſt. Imò per iura ſuprà dicta patet cautelam tali accuſato eſſe vtilem, ſcilicet renuntiationem facere, & non profectò ſuper crimine ſententiam expectare, vt euitet infamiam, quam ſi condemnaretur ex illo incurreret. cap. cùm te. de re iud. Et hanc cautelam ponit etiam Feli. in cap. inquiſitionis. col. j. in fin. verſ. Et ideo cautela eſt. de accuſ. & Anto. de Butr. in dicto c. dudum. col. penult. in fi. verſ. not. conſilium. & Ioan. de Salua. in tertia parte tract. benefici. quæſt. ij. fo. clxxx. pag. ij. poſt princ. & gloſ. pragma. ſanct. tit. de collat. §. item inſuper. in verbo, diſponere. col. iij. verſicul. poterunt ergo. fo. cxiiij. Tamen ob talem renuntiationē ſimpliciter factam non ceſſabit Iudex procedere cōtra eum propter intereſſe impetrantis ad ſciendum à quo,

& de quo ſit eccleſiæ prouidendum.capit. ſi contra
quos. vt lite pendente.libr.vj. Quia in certis caſi-
bus etiam poſt mortem litigatoris proceditur.C.ſi
reusvel accuſator mortuus fuerit.C.ſi pendē.appel.
mors inter.dicto cap.ſi hi. & cap.ſeq. vt lite pendē.
& cap.ſi electio.de elect.lib.vj. dicens hanc conclu
ſionem fuiſſe Ioan.And.poſt Hoſtien.in dicto cap.
per tuas.ſuper gloſ.fi.& gloſ.in dicto cap.ſi hi con-
3 tra quos.in verbo,finita. †Limita hoc vltimū,niſi
is,cōtra quem mandatum papę impetratum fuerit,
prius reſignaſſet bona fide ignorās impetrationem
prædictam,vt voluit Anto.de But. cōſi.xliij.incip.
In Chriſti,&c.Aggredior ſecundum principale.Se-
cus ergo,vt inquit, ſi ſciuiſſet impetrationem pro-
pter clauſulā decreti irritantis,vt ibi per eum. Item
ſecus ſi erat ipſo iure ob non promotionem ad ſa-
cros priuatus. cap.licet canon.& cap.commiſſa.de
electio. libr.vj. tunc reſignare non poteſt,vt tenet
Deciſ.Rotę.v.tit.de re iudi.incip. Accuſatus coram
ordinario.in antiquiorib.recollect.per Biſgnetum.
& Feli.in cap.in noſtra.xxxvij.correlario verſ.Fal-
lit quinto.in fin. ibi item mandatum papæ de pro-
uidendo.de reſcript.& in cap.cæterùm. col.penult.
verſ. Octaua reſtrictio.circa medium. ibi ſed caue:
quia non ſufficit.eod.ti. & vtrobiq; allegat Rotam
in dicta v.Deciſ. & idem Deciſ. capel. Tholoſanæ,
quęſt.ccccxxxvj.& Probus in addi.ad monachum.
in cap.præſenti. nu.xvj.verſi. vnum tamen teneas.
& nume.xxiij.verſ.Alexan.vj.de offic.legat.lib.vj.
Et ſic concluſum in curia in proceſſu domini Ioan.
de Sauonieres regis conſiliarij curiæ Tholoſæ con
tra Ioannem de Garaycoche, qui ſucceſſerat in lo-
cum cuiuſdam Graulat,qui pariter à Ioanne Fran-
ciſci accuſati ob non promotionem ad ſacros ordi
nes ex cauſa permutationis beneficium de Cauſſa-
de,penden.ſuper illo lite, obtinuerat.

Summæ.

1 Reſignare beneficiū an poſsit accuſatus poſtquàm
conclusum eſt in cauſa. nume.2.& 3.
4 Infamiam euitat , qui ſoluit ante condemnatio-
nem.
5 Beneficium poteſt impetrari lite pendēte ſuper ac-
cuſatione.
6 Fugitiuus an ſit amplius citandus.
7 Citari an debeat,qui dixit ſe nolle venire.
8 Electio an ſpectet ad collegium vacāte eccleſia per
priuationem prælati.
9 Contumax nō auditur appellans,nec per viam re-
ſtitutionis in integrum,aut appellationis.
10 Priuatus per ſententiam an ex tunc perdat locum
in capitulo , & ſtallum in choro , ſine alia remo-
tione.
11 Appellatione deſerta an poſsit prior ſententia exe-
quutioni mandari,ſine alia ſententia.
12 Iudex appellationis nō debet condemnare vel ab-
ſoluere.
13 Beneficium vacare cenſetur , & impetrari poteſt
poſt deſertam appellationem à ſententia priua-
tionis.

Quæſtio CCVI.

Et quia ſupra diximus

accuſatum poſſe penden. lite ſuum reſignare bene-
ficium vſque ad concluſionem cauſæ : ſed an poſt
concluſionem in cauſa?

Deciſio.

CHRISTI Benedicti,
ac intemeratæ,& glorio-
ſæ perpetuæ virginis Ma
riæ eius piè genitricis no-
minibus inuocatis, Amē.
1 Et videtur†quòd non, vt
tenet Felin.in dicto c. per
tuas.col.ij.in fi.verſ.Fallit
limitans pręcedens dictū.
in præceden. quæſti.v.accuſatum renuntiare poſſe
beneficio ſuo lite pendente ſuper crimine , ex quo
veniebat priuandus vſq; ad concluſionē cauſæ, ſed
non poſt concluſionem in cauſa, & hoc per text.in
l.qui pœnæ. Ibi quia iam lege Cornelia damnatus
eſſet,vel cùm futurum proſpiceret,vt damnaretur.
ff.de manumiſ.per quem tex.(vt ipſe refert) conſu-
luit Bal.conſi.exord. Quæſtio propoſita,quod in-
uenire non potui.&, vt Feli.ait ita ſenſiſſe Innocē.
in cap.veniens.de renun. & Domin.in dicto conſi.
cv.in primo dubio.& alios š.proxima quæſt.in fi.
alleg. Et ratio alia Bald.per Felin.relata erat,quia
paria ſunt finitum vel concluſum in cauſa. & idem
Bald.dicit in l.error.in ij.quæſt. verſ. Aduerte.& in
iij.quæſt. C.de iuris & facti igno. Nam concluſio,
vt inquit,eſt terminus diſceptationis.allegat Ioan.
Monachi in c.fi.& ibi Philip.Probus. nu.x. & ſeq.
poſt Ioan.Andr.in nouel.de in integ.reſtit.& Iaſon
in dicta l.error. in ij.not.verſ.quid autem.& Ludo.
de Ro.conſil.ccxlvj.col.ij.& Bart.in l.mater.§.ean-
dem.in fin. ff.de except.rei iudi. qui pro hoc allegat
tex.in l.ſi rem quam mihi alienam.§.fin.ff.de euict.
Ibi dum tamen ne prope ipſa condemnationem id
fiat,iuncta gloſ.quæ exponit,id eſt,dum non ſit re-
nuntiatū allegationibus,vel teſtes aperti,cum alijs
per Alexā.ibi alleg. Ad idem tex. cum gloſ.in cap.
ſignificauerunt.in verbo,liquere.de teſtib.& tex.in
c.cùm dilectus. de fide inſtru.& vtrobiq; per Doct.
2 †Vnde quando quis videns ſe ſtatim condemnan-
dum & priuandum renuntiat, tunc in fraudem no-
minati vel graduati,aut ſuperioris collatoris feciſ-
ſe videtur : ideo non valet, vt etiam voluit Andr.
Barbat.conſi.xj.col.xiij.verſ. Ad claram & indubi
tatam Deciſ.vol.j.& hoc per tex.in cap.ij.de renun.
lib.vj.vbi renuntiatio in fraudem expectantis pri-
mam vacaturā facta de pingui beneficio non valet.
Et pro hac deciſ.eſt tex.in c.paſtoralis.verſ. ſi verò
renuntiatum fuerit vel cōcluſum,vt iam poſsit cau
ſa proprietatis diffinitiuæ ſententiæ calculo termi-
nari,ne lites litibus inculcentur, & via poſsit frau-
dibus aperiri,cauſa non Deciſ.poſſeſſorio non erit
vten

3 vtendum.de cauſa poſſeſ.& proprieta. † Et tamen
mihi videtur tex.in contrariū.de corpore iuris me-
lior in dicto c.dudum.in ij. in fi.de elect.dum ibi di-
citur. Tandem cùm nō reſtaret niſi proferenda ſen-
tētia,idem tam iuri(ſi quod ei cōpetere videbatur)
quàm liti ceſsit ſpontanea voluntate : cuius ceſsio-
nem ducimus admittendam,cōtrarium volens per
illa verba,cum non reſtaret,niſi proferenda ſenten
tia,& ſic concluſum erat in cauſa, poſt cuius cōclu-
ſionem Papa reſignationem admiſit,& ante ſenten
tiam ſuper priuatione proferendam. Et ibi hoc te-
net Anto.de Butr.verſ. Not.conſilium ibi vel ali-
ter not. cautelam , vt in cauſa ex cuius cauſa venit
quis condemnandus & ſigillandus facta cōcluſio-
ne in cauſa, & viſis allegationibus ſi ſe in cauſa vi-
deat ſuccumbere, cautela eſt,vt cedat liti, & nō ex-
pectet ſententiam ſigillantem. allegat tex.quem di-
cit eſſe ſimilem in c.ij.de in integ.reſt.& idem Abb.
Sicul.in dicto c.dudum.col.iiij.verſic. Not.penult.
ibi, cùm non reſtaret niſi ſententia.& ibi idem Pet.
de Anchar.in xxij.notab.& mirum,quòd Feli.non
viderit ipſos,nec Bar.in l.ſi reus. quem ibi ſequitur
Bal.in iij.notab.& Paul.de Caſt. col.ij.verſ. In tex.
4 ſi famoſa.ff.de procur.†volentes conſilium illius.l.
eſſe.quòd quis,vt euitet infamiam ante condemna
tionem ſoluat , & dicunt hoc habere locum tam in
ciuili,quàm criminali , & iſtud vltimū videtur ve-
rius. Sed hic in caſu noſtro renūtiatio fuit poſt con
cluſionem in cauſa,& ſentētiam priuationis ac ele-
ctionem ſeu collationem capituli : quia vigilia ſen
tentiæ priuationis paſſatum fuit procuratoriū per
magiſtrum Fran. Ferronum ad reſignandum, quæ
longè poſt per ſummum pontificem fuit recepta,
quamuis interim per alium fuiſſet beneficiū impe-
5 tratum,†quod impetrari etiam lite pendente ſuper
accuſatione potuit,vt voluit Domin.in dicto cōſi.
cv.& Anto.de Butr.conſi.xliij. cum alijs in præce-
dent.quæſtio.allegatis. Tamen ab iſta priuationis
ſententia lata contra dictum Ferronum fugitiuum
contumacem lite cōteſtata, & termino ad affronta-
mentum ſibi fiendum præfixum binis duabus cita-
tionibus adiornatū,appellatum extitit per fratrem
illius Franci.Ferronij condemnati,dubitatum fuit
multum an eſſet verus contumax,& appellare po-
tuerit, de cuius fuga, & eius citationibus dixi in
quæſt.incip. Incarceratus.col.viij.quibus viſis plu
res ex dominis,de quo numero erat primus præſes
& ego,fundantes primò per dictum Oldr.cōſi.lxv.
exord. Hic agitur de duobus.verſ. venio ad ſecun-
6 dum.† volentis talem fugitiuum non eſſe amplius
citandum, cùm conſtet de vera cōtumacia : imò,vt
inquit,de veriſsima, quia dicit ſe nolle venire non
eſt quare citetur. Cùm incertis, non certis ſit locus
coniecturis.l.cōtinuus actus.ff.de verb.obli.dicens
ad hoc facere.l.ceſſante.ſecundum vnū intellectum.
gloſ.C.quomodo & quādo iudex. Et hoc expreſsè
not.in l.tres denuntiationes.eo.tit.allegans Innoc.
ita tenere in c.ad petitionem.col.ij.ver. ſin autē in-
ueniatur.de accuſ.& idem tenuit Ioā.Andr.(qui ab
illo multa accepit) in addi.Specul.tit.de præſump.
verſ.vnica.in ij. per tex.in c.venerabilibus.§.ſecus.
de ſen.excō.lib.vj. quia plus eſt facto demonſtrare,
quàm verbo dicere. cap.dilecti. in ij. & in gloſ.j.de
appel.l.reprehendenda.C.de inſti.& ſubſti.ergo di-
cens ſe (ſine appellatione) nolle venire eſt manife-
ſtus contumax , ita quòd amplius non eſt citandus
dicto §.ſecus. fortius dicendum eſt in iſto fugiente,
qui facto declarat nolle amplius cōparere,vt infrà
dicetur.& ſequit̄ Paris de Puteo in ſyndi.in verbo,
fuga officialis.ante finē. licet in caſu dicti Ferronij
aliter fuit proceſſum. Nam ad cōuincendam mali-
tiam & cōtumaciam ſuam tribus edictis, & quartò
ad audiendam ſentētiam extitit adiornatus,vt dixi
7 in dict.quæſt.incarceratus.†Quamuis Ioan.Andr.
in addi.Spec.tit.de contu.§.j.in magna poſtil.verſ.
de ſexto. velit quem fore citandum ſiue verbo, ſiue
facto (quod plus eſt,vt dictum eſt) dicerit nolle ve
nire.& Feli.in dicto c.ad petitionē. col.ix.poſt me-
dium.verſ. Item circa prædicta. Sed huic opi.ſatiſ-
factum fuit,vt dictum eſt.Nec poteſt proceſſus im-
pugnari ex defectuvnius citationis minus legitimè
factæ,& ſic propter iudiciarium ordinem non ob-
ſeruatum, quoniam ordo iudiciarius fuit obſerua-
tus: & poſito quòd non,tamen ob hoc ſentētia pri
uationis,etiam prætextu reſtitutionis in integrum
reſcindi nō poteſt. Quinimo ſummus pontifex, ad
quem niſus fuit appellare, debet eum de nouo pri-
uare, quem admodum ipſe fecit contra Galterum
Abbatem Corbienſem, vt patet per dictū c.ad pe-
titionem Galteri. quem text. Abb.Sicul. Ioan.de
8 Ana.& Felin.faciunt ſingul.etiam ad aliud,† quòd
ad collegiū ſpectat electio,non ſolùm vacāte eccle-
ſia per mortem prælati,ſed etiam priuationē ipſius
iudicialiter factam,vt ibi Abb.in ij.notab.& Ioan.
de Ana. poſt prin.verſ. Et probat iſta litera.& Feli.
in j.notab.cum alijs alleg.Et ſic talis cōtumax,non
ſolùm per viam appel. vel reſtitutionis in integrū
nō auditur , dicto c.ad petitionē. ſed nec etiam per
viam ſupplicationis, vt voluit gloſ.reputata ſing.
in l.fin.C.vt lite penden.quam ſequuntur Innoc.&
Doct.in c.ex literis.de in integ.reſti.& Ioā.de Imol.
in l.ex conſenſu.§.fi.col.penul.in prin.verſ.Vnum
tamen non omitto.ff.de appel.dicens vidiſſe ma-
gnum de hoc dubium in curia regis Aragoniæ. &
idem Iaſ.in l.penult.ante fin.verſ. Item adde,quòd
9 iſta regula.C.vt lite pendē. †Hinc eſt,quòd Barba.
conſi.lxxxij.incip. Circa primum dubium.vol.iiij.
dicit Cardinales habere priuilegium, vt beneficia
vacantia per obitum ſuorum familiarium nō poſ-
ſint impetrari,niſi de conſenſu dominorum Cardi-
lium. Tamen non extenditur ad caſum, quo vacat
10 per priuationem exigentibus ipſorum meritis.†Et
an canonicus iſte,& decanus priuatus illis per ſen-
tentiam perdiderit ipſo iure Stallū in choro, & lo-
cum in capitulo,vel requiratur diſtallatio,& remo
tio ab illis per ſuperiorē fienda. Et Bal.in l.ij.col.xj.
verſ. Sed hic quęritur.C.de ſer.& aqua.refert Inno.
in c.in literis.de reſtit.ſpol. tenere diſtallationē eſſe
neceſſariam. Sed ipſe tenet cōtrarium, & illum eſſe
priuatum ſtallo , & loco prædictis,vt ibi per eum,
quem ſequitur Felin.in dicto c.inquiſitionis.col.ij.
circa mediū.ver.Adde Bal.de accuſ.& pro hac opi.

facit Decisio Rotæ.j.tit. de accus. in recollectis per Bernar.de Bisgneto, ꝙ priuatus ecclesia per sententiam simpliciter censetur per consequens priuatus prioratu, qui est pars in ecclesia, quæ est totũ. Ergo sic citatus post fugam censetur verus contumax, ita quòd appellare non possit.clemẽ.si ante.de dolo & contu.l.j. C.quorum appel.non recip.l.properandum.§.cũm autem.de iudi.& ibi Feli.in §.sin autem reus.& l.& post edictum.§.fin.ff.eo.tit.& ibi de sancto Georg.& Sozi.in tract.fallen.regula.lxxiij.vbi ponit regulam negatiuam. cum plurib. fallen. per quod dicit Bal.in l.Prætor ait.§.ait Prætor. quem legit cum. §.siue autem. ff.de noui oper.nunt.quòd si verus contumax appellat, tamen non potest per aliquas probationes super appellatione factas purgare contemptum iudicis, propter quem punitur vt repellatur ab appellãdo.& ipsum sequitur Iason in dicta l.Prætor ait. in princip.in quarto notabil. qui allegat glos.in l.ex consensu.§.fin.& ibi Barto. ff.de appella.& idem dicit Anto.de Butr.in cap.j.in ix.notab.per illum tex.de iudi.ibi id promiserat, & altera die respondit hoc sibi non placere, atque discessit.quem sequuntur Doct.volentes per illũ tex. talem esse verum cõtumacem, postquàm se præsentauerat in tribunali publico: quia notoriè constito de comparitione, notoriè constat de recessu nimis tempestiuo, signanter si contra promissionẽ de respondendo, prout fuit ibi, & in casu nostro de prædicto Decano, qui die per eũ capta ad frũtamẽtum sibi fiendum fugit & abijt: quia talia iudicialia, vt inquit de Butr.non possunt esse nisi manifesta.allegat glo.in dicto c.venerabilibus.§.secus.in verbo, in iudicio. Sed Barbat. ibi nume.xxxvij.intelligit hoc esse verum, quando discessit nulla facta responsione, prout facta fuerat per episcopum Centuriẽ. de quo in tex.fit mentio, qui die præfixa respondit hoc sibi nõ placere: quo casu recedendo sine licentia nõ dicitur verus, sicut ille qui dicit, nolo respondere. Et sentit Feli.in dicto c.j.cap.vlt.vers.Vtrum recedens à iudicio sine licen.dicatur cõtumax, quòd videtur contra illum tex. si post terminũ ad respondendum siue respõderit, siue non, si illicentiatus recesserit: quia paria sunt dicere non placet respondere, vel dicere nolo respondere: aliâs esset facere vim in verbis. Or ponamus, ꝙ fuerit contumax fictus & non verus, quòd appellare potuerit, prout fecit & releuauit coram certis iudicibus, anno domini M D. XXIIII. Qui vsque nunc prosequutus non fuit diffinitionem appellationis, & sic

11 cecidit in desertionem, ita† quòd nõ requiritur sententia super desertione feranda, antè quàm sentẽtia diffinitiua transeat in rem iudicatã, vt voluit glos. in l.eos.in princip. in verbo, iniustam. C.de appel. quia perinde habetur ac si appellatum nõ fuisset. l. quoniam.& l.si contra maiorem.C.de appel.& l.fi. §.illud.C.de tempo.appel.& authen.ei qui.eod.tit. & in cap.cùm sit Romana.& c.ex ratione. de appel. & Abb. Feli.& Decius in dicto c.cùm sit Romana. in glos.ante litis. Et sententia potest exequi appellante non vocato.& Imol.in d.c.ex ratione. quem ibi sequuntur Abb.Sicul. col.v.vers. In vlt.quæst. & in vers.seq.& not.ex dictis Innoc.& Decius. col. penult.vers.Sexta & vlt.quæst.& Feli.col.vlt.vers. Sextò & vltimò.vt infrà dicã.& tex. in cle.si appellationem.eod.tit. Sed Bar.in hoc dicit glos.verum

12 dicere, † ꝙ iudex ad quem non debet pronuntiare diffinitiuè absoluo vel cõdemno, sed pronuntiare appellationem esse desertã, & sic absoluere ab obseruatione iudicij, per tex.in l.si præses. C.quomodo & quando iudex.& idẽ Paul.de Castr.in dicta l. eos. col.vlt. vers. In secunda quæst. Tamen secundum eum si non pronuntiet elapso termino prosequutionis, iudex à quo poterit exequi suam sententiam nõ obstante pendentia appellationis. & idem ibi Sali.col.iij.vers.reuertor ad gl.& Bal.in authen. si quis litigantium.vers. Quartus & vltimus casus. C.de epis.audi.& in consi.xx.vol.iij. & cõsi.ccclxx. vol.iiij. volens ibi plus iudicem ad quem nõ posse (appellatione iã deserta) cognoscere de causa nullitatis sententiæ, sed oportere denuo agi, vt ibi vide. & idem Abb. Sicul.in dicto cap. cùm sit Romana. quamuis Decius ibi velit contrariũ.col.ix.in prin. versic. An autem remoto isto tex. Sed Bald.consil. cccxxxviij.incip. Reparatio appellationis desertæ. vol.iij.quod non reperitur in primis impressis, sed

13 in nouis, † volens fortius quem posse impetrare beneficium per priuationẽ vacans post desertionem appel. etiam si pronuntiatum non fuerit super desertione, super qua dicit non esse pronuntiandum, sequendo glos.in dicta l.eos. referens plures Doct. sic consuluisse, quos sequitur etiam si gratiosè, seu mera principis gratia releuatus fuerit ab illa desertione. Secus si ex mera iustitia, puta propter iuridicum impedimentum, tunc retro trahitur.cap.quis. de rescrip.lib.vj. l.in causæ.§.interdum.ff.de mino. & istud tenuit Innocen.in dicto c.ex ratione. quem ibi sequitur Abb.Sicul. col.v.vers. Fatetur tamen, quòd licet appellans.& latè Decius cõsi.ccccxxxvj. incip.Visa instructione casus.quis Pet.de Anchar. in clemen.j.de appel. post Lapum ibi, velit lapsum termini in beneficialibus nõ operari desertionem. quod intelligunt Cardinal. & Imol. ibi, quando parte inuita statutus fuit terminus, secus si parte cõsentiente. Sed primum tenet Feli.in dicto c.cùm sit Romana.col.vlt.ante fi.vers.postremò limita. quia illud dictum (vt ipse ait) non habet locũ in omni causa beneficiali, sed solùm in causis electionum, de quibus loquunť iura per ipsos Pet.& Lapũ alleg.

Summæ.

1 Procuratorẽ ad resignandũ cõstitutũ cum iuramẽto de nõ reuocando, an liceat reuocare. nu.2.3.& 4.

5 Procuratore ad resignandũ in manibus papæ cõstituto, nõ licet in manibus ordinarij resignare. nu.6.

Quæstio CCVII.

Ad secundam veniendo

quæstionem, an iurans nõ reuocare procuratorem ad resignandum constitutum, possit non obstante iuramento reuocare.

Decisio

Decisio.

ET CHRISTI Benedicti, ac intemeratæ, & gloriosæ perpetuæ virginis eius piæ genitricis nominibus deuotè inuocatis

1 Amen.† Circa hanc quęst. Doctores varij sunt, quoniam domini de Rota decis.ciiij.in antiq.tenẽt non posse ipsum reuocare, quãdo ex causa permutationis, secus si ex causa simplicis resignationis, rationem ibi reddentes, quia aliud est procuratorem ad simpliciter resignandum, & aliud ad resignandũ ex causa permutationis cõstituere, vt ibi per eos.quos sequi videtur Feli.in c.ex parte decani.col.vj. vers. Considera primò.cum versi.seq. de rescrip.& idem collect.in d.c.cùm olim.quęst.vlt. de rerum permu. Quinimo potest per superiorem, si velit, ad id cõpelli. Et idem Alber.in l.si procuratorẽ.versi. quid si in literis.ff.de procur. dicens ita obtinuisse, quia quod ab initio est voluntatis ex post facto est necessitatis.l.sicut.C.de actio.& oblig. nisi iustissima causa secundum eum superuenisset: tunc reuocare posset, arg.l.post litem cum seq.de procur.vt ibi latius per eum. & in l.item ad litem. eod.tit.& Decis. capel.Tholosæ, in præalleg.quæst.cclxj. dicens sic cõclusum fuisse in capella.cum alijs per Feli.in d.c.

2 ex parte decani.in v.ampliatione.† Sed cõtrarium, ꝙ possit eum reuocare, tenuit glo.in c.fi.in verbo, reuocatus.de procu.lib.vj.quam ibi sequuntur Lapus, Domin.Pet.de Anch.& Phil.Fran.& Bar.in l. cùm precario.ff.de precar.& Angel.in l.& in perpetuum.ff.de procu.& in l.Stichum.§.vsumfructũ. & ibi Ioã.de Imol.ff.de solut. volentes etiã si pœna esset adiecta posse ipsum reuocare, & sic consuluit Paul.de Cast.consi.ccxxv.exordien. punctus talis. Martinus de Flor.& pariter cõsi.cxxij.incip.Quod dicta domina.vol.antiq.& Alex.consi.xviij.incip. Visis capitulis.col.ij.dicens opi.gl.in d.c.fi. cõmuniter à Doct.sequi. & idem in l.stipulatio hoc modo cõcepta.de verb.obli. & Decium cõsi.ccccIxxv. nu.xviij.parte ij.vol.iij.& Henri.de Bouerio in suo singul.xxij.tit.procurator cõiuncta persona & syndicus: quia ista promissio de non contraueniendo est contra naturam procurationis & actus procuratoris, secundũ Bar.& Doct. s.alleg. Ideo nõ transit in obligationẽ, quare non tenet facta reuocatione, licet ex parte alterius sit adimpleta d.c.cùm vniuersorum.vt dictũ est.& ita tenet Feli.post Abb.Sicul. in c.edoceri.col.v.in princ.vers. Et do. Abb.de rescrip.& Fede.de Senis in tract.permu. quæst.xxxv. & Feli.in c.cùm accessissent.col.v.vers. Et aduerte quia vbi nõ possunt.de cõsti.& in c.si diligenti.col. viij.vers. Nono fallit. cum seq correlario. de foro cõpe.& Phil.Decius in c.ad nostrã. col.penul.vers. Successiuè Abb.hic dicit.de confir.vtil.vel inutil. & Feli.in c.si diligẽti. col.ij. vers.ad illud de validitate actus cõtra iuramentum.de præscript. vbi pro hac infinitas adducit cottas, ꝙ valeat talis reuoca-

3 tio.† Quid dicẽdum? Bal.in rubr. extra de procur. col.v.post prin.vers. Periurium non impedit, tenet posse reuocari per cõstituentem, quãdo simpliciter iurauit. Et nõ quando promisit aduersario cum iuramento de nõ reuocando talem procuratorẽ: quia ex tali iuramẽto licito & honesto (ne ei illudatur oritur obligatio.l.si quis maior.C.de transactio.& eo casu nõ poterit reuocare.tamen ista Decis.Bald. est ardua, vt inquit Ias.in l.si non sortem.§.si centũ. col.iij.in prin.de cõdi.indeb. quia iura per quæ mouetur glos.in d.c.fi.de procur. ei refragãtur.& idem ait Feli.in d.c.ex parte decani.in fi. quintæ ampliationis: dicens, ꝙ si opi.dominorum de Rota, & quæ dicta sunt pro illa parte haberent totaliter, eneruaretur gl.in d.c.fi.de procur. Quæ propter tot Doct. qui illam extollunt, seruatur in Praxi, & nõ in scholis: per ea, quæ ipse adducit signanter opi. Alber.de Rosa. dicentis se de facto obtinuisse: & sic de facto glos.illa seruatur siue loquamur in procuratore ad simpliciter vel causa permutationis resignandum cum iuramento cõstituto.& ita Fran.Curt.cõsi.liij. incip. Super articulo. col.ij.in fi.versi. Primo quia idem videmus.& cõsi.lxix.cuius initiũ est do.Ioan. col.penult.vers. Solum restat respondere. & Ioã.de Salua.in tract.suo benefi. parte iij.q.xvj. & xvij. in illa quęst.an valeat collatio facta cõtra iuramẽtum sequendo glos.prag.sanct.ti.de elect. in verbo, vtiliorem. quæ idem tenet. Tamen aduertẽdum est, ꝙ licet gl.fi.præalleg. & Doct. velint talem reuocantem esse periurum, tamen non est, si ex aliqua iusta causa eum reuocauerit, tunc nullum incurrit periurium, vt tenent Domin.& Phil.Fran.in d.c.fi.allegantes Fede.de Sen.ita tenere consi.cvij.in fi. quod incipit factum tale est. aliâs est nume.c. & sic sentit Albe.in d.l.si procuratorem.dum vult id quod suprà dictum est, reuocandi procuratorẽ posse si aliqua iusta superuenerit causa, prout hic interuenit. Et idem Guil.de monte Laud.in d.c.fi. & Auriolus ibi.in addi.& ibi Probus. in addi. ad Monachum. nu.iiij.vsq; ad finem. Quemadmodum quis (vt volunt Domi.& Doct.in c.ij.de renun. lib.vj.) potest pœnitere & reuocare beneficiũ præsentialiter resignatum, quis per superiorem resignatio beneficij fuisset admissa. Ex quo enim statim eum pœnituit, actus nõ videtur esse perfectus, tanꝗ inconsultè factus.allegãt l.diuortium.ff.de repud.licet Archi.tenuerit contrarium.ibi & Paul.de Liaza.& Fran.de Zabar.in dicta cle.j.versi. Quæro quia hic dicit.& Pet.de Ancha.in d.c.ij.de renun. Tamen, vt inquit Domi.ibi primum est æquius, ne lubricum linguæ incõsultè de facili noceat. l.famosi.ff.ad l.Iul.maie. & sequitur Andr.Barba.cõsi.xliij.col.iij.post prin. vers.Præterea adduco quod voluit.vol.ij.quod tamen intelligẽdum est, secundum Ioã.Andr.quando calore iracũdiæ resignauit, & statim pœnituit, quòd reuocare poterit, aliàs secus.& idem Phil.Fran.ibi, & ad hoc facit quod dixi in quæst.ccxxx. inchoan.

4 Minor xiiij.† Et istud verum, quando quis per se renuntiat nullo ad resignandum constituto procuratore, secus videtur si per nuntiũ vel procuratorem, dict.cle.j. per quæ est dare responsum ad autorizationem, & manus Papæ appositionẽ super tractatu

permutationis fiendæ, ex quo inferior nõ poteſt ſe intromittere.cap.cũm inferior.de maio.& obed. c. vt noſtrũ.vt eccle.benefi.& c.licet.de offi.ordi.& c. licet.& c.ſtatutũ.de præben.lib.vj. cum ſimi.Vnde poſtq̃ licentia cedẽdi fuit obtenta,nõ potuit reuocare.cap.quidã.& ibi Ant.de But.de renun.& gl.in dict.cle.j.in verbo,cedendũ. & ſic etiã tenet Ioã.de Salua.in dict.trac.ſuo benefi.parte iij.q.xvj.col.pe. & vlt. volens poſt iter curiæ Romanæ arreptũ ſeu inceptum inferiorẽ ſe intromittere nõ poſſe,vt vidit in ſenatu Tholoſano obſeruari.&pro hoc dicto ponderat tex.in dict.cle.j.cũm illuſio,& idem prius
5 dixerat Barba.cõſi.xlviij.vol.iiij.† tenẽs dominum poſt cõſtitutionem procuratoris ad reſignãdum in manibus Papæ,nõ poſſe reſignare in manibus ordinarij etiã procuratore prius reuocato. Et vocans quendam aduocatũ,qui tenuerat cõtrarium,obſtinatum. Tamen Feli.tenuit cõtrariũ in d.c.ex parte decani.col.ix.verſ.Limita ſecundò,volens reſignationem domini corã ordinario,& nõ procuratoris
6 coram papa poſt factã valere.†Et cõtra ſuam & ſecundum opi. Barbat.fuit iudicatũ per Seneſcallum Patrogoricẽ.die ij.Martij, anno do. M. D. XIII. Cuius ſentẽtia extitit per curiã cõfirmata,die xxiij. Maij, anno domini M. D. XIIII. In fauorẽ magiſtri Raymundi Beron appellati,contra magiſtrũ Antonium de Rochail, à prædicto Seneſcallo appellantem. Quod intelligunt quidam,quãdo notificatio reuocationis fuit procuratori, aut ſuperiori expreſsè facta, ſecus ſi expreſsè reuocatio nõ fuerit intimata. Tamen intimata, aut nõ fuit iterũ ſecundum opi.Barba.& de Salua,per curiam iudicatũ in fauorem magiſtri Guilielmi de la Fargue,cõtra magiſtrum Ioannẽ de Cropte. Et latũ Arreſtum, die j. Februarij, anno do. M. D. XXXII. Pro qua deciſ.facit quod adducit Barbat.cõſi.xj. col.xv. nu. xxvij.vol.j.vbi eadem ferè iura allegat.Sed in caſu noſtro nõ obſtante:primò,quia nõ fuit vera licẽtia cedendi facta per procuratorẽ habentẽ poteſtatem ſub cõditione ſeu modo ad autorizationẽ & renuntiationem conſtitutũ,& nõ profectò ad licentiã cedendi petẽdam, ſcilicet dum & quãdo ius fuiſſet eidem Larmandiæ quæſitum , & nõ aliter neq; aliâs. Quare antè non potuit petere nec cõſentire autorizationi pactorũ per papam fiendæ,vt voluit gl.in dict.cle.j.de renuntia.in verbo,liberè.quam ibi ſequuntur Zenzeli.& Ioã.de Imol. Quia contra formam mandati cenſetur eſſe facta,ideo nulla. c.cũm dilecta.de reſcrip.l.diligenter.ff.mand. Secus ſi dies acquiſiti iuris, aut conditio veniſſet tempore, quo procurator vult cedere : quia tunc idẽ eſſet ac ſi in prin.purè fuiſſet cõſtitutus.l.potiores.ff.qui pot.in pig.hab.& not.in c.ſi pro te.de reſcrip.lib.vj. Niſi ante diem procurator fuiſſet reuocatus,vel etiã ante renuntiationẽ,vt fuit hic. Quia renũtiatio facta per procuratorẽ fuit admiſſa penultima Septẽbris. Et reuocatio fuerat ix.eiuſdẽ menſis,vt ſtatim dicã. Tum ceſsio eſt petenda aut propter cõmodũ eccleſiæ,aut ob ſalutem perſonæ , & altera ex prædictis cauſis referẽda eſt,ſecundum Pet.de Anchar.in d.c. quidam.de renuntia.Et iſta eſt vna ratio,vt inquit, quare nõ licet reſilire. Ideo erat neceſſe procuratorem ad hoc fuiſſe conſtitutũ,vt dicit gl.in dict.cle.j. in verbo,cedendum. quam ibi faciunt ſing. Ioã.de Imol.& Doct.Et poſito,ꝙ fuiſſet bene facta & obtenta cedendi licentia, tamen reuocari potuit, cũm ex parte pręfati de Larmandiæ à promiſsione dandi beneficiũ accordatũ fuiſſet receſſum, aut ſaltem recedere vellet,& dare aliud loco promiſsi, meritò potuit reuocare & recedere. l.cũm proponas. C.de pact.Tum tertiò,quia prius fuit hic,vt dictũ eſt, facta reuocatio, & parti notificata, q̃ autorizatio & approbatio papalis, vt cõſtat per literã miſſoriam dicti de Larmandiæ.Et illud etiã beneficiũ reſignauerat anteq̃ procurator ſuus fuiſſet reuocatus:vnde ſua & nõ procuratoris etiã reuocati ignorantis reuocationem,valet,ſecundum Feli.in d.c.ex parte decani.col.ix.verſ. Limita ſecundò.& iſta Feli.opi. videtur prius fuiſſe gl.in cle.literis.in verbo,feciſſe ibi pone.de probat.dicẽs,ꝙ ſi papa narrat aliquod beneficium cõtuliſſe per renuntiationẽ, ꝙ bene poterit probari cedentem prius in manibus ordinarij renuntiaſſe : & illam ibi ſequuntur Pet.de Anchar. Ioã.de Imol.col.iij.in prin.verſ. Idẽ ſi volo.& ipſemet Barbat.col.vlt.circa mediũ.& idem Auriolus. in addi.ad Guil.de monte Laud.in d.c.fi.de procur. & ibi videtur ſequi Probus. nu.iij. ambo etiã allegantes Ludo.de Ro.cõſi.cccxlij.incip. Quo ad primum. col.j. ꝙ vacatio beneficij nõ poteſt ex vnius perſona dupliciter cõtingere nõ ſuperueniente poſt primam vacationẽ nouo tit. Et pro iſta opi.Felin. facit quod dicit Sozi.cõſi.lxxxvij.incip. Præſentis cõſultationis difficultas.col.iiij.ver.Succedit omnino alia dubitatio.vol.ij. venditionẽ per dominum factã præualere venditioni per procuratorẽ factæ, & quod notat Bar.in l.ſi ſine.ff.rem rat.hab. Et iſta opi.Feli. ſeruatur in curia Tholoſana,vt patet per Arreſtum Tholoſę,latum die xiiij.Februarij, anno domini M. D. XXVII. In fauorem Guilielmi Filhioli ab ordinario prouiſij. Contra magiſtrum Petr. de Tolza, à papa prouiſum de eccleſia ſancti Mauricij. Tamen præcedens opi. Barbatij videtur verior, quia notificatio reſignationis per dominũ factæ non fuit ſibi,aut ſuperiori facta,pro qua fuit bis,vt dictũ eſt,iudicatũ.& iſtam ſequit̃ Phil. Probus in rubr.de renũ.in cle. nu.xxxiij.in fi.vſq; ad fi. Tum quartò,poſito enim ꝙ poſsit per ſuperiorem in caſu noſtro cogi cedere,vt voluit etiã Collecta. poſt Fede.in d.c.cũm olim.in vlt.q. hoc verũ in materia petitoria, & non profectò poſſeſſoria, in qua nos ſumus.Ideo erat opus impetrare à papa literas epiſcopo diœceſano dirigẽdas ad ipſum cedẽdum cõpelli faciendũ,vt Anto.de But.in d.c.quidã ſunt, igitur,&c. Et iſtæ proceſſus fuit per regem, & eius magnum conſilium euocatus,

Summæ.

1 Pactũ quòd dos,aut pars dotis mulieri nõ reſtituatur,an valeat.
2 Dotem mulieri non reſtitui ſi paciſcatur pater,vel extraneus,an valeat.

Quæſtio CCVIII.

Pactum factum in contractu matrimonij,vt eo ſoluto morte viri hæredes eius non teneantur vxori ſic paciſcenti reſtituere dotem vel partem dotis mediam,aut duas eius partes,valeat.Et quid in patre aut extraneo tale faciente pactum.

Deciſio.

CHRISTI Benedicti, ac intemeratæ & glorioſę perpetuæ virginis ei⁹ pię genitris nominibus inuocatis, Amẽ.
1 † Et Bar.in l. ij.in prin.col.j.ff.ſol.mat. tenet tale pactũ à muliere factũ non valere,per tex. in l.ij.& ibi idem Bald.in noua lect.ff.de pact.dot.& in l.j.ff.de dote præleg. & ibi Bar.& eũ ſequuntur Paul.de Caſt. Alex.Frã. de Are.& Iaſ.in d.l.ij.ſolu.mat.col.iij.poſt mediũ. ver.Adde circa iſtã fallentiã.& idem ibi Sozi.col. ij.ver.Secundò limita.& Bar.conſi.cxxvj.inci.Titius maritauit ſuã ſororẽ.& Ang.Are.in §.fuerat. col.xxiiij.ver.quæro.vidimus.inſt.de act.& Bald. conſi.vij.inchoan.Petrus maritauit filiã.vol.iij.& Bal.nouel.in tract.de dote.fo.xxxvj.ver.xj.priuilegiũ.vbi hanc ponit regulã negatiuam,per tex.in d.l.ij.& l.Attilicius.& l.de die. de pact.dot.& duodecim fallẽtias,vt ibi vide.& Io.Cõpeziũ in tract. etiã de dote in iiij.parte.q.ij.Alias pactũ factũ de dote lucranda habet locũ,quando mulier ante virũ decederet extãtibus & relictis liberis.& idem in ſtatuto aut conſue.idem volente,ꝙ tũc valeat tale pactũ,vt probat tex.iunct glo.in l.j.C.ſi dos conſtan.matri.& omnes ſ.alleg.& Alex.& Imo.in l.ſi ſocer.§.Lucius.col.iij.ff.ſol.mat.& dixi in §.j.col. ij.ver.nam inter virũ & vxo.de conſuet.matri.Et ſupradicta concluſio clarè procedit in pacto p mulierem facto,licet videretur text.annuens contrariũ in l.debitor.§.fi.ff.ad Trebel.ad quem tex.non
2 aduertũt ibi doct.Sed † in patre aut alio extraneo ſimile faciente pactũ, ꝙ hæredes mariti ſuperuiuẽte muliere lucrentur dotẽ,videtur dubiũ:ſed idem eſt in patre ſic paciſcẽte,vt tex.clarus in l.q̃uis.& ibi omnes.C.de pact.conuen.& glo.ibi dicit in extraneo non valere.& eã ſequitur Bar.in d.cõſi.cxxvj. ꝙ illa l.q̃uis.procedat generaliter,tam in patre q̃ extraneo,vt non valeat tale pactũ,etiã ſi interueniat ſtipulatio incontinenti vel ex interuallo.licet Lud.de Ro.in d.l.ij.§.quod ſi in patris.dicat valere pactũ in vtroq;.ſ.patre & extraneo.Sed omnes doct.ſ.allegati tenent cũ Bar.in patre, ꝙ non valeat.& Bald.in d.l.ij.de pact.dota.& in antiq.lect. ſed in extraneo bene valeat,vt ibi latè per Sozi.& Iaſ.vnde dic(quicquid ſit de iure) valere hodie tale pactũ tã à filia ſola,q̃ à patre ſolo,vel ab vtroq; ſimul,per tex.in d.l.debitor.§.fi.maximè ſtante generali conſue.Frãcię, approbãte tale pactũ in contractu matrimonij initũ,ꝙ filia ſit in bonis mobilibus & conquęſtibus durãte & conſtãte matrimonio factis communis:ſi tunc de dote reddenda ſoluto matrimonio morte viri actũ ſit,erit ſeruandũ. Et ſi nihil actũ aut conuentũ ſit, dũ tamen ſe communẽ in bonis teneat in vim pacti aut conſuetudinis cõfunditur dos,ſi ſit in pecunia aut alia re mobili,& tenetur ad debita pro parte eã contingente, nec valeret pactũ ꝙ eſſet cõmunis & perciperet medietatẽ bonorũ mobiliũ,& conqueſtuũ,& nõ teneretur ad ſolutionẽ debitorũ,vt tenet Chaſſa.ſſ. conſue.Burgund.tit.Des droictz appartenants à gens mariez.§.ix.nu.j.fo.clxxxj.vt dixi in §.iiij.in vlt.gl.de conſuet.mat.Et ratio eſt bona,ꝙ tale pactum valeat de tota aut certa parte dotis in caſum mortis viri reddenda & reſtituẽda mulieri:quia eſt in electione mulieris eligere cõmunitatem aut dotem,& reſpicere illud quod erit ſibi magis vtilius. Et ſic fuit concluſum in cauſa & proceſſu nobilis viri Io.de la Roche,contra nobilem domicellã Iſabellam de ſancta Mora,viduam quondam Io.de la Roche actricem communem in bonis ſe tenentem.Et dictũ fuit ipſum de la Roche teneri reddere eidẽ viduæ duas de quinq; millibus & quingentis libris Turoñ.partes:& latum arreſtum die xiij. menſis Septembris,Anno do. M. D. XXXVI.

Summæ.

1 Pecuniæ ad prædiorum & reddituũ comparationẽ deſtinatæ an computentur inter immobilia. & nu.2.& 5.
3 Pecunia ad prædiorum comparationem deſtinata an poſsit in alios vſus per tutores conuerti.
4 Pecunia eſt de rebus, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt.

Quæſtio CCIX.

Additio ad conſiliũ noſtrum poſt opus Dy.de reg.iur.lib.vj.ſecundum in ordine ſitũ inquantũ concernit tertiũ dubium inchoans,venio ad tertium:motus hanc facere additionem ob caſum in curia occurrẽtem,vt de eo, an pecuniæ ad emptionem prædiorum aut redditũum comparationem deſtinatæ & pręparatæ inter mobilia aut immobilia connumerentur & cõputentur,deciſ.facerem certam.

Deciſio.

CHRISTI Benedicti, ac intemeratæ & glorioſæ perpetuæ virginis Mariæ eius piæ genitricis nominibus inuocatis, Amen.
1 Et † illam, quam ibi tenuimus concluſionem , videlicet pecunias ad comparationem prædiorum vel redditũum deſtinatas fore inter mobilia,& non profectò inter immobilia computandas,atteſtamur eſſe veram,quam communiter tenent docto.in l.cætera.§.ſed ſi parauerit.& ſingulariter Iaſon col.penulti.verſic.Circa iſtam materiam. de leg.j.dicens bis, imò ter & plus hanc eſſe communem : primò

in versi.sed caue.quia tex.Secundò in vers.secundò
contra istam communem decis.Tertiò in vers.Sed
tenendo primam opi.quæ est cõmunis.Et quartò
2 col.vlt.ver.tu tene decis.Bal.& cõmunem. † Quã-
uis quidã ex nostris iuuenis circiter xxiij.aut qua-
tuor annorum in suo cõmentario particulariũ cõ-
suet.Burdegaleñ.ti.de locat §.vj.pagi.cv.versicu.
Maius hoc loco superest dubiũ.teneat contrariũ,
& dicat sic semp tenuisse, ac si annis lx.vel plus stu
duisset & practicasset,qui nullam ante senatoriam
adeptã dignitatẽ consuluerat causam,protestans
etiam à cætero illam velle tenere:volens præterea
Iasonem asserẽtem hanc quã tenuimus decisionem
esse cõmunẽ,non bene attendisse ac numerasse do
ctores per ipsum allegatos Et si id fecisset contra-
riã huic potius asseruisset esse communẽ.Sed ipse
iuuenis nõ bene attendit,vt ex sequentibus appa-
rebit.Et illud nõ faciũt boni doct.ac scholares qui
non transitorio studio vti debent tanq̃ desides &
pigri suas lectiones recordari negligẽtes.Auth.de
quæstore.§.fi.& ibi gl.in verb.trãsitorio.colla.vj.
vnde quis docere non potest quod nescit.l.omnes
vetitę.& ibi Alber.C.de hæreti.prius enim (vt in-
quit) debet esse discipulus q̃ magister.c.officiũ.de
elec.cũ similibus per eũ alleg.& ex longiori studio
homo efficitur perfectior,teste diuo Hiero.in pro-
logo Biblię,quem citat Probus.in c.super eo.nu.
xxxvj.de hæreti.li.vj.Docti ergo viri cautela ma-
gna nobis debet esse instructio.c.legit.lxxxj.dist.
Vnũ est & verũ,q̃ nullum in hac q.habet scriben
tem præter eũ,asserentem illam quã sequi conatur
esse communẽ,prout nec est.Nã Iaco.de Ra.in d.
§.si parauerit.tenuit primò per illũ tex.decis.quam
sequuti sumus.& ibi idẽ Rayne.Cy.Bal.Ang.Flo
ria.Io.de Imol.Paul.de Cast.in prin.Fran.de Are.
Raph.Fulg.Alex.& Ias.vt dictũ est.& Lancel.De-
cius col.iiij.ver.Ex qua infertur.vbi de Are.p hac
decis.allegat tex.in l.iij.§.quid ergo.ff.de cõtra.iu-
di.tutel.quẽ omnes & ipse pro cõtraria opi.solùm
3 allegant:quia licet ille tex.velit † pecuniã ad com-
pasionem prędiorũ destinatã ac depositã posse de
licentia iudicis in aliam causam conuerti.s.in solu-
tionem debiti ipsi tutori fiendã,tamen non requi-
runtur in ea tot solennitates,quot in alienatione
rei immobilis ipsius minoris.& illũ tex.etiã Alex.
pro hac parte & alia media adducit,& pariter in l.
j.§.fuit quæsitũ.col.ij.& in l.à diuo Pio.§.fi.col.ij.
ver.tertiò nota ex vltima parte.§.nostri.ff.de re iu
di.& pariter Ias.in d.§.sed si parauerit dicens bene
facere gl.quã ipse post Bar.facit sing.& ibi Bal.di-
cit eam in iure vnicã.in l.si curatorẽ.C.de in integ.
restit.ac etiã dicit esse peregrinã.in l.j.in prin.ff.de
reb.eorũ qui sub tutel.cũ alijs per Phil.Probũ in
addi.ad Io.Monachũ in c.hoc.nu.iiij.ver.Idem de
alienatione pecuniæ.de reb.eccl.non alie.li.vj.ad-
4 ductis. † quæ vult pecuniã esse de rebus quæ seruã-
do seruari nõ possunt propter perditionis pericu-
lũ.ideo in alienatione eius non sunt necessariæ so-
lennitates quæ in alienatione rerũ immobiliũ re-
quiruntur.Sed illa glo.habet sociã in l.interdũ.&
ibi expresè Bar.ff.de cõd.indeb.quã allegat Alex.
in d.§.fuit quæsitum.col.j.ver.in glo.cum alijs per
ipsum alleg.& ita ibi concludit sequendo Bar.alle
gantem tex.sing.in l.librorum appellatione.§.sed
neq̃ cepti libri.ff.de leg.iij.& idẽ tenet.Alex.cõsil.
xciij.inchoan.aliâs de facto cõsultus respõdi.vol.
iij.& Fran.de Are.consi.vj.col.vlt.& Fely.in cap.
cùm adeo.col.iij.de rescrip.& Bal.in l.hac edictali.
§.his illud.de secũdis nup.& Alex.in addi.ad Bart.
in l.mouentiũ.ff.de verb.sig.& Cardi.Alex.in c.j.
col.ij.ver.in annuis præstationibus.de feudi cog.
vnde destinatio pecuniæ aut alterius rei nõ est con
siderãda nec attendẽda.d.§.quid ergo.& d.§.sed si
parauerit.Cùm pecunia nõ fuerit ad aliud inuenta
nec disposita,nisi ad emptionem & cõparationem
omniũ rerum mobiliũ & immobiliũ.l.igitur.ff.de
iure delib.& c.eijciens dominus.lxxxviij.dis.& l.j.
& ibi Bal.& Alber.ff.de cõtrahen.emp.& l.vxorẽ.
§.legauerat.& ibi doc.ff.de leg.iij.& ita p illũ text.
dicit Bal.in l.fi.col.vlt.ante fi.ver.Quærũt hîc do
ctores.C.de cõpensa.& Ias.in §.itẽ Seruiana.num.
xlvij.de acti.& Ant.de Fano.in trac.de pig.ij.par-
te iiij.membri.nu.clxvj.omnia per pecuniã facta
sunt,& ad pecuniã possunt reduci.l.ita fideiussorẽ.
ff.de fideius.Ang.Are.in §.si famil.erc.in prin.insti.
de offi.iudi.Quoniã vt inquit Philoso.v.Ethico.
Nummi inuenti sunt ꝑpter rerũ cõmutationẽ.&
idẽ Probus in addi.ad Monach.tit.de vsur.nu.vj.
li.vj.aliâs pecunia cẽseretur & reputaretur semper
immobilis,cùm destinata sit nõ solùm ad emptio-
nẽ,sed etiã ad debitorũ solutionẽ.d.§.quid ergo.&
l.iiij.§.melior.ff.de in diẽ adiect.Quia vt inquit gl.
ibi.magni cãpsores præsumũtur habere pecunias
paratas.& Guido Papę in l.si ex precio.nu.iiij.C.
si cert.pet.& bo.tex.in §.cõstituitur.insti.de vsufr.
cũ alijs per And.Barba.in c.nonnulli.nu.x.de reb.
eccle.nõ alie.Alex.& Cor.cõsil.xlix.in litera d,li.
iij.& Iaco.Bonãdus in addi.Io.de terra Rubea.fo.
lxxxij.in verb.pecunias.Et istud posset generaliter
intelligi in pecunia quæ est semper parata & depu
tata ad prædiorũ cõparationẽ.d.§.quid ergo.Cer-
tè imò in alijs.& idẽ quando tutor creditor pupilli
potest sibi satisfacere de licentia seu permisione iu
dicis,sine tamẽ eius decreto & alijs solennitatibus
in alienatione rerũ minorũ, vt dictũ est,requisitis.
& tenet Sali.in l.tutores & curatores.in ij.no.ver.
ex quibus collige.C.de administ.tuto.vel potest di
ci speciale in pecunia pupilli in qua sunt quędã sin
gularia,quæ non sunt in alijs personis,nec in alijs
rebus,vt dicit Bal.cõsi.liij.vol.iij.inchoan.rema-
nẽtibus per no.in l.singularia.ff.si cer.pet.sed nõ
est,& pro hac decis.videtur bo.tex.in l.si vxori.§.
j.ff.de auro & argen.vbi in legato pecuniæ venit
pecunia deposita,& etiam secundum glos.in ver-
bo,Thesaurus.omnis pecunia quæ non perpetuo
alibi sit,sed ad tempus per illum text.& alios,per
eam alleg.& tex.in cle.j.in fi.de reb.eccle.nõ alie.
& idem in pecunia pupilli,vt in l.tutores & cura-
tores.C.de administra.tuto.cum sua Auth.nouisi
mè.quæ prima illius ti.quam tamen.Cyn.legit.su-
per dicta l.tutores.de redditu ad modicum tempus
vendito,tenet And.Barba.consil.xxij.col.ij.ver.
tertio.vol.iij.& Alber.de Rosa.in prima parte sta-
tut.q.xciij.incip.Quid de statuto.& idem in l.ea de
mum

mum.& ibi Bal.& Corne.& amplè Decius ver.ex-
tra glo. volentes idẽ esse etiam si pecunia esset iam
reddita ex venditione rei immobilis. Et hanc par-
tem firmat Bartho.de Firmo,in tract.de episcopo.
iiij.parte li.iiij.q.xliiij.ver. de re empta.fol.xl.col.
iiij.& Matthæus de Afflictis in consti.Neapol. de
rebus stabilibus non alie.nu.v.fol.ccciij.Et isti o-
mnes loquuntur in statuto vel consuetu.loquente
de viro lucrante rem immobilem,vel de alio habe
re debente mobilem,secundum consue.quæ strictè
accipi debet,cùm sit contra ius.s.talem pecuniam
mobilem esse reputatam.& istam partẽ approbat
Alber.Brunus,tertio vol.statut.ti.de statu.& con-
suet.in verb.bona.§.pe.fo.xxv.col.j.in fi.& Ang.
de Cla.& Siluester in sua summa,in verb.alienatio.
§.viij.& Io.de Salua, parte iij.sui trac.benefi.q.vj.
fol.ccij.pag.ij.post prin.ver. facit lex,cætera.§.sed
si parauerit.& idem sentit Masue.in sua praxi ti.de
societ.col.ij.ver.Itẽ nomina seu debita in casu prę-
libato censentur esse mobilia,& sic refert Io.Gal-
lus fuisse contra eius opi.per curiam supremã Pa-
risieñ.iudicatum in quæst.j.Et pariter hîc fuit con
clusum in causa magistri Io.de Podio Rigandi,&
Ioannæ Garnieræ eius matris,& aliorum consor-
tum à senescallo Xantonieñ.appellantium.Cõtra
Arthemium de Crut.appellatum. & latũ arrestum
die xij.Martij, anno domini M. D. XXXVI.
non obstante eiusdem iuuenis opi. voce & in scri-
ptis data.Et pro hac etiam Decis.allegant Rayn.
Bal.& cæteri s̃.alleg.text.mirabilem in l.cùm in
fundo.§.si fundus communis.ff.de iure dotium.li-
cet Ludo.Ro.illum alleget in contrarium,in sing.
suo ccxxvij.exord.Tu habes l.vnicam.Et pro hoc
dicit Bar.in l.liberto.§.Lucius.ff.de annuis leg.pe
cuniam ad vnum vsum deputatam posse de volun
tate domini ad alium vsum conuerti.l.legatum.&
ibi idem Bar.ff.de vsufru.lega.& l.legatũ.ff.de ad-
ministra.rerum ad ciuita.pertinen.& idem Decius
consi.cccccvj.nu.v.& sic etiam consuetudo patriæ
& patrisfa.& de vtroq̃ est tex.in l.nũmis.ibi neq̃
ex consuetudine patrisfamilias,neq̃ ex regione.ff.
5 de leg.iij. † Contrarium verò tenuit Ludo.de Ro.
in l.si ex legati causa.nu.xiij.ff.de verb.oblig.& in
consil.clxxxviij.ante fi.ver.quo ad tertiũ.& in sin-
gul.ccxxvij.& Lud.Gomesius in d.§.item Seruia-
na.nu.xxj.instit.de acti.remittens tamen se ad per
eum dicta in l.Quintus.ff.de auro & argen.lega.&
& Ant.Corsetus sing.in verb.pecunia.& Fran.de
Crema.sing.lix.exord.pecunia est.And.Barb.in c.
si quorundam.col.iij.nu.xj.de solut.& in d.c.nulli.
col.vlt.& in c.possessiones.col.j.de reb.eccle.non
alie.& latius in repet.illius rubricæ.fol.xiiij.nume.
cxcij.& in l.sed si ex stipulatu.col.vij.ver.in gl.l.sed
si ex stipulatu.in verb.morã.& col.seq.ante fi.ver.
Adde etiam inquantũ.ff.de verb.obli.& Alber.de
Rosa.in ij.parte statu.q.cciiij.inchoan.Item quęro
duas pulchras.q.tamen in ista nostra q.se remittit
in alphabeto seu dictionario suo.in verb.destina-
tione sola.vbi nihil dicit.nec in ver.seq.& idẽ So-
zi.in l.j.§.fuit quæsitum.nu.xix.ver.limita tamen.
s̃.alleg.de quo se remittit ad Alexan.in d.l.à diuo
Pio.§.fi.de re iudi.vbi tenet contrariũ vt dictũ est.
Et istã partem tenet Chassa.li.cõsue.Burgund.ti.de
iurib.pertinen.fœmi.marita.fol. cxlij. col. iiij. nù.
xvj.& Raph.Cuma.in d.§.sed si parauerit.quẽ le-
git cum §.sed si quis.imò potius videtur sequi pri
mam,licet dicat dictum Bald.posse impugnari de
d.l.à diuo Pio.§.fi.& ibi etiã non figit pedem.dum
allegat Bal.in d.§.sed si parauerit tenere cõtrariũ,
q̃ non ad paria iudicantur tales pecuniæ.Et idem
tenet Ludo.Bologny.consi.xxxix.col.pe.in fi.ver.
præterea & secundò.& in d.l.iij.§.quid ergo.in pri
mis suis interpretata,remittens se ad per eum dicta
in d.§.fuit quæsitũ.& idem Io.Gallus in decis.par-
lameñ.Parisieñ.q.lxvij.incipiẽ.videtur q̃ non.sed
ipse loquitur in pecunia data couertenda pro hæ-
reditagio proprio ipsius mulieris,quæ si fuerit cõ
uersa aut nõ debet reddi & restitui patri ipsius nul-
lis stantibus liberis.l.dos à patre profecta.C.solu.
mat.Et idem tenet doctor Palatios Ruuios dictus
Lapus in repe.rubri.de dona.inter vir.& vxo.fo.
xxij.col.j.ver.Et pecunia deposita.tamen in reper-
torio suo est quædã additio in verb.pecunia.quæ
sequitur opi.Alex.Et idẽ sequi videtur Io.de Ana.
in c.licet Eli.col.ij.ante fi.ver.Et põdera.de symo.
quãdo pecunia est magna q̃ reputetur immobilis
per illum tex.& per glo.in c.tua.de his quæ fiunt à
præla.quæ existimat rem preciosam esse immobi-
lem.idem Barb.in d.c.nulli.col.vlt.ver.conceperã
animo sic dicere.Et idem Ang.de Claua vbi s̃.sed
Siluester in sua summa reprehendit eos,quia licet
malè exponens magnã pecuniã ecclesiæ sit repre-
hensibilis tanq̃ dilapidator,nõ tamen contra iura
de alienatione rerũ immobiliũ loquẽtia,alioquin
(vt inquit) ecclesiæ cõpeteret repetitio,quod non
videtur.& verum dicit quemadmodũ dicimus s̃.
in pecunia minoris.Et pariter allegauit glossator
pro ista sua opi.Sozi.& Thomã Parpaliã in l.j.so
lu.mat.qui nõ loquuntur in casu nostro consuetu-
dinis,& similiter Decium consi.ccclxxxj.vbi nihil
de q.nostra,sed de legato auri & argenti,& de lega
to bonorũ mobiliũ an contineatur pecunia.& idẽ
Io.Berb.in suo iuris viatorio ti.de leg.ver.quæro,
testator legat.Et etiã allegauit Corn.consil.xlix.in
litera d.vol.iij.& Stepha.Bertran.consil.c.nu.xiij.
vol.j.vbi pariter nõ loquuntur in casu nostro.Et
ad allegata per Alberi.in d.q.cciiij.respondẽt Bar.
in d.§.sed si parauerit.& ad l.granaria.in fi.de acti.
empt.& ad l.& si non sunt.§.quid ergo si ceptũ sit.
de auro & arg.lega.respondent Alex.in d.l.à diuo
Pio.§.fi.& ad l.si chorus.§.j.de leg.iij.Et pariter ad
l.Quintus.la ij.§.argento.q̃ pecunia q̃diu est pe-
nes debitorẽ per modũ mutui vel redditus nõ per-
petui,licet interim reputetur immobilis,tamẽ illa
restituta est verè mobilis,vt volunt Doct.s̃.alleg.
& Decius in d.consi.nostro.Et tamen tenentes hãc
partem,non respondent ad d.§.sed si parauerit.Ex
supradictis patet numerum (qui maior fuit) do-
ctorum tenentiũ vnam vel aliam partem.Et tretus
exẽplo Sozi.in cõsi.cl.vol.j.qui in fi.enumerat do
ctores qui tenuerunt statutum minuens legitimam
nõ valere,& pariter illos qui tenuerũt valere.Ideo

Sequuntur Doctores qui tenuerunt secundum primam communem partē, pecuniam destinatam esse mobilem.

Iacobus de Rauena.
Raynerius de Forliuio.
Cynus de Pistorio.
Baldus de Perrusio.
Angelus de Perrusio.
Florianus de sancto Petro.
Ioannes de Imola.
Paulus de castro.
Franciscus de Aretio.
Raphaël Fulgosius.
Alexander de Imola.
Iason de Mayno.
Lancelotus Decius.
Felynus Sandeus.
Cardinalis Alexandrinus.
Albericus de Rosate. (quamuis contrarius.)
Philippus Corneus } ambo in l. ea demum.
Philippus Decius }
Barthocinus de Firmo.
Matthæus de Afflictis.
Albertus Brunus.
Angelus de Clauasio.
Siluester, in sua summa.
Ioannes de Salua.
Masuerius.
Duo arresta, vnum Parisieñ. & aliud Burdegaleñ.

Sequuntur Doctores tenentes contra communem, pecuniam destinatam esse immobilem.

Ludouicus de Roma.
Ludouicus Gomesius.
Ludouicus Bolognynus.
Antonius Corsetus.
Franciscus de Crema.
Andreas Barbatia.
Albericus de Rosate.
Bartholomæus Sozinus.
Bartholomæus Chasseneus.
Ioannes de Amania.
Thomas Parpalia.
Philippus Decius.
Corneus.
Bertrandus de Carpentareto.

Qui sunt xiiij. Et primi vltra duo arresta, nisi fallor, xxv.

Summæ.

1 Propria vel communis causa quæ dicatur. & nu. 2.
3 Aduocatus qui propriam conduxit causam & vicit, an petat salarium. & nu. 4.
5 Aduocatus qui in communi causa aliũ aduocatũ gratis sibi sęuientē habuit, an à socio salariũ petat.

Quæstio CCX.

Aduocatus in causa cõmuni an posſit petere in condēnatione expen. salariũ, quod ipse & socius alteri aduocato dedissent, vel etiam si gratis habuerint aduocatum aut procuratorem vel graffarium.

Decisio.

CHRISTI Benedicti ac intemeratæ & gloriosę perpetuę virginis Mariæ eius piæ genitricis nominibus deuotè inuocatis, Amē. † Et primò præsuppono quæ dicatur causa propria. & Bal. in l. omnibus. in prin. C. de testi. dicit quatuor modis dici posse quãtũ ad testem in re propria ferre testimonium. s. ratione vtilitatis in toto vel in parte. Secundò ratione iuris rei. Tertiò ratione iuris instãtię. Quartò ratione iuris officij,
2 vt ibi. & in l. dictantibus. C. de testa. † Sed tex. in l. j. §. in propria causa. ff. quando appel. sit. vult propriam esse causam, cuius emolumētum vel damnũ ad aliquem suo nomine pertinet. & ibi in ver. at si in partem proprio nomine, & in partem pro alieno litigat. & glos. in verbo, exponit vt hæres. & sic pro re cõmuni. & Ionerius exponit, id est pro dimidia, vt in casu nostro. Et sic per illum tex. communis causa pro parte dicitur propria, & pro par-
3 te aliena. Et ibi idem Bar. Ang. & Ang. Are. † Vnde prima facie videretur quo ad ipsum aduocatũ qui propriam conduxit causam, & vicit dicendum non posse pro salario aliquid petere ratione postulationis, sicut pro aliena causa petere posset, vt voluit Iaco. de Are. in tractat. de expen. fol. iiij. col. j. versic. Sed quid si ipsemet erat aduocatus. & Bal. Ang. Paul. de Cast. Sali. & Ludo. de Bologny. in suis interpre. in l. fi. C. de fruct. & lit. expen. & latius Bal. Albe. de Rosa. & Imol. in l. si stipulatus es. ff. de fideius. & Albe. in l. properandum. §. sinautem alterutra parte. col. iiij. ver. Sed quid si victor erat aduocatus. & ibidem Ias. col. v. in fi. ver. adde etiã ꝙ ille. C. de iudi. & Ant. de But. in c. finem litibus. & ibi Abb. Sicul. col. ix. in fin. ver. Quid autē si iste victor. & Pet. de Anch. nu. xxxviij. de dolo & contu. & domini de Rota decis. ccccxxxiiij. inchoan. An dicens causam suam propriã. in antiq. & Lanfran. de Oria. in repet. cap. quoniã cõtra falsam. fo. cxxvj. nu. xv. de proba. & Hipol. Marsilieñ. in l. patre vel marito. nu. lxx. ff. de quæst. ꝗuis Spec. in tit. de expen. §. postremò. col. ij. ver. Quid si ab emptore. velit contrarium. per l. sed & si lege. §. quod autem quis. ver. & nunc igitur. ff. de peti. hæredita. ad quem respondet Bar. in dicta l. si stipulatus. & docto. s. alleg. quia ibi expresſę erant factæ, in quæst. verò nostra non erant factæ expressæ. Ideo illa coniectura non habet locum. Sed Specul. sequitur Henricus de Bouerio in suo singula. in verbo, Expensæ & fructus. numer. ix. Hæc tamen communis conclusio fallit in aduocato, qui causam propriam conduxit, petente tanquam interesse & damnum, quia in alijs causis non potuit interesse, vt tenent Bartol. & omnes tam legistæ quàm canonistæ supra allegati, excepto Bald. in dicta l. final. de fructi. & lit. expen. tenente non posse etiam per mod

modum damni petere salarium. Et contra Bal. reddit rationem Ias. in dicto §. sinautem alterutra parte. col. vj. post prin. ver. ego teneo eius sententiam
4 contra Bal. vt ibi vide causa breuitatis. † Et sic restat conclusio, aduocatũ in causa propria salarium petere non posse nisi per modum interesse & dãni. Sed in casu nostro, scilicet in causa cõmuni in qua magister Io. Dayrerat famosus curiæ aduocatus postulationē præstitit, tam pro se ꝙ̃ cohærede Benedicto Siluestro, petens salarium & expensas executionis arresti in eorum fauorem prolati: & quidam ex dominis dicebant ipsum non posse illas petere expensas per supradicta. Tum quia quod cõmune est, meum est. l. serui electione. §. Labeo ait. cũ §. seq. ff. de leg. j. Et vasallus pro parte in totum dicitř vasallus, vt dicit Alberi. in l. marito. in prin. in fi. ff. de adult. Sed alij annuebant contrarium, & illum §. Labeo. non obstare imò pro hac parte facere, cùm dicat communem rem esse in dispositione socij, & per consequens portionē socij esse alienam, vt clarè probat tex. decidēs hanc quęst. in dicta l. j. §. in propria causa. ver. at si in partem nomine proprio, & in partem pro alio litigat, tanꝙ̃ cohæres, vt dicit ibi gl. & doct. s. in præfatione allegati, & tex. in arg. in l. ex parte hæres. ff. fami. ercis. & in l. si in rem cõmunē. C. si cer. pet. Et sic fuit conclusum pro dicto Dayrerat cohærede in causa cõmuni aduocato, vt pro parte cohæredis tãtùm deberet habere & percipere expen. Et latum arrestum die xxvj. Ianuarij, anno Domini M. D. XXXV. Et si rex alicui parti contra se aut aliũ litiganti præstitisset expen. litis, debeant taxari, & videtur quòd non, vt dixi in q. inchoan. Et quia plęrunꝗ vulne-
5 rati. ante fi. † Sed quantum ad eum, qui aduocatum gratis habuit, vel etiam procuratorem. Et videtur dicendum secũdum Guido. de Suza. in dicta l. properandum. §. sinautem alterutra parte. quem ibi refert Alberi. col. iiij. ver. quærit etiam Guido de Suza expensas non posse petere, quæ communiter fiunt in aduocato & procuratore, si animo donandi præstauerint & seruierint. & ibi communiter tenetur per doct. tales expen. non venire, ex quo nihil soluit, & ibi sequitur Alber. & do. de Rota in dicta decis. ccccxxxiiij. & Bar. in l. quod si domus. in fi. ff. locat. & omnes doct. tam iuris ciuilis ꝙ̃ canonici, tot quot sunt allegati: quoniam omnes tangunt istas duas quæst. & Bal. in addi. Spec. ti. de sen. col. vij. ver. quidam nobilis habuit aduocatũ gratis. Sed hanc conclusionem limitant doct. s. allegati, nisi pręstiterint in remunerationem seruitiorum & beneficiorum præteritorũ vel futurorum, tunc bene veniunt in condemnatione expensarũ, cùm tales expensæ non sint sibi omnino ad lucrum.

Summæ.

1 Feudorum materia subtilis & lucrosa, & vbi frequens.
2 Feudũ ad se reuersum an præscribat dominus contra vasallum. & nu. 7. & 8.
3 Feudi dominus propter delictum in vasallum priuatur iure suo sicut econtra.
4 Malæ fidei possessor potest præscribere confirmationem dominij.
5 Feudatarius posſidet naturaliter, & dominus ciuiliter.
6 Inuestitura secundi præfertur primo per annum tacentí.
9 Manus regia neminem spoliat.
10 Præscribere non potest dominum contra vasallũ, nec vasallus contra dominum: sed bene tertius cõtra vtrunꝗ. & nu. 12.
11 Vasallus & feudi dominus se habent correlatiuè, excepto homagio, & ex eisdem causis priuantur.
13 Feudi dominus ritè præscribens an sine peccato rem retineat. & nu. 14. & 15.
16 Testis vnius dictum an inducat malam fidem in præscribente. & nu. 20.
17 Præscriptionem an impediat præsumptionē malæ fidei.
18 Præsumptio quando inducat malam fidem.
19 Præscriptio xxx. annorum an sufficiat contra contractum iuratum.
21 Solennitas requisita ad actum conficiendum non requiritur ad reficiendum.
22 Vasallum priuatũ defectu inuestituræ si dominus recipiat ad obediētiam, an censeatur caducitatem remittere.
23 Feudum non potest princeps auferre sine causæ cognitione.
24 Feudalis res an probetur per solam vasalli recognitionem.
25 Dominij translationem non operatur confesſio, sed bene sententia. & nu. 26.

Quæstio CCXI.

Feudũ reuersum ad dominum, etiam sine causa an posſit dominus spatio xxx. annorum & plus præscribere contra vasallũ: & an talis dominus præscribens sciens & debitè certificatus per informationem & inquisitionem plurium testium teneatur vasallo restituere feudũ: & si restituerit, an successor post xxvj. annos poterit intentare possessorium aut petitorium?

Decisio.

CHRISTI Benedicti, ac intemeratæ & gloriosæ virginis eius piæ genitricis nominibus inuoca-
1 tis, Amen. † Et ista materia feudorum est subtilis & lucrosa, maximè in partibus Pedemontanis, vltramontanis, & Alemaniæ, ex quibus oriuntur ar duæ quęstiones inter reges, barones, & principes, & prælatos contra eorum vasallos, vt inquit Alber. de Rosa in tract. suo feudo. quem posuit in dictionario suo, in verbo, feudum. Et licet aliàs sicco pede & vnico verbo transierim, vt infrà dicam, tamen non hæc prima quæstio videtur mihi satis dubia, quæ est in curia inter reuerendissimum in Christo patrem dominũ Carolũ de Agromõte

archiepiscopum Burdegaleñ.actorem,& nobilem
domicellam Ioannam de Luz viduam administra
tricem liberorum defuncti Ioan.Dieu ayde ream.
Vnde nolens errare fretus exemplo & consilio Al
beri.vbi s.col.v.studui totum lib.feudorum,sum-
mistas,Spec.& alios materiam feudorum tractan-
2 tes.† Et pauci tangunt istam q.in qua videtur pri
mò dominum potuisse præscribere,vt tenet Bald.
in cap.j.§.si quis per xxx.annos.col,penul,ver.Et
ista quæstio est vtilis.si de feudo fuerit controuer.
inter do.& agna.volens feudum ad dominum re-
uersum,& bona fide sine contradictione vasalli
possessum posse ratione directi dominij quod ha-
bet in feudo,præscribere titulo pro suo spatio xxx.
annorum,nec esse necessarium habere alium titu-
lum.Non enim præscribit, vt inquit, vtile domi
nium,sed eius amotionem & consolidationẽ pro-
prietatis,allegat l.si hęres.in ij.ff.ad Trebel.& au-
toritatem Guil.de Cug.in l.si quis emptionis.in
ij.quæst.C.de præscript.xxx.anno.Ideo dicit ipse
Bal.in cap.j.de for.fideli.quem ibi sequitur Cardi.
3 Alex.col.ij.post medium.ver.Et dicit Bald.† quod si-
cut vasallus propter delictum commissum in do-
minum priuatur feudo,ita dominus per delictum
commissum in vasallum priuatur iure suo in pro-
prietate quam habet in ipso feudo,hoc est dicere
vsumfructum consolidari proprietati,ita vtile do
minium consolidetur cum directo.Et idem dicit
Abbas Sicul.cap.j.de feud.& Chassa.li.consuetud.
Burgũdio.ti.de feud.in tex.Faire les fruictz siens.
nume.j.fol.cv.& latius in titu.des fiedz.§.j. in tex.
dedans lan & iour.fol.ciij.nume.xij.cũ pluribus
sequen.pro quo facit quod dicit idem Bald.consil.
4 ccliij.in vltimo dubio.vol.ij.† quod licet malæ fidei
possessor non possit præscribere dominium,po-
test tamen præscribere confirmationem dominij,
per l.in bello.§.si quis seruum.ff.de capt.cum ibi
not.& sequitur Franc.Balb.in tracta.præscript.in
quarta parte.v.partis principalis quæst.iij.nume.
ix.fol.lv.Et ipsum Bal.sequitur etiam Card.Alex.
in dicto §.si quis per xxx.annos.col.vlt.ver.item
dicit Bald.& Matth.de Afflictis in præludijs con-
stit.Neapolitarum.quæst.xxij.in fine.Et Vdalri-
cus Zasius in tracta.feudo.pagi.xxxj.ante fin.ver.
Is est consequens.dicens de facto hunc habuisse ca
sum in quodam nobili,qui tanquam dominus quietè
tenuerat feudũ,idque vt rem plusquam per annos xxx.
possederat.Nunc alij nobiles venerunt agnatos
esse se iactantes eorum vasallorum qui antè defun
cti fuere,qui feudum petũt.decisio, vt inquit, per
5 prædicta patet.† Nam dominus ciuilem licet pos
sessionem & feudatarius naturalem,quæ facilius
redit ad ciuilem,magis quam si nullã haberet,aliquo
etiam non præcedente contractu,vt voluit And.
de Isernia in sua lect.peregrina super cõst.ij.Nea-
polita.incip.si vasallus.fol.xcvij.nume.ix.ad hoc
allegat text.in l.si vnus.§.quod si in spem.ff.de pact.
tum si dominus post inuestiturã primò factam, &
possessionem per vasallum adeptam alteri,secun-
6 do dederit,& possessionem tradiderit,† præfertur
secundus primo,ipso sciente,& per annum tacen-
te:quia prima inuestitura pro nullà reputatur,vt
tenet Ia.de Ardizona,in tit.quibus modis feudum
acquiratur.in rubricella quando duo inuestiti sunt
separati.Et in tit.de conten.feud.§.fi.& eum sequi-
tur Aluaro.in cap.si facta.ad finem.si de feud.de-
functi fuerit contro.adducens bonos tex.in capit.
Titius.ad finem.eo.tit.Et idem Franc.de Curte iu-
nior in tract,feud.fol.xviij.col.iiij.post prin.versi.
tertiò pro limitatione aduerte.tum bona est ratio
quod religione facit l.sunt personæ. ff. de religios.&
7 sumpti fune. (quia fauendum est ecclesiæ.) † Et
hanc partem tenet Paul.de Castr.consil.cccxj.col.
vlt.ver.circa vltimum quæsitum.incipi.Circa id
quod primò.vol.antiquo.quem tamẽ videtur in-
telligere & limitare,quòd licet lapsus xxx.annorũ
non solùm præiudicet vasallo,sed etiam lapsus an
ni & diei,infra quem non petierit inuestituram,vt
§.præterea si quis.de prohib.feud.alie. per Frede.
esse veram,primò quo ad annum ipso vasallo pos
siden.secus ipso non possidente feudum.quia illud
tempus datur duntaxat & assignatur ei qui est in
possessione feudi,non ei qui non est,qui non arta-
tur ad petendam inuestituram secundum Guil.de
Cug.& Bal.qui hoc eleganter notant in l.solenni
bus.C.de rei ven.Et Alex.consil.lxxj.col.vlti.lib.
v.& singulariter Bertran.de Carpen.consil.xv.nu-
me.xj.cum ij.seq.volu.j.nouo.Et secundò quo ad
lapsum xxx.annorũ,quod debeant deduci ætates pu-
pillares,infra quas ipso iure nõ currit præscriptio
longissimi temporis.l.sicut.C.de præscrip.xxx.an
no.Et si facta deductione remaneat ad hoc tẽpus
sufficiens ad præscriptionẽ,si tamen fuerit aliqua
iusta ignorantiæ causa quare non egerit pro recu-
peratione dicti feudi,tunc ratione illius potest pe-
ti in integrum restitutio ex clausula generali,si qua
mihi iusta causa.l.j.in fi.ff.quibus ex cau.maio.Ita
no.Bar.in l.j.§.si quis propter inundationem.ff.
de itiner.actuque priuato.cum alijs per eum allega.
Contrarium verò quòd dominus non possit prę-
scribere tenet Abb.Sicul.consil.ij.q.cxlv.volu.ij.
dicens,quòd rex Franciæ & sui successores quamuis
tenuerint & possederint comitatum Bigorræ lon-
gissimo tempore non potuerunt præscribere con
tra vasallos,si litigantes in eius curia parlamenti,
9 quia† res fuerat posita sub manu regia,quę nemi-
nem spoliat.l.interesse puto.Et ibi Bartol.Albe.de
Rosa.& Alex.x.de acquir.posses.Abb.Sicul. Bar-
ba.& Hen.Bohic.& Fely.in cap.examinatam. de
iudi.cum alijs per nos alleg.in §.iiij.in fine.de iu-
risdi.omnium iudi.& in addi.lib.consuet.Biturig.
ergo erant in mala fide.Et hæc opinio conuenit
cum sentẽtia Bal.& aliorum suprà alleg.Et ipsum
Abb.sequutus sum lib.consuet.Biturig.tit.de præ
script.§.ij.in glos.j.in fine.& in §.xv.tit.de feud.&
idem Masue.magnus Franciæ practicus,qui indi-
stinctè tenet dominum feud.possidentem rem feu
dalem & fructus eius percipientem,& per plures
annos leuantem non acquirere possessionem nec
dominium,arg.l.si duo.§.creditores.ff.vti possid.
& Alex.consil.xj.lib.vj.Et ideo restat prouerbiũ
Gallorũ,Tant que le seigneur dort,le vasal veille.
& econ

& econtra.Vnde dominus videbatur esse in mala
fide,quare præscribere de iure canonico non po-
terat,vt voluit Paul.de Cast.in l.neque fructuariũ.
C.de vsufru.Et Fran.Balbus in tract.de præscript.
in iiij.parte iiij.partis princip.fo.xxxiij.nu.xxxix.
vt dicam in sequenti quæst.Et ita seruatur de con-
suet.Biturig.vt habetur in dicto §.ij.de præscript.
& idem de consuet.præpositatus & vicecomitatus
Parisieñ.vt habetur in titu.de feud.§.vij.& pariter
in baliuatu Meldensi,titu.de saisina feudi.§.cciij.
etiam si dominus tenuisset rem feudalem centum
annis.Et similiter in baliuatu Senoneñ.tit.de feu.
§.ccxiiij.& idem in baliuatu Caluimontis en Bas-
sygni.tit.de iuribus feud.§.lij.& pariter in baliua-
tu de Vitriaco en Pertoys.titul.de feud. §. xlix. &
etiam in baliuatu Ambieñ.ti.de præscript.§.lxiiij.
& similiter in baliuatu Carnoteñ.tit.de seruitut.&
præscrip.§.lxxxij.& similiter in baliuatu Aurelia-
neñ.tit.de feud.§.x.Et ibi Pyrrus hoc tenet & cor-
roborat,remittendo se ad tit.de præscrip.& ibi in
§.iij.se remittit ad dictum ti.de feud.more plurium
doctorum.& etiam per consuetudinem comitatus
Cenomaneñ.tit.de præscrip.§.ccccl.quia sine titu-
lo non potest præscribere.& idem seruatur in du-
catu Andegaueñ.tit.de præscrip.arti.ccccxxxviij.
& pariter non habet locum præscriptio allegata
per dominum contra vasallũ in patria Pictauieñ.
tit.de præscrip.§.j.in fine.& similiter in Aluernia.
tit.de pręscrip.§.xij.& etiam in ducatu Borboneñ.
tit.de præscrip.§.xxxj.& Chassaneus in ti.de feud.
§.j.& idem seruatur in comitatu Marchiæ.titul.de
præscrip.§.penul.& generaliter quasi per regnum
Franciæ,vt potest videri per cõsuetudines in vnũ
volumen redactas,quod erit magis laboriosum
10 quam sit vtile.† Ideo dominus contra vasallũ & va-
sallus contra dominum non potest præscribere,
quia non potest alterare naturam antiqui feudi,
11 ignorante vasallo,vt dicam in seq.quæst.† Corre-
relatiuè enim se habent,nisi in homagio & fideli-
tate,quam præstat vasallus domino,quia ex cau-
sis quibus vasallus priuatur feudo,ex eisdem simi-
liter causis priuatur dominus proprietate,vt ple-
nè dixi in dicto §.xv.in gl.vlt.& in addi.de cõsue.
12 feud.† Tamen tertius potest præscribere tã contra
vasallum quam contra dominum,vt per glo.& doct.
in ca.j.§.præterea.de capitul.Conradi.& in d.§.si
quis per xxx.annos.& in d.l.si quis emptionis.de
præscrip.xxx.an.& alibi dixi.Et ita secundũ istam
partem conclusum fuit contra dictum dominum
archiepiscopum Burdegaleñ.ad causam suæ sei-
gneurię de Monte Rauello,in fauorem dominę de
Montebadato reæ,quæ fuit absoluta ratione ter-
ræ vocatę la Lande.Et latum arrestum diæ xx.Se-
ptembris,Anno domini M. D. XXXVI.Et idẽ
refert Io.Gallus in arr.curiæ parlamenti Parisieñ.
q.xvj.incip.dominus Nicolaus de arterio.fol.iij.
fuisse dictum contra episcopum Antisiodoreñ.in
fauorem hæredũ vasalli nõ obstante præscriptio-
13 ne per ipsum episcopum allegata. ¶ † Quo ad
secundam quæstionem dico,prius Christi benedi-
cti,ac intemeratæ & gloriosæ virginis Marię eius
genitricis nominibus piè inuocatis,amen:domi-
nium directum præscrip.xxx.annorum bona fide
sine interruptione completa esse tutum.c.sancto-
rum.de præscrip.Et ideo non teneri restituere va-
sallo rem feudalem,vt voluit gl.ij.in ca.vigilanti.
& latius c.fi.de præscrip.quæ recitat tres opinio-
nes,quarum prima est,quod tenetur restituere, aliàs
peccat non restituendo.Et hãc tenuit Hugo,vt re-
fert Io.An.infra alleg.quam tenẽt theologi,quos
sequitur Anto.de But.ibi referens hunc articulum
14 disputasse,& tenuisse opinionẽ theologorũ. † Se-
cunda opinio quod nõ tenetur restituere:& in ista re-
sidet gl.quam ibi sequuntur Io.Vincentius,Tan-
cretus,Goff.Host.in summa tit.de præscrip.§.ve-
rũ quicquid dicant legistæ col.j.ver.sed quid si iam
completa præscriptione.Et idem Io.An.in regu-
la possessor,in mercuria.de reg.iur.lib.vj.& And.
de Iser.in sua peregrina lect.super j.const.Neapo-
lita.fo.xxix.nu.x.cum seq.& Card.de Zabel.in d.
c.vigilanti.Abb.Sicul.col.ij.ver.glo.ij.hîc,& in c.
fi.eo.col.xxvij.& idem Bal.in cap.vigilanti.col.j.
qui tamen inter alia iura allegat tex.meliorem qui
sit in mundo,& glo.incognitam.in l.j.§.fi.cum l.
seq.ff.de itinere actuque priuato.vbi tex.in l.seq.in-
cip.nec corrumpi aut mutari superueniẽte delicto
potest,quod legitimè trãsactũ est.& ipsos sequitur
Fely.ibi.col.vlt.ver.superuenientia malæ fidei.cũ
alijs per eum alleg.& Card.Alex.in d.§.si quis per
xxx.in fi.& Raph.Cuma.consil.lxvij.& ista est ve-
ra & cõmunis,quam sequitur Balbus tractatu præ
scrip.in ij. parte iiij.partis princip.q.ix. cum alijs
per ipsum alleg.& in titu.de præscrip.fol.xciij.nu.
xix.& Bal.consi.cclxix.incip.Quæritur an sciẽs se
debere.vol.ij.& consi.ccxlviij.col.vlt.ver.nũc se-
quitur secundus articulus:quod incipit,hæc mate-
ria.eo.vol.& consi.ccxlvij.in fi.inchoan.licet non
sit opus.eo.li.& amplissimè Pet.Rebufi,in repe.c.
postulastis.in gl.nu.xxviij.vsque ad lxij.& Cor.con
sil.clxxvj.in litera x,vol.j.& Bar.in extrauagan.ad
reprimendum.in verbo,videbatur.in fin.& in ver
bo,denuntiationẽ.cum alijs per Cor.cõsi.clxxvij.
in litera v,vol.ij.alleg.& in consil.cclj.in litera c,
15 & d,cum sequẽ.vol.ij. † Tertia fuit opinio Alani
distinguentis & concordantis,aut ex causa lucrati-
ua,& tenetur restituere:aut onerosa,& nõ tenetur.
Et hoc verum,si in bona fide ipse archiepiscopus
aut sui antecessores fuerint:quia si probatũ fuisset
esse in mala fide,clarum est præscriptionẽ nõ pro-
disse.d.c.sanctorum. & d.c. vigilanti,cum simili-
bus.nec ad hoc sufficeret vnus testis deponens vi-
disse & legisse in archiuis ipsius archiepiscopi lite-
16 rã homagij,& fidelitatis,& sibi illud dixisse:† quia
ex vno teste non potest habere conscientiã læsam,
cùm vnus testis solùm inducat dubietatem:sed du-
bius in conscientia non tenetur habere læsam con
scientiam.ita dicit Bal.in d.c.vigil.col.ij.ver.item
non tenetur credere.ibi,vnde nec ex vno teste &c.
Et idem consi.ccxlv.ante fi.incip.fama vicinię.vo
lu.ij.& per Alex.in l.iij.§.genera. col.ij. cũ ij. seq.
& ibi Ias.col.ij.& iij.& in vj.no.ff.de acq.posses.&
Franc.Balbus in tract.præscrip.parte secũda ter-

liæ partis princip.nu.viij.& sic præsumptiuè tan-
17 tùm:† quare talis prȩsumptio malæ fidei quæ præ
sumitur affuisse in cursu præscrip.non turbat eam
completam,vt videtur casus in l.fi.& ibi Bar.in fi.
C.vnde vi.tamen secundum Fely.in d.c.vigilanti.
in fi.vers.& nõ debet intelligi secundum qualitatẽ
18 prȩsumptionis:quæ attendi debet.† si enim est le-
uis,nõ:si verò fortior,tunc induxit malã fidem.&
idem Bal.consi.ccxlix.ante fi.ver.scias,ꝙ mala fi-
des.quod incip.dicũt Pet.& Cy.vol.iij.facit quod
dicit Abb.Sicu.in d.c.fi.in pe.& vlti.notabili.ꝙ il
le non dicitur in bona fide qui habet conscientiam
rei alienæ,& ꝙ bona fides interuenerit toto tem-
pore præscriptionis.& idem Brunus cõsil.xxxvij.
19 col.vlt.† volens etiam non sufficere præscriptio-
nem xxx.annorum contra cõtractum iuratum in
quo interuenit sacramentum,sed xl.annorũ.Vn-
de in hoc casu præsenti idem videtur, in quo inter
uenit fidelitatis sacramentum.c.j.in fi.de for.fideli.
& reciprocè se habuit,vt ibi.& c.j.de noua for.fi-
deli.ad idem c.de forma.xxij.q.v.quia inter iura-
mentum & fidem præstitam non est differẽtia.c.ad
aures.quod metus causa.& c.peruenit.in fi.de fide-
ius.quæ est grandis limitatio.d.c.sanctorum.& di
ctum Bal.& aliorum.s̃.in prima parte alleg.qui ad
20 hanc sacramenti fidelitatẽ non aduerterũt.† Qua-
re conclusum fuit in d.processu habuisse malam fi-
dem,quia etiam ex dicto vnius boni viri causatur
bona fides.i.iusta credulitas,vt dicit glos.in l.Ti-
tio fundus.ff.de condi.& demon.& idem Bal.in d.
c.sanctorum.de præscrip.& idem in c.veniens.in j.
ad finem.de testi.& Fran.de Curte iunior cõsi.feu-
do.xix.col.iij.post medium ver.& ideo succedit fir
ma cõclusio.& Frã.Balbus in l.Celsus.nu.xlv.fo.
lxxviij.de vsur.cum alijs infinitis per nos alle.s̃.q.
incip.Quo ad tertiam,qualiter autẽ puniatur.col.
ij.ver.iij.limitatur &c.Ergo vnus testis etiam ma-
lam causat fidẽ,cùm de vero eius constat dicto per
literã quasi similẽ fidelitatis & homagij per ipsam
ream productã & per ipsum testem agnitam.& sic
habuit præscribens conscientiam rei alienæ.d.ca.
quoniam omne.de prȩscrip.aliâs ridiculum est(vt
dicit tex.in d.l.fi.vnde vi) dicere vel audire,ꝙ per
ignorantiam alienam rem aliquis quasi propriam
occupauerit.& quæ sequuntur,& alijs iurib.s̃.alle-
ga.& Bertran.de Carpen.consil.clxxiij.vol.j.quia
oportet præscribentẽ in nulla parte temporis ha-
buisse scientiã rei alienæ.d.c.sanctorũ.& c.vigilan
ti.quod probatur visis litera prædicta homagij &
fidelitatis,& alijs productionibus plurium instru-
mentorum de limitibus loquentium.Præterea de-
functus dominus archiepiscopus Io.de Fuxo in-
quisitione bina facta de dicta terra spectãte & per-
tinente præfato Dieu ayde,ex quibus bene infor-
matus pro sua exoneranda conscientia,quam ma
gis atq; magis,ꝙ̃ laicus exonerare debuit:& illam
agnoscens restituit eidem terram prædictam,qua
vasallus fuit vsus xxv.annis,& plus.Vnde Bald.
in dicto cõsi.cclxxix.dicit semper dubitasse de con
scientiali æquitate,secundum quam debet bonam
fidem agnoscere volens in dicto consil.ccxlv.in
vlt.ver.ꝙ si adeò scrupulosam habeat conscientiã,
quòd eam deponere non posset,tutius est,ꝙ illam
restituat quàm retineat.Et idem Guido Papæ in
singula.Dccxxxvj.allegans magistrum Io.Lecto
ris in sua summa confessio.li.ij.titu.j.q.xxxj.Tum
probationes factæ contra autorem nocentem sin
gulari successori,vt voluit Bart.in l.si superatus.
de pigno.& Io.And.in addi.Specul.titu.de tutel.§.
nunc & tractemus.in addi.magna.& Sozi.consil.
cvj.col.iiij.ver.præterea qua ratione.cũ seq.vol.ij.
Vnde nunc ipse modernus archiepiscopus nõ po-
test auferre vtile dominium post restitutionẽ præ-
dictam,quam facere potuit in præiudiciũ omniũ,
vt voluit Car.Alex.in c.j.col.pe.in fi.ver.vltimò
quæro,de vasal.decre.ętatis.& singula.quasi in ter
minis nostris.And.Barba.consil.lv.col.iiij.ante fi.
ver.modo in casu nostro.volu.iiij.vt ibi per eum.
nec enim potuit post tale xxv.annorum tempus
intentare possessorũ.iurib.de interdict.& vti pos-
sid.vulgaribus.cùm sint annalia.Et bene processit
dictus Dieu ayde petẽdo per viam quȩrelæ,& non
per interdictum quod aduersus dominum spolian
tem intentare non potest.& vide Aluaro.de Iser.
& Car.Alexan.in cap.j.col.penul.in fi.ver.quæro
post Aluaro.de mili.vasal.qui contu.est.quia pro
nunc non decido.& latè per Iac.de sanct.Georg.in
in trac.feud.in glo.& dicti vasalli pro dictis rebus
feud.fol.xxix.col.iiij.ver.quæro vlterius quid si a-
gatur possessorio.& per Imo.vtrunq;.Sicul.Fely.
& Decium in c.cæterum.de iudi.& in c.verum.de
foro compet.Tum in vim prædictæ restitutionis
vasallo factæ potuit dicto spatio xxv.annorum
præscribere,vt in simili voluit Alex.consil.clxx.
incip.viso themate suprascripto.col.j.ver.vel etiã
potest dici,ꝙ possessores.libr.ij.Per quæ est dare
responsum,quòd dictus dominus Io.de Fuxo non
potuit restituere eidem vasallo sine consensu capi-
tuli,quia hoc non obstat,cùm solennitas quæ ab
initio requiritur in traditione rei ecclesiasticæ non
requiritur in eius restitutione domino vtili feud.
cùm agatur de iure perdito recuperando,arg.cap.
j.de pact.lib.vj.Ant.de But.in c.ij.de transac.cum
alijs per nos alleg.in §.xij.cum sequen.in addi.in-
choan.Nam subditi.de consuet.prædiorum.libr.
consuet.Biturig.pro hoc est tex.in c.ij.de feud.&
gl.fi.in terminis.in cap.cùm accessissent.de consti.
quam ibi communiter canonistæ,& post omnes
21 Fely.col.penul.† volens solennitatem requisitam
in actu conficiendo non requiri in actu reficiendo.
& in c.consuluit.de Iudæ.& Sarrace.& latius Frã.
de Curte iunior in tract.feud.fol.x.col.j.& ij.vbi
dicit hanc esse communem conclusionem,quia do
minus potest vasallo parcere & remittere feudũ ad
se reuersum,quod ei remanebit ex veteri conces-
sione,vt voluit Bal.consil.cxviij.in fi.incip.ad eui
dentiam.vol.j.per gl.singul.in l.peculium.§.si ære
alieno.ff.de pecul.& l.fina.C.de reuocan.dona.&
idem Bald.in l.post diuortium.ff.de iure dot.&
Guil.de Cug.& Bal.in l.cùm hi.§.eam transactio-
nem.ff.de transac.& ibi Iaco.de sanct.Georg.in ij.
lect.nu.vj.de quo dixi s̃.q.lxxviij.inchoan.sed an
prox

proximior qui non retraxit.pro hoc dicit Bald.in
cap.j.in prin.col.ij.ver.sed pone quo tempore mi-
22 les.† ꝙ si vasallus fuerit priuatus feudo ex defectu
inuestituræ non petitæ,& dominus recipiat eum
ad obedientiam,videtur caducitatem remittere,ni
si protestetur.Et sequitur Decius consil.cccclx.nu.
x.Per quod est dare responsum,ꝙ ecclesie fauen-
dum est,debet intelligi sine iniuria aliorum,ar.c.ex
tenore.de foro compe.& d.l.impuberi filio.de ad-
ministratio.tuto.& l.Papi.§.si imperator.& ꝙ ibi
no.ff.de inoffi.testa.nam ecclesia quæ est cultrix iu
stitiȩ,non debet pati in se vel in alium aliquid in-
iustè fieri.cap.j.de alie.feud.& l.si quis presbyter.
& ibi Bal.in iij.not.C.de episc.& cle.& cap.suam.
ver.quia igitur.de pœnis.& ita in simili tenet Pau.
de Castr.consil.ccccj.col.pe.ver.licet enim debea-
mus.vol.j.Tum idem archiepiscopus prædictum
feudum alij cõcessit in firmam seu emphytheosim
perpetuam sine consensu capituli.Vnde ipse tanq̃
dominus non potuit prædictam concessionem in
emphytheosim factam alterare,& mutare feudum
antiquitas constitutum in præiudiciũ vasalli igno
rantis,vt tenet Sozi.consil.xxxviij.nu.ij.volu.iij.
allegans Bald.ita tenere in l.vnica.q.xj.versic sed
quid si dominus.sed nõ allegat vbi.sed est C.quan
do non peten.partes peten.accrescant.col.penult.
& hoc arg.d.l.impuberi filio.ff.de administra.tu-
to.quia reuocatio fieri videtur cũ sua causa suisq;
vitijs.l.lex.vectigali fundo.ff.de pigno.ergo per
suam concessionem seu reuocationem factam in
personam alterius non potuit vasallo præiudica-
re.Pro hac decisio.alleg.text.in l.quæ quisq; alie-
na.& ibi Alber.de Rosa.& alij.ff.de acquirẽ.rerum
dominio.per quem ita decidit Bald.in l.solenni-
bus.in prin.ver.item facit & probat.& in vers.sed
ponamus ꝙ habet.de rei ven.& ibi Alber.de Rosa.
ad idem tex.in l.si functiones.& l.cẽsualis.& vtro
biq; per Bald.& doct.C.de donat.& postea inueni
Fran.de Curte iuniorem consil.j.feud.col.v.in j.li
nea sic tenere,& etiam in alio vol.consil.cviij.nu.
xx.& Franchi.Curtius antiq.consilio xlix.col.vj.
post prin.ver.octauò probatur.quibus adde Bal.
idem dicentem,consil.cxc.inchoan.proponitur,
quòd dominus.ver.tertiò est præmittendum.vol.
j.quòd de feudo non aperto non possunt alij inue-
stiri,nisi de voluntate primi feudarij.cap.j.§.rur-
sus.quibus modis feud.amitt.& cap.j.quæ succes-
so.teneat.& in cap.ij.de feudo dato in vicem.l.cõ-
misso.quia beneficiũ non vacans non potest con-
ferri.Et est maximè contra bonos mores,quia in-
ducit votum captandæ mortis.l.fina.C.de pact.&
idem Bald.consil.vj.exordien.thema.vol.j.ver.ex
aduerso.& consil.ccccxxxvj.inchoan.rex Roma-
norum.col.vj.ante fi.ver.etiam dictum est.eo.vol.
j.allegans bo.tex.in l.quidam decedens.in prin.ff.
de admini.tuto.quia vt inquit in d.consi.& in ad-
di.ver.item feudum,non potest adimi nisi ex natu-
ra feudi amittatur.Et idem dicit Fulgo.consil.x.
col.j.& ij.& Fely.post Abb.Sicul.in cap.cùm in
ecclesiarum.col.xxij.ver.limita secundò.de consti-
23 tu.† volentes principem non posse suo vasallo si-
ne causæ cognitione tollere feudum,quia in feu-
do est quidam contractus,in quo vltro citroq; na-
scitur obligatio.d.l.de forma.xxij.q.v.l.liber ho-
mo.ff.de verb.oblig.Et istud est dictum de natura
feudi,vt non auferatur nisi cum causæ cognitio-
ne.dicto cap.vnico.de feudo sine culpa non amit.
cum alijs per Fely.alleg.& per nos in quæstio.in-
choan.an vasallus ecclesiæ.Alexã.in dicto consil.
xj.vol.vj.volens ꝙ si imperator concesserit castra
vni in terris imperij,& papa postea alteri qui per
se aut suos successores longissimo tenuerunt tem-
pore,ꝙ non potuerunt præscribere,vt ibi per to-
tum.Sed hîc non apparebat nisi de vno homagio
24 & fidelitate prȩstita,antiqua tamen.† Quia an per
illam solam recognitionem seu fidelitatem per va
sallum factam,res probetur feudalis:& Zeuze.in
cle.j.de iureiuran.quem ibi refert Ioã.de Imol.nu.
lxvij.tenet ꝙ non,alio non apparente.alleg.l.tra-
ditionibus.C.de pact.& l.cum filia.& ibi per Cy.
& Bart.C.de iuris & fact.igno.tamen fatetur per
illam recognitionem bene probari esse tales.l.Pu
blia.§.fi.ff.de positi.Sed Cy.in dicta l.cùm falsa.ni
hil dicit de cõfessione vasalli vel censatorij,sed de
confessione in reali:cõfitendo meũ fundum tuum
esse:quæ tunc præiudicat confitenti etiã sine causa
25 facta q̃tum ad probationem.d.l.Publia.§.fi.†Sed
non quo ad translationẽ dominij,quod nuda vo-
luntate partium absq; traditione non transfertur.
dicta l.traditionibus.cùm sit extraiudicialis,tamẽ
statur illi quousq; confitens probauerit contra-
26 rium.† Secus si in iudicio super ea sententia secuta
fuit:tũc ex eadem transfertur dominiũ:nec postea
admitteretur ad probandum contrarium.Et ibi
idem Bal.ver.modo contra secundam.sed Bart.in
secunda quæst.sic & idem in effectu tenet.fallit se-
cundum eum in ecclesia & ciuitate.ar.l.vlt.C.de sa
crosanct.eccle.quia sicut simplici donatione trans
fertur dominium in ecclesiã,item hac simplici con
fessione extraiudiciali.Sed Paul.de Cast.ibi.col.ij.
ver.breuiter sequendo Bal.col.vlt.super hoc quæ-
ro.dicit hanc fallentiam procedere,quando talis
recognoscens dicit rem suam tenere à me vel eccle
sia in feudum,tunc talis recognitio est dispositio,
quæ includit aliam dispositionem,id est tacitã do-
nationẽ,prout est homagium & fidelitas hîc præ-
stita,quia non est simplex confessio.Et idem Alex.
ibi in addi.ad Bal.in ver.in formis.

Summæ. 212

1 Domini non possunt cogere subditos ad custodiã nocturnam.
2 Custodire turrim quãdo debeat dominus,& quando communitas.
3 Excubiarum seu guieti ius an sit reale.
4 Focagia quomodo numerentur per domos?
5 Vasallorum ius est diuisibile.
6 Excubias agere etiam clerici debent.
7 Custodiam castri an etiam aduenæ facere debeãt?
8 Excubiarum ius an posſit dominus vendere?
9 Excubias agẽdi coercitio est inferioris iurisditiõis.

10 Feudi dominus potest inuito vasallo ponere custodes.
11 Capitaneum potest dominus in castro ponere inuitis hominibus suis.
12 Custodes murorum vel castri non debent ab illo loco auocari.
13 Vigilias sanctorum an liceat totã noctem facere?
14 Castro cui excubiæ debebantur diruto an subrogato debeantur.
15 Castro concessa priuilegia an debeantur alteri in quod habitantes se conferunt?
16 Castrum nouum ædificans an habeat iurisditionem super populum ibi congregatum?
17 Ius excubiarum castro debitarum aut ius castellaniæ an sine castro possit alienari?
18 Excubias loci facere obligati non tenentur eas alibi facere iubente domino. & nu. 19.
20 Operas sibi debitas an possit quis alteri legare? & nume. 21.
22 Seruitutes sine prædio acquiri non possunt.
23 Vendita curia non transit beneficium feudi.
24 Furcarum erectio facit locum publicum.
25 Fructuum concessio non comprehendit vectigalia & pedagia.
26 Castrum quid, & vnde dicatur. & numero 27. 28. & 29.
30 Castrum, castellum, & castellulum quomodo differant.
31 Castellanus quis.
32 Curia rustica quid.

Quæstio CCXII.

Sed quid de quæstione, quæ nobis euenit in vicecomitatu nostro de Pomerijs, olim spectante potenti ac illustri viro domino Alano de Fuxo vicecomiti de Castillione, qui inter alia iura ex obligatione & priuilegio habitantium percipere consueuerat pro iure excubiarum seu guieti à quolibet larem seu focum viuum particulariter tenente vnum frumenti bucellum, & alium auenæ, ac vnum etiam par gallinarum, & totidem hominum operarum seu coruearum. quiquidem dominus vicecomes de Castillione super eodem de Pomerijs vicecomitatu tricentas & viginti libras Turoneñ. censuales & redditu ales, cum iurisditione (Villa & castro ac iuribus superioritatis ipsius exceptis) pretio octo mille & ducentarum librarum Turoneñ. vendidit domino de Gironda, & ei bucellos frumenti & auenæ, gallinas, & operas, ratione guieti eidem castro debitos & pertinentes ad certum pretium extimatos assignauit, licet nominatim illud ius excubiarum non vendidisset. Et residuum castri & villæ cum iuribus & pertineñ. tradidit domino Amanio de Fuxo fratri suo pro parte suæ legitimæ: quodquidem ego postea ab eodem emi duodecim mille librarum Turoneñ. summa. Modo viso antedicto priuilegio dico prædictum excubiarum seu guieti ius ad causam castri & villæ nostræ de Pomerijs, in qua guietum fieri & præstari debet, & non alibi, ad nos spectare & pertinere: quæritur quid iuris. Et exemplo Bal. fretus, qui in propria causa scripsit, & ab alijs consilium habuit, quia de se solo confidentiam habere noluit: quoniã sæpe rapitur homo propria voluntate & carnali desiderio, vt ipse ait eius consil. ccxlviij. in fi. volu. iij. Et rationem ipse reddit in cap. quia propter. col. v. post prin. ver. ibi collatione. de electio. quòd conferre cum sapientibus multum prodest. l. sicuti. ff. de arbi. cap. cùm in veteri. de elect. Et text. in l. placet rationibus consilij. C. de sacrosanct. eccle. vbi primò not. Bal. imperatorem omnia ponderosa cum consilio facere, licet consilium (vt inquit) sequendo Guil. ibi haberi non debeat, nisi sit dubium. l. diuus. ff. de bo. dam. & Ias. & Tho. Parpalia. fol. x. col. j. ver. in tex. in l. fi. & ibi Hiero. Cagno. nu. xviij. & xix. C. de pact. Et videtur singula. tex. in l. diui fratres. ibi, sed & cum Metiano, & alijs amicis nostris iurisperitis adhibitis plenius tractaremus. ff. de iure patr. & in cap. imperialem. in prin. ibi, habito ergo consilio episcoporum, ducum, marchionum, & comitum, simul etiam & palatinorum, iudicum, & aliorum procerum &c. de prohib. feud. alie. per Frede. Tamen Bal. ipse videtur Bartol. irridere, qui cum mercatoribus conferebat, vt dixi in §. xiiij. col. iij. de consuet. feud. lib. consue. Biturig. cui addo Ludo. Gomesium in §. quædam. nume. xxvj. insti. de acti. Et idem fecit Iason (à quo feudum sibi à rege concessum, fuerat per dominum de Carchu ablatum) de quo conquerebatur tunc domino Cancellario de rupe forti, vt patet eius consil. xciij. licet. Et idem fecit dominus Philippus Culpalate Placentinus iuris vtriusq; doctor, qui à dicto domino Iaso. petebat consilium, vt apparet consil. Iaso. xciij. eodem lib. & idem pro se scripsit Ias. consil. ccxvj. inchoan. Gabriel. volu. ij.

Decisio.

ET CHRISTI Benedicti, ac intemeratæ & gloriosæ virginis perpetuæ eius piæ genitricis, ac beati Andreæ (cuius festum hodie vltima Nouembris, quingentesimo trigesimo secundo supra mille celebramus) nominibus inuocatis, Amen. Et videtur ius prædictum excubiarum in dicto castro de Pomerijs faciendarum ad nos non spectare, nec illi fore de iu-
1 re debitum: † quoniam domini castrorum seu fortalitiorum non possunt cogere subditos suos ad custodiam nocturnam castro faciendam, vt tenet Iason in l. diuortio. §. impendia. versic. item aduerte. ff. soluto matrimonio. vbi dicit ita consuluisse in quæstio. sibi transmissa ex Pedemontibus, qui pro hoc allegat Angel. ita tenere in l. turres. C. de operis public. dicens se alibi non legisse. Et sequitur Sanxon. libro consuetudinum Turoneñ. titul. de iuribus castella. articul. j. in fine. fol. xliij. & in titu. de doherio nobilis fœminæ, artic. v. Et Chasseneus libro consuetudinum Burgund. titul. de feud. fo. cxiij. nume. xxv. & Iacobus de sancto Georg. titul. de homagijs. colum. penulti. in fin. versic. cùm autem domini terrarum. qui tamen non allegat Angel. qui re vera, vt mihi videtur, non dicit hoc. nec text. in l. turres. sentit illud. sed solùm Angel. not. illum textum contra habentes turres & alia fortalitia in ciuitate vel in comitatu, quòd illa cedunt vsibus proprijs ipsorum, ad securitatem tamen ciuitatis. Et sic in iurisditione ciuitatis & comitatus & non ædificantis permanentia, licet tempore guerræ teneatur suo sumptu custodire: ratio enim hoc suadet postquàm vsum turris habet. Et hoc declarat Angelus ibi ante finem versic. Si tamen contra dominum degeneraret aliqua sinistra suspitio, tunc turres habitandæ & custodiendæ
2 sunt per commune seu dominum. † Sed nos loquimur in domino castrum & fortalitium cum iurisditione habente, & non in priuato fortalitium aut turrim in iurisditione sui domini possidente: quia tunc talis dominus loci particularis tenetur custodire locum suum, vt tenet Bartol. in l. j. ff. de incendio, ruina, naufragio. & Paris de Puteo in sindi. in verbo, robaria. post princip. versic. hoc ideo. per text. in l. j. §. j. C. de falsa mone. & in l. j. §. j. ff. de his qui deie. vt latius dicemus in secun-
3 da cõtraria parte. † Tum pro hac parte facit, quia dominus illud ius excubiarum loco redditus (licet illud non vendiderit cum alio redditu & censu vendito) assignauit. quod ius guieti quasi reale censeatur: quoniam plerunq; in hac Aquitaniæ prouincia consuetum est in bailleta seu inuestitura terrarum rusticis facta, tale aut simile ius pro guieto cuilibet focum particulariter facienti (vulgariter focagium appellatum) vltra redditum pro quolibet terræ iornali solui consuetum imponi, quod fieri potest, vt voluit Lucas in l. cùm scimus. colum. ij. circa medium. versicul. item an vasallus possit iuramento ad præstationem operarum domino obligari &c. C. de agricolis & censitis. libr. xj. Contractus enim legem ex conuentione accipiunt. l. j. §. si conueniat. ff. deposit. & facit quod dixi suprà quæstio. cv. inchoan. Et in dicto processu aliud fuit ortum dubium. col. j. in fin. Quod quidem focagij ius à principe Gallarum, & in ducatu Aquitaniæ & villa Nyorti existente nouiter impositum fuit, vt refert Froissardus in sua chronica. Et sic talis redditus pars fundi censetur, argumento l. fructus. ff. de rei vendi. quia vasallus obligatus de persona est pars fundi, vt dicit Paris de Puteo in sindi. titu. de excess. Baronum. §. excedunt. in ij. colum. iij. in principio. pro quo allegat And. de Iser. in constitut. regni. pro quo facit in argumento l. quemadmodum. C. de agricolis & censit. prout habitantes de Pomerijs acceperunt, ac etiam comitatus de Benanges domino de Candalla pertinentis, in cuius fauorem latum fuit arrestum contra habitantes prædicti comitatus. xxj. Augusti, Anno domini M. D. XV. qui eidem domino (prætextu ordinationum defunctorum bonæ memoriæ Ludo. xj. die xx. Aprilis, Anno domini septuagesimonono supra quadringentos & mille. & pariter Ludo. xij. vltima Decembris, Anno domini millesimo quingẽtesimo quarto, super guieto & iure ipsius vltra quinq; solidos Turoneñ. à quolibet habitatore focum tenente exigere prohibentium editarum) soluere renuebant. Quod quidem excubiarum siue vigiliarum ius si non foret in inuestitura terræ, aut aliâs ex obligatione (vt sunt prædicti homines de Pomerijs ex inuestitura & priuilegio) solui promissum, redactum foret iuxta ordinationes prædictas tanquam personale ad prædictam quinq; solidorum Turoneñ.
4 summam. igitur &c. Præterea † priuilegium & obligatio hominum de Pomerijs est reciproca: quoniam si vnus tenens focum, & alium vel plures acquirat focos seu lares, non nisi pro vno tenetur. Et econtra, si vnius foci diuisio fiat in plures focum tenentes, quilibet tenetur vnum focagium soluere. Et isto modo valet vt cõtrariorum eadem sit disciplina, institutione de his qui sui sunt vel alieni iuris. in princip. & l. j. C. de cupressis. libro xj. vt voluit Antibo. in tractatu suo. num. iiij. fol. xlix. colum. iij. versi. versa autem vice. pro quo facit glos. in l. ij. C. qui ætate. libro x. & quod ibi post eam dicunt Ioan. de Pla. & Iacobus Rebufi. & Bal. in addi. Specul. titul. de feud. versic. nono. volentes, quòd plures fratres seorsum habitantes teneantur facere factiones communis aut alterius domini pro pluribus fumãtibus, quamuis eorum pater & fratres simul habitantes pro vno tantùm fumante tenerentur. Quos sequitur Albert. Brug. in suo eleganti tractat. de augmento conclusio. xj. versic. Et prædicta faciunt ad quæstionem quam anno elapso habui in facto in loco Vallisfœnariæ marchionatus Salutiarum. Et ratio est (vt inquit) quia causa obligationis quæ à iure vel consuetudine descendit & respicit fumantes, est pariformiter vniuersalis pluribus diuisim habitantibus, sicut vni, vt ibi cum alijs per eum allegatis: quamuis Specul. loco proximè allegato ponat plures distinctiones tam Martini de Fano quàm aliorum, in quibus tamen non figit pedem. & idem Guido Papæ quæstio. cccclxxij. illas distinctiones prosequitur Iacob. de sanct. Georg. in suo tract. de roydis seu operis. colum. j. versic. Nunc formo vobis quæst. tandem ex illis concludit, quòd aut roydæ seu operæ debentur ratione alicuius mansi seu ratione aliquorum prædiorum, puta quia certæ operæ sunt super ipso manso vel super prædijs in inuestitura impositæ & assignatæ: & tunc is ad quem transeunt prædia, ad illas tenebitur operas. Aut illæ operæ seu roydæ debentur ratione homagij, seu ratione personæ ad homagium obligatæ: & tunc quilibet filiorum diuisim & separatim habitantium tenebitur insolidum ad focagiũ. pro quo allego text. in l. diximus. §. si pater. ibi, cùm

dd 3

onus vni domui, non separatis attingit. & ibi
Bald. & Alberi. de Rosa. ff. de excusatio. tuto. & di-
xi s. quæst. clxxviij. dominus de Stissaco dedit. &
ipsum sequitur Chasseneus libr. consuetudinum
Burgun. titu. de gentib. condit. §. xviij. fol. cccxlvij.
nume. xxx. Sed in his partibus communiter homi
nes feudatarij sunt tam ratione prædiorum, quàm
obligationis ad id astricti. Vnde ad focagium te-
netur quilibet particularem tenens focum & larẽ,
cùm à pari præcedat obligatio domini erga vasal
lum, & vasalli erga dominũ. cap. domino. si de feu.
fue. contro. Sed si non esset tale priuilegiũ dubium
foret, quòd omnes sic diuisi ad vnum solum tene-
rentur focagium, vt dictum fuit per arrestum su-
pra allegatum contra dominum de Candalla. Sed
aliter fuit per aliud arrestum dictum, & fortè me-
lius, vt in dicta quæst. clxxviij. Quinimo dicit Al-
ber. de Rosa. in l. cùm ratio. §. si plures. ar. illius tex.
de bo. damnat. ꝙ si fratres remaneant simul post
mortẽ patris, ꝙ non dicantur vna familia, sed plu
res. quod dicit facere per impositionẽ collectarũ,
vt eis debeat imponi diuisim. Et pro hac parte fa-
cit tex. hanc decidens quæst. in cap. j. de capita. qui
curiam vendi. in prin. vbi dominus primò dona-
uerat vel vendiderat feuda seu vasallos quos infra
curtem habebat, & postea ipsam curtem vendidit:
ꝙ emptor curtis non potest prætendere vasallos
aut feuda prius vendita tanq; de pertinentijs cur-
tis ad se pertinere, licet de ipsis nulla fuerit facta
mentio aut exceptio. cum alijs iuribus per glos. ibi
adductis. & Bald. in l. monumenta. C. de legatis. &
in l. j. in fi. ff. de rerum diuis. & Matth. de Afflict. in
decisio. Neapoli. cccxxxiij. & decis. ccclxj. nu. xix.
& istud videtur decidere Bald. in l. si plures. col. j.
in fi. versic. valet nunquid. C. de condict. insert. vo
lens castrum aut curiam castri nõ esse indiuiduum
aut indiuiduam, quia talem non habent significa-
tionem, per quam non possent diuidi, vt intuenti
5 patet: quia diuiduntur inter plures hæredes. † Item
ius (vt inquit) vasallorum est diuisibile, quoniam
vnus potest esse vasallus plurium cuiuslibet pro
parte, sicut seruus ascriptitius est. Et hæc diuisio va
sallorum fieri debet cum gleba, arg. l. quemadmo-
dum. de agric. & censi. lib. xj. quia ex pacto (vt ipse
ait) omne dominium potest concedi feudatario,
allegat Io. Mona. in cap. abbate. de re iudi. & idem
Bald. in l. vna. col. xv. in princip. ver. idem in per-
petuo feudatario & emphyteota. C. de confess. Et
idẽ de Afflict. in dicta decis. Neapolita. cccxxxiij.
& Fran. de Curte iunior consil. & istam partem te
net Guil. Benedict. in sua repet. cap. Raynutius. fol.
ciiij. numero 1028. ibi, neq; etiam tenetur pro ipso
excubias facere. de testa. nisi ad hoc essent astricti
conuentione aut consuetudine immemoriali, vel
in imminenti periculo guerræ, aut latronum pa-
triam vastantium & discurrentium, dicens latum
fuisse Tholosæ arrestum secundum ordinationem
Ludo. xj. ¶ In contrariũ videtur primò prædictum
excubiarum ius ad nos prætextu castri & viceco-
mitatus de Pomerijs pertinere & spectare, & ho-
mines recusantes coercere ad guietum vel ad solu-
tionem iuris ob id debiti compellere. l. iij. §. scien-
dum est autẽ præfectum vigilum per totã noctem
vigilare debere, & coercere &c. ff. de offi. præfecti
vigil. & tex. in c. peruenit. & ibi Abb. Sicul. & do-
6 cto. de immunita. ecclesia. † à quibus vigilijs nul-
lus etiam clericus excusari potest, vt ibi. & idẽ Io.
Lupus in tract. de libert. ecclesia. prima parte. q. iij.
fol. vij. pagi. j. ver. licet ad necessitatem. & Bertran.
de Carpen. consil. liij. nu. x. volu. nouorum primo
impressorum. Et hoc probatur de iure diuino. nu.
iij. cum alijs per Io. de Montholono in suo iuris
promptua. in verbo, excubiæ. alleg. & Lucam de
Penna. in rub. de littorum & itinerum custo. libr.
xij. Et facit tex. in argu. in l. nullus. C. de cursu pu-
blic. libr. xij. & idem Alexand. consil. lxviij. col. ij.
& Lucas de Penna in l. ij. col. vlti. C. quib. mune.
vel præsta. & in l. iij. C. de incolis. lib. x. vbi dicit ꝙ
omnes qui morantur in castro vel ciuitate siue ad-
uenę siue relegati compelli possunt tempore belli,
& etiam mulieres, vt alibi dixi. & idem Lucas in l.
iiij. eo. ti. de incolis. post Bart. versic. super hoc do-
minus Bar. aliâs non, vt voluit Bal. in l. non tan-
7 tùm. §. fi. ff. de excus. tu. † scilicet aduenas non tene-
ri ad custodiam castri, nec ad alias factiones perso-
nales. & ibi Alberi. qui exponit text. inquilini ca-
strorum. i. illi qui deputati erant per imperatores
ad custodiam castri non compelluntur subire tute-
las eorũ qui non sunt de dicto castro, ne impedian
tur circa custodiam ipsius castri. Et ad hoc tex. in l.
j. §. personalia. & §. illud. ibi cum labore & solici-
tudine animi ac vigilantia. & §. sed & cura custo-
diendi aquæ ductus. & §. hi quoq; qui custodes æ-
dium. ff. de muneri. & hono. vbi glos. hos custodes
appellat nocturnos fortes vigiles. & idem Antib.
in tract. muner. fol. xxvij. col. iij. ver. excipe vigi-
lias. & fol. xl. col. iij. ante fi. ver. nocturni vigiles.
pro hoc allego tex. in l. sed & milites. §. qui autem
inter nocturnos custodes qui sunt Romæ. ff. de ex-
cus. tu. in quibus iuribus etiam probatur talia iura
per homines faciẽda esse merè personalia, quę gra
tia vtilitatis publicę inducuntur ipsis hominibus,
& ab alijs exigi non posse, nisi ex inuestitura astri-
cti fuerint, vt cap. j. ibi. vel de munitionibus suis,
per quas tutus esse potest de forma fideli. Et sic ea
quæ ad fauorem, statum, & publicam vtilitatem
pertinent ciuitatis sunt inseparabilia, vt dicit Bal.
in rubr. de offic. deleg. q. vlti. l. j. §. publicum. ff. de
iustitia & iure. quæquidem iura præscribi non pos
sunt. cap. potest. ad fi. xvj. q. iij. l. præscriptio. C. de
operis publi. Alex. consi. lxx. post prin. ver. fortius
dicit Io. An. vol. ij. & sic nullo modo sunt in fru-
ctu vel redditu, vt ĩ. dicam, vt possint alienari. &
in terminis nostris tenet Guido Papæ, quæstione
ccccccxxxj. col. x. ver. ad quintum dubium. allegat
not. per Bar. in l. placet. ver. circa tertium. & versi.
circa quartum. C. de sacrosanct. eccle. & not. pro
doct. in cap. nõ minus. de immunita. eccle. sed Bar.
meus ibi nihil dicit, sed Masuerius in sua praxi, ti-
tul. de tallijs & excubijs fol. xcix. per totum signan
ter. folio cj. col. iij. versi. item dominus habens ca-
strum seu fortalitium. & fol. cij. col. iij. ante finem.
&

& magis quando ex pacto vel consuetudine præ-
stare & facere cõsueuerunt, vt supra pro contraria
parte dictum est. Et in simili tenet Lucas de Penna
in l. j. colum. iij. quæstio. j. C. vt rusticani ad vllum
abesse. libro xj. vel etiam in imminenti periculo
guerræ. Et in hoc non est dubium, vt dictum est.
Et idem Iacob. de sancto Georg. in tractatu de ho-
magijs, quæstio. vlt. cum alijs rationibus. pro hac
parte adductis. Et ideo dicitur nisi dominus custo-
dierit ciuitatem, frustra vigilat, qui custodit eum.
Et circa hoc amplius non insisto, quia homines no
8 stri non denegant ius excubiarum soluere: † sed an
tale ius possit sine castro expressè vendi, vel tacitè,
vt in casu nostro loco redditus venditi assignari.
Et nobis videtur omni affectione submota, quòd
non per supradicta. Nam erat autem, vt ait Iuris-
consultus in l. j. ff. de officio præfecti vigil. familia
publica circa portas, & muros custodiendos dispo
sita: vnde si opus esset, ad custodiam vocabantur.
Et sic officium excubiarum est in illo loco cui de-
bentur publicum & necessarium: tenet Fran. Pur-
pura in l. j. in princip. nume. ij. ff. de iurisdictione o-
mnium iudicum. Et idem Vdalricus Zasius in suis
iuris intellectibus super §. libertus. l. si non sortem.
ff. de condictione indebiti. circa finem. versi. Aliæ
9 autem sunt certæ operæ: † quamuis hoc ius & po-
testas ad excubias, seu guyetum coercendi non sit
de mero & mixto imperio, tamen est de Bassa iuris-
ditione, vt voluit Petr. Iacob. compatriota in sua
aurea practica. titul. de Iurisditio. §. de Bassa iurisdi-
tione. per text. in l. iij. §. sciendum est autem præfe-
ctum vigilum per totam noctem vigilare debere
& coercere, &c. de offic. præfecti vigil. facit l. itaq;
si illo. ibi, præstare enim semper custodiam debet.
ff. de furt. Sicut sunt in pluribus locis & ciuitatibus
villici fructus agrorum custodientes. l. si cum villi-
co. ff. de instito. actio. vbi Alber. de Rosat. sequen-
do Guil. colligit ex illo text. quòd Bailliui & gar-
diatores, qui præponuntur per dominos ad perci-
piendum fructus alicuius castri vel loci nõ possunt
de iure dare in emphyteosim prædia illius loci, sine
expresso consensu domini, quia non sunt ad hoc
præpositi illa prædia castro debita alienanda. Idem
Paulus de Castro. ibi, & in l. sed si pupillus. §. con-
ditio. in fin. versic. Facit etiam eodem titul. & pro
hoc bon. text. in l. si ita testamento. §. mulier. villæ
custos perpetua in fundo, qui cum instrumento le-
gatus est, aut instructo continebitur, vt saltuarius.
par enim ratio est. Nam desiderãt tam villæ, quàm
agri custodiam illic, ne quid vicini aut agri, aut fru
ctuum occupent hic, nec cæterarum rerum, quæ in
villa continentur: villa autem sine vlla dubitatio-
ne pars fundi habetur. ff. de fundo instrumen. legat.
quem text. etiam allegat Vdalricus Zasius in l. ij.
pagina lxxvj. colum. j. versicul. Acriori. ff. de origi-
ne iur. quem tamen ab eo non didici, & bene no-
tandus est tex. Dum dicit illic, & ibi occupent hic,
quæ verba important custodiam in loco præstari
& fieri solito, & non profecto alibi, licet maius pe-
riculum sit in custodia personæ, quàm in custodia
rerum. l. in eo, §. primo. ff. de re milit. Andr. de Iser.
in secunda constit. Neapolit. fo. lxvj. numero vj.
Et pro hoc text. in l. si ita. §. dominus proprietatis.
ff. de vsu & habita. vbi dominus potest custodire
fundum suum per saltuarios & insularios. Et ita fit,
vt dicit ibi Alber. quotidie: quia domini eligunt
custodes, qui vocantur Caprarij ad custodiendos
agros, aquas, & fructus agrorum. De hoc etiam est
tex. in l. quarundam rerum. ff. de acquirend. posses.
10 & faciunt ad plures quæstio. secundum eum. † Pri-
ma est, quòd dominus feudi inuito vasallo potest
ponere custodes ad custodiam castri feudalis. Et ibi
idem Bal. vt latius dixi in tractatu nostro de custo-
dibus clauium portarum ciuitat. & suprà quæstio.
inchoante, An rex Franciæ. in fin. Vnde sacro scri-
bitur Euangelio, Lucæ ij. Et pastores erant in re-
gione eadem vigilantes, & custodientes vigilias
11 noctis super gregem suum. † Et ideo potest domi-
nus ponere capitaneum, in castro suo inuitis homi
nibus suis, vt dicit Guido Papæ in singul. cclxvj.
per illum text. & in l. ij. §. in Sardiniana. C. de offi-
cio præfecti prætorio Africæ. dum tamen expen.
ipsius domini fiat, & non subditorum. l. final. C. de
12 statuis & imagi. † Propter quod tales murorum ca
stri custodes obligati, vt ait Specul. in tertia parte
titul. de accusat. §. quinto, circa finem. non possunt
ab illo officio & seruitio remoueri, nec ab illo lo-
co auocari, per tex. singularem in l. quamuis. in fin.
ibi, non putamus ab excubijs limitis reuocandum.
C. de adulterijs. sicut nec clerici à matutinarum vi-
gilijs euocandi sunt. cap. fin. lxxxiij. distinct. & cap.
Cyprianus. xxj. quæstio. ij. & l. quisquis. C. de epi-
13 scopis & clericis. † Sunt enim plures ob deuotio-
nem in vigilijs festorum beatæ Mariæ, vt in valle
viridi prope lunellum, aut beati Ioannis Baptistæ,
vt Lugduni in ecclesia sancti Ioannis, aut alterius
sancti vigilantes, maximè in hac ciuitate, & patria
Burdegalen. quæ tolerari possunt, vt not. Archid.
& vterq; Cardi. in cap. non oportet. lo ij. xlij. dist.
& Cardinal. de turre cremata. in cap. irreligiosa. de
consecrat. distinct. ij. & glos. in l. illud. ff. de officio
præsid. licet ibi tex. prima facie in contrarium vi-
deatur, vnde Hieronymus diuus in epistola x. & xj.
in prima parte Tract. ij. Rescribens sancto Ripario
reprehendit Vigilantium, qui vigilias & pernocta
tiones in Basilicis martyrum sæpe celebrandas di-
cebat esse damnandas, & pariter martyrũ, & alio-
rum sanctorũ sepulchra negabat veneranda, & alia
Luteriana prædicabat circa continentiam & pudi-
citiam, vt ibi vide per eum, quæ sunt singul. episto-
læ contra ipsos, has dicens hæreses mulierum iu-
uamine surrexisse, quæ aliâs vix, aut nunquàm sur-
rexissent, quarum nomina in Epistola xiij. in lite-
ra T, enumerat. Nescio si aliqua in hoc regno fue-
rit mulier hos sustinens Luterianos. & etiam re-
peritur tempore Gregorij Papæ secundi Leonem
Imperatorem tertium omnium sanctorum marty-
rum, & Angelorum Statuas atque imagines è tem-
plis iussisse abradere & auferre, cui ipse Gregorius
Papa resistit, vt vide per Platinam in Vitis pon-
tificum. folio cxij. versicul. Tamen propter multa
inhonesta & lasciua, quæ in illis vigilijs fiunt, pos-

ſunt prohiberi, vt his diebus in eccleſia beatæ Eu-
laliæ vigilia ſancti Clari factum extitit, pro quo
[illegible]tat.in l.ij.quæ exorditur. Sub prætextu reli-
[illegible],vel ſub ſpecie ſoluẽdi voti cœtus illicitos,
nec à veteranis tentari oportet. ff.de extraordi.cri.
& quod not.ibi Bartol.& Alexan.in addi.& Ange.
[illegible]tat illam. l.contra illos, qui faciunt iſtas fra-
[illegible]s.Nam ſi ſub religionis prætextu in dictis
collegijs aliqua illicita cõmittantur,rector loci de-
bet tale collegium diſſoluere.ad idem bon.& ſingu
laris tex. in dicto cap.irreligioſa conſuetudo.& ibi
ſingulariter de turre crema.de conſecrat.diſtinct.iij.
& Bald.in §.conuenticulas. de pace tenend.& iura.
fir.de quo per Henri.de Bottis in tractatu de Syno-
do epiſcopo. & ſtatutis Synodalibus. parte tertia,
articul.j. nume.cxciij. vſque ad numer.cxcvij. vbi
inſerit quoddam ſtatutum prohibitiuum domini
Claudij de Seyſello Archiepiſcopi Taurinenſis.
Vnde homines ruſtici ab illo miniſterio vigiliarũ
pro cuſtodia caſtri debito,ſiue caſtro ipſo ſeparari,
aut transferri non poſſunt, nec alibi facere guye-
tum, quod ab initio fuit pro illo caſtro inuentum
& impoſitum,vel iura illius alijs,quàm domino ca
ſtri ſoluere. l.qui excubias. ff.de re militari. quin-
imo,vt dixit ibi tex.aliter faciẽtes veniunt punien-
di.Hoc etiam probatur per iam dictam ordin. diui
Ludouici vndecimi maximè colum.iij. verſi. Inſu-
14 [illegible] caſtellaniarum, quarum plateæ,&c. † Volens
etiam, quòd ſi caſtrum cui debetur guyetum fuerit
omnino diruptum, quod ibi vel alibi prætextu etiam
priuilegij à principe conceſsi guyetũ fieri,nec præ-
ſtari poſsit,niſi idem dominus illud reędificauerit,
aut ſimile caſtrum prope diruptum conſtruxerit,
tunc homines,qui ex pacto,aut conſuetudine tene-
bantur antiquum cuſtodire,tenentur nouum cuſto
dire,& non alibi guyetum facere, vt eleganter de-
cidit Alber.de Roſat.in l.ſi vſusfructus.verſicul.Ex
prædictis etiam poteſt decidi quæſtio. ff.quib.mo-
dis vſusfruct.amitta. Et Iacob.de ſancto Georg.in
tractatu de Roydis ſeu operis. colum.penult.in fin.
verſic. Vltimò quæro. vbi Alber. dicit hanc quæ-
ſtionem fuiſſe diſputatam in ſtudio Paduano.Et ſic
cõcluſum fuiſſe, quoniam nouum iuxta antiquum
locum cenſetur idem caſtrum ſubrogatũ in locum
primi ſapiens illius naturam.l.ſi eum.§.qui iniuria-
rum. ff.ſi quis cautio.cum alijs per ipſos allegatis.
Et idem Petr. Antibol. in tractatu ſuo numero.in
prima parte,fol.xvj. colum.iij. verſic. Bononien-
15 ſes. † Iuxta hoc pone,quòd rex conceſsit multa pri
uilegia habitantibus in hoc caſtro,& habitãtes ca-
ſtrum mutant ſe ad alium locũ nunquid habebunt
eadem priuilegia? & omiſsis argumen. pro vtraque
parte factis cõcludit, quòd ſi affectione loci,& non
perſonarum indulſit,& tunc non tranſit.l.hoc iure.
§.ſi aquam.ff.de aqua quotidia.& æſtiua.Vnde hic
[illegible] ius excubiarum eſſe conceſſum caſtro,&
16 [illegible].igitur &c. †Et quid de eo,qui reparauit
[illegible] deſertum vel de nouo ædificat, in quo ſe
[illegible] populus,an habeat iuriſditionem ſupra
illum populum,vide not.per Hoſtien.Ioan.Andr,
& Abba.Sicul. in cap. quid per nouale.de verbo-
rum ſignificat. Pro quo dicit Lucas de Penna,in l.
quicunque.de agricol.& cenſi. libro xj. col.ij. verſic.
Sic etiam Comites & Barones, qui tam ex forma
priuilegiorum, quàm etiam ex vetuſta conſuetudi-
ne habent in caſtris,& terris eorum nonnulla præ-
cipua demanialia,puta iuriſditiones,aquas,& cur-
ſus aquarum,mõtes,nemora,paſcua,fortalitia,cli-
bana,& alia huiuſmodi,quæ alienare non poſſunt.
alleg. Andr. de Iſern.in cap.j. de controuer. feud.
apud pares terminan. Et idem Bal.in conſil.ccxcv.
inchoan. Præponitur quòd domini Viſcarij.vol.j.
per text.in l.ſi aquæ ductus. ff.de contrahen.empt.
cum ſimilibus. & Philippus Corne. conſil.cccxxj.
litera o, volum.iiij.& Bald.in dicto cap.j.colum.ij.
verſi. Modo hic quæritur.de capi.qui curiam ven-
didit.& Decius conſi.ccccxvj. num.xxiij.cum alijs
17 per eum allegat.†Ergo minus ius guyeti (quod eſt
caſtro innatum) poterit idem dominus ſine caſtro
alienare,vt voluit Corne.conſil.cclvij.volum.iiij.
18 dicens ius caſtellaniæ nõ poſſe alienari.†Et ſic cla-
rè apparet homines ſubditos ad excubias obliga-
tos alibi, quàm in caſtro fieri ſolitas non teneri fa-
cere,aut ſoluere,etiam voluntate domini,vt ex in-
fra dicendis magis, ac etiam magis apparebit. Et
hoc per Deciſ. claram, quam fecit Albert. Brunus
conſi.lxxxvij.inchoante,Circa primum videndum
eſt de pluribus recipientibus caſtrum ad cuſtodien-
dum cum redditu,quòd pars illius alienari nõ poſ-
ſit per principem,vt ibi latè per eum breuitatis cau
ſa. pro quo bon.text.in l.final. C.de eroga.milita.
anno. libro xij. vbi ſi antiqui milites ex quocunque
ordine curijs vel quibuſdam corporibus,vel ſacro
ſanctis eccleſijs,vel alijs perſonis ad cuſtodiam de-
putati non debent recedere de ſuis locis, & ſi ab eis
diſceſſerint, ſine quadam mora ad ea redire. Nam
certæ ſunt operæ, quæ conceſſo caſtro nominatim
inducuntur,vt comitari dominam,cuſtodire arces,
claues portarum, caſtrum adſeruare, colluſtrare,&
ſepta tueri territoriorum, vt dicunt Doct. inſuper
Vdalricus Zaſius in dicta l.ſi non ſortem. §.liber-
tus. colum.vlt. ante finem. pag.xx. Volens etiam
ibi in expoſitione gloſ.pag.xxiij.colum.j.talem va
ſallum non poſſe per dominũ alteri delegari, Tum
quia ratione feud.ſeruit.l.iiij.in fi. ff.de nouat. Tum
quia ſeruitia ſua officialia ſunt, & non fabrilia, vt
infrà dicam. Et Martinus Baſcoletus in arbore di-
uidui & indiuidui.fol.xx. pag.j. Secus ſi cum caſtro
(cuius ratione ad illa tenetur ſeruitia) alienaretur:
ideo ſine caſtro in parte,vel in totum transferri ad
alium non poſſunt. Operæ enim eo loco edi debẽt
vbi patronus moratur,dicta l.operæ.& l.duorum.
eodem tit.de operis libert.Ibi,operas cuſtodiæ do-
mus eidem indixerit. Per quæ iura patet ſubditum
poſſe ſe obligare ad cuſtodiã caſtri,aut certum quid
pro ea quotannis ſoluendum,vt ſentit etiam Bart.
in dicto §.libertus.quæſtio.j.Et idem ibi Iaſon,per
illum tex.clarũ. col.j. verſ. ſecundò præmitte. Et in
xiiij.& xv.not.& col.ix.verſ. Limita iſtam conclu-
ſionem,quoniam ſi princeps,aut ſtatutum vel con
ſuetudo velit, quod magiſtratus ſtudeant ad cuſtodiam
ciuitatis, videtur eis poteſtatem & iuriſditionẽ ad
hoc

hoc cõpellendi,vt cuſtodia ſemper ibi fiat,& non
alibi,vt authen.iuſiurã.quod præſta. in princip.vt
ibi per illum tex.not. Angel. quem ſequitur Paris
de Puteo in Syndi.in verbo,pœna. cap.quid ſi per
ſtatutum.verſicul. Si princeps.quamuis Maſuerius
loco,quo ſuprà. fol.cj.verſicul.etiam præallegato.
Item dominus habens caſtrum.velit, quòd ſi habi-
tantes loci eſſent à caſtro multũ diſtantes, ita quòd
acceſſus eſſet eis in eminenti periculo,quaſi impoſ-
ſibilis, quòd tunc in propinquiori caſtro poſſunt
habere refugiũ, & in illo facere excubias, & etiam
reparationes, quas ibi deſcribit faciendas. Tamen
hoc non probat nec habet apparentiam:quoniam
ſubditi expectare non debent tam arctam neceſsita
tem periculi:aliâs eſſet in præiudicium caſtri,& per
conſequens domini,qui non poſſet ſine illis cuſto-
dire,vt infrà dicam. Vnde habitantes caſtri,& iu-
riſditionis de Pomerijs aliud plus propinquũ non
poſſent reperire caſtrum, aut fortalitium magis
eis tutum,aut ſecurum. Quoniam adhuc in ipſo ex
ruina remanſit vnum portale altũ, & denſum duas
habens cameras voltatas,& aliud in alia parte vil-
læ ſimile ante diruptionem, & deſtructionem per
Anglos de eodem factam, & infra domum domi-
ni erat fortalitium habẽs intra,& iuxta muros vil-
læ vnam fortem turrim quadratam, octo magno-
rum pedum omni latere denſam alijsque paruis tur-
ribus vndique vallatam & circundatam, & in loco
ipſarum incepi vnam cõſtruere domum, quam ob
defectum ſolutionis vadiorum, & ſtipendiorum
noſtrorum perficere cõmodè non valemus: & ta-
men de fortitudine & reſiſtentia,aut obſidione ca-
ſtri de Pomerijs non inueni Froiſſardum nec Ter-
celetum, aut Gaguinum facientes mentionẽ in eo-
rum chronicis. Et eſt prima Baroniarum in Baza-
ten.Seneſchalia dignitas, vt reperi apud contabu-
lariam Burdegalen. lib.cottato f, fol. xcvij. pag.j.
Et ſecunda pòſt ſequitur Rupis, ſeu Rota ſciſa. Et
tunc erat dominus de Pomerijs Guilielmus de Po-
merijs, qui fidem & homagium fecit regi Angliæ
in perſonam Edoardi eius filij, igitur alibi melius
19 in tuto eſſe non poſſent. †Ergo dominus non poſ-
ſet ſuos homines alibi, extra territoriũ ad Roydas
ſeu operas,ſiue guyetum fieri cõſuetum cogere,vi-
detur bon.tex.in l.ſi cui in arg. ff.de ſeruit.& etiam
argumen. l. quædam mulier. ff. famil. erciſcund.&
l.Carmelia pia. ff.de iure patronat. Et promiſſum
in vno loco quis non tenetur ſoluere in alio. l.j.de
eo quod certo loco.& l.vſuras. Et ibi gloſ.final.C.
de ſolutio. Et quod debetur Titio non debet ſolui
Seio.l.qui hominem. §.ſi nullo. ff.de ſolutio. Et ita
per illa iura tenet Bal.in l.j.in fin.C.de oper.libert.
quem ſequitur Iacob.de ſancto Georg. in tractatu
de homagijs. col.vij.verſi. Septimò homo tenetur.
& latius in dicto tract.de Roydis ſeu operis.col.iij.
verſic. An autem dominus poſsit hominem ſuum
cogere.alleg.tex.in l.quod niſi. cum lege ſequenti,
quæ incipit, operæ.ff.de operis liber.& in l.liberti.
nume.vij.C.de oper.libert.& in l.quoties.in princ.
20 numero etiam vij. †Licet intra iuriſditionẽ,& non
extra poſsit ſecundum Bartol.& aliquos alteri de-
legare operas præſtandas,per text.in dicto §.liber-
tus. Quoniam contrarium in hoc eſt veritas,vt ſu-
prà dictum eſt, per illum text.met, quia artificiales
ſiue fabriles, quas aliqui corueas vocant, vt per
Guido.Papæ, quæſtio.cccclxxij. (& non profectò
officiales delegantur. Ibi in verſi. fin. quod etiam
intelligit Iacob.de ſancto Georg.in dicto tractatu
de Roydis,in ij.quæſti.vt obſequiales operæ,quæ
perſonæ domini cohærent, non poſſunt alteri de-
legari, cùm ſint indiuiduæ, per dictam l.operæ in
rerum natura.in princip.ff.de operis libert. allegat
Alexan.ita tenere in l.in ſtipulationibus. §.opera-
rum. de verborum obligat. Et idem Bartol.in l.ij.
§.j. Et ibi omnes. eodem titul. & Lucas de Penna,
in l.j. colum.ij verſicul. Tertiò,quia.C.de agricol.
& cenſi. & Chaſſeneus, libro conſuetud.Burgund.
titul. des mains mortes. §.xviij. quæſtio.iij.fo.ccc-
xlvij. Et Martinus Baſcoletus in dicto arbo.diui-
dui & indiuidui. fol.xx.pag.j. Et Iaſon in l.ſtipula-
tiones.colum.ix. de verborum obligat. & in dicto
21 §.libertus. colum.x. † Vnde concluditur vigilias
nec operas officiales, aut ius earum poſſe alij con-
cedi nec delegari: quia hoc in caſu ſunt pars caſtri,
vt ſuprà dictum eſt,& latius infrà dicetur. Tum,&
peremptoriè,quia in venditione cenſus & redditus
prædictarum trecentarum & viginti librarum Tu-
ronen. nulla de iure guyeti,& operarum ipſi caſtro
debito & pertinẽti, & ab eo inſeparabili facta fuit
mentio: ideo comprehendi non potuit, & minus
in aſsieta loco redditus dari, & deputari ſeu aſsi-
gnari,dicto cap.j. de capit.qui curiam vendidit. Et
vbi facta fuiſſet de eo iure mentio, quòd non,nec
de territorio certo, aut parochia vna vel de pluri-
bus: ſed de certo redditu, & cenſu vendito ſuper
Seignoria de Pomerijs aſsignando. Tamen adhuc
nullo modo alienari potuit,cùm ius guyeti ſit ad
vſum,defenſionem,& tuitionem caſtri neceſſariam
deputatum,ad alium ſine caſtro transferri non po-
tuit.l.quædam.ff.de acquiren.rerum domi. & argu.
l.obligationem generali.ibi,quæ in communi vſu
habebat, & ibi proinde de miniſterijs, perquàm
neceſſarijs. cum legibus ſequen. ff.de pigno. Quæ-
dam enim ſunt,quæ etiam ſpecialiter vendi nec ce-
di poſſunt,quæ tamẽ cum tota vniuerſitate (vt ius
patronatus,& alia à ſolo inſeparabilia) tranſeunt,
vt ibi gloſ. & Doct.& Angel. in l. ſi monumento.
C.quæ res pig.oblig.pot.& in l.ſi aliena.§.primo.
ff.de vſucap. vbi ſeruitutes ſine prædio ruſtico vel
vrbano acquiri, vel præſcribi nõ poſſunt.Ad hoc
etiam cap.ex literis.de iure patronat. Et ibi Innoc.
& Abb.& Bal. conſil.ccccxlvj. incip.Villa vel ca-
ſtrum. vol.j.& And.Barbat. in cap.ad quæſtiones.
nu.j.de rerum permu.& l.qui perinde. ff.ad Trebel.
quoniam ius guyeti nõ eſt eiuſdem rationis & con
ditionis cum ipſis terris datis: quod in ſpeciebus
etiam dinumerandis nõ poteſt dinumerari. Quare
non includitur in ipſa venditione, dicta l.obliga-
tione.de pig. ſed eſt ſingulari prærogatiua reſerua-
tum,quod per quamcunque conceſsionem nõ poteſt
quis ſe ab illo expropriare, argum. l. legatus. ff.de
officio præſid. ſicut videmus alia in caſtro exiſten-

tia, quæ cum ipso & non sine ipso transeunt, vt te-
nent Doct. in locis suprà allegatis, & Bartholom.
Bricien. in quæst. venerab. vlt. & Bald. in dicta l. j.
col. ij. vers. Et est hic. argumen. de oper. lib. & in l. fi.
quæst. ix. vers. Sed nunquid si Iudex. & vers. idem si
vendo castrum. C. de edicto diui Adria. tollen. & in
sua Margarita. ad Innocẽ. in verbo, castrum. vers. j.
Quædam etiam sunt, quæ personæ repręsentatio-
nem requirunt. Et tamen non transeunt etiam cum
vniuersitate, vt dicit Bald. in l. si quis prioris. §. cer-
tum. C. de secundis nupt. & in consi. xxxij. quidam
nobilis. vol. iij. & Barto. in l. hanc legem. ff. de con-
trahen. empt. & ibi Alexand. in addi. Et etiam in l.
23 in modicis. eodem titu. † vbi Alber. de Rosat. ponit
quæstio. quasi in terminis de domino, qui vendidit
curiam, in qua erat beneficium seu feudum vasallo-
rum, quod non transit ad emptorem, postquàm de
eodem beneficio nulla extitit facta mentio, allegat
tex. in dicto cap. j. in princ. de capi. qui curiam ven-
didit. Ergo à fortiori vbi castrum vel curia non
fuit vendita, imò excepta cum superioritate non
transit ius guieti, quod est accessorium & imparti-
bile seu indiuisibile à castro, quod alibi sine eo tam
de iure communi, quàm ordinationibus regijs ex-
pressa etiam domini voluntate pręstari non potest,
arg. in dicta l. operæ in rerum. de oper. liber. vt cre-
brò dictum est. Et illud ius est pars ipsius castri, &
solo cedit, dicta l. in modicis. quia cui competit si-
gnum, competit & signatum. l. eos. §. & enim. ff. de
falsis. & l. Stigmata. de fabrice. libro xj. & l. hæc au-
tem iura. ff. de seruit. vrban. prædio. vbi qui retinet
fenestram, retinet seruitutem: sic qui longo tempo-
re tenuit furcas erectas habet imperium, & viam
24 signi. † Quinimo locus, in quo sunt furcæ erectæ
est factus publicus, & dominus patiens sibi præiu-
dicat, secundum Andr. de Pis. vt ponit Bartol. in l.
si prius. §. si proprius. de mortuo inferen. & sequi-
tur Petr. de Bellug. in Spec. princip. titul. de iurisdi.
Et vtroq; imperio. num. xxxvij. Et pro clara decis.
huius quæst. videtur text. celebris in l. alio hærede.
§. j. ff. de alimen. & cibar. legat. vbi legato manci-
pio non venit custos prædiorũ, qui remanet in do-
mo domini, cùm teneatur ei quocunq; tempore ali
menta, & locum præstare. Et ita tenet glos. in dicto
cap. j. & Bald. col. j. in solut. primi contra. de capit.
qui curiam vendidit. vbi ponit plures quæst. deci-
dentes præsentem quæst. quam Cardi. Alexan. ibi
sequitur dicens, quòd si quis concesserit castrũ cum
pertinen. vel castrum & omnia iura, quæ ibi conce
dens habebat, licet nõ sint specificatæ pertinentiæ
vel iura: tamen illa veniunt, quæ de iure vel con-
suetudine erant castro assignata. & idem Bald. in l.
procuratore. C. manda. & Ioan. de Imol. quem ibi
sequitur Alexan. in l. iij. in fin. principij. ff. de acqui.
posses. iunctis notatis, per Innocen. in cap. cùm ad
sedem. de restit. spol. & Alexan. consil. cv. nume. ij.
lib. vj. & Philip. Cornel. in dicto consi. cccxxj. lite-
ra m, cum duab. seq. volu. iiij. Ergo ad nos spectat.
Et non ad emptorẽ redditus, & minus ius pedagij,
quod nititur leuare per ea, quæ dicit Bal. in dicta l.
à procurat. & Alexan. in dicta l. iij. in fi. princ. vers.
Quærit Bald. & singulariter Bald. consil. xj. ad eui-
dentiam est præmittendum primò. vers. Interdum
25 conceditur alicui. vol. iiij. † vbi tenet, quòd in con
cessione, & datione fructuũ non censentur data vel
remissa pedagia, aut vectigalia. Et est ratio secun-
dum eum, quia licet vectigal vel pedagium cohæ-
reat solo, non tamẽ cohæret ad vtilitatem soli, sed
fisci aut alterius domini, vt not. Bartol. in l. locare.
ff. loca. vt vide per eos, & per alios suprà allegatos.
& Bald. in l. si plures. col. ij. vers. Sed nunquid ven-
dita curia. C. de condi. inser. quia est, vt inquit, col.
iij. in princ. indiuiduum à castro, sicut corda à bali-
sta: per quæ est dare responsum ad omnia superius
in contrarium adducta. Censentur enim homines
rustici quasi ascriptitij, qui licet liberi sint sine solo,
tamen separari nõ possunt. l. ne diutius. §. si quis au
tem. & l. cùm scimus. C. de agrico. & censi. & in cap.
multarum. de Iudæis. & Bart. in l. j. C. de hæred. de-
curionum. Et Iaco. de sancto Georg. in tract. de ho-
magijs. col. v. vers. Circa præmissa addite. cum alijs
per ipsum alleg. quia bona ad quemcunq; vadant
successorem, ipse ad illud tenetur, vt voluit Spec. ti.
de feud. §. quoniam. vers. xxiij. quia res transit cum
onere suo. l. alienatio. ff. de contrahen. empt. & l. ij.
l. fin. sine censu. vel reliq. Tum omne id quod respi-
cit, aut includit principale, includit omne id quod
dependet ab illo. l. j. C. de codicil. Sed excubiæ o-
mnino dependent ex castro, tanquam à capite, sicut
aqua ex castello. ff. de aqua quotidia. & æstiua. ergo
guietum, sicut etiam in naue omnia, quæ cõiuncta
naui sunt, veluti gubernacula, malus, antennę, ve-
lum, quasi mẽbra nauis esse. l. Scapham. ff. de euict.
Sunt enim idem & quid incorporale, & per conse-
quens indiuisibilia. l. stipulationes. non diuiduntur
in princip. de verb. oblig. l. vna est via. ff. de seruit.
rusti. præd. Sic etiam castro debentur munitiones
& alia, quæ ad eius defensionẽ ibi posita perpetua
patris destinatione, quanquàm non sint affixa, vt
tormẽta, trabuchelli, mãganelli, balistæ, & similia,
vt not. Bald. in cap. j. §. si quis. de manso. col. ij. ver.
Certè & hîc. de controuer. inuest. & Iaso. in prelud.
feud. col. vij. vers. Alibi Bald. l. si quando. C. de bo.
vacan. lib. x. & Catellia. in suis memoria. in verbo,
castro. & Philip. Decius in dicto consil. cccccxvj.
nume. xxv. allegat Bal. in l. fin. in j. lect. ff. de constit.
princ. col. j. vers. Item nota ꝙ si princeps. cum seq.
vbi ambo alleg. dictæ l. si quando. de bonis vacan.
& idem Petr. de Anchar. in cap. cùm dilecti. in fin.
versi. vltimò. Quæro. de dona. volens, quòd castro
legato veniãt arma, quæ erant ibi ad defensionem
castri. l. generali. §. vxori. ff. de vsufruct. legat. alleg.
Oldr. consi. cxcix. Et omnia quæ deputata sunt pro
defensione, & tuitione castri cõprehenduntur, arg.
l. Seiæ. §. tyranno. & ibi Bar. ff. de fund. instru. legat.
Ergo homines ad vigilias pro custodia castri sub-
diti & obnoxij sunt, & pertinẽt omnino & integrè
26 ipsi castro: † quoniam castrum à custodia dictum
est, vt dicit Guido Pape, in singulari cccccxxvij.
versi. Castrum. & Bartol. in l. j. §. si quis ædificium.
ff. de noui operis nuntiatio. Sed est in §. sequen. qui
incipit, sine autem. Et text. in l. ij. §. Pro limitaneis
vero

vero ordinandis: quia necessarium nobis esse vide-
tur, vt extra comitatenses milites per castra limites
limitanei constituantur, qui possint & castra, & ci-
uitates limitis defendere, & terras colere, &c. C. de
27 offic. præfect. præto. Africæ. † Vel castrum appel-
latur, secundum Bal. in dicto c. j. de capi. qui curiam
ven. col. iiij. ante fi. vers. Secundò, quod murotenus
cingitur. & Bartol. in l. si hæres. §. vicis. ff. de legat. j.
& in extrauagan. qui sint rebel. in verbo, Lombar-
diæ. versic. castrum dicitur. & in dicta l. quicunq;. &
ibi Lucas de Penna. col. vlt. vers. Vtrum appella-
tione ciuitatis. C. de fun. limit. lib. xj. & Bal. in cap.
generali. quæst. penult. si defend. fuerit controuersia
28 inter do. & agnatũ. Et est propriè fortalitium. † Et
dicitur castrũ quasi casa arta: quia fortalitium non
debet esse minus spatiosum, vt paucis indigeat ad
custodiam, vt dicit Abb. Sicul. in c. tuæ. in ij. notab.
de cler. non resid. pro quo allego tex. in dicta l. ij. §.
interea. vers. si aliquas ciuitates seu castella, per li-
mites constituta præuiderit tua magnitudo nimiæ
esse magnitudinis, & propter hoc non posse bene
custodiri, ad talem modum ea construi disponat, vt
possint per paucos bene seruari. de offic. præfecto
præto. Africæ. & facit tex. & quod not. ibi Bart. in
29 l. j. in princip. ff. de via publ. † Vel dicitur castrum,
quia in alto loco situm est, à casa alta dictum, vt
dicit Lucas de Pẽna in l. sicut. C. de erog. mili. anno.
30 lib. xij. & ibi. † Et in locis suprà alleg. vide differen-
tiam inter castrum castellum & castellulum, & vlti-
31 ma ambo diminutiua. † Et inde (vt ait Lucas ibi)
castellanus na, num, qui habitat castrum. & hinc ca
stellanus, dominus castri dicitur. Et de his vide Ca-
tellia. in suis memoriali. ex varijs lect. in verbo, ca-
stellum. & Nicol. Perotum in Cornucopia. fo. xxx.
col. j. linea l. cum seq. col. & quæ dixi suprà quæst.
ccxxv. incip. Si quis in proprio fundo. in princip.
32 † Sed curia seu curtis est tam intra castrum, quàm
locus iuxta castrum, qui ab ipso castro defenditur,
& in qua habitantes defendunt ipsum castrũ, vt di-
cit Bal. in dicta l. si plures. col. j. & Cardi. Alexan. in
dicto cap. j. de capi. qui curiam vend. in princ. & in
cap. j. lib. di. Et Vdalricus Zasius, de origine iuris
scholia. pag. lxij. in verbo, curias. vsque ad fin. vbi
multa de curijs dicit. Sed hic curia nec castrum, nec
villa fuit vendita, sed expressè cum suis iuribus &
superioritate excepta. Ergo ius excubiarũ ipsi vil-
læ & castro debitum, de quo nulla fuit facta mẽtio
in vẽditione, videtur omnino esse exceptum, & in-
alienabile ac inseparabile, aliâs essemus duo domi-
ni insimul eadẽ habentes iura castro debita, in quo
nihil iuris habet ipse emptor vnus, scilicet intra ca-
strum. alius, extra sine castro, sine quo excubiarum
ius habere nec esse potest, arg. l. si vt certo. §. si duo-
bus. ff. cõmo. l. vna. C. de metropoli Beryto. lib. xj.
Et secundum hanc partẽ fuit per Arrestum dictum
in fauorem capitanei castri ville Blayæ. Contra
habitantes locorũ, & parochiarum de Marcillia-
co, de sancto Crapasio, de sancto Palatio, de sancto
Aubino, de Cuthiaco, de sancto Ciergio, & de Be-
raudo defensores. Cuius quidem Arresti tenor se-
quitur, & est talis.

ENTRE Philippes du
Molin, au nom, & comme
capitaine du Chasteau, &
ville de Blaye demandeur,
& requerãt l'interinemẽt de
certaine requeste d'une part. Et le Syndic,
ou Syndicz des manants & habitãts des
parroisses de Marcillac, de sainct Cra-
pays, de sainct Palays, de sainct Aulbin,
de Cuthiac, de sainct Ciers, & de Berault
defendeurs à ladicte requeste d'aultre.
Dict a esté, que ouy le rapport du com-
missaire, & veu l'Arrest, & aultres pieces
produictes par deuers ledict cõmissaire.
La Court a ordonné & ordonne, que les
manans & habitants desdictes parroisses,
comme estants de ladicte Chastellennie
de Blaye, & subiectz d'icelle feront guet,
bants, reparations, & coruées comme les
aultres habitants de ladicte Chastellẽnie
de Blaye. Ou pour ce faire payeront les
debuoirs accoustumés. Et à ce faire se-
ront contrainctz par toutes voyes deues
& raisonnables, nonobstant oppositions,
ou appellations quelconques faictes, ou
à faire, releuées ou à releuer, & sans pre-
iudice d'icelles. Et aussi les habitãts des-
dictes parroisses ioyront de mesmes pri-
uileges, que font les aultres habitants de
ladicte terre, & Seigneurie de Blaye. Et
sans despens. Et pour cause. Pronuncée
à Bourdeaulx en Parlement, le xiiij. iour
d'Aoust. L'an mil quatre cens quatre
vingtz quatorze.

ET SIC faciunt adhuc homines nostri de-
bentes guyetum, qui gaudẽt priuilegijs castri, & pa
riter soluunt, & contribuunt ad reparationes mu-
rorum, pontium, & portarũ castri. Et per istas so-
lutiones & contributiones probantur rei esse de
castro, vt voluit Bald. in l. si quis. per illum tex. C.
de mand. libe. & latius in l. data opera. C. qui accus.
non poss. & Iacob. de sancto Georg. in l. insulæ.
nume. iiij. vers. Ego addo Bal. ff. de iudi. Et pariter
per aliud Arrestum latum in fauorem domini Ala-
nij de monte Pesato actoris. Contra præsatum do-
minum Vicecomitem de Castilione, & dominum
Franciscum de monte Pesato coniuges, & domi-
nam Margaretam de Mareul, reos condemnatos

ad furniendam, etiã aſiziam eidem actori, quatuor
centum librarum Turonen. in redditu & reuenuto
faciendam, per quod dictum fuit dictum actorem
guyetum loco redditus & reuenuti non teneri re-
cipere: cùm appellatione fructus, ſeu redditus non
comprehendantur nec contineantur iura guyeti,
die vndecima menſis Martij. Anno Domini
M. D. XXXIIII.

Summæ.

1 Gabellam an ſoluat cõmunitas ſi ipſamet eam pri-
uato vendidit.
2 Communitas gabellam vendens an ipſamet poſt-
ea ſoluat.
3 Exemptionem ſi concedat princeps vni de loco an
eius onus accreſcat alijs, vel decreſcat principi. nu-
mero 4.
5 Familia an intelligatur exempta exẽpto domino.
nume. 6. & 8.
7 Cardinalium familiares eximuntur à vectigali-
bus.
9 Familiæ coquere obligatus an teneatur ſi ea ſit ni-
mis aucta. nume. 11. & 12.
10 Molendini conductor, ſi nouam addat Rotam, an
pro rota augeat mercedem.
13 Familiæ appellatio quid contineat. nu. 15.
14 Domus quomodo intelligitur.
16 Vaſalli filij ſi ſeparatim habitent, an quiuis tenea-
tur domino ad operas.
17 Tallias ex priuilegio non ſoluens, an aucta poſtea
familia ſoluat.
18 Molendino impedito & reparatione egẽte ad quid
conductor teneatur.
19 Eccleſiæ firmarius vel colonus an ſoluat gabellam
vel tallias vel decimas, quas non ſolueret eccleſia,
numero 20.

Quæſtio CCXIII.

Dominus de Stiſsaco de

dit quoddam ſuum Molendinũ quibuſdã vocatis
de Serrez, cum pacto quòd tenerentur dare eidem
domino quotannis quinque ſolid. Turonen. & ter-
tiam partem meſturæ, farinæ, in eodem Molendi-
no moltæ, in ea non comprehenſa moltura blado-
rum accipientium, nec domini dantis, cui & eius fa
miliæ tenerentur gratis bladum molere. Qui qui-
dem accipientes vendiderunt Mathellino Bardot
prædictum Molendinum, qui propter penſionem
molturæ, & pecuniarum nõ ſolutam fuit cõuentus.
Quæritur an moltura bladorum ipſius domini ac
prædicti Bardot, qui ſucceſsit in locum primi acci-
pientis debeat deduci, per cuius bailletam deducen
da neç cõputanda erat in ipſa tertia parte eidem do
mino ſoluenda. Cùm ſolùm per depoſitionem te-
ſtium appareret tertiã meſturæ valere ac aſcendere
ad duas pipas pro parte domini.

Deciſio.

CHRISTI Benedicti,
ac intemeratæ, & glorio-
ſæ perpetuæ virginis Ma
riæ eius piç genitricis no-
minibus inuocatis, Amẽ.
Et videtur quo ad domi-
num, ꝙ in illa tertia parte
meſturæ per ipſum reci-
pientem ſoluenda nõ de-
beat computari, cùm ipſe dominus tam ex cõtractu
ſeu pacto, quàm de iure non teneatᷣ ſoluere, per tex.
1 in l. licitatio. §. fiſcus. ff. de publica. † vbi Dyn. quem
ibi ſequitur Barto. dicit, quòd ſi commune alicuius
ciuitatis, aut loci habebat priuilegium leuandi ga-
bellam ſalis vel vini, aut frumenti. Et illam gabel-
lam ſeu ius illius vẽdiderit & ceſſerit, ſeu in firmam
dederit certis emptoribus, quòd dicti emptores &
firmarij non poterunt exigere gabellam à cõmuni
poſtea ſal, vel vinum, aut frumentum ementi: quia
non poteſt dici, quòd vendiderit, niſi ius quod ha-
bebat. l. traditio. ff. de acquirẽ. rerum domi. ſed non
habebat ius exigendi gabellam à ſemetipſo: ergo
nõ intelligitur illud vendidiſſe. Et ipſos ſequuntur
Paul. de Caſtr. & Alber. de Roſat. in dicto §. fiſcus.
vbi dicit Alber. hanc quæſtio. vidiſſe ventilatam
Pergami. vbi impoſitũ fuerat vnum datium, quòd
quilibet recipiens pecuniam de camera communis
Pergami teneretur ſoluere denarium vnum pro ſo-
lido: commune recipiebat pro laborerijs vel alijs
neceſſarijs communibus: petebat cõductor, quòd
commune ſolueret: determinatum fuit ſecundum
ipſum, quòd commune nõ teneretur. & idem tenent
Bal. & Sali. in l. emptor. C. de hæredi. vel act. vend.
& Iacob. Rebuf. in l. j. verſ. Circa hoc quia hic. C.
de nauicula. lib. xj. & Bald. in conſil. xj. verſ. Tertiò
præmitto. vol. iiij. veruntamen fatetur pactum ſu-
2 per hoc initum eſſe validum: licet † contrarium
teneat ipſemet Bart. in dicta l. j. de nauicul. arg. not.
in l. j. §. ad municipum. ff. ad legem Falcid. & ſingu-
lariter in cõſil. ccxxvj. incip. Cauetur ſtatuto mon-
tis Polciani. quia poſito, quòd commune de iuris
rigore eſſet exemptum à ſolutione gabellæ, tamen
ſoluere debet, & ſe legi ſubmittere, ſicut Imperator
l. digna vox. C. de legi. & inſtit. de inoffic. teſta. in fi.
Et reſpondet Bartol. ad argumenta ſuprà adducta,
& ad §. fiſcus. dupliciter, vt ibi per eum. Sed præce-
dens eſt verior, & cõmunior. Accedat quod notat
Guil. de Cug. & Angel. in l. ſi vnus. §. item ſi pactus.
3 & Bal. ibi in §. ſed ſi generaliter. ff. de pact. † volen-
tes, ꝙ ſi rex Francorum ſeu alius princeps, comes,
baro, vel alius inferior dominus, qui ſingulis an-
nis conſueuit percipere ab hominibus loci ſui cen
tum annua, conceſsit immunitatem & exemptio-
nem cuidam ex ſuis hominibus, qui quotannis de
illa quantitate ſoluebat decem: ꝙ talis immunitas
ſeu exẽptio non præiudicat alijs de illo loco, ſed ſo
lùm ipſi domino terrç, ita quòd tantò minus capiet
de dicta ſumma & quantitate. Et idem Iaco. de ſan-
cto

cto Georg. in dicto §. item ſi pactus. nume. 5. & in
tract. de homagijs. in penult. quæſtio. incip. Pone,
ſereniſsimus rex, &c. cum ſeq. quæſt. vſque ad fin.
& idem Paul. in dicto §. fiſcus. & Sozi. in dicto con
ſilio lxxij. col. ij. verſ. Circa vltimam dubitationẽ.
4 vol. iiij. † Quamuis Bar. in l. ij. C. de apochis publ.
lib. x. velit contrarium, quòd reliqui de ciuitate te-
neantur. & Ioan. Andr. & Abb. Sicul. in cap. perue-
nit. de immunit. eccle. quando ab Imperatore talis
immunitas fuit cõceſſa. Et idem dico in rege Fran-
ciæ domino noſtro: ſecus ſi ab alio principe infe-
riore: Vide Lucam de Penna, in l. actores. ver. Vn-
de inducitur hæc lex. C. de exact. trib. libr. x. & ibi
Iacob. Rebuf. in princ. & Maſuerium in ſua Praxi,
titul. de tallijs ſeu collectis. fo. cij. col. j. verſ. Item do
minus poteſt concedere. & Deciſ. capellæ Tholoſæ
quæſt. cccxlix. & Andr. Barbat. conſil. xiij. in princ.
5 lib. ij. † Sed de familia domini videtur maius dubiũ,
ſi de ea facta non fuerit mentio, quòd non debeat
molere, per ea quæ notabiliter dicit Alber. de Roſ.
in l. hoc legatum. ff. de legat. iij. vbi per illum text.
dicit, quòd ſi ſtatuto cauetur, quòd poteſtas non te-
neatur ſoluere datiũ de his quæ pertinent ad vſum
ſuum. l. vinum. C. de vectig. teneatur ſoluere de his,
quæ pertinent ad vſum familiæ ſuæ. Et ita, & ma-
gis in ſpecie idem dicit in ij. parte ſtatutorum quçſt.
ccx. & ipſum ſequitur Sozinus in dicto conſi. lxxij.
in prima dubitatione. & idem Iacob. de Aret. in di-
cta l. vniuerſi. quem ſequitur ibi Alber. de Roſat. ex
6 quo text. non loquitur de familia. † contra gloſ. in
dicta l. vniuerſi. quæ (vt in l. cenſoria. §. j. ff. de ver-
borum ſig. & ibi idem tenet Alber.) tenet contra-
rium, quòd nõ teneatur pro familia ſoluere. in ver-
bo, proprium. quam ibi ſequitur Ioan. Fab. per tex.
in l. ij. §. j. & l. penult. §. j. ff. de vſu & hab. & ibi idem
tenet Alber. inducens ad plures quçſt. & idem gloſ.
in l. ſi publicanus. §. j. in gloſ. vlt. ff. de publica. Ta-
men Alber. de Roſat. ibi tenet contra gloſ. volens
tamen in princi. quòd ille tex. manifeſtè faciat con-
tra id quod vidit communiter fieri in curia Roma-
na. Nam Cardinales mittunt familiares ſuos ad fa-
ciẽdum prouiſionem & emẽdum bladum, vinum,
& alia neceſſaria pro eorum vſu: & ob eorum reue
rentiam cõmuniter nullus dominus exigit de tali-
bus vectigal. Vnde familiares volẽtes lucrari non
ſolùm neceſſaria pro vſu cardinalium & eorum fa-
milia, ſed multo plus emunt & exportant. Tamen ſi
de tali fraude appareret, locus eſſet pœnæ illius. §.
Et honorificum foret ſecundum Albericum domi-
nis cardinalibus ſi ſcriberent eorum epiſtolam, in
qua quantitas cõtineretur, vt dicitur in dicto §. Et
hic ego vidi pluries quæſtionem inter firmarios
grandis conſuetudinis Burdegalæ, & dominũ Car
dinalem de Albreto ſe exẽptum à ſolutione vecti-
galis viuorum, & aliarum rerum vſus ſui cauſa em
7 ptarum dicentem. † Et per Arreſtum fuit dictũ non
teneri. Et ſic tenet Barthoc. de Fir. in trac. ſuo de ga
bellis vij. parte quæſt. xj. qui allegat Bald. ita tenen-
tem in l. vſurpationem. C. de vectig. & commiſ. per
tex. in l. ſi quis pro vxore ſua. ff. de donat. inter vi-
rum & vxo. qui magis pungit, quàm in l. lege cen-
8 ſoria. † Tamen opi. gloſ. approbata per Ioan. Fab.
quæ videtur mihi magis æqua, quòd emẽs pro vſu
ſuo, & totius familiæ ſuæ, iuxta l. pronuntiatio. §.
familiæ. & l. familiç. ff. de verb. ſig. cum alijs. ſ. alleg.
non teneatur. Et ita ſe habet generalis conſuetudo,
quæ in vectigalibus ſoluendis attenditur, dicta l. ſi
publicanus. §. fin. & l. licitatio earum. & l. fi. C. eod.
9 † Et non ſolùm in vim pacti prædicti tenetur mo-
lere gratis ipſi domino & familiæ ſuæ, quæ tunc
erat, ſed etiã ſi poſtea eius familia magis aucta fue-
rit: quia fortè habuit decem filios, & quilibet eo-
rum alios decem: quãuis etiam ſi omnibus molat,
ipſi emphyteotæ expediat magis nõ habere, quàm
habere. Et idem in clybanario ſeu furnerio, ſeu pi
ſtore, qui accepit furnum, & coquere panẽ promi-
ſit. Et hoc de ſtricto iure, vt dicũt Petrus de Sanſo.
& Abb. antiquus in cap. quanto. de cenſib. Tamen
ſecundum ipſos eſt ibi prouidẽdum officio iudicis,
vt nõ vltra primam menſuram teneatur, & ad eam
reducatur per tex. in dicto cap. quanto. vbi eſt deci-
ſio mutatis veſtibus literæ, ſecundũ Anto. de Butr.
ibi, & in cap. cum canonicis. eod. tit. & c. ſuggeſtũ.
de decimis. Et iſtam quæſtionem diſputauit primò
Pileus in quæſtionibus ſuis quæſt. xlviij. quæ inci-
pit, paterfamil. & Iacob. Butr. in l. fin. verſ. Vltimò
hæc lex. C. de ſacroſanct. eccleſ. & Bartho. Brix. in
quæſtionibus dominicis quæſt. lj. aliâs l. inci. Qui-
dam paterfamil. vbi tenet, quòd non teneatur vltra
numerum familiæ antiquæ. Pro quorum opi. facit
tex. ſing. ſecundum Alber. de Roſat. in authen. hoc
ius porrectum. in l. non modus. C. de ſeruit. & aqua.
& quod not. ibi Cyn. Angel. & Alber. de Roſat. &
idem tenet Hoſtien. in dicto c. quanto. dicens, quòd
reduci ad primæuum ſtatum, niſi præſcriptum ſit,
cap. olim. eod. tit. & Ioan. de Imol. in cle. fin. col. x.
poſt princip. verſ. Item, quòd promittens coquere
panem. & latè Iaſon in l. quominus. in xxij. quæſti.
ff. de flu. vbi dicit hanc partem vltimã eſſe æquio-
rem, & in iudicio ſeruandam, quãuis prima in ſtri-
cto iure poſsit defendi. Et idem beatus Anto. in ſua
ſumma, in ij. parte. tit. xxij. cap. iiij. §. ij. in fi. & quod
not. Bald. & Salic. in dicta l. non modus. vbi etiam
ponit de ponte, quem nobilis promiſit intertene-
re. & quod not. Alber. de Roſat. in l. Rutilia Polla.
10 ff. de contrahen. empt. † ponens etiam, quòd ſi quis
cõduceret vnum molendinum cum quatuor rotis,
& pro qualibet ipſarum promiſit decem modios,
& poſtea conductor ibi aliam conſtruxit rotam, ꝙ
non teneatur. Sed in hoc contra Albericum tenet
Iaſon in dicta l. quominus. quæſtio. xxiij. quòd imò
teneatur conductor ratione quintæ rotæ de nouo
conſtructæ, tamen poterit repetere expenſas à do-
mino, per l. colonus. ff. locati. Vterq; poſſet dicere
verum: quia ſi loquamur in conductore ad tẽpus,
opi. Iaſonis eſt vera per tex. in dicta l. colonus. alias
ſi dominus nõ ſoluat expen. non tenebitur ſoluere.
Si verò in emphyteota & cõductore perpetuo, opi
nio Alberici eſt vera, quia eſt vtilis dominus. Et ſi-
milem diſtinctionem facit Iaſon ibi in xxiiij. quçſt.
in alio tamen caſu, quando molendinum eſt omni-
no diruptum, ac impetu fluminis deſtructũ. de qua

infrà dicam. Et prò ista opin. Iasonis facit decisio
Ioan. Andr. in addi. Spec. tit. de locat. versi. Quid si
colonus promisit in fundo conducto plantare vi-
neas, & dare quartam partem de vineis. Et si plan-
tauerit alias arbores, tenetur etiam dare quartam.
Et sequitur Iason in l. j. col. viij. post medium. versi.
Et per illam regulam. ff. solu. matr. Sed ibi ex obli-
gatione & in nouo molendino, siue promissione.
Quoniam ratione frequẽtioris vsus fuerat expres-
sum de vineis, ideo aliæ arbores cõprehenduntur.
11 †Et quo ad quæst. nostram, hanc vltimam partem
tenet etiam Ioan. Andr. in dicto c. quanto. & Guil.
Benedicti in repet. cap. Raynutius. in verbo, Et so-
boles quam gestabat in vtero. vers. similiter si quis
furnerius. nume. lv. de testamẽ. sequendo Cepolam
& Ias. in locis infrà alleg. qui tamen contrarium te-
12 nent, vt infrà dicam. †Sed Pet. de Ancha. in dicto c.
quanto. tenet primam partem, dicens quòd iura su-
prà allegata loquuntur, quando ex liberalitate siue
donatione tenetur molere, aut coquere panem. Sed
quęstio nostra est, cùm ex causa onerosa, scilicet ali-
quo dato vel promisso obligatio est contracta. &
ista fuit ibi limitatio Innocen. Vnde sibi imputan-
dum, qui familiæ se obligauit. Naturaliter enim se-
cundum Pet. de Ancha. familia, populus, collegiũ,
& similia recipiunt diminutionem & augmentum.
& ibi idem Abb. Sicul. Vnde promissor quod na-
turaliter cõtingit, cogitare debuit hoc euenire pos-
se: aliâs sibi imputet. l. si quis domum. ff. locat. &
Alexan. in consi. clxxviij. in occurrenti casu. col. ij.
versi. Ad idem. vsq; ad finem. lib. ij. & Iacob. Rebuf.
in l. vna. C. de priuileg. corpora. vrb. Ro. lib. xj. ver.
Facit quòd si concessum est hominibus alicuius ca-
stri vel ciuitatis, quòd possint recipere vel scindere
ligna in nemore domini, & deinde veniãt ibi multi
habitãtes, ꝙ possint capere. l. forma. §. quanquàm.
ff. de censib. l. j. §. permittitur. ff. de aqua quotidia. &
æstiua. quia hîc dominus poterat cogitare, ꝙ cre-
sceret. l. cùm vnus. §. fi. ff. de alimẽ. & ciba. præstan.
& l. si seruitus imposita. ff. de seruit. vrb. prædi. cum
13 alijs per eum alleg. † Vnum tamen dicit super hoc
casu Petr. de Anchar. quòd familia dicatur respectu
omnium, qui morãtur in vna domo. Vnde si tales
filij se diuiserint, & habitandũ in alijs domibus con
tulerint, non tenebitur promissor talibus molere
vel coquere, arg. l. tria onera. ff. de excus. tuto. Licet
enim nomẽ familię habeat multas significationes.
l. pronuntiatio. §. familiæ. ff. de verb. signi. Ideo in
casu nostro in quo de molendo & coquẽdo panem
agitur, ad habitantes in eadem domo & sub guber
natione eiusdem patrisfamilias refertur. & facit se-
cundum eum. l. fi. C. de verb. sig. & ibi Iason. col. ij.
post medium. Et quod not. Bart. in l. j. ff. de cloacis.
14 vbi dicit, † quòd aliquid fit in hostio intra clausu-
ram domus, dicitur factum in domo. l. j. §. in flumi-
ne. ff. de flumi. & l. j. §. inspiciẽdo. ff. de ventre inspi.
cap. mulieres. de iudi. libro vj. & cap. j. de stat. regul.
eodem libr. & idem Alexan. in dicto §. j. de cloacis.
in addi. & singul. Andr. Barbat. in clemen. causam.
fol. cxix. col. iij. in princip. vers. Ex ista glos. potest
decidi quæstio. cum tribus col. seq. vbi allegat tex.
in l. quid sit fugitiuus. §. apud Celsum. & ibi Bal. &
Cepol. ff. de edil. edict. in verbo, sub vna claue tota
eius esset habitatio. & alleg. etiã Angel. in dicto §. j.
qui secundum eum dicit ibi esse casum singul. non
15 ponderatum ab aliquo, † quòd habitantes sub ea-
dem clausura dicuntur de eadem familia, quòd di-
cit esse notandum pro fratribus habitantibus sub
eadem claue, vt dicantur de eadẽ familia. sed Ange.
meus non legit illum titul. nec librum v. ff. noui.
sed fortè voluit eum allegare in l. satis. in fin. ff. de
in ius vocan. vbi ad hoc allegat tex. & glos. in l. sta-
tue. ff. de verbor. sign. & §. sed si ab hostibus. instit.
quibus modis ius patr. potest. sol. prout Barbat. di-
cit eum allegare. Vnde dicit etiam Bald. in additio.
Specul. tit. de censib. vers. In æstimo. quod sequitur
Thom. Parpa. in l. placet. fo. v. col. ij. post medium.
vers. Istam decis. magis. C. de sacrosanct. eccle. quòd
filij siue simul, siue seorsum habitent, habentur pro
vno fumante tantùm. quod dicit Bal. in l. ij. versic.
Et est hîc arg. C. de libert. & eorum libe. procedere
etiam si pater habitet in rure & filij in ciuitate: sed
hæc vnitas prouenit, secundum Bald. in dicto §. si
pater. ex patria potestate, ergo secus mortuo patre.
de quo latius dixit in quæstio. incipiẽ. Sed quid de
16 quæstione quæ nobis euenit. †Et circa vltimum di
ctum Petr. & Bald. quando filij alicuius vasalli vel
alterius subditi, qui tenebatur domino ad certa ser-
uitia & operas sunt separati, quilibet teneatur. po-
nit Spec. in tit. de feud. §. quoniam. in ix. quæst. plu-
res distinctiones, aliter non cõcludendo. & ibidem
Bal. transit cum eo. Sed Iacob. de sancto Georg. in
tract. de Roydis seu operis. col. j. vers. Nunc formo
vobis quæstionẽ, quæ sæpe contingit in terris no-
bilium. distinguit aliter: aut operæ seu Roydæ de-
bentur ratione alicuius mansi vel aliquorum præ-
diorum: quia certæ operæ sunt assignatę super ipso
manso vel prædijs, & tunc ille ad quem transeunt
prædia, tenebitur ad ipsas operas: Aut operæ vel
coruæ apud nos appellatæ debẽtur ratione homa-
gij seu ratione personæ obligatæ ad homagium, &
tunc quilibet filiorum tenebitur insolidum etiam,
quando habitant diuisim & separatim, pro quo al-
lego tex. sing. in l. diximus. §. si pater. ibi, cùm onus
vni domui non separatis attingit. ff. de excus. tuto.
& ibi Alber. de Ros. & Bald. Sed quomodo cogno-
scatur, an operæ debeantur ratione prędiorum, an
verò ratione homagij, deprehẽdi potest secundum
eum ex visione consignamentorum seu denombra
tionum, quæ fiunt in manibus domini. Et per istud
vltimum dictum Pet. de Ancha. Ias. & Iaco. de san-
cto Georg. fuit decisa alia quæst. in curia de rectore
seu vicario perpetuo sancti Asterij Petragoricen.
diœcesis, qui cõtra quosdam suos parochianos pe-
tebat se manuteneri in vim certæ transactionis &
laudabilis præscriptæ cõsuetudinis in perceptione
vnius bucelli frumenti, quod vnusquisq; habens &
tenens domum, & familiam quantũcunq; amplam
sibi soluere tenebatur. Cõtra quem rei opponebãt,
quòd fuerant separati & seorsum ab antiqua domo
& familia (quæ soluebat tantùm dictum bucellum
frumenti, habitantes: quare ipsi soluere non tene-
bant

bantur, & imò tenentur dicto §. si pater. ex quo se-
cundum morem & consuet. super hoc obseruatam
diuisim & separatim partem & portionem habẽtes
viuunt, & aliâs cõsului. ꝓ quo facit quod dicit Bar.
in l. cùm ratio. §. si plures. ibi, tot possessores. & ibi
Alber. de Ros. ff. de bo. damna. & Bart. in l. qui fun-
dum. §. cohæredes. in fin. ff. ad legẽ Falc. & Hipoli.
in sing. cxxxiiij. & Cepola. in tract. de seruit. titul. de
furno. Vnde per Senescallum seu eius locumtenen-
tem fuit eidem rectori adiudicata recredentia, quæ
tandem per Arrestum latum die xx. mensis Septem
bris, aut Octobris, anno domini M. D. XXII.
Parlamento ex ordinatione regia sedente cõfirma-
ta extitit, licet Iaco. Rebuf. in l. hac nostræ mansue-
tudinis. C. de pręposi. sacri cubiculi. lib. xij. velit, ꝙ
si rex concessit alicui militi capere de lignis forestę
ad vsum domus suæ, ꝙ quilibet hæredum poterit
capere pro sui indigẽtia, vt ibi per eum. Sed dictum
Petr. est verius, & ita tenent Dyn. & Alber. de Ros.
in l. cui fundus. ff. de condi. & demonstr. & Iason in
dicta l. quominus. in dict. quæst. xxij. vers. quinto. &
in dicta l. fin. C. de verb. sig. col. ij. & conclusionem
Petr. de Anchar. tenuit Alber. de Ros. in dict. authẽ.
hoc ius porrectũ. col. v. vers. Vnam aliã pulchram
quæst. de sacrosanct. eccle. qui pro hac parte allegat
tex. in l. si seruitus ita imposita. ff. de serui. vrb. pręd.
& Abb. Sicul. in dicto cap. quanto. in fin. & latè ibi
Anto. de Butr. post prin. vers. Declaremus decreta-
les. vbi etiam ponit de capiente feudum, & promit-
tente modo & forma prædictis. & idem tenent ibi
Ioan. Andr. & de Zabarel. in quæst. vlt. & Hypoli.
de Marsil. in sing. cxxxiiij. incip. Tu scis, ꝙ propter
sterilitatem. circa medium. latissimè Cepola Vero-
nen. in tit. de seruit. vrb. præd. cap. l. in quæst. v. vbi
pro vtraq; parte argumẽtatus est. Postea distinguit
quãdo promissio fuit facta sub nomine vniuersali,
vt pro me & familia mea, & tũc in omnibus sequit̃
Petr. de Anchar. Et idem quando eadem promissio
fuit facta sub nomine generali, scilicet mihi & o-
mnibus liberis meis siue in perpetuum, siue ad tem
pus fuerit facta. Si verò sub nomine particulari, pu
ta mihi & duobus filijs meis, & tunc etiã non habet
dubium secundum eum, quia non egreditur perso-
nas nominatas: quia limitata dispositio limitatum
produxit effectum. l. in agris. ff. de acquir. rer. domi.
Et hanc conclusionem dicit esse veram, quando fit
augmentum vel diminutio liberorum per natiuita
tem vel mortem eorum: secus si cresceret familia ex
aliquo casu accidẽti: puta quia quis creatus fuit mi-
les vel superuenit sibi hæreditas opulenta (& istud
bonum est: sed fieri miles, aut doctor est parũ vtili-
tatis, licet multum sit honoris) & propter illã pin-
guem hæreditatẽ inceperit tenere maiores siue am-
pliores seruitores & ancillas, iuxta l. sed & si lege. §.
si quis re sua latius vsus sit contemplatione delatæ
sibi hæreditatis. ff. de peti. hæred. Et quod no. gl. in
authen. vt iudi. sine quoquo suffrag. §. cogitatio. in
verbo, largioris. colla. ij. quia de isto non potuit pi
stor seu furnarius, nec multor seu monerius verisi-
militer cogitare, ergo nõ tenetur. l. cùm Aquiliana.
& l. qui cum tutoribus. ff. de transact. cum alijs per
eum alleg. sed in hoc Alber. de Ros. videtur tenere
contrariũ in l. si opus quod quis. ff. quod vi aut clã.
ꝙ si tempore priuilegij quis nõ erat multum diues:
sed postea locupletatus est, ꝙ pro eo quo fuit locu-
pletatus non teneatur: sed gaudeat eodem priuile-
gio, quia ad ipsum augmentum priuilegium exten
ditur secundum ipsum, per illum tex. sed ipse loquit̃
in immunitate alicui concessa non soluendi colle-
ctas, vt ob augmentũ non teneatur, quod multum
facit pro scolaribus & doctoribus vtriusq; iuris, &
etiam facultatis medicinę Montispesulani immuni
tatem nõ soluẽdi talias ex priuilegio principis ha-
bentibus, quòd propter augmentum & acquisitio-
nes bonorum non teneantur aliquid soluere: Sin
autem simpliciter sub modo indefinito, quia pro-
misit mihi & filijs, tunc credit Cepola, ꝙ censeatur
tacitè actum de filijs, qui erant tẽpore promissionis
& contractus, quia de futuris in dubio non videtur
actum secundum propriam significationẽ verbo-
rum, d. l. si seruitus. ibi humanius est. ff. de seru. vrb.
prædi. Sed videtur idem esse quando indefinitè si-
cut vniuersaliter aut generaliter esset promissum,
cum indefinita æquipoleat vniuersali. l. si pluribus.
ff. de legat. ij. & Dyn. in rubr. de reg. iur. fo. iiij. versi.
Circa secundum. cum alijs infinitis ibi alle. in addi.
lib. vj. cogita. Et idem Iac. de sancto Georg. in tract.
feudo. in verbo, & cum molendinis. in vlt. quæsti.
incip. Vlterius quæro. sequitur Cepolam. vbi par-
tim arg. Cepol. pro vtraq; parte adducit cum distin
ctione sua de verbo ad verbũ. Item ex parte rei al-
legabatur molendinum fuisse ob causam & impe-
dimentum inundationis seu diluuionis aquarũ mo
lere per certum tẽpus impeditum, ratione cuius di-
cebat se non teneri pensionẽ soluere: licet clarè non
probasset. Et posito ꝙ probasset, nihilominus tene
batur soluere. Et voluit Ioan. Andr. in addi. Spec. in
tit. de loca. §. postꝗ. vers. Sed quæritur. in addi. ma-
gna incip. Habita &c. sequitur si non cõstruant. cir-
ca medium. ibi, propter quoddam verbum. vbi re-
fert Bar. Brix. in quæst. xxj. ponentem hanc quæst.
quam nõ inueni, & arguit pro vtraq; parte & tan-
dem soluit sequendo Brixi. qui etiam sequutus fuit
pileum in quadam quęst. quæ est xx. incip. Quidam
Parisiẽ. ꝙ teneatur soluere pensionẽ domino, cùm
iste contractus fuerit factus gratia vtriusq;. sed con
trarium sentit Ludo. de Ro. in consi. ccccxvij. in ca-
stro dirupto. & respondet ad Ioan. And. vt ibi. licet
autoritas Io. And. sit maxima, imò suprema secun-
dum eum & verum dicit: tamen non fuit originalis
opi. Ioan. An. vt patet intuenti. ea quæ dici possunt
cum Abb. Sicul. in ca. vergentis. de hæreti. circa fi.
quòd Ioan. And. raro habet opi. saltem non proba
bilem. Sed hic sua opi. habet probabilitatem, vt j.
dicam. & contrariũ eius adducit Abb. de Ioã. And.
tenuit Lappus in disputa. inci. Papa specialem, &c.
dicens Ioan. And. habuisse mirabilem grauitatẽ in-
genij, & redarguit doctorem quendam dicentem in
c. potuit. de loca. Ioã. And. habuisse erroneam opi.
cùm opiniones Ioã. And. procedant ex fonte iuris.
Et ideo secundum Angel. in l. si certis annis. C. de
pact. Ioã. And. est deferendum, quoniam iuris Spe-

culum fuit. Et Bal. in c. cũm olim. de re iudi. dicit, ꝙ vbi [illegible] Ioan. And. non vult recedere à fun[illegible] [illegible] etiã refert Frã. Cort. in cõsi. j. col. iiij. ver. [illegible] vlterius progrediar. & Ioãnes de Ri[illegible] primo lib. interpretat. cap. inter cæteras. in prin.

18 de rescrip. [illegible] † [illegible] Iason in d. l. quominus. in [illegible] quæst. distinguit, vt [illegible], aut loquimur in conductore, aut in emphyteuta. Primo casu si quis cõduxerit molendinũ, quod postea est destructum & indiget reparatione, & magna impensa. Certè ille conductor nõ tenetur ad pensionem nec ad talem impensam sed ipse dominus. & sing. tenet Bal. in consi. [illegible] incip. Verba [illegible]. vol. [illegible] si conductor talem impensam fecerit repetit eã à domino. tex. est in d. l. colonus. in prin. & ibi gl. & Bar. [illegible] cum alijs per eum allegat. Aut loquimur in emphyteota, & tunc aut molendinum nõ est in totum destructum, sed quidẽ eget magna reparatione aliàs molere non posset, & tunc clarum est, ꝙ ad talem impensam tenet emphyteuta, cũm habeat vtile dominium in re. ita tenet Bal. in l. j. in v. differentia. & ibi Iason. C. de iure emphyt. & Alber. in l. ij. eod. tit. Et in tract. statu. in j. parte. quæst. cxxxvj. Si autem molendinum esset penitus & in totũ destructum, ita ꝙ esset opus facere aliud de nouo, an tunc teneatur emphyteota facere, & si non faciat, an saltem teneatur soluere pensionẽ solitam: & iste passus est secundum eum magis dubitabilis. & concludit ꝙ teneatur, vt ibi per eum, vbi ponit de domo [illegible], licet nõ allegat Ludo. de Ro. in cõsi. [illegible] alleg. hæc fuit opi. Io. And. qui loquitur in illo, qui accepit sub pensione annua vel censu ecclesiæ soluẽdis. sed aliud membrum distinctionis Ias. de cõductore ad tempus non attingit. Et hæc sufficiant de primo membro quo ad dominũ. Quo verò ad ipsum accipientem, & eius successorem particularem videtur etiam deberre deduci, & non cõputari in ipsa tertia parte mesturæ, ex quo ita conuentum est tempore bailletæ & traditionis, tamẽ testes qui illud molendinum tenuerant, cõmuniter deponebant, ꝙ tertia pars mesturæ, eidẽ domino cõpetens pro ix. annis proximè præteritis bene quolibet anno ad duas pipas ascendebat, cõsiderato tẽpore bailletæ, & viso tẽpore præsenti, quo magis creuit, & auctus est populus. Et sic sunt maiores molentes, igitur aliâs si non fuisset dictum, fortè cõputaretur eius moltura in illa tertia parte, per ea quæ s. dicta sunt. Tũ quia persona loquẽtis in generali sermone cõtinet. l. Paulus. §. fi. & ibi Bar. ff. de pig. nisi alia causa impediat. l. inquisitio veritatis. C. de sol. & tenet Bar. & Albe. in d. l. j. ff. de [illegible]. vt si quis concesserit turrim tenendam cõtra omnes, ꝙ nõ intelligit, cõtra ipsum cõcedentem. & idem Alber. de Ros. in l. frater à fratre. col. ix. vers. Ex prædictis potest colligi. cum seq. ff. de [illegible], in [illegible], & ibi idem Bald. & in l. j. q. xxiiij. [illegible] & Iac. de San. Georg. in quæst. [illegible]. & in tract. de feud. vel secundum ipsum licet in generali sermone non cõtineatur persona loquentis verũ in [illegible] [illegible] in onerosis. l. venditorem. ff. de [illegible]. quia verba intelligenda sunt secundum verba cõtractus. l. inter stipulantẽ. in prin. ff. de verb. obl. quod facit, vt inquit Bar. ad multas quæstio. & idem Alber. de Ros. in d. l. inquisitio. & Iason in d. l. frater à fratre. in lect. col. vj. vers. Inducitur iste tex. cũ alijs per eũ alleg. & ibi Frã. de Are. in ij. not. in fi. & Spec. & Bal. in tit. de immuni. eccle. in fin. & idem Ias. consi. xx. in presenti cõsultatione. vol. j. & Alex. in l. quia tale. col. ij. ver. Ex prædictis. ff. solu. ma. vbi allegat Fede. de Sen. in cõsi. cxj. incip. Quærit an rustici. quod nõ potui inuenire. & Phil. Decius in l. in omnibus. nu. ij. ff. de reg. iur. qui se remittit ad eius consi. xlviij. & Barthol. de Fir. vbi s. quæst. viij. vbi hoc intelligit in ordinarijs gabellis & non in extraordinarijs ad quæ non tenerẽtur firmarij: quia habens priuilegiũ aliquid nõ soluendi, si illud cedat alteri, non transit, vt tenet Dyn. quem ibi sequuntur Bar. Albe. de Ros. & Paul. de Cast. & Moder. in d. l. licitatio. §. fiscus. cum §. mercatores.

19 † vbi volunt, ꝙ si ecclesia Romana, quæ habet salinas in Romandiola, & illas vendiderit seu in firmam & censum dederit. Et illi firmarij postea portent sal per ciuitates Bononiæ vel Fauẽtiæ, in quibus exigebatur gabella de his quæ portabantur, & ipsi recusent soluere gabellas dicẽtes se emisse ab ecclesia, quæ soluere nõ tenebatur, de. præsenti. & ibi gl. & Hosti. de censi. ergo nec ipsi, qui succedũt loco eius: tamen decidunt ꝙ tenentur soluere per illũ tex. qui est sing. quando si quis emit seu acensauit à fisco, licet fiscus vel ecclesia non teneatur talibus firmarijs ad vectigal, tamẽ emptor siue firmarius tenetur, vt ibi & plenè per Barth. de Firmo in tract. de gabel. in vj. parte. q. viij. & Soci. in dict. consi. lxxij. versi. Circa secundam dubitationẽ. & Ioã. Fran. de Ripa. lib. ij. respon. cap. xxij. nu. xij. vsq; ad fi. vt videt tex. in l. vna. C. quib. muner. excus. hi qui post impletã militiam lib. x. & ibi Io. de Plat. Iac. Rebuf. vbi conducẽs rem à fisco, licet ei cõpetat immunitas. l. semper. §. cõductores. ff. de iure immu. tamen non cõpetit cõductori, qui non vtitur eodem iure, sed ibi loquatur in cõductore, qui habet ab muneribus personalibus & realibus: quia istud est priuilegiũ personale quod non transit in emptorem vel firmariũ. l. j. §. quod si ante. ff. de colla. bono. & tenet Bart. in dicto consi. cxxvj. in fi. & in l. Paulus per procuratorem. in fi. per illũ tex. ff. de acquir. hæred. & Ange. in l. vectigalia. C. noua vectig. impo. non po. cum alijs alleg. per Alex. in addi. ad Bar. in d. §. mercatores. & Sali. in d. l. vniuersi. de vectig. cõmis. Tamen secus videtur, secundum Bald. in consi. xxxj. incip. Statuto ciuitatis Astensis cauetur. vol. iij. in cõtractibus [illegible] cum ecclesia quis per indirectum esset contra libertatem ecclesiæ. Nam tamominus ecclesia venderet rem suam, quãtum est illud onus. pluris enim venditur res libera, ꝗ res onerata. l. si venditor. in fin. ff. de seruis exportã. tamen alia opinio est cõmunior, quam sequitur Iason in authent. quas actiones. col. penult. vers. Quid autem e cõtra. de sacrosanct. eccl. & Fran. Lucani. in tract. de priuileg. fisci. in xvij. q. iiij. principalis quæst. & Lucas de Penna in l. j. col. ij. versi. Non mutetur. cum seq. col. C. de imponen. lucra. descript. lib. x. & Guido Pap. in sing. cclxxiij. §. laicus. & pro ista decis. facit

ꝙ

ꝙ licet ecclesia sit exempta & non teneatur soluere decimas de terris, quas proprijs manibus excolit. tamen coloni & cõductores eius non sunt exẽpti, vt per Imol. in cle. j. de deci. & per Abb. in c. tua nobis. de deci. & sing. Soci. in cõsi. xciij. vol. iij. nisi secundum eum habeant priuilegiũ, quòd de terris & possessionibus domus eorum, quas alijs traderent excolendas possent decimas percipere & habere quas coloni, qui eas excolent soluere alijs tenerentur quia tunc essent exẽpti, vt ibi per eum. Sed quãdo princeps gratiam & immunitatẽ à solutione gabellarum faciat aliquibus, ꝙ princeps tenetur firmarijs deducere, vt sing. tenet Paul. de Cast. in d. l. licitatio. §. res exercitui. & Soci. in dicto cõsi. lxxij. in vlt. volu. ie. & ita vidi hoc, anno domini M. D. XXIX. Et ita fuit conclusum in curia pro dicto domino contra præfatum Bardot visa depositione testium duas pipas pro tertia parte [illegible] dentium. Et latum fuit Arrestum, die [illegible] Iulij, anno domini M. D. XXII. Processum reportante domino Rogerio de Candeley, [illegible] [illegible] ac bonæ cõscientiæ viro, & recto iudice, cuius anima requiescat in pace, Amen.

Summæ.

1 Communi nomine seu cõmunibus pecunijs empta res an sit semper cõmunis, num. 1.

3 Feudũ si duo fratres pro se & liberis suis accipiant, pars vnius accrescit liberis alterius.

4 Donans Titio, aut Mæuio, videtur vtriq; donare.

Quæstio CCXIIII.

Rex illustris & regina Na

uarræ pro gratuitis seruitijs eis per Nicolaum & Iannotũ de Lartiga fratres, & in bonis cõmunes factis donauerunt medietatẽ [illegible] [illegible] paruorum summa eisdem fratribus, & eorum superuiuenti videlicet notariatũ seu graffariatũ curiarũ de villa Noua, de quercu & de perquerio, ac etiã graffum seu tabulariũ Senescallię, & iudicis de Marsan, quæ summa & pretium bene valebat prouentus & reuenutũ ipsorũ: Et voluerũt domini rex, & regina præfati, ꝙ post eorũdẽ fratrũ mortẽ prædictos notariatus & graffariatus venire debere ad filiũ prędicti Nicolai, & postea ad filiũ ipsius Iannoti successionis ordine inter eos seruato. Contigit dictũ Nicolaum decessisse relicto Bernardo eius filio, qui tandem venit ad diuisionẽ, & partagiũ bonorum cum præfato Iãnoto eius patruo. Et de dictis graffarijs [illegible] & inter eos [illegible] fuit, ꝙ eosdem greffos & notariatus alternis annis gauderent & possiderẽt. Euenit ꝙ Bernardus prędictus etiam ab humanis relicto filio nunc actore relicto. Quod [illegible] Iannotus prædictus [illegible] graffariatus, & notariatus iam dictos in vim donationis, aut venditionis ordine successiuo tanq; vltimũ denominatis in ipsa donatione peruenisse. Eosdem greffos & notariatus domino de Alebreto nongentis paruis scutis vendidit. Quorum partem mediã filius Bernardi nepos q; Nicolai petijt. Et præfatus Iãnotus dicit non teneri. Quæritur quid iuris?

Decisio.

1 CHRISTI Benedicti, ac intemeratæ, & gloriosæ perpetuæ virginis Mariæ eius pię genitricis nominibus inuocatis, Amẽ. Et videtur, † quòd nepos Nicolai actor habere debeat medietatẽ dictorum nongentorum scutorum. Primò, quia dicti graffariatus & notariatus fuerũt cõmuni eorum nomine empti ex cõmunibus pecunijs, & durante cõmunitate, ergo cõmunes: quærit quod cõmune est, meũ est. l. si ut [illegible] §. [illegible] alt. & ibi Bar. Alex. Soci. Ias. & Lancelo. [illegible] ff. de leg. j. & de natura & substãtia diuisionis est, ꝙ res sit communis. l. j. ff. cõmuni diuid. aliàs diuidi non potest. arg. l. decẽ. ff. de verb. obli. & l. manumissiones. ff. de iusti. & iur. Posito etiam, ꝙ per vnũ ex ipsis fratribus pretiũ de propria pecunia solutũ & numeratum fuisset, postq; fuerunt cõmuniter & nomine cõmuni ipsorũ empti, & ambo in possessionẽ missi, tex. est quem faciunt ibi Bar. & Doct. sing. in l. [illegible] C. pro socio. & Ludo. de Ro. in sing. [illegible] & tex. in l. traditio. §. fi. de acquir. rerũ do. & not. Bar. Bal. & Sali. in l. si patruus. C. cõmu. vtriusq; iudi. & Bar. & Flor. in l. cõmuni diuid. in prin. ff. cõmuni diuid. & Bar. in l. Titium aut Mæuiũ. § alteri. ff. de admi. tut. & Bal. in l. si vt proponitur. ad fi. C. de rei vend. & dixi in § iiij. in vlt. q. de confiet. matr. & And. Barb. in consi. xxij. vol. j. & Alex. in consi. lxxvij. in prin. lib. vj. Et de iure Lombardorum, quando quis fratrum emit feudum tenetur cõmunicare alijs, vt in Lombarda. de succes. l. si fratres. & ibi dixi. quam. l. allegat Accurs. in c. j. de benefi. fratris. & facit l. fundus ille. ff. de cõtrahẽ. empt. & Bal. in cõsi. ccxc. incj. Domina Agata. vol. ij. Alb. de Ros. in d. l. cum duobus. §. si fratres. ff. pro socio. & And. Barb. in cõsi. x. vers. Capio tertiã hæsitationẽ. lib. iiij. quare illud diuidendum est, vt d. l. si patruus. & per totum. C. & ff. cõmuni diuid. & famil. Et ita propter nõ facilem diuisionem cõuenerunt, vt alternis fruerentur annis, & gauderent dictis graffariatibus. l. huiusmodi. §. fi. ff. de leg. j. & ibi per Doct. s. alleg. & Fran. Curt. in consil. xxv. col. vlt. cum alijs plenè per eos alleg. in tract. clauium. fo. xiiij. col. ij. ergo nõ poterunt alienari, nisi pro parte. l. j. C. si cõmunis res pig. data sit. & l. ij. C. cõmuni diu. & l. si fratres. C. cõmu. vtriusq; iudi. & l. falso. C. de cõmuni rerũ alie. Et sic per hoc pactũ in diuisione factũ censetur recessum à primo pacto, & cõuentione in ipso cõtractu inter vẽditores & emptores habita. l. tempore cõtractus. & ibi per Bal. & Sali. C. de pact. inter emp. & vend. & l. pacta nouissima. C. de pact. ꝙ [illegible] [illegible] licere, pro quo faciunt not. per Doct. in l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de verb. obl. Tum quia si in diuisione [illegible], quòd aliquid remaneat cõmune, & quòd nõ debeat diuidi, ꝙ tale pactũ valet, secundum Phil. Corn. in cõsi. xcv. vol. iiij. & illud erit cõmune, & si vẽdatur, pretiũ erit cõmune, vt voluit

Alex.in conſi.lxxxiij. nu.xvj. vol.vj. Et hoc etiam
quia per antea fructus ſeu prouẽtus ipſorum erant
cõmunes, & in cõmunitate bonorum ipſa durante
reponebantur & cõmunicabãtur. Ergo pretiũ,quo
fuerant empti vel ſaltẽ illud,quo fuerunt nunc ven
diti,cùm remanſerint adhuc diuidẽdi erit cõmune,
& ſic diuidendum. l.ſi ſoror.& ibi per omnes. C.de
collat.& l.j.& l.filiæ.C.famil.erciſ. vnde cohæres,
qui vendidit rem hæreditariã tenetur ad partẽ pre-
tij recepti, vt tenet gloſ.& Docto.in l.hæredes. §.ſi
vnus.in verbo,non poſſunt.ff.eod.ti. pro quo tex.
& ibi amplè gloſ.& Bar.Bal.Ang. Paul.de Caſt.&
Sali.in d.l.in familiæ.poſtꝗ enim hæc officia graf-
farij,aut alia officia etiã à patre vni ex filijs empta,
debet eorum pretium cõmunicari. l.omnimodo.§.
imputari.& ibi per Cy.Bar.Bal.Ang. Sali.Paul.de
Caſtr.& Iaſon.C.de inoffi.& l.fi.verſ. De alijs verò
perſonis.ibi memorialibus.eo.ti.ſecus in dignitate
ſilentiarij ſeu ſenatoris, ſiue cõſiliarij Parlamẽti,vt
d.§.imputari.& dixi ſ.in quæſt.x.incip. Ioã.Raph.
Nec obſtat,ꝙ dicitur præfatos regẽ,& reginam fe
ciſſe ob grata ſeruitia eis per ipſos fratres impenſa
donationem vel venditionẽ : quia illa verba non
alterant venditionem ſeu naturã venditionis verę,
per not.per Doct.in l.ſi donatione.C.de colla.arg.
l.emptor.C.plus valere quod agit. & l.ſi donatio-
nis cauſa.C.de cõtrahen.empt.& l.cùm ex ea. C.de
tranſact.& vtrobiꝗ per Bal.& Sali. & Iaſon.in d.l.
cùm ex ea.quemadmodũ dicimus in permutatione
in qua interuenit aliquod pretiũ, ꝙ ratione maio-
ris pretij erit vẽditio,vt per Bar.Ang.Alb.de Roſ.
& Io.de Imol.in l.Ariſto.ff.de dona.& per Io.And.
& vtrunꝗ Sicul.in c.ad quęſtio. de rerum permuta.
& latè dixi in §.xviij.col.iij.de cõſuet.feud.li.cõſue.
Biturigum. & Iac.dę ſancto Geor. in tract.de Roy-
dis ſeu operis.col.ix.verſ.Sed an præſuppoſito ſta-
tuto. Et hic pretiũ correſpondebat valori ſeu pro-
uentibus graffariorum & notariatus,vt probatum
fuit,ideo cenſeturvera emptio,vt eſt glo.ſing.in l.j.
§.j.in verbo,agẽdo. ff.de ſuperficieb. quam allegãt
pro ſing.Bal.Sali.& Iaſon in l.ex cõuentione.C.de
tranſact.quia vbicunꝗ fit mentio de pretio,intelli-
git in dubio,ꝙ ſit emptio.l.fin.C.de prædijs curia-
lium.lib.x.& tenet Cardi. Alex.in dict.c.j.col.ij.in
prin.de benefi.frat.ſed vbi graffaria fuiſſent cõceſſa
eis tanꝗ benemeritis : tamen eſſent in eiſdẽ tuendi
& defendendi,vt not.Bal.in l.ij.per illum tex. C.de
legibus.& per gl.in l.ij.C.de fund.& ſalti.rei domi.
2 lib.xj.& Alex.in conſi.xj. nu.xj. vol. vj. igitur † ex
aduerſo videt, ꝙ nihil habere debeat dictus actor,
& ꝙ totum lucro eiuſdẽ Iannoti cedere debeat viſo
emptionis dictorum graffariorum inſtrumẽto,po-
ſito ꝙ prædicta in contrariũ allegata fuiſſent vera:
quoniã quilibet eſt moderator rei ſuæ. l.in re man-
data.C.manda.& in traditione potuerunt donato-
res,aut vẽditores quam voluerunt imponere legẽ,
vt l.legem.C.de donat.& in l.legẽ quam dixiſti.&
ibi Bart.Bal.Angel. Sali.Alex.& Iaſon.C.de pact.
Contractus enim ex conuentione partiũ vim acci-
piunt.l.j.§.ſi cõuenerit.ff.depoſit. Sed clarũ eſt,ꝙ ex
ipſo cõtractu emptionis,in quo facta extitit ſubſti-
tutio ſeu potius cõditio appoſita ſuccedẽdi in offi-
cio notariatus & graffariorum,ſcilicet de Nicolao
fratre in dictũ Iannotũ fratrem, & de filio Nicolai
in filiũ ipſius Iannoti duntaxat,ius ipſorum graffa
riorum fuit quęſitũ Iannoto tanꝗ vltimo ex nomi
natis ſuperuiuenti.l.j.& ij. & l.quoties.C.de dona.
quæ ſub modo vel cõdit.& iurib.ſ. alleg. cum alijs
infinitis per me alleg.in cõſi.xcij.incip.Viſis dona-
tionis inſtrumẽto.quia talis cõuentio potuiſſet fie-
ri inter ipſos fratres etiam de alienis bonis quę ad
ſuperuiuentem veniſſent,aut aliud ſimile pactũ,de
cõſenſu tamẽ illius domini.l.fi.C.de pact.& ibi per
omnes. Ergo nepòs Nicolai filius Bernardi nihil
iuris in prędictis graffarijs & notariatibus vel pre-
tio eorum pretẽdere poteſt,aliâs verba,ꝙ veniant
ad ſuperuiuentem de nihilo operarentur, & fruſtra
appoſita eſſęnt,quod eſſe nõ debet.l.ſi quãdo. ff.de
legat.j.& c.ſi papa.de priuileg.lib.vj. quia ſi in con
tractu ſocietatis fuerit cõuentum, quòd ſuperuiuẽs
ſuccedat præmorienti,intelligitur ſi decedat ſine li-
beris.l.accutiſsimi.C.de fideicõ.& l.generaliter. C.
de inſtit.& ſubſti.ſub condi. Et tenet Maſuerij in ti.
de ſociet.fo.lxx.col.iiij. poſt princ.& alibi dixi per
3 diſcurſum harum quæſt. †Et pro hac deciſ.videtur
tex.ponens ſecurim ad radicem in c.vno. de duob.
frat.à capi.inueſti.& ibi Bal. Aluar.& Cardi.Alex.
vbi duo fratres acceperunt feudũ à domino eo pa-
cto,vt ꝗdiu ipſi vel eorum hæredes maſculi viue-
rent,& maſculis deficiẽtibus fœminę,ſi ſupereſſent,
feudum haberent : ꝙ ſi vnus fratrum ſine maſculo
vel fœmina deceſſerit propter pactũ in inueſtitura
factum, eius pars fratri ſuperſtiti,& nõ domino eſt
quæſita. vbi verò ſecundũ gl.ibi nõ fuiſſet pactum
expreſſum,non veniſſet portio ad fratrem.cap.j.de
duob.frat. de nouo benefi.inueſti. vbi eſt bon.tex.
quãdo vnus fratrũ emit de cõmuni pecunia, vt hic
in caſu noſtro , & factum fuerit pactũ ſuper ſucceſ-
ſione illius, ꝙ tale pactum eſt ſeruandum,vt in c.j.
§.ſi duo fratres.de feud.marchi.duca.& in d.c.vno.
de benefi.frat.& ibi Bal.ſing.in j.notab.qui ponit
quatuor caſus, quos colligit ex illo text. in quibus
frater ſuccedit etiã in nouo feudo, primus quando
dictum eſt in inueſtitura. Secundus quãdo de bonis
cõmunibus eſt emptũ. Tertius quando cõmuni no
mine.Quartus quãdo rex voluit remunerare vtrũ-
que,& omnes iſti caſus hic interuenerunt, quia rex
& regina volẽtes eos remunerare, dederunt & ven
diderunt eiſdem cõmuniter & ex cõmuni pecunia,
prædicta greffaria, & ꝙ ſuccederẽt modo & forma
prædictis.& ibi eum ſequuntur Aluarot.& Cardi.
Alexan.Et iſtud eſt verum,niſi per cõtrariũ pactum
fuiſſet derogatũ. d.l.pacta nouiſsima.& alijs ſ.alle.
quod nõ fuit,vt ſtatim dicam. Aliquãdo enim feu-
dum vel alia res datur in emphyteoſim mediãte pe
cunia,vt per Bal.& Cardi. Alex.in d.c.j.de benefi.
frat. aliquando vſꝗ ad primam vel ſecundam,aut
tertiam vel quartam generationẽ,aut in perpetuũ,
prout domino cõcedenti placuerit finiẽdam & illi
veniunt ordine ſucceſsionis,arg.l.ita legatum.§.fi.
& l.peto.§.fratre. cum cõcordantijs.ibi in gl.alleg.
ff.de leg.ij.& per Doct.in l.Gallus.§.quidam rectè.
ff.de libe.& poſthu.& Ioã.de Imol.& Andr.Barba.
in c.potuit.de locat.& per Spec.eod.tit.§.nunc ali-
qua.

qua.ver.lxix.& per Bal.& Sali.in Auth.ſi quas rui
4 nas.& Auth.perpetua.C.de ſac.ſan.eccl.† Aduerte
tamen ꝙ quando princeps donauit Titio aut Me-
uio caſtrum vel aliud officiũ intelligitur vtriꝗ do
naſſe,quia diſiunctiua reſoluitur in copulatiuã,vt
no.Bar.l.penul.C.de verb.ſig.& Mart.Landeñ.in
trac.de caſtel.& caſtris.§.vl.Nec enim concluſioni
obſtat huic,ꝙ in diuiſione aliorũ bonorum cõmu
niũ fuerat dictũ,ꝙ ipſi poſsiderent graffaria alter-
nis annis,& ſic pactum primò facientes contrariũ:
quia ad hoc poteſt reſponderi:primò,ꝙ hoc nõ eſt
contrarium facere per præfatum Ianotũ volendo
Bernardũ nepotẽ ſuũ cum eo frui:quia cõprehen-
ſus erat in conditione appoſita in contractu em-
ptionis qui debebat poſt mortẽ ſuã gaudere dictis
graffarijs inſolidũ & nõ ante.Et ꝓ hoc facit quod
dicit Bal.in l.fi.C.de colla. ꝙ licet frater aliquãdo
cõmunicet fructus bonorũ à ſe acquiſitorũ.Tamẽ
per hoc non videtur cõmunicaſſe proprietatẽ il-
lorũ bonorũ.& idẽ Barba.in d.conſi.xxij.col.vij.
nu.xj.& ita cenſetur hic feciſſe præfatus Iannotus
ꝙ cõmunicando fructus nepoti ſuo prout facere
tenebatur,vita eius comite:tamen nõ proprietatẽ
ſequendo tenorẽ pacti,vt dicit tex.in d.c.j.§.j.ibi,
fructus tamẽ erũt cõmunes.de duob.fratrib.de no
uo benefi.inueſti.q decidit formaliter hãc q.iũcta
glo.& no.ibi per Bal.Aluaro.& Card.Alex.Cùm
econtra præfatus Bernardus nepos qui ſecundum
curſum naturę magis viuere debebat cõmunicaſſe
non videatur proprietatẽ in caſum,in quem ipſe
Iannotus patruus ante eũ deceſsiſſet.Et hoc idẽ te-
net Salic.in d.l.ſi patruus.col.vij.ver. pone enim
duo fratres.vbi decidit ꝙ ſicut cõmunicatio lucro
rũ non infert cõmunicationẽ capitalis:ſic nec com
municatio fructuũ non infert cõmunicationẽ feu
di:vt ibi in caſibus per eũ poſitis.quod magis pro
ſequitur And.Barb.in d.conſi.xxij. col.fi.Vnde di
cũt Sali.& Barba.iſtud probari per tex.in d.l.cum
duobus.§.ſi fratres.& ibi idẽ Sal.Vnde poſtꝗ ex la
tere prędictorũ Nicolai & Bernardi eius filij defun
ctorum conditio eſt extincta, ipſa graffaria & no-
tariatus ad ipſum Iannotum venire debent dicta l.
quotiens.de dona.quę ſub modo.Secũdo,quia ſic
faciendo nõ renunciauit primo pacto in ipſo em-
ptionis contractu inito nec expreſsè nec tacitè,ſal
tem quin poſsit poſt mortẽ iãdicti Bernardi ſui ne
potis diſponere:quia certũ eſt,ꝙ per tranſactionẽ
vel diuiſionẽ rei reſtitutioni ſubiectæ ſimpliciter
factã,quis renunciare iuri ſuo nõ intelligitur ſecũ-
dũ verã & cõmunẽ ſentẽtiã Bar.Alex.Frã.de Are.
& Iaſ.in d.l.q Romæ.§.duo fratres.de verb.obl.⁂

⁂ Et in l.j.C. de pac. ſecus ſi expreſſè & ex certa ſciẽtia renunciaſſet ſuo iuri faciẽdo certioratꝰ mẽtionẽ de eodem ſuo iure ſecũdũ ipſos, & in l.de his. ff. de trãſact. & Fran. Curt.i conſil. lxxvj. col. v. ante fi. ver.Et fortiꝰ peccauit. & latè dixi ſ.in conſil. cx. inci. teſtator primꝰ.Io. de No hallis. ꝙ hic factũ nõ fuit ſed ſimpliciter nulla habita nec facta de prædicto iure ex ipſo cõtractu ſibi cõpetẽti mẽtione: & talis ſiplex cõſenſus nihil habet obſtare, vt cõcludũt doct. i locis ſ. alle. Et plures ex dñis tenuerũt hãc pꝫtẽ, de quorũ numero ego eram, ſed maior pars tenuit primã. Et dictũ fuit ꝑ arreſtũ, ꝙ nepos Nicolai mediã prædictorũ nõgentorum ſcutorũ paruorũ haberet pñtẽ Latũ die xij. menſis Octobris, Anno Dñi [illegible]. Dño de Tricart dictũ ꝓceſſum reportante, cuiꝰ anima ſit in pace.

S V M M A E.

1 Fugere an ſit maleficium.
2 Fugitiuus quis dicatur.
3 Fugam alicui conſulens qualiter delinquat.& nume.4.& 16.
5 Fugiens an habeatur pro conuicto & confeſſo. & nu.9.10.11.15.20.21.24.& 29.
6 Banca falliti non habẽt beneficium ceſsionis nec immunitatis eccleſiaſticæ.& nu.7.
8 Pactum cum banca fallitis non ſeruandum.
12 Carcerem exire volens deprehenſus tenetur ac ſi exiuiſſet.
13 Carcerem apertum exiens non habetur pro confeſſo,ſed arbitrio iudicis punitur.
17 Carcerem exiens animo redeundi an dicatur fractor carceris.& nu.18.& 19.
20 Carcerẽ fugiẽs an habeat ꝓ cõfeſſo.& nu.21.& 24.
22 Fugientes à carcere vel arreſtatione an ſint denuo citandi.
23 Sanctum quid dicatur.
25 Fuga nocet ſoli fugienti non ſocijs.
26 Fuga quomodo purgetur per reuerſionẽ.& nu.27.
28 Fugere non dicitur qui vadit ad ſuperiorem.
30 Fuga ante inquiſitionem vel informationes , an faciat indicium ad torturam.
31 Carceres quacunꝗ via an quis fugiat ſine peccato.
32 Condemnatus ad mortem an ſine peccato ſe poſſit armis tueri.
33 Carceratio quando dicatur iuſta etiam ab inferiori iudice facta.

Quæſtio CCXV.

Incarceratus pro delicto

vel debito fugiens de carcere, habeatur pro con-
feſſo & conuicto,ita ꝙ non ſit opus alia delicti ꝓ-
batione.Itẽ an fuga ipſius carcerati inducat proba
tionem contra commentarienſem vel aliũ cuſto-
dem, quòd eius negligentia incarceratus fugerit,
& qualiter pro illius fuga tam pro delicto aut de-
bito fiſcali quàm priuato teneatur.

Deciſio.

CHRISTI Benedicti, ac inte-
meratæ & glorioſæ virginis Ma-
riæ eius genitricis nominibus piè
inuocatis, Amen. Et anteꝗ veniã
ad deciſ.quæſtionũ,præſuppono
1 primò † an fugere ſit maleficium.
Et dic ſecundũ Bal.in conſi.ccxx.in quæſtione do
mini Millani.vol.iij.quod etiã reperitur in v.vol.
in nouiter impreſsis.cõſil.ccclxxxij.ꝙ aut fugiens
eſt ſeruus vel ſeruili macula aſperſus,& eſt malũ.l.
j.C.de ſeruis fugi.& l.fi.C.de ope.lib.Aut eſt inge
nuus,& tũc aut fugit cũ re,& eſt malũ ratione rei,
quia contrectando facit furtũ:& idem ſi cũ re quæ
aliquando fuit aliena,vt quia cum pecunia ad nu-
merũ depoſita,vt faciũt nũmularij ſecundũ verita
tẽ de Caba.in tracta.clauſ.fol.xxv.col.iiij.ante fi.
quod dictũ fuit Bal.in l.à procuratore.in fi.C.mã-
da.dicẽs no.vltimã glo.quæ dicit,ꝙ nil eſt melius
ꝗ bona fides:& tene menti,& no.pro mercatori-
bus bonis,& etiã contra falſos mercatores,qui ar
ripiunt fugã cũ pecunijs alienis:licet propriè non
ſit furtum,ar.l.ait prętor.§.ſi debitorem.ff.quæ in
fraud.credit.& iſti dicuntur in Tuſcia & tota Italia
mercatores falliti:quos Bart.vocat cedentes fo-
ro.in l.ſingularia.in ſecunda concluſione. & ibi
Franciſ. Purpu.nume.xciij.ff.ſi certum petatur.&
nos banqua ruptos ſeu banquam ruptam facien-
tes , de quibus infrà dicam.Aut fugit abſque re-
rum alienarũ vel quaſi exportatione,& iſta fuga

non mala est,sed quædam latitatio.l.Fulcinius.§.
2 quid sit latitare.ff.ex quibus cau.in po.eatur. † Se-
cundò præsuppono,quis dicitur fugitiuus,& est
qui in actu fugę deprehenditur,ita statim ꝙ vnum
ad fugiēdum mouerit pedem.l.fugitiuus.ff.de ver-
bo.signifi.& l.quis sit fugitiuus.§.j.iuncta glos.in
verb.fugitiuum fuisse.ff.de edil.edict.& Bald.in di
cto consil.ccxx.col.iij.in fi.ver.Et primò.& Sozi.
consil.xcix.nume.j.& ij.volu.iiij.& Ioan.Bapti.in
tract.de debito.suspect.& fugit.quæst.j.in princ.&
Franc.Purpu.in l.quæcunque.nume.ccccexix. ff. de
offi.eius.& Catella.in memorial.in verbo,fugiti
uus.& Hypol.in sua praxi.§.diligenter.nume.l.fo.
3 xxxiiij. † Tertiò an alius,quàm commentariensis
consulens alicui etiam prisonerio ad fugam facien
dam & arripiendam,videatur cōsulere ad malum?
& Bal.in dicto consil.ccxx.tenet ꝙ non,vbi aliâs
erat facturus.glo.in §.ope.instit.de oblig.quæ ex
delicto nascun.& in l.sæpe.ff.de verbo.sig.& dixi
s.in quæst.ccij.incip.quid de vxore.quia regulari-
ter non imputatur alicui vt maleficium,sed indu-
cit suspitionem contra eum,vt not.Cy.in l.j. C.
de rapt.virg.& ibi Salic.& latius j.dicam, & non
solùm est consilij,sed facti fugere.dicta l.quis sit fu
gitiuus.& glo.in l.j.in verb.abest.C.de edil.edict.
4 Tamen † videtur text.contra hanc determinatio-
nem Bal.in l.cōsiliarios.ibi huiusmodi personam
subtraxerit.C.de assesso.& l.quotiens.C.de exact.
tribu.libr.x.& in l.sed eximendi.§.j.& ibi Angel.
Bald.Alex.& Ias.ff.ne quis eum qui in ius voca.est
vi.exi.tenentes contrarium.& Io.de Ana.consi.lv.
ad finem.& Bal.in l.eleganter.§.item Labeo.ff.de
dolo.& in cap.dilectis.col.iiij.ver.contra eximen-
tem.de appella.& Bart.in l.iiij.ff.ad l.Iuli.maie.&
aliquid in extrauagan.ad reprimendum.in verbo,
tangat.& in dicta l.j.§.pœnas.de rapto.virgin. &
idem Sali.Ludo.de Ro.in l.admonendi.& ibi Frā.
Curtius col.liiij.post princip.ver.sicut etiā faciens
aliquem aufugere.de iureiuran.& ibi Iason in re-
peti.fol.xxvj.col.iij.in fi.ver.vltimo pro comple-
mento.cum seq.col.Sed potest dici ꝙ decis.Bal.in
præallegato consil.& in dicto cap.dilectis.loqui-
tur de consil.alicui banquerio seu mercatori falli-
to volenti fugere præstito & dato,ꝙ non tenea-
5 tur,vt infrà dicam,& non prisonerio. † His præ-
missis videtur dicendū quòd aut loquimur in istis
mercatoribus fallitis cessantibus & fugitiuis , &
ipsi habentur pro confessis,& nihilominus pos-
sunt torqueri,vt indicent pecunias eis ad mercan-
dum datas,quas nunc habere denegant , & illas
perdidisse,& subtractas per institorem fuisse,vt te
net Paris de Puteo in trac.syndi.in verb.tortura.
cap.an in causa pecuniaria.ver.tamen principalis
in ciuili causa.& Hypol.de Marsil.in l.diuus.col.j.
ff.de quæstio.& in sua crimi.praxi.§.expedita. nu-
me.lxij.fol.lvj.& Franc.Purpu.in dicta l.singula-
ria.nume.xciiij.si certum peta.quia omnis conie-
ctura crescit contra fallitos,qui ad mentiendū fa-
ciles sunt,& infamissimi,vt inquit Io.Bapt.in tra
cta.de debito.suspec.& fugi.quęst.j.col.vlt.in prin.
ver.illud scio.qui,vt ait,deberent more legis anti-
quissimæ dari creditoribus lacerandi.vt aliâs dixi
in dicta quæst.ccij.incip.quid de vxore.& quæst.
6 lxxxj.incip.percutiens.col.vlt. † Adeò ꝙ propter
eorum dolum habere non debent beneficium ces-
sionis bonorum,quod est miserorum subsidium,
non præsidium dolosorum.allegat Bald.in consi.
incip.super libris thesaurariæ.quod est ccxix.vol.
iij.col.ij.post ver.quia isti falliti faciles sunt,vt di-
xi s.quæst.clxxvij.quæritur an ciuiliter ex crimi-
ne.col.v.Et est bona consequentia (vt inquit Ba-
pti.) fallitus ergo fraudator.sic enim appellat eum
lex.Stat enim edictum fraudatorum:quia commu
niter accidentibus falliti sunt fraudatores.Allegat
Bald.in dicto consil.ccxx.in quæstione domini
Millani,volu.iij.Et similes his sunt librorum scri-
ptores, qui communiter sunt baratores & fidem
fallentes,vt dicit Albe.de Rosa.in l.stipulatio.§.si-
7 ue autem.col.ij.ff.de noui operis nuntia.† Nec pa
riter habent isti falliti beneficiū immunitatis eccle
siasticæ,arg.§.publicorum verò tributorum.Ibi,
quoniam fiscalium ratio & militibus & priuatis
ipsisque templis,& cunctæ rei publi.vtilis & neces-
saria.in Auth.de manda.prin.l.pœnæ.C.de exact.
tri.Quod tamen videt̃ habere locū in alio ꝓ debi-
to ciuili ad ecclesiā fugiente, vt nō possit ab ea ex-
trahi,nisi ex consuet.vel statuto municipali posset
capi.l.præsenti.§.sane tibi seruus vel alterius con
ditionis suppositus.C.de his qui ad eccle.confu.
quia cedendo bonis euadit carceres.l.j.C.qui bo.
cedere po.tamen isti non possunt cedere bonis,vt
dictum est.Ideo clausula est quòd in casibus in qui-
bus quis pro debito licitè capitur,extrahitur ab
ecclesia.dicto §.publicorum.vt dicit Oldra.consi.
liiij.& Alber.in j.parte sta.quæst.xxxix.& in rub.
C.de his qui ad eccle.confug.cum alijs per nos al-
leg.in §.xiij.in addi.de consue.iur.status.Et sic pro
uisio extrahēdi cōcessa fuit cuidā Lemouiceñ.mer
catori nomine Petiot,contra quendam eius facto
rem,qui ad ecclesiam sancti Marcialis aufugerat,
8 die v. Augusti, anno Do. 1535. Quinimo † pa-
cta facta cum istis fallitis super pecunia ablata non
valent.quibus non obstan.possunt creditores to-
tum exigere,si appareat ipsos esse soluendo,vt vo
luit doct.Palatios Ruuios,dictus Lupus in repeti.
rub.de dona.extra.in antiq.fol.xiij.col.ij.nu.xv.in
9 addi.his habitis videtur dicendum ꝙ, † aut loqui
mur in prisonnerijs à carcere fugientibus,tunc vi-
detur ꝙ habeantur pro confessis & conuictis.tex.
ad literam secundum communem doct.sententiam
in l.in eos.iuncta gl.super verb.puniēdi sunt.ff.de
custo.reorum.vbi dicitur,ꝙ si aliqui carcerati con
spirauerunt ad inuicem,vt fractis carceribus eua-
dant,si postea recipiantur, possunt statim puniri
tanquam confessi de crimine & conuicti,pro quo pri-
mò fuerant incarcerati,quamuis innocentes ex eo cri-
mine sint reperti.quem tex.faciunt ibi singul.Bar.
& cōmuniter doc.& Io.An.in addi.ad Spec.tit.de
præsump.§.ij.in ver.super.l.vnica.& idem Oldra.
cōsil.lxv.hîc agitur de duobus.col.j.& Io.de Ana.
cōsi.j.col.vl.in prin.ver.sed omnia iura allegata,&
Cepol.consi.xx.col.j.ante fi.ver.itē quia ex quo fu
git de carceribus.& Guil.de Lud.in sing.suo.fol.j.
col.ij.in fi.incipien.lex est,ꝙ si incarceratus.de cu-

ius tamen intellectu in solutione huius quæst.di-
cam.ad idem tex.in l.j.in princip.ff.de effracto.car
ce.& ibi glos.in verb.capite.& in l.si quis aliquid.
§.miles. el primo.ff.de pœnis.& in l.milites agrū.
§.eius fugam.ver.eum tamen qui carcere. ff. de re
militari.vbi glos.allegat pro concordia prædicta
iura.Et pro hac parte videtur bonus tex.etiam in-
carcerato fugiente habito pro conuicto,in Auth.
vt nulli iudic.§.si quis verò accusatus de adulterio.
colla.ix.de quo j.dicam. & idem Ludoui.de Rosa.
& Ludoui.Bolog.in l.lege Cornelia.in suis inter-
preta.ff.ad Silleya.& in l.admonendi.ff. de iure-
iuran.& Angel.Aret.in tract.malefi.in verb.fama
publica.ver.sed si quis fuerit positus in carcere.&
Hypoli.in sua praxi crimi.§.diligenter.num.xlvj.
& est melior text.qui in toto sit iuris vtriusque cor-
pore.in cap.nullus.de præsumpt.secundum Car-
di.de Zaba.Imol.Abb.Sicul.& Fely.ibi,cum alijs
infrà allegan.& idem Fran.Brunus in tract.de iu-
dicijs & tort.quæst.iij.princip.fol.ij. col. iiij. ante
medium.versic.qui etiam limitat tertio.& Guido
10 Papæ in singul.ccvj. † In contrarium videtur,ꝙ
non habeantur pro confessis & conuictis,per tex.
in §.si verò etiam quidam.in Authen.de exhiben.
reis.colla.v.& ibi Iacob.de Bellouiso.& Ludoui.
Bologn.in suis interpreta.& textus in dicta l.lege
Cornelia.in princip.ibi conuincerat.& ibi Bart.
Bald.Angel.ad Silleya.& idem Bar.Angel.& Ful
go.in l.si quis ex argentarijs.§.fina.& ibi Ias.col.
penul.ver.quartò adde.ff.de eden.& tenet glos.in
l.bonæ fidei.C.de rebus credi.& iureiuran.& in l.
admonendi.ff.eod.volens fugam semiplenam &
non plenam facere probationem.& ibi doc.vtro-
bique communiter tenent,signanter Fran.de Curte
col.xlix.ver.in ea.glos.& Iason fol.xxv.Idem Spe
cul.in titu.de proba.§.vltimo.ver.vltimò no.vel
facit indicium,quod cum alijs præsumptionibus
esset ad torturam sufficiens,secundum doc.& Bal.
consil.s.allega.ccxx.lib.iij.col.ij.versi.sequitur vi-
dere an consulere ad fugam.& consil.ccxxij.vol.j.
& Pet.Iaco.in sua praxi,titu.pro tormentis.& Pet.
de Ferra.tit.forma inquisitionis.in addi.incip.fu-
ga.& Fely.in dicto cap.nullus.ver.fallit quartò.&
Angel.Aret.in tracta.malefi.in verb.quod fama
publica.ver.an fama sit.cum alijs in noua addi.al-
leg.& Cy.Iaco.de Are.& Sali.in dicta l.j.de rapt.
virg.per illum text.in princip.post legitimas & iu
ri cognitas probationes.& similis tex.in l.rapto-
res.C.de episco.& cle.Sed ad ista videtur clara re-
sponsio ꝙ loquantur in eo qui non fuit incarcera
tus,sed ante accusationem aufugit.Et sic eo in ca-
su sola fuga præsumptionem seu indicium facit,&
non probationem. & idem Bal. consil.ccxxx.vo-
lumi.j.primus quæstionis arti.est.& Cepol.consil.
xxix.col.j.circa medium.ver.Tum etiam propter
fugam.& Sozi.in suis regul.in verb.fuga.in ij.se-
cus si post accusationem aufugiat : quia tunc nul-
lum facit indicium.vt j.dicam in conclusione.Et
ista est regula tam per legistas in locis s. & j.alle-
gatis,quàm per canonistas in dicto cap.nullus.de
præsump.Quæ tamen fallit in pluribus casibus,
secundum doct.Insuper Fely.ibi,& Hypol.in re-
pet.rub.C.de proba.fol.xxxj.col.iiij.ver.alio mo-
do fit probatio.vbi vltra Felyn.addit duos casus
11 fallen.†Quid dicendū? & Bal.in præallegato con-
sil.ccxxx.vol.j.alij habent in iij.vol.xxxij.in prin.
cip.distinguit,aut quis detinebatur ex generali in-
quisitione facta,& tunc fugiens non habetur pro
confesso,quia confessio sicut vera debet cadere su
per certo,& crimen certum probari debet.l.j.vt o-
mnes tam ciuiles quàm criminales.& in Auth.vt
iudi.sine quoquo suffra.§.necessitas.Aut verò de-
tinebatur pro speciali inquisitione,& tunc aut fu-
git cum effractione,vel conspiratione & effractio-
ne simul:& sic habet locum prima pars cum consi
derationibus infrà dicendis.Et idem dicunt qui-
dam esse in effractore seu rumpente arrestum sibi
per principem de certo loco non recedendo factū.
& ita secundum Bal.loquitur dicta l.in eos.vt j.di
12 cam.† Et idem videtur si cùm vellet exire carcerem
fuit repertus,quòd perinde teneatur ac si exiuisset,
secundum Iaco.de Bellouiso.in tract.cri.ti.de quę-
sti.lxxxix.col.j.ante fin.pro quo allegat dictam l.
quid sit fugitiuus.§.idem Celsus.cum alijs per eum
13 allega. † Aut aliter sine effractione euasit,& tunc
non habetur pro cōfesso,sed pro motu iudicis pu
nitur.& idem Iaco.de Bellouiso in dicto titul.de
quæstionib.fol.lxxxix.col.j.& Guil.de Cug. in l.
succurritur.ff.ex quib.causis maio.& Alex.in addi.
ad Bar.in dicta l.in eos.& sequitur Bald.in dicto
consil.ccxxx.& Io.de Imol.in dicto cap.nullus.&
Paris de Puteo in tract.syndi.in verb.carcer.cap.
qualiter autem probabitur ante medium.versi.ta-
men talis fuga probabit.& in eodem verbo,fu-
ga officialis.post medium.ver. & melius.in l.eos.
& Ang.Are.in tract.malefi.in verbo,ꝙ fama pu-
blica.ver.tertiò quid si quis.Et idem si extra carce-
ris muros se proiecsit,secundum Augusti.ibi in ad
di.pro quo text.in l.fi.ff.de rerum diuis.& Sozi.in
suis regul.in verb.fuga.in prima.versi.tertia fallē.
& idem Bonifaci.de Vitali.in tract.cri.titu.de car-
cere priuato.nume.xij. Et istud vltimum,quando
sine effractione aufugit,intelligitur,secundū Guil.
de Cug.& Bald.in dicta l.succurritur.si carceratus
in publico carcere inuenerit hostium apertum,ꝙ
puniatur iudicis arbitrio: quia non debet exire,
etiam si potest,vt dicit glos.in dicta l.succurritur.
per tex.in l.si captiuus.in fi.ff.de capti.& idē Bal.
& Ludo.de Ro.in dicta l.admonendi.quos ibi se-
quitur Franc.de Curte col.lij.circa medium.ver.si
autem fuga non obijciatur.& ibi Iason in repe.fo.
xxvj.col.ij.ver.secus si aufugeret.& Hypol.de Mar
sil.in sua praxi cri.§.diligenter.nu.xlvj.ver.& idē
in fugiente.sed non punitur,si exeat de priuato car
cere,à quo potest exire,vt tenet glo.in dicta l.suc-
curritur.& doc.ibi,& Sozi.in dicta regul.in ver-
bo,fuga.in prima fallen.vlti.cum not.per docto.
in l.j. C.de priua.carce.& hoc si vltra xx.horas
fuisset detentus sine ranuodio seu remissione ad
suum iudicem facta,per nota.per Bartolum in l.
capite quinto.ff.de adulter.& in l.prima.C.de ex-
hibendis reis. & in dicta l.j.de priuat.carcer. &

vtrobiq; per Alber.& doct.& per Inn.Abb.Sicul.
& Fely.in cap.vt fame.de sententia excommunic.
14 cum aliis j.alleg. † Et ꝙ non habeatur pro con-
fesso,quando hostio carceris aperto exiuit,tenuit
Angel.in l.verum.in ij.post medium.ff.de furt.&
in dicta l.j.post Irne.de effracto.& Franc.Brunus
in tract.de iudiciis & tortu.in iij.quæst.principal.
fol.ij.col.iiij.ver.Quod est verum.& Raph.Cuma.
consil.cv.casus talis: Titius incarceratus.in vlti.
verbis.& Fely.in dicto cap.nullus.ver.si ista fal-
len.& Hypol.in dicta repeti.rubric.de proba.fol.
xxxij.col.j.versic.item alius est casus.& Augusti.in
addi.ad Ang.in tract.malefi.loco proxi.alleg. nisi
ruptis & fractis compedibus exiuerit per hostium
apertum,secundum eum:quia tunc bene punitur,
15 ac si effracto carceris muro,vt j.dicam.† Et hæc lo
cum etiam habent,non solùm quando erat carce-
ribus mãcipatus,& fracto carcere fugit,sed etiam
si positus fuerat in aliquo hospitio aut palatio vel
camera alicuius hostiarij,curiæ,aut seruientis cu-
stodiendus,à qua recessisset ianua non aperta,sed
scissa & fracta,ꝙ habeatur pro confesso.secus si ia
nua aperta,secundùm Iaco.But.in dicta l.succur-
ritur.quem ibi refert & sequitur Alberi.dicens ita
vidisse de facto terminari.& idem Fely.in dicto c.
nullus.in quarta fallen.versic.item hanc Fallen.&
Guido Papæ in quæst.cclij.pro quibus videtur
tex.singul.in l.nemo carcerem.Ibi aperta & libera
& in vsum hominum instituta custodia militari.&
ibi Ang.& Io.de Pla.C.de exacto.tribu.li.x.& sic
per illum tex.tenuit Bal.in dicta l.admonendi.in
antiqua lectur.& eum ibi sequitur Ludo.de Ro.&
Fran.de Curte,col.lij.post medium.ibi & pari mo
do.& idem ibi Iason fol.xxvj.col.ij.ver.quid au-
tem esset.Tamen in contrarium videtur tex.in di-
cta l.succurritur,dum dicit quia nihil intersit parie
tibus an compedibus teneatur.cum l.seq.& in l.si
quis in graui.§.subuenitur.ibi, clausos accipere de
bemus,& si sunt vincti.ff.ad Silleya.Sed ad illum
tex.l.succurritur.respondet ibi Alberi.& Ias.in di-
cta l.admonendi.in repeti.fol.xxvj.ver.nõ obstat
dicta l.succurritur.quorum responsio nõ videtur
mihi sufficiens si iustè detinebatur,sicut si ex carce-
re hostio aperto exiuisset,vt dictum est.pro quo al
lego tex.in dicta l.milites agrum.§.eius fugam.de
re milit.vbi dicitur eius fugam qui cùm sub custo-
dia vel in carcere esset,discesserit:& in l.capitaliũ.
§.ad statuas.ibi,nisi quis ex vinculis aut custodia
detentus.ff.de pœnis.& in cle.j.§.j.ibi arrestare si-
ue capere,ac tutè custodire.& ibi docto.signanter
Bo.de Vital.in ix.no.de hæreti.Et sic non facit dif
ferentiam siue exeat ex custodia vel carcere,quo ad
eius punitionem per iudicem arbitrandam:ꝗuis
aliud sit sub custodia esse,& aliud in carcere.quo-
niam carceratus dicitur omnis is qui non potest
ad sui libitum ex loco recedere:vt dicit text.in di-
cta cle.j.§.sanè.de hæreti.& Angel.in l.vna. C. de
priuat.carce.& idem Ang.in l.qui in carcerem.ff.
quod metus causa.Vnde si iudex præcipiat aliquẽ
poni sub custodia,non debet mitti in carcerem,vt
dicit glos.fi.in l.agentes.in vlt.C.de curios.& sta-
tio.lib.xij.quam faciunt ibi singulariter Bart.Io.
de Plat.Iaco.Rebu.& Lucas de Penna.quia aliud
est mitti in carcerem,& aliud sub custodia detine-
ri.& pro illa glos.Bart.allegat text.quem dicit ad
hoc singul.in dicta l.nemo carcerem.de exacto.tri
buto.lib.x.& idem Ant.Corseti in singul.in ver-
bo,custodia.& ita solet obseruari in nobilibus &
dignitate constitutis, vt sub custodia militari &
non carcerali tradantur.l.si grauius.C.de dignita.
libr.xij.& dicta l.nemo carcerem.& ibi Angel.&
Bonus de curtili in tract.suo nobili.v.parte.num.
xij.Nihilominus tamen si exeat ianua aperta pu-
niri debet iudicis arbitrio.& idem Fran.de Curte
in dicta l.admonendi.col.liij.post princip.ver.so-
lutio potest in hac.facit quod dicam in seq.quæst.
16 Quare † cùm curia Parisien.parlamenti ordinas-
set quendam aduocatum esse cuidam prisonnerio
distribuendum ad illum consulendum,& vidisset
portam consurgeriæ apertam,consuluit eidem ꝙ
recederet,& vocatus in curia confessus fuit sic con
suluisse,& fuit excusatus:prout dixi,audiui.& ta-
men illud consiliũ non fuit bonum,quamuis con-
sulere ad fugam alteri quàm prisonnerio non sit
17 malum,vt dixi in iij.præsuppositione.† Sed si car
ceratus animo redeundi exeat de carcere aliqua de
causa motus,non dicitur fractor carceris,vt tenet
Bald.in l.j.C.de seruis fugi.& ibi idem Iaco.de san
cto Georg.nume.x.& Paris de Puteo in syndic.in
verbo,fuga official.cap.an iudex.& Alexan.in ad
di.ad Bart.in dicta l.in eos.& in dicta l.j.de effra-
cto.quod dicit esse notandum pro retentis seu ar-
restatis per palatium vel ciuitatem recedentibus,
& statim redeuntibus,quòd non incidant in pœ-
nam.nihil tamen allegat.sed pro hoc facit l.diuor
tium.in fin.ff.de diuortiis.ibi,in breui reuersa est
vxor:nec diuertisse videtur canonizata.in capitu.
vulgaris.§.diuortium.de pœni.distinc.j.ad idem l.
pleriq;.in princip.ff.de ritu nuptia. & in l. si quis
ita legauerit.ibi,dum vxor mea.ff.de conditio.&
demonstratio.& institut.de rerum diuisio. §. pa-
uonum.versic.in his autem animalibus.& in l.ni-
hil interest.ff.de capti.ibi, neq; enim corpore do-
mum quem rediisse si mente alienus est:quem Bar-
tol.commẽdat ibi,quòd quis ibi esse creditur, vbi
habet animum reuertendi.& Philip.Corne.con-
18 sil.ccxliij.in litera P,volumine ij. † Sed in con-
trarium est text.in terminis,quòd talis dicatur fra-
ctor carceris vel arresti brisator,& non excusetur
seu purgetur per pœnitentiam seu reuersionem ad
carceres.in dicta l.quid sit fugitiuus.post princip.
ibi,nemo tali pacto inquit pœnitentia sua inno-
cens esse desinit:& not.Bald.ibi in §.si quis talis.in
antiq.lectu.dicens ꝙ licet apostata reuertatur ad
claustrum,non tamen purgat peccatum suũ,quia
semper remanent reliquiæ.& idem Cepol. ibi in
vj.nota.Et ad idem text.in l.desertorem.§.emen-
sor est qui diu vagatur,& ad castra reuertitur.cum
versicu.sequen.incipien.desertorem.ff.de re milit.
& sic vitium non purgatur.Et pro hoc facit quod
dicit Baldus in l.j.colum.iij.C.de edili.acti. quòd
quando sunt duo carceres , vnus masculorum,
&

& alter fœminarũ sub vna custodia & clausura,
prout esse debent.l.quoniam. C.de custo.reorũ.&
mulier aufugit de carcere earum ad carceres viro-
rum , quòd dicitur exiuisse de carcere,quia erant
distinctæ habitationes per domos,licet sub vno
conclaui,cõmunionem tamen habẽtes quæ indu-
cunt diuersitatem domorum, secus si erant distin-
ctæ per cellas & cameras.dicta l.quis sit fugitiuus.
§.apud Celsum. dicens tamen quòd erit excusata,
si causa libidinis fugiendæ fugerit,Auth.nouo iu-
re.ibi ne castitati iniurietur.de custod.reorum.sed
quomodo fugit causa libidinis fugiendæ à carcere
ipsarum ad carceres virorum.imò potius causa im
plendæ præsumendum est,nisi ꝙ custos aut alius
vellet eam cognoscere.Et idem si custos permiserit
eam abire causa accedendi ad ecclesiam cum pro-
posito reuertendi(quam licentiam custos concede
re non debet)si reuertatur,non tenetur.Et si nollit
reuerti,potest extrahi ab ecclesia si iustè detineba-
tur,secũdum Bartho.Bricien.in quæst.dominica-
li xxxvij.incipi.carceratus.quem sequitur Alber.
de Rosa.in l.ij.C.de his qui ad ecclesi. confugi. &
Cardi.in cap.ius gẽtium.col.pe.ver.& facit quod
pulchrè dicit Alber.& Paris de Puteo in syndi.in
verbo,carcer.cap.qualiter autem circa mediũ.ver.
adde Bald.& idem Iaco.de Bellouiso in dicto tra-
cta.malefi.[illegible] ver.
sed nũquid incarceratus.& Hippol.de Marsi.in sin
gul.cxlix.vbi ponit quando causa adimplendi vo
tum exiit. Sed istud videtur nimis rigorosum &
strictè sumptum in vtroq; dicto,scilicet ꝙ recedẽs
& rediens,vel vadens de vna domo ad aliam car-
ceralem domum sub eadem clausura existẽtem pu-
niatur:quare primùm videtur communius quod
probat Cepol.in dicta l.quis sit fugitiuus.§.si quis
talis.in vij.nota.per text.ibi ver.item nec eum.ibi
fugisset,& ad dominũ venisset:vbi dicit ita fuisse
de facto decisum.pro quo dicit facere tex.in dicta
l.milites agrum.§.desertorem.& §.fi.& idem Ioan.
Bap.in dicto tract.de debit.suspect.& fugi.q.j.col.
j.ver.ex prædictis.qui allegat Flo.ita tenere in sua
disput.quã ipsemet Flo.meminit in l.liber homo.
ff.ad l.Aquil.& idem Bapti.vbi s.col.ij.ver.si ve-
rò ideo latuisset.& Franc.de Curte in dicta l.ad-
monendi.fol.l.ante medium.ver. nisi fortè statim
rediisset:& versi.secundò limitatur.vbi in prima li
mitatione ponit illud vulgare Italorum prouer-
bium,Non fuge qui torne acasa.& idem Iacob.de
sanct.Georg.in dicta l.j.nu.x.de seruis fugit.qui al
legat glos.in cap.si postꝙ.in verbo,mente.de elec.
19 lib.vj. † Tamen Ioan.Bapt.videtur limitare hanc
communem, quòd licet non iustè detentus sine iu
dicis permissu recedat,& statim reuertatur,non sit
pœna fugitiui,fracti carceris,vel brisati arresti pu
niendus:tamen alia pœna leuiori pro carceris exi-
tu & modo culpæ plectendus.per text.quem facit
singul.in l.si adulterium cum incestu.§.imperato-
res.ff.de adulte.cum aliis per ipsum alleg.& ille tex.
est solùm in argu.& hanc partem tenuerat prius
Mart.de Fano.in quæst.de milite vel custode ciui
tatis,qui dicit se nolle ire ad custodiã,& nihilomi-
nus postea iuit,quòd non capite sed castigatione
sit plectẽdus,scilicet ad satisdationem damnorum
& expensarum,refert & sequitur Alber.de Gandi.
in tract.cri.titu.de furibus & latronibus.nu.xviij.
Et istam limitationem vidi plerunq; propter au-
daciam & temeritatem prisoneriorum reprimen-
dam per curiam obseruare,arg.l.si quis aliquid.§.
qui abortionis.ff.de pœnis. Et aliquando secun-
dam opi.ꝙ non puniatur,sed quòd strictius deti-
neatur,& restringat:& ita dicit esse faciendum Iac.
de Bellouiso in dicto tract.de malefi.ti.de quæstio-
nib.[illegible]col.iij.ver.sed quæritur.[illegible]
Ergo videtur ꝙ si tales carcerati vel arrestati per
curiam vel alium iudicem fugiant totaliter animo
non reuertendi,non habeantur pro confessis,nec
puniantur tanꝗ effractores carcerum, quia nihil
effregerunt per s.in princ.adducta.Sed in contra-
rium facit quod adducit Io.And.in dicta addi.Spe
cul.tit.de præsumptio.§.ij.col.j.ante finem.ver.est
sciendum.dicens,ꝙ cùm ipse esset in curia Ro.nõ-
nulli fuerant per papam Ioannem arrestati,qui au
fugerunt:quo scito hora prandij curia fuit tota in
motu,& multi prælati & nobiles statim equitaue-
runt ad locum quò fugisse putabant, & manu ar-
mata inuenti sed non capti fuerunt:tunc secũdum
eum certa fuerunt examinata dubia.Et istud erat
primum,an fractio arrestationis seu arresti dati &
fugam inducerent veram probationẽ eorum pro-
pter quæ fuerant arrestati,ita quòd posset ferri cõ-
tra eos vt confessos & conuictos diffinitiua sen-
tentia:secundum verò erat,an ad illam audiendam
sentẽtiam essent citandi.Cuius rationes in vtroq;
dubio fuerunt prius Oldra.in consil.lxv. hîc agi-
tur de duobus.super quibus ipse consuluit:potest
tamen esse ipsum Ioan.And.fuisse tunc Romæ,&
postea apostillando Specul. rationes Oldr.narra-
uerit eo tacito.Et quo ad primũ dicit Oldra.quòd
tales à papa vel principe arrestati fugientes pro
confessis & conuictis haberi censentur,cùm arre-
stum legis & principis æquiparetur.vt Authen.de
consuli.§.fina.sed sic est in arresto legis,vt fugien-
tes habeantur pro confessis. l. consiliarios. C. de
assesso.& l.j.versic ꝙ si quis.C.vt omnes tam mi-
lita.quàm ciuiles.Et frangendo arrestum videntur
frangere carcerem,sed carcerem frangentes confi-
teri videntur.dicta l.j.de effract.ergo &c.Sed con
trarium tenet vt ibi vide,& idem (vt mihi vide-
tur) Ioan.And.sed non ita clarè.& liber meus est
modicum in hoc defectuosus,tamen Paris de Pu-
teo.in syndic.in verbo,fuga official.post medium
intelligit eum velle,ꝙ sententia ferri possit con-
tra eos,vt in confessos & conuictos.pro hoc alle-
gat Angel.in dicta l.j.de præua.carce.& sentit Gui
do Pape in dicta quæst.cclij. & etiã Fran.de Cur-
te.in dicta l.admonẽdi.col.liij.post medium.ver.
Quid autem si princeps arrestasset.vbi se remittit
ad Ioan.And.& idem Iason in repet.fol.xxvj.col.
ij.post princip.& Hyppoli.de Marsil.in sua praxi.
§.attingam.fol.cxl.nume.xliij.& sic sunt Oldra.
21 & Io.An.quæ habet sequelam contrari.† Sed opi.
Oldra.videtur mihi magis æqua & de iure verior,

quòd tales arreſtati fugitiui ſi recapiantur non ha-
beantur pro conuictis,ſed aliter arbitrio princi-
pis aut eius curiæ puniantur vltra pœnam delicti
de quo accuſati fuerant.Quemadmodũ de fugien-
te ex carcere hoſtio aperto,diximus:quia non eſt
ratio diuerſitatis magis in vno quàm in alio,cùm
vtroq; caſu poſsint ſi velint fugere,licet non de-
beant,vt ſ.dictum eſt.Tum etiam paria ſunt non
comparere & comparere & illicentiatus recedere,
vt not.Bar.in l.conſentaneum.circa fi.& ibi dixi
22 in repet.C.quomodo & quando iudex. † Quo au-
tem ad ſecundum dubium quando fugientes præ-
dicti non recapiuntur. & ambo,ſcilicet Oldra.&
Io.And.tenẽt non fore amplius citandos tales fu-
gientes à carceribus vel arreſtationibus.& ipſos
ſequitur Paris de Puteo vbi ſ.proximè per doctri
nam dictæ l.in eos.tamen contrarium de ſtylo cu-
riarũ Franciæ,maximè nũc in curia ſeruatur:quo
niã adiornantur ad tres breues dies per quadriuia
ciuitatis à qua receſſerunt & fugerunt,& viſis con
tumacijs & defectibus ac caſibus in informationi-
bus contentis,tam pro eiſdem & fuga ad pœnam
de iure condignam condemnantur,vt latius dixi
ſ.quæſt.xliiij.minor contumax.& aliquid j.& ſic
vidi per quoſdam iudices per capitulum Burdega
leñ.deputatos obſeruatum,quòd trina vice fece-
runt citare eorum decanum fugitiuum arreſtatum
ne ſub pœna conuicti:licet tales decanum ſic arre-
ſtatum fugientem citare non debuerint,per tex.in
cap.ex literis.ibi idem epiſcopus à noſtra diſceſsit
præſentia, & perquiſitus non potuit inueniri.de
exceſſ.prælatorum.quia talis perquiſitio,vt inquit
gloſ.in verbo,perquiſitus.habet vim peremptorij:licet illud ad eius non peruenerit notitiã.& ha-
betur pro vero contumace,ſecundum gloſ.quam
ſequuntur Imo.in verbo,inueniri.qui allegat text.
in cap.certum.xj.quæſt.iij.& Io.And.Ant.de But.
Abb.Sicul.& Petr.de Ancha.in octauo notab.&
Card.de Zaba.in ver.nota non eſſe neceſſarium.
quia eſt in culpa recedendo à præſentia iudicis,vn
de habetur pro latitante,vel tali qui impedit ad eũ
peruenire citationem.q̃uis Paulus Grelandus in
tracta.de ſortileg.fol.✱ col. ✱ ver.✱ velit fugien
tem fore citandum,per text.in l.ſi apparitor.C.de
cohart.lib.xij.ſed ille tex.loquitur quando nunq̃
comparuit.Quinimo apparitor abſens non cita-
tus poteſt condemnari.l.ne diu.C.de pœnis.ſed eſt
caſus ſpecialis de quo dixi ſ.quæſt.ix.inchoan.Sed
an barones.ſed decanus ipſe fuit vltra perquiſitio
nem per iudices factam trina vice citatus,& quar-
ta ad ſententiam audiendam.Tamen aliqui dubi-
tabant de prima citatione,ex eo quòd non diceba
tur eum perquiſiuiſſe nec citaſſe ad domum, ſed ge
neraliter feciſſe prout mandabatur,ſed responde-
batur ſufficere etiam ſine illa,cùm eſſent aliæ tres.
cap.ex tuæ.de cleri.reſideñ.& cap.cauſam.de dolo
& contu.& l.properandum.§.& ſi quidem.ibi &
ſi per tres vices.C.de iudi.Sed in illo proceſſu de-
cani fugitiui ſic citati fuerunt dubia. Primum an
fuerit verus contumax,ita quòd appellare non po
tuerit.Secundum dubium,& ſi appellauerit & re-
leuauerit, & proſequutus per tredecim annos non
fuerit,ita quòd appellatio remanſit deſerta,an ſen
tentia priuationis tranſeat in rem iudicatam.dixi
ſ.quæſt.Sed an poſt concluſionem in cauſa.Sed ſi
tales arreſtati fugiant ad eccleſiam,debeant gaude
re immunitate,dixi ſ.& latius quæſt.lxxxviij.in-
cip.Et an conſuetus blaſphemator.Sed quo ad in-
tellectum gloſ.Bart. Bald. & communem doct.ſ.
allega.circa dictam l.in eos.quòd loquatur gene-
raliter quando conſpirauerũt,vt prius ruptis vin-
culis ac carcere effracto recederent,& ipſos euade-
rent,prout de facto fecerunt,quòd abſq; alia voca
tione & defectu ſeu contumacia capitaliter puniã-
tur.licet iſta concluſio ſit in ſe vera per dictam l. j.
de effract.& alia iura pro prima parte allegat.&
latius dicam j.non tamen per dictam l.in eos.quæ
ſit ſecundum Alber.de Roſa.ibi non intelligitur.
quoniam cum magis prudẽtibus,vt inquit,illam
ruminaſſet,ex eo quòd ſæpe occurriſſet ſibi in pra-
ctica.Et poſt plures opi.per eum relatas,ſibi autẽ
ſtudioſè illam l.ruminanti pro certo viſum fuit,
quòd loquatur quando carcerati conſpirauerunt
de carcere ipſo frangendo & aufugiendo:tamen
conſpirationem vel fracturam non perfecerunt:
quia vel detecta fuit conſpiratio,vt in fi.illius l.di
citur.& hoc per alios quàm per priſonerios,quia
ſi per priſonerios fuerit detecta,veniam merentur:
vt ibi dicitur cum alijs per gloſ.allega.& per Hi-
pol.in praxi ſua.§.attingam.nume.50.fol.cxlj.ac-
cedat pro hoc tex.in l.qui falſam.in prin.ff.de falſ.
& per Boniſa.de Vitali.in dicto tracta.cri.titu.de
præua.cerce.nu.xiij.vel quia aliâs non potuerunt
vel noluerunt,& ſic non effregerunt carcerem:&
iſte eſt verus intellectus prædictæ in l.in eos.quã
primò ſic intellexit Rayne.de Forli.ibi.& etiam
Angel.in verſi.Et nota hanc l.qui mihi videtur ve
rior ipſa l.bene inſpecta,quia tex.profectò nõ di-
cit quòd poſt conſpirationem euaſerint,ſed ſolùm
deliberauerant vt ruptis vinculis carcerem euade-
rent.hoc probant illa verba ibi, propter quod pa
cti ſunt:non dicit fuerunt:& ſic etiam intellexit il-
lum tex.Raph.Cuma.in dicto conſil.cv.poſt prin.
& idem Fely.in dicto cap.nullus.col.j.ver.fallit in
eo qui.ſed non audacter, quia non meminit (vt
ait)hoc motiuum ab alio tactum.Ideo tranſit cum
Bar.& mirum quòd non viderit Raynerium Al-
beri.Angel. & Cuma. qui ſic ante intellexerunt.
Et pariter mirandum de alijs moder.ſignanter de
Iaſo.qui tranſit etiam cum opi.Bart.in reper.l.ad-
monendi.fol.xxvj.col.j.in fi.cum ſeq.& idem in le
ctu.fol.xviij.col.iij.ver.adde tamen vnum caſum,
& ſimiliter Hipo.qui in ſua praxi tranſit cũ Bart.
& Fely.in §.diligenter.nume.xlvj.& pro iſto in-
tellectu facit tex.iuncta glo.in dicta l.quotiens.de
exacto.trib.lib.x.dum tex.dicit,crediderit.& gloſ.
exponit,ſubtraxerit:quia ſecundum Ioan.de Pla-
tea ibi non ſufficit ſola cogitatio eximendi,niſi ef
fectum habuerit.l.ſi per alium.§.docere.ff.ne quis
eum qui in ius voca.& vbi poteſt capi duplex in-
tellectus,& capiendo vnum quis dicitur delinque
re,& capiendo alium non dicitur delinquere:tunc
ſemper

ſemper in dubio ſumitur intellectus per quẽ quis
non dicatur delinquere,vt dicit Bart.in l.non ſo-
lùm.§.ſed vt probari.ff.de noui operis nuntia.&
ſequitur Abb.Sicul.in cap.auditis.col.antepe. de
præſcrip.cum alijs alleg.per Hypol.in ſua repetit.
rub.ff.de fideiuſ.nu.xlvij.& Phil.Cor.conſil. ccv.
in litera K,vol.ij.facit tex.in l.quotiens nihil ſine
captione inueſtigari poteſt:eligendũ eſt,quod mi-
nimum habeat iniquitatis.ff.de regu.iur.cum alijs
per Hypol.de Marſil.in conſil.ij.nume. j. & ij. vo-
lumine j.Sed intellectus Alber.& aliorum clarus
apparet ex illo tex.l.in eos.dum ibi dicitur ſit cu-
ſtodiendum,ſecundum q̀ glo.dicit fuiſſe in libro
Rogerij,& tunc ſecundũ Alber.debet exponi ver-
bum,cuſtodiẽdum:ſcilicet arctius q̃ prius.& hoc
propter ſuſpitionem fugæ,& conſpirationẽ quam
fecerant.Et pro hoc dicit bene facere dicta l.lege
Cornelia.§.præterea.& ibi gloſ.in verbo,in vin-
culis.ad Sylleia.quam faciunt ibi ſingul.Bald.Lu-
do.de Ro.& Ludo.Bologny.in ſuis interpreta.&
l.iij.§.quæri poteſt.verſic.ſi autem ipſe tutor.ff.de
ſuſpect.tuto.accedat glo.in l.fi.in verb.fideiuſsio-
nis.C.de ferijs.& text.cum gloſ.in l.fina.in verb.
in ſequeſtro.C.quibus ad libertatem procla.non
licet.& idem Bald.in l.iij.de epiſcop.audi.in qui-
bus locis habetur,quòd qui ſemel fugit,debet ſtri
ctius detineri,& nunquàm fideiuſſoribus relaxari.
idem Ioan.Bapt.in dicto tracta.de debito. ſuſpect.
& fugi.quæſtio.j.col.vlti.verſi.pro quo opportu
nè.& Hypol. de Marſil.in l.maritus. nume. xliiij.
de quæſtio.& in ſua praxi.§.attingam. nume. vij.
fol.cxxxvij.& in repetit.rubric.de fideiuſſo.ff.nu.
clxxiiij.& idem Bonus de Curtili in tract.de nobi-
li.v.parte.nume.xij.& Angel.Aret.in tract.male-
fi.in verbo,quod fama public.verſic. quartò no-
tandum eſt.& ibi Auguſti.in addi.& Paris de Pu-
teo in ſyndic.in verb.carcer.cap.an poteſtas qui
aliquem.poſt princip.& col.iij.in fi.vbi inter alia
allegat text.in l.item apud Labeonem.§.quæſtio-
nem.ff.de iniurijs.& idem in verbo,fideiuſſor.cap.
ſi iudex maleficiorum.col.ij.in fin.verſicu.& adde
quòd ſi quis ſemel.& Ioan.de Ana.conſil. j. & ibi
Ludo.Bolog.in addit.Et ad textum prædictæ l.in
eos.volentem innocentes eſſe puniendos,reſpon-
det ibi Alberi.quòd quamuis innocentes punien-
di ſint,tamen litera non determinat pœnam:qua-
re credit eam arbitrariam arbitrio iudicis impo-
nendam & determinandam.licet gloſ.aliter ibi de-
terminet:& minus bene,vt dictum eſt.Et expoſi-
tionem Alber.ſequitur Raph.Cuma.in dicto con
ſil.cv.poſt principium.nulla facta de ipſo mentio-
ne.Si, vt inquit Cuma.Innocentes vt vult gloſ.&
communis puniãtur pœna eiuſdem criminis,pro
quo fuerunt incarcerati,tunc innocentes maiori
venirent plectendi pœna quàm nocentes, vt ibi
latius per eum:quod eſſet contra omne ius : quo-
niam ſcriptum eſt, ſanctius eſſe impunitum relin-
qui facinus nocentis,quàm innocentem damna-
re.l.abſentem.in princip. & decretal. dicit tolera-
bilius eſſe aliquos contra ſtatuta hominum dimit-
tere copulatos , quàm conuictos legitimè contra
ſtatuta domini ſeparare.capit.licet ex quadam.de
teſti.Præterea ſi erant ab impoſito crimine inno-
centes, ergo indebitè & iniuſtè detinebantur, &
ſic phas & permiſſum eis fuit,etiam cum machi-
natione ruptis vinculis & carcere ac cuſtodibus (ſi
aliter fieri non poſsit)occiſis euadere,ſecundũ Lu
cam de Penna in l.prohibitum.C. de iure fiſci.de
quo infrà dicam an ſit licitum occidere cuſtodes,
vnde innocentia iſtorum fugientium quo ad pu-
nitionem per iudicem eſt multum conſideranda.
Tum non punitur effectus ſeu conatus niſi ſequa-
tur effectus,ſecundum opinionem Specul. quam
communiter contra Barto.ſequuntur doctores in
l.j.§.fina.ff.de iuriſditio.omnium iudicum.& ple-
nè Felyn.in tracta.de conatu.& Ioan.Fab.Salic.&
Hypol.in l.is qui cum telo.C.ad l.Cor.de ſica.&
dixi in tracta.de ſedit.& alibi ſæpe.& pro hac opi
nione Specul.eſt text.ſecundum iſtum verum in-
tellectum in dicta l.in eos.qui non eſt ad hoc ſo-
litus allegari . Et pariter procedit ille intellectus
etiam ſi in text.ſit ſtatuendum : ſicut erat in libro
Bulga.ſecundum gloſ.ibi.de quo ibi vide per Al-
ber.cauſa breuitatis.Quamuis Iaco.de Bellouiſo
velit intelligere dictam l. in eos . quando exiuit
carcerem ob neceſsitatem vel fauorem ignis vel
aquæ,quòd non puniatur ſi fugiat:cùm iuſtus ti-
mor ipſum excuſet.l.habitatores.§.fi.ff. loca. aliâs
ſic:& ita dicit in dicto tracta.crimi.titul.de quæ-
ſtionibus.fol.lxxxix.colum.j.verſicul. ſed quæri-
tur,nunquid ſi exiuerit.in fine illius quæſtio.dum
dicit,ſic intelligo.ff.de cuſto.reorum.l.in eos.quã-
uis communem intellectum ſequutus fuerit. Sed
iſte intellectus non bene conuenit literæ:vt patet
intuenti.Sin autem non tantùm conſpirauerunt,
ſed conſpirationem ad effectum perduxerunt, &
effracto carcere & vinculis ruptis fugerunt , tunc
vt dictum eſt,puniuntur pœna capitali ſeu vlti-
mo ſupplicio,non per text.illius.l.in eos.ſed per
dictam l.j.de effracto.& tenet Ioan.And. in dicta
addi.col.ij.verſicul.item ll.& Oldra.in dicto con-
ſil.lxv.& Felyn.in dicto capitu.nullus.verſi.fallit
in eo qui aufugit.de præſumptio. Et idem ſi ſine
conſpiratione aut conſilio inito fugerunt carcere
effracto.dicta l.j.de effracto.& alijs pro prima par
te allega.& plenè Cuma.in dicto conſil.cv.col.j.
ante finem.ſola enim ruptura ſeu fractura carce-
ris importat pœnam capitis:quia carceres ſunt lo
ca ſacra quæ ſunt publicè dedicata.Et ſanctum eſt
quod ab iniuria hominum ſit defenſum atq; mu-
nitum.l.ſacra.& l.ſanctum.ff. de rerum diuiſione.
Et ſic muri & fores carcerum quæ publicis vſibus
ad cuſtodiam & non pœnam deſtinantur ſancti
33 ſunt,ſicut muri ciuitatum. † Nam propriè dicitur
ſanctum quod neque ſacrum neq; prophanum eſt:
ſed ſanctione quadam confirmatum. l.ſanctum. §.
propriè.ff.de rerum diuiſione.rumpens ergo (vt
inquit Cuma.) vel violans ſanctum capite puni-
tur.dicta l.fina.eodem titu.Sed de ſtylo curiæ no-
ſtræ non ita proceditur,quia ſi recapiantur proce-
ditur ad verificationem criminum,etiam ſi ſpon-
te confiteantur delictum:quia niſi de illis prius ap

pareat, non possunt condemnari. l. j. §. illud. & l.
necessarios. §. non aliâs. ad Silleya. & bonus text.
in Authent. vt iudices sine quoquo suffra. §. neces-
sitatem. ibi, fugientes capiantur. & in §. sequenti.
Si verò non capiantur, tunc contra eos procedi-
tur, vt supra dictum est. vel etiam per fictionem so
lent fugitiui suspendi, prout faciebat quidam iu-
dex, vt refert Paris de Puteo in syndica. in verbo,
contumacia: & nunc anno præsenti quingentesi-
mo trigentesimoquinto supra mille, mense Augu-
sti, quo duo fuerunt per figuram suspensi ante pa-
latium. Aduerte tamen secundum Alber. in dicta
l. in eos. quòd in fuga talium carceratorum debet
haberi consideratio, vtrum culpa custodum vel
sine culpa euaserint. dicta l. j. ibi per negligentiam
custodum euaserint mitius puniendos. de effract.
quem multum commendat Angel. ibi. & Rapha.
Cuma. in dicto consil. cv. in principio. Et etiam
vtrum violentia fuerit illata custodibus vel non,
per textum in l. milites. ff. de custodia reorum. & in
l. ad commentariensem. C. eodem. & infrà dicam
24 in iij. quæstione. † Quare breuiter concludendum
est, quòd fuga ante inquisitionem vel accusatio-
nem criminis, id est ante informationes factas,
(quia in hoc regno non proceditur per accusatio-
nem ad instantiam partis sine procuratore regio)
tunc non facit quem haberi pro confesso, sed præ-
sumptionem siue iudicium facit: quod est sufficiens
in criminalibus ad torturam & quæstionem, se-
cundum Bartolum in l. fina. colum. ij. ff. de quæst.
& Ioan. Andr. in addit. Specul. titul. de præsumpt.
§. ij. super verbo, violentia. & Iason. in repetitione
dictæ l. admonendi. fol. xxv. colum. iiij. in princip.
de iureiuran. & in lect. fol. xviij. colum. ij. in prin-
cip. ver. adde quòd regulariter. & in versicu. secun-
25 dò notabiliter limita. † Et solùm facit iudicium
contra ipsum fugientem, & non profectò contra
alios in eodem delicto socios, per l. ij. C. de fide in
strumen. & l. fina. C. de fal. & Iason in lect. dictæ l.
admonendi. fol. xviij. colum. ij. versicu. quartò li-
mita. facit quod dixi suprà in quæstione cxcvij. in
fin. incipien. quæritur an quis cogi possit: & sic fu-
ga facit semiplenam probationem: & cum alia se-
miplena probatione, vt volunt Angel. & Imol.
in l. interesse. ff. de acquirend. possessio. & Iason in
dicta l. admonendi. fol. xxvj. colum. j. versic. item
not. quòd si reus. Et sic duæ semiplenæ probatio-
nes iunguntur. de quo per Bartolum in l. j. §. item
Cornel. & ibi Hypol. ff. de quæstio. cum alijs infi-
nitis per me allegatis in §. x. in glos. j. quæstio. vl-
ti. de iurisditione omnium iudicum. libro consue-
26 tudinum Biturigum. † Tamen reuersus purgatur
fuga per iuramentum ipsius dicentis ob aliquam
fugisse causam, vt voluit Cyn. in l. fina. C. de re-
quirendis reis. quod reputat singulariter Philip.
Cor. consil. lviij. in litera Q, volu. ij. & Fran. Bru.
in tracta. de indic. & tortu. char. iij. col. ij. in finali-
bus verbis. & Iason vbi s̄. & Hypoli. in singula.
cxv. versic. ad vnum aduerte. & in l. qui falsarum.
nume. xcix. ff. de falsis. & in sua praxi. §. diligenter.
nume. xliij. cum alijs per eum alleg. in rubric. C. de
probationibus. fol. xvij. in fi. versic. attamen casu
27 isto. † vel etiam si dicat secundum Bar. in l. j. §. sicu-
ti. de edil. edict. ꝙ fugisset furore & timore familiæ
seu seruientium iudicis, vnde nunc citatus compa
ret: quia tunc illa non dicitur fuga, quæ contra
eum inducat præsumptionem. quod etiam reputat
singula. Philip. Cor. in dicto consil. lviij. in litera
Q. volumi. ij. & Guido Papæ in singul. suo Dcclv.
Et à fortiori si iudicis furore fugiat, vt voluit Pa-
ris de Puteo in syndic. in verb. fideiussor. capitul.
suo vitio. ver. tenetur autem iudex. & in verb. tor-
tu. cap. an iudex. & Sozi. in suis regul. in verb. fu-
ga. in ij. fallen. prima. & Franc. de Curte in dicta l.
admonendi. col. l. versic. limitatur tamen ista ma-
teria. & in ver. secundò limitatur. & idem Iason. ibi
fol. xxv. colum. iiij. & Cepol. consil. xxxj. col. pe-
nulti. versic. decima & vltima. volens quòd fugiẽs
& se in carcere ponens causa suam probandi in-
nocentiam, tollit suspitionẽ primam: facit quod
dixi s̄. de fugiente ex carcere & cito reuertente. vel
etiam essent alia indicia & præsumptiones tollen-
tes præsumptionem fugæ, secundum Philip. Cor.
in dicto consil. lviij. & Hypol. in sua praxi. §. dili-
genter. fol. xlix. numero cxcij. cum sequen. cum a-
lijs per eum allega. & idem Lucas de Penna in l. si
coloni. col. iij. C. de agricol. & censi. libr. xj. dicens
etiam quòd timens sæuitiam iudicis, in quo nulla
est iustitia, sed omnino impietas, fugiat, quòd non
habetur pro confesso. quia licet in iudice cesset
metus. l. penultima. C. de his qui per metum iudi.
& l. fin. C. quod metus causa. vt ibi per eum. quem
sequitur Paris de Puteo loco proxi. Tamen plu-
res fugiunt talem sæuitiam, & aliquando appel-
lant, allegantes iustas suspitionum causas, vel im-
petrant literas à principe remissionum in eisdem
28 narrantes ob iustitiæ rigorem se absentasse: † quia
qui vadit ad ipsum superiorem, non dicitur fuge-
re, per not. per Hostien. in capitul. vt debitus ho-
nor. de appella. quoniam itineris arreptio ad iudi
cem ad quem habeatur loco appellationis. & pro
hoc dicto est text. quem ad hoc citat Bald. ibi in l.
sed si per prætorem. §. fina. ff. ex quibus causis ma-
29 io. † Fallit prædicta regula in famulo seu seruito-
re fugiente, quòd præsumatur res admissas subtra-
xisse, & puniri posse, vt tenet glos. in dicta Auth.
de exhiben. reis. §. si verò etiam quidam. in verbo,
factum. collatio. v. quam ibi faciunt singula. Iaco.
de Bellouiso. & Ludoui. Bologn. in suis interpre-
tationibus. vbi ipse hoc limitat, vt ibi per eum. &
idem de Bellouiso in tracta. crimi. titu. de crimino-
so. col. j. & ij. & Felyn. in dicto capit. nullus. versi.
tertiò fallit. de præsumptionibus. & Hypolit. in re
peti. dictæ rubric. C. de probatio. fol. xxxij. colum.
j. versic. item alius est casus. in ij. quoniam contra
famulum fugientem plenam facit probationem.
& tenet Sozin. in dicta regul. in verbo, fuga. in j.
fallen. iij. in fine. pro quo facit text. in l. Iulianus. in
princip. ff. de actio. empt. & idem Hypol. in sua pra
xi. §. diligenter. numer. xlvij. Si post accusationem
seu decretum post informationes contra eum fa-
ctum ante captionem & incarcerationem fugiat,
tunc

tunc nullum facit indicium, iuribus s̄. allegatis. &
tenet Bartol. in l. j. in principio. ff. de bonis eorum.
& in dicta l. admonendi. & idem ibi Ias. fol. xxvj.
& Franc. de Curt. fol. l. versicul. limitatur tertiò. &
Matthæ. de Mattesil. in singul. cxlvj. & Iason in l.
ij. versicul. item considera. C. qui testamentum fa-
cere possunt. & Cuma. consilio clxxv. domina An
driola. col. ij. circa medium. & Philip. Cor. in dicto
consil. lviij. in litera O, & P. & consil. cxcviij. in li
tera D, volumine ij. Nec profectò aliquam facit
præsumptionem secundum ipsos. & Bald. in dicta
l. j. de rebus eorum. & Sozi. in regul. clxij. quia præ-
sumptio est minus quàm indicium, vt colligitur
ex dictis Bald. in l. ea quidem. col. ij. C. de accusat.
cum alijs allegatis per Hyppol. in sua praxi. §. dili-
genter. nume. cxiiij. & dixi s̄. in quæstio. Et non so
lùm in casu prædicto quando post decretum & ac-
cusationem aufugit, non facit indicium, sed nec
etiam quando habet fugiens suspitionem, ꝙ con-
tra eum fiat inquisitio siue informatio, facit indi-
cium ad torturam, vt voluit Ludouicus de Ro. in
dicta l. Cornelia. ad Sylleia. quod dictum refert &
sequitur Philippus Decius, consil. ccxxxiiij. in effe-
ctu. col. j. & Hypoli. in singula. ccccxcvij. & in sua
20 praxi. §. diligenter. nume. xlij. † Tamẽ ego teneo in
hoc contrarium, quia hoc est contra communem,
quòd fuga ante inquisitionem seu informationes
facit indicium ad torturam, vt dictum est. & sem-
per criminosus solitus est fugere statim delicto co
ram aliquibus commisso. Si verò post incarcera-
tionem hostio aperto carceris, vel cameræ aut ho
spitij: tunc non habetur pro confesso, sed aliter
pro motu iudicis punitur. Et pariter si inito consi
lio seu conspiratione habita de carcere frangen-
do, & ab eo inde fugiendo, ad effectum tamen non
deducta, per dictã l. in eos. vt s̄. dictum est. & idem
in arrestatione seu arresto brisato, quòd iudicis ar-
bitrio etiam puniantur. Fallit si propter necessita-
tem vel timorem ignis vel aquæ aut pestis fuge-
rit, licet Iacob. de Bellouiso velit contrarium si in
totum aufugiat. per textum in dicta l. habitatores.
§. finali. sed textus ibi loquitur quando timor mi-
grandi fuit iustus, quamuis nullum inde sequatur
periculum, vt ibi, & in l. si quis fumo. §. fina. ff. ad
l. Aquil. Et idẽ in eo qui ex carcere vel arresto re-
cessit causa missæ audiendæ, vel confessionis fien-
dæ, aut voti complendi, vel pecunias habendi, vt
pluries vidi, dum tamen in assignatione ei data
compareat, vel statim post, quòd non puniatur:
nec talis recessus facit indicium. Si verò cum effra-
ctione carcerum tantùm vel vinculorum tantùm,
tunc fuga illa cum effractione alterum istorum li-
cet plerunque vtrunque concurrat, facit eum haberi
pro confesso, vt credo exaratum est, habita super
hoc consideratione negligentiæ custodis seu com
mentariensis. Sed Parisius mitius processum fuit
contra dominum des Cars prisonerium fugiẽtem
processu de eo supra burellum existente, vt intelle-
xi. Et istud vltimum verum, si iustè & debitè deti-
nebatur, secus si indebitè & sine causa detentus e-
rat, tunc fugiens non tenetur pœna mortis, vt vo-
luit Bart. in l. vis eius. quem ibi Sali. sequitur. C. de
proba. & Alexan. in l. sed eximendi. §. si quis. circa
finem. & ibi Iacob. de sancto Georg. nume. iij. ff. ne
quis eum qui in ius voca. & Alexand. consil. ccxlj.
nume. vij. libro vj. & Iacob. de sanct. Georg. in di-
cta l. j. de seruis fugi. nume. x. & Paris de Puteo in
syndic. in verbo, carcer. cap. qualiter autem. in fin.
& Hyppol. de Marsil. in singul. clxxvij. col. ij. ver.
pro quo facit. & in sua praxi. §. attingam. nume. xl.
& in §. diligenter. nume. l. cum pluribus sequenti-
bus. fol. xxxiiij. cum alijs per eum alleg. Quinimo
videtur quòd si exire aut aliter euadere non posset
nisi carcerum custodes occidat, quòd licitum sit ei
eos occidere: vt dicit Lucas de Penna in dicta l.
prohibitum. col. iij. ver. sed pone dum ageretur de
iure fisci. lib. x. & ipsum sequitur Paris de Puteo, in
syndic. in verbo, resistentia. col. ij. ver. & scias. alle-
gat text. in l. nihil interest. ff. de capt. & in l. capita-
lium. §. ad statuas. ff. de pœnis. & glos. in capitu. ius
gentium. j. dist. & in l. j. ff. de bonis eorum qui an-
te sententiam mortem sibi consciue. vbi dicitur li-
citũ esse quomodolibet suum redimere sanguinẽ.
& tenet Iason consil. xx. col. iij. ver. circa secundum
crimen. volu. iij. & consil. lxxxvj. numer. vj. eodem
volu. & idem Lucas de Penna. in l. quotiens. circa
medium. ver. item & quando. de exacto. tributo. &
idem Hyppol. in l. j. num. xxviij. ff. de quæstio. & in
sua praxi. §. attingam. numero xl. quia per phas &
nephas hoc est sibi permissum. & idem Hyppol. in
l. j. nume. ciij. ff. ad l. Corn. de sica. & Abb. Sicul. in
cap. si verò. de iureiuran. cùm licitum sit de facto
resistere iudici iniustè exequenti. dicta l. prohibi-
tum. & ibi Bartol. Bald. Ioan. de Pla. & Rebuff. &
Abb. Sicul. post Inno. in cap. si quando. de offi. de-
leg. & aliquid dicam in seq. quæstio. tamen dicta l.
prohibitum. non seruatur de stylo curiarum Fran-
ciæ propter delicta quæ criminalia. sed oportet per
viam appellationis & iustitiæ procedere. & alle-
gat etiam Paris vbi s̄. glo. in cle. pastoralis, in ver
bo, per violentiam. & ibi Abb. Sicul. de re iudi. ad
idem Fran. de Curte in dicta l. admonendi. col. liij.
circa medium. ver. allegari tamen non potest, ꝙ fu
giens non habens iustam causam fugiendi. Vnde
glos. dicit ibi captum pro causa (vbi etiam ingeri
potest pœna sanguinis) relaxatum iuramento de
redeundo ad carceres præstito debere redire si iu-
stè carceratus fuerat, secus si iniustè. & Bartol. in l.
relegati. ff. de pœnis. Abb. Sicul. in cap. j. de testib.
cogen. & in capit. sicut. in iij. de iureiuran. & idem
Ioan. And. in addi. Specul. super rubri. eodem titu.
versi. iterum quæro de eo qui iurauit redire. quem
sequitur Abb. Sicul. in cap. inter alia. in fin. de im-
munit. eccle. & Hyppol. in præalleg. sing. clxxvij.
col. ij. in princip. ver. & dicit Ioan. And. & Cardi.
Alexand. in dicto cap. ius gentium. col. penult. cir-
ca medium. versic. simile est quod dicit. & ista fuit
quæstio dominicalis Bartho. Bricien. q. xxxvij. qui
primò ita tenuerat. Vnde Fran. de Curt. vbi s̄. re-
fert quendam doct. vltramonta. dicentem, dum le-
geret illam cle. ꝙ potius vellet decies periurare, quàm
semel redire ad carceres, imminente mortis peri-

culo,ſequendo Io.de Imol.ibi.quem tamen Fran.
reprehendit & merito:quia omnia mala potius pa-
ti debemus, quàm malo conſentire & periurare.
cap.ſacris.quod metus cauſa.& cap.ita ne.xxxij.q.
j.& l.palam.§.non eſt ignoſcendum.ff.de ritu nup.
& ſequitur Pet.de Belluga.in Specul.princip.titu.
de official.in carcer.milites.fol.cl.nume.vj.in fin.
ver.Sed nunquid ille. cum ſequen.& ſylua nuptia.
fol.lx.colum.iij.poſt princip.& Iaſon in l.duo pa
troni.§.fina.col.penul.ff.de iureiuran.Et legitur de
diuo Paulo apoſtolo & Sila eius ſocio carceribus
mancipatis, Actuum xvj.ante fi.ꝙ cùm magiſtra-
tus lictores cuſtodi miſiſſent ei dicentes,dimittite
homines illos.quod autem nuntiauit cuſtos carce
ris Paulo,dicendo:miſerunt enim magiſtratus vt
dimittamini:exite,& ite in pace.Paulus autem di-
cit ei:Cæſos nos publicè indẽnatos homines Ro-
manos miſerunt in carcerem,& nunc occultè nos
eijciunt:non ita,ſed veniant ipſi, & nos eijciant.
Nuntiauerunt autem magiſtratibus lictores ver-
ba hæc,timueruntq; audito ꝙ Romani eſſent, &
venientes deprecati ſunt eos,& educentes roga-
bant vt egrederentur de vrbe:& exeuntes de carce
re introierunt ad Lidiam.Et ad hoc text. cum glo.
in verb.potiantur.in cap.fundamenta.§.vt autem
31 ciues Romanorum.de elect.libro vj. † Et pro di-
cta deciſione facit quod dicit glo.in l.nam & Ser-
uius.in principio.ff.de nego.geſt.volens ꝙ ſi erãt
tres indebitè incarcerati,aut aliâs detenti:& is qui
eos detinebat (vt eos liberaret) ab omnibus cer-
tam petebat pecuniam.Et anteꝗ̃ pro illa pecuniæ
ſumma ſe obligarent, vnus vinctorum dimiſſus
eſt ſub iuramento eundi cauſa pecuniam prædi-
ctam pro redemptione ipſorum omnium quæſi-
tum:quod fieri poteſt,vt vnus ex malefactoribus
fideiubeat pro alijs ſocijs,vt voluit Bartolus in l.
Romanus.per illum textum.ff.de tutoribus & cu-
ratoribus datis ab his.& Ang.in l.reos.ff.de duo-
bus reis.& Angel.Aret.in tracta.malefi.in gloſ.in
verbo,pro quibus Antonius fideiuſsit.ver.quæ-
ro an vnus ex malefactoribus.& Hyppol.in repe
tit.rubric.ff.de fideiuſſo.numero ccclxviij.& in ſua
praxi.§.pro complemento.numer.xxx.fol.cxxxj.
& ita conſueuit curia facere. Euenit illo dimiſſo
non reuertente, duo qui in vinculis detinebantur
coacti ſunt ſoluere etiam pro illo tertio dimiſſo:
decidit quòd ille tertius non tenebitur illis quo ad
partem ſuam,quia inutiliter ſoluerunt,cùm licitè
euaſerit.quam gloſ.ſequuntur ibi Bartol.Baldus,
Angel.Sed Alberi.diſtinguit,cuius diſtinctio vi-
detur nobis æqua.tamen gloſ.ſequitur Cardinal.
Alexand.in dicto cap.ius gentium.col.vlt.in prin
cip.& Bald.conſil.cxv.proponitur ꝙ Io.fuit ca-
ptiuatus.libr.j.Sed credo ꝙ opinio gloſ.non ſer-
uaretur in iudicando.& aliam ponit opinionem
Alberi.vt ibi per eum.& idem ſequitur Franci.de
S.Nazario in tract.de peſte.fo.x.numero lxvij.&
ſequen.cum alijs.Ergo per contrarium ſi licitè de-
tinebatur,redire tenebatur,pro hoc adducit Car-
di.Alexand.illud quod dicit Archid.in §.quod di-
citur. xxij.quæſt.ij.de reo qui per iudicem interro-
gabatur,an deliquiſſet,quia veritatem reſponde-
re tenetur,etiam ſi tractaretur de periculo mortis;
ex quo per viam eſt iuſtitiæ interrogatus.& ita in
propoſito ibi adducit Abb.Sicul.gloſ.in verbo,
legatorum.ad idem quod no.Flo.in l.cùm autem.
32 ver.no.ꝙ iſte text.ff.de his qui deiecerunt. † Et fa-
cit quod dicit Alber. in l.addictos. C.de epiſcop.
audi.iniuſtè ad mortem condemnatum manu ar-
mata poſſe ſe tueri.allegat Archid.ita voluiſſe in
cap.cùm homo.xxiij.quæſtione v.melius in cap.
non inferenda.xxiij.quæſtio.iij.Et non ſolùm pa-
rentes & amici poſſunt de facto reſiſtere, ne talis
fiat executio,ſignanter ſi appellatum fuerit,vt vo
luit Bald.in dicta l.additos.& Angel.Aret.in tra-
cta.malefi.in verb.præſente dicto Caio.verſ.quid
autem ſi non obſtante appellatione.& ibi plenè
Auguſti.in addi.& Bartol.in tracta.carcer.col.iij.
verſi.circa ſecundum videlicet,ibi vnum tamen di
co ꝙ ſi debitum.& extrauagan. ad repri. in verb.
rebellando.poſt principium.ſed etiam clerici ſe-
cundum Alber.vbi ſ.allegat text.in capit.hi qui.
cum gloſ.xiiij.quæſtio.vj.Tamen Lucas de Pen-
na in dicta l.quotiens.in fi.verſi.vtrum autem.de
exacto.tribut.tenet contrarium,ꝙ eripiens con-
ſanguineum vel affinem,punitur nec excuſatur ſi-
cut receptator parentum.l.ij.de receptato.quia il-
lud de receptatore non habet locum in eripiente
ſecundum Andr.de Iſer.in §.receptatoribus.de pa
ce iura.fir.& Angel.in l.j.ff.ne quis eum qui in ius
voca.vi exi.ſed Alexand.in dicta l.ſi eximendi.§.
item ſi quis.ver.vltimo.eo.titu.tenet præcedentẽ,
quia poteſt reſiſti de facto iudici.cum alijs infini-
tis per eum allegatis.& idem Iaſon ibi col.ij.verſi.
vltimo quærit Bart.vnde ſi iniuſte carceratus con
fiteatur,talis confeſsio nõ dicitur legitima,vt vo-
luit Petr.de Ancha.conſil.xxiij.viſa inquiſitione,
nec ex ea venit condemnandus,vt ibi per eum,&
ſequuntur docto.in l.qui in aliena.§.Celſus. ff. de
acquir.hæred.& Ludo.de Ro.conſil.cxlix.& Au-
guſti.in addi.ad Angel.Are.in verb.ꝙ fama publi
ca.ver.tu autem in hac materia.pro quo facit ꝙ di
cam ī.in iij.quæſt.Et hoc niſi talis confeſsio ſpon
te fuiſſet facta,vt voluit Bald.in l.ij.in fin.C.de re
iudi.& Fely.in cap.qualiter & quando.§.licet au-
tem.col.j.de accuſ.& Hyppoli.in ſua praxi.§.con-
33 ſtãte.nu.xxxj.fol.xj.†Et pro hoc dicit beatus Tho
mas ſecunda ſecundæ,ꝙ ſi damnatus ad pœnã ca-
pitis,& ductus ad locum iuſtitiæ & poteſt fugere,
ſi fugiat non peccat:& reſpõdet ad l.relegati. præ-
allegatam cum ſimilibus,ꝙ ibi damnatus erat ad
ſtandum in certo loco hîc non refert & ſequitur
Rayne.de Forli.in dicta l.relegati.tamen dãnatus
ad patibulum & furcas eſt condemnatus ad ſtandũ
in eis perpetuò:cogita propter dictum ſancti viri,
de quo vide Fely.in cap.j.col.xiiij.ver.limitatur ſe
cundò.de conſtit.qui intelligit de iniuſtè condẽna
to,vt dictum eſt.& idem Albe.in ſuo dictio.in ver
bo,accuſatus.in ij.vbi ambo allegãt beatũ Tho-
mam vbi ſ.quæſt.lxix.ar.iiij.facit quod dicam ī.
quæſt.iij.Quare præcedens opi.videtur nimis lar-
ga,ꝙ permittat priſonerio autoritate iudicis de-
tento

tento cognoſcere an bene vel malè fuerit carceri-
bus mancipatus & occidere cuſtodes.Nec hoc vi-
dentur(ſub correctione) probare iura prædicta.
primò dicta l.nihil.cùm loquatur in capto ab ho-
ſtibus,quorum vi vel fallacia poteſtatem euadere
permiſſum eſt,vt ibi dicitur.Nec pariter textus in
dicta l.ad ſtatuas.qui videtur prima fronte mul-
tum aſtringere.ibi,niſi quis ex vinculis vel cuſto-
dia detentus à potentioribus &c.tamen loquitur
in priuatis,à quibus licitum eſt aufugere,vt ibi,
gloſ.& docto.in dicta l.ſuccurritur.ex quibus ma-
io.& l.j.de priua.carcer.vt dictum eſt ſ.his enim
venia tribuenda eſt,vt dicit textus in dicto §.ſta-
tuas.Nec ſimiliter obſtat dicta l.j.de bonis eorum
qui mortem ante ſent.quia verum eſt vnicuiq; eſſe
permiſſum qualitercunq; ſuum redimere ſangui-
nem per pecuniam aut fallaciam,vel alio ſubtili
ingenio,& non profectò per homicidium,vt ibi
dicitur.& in l.tranſigere.& ibi omnes.C.de tranſ-
act.& ita tenet Angel.de Clauaſio in ſua ſumma,
in verbo,fugere.§.j.quia cuſtodes vbi pro certo
ſcirent priſonerios ſine cauſa fuiſſe incarceratos,
eoſdem ſine iudicis præcepto & congedio elargi-
ri non poſſent,vt ī.dicam in iij.quæſtione.in fin.
cum alijs per Hippol.in ſua praxi.§. opportunè.
numero xix.fol. lxxj. allegat. vbi allegat Petr.de
Ancha.ita tenere in conſil.cccxlj. viſo themate.in
33 fine.† Sed quando dicatur iuſta & legitima carce-
ratio,vide Bald. conſil.xl.in iſta captura.& con-
ſil.ſequenti.volumi.j.vbi dicit,quòd quatuor re-
quiruntur,ſcilicet cauſa,iuriſditio,ordo,& forma
carcerationis,vt ibi.& Hippoly.in l.j.in princip.
col.vij.de quæſtionibus.& ſua praxi.§.attingam.
numero xliij.Ideo imperium ſeu iuriſditionem al-
tam habentes non poſſunt aliquem carcerari face-
re,vt ibi.& idem Paul.de Caſtr.in l.cùm propo-
nas.C.de bo.auto.iudi.po.Et idem dicit eſſe in iu
dice delegato quod non poſsit capi facere aliquẽ,
vt ibi allegat ſingul.text.in Authenti.ei qui iurat.
eodem titu.vbi Baldus idem voluit col.v.verſic.
item not.quòd ſiue quis.cum ver.ſequenti.& Bal-
in Authent.omnino.col.iij.verſic.circa perſonam
iudicis.C.ne vxor pro marito.& Hippoly.in ſua
praxi criminal. §. attingam. nume.lxxvij.cum ſe-
quenti.& pro vtroq; dicto videtur text.in l.ij.§.fi-
na.ſecundum vlt.lect.glo.ff.de iudic.accedat quod
dicit Bald.in ſua margarita in verbo,factum.ver-
ſic.facta.& conſil.cccc xxxviij Non licuit.volu.j.
& Franciſ.Purpu. in l.imperium. fol.lxij.numero
ccxxvj.ff.de iuriſditione omnium iudicum. & de
iudice delegato idem Alexand.in l.iubere. col.ij.
& Purpu.in l.cui iuriſdi.numero vj.eodem tit.Et
ſic dominus de Caſtellario in Ageneñ.qui habet
iuriſditionem ſolùm baſſam & communem cum
condominis,ſcilicet de Monte peſato,& de la Mo
rela,non poteſt capi facere aliquem perſonaliter,
niſi in fragranti crimine & rixa, vel etiam extra
quandocunq; ad fines remittendi dictis dominis
iuriſditionem altam & mediam habentibus:quia
magiſtratus municipalis poteſt delinquentes ma-
iori pœna dignos incarcerare,& ad maiorem mit-
tere iudicem,vt voluit Bartolus in l.magiſtrati-
bus.in prima quæſtione.ff.de iuriſditione omniũ
iudicum.quem ibi ſequuntur docto.inſuper Pur-
pura.numero viij.per textum in §.audient.in Au
thent.de defenſo. ciuita.colla.iij.quamuis loqua-
tur in defenſoribus,tamen iudex incompetens po
teſt delinquentem capere,vt captum repræſentet
cõpetenti,vt tenet Bart.in l.ſi quis in ſeruitute.ff.
de furt.& Purpura vbi ſuprà proximè,etiam ſine
periculo fugæ,vt ibi vide numero ix.pro quo al-
lego textum in l.fina.ibi,eos autem qui dolo fe-
ciſſe incendium conuincentur ad Fabium Cilio-
nem præfectum vrbis amicum noſtrum remitte-
re.ff.de offic.præfect.vigil.Sed qua pœna punia-
tur accuſans,& faciens aliquem iniuſtè carcerari:
& Baldus in conſil.ccccxij.quidam prætenſo.vo-
lumine j.concludit quòd tenetur ad damna,inter-
eſſe,& expenſas, ac etiam debet in aliqua pœna
ſeu emenda arbitraria condemnari. & Abbas Si-
cul.conſil.lij.volumine ij.& ſic pluries vidi fieri in
curia.Et aliquando pro omnibus,ſcilicet iniuria,
damnis,& intereſſe,ac expẽſis in certa ſumma con
demnari.Et ideo dicit Alexander conſilio xj.col.
ij.verſi.ſuper ſecundo dubio.cum ſequent.libro j.
quòd accuſans iniuſtè de crimine publico,quòd
eadem pœna teneatur.l.finali.C.de colluſio.& l.fi-
nali.C.de accuſatio.& l.j.in princip.ff.ad Turpil.
Si de alijs criminibus extraordinariè, eſt punien-
dus.l.ſi priuatur.& ibi not.ad Turpil.& tenetur a-
ctione iniuriarum.l.iniuriarum actio.§.ſi quis per
iniuriam.& l.apud Labeonem.§.ſi quis libello.ff.
de iniurijs.in qua veniunt damna & intereſſe.l.
damnũ.C.de iniurijs.& in conſil.xvij.colum.iij.in
princ.verſic.Nam etiam Baldus.eodem volu.j.ta-
men ſi ex decreto iudicis fecerit eum incarcerare,
videtur non teneri.l.ſi vnius.§.ſi quis decreto. ff.
de iniurijs.& in regula.quod quiſq; mandato iudi-
cis facit.de regulis iuris.quod not.ad modifican-
dum emendam,ſed non damna & intereſſe & ex-
penſas,ex quo indebitè proſequutus eſt.

Summæ.

1 Carcerem fugiens aut ibi mortuus an ex culpa car cerarij præſumatur.& nu.6.
2 Speciem dare obligatus quando per interitũ non liberetur.
3 Carcerati quando ſint ferreis vinculis ligandi.
4 Carcerato dans venenum, vt ſe interficiat,qualiter puniatur.
5 Amatorum dantis poculum quæ ſit pœna.

Quæſtio CCXVI.

Ad ſecundam veniendo

quæſtionem, vtrum fuga ſit ſufficiens probatio contra commentarienſem ſeu cuſtodem carcerum, quòd eius negligentia incarceratus fugerit, aut mortuus fuerit.

Deciſio.

CHRISTI Benedicti, ac intemeratæ & glorioſæ virginis Mariæ eius genitricis nominibus piè
1 inuocatis, Amen. †Et videtur quòd ſic, vt tenet gl. in l. cùm ita. §. ſpecies nominatim. ff. de leg. ij. quæ dicit cuſtodẽ carceris probare debere non ſuo dolo, ſed caſu priſonnerium mortuum fuiſſe, aut à carceribus fugiſſe, per text. in l. finali. §. finali. & ibi Angel. & Alber. de Roſa. ante finem. ff. de cuſtod. reorum. & in l. in conditione. ff. ad Silleya. & in l. j. §. illud. C. de cuſto. reorum. & ſingul. Iacob. de Bellouiſo in tracta. crimi. titul. de quæſtio. fol. xciiij. colum. j. in fin. verſicul. Sed nunquid ſi reperiatur. præſumitur enim quòd eius dolo aut negligentia aufugit, vt ibi. & ſequitur Ludoui. Bologny. in dicto §. ſpecies nominatim. in ſecũdis interpretationibus. & Card. de Zaba. in dicto cap. nullus. de præſumptio. & Hippolytus de Marſil. in l. qui falſam. numero cxvij. ff. de falſ. & Angel. Aret. in dicto tract. malefi. in verbo, quod fama publica. ver. ſecundò quæro. & ibi Auguſti. in addi. & in verbo, qui iudex dictum Caiũ. ver. quæro aliquis carceratus. & Iaſon in conſilio xxvij. exordien. cuſtodes carcerũ. in principio volum. Alexand. conſil. clvij. colum. ij. libro. ij. dicens Baldum in dicto §. ſpecies. voluiſſe quòd obligato ad ſpeciem ſufficiat probare interitum quamuis
2 caſum non probet fortuitum, per dictam glo. †Tamen hoc fallit in eo qui tenetur ad cuſtodiam ratione officij publici vel priuati: quia tunc nõ ſufficit ei probare interitum, niſi probet caſum, per dictam gloſ. quod dicit Baldus ibi eſſe in cuſtode carceris, & in argentario, & in caprario portante domino pelles animaliũ mortuorum: Nam quantumcunq; conſtet de interitu, niſi probet caſum mortalitatis, aut alium ſimilem caſum, non releuatur. ita dicit Alexander in præallegato conſilio clvij. quẽ refert & ſequitur Hippol. in ſua praxi. §. attingam. numero lj. folio cxlj. Tamen Bartolus in tractatu teſtimo. in verbo, cura carnium. videtur velle quòd ſi ſit veriſimile animalia fuiſſe perempta quemadmodum de hominis morte per veriſimilia probatur, quòd multofortius paſtoribus eſt credendum. ſicut enim duci belli de morte militis creditur, ſic & paſtori de morte animalium eſt credendum. & Bartolus & Lucas de Penna in l. quod ad præſens. C. de murilegulis, libro xj. & Felynus in capitu. quoniam frequenter. §. porro. colum. vltima. verſic. vltimò dum tangit: vt lite non conteſta. Tamen primum videtur mihi verius, de quo dixi in tracta. de ſeditio. & de morte hominis. vide textum in l. vxor. cum ſua Authen. hodie. C. de repud. & in capitu. in præſentia. de ſpon. & Alexander conſil. iiij. colum. iiij. verſicul. fortius. dicit Bartol. volu. ij. & dixi in quæſtione clxxiij. inchoante, Sed hîc videtur dubium. & idem Franciſ. de Are. conſil. xxxviij. in princip. verſi. ſecundò præmitto. vbi dicit, quòd regulariter de iure cuſtos carceris nõ dicitur diligens, ſi non teneat duos ſecum cuſtodes ad carcerem obſeruandum, per textum in dicta l. fina. in princip. & in fine. & in dicta l. milites. in fin. & dicta l. j. §. illud. ibi, neq; miniſtris eorum. & aliquid per Bald. & Sali. in l. de pecoribus. C. ad l. Aquil. & in cle. j. §. ſanè. & in §. porro. ver. & idem iuramẽtum. de hæreti. licet l. ad commentarienſem. in princip. & in fi. permittat ei vnũ poſſe committere ſeruitorem: tamen non prohibet quin plures committere poſsit. & idem Bartolus in tracta. carcerum. columna vltim. verſicul. ad vltimum quæro. & dixi in tractat. de cuſtodia clauium portarum ciuitatis. colum. antepenultima. verſicu. nec obſtat. Et in ipſis committendis non requiritur autoritas iudicis, vt probatur dictis iuribus. & tenet gloſ. in dicta clemen. j. §. ſanè. in verbo, ſubdelegare: quam ibi ſequitur Bonifacius de Vital. numero ciij. & idem Abbas Sicul. ibi, quia ipſe tenetur de facto eorum, nec liberatur exhibendo & tradendo ipſos. dicta l. ad commentariẽſem. ſed punitur, vt dicam in ſequenti quæſtione in ij. limitatione. & dixi in tractatu de cuſtod. clauium
3 porta. fol. penulti. colum. iiij. † Et etiam tenentur priſonnerios in compedibus vel manicis ferreis, aut alio ligamine competenti tenere ligatos, ſecũdum Angelum in dicta l. milites. in princip. de cuſtod. reorum. Nam omnis (vt inquit) cuſtodiens captiuatum cum ligamine intelligitur diligenter cuſtodire. allegat gloſ. in l. prima. §. finali. ff. de ſeruis fugitiuis. & idem Paris de Puteo in ſyndic. in in verbo, carcer. capitul. an poteſtas qui aliquem. colum. j. ante finem. & in capi. an ſi plures. in principio. ad hoc optimus textus in dicta l. ſuccurritur. ex quibus cauſis maio. ſed illa gloſ. eſt in l. ij. in verbo, permittit. imò eſt textus ibi ſingula. ſecundum Alberi. dum dicit, diligens cuſtodia etiam vincere permittit. qui textus ponit duo: primum quid ſit in publicum deducere, & quid ſit diligenter cuſtodire. & exponendo textum l. j. §. penultimo ibi, & meritò admonentur magiſtratus eos diligenter cuſtodire ne euadant. & textus in dicta l. ij. dicit vincire, id eſt vinculare. pro quo eſt etiam tex. in l. iij. ibi, omnium vincula. & ibi, nullam accipiat vinculorum requiem. C. de epiſcop. audien. prout de beato Paulo & Sila apud Macedones captis legitur Actuum decimoſexto fuiſſe factum. Nam magiſtratibus præcipientibus cuſtodi carcerum, vt diligenter cuſtodiret eos: qui tale præceptum accepiſſet, miſit in interiorem carcerem, & pedes eorum ſtringit ligno. pro hoc dicitur in capitulo ſuper eodem verſicul. retineri facias diligenter. de crimine falſi. cùm ibi not. per doctores. Vnde attendenda ſunt verba, quæ interuenerunt quando captiuus cuſtodiendus aſsignatur, vt dictum eſt ſuprà in præcedenti quæſtione. & dicitur iij. Regum capit. viceſimo, Cuſtodi virum iſtum, quòd

quòd ſi lapſus fuerit, erit anima tua pro anima eius, aut talentum argenti appendes. Tamen tex. in dicta l. j. C. de cuſto. reorũ. benignius loquitur, dum vult ſolum habere cathenas prolixiores, & non ferreas, manicas & inhærentes oſsibus. Et ſi criminis qualitas etiam cathenarum acerbitatem requirat, hoc fiat vt cruciatio deſit, & permaneat ſub fida cuſtodia, & quæ ſequuntur ibi. & in l. j. & l. diuus. ff. eod. Vnde Ioan. Fab. in dicta l. j. C. de cuſto. reorum. dicit, quòd non debet ligari ſtrictè, & iſtud in iudicis arbitrio conſiſtit ſecundum qualitatẽ delicti & perſonæ, vt ibi dicitur. & in dicta clem. j. §. j. de hæreti. vbi glo. allegat illud Pſal. Ad alligandos reges eorum in compedibus, & nobiles eorum in manicis ferreis. & ibi per Bonifa. de Vital. & Barto. in dicta l. j. ff. de cuſto. reorum. & Ioan. de Ana. in cap. final. colum. vlt. de accuſat. & in cap. à nobis. in ij. notab. de apoſta. & Guil. Rouille in ſuo iuſtitiæ cõpendio, lib. iij. cap. viij. titu. de commentarienſi. colum. j. & Thoma Grama. voto xxix. nume. v. cum ſequent. Ideo dicit Bald. in l. ij. C. de exhiben. reis. manicas ferreas imponentem formam excedere cuſtodiæ, & genus eſſe tormenti, per dictã l. j. & ij. ff. de cuſtod. reorum. ac pariter carceratum ligare ad ſimplicem nõ pertinere cuſtodiam, ſed potius ad pœnã: quoniam carcer ad cuſtodiam, & nõ ad pœnam datur. l. aut damnum. §. ſolent. ff. de pœnis. & cap. quãuis. in princip. eodem tit. lib. vj. licet aliquando ad pœnam, vt ibi. & Bart. in dict. tract. carce. poſt princip. Quare ſi ſine ligamine cuſtodiri valeant, ligari non debent, vt plenè per Paridem de Puteo in dicto c. an ſi plures. colum. iiij. Idcirco caueant, vt ait Ang. in dicta l. milites. omnes ſiue ſint magiſtratus, ſiue cuſtodes, ſiue alij pagani nullum habẽtes officium, gardiam, & cuſtodiam alicuius in ſe recipientes diligenter cuſtodire, aliâs pœnis in l. prædicta mili[illegible]s. contentis ſubiacebunt, de quibus in ſequẽ. dice[illegible]us quæſtio. Caueant pariter ne in eos pauperes priſonerios aliquo ſæuiant modo eiſdem denegan[illegible] [illegible]m & aquam: quoniam tenebuntur, ſecun[illegible] Bellouiſo in dict. tract. malefi. fo. xciij. [illegible]m. iij. ante fin. verſ. Et hoc verum. vbi ſequen. [illegible] dicit præſumptionem eſſe contra cuſtodem [illegible]lier carcerata reperiatur imprægnata hoc feciſſe, & qua ob hoc puniatur pœna, vide ibi. & in conſilio per nos edito, incip. Iuuenis. & dixi ſuprà quæſtio. ccxviij. incipi. Quid de iudice. Et ſimiliter tenebitur, ſi portãtes alimenta carceratis impediat. l. quemadmodum. §. fi. & ibi Doct. ff. ad legẽ Aquil. l. ſi victum vel ſtractum. ff. de re iudi. cum ſimilibus. & clemen. j. §. porrò. ibi, Et illud quod à parentibus & amicis vel alijs perſonis fidelibus offeretur eiſdem, &c. de hæreti. & text. in l. nemo carcerem. de exacto. trib. lib. x. quem ibi not. Bartol. contra eos iudices, qui prohibent dari incarceratis cibum & potum donec ſoluerint, quod putat Pyrrhus paucos facere. Tum etiam cõtra ipſum cuſtodem præſumitur ferrum, aut venenũ, vel corda in carcerem ex culpa & negligentia eiuſdem ſunt illata, ſecundum Franc. de Aret. in dicto conſi. xxxviij. [illegible] in l. carceri. & ibi Bartolum Angel. & Alberi. [illegible] cuſto. reorum. & idem Iaco. de Bellouiſo, vbi ſuprà fo. xciij. colum. ij. verſ. Sed qualiter eſt puniendus. Et is quicunq; fuerit dans poculum veneni, tenetur vltimo ſupplicio. l. fin. C. de malefi. & mathe. duplici ratione ibi poſita. & l. final. §. quòd ſi ipſe cuſtos. ff. de cuſto. reorum. & l. iij. C. de quæſtio. Et idem de Bellouiſu, vbi ſuprà ponit de quodã, qui ſuo proximo parenti ad mortem condemnato dedit poculum, vt mortem ignominioſam euitaret, & parentes verecundiam, iuxta not. in authenti. de inceſtis nupt. §. j. ſuper verbo, & generi. & in l. ij. §. initium. ibi, vt morte virginis contumeliam ſtupri arceret. ff. de orig. uris. quẽ §. legit Alber. de Ro. Hierony. Cagnoli. cum §. & ſi cum placuiſſet. & ibi, in iij. & iiij. notab. poſt Zaſium ibi, quem not. contra matres & alias proximas cõſanguineas dantes imprægnatis filiabus poculum ob pudorẽ earum ſeruandum, vt abortũ faciant. Et licet ibi de pœnis ipſarum matris, & aliorum parentum non loquatur,
4 ſed de alijs intoxicantibus: †tamen relegatione punietur per rationem legum. C. de adult. l. Gracchus. & dicta l. j. ff. de bonis eorum qui ante ſententiam mortem ſibi conſciuerunt. & l. j. & ij. de recept. cum alijs per eum, & in præcedentibus quæſtio. allegat. Nec obſtat ſecundum eum dicta l. fina. de maleficijs & mathe. quia in hoc caſu ceſſant illę duæ rationes ſeu ſuſpiciones, vt ibi per eum maximè propter iuſtum dolorem, &c. l. ſi adulteriũ cum inceſtu. §. Imperatores. ff. de adulterijs. Et idem Decius conſilio cccccxxxv. nume. j. & ij. in ſecunda parte iij. volu. & Barbat. conſi. xxiij. nume. xvij. volum. ij. tamen ſecundum Bald. in l. libertas. colum. j. ff. de ſtatu hominum. ſequendo Cyn. & Iacob. de Aret. quòd tales intoxicantes carceratos tenentur de parricidio. & idem Ioan. de Ana. in cap. iuramento. colum. ij. verſicul. Adde etiam prædictis de homini. & Hyppolitis de Marſil. in l. prima. in princip. nume. vj. ff. de Sicar. cum alijs per eum allegatis. licet Dyn. contra in l. in laqueum. ff. de acquiren. rerum domi. & ſic cum Iacob. de Bellouiſo, quorum opinio videtur benignior, &c. Secus in alijs mulieribus extraneis miniſtrantibus poculum. l. ſi mulierem. & ibi Hippolytus. ff. de Sicar. & l. Cicero. ff. de pœnis. & Ioannes de Anania conſilio j. & ibi Ludouicus Bologninus. in additio. Sed idem videtur in matre ſecundum Decium in dicto conſi. cccccxxxv. prout accidit cuidam mulieri, quæ Liburniæ ad mortem condemnata extitit in menſe Auguſti, anno Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimooctauo. Et idem tenet Bonifacius de Vital. in tractatu maleficio. titul. de priuatione carce. numero xiiij. & de pœna dantis poculum amatorium, vide text. in l. ſi quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœnis. & in l. iij. §. primo. verſic. Sed & hic. ad legem Corneliam de Sicar. & Andr. de Iſernia in ſua lectura peregri. titul. de poculum amatorium porrigentis pœna.
5 Et † ſecundum eũ dicitur amatoriũ: quia eſt amarum ab amaritudine, vel dicitur ab amo amas, ſicut mulieres malę, quę propter luxuriam infatuantur,
6 l. prima. §. penult. ff. de edilit. edict. † In contrarium videtur fugam non eſſe probationem ſufficientem

ad ipsum commentariensem condemnandum, vt
concludit Bald.in dicto consi.ccxxx.volum.j. quia
fuga & contumacia vnius alteri non debet nocere,
nisi fortè secundum eum custos fuisset in dolo vel
lata culpa, dicta l.quoties.de exacto.tribut.libro x.
& quod not. Dyn.in l.prima. ff.quando ex facto.
tuto. quam quidem negligētiam seu latam culpam
tenetur allegans probare. l.quoties. §.qui dolo. ff.
de probatio. cum alijs per ipsum alleg.& Alexand.
ipsum sequitur in additio. ad Bartol. in dicta l.fin.
de custo.reorum.& Hippolytus in sua Praxi. §.at-
tingam. nume.xlvj.remittendo se ad illud consiliū
Bald.& in l.obseruare.§.proficisci. ff.de offic.pro-
consul. & legati.cum alijs per eum allegat.& Paris
de Puteo in Syndicatu.in verbo,carcer. cap.quali-
ter autem probabitur. & dixi suprà in conclusione
quæstionis pręceden. Vnde custos per Senescallos,
Bailliuios,& alios subalternos vocatur Geolerius,
& in supremis Parlamētorum curijs consurgerius
vel depositarius personarum carceratarum: quia
sicut depositario rei committitur custodia.l.prima.
in princip.ff.depositi. ita commentariensi & custo-
di carcerum custodia committitur personarum,di-
cta l.ad commentariensem.& l.fin. eodem.& dicta
l.milites.ita dicit Bartol.in quæstio.vj.Lappus fuit
captus.versic.Nono sic probatur.& colum.ij.vers.
Nono probatur,&c. & Tho.Gramma.voto xxix.
nume.iij. tenebitur probare casum, id est mortem,
aut fugam & recessum à carceribus ac locū, & pas-
sagium ostendere,vel modum alium per quem di-
scessisset,eius tamen culpa non euenisse.& ita tenet
Bald.in dicta l.cūm ita.§.species.in secundo notab.
per glos.penult.in §.fin.instit.quibus modis re con
trahitur oblig.& in l.si creditor. C.de pign.actio.
Et nisi de hoc apparere faciat,erit tunc pręsumptio
contra eum,ex qua poterit condemnari.Et si appa
rere faciat: pars instigans & interesse prætendens,
si velit poterit dolum, culpam,& negligentiam cō
mentariensis probare,vt volunt Doct.suprà alleg.
& Bartol.Angel. Fulgo.in l.si quis ex argentarijs.
§.final. & ibi Iason. colum.vlt.versic.Venio ad se-
cundam principalem quæstionem Bart. ff.de eden.
quos vide ibi,& Abb. Sicul.in cap.ij.de deposit.&
sic conclusum fuit in curia,vt in sequen.quæstione
dicam. Et videtur, quòd si custos prisonerium fu-
gitiuum reduxerit ad carceres, nō poterit repetere
expen. si eius culpa fugierit, iuribus suprà allegat.
In contrarium,quòd posit,quia fugere non debe-
bat,vt dictum est suprà in præceden.quæst.colum.
ante penult.cum sequen.ergo ad expen.tenetur pri-
sonerius.Et hoc tenet Alber.de Gandi. in tractatu
crimi.titul. de furib. & latronib. numero xviij. &
Ioan.Bapti. in suo tractatu de debito.fugi.quæst.j.
& dixi suprà in præceden.quæstio.colum.v. versic.
Tamen Ioannes Baptista.

Summæ.

1 Carceris custos, qua pœna puniatur fugientibus
vinctis. nume.3.
2 Capitaliter quando quis puniatur ex sola lata culpa.
4 Custos carceris vel arcis, qualis esse debeat.
5 Carceris custos,quando non teneatur de fuga reo-
rum. nume.16.17.& 21.
6 Expressa reputantur,quæ solita sunt.
7 Socius custodis si vnà fugerit cū carcerato, custos
non tenetur de fuga.
8 Socius quando non teneatur de proditione socij.
9 Nobilis bonę opinionis si aufugerit,non custodi,
neq; iudici aut potestati imputatur.
10 Satisdare non tenetur vir honestus.
Creditoris voluntas potius attendenda, quàm fi-
des debitoris. nume.eodem.
Senes ita strictè in carcere custodiri non debent, si-
cut iuuenes. nume.eodem.
11 Carceris custos tenetur pro culpa filij,& vxoris.
12 Fugere debitorem consulens tenetur etiam si debi-
tor postea capiatur. nume.15.
Fideiussor quare non liberatur exhibendo illum,
qui aufugit,pro quo fideiusserat. nu.eodem.
13 Fideiussor fictus potest æquè cito conueniri sicut
principalis.
14 Prisonerius quid si animo reuertēdi carcerē exeat.
18 Condemnatus miraculosè semel euadens an libe-
retur.
19 Miracula varia de carceratis & condemnatis.
20 Condemnatus si pro matrimonio à muliere postu
letur,an liberetur.
22 Principis introitu an liberentur, qui crimina ge-
minarunt.
23 Falsarij an habeant remissionem in ingressu prin-
cipis.
24 Carceratus pro debito an statim,quòd soluit,pos-
sit exire sine alia licentia.

Quæstio CCXVII.

Quo ad tertiā quæstio-
nem qualiter autem puniatur commentariensis seu
custos carcerum ob fugam carceratorum, tam pro
debito priuati vel fisci, quàm pro delicto, non do-
cto per eum de casu,vel docto, & ex aduerso pro-
bata lata ipsius culpa.

Decisio.

CHRISTI Benedicti,
ac intemeratæ,& glorio-
sæ perpetuæ virginis Ma
riæ eius pię genitricis no-
minibus inuocatis, Amē.
1 Et videtur † dicendum ip-
sum (si pro crimine fugi-
tiuus erat detētus) eadem
pœna, qua puniri debe-
bat (vt si capitali,aut alia simili pœna,quāuis non
eadem lege) esse puniendum,per tex.cum sua glos.
in dicta l.ad commentariensem. de custod.reorum.
& hoc si fuerit in nimia negligentia,quæ lata culpa
dicitur

dicitur.l.magna negligentia. ff.de verborum signi.
licet tex.in l.milites.ff.de custo.reorum.in sui princ.
dicat simpliciter eum vltimo supplicio puniēdum.
& idem in l.fin. eodem tit. quod intelligendum est,
quando est in lata culpa.& sic exponit glos.in dicta
l.milites.& idem Bartol.in tract.carce. colum.vlti.
vers.Quæro vlterius.& in consti.Neapol.de custo.
capti.incipien.Custodes.fo.lviij.colum.iij.& Tho.
Grama.voto xxix. nume.ij.iij.& iiij. cum sequen.&
Math.de Afflì. in constit. Neapol.de offic. castella.
2 fol.clxx. nume.vij. vers. Sexto notat.† & sic est ca-
sus, in quo ex lata culpa quis ad mortem punitur.
& ibi idem Bartol. Angel.& Alber. & glos. Bald.
Salicet.& Doct.in dicta l.ad commentariensem. Et
etiam in alijs pluribus casibus per Angel.in dicta l.
milites.recollectis.& in dicta l.in lege Cornelia.&
amplè Hyppol.ibi. ff.ad legem Cornel.de Sicarijs.
Et vtrobiq; Angel.reprehendit Bart.qui voluit in
dicta l.in lege Cornelia. nullum sine dolo lege Cor
nelia de Sicar.esse puniendum.& tamen Barto.met
tenet contrarium magis consultus. in l.in actioni-
bus.ff.de iureiuran.per l.fin. ad legem Iuliam.de vi
publi.& per tex.in l.excipiuntur. ff.ad Silleian.qui
sunt casus secundum ipsos speciales, in quibus ex
culpa lata sine dolo quis punitur capitaliter, quia
lex sic statuit,aliâs non punitur dicta l.lege Corne-
lia.& idem dicit Paris de Puteo in Syndica.in ver-
bo,pœna. cap.quia multa.col.ij.post princip.vers.
Vnde si statutum puniret.& ita est Bart.intelligen-
dus,per l.milites.& l.si quis aliquid.§.qui abortio-
nis.ff.de pœnis. quas allegat,& ita etiam intelligit
Bonifac.de Vital. in tractatu crimi. titul.de carce.
priua. nume.vij.& Ludo.de Ro.in dicta l.in actio-
nibus.& Moder. & hoc probatur iij.Regū xx. cap.
ibi,Hęc dicit dominus,quia dimisisti virū dignum
morte de manu tua,erit anima tua pro anima illius.
& Ioan.Andr.in cap. à nobis. & ibi Ioan.de Ana.
vers.Quid autem si carceratus.de aposta.Et ille tex.
in dicta l.milites.intelligitur secundum l.commen-
tariensem. prout glos.in vtraque. l.& Doct.cōmu-
niter intelligunt,scilicet quòd eadem pœna custos,
& non profecto maiori,quàm fugitiuus puniatur,
3 † nisi secundum aliquos,vt refert glos.vbi suprà cu
stos esset vilis: quia tunc posset maiori puniri, li-
cet regulariter debeat custos esse nobilis, prudens,
fidelis,& optimè notus per integritatē meriti.text.
ad hoc singul.in l.j.C.de conditis in publi.horreis.
lib.x.& in dicta l.ad commentariensem.ibi,nec pu
tet hominem abiectum, atque vilem. & Bartol.in
dict.tract.carce. colum.vlt.versic. Restat modo vi-
4 dere.† quia custodia tyroni nō debet committi, di-
cta l.final.eodem titul. Et idem in custode castri vel
arcis,secundum Bald.in dicta l.ad commentarien-
sem.allegat quod habetur in cap.cùm homo. xxiij.
quæstio.v.quando custos carceris vel arcis,dicitur
habere officium & non dignitatem,vt dicit Per.de
Anchar.in cap.j.de consuet.libr.vj.& rubr.de offi-
cio delega.& Fran.de Curte consi.lxxx.incipiente,
Super articulo. colum.ij.post medium.& Thomas
Grama. voto xxix. nume.xiij. & sequen. vbi alle-
gat Amode.institu.in tractatu Syndicatu. versicul.
Item in eo, quòd dicti socij,qui dicebāt in vulgari,
non te fidare de prigione ser gaspare, si non vuole
che te sia moza latesta,aliâs si custos non sit in tan-
ta negligentia pro modo tunc culpæ punitur tan-
tùm,vt dicit tex.in dicta l.milites.& in dicta l.final.
& l.carceri.eodem titu.& sic per illos tex.tenet Bal.
in præallegat.consi.ccxxx.versicul. Secundus arti-
culus. volum.j. Et Aquitani carcerum custodes so-
liti erant magis,atque magis,quàm alij in prisone-
rijs custodiendis negligentes esse,propter quos fa-
cta extitit lex illa,milites. quam perpetua debēt te-
nere mente. Nam cùm Saluius in Aquitania lega-
tus de pœna hæsitaret custodibus carcerum malam
custodiam facientibus imponēda, diuus Adrianus
ei rescripsit eos (vt refert ibi Calistrus Iurisconsul-
tus) pro negligentia, & modo culpæ esse punien-
5 dos,& ista est vera conclusio. † Quam limitat pri-
mo Bald.in dicto consilio ccxxx.nisi custos eodem
custodiuisset modo,& forma quibus homines car-
cerati in eodem soliti erant custodiri loco: tunc ex-
cusatur à culpa, argumen.not.in l.si verò. §.sed an
etiam homines.ff.commoda.& in l.si negotia. ff.de
negotijs gestis.in quo casu relinquitur iudicis arbi-
trio, dicta l.fi.de custo.reorum.quia si in custodien-
dis prisonerijs fecerit id quod in loco tam de die,
quàm nocte solitum est fieri, secundum ipsorum
exigentiam delicti,ætatem,& robusticitatem,& iu-
xta dictam l.j.C.de custo.reorum. & l.iij.de episco.
audien.tunc non tenebitur,vt tenet Paris de Puteo
in Syndicatu.in verbo,carcer. cap. an si plures car-
cerati. vbi ad vtranque partem argumentatur. Et
tandem distinguit, quòd si adhibuit diligentiam,
quam debet non teneatur,per dictam l.si negotia.
& per ea quæ dicit Bald.in dicta l.j.de seruis fugiti.
& idem Philippus Corneus consi.xciij.volumin.j.
& Thomas Grama. in voto xxix. nume.xv.& ita
fuit in casu nostro,de quodam Hispano vocato de
Santyago Dory,ad requestam Raymundi de Mac-
quanant scutiferi per partē per eum formatam ob
prædam seu extimationem cuiusdam nauiculæ de-
prædatæ capto, & in carceribus domus ciuitatis
Burdegalæ (in quibus homines pro interesse ciui-
li soliti erant poni) intruso. Et tandem se ex fene-
stra altitudinis à terra sex brassarum seu canarum
in profundum fossatorum projciente, quod veri-
simile non erat præsumendum,dicta l.in lege Cor-
nelia. ibi, quare si quis ex alto se præcipitauerit,&
dicta l.fin. versic. Sed si custodia se interfecerit vel
præcipitauerit,&c. Et conclusum in fauorem Ar-
naldi de Lauyn, porterij domus Burdegalæ, vt
infra dicam. Et pro hac decis.est bonus tex.cum ibi
not.per Bartol.Bald.Alber.& Salicet.in l.pignus.
C.de pigno.actio. & in dicta l.quis sit fugitiuus.§.
apud Labeonē.in fi. ibi,quia id fecit quod publicè
facere licere arbitratur.de edilitio edicto.& ibi Ce-
polla in primo notab. & sic tenet Francis.de Aret.
in dicto consilio xxxviij. colum.vlti.post princip.
versic.Nam sicut.& Paris de Puteo in dicto cap.an
si plures carcerati.colum.iij.post princip.versic. Est
verum,nisi aliter curia obseruet.allegat Bald.in l.j.
versic. Sed pone.C.de edil.actio.Nam custodia est,

(vt inquit de Puteo) faciēda secundum morem, &
consuet. ciuitatis vel regionis: quia quod est con-
6 suetum, tacitè videtur inesse. † Et quæ sunt ex vsu
quotidiano habentur pro expressis. l. final. C. de fi-
deiusso. ita per illum tex. dicit Bald. in l. error. C. de
testa. & in l. si creditor. C. de pig. actio. cum alijs per
ipsum de Puteo, vbi suprà. colum. iij. alleg. & Phi-
lippus Corneus consi. xxviij. volum. iij. quem Ca-
tellia. Cotta in memorial. ex varijs lectu. in verbo,
7 consuetudo. facit licitum. † Secundò limitatur præ-
dicta conclusio, quòd non teneatur custos de fuga
carcerati, si eiusdem custodis socius vnà cum priso
nerio fugerit, & recesserit. tex. est in dicta l. fin. ver.
Interdum. de custod. reorum. quem ibi facit singul.
Angel. & pariter Ludo. Bolog. in primis interpre.
& Alexan. in addi. ad Bartol. ibi, & Angel. Aret. in
in tract. malefi. in verbo, fama publica. vers. Et ad-
uertas. & Bald. in l. filio exhæredato. §. eius qui. ff. de
iniusto rupto testamen. & Hyppol. in sua Praxi. §.
8 attingam. nume. lxxiij. fo. cxliij. † Quod dictum ex-
tendunt Docto. ad proditionem castri per socium
facta, ꝙ non teneatur alius socius secundum ipsos
ibi, & Ludouicus de Ro. in sing. xxx. incipiente, Si
dicat statutum. & Fran. de Crema. in singulari xcix.
Et est ratio secundum Angel. & Doct. supra dictos,
quia nemo se potest à proditione præcauere. & idē
& amplè Paris de Puteo in dicto cap. an si plures
carcerati. colum. ij. post princ. vers. Et non videtur
esse in culpa. & in cap. carceratus aufugit cum no-
tario potestatis. & in cap. licet dicatur. col. j. ante fi.
versic. Nec etiam tenebitur custos. quod dicit esse
verum, quando princeps, aut iudex illos deputauit
socios, quòd tunc non teneatur. & idem Bartol. in
dicta l. ad commentariensem. secus si ipsemet custos
apposuerit ipsos, quia eo in casu tenebit, quoniam
malos apposuit custodes. l. eum qui rem. §. fin. & l.
qui nō tandiu idoneum. ff. commoda. & l. si vt cer-
to. §. si de me petijsses. eodem titul. & ibi Bart. Bald.
& Alber. mala enim electio est in culpa. l. eum. eo-
dem titul. & dixi in præceden. quæstio. & in tractat.
de custo. clauium portarum. fo. viij. colum. iiij. vers.
Tamen socius non tenetur. & idem Marti. Lauden.
in tractat. de castel. §. x. & aliquid in sequen. limita-
tione dicam, nec liberaretur exhibendo eos, dicta
l. ad commentariensem. & dixi in præceden. quæst.
colum. j. & idem Thomas Grama. voto xxix. nume
ro x. xj. xij. cum alijs per eum alleg. Et idem si socij
deputati ad custodiam etiam castri diuiserint inter
se custodiam nocturnam, quòd vnus cum certis ad
mediam noctem vsqꝫ vigilaret, & alius dormiret:
si interim castrū occupetur, vel prisonerius fugiat,
ꝙ socius dormiens non teneatur, vt voluit Alber.
de Rosat. in ij. parte statut. quæstio. clviij. & Geral-
dus de Petra sancta in singul. xxxvij. ad quod facit,
quòd dicit Bald. quòd si amicus meus me inscio fu-
giat cum equis meis, vel cū famulo meo non dicor
opem sibi præstare. Nam scientia & non profectò
ignorantia punienda est. l. cùm ancillis. C. de incest.
nupt. ita dicit Bald. in dicto consil. ccxx. volum. iij.
& illud aliqui habent. volu. v. ccclxxxij. vbi alleg.
l. j. & vltimā. de eo qui cum armis alterius damnum
fecerit in Lombarda. & idem Bald. consil. clxxiij.
præsupposito statuto. colum. ij. ver. Scientiam non
ignorantiam. vol. iij. aliâs quilibet sociorum tene-
tur insolidum, vt tenet Bal. consi. ccxxxvj. propo-
nitur, quòd quidam Antonius. vol. iij. dicens, quòd
si vnus cum certis socijs emit datium custodiæ car-
cerum. Et aliqui carceratorum fugierint, quòd qui
libet tenetur etiam si aliqui sociorum vltimo lo-
co dederint suos fideiussores. Et quod cōtra primi-
tus obligatos, & corū fideiussores potest prius agi.
in electione tamen Reipublicæ erit à quo incipere,
& exigere si renuntiauerint (prout fieri consuetum
est beneficio nouæ cōstitutionis plurium reorum
debendi voluerit. Tamen soluētibus datur regres-
sus contra alios, vt ibi vide per tres quæstio. Sed
qua pœna puniatur talis socius recedens vel exi-
mens carceratum. vide Bartolum Angelum & Al-
beri. in l. cuius. in fin. ff. ad legem Iuliam maiestatis.
& Guido. Papæ, quæstione ccccxxxvij. colum. iiij.
versic. vj. incipiente, Relaxans de carcere. sed in ca-
su puniretur eadem pœna, qua tenebatur prisone-
9 rius, vt suprà dictum est. † Tertiò limitatur, quòd
non teneatur si carceratus, qui aufugit, erat nobi-
lis, & bonæ opinionis ob quod eum non incar-
cerauit custos, nec in tuto, sed laxatis habenis te-
nuit. Et est ratio, quia de eo non erat præsumptio
fugæ. Ideo si aufugit, illius fuga non est custodi, aut
iudici vel Potestati imputanda, quoniam credidit
viro integræ opinionis, de quo erat confidendum.
Et sic tenet Angel. in l. si à bonæ fidei. cum l. sequēt.
per illum text. quem celebrem. facit ff. de rei vendi.
& ipsum sequitur Paris de Puteo in Syndic. in ver-
bo, carcer. cap. an potestas, qui aliquem. ver. Et ad-
de quòd idem Angel. & similiter Andr. Barba. con-
silio xcj. col. ij. in finalib. verbis. vers. Facit lex. si à
bonæ fidei. vol. iij. qui inter alia iura allegat tex. in
l. si res pupillares. ibi vel argentarius cui tutor pecu
niam dedit, cùm fuisset celeberrimus. & idē in cap.
vno. col. iiij. commoda. & in cap. accedens. ij. col. vt
lite non constan. & in consil. lxij. illud in medium.
col. iiij. volu. j. & Feli. in cap. cùm contingat. col. iij.
vers. Prima conclusio. & Iason in authen. iubemus.
col. vlt. vers. Sexto facit. C. de iudic. & in l. si pecu-
niam. §. vlt. ad fin. ff. de condi. ob causam. pro quo
alleg. tex. in l. actioni redhibitoriȩ. ibi bonis condi
tionibus emptum fugerit. ff. de ædil. edict. & Andr.
Barbat. consi. xlvj. nume. xiij. & consi. lj. nume. v. &
consi. ij. vol. iiij. & Geral. de Petr. sancta singul. xxx.
& Iason in l. sciendum. col. vij. versic. Quinto vltra
Alexan. de verborum obli. vbi allegat tex. in dicta
l. si res pupillares. & Alber. in dicta l. fin. de custod.
reorum. per glos. j. ibi, & Franc. de Curte in dicta l.
admonendi. colum. lij. ante fin. vers. Et ideo, quia in
nobilibus cessat omnis sinistra suspicio, vt dicit gl.
in cap. illud. xl. distinctio. &c. & ibi Iason in repet.
fo. xxvj. col. iij. ante fin. vers. Ad quod vlti. pro quo
facit secundum ipsos, quòd in simili Ioan. Andr. in
addi. Specul. tit. de locat. dicit de illo, qui loco sui in
castro posuerat quendam nobilem donec rediret,
qui nobilis prodidit castrū, quia ex quo habuit cō-
fidentiam in personā illius nobilis non fuit in cul-
pa,

pa, vt dicit glos. sing. in l. Titio fundus. & ibi Sozi.
ff. de condi. & demonstra. & idem Bald. in l. iudicia.
C. de rei vend. Bald. & Angel. in l. j. de eo per quem
factum est. & Andr. Barba. consi. xxxv. nu. ij. vol. ij.
& idem in vtroqꝫ dicto Fran. de Aret. in dicta l. ad-
monendi. col. xlij. & Doctor Palatios Ruuios ap-
pellatus Lupus in repet. rubr. de dona. inter virum
& vxorem. fo. v. col. iiij. vers. Ex his etiam infertur.
cum alijs per eum alleg. & Fran. Cur. in consi. feud.
xix. col. iij. post medium. versi. Et ideo succedit fir-
ma conclusio. cum alijs per Hyppol. cōsi. lxij. nu. x.
volum. j. alleg. & Oldr. consi. xcij. Rex habebat ca-
strum. & Petr. de Bellug. in Specul. princip. titul. de
officio incarcerantis milites. fol. cxlix. nume. vj. &
Catellia. in memoria. in verbo, nobilitas. Et pro
hoc facit, quod dicit glos. in l. j. in verbo, quantita-
10 tem. ff. de ripa munienda. † quòd vir honestæ vitæ
ac laudabilis & probatȩ fidei non tenetur satisdare.
de quo per Feli. in cap. ad hæc. in vlt. not. de symo.
& in cap. cùm contingat. col. ij. vers. Prima conclu
sio. cum seq. col. de rescrip. & Fran. Bal. in l. Celsus.
nume. xlv. ff. de vsucap. & Angel. Aret. in §. si quis
in fraudem. de actio. & Paul. de Cast. consi. xxxviij.
& Ludoui. de Ro. consil. cccxx. & Hyppol. in sua
repetitio. rubr. ff. de fideius. nume. clxxx. cum alijs
per ipsum alleg. Sed ista limitatio non est (vt mihi
videtur) sine scrupulo, vt ipsemet Angel. fatetur in
dicta l. si à bonæ fidei. quia cùm hæc quæstio fuisset
de facto contra potestatem, qui de homine confi-
debat & aufugerat in magno fuit periculo: nō enim
videtur, quòd ob custodis confidentiam de illo no-
bili habentis maiorem, quàm interesse prætendens
& incarcerari faciens habuerit, ipseqꝫ ius suum per-
dat: quia interdum & hominis custodia præstanda
est si vinctus est cōmodatus, vel etiam si eius ȩtatis,
vt custodia indigeret, &c. text. in dicta l. si vt certo.
§. custodia. vers. Sed an etiam hominis. & ibi glos.
dicit consuetudinem dantis inspiciendam esse, & sic
intentio seu mens & voluntas creditoris potius at-
tendenda, quàm fides & probitas debitoris, per il-
lum tex. & in dicta l. j. C. de custo. reorum. & in l. vel
vniuersorum. ff. de pign. actio. quia fronti nulla fi-
des, vt inquit Iuuenalis. & bon. text. in dicta l. si vt
certo. §. si de me petijsses. ibi verum custodiam eum
præstare debere, penes quem res relictæ sunt. & te-
net Lappus alleg. cap. col. ij. in fin. vers. Item credu-
litas non est probabilis. qui allegat glos. in cap.
quàm magnum. xxiij. quæstio. iiij. & in cap. si quid.
lxxxvj. distinctio. quia credulitas illius, vt inquit,
non debet alteri præiudicium afferri: cum alijs in fi.
alleg. & idem Iaso. consi. xxvij. incip. Custodes car-
cerum. col. ij. post princip. versic. Nam iste incarce-
ratus. volum. iij. Et sic contra istam Angel. limita-
tionem vidi per curiam iudicare aduersus consur-
gerium eiusdem vocatum Beau Noël, qui propter
fugam nonnullorum prisoneriorum pro magnis
summis & emendis detentorum, quos in libertate
ob eorum probitatem & fidelitatem per villam ire
permittebat, aut saltem conniuentibus oculis sine-
bat poni in carceribus, quousqꝫ eosdem in consur-
geria reposuisset, aut debitū persoluisset, per l. quo-
ties. ibi auellendū subtrahendumqꝫ crediderit, id est
secundum Lucam de Penna, ibi. in fin. confiderit:
fateor tamen, quòd non ita strictè debet nobilis de-
tineri & custodiri sicut dicitur de Sene & infirmo,
qui non debent ita strictè custodiri, sicut iuuenes &
sani, dicta l. si vt certo. §. custodia. iuncta gl. nec pa-
riter is, qui est de proximo relaxandus, vt tenet gl.
in l. si pecuniam. §. si acceperit. in verbo, carcere. &
ibi Iason. ff. de condi. ob causam. & Hyppol. in sua
Praxi. §. attingam. nume. xiiij. cum seq. nihilomi-
nus custos debet esse de ipsis tutus & securus, vt in-
frà dicam in quarta limit. Et quamuis dictus Noël
fuit cōdemnatus, tamen habuit suum recursum con
tra Ioannem du Boys, de omnibus etiam damnis,
in quibus fuerat cōdemnatus erga partem dicti du
Boys, vt patet per Arrestum, latum die xvj. Septē-
bris, anno domini M. D. X X X I. Tamen vi-
deretur hanc tertiam limitationem posse defendere
& sustinere si carceratus nobilis, & bonæ æstima-
tionis pro modico debito fugeret: pro quo non
erat verisimile eum fugere, si eum in loco etiā largo
assueto homines talis conditionis poni intrusisset,
per tex. in dicta l. si à bonæ fidei. quia suspicio fugæ
non causatur ex modico debito, vt ait Ludouicus
de Ro. in consi. cccxx. col. j. versic. Vltimo necessa-
rium. & Ioan. Baptista in tract. de debito. suspect.
& fugi. quæst. iij. vers. Tertio vtrum. cum alijs per
ipsos alleg. Et ibi in fin. dicit Bapt. quid sit paruum
vel magnum debitum, quod iudicis arbitrio relin-
quitur, vt ibi vide, & sequitur Paris de Puteo in di
cto cap. an si plures carcerati. versi. Etiam debet cō-
siderari qualitas. & colum. ij. versic. Et non videtur
esse in culpa carcerarius, nec hoc casu tenetur, etiam
si fuisset secundū eum in leui culpa. & latè Hyppol.
in l. furem. nume. xxxij. ff. ad legem Corn. de Sicar.
Sed dicit Bald. in l. si eius rei. §. deniqꝫ. ff. de vsufruc.
quòd quamuis culpa leuissima in omittendo non
sit malum, quoniam leuius est omittere, quàm cō-
mittere, ob quod dicat syndicos ex leuissima culpa
in omittendo non teneri, si non denuntiauerint
delictum, per ea quæ not. Cyn. in l. si quis non di-
cam rapere. de episco. & clericis. volens leuissimam
culpam non esse criminaliter puniendā, tamen spe-
ciale est, secundum Bald. in dicto §. deniqꝫ. in custo-
de carceris: putans eum teneri ad damna & inter-
esse creditoris. & idem Thom. Grama. voto xxix.
nume. j. Ideo ego relinquo iudicātis arbitrio, quia
si ex arce seu turri ita alta se in terram proiecit, vt in
casu nostro: & in alio, qui fuit etiā in curia de quo-
dam Italo nomine de la Lande banquerio, qui per
Arrestum cōdemnatus extiterat erga Sebastianum
Siluestrum etiam Italum in summa trium millium
librarum, qui à consurgeria inscio consurgerio per
fenestram aliam valde in terrā se proiecit, quo casu
non tenetur. quamuis Iason velit contrarium in
præalleg. consi. xxvij. colum. ij. vers. Item iste incar-
ceratus aufugit de dicto castro: sed primum tenet
Decius consil. cccclxxiij. nume. xij. parte ij. volu. iij.
vbi ponit quādo muro rupto vel hostio fracto au-
fugit, quòd non teneatur custos, aliâs autē vbi esset
in notabili negligentia, hostium dimittendo aper-

tum, aut more solito nõ claudendo ipsum, tenebi-
tur parti totum soluere debitum, & damnum quod
passus fuit, dicta l.si vt certo.§.si me rogaueris.ibi,
nisi fugæ præstiterit culpam.& dicta l.fin.in fin. de
custo.reorum.& dicta l.ad cõmentariensem. & Ioã.
Fab.in §. item aduersus. colum.iiij.vers. Sed quæ-
ro si quis.de actio.& Docto.in l.si per æquatorem.
C.de censi.lib.x.& bonus tex.in l.si quis vxori.§.si
fugitiuum.& ibi Bartol.Angel.& Alber.ff.de furt.
& Bonifacius de Vital. in dict.tract.malefi.titul.de
priua.carce.& Ioan.de Ana.consi.lv. col.vlt.versi.
Vltimo.& ibi Ludoui.Bologn.ver. Condescendo
ad aliam dubitationem. vbi tenẽt, quòd ille qui est
causa, quòd debitor alicuius fugiat, tenetur sibi ad
omne interesse, dicentes vidisse dominos Salice.&
Pet.de Ancha. simul consuluisse & allegantes inter
alia iura tex.in dicta l.si vt certo.§.custodiam. cum
ibi not.per glos. vt ibi vide per ipsos. & Hyppol.
de Marsil.in singul.cxxxvij.qui allegat Pet.de An-
chara.in consi.cccxl.incipiente, Viso themate.in fi.
& pro hoc text.singul.in dicta l.quoties.de exacto.
tribu.lib.x.& idem Iaso.in dicto consi.xxvij.incip.
11 Custodes carcerum. volum.iij. vbi in fi. dicit † pa-
trem custodem teneri pro filia pro custodia carceris
loco sui dimisso & relicto, quia in officijs publicis
pater pro filio tanquam fideiussor tenẽ, vt est text.
in l.ij.ff.ad municip.cum alijs ibi alleg. Et idem cõ-
clusum fuit in curia contra maritum custodem car-
cerum de Nantron, qui loco sui dimiserat vxorem
12 suam.† Et etiã vult ille tex.in dicta l.quoties.vnum
aliud quod est fortius, ꝙ si talis debitor fugitiuus
capiatur, & ad carceres reducaẽ per hoc non libera-
tur is, qui eum fugere fecerat, aut ei suggererat quin
teneatur soluere pro eo totum debitũ, & ita illum
tex.ad hoc alleg. Salic.in l.in bonæ fidei. colum.v.
vers. Tene tamen menti.C.de rebus credit.& in di-
cta l.admonendi.colum.v.versi.Tene tamen cordi.
& ibi eum sequuntur Ludo.de Ro.& Iaso. fo.xxvj.
colum.iiij.post princip. dicentes illum text.esse mi-
rabilem secundum vnam lectu.& expositionẽ glo.
fin.& idem Iaso.post Bartol. Bald.Angel.& Paul.
in l.sed eximendi.§.item si quis. colum.ij.vers. Imò
probat. ff.ne quis eum qui in ius voca.vi.exi. Vn-
de Bal.in dicta l.quoties.in verbo, coerceatur. vult
ꝙ statim soluere teneatur, sine nouo iudicio, quod
est notandum secundum eum, quia censetur fideius-
13 sor fictus: † sed contra fideiussorem fictum est ea-
dem, & ita prompta executio, sicut contra princi-
palem. Et ratio quare nõ liberatur ipsum exhiben-
do est, quia non est iudicij gratia, id est, de iudicio
sisti fideiussor, sed est actionis fideiussor, & quasi fi-
deiussor iudicialis ac si in iudicio fideiuberet, con-
tra quem est prompta executio. Nec putat speciale
esse fauore fisci, sed esse idem in priuato contra pri-
uatum si interueniat per tale factum, scilicet curan-
do, quòd debitor priuati exeat de custodia. Ideo ex
suo quasi delicto obligatur non gratia principalis
cuius non est propriè fideiussor, quare principalem
prius excuti nõ oportet.& idem tenet Paris de Pu-
teo in Syndicat.in verbo, probatio.cap. probatio
in Syndicatu.ante fin. Hyppol.in repet.rubri. ff.de
fideius. nu.xvj. cum alijs per eum alleg. Quinimo
vult etiam non solùm illum, qui de facto eximit re-
ctè captum de familia vel de carcere teneri credito-
ri ad solutionem sui debiti, ac si pro eo fideiussisset,
per dict.l.quoties.sed etiam is qui notificauit debi-
tori, quòd fugeret, quia creditor eius volebat eum
capi facere.allegat ita tenere Petr.de Anchar.in di-
cto consil.cccxlj. Quinimo etiam tenetur liberans
prædictus etiam vbi vellet probare, quòd carcera-
ri faciens non erat creditor, aut alius qui eum capi
fecit: hoc facere non poterat, quia non auditur, vt
voluit Angel.quem ibi sequitur Alexan.in dicta l.
sed eximendi.§.item si quis.& Cepol.Veronen.cõ-
silio xiiij. colum.iij. in fin.vers. Quia ad hoc vt illa
pœna.& Hyppol.de Marsil.in sua repet.rubr. ff.de
fideius. nume.cxxxvij.& Pet.de Ancha.consil.præ-
14 dicto cccxl. † Tamen contra determinationẽ præ-
dictam videtur text.multum facere in dicta l.fin. de
custo.reorum. versi. Solet præterea si amissa culpa
custodia est, id est custodita persona: si tamẽ intersit
eam apprehẽdi tempus causa cognita militi, id est,
custodi dari ad eam requirendam, applicato ei alio
milite, vt secũ vadat, vel pluribus prout expediens
fuerit ne, vt inquit Angel.ille custos fugiat.& idem
ibi Alber.in ij.notab. ergo frustra daretur custodi
tempus requirendi & reducendi fugitiuum ad carce
res: & in vanum laborasset, si teneretur & non libe
raretur, illum exhibendo. Et ita in simili tenet Bal.
consi.clxxiij.incipiẽ.Præsupposito statuto quo ca-
uetur, quòd villa teneatur. colum.ij. post medium.
versi. Sed posito, quòd omnia ista cessarent.vsq; ad
finem. vol.iij. nisi pro suo interesse hanc faceret di-
ligentiam reducendi ad carceres. Et si quispiam di-
cat dictã l.quoties.loqui in eximente prisonerium,
& sic in doloso.& dicta l.fin.pariter loqui in custo-
de cuius negligẽtia & lata culpa prisonerius aufu-
git: respondetur, quòd hoc in casu, magna seu lata
culpa, & dolus æquiparantur dicta l.milites.& l.ad
commentariensem. cum nota. in l.quod Nerua. ff.
deposi.vt suprà dictum est.in princip.prout loqui-
tur dicta l.quoties.secundum Alexan.in dicta l.fin.
& Alber.ibi, super glos.j.cum quæstionibus ibi po
sitis. Et text.in alleg.l.quoties.potest intelligi dum
dicit coerceatur, id est astringatur, secundũ Lucam
de Penna ibi, vel compellatur ad eum incarceribus
reponendum, vt ex fine illius videtur probari, dum
dicit: ac totius summæ exactionem in se suscipiat,
qui eundem auellendum subtrahendumq; credide-
rit, argumen.l.nimis properè Marcelle.C.de execu
tione rei iudic. quia vt suprà in præceden.quæstio.
dictum est, si prisonerius animo reuertendi exeat
carcerem, non tenetur tanquam fractor carceris. Et
pro hac parte videtur text. in l.peculatus nequa-
quam.ff.ad legem Iuliam pecul. & melior in termi-
nis in l.si per alium.§.docere autem debet quis per
hanc exemptionem factum, quominus in ius pro-
duceretur. Cæterum si nihilominus productus est,
cessat pœna. Quoniam verba cum effectu sunt ac-
cipienda. ff.ne quis eum qui in ius voca. est vi.exi.
accedat tex.in l.sancimus.C.de fideiusso. Et hoc se-
cundum Paul. quando re integra: quia nihil iuris
deper

deperit creditori, argu.l. mancipiorum.ff.de optio.
legat.& ibi idem Alexand.qui allegat pro eo glos.
in dicto §.docere.& tex.videtur singu.in l.eum pro
quo.ff.de in ius voca.& ibi glos.vlti. & Doct.& ita
per illum tex.tenet Bald.in consi.xl.in fina.verbis.
15 & in consi.seq. in fin.volum.j. † Et istam partem in
iudicando sequerer, ex quo statim post pœnituit, &
ipsum prisonerium restituit fisco, vel creditori cui
ob hoc nihil perijt. Tamen propter temeritatẽ ve-
niret puniendus pro interesse temporis, quo priso-
nerius fuit à carceribus absens, & sic pro tempore
retardato, quo non fuit expeditus, cogita, quod vi
16 deatur æquius. † Quartò limitatur, quòd custos nõ
teneatur si carceratus, qui aufugit, erat de proximo
liberandus, vt tenet glos.sing.in dicta l.si pecuniã.
§.si seruum.vers. Sed si acceperit. in verbo, carcere.
ff.de condi.ob causam.vbi Bart.in fin.multum cõ-
mẽdat pro carceratis, qui sunt in via absolutionis,
quòd non sit necesse ita diligenter eos custodire.&
ibi idem Alber.Bald.Angel. Salice. Paul.de Castr.
Ludo.Alexan.& Iason. & Hippolytus consi.xciiij.
nume.xvij. vol.ij. cum alijs per eum alleg. & in sua
Praxi.§.attingam. nume.xiiij.cum seq. Et sic etiam
excusabitur si nõ bene custodiuit senem, sicut iuue-
nem vel eum, qui traditus fuit ligandus, secundum
Bartol. Alber. Ludo. & alios.ibi, & in dicta l.si vt
certo.§.custodiam.post glos. vt suprà dictum est in
præceden.limita.& idem Paris de Puteo in dicto c.
an si plures.col.vlt.post princip.vers. Debet etiam
attendi in tali custodia. & idem in cap.pone quòd
carceratus.in fi. Et similiter econtrario is qui est in
casu condemnationis debet diligentius & strictius
detineri, & custodiri, dicta l.si quis filio.§.eius qui.
ibi, diligentiores.& ibi Bald.& Imol.de iniust.rup.
testa.vnde curia quandovidet in raportu processus
criminosum elargitum fore cõdemnatum ordinat
eum in consurgeria retrudendum & restringẽdum,
sed custos carceris hæc ignorat: ideo si talis fugiat
non est ex toto ob cõsequentiam excusandus. Ideo
antequàm custos vel fugitiuus condemnari possit,
processus eius (si completus & perfectus fuerit) vi-
dendus esset: aliâs esset perficiendus ad sciendũ an
condemnandus vel absoluendus veniret, vt dicit
Paris de Puteo, vbi suprà. in verbo, carcer. cap.li-
cet dicatur.colum.j.post medium.versic. Plus dico.
& Bal.in l.nullus.in fi.C.de exhiben.reis. Et si non
posset sine eius præsentia perfici, quia sola essent in-
dicia ad torturam, & non ad condemnandum suffi
cientia, tunc recurrendum foret ad culpam latam,
aut leuem vel dolum ipsius custodis vel ad eiusdem
excusationes, de quibus suprà in præceden.quæsti.
dictum est, & latius per Paridem de Puteo in dicto
cap.an si plures.& pro hac decisio. facit quod dicit
Angel.Are.in tract.maleficiorum. in verbo, Et ibi
caput à spatulis.versi.Quæro quid si statuto cauẽ,
quòd officialis vltimo mense sui regiminis nõ pos-
sit aliquem absoluere vel cancellare de banno. Et
tamen si inquisitus veniebat absoluẽdus, quòd po-
terit pronuntiare dicto durante mẽse illum esse ab-
soluendum.allegat Bald. Rapha.& Imol.ita tenere
in dicta l.si filio.§.eius qui.de iniusto rup.testamen.
sed Augusti.ibi, in addit.ad Angel. allegat Bald.&
plures Doct.in contrarium, de quo ibi causa breui-
17 tatis. † Quintò etiam videtur custodem non teneri
si carcerati miraculosè euaserint de carcere, vt de
beato Petro vincto sacrosancta cantat ecclesia, &
de diuo Paulo dicto cap.xvj.ibi, subitò verò terræ
motus factus est magnus, ita vt mouerentur funda-
menta carceris. Et statim aperta sunt omnia ostia,
& vniuersorum vincula soluta sunt: prout pluries
visum aliquos precibus immaculatæ & perpetuæ
virginis Marię ac beati Leonardi à carceribus cum
compedibus, & manicis ferreis euulsis euasisse, & se
cum illis ad sanctum iuisse Leonardum, ac pariter
precibus beati Nicolai patrini mei, vt habetur in
sermonibus Discipuli in sermone ij. in fine. Quia
quæ Dei spiritu aguntur nõ sunt sub lege. cap.duæ
sunt.versic.Spiritus quidem Dei lex est. xxix. quæ-
stione ij. & sic tenet Paris de Puteo in dicto cap.an
18 si plures.in fin. † Et huic concordat quæstio de con
demnato ad furcas & suspẽso, qui rupta & scissa mi
raculosè resti in terram cecidit viuus, quòd libera-
tur: tamen princeps consulendus est, de quo amplè
per Lucam de Penna in l.j.colum.vij.vers. Sed po-
ne damnatus. C.de desertorib. libr.xij. vbi vide de
pluribus exẽplis.& idem Paris de Puteo in Syndic.
in verbo, pœna. cap.an si iudex.post medium. ver.
Si tamen iste damnatus.& Philippus Decius in l.fa
uorabiliores rei. nume.viij. ff.de regul.iuris. quem
sequitur Chasseneus, libr.consuet.titul. de iustitia.
fo.xlix. col.iiij.in addi. & Ioan.de Naniza.in sylua
nuptia.fo.xj. colum.iiij.versi. Decimum octauum.
licet contrarium teneat Guil.Rouille in descriptio:
iustitiæ, atque iniustitiæ. lib.ij.titul.de excessu cri-
minalium. colum.iij.versic. Adhuc quæro damna-
tus.& aliud vide exẽplum, de quodam qui ab igne
solut⁹ exiliuit in sermone Discipuli, de visitatione
beatę Mariæ serm.xxv.colum.iiij.vers. Exemplum
de hoc.& aliud simile de puella ab igne liberata, vt
vide in exemplis Discipuli in litera confessio. xx.
19 exemplo, † & aliud grande exemplum in sermone
xliij. in fin.vbi narrat suspensum fune fracto meri-
tis beatæ Elizabeth liberatum: iudicem iterum su-
spendi facere noluisse dicendo, quem Deus libera-
uit, denuò suspendi non permittã. Et similiter aliud
meritis Hierony.quod vide in iij.parte tracta.xv.
Episto.lxxxvj. cap.vj.quod est singulare miraculũ:
& aliud miraculum quod diuus recitat Hiero.in ea
iij.parte trac.vj.epist.xxiij. fuisse in Vercellẽsi vrbe
hinc procul à radicibus alpiũ sita de muliere falso
de adulterio accusata, quæ illo (qui dicebatur adul-
ter) confitente tormentis superari non potuit, &
capite vix septimo ictu truncato diuinitus vitæ
reddita, & imperiali tandem rescripto restituta est
libertati. Et pariter aliud exemplum, de quodam
milite suspenso, qui per triduum vixit in patibulo,
& postea depositus recepto eucharistię sacramento
migrauit, & in cœmiterio sepult⁹, vt ibi in sermõe
Discipuli lxxx.in litera V. Et aliud in curia venit
exẽplũ in persona Guilielmi Roulãdeau appellãtis
à iudice ordinario loci de Corme Real, qui eum &
Clemẽtem vrien ob sex personas in eodẽ loco per

eos,& alios ſecum ſocios ex concepta machinatio-
ne & conſpiratione occiſas, & ipſas cum infanti-
bus viuis in lecto exiſtentibus,& domum combu-
ſtas,condemnauit pariter viuos eſſe igne combu-
rendos,prius fuſtigatos & auricula eis ſciſſa: quod
iudicium ob enormitatem delicti curia anullauit,
& eos per ſuum Arreſtum quod nos in publica au-
dientia die beati Georgij xxiij. Aprilis, anno do-
mini M. D. XXXIIII. pronuntiauimus,cō-
demnauit vnum ex his,ſcilicet Roulandeau per ca-
drauiā ciuitatis Burdegalen. & aliū in loco prædi-
cto de Corme Real, remiſsiuè ſimiliter forcipibus
calidis & ardentibus per executorem in carne for-
cicapiendos. Or euenit, ꝙ dicta die beati Georgij
fuit ductus per vnum tantùm executorem ſeu ſpi-
culatorem,vbi plures debebāt eſſe:qui poſtea eum
poſuit ad rogum ſeu piram cōburendum, qui tan-
dem poſt binam in igne miſsionem ab ipſo euaſit:
& ductus per communitatem, & carmelitas cōfeſ-
ſores ad eorum eccleſiam à qua fuit extractus,& in
carcere,in quo illa nocte migrauit poſitus,& in cra
ſtinum fuit in curia dubitatū an ille mortuus debe-
ret ſequendo Arreſtum exequi inchoatum combu-
ri, & concluſum fuit tribus ex Dominis exceptis,
quòd ſic: quia factum fuit miraculosè, & inta-
ctus,imò in pluribus ſui corporis partibus exuſtus
exiuerat,ſed ex defectu ſolius tortoris, qui non ha-
bebat ſeruitores,licet enim iuſtitia non ſoleat exer-
ceri,niſi in corpus animatum, & nō in corpus exa-
nimatū.l.defuncto.ff.de publi.iudi. & corpus mor-
tuum pœnam non ſentit: nec emendari poteſt ho-
mo mortuus.l.ſi pœna alicui. ff.de pœnis. & Bald.
conſi.cclxxiij.incip. Præſuppoſito ſtatuto.quo ca-
uetur,quòd villa teneatur.colum.vlt.verſi. Tamen
hic fuit ſatisfactum. volum.iij. quod eſt contra iu-
dices maleficiorum, qui faciunt ſuſpendere corpo-
ra in carcere mortuorum,vt per Iaſ.in l.ij.colum.ij.
C.qui teſta.facere poſ.& Angel.Aret.in §.interdū.
inſtit.de hæredum quali.& differen. & Hippolytus
Marſil.in l.fin.ff.de quæſt.tamen aliquando exerce-
tur propter immanitatem criminis, in tale corpus
exanimatum, prout iudici videbitur faciendum,
vt declarat Bald.in dicta l.ij.& Purpurat.in l.Impe
rium. fo.lv.nume.xxx.de iuriſd.omnium iudicum.
& alibi dixi.& ſequitur Chaſſeneus, libro conſuet.
Burgund.titul. des iuſtices.§.v. fo.lv. numer.xcvj.
20 †Et aliquando liberatur condemnatus ad mortem
ad alicuius puellę petitionē & requiſitionem etiam
meretricis, & ipſum habere in virum poſtulantis,
ſecundum Maſuerium in ſua Praxi, titul.de pœnis.
quem refert Benedict.in ſua repet. cap.Raynutius.
fol.ccccviij. nu.cclxix. per nota.in cap.inter opera
charitatis.de ſpon.quod dicit nō procedere de iure.
& idem Iaco.de Bellouiſo.in ſua Praxi,titul.de Le-
nonibus.fo.xxij.col.ij.verſic.Vigeſimoſexto,quia
crimē. Sed de Nanizanis in ſylua nuptia.fo.xj.col.
iiij.verſi. Decimumnonum tenet primum. & idem
Paris de Puteo in Syndic. in verbo,pœna. cap.an
ſi iudex.ante fin.verſi. Et aliam quæſt.non omitto.
& Hiſpani ita practicantur, & ita pluries vidi in
puella rapta deſponſante raptorē fieri in curia ſer-
uando ius cano. cap.penult.& fin.de rapto. contra
ius ciuile.l.vna. C.eod. ſed in homine ad mortem
cōdemnato vidi denegari vni puellæ,quæ petebat
21 Vincentium de Corretz de caſtellione. †Sextò vi-
detur pariter commentarienſem nō teneri, ſi ex ge-
nerali criminum remiſsione per principem in no-
ua alicuius ciuitatis intrata ſeu nouo ſuo ingreſſu
facta excarcerauit ſiue liberauit, & extra carceres
poſuit,etiam ſine iudicis aut curię autoritate,vt te-
net Paris de Puteo in Syndicatu. in verbo, carcer.
cap.licet dicatur. col.j. circa medium.verſic.Poſſet
deniqꝫ.& hoc per not.in l.Domicianus.& in l.Lu-
cius.& ibi Bart.& Alber.ff.ad Turpil.& in l.ij.ff.de
cuſto.reorum. Quæ quidem remiſsio generalis nō
ſe extendit,ſecundum Barto.ibi,ad carceratos pro
crimine falſi,imò eſt tex.pro hoc in dicta l.Lucius.
& idem Paris de Puteo in verbo, pœna. cap. quia
22 multa.in fin. †Et quòd ſimiliter ſub tali remiſsione
non comprehenduntur criminoſi, qui pluries reite
rauerunt delicta, de quibus aliâs fuerant per prin-
cipem liberati, & in remiſsione vltima nullam fe-
cit mentionem, vt volunt Guil.de Cugn.& Paul.
de Caſtr.in l.nemo. ante fin.verſic. Item eſt arg.iſte
tex.C.de epiſ.audien.& Andr.Barbat.in cap.ex li-
teris.de reſcrip.vbi dicit vidiſſe Bononiæ hominē
decapitari,qui habuerat gratiā de homicidio, quia
non fecerat mentionem de alio homicidio, de quo
ſimilem habuerat gratiam. ſequitur Iaſon in l.nec
damnoſa.C.de precib.impera.offeren.& in l.ij.in fi.
C.ſi contra ius vel vtil.pub.& Fran.Purpuratus in
l.certi condictio. §.ſi nummos. fo.xlij. num.xix. ff.
ſi certum pet. intellige quādo nullam penitus fecit
23 mentionem,ſecus ſi in genere.†Sed in contrarium,
quòd remiſsio hæc generalis extendatur ad omnes
falſitatis criminoſos,tenet Angel.conſi.ccliij.quia
cōſultatio eſt multum generalis, dicens quòd capi-
tula pacis remittentia delicta,extenduntur ad carce
ratos pro falſitatis cauſa, quia aliâs nō haberet effe
ctum, & hæc videtur benignior. l.j. C.de generali
abolitione. quo ad vindictam publicā,& non quo
ad intereſſe partis, pro quo adhuc retineri debet in
carceribus.l.diuus.& ibi poſt Doct. Ioan.Rebuf.in
ſua repet.ff.ad Silleian.& Bar.in conſi.clxvij. quod
miniſter fratrum. Tamen de ſtylo curiarum Fran-
ciæ cuſtos carcerum in vim talis generalis remiſ-
ſionis (ſine vnius ex magiſtris requeſtarum domus
regiæ licentia & ordinatione) liberare, & elargiri
priſonerios nō poterit. Nec minus in vim particu-
laris remiſsionis per carceratos obtentæ ſine illius
verificatione,& ſuper eiuſdem interinatione parti-
bus auditis,aut in defectum & contumaciā alterius
ſententia inde ſecuta, aut Arreſtum latum fuerit.&
ſentit Paris de Puteo in dicto c.quia multa. col.ij.
verſic. Si tamen carceratus impetrauerit literas ceſ-
ſionis bonorum.& Hippol.de Marſil.in l.circūci-
dere.§.ſeruo. nu.xxij.& xxiiij. ff.de Sicar. fo.xxxiiij.
& in ſua Praxi. §.oportune. numer.xix. fo.lxxj.&
in §.attingam. nu.xviij. fol.cxxxviij. vbi vtrobiqꝫ
dicit, quòd ſi carceratus ſit indebitæ vel ſine cauſa
carceratus,quòd non debet relaxari per cuſtodem
ſine autoritate iudicis. allegat primò Pet.de Anch.
in con

in conſil.cccxlj. in fin. ſuprà alleg. ſecundò allegat
Angel.Aret.in tract.malefi. in verbo, fama publi-
ca.verſ. Et aduertas tu alleg. Bart.in conſi.lxxxiiij.
in cauſa ſtatij procuratoris, de quo per Ludoui.de
Ro.conſil.ccxlj. & facit, quod dicit Bartol.in l.j.§.
& poſt operis.verſ. Inducitur in argumen.ff.de no-
ui operis nuntia. quando ad inſtantiam creditoris
debitor eſt poſitus in banno poſsit ſine autoritate
iudicis per partem reuocari,vide ibi quem ſequitur
Alexan.& Iaſ.cum alijs ſuprà in iij.limitatio alleg.
Et facit,quod dicit Bal.in cap.ſicut. colum.ij. verſ.
24 Extra not.arg.de cohabi.cler.& mulie.†quòd licet
carceratus pro debito, ſtatim quod ſoluit debitū,ſi
inuenit hoſtium carceris apertū poſsit ſua liberta-
te,& propria autoritate exire de carceribus, tamen
melius & ſecurius eſt,ꝙ iudicis autoritate faciat,
l.ſi ſtipulatus.§.ſi lancem. ff.de ſolut.& quòd etiam
nec de conſenſu creditorum à carceribus ſine licen
tia iudicis debeat relaxari,eſt tex.in l.neqꝫ impube-
res.§.qui in ius.ibi,dimittendus.ff.de in ius vocan.
exponendo tex. prout ibi Doct. inſuper Angel.&
Iacob. de ſancto Georg. nume.iiij. qui dicit cuſto-
dem carceris eſſe bene aduiſatum,vt ad ſolam licen
tiam creditorum non relaxet debitorem incarcera-
tum,niſi prius habita bulleta iudicis,dicēs hoc eſſe
quotidianum. Tamen noſtri conſurgerij aliquan-
do,vt dictum eſt ſuprà in prima limitatio. per vil-
lam permittunt ire,& aliquando cum ipſis vadunt,
aut de ſe ſeruiunt in conſurgeria,quod curia nō to-
lerat: imò quàm primum ſcit, eos punit,quod ſic
fieri debet,vt dicit Bald.in dicta l.j.col.iij. de edilit.
actio.& Iaco.de Bellouiſo in dicto tract.malefi.tit.
de quæſtio. fo.lxxxix. col.iiij.verſic. Sed nunquid
incarceratus exit.ibi,& ſic valet licētia talis in prę-
iudicium concedentis, ſed priſonerius ob hoc non
punietur: quia maius peccatum habet cuſtos,&c.
Tamen ſecundum Bar.in l.qui in carcerem.ff.quod
metus cauſa. non ſufficit aliquem ducere extra car-
cerem, vt dicatur in libertate ſi cuſtodem habeat,
quia qui non poteſt ire quò velit,dicitur eſſe in car
cere.l.qui neqꝫ.§.j.ff.de verborum ſignifi.& Decius
conſi.ccxix. nume.ix. Deo refero gratias immorta
les,quas non eſt opis noſtræ perſoluere tantas.

Summæ.

1 Fur an vbi deprehenſus fuerit cogatur reſponde-
re,vel an ad ſuum iudicem remittatur. numero 2.
4.& 5.
3 Furatam rem quando liceat propria autoritate re-
cuperare.
6 Auferens rem ſuam violenter putans hoc ſibi lice-
re, non punitur criminaliter.
7 Dominium eiuſdē rei & poſſeſsionē ſi duo æquali-
ter probent,cui adiudicabitur.
8 Equum alens an expenſas compenſet cum operis.
9 Equi appellatione non continetur pullus.
10 Vituli ſugentes lac non debent portorium vel ga-
bellam ſicut boues.
11 Equum in paſcuis dimiſſum ſi occidat Lupus,quis
ſoluat.

Quæſtio CCXVIII.

Si quis tranſiens per hanc

ciuitatem ducat equum, aut mulum vel aliam rem
mobilem mihi pertinentem & furto ſubſtractam,
quam recognoui per ſignum meū quod deferebat,
an poſsim eum capere & vendicare,& talis trāſiens
teneatur hic reſpōdere, aut debeat ad ſuum remitti
forum.Item an ablata animalia poſsim propria au
toritate recuperare,& etiā in foro alieno proſequi.

Deciſio.

CHRISTI Benedicti,
ac intemeratæ,& glorio-
ſæ perpetuæ virginis Ma
riæ eius pię genitricis no-
minibus inuocatis, Amē.
1 †Et Specul.ti.de cōpeten.
iudi.adit. §.j.verſ. Quid ſi
aliquis per locum meum
tranſiēs,&c. mouet hanc
quæſtionem,vbi videtur tenere,quòd non poſſum
ibi vendicare, ſed ſequi debeo forum eius. Tamen
tenebitur prius ſatiſdare, arg.l.Senatus. ff.de offic.
præſid. Et ſi non poteſt ſatiſdare fiet ſequeſtrū,cùm
ſit ſuſpectus de receſſu,vt ibi dicitur. Fallit in lega-
to,qui non dicitur ſuſpectus, & ne à legationis offi
cio auocetur.l.non alias.§.fin. ff.de iudi. Et iſta fuit
opinio Hugo. quem ſequitur Accurſ. gloſ.in l.fin.
C.vbi in rem actio. & Bald.ibi,& Ioan. Andr.in
addi.Spec.vbi ſuprà. & in cap.fin.de foro compet.
ſuper verbo,contra poſſeſſorem. & ibi Feli.ſequi-
tur.colum.x.verſ. Adde iſtis Angel.& idem Angel.
in dicta l.ſi fideiuſſor.§.fin. Et hanc opin.Hugo.ſe-
quitur Guido de Suza,& pariter Rofre.in tit.de rei
2 vendi.circa fin.verſi. Vltimò quæratur. †Alia fuit
opi.Azo.contraria in dicto titul. vbi in rem actio.
in ſumma, quòd indiſtinctè teneatur ibi reſpōdere,
per tex.in dicta l.fin.eo.etiam ſi nihil ibi poſsideat.
Pro quo allego bonum text.in l.j.ibi, à iudice qui
in locis aditus fuerat audiatur.& ibi glo.in verbo,
à iudice. C.vbi quis de curial.vel cohort.& idē gl.
in dicto cap.fin. in verbo,contra poſſeſſorem.& in
cap.ex parte in gloſ.penult. de fore compe.& idem
Gofr.Hoſtien.& Innoc.in dicto c.fi. & iſta videtur
de iure verior,ſecundum Cyn.in dicta l.fin.per tex.
in l.non alias.§.vlt.& l.quod legatur. §.ſin autem.
ff.de iudi. vbi dicitur in dicto §.vlt. quòd actio ſeu
vendicatio eſt ex pręſenti poſſeſsione.& idē Com-
poſtel.& Innocē.in cap.dilectus filius.de reſcriptis.
Et hanc ſequuntur Fran.Accurſ. Iaco.But.in dicta
l.fin.& Oldr.in authen.qua in prouincia.ver. Item
quærit dominus Odofr. vbi de crimine agi opor.
Idem Sali.in dicta l.fin. per tex.in dicta l.non alias.
§.vlt.& hoc ſuadet ſecundum eum ratio æquitatis,
quæ magna eſt,vt forenſis reſpondeat ibi, ex quo
rem ibi habet, quàm quòd actor, qui rem ſuā præ-

sentem ibi videt, vadat ad domũ illius forensis expensas & sumptus facturus. & idem Pet. de Ancha. consi. cxl. col. vlt. dicens hanc esse cõmunem, quæ mihi magis placet, ne etiam in Hispaniam quis cogatur furem sequi. aliâs secundum Angel. in dicta l. non aliâs. daretur occasio transportãdi res alienas, quod fieri non debet, vt ipse colligit ex illo text. & idem in l. sed & si susceperit. §. fin. ff. de iudi. & idem tenet Alber. de Ros. ibi, dicens ꝙ cõmuniter ita tenent Doct. & ita vidit seruari in practica. & eum ibi sequitur Iaco. de sancto Geor. & idem dicit Alber.
3 in dicta l. fi. vbi in rem actio. † Et pro hac parte facit quod dicit Bartol. in l. si alias. §. bellissimè. in fi. ff. quod vi aut clam. se putare, ꝙ si aliquis per vim raperet animalia tua, quæ facilius pereunt, quòd illa tua autoritate recuperare possis, licet in alijs rebus nõ sic permitteretur. & sequitur Iason cõsil. xx.
4 col. j. versi. Circa primum crimen. vol. iij. † Alia & tertia opi. fuit Placen. quem sequitur Petrus, distinguentis, aut res mobilis erat ibi in loco mansura, & tunc debet respondere, & sic procedit opi. Azo. vel non erat mansura, sed transitoria per viatorem adducta, & tunc non, per tex. in l. debitor. ff. de pig. vbi dicitur, ꝙ res inuectæ sunt obligatæ domino pro pensione domus cõductæ, si ibi sint mansuræ, aliâs non, & sic concordat has opi. & sequitur Ioã. Fab. & Cyn. in dicta l. fin. Guil. de Cug. Bart. Bald. Ang. ibi, & Guido Papę sing. ccccccxlij. vbi omnes loquuntur de conductore & transeunte cum equo vel mulo per dominum recognito. Idem de mercibus, quæ de loco ad locum deferuntur, prout fuit hic de facto processus, de quibusdam mercibus captis & arrestatis per iudicem seu locumtenentẽ Petragorarum. in sede Sarlateñ. Et idem Paul. de Cast. in dicta l. fi. col. ij. versi. In glos. super verbo, res. & ibi clarius distinguit. & idem Card. de Zabarel. col. vlt. vers. In glos. penult. & Abb. Sicul. in dicto c. fi. col. antepenult. post prin. vers. Et idem per omnia. dicens hanc esse cõmunem opi. Et idem dicit And. Barbat. nu. lxxiij. versi. Idem est dicendum. & sing. Maria. Sozi. in dicto c. sanè. col. ij. vers. Secunda declaratio. de foro cõpe. Tamẽ in hoc secundo membro, quando nõ est permansura, & ille nõ possidet immobilia, & est suspectus, debet satisdare de iudicio sisti, & de re exhibenda & nõ baratanda, secundum Doct. s. alleg. pro prima opi. Et si nõ est suspectus debet satisdare, secundum Maria. de re exhibenda & nõ baratanda. Quia licet sit soluendo, tamen non est plenè cautum actori, si res non exhiberetur propter difficultatẽ probationis. & istud tenet Feli. in dicto c. fi. col. antepenul. de foro cõpe. & idem de sancto Georg. in l. ij. in ij. lect. ff. de iurisdi. om. iudi. Licet Frã. de Are. in hoc contrariũ teneat cõsi. xcv. incip. Respõdeo breuiter dubijs. col. ij. ver. Pro ista conclusione. & respõdet ad Petrum, & vocat eum somniatorẽ. Vnde Marianus vbi s. in fi. limitat hãc cõmunem, vbi res est transitoria, quam quis furatus fuerat, ꝙ ibi possit cõueniri, cum ratione nouæ cõtractationis videatur nouum cõmittere furtum, secundum opi. Bar. in l. si dominium. ff. de furt. & in l. si abducta. & vtrobiq; per Doct. C. eod. quoniam rem mihi subtractam, sine iudice & propria autoritate, si sine scandalo fieri potest, recuperare possum, secundum Doct. ibi, & Ioã. de Bla. in §. quia tamen. instit. vi bo. rap. & Ioã. de Ana. in cap. ad deliberandum. col. ij. post prin. vers. Ex quibus iuribus dubitatur. de Iudæis. & Archi. in c. dominus. xxiij.
5 quæst. ij. † Vnde opi. Azo. seruatur in Praxi. Et ita fuit dictum per Arrestum in causa mota inter Stephanum Moreau mercatorẽ ciuitatis Lemouicen. à Senescallo Petragorarũ in sede Sarlati appellantem, & certas mercantias prætendentem. Et Ioan. Bontault, & Ioã. Fauier appellatos. & latum Arrestum die v. Augusti, M. D. XXIX. Pro quo dicunt Bal. Angel. & Flor. in l. si cũm exceptionem. §. in hac. ff. quod met. cau. ꝙ si gentes armigeræ auferant alicui equum suũ, si postea illũ inter manus tertij reperiat, ꝙ possit equum suũ recuperare, licet non dicat nominatim, per quem equus fuerat sibi ablatus. & ibi etiã sequuntur Angel. Aret. & Iason in §. quadrupli. nu. xlviij. insti. de action. Et licet in casu nostro tam dominus equi, q̃ illũ ducens essent eiusdẽ iurisditionis, tum cũm dominus fuisset arrestatus, ex eo ꝙ in itinere publico propria autoritate violenter illum acceperat, fuit remissus seu renuodiatus per Senescallum ad suũ ordinarium, vt cõpareret per procuratorẽ, & nõ in statu, in quo erat. Quare appellationẽ à dicto renuodio curia anullauit, remittendo ipsum dominum equi in statu in quo erat, coram ordinario, sine tamẽ expen. Cuius opi. non eram, ꝙ remitteretur in statu, in quo erat, sed ꝙ bene fuerat iudicatũ, attento ꝙ cõstabat am-
6 bas partes esse eiusdẽ iurisditionis. † Quia secundũ Angel. in l. ij. §. hac actione. in prin. per illũ tex. ff. vi bo. rap. auferentes equum suũ de manu ducentis putantes hoc de iure sibi licere, non tenẽtur crimina-
7 liter: quia illa pœna infertur aduersus dolosos. † Sed si ambo probant equum ad se pertinere per æqualem numerũ testiũ, & sic ambo probãt dominium & possessionem equi, & quisq; probat equũ natum esse ex equa, quam domi habebat, prout vidi in curia, de quodam equo per Cornier in eadem curia procuratorem prætenso cõtra nõnullos æquorum mercatores prisonerios: cuius erit in tali casu probatio dominij sufficiẽs, vt adiudicetur, iuxta l. partum ancillæ. C. de rei ven. & l. item quæ ex animalibus. ff. de acqui. re. do. & l. si frumentũ. §. si equam. ff. de rei vend. Et istam quæst. ponit Paris de Puteo in Syndic. in verbo, probatio quia dicit. post prin. vers. Ex quibus infero. vbi dicit hãc quæst. à nemine hucusq; tactam. & ibi duobus modis decidit, vt
8 ibi per eũ causa breuitatis. † Sed in istis casibus, an succumbens repetat expensas, quas in equo alendo fecit: dic ꝙ si talis furatus fuerat equum nõ repetit, vt tenet Bald. in l. j. per illũ tex. in verbo, fure. C. de infant. expos. si nõ erat furatus, tunc repetit, vt ibi. At si equo vsus est, nõne debent expẽsæ cum opera equi cõpensari? prima fronte videretur dicendũ ꝙ sic: secus si non se illo iuuit, quia fortè iuuenis, vt pullus, qui appellatione equi non continetur. l. sed addes. §. si quis mulierẽ. ff. locat. & ibi Albe. de Ros. dicens, ꝙ si edicto cauetur, vt qui equũ ad bellũ duxerit,

xerit, singulis diebus habeat decẽ, si pullũ duxerit, non habebit decẽ. Et Pirrhus in cõsuet. Aurelia. tit. de feud. cap. lxxiij. vnde Bald. in dicto §. si quis mu-
10 lierem. † inducit illũ tex. pro vitulis, qui sugunt lac, ꝙ non debeatur portoriũ vel gabella. quia cẽsetur pars matris. alleg. Cy. in l. j. C. de part. pig. & idẽ ibi Ang. in fi. vers. Fallit. dicens etiã in vers. Et hæc lex. Creditorẽ qui præstat vel locat equũ pignoratum ad vecturã teneri omnes mercedes cõputare in sor-
11 tem & vsuras, deductis tamẽ sumptibus. † Sed quid de equo in pascuis dimisso, quem Lupus comedit, an teneatur domino is qui dimisit. Et hanc quæst. disputauit Mart. de Fano, vt referunt Io. And. Albe. & Doct. s. allegati. & Cy. in l. iij. post Pet. C. de epis. audien. dicentes, ꝙ aut erat cõsuetudo cõmunis, & tunc excusatur dimittens. gl. in l. si negotia. verbo, sit solitus. ff. de neg. gest. secus si nõ erat cõsuetudo. quod verum intelligit Bald. ibi, nisi ratione causæ nouæ debuisset adhiberi maior custodia.

Summæ.

1 Furtum vnum vel plura quomodo discernantur. & nume. 2.

Quæstio CCXIX.

Si tria aut plura furta in

vna nocte vel die per aliquẽ fuerint facta reputentur vnum furtũ vel plura, vel requiratur ꝙ diuersis tẽporibus ad hoc, vt puniatur tanq; fur, vel latro, & crassator publicus & famosus si in itineribus publicis vel in syluis vel in mari, vt sunt piratæ fecerint, debeant mori, iuxta l. capitalium. §. famosos. & §. crassatores.

Decisio.

CHRISTI Benedicti, ac intemeratę, & gloriosæ perpetuæ virginis Mariæ eius genitricis nominibus piè inuocatis, Amen. † Et
1 videtur quòd quis dicatur cõmittere plura furta si in vna nocte vel die & diuersis locis illa fecerit, arg. l. j. ibi, nec diuersitate factorũ. C. si vnus ex plur. appel. quoniam paria sunt plura simul fieri vel successiuè. l. quid ergo. §. quod ait prętor. ff. de his qui no. infa. quẽ ibi Bal. inducit ad plures quęst. Primò de testib. qui successiuè viderunt per quoddã foramen adulterantes, vt perinde sit ac si simul vidissent: quia de eodem facto testificantur. pro quo est gl. iij. q. ix. in c. nihilominus. & Barbat. cõsi. liij. col. vij. vol. j. Secũdò ad statutũ dicẽs, ꝙ si quis occiderit plures, capite puniat, quod intelligatur siue simul occiderit, siue diuersis tẽporibus, & sic secundum maleficium aggrauat primũ eiusdem generis. & idem Angel. in dicto §. quod ait prætor. Tertiò ad statutũ dicens, ꝙ quis debeat intelligi latro publicus & famosus, eoipso ꝙ fecerit tria furta: hoc intelligi debet siue simul, siue successiuè: dum tamen tria furta sint distincta, sufficit ergo siue sint distincta re tantùm, siue
2 re & tẽpore, & ista est quæstio nostra. † In cõtrariũ facit, ꝙ licet de facto plura videantur furta, tamen vnum propter continuationẽ reputari debeat, arg. eorum quæ dicit gl. & doc. in l. nunq; actiones. ff. de actio. & oblig. ibi, nisi diuersa facta pro vno cõputentur ratione continuationis, per tex. in l. eũ qui. §. idem Põponius dicit. ff. de fur. vbi gl. Bar. & Ange. & Ludo. Bolog. in ij. interpret. licet ita tenent dicentes, ꝙ per statutũ quis pro primo furto debeat fustigari, pro secundo auricula amputari, & pro tertio suspẽdi, tamẽ si quis simul plures res surripiat quod totum hoc dicatur vnũ furtum, vt tenet ibi Iacob. Butr. idem Bal. cõsil. ccclxxiij. ad euidentiã præmittendum est. vol. ij. quia requiritur interuallũ temporis, scilicet hodie vnũ, cras aliud, post cras aliud, & tunc dicuntur plura distincta rebus & temporibus l. agraria. ff. de termino amoto, & tamen pro illis tribus non potest condemnari ad mortem, nisi fuerit pro alijs præcedentibus condemnatus. & ita tenent omnes in dicta Authen. sed nouo iure. quia etiam pro decẽ furtis, aut xx. sine violentia nõ puniretur ad mortẽ, de quo vide per Fulg. Sali. Ange. Paul. & Cepol. in repet. dictę authẽ. sed nouo iure. & ita seruatur in curia nostra, nisi essent latrones in itineribus, & syluis aut mari illa tria diuersis tẽporibus fecerint latrocinia. l. capitaliũ. §. famosos. & §. crassatores. & tex. gl. & Doct. in dicta auth. sed nouo iure. & sing. Paris de Puteo in Syndic. in verb. latro. c. j. & ij. & Io. de Ana. in d. c. fi. col. iij. vers. Quis autẽ dicatur fur famosus. & pro cõclusio. q. nostræ facit tex. in l. nunq;. & ibi Albe. & Io. de Imol. ff. de priua. delict. & Albe. in l. eos. col. pe. vers. Cõsueuit etiã quæri. cũ plurib. q. vsq; ad fi. C. de modo multa. bo. tex. in l. illud. §. fi. & ibi Bar. Alber. de Ros. Bal. Ange. & Flor. ff. ad l. Aquil. vbi ponunt quãdo plura vulnera tendunt ad homicidium, ꝙ puniatur de homicidio. & ita tenet Bal. in d. l. quid ergo. §. quod ait prætor. per tex. in d. l. eum qui. §. fi. dicens ita cõmuniter. & idẽ in consi. ccxlvj. super vnitate furtorum, vol. j. dicẽs etiã, ꝙ receptator qui plures simul fures aut latrones recipit, dicit vna receptatio, per dictam gl. in d. l. nunq;. de act. & obli. & sing. Cepo. in dicta authen. sed nouo iure. col. xviij. vers. Sed dubitari potest de casu. alleg. gl. in d. l. nunq;. de act. & oblig. & in l. j. in gl. fi. in fin. C. vnde vi. in fi. quæ est expressa in furto. cum alijs per Cepo. alleg. dicẽs ita fuisse Veronæ iudicatũ. & idẽ tenet col. xxix. versi. Item adde prædictis, ꝙ si pro tertio furto. & Sozi. consi. xxxiij. col. v. vers. Item facit, ꝙ in simili. vol. j. & idẽ Hippol. de Marsil. in l. fi. in rixa. nu. xx. ff. ad l. Corn. de Sicar. & pro hac decis. facit bo. tex. in l. visitando. §. infans. & ibi Bar. Ang. & Doct. ff. de fur. & idẽ Iac. de S. Georg. in d. l. si familia. in ij. lect. & in vlt. not. & pro hac decis. facit gl. sing. in l. in operis duobus simul locatis. ff. loc. vbi gl. vult ꝙ illud dicitur esse factũ simul, quod est factũ vno eodemq; die: quod inducit Bar. ibi, ꝙ si testes deponunt duo simul facta fuisse: postea appareat vnũ factũ fuisse mane, & aliud in sero, ꝙ testes isti sunt cõcordandi, vt dicatur simul facta fuisse, id est, eodẽ die. & idem Anto. Bauarius insti. de testa. in prin. nu. xxij. in fin.

pariter Ludo.Gomessius in d.§.ex maleficijs.nu.xij. idem dicit Bal.in l.j.circa fi.ver. Extra no.in glos.j. cum seq.vers.C.de ope.liber.& in l.petens.col.vlt. C.de pact.& Fran.de Curt.cōsi.lv. col.ij. vers.ante vers.Et fortius vbi eodem die.& dixi s̃.q.lxx.incip. Falcificans sigillum domini nostri.ante fi. Et quod dictū est de furto facto vno die vel vna nocte in tribus domibus, idem dicendum si in eadē domo factum fuerit tribus cōtinuatis vicibus,secundū Bal. in dicto consi.ccclxxiij.& Cepol.in dicta authē. sed nouo iure loco proxi.alleg.& Gomessiū in d.§.ex maleficijs,vt ibi per eum causa breuitatis.

Summæ.

1 Natus sexto vel octauo mense,qui viuere non potest an habeatur pro nō nato ad rumpendum testamentum & alia. nume.2.

Quæstio CCXX.

Puer nascitur in sexto,

qui non tetigit de septimo,aut natus in bene cōputato,quæritur an rumpat testamētum patris, aut si mater decedat superstite prædicto filio,dos debeat remanere ipsi filio,& eius patri;aut restitui,&reddi debeat patri filiæ.

Decisio.

CHRISTI Benedicti,ac intemeratæ, & gloriosæ virginis Mariæ eius pię genitricis nominibus inuocatis, Amen. † Et Paulus de
1 Cast.in l.pen.incip. quod certarū. C.de postu.hære.instit.mouet hāc quæst. & tenet ꝙ non rumpit testamentū:quia talis natus in sexto,aut octauo mense censetur nō posse viuere in testato.§.fi.ff.de suis & legi.& per tex.in l. septimo mense.ff.de stat. ho.quia paria sunt nō nasci viuū vel viuere nō posse, cùm nō sit natus secundum cursum naturalem. Et ita de facto dicit se cōsuluisse aliâs,partus paritus dum modo per momentum fuerit viuus natus rumpit testamentū dato,ꝙ ilico decesserit,& non emiserit vocē si nascat̃ in vij. ix.vel xj.secus si nascat̃.v.vj.vel viij. mēse d.l.septimo mense.licet tamen quidā,vt ait tenuissent talem octauo mēse natū indistinctè rumpere testamētum, allegantes dictū Ange.ibi,quod tamen dictū,dicit Paul.nunꝗ̃ potuisse reperire.sed illud dictū est in l. quod dicitur.ff.de libe.& posthu.in prin.ibi,Et intelligo nō integrū. versi.fortè propter tēpus: quia nō est adhuc vij.mensiū, non intelligo nō integrū, id est in terrā nō ceciderit,nec in manibus obstetricis,nā opus est,vt viuus & p̄fectus apparet exiuisse eum de vētre,vt rumpat testamētū,secundū Raph. Cum.tenet ibi prædictā Paul.opi.quam etiā sequit̃ Alex.in vlt.q.per tex.in l.vxoris abortu. C.eo.vbi natus abortiuus indistinctè nō rumpit,dato ꝙ iam excessisset tēpus,quo effectus est animatus:ergo eadem ratione in nato viuere nō valēte.& hoc firmat Bal.in d.l.vxoris abortu.quoniā idē de eo iudicari debet,quod de vero abortiuo. Et hæc opi.ex eo est maximè amplectēda, vt inquit Alex.quia per eam fauemus validitati testamēti,ar.l.si pars.ff.de inoff. testa.& per eandē rationē.idē tenet Iac.de S.Geor. in d.l.pe.& Sozi.in l.cùm auus.chart.pe. col.j.in fi. versi. Sed quærit̃ quid si grauatus. ff.de cōdi.& demonstr.vbi dicit in ciuitate Lucana se cōsuluisse talem sic natū filium non facere deficere cōditionē fideicōmissi, & secundū istam partē (vt refert Matthæus de Afflictis) fuit iudicatū Neap.decis.xxvj. dicens tales natos in vj.vel viij.mense secundū medicos,quorum iudiciū Neapolitanū cōsiliū habuit vnire nō posse,& sic peritis in arte credendū est,d.l. septimo mense.& facit quod dicit Pet. Iacob.in sua Praxi ti.de cōdi.ex l.omnimodo pro lęgitima filio. fo.lxvij.col.j.ti.de generatione.vbi dicit col.ij.ver. Si autē in hoc septimo mēse partus distulerit nasci, & nascat̃ in octauo,tunc partus morit̃: quia Saturnus redijt sup̄ eo,qui frigiditate & siccitate sua partum mortificat.vbi vide de generatione secundum cōstellationē septē planetarum. & per Alb.de Ros. in l.qui in vtero.de stat.ho. Et per istam rationē & plures alias do.Gabriel.de Terraga.medius doctor in sua summa diuersarum quæst.medicionaliū in litera N. quæst.v.hoc probat triplici via & ratione, scilicet naturali, Astrologica,& Arismetica , vt ibi per eū. Nisi secundū eum in quibusdā terris Aegypti calidis, in quibus mulieres fortes & viragines existunt, vt refert secundum eum consiliator differentia ccccix. aliâs est xlix. incipien. Quod natus octimensis viuat. *

* Sed cōtrariū te-
2 nuit† Ange. vt s̃.dictū est in d.l. quod dicit̃. & idē Bal.cōsi.cxiij. incipi. Ad euidentiā quorū dubiorū.ante fin. vol.iij. dicēs; ꝙ licet nat⁹ octauo mense viuere nō possit, secundū Phisicos,tamen sufficit momēto vixisse,per tex.in d.l.vxoris abortu.& in d.l.pen.& idē cōsi.ccccvij.in fi.incip. Proponit̃ ꝙ quidam ser Symon.vol.ij.& sequit̃ Phil.Corn.in d.l.pen.in prin.& hoc per generalitatē illius l.& d.l.vxoris abortu.dū tex.in d.l.pe.dicit hoc tantū modo requirēdo,&c.qui tex.est secundum eū multū præcisus cōtra opi.Paul.quia solū consideratur si nascat̃ viuus,& illud nō requirit̃ nec cōsiderat̃ an sit victurus vel nō. Nec obstat d.l.septimo mēse. quia cōtrarius sensus debet ibi sumi,quando nuptię nō plus durassent, ꝗ̃ per sex menses,vel nō stetisset cum viro,nisi tali tēpore,ꝙ ex eo nasci posset solum mēse vj. vel viij. Nam tunc partus perfectè natus non diceret̃ iustus, id est natus ex iusto coitu, vt ibi à cōtrario literæ,vt ibi latius per eum,& Deci. consil. dcxxiij. nu.iij.vol.iiij.vbi respondet latius ad dict.l.septimo mense.& videt̃ tenere Alb.de Ros.in d.l.septimo mēse.nu.iij. dum dicit item not. ꝙ legitimus partus est in iij.mense se remittendo ad tract.fratris Egidij de formatione corporis humani. cap.xvj. Et istam partē videtur tenere Pet.Iac.in dicta sua Praxi. fo.lxvij. col.iij.vers. Si autem prædicta Berta pariat in octauo mēse partum perfectū & statim moriat̃, præsumitur esse mariti,sed si ille partus est vitalis præsumet̃ etiā mariti,tamen iudicabit̃ ille partus postꝗ̃ vitalis est,non esse de octo mensibus: sed de septē,vt in dubio fiat interpretatio seu cōputatio in meliorē partem,ꝗ̃uis ille partus potuit esse conceptus ante prædictum cōcubitū per vnū vel duos menses,& sic ab alio viro,vt ibi.& in seq.col. post prin.quod dicit facere ad quęstiones supradictas & plures alias,vt ibi vide.Et sic videtur fuisse malè iudicatum per cōsilium Neapolitanum,cùm partus vij. mēsium iudicari possit cū mulieres non sentiant illius cōceptionem , vt dictum est quæst.incip. Mulieri asserenti.post princip.

Summæ

Summæ.

1 Filius nō cogitur obligari pro patre sicut nec ecōtra, nisi in casu.& nu.2.

3 Patris obligatio pro filio in quo differat à fideiussore.

4 Obligatio filij non habet exequutionem paratam contra patrem.

5 Pater pro filio obligatus an possit conueniri non discusso filio.& nu.6.

7 Pater quando obligetur ex gestis per filiū,& quomodo discutiatur.& nu.8.9.10.12.13.& 14.

11 Pater soluens pro filio quando non habeat beneficium cedendarum actionum, aut actionem neg. gest.contra eum.

15 Excussionis ordo non habet locum inter mercatores.

16 Exceptio ordinis excussionis debet allegari ante litis contestationem.

17 Confessio filij an noceat patri.

Quæstio CCXXI.

Si pater expressè fideius

serit pro filio iā obligato cabale seu capitale mercantiarū patris tenente,an possit conueniri & discuti in bonis filio non discusso.Ita ꝙ Auth.pręsente.de fideiuss.non habeat locum in eo sicut in alijs fideiussoribus. Secundò , an confessio filij literas missorias siue missiuas patris manu scriptas confitentis noceat patri.

Decisio.

ET Christi Benedicti , ac intemeratæ & gloriosæ virginis Mariæ eius piæ genitricis nominibus in-
1 uocatis, Amen. † Et primò præsuppono,ꝙ sicut pater non cogitur se obligare p̄ filio.l.j.& l.filios. & ib. Io.de Pla.C. de decurio.li.x.cum alijs j.allegandis.Ita nec filius pro patre.[illegible] tionem.§ inuictus.ff. de muner.& hono.& in l.iiij. §.filium.ff.de administrat.rerum ad ciuita.perti.& ita dicit ibi gl.in verb.non oportet.& tex.in l.pa-
2 tris.C.ne filius pro patre. † Fallit in causa redemptionis à carcere captiuitatis.quo casu filius recusans priuatur hæreditate,& potest exhæredari.Authen.captiui.C.de episc.& cleri.Et filia hoc etiam casu suam poterit alienare dotem.l.quamuis.ff.solut.mat.& in alijs casibus nota.per Cepol.in cau-
3 tel.cccx. † Secundò illud quod Bar.in hac materia tradit in l.cùm filiusfamilias.in princip.ff.de verb. oblig.quem ibi Bal.Ang.Sozi.& Iason sequūtur. vbi Bar.ponit quinq; differentias inter patrem & fideiussorem,& duas conueniētias.Prima differentia est in modo constituendi.Secūda in modo conueniendi. Tertia in modo exequendi. Quarta in modo recuperandi.Quinta in modo restitutionis in integrum.Et vltrà Iason ibi ponit alias quatuor differentias.ego insistam circa duas primas differentias. Vnde circa primam differentiam in modo constituendi pater obligatur de peculio, si eidem peculium concesserat,& hoc ex edicto pręetoris.& sic ex iuris dispositione:& ideo dicitur legalis fideiussor filij in omnibus contractibus per ipsum filium absq; etiam patris scitu initis:quia ex generali peculij administratione sibi per patrem data, est in contrahendo sibi concessa facultas,vt l.iij §.idem scribit.& per totum titul. ff. de pecul. Sed fideiussor obligatur verbis & ex suo cōtractu, quoniam non potest obligari nisi mediante stipulatione.l.v.§.satis acceptio.& ibi Iason.ff.de verborum obligatio.& l.blanditus.C.de fideiussoribus.Et ex hoc sequitur magna in practica vtilitas, secundum Docto.insuper Sozi.& Iaso.in dicta l.
4 cùm filiusfamil. † quòd stante statuto quòd instrumenta confessionata habeant executionem paratam contra debitores sicut sententię,quod tale instrumentum in quo filius se obligauit,non habebit executionem paratam contra patrem de peculio,ex quo pater non est nominatus in isto instrumento facto per filium super peculio profectitio. Et ita dicunt se vidisse consultum in facti contingentia,per dictum Ang.in simili in l.reos. §. cùm in tabulis.ff.de duobus reis.quod dictum secundum Iaso.nihil facit ad propositum.secus est in fideiussore,qui est nominatus in isto instrumento, & sic contra eum potest peti executio talis instrumenti.Et respondet ad l.& si condemnatus. ff. de noxa.quod procedit de iure communi,secus in dicto statuto ita exorbitanti,quod est strictè intelligendum. Vnde non debet extendi ad patrem tacitè subintellectum, ac tacitè per legem obligatum de peculio.Faciunt nota.per Bald.in l.ad probationem.in prima.C.de proba.vbi inquit quòd ille qui non est nominatus in instrumento, non iuuatur eo.& istud est secundum Bald.quod sæpe dicūt aduocati,instrumentum non loquitur de te.& iste est nouus & pulcher passus, secundum Iaso.in dicta l.cùm filiusfamil.& ad istud vltimum addit Iason id quod Bald.dicit in capitul.venerabilem.in vj.colum.de elect.quod non cantat instrumentum nec ego cantabo more Venetorum.& idem Bald. in cap.Rodulphus in iij.col.de rescrip. & Bald.& Ang.in l.si binæ ff.de iniusto rupto testamen.vbi per illum tex.dicunt,quòd quis non potest vti beneficio scripturæ,qui non est nominatus in ea.Et ideo secundum eos & Iaso.ista vtuntur cautela aduocati contra petentes executionem instrumentorum.Nam dicunt,tu non es in instrumento descriptus,vnde instrumentum non te iuuat.Idem Benedict.de Bazis in suo tractat. guarentigiarum in prima parte princip.quæstio.ix.col.iij. versic. hoc modo expedito.venio ad secundum casum , vbi allegat Bald.ita tenere in l.si parte.C.de dot.promis. in proposito contra patrem non descriptū in instrumento guarentigiato per filium celebrato, non iuuat. & dicit Iason non meminisse alibi legisse tactum.& vide aliquid per Philippum Decium in consilio cclxviij.numero ij. vsq; ad finem.

5 quãdo pater dicatur principal.vel fideiussor.†Sed
in contrarium videntur secundũ Iaso.tria fortiter
facere,vt ibi per eum,cuius rationibus adhæreo,
ꝙ pater posit etiam in vim prædicti statuti prius
conueniri non discusso filio,quatenus est in pecu-
lio:quoniam statutum videtur idem statuere quod
ius commune,secundum quod pater potest prius
conueniri,vt in secunda dicetur differentia,etiam
patre non nominato in contractu ipsius filij.Imò
debet tale statutum aliquid vltra ius operari,vt in
simili not.Bar.in l.iij.§.si rem:ff.de leg.iij.& And.
Barba.in consil.xij.col.viij.& in consil.lj.col.xij.
& in consil.xviij.col.vlt.volu.j.& Fely.in capi.j.
col.iiij.versic.priuilegium.de rescript.& quæ dixi
in consil.xxv.in prima quęst.circa finem.& in con
sil.lxix.incip.Venerabilis domini thesaurarius.Et
vbi non operaretur vltra non impedit dispositio-
6 nem iuris,cùm non deroget illi,igitur.† Vnde se-
cunda differentia est secundum Barto.ꝙ fideiussor
non potest cõueniri ante principalem debitorem
non discussum.Authen.præsente.de fideius.sed pa
ter potest statim de peculio conueniri,filio non ex
cusso.l.j.& per totum.ff.de pecul.& l.iij.§.sed vtrũ.
ff.de minor.Et cum Bartol.transeunt omnes.in di
cta l.cùm filiusfamil.& Bald.in l.j.col.ij.& Salic.
in l.si filius.C.ne filius pro patre.Alias differẽtias
vide per Bartol.& Iaso.in dicta l.cùm filiusfamil.
7 Quare † distingue pro clara intelligentia,ꝙ aut fi-
liusfamil.non contrahit,sed officium autoritate &
vtilitate publicum,vt decurionatus seu consula-
tus,aut capitanei,vel consiliarij,aut procuratoris
vel aduocati regij,vel aliud accepit:& tunc aut si-
ne expressa patris voluntate,sed tacita,quia sciuit
& non cõtradixit,& tenetur pater insolidum tan-
quam fideiussor filij,prius tamen ipso excusso.l.ij.
& ibi glos.singul.& l.libertus.§.filium.ff.ad muni
cipales.& l.j.& ibi glos.Odofre.& Ioan.de Pla.
amplè.C.de decurio.libr.x.& l.si filia.aliâs si vni.
§.idem scribit.& ibi Flo.ff.familiæ erciscundæ.&
l.filiusfamil.ff.de administratio.rerum ad ciuita.
pertinen.& l.j.& ibi Bald.C.de conueniendis fisci
debitoribus.libr.x.& Alexand.in consil.xxxij.col.
iij.versicu.secundò principaliter.libr.iiij.& Marti.
Laudeñ.in tracta.de offic.principum.§.xcviij.& §.
cvj.Et etiam post mortem patris cæteri cohęredes
tenebuntur.dicto §.idem scribit.& in l.Lucius.§.
idem scribit.in princi.ff.ad municip.quamuis So-
zi.velit contrarium in consil.xxxj.col.vj.in fi.ver-
sic.quamuis.volu.j.Et vtrunq; dictum tenent So-
zi.& Iason in dicta l.cùm filiusfamil.& Sali.in di-
cta l.si filius pro patre.& in l.j.C.quod cum eo qui
in alie.quia pater secundum gl.ibi.& Sali.col.vlt.
obligatur rei publicæ de administratione filij:non
tamẽ tenetur priuatis hominibus,quos in eodem
officio læsit filius.Et idem ibi Bal.& Ludo.Bolo-
gni.in l.j.in primis interpreta.post glos.C.de fi-
lijsfamil.& quemadmodum pro eis pater teneatur
libr.x.& idem glos.& Bart.in dicta l.ij.in vlti.no-
tab.ad municip.& l.libertus.§.fina.eodem titu.&
glos.& Bar.in dicta l.j.de decurio.Et hoc nisi de pe
culio.& pro hoc bo.text.in l.vna.C.de periculo
8 eorum qui pro magistra.interuene.libr.xj.† Item
hoc est intelligendum,ꝙ pater teneatur ratione
officij filij,scilicet de officijs quæ deferuntur filio
de iure communi,secus si deferantur de iure specia
li,quia tunc pater non tenebitur,vt l.j.in fin.C.de
muner.& honor.& ibi Ludo.Bologni.in primis
interpretat.quem text.secundum eum allegat Bal.
in l.j.C.de discu.eo.li.sed voluit allegare in dicta
l.j.de decuri.in fin.pro hoc faciunt not.in l.finali.
C.de testamen.milit.Item secus est in filio emanci-
pato accipiente officium publicum,vt pater ex ta-
cita voluntate non teneatur.dicta l.j.in princip.de
filijsfa.& quemadmodum pro eis pater teneatur.
& tenet Mart.Laudeñ.in dicto tract.de offic.prin-
cip.§.cxxxvj.& in hoc non est sublata differentia
propriæ potestatis & emancipationis,secundum
9 eum.† Itẽ fallit si pater in acceptatione officij per
filium facta contradixerit:tunc etiam non tenetur
dicta l.ij.ad municip.& l.spurij.§.si pater.& l.ho-
nores.§.fina.ff.de decurio.& dicta l.si filius.ne fi-
lius pro patre.& l.filios.C.de decurio.& dicta l.j.
de filijsfami.& quemadmo.nisi de peculio,vt ibi.
& l.si quis seruum.§.etiã.ff.de pecul.Et idem si sta-
tim post creationem & ante administrationem fi-
lius decesit,quòd pater non teneatur.l.j.C.si post
10 creationem.libro x.† Aut accepit filius officium
quod erat publicum autoritate,sed vtilitate priua
tum,vt tutela vel curatela,tunc aut est testamenta-
ria,& tunc pater sciens non tenetur,nisi de pecu-
lio aut de in rem verso,vt l.Lucius in prima.& ibi
Bart.ff.de administra.tuto.Et ideo secundum doct.
s̃.alleg.& Io.de Pla.in dicta l.j.col.ij.ante fi.de de-
curio.non sufficit dicere in instrumento patre præ
sente & consentiẽte,nisi etiam dicatur,& expresè
se obligante.dicta l.Lucius.Quia quando fit con-
tractus per filium præsente & consentiente patre,
ꝙ per hæc verba non obligatur pater insolidum,
nisi expresè se obligauerit,secundum Bart.ibi in
vlt.no.& Sozi.in consil.xx.col.v.versic.aliquãdo
& quintò.Et hoc tenuit glo.magna in dicta l.j.§.si
raptum.quod iussu.& Franc.de Are.in consil.xcj.
post prin.ver.in secundo verò capite.quod factum
fuit hîc,vt infrà dicam.Aut est datiua à iudice da-
ta,& tunc videtur tacitè fideiubere & promittere
indemnitatem pro filio,& non potest conueniri,
nisi excusso filio.dicta l.j.quod cum eo.licet glos.
quam omnes reprobant in l.tria onera.in ij.ff.de
excusa.tuto.velit contrarium,nisi expresè agno-
uerit & consenserit,seu approbauerit.l.si filius.ff.
de tutel.de quo per Sali.& Paul.de Cast.in dicta l.
j.quod cum eo.& Io.de Pla.in dicta l.de decurio.
& per Bal.& Iaco.Rebufi.in dicta l.j.de filijsfami.
& quemadmodum pro eis,quod approbare non
videtur Bald.in dicta l.j.col.ij.ver.pater qui con-
sensit filio.de conuenieñ.fisc.debito.etiam secun-
dum eum si renuntiauerit beneficio de fideiussor.
secus si omni legum auxilio,vt ibi per eum.& Ale
xand.in dicto consil.xxxij.colum.iij.versicul.se-
cundò.sed primum communius.Et rationem diffe
rentiæ quare pater tenetur pro filio tutore datiuo
quàm testamentario,vide per Bar.& Bal.in dicta
l.Lucius.Si verò iussu vel mãdato patris expresso
filiusfamil.acceptauerit quodcunq; officium vtili-
tate

tate publicum vel priuatum,vel alium quemcũq;
fecerit contractum,habens peculium vel non,pa-
ter tunc tenetur tanquam principalis & tanquam
legalis fideiussor.l.j.§.quid ergo.ff.quòd iussu.di-
cta l.iij.§.sed verum.versicu.proinde.de minor.&
dicta l.j.C.de muneribus & honor.libr.x.& dicta
l.si filia.§.idem scribit.versic.Neratius.& ibi Flo.
in primo nota.post Bald.& in §.fina.institu.quod
cum eo.& tenet Phil.Corne.in consil.ccciij.in li-
tera F.volu.iiij.& Philip.Decius in dicto consil.
cclxviij.colum.vlti.numer.vj.& Franc.de Are.in
consil.xcj.Nec hoc casu habebit beneficium fide-
iussoris.ita voluit Bartol.post Iaco.de Are.in l.si
seruum.§.an filius.& ibi Alber.de Rosa.quos ibi
sequuntur Angel.Imol.& moder.ff.de verborum
obliga.vbi Bartol.& Alber.dicunt,quòd Iaco.de
Are.ibi mouet dubium propter Authen.præsen-
te.de fideiussor.quòd prius conueniatur principa-
lis quàm fideiussor,an habeat locum in patre qui
est vt intercessor,quando iubet filium contrahi,
vel teneatur de peculio quando fideiubet.Et tenet
quòd non est idem in patre ꝙ in fideiussore,quia
pater principaliter conuenitur:dicta l.j.§.j.quod
iussu.Et cum Bartol.transeunt omnes vt dictum
est.Sed quantum ad fundamentum Bartol.volen-
tis illam Authen.præsente.loqui in fideiussore,&
sic aliud esse iubere,& aliud fideiubere,non vide-
tur bonum,secundum Iason.in dicto §.an filius.
quem legit cum §.nunc videamus.quia text.vnde
sumitur dicta Authen.loquitur in fideiussore,man
datore,constitutore,& sponsore:& in omnibus
istis habet locum,vt tenet glo.in dicta Authen.de
fideiuss.§.j.& tamen mandator dicitur iubere.di-
cta l.j.§.quid ergo.quod iussu.Et differentiam in-
ter istos vide glos.in dicto §.j.de fideiuss.& glos.&
doct.in l.in personam.§.j.ff.de pact.& in l.Stichũ
aut Pamphilum.§.additio.ff.de solu.& in l.si non
remunerandi.§.si post.ff.mand.& per Angel.Are.
institut.de fideiusso.in princip.vbi sequitur glos.
in dicta Authentic.de fideiusso.§.j.quæ tenet quòd
omnes isti habeant priuilegium de fideiussoribus,
excepto expromissore.Sed videtur ꝙ idem dici po
test de fideiussore,quòd in iubente,quoniam fide-
iussor dictus est à fide & iubeo,quasi iubens siue di
cens suæ fidei standum:vel quasi iussus suam fidem
interponere in aliquo contractu.Sed ad istud po-
test responderi quòd pater fideiubendo pro filio
non iubet nec præcipit filio contrahere,sed pro
ipso respondet,quasi iussus vel rogatus à filio.
Vnde primum communius,& in hoc Iason non
figit pedem.& idem tenet Bartol.in dicta l.liber-
tus.§.filium.ad municip.vbi dicit,quòd si pater
expresè iusit filium suscipere officium,vel alium
contractum facere,quòd non debet filius prius
discuti,secundum Iaco.de Are.in dicta l.si seruum.
11 §.an filius.† Nec etiã profectò habebit pater hoc
casu quando iusit,beneficium cedendarũ actio-
num,vel actionem negotiorum gestorum ad repe
tendum à filio illud quod pro eo soluit,vt tenent
Bartol.& omnes in dicta l.cùm filiusfamilias.&
Philipp.Corne.in dicto consil.ccciij.in litera M.
quia secundum eum non reperitur iure cautum.Et
ista est vna ex differentijs inter patrem & fideiusso
rem,vt ibi vide.Et idem videtur si in eodem con-
tractu pater fideiusit pro filio non habente pecu-
lium,quòd ipse pater teneatur,vt voluit Bald.in
l.filiusfamil.in fin.versic.vltimo not.ff.de his qui
sui vel alieni iuris.vbi dicit not.ꝙ paria sunt pa-
trem consentire filio,vel se simul obligare cum fi-
lio.& sic facit ad statutum Perusinum.allegat Bar-
tol.in l.cùm pater.§.libertis.ff.de leg.ij.vbi Bart.
in versic.ego induco ad quæst.dicit,ꝙ si pater &
filius simul agant,ꝙ alter alteri consentire vide-
tur,arg.illius.§.cum pluribus per Alex.ibi,in ad-
di.alleg.& Sozi.in consil.xlviij.colum.iij.versi.ad
hoc idem.volu.ij.& Philip.Corne.in consi.ccxlij.
in litera L.volu.iij.& per docto.in l.si cùm dotem.
§.transgrediamur.ff.solut.matrimo.quicquid vo-
luerit Ludo.Bolog.in consil.xliiij.vbi dicit,ꝙ in
isto casu filius videtur fideiubere pro patre,quo-
niam contrarium tenet Bartol.in dicto §.transgre
diamur.distinguendo vt ibi per eum,& docto.&
Abba.Sicul.in cap.cùm in veteri.de elect.cũ alijs
per me allegatis in §.ij.col.iiij.& in addi.de con-
suetud.iurium status perso.libr.consuetud.Bituri-
gum.Et præcipuè quando quilibet se obligauit
principaliter,quia tunc videntur renuntiasse be-
12 neficio de fideiuss.vt ỉ.dicam.† Si verò post con
tractum filijfamilias non habentis peculium,vel
emancipati pater fideiubeat:& in hoc est dubium,
& primò videtur ꝙ filius debeat tanquam princi-
palis prius conueniri quàm pater,secundum Bar.
& doct.in dicta l.cùm filiusfam.& alijs locis s̃.al-
lega.& hoc per dictam Authent.præsente.& vnde
sumitur.& videtur esse de mente glos.in dicta l.li-
bertus.§.filium.& in dicta l.j.de decurio.li.x.& in
dicta l.j.de conuenien.fisci debito.& vbiq; tenet
glo.ꝙ hodie idem est:quod in casibus in dictis iu-
ribus contentis per dictam Authen.præsente.Sed
facilis est responsio,quia illa iura statuerunt prius
filium acceptantem officium sine expresso consen-
su patris debere conueniri,quod obseruatur hodie
per Authen.de fideiuss.§.j.Et hoc vt officiarij faci-
lius reperiant fideiussores.Sed nõ dicit ꝙ si expres-
so patris iussu aut mandato vel respondente pro
filio,ipse filius conueniatur prius:sed contrarium
vt dictum est.Tamen adhuc remanet opinio Bart.
& aliorum,quam sequitur Sali.in dicta l.j.quod
cum eo.colum.vlti.versic.sed vt prædicta clarius.
vbi distinguit ꝙ interdũ quis fideiubet expresè,
Interdum tacitè mediante l.dispositione.primo ca
su,aut est fideiussor indemnitatis,tunc principalis
prius conueniri debet.l.fina.C.de fidu.tutel.in fi.
& dicta l.j.de conuenien.fisci debito.Aut est sim-
plex fideiussor,& tunc aut est fideiussor contra-
ctus,aut officij.primo casu poterãt olim prius con
ueniri.l.iure nostro.C.de fideiusso.hodie secus,vt
Authen.ibi posita.& ita tenet Bald.in l.diximus.
§.fina.cum quo legit dictã l.tria onera.de excusa-
tio.tutorum.dicens,quòd de iure authenticorum
omnis fideiussor habet beneficium excusionis.di
cto §.j.in Authentic.de fideiussorib.ergo & pater

13 in contrarium † videtur quòd pater iſto caſu te-
neatur, etiam nõ diſcuſſo filio. per text. in l. ſi man-
dator. C. quod cum eo. vbi pater tenetur inſolidũ
ex contractu filij, ſi iuſsit vel mandauit fieri, aut fi-
deiuſsit pro eo, aliâs non tenetur, niſi de peculio,
vel de in rem verſo. vbi iſta tria iuſſus, mãdatum,
& fideiuſsio in perſonam patris æquiparantur ſe-
cundum Bald. Paul. de Caſtr. & Salic. Sed in duo-
bus primis quando pater iuſsit vel mandauit con
tractum fieri, nullum eſt dubium, quòd pater non
gaudet beneficio de fideiuſſoribus. ergo idem in
tertio caſu, quando fideiuſsit per illum text. licet
gloſ. vltima intelligat ꝙ pater teneatur tanꝗ ex-
traneus ex ſtipulatu, & ſic ꝙ in eo locum habeat di
cta Authent. præſente. Vnde aliâs ſi pater non te-
neretur, eſſet illaqueare & decipere homines con-
trahentes cum filijs nihil habentibus, pro quibus
patres ſe obligauerunt. ideo tenentur ſecundum
Bartol. & docto. in dicta l. Lucius. vt ſuprà dictum
eſt. Quoniam ſi filij haberent peculium, pater qua-
tenus eſſet in eo non poſſet ſe iuuare beneficio de
fideiuſſ. ſecundum Bartol. & docto. in dicta l. cùm
filiusfamil. & pro hac deciſ. videtur text. in dicta l.
j. §. quid ergo. quod iuſſu. & ibi gloſ. magna in ver
bo, ex cauſa fideiuſsionis. vbi dominus aut pater
fideiubens pro ſeruo aut filio non habenti pecu-
lium tenetur ex cauſa fideiuſsionis, non tamen
quod iuſſu: quia aliud eſt iubere, & aliud fideiube-
re. Et ita intelligit Alber. de Roſa. illum text. ibi, &
in l. penultima. §. tabernæ. ff. de inſtito. act. Et in
hanc partem videtur inclinare gloſ. j. in dicta l. j.
de filijsfamil. & quemadmodum pro his pater te-
neatur, vbi pater pro filio emancipato non tene-
tur, vt dictum eſt. hoc verum dicit gloſ. niſi pater
fideiuſſerit pro eo. & ꝓ iſta parte videtur eſſe text.
clarus in l. j. C. ne filius pro patre. vbi dicitur, ꝙ
pater non tenetur ex filij contractu emancipati,
vel in poteſtate conſtituti, ſi non habet peculium:
& iſtud eſt veriſsimum, vt crebro dictum eſt, &
per totum titul. ne filius pro patre. & l. pater qui
caſtrenſe. in princip. ff. de caſtren. pecul. quæ eſt ſin-
gularis & ampla. gl. melior. de corpore iuris vtri-
uſq;. & ibi Bartol. & Iaſon poſt Ioan. Fab. & Are.
in §. actiones autem. in princip. per plures col. in-
ſti. de acti. vbi ponũt quando pater teneatur viuo
vel mortuo filio tam de iure. ff. quàm nouo. & Pet.
Iaco. de Aureliaco in ſua praxi, titu. de acti. ex ven
di. de pecul. Hoc fallit niſi pater ſuam aſtrinxerit
fidem aut iuſſerit, vt dicit text. in dicta l. j. ne filius
pro patre. quia tunc tenetur inſolidum. & ibi iſta
duo iuſſus & fideiuſsio adæquantur. & etiam non
diſtinguit text. an ante contractum vel in ipſo con
tractu, aut poſt contractum pater fideiubeat: cùm
fideiuſſor poſsit prȩcedere & ſequi obligationem,
vt §. fideiuſſor. & præcedere, inſtitutio. de fide-
iuſſ. & iſtam opinionem tenet Andr. Barba. in ca-
pit. peruenit. de fideiuſſ. vbi ponit xj. caſus in qui-
bus fideiuſſor poteſt ante cõueniri debitore prius
non excuſſo. & octauus caſus eſt iſte, vbi pater in-
tercеſsit pro filio, per textum in dicta l. iij. §. ſed
vtrum. verſic. ſi igitur filius. de minoribus, & idem

& latè Hippolyt. de Marſil. in repeti. rubric. ff. de
fideiuſſo. Aufrerij in deciſio. capel. Tholoſæ. quæ-
ſtione cxcvj. vbi illos etiam refert caſus, & ſequi-
tur. & idem videtur tenere Alexander in conſilio
clxxxiij. in fin. libr. vij. quando apparet de promiſ-
ſione & obligatione patris, quòd tunc teneatur ex
dicto contractu. Sed vbi non promiſit, non tene-
tur niſi de peculio, vt ibi. Tum etiam quia hîc in-
teruenit iuramentum, ideo non poteſt ſe iuuare be
neficio dictȩ Authen. de fideiuſſo. vim enim clau-
ſulæ expreſſæ renuntiationis habet iuramentum.
l. cùm pater. §. filius matrem. ff. de leg. ij. Bald. in l.
iiij. C. depoſit. & plenè Iaſon in l. ſed ſi quis. §. quæ
ſitum. ff. ſi quis caut. & in l. ſi quando. C. de inoffi-
cio. teſta. & Phil. Cor. in conſil. ccxiiij. in litera G.
volu. ij. & deciſ. capellæ Tholoſæ. quæſtio. cxxx. &
quæſtione cxxxix. Et hæc vltima magis mihi pla-
cet propter etiam rationes ſequentes, licet ferè o-
mnes tunc aſsiſtentes domini tenuerint primam.
Tum primò & præcipuè, quia in caſu noſtro pa-
ter poſt contractum promiſit creditori ſoluere, &
ipſum debitum ſibi Pariſios expenſis ſuis portari
facere, quæ videtur nouatio facta. Vnde tanquam
principalis poteſt conueniri, vt tenent Bartolus,
Baldus, Angelus, & Iaco. de ſancto Georgio. in l.
in perſonam. §. qui pecuniam. ff. de pact. ideo ſe-
cundum eos nõ habet locum id quod eſt ſtatutum
de fideiuſſo. per illum text. & ſignanter quando ta
lis promiſsio fit inter mercatores, vt hîc fuit, & ĩ.
dicam. & idem voluit ſingul. Philip. Decius in con
ſil. vij. col. ij. verſic. ſed prædictis minimè obſtanti-
bus. col. iij. in fin. verſicul. non obſtant allegata: &
ideo ad cognoſcendum quando fideiuſsionis aut
nouationis cauſa quis interuenit, eſt diſtinguen-
dum ſecundum Bald. in l. antiquæ. §. ſed ſi minus.
C. ad Velleia. in ij. oppo. quia ibi eſt caſus, in quo
fideiuſſor excutitur, prius quàm principalis: cõtra
quod ipſe opponit de dicta Authen. de fideiuſſ. in
princip. colla. j. quia aut quis interceſsit acceſſoriè,
& tunc habet locum dicta Authen. de fideiuſſ. aut
animo nouandi, & tunc habet locum quod dici-
tur in dicto §. ſed ſi minus. aut dubitatur. & tunc ſi
plures ſe conſtituunt principales in eodem inſtru-
mento, & tunc non fit nouatio iure veteri vel no-
uo: & eſt ratio, quia in eodem inſtãti ſumit robur,
nouatio verò fieri debet à poſteriori vel ſucceſsi-
uè, & tunc de iure veteri præſumebaẗ nouatio: ho-
die tamen non præſumitur, ſed eſt adiectio tan-
tùm: quia vterq; principaliter quo ad creditorem
obligatur, & ceſſat beneficium de fideiuſſo. modò
iſta doctrina decidit caſum noſtrum, quia pater
obligauit ſe principaliter vt dictum eſt, ergo tan-
quam principaliter obligatus non habet benefi-
cium Authen. de fideiuſſ. quia illi renuntiaſſe vide-
tur ſe principaliter obligando. Et ita tenet Paulus
de Caſtr. in l. iij. §. j. col. ij. verſic. quod autem dixi.
poſt medium. ff. de duobus reis. vbi allegat Guil.
de Cugn. & Rapha. ibi ita tenere. & magis latè hoc
proſequitur Andreas Barbatius in conſil. lxxxvj.
numero vj. verſicul. capio modo ſecundum arti-
culum. vol. iiij. & idẽ in dicto cap. peruenit. in vj.
casu

caſu in quo non habet locum dicta Authen. præ-
ſente. & ad iſtud non video reſponſum, & pauci
14 aduocati aduertunt. † Tum ſi pater à creditore
recipiat literas, per quas ſibi petat pecunias filio
ſuo mutuatas, & ipſe pater in recipiẽdo non con-
tradicat, quòd pater ex illo tacito conſenſu tene-
tur, vt l. ſi filius. & ibi Paul. de Caſtr. & Salic. ff. ad
Macedo. & Bartol. in l. quo enim. §. j. ff. rem ratam
haberi, cum alijs per Cepol. in cautela xxiiij. alleg.
facit clemen. j. de procurato. ergo à fortiori vbi
pater expreſsè ſoluere promiſit pro ipſo filio. di-
cta l. Lucius. Tum tertiò pater etiam non poteſt ſe
iuuare beneficio Authen. de fideiuſſ. quoniam pro
poſuerat filium ſuum & ſibi ſuum cabale ſeu capi-
tale mercantiæ ad tempus gubernandum conſti-
tuerat: qui pòſt plures accepit mercantias tam hîc
quàm Pariſius & alibi à pluribus mercatoribus,
quibus pater promiſit ſoluere, & ſic in cauſam mer
cantiæ in qua erat inſtitor & præpoſitus, quare te-
netur tanꝗ principalis, & non tanꝗ fideiuſſor,
per tex. ſingul. & vnicum in iure, in dicta l. penult.
quæ incipit, in eum. §. tabernæ præpoſitus. & ibi
Bartol. Angel. Salic. & Alberi. de Roſa. ff. de inſtit.
actio. quicquid voluerit ibi Ludo. Bolog. in pri-
mis interpreta. & idem tenent Bal. & Sali. in dicta
l. ſi mandator quod cum eo. Quinimo etiam ſi fi-
lius receperit ſecundum Alberi. de Roſa. ibi con-
tra gloſ. j. quam ſequitur Sali.) in cauſam ad quam
non erat principaliter præpoſitus, ſed in alia in
qua pater fideiuſsit, quòd propter fideiuſsionem
patris videtur tacitè præpoſitus etiam in illa cau-
ſa & re particulari, vt indicat illa litera ſecundum
eum: quod eſt profectò multum notandum. & ſic
in iſto caſu non habebit locum dicta Auth. præ-
ſente. in patre, ex quo filius cenſetur in re, in qua
pater fideiubet, præpoſitus ſi in alia negotiatione
prius fuerat præpoſitus per illum text. Et reſpon-
det Alber. ad argu. gloſ. factum de dicta l. j. §. quid
ergo. quòd iuſſu. ꝙ ibi ſeruus nulli erat præpoſitus
negotiationi. & ideo ibi dominus tenetur ex fide-
iuſsione non autem ꝙ iuſſu. ſed in dicto §. tabernȩ.
erat præpoſitus vni negotiationi: ex quo ſumitur
tacita coniectura, ꝙ fideiubendo pro eo videatur
tacitè præponere etiam illi negotio pro quo fide-
iubet, arg. l. vel vniuerſorum. ff. de pign. act. alleg.
Iaco. de Bellouiſo ita tenere, quia colligitur con-
ſuetudo patriſfa. in hoc. & idem Alber. de Roſa. in
dicta l. j. §. quid ergo. quem legit cum §. & ſi man-
dauit. remittendo ſe ad dictum §. tabernæ. Nam ſi
in cauſa in qua erat præpoſitus fideiubeat, tũc nul
lum eſt dubium, quin teneatur inſtitoria, etiam ſi-
ne fideiuſsione. dicto §. tabernæ. & l. j. §. non autẽ.
ff. de exercito. act. & ibi gloſ. in l. cuicunq;. §. nõ ta-
men. ff de inſtito. act. & in §. exercitoria. & §. inſti
toria. inſti. quod cum eo. Et mirum, ꝙ nullus mo-
dernorum de hoc dicto vſq; nunc animaduerterit.
& in hanc ſententiam inclinat Sozi. in conſil. xcij.
col. xj. verſicul. circa ſecundam dubitationem. ibi,
vnde articulus eſt quotidianus. cum verſic. ſequen
tibus. volu. j. Præterea inter mercatores attenditur
æquitas, & non iuris ordo vel ſubtilitas, vt notat

Bartol. in l. Quintus Mutius. ff. mand. & ſicut con
ſtituendo hoc fit etiam nudo pacto, vt ibi dicit
Bartol. Ita etiam promittendo, cùm quȩlibet pro-
miſsio quæ fit inter abſentes per nuntium vel lite-
ras, ſicut faciunt mercatores præſumatur contra-
ctus ex quo poſſunt conueniri, ſecundum Bald. in
dicta l. in perſonam. §. qui pecuniam. de pactis. &
And. Barba. in dicto cap. peruenit. col. ij. ver. quar
tò limita. & iſte eſt quartus caſus in quo Authent.
præſente. non habet locum ſecundum eum. & di-
cit ita ſe conſuluiſſe Bononiæ per dictum Bald. in
l. ſi mancipium. §. ſi communi. in apoſtillis. ff. de
euicti. vbi exceptio excuſsionis eſt de apicibus iu-
ris, de quibus inter mercatores non diſputatur, vt
vide per gloſ. ibi, quod eſt notandum. & in termi-
nis tenet Guido Papæ in conſil. ciij. col. j. verſic. ſe-
cundò quia licet. & in conſil. clxiiij. col. iiij. verſic.
15 vlterius etiam. † vbi dicit ꝙ dicta exceptio excuſ-
ſionis ordinis, ꝙ prius principalis quàm fideiuſſor
exequatur, inter mercatores non attenditur. & ita
in Dalphinatu ſeruatur de conſuetudine illius. Et
idem dicit doctor Palatios Ruuios. in titul. de do-
natio. fol. lxvj. col. ij. in princip. verſic. ex his appa-
ret: dicens, ꝙ hodie ſecundum iura regni poterit
conueniri fideiuſſor non diſcuſſo principali. & ſic
corrigitur dicta Authentica, præſente. vt ibi vide.
quod idem apud Venetos ſeruatur, ꝙ pater tenea-
tur ſoluere ſine aliqua cõtradictione aut exceptio-
ne, vt refert Rapha. Fulgo. in conſil. cix. col. ij. in fi.
verſic. conſiderandum eſt. Et idem apud Florenti-
nos ſecundum ſtatuta eorum, vt dicit Sozi. in con
ſil. cxj. in princip. volu. ij. vbi pater Florentinus ha
bens domicilium, ſciens filium negotiari, & exer-
cere mercantiam in ipſa ciuitate tenetur, niſi pro-
hibeat, prout diſponit dictum ſtatutum. Et ſimile
ſtatutum eſt in ciuitate Lucana, vt ipſe refert in cõ-
ſil. xxxj. col. v. verſic. vnde quamuis pater & filius.
cum verſic. ſequen. lib. j. Quia talis conſuetudo aut
ſtatutum valet, ſecundum gloſ. in rubric. C. de de-
cret. decurio. lib. x. quam doct. ibi. & in dicta l. cùm
filiusfa. & alijs locis ſ. alleg. communiter ſequun-
tur. & amplè Andr. Barb. in conſil. xcj. verſi. capio
ſextam dubitationem. vol. iij. volens, quòd tale ſta
tutum non emanauit principaliter in fauorẽ mer-
catorum ſeu mercantium, nec etiam in odiũ ipſo-
rum patrum, ſed potius & principaliter emanauit
in fauorem filiorum, vt habilius poſſent ſe exerce-
re in aliqua negotiatione aut trafico. Quia cùm
ſint in patria poteſtate conſtituti, homines ſe re-
traherent à mercando cum ipſis. Ideo ſtatutum ita
diſponit, vt filijſamil. poſsint ſe exercere negotian
do & traficando, & ſic cenſetur fauorabile: quia
attenditur fauor cuius reſpectu principaliter illud
ſtatutum aut conſuetudo emanauit, vt ibi per eum
vſq; ad finem, & latè in conſil. v. libr. iiij. & Franc.
de Are. in dicto conſil. xcj. vbi colum. ij. verſic. ter-
tio confirmatur, &c. nititur probare tale ſtatutum
eſſe contrarium æquitati naturali. Sed primum ve
rius, vt tenet Alberi. de Roſa. in rubric. ne filius
16 pro patre. in prima quæſt. † Tum etiam & quinto,
quod hîc non fuit dicta exceptio ordinis allegata,

quæ tamen ab initio ante litis contesta. allegari &
opponi debuit, secundum Cynũ, Baldum, Salice.
& moder. in dicta Auth. præsente. & doct. in dicto
capit. peruenit. & Guido Papæ in dicto consil. ciij.
col. ij. ver. præterea & tertio. Ideo si non oppona-
tur, tenet processus. dicta l. si mancipium. §. si com
muni. de euict. Peruersio enim ordinis causæ ad a-
liam non irritat processum. l. prolatam. C. de sen.
& interlo. & l. j. C. de appel. & licet sit iuris non de
bet suppleri per iudicem. tamen creditor posset se-
cundum Angel. in dicta Authen. præsente. contra
exceptionem ordinis sibi oppositam replicare ꝙ
fideiussori non interest eandem exceptionem op-
ponere, eo quòd reus soluendo non est: & penden-
te iudicio potest fieri discusio si ita replicatio op-
ponatur. l. nisi hoc actum. ff. de pact. vbi est glo. sin
gul. & ibi per omnes. & in l. fin. ff. si certum peta. &
in l. decem. de verb. obliga. & idem Angel. in l. li-
cet. ff. si quis omissa causa testa. & Cepol. in cautel.
clxxxv. & Bald. in dicta l. j. col. iij. de conuenien.
fisci debit. & Alex. singul. in consil. xxxij. col. j. libr.
iiij. & decis. capellæ Tholosæ. quæst. lxxxj. & quęst.
clxv. & Bar. & Bal. in l. si probatum. C. communi
diuid. & Salic. in Auth. hoc si debitor. in xj. quæst.
C. de pig. & Alex. in consil. lxxviij. circa finem. vo
lu. j. & Angel. Are. in §. si quis in fraudem. instit. de
act. & decis. parla. Dalphi. qõ. xciiij. & Abb. Sicul.
in consil. lx. col. j. & in consil. lxxxij. in fi. volu. j. &
Fely. in cap. exceptionem. col. xij. ver. & ista exce-
17 ptio. de except. ¶ † Quo ad secundã quæstionẽ an
confesio filij noceat patri. Bart. in dicta l. cũm fi-
liusfamil. quem omnes sequuntur ibi nemine dis-
crepante, æquiparat veram probationem & spon
taneam confesionem ipsius filij, cũm deponat de
facto suo, & vtraꝗ æquæ præiudicat patri, vt vi-
gore statuti posit fieri contra patrem executio, vt
ibi vide per Sozi. & Iason. col. vj. ver. vltra scriben
tes tu pondera. Et ad istud roborandum inducunt
illud quod singulariter dicit Paul. de Cast. in l. qui
cunꝗ ad finem. C. de seruis fugi. quòd statur dicto
vnius solius testis, quando deponit de facto pro-
prio, de eo quod ipse testis fecit, & sufficit vnus te-
stis concurrentibus alijs indicijs. per l. quæro. §. fi-
na. ff. de edil. edict. & idem Paulus de Cast. in l. ser-
uos. C. de testi. secundum Iaso. qui tamen nihil ibi
dicit, & etiam eum allegat in pluribus consilijs. &
etiam Sali. in l. si quis decurio. C. de fals. in iiij. op-
po. Sed communiter istud dictum Paul. de Cast. re
probatur, vt vide per Iaso. in dicta l. cũm filiusfa.
& in addi. Tamen ego in iudicando, si essent alia
indicia, haberem iuramentum apertè suppleti-
uum, iuxta not. in l. in bonæfidei. C. de reb. credit.
& iureiuran. & in l. admonendi. ff. eodem tit. & in
cap. mulieri. & cap. fina. eodem titu. quia est plusꝙ̃
semiplena probatio. & quæ dixi s̃. in quæst. lxj. in-
cipien. an in curia seculari. Quare filius confiten-
do & cognoscendo cedullas manu patris scriptas
aut signatas nocet patri, ac si verè per testes (qui
vidissent eum scribere) essent probatæ. & ita tenet
Paul. de Cast. consil. ccccxxxiiij. viso puncto supra
dicto ꝙ pater dicti Barthomei. vol. anti.

Summæ.

1 Secretarij regij an præferantur iudicibus. & nume. 4. 5. 16. & 17.
2 Iudicem esse an sit potius onus ꝙ̃ honor. & nu. 3.
6 Presbyteri non possunt esse notarij in Francia.
7 Infames possunt esse notarij. & nu. 9.
8 Tabellionis officium vile.
10 Coquum esse an & quando sit ars.
11 Medici dignitas qualis.
12 Principis officiarij etiam coqui habent dignitatẽ.
13 Notariorum principis qualis sit dignitas.
14 Chartularius quis & eius dignitas.
15 Secretariorum prærogatiuæ.

Quæstio CCXXII.

Secretarii siue notarii

domini nostri Franciæ regis, de quorum numero & collegio est ipse princeps & primus, præcedant in honoribus & pompis iudices regios & senescallorum & bailliuorum locumtenentes.

Decisio.

CHRISTI Benedi-
cti, ac intemeratæ & glo-
riosæ virginis Marię eius
genitricis nominibus piè
1 inuocatis, Amen. † Et vi
detur quòd non præce-
dant iudices regios admi-
nistrationem & iurisdi-
tionem prouinciæ haben
tes. l. iij. & l. potioris gradus ab inferioribus com-
petens reuerentia tribuatur. C. de offic. recto. pro-
uinciæ. & idem tex. in l. j. in fi. ita vt inferior gra-
dus meritum superioris agnoscat &c. C. de offic.
præfect. vrb. Sunt enim clarisimi. Authẽ. si verò
contigerit. ibi, vnà cum clarisimo iudice. C. de
iudi. & vnde sumitur vt differ. iudi. §. si verò con-
tigerit. colla. ix. & sic ab omnibus honor est eis
impendendus. l. omnem honorem. C. quando pro
uoca. non est nece. quem text. Bald. & Sali. ibi com
mendant. ad idem tex. in l. iudices. & ibi Lucas de
Penna. & in l. pe. C. de vetera. lib. xij. cum alijs per
nos allega. in tractat. de auctorita. magni consil. &
parlament. regij. & tex. singul. in §. prætorũ quoꝗ
edicta. ibi, qui honores gerunt: id est magistratus.
instit. de iure nat. gen. & ciuili. & in Auth. de con-
suli. §. penulti. colla. iiij. vbi dicitur dignos iudices
esse honorandos. & ibi glos. in verb. dig. cum alijs
per Phil. Decium in cap. vt debitus honor. de ap-
pel. vbi glo. dicit iudices ob eorum dignitatem ho
norãdos esse. & idem ibi Abb. Sicul. in primo no.
inferens per illum text. ꝙ iudicare est honor, alle-
gans tex. pro hoc notab. in l. cui muneris. ff. de mu
nerib. & hono. vbi concessa alicui muneris publi-
ci vacatione, concessum ei non videtur ne fiat iu-
dex

dex seu magistratus, quoniam potius ad honorem
pertinet quàm ad publica munera. & idem Abbas
Sicul. in cap. aduersus. col. ij. vers. nota vltimò ibi,
2 honore. de immunita. eccle. † licet in contrarium
videatur text. in cap. pastoralis. in princip. ibi exo-
nerare. de offic. leg. innuens onus potius esse quàm
honor. sed ad Abb. glos. in cap. si contra vnum. in
verbo probari. de offic. deleg. lib. vj. respondet, ꝙ
esse iudicem est honor & onus, per tex. in l. mune-
rum. §. iudicandi. ff. de muner. & hono. quia in qua
libet dignitate (vt inquit Abb.) principaliter ver
satur onus, & ad expellendum & supportandum
onus & munus publicum defertur dignitas. dicto
§. iudicandi. & bonus tex. in l. iij. §. j. & ibi glos. ff.
quod metus causa. & in capit. dilectus. ibi, ne iudi-
cialis euanescat autoritas. de pœnis. cap. qui epi-
scopatum. viij. quæst. j. quare ratione eorum quæ
administrat, debet sibi honor. & ita intelligit Ab-
bas tex. in dicto cap. vt debitus honor. & alia iura
quæ innuere videntur honorem esse habere præ-
laturam aut officium iudicãdi, se remittens ad no.
per Archid. in præalleg. cap. qui episcopatum. qui
3 sic sentit. † Sed prædicta dicit Cardi. Alexan. olim
præpositus Mediolaneñ. in dicto cap. vt debitus.
col. ij. ver. no. ex tex. ibi honor: vera esse in iudici-
bus ordinarijs, & non profectò in delegatis, per di
ctum §. iudicandi. quem in delegato intelligit so-
lùm loqui. Et bonam reddit rationem: nam potis-
simum insignæ dignitatis est præeminentia cum
iurisditione. cap. de multa. & ibi Inno. Ioan. Andr.
& alij: de præben. quam ordinarij iure suo habent:
legati verò iurisditionem iure suo non habent, sed
iure alterius. l. more. & l. & quia. ff. de iurisditione
omnium iudicum. vt latius per Præposi. vbi s̃. &
in fin. dicit, quòd licet iudices positi sint tanquam
signum ad sagittam: per hoc tamen non negatur
quin sint in dignitate & honore maximo. Et idem
voluit ibi Philippus Decius col. j. & iij. versicu. in
glos. j. & Hierony. Cagnolus in l. ij. folio xxvj. &
ccxxiiij. ff. de origine iuris. & Lucas de Penna in l.
vniuersos. C. de decurio. libr. x. colum. ij. ibi, decu-
rionatus officium onus est: quamuis annexum
4 habeat honorem. † Item alia & potisima ratio-
ne, iudices enim habere videntur cognitionẽ cau-
sarum secretariorum, & aliorum dignitatem ha-
bentium. l. fina. versic. Ita tamen vt apud talem. C.
vbi sena. vel clari. Et sic per illum textum proba-
tur ipsos maiores: & dominos secretarios inferio-
res esse. dum ibi etiam dicitur in ver. sedendi quo-
que. quòd licet posint iudicibus causas expedien-
tibus sedere in aliqua secretarij parte, tamen iudi-
cibus inferiori, & non superiori, in qua iudex se-
det, vt infrà dicam. Nam & ipsi iudices ab omni-
bus salutari debent. l. iiij. ibi, in salutatione iudi-
cum. C. de principibus agentium in rebus. lib. xij.
& text. celebris in Authentic. de consulibus. §. sin
5 autem mediocre. collatio. iiij. † In contrarium vi-
detur notarios seu regis secretarios debere præce-
dere iudices ordinarios regios, ac generales & par
ticulares locumtenentes. primò quòd licet tabel-
lionis seu notarij officium sit vile, dicta l. vniuer-
sos. de decurio. ratione cuius imperator prohibet
omnibus decurionibus, consiliarijs, siue consuli-
bus, aut scabinis, seu iuratis ciuitatum, tale nota-
riatus officium eo tempore exercere, & ibi gl. Bar.
Bal. Ioan. de Pla. Iac. Rebu. & Lucas de Penna su-
per rubric. col. ij. ver. à tabellionum debent officijs
temperare. & idem de doctoribus, religiosis, &
presbyteris, vt not. glos. & docto. in capi. vt offi-
cium. de hæret. libr. vj. & per Abb. in capit. senten-
6 tiam sanguinis. ne cleri. vel mona. † De presbyte-
ris (qui in hoc Franciæ regno non possunt esse no
tarij regales) habemus ordinationes & constitu-
7 tiones regni, vt alibi dixi. † Et sic infamia labo-
rantes illud exercere possunt, vt voluit Bartol. in
l. eadem hac lege. ff. ad legem Iuliam repet. dicens
notarium communem seu publicum acta solùm
& gesta inter priuatos recipientem ac infamia no-
tatum à notariatu non repelli, signanter si erat in
possesione illius. Tamen secus dicit esse in nota-
rio seu secretario principis, qui habet dignitatem
quam infamis exercere non potest. l. ij. C. de digni-
tatibus libr. xij. vel (vt inquit) si ad bancum tan-
quam greffarius iudicis exercendum fuerit depu-
tatus: & magis si à principe commissus, vt in su-
premis curijs, vel senescallorum, & eius conclusio
probatur per l. j. & ij. C. de primicerio & secundi-
cerio, lib. xij. & l. j. C. de mand. princip. ibi secretis.
& inde secretarius, vt infrà dicam. & ibi eum se-
quuntur Bald. Paulus de Castr. & Salice. & idem
Bo. de Curtili. in tract. nobili. iij. parte. nume. cxliij.
aliâs notariatus officium non est dignitas sed mu-
nus. l. final. in princip. cum sua glos. C. qui milita.
non possunt. & tales dicuntur serui publici. l. non
aliter. ff. de adopt. & glos. in §. serui. instit. de iure
perso. & ibi Angel. Are. idem tenet, & Lucas met.
in dicta rubric. de primicerio, in princip. versic. &
not ibi, non autem est accipiendum. & Baldus in
l. Casius. colum. iij. versi. & not. quòd officium ta-
bellionis. ff. de senatoribus. dicens sequendo Bart.
8 quòd † licet tabellionis officium dicatur vile, di-
cta l. vniuersos. tamen si transeat in speciale no-
men maioris officij est dignitas. dicta l. j. de primi-
cerio. Et idem dicit in procuratore, vt dixi in præ-
cedenti quæstione. & idem Bal. in cap. post cesio-
nẽ. & ibi Andr. Barba. nume. lvij. de proba. & Ab-
bas Sicul. in cap. cũm dilectus. & etiam Felyn. col.
vij. versic. tertia declaratio. de fide instrumen. vbi
allegat Cal. idem tenere consil. ij. tit. de fide instru-
mentorum. & Angel. Aret. in §. final. de except. &
Iaco. Rebuf. in dicta l. j. & ij. versic. quæro vtrum
notarij nostri. de primicerio. & idem Lupus in re-
petitione cap. per vestras. fol. xc. colum. j. num. vij.
cum sequenti. de donatio. inter virum & vxorem.
9 Licet † Lucas de Penna in dicta l. vniuersos. te-
neat contra Bartol. & alios iuris professores eum
sequentes, quòd infamis non potest esse tabellio,
cũm sit dignitas. & idem dicit in l. neque famosis.
col. vlt. in ver. dignitatis. dicens Bartol. maximam
dixisse falsitatem. & idem Ioan. de Grasis in tract.
de substantia libr. procuratorij. in verb. in quorũ.
numer. iij. quia notarij debent esse periti, vt sibi &

partibus conſulere valeant.pro quo eſt gloſ.in l.
fina.& ibi Docto.C.de tabula.libr.x.& alibi dixi.
Sed opinio Bartol.eſt communior.Quemadmo-
dum dicimus de coquo cuius officium eſt vile.l.le-
gatis ſeruis.§.ſi ex officio.& l.ſeruis vrbanis.§.ſer
uis lecticarijs.ff.de leg.iij.& gloſ.in l.ſi cui balnei.
quibus modis vſusfruc.amitta.& Iacob.de ſancto
Georg.in l.j.in ij.lectu.numer.ij.ff.de iuriſditione
omnium iudicum.& Franc.de Pauinis in tract.de
offic.& poteſtat.cap.in præludio.ver.Secundò pręe
mitto.imò artificium,& ſic ars dici poteſt.l.ſi quid
venditor.§.venditor qui optimum coquum eſſe
dixerit:optimum in eo artificio pręſtare debet &c.
ff.de edil.edict.& ibi Bald.in ij.no.dicit facere pro
ſtatuto gabellam imponente exercenti artem,vt
coquus ſoluere teneatur.Idem Ludoui.Ro.ſingul.
cccccclj.inchoan.Nunquid eſſe coquum.& Fran.
10 de Crema.ſingul.xcviij.ſtatuto cauetur.† Circa
quod Cepola.in dicto §.venditor.diſtinguit ſe-
quendo gloſ.in præalleg.§.ſi ex officio.Aut eſt co-
quus ciborum groſſorum vel communium,veluti
coqui ſcholarium & religioſorū,qui faciunt groſ-
ſo modo coquinam.cap.neq; tales.ibi & facilior
apparatus eſt:& arte impendijsq; coquorum non
indiget.de conſecra.diſtinc.v.& iſti non compre-
henduntur ſub ſtatuto dicti §.ex officio.qui iun-
cta glo.videtur loqui in præpoſitis coquinæ:dum
ibi dicit coquum nomen officij cùm erat viſitator
cibariorum.Aut eſt coquus ſubtiliū & lautiſsimo-
rum ciborum,vt coquus papę,imperatoris,regis,
& ſimilium,vel epiſcoporum,quos vix cautela di
uerſorum coquorum poteſt ſatiare,vt atteſtatur
gloſ.in cap.cùm apoſtolus.in verbo,ſumptuoſas.
de cenſib.& Probus in cap.nemo deinceps.nume.
xxxix.de elect.li.vj.& iſti dicuntur ſecundum Ce-
polam dignitatem habere ſecundum eum:& non
officium.Et etiam Bald.in rubric.de feud.gardiæ.
& eſt additio,quæ non eſt in originali inſerta:&
non comprehenduntur ſub ſtatuto.Si verò ſunt
communes coqui lautiſsimi qui per villam in nu-
ptijs,conuiuijs,& feſtiuis coquinam faciunt,iſti
bene comprehendūtur in ſtatuto,quoniam artem
facere dicuntur.dicto §.venditor.& idem Io.And.
in cap.j.de ſagitta.per text.in dicto cap.neq; tales.
de conſecra.diſtinc.v.& Felyn.in rubr.de offic.de-
lega.col.ij.ver.tribus modis.& Decius in rubri.de
offic.eius.numer.vij.folio v.Si verò loquimur in
coquis pręſidum & conſiliariorum,ac cæterorum
nobilium,qui hodie magnam tenēt menſam duo-
rum vaſorum eſcariorum plenam,de quo glorian
tur valde,vt dixi ſ.quæſt.cxvij.exordiente,Iudex
depaſtus eſt.col.iij.verſicul.Sed Deus nouit.& iſti
etiam cùm mediocres ſint,non comprehenduntur
per text.in dicto §.ex officio.ibi,mediocrem co-
11 quum &c.† Et idem probatur in medico,cuius ſta
tus non eſt dignitas,cùm æquiparetur obſtetrici-
bus.l.ſi duobus.j.reſpon.C.communia de legatis.
& gloſ.in cap.non ſanè.in princip.xiiij.quæſt.v.
Tamen ſi principis fuerit medicus,ſecus,cùm tunc
comiti æquiparet.l.j.C.de comitibus & archiatr.
lib.xij.& ibi Alciatus & Ant.Corſeti in tracta.de
poteſta.regia,quæſt.xcv.poſt prin.& Iaco.Bonar-
di de Sanceto in apoſtil.tract.Ioan.de terra rubea.
art.x.fol.cvij.in verb.officia.& dixi in regula,infa
mibus.in vltim.addit.de regul.iuris libr.vj.Vnde
notarij principis aut papæ appellantur prothono
tarij,ſecundum Bald.& Barba.in dicto capit.poſt
ceſsionem.& Lucam de Penna in allegata rubric.
12 de primice.ver.& no.quòd quidam.† Quare con-
cludunt docto.notarium ſeu ſecretarium,procu-
ratorem,medicum,& coquum principis vel regi-
næ dignitatem habere.Et idem in alijs officiarijs
ſeruitio principis deſeruientibus,vt dicit Lucas de
13 Penna in prædicta rubr.verſi.& no.† Et quòd no
tarij principis habeant dignitatem,probatur in di
cta l.ij.ibi,nobilem.vbi Lucas de Penna allegat
pro hoc Eccleſiaſt.x.cap.In manu Dei poteſtas ho
minis,& ſuper faciem ſcribæ imponet honorem.
Et idem Guil.Rouille in ſuo iuſtitiæ atq; iniuſtitiæ
compendio.libr.iij.cap.iiij.titul.de notario.col.ij.
ver.item dicuntur habere officium honoris.& eſt
ſpectabilis dicta l.j.de primice.& Lucas de Penna
poſt gloſ.ſuper rubri.eodem titu.quamuis intelli-
gat de primicerio notariorum,qui ſcilicet primò
eſt ſcriptus in notariorum matricula.l.penulti.§.
comites.C.de mettatis & epideme.lib.xij.Et etiam
clariſsimi,vt Authen.ſcriptum exemplar.colla.ij.
poſt princip.ibi,primicerio clariſsimorum tribu-
norum notariorum.vbi eadem verba xij.repetun
tur vicibus.& ſic per illum text.probantur clariſ-
ſimi.Ad idem text.in Authent.vt iudic.ſine quo-
quo ſuffra.§.ſic igitur.& in l.laudabile.verſicu.&
poſtquàm.ibi,eos clariſsimorum virorum inſeri
conſortio tribunorum ſacras ſolitas epiſtolas &c.
& in l.reſtituendæ.§.ſacras.ibi,viri clariſsimi tri-
buni prætoriani & notarij.C.de aduoc.diuerſ.iu-
dicum.quod eſt contra Franc.Purpura.in l.quæ-
cunq;.nume.ccxcix.in fin.ff.de offic.eius cui man-
da.dicentem ipſos habere dignitatem,non tamen
probari aliquo l.text.eſſe clariſsimos.imò fortius
probatur per text.in dicta Authen.ſcriptum exem
plar,quòd quāuis ſint principis ſcriptores,tamen
eis permiſſum eſt pro ſcripturis priuilegiorum &
reſcriptorum ſeu literarum à principe vel eius can
cellaria emanatarum petere ſalarium.& tenet Lu-
cas de Penna in dicta rubri.de primice.verſi.ſcias.
& Paris de Puteo in ſyndic.in verb.iuramentum
official.quod bene obſeruant ſecretarij,vt vidi in
curia.Quinimo notarius principis primicerius di
citur,qui primum tenet locum ſeu honorem inter
notarios primus,vt dicit Alciatus ſuper iamdicta
rubrica de primicerio.& Iaco.Bonard.in apoſtil.
ad opus Ioan.de terra Rubea,in procem.in verb.
cuſtodiunt.folio v.Et ſequens dicitur ſecundice-
rius,qui ſecundum locum tenet.& ſic de alijs per
ordinem deſcriptis.Vnde ſi in hoc loquamur re-
gno de primicerio notariorum,intelligetur de do-
mino noſtro rege,qui eſt caput,& de ordine cen-
tum numero notariorum ſuorum primus,vt au-
diui ſemper in magno exiſtente conſilio,ratione
cuius omnes ſecretarij dignitatem & honorē con-
ſequuntur,& proximi ſacrorum ſcriniorum ap-
pell

pellantur,quia diſpoſitiones,epiſtolas,& manda-
ta recipiunt.l.j.C.de proximis ſacrorum ſcrinio-
rum.lib.xij.vbi Lucas de Penna dicit tales proxi-
mos hodie eſſe in regno notarios cancellariæ.&
eos vocari diſpoſitionum comites.l.proximos.
eodem titu.Aut ſecundum eum in rub.C.de præ-
poſitis ſacri cubili.lib.xij.dici poſſunt cubicularij,
quia in cubiculo principis erat quidā magnificen-
tiſsimus gerens officium,qui chartularius voca-
14 batur.† Et huius fortè inter cætera erat officium,
vt codicilli,id eſt literę commiſsionis officiorum,
quæ diuerſis mandabantur magiſtratibus,& quæ
manu principis erant ſubſcribendæ,expedirētur.
l.penul.& fina.C.de diuerſis offic.lib.xij.cum alijs
per eum alleg.Et hoc probat tex.in prædicta Au-
thentic.vt iudi.ſine quoquo ſuffra.§.ſic igitur.ibi,
poſt princip.præſente quoq; magnificentiſsimo
chartulario ſacrorum noſtrorum cubiculorū,qui
codicillis his apud nos miniſtrat &c.Ex eo,vt ait,
chartularij ſacri cubili dicti,quia ipſius penetralia
frequenter intrabant:vel ſunt hodie ſecretarij qui
ſecretiora ſcribunt commiſſa,dictant,& explicant
quę princeps in ſecreto,puta in cubiculo,iubet &
ordinat.& hi prothonotarij erant (vt patet in di-
cta Authent.ſcriptum exemplar.) maiores primi-
cerio notariorum.Et idem Chaſſanęus in ix.con-
ſideratione vj.partis catalogi gloriæ mundi.Ideo
eorum dignitas non modica,de qua ſe remittit
Purpura vbi ſ.ad Pirrum.libro j.magiſtratuum.
col.iiij.& v.& ad Budæum in l.vnica.ff.de offic.
præfect.præto.col.vij.& in l.nec quicquam.col.
iij.ff.de offic.proconſul.& etiam ad Alciatum cita-
ta maximè epiſtola quam Athalaricus Gothorum
rex ſcripſit ad ſenatores Romanos &c.credo quòd
voluit allegare Alciatum in dicta rubric.de primi-
cerio.illius memor,ac plurium aliorum ſignan-
ter Caſsiodori epiſtolæ libr.vj.in forma comi-
tiuæ ſacrarum & primiceriatus,vbi ad publicę in-
quit,feſtiuitatis iudicium locum quinq; primice-
riatus adiungimus:parum eſt autem quod prouin
ciarum iudices tuæ ſubiaceant dignitati &c.& quę
ſequuntur,vt ibi per eum,& latius longè & latè
Lucam de Penna.in rubric.prædicta.verſic.not.ꝙ
primiceriatus.vbi totā Caſsiodori epiſtolam vj.
variare inſerit.& idem Vdalricus Zaſius in l.ij.pa
gina lxix.col.j.in verb.ſcriba.ff.de origi.iur.ſcho-
lia.(mirum quòd ambo non viderint Lucam)
vbi Zaſius primò ponit qualis eſſe debeat,qui ad
hanc admittitur dignitatem,quoniam apud Græ-
cos honorificum ſcribæ munus erat.Secundò plu-
res regum & Romanorum imperatorum ſcribas
ſeu ſecretarios & eorum laudes enumerat,qui ma-
ximo in honore apud dominos fuere:& ipſos pa-
riter Alciatum & Zaſium refert & ſequitur Hiero.
Cagnolus in dicta l.ij.fol.xxiij.nume.cvij.de ori-
gine iuris.Tertiò Zaſius priuilegia ac ipſorū præ-
rogatiuas enarrat:& certè quicquid (vt ipſe ait)
Romana vetuſtas ſtatuerit,principum ſcribas,ſi-
ue eos cancellarios.l.conſiliarios iudicum & can-
cellarios.C.de aſſeſſo.& domeſti.& cancella.iudic.
ſiue ſecretarios.dicta l.vnica.de mandat.princip.
ſiue ſacri ſcrinij proximos,dicta l.j.de proxi.ſacro
rum ſcriniorum ſiue libellorum magiſtros ſcilicet,
nominet.l.præcipimus.ver.Noſtri verò libellen-
ſes.C.de appella.& Authentic.de iudic.§.de vno
quoq;.collatio.vj.ſiue alijs etiam nominibus,vt
per gloſ.& Ioan.de Pla.in rubr.C.de tabula.lib.x.
& Guil.Rouille in ſuo iuſtitiæ atq; iniuſtitiæ com-
pend.libro iij.titu.de nota.cap.iiij.Tamen magni
ſemper apud principes momenti fuiſſe manife-
ſtum eſt:conſtitutiones quoq; principum multis
eos,qui ſacri ſcrinij ſunt,ornauerunt priuilegijs.
Nam ea dignitate funguntur qua vicarij princi-
pis:acceſſus ad principem eis ſemper conceditur:
& eſt eis poteſtas ſedēdi cum iudicibus,vt dictum
eſt,per text.in dicta l.final.verſic.ita tamen.ibi,ſe-
dendi quoq;.& verſi.quotiens autem viri illuſtres.
& ibi,ſedendi cùm celebratur cognitio.vbi ſena.
vel clari.Et hoc quando contra eos ex principis
commiſsione cognoſcunt,aliâs non.ſed per prin-
cipem cognoſci debet.quoniam ordinarij nō ſunt
in criminibus iudices ſecretariorum,vt ibi proba
tur:& aliud etiam probatur,conſtitutos in digni-
tate ſedere debere cum iudice pendente de eo accu-
ſatione,& contra eoſdem cauſa plebicitatur,ſed
non ſedent quando ſe defendunt & loquuntur,vt
tenet gloſ.ibi,in verb.ſedendi.per illum.in verſi.
ita tamen vt huiuſmodi viri ſedendi quidem in co
gnitionibus dicendis minimè ſibi vendicent fa-
cultatem.Ad hoc eſt bonus text.in l.j.C.de offi.ci-
uilium iudi.vbi doctores aduocati,dum cauſę me-
rita,vel facta panduntur,non habent ſedendi cum
iudice facultatem.& idem in l.quiſquis.in fi.C.de
poſtulan.ſecus eſt quando non poſtulant.l.fin.vbi
eſt text.celebris.C.de offi.diuerſorum iudi.ibi,aut
ſedendi cum iudice ſocietas denegata.Ad idē text.
de verbo ad verbum in l.ij.C.de proximis ſacro-
rum ſcriniorum,lib.xij.& Felyn.ſuper rubr.de ma
giſtr.col.vlt.tamen Bald.in dicta l.fina.vbi ſenat.
vel clari.ſumit argu.pro epiſcopis accuſatis,quòd
ſedere & non ſtare debeant aliquantulum inferius
à cognitore cauſæ.& idem Sali.ibi.& Fely.in rub.
de maiorit.& obedien.col.iiij.ver.& qui ſedet.vbi
etiam extendit ad omnes conſiſtoriales principis,
in ver.& adde.ſed Purpu.in dicta l.quæcunq;.fol.
x.nume.clxv.de offic.eius.reprehendit Bald.ibi.&
nume.clxvj.de quo vide Ant.Corſet.in tractat.de
poteſta.regia.quæſt.lvij.qui allegat Barba.in cap.
ad falſariorum.de crimine falſi.quem ibi non ha-
beo.Sed prædicta intelligit Paul.de Caſtr.in dicta
l.fina.vbi ſena.vel clari.quando conueniuntur in
prouincijs,vbi non ſunt magni iudices,ſecus ſi
conueniantur in curia Romana,vel Conſtantino-
politana,vbi ſunt magni iudices,tunc cum iudi-
cibus accuſatione pendente non ſedebunt:& ſic
(vt inquit) debet intelligi textus in dicta l.final.
verſi.ita tamen.& alij ſ.alleg.& tex.in Authen.vt
ab illuſtribus.& quæ ſuper eam.ibi,ne cogantur,
aut ſedere cum iudicibus,aut ſtare rurſus tanquam
litigantes &c.colla.v.& gloſ.in Authent.hoc ius.
C.de procura.in verb.vſq;.& idem Bald.in l.iube-
mus.§.fina.C.de epiſcop.& cleri.dicens per illum

text.Cardi.debere comparere coram citante,quia
semper citans est maior citato,& venerabilior eo
in causa quæ agitur coram ipso.Et ita seruatur in
curijs supremis huius regni,quia tales accusati iu-
xta eorũ aduocatos cooperto stant capite:nisi quã
do aduocati aut procurator regius contra eos pro
ponit,quia tũc capite extãt discooperto:nisi quan
do agitur de crimine læsæ maiesta.diuinæ aut tem
poralis,cùm reatus tunc omnem honorem exclu-
dat.l.j.in fi.vbi senato.vel clari.sedebunt tunc su-
per scabellum & sellam paruã:aliâs secretarij non
accusati audientiam curiæ intrãt:& in scamnis in-
ferioribus post senescallos,& ante eorum locumte
nentes,& iudices regios sedent:ergo nulla contra
eos existente accusatione æqualiter cum ordinarijs
inferius parum sedebunt:extra verò curiam ipso-
rum & sedem iudiciariam præcedere eos debent,
15 ar.iurium prædictorum. † Alia etiam ratione quia
ad extraordinaria munera vel tributa nec ipsi nec
liberi néue alij de familia subeunda coguntur,& a-
lias de iure prærogatiuas & priuilegia sortiuntur,
quæ ex dicta l.j.& ij.de primice.colliguntur,& a-
lijs iuribus per ipsum Zasium vbi s.ante fin.addu
ctis.Præterea notarij (vt ait Inno.in cap.cum no-
bis.de testi.) dicuntur iure communi iudices,quis
iurisditionem non habeant contentiosam,sed so-
lùm voluntariam.Et hi aliquibus in locis vt in
Tuscia Carthularij iudices vocantur,vt not.Bart.
in l.iubemus.§.sanè.circa fi.versic.non obstat.C.
de sacrosanct.eccle.cum alijs per Alex.ibi in addi.
alleg.& per nos in §.vj.in glos.j.de iurisdi.omniũ
iudicum.Quinimo secundum Bar.& Paul.de Cast.
in dicto §.sanè.ante fi.ver.vltimo.habent conten
tiosam in breuibus causis, in quibus sicut creditur
verbo suo,ita & eius scripturæ,per not.in Auth.
nisi breuiores. C.de sent.ex breuic.recit.& Matth.
16 de Matesil.in suo primo not.siue singul. † Quid di
dicendum. & videtur secretarios debere iudices
præcedere,vt voluit ille Petr.de Belluga in tract.
de forma & ordine sedendi.fol.viij.numer.vij.vbi
dicit eos ad latus principis dextrum,& ante præ-
sides prouinciarum collocandos fore. Sed ipse lo-
quitur de principali & vnico regis Arragonum se
cretario,cui archana principis committuntur,de
quo videtur text.in l.proximos.in fi.C.de proxi.
sacro.scri.& glos.j.quæ fuit Pla.in l.j.eodem tit.&
ille præfertur omnibus alijs.& sic intelligit Lucas
de Penna in prædicta rubric.de præposi.sacri cu-
bi.& Chassanæus in cathalo.gloriæ mundi.in ix.
consideratione vj.partis.dicens tales apud nos ap
pellari secretarios mãdatorum, qui sunt quatuor,
vt ibi per eum.& hi sunt maiores omnibus alijs
secretarijs & præferẽdi. Sed ipsi non loquuntur de
alijs secretarijs domini nostri regis,qui cẽtum (vt
dictum est) habet,quos alij mũdi principes in tan-
to non habent numero æquè principales eiusdem
potestatis & dignitatis,quoniam primo secreta-
rio præsenti princeps officia commendat recipien
da,vt pluries vidi.Et illos Petr.de Belluga vbi s.
numer. x. prothonotarios vocat:quos in ordine
post præsides & magistros rationales ponit & col
locat:vel possunt appellari apochrisarij.cap.signi
ficati.de elect.quia secundum eum tales prothono
tarij præferendos se credunt prædictis magistris
rationalibus, de quorum potestate dixi s.quæst.
clxxxix.incip.compotus.Sed in hoc & in alijs of-
ficiarijs dicit seruandam esse consuetudinem & sti-
lum curiæ regiæ.l.j.ff.de albo scriben.quia ipsi (vt
inquit) quodammodo videntur regiæ maiestati
assidere.allegat l.vnicam. C. de magist. scri. quæ
est constitutio Græca lib.xij.quoniam tales nota-
rij siue secretarij regum solent ad super negligentia
& accusatione iudicum informandum & principi
referendum destinari & deputari.l.vna.C.de offic.
comit.sacra.largi.Et post notarios subnectit ipse
de Belluga baiulos & generales prouinciarum re-
ctores:ergo magis præcedent eorum locumtenen
tes & cæteros iudices regios.pro hoc videtur text.
in §.super hoc autem iubemus.in Authen.vt nul-
li iudi.ibi,neq; scriniarij,neq; iudices,neq; alij &c.
17 colla.ix. † Ex quibus hominibus eliciendam vi-
detur conclusionem secretarios si constet in aliqua
prouincia aut ciuitate ab ipso principe commissa-
rios ob causam prædictam aut aliam peragendam
fuisse deputatos & destinatos,aut ibi statum suum
& cancellariam cum domino cancellario vel alio
sigilli custode exercere,& sequi illum, præcedere
debere locumtenentes & alios iudices, prout fa-
ciunt hîc Burdegalæ,qui in audientia & sedibus
curiæ præcedunt omnes exceptis senescallijs, qui
priorem scamni partem habent.Si verò sint alte-
rius solùm ciuitatis habitatores & commorantes,
vt in casu nostro,quòd ambo sine alti loci muta-
tione in via facienda pari ambulent passu,iudex
scilicet ad dexteram primò:& secretarius ad sini-
stram,ar.dictæ l.j.C.de offic.præfect.vrb.& cap.j.
de offi.deleg.Sic enim rex dominus noster cum im
peratore incedebat,ac pari incessu per vnam por-
tam simul transibant,vt refert Guido Papæ quęst.
ccxxxix.& dixi in tract.de autorit.magni consi.in
addi.magna.fol.xix.versi.sed de imperatore.& idẽ
Fran.Purpu.in l.quæcunq;.numer.cxx.ff.de offic.
eius cui manda.quia licet ambo clarissimi sint,iu-
dex tamen in territorio suo maior,vt dicit in simi
li glos.in l.apud eum.ff.de manumiss.& ibi Bene-
dict.de Plumbino cum alijs per nos in addi.alleg.
& in dicto tract.de auctor.magni consil. fol. xvij.
Nisi aliter de consuetudine seruaretur,quæ in hoc
attendi debet.In qua se fundauit curia in causa &
processu moto inter ✱ Segondat regis secretariũ
ex vna,& iudicem maiorem,ac locumtenẽtem se-
nescalli Ageneñ. Quare partes super consuetudi-
ne & modo incedendi, ac vnum alium pręcedendi
ad probandum appunctauit.

Summæ.

1 Promoueri qui intra annum debent,si non pro-
moueantur,quæ sit pœna.
2 Inhabilium ad electionem cum protestatione ad-
missio.
3 Ordinis defectus maior quàm ætatis.

4 Inhabilis si ad electionem cum protestatione ad-
mittatur,an valeat.& nume.5.& 6.

Quæstio CCXXIII.

Sed quid,singuli canoni-
ci ecclesiæ secularis & collegiatæ sancti Aemilia-
ni de sancto Aemiliano Burdegaleñ.diœces.teneã-
tur ex institutione & erectione illius per Clemen-
tem quintum facta ad sacrum ordinem eidem an-
nexum infra annum à tempore pacificæ possessio-
nis adeptæ temporibus statutis promoueri & sus-
cipere iusto impedimẽto cessante:alioquin eisdem
præbendis sint ipso facto priuati.Nec interim vo
cem in capitulo habeant quoquo modo,ac in lo-
cum illorum capitulum habeat infra xxx.dies a-
lios subrogare.& in negligentiam dominus Bur-
degaleñ.archiepiscopus.Quę quidem verba repe-
tuntur,vt in ipsa erectione latius continetur.Mo-
dò certi canonici de eorum præbenda pacifici &
quieti non fuerunt infra annum ad sacros ordi-
nes,sed aliqui post vnum,& alij post plures annos
promoti.Contigit longè post promotionem de-
canatũ (qui caput & prima ipsius ecclesiæ digni-
tas) vacare.Quæritur, an tales canonici sic post
annum promoti & per decanum & capitulum,qui
habent conferre,& in casu præmisso destituere,to
lerati in omnibus actibus capitularibus electio-
nem præcedentibus possint eligere, & vox eo-
rum computari.

Decisio.

ET CHRISTI Be-
nedicti, ac intemeratæ &
gloriosæ virginis Mariæ
eius genitricis nominibus
1 piè inuocatis,Amen. † Et
quasi videtur per eundem
Clementem sic fuisse in cle
men.vt hi qui. de ætat. &
qualitate, ordinatum: nisi
quòd eos non priuat beneficio,vt ibi patet iuncta
glos.super verbo,in posterum.quæ vult quòd li-
cet per illam clementinam non priuentur benefi-
cio infra annum non promoti, tamen si ecclesiæ
fuerit expediens ad sacros ordines (etiam si non
sint annexi) promoueri:possunt (si renuerint) be-
neficio priuari.cap.quæris.eodem tit.in antiquis.
& ibi idem Ioan.Andr.quem sequitur Abb.Sicul.
in iij.oppo.& glos.in cap.cùm in cunctis.§.infe-
riora.in verb.remoueantur.& ibi Abbas Sicul.de
elect.de quo latius per glos.in cap.licet canon.in
verbo,priuatus. eodem titul.libro vj.vbi distin-
guit an beneficiatus possit compelli ad sacros or-
dines suscipiendos suo beneficio annexos. quo-
niam sine iusta impedimenti causa infra annum
non promoueatur,eo tunc elapso est ipso iure (si
parochialis fuerit ecclesia) priuatus.dicto cap.li-
cet canon.circa finem.Si verò fuerit aliud benefi-
cium,& nolit monitus promoueri,priuandus est.
dicto §.inferiora.& ibi Abb.in vltimo not.& di-
cta clementina vt hi qui.in fine.versicul. pœnis a-
lijs.& interim perdit vocem in capitulo, & par-
tem dimidiam distributionum quotidianarum,di
cta clemẽ.vt hi qui.§.illi verò qui dignitates.cum
versic.sequen.& in clemen.ne in agro.§.cæterum.
de statu monacho.quamuis in casu dicti §. cæte-
rum,scilicet in prioratibus conuentualibus,non
requiratur aliqua præcedens monitio.de quo vidi
consultum per dominum & præceptorem meum
Anto.Ray.in vulgari paruum papam appellatum.
pro priore conuentus nostræ dominæ de Lespi-
nasse ciuitatis Amillani Rutheneñ.diœces.nec etiã
in ecclesijs parochialibus collegiatis.capitul.sta-
tutum.de electio.libro vj.vt tenet Abb.in dicto
§.inferiora.in vlti.not.quem sequuntur Dominic.
Petr.de Ancha.& Phil.Francus,in dicto cap.licet
canon.Tamen si tales ex defectu ordinum inhabi-
les voce carentes per alios habiles admittantur,
cum protestatione quòd non admittunt eos ad eli-
gendum &c.vox tamen eorum non augebit nu-
merum,nec vitiabit electionem,vt tenet glos.in
dicta clemen.vt hi qui.in verbo,non concedatur.
quam ibi sequuntur docto.s. allegati. & idem Io.
Andr.in regula quod alicui suo nomine.de reg.iu
ris.& Abb.Sicul.in d.cap.illa.col.ij.de elect.cum
alijs per nos alleg.in addi.ad Mandago.in tracta.
2 de elect.cap.xx.super verbo,non admittuntur.† &
ibi amplè de admissione aliorum inhabilium ad
electionem cum protestatione,ita quòd episcopus
vel archiepiscopus cum eis dispensare non posset,
vt tenet glos.in dicta clemen.vt hi qui.in verbo,
concedatur.& hoc per illum textum in versic.nul-
lo modo.& sequitur Abb.in dicto §.inferiora.col.
3 ij.versic.in glos.super verbo,vicesimum. † dicens
respondendo ad capitulum præterea.de ætate &
qualitate.maiorem esse defectum ordinis quàm æ-
tatis.& sic debet intelligi bulla erectionis:quæ nec
doctores dicunt in casu nostro, quando tales ca-
nonici post annum promoti,& sic ipso iure per
statutum seu priuilegium erectionis beneficio pri-
uati,ad electionem cum protestatione fuerunt ad-
missi,quòd valeat electio,& quòd eorum vox cõ-
4 putetur, vel non. † Et videtur quòd non valeat
per ea quæ not.glos.in dicta clementina,vt hi qui.
in verb.in posterum.dum per illam dicit tales non
promotos non priuari beneficio,sed solùm voce:
ergo secus videtur, si eos (vt facit priuilegium)
priuasset beneficio, quòd in posterum nihil vali-
dum agere possent. vnde electio prædicta facta
contra priuilegium ecclesiæ & tenorem illius ex-
pressum (licet non sit ipso iure nulla) venit tamen
retractanda,vt dicit textus in cap.considerauimus.
quem ad hoc not.Abb.Sicul.in ij.not.de elect. &
Bartho.in tract.suo de episcopo.parte.iij.Signan-
ter cùm in possessione eligendi decanum nũquam
antea fuerint,quamuis in alijs actibus capitulari-
bus fuissent tolerati,& sine protestatione admis-
si.vt volunt doctores,insuper Abb.in cap.Cuma-

na.de electio. Et quod ab initio non valuit tractu temporis non firmatur.l.quod ab initio.ff.de regul. iuris.& ibi Decius.quoniam hîc tempore collationis præbendæ non erant in sacris,nec longè post annum : & sic magis inhabiles : quia ipso facto per priuilegium priuati fuerũt canonia & voce in capitulo. Vnde legitimatio personæ & vocis per receptionem ordinum eosdem non habilitat, nec ad electionem capaces reddit. Pro hoc facit quod in simili tradit Decius ibi,numero v.& vj.quòd electio facta de bannito , qui non potest esse de prioribus(statuto ita disponente) est nulla, quæ non confirmatur , quamuis postea rebannitus sit.allegat Bald.in rubric.C.de condit.ob turpem causam.circa finem.quem ibi nec ff.inueni.&
5 etiam.capit.si eo tempore.de rescript.libr.vj. † In contrarium videtur ipsos non fore beneficio priuatos absq; monitione præceden.vt dictum est s̃. & tenent domini de Rota.in terminis decisio.cviij. exordiente,Not. quòd vbi aliquis permutauit.& decisio.cccccxx.inchoante,Nota quòd tenens capellaniam,requirente sacerdotio.in antiq.& glos. in pragmatica sanctione,titul.de collatio.§.ordinat hæc sancta.in verb.residentiæ.col.j. folio lxx. quia dictum cap.licet.de elect.est pœnale,& non debet extendi extra casum suum.arg.dicti cap.statutum.eodem tit.& lib.& idem Abb.Sicul.in cap. dudum.in j.de elect.Et minus absq; declaratoria sententia interueniente,non quidem super priuatione præbendæ expressa (viso priuilegio) sed super subrogatione aliorum seu collatione præbendarum aliis facienda, quam non fecerunt decanus & canonici,& quam anno non promotionis elapso infra xxx.dies facere tenebantur,& in eorum negligentia Burdegalensis archiepiscopus prout per priuilegium prędictum fieri mandabatur.Vnde ante monitionem & subrogationem aliorum in locum ipsorum factam, non censentur priuati. vt Doct. s̃.alleg. & pro hoc faciunt not.per Bart. & amplè Alexand.in l.imperator.ff. de iure fisci. per text.in cap.cùm secundum leges.de hæreti.lib. vj.& in l.quisquis.C.ad legem Iuli.maie.& plenè Felyn.in cap.Rodolphus.in versi.Sed declaratoria sententia.de rescript.& in cap.si diligenti.post And.Barba.de foro competen.cum aliis per nos (in quæstione clxxiij.inchoante,an soror alicuius incestas nuptias.col.iiij.) allegatis.Et sic remanserunt longo tempore in eodem beneficio & possessione post promotionem ad ordines & eadem tolerati in ecclesia & capitulo tanquam veri canonici proprio vtentes iure & possessione vocis ad electionem vsq; inclusiuè:de cuius confirmatione agitur coram egregio & peritissimo viro domino Ioan.de Barola secum adiuncto & collegata, domino Bertrando de Balsac regiis consiliariis ac dominis de Briando de Valee, Bertrando de Moncaup. etiam in eadem curia consiliariis & nobis Boherio præside de consensu partium vocatis.
6 Vnde † votum eorum in electione iamdicta præstitum(nisi aliud eis crimen aut excommunicationis impedimentum obstet) valet, per ea quæ not. Hosti.Car.Abb.Gal.& Fely.in cap.illud.de præsumptio.volentes rectorem diu in ecclesia toleratum fuisse legitimè institutum,vt ibi,& per nos in regula beneficium.in ij.addi.ad Dy.de regulis iuris,libro vj.Nam canonicus non eligitur de iure communi,sed recipitur. capitu.cùm in ecclesiis.de præbend.libro vj.capitu.cùm M.ferra.de constit. & Cardin.consil.ciij.casus super quo.versic.vij.in canonicalibus.& Felyn.in capitul.in nostra.correl.xxxij.& de Ripa.libro ij.respon.capitu.xxxiiij. numero iiij.& Cardin.consil.cviij.dicens quòd si canonici tolerauerint in eorum ecclesia aliquem in canonicum,& ipsum ad actus admiserint capitulares per longum tempus,licet non acquirat titulum,vel aliquod ius in canonicatu : tamen tanquam possessor facit fructus suos,per textum in capit.relatum.& capit.dilecto.de præbend.nec corruit eorum vox,prætextu protestationis aliorum ante electionem factæ , vt concludit Abb. in dicto cap.Cumana.col.ij.post principium.ver.ego tamen aliter dicerem.ex quo enim actus eis competebat iure eorum proprio dandi vocem , licet ex permissione aliorum restringatur,tamen in dubio non videtur contemnere eius proprium : nec tacendo acquiescere protestationi,sed potius intrare capitulum suam continuando possessionem, vt ibi per eum.Præterea illud priuilegium à tempore concessionis in hoc casu nunquàm obseruatum,nec in priuatione ob defectum sacrorum ordinum non susceptorum (quod appareat) processum.Ideo per non vsum fuit amissum.l.rem non nouam.& ibi Iason.C.de iudic.& l.j.C.de nundi. & capitul.cùm accessissent.& ibi post omnes.Fely.de constitutionibus.ad hoc glos.in capitulo fina.de consuetudinib.libro vj.cum aliis per nos allegatis in §.j.in glos.penultim.exordiente,Et no. quòd non solùm.de præscript.lib consuetudinum Biturigum.Tum licet canonicus non sit in sacris tempore vacationis ecclesiæ,sufficit tamen quòd tempore electionis fiendæ reperiatur in sacris,vt electioni interesse, & vocem dare possit,vt tenet glos.in dicta clementina, vt hi qui.in verbo,constitutus.in principio.quam ibi approbant.de Zaba.quæstione xiij.Imo.& Abbas Sicul.pagina iij. allegat bonum textum in capitul. ei qui. de præbendis,libro vj. Et secundum hanc partem nos conclusimus . Præterea iuxta bullam prædictam erectionis debent esse tredecim præbendæ,quinque scilicet sacerdotales , quatuor diaconales , & quatuor subdiaconales . Et tamen non sunt nisi nouem,& sic bullæ fuit derogatum ex voluntate canonicorum expressa aut tacita.cap. constitutus. & ibi per Abbatem & Felyn.de rescript.cùm de alia superioris autoritate super hoc non appareat: quod fieri potest ex longa consuetudine , vt in simili dicit Baldus in dicta l.rem non nouam. per illum textum iuncta glo.quòd stante statuto,quòd non valeat sententia mercatorum , nisi quatuor consules intersint in diffinitiua : si tamen consuetudo seruat valere trium sententiam sine quarto : ex quo consuetudine derogatum est statuto, non

attenditur illud statutum. & sequitur ibi Iaso. columna j.versicu. Secundo not.generalius ex ista glos.& Iacob.de sancto Georg. cum aliis per Iaso. allegat. Præterea hunc nostrum processum decidit in terminis quasi propriis Bald. consi.ccccxl. Quidam in minoribus constitutus.volu.iij.volens minorem (qui tenuit præposituram annis septẽ sine aliqua dispensatione,nec ad ordines sacros promotione) non esse (absq; hominis monitione præcedente) priuandum:requirebat enim monitio, quia in ecclesia collegiata non eminet pœna dicti cap. cùm in cunctis. nisi interueniat monitio, vt not.in cap.cùm ex eo.eodem tit.lib.vj.ergo hic (licet non esset necessaria , vt prætenditur,monitio) opus tamen erat facti priuatione aliis illorum præbendas infra tempus prædictum non promotorum conferendo, iuxta ipsius priuilegii tenorẽ & potestatem capitulo cõcessam. Et per prædicta videtur responsum ad clausulam irritantem in fi. bullæ erectionis insertam , & maximè per ea,quæ suprà diximus in quæstion.exordiente, Quidam renuntiauit beneficium. ante fin.

Summæ.

1 Fructuum naturalium , & industrialium differentiæ.
2 Beneficium acensari non debet vltra triennium, olim tamen poterat ad septennium.
3 Monachorum spolia an habeat abbas vel eius firmarius.& nu.7.& 10.
4 Fructus appellatione quid veniat.
5 Obuentionis vocabulo quid contineatur.
6 Emolumenti appellatio quid comprehendat.
8 Monachi debita quando soluat monasterium vel Abbas.
9 Thesaurus est in fructu, & tamẽ non cedit fructuario.

Quæstio CCXXIIII.

Abbas Meymacii acen-

sauit,& ad firmam dedit eius Abbatiã,cuidam nomine Petro Germain, Tutelen. mercatori sub hac forma, Cest asscauoir les fruitz,profitz,reuenuz & emolumens dicelle,tant dismes de blez,seigle, froment,auoyne,staings, lins,charbes, agneaulx, cochons,cheureaux,laines,argent,pollailes,polletz, œufz,cyre,droict dinuestir & diuestir.Et aussi tous les cens, auoirtz,rẽtes,droitz,prerogatiues & preeminences,quæ luy sont deues. Et ce par lespace de quatre ans, pour le pris & somme de dixhuict cens liures tournoys. Interim moritur vnus monachus bonorum plenus. Quæritur cuius debent esse bona,an Abbatis prædicti, an vero firmarii. Et quid de bonis monasterium ingredientis.

Decisio.

CHRISTI Benedicti, ac intemeratæ, & gloriosæ perpetuæ virginis Mariæ eius pię genitricis nominibus inuocatis, Amẽ.
1 Et primò † præsuppono illud quod præmittit Bal. in cap.cùm M. Ferrarien. colum.j. de constit. quòd quidã sunt fructus,qui natura percipiuntur,vt fructus terræ. Quidam qui percipiuntur iure , vt ex contractu ex quo oritur ius,vt pensiones.l.si nauis. ff.de rei vendi.Quidam qui ex sola arte,& industria hominis,puta scriptoris vel pictoris. Quidam qui percipiuntur mixta ratione : quia & persona operatur & terra produxit , & isti appellantur fructus industriales,potius quàm naturales : quoniam terra dat materiam, & industria formam. Nisi enim quando quis seminaret frumentum non nasceretur frumentum : aut seminaret speltam non nasceretur granum. Idem Philip.Cor.in consi.cxxix.in princ. volum.iiij. Sed poma bene dicuntur fructus merè naturales, quia parũ de ingenio hominis ponitur, ac parũ de sumptu & labore.Et virtus naturæ præponderat arti : quia non requiritur hominis apparatus ad necessitatẽ fruendi. Et semper generat fructus eiusdem speciei donec viuit arbor ex qua producuntur,quia arbor semper generat tale quale ipsa est,tam specie quàm natura,vt ibi.
2 †Secundo,quod olim licitum erat dare beneficium ad firmam ad septennium , & etiam ad mortem beneficiati vsque, vt cap.fin.iuncta glos.ij. quam cõmendat ibi Abb. Sicul.col.j.versicul. In glos.ij.ne prælati vices suas. & glos.in cap.fin.xvj.quæst.j. in verbo,non licere. & sentit Federi.de Senis in consi.cxxiij.& Hostien. in summa. de his quæ fiunt à prælato.§.fin. Tamen hodie per extrauagan. Pauli Veneti sitam in tit.de rebus ecclesiæ non alie. quæ incipit ambitiosæ cupiditati,&c. est prohibitũ locare fructus vltra triẽnium sub pœna excommunicationis,vt ibi, quod malè seruatur. Caueant ergo tam tradẽs, quàm accipiens à censuris. Et hoc verũ , si rector det in firmam clerico,quoniam laico concedere non potest. cap.secundum.in fin.ne cleri.vel mona. nisi secundum Abb.ibi.vers.Circa tertiam partem ex magna instante necessitate : quia tunc fieri potest talis vel consimilis concessio laico,non tamen vt ipse regat ecclesiam, sed vt per alium eam gubernet. sed idem Ioan.Andr.ante tenuerat.in cap.ex ratione.de ætate & quali.& infrà aliquid dicam. Sed tene quòd indistinctè possunt fructus locari , & incensam tradi laico ad tempus tantùm. cap.veltra. & ibi Abbas Sicul.& Andr.consiculus in j.notab.de locat. & in c.determina.de iudi. & ibi Abb.& Decius.& Bald in consi.clxv.an locatio.lib.v. Et ibi si interim moriatur rector, an teneat censa in pręiudicium successoris.& per Ioan.de Ana.in dicto cap.fi. ne præla-

tus vices.& Bald.in l.si filiofamil.§.si vir.solu.mat.
& in l.emptorem.C.locat.& plenius in l.iubemus.
in secundo. C.de sacrosanct.eccles. & Ludo.de Ro.
in dicto §.si vir.colum.iij. nume.xxij. & per Archi.
3 in cap.alienationes.xij.quæst.ij.his habitis.†Et vi-
detur primò,quòd mortualia seu spolia monacho-
rum pertinere debeãt firmario siue arrendatori,vi-
sa prædicta clausula generali firmę,per tex.in dicto
cap.fi.ne prælati vices suas.iuncta glos.fi.circa me-
dium.ibi,ipsę obuentiones ecclesiasticæ, quæ vult
quòd non solùm possunt locari prædia ipsius eccle
siæ,sed etiam profectò obuentiones ecclesiæ, & sic
quicquid obuenit cedat cõductori.& ipsam sequun
tur ibi Hostien. Abb.Sicul. in fin.dum tamen talis
concessio fiat clerico & non laico,prout dictum est
in præsuppositione : & intelligendum est de omni-
bus oblationibus, quãuis sint miseræ siue exiguæ,
quas Romani (filum, sylum,fabam,vel similes) fa
cere consueuerunt miseras, vt dicit Oldr.in consil.
lxij. Et circa hæc. col.ij.ante fin.vers. Præterea san-
ctissime pater.& col.iij.ponit de pluribus Ro.pon-
tificibus ab vrbe expulsis, sicut hoc accidit, anno
domini M. D. X X V I I. De Clemente papa
octauo.Et firmarij semper volunt locupletari ex fir
ma,vt dicit Pet.de lesnauderie in opusculo de doct.
in iiij.parte, fo.lxxiij. Et prædictam glos.etiam se-
quitur Ioã.de Ana.in dicto cap.fi.& tenet Zenzeli.
in extrauag. Ioan.xxij.suscepti regiminis. §.in illis.
ibi,quòd fructus & obuẽtiones. in verbo,fructus.
4 titul.de elect.†vbi dicit,quòd licet in fructu cedant
regulariter omnia , quæ ex terra nascuntur , vel ex
ipsa alimentantur. l.in pecudum. & l.fructus. ff.de
vsur.qui tamen semel tantùm recolliguntur & non
renascuntur , quamuis si semel perciperẽtur & non
renascerentur,non dicerẽtur fructus,vt voluit Bar.
in l.quædam.§.nihil interest.ff.de edẽ.& in l.diuor-
tio.§.si vir in fundo.ff.soluto mat.& ibi Alexan.in
princip. colum.j.vers. Quid de fructibus præben-
darum.cum alijs per eũ alleg.Sozi.in consi.c.incip.
In causa baptistę.colum.iij.circa medium.volum.j.
ideo si notarius,secundum Bartol.in dicto §.si vir.
relinquat vxori fructus omniũ bonorum , quòd in
tali legato nõ venit id quod ex exemplatione pro-
tocollorum ipsius notarij percipitur : quia non di-
citur propriè fructus,sed redditus.& sequitur Ang.
in rubr.ff.de vsur. Quare si vis secundũ eum, quòd
vxor tua post mortem tuam habeat omnia ista, sis
cautus dicere relinquo vxori fructũ, vsufructum,
redditum, & prouentum omnium & singulorũ bo
norum meorum.& pro hoc tex.in cap.grandi.ibi,
de redditibus & prouentibus.& ibi glos.in verbo,
redditibus.de supplẽ.negli.præla.& in cap.genera-
li.de elect.lib.vj.& dixi suprà in quæstio.xvj.incip.
5 Quo ad secundam quæstio. †Tamen in obuẽtionis
verbo omnia, quæ ex facto hominis proueniunt,
vt oblationes,funeraria,vel quæ ex sigillo,aut alio
emolumento curię beneficij vel ex redditu magno,
aut paruo & similia cõprehenduntur, arg. cap.vbi
maius.§.prouisionis.de elect. libr.vj.clemen.statu-
tum.eodem tit. l.obuenire. ff.de verborum signifi.

& glos.in l.j.§.exercitorem. ff.de exercito.act. & in
cap.præsenti. §.porrò.de offi.ordi. vbi est bon.tex.
6 †Et idem quando dictum est , quòd omnia emolu-
menta,&c. quod verbum est generalissimum pro
omni vtilitate ex re locata proueniente. l.j. C.qui
admitti ad bo.posses.& cap.j.de testi.lib.vj.Et idem
in appellatione frugum. l.frugem. ff.de verb.sign.
& plenè Paul.de Castr.in cõsi.xl.istud nomen gras-
sia.volum.antiq.quod quidem reperitur inter cõsi.
Fulgo.cxvj. & tex.in dicto cap.cùm M. Ferrarien.
in princip.ibi redditus augmentarent,quo prouen
tus.& ibi Bald.& vterq; consicul. Et de his omni-
bus verbis,quæ apponi solent in firmis & arrenda
mentis ponit Raphael Cuma.in consi.clxij.visa co
pia. quod est multum singulare. & idem Alber.de
Rosat. in dicto §.exercitorem. & in l.vsufructu le-
gato.ff.de vsufruct.& in l.si vrbana. & ibi Bartol.
& Iason. ff.de condictione indebi.& Abb.Sicul.in
cap.ad audientiam. de eccle.ædifi. Ergo spolia seu
successiones monachorum pertinere debent huic
firmario, cùm post verbum fructus ponantur ver-
ba redditus,prouentus,emolumenta,& omnia alia
iura prærogatiuas & præeminentias eidem Abba-
ti pertinentes.& ista videntur esse de spolio.& idem
Bertrand. de Carpentareto consilio xxj. numero j.
& ij. volumin.iij. & istam partem tenet in terminis
nostris.& idem Bertran.consilio ccij. eodem volu-
mine iij. quando incensa & firma dicit cum omni-
7 bus fructibus quibuscunque,&c. † In contrarium
videtur,quòd spolia monachorum non pertineant
accensatori, nisi specialiter de ipsis facta fuerit men
tio, cùm non sint fructus naturales aut industria-
les,vel ex sola hominis arte prouenientes , de qui-
bus in præfatione dictum est , nec prouentus vel
redditus,sed potius dicuntur casuales & accidenta-
les ac incerti, qui licet mors quocunque modo ac-
cidat,naturalis dicatur : quoniam Dei dispositione
euenit,vt dicit glos.institu.de capitis diminutione.
in principio.in verbo,commutatio.tamen non di-
cuntur naturales , nec appellatione fructuum ve-
niunt,vt voluit Oldrad. in consilio cxviij. Ex vir-
tute gratiæ dicens, quòd in valore præbendarum
distributiones quotidianę non computentur.idem
glos.pragma.sanctio.in §. voluit.titul. de anna. in
verbo,fructibus.& Felin.in cap.ad aures. in duo-
decimo & decimotertio conclusionibus. de rescri-
ptis.& Dominicus de Rota in Decisione ccccvij.
in antiq. quia ista non rediguntur ad certam sum-
mam. cum alijs per me alleg.in dicta quæstion.xv.
quoniam futura iura & insolita in generali obliga
tione iurium omnium non veniunt in locatione,
& firma.l.final. C.quæ res pigno.oblig.poss. tenet
Bald. in consilio cccxx. magnifica & illustris do-
mina.volu.iij. Ita quòd mortuaria seu anniuersa-
ria in tali firma non includuntur , secundum Ioan.
Andr.in addi.Specul.tit.de conces.præben. col.vj.
versi. Demum quærebatur de distributionibus.ibi
fortius in mortuarijs habẽt locum,quæ adhuc for-
tius sunt incerta & fortunæ submissa.Et hoc maxi-
mè secundum eum, si dicamus mortuaria anniuer-
saria,

saria,quod tunc est distinguendum, aut sunt volun
taria,& tunc non, vt suprà dictum est.l.solent. in fi.
ff.de offic.proconsul.& l.Seio.§.j.ff.de annuis lega.
Aut ab inuictis exigi possunt:quia sunt in testamẽ-
to relicta, vel per viuentes ordinata. Et tunc licet
sint ecclesiæ,tamen non veniunt,vt ibi per eum.&
ista fuit distinctio Oldradi in consi.ccxvj.circa pri-
mum articulum.in princip.& idem Feli.in dicto c.
ad aures.colum.penult.versic. Aliquando ibi pro-
cedit ista cõclusio. & ibi distinguit tres casus. Quia
laici profectò nõ possent aliquid circa ista mortua-
ria statuere. cap.fin. ibi, sed etiam de mortuarijs. &
ibi vterq; Sicul.de rebus eccle.non alie. Ergo idem
dicẽdum in istis bonis per monachos beneficiatos
relictis,quòd cedi non debeant firmario, sed mona
sterio & Abbati, quibus de iure competunt. cap.
cùm ad monasterium.in fin. de statu mona. & cap.
vno. xviij.quæstio.j. & cap.cùm olim.in secundo.
& ibi Innocen.de priuileg.authen.ingressi.authen.
si qua mulier. C.de sacrosanctis eccles. canonizata.
xix.quæst.iij.si qua mulier.& §.nunc autem ea cau-
sa.& plenè per Specul.in titul.de statu mona.§.qua-
liter.& quod not.ibi Bald.in addi. colum.j. versic.
Sed quid de monacho.& Andr. Barb.in cap.quia.
8 de testa. numero ix. cum sequen.†Nam si monachi
successio esset debitorum plena,& pluribus obno-
xia creditoribus, ad quæ tenetur monasterium vel
Abbas recolligens successionem, quamuis absor-
beat totam successionem,vt per Innocen.& Doct.
suprà alleg.in cap.in præsentia. de probat.& Spec.
vbi suprà.& Innocen.in cap.j.de obligat.ad ratio-
cinia.& Ludo.de Ro. in consil.ccxcij. pro habenda
substantia.& Alber.de Rosat.in l.si peculium. ff.de
pecul.legat.& in l.pertinet.ff.de capi.dimi.talis fir-
marius nolet profectò talẽ acceptare successionem
& spolia monachi,vt in simili not. Alber.in l.iure
nostro.ff.de testa.tutel. Quinimo in concessione &
firma de leuando & percipiendo fructus redditus,
& emendas non veniunt bona , quæ confiscantur,
vt voluit Oldr.in consi.cxviij. factum est tale,qui-
dam comes. & Paris de Puteo in tract.de Syndica.
cap.prouentus princeps. Ideo dicit Bald.in dicta l.
Emilius.colum.vlt.in princip. versicul.Vnde cum
impetrans.de minorib. quòd impetrans à principe
primas excadentias nõ porrigitur ad feuda de no-
uo citata, & non mirum. Euenire enim posset talis
successio,quæ in duplo,aut triplo cẽsam & firmam
ascenderet,vt spolia monachorum Cluniacensium
esse solent maximè (vt communiter dicitur) spolia
Anglorum,aliâs per hanc firmam censeretur licen-
tia Abbati bona immobilia per monachum bene-
ficiatum,aut officium ecclesiasticum, & monacha-
lem habentem acquisita eidem monasterio debita,
& pertinentia sine iuris solennitate alienandi con-
cessa,quod de directo nõ potest.c.j.de reb.eccl.non
alien.lib.vj. cap.nulli. eodem tit. & magis ac etiam
magis est sibi inhibitum per Paulinam extrauagan
tem suprà alleg. Præterea in locatione,& firma fru
ctuum non venit id quod datur Episcopo,aut Ar-
chidiacono in suo iocundo ad Episcopatũ vel Ar-
chidiaconatus officium aduentu, qui potius debe-

tur personæ Episcopi vel Archidiaconi, aut alte-
rius domini, quàm Episcopatui, aut Archidiaco-
natui vel Seignoriæ temporali, vt voluit Oldra.in
consil.cxxix. quem sequitur glos. in pragma.sanct.
in dicto §.voluit.in verbo, fructibus.& Dominic.
in dicto cap.generali. in princip.versic. Nota pro
consuetudine antiqua. & etiam in fi. & dixi in dict.
quæstio.xvj.& Ludoui.de Ro.post Bald.in dicta l.
diuortio. §.ob donationes. colum.ij. numero vij.
soluto mat.Quare in simili Alber.de Rosat.dicit in
l.vsufructu legato.ff.de vsufruct.in vltim.quæstio.
quòd si clericus vendidit seu accẽsauerit ad tempus
omnes fructus suæ præbendæ vel castri sui, qui de
consuetudine consueuerat certas recipere gallinas
& alia xenia , cùm & quando veniebat ad locum,
quòd talis firmarius non recipiet illa cùm ex libe-
ralitate dentur,sed solùm recipiet illa,quę ex neces-
sitate debentur,vt suprà dixi in quæstio.cxxxiij in-
cipiente, Vidi pluries. cum alijs ibi allegatis. Pari-
9 ter istud probatur, †quòd quamuis thesaurus sit in
fructu,argumen.l.in lege.ff.de contrahen.empt.ta-
men non cedit fructuario. l.diuortio. §.si fundum.
& ibi per Doct. ff.solu.matr.& tenet Alber.de Ros.
in rubr. C.de vsufruct. ante fin.versic. multo enim
magis. Tum ad talem arrendatorem seu firmarium
non spectant collationes vel præsentationes bene-
ficiorum,vt cap.ex literis.& ibi Abb.Sicul.de iure
patrona.cum alijs ibi per de Bellenzi.in addi.alleg.
& idem Abb.in sua disputa.Augerio.colum.xix.&
Bald.in consi.xxxij.lib.iij.& Paul.de Castr.in con-
silio ccclxiiij. cuius initium venerabilis vir. volu.
antiq.& idem Ioan.Franc.de Pauinis in tractat de
potestate capituli sede vacan.in ij.parte quæstio.v.
& dixi in regula,beneficium.in addi.ad Dyn.fo.ix.
incipien. Adde glos.de regulis iur.lib.vj.& in §.v.
in glos.dotis.col.j. in fin.versic.Vnum tamen not.
de consuetu.iur.stat. & in consi.lxvij. videtur. Pri-
mò,quòd firmarius. Et pro ista parte videtur text.
celebris in l.diuus.§.panicularia.ibi,spolia.ff.de bo
nis damna.vbi spolia ad mortem condemnati pre-
tiosa,quæ cùm ad supplicium ducitur,quibus indu
tus spoliatur, quæ non excedunt quinq; aureos,ad
spiculatorem seu alię iustitiæ executorem non spe-
ctant,sed ad fiscũ,& hodie ad parentes,sed nec pan-
nicularia seu vilia indumenta spiculatores siue tor-
tores sibi vltrò vendicare possunt, quod malè ser-
uatur,secundum Bartol.ibi, & non reperitur alibi
ita melior in toto corpore iuris ciuilis tex.loquens
de spolijs aliorum mortuorum ad aliquem spectan
tibus (non loquor de successione ab intestato, cu-
ius idem sint) sed bene viuorum, vt l.j.ibi,ne mu-
tuo amore inuicem spoliarentur. ff.de donat.inter
virum & vxorem. & in cap. sciant cuncti. ibi,siue
alijs bonis per se vel per alios spoliando.de electio.
lib.vj.& ibi singul. Archid. ponit quid verbo spo-
liationis cõprehendatur.quem sequuntur ibi Ioan.
Andr.Domin.& Philip.Fran. & per totũ.de resit.
10 spolia.in antiq. & lib.vj. † Igitur cõcludendum vi-
detur spolia monachorum spectare,& pertinere de-
bere ad Abbatem & monasterium, & nõ profectò
ad firmarium seu arrendatorem fructuum, argum.

dictę l.diuus. Sic nec etiam bona ingredientiũ monasterium, iuxta dicta authen.ingressi. & si qua mulier.de sacrosan.eccl.& vt suprà cõclusum in curia.

Summæ.

1 Apostolicus præfertur graduatis & Theologis.
2 Theologus præfertur canonistæ, & canonista grãmatico & Philosopho.

Quæstio CCXXV.

Apostolicus habẽs mandatum ad primam vacaturam præbendam duntaxat vnius ecclesiæ cathedralis, an præferatur Theologo, si debitè illud insignauerit ante vacationẽ, etiam posito quòd mandatum prædictum non fuerit secundum formã concordati obtentum, an Papa possit concordatum in præiudicium ipsius concordati & regis declarare. Et rex in contrariũ mandare per suas literas cõcordatum esse iuxta sui formam obseruandum.

Decisio.

CHRISTI Benedicti, ac intemeratę, & gloriosæ perpetuæ virginis Mariæ eius genitricis nominibus
1 piè inuocatis, Amen. †Et quo ad primam quæstionem videtur dicendũ vnico verbo, quòd sicut apostolicus pręfertur graduatis vel nominatis, vt tenet glos. in cap.j.§.non tamen intendit.in verbo, effectum.de colla. quam sequitur Ioã.de Salua in suo tractatu beneficiali.parte iij.quæstio.xv.pagi.iij. post medium.& quæstio.xxix. fo.ccc.pag.j. & istud est hodie etiam determinatum per ipsum concordatum. titul.de mandatis apostolicis.in princi. ibi declarantes prosequentes huiusmodi mãdata, quo ad beneficia sub illis comprehensa ordinarijs collatoribus & graduatis simplicibus & nominatis præferendos esse, & ita præferatur Theologo, vt patet ex ordine literæ tex.sacri concilij Basiliensis, vbi primo reseruatum est summo pontifici pro tempore suo vnum, vbi sunt decem: & duo vbi sunt quinquaginta posse disponere. Secundò etiam collationes per præuẽtionem faciendas: & postea ordo, & qualificationes in conferendis beneficijs sequuntur. Et primò Theologalis, &c. Ergo prouisus à Papa tam in vim mandati facti secundum tenorem formæ concordati, quàm collationis per præuentionem factæ, præferri debet Theologo, & graduatis simplicibus & nominatis. Et hoc melius probatur per concordatum, vbi suprà ibi, Nosq́ & successores nostros iure pręuentionis dignitates, personatus, administrationes, & officia cæteraq́ beneficia ecclesiastica secularia, & quorúmuis ordinum regularia, quæcunque & quomodocunque qualificata tàm in mensibus graduatis simplicibus & nominatis, quàm ordinarijs collatoribus præfatis assignatis vacantia, ac etiam sub dictis mandatis comprehensa liberè conferre. Quinimo magis vult, quòd si Papa præueniat ordinarium in conferendo mandatario ante requisitionẽ per eum factam, quòd prouisus ab eo præferatur illi mandatario, dum dicit, ac etiam sub dictis mandatis comprehensa, ergo à fortiori Theologo. Et ita conclusum fuit in curia pro apostolico, sed maius fuit dubiũ: quia apostolicus impetrauerat mandatum ad præbendas solum cõtra formam concordati, fuit conclusum illud per maiorem partem dominorum ex isto capite fore nullum. Non obstãte declaratione, postea per Papam facta, licet reliqua pars dominorum teneret cõtrarium. Primò quod præbenda & canonia Theologo debita est multum priuilegiata, tam de iure communi, vt cap.quia nonnullis.§.sanè.de magist. quàm per sacrum concilium Basilien. dicto §. sequuntur. & concordatum loco præallegato. cum alijs per Ioan.de Selua in suo tract.benefi. parte iij. quæstio.liiij.colum.penult.in fin. versi. Et hinc est, quòd sicut scientia Theologiæ, vsque ad finem.per vtrunque consi.& Felin.in cap.Henrici.de iudi.& quæ dixi in tractat.de autoritate magni concilij, & Parlamẽtorum in prima magna postil. & alibi sæpe.vnde dicit Bald.in cap.cùm in cunctis.in princ.
2 versic. Sed nunquid sufficit.de electio.†quòd canonista præfertur magno grãmatico & Philosopho. Et Theologus præferatur canonistæ, licet Theologus nõ studuerit in iure canonico. Et ideo per mandatum non intelligitur collationi de eadem Theologali alicui magistro fiendæ derogatum, argumẽ. cap.cùm in ecclesia. de præben. lib.vj.& signanter visa declaratione facta per summũ pontificem conditorem cõcordati, iuxta illud generale eius est interpretari, cuius est condere.l.j. C.de legib.& tenet Angel.quasi in terminis consi.cclxxiiij.Bonifacius Episcopus seruus seruorum. Sed glos.fin. in dicto capit.cùm in ecclesia. respondet ad illum text. quia intendit illi prouideri de prima vacatura ad quemcunq́ spectet collatio siue de iure, siue cõsuetudine, siue priuilegio. cap.dudum.eodem tit.& lib.Sed in casu dicti cap. cùm in ecclesia. concurrebant duo: quia infringebatur consuetudo, & augebatur numerus: & ratione cõnexitatis illa præbenda debebatur Episcopo. cap.quia sæpe. eodem titu.& libr. & idem ibi Archi. Domi.& Philip.Fran. satis amplè, & multum singulariter præterea, vt inquit Ioã. de Selua in suo tract.beneficia. iij.parte quæsti.liiij. pag.ij.ante fin. non putare vnã præbendam semel collatã Theologo, ita inseparabiliter esse affectam ad theologum, quin collator possit eam alteri conferre: dummodo immediatè aliam conferat Theologo, ita quòd ecclesia nõ remaneat Theologo viduata, sed hic in ecclesia Baiocen.nulla fuit præbenda antea Theologalis alicui Theologo collata, sed in odium mandatum, prout est præsumendum contulerũt cuidã Theologo. melius enim tardè, quàm vnquam. Tum dicebant mandatũ contra formam concordati attenta declaratione papæ postea facta reo, validum: quia potest declarare & interpretari, nõ solùm ius cõmune positiuũ, sed cõciliare etiam ad singularis personæ postulationẽ, quæ facta ius generale inter omnes constituit. casus est in l.fin.C. de legib. & quod habetur in cap.in causis. cum ibi not.de re iudi.& Bald.in cap.j. in prin. ibi, nullum præiudicium, vt lite pendente.allegat.l.ex facto.in princip.ff.de vulg.& pupil.& ita dicit Ludo.de Ro. in consi.cclx.in proposito casu breuiter dicendum. cum alijs per eum alleg. glos. in cle.attendentes. de statu regul.Abb.Sicul.in cap.pastoralis.in j.notab. & ibi Feli.in prin.de excep.& Abb.in cap.j. col.ij. versi.Secundo etiam.de dolo & contu. Sed respondetur quòd illud non potest papa, sine causa iusta, per quod status totius ecclesiæ Gallicanæ immutatur, iuxta not.per glos.in cap.proposuit. de conces. præben.& in cap.literas.de restit.spolia.& notat in simili Ludoui.de Ro.in consi.ccclxxx. Quæstio est. cum alijs per eum alleg.& in fin.allegat tex.in cap. videtur. xxxv.quæst.vj. quod enim contra interdictum & ordinẽ ecclesiæ factum est, si perpetuò causam prohibitionis habet cõstitutio non haberi ratum tam diuinæ, quàm humanæ legis proclamat autoritas.& per Feli.in c.quæ in ecclesiarũ.vers.prima & versi. Secunda conclusio. cum alijs ibi alleg. de consti.& maximè secundum Ludo. Ro.in consi. ccclij.Quæritur primò, vnde canon seu constitutio ipsa in contractum transit, quia cõcordatum in locum sacri concilij Basilien.succedens, vt papa attestatur in ipso in primis literis circa fi.fuit, per viam mutuæ conuentionis inter ipsum de concilio Cardinalium, & principem nostrum, de omniũ etiam prælatorum regni Franciæ, ac curiarum supremarum Parlamentorum consensu initum & cõfirmatum. Merito dicit succedere doctrina volens constitutionem in cõtractum transeuntem reuocari non posse, in eorum præiudicium, quibus ius ex eadem est quæsitum: hoc est quod not.Innocen.in cap.nouit.& ibi Abb.Sicul.col.viij.versic.Et not.de iudic. & Ioan.Andr.in addi. Specul.tit.de censib. §.nunc dicendum.vers.Quid si vniuersitas fecit pactum.& Bartol.in l.omnes populi. ff.de iusti. & iure.& Bal. in l.qui se patris.colum.ix.vers.Scias.C.vnde libe. ...lenè Anto.in cap. cùm M. de constit. & Abb. Sicul.in consi.xlj.ante fin. volu.j.& Andr.Barbat. consi.j. nume.iiij. Et huius ratio est, quia tunc assumit constitutio ipsa naturã contractus, quo non est dubium principem ligari, vt quemlibet priuatum, vt est casus in cap.j.de proba.& ibi Bal.Abb.Sicul. Feli.colum.j.Franc.de Aret.& Philip.Decius.& in cap.relatum. num.j.de præben.imò, vt inquit, ipse Deus ex conuentione obligatur.allegat Bal.in l.j. in prin.ff.de pact. allegans magistrum sentẽtiarum ita dicentem.& in cap.j. & ibi Bald.& Cardi.Alex. de natura feud. C.postquàm. xxv.quæst.ij. Bald.in l.princeps.ff.de legib.cum similibus.per Ludoui.in dicto consil.ccclij.alleg. xiiij.colum.versic. Aduertendum.& idem consil.cccxxv. in proposita cõsultatione. colum.iiij.versic. Hoc autem dupliciter limitatur.& sentit Bald.in l.ex placito.col.iij.versic. Et hæc faciunt. C.de rerum permut. quòd si statuta alicuius ciuitatis per papam specificè confirmẽtur, dicuntur papalia. Et idem tenet Bald.in l.fin.in fin. C.de transact. & in l.ex imperfecto. C.de testa. volentes Doct.suprà alleg.signanter Barto.in dicta l. omnes populi.& in l.eum qui. ff.de excusat.mune. & Anto.de But.in cap.cùm M. de cõsti.& Barbat. in præallegato consi.j. nume.iiij. priuilegium subdito concessu transiens in contractum nõ posse reuocari.cum alijs per Barbat.alleg. & vltra latè per Lucam de Pẽna in l.prædia.C.de locat.prędiorum ciuilium vel fisca.lib.xj. ponentem quæstionem de donatione castri per principẽ duobus facta diuersis temporibus, quis eorum sit potior, vt ibi vide & præcipuè fol.ccl. colum.iij. versic.xv. princeps Deum imitari tenetur, &c. Et istud vlti. ponit securim ad radicẽ. Ideo si princeps dominus noster per suas mandauerit literas seruari formam cõcordati nihil de nouo mandauit, sed id quod primò suis supremis Parlamẽtorum curijs de ea obseruãda mandauerat, quia quando papa mandat capitulo recipere aliquem in canonicũ, & capitulum paret mandato papæ, quòd ille dicitur receptus autoritate capituli & non papæ, vt dicit Bald.in l.vbi absunt. §.fin. ff.de tuto. & curat. datis ab his. licet enim iurisditiones imperatorum & summorum põtificum nedum sint separatæ, imò etiam obstatiuę, nec sunt vsurpabiles, vt dicit Bal.consi.lxxxj. in feudis nos habemus. tamen mandata fuerunt modo prædicto per papam & sedem apostolicam approbata, vnde potius debemus vtilitatẽ ecclesiarum, & totius regni, quàm formam mandati domini Papæ in contrarium rescribentis argu. l.vtilitatem.ff.de confir. tuto.vbi Bald.ita sumit.arg.pro episcopo, qui potius debet sequi vtilitatem ecclesiæ, quàm formam mandati domini Papæ rescribentis per errorem, & videtur tex.glos.dicit bonũ esse arg. pro episcopo, quòd liceat ei reclamare à literis domini Papæ, vt in authen.vt determinatus sit numerus cler.colla.j. quod miseri prælati non audent reclamare ob timorem Papæ, vt dicit glos.in authenti.de mandat. princ.§.si quis autem.in verbo, nuntians.collat.iij. quod facere non debent, vt ibi dicitur.& sic faciendo, vt inquit glos.seruiunt Papæ vel principi.l.fin. in fin.C.de appel. Quare fuit conclusum, quòd remonstraretur principi, & interim negotium remaneret indecisum. Et idem de alijs pluribus cõtra nostram & plurium aliorum dominorum sententiam. Sed vidi dubium quando dicatur mandatum debitè insignatum, & præsentatum episcopo vel capitulo. Et glos.in cap. si capitulo. in verbo, illorum. de cõces.præbẽ.lib.vj.dicit sufficere literas rigorosas siue executoriales pręsentatas & insinuatas fuisse, aut etiã gratiosas, dum tamen ex ipsis cõstet executorem in negligentiam capituli vel episcopi ad conferendum datũ, licet (vt inquit) cautius sit ambas præsentari, prout quotidie fit. & decis.glos.sequuntur Domin.& Philip. Franc.ibi, & Federi.de Senis in repet. cap.dilectus.in secundo. de præben. quæ ponitur inter consilia sua ccxc.incipien.Quia in præsenti. cap.fit mentio.& Abb.Sicul.in c.pro-

posuit.in j.notab.de conces.præben. Sed in dubio
an præsumantur literæ tam gratiosæ, quàm rigo-
rosæ executoriales præsentati quando simpliciter
dicitur, suas pręsentauit literas Apostolicas plum-
batas,&c. super isto dubio fuimus in camera in-
quæstarum partiti. Nonnulli dicebant, quòd non,
nisi constaret. Cæteri verò de quorũ numero eram,
quòd vero præsumebãtur fuisse præsentatas & no-
tificatas, quum tam gratiosæ quàm executoriales
fuissent eadem die in curia Romana per iudices de-
legatos expeditæ: quia illud quod incontinenti fit
præsumitur in esse. l.lecta. ff.si certum petat. l.iuris-
gentium. §.quinimo. ff.de pact. maximè hoc dice-
bamus ad obtinendum recredẽtiam sufficere. Cùm
impetrans hoc probaturum obtulisset.

Summæ.

1 Pensionem super theologali præbenda an posit papa asignare non theologo.
2 Obligare quando posit clericus præbendam seu distributiones.
3 Præbenda non potest capi pro exequutione rei iudicatæ.

Quæstio CCXXVI.

Pensio super præbenda

Theologali per Papam asignari posit alteri non Theologo ius in eadem nõ prætendenti, de voluntate tamen prętendentis seu habentis ius in eadem, licet de ipsa nulla facta fuerit mentio.

Decisio.

CHRISTI Benedicti,
ac intemeratæ, & glorio-
sæ perpetuæ virginis Ma-
riæ eius pię genitricis no-
minibus inuocatis, Amẽ.
1 Et conclusum † fuit in cu-
ria, & latũ Arrestum, die
tertia Iunij, anno domini
M. D. XXIX. Con-
tra magistrum Franciscum de Molendino Regio,
quòd nõ, propter onera quæ Theologo imponun-
tur facere in ecclesia, secundum sacrum concilium
Basilien. titul. de collat. §. ordinat hæc sancta syno-
dus. & ibi gl. in verbo, residentię, & alijs in ipso §.
contentis. Ioan. de Salua in trac. beneficio. in tertia
parte quæstion. xx. pag. ij. post medium. quia talis
Theologalis prębenda non potest permutari cum
alio non Theologo, qui est incapax. per text. in di-
cto §. ordinat. versic. quoties. & ibi glos. in verbo,
alio. & Ioan. de Salua. in iij. parte dicti tract. quæst.
liiij. in princip. Et signanter, quia in ipsa pensionis
cõstitutione nulla fuit de præbẽda Theologali fa-
cta mentio, aut derogatio, iuxta not. in dicto §. or-
dinat. & in cap. quãuis. in primo. de præben. lib. vj.
Et aliâs ego vidi processum super pẽsione per quen
dam prætensa in ecclesia collegiata beatæ Mariæ
de Sallijs bituris, contra magistrum Ioan. de Came
raco, vbi non sunt nisi distributiones quotidianæ,
quæ residẽtibus tantùm modo distribui solitę sunt.
quòd asignari & obligari non possunt, arg. l. spem
eorum præmiorum. C. quæ res pigno. obliga. pos.
& pro hoc cap. peruenit. de arbi. vbi quis non po-
test fructus decimarum obligare. Et hoc secundum
Bald. ibi, si à seruitio diuino vel reipublicè (cuius
commodum præferendum est commodo priuato-
2 rum) detrahitur, † aliâs secundum eum clericus be-
ne potest se obligare ad perditionem prębendæ, ac
ad pœnam ordinis vel anathematis. alleg. Innocẽ.
in cap. cùm dilecti. in fin. de electio. in glos. ad hanc
pœnam. Et mihi videtur dictum fuisse ipsum domi
num de Cameraco non teneri ad solutionẽ pensio-
nis, sed perfectè pro nunc nõ recordor. Et pro hac
decis. facit glos. j. in l. stipendia. C. de execu. rei iudi.
3 quòd † præbendæ canonicorum non possunt capi
pro executione rei iudica. & glos. ij. ibi dicit Barto.
Bald. Angel. & Salic. in dicta l. stipendia. & Bartol.
Paul. & Alexan. in l. commodis præmiorum. ff. de
re iudica. quòd nisi in subsidium: quia tunc potest
etiam capi, & istud procedit etiam de iure canonico
in cap. peruenit. & ibi glo. in verbo, redditibus. de
fideius. & ibi idem Innocen. Tamen secundum Cy.
& Salic. in dicta l. spem. debet canonico, aut militi
tantum dimitti, quòd victus nõ desit, ita quòd ser-
uire rei publicæ vel ecclesiæ posit. Vnde cõclusio
est iuris vtriusq;, quòd licet clericus non possit obli
gare redditus futuros sui beneficij, nisi secundum
Abb. Sicul. in dicto cap. peruenit. colum. iij. versic.
In glo. in verbo, redditibus. pro vtilitate suæ eccle
siæ, argum. cap. nulli. de rebus ecclesiæ non alie. vel
etiam quando pro sua sustentatione. cap. olim. in
secũdo. de restit. spol. tamẽ hodie possunt capi fru-
ctus præbendarum & redditus beneficiorũ, & dari
creditoribus, vt per Abb. in dicto c. peruenit. quia
sunt temporales, dum tamen aliquid pro victu eo-
rum honesto dimittatur, vt dictum est, quia habent
priuilegium ne cõueniantur, nisi inquantum facere
possunt, quemadmodum milites armatæ militiæ,
vt dicit glos. à Doct. approbata in l. miles. ff. de re
iudicat. & omnes. in cap. Odoardus. de solut. Et sic
seruatur in curia metropolitana, & primacibili Bi-
turicen. quia admittuntur ad distributionẽ suorum
beneficiorum, quorum valorem dant creditoribus
per declarationem prius agnito debito, per dictum
cap. Odoardus. & alibi sæpe dixi.

Summæ.

1 Territorium an censeatur venditũ vendito redditu cum iurisditione, nume. 5. & 13.
2 Iurisditionem plęriq; habent, qui non habent territorium.
3 Archidiaconus non habet territorium, tamẽ iurisditionem habet, & potest cognoscere tam ratione delicti, quàm contractus.
4 Iurisditio ex titulo principis, si exerceatur contra vnum extẽditur ad alias, secus si ex præscriptione.
5 Iurisditio contentiosa an posit esse sine territorio. & nume. 6.
7 Territorium quid.
8 Iurisditione concessa non censetur concessum territorium, sed bene econtra.
9 Iurisditio præscribitur eo tempore, quo territoriũ.
10 Iurisditio an propriè cohæreat territorio.
11 Iudex ecclesiasticus non potest laicum etiam suæ iurisditionis capere, nisi in casibus priuilegiatis.
12 Iurisditio cum redditibus sine territorio vendita, quid contineat.
14 Iurisditionẽ etiam ordinariam quis habere potest, sine territorio.
15 Ordinarius dicitur cui princeps committit iurisditionem causarum certi castri.
16 Doctor qualem iurisditionem habeat in scholares.
17 Iurisditio quando videatur concessa loco, & quando personæ.
18 Priuilegium videtur in dubio concessum personæ & non loco.

Quæstio CCXXVII.

An vendito redditu cer-

to cum iurisditione, censeatur territorium sibi venditum.

Decisio.

CHRISTI Benedicti,
ac intemeratę, & gloriosæ
perpetuæ virginis Mariæ
eius genitricis nominibus
1 piè inuocatis, Amen. † Et
videtur primò habere ter-
ritorium ratione iurisdi-
tionis sibi concessæ in o-
mnes homines reddentua-
les & censuales. Et nõ solùm ratione census & red-
ditus debiti, sed etiam ratione alterius actionis in-
ter ipsos cuiusuis existat personalis, scilicet & realis
ac criminalis contractæ, vt concesio prædicta iu-
risditionis cum mero, & mixto imperio de aliquo
2 operetur. † Multi enim habent iurisditionem, qui
non habent territorium, vt Episcopi, Archidiaco-
ni, & notarij. De Episcopo patet in cap. cùm episco
pus. de officio ordi. libr. vj. & tota diœcesis est sibi
sedes, vt ibi. & Ioan. Baptist. in l. imperium. quæst.
viij. & Purpura. num. cxxxiiij. ff. de iurisd. omnium
iudicum. fo. lix. volentes ipsum habere merum im-
perium. cum alijs per eum alleg. De Archi. Spec. tit.
de iurisditione omnium iudic. colum. ij. Et ita tenet
Innocen. in dicto cap. ad hæc. & in cap. cùm cõtin-
gat. de foro competen. & ibi per Moder. De nota-
rio per j. Doct. in l. duûm virum. signanter Lucã de
Penna. C. de decurio. lib. x. pro quo dicit Angel. in
l. extra territorium. in primo notab. ff. de iurisditio.
omnium iudi. quòd licet iurisditio territorio termi
netur vt ibi, nõ tamen adhæret ei, sed personæ eam
habenti. l. more. eod. titu. & dicto cap. cùm contin-
gat. in fin. de foro compe. & idem Bar. consil. cxcix.
quęritur. & Feli. in cap. post cesionem. primo not.
de proba. & Alexã. Iason & Purpura. in l. j. nu. clv.
cum tribus seq. ff. de iurisditione omnium iudicum.
3 quare Innocen. in dicto cap. cùm contingat. † Et in
dicto cap. ad hæc. dicit Archidiaconum non haben
tem territorium, sed tantum iurisditionẽ, posse de
iure canonico cognoscere tam ratione delicti, quàm
contractus. Et ipsum sequitur Anto. de Butr. in di-
cto cap. ad hæc. Bald. consili. cix. Archipresbyter.
volum. iij. qui loquitur in Archiepiscopo habente
iurisditionem, ac in omni prælato. & plenè Petr. à
Bellug. in Specul. princip. titul. de iurisdi. & vtroq;
imperio. nume. xliiij. cum pluribus sequen. vsq; ad
nume. lij. & Ioan. Longouallius in sua noua decla-
ratione ad l. Imperium. iiij. parte. fo. xlviij. pagin. ij.
versic. Sequitur tertium, quod scriptores aiunt. de
iurisditione omnium iudic. vbi etiam exemplificat
in præpositis Marescallorum. Et sic etiã videtur te-
nere Lucas de Penna in dicta l. duûm virum. col. j.
4 versic. Vtrum Archidiaconus. † Item quando quis
habet à principe titulũ super iurisditione, tunc exer
cendo illam contra vnum vel duos, retinet iurisdi-
tionem quo ad omnes alios in eadem specie iurisdi
tionis: secus videtur quando fit fundamentum su-
per præscriptione in acquisitione iurisditionis, sci-
licet per longum tempus decem annorũ inter præ-
sentes: & viginti inter absen. exercuit iurisditionem
contra tertium, quòd sufficiunt. l. viros. C. de diuer-
sis officijs. lib. xij. Ioan. Longouallius in dicta l. im-
perium. parte iiij. fo. xxxiiij. pag. j. versic. Circa pri-
mum. cum alijs per nos alleg. Supra quæsti. clxvj.
incip. An substitutus per contractum matrimonij.
col. iij. & infrà dicam. tunc habet locum regula, ea-
tenus præscriptũ quatenus possessum, hoc est, quòd
contra alios non potest dicere se præscripsisse iuris-
ditionem, vt voluit Bart. in l. j. §. si quis hoc inter-
dicto. ff. de itine. actuq; priua. & Angel. in l. vna est
via. ff. de seruit. rusti. præd. Et Iaco. de sancto Geor.
in l. more maiorum. in ij. lectu. nume. x. ff. de iurisd.
omnium iudi. sed hic habet à domino iurisditionẽ,
qui ita consensit & permisit, & per cõsequens præ-
scriptionem: igitur cùm iurisditio potest per priui-
legium augeri & ampliari. cap. dilecti filij. de foro
compet. & etiam artari & minui. cap. j. de priuileg.
lib. vj. aut etiam per pactum, vt not. in l. hæres ab-
sens. §. j. ff. de iudic. quoniam istud pactum apposi-
tum fuit in ipsa rei traditione, ergo seruandum. l. in
traditionibus. ff. de pactis. ita dicit Bald. consilio
ccccxxxix. magnificus dominus Nannus marchio.
5 post princi. vol. iij. † In contrarium videtur iurisdi-
tionem contentiosam non posse exerceri per non
habẽtem territorium, cùm cohæreat territorio. l. ij.
ff. de officio proconsulis & leg. & l. fi. & ibi Bartol.
Bal. Ange. & Doct. C. vbi, & apud quem cognit. in
integ. resti. agen. sit. & c. vt animarum periculis. de
constit. lib. vj. & Pet. de Belluga. in Specul. princip.
titul. de iurisdi. & vero imperio. nu. xxxvj. & Doct.
in dicta l. fin. de iurisdi. omnium. & in l. iij. ff. de offi-
cio præsid. vbi glos. dicit, quòd Vascones dicunt se

ii

non teneri sub rege Angliæ, nisi ipse sit in Vasco-
nia: aliâs nolunt ei seruire, dicētes eum esse priua-
tum, & non eorum regem. Sed malè, vt inquit glo.
dicere videntur. Sed salua eius pace benedicunt,
quamuis ibi eam sequatur Bald. cùm Vasconia sit
per se ducatus iurisditionem habens, & nō pars re-
gni Angliæ. Quia si pars Angliȩ esset, tunc rex ipse
in quacūq; regni parte pro tribunali sedere posset,
& iudicare, dicto cap. cùm episcopus. de offic. ordi.
lib. vj. Vnde non potest per ipsum, sed vicarios seu
locum tenentes in Gascōnia existentes & residētes,
vt voluit ibi glos. quam dicit etiam esse notandam
Bald. pro rege Apuliæ, qui est comes quarundam
prouinciarum, quarum iurisditio est separata à iu-
risditione regni. Et quælibet desiderat suum territo
rium, dicta l. fina. vbi & apud quem cognit. restitu.
Quemadmodum seruitus desiderat fundum, ita iu-
risditio territorium, vt ibi patet. & infrà dicam.
Quoniam vt ait Bal. à iurisditione & à terendo di-
ctum est, quando iurisditionem inhærentem glebæ
ex vi sermonis habet: & idem Felin. in cap. Rodul-
6 phus. in vers. territorium. de rescrip. †Tamen quic-
quid sit, ego vidi pluries dominū nostrum regem,
& ducem Mediolani cognoscere in hoc regno in-
ter ciues & nobiles Mediolanēses, & in duabus in-
terfui causis, per eum & eius consilium excelsum
decis. Et ista est communis opi. secundum Iacob. de
sancto Georg. in dicta l. fin. in primo notab. lect. ij.
volens iurisditionē cohærere territorio: quia ter-
minantur in eo, vt per eum in l. more maiorum. in
j. lectu. nume. iiij. & v. eodem titul. quia iudex non
potest, nisi in illos de suo territorio exercere iuris-
7 ditionem, † quoniā territorium nō est aliud, quàm
terræ spatium munitum & armatum iurisditione,
vt dicit Bald. super rubr. quæ sint regaliæ. Et idem
Paul. de Castr. consi. xcix. circa primum quæsitum.
nume. j. volum. ij. & Decius consi. dcxlix. nume. xvj.
cum sequen. volum. iiij. & Bartol. consilio clxxxix.
exordien. Primò quæritur vtrum iurisditio. col. j.
& tenet Abb. Sicul. in dicto capit. cùm contingat.
col. penult. ante fi. vers. Hæc dicta. de foro compe.
& Alexan. consil. xxxv. colum. ij. in fin. versic. Bene
verum est, quòd merum & mixtum. volu. iiij. & in
consi. xxiiij. colum. iij. versic. Nec obstat, quòd fœ-
minæ. & consil. lxxxviij. colum. fin. volum. v. Nam
iurisditio est in territorio tanquam in re inanima-
ta, sicut seruitus in fundo seruiente vel dominante,
vt dicit Bald. §. ad hæc. colum. ij. vers. Modo quæ-
ro. de pace iuramen. fir. aliâs in tit. de allodijs. cap. j.
& Andr. de Isern. in cap. j. quid sit inuesti. & Matth.
de Afflict. decis. Neapol. lxx. nume. iiij. Sed in magi
stratu est tanq; in subiecto animato, sine quo iuris-
ditio per se nihil agit. l. ij. §. post originē. ff. de origi.
iuris. cum alijs per eum alleg. Semper enim, vt in-
quit, debet iurisditio præcedere officium ius dicen-
tis. allegat Ioan. Mona. in cap. statutum. de rescript.
libr. vj. prius nascitur, quàm exercitetur ad actum,
vt patet. C. qui pro sua iurisditione. libr. j. Et idem
tenet Fran. Curt. consi. lvij. super eo. colum. penult.
versic. Sed nos. & Purpura. in dicta l. j. nume. cliiij.
volens sequendo Bald. in dicto §. ad hæc. colum. iij.
versic. Imaginetis etiam. & in l. imperium. in princ.
de iurisditione omnium iudicum. iurisditionem se
haberi in territorio sicut nebula se habet super pal-
lude solis calore generata. refert Sozi. consi. lxxiiij.
colum. ij. versic. Primo quia ex quo. volu. j. & Pur-
pura in dicta l. j. nume. clvj. dicens tamen paludem
posse esse sine nebula. l. fin. C. de alluuio. & paludi.
cum alijs alleg. suprà quæst. xliij. inchoante, Et præ-
dicta faciunt ad decisionem alterius quæstion. sæpe
occurrentis. colum. ij. quod intelligendum est nebu
lam aliquando & sæpe, & non continuè esse supra
8 paludem. †Quoniam certum est, quòd concessa iu-
risditione non censetur territoriū concessum, vt te-
net Purpura. in dicta l. j. nume. clxiij. alleg. Bald. ita
tenere in cap. in generali. si de feu. fuerit controuer-
sia inter dominum & agna. Sicut econtra territorio
vniuersaliter & simpliciter cōcesso, videtur conces-
sa omnis iurisditio, vt dicit Barto. in dicta l. j. in vi
conclusionis. quem ibi sequuntur Alex. in fin. Iaso.
& Purpura. nume. clx. & Felin. in cap. licet causam.
primo notab. de probat. & in cap. quod sedes. in fi.
de rescrip. vt ibi latius per eos. & Ioan. Longoual-
lius in dicta l. Imperium. fol. xxxiij. pag. ij. versicul.
quarto, pro quo dicit Bal. in quæst. sua, Apuleius.
quem refert Maria. Sozi. in dicto cap. cùm contin-
gat. fo. xxv. colum. j. versic. Circa quintum princi-
9 palem arti. † quòd quis potest præscribere iurisdi-
tionem tanto temporis spatio, quanto præscribe-
ret ipsum territorium: & sic spatio longi temporis.
l. fin. & ibi, & Bald. C. de præscrip. vt suprà dictum
est. Sicut enim præscribēs fundum præscribit quic-
quid est ibi plantatum vel radicatum, ita præscri-
bens territorium præscribit iurisditionē tanquam
plantatam & annexam territorio, à quo euelli non
potest. ff. de contrahen. empt. l. in modicis. & cap. ex
literis. de iure patrona. iuncto tex. l. j. §. cùm vrbem.
ff. de officio præsid. & l. fin. de iurisdi. omnium iudi.
in quibus dicitur secundū eum, quòd iurisditio co-
hæret territorio. ad idem dicto cap. vt animarum
periculis. & dicta l. fin. C. vbi & apud quem cognit.
& C. pupillus. §. territorium. ff. de verborum signi.
cum alijs per eum alleg. & Lupus in repet. cap. per
vestras. fo. lxxxij. & Andr. Barbat. cōsi. xxxiij. nu. vj.
volum. ij. allegat Bartol. in consi. clxxxix. incipien.
Primò quæro an iurisditio. Et istud dicit esse veris-
simum. idem Ioan. Longouallius in dicta l. Impe-
rium. fo. xxxiij. pag. ij. post princip. Quod est dare
responsum ad id quod suprà dictum est pro contra-
10 ria parte, †quòd iurisditio nō cohæret propriè ter-
ritorio, tamen dicitur cohȩrere, quia territorio ter-
minatur, vt voluit Bart. in dicta l. j. in octaua con-
clusione. quem sequitur Purpura. numer. clxix. qui
alleg. Bal. in l. j. §. in initio. colum. ij. vers. Sed quod
in donatione. ff. de offic. præfect. vrb. Nec obstant
allegata in j. parte, quòd Episcopi & Archidiaconi
& alij habētes iurisditionem in certas personas vel
parochias, censentur habere territorium in illis, vt
volunt Innoc. & Doct. in dicto cap. ad hæc. & cap.
cùm contingat. insuper ibi Ioan. Andr. col. j. versic.
Vel potest dici & melius. quem sequitur Alexan. in
addi. ad Bart. in dicta l. pupillus. §. territorium. ff. de
verb

verborum signifi. & Chasseneus titul. consuet. Bur-
gundio. titu. des iustices. fo. xxv. col. iiij. nume. xvj.
Hoc videtur procedere & habere locum de iure ca-
nonico, & non de iure ciuili, secundum Innocen. &
Doct. suprà alleg. arg. defensorum ciuitatum, qui-
bus est concessa iurisditio simpliciter, videtur con-
cessa ad trecētos aureos. §. iudicare. de defen. ciuita.
quia non sunt ordinatæ dignitates ecclesiasticæ se-
cundum iura ciuilia, sed secundum cōstitutiones ec-
clesiasticas. Et secundum illas debent exercere iuris-
ditionem, & nō secundum ciuiles. Et distinctæ sunt
de iure ciuili iurisditiones clericorum & laicorum
authen. clericus. authen. statuimus. C. de epis. & cle.
& Iaco. de sancto Georg. in l. si quis in conscriben.
11 nume. x. C. de pactis. †Quia episcopus vel alius iu-
dex ecclesiasticus non potest procedere ad captio-
nem vel arrestationem alicuius laici siue sit suæ iu-
risditionis spiritualis tantùm, siue temporalis, nisi
in casibus priuilegiatis, vt dicit Masuerius in sua
Praxi titul. de iudicib. & eorum iurisdi. fo. xx. col. ij.
in princip. versicul. Item episcopus. Et ita per plura
arresta fuit declaratum, vt habetur in stylo Parla.
iiij. parte. de arrestis. §. xxvj. & seq. & §. xxix. in fin.
& §. xlvj. in fin. & dixi lib. consuet. Biturigum, titu.
de iurisdi. in glos. j. circa medium. & suprà in quæst.
lvj. inchoante, Super quadam quæstio. videlicet an
12 episcopus. & alibi sȩpe. †Et ideo videtur iurisditio-
nem datam artari debere, & intelligi esse cōcessam
ad coercendum tantùm debitores census & reddi-
tus refutantes soluere, & nō profectò ad cognoscen
dum de alijs actionibus personalibus, aut realibus,
nec criminalibus ex personis seu cōtractibus, obli-
gationibus, ac forefactis siue delictis ipsorum de-
bentium census & redditus descēdentibus: cùm so-
lùm census & redditus super seignoria de Pomerijs
assignandi fuerint venditi, & non certum territo-
rium in vna parochia duabus vel pluribus existēs,
sine quo iurisditio consistere nō potest (vt dictum
est) igitur, &c. Verum, quòd ipse ratione census in
venditione mentionati & expressi debet habere di
rectum dominium, postquàm de eo facta est men-
tio, q; de se & ex propria verbi significatione im-
portat directum dominium & actionem solùm, vt
voluit Masuerius in sua Praxi titul. de obligatio. &
remis. fo. lxxij. col. iij. ante medium. versi. Et in casu
proximè dicto. Tamen non posset in vim illius iu-
ris directi præsentare, cùm aliud sit perceptio pen-
sionis, & aliud quasi possessio iuris prȩsentādi. cap.
inter dilectos. in fi. de fide instrumen. & glos. in cap.
cùm Bertoldus. in verbo, iure. de re iudi. & Paul. de
Citadinis in tractatu suo. de iure patrona. vj. parte.
nume. cxxxj. col. j. ante fi. Nec tale ius directi domi
nij importat aliquā iurisditionem. Et si fuerit con-
cessus census & redditus, regulari debet solū ad co-
gnoscendum inter debentes census, & redditus ra-
tione illorum, & non aliorum cōtractuum aut ex-
cessuum. & sentit Bar. in l. ij. ff. de verborum sig. &
Ludo. de Ro. in l. iij. ad fin. ff. de acquiren. posses. vbi
tenet, quòd concesso castro non facta mentione de
territorio, non venit territorium. & Ias. consi. clxj.
incip. In causa quam habet. nume. j. volu. ij. Et nisi
ex concessione aliud, vt inquit, appareat, vt infrà
dicam. & pro hoc facit decis. Bald. in dicto consilio
ccccxxxix. vol. iij. volentis, quòd si quis emerit ca-
stra, villas, & homines cū iurisditione ac expresso
pacto, quòd emens seu acquirens & sui descenden-
tes coram venditore non conueniri nec teneri re-
spondere teneretur, quòd nihilominus poterit em-
ptor aut eius successores, si contra iustitiam homi-
nes & bona eorum malè tractent, poterunt habere
recursum ad venditorē & eius successores, quibus
ante venditionē subditi erant, vt ibi per eum. Hoc
videtur verum quando conuentum est, vel quādo
apud dominum vēditorem aliquid remansisset su-
perioritatis, vt appellationis: quo casu poterit do
minus per appellationē, aut querelam cognoscere
de impressione & mala tractatione. Quid dicēdū?
13 †Et hæc quæstio videtur dubia, tamen primā par-
tem puto esse veriorem tam per ibi adducta, quàm
in ij. parte. per not. per Io. And. & Doct. in dicto c.
cùm contingat. & per ea quæ not. Abb. Sicul. cōsil.
xx. incip. Super quæstione vertente inter cōmune.
post princip. volu. j. vbi dicit, quòd vbicunq; quis
habet potestatem terrendi seu distinguendi, totum
illud dicitur de territorio seu districtu suo. l. pupil-
lus. §. territorium. de verb. signifi. Et illa verba cum
toto iure iustitiæ, & iurisditionis altȩ mediæ & bas-
sæ sine superioritate modo, & forma quibus domi
nus vendens tenet dictam seignoriam de Pomerijs,
debent de aliquo operari. l. si quando. ff. de legat. j.
cap. si papa. de priuileg. lib. vj. & idem Iaso. in præ-
14 alleg. consil. clxj. †Nam iurisditionem etiam ordi-
nariam quis habere potest, sine territorio, vt volūt
Bartol. in dicta l. j. col. vlt. de iurisdi. omnium iudi.
quem Doct. ibi sequuntur. & Sozi. consi. xv. nu. vj.
lib. iij. & Alexan. in l. solet. col. penult. in fin. versic.
Sed dubium est quomodo cognoscatur, an quis sit
delegatus ad vniuersitatem causarum: an verò or-
dinarius. ff. de iurisdi. om. iudic. vbi dicit sequendo
Bar. in l. more. eodem tit. quòd ille cui committitur
vniuersitas negotiorum, dicitur ordinarius. & plus
volunt Hosti. & Ioan. And. in cap. quoniam Abb.
15 de offic. delega. †quòd si princeps committat alicui
iurisditionem in omnibus causis vertētibus in tali
castro vel villa, ille dicitur ordinarius, vt latius vi-
de per Alexan. & Iacob. de sancto Georg. in ij. lect.
nume. ix. & x. in dicta l. solet. pro quo Alexan. ibi,
& Sozi. consil. xv. nume. j. versic. Infertur & tertiò.
volum. iij. allegant Bartol. in dicto consil. clxxxix.
& Alexan. in dicta l. solet. in verbo, sed tu tene cō-
munem. dicit hoc etiam probari per doctorem, qui
est iudex ordinarius scholariū, vt in prooemio ff. §.
penult. in verbo, professores. & in authen. habita.
ne filius pro patre. Et tamen non est præpositus ad
regimen loci, aut territorij. & sequitur Feli. in dicto
cap. Rodulphus. in verbo, territorium. ibi, quomo-
do tamen iurisditio ordinaria. Tamen Bal. videtur
in hoc sentire contrarium in cap. significasti. in fin.
16 versi. Quid de doctore. de offi. deleg. quòd licet do-
ctor habeat in scholares iurisditionē per iura pro-
ximè alleg. non tamen poterit suam sentētiam exe-
quendo, alicui dare possessionē corporalem, quia

vbi allegat Flo.tenere in dicta l.fina.de testamen-
tis.Et in dubio in fauorem testamenti iudicãdum
est.l.si pars iudicantiũ.ff.de inoff.testa.& l.vel ne-
9 gare. ff. quemadmodum testamẽ.aperiantur. †Et
communiter intelligunt docto.s̃.allegat. quando
tempore pestis in testamento interueniunt quinq;
testes,quia minor numerus quinquẽnario non suf
ficeret.& idem tenet Bertran.de Carpent.consilio
ccxij.numero iij.cum pluribus sequen.& consilio
10 clxx.volumi.j.nouorum. † Sed contrarium quòd
non valeat testamentum tempore pestis condi-
tum,nisi interueniant septem testes,prout in alio
tempore requiruntur,tenent Raph.Fulgo.Paulus
de Castr.Franc.de Aret.Alexand.& Philip.Corn.
in dicta l.fina.de testamen.vbi patet,quòd solen-
nitas relaxatur rusticis tantùm testantibus in rure.
Sed alijs hoc denegatur,signanter secundum Bald.
si locus ruris est prope locum iuris,vt ipse voluit
consil.ccxxiij.incipien.mater.volumi.iiij.per not.
in dicta l.fina.sed ipsemet Bald.in l.j.C.de summa
Trinita.videtur velle oppositum,quem refert &
sequitur Petr.de Ancha.eius discipulus,in repeti.
capit.canonum statuta.quæstione xiij.principali.
versicul.Sed iuxta prædicta quæro dicens quòd
priuilegium literaliter loquens seu loco conces-
sum videtur non solùm loco sed etiam personis
concessum. vnde si priuilegium sit concessum a-
licui patriæ,sub nomine loci,quòd in testamen-
tis sufficiãt duo testes,quòd tale priuilegium pro-
dest ciuibus testamentum extra patriam facienti-
bus.& ipsos sequitur Sozi.in consil.xxxv.colum.
penulti.versic.septimò probatur.volumi.j.& pro
hac opinione facit text.in capitul.j.in fin.ibi, cæ-
terum in villis quæ foris sunt propter inopiã ho-
minum indulgeatur.xxj.quæstio.j.sed primum vi-
detur verius quòd sit speciale in rusticis,ergo in a-
lijs in contrarium est ius commune.l.ius singula-
re.ff.de regulis iuris.& tenet Bartol.in l.conficiun
tur.§.codicilli.in j.quæstio.etiam ibi per spatium
temporis manserunt,siue rus vel villa sit prope
vel longe,secundum communem sententiam do-
cto.ibi.& tenet Matthæ.in decisio.Neapo.xxv.&
pro hoc text.in l.j.§.fina.ibi,vt si per rusticitatem
aliquid fuerit omissum. ff. de ventre inspicien.&
quod not.voluit ipse Bald.in consi.xcvj.quæritur
qui intelligantur laboratores continui.in princip.
volu.iij.volens quòd priuilegium concessum la-
boratoribus & habitatoribus intelligatur de con
tinuis laboratoribus & habitatoribus,nisi tunc in
rure vigeret pestis,vt j.in fine dicam.& idem Bar-
ba.in rubric.extra de testamen. fol.ciij.col.iij.vers.
capio secundum casum.& Alexand.consil.lxx.co-
lum.vj.& consil.clxxvj.libr.ij. adducentes docto.
pro hac parte exemplum dominæ Aquiliæ vxo-
ris domini Signorelli de Homedeis Mediolanẽsis
doctoris insignis,quæ peste percussa non valens
habere testes,fecit se portare in viam publicam,
vt haberet testes audientes suam voluntatem.& se
quitur Barba.consilio lviij.colum. vj. versicul. &
præsuppono.& in colum.xiij.quæ est vltima.ver.
& si dicatur.volumine j.dicens ita seruari Bono-
niæ.Nam testatores se ponunt in aliqua fenestra,
& testes stant inferius,vt audiant volũtatem eius,
& sic bene reperiuntur testes in numero sufficien-
ti,quo ad confectionem testamenti.Et ego vidi in
loco nostræ dominæ de alta Faya testamentum sic
conditum tempore pestis vigentis, anno Domini
vigesimo secundo supra quingentum & millesi-
mum,per Ioannem de la Garrige dit la Mothe:qui
in via publica in præsentia notarij & septem te-
stium parum ab eo longe existentium ordinauit
testamentum.Et pro hoc facit textus in l.est diffe-
rentia.ibi,per fenestram.ff.in quibus causis pign.
tacitè contrahitur.& ibi Bald.in antiq.lectu.not.
pro contractibus, qui fiunt cum monialibus ad
cratem ferream.ad idem text.in l.si quasi.ibi, per
fenestram.ff.de pignoratitia actione.Et istam opi-
nionem sequitur Angel.secundum ipsos in dicta
l.conficiuntur.§.codicilli.per illum textum de co-
dicil.cuius lecturam non habeo ibi.& idem Ludo
uicus de Rosa.in repetitione Authenti.similiter.in
xxxiiij.speciali.versicul. Cæterum pone quòd te-
stator.C.ad legem Falcidiam.& Raph.Comens.in
l.final.C.de testamento militis.& Franc.de Are.in
l.hæredes palam.in principio.columna vlti.versi.
vnde super hoc est cogitandum.ff.de testamentis.
& Alexander in consilio lxx.incipien.viso consi-
lio.columna penultima.versi.& licet factum esset.
& in consil.clxxvij.viso themate.colum.iij.versic.
præterra communiter tenetur.volu.ij.& vtrobiq;
dicit hanc esse communem opinionem. Et tenet
Lucas de Penna in l.j.colum.iiij.cum sequen.ver-
sicul. item pone cum tempore vniuersalis epidi-
miæ.C.de his qui in exilium dati.libr.x.ita quòd
tale testamentum non posit confirmari per prin-
cipem re non integra.vbi post argumentationem
ad vtranq; partem hoc singulariter probat.Hanc
partem tenet Marcus Anton.Bauerius.in dicto §.
fin.numero xxxiiij.institutione de testamentis.vbi
celebrè disputat hanc quæstionem.& idem Ioan.
de Firmo in tracta.de gabel.in secunda parte,quæ
stio.xxiiij.in fine.& Andr.Barba.in dicta rubrica
de testamentis.folio ciij.colum.iij.versic.capio se-
cundum casum.Et omnes se fundant super illo tex.
in dicto §.codicilli.ibi, quid enim si sufficientem
testium facultatem non habuerit &c.& in dicta l.
casus.C.de testamentis.vbi propter morbum vni
ex testibus superuenientem non remittitur solen-
nitas numeri septem testium.Et per autoritatem
Bartol.in dicta l.j.de bonorum possesio.ex testa-
mento milit.dum Bart.ibi dicit bonum esset pro-
uidere,quòd testamentum valeret,eo casu quo im
posibile est testatorem habere perfectum nume-
rum testium: volendo innuere quòd si noua lege
non validetur,quòd sit nullum.cum alijs per do-
ctores allegatis.Ad quod tenentes primam par-
tem respondent,vt per ipsos in locis suprà allega-
tis.Et hæc opinio vera secundum Alexandrum in
dicta l.finali,de testamentis.quem ibi sequitur Ia-
son.nisi ille de cuius testamento agitur, tempore
mort

mortalitatis in ciuitate remansisset causa admini-
strandi rem publicam in absentia & fuga aliorum:
quoniam eo tunc gaudere debet priuilegio. dicta
l.fina.cùm tunc militet ratio illius l.j.de bonorum
posses.ex testamen.mili.& ipsos etiam sequitur de
sancto Nazario in tractatu suo de peste,loco su-
pradicto.versicul.illud aut scias. vbi in fine dicit
se credere idem esse dicendum in medicis rema-
nentibus ad curandum infirmos, quòd habeant
hoc priuilegium,vt ibi per eum.Et istam partem
sequutus est Guilielmus Benedicti in sua repeti.ca
pitul. Raynutius. in verbo,Testamentum primò.
fol.clxxvj.col.j.ver.quartò fallit,si testator.de te-
sta.& hæc opinio est de iure verior, quam tenet
Aegid.Bellamera,in consil.j.fol.viij.col.ij.versic.
quartò quæri potest pro tempore mortalitatis,al-
legans Gaufrid.ita tenere.& respondet ad Bald.&
11 alia in contrarium allegata. † Quid dicendum &
præfatus Franc.de sanct.Nazario in dicto suo tra
cta.de peste,fol.xxij.col.iij.versic.venio ad secun-
dam particulam.Post aliquas prædictorum doct.
pro vtraq; parte adductas opin.pro illis concor-
dandis distinguit,aut pestis non est magna,aut est
magna,& valde sæuit in loco.Et ista sua distinctio
paucis additis mihi placet,quę colligitur ex dictis
Abb.Sicul.in dicto cap.cùm dilecti.de dolo & cõ-
tuma.volentis,quòd vbi aëris corruptio est vehe-
mens in loco,ita quòd verisimiliter ex accessu du-
bitaretur de morte,quòd excusaret quem à compa
ritione.Facit quod ipse not.post Ioan.And.in ca-
pitul.si verò.de iureiuran.& quod not.in cap.quo
rundam.lxxiiij.distinctio.& per Hostien.in summa
titul.de clericis non residentibus.§.final.in fine.&
Henri.Bohic.in capit.quoniam frequenter.vt lite
non contest.quòd vbi aër est infirmus & pestifer,
potest beneficiatus se absentare à beneficio,nec de
bet procedi ad priuationem, sed debet expectari
quousque cessauerit impedimentum pestis.Et pro
hoc bonus textus in clemen.ne in agro.§.sanc.in
ij.iuncta glos.in verbo rationabili.de stat.mona-
chorum.Aut ergo pestis non est magna in loco,
& tunc non valeat,nisi in eo interuenerint septem
testes:& ita procedit secunda opinio.& sic debet
intelligi secundum eum text.in dicta l.casus.Et ge
neraliter omnia alia iura loquentia de specialitate
pestis,de peste notabili,quia leuis contagio non
excusat,secundum Abba.Sicul.& docto.s̃. in lo-
cis.allegat.& Cardinal.Alexand.in cap. peruenit.
xviij.distinc.Et pro hoc facit secundum episcopũ
de sancto Nazario,quia leuicula febris non facit
seruum morbosum.l.j.§.proinde leuis.ff.de edili.
edict.nec leuis aut vetus quartana,vt ibi,non ex-
cusat à contumacia.l.quæsitum.ff.de re iudic.& se-
cundum istam partem fuit iudicatum in fauorem
Ioan.le Gendre,contra Ioannem Amyl in ipsa cu
ria procuratorem:quia pestis non erat in ciuitate
magna,& curia tunc sedebat.& latum arrestũ die
xvij.Martij,Anno domini M. D. X X V. Et
hoc verum, nisi testamentum esset inter liberos,
quia tunc valet coram duobus testibus quocunq;
factum tempore.dicto §. ex imperfecto. vt s̃. di-
ctum est.Aut pestis est magna,& valde sæuit in lo-
co.& tunc secundum eum sumus in terris ecclesiæ,
& tunc sufficiunt duo testes cum parochiali cura-
to,etiam tempore sanitatis.cap.cùm esses.de testa-
men.& ista est communis ibi opinio canonistarũ,
quamuis aliqui contradicant, secundum Philip.
Corn.in consilio xxxj.volumine ij.& in consilio
cxlix. in litera A,& B.eodem libr.& in consilio
clxviij.in litera A,etiam eodem volu.& in consil.
lxxvij.volumi.j.& in consilio cclxj.in litera H.li-
bro ij.& Franc.de Zaba.consilio lxxiij.vbi con-
suluit contra testamentum receptum per rectorem
cum vno teste,quod factum erat per quandam do
minam tempore pestis in portu Gruario de tem-
porali ecclesiæ existente:& idem in casu dicti Ber-
tran.de Carpent.in dicto consilio ccxij.vel requi-
runtur quatuor testes cum rectore,secundum Ab-
batem Sicul.& Barba.in dicto capitu.cùm esses.&
Ioan.Calder.in consilio viij.titul. de testamen. &
Ludo.de Rosa.in dicta Authenti.similiter.& Ale-
xan.in consilijs suprà allegatis.& in consi.clxxvj.
columna penultima,circa principium.versic.po-
test etiam ex alio capite.libr.v.quæ incidit in pri-
mam partem,vt inquit de Zaba.validior est vox
duorum testium,quàm vnius quantumcunq; au-
torisabilis personæ.l.iurisiurandi.C.de testibus.&
capit.cùm à nobis.capit.licet ex quadam.& cap.li-
cet vniuersis.de testi.& amplè Philippus Corn.in
dicto consilio cclxj.in litera H.Et videtur necessa
rium quòd fiat per parochialem rectorem seu vi-
carium perpetuum, & non profectò per alium
presbyterum etiam habentem commissionem ad
id faciendum per ipsum curatum concessam,vt vo
luit Philippus Corn.in dicto consilio lxxvij.in li-
tera G,libr.j.quoniam licet videatur eadem ratio
de commisso & committente,quod tamen secun-
dum eum negatur:quia à paritate rationis non fit
extensio in correctiuis,& maximè cùm non sit de-
scripta dicta ratio in ipsa decretali,vt ibi per eum
cum versicul.sequenti.Et pro hoc facit quod dicit
Alber.de Rosa.in l.ij.columna j.versic.dubitatum
fuit.C.de officio eius qui vicem alterius. quòd in
curia Romana fuit dubitatum tempore quo Ioan.
xxij.fecit extrauagantem execrabilis super plura-
litate beneficiorum,vtrum vicem gerens alterius
in beneficio curato diceretur curam habere:& de-
terminatum fuit quòd non,quia cura est insepa-
rabilis à persona sicut actiones directæ.l.ij.ff.pro
socio.vt ibi latius per eum.& istud tenet And.Bar
ba.in dicto capit.cùm esses.columna j.versi.Not.
quòd ad validitatem testamenti.vt ibi per eum.&
idem Abbas Sicul.in capit.j.columna j.versicu.Et
faciunt hæc ad quæstionem.de rapto.& And.Bar-
ba.in capit.postulasti.numero xviij.de foro com-
peten.Et idem sensit Bertrand.de Carpent.consi-
lio xxxiiij. numero xj. volumine j. nouiter im-
presso, dicens valere testamentum per notarium
simplum tempore pestis, prout fuit in casu no-
stro, quia in præsentia commisi per rectorem
ad confitendum seu audiendum peste percussos
coram quinque testibus, quorum duæ erant

ei nullum est asignatum territorium, licet sint sibi
asignati homines, id est, personæ scholarium, cum
alijs per ipsos alleg. nec putat Bal. doctorem posse
scholares personaliter sua autoritate capere, sed ad
superiorē seu ordinariū iudicem recurrere. & idem
Cardi. ibi, & Lupus in repet. cap. per vestras. folio
lxxxij. col. j. nume. xxvj. & Hierony. Cagno. in l. ij.
fo. xxij. nume. xc. cum duobus seq. ff. de orig. iuris.
quamuis Zasius ibi, velit contrariū, scilicet docto-
rem non ordinarium, sed innominatū esse. Sed pri-
mum tenuit idem Bal. in l. episcopali. C. de episc. &
cleri. & Alex. in l. iubere. & etiam Purpura. nu. xxix.
de iurisditio. om. iudi. & Bal. in sua criminum praxi
quæst. j. col. j. versic. Item si est in loco sui territorij,
quia iurisditio territorij separabilis ciuitatis, & ad
dominum pertinet diuidere & vnire. l. si eadē. ff. de
offi. asses. cum not. in l. j. C. de metrop. Berito. lib. xj.
ac ad eum spectat asignare territoria, & eius perti-
nentias, vt tenet Innocen. in cap. cùm ad sedem. de
restit. spol. quem sequitur Bald. consil. cclxxvij. col.
penult. vers. Deo gratias nostro. volu. iij. quamuis
loquatur in imperatore, tamen idē videtur de con-
suet. regni in alio dominio iurisditionem habente.
& idem in cap. j. §. prȩterea ducatus. col. ij. de prohi.
feud. alie. per Fede. dicens iurisditionem posse diui-
di per species, capitula, gradus, & regiones. Et idem
Albertus Brunus consi. xciij. col. ij. post medium. &
latius Fran. de Curte antiq. consi. lxix. Item, vt in-
quit Oldr. consil. clxxvj. factum tale est: in vertice
cuiusdam montis. vers. Ad secundam quæstio. vide-
tur appellatione territorij, & districtus propriè ta-
les non contineri, quia ista verba sonant superiori-
tatem coertionis, dicta l. pupillus. §. territorium. &
cap. licet causam. de probat. proprietatis verò ap-
pellatio dicit dominium nudum à formali vsufru-
ctu separatum. l. proprietatis. C. de probat. & idem
Alber. de Rosat. in l. Imperium. nume. xxvij. versic.
Item quæro vtrum recognoscens castrum ibi, item
pro hoc, quia castrum, territoriū, & iurisditio sunt
diuersa nomina, & non idem. l. idem codicilli. C. de
codicil. vnde in isto casu nostro viso cōtractu ven-
ditionis census & redditus cum pacto de retrouen-
dendo, videtur iurisditionem personæ, & non loco
concessam fuisse, vt voluit Bar. in præalleg. consil.
17 clxxxix. col. ij. in princi. vers. † In casu igitur nostro.
dicens, aut quis allegat habere iurisditionem & im-
perium in aliquo castro, aut loco ex concesione,
aut priuilegio principis, aut alterius concedentis.
Et tunc verba priuilegij sunt clara, quòd princeps
concesit personæ vel loco: & stamus certo. Si ve-
rò verba sunt dubia, & ipse interpretatur fuisse con
cessam personis, cùm per eorum fidē & industriam
illam concess. rat. l. j. ff. de officio præfect. præto. &
persona fuit causa priuilegij: ergo personis cōces-
sum. l. in omnibus causis. ff. de regul. iur. Et pro hoc
in specie allegat l. pater filiæ. ff. de seruit. leg. vbi ius
quod potest concedi rei & personæ in dubio vide-
tur esse cōcessum personæ: sic. ff. de legat. j. apud Iu-
lianum. §. si quis alicui. licet gl. videatur hoc intelli-
gere verum, si agatur à concedente, quòd sit perso-
nale, quasi dicat prȩsumitur beneficium reale. l. for-
mam. §. quanquàm. & quod ibi not. ff. de censib. ta-
men debet intelligi, secundum Bart. quòd cōcedens
videtur hoc in dubio agere: & ita intelligebat ibi
Oldr. per dict. l. in omnibus. de reg. iur. & ita dicit se
18 tenere, † quòd in dubio videtur cōcessum personæ,
& sic tenet Decius in dict. l. in omnibus. nu. iij. Pet.
de Anchar. in regula, priuilegium. de reg. iur. lib. vj.
col. ij. vers. In tertio casu. & ibi Phil. Fran. col. j. in fi.
Sed secundum Ange. consi. cxvij. incip. An canoni-
ca. col. j. versic. Præterea ista canonica iurisditio est
realis, & in omnes personas datur: quia solo cohæ
ret, dicta l. fi. vbi & apud quem cogni. vnde cōcessa
iurisditione videtur omnis iurisditio & nomen ge-
neris, ac omnes redditus causarum ciuiliū & crimi-
nalium concessi videntur, vt dicit Bald. in l. fin. in
j. lect. col. j. vers. Item not. ꝙ si princeps. ff. de consti.
principū. & Ioan. Fab. in §. item si quis. versi. Quid
ergo si quis habens redditus. instit. de rerum diuis.
volens ꝙ vendens redditus portantes dominium,
& eos asignet, transferat dominiū in emptorem,
qui erit dominus feudorum super quibus asignati
sunt, si missus fuerit in possesionē. Tum iurisditio
est in patrimonio, & fructu sicut alij redditus, clem.
statutum. & ibi Cardi. & Bonifa. de Vital. de elect.
& Pet. Iaco. de Aurelia in sua Praxi, tit. de succes. re-
gni Fran. col. vlt. vers. Sed dico, quòd iurisditiones
sunt hodie in patrimonio nostro, sicut asinus in pa
trimonio rustici, vt ibi. Et isti fructus tribunales
vel sigilli dicuntur euitales, qui percipiuntur ex cō-
suet. vel statuto, vt dicit Bal. in cap. sicut. col. j. vers.
Quartò quæro. ibi, considera ꝙ fructuū. de cohabi.
cleri. & mulie. quod est notandum pro dominis: &
not. Doct. in l. diuortio. & in l. fi. & ibi Bal. ff. solut.
matr. & in l. fi. de fruct. & lit. expen. & Paris de Pu-
teo in Syndic. in verbo, pœna. cap. iuxta prædicta.
ante fi. vers. Et ideo cùm successor, & certum est iu-
risditionem, ius decimæ, & alia iura incorporalia
posse sine possesione in feudū dari & concedi, cum
non posideantur, vt per Bal. in cap. j. in prin. col. ij.
versic. Sed quæritur quid in iurisditione. de cōsuet.
recti feud. Sed nō sic in castro, cum iurisditione con
cesso, quia tunc iurisditionis possesio non acqui-
ritur sine apprehensione territorij. Et sic secundum
eum necesse est prius de ipso castro, & territorio fiat
corporalis inuestitura, tanquam de principaliori &
fundamento iurisditionis, dicta l. final. vbi & apud
quem cognit. restit. Et si emptor valeat iurisditio-
nem exercere, non tamen iura leuare pædagiorum,
quæ debentur iure & ratione castri & territorij, vt
voluit Paul. de Castr. consi. lxiij. inchoante, Quòd
dicti redditus. versic. Tertium patet. & vers. Sextum
& vltimum. volum. ij. Tum quia redditus asigna-
tus super aliqua re verisimiliter duratura seu perpe
tua, cēsetur & habetur pro re immobili data, vt vo
lunt Barbat. consi. xxij. col. iij. post prin. vsq; ad fin.
volu. iij. Sed hic est facta asignatio in perpetuum
ad tempus, quia cum facultate recobrij, seu pacto
de retrouendēdo: tamen finito ruperij tēpore trās-
latum fuit dominiū, vt suprà dixi, quæst. lv. exord.
Dominus de Alebreto. in fin. & in quæstio. cxxxv.
incip. Et per prædicta videtur soluta. col. iij.

Summæ.

1 Testes in testamento quando septē, aut octo requi-
rantur.
2 Testamentum in quibus casibus valeat cum mino-
ri numero testium. & nume. 3. 4. & 5.
6 Consuetudo conficiendi testamenta coram quinq;,
aut paucioribus testibus, an valeat.
7 Pestis tempore testamentum valet cum pauco nu-
mero testium. & nume. 9. 10. & 11.
8 Tempus guerræ & mortalitatis æquiparantur.
12 Testamentum tempore pestis cum paucis testibus
factum, an si sanetur æger valeat.

Quæstio CCXXVIII.

Testamentum tempore

pestis factū cum quinque testibus masculis vel fœ-
minis, aut alio minori testium numero, an valeat.

Decisio.

CHRISTI Benedicti,
ac intemeratæ, & glorio-
sæ perpetuæ virginis Ma
riæ eius piȩ genitricis no-
minibus inuocatis, Amē.
1 † Prȩsuppono illud quod
dicit glos. in §. fin. instit. de
testa. quòd in testamento
siue in scriptis seu sine scri
ptis, & per nuncupationem condito regulariter re-
quiruntur septem testes, vt seruatur Parisijs de con
suet. vt habetur lib. consuet. titul. de testa. §. xcvj. &
dixi in §. j. eod. tit. lib. consuet. Biturig. §. fi. instit. de
testa. & l. hæredes palam. in princ. ff. eod. tit. & l. hac
consultissima. in prin. & §. per nuncupationem. C.
eod. ti. Sed si solenne fiat & testator scribere nesciat,
tunc octo testes requiruntur, vt ibi. Et idem in testa
mento cæci. l. hac cōsultissima. C. qui testa. face. po.
2 † Hoc fallit primò in testamento militis in expedi-
tione belli degentis, & illud scribentis quod valeat
sine aliquo teste, aut si est sub tētorio, duo testes, vt
instit. de testa. milit. in princi. & l. Lucius. ff. eod. & l.
milites. C. eod. tit. si verò est in ciuitate requiruntur
septem testes, sicut in testamento pagani. l. penult.
3 C. eod. tit. & instit. eod. tit. in princ. † Secundò fallit
in testamento coram Imperatore, aut rege Franciæ
facto, aut insinuato, dum tamē hoc probetur, quòd
valet sine alio teste. l. omnium. C. de testam. ratio est
quia nō est præsumendum Imperatorem vel regem
Franciæ solum incedere cum duobus tantū. & pro
hoc dicit Bald. in l. sancimus. in princip. colum. ij.
versicul. Ibi imperiales. C. de donationibus. quòd
hodie inductum est, quòd in bullis Papæ, & literis
Episcoporū nunquàm apponuntur testes, quia tot
proceres coram eis semper esse præsumuntur, quòd
nihil occultè coram eis fieri potest. & sequitur Mar-
cus Anto. Bauerius in §. fin. nu. xv. insti. de testa. ta-
men literæ collationis beneficiorum sine testibus
in prȩiudicium apostolici non faciunt fidem, vt te-
net Rota decis. xxij. in nouis de quæstio. per Abb.
Feli. Andr. Barbat. & Deciū in cap. post cesionem.
de probat. & glos. in tit. de subla. cle. licte. in verbo,
quibuscunq;. col. ij. in fi. & in verbo, testes. & ita plu
ries conclusum fuit in curia, & idem est in ipso Im-
peratore testante, vt infrà dicam. Et idem si coram
quocūq; iudice aut magistratu, si in actis redigatur,
dicta l. omnium. & l. sancimus. eodem. & Bald. in l.
pacta nouissima. & ibi Iacob. de sancto Georgio.
nume. ix. C. de pact. vel si in præsentia episcopi, vel
eius officialis, vt est de consuetudine in regno Na-
uarræ, vt refert Bonifacius de Vital. in clemen. sæ-
pe. §. si tamen. nu. xij. de verborum signific. Et idem
dico si fiat corā regina, aut alia principissa sicut co-
ram principe, vt voluit Bal. consi. ccciij. factum ta-
le est: domina Auerana. col. ij. post prin. vers. Et di
cendum est. volu. j. arg. dictȩ l. omnium. & aliorum
iurium. Nam si princeps in territorio suo vices Cæ
saris gerit: ergo & principissa Augusta, quæ eadem
priuilegia habet. l. principis. ff. de legi. Item ipsa se-
cundum eum omnē magistratum sub se cum auto-
ritate præcellit, sicut olim dicebatur de comitissa
Matilda, vt not. in l. fi. C. de arbit. ergo eodem mo
do, imò multò magis debet valere factum corā ea-
4 dem domina. † Tertiò fallit in testamēto inter libe-
ros facto, in quo sufficiūt duo testes masculi vel fœ
minȩ, dicta l. hac cōsultissima. §. ex imperfecto. cum
authen. quod sine. iuncta gl. ibi, & l. fi. C. fami. ercis.
& alibi dixi. Et idem quando quis testatur ad pias
causas. cap. relatum. de testa. vt infrà de istis duobus
vltimis casibus dicam. Item fallit quandoq; ex pri-
uilegio tres, aut consuetudine duo, vel aut quatuor
tantùm testes requiruntur. l. si non speciale. & ibi
Ludo. Bolog. in secundis interpreta. post Alexā. &
5 Iaso. C. de testa. † Vltimò etiam fallit in testamento
rustici ruri cōmorātis, in quo sufficiunt quinq;. l. fi.
6 eod. tit. † Et ibi vide Alber. de Rosat. Phil. Corneū,
Paul. de Castr. & Moder. an valeat cōsuetudo, quòd
coram quinq;, aut minori numero testiū quis pos-
sit facere testamentū, vt est Venetijs, secundū ipsos
& Feli. in cap. ij. col. iiij. in prin. versic. Vltimò pro-
pter istam conclusionem. de probatio. cum alijs per
eum alleg. & Roch. de Curt. in cap. fi. fo. xvij. col. ij.
vers. Quarto infertur. & Marcus Anto. Bauerius. §.
fin. nume. xxij. institu. de testa. & in ciuitate Lucanȩ,
vt dicit Io. de Imol. consi. cxiiij. colum. ij. ante fin. &
Tholosæ, vt refert Bonifa. de Vital. in dicta clemē.
sæpe. §. si tamen. nume. xij. de verb. signi. fol. ccxlv.
Et idem si in terris ecclesiæ, vt voluit Cald. consil.
vij. incip. Testato. de tēporali iurisditione ecclesiæ
titul. de testa. & Ioan. Fab. in l. si vnus. C. de testa. &
Ludoui. de Ro. in repet. authent. similiter. in xxxiiij.
speciali piæ causæ. C. ad l. Falc. & Bertr. de Carpen.
consi. xcix. exord. Notorium est, ꝙ Auenionensis
ciuitas parte iij. & Ioan. Rubeus. nu. xvij. ff. de testa.
& amplè Alber. de Ros. in j. parte statut. quæst. xlvj.
col. ij. versi. Modo tangamus, vbi post argumenta-

tionem ad vtranq; partem & solutionẽ, dicit quòd quicquid sit de iure, cõmuniter vbiq; seruatur, quòd statuta & consuetudines circa testam. tam circa grauia, quàm circa leuia valeant, & seruentur. Et idem tenet in l.iij.ff.de testa. vbi dicit Moder. cõmuniter ita tenere, quia cùm solennitas testamentorum introducta sit de iure ciuili, quæ alio iure ciuili tolli potest.§.quod autẽ.insti.de leg.agna.tutel. Et idem tenent in dicta l.iij. Andr.de Pisis, Cyn.Bart. Bald. Angel.& Paul.de Castr.& Bart.in l.j.C.de summa Trinit.quos sequitur sing.Fran.de Are.in dict.l.iij. col.j.& in dicta l.j.de summa Trinit.col.viij.versic. Circa tertiam quæst.& ibi Iason col.vj.vers. Tertia principalis quæst.in lect.ij & idem Bar.Bal.Sali.& Alexã.in dicta l.si non speciali.& ista est vera & cõmunis sententia, quòd per statutum, aut cõsuetudinem ciuitatis etiam recognoscentis superiorem potest diminui solẽnitas numeri testium in testamẽtis. & idem Alex.in cõsi.xlj.col.ij.vers. Quintò quia in dicto testamẽto.libr.j.& Spec.in tit.de instru.edict. §.compendiosè. col.v.vers. Sed nunquid de cõsuet. Et hanc tenet Ang.in consi.cxxvj.incip. Testamẽti factio.& Paul.de Castr. consil.ccclxvj.incip. Viso volu.antiq.& Marcus Anto.Bauerius.post Angel. Aret.in dicto §.fi.col.v.vers.In eadem.ibi, in l.si nõ speciali.nu.xviij.insti.de testa.nu.xviij.amplè disputat, quamuis Iac.de Are.in dicta l.iij.de testa.secundum Bar.Alber.de Rosat.& Doct. s.alleg.ibi, velit contrarium per tex.in dicta l.fi.de testa.& ipsum ibi sequitur Ioan.Fab.& pariter Ioan.And.in addi.ad Spec.in dicto §.cõpendiosè.ver.Sed nunquid. volens tamen quòd in testamentis stetur consuetudini alicuius progeniei, quod est not.dignum, & per cõsequens si aliqua magnifica cassata consueuit certo modo testari, quòd stabitur tali cõsuetudini, quod dictum reputant sing.Angel.& Ioan.de Imol.in dicta l.iij.de testa.& Andr.Barb.in cap.ij.col.vij.post princip.de probat.& Guido Papæ in consil.cxxxj. nu.vj.vsq; ad nu.vij.& dixi s.quæst.cxv.Gaillardus de duro forti.ante fi.Et istam opi.Iac.de Are.tenuit Oldr.de Laude consi.ccxlviij.versic. Ad secundam quæst.& sentit Bal.consil.clxiij.cum seq. vol.iiij.& Anto.de Butr.& Abb.Sicul.in dicto c.ij.de proba. & Ioan.de Imol.in dicta l.iij.de testa.& And.Barb. in dicto cap.ij.col.viij.circa medium.vers.Sed quæstio nostra est.nu.x.sed ibi opi. Bar.tanquam cõmunem sequuntur Fran.de Are.& Phil.Decius.col.ix. versic.Venio ad tertium dubium.& Angel.consil. lxxxviij.incip. Item statuimus. & in consi.ccxxxiij. incip.Per pactũ. vbi ait ita in scholis teneri ac practicari in palatijs.& Pet.de Ferrarijs in sua Praxi ti. forma libel.quo petitur hęred.ex testamẽto.in verbo, valatum. col.ij.versic. Pro declaratione autem prædictorum. & idem Petr.Rauen.in suo aureo alphabeto, in ver.testamentũ.in prin. Ideo ab ista cõ-
7 muni opi.non est discedendũ.†Hoc habito videtur idem esse in testamento illius, qui peste erat percussus, sicut in testamento rustici, quòd valeat coram quinq; testibus factum, vt tenuit Bald.post Nicol. de Matthe.in dicta l.fi.argumen. illius de testamen. volentes, quòd si quis esset in loco pestifero vel in carcere tyranni, vbi non posset habere copiam testium, quòd possit facere testamentum cum quinq; testibus.& idem dicit Bal.de eo qui est in castro, ad quod non patebat accessus, vt ipse tenet in consil. cclxxxv. cuius initium, si quis iuris ciuilis. libr.iij. pro quo Francis.de Nazario dictus de Ripa in suo tract.de peste.fo.xxij.colum.iij.versic.Venio ad secundam particulam.allegat tex.in l.si quis dolo.in princip.ff.si quis aliquem testa.prohib. & idem dicit Marti.Lauden.in tractatu de castella.§.xxvij.Et vltra adduco quod dicit Bald.in l.sancimus. col.ij. versic.Ibi, exceptis. cum versi.seq. recordor, quòd Bartol, C.de donatio.vbi refert Bartol.& Fran.de Pisis consuluisse, valere testamentum, quod fecerat quidam de Vrsinis, in quodam suo castro, in quo ipse habebat merum & mixtum imperiũ, & omnimodam iurisditionem, licet careret solennitatibus iuris, & illud dicat esse validum, cum alijs per Alex. in addi.allegat.& per Philippus Corn.in consil.cc. in litera C. vol.j.& idem Iason in dicta l.omnium. colum.penult. post medium.versic. Ad idem facit illud.& Sozin.in consi.lxxxv.nume.v. & nume.ix. volu.iiij.& Paul.de Castr.in l.si quis imperatorem. C.qui testamen.facere possunt. vbi idem tenet valere testamentum principis sine iuris solẽnitate, sicut præsentia eius reddit testamentũ alterius solenne, dicta l.omnium. vt suprà dictum est, ita & fortius proprium suum testamentũ. pro quo dicit Ioã. Fab.instit.de fideicom.hæredi.in princip.per illum tex.ibi, vel quia per ipsius salutem rogatus quis diceretur, vt ob insignem quorundã &c. quòd princeps potest vltra iuris communis dispositionem in eo, quòd suam tangit personam facere valere, quod aliâs non valeret: facit quod in simili dicit Bal.cõsi. ccxxxij.recolo me consuluisse.volum.iij.quòd licet miles non possit donare cõcubinæ, l.ij.C.de dona. inter virum & vxo.& l.miles. §.mulier. ff.de testa. milit. tamen princeps hoc potest facere: quia derogare videtur iuri, vt ibi vide in prin.qui dicet ausus nõ fuisse nisi dicere contrariũ: ne, vt inquit, odium tam concubinarum, quàm filiorum incurret: & frustra niti, nec aliud se fatigando & odium generare, quod extrema demẽtia est.& idẽ dicit cõsi.ccxxxvij. ad euidentiam præmitto, quòd cõcubinatus. col.j. eod.volu.iij. quem sequitur Doctor palatios, aliâs Ioan.Lupus in repet.rubr. de donatio.inter virum & vxorem.fo.xx.colum.ij.versic. Ex quo infertur. vbi etiam dicit habere locũ in magnatibus. allega. Oldr.consilio ccxxxj. hinc est, quòd dicit Angel.in authen.de non alie. §.quod autem. peregrinos pro indulgentijs Romam euntes posse in itinere descendentes testari corã duobus testibus, quia plures haberi non possunt: quia si milites in expeditione degentes possint coram duobus testibus testari tanto magis debent esse in peregrinatione ad salutẽ animæ, & ad seruitiũ Dei, cùm Deus sit superior princeps principum in re publica, Authenti.quomodo oportet Episcopos. Et nõ solùm in peregrinis Roma.sed etiam in omnibus similibus, vt de euntibus

ad

ad sanctum Iaco.vel ad nostram dominam Aniciẽn.seu depodio, vt voluit Angel.in Authentic. peregrini.C.communia de successi.& Paul.de Castr.in l.nutritoribus.eodem titulo.& Sozin.in dicto cõsilio Dcccliiij.volumine iiij.quod not.quia sæpe contingit.& Marcus Anto. Bauerius in dicto §.final. numero xxix. de testamentis. Et opin. Bald.quòd sufficiant quinq; testes in dicta l.finali sequitur ibi Salic.& amplè Iason, qui dicit quòd si haberet consulere, pro ista parte cõsuleret.& idem Rapha.Cuma.post Angel.in l.conficiuntur.§.codicilli.ff.de iure codicillorum.vbi dicit hanc partem esse æquiorem.& idem Flor.de sancto Petro, in dicta l.milites.de testamento militis.& Angel. Aret.in dicto §.fina.versi.in eadem glos.in fin.institut.de testamentis.licet Bauerius ibi nihil concludat.& idem Angel.Aret. in tract.suo de testam. in verb.nuncupatiuum.in fine.dicens idem velle Bar.in l.j.ff.de bono.posses.ex testa.mili.istud esse æquum, inducendo l.casus.C.de testa.& idem ibi Alexand.in addi.sed & Christoforus Porcus insti. de testamen.milit.§.j.dicens, quòd pestiferatus possit etiam testari cum duobus testibus etiam non rogatis. Et ista fuit opinio Flo.vbi s.& etiam sanum existentem in loco contagioso posse testari cum duobus testibus rogatis. Si verò extra locum epidimię, tunc teneatur iure communi testari, & istam opinionem tenet Geraldus Mulere in addi.ad Roland.in tract. florum vltimarum voluntatum.titul.de testibus in testamento adhibendis.in j.addi.& Guido Papæ in quæstione cccccxliij.in fine. dicens se vidisse ita seruari in testamento in rure vel alibi tempore pestis condito, vbi non reperitur copia testium: quibus casibus talia testamenta coram curato & duobus testibus facta vidit in iudicijs tolerari & iudicari iuxta dispositionem capitul.cùm esses.de testamentis. Et idem Abbas Sicul.& Andr.Barba.in dicto capitul.cùm esses.columna vij.versicul. Et inquantum dominus Abb. dicit.cum sequenti colum.& idem Barba.consilio lxxxvij.columna ij.versic. præmitto etiam.volu. iiij.vbi confirmat pluribus dictis Angel. & aliorum.& idem Petr.Rauenna in suo alphabeto aureo in verb.testamentum.colum.ij.in fin.versicul. an valeat testamentum. Et secundum hanc tertiam opi.fuit iudicatum, vt j.dicam. Sed in primam videtur inclinare partem Sozi.in consi.lxxxiij. col.j. versicul.& hoc maximè ex quo tale testamentum fuit conditum tempore pestis.volumine j.& Hippoly.de Marsil.in l.j.§. præterea. columna xix.in fin.versicul.facit etiam, nam licet.ff.de quæstionibus.vbi plura adduxit pro hac parte.& in fin.colum.xxj.versic.sed vltra prædicta.circa hanc materiam se refert ad quoddam suum consilium incipientem, vocem meam exaudi. Et idem Iason in dicta l.fina.& Franciscus de sancto Nazario in dicto tractatu de peste, loco suprà allegato. & Alexander in l.scriniarios.columna ij.versic.in glos. finali.C.de testamento militis.licet non figat pedem, quia se remittit ad Angelum in dicta l.conficiuntur.§.codicilli.& ad per eum dicta in dicta l. finali.vbi tenet contrarium.& in alijs locis infrà allegandis.& idem dicit in additio.ad Bartol.in dicta l.j.de bonorum possesio.ex testamen.milit.& in hanc sententiam videtur inclinare Benedictus Capra, consilio cxiiij.versicul.circa secundum dubium.tamen non est (vt inquit) sine dubio: quia in casu suo testamentum fuerat factum in rure tempore mortalitatis, & inter liberos. Sed tunc quando fit inter liberos, non est dubium quin valeat, quocunq; loco aut tempore fiat etiam cum duobus maribus aut fœminis, dicto §.ex imperfecto. cum sua Authentic.iuncta glos.de testamentis. & vt suprà dixi, & latius suprà in quæstione cxxiiij. incipien. Ex processu moto & pendente in curia inter Ludouicum Bruet.& vltra ibi allegata, vide Petrum de Ferra. in sua Praxi, titul. forum. libr. quo petitur hæreditas ex testamento.in verb.vallatum. columna ij. in principio. & Alexander in consilio infra allegato.& Franciscus Curt.in consil.lxxiij.columna xvij. Et mouentur doctores tenentes hanc partem, ar.dictæ l.j.de bonorum pos-
8 sessio.ex testamento milit. † quia tempus guerræ, & tempus mortalitatis æquiparantur, vt dicit ibi Bartol.& in l.naturaliter. columna penultima.ff. de vsucap.& Baldus in l.cùm notissimi.§. imò. C. de præsciptione xxx.annorum.& Abbas Sicul.in capitul.cùm dilecti.de dolo & contumacia.& in capitul.ex transmissa.& ibi per omnes.de præscript. & in l.de ætate.ff.ad Trebellianum. & in l. ij. §. si quis in iudicio.& §.quod dicimus.ff.si quis caut. & Abbas Sicul.consilio xciiij.cuius initium est in quæstione hæredum.columna penultima, volumine ij. Sed existens in guerra seu bello potest testari coram duobus.dicta l.Lucius. & l.finali. ff. de testamento militis.vt suprà dictum est in præsuppositione. Ergo idem dicendum, quando quis testatur tempore pestis, quia illo tempore dicitur esse bellum inter deum & homines, vt dicit Bartolus in dicta l.j.& dicta l. naturaliter. cum alijs latius per Iasonem & Marcum Antonium de Bauerio, in locis suprà allegatis, adducentes plura dicta Angel.pro hac parte, pro qua facit textus in capitul. negotiatorem.lxxxviij. distinctione. quòd locum pestis quis licitè fugit.& l.si prædium.C. de edili. actio.Bartolus in l.de pupillo. §. si quis riuos.& ibi moder.ff.de noui operis nũtiatione.Baldus in capitul.ex parte.de appellatio.& textus in capitul. j.in verbo, pestis.& ibi glos.de autoritate sacri concil.& glos. in capitulo j.§.excepto hostilitatis casu.in verbo, Impediti.de pacificis possessoribus.in pragmatica sanctione.licet hæc argumentatio in parte & non in totum sit vera, quoniam miles vltra periculum mortis, in quo se exponit pro re publica pugnat, quod non facit pauper remanens tempore pestis in loco pestifero, vt infrà dicam de medico vel alio iudice, aut capitaneo pro re publica gubernanda in ciuitate relicto. Et istam opinionem sequutus est Philippus Decius consilio cclxxxiiij.viso puncto, & diligenter consideratis,

mulieres, in quo casu secundum Alex. Barba. & alios s. alleg. requiritur ꝙ sint masculi: q̃uis Iason in dicta l. fina. de testa. teneat contrarium. & de Ripa in dicto tract. de peste. xliiij. col. ij. versic. tertiò quæro. Sed ego multum dubito de hoc dicto, quia tempore pestis pauci reperiuntur curati seu rectores qui regant eorum curam, sed habent suos firmarios vicarios, qui ab episcopo habent regimen ecclesiæ, quod sufficere videtur. Quoniam etiam sufficit ꝙ tempore testamenti presbyter esset rector, licet tempore mortis testatoris non esset amplius: vt voluit Philip. Cor. in consil. liij. in fi. ver. vel ponamus. vol. iiij. vnde in hoc casu duo masculi cum rectore aut alio presbytero ad hoc commisso sufficiunt. Aut sumus in terris imperij, & tunc secundum de sancto Nazario valet testamentum tempore pestis coram quinq; testibus factum, per tex. in dicta l. fina. de testa. quia tempore pestis vehementis non de facili inueniri neque haberi possunt qui velint accedere ad personas peste infirmas in loco pestifero existentes, maximè illi qui existũt extra ipsum locum pestiferum, & ita tenet Philip. Cor. in consil. cxxxj. in litera C, D, E, vsq; ad literam I, volu. iiij. vbi consuluit valere testamentum factum tempore pestis à muliere sine consensu proximorum consanguineorum, prout requirebat statutũ ciuitatis Anconæ. & idem in dicto consil. liij. in litera B, vsq; ad finẽ consilij. eod. vol. iiij. & Frã. de Ripa in dicto tract. de peste. fol. xxiiij. colum. iiij. ver. tertiò quæro. quamuis Christoforus Porcus in dicto §. j. de testamento milit. & Ioan. Berberij compatriota in suo iuris viatorio, tit. de testa. col. viij. versi. & ex eo quòd frequens ibidem viget pestis &c. velit hoc casu quando percussus peste facit testamentum, sufficere duos vel tres testes cum rectore, quemadmodum in testamento militis in castris facto, cùm sit bellũ cæleste, vt s. in prima parte dictum fuit. Et secundum hanc tertiam opi. fuit iudicatum per curiam ex eo, quòd in ciuitate erat tunc magna pestis vigens: sed non fuit per viam spiritussancti: & latum arrestum die xiij. Februarij, Anno domini M. D. X X X. in fauorem Catherinæ de Lesperance appellatam, & Annam Iehan nomine quo procedit à senescallo Aquitaniæ appellantem. Si verò fiat per alium dicto morbo non infirmum, tunc requiruntur septem testes, & hoc casu procedit secunda pars, nisi fieret in campestris & villagijs siue mettarijs, tali tempore pestis sufficiunt quinq; testes. dicta l. final. de testa. & plenè Sozi. dicto consi. lxxxv. vol. iiij. aliâs secus, si alio tempore sano quis ruri pro tempore existẽs faciat testamentum, tunc septem requiruntur testes, vt s. in princip. secundæ partis dictum est.

12 † Et aduerte quòd si talis peste percussus fecerit testamentum cum quinq; testibus & superuiuat, & periculum pestis euadat, ꝙ tale testamentũ non rumpitur, etiam si ille potuit ad libitum cum numero septem testium reficere, si in eadem voluntate perseuerauit. vt voluit Philip. Cor. in dicto consil. liij. vol. iiij. & Franc. de Ripa vbi s. fol. xxv. col. j. versic. quæro quartò. cum alijs per ipsum allegatis. Et not. ꝙ illi qui tempore pestis aliqua in persona alterius exhibent seruitia, dicuntur singulares amici, & necessariò eis talia seruitia sunt remunerãda & magnifaciẽda ac æstimãda, vt voluit singulariter Andr. Barba. consil. liiij. volumi. ij. per tex. in l. si pater. §. si quis aliquem à latrunculis. ibi, merces enim laboris eximij appellanda est. & ibi glo. ff. de dona. cum alijs similibus per eum allegatis. & glos. in cap. si quis nos. xij. q. ij. quæ dicit ꝙ ille dicitur bene meritus qui aliquod insigne seruitium fecerat. sequitur Alex. consil. lv. col. ij. in princip. vers. & dicitur bene meritus. libr. j. vnde cùm sit remuneratoria, est irreuocabilis per illum text. in dicto §. si quis aliquem à latrunculis. nec per ingratitudinem, secundum glos. ibi. quam sequuntur ibi doct. & Ludo. de Ro. in suo singul. cccccxvj. incipi. donatio reuocatur. Et ideo non obstant consuetud. Burdegaleñ. titu. de testa. & success. artic. lxxv. quia non loquitur in donatione remuneratoria: sed in simplici donatione: licet idem voluerit Alex. in dicto consil. lv. & ita Iason in l. si ita quis. §. ea lege. col. * versic. * ff. de verb. oblig. sequendo Petr. de Ancha. in consil. & sic sentit Barba. in consilio præalleg. liiij. vol. ij. ꝙ habeat etiam locum nisi appareat de meritis & seruitijs, sequendo Ioan. And. in addi. Spec. in rubri. de rebus ecclesiæ non alie. & idem Alexan. consil. xliij. col. j. ver. nec obstat. vol. iiij. Tum etiã quia consuet. loquitur quod non possit in testamẽto tertiam partem bonorum suorum (de qua potest disponere) alicui extraneo existentibus liberis donare, sed inter viuos potest. per tex. in d. l. viuus. & l. viuus libertus donare bene merentibus amicis potest: legare verò nec bene merentibus amicis potest, quò patroni partem minuat. ff. si quid in fraud. patro. tex. in cap. de his. de sepul. sentit Barba. in dicto consil. liiij. Tum quia bona donata sunt cõquęstus & acquisita de quibus quis potest disponere non obstante consuetud. prohibente alienationem: vt volunt domini de Rota, decis. Dcccxlij. incip. consuetudo in antiq. & in collectis per Bernard. de Bisgneto, titul. de pact. decis. ij. & idem Nico. de Vbal. in tract. de succe. ab intestato. in iiij. parte quæstio. vlti. & sentit glos. in capitul. significauit. in verb. non est aliud. & ibi Antoni. de Butr. de donatio. inter virum & vxorem. & Paul. de Castr. consil. clxxij. in casu præsenti. volu. nouorum. & dixi in §. ij. in addit. in verbo, Et intellige. de consuet. matr. Tum quia donatrix quę donationem fecerat sibi vsum fructum retinuerat, sic possessio in donatarium translata fuerat. l. quisquis. & l. si quis argentum. §. si quidem. C. de dona. cum alijs per nos alleg. in §. j. de dona. lib. consuet. Biturig. per quæ fuit decisus processus in curia motus inter magistrum Iaco. Bonnet, à senescallo Aquitaniæ appellantem, & Gregorium pognet & eiusdem vxorem ac filiam inthimatos donatarios.

Summæ.

1 Laudimia an de toto pretio debeantur, si cum domo vel fundo vendantur simul aliæ res mobiles. & nume. 2. & 3.

Quæst

Quæstio CCXXIX.

Aliquis vẽdidit domum

cum mobilibus, aut fundum cum fructibus, vno tantùm pretio, an debeantur laudimia pro toto pretio, vel solùm pro valore, & æstimatione domus aut fundi?

Decisio.

CHRISTI Benedicti, ac intemeratæ & gloriosæ virginis Mariæ eius pię genitricis nominibꝰ piè inuocatis, Amen.

1 † Et quo ad fundum cum fructibus venditũ videtur laudimium pro integro pretio esse soluendum, vt tradit Iacob. de Are. in l. qui concubinam. §. si fundum. per illum tex. ibi, quia idem pretium ad totam causam fundi pertinet. ff. de leg. iij. & glo. ibi exponit tam ad fundum q̃ ad fructus. & per tex. in l. fi. §. non solùm. ff. quæ in fraud. credi. & idem Guido Papæ in singul. ccccxcij. ver. si venditur fundus. quoniã fundo vendito fructus solo cohęrẽtes veniunt in venditione, cùm sint vna res cum fundo, & pars eiusdem, vt ibi, & l. fructus pendentes. & ibi Alber. & l. solùm. ff. de rei vendi. & l. Iulianus. §. si fructibus.

2 ff. de acti. empt. & ven. † Et idem videtur dicẽdum in domo cum vtẽsilibus & alijs rebus mobilibus in ea existentibus vno pretio vendita, si talia parietibus affixa fuerint, vel vt ibi perpetuò essent, licet affixæ non essent in l. cætera. §. hoc senatusconsultum. in ij. & ibi Alber. post Dy. & Iacob. de Are. & in §. sed si parauerit. ff. de leg. j. & dicta l. Iulianus. §. fi. cum ll. seq. vsq; ad l. fundi. inclusiuè. secus videtur in alijs vtensilibus & mobilibus non affixis nec perpetuò annexis, quia cùm non sint pars domus, pretium illorum mobilium debet deduci, prout vidi in quadam causa mota inter syndicum ecclesiæ sancti Seuerini Burdegaleñ. laudimia ex domo cum mobilibus vendita petentem solum secundum æstimationem domus & non mobilium, contra Ioannem Mulet emptorem, & de vtensilibus domus. & ita de consuet. Aurelianeñ. habetur, vt in tit. de trahen. ven. cap. xxiiij. & ibi Pirrus, & de ipsis facit tex. mentionem in l. quæsitum. §. sed si fundus. ff. de fundo instruct. legato. & ibi Alber. allegat alium text. in l. ij. ff. de nundi. & in l. eos. C. de decurio. lib. x. Quod verbum dicit esse nullum in vsu Pergamensium. & facit quod dixi in consil. incipien. Iaquelina du Molin. & per Alber. in dicta l. fructus pendentes. dicentem solum esse partem fundi. dicta l. solum. & pariter aream esse partem insulæ. l. qui res. §. aream. ff. de solut. & similiter villam esse partem fundi. Et quid fundi appellatione contineatur, vide text. in l. cùm fundus. de fund. instruct. lega. in l. fundi. ff. de actio. empt. & vendit. & aqua viua, quæ oritur in fundo est pars fundi. l. is qui in puteum. circa principium. ff. quod vi aut clam. & vsufructus est etiam pars dominij fundi. l. iiij. ff. de vsufruct. Quia qui promittit dare fundum videtur promittere cum vsufructu. l. si à reo. §. si reo. ff. de fideius. & ostium domus est etiam pars domus. dicta l. cætera. §. hoc senatus. versicul. item non prohibetur. ibi, ostijs. quem Bal. legit separatim. & ibi Alexand. allegat text. in l. j. §. j. ver. cloacæ. in verb. tribus. ff. de cloacis. vbi appellatione cloacæ venit ostium cloacæ. & idem ibi Bartol. & Alexand. in addi. vbi Bartol. allegat text. in l. j. §. in flumine. ff. de flumi. cum alijs per nos alleg. s. in quæstio. clxxx. inchoan. dominus de Stissaco. col. ij. ver. & quod not. Bartol. & idem tenet Iason in dicto §. senatusconsultum. colum. ij. versi. Sextò nota. Et ibi vide per Bald. Alexand. & Iaso. Guid. de Porticu, an veniat appellatione domus, & an sicut quis citari non potest in domo etiam non possit in ostio. & Philipp. Deci. in l. nemo de domo. numer. ij. ff. de regul. iur. cum alijs per glo. pragmati. titu. de concubi. §. j. in verb. in ecclesijs. Vnde de vendita domo aut fundo simpliciter, videntur prædicta pariter esse vendita, per iura prædicta. & Alber. in dicto §. senatusconsultum. versic. & facit iste §. & Bald. & Alexand. in fin. & Iason in versic. septimò nota. & pariter seræ & claues censentur tanquam portio domus venditæ. dicta l. quæsitũ. in princ. & ibi Bar. & Alex. de fundo instru. legato. & dicta l. fundi. in prin. & Bal. & doct. in l. iij. C. de

3 verb. signifi. † Vnde ex toto pretio fundi cum fructibus pendentibus vel domus venditæ cum vtensilibus parieti affixis debentur laudimia: sed non si fructus à solo, vel vtensilia à pariete separata fuerint non debentur ex illis fructibus vel mobilibus, sed eorum æstimatio debet deduci, vt in causa dicti syndici sancti Seuerini fuit dictum, quod facit pro decisi. quæst. seq. Tamen videtur decisio in contrarium, quam ponunt Bal. Ang. & Alber. in l. Iulianus. quam legunt cum l. non solum. §. fin. ff. de minorib. sequendo Andream, quòd si statutũ velit de omni sextario frumenti quod venditur, vel de omni plaustro vini soluatur certum quid pro datio, modo quis vendidit fundum in quo erat frumentum vel vuæ maturæ, nunquid tenetur soluere datium? videtur quòd sic. arg. l. fistulas. §. quæ frumenta. ff. de contrahen. empt. & l. frugem. ff. de verb. signifi. quia frumentum cedit in venditione. dicta l. Iulianus. §. si fructibus maturis. contrarium tamen tenent per text. in l. Iulianus. de in integ. restitut. quòd principale tantùm attenditur, & non accessorium vel consecutiuum, vt ibi vide.

Summæ. 230.

1 Donum deformare aut discooperire an propter debita vel delicta liceat. & nu. 2. & 6.

3 Dieta quid, & quot modis dicatur. & nu. 5.

4 Domus appellatione an veniat cabana pecorum.

Quæſtio CCXXX.

Quid econtra, ſi quis vendat primò mobilia etiam affixa, & poſtea tegulas, ligna, & trabes domus, ita quòd non reſtat niſi fundus & ſolum, quod poſtea alio pretio venditur: An pretium dictorum mobilium prius venditorum debeat cõputari in ſolutione laudimiorũ.

Deciſio.

CHRISTI Benedicti, ac intemeratæ & glorioſæ virginis Mariæ eius genitricis nominibus piè inuocatis, Amen. Et iſtam quæſtio. mouet Iacob. de ſanct. Georgio, in tract. de roidis ſeu operis. col. x. verſi. adhuc formo vobis
1 aliam quæſt. vbi prẹſupponit primò, † quòd ædificia domorum cauſa diſcooperiẽdi vel demoliendi alienari prohibẽtur. Ergo licitum non eſt vendere tigna, nec trabes domus, ne vrbs ſeu locus publicus deformetur. l. fina. ff. ne quis in loco public. & l. ij. C. de ædificijs priua. & text. in l. ſenatus. ff. de contrahend. empt. & in dicta l. cætera. & ibi Iaſon col. ij. ver. quartò nota. & §. ſi duobus. ver. & quid ſi quis. & ibi Paul. de Caſt. & text. in §. ſed ſi quis. & §. hoc ſenatuſconſultum in j. & ij. & l. ſenatus. quem ibi ſequitur. de leg. j. & ibi Bartol. Bal. Ang. Alber. Ioan. de Imol. Paul. de Caſtr. Alex. Are. Iaſ. & Lancelotus Decius in ij. nota. dicentes text. eſſe ibi contra conſuetudinem Italiæ, vbi deſtruuntur domus eorum qui propter paupertatem collectas & tallias ſoluere nequeunt: quod eſt contra dictam l. ij. de ædific. priua. & iura ſ. allegata. & idem Bar. in l. nutu. §. fina. ff. de lega. iij. & Cepol. Veroneñ. in tract. de ſerui. vrb. prædi. quæſt. xlj. & quæſt. vij. in ver. ✳ vbi dicunt, ꝙ malè faciunt officiales, qui propter pignora diſcooperiunt domũ debitoris: quam quidem conſuetudinem vidi in ciuitate Lugduni ſeruare, vbi propter cenſum non ſolutum aufertur primò hoſtium domus, & poſtea diſcoperitur, cùm bene non fit, vt ipſi dicunt. & idem Alber. in l. extat. col. ij. ver. item quæro ſi inquilinus. ff. quod metus cauſa. vbi idem dicit de clauſula fundi per executiones auferenda, cùm ſit eadem ratio, pro qua conſuetudine facit (vt inquit Bald.) tex. in dicto §. hoc ſenatuſcõſultum. quem legi cum §. ſed & ſi quis. & melior in l. ſi is cum quo. ff. communi diuidundo. vbi propter inobedientiam & contumaciam poteſt dirui domus. & dicta l. nutu. §. final. & in l. quoniam. ibi, eius ſella in fruſta cædatur. cum alijs per Lucam de Penna allegat. C.
2 de curſu public. libr. xij. † Sed primum eſt de iure verius, vt tenet Bartol. Bald. Alber. Ang. Alexan. Iaſon, & Iacob. de ſanct. Georg. vbi ſ. dicentes domum nõ eſſe ob debitum publicum vel priuatum diruendam, ſed integraliter ſeruatis ſolennitatibus alienandam. l. creditor. ff. de actio. empti & ven. & ad illam l. ſi is cum quo. communi diuidundo. reſpondet Iaco. de ſanct. Georg. vbi ſ. Quòd licet iudex ibi iuſſerit dirui domum propter inobedientiam & rebellionem partis, tamen hoc iniuſtè fecit, ſecundum gloſ. ibi. Sed illam reſponſionem Alex. ibi dixerat. & Iaſon. ver. nec obſtat tex. & prius Alber. in iij. parte ſtatu. quæſt. xlvj. ante fin. ver. & ad l. ſi is cum quo. & in j. parte ſtatuto. quæſt. lxiij. ſed ſecundum Ludo. Bolog. in dicta l. ſi is cũ quo. in primis interpreta. ille text. loquitur in ruſtico prædio. dum dicit fundum & villa dirupta, & arbuſta ſubſciſſa. & ſic illa ratio, ne vrbs deformetur, ceſſat in rure & non in ciuitate, vt ibi per eum. Tamen doct. tenent ꝙ domus ſiue ſit in ciuitate, ſiue in villa, ſeu rure, propriè dicitur prædium vrbanum: materia enim nõ locus diſtinguit. l. j. in princip. ff. communia prædiorum. & l. vrbana prædia. ff. de verbo. ſignifica. & Alber. in dicta l. ſenatus. §. Marcellus. de leg. j. per l. ſi prædium. C. de præd. minorum. Veruntamen vbi eſſet aliqua domuncula ſeu tugurium in rure, ſenatuſconſultum prohibens quem eximi à domibus, non ſe extendit ad illam domunculam, per tex. in dicto §. Marcellus. ita intelligunt doct. in dicto §. ſed ſi quis. inſuper Lancel. Decius in ij. not. & iſta eſt iij. limitatio Iaſonis in dicta l. cætera. col. ij. verſi. Tertiò limita. & idem Imol. Alexan. & Iaſon in dicto §. Marcellus. in iiij.
3 nota. † Et exponunt ibi dietam in vxoris hortis fecerat &c. id eſt domunculam ibi factam gratia fructuum, quam etiam intelligunt Albe. ibi, & Alex. & Iaſon ſi in ciuitate eſſet illa domuncula, quæ poſsit dirui. Sed aliter Iaſon ibi exponit dietam, ſecundum gloſ. in l. æquiſsimum. §. ſed ſi ediũ. ver. ſed neque dietas, id eſt locum in quo paterfamilias in die moratur. Et ſequitur Alber. in dictionario, in verbo, dieta. vel eſt locus vbi ſtant domini ad ignem calefacientes. l. ligni. §. lignis. & ibi gloſ. de leg. iij. quem allegat Iaſon vbi ſ. quamuis Dynus in dicto §. Marcellus. dicat dietam appellari pannum vel cortinam, quæ non congruit literæ, vt patet etiam per text. in dicta l. æquiſsimum. §. item ſi domus. ibi, vel inter dietas amœnas. Sed poteſt capi pro cœnaculo, in quo æſtate cœnatur ad vmbram, & hyeme ad ſolem. Et poſtea reperi Nicolaum Perotum in Cornucopia, fo. v. col. j. numer. lj. ſic dicentem. & etiam fol. xxxiij. col. iij. linea lij. vbi dicit cœnaculum cœnationem ſiue dietã idem eſſe. & fol. xxxviij. col. iij. linea ſiue nume. viij. & ix. dicit in inferioribus hortis dietas eſſe, quæ ſunt modò paruæ modò maiuſculæ, in quibus etiã cubicula fiunt. Et pro iſta expoſitione videtur clarus text. in princip. ibi, item qui dietarij appellantur, hoc eſt, qui in aliena cœnacula ſe dirigũt. ff. de extraordina. cri. quem etiam Iaſon allegauit. & ſic ſecundum eum dieta non eſt parua domuncula. & verum videtur, quia appellatione domus non venit domuncula, vt dictum eſt per text. in dicto §.
Marcel

Et idem Corneus conſil. ccv. in litera L. volu. iij.
4 Nec † ſecundum eum capana deputata ad vſum beſtiarum venit appellatione domus, vt voluit Bald. in cap. ij. de duob. fratrib. de nouo benefi. inueſti. & Alex. in dicto §. ſenatuſconſultum. ſed bene ſi ad vſum hominum, vt ibi per eos. & tenet Cepol. in tract. ſeruitutum vrbanorum prædiorum. cap. xj. ver. Quid de capana. quia quicquid dicitur de domibus, intelligitur etiam in capanis, ſecundum doct. ſupradictos. & Ang. in l. j. verſi. & quicquid hîc dicitur. ff. de tigno iniuncto. & Matth. de de afflict. in conſtit. Neapoli. titu. de malefi. nume. ix. verſi. limita ſecundò. fo. lxviij. vbi vocat hanc capanam paleare, vbi ſtant beſtiæ, quod apud nos communiter appellatur grangia. Sed ipſi videntur loqui de cabana paſtoris vel piſcatoris caſa. §. lictorum. inſtit. de rerum diuiſ. & non de campana, qua eccleſia vtitur. De quo per Iaco. de ſancto Georg. in l. plærique. nume. iiij. ff. de in ius vocan. Sed credo quòd ſi campana ſit ibi perpetuò affixa cauſa pulſandi exiſtentes in domo, quæ fortè multum diſtabat à via, vt ſunt in domibus plurium, contineatur appellatione immobiliũ per iura ſupradicta. & quare campanæ in concitatione tempeſtatis pulſentur, vide Bertran. de Carpenta. conſil. liij. numer. vj. volu. primo nouiter impreſſorũ.
5 Sed † aliter capitur dieta, quando dicitur aliquem non poſſe trahi ad iudiciũ vltra vnã dietam. in c. nonnulli. & ibi per Felyn. col. xxiiij. verſic. collige etiam. & in cap. dilectus. de reſcript. & aliquando dicitur vltra duas dietas. cap. ſtatutum. eodem tit. lib. vj. per Bar. Alber. & Alex. in l. j. ff. ſi quis cautio. & Cardin. de Zaba. conſil. lxxj. & de vtraque dieta. ponit Philip. Decius in cap. olim. de except. ſed cœnaculum alio modo capitur ſecundũ Guil. Budæũ in ſuis annotat. in dicta l. æquiſsimum. §. item ſi domus. quem intitulat. item ex §. j. quòd ſit locus altus domus, ad quẽ ſcalis aut cochleis aſcenditur. & hoc cœnaculum, vt inquit, incolunt tenuiores inquilini, & cœnatio eſt potentiorum, vt ibi hoc probat, dicens Accurſium hoc non intelligere vocabulum ibi, nec in l. ſi verò. in prin. ff. de his qui deiecerũt. & in l. ſolutũ. §. ſolutã. ff. de pig. acti. Ad idem allego tex. in l. iij. §. fi. ff. de offi. præfecti vigilũ. & in l. tabernã. ff. de fundo inſtru. legato. vbi glo. in verb. cœnaculum, exponit locũ eſſe in quo paterfamiliâs cœnat, vel vbi fit cœna, ex quo frequenter aqua proijcitur. dicta l. ſi verò. de his qui deiecerunt. Et ſic Accur. vt Budæus prætẽdit, quem non viderat in loco proximo alleg. non ignorauit vocabulum. Et tamen dieta, de qua in text. dictæ l. æquiſsimũ. §. ſed ſi ædiũ. & §. item domus. nihil dixerat. licet in vtroque annotauerit, tamen idem ſunt. & pro hoc eſt text. ad literam in l. j. §. eo tecto. ibi intra dietã. ff. ad Silleya. & in l. cœnaticorum nomine. C. de eroga. mili. anno. lib. xij. & ibi Lucas de Penna exponit ſecundum Angel. cœnam dici à κοινὸς Græcè, quod eſt cõmune quaſi à communione veſcendi. Aliqui enim (vt inquit) publicè & in propatulo comedebant, nec ſolitarij & priuatè ſicut modò: ne ſingularitas delitiarum luxuriam generaret. & idẽ de cœnaculo dicit Alber. in dicta l. ſi verò. ad hoc text. in l. Aquilius regulus. & in l. Lucius. ibi, hoſpitio illo quandiu volueris vtaris ſuperioribus dietis. ff. de dona. qui facit pro dicto Budęi ꝙ ſuperiores hoſpitij partes dicãtur dietæ in quibus conſueuit die morari. Sed cui opinioni magis adhęrendum ſit, relinquo pertinacibus ſecundum Tulium in topicis, quem glo. alleg. in l. ij. in verb. vocabula. C. de conſtitu. pecunia. Ideo Pirrhus in rub. publicæ lecturæ libr. xij. contra Alciatum reprehendentem Accurſium ait, non vſque adeò ſit fuſte plectẽdus. neque adeò tanta ſit gloria de Accurſio in latina lingua triumphum egiſſe, cui non contingit bonum præcepto-
6 rem ſua tempeſtate nanciſci. † Et reuertendo ad prædictam conſuetudinem diruendi domum ob debitum vel delictum concedentem ſit valida validitate allego tex. in Authen. de manda. princip. §. oportet autem. & in l. fi. C. de modo mulctarum. & Signo. de Homodeis conſil. ccxlj. ideo inducunt Bar. Bald. Alber. Florianus & Alex. in dicta l. ſi is cum quo. ad quæſt. de habẽte turrim communem cum fratre, quorum alter ſuperiocem, alter verò inferiorem partem habet. & is delictum commiſit qui partem habebat inferiorem, propter quod ex forma ſtatuti eius bona debebant deſtrui. De quo ibi per ipſos: quia diuerſæ ſunt opiniones. & plenè Bar. in l. Athenis. §. de hoc tempore. ff. de aqua pluuia arcen. & ibi Angel. & Alber. in dicta quæſtio. xlvj. incip. ſed quæro, duo fratres vel ſocij &c. cum alijs per Alex. in addi. ad Bart. in dicto §. de hoc tempore. Et Paris de Puteo in ſyndicatu, in verb. contumacia. an iudex. & Archid. & Dominicus in cap. felicis de pœnis. lib. vj. in princ. col. iij. ver. ſed quid ſi iſte & Philip. Francus. col. j. ver. vltimò nota ibi ædificia. & Ioan. An. in addi. Specula. in rubri. de pœ. & Brixi. in quæſt. dominicali xliij. inchoan. duo communem domum habebant. & Lucas de Penna in dicta l. vna. & in dicta l. quoniam. de curſu publi. lib. xij. & Ang. Are. in tract. malefi. in verb. & eius bona publicamus. col. iiij. ver. quid ſi pignorati ſunt. & Alber. de Gandino in tract. criminum. titu. de bo. malefact. colum. iiij. ver. item quæro aliquis commiſit. Tamen quicquid ſit de iure, vt inquit Alber. in dicta l. extat. conſuetudo tamen ſeruatur. & in dicto §. ſenatuſconſultum. dicit ita ſeruari Bononiæ, & in Lombardia. & idem in dicta l. nuptu. §. fideicõmiſſum. quia conſuetudo vel ſtatutum poteſt tollere in hoc ius commune. l. omnes populi. ff. de iuſti. & iure. & l. de quibus. ff. de legibus. & maximè vt delicta puniãtur. l. ita vulneratus. ff. ad legem Aquil. & idem dicit in prima parte ſtatu. quæſt. lxiij. exordiente, Item quæritur an valeat ſtatutum, quod eſt in multis partibus. & in iij. parte quæſt. iij. & quæſt. vij. cum tribus quæſtionibus ſequen. & Paris de Puteo in ſyndicatu in verb. contumacia. capit. an iudex. & Lucas de Penna in l. vna. C. ſi curialis relicta ciuitate. col. j. poſt princ. lib. x. Et pro hac parte bonus eſt tex. in cap. j. §. receptatoribus. in fine. ibi, & domus eius deſtruatur. de pace tenen. & iur.

fir.& ibi per And.de Iser.& etiam de iure canoni-
co approbatur talis consuetudo in dicto cap.feli-
cis.post princip.ibi, Qui fiant habitationes eius
desertæ,& vt non sit qui eas inhabitet, dētur cun-
cta eius ædificia in ruinam.& quæ sequuntur. Et
ibi Archid.Dominicus,& Philip.Fran.de pœnis.
Et idem Paul.in dicto §.senatusconsultum.dicens
sic seruari in ciuitate Romana,vbi illæ leges fue-
runt conditæ,quia contra contumaces mittunt ba
iulos cum instrumentis ferreis,& faciunt angulos
domus cauare & tecta destrui , & quasi per totam
vrbem videntur esse deformitates:quod est valde
mirandum, quòd de tantis moribus venerint ad
tantam verecundiam.& tales baiuli vocantur li-
pichioni,& vt inquit,si ibis Romam,videbis hoc.
& Angel.ibi ait per vsum seruari,sed non Floren-
tiæ.Tamen Iason in ij.not.dicit etiam seruari Ro-
mæ & Florentiæ.Vnde ista possunt sine deformi-
tate domus destrui in quocunq; loco sint. Et idem
Flo.de sanct.Pet.in dicta l.si is cum quo.in j.not.
plura alia pones remedia contra rebelles & inobe-
dientes sparsim in iure tradita,quæ alibi non repe
ries sic in vnum recollecta:& ita aliâs fuit dictum
per arrestum curiæ supremæ Parisieñ.contra co-
mitissam Valentinieñ. cuius portæ suæ ciuitatis,
ob rebelliones gentibus regis factas sublatæ fue-
runt ad beneplacitum principis vsque , vt refert
Gallus in decis.eiusdem curiæ,fo.xlij.col.ij.§.item
celluy iour &c.& vltra hanc limitationem consue
tudinis vel statuti res domini affixæ non posint
destrui, capi, vel legari vltra prohibitiones sena-
tusconsulti,vt iurib.suprà alleg.pariter etiam in
alijs quatuor casibus per Iasonem in dicta l.cæte-
ra.in prin.col.ij.versic.quartò nota.quos ibi vide
causa breuitatis.& pro solutione huius quæst.Ia-
co.de sanct.Geor.vbi s.præsupponit etiam & se-
cundò, ꝙ fraus committitur de re ad rem, de per-
sona ad personam,de contractu ad contractum,&
sic de alijs:vbi vide amplè.Ex quibus elicio con-
clusionem,ꝙ si in fraudem domini vendiderit te-
cta,trabes,tigna, & lapides, quòd pretium illorū
cum solo postea vendito debeat pro vno compu-
tari,ex quo poterunt percipi laudimia,vt dictum
est in præcedenti quæst.in fi.Ideo cogita tu aliam
solutionem,si non constet de fraude.

Summæ.

1 Retractus non habet locum quando ecclesia ven-
dit,sed bene quando emit.& nu.2.
3 Laudimia quæ ex priuilegio non debet clericus
emens,an postea reuendendo retineat,& emens ite
rum directo domino soluat.& nume.4.& 5.

Quæstio CCXXXI.

Certa inter canonicos

sancti Frontonis ciuitatis Petragoriceñ. & ciues
eiusdē ciuitatis inita fui trāsactio,in qua inter alia
fuit conuentum & concordatum,ꝙ canonici præ-
fati nō tenerētur de rebus immobilibus per ipsos
emptis & acquisitis durante triennio soluere lau-
dimia.Modò venerabilis vir magister Franciscus
de Caluimonte eiusdem ecclesiæ canonicus emit
domum,quam dominus Ioannes Petit tanq; agna
tus proximior voluit retrahere : à quo idem de
Caluimonte petit tantum laudimiorum , quan-
tum solui debuisset ciuibus prædictis. Quæritur
vtrum posit.

Decisio.

CHRISTI Benedi-
cti,ac intemeratæ & glo
riosę virginis Marię eius
genitricis nominibus piè
1 inuocatis,Amē.† Et an-
teq; veniam ad solutio-
nem præsuppono vnam
quæstionem,an ius retra
ctus habeat locum in re-
bus ecclesiasticis,tam per ecclesiam venditis quàm
etiam in alijs per ecclesiam & clericos emptis . Et
videtur primò quo ad ecclesiam vendentem in ca-
su à iure permisso res ecclesiæ immobiles non te-
neri ad laudimia soluenda,nec retractui subijciun-
tur,quia ecclesia non habet proximos : & consue-
tudo laicorum nihil de rebus ecclesię disponere po
test.cap.quæ in ecclesiarum.& cap.ecclesia sanctæ
Mariæ.de constit.Ita tenet Matth.de Afflict.in tra
cta.prothomiseos,in princip. col.iiij.post princi.
ver.quæro an istud ius congrui.imò potius specta
2 ret ad ecclesiam, si rei erat domina directa. † Sed
quo ad ecclesiam & clericos emptores bene habet
locum consuetudo retractus & laudimiorum.quo
niam ab ipsis poterunt proximiores retrahere,&
dominus directus ius laudimij secundum consuet.
exigere,vt ipse de Afflict.tenet. ibi allegat Abb.
Sicul.ita tenere in cap.constitutus.per illum text.
de in integ.resti.cum alijs per eum allegat.Insuper
Cyn.& Bal.in l.neq; per se.C.de hæredi.institu.&
idem tenet Chassenæus lib.consuet.Burgund.titu.
de retract.fol.ccclij.col.iij.ver.quæro quid si eccle
sia.& ita se habet consuetudo Franciæ,quam eccle
sia in hoc tenetur seruare,vt decidit Rapha.Fulgo.
consil.vj.cum alijs per nos alleg.in §.xviij. & per
totum de consuet.reten.rerum feuda.§.j.vbi vide,
an prælatus posit retinere iure prælationis.Et vi
de quæ in ti.de consuet.retract.iiij.in §.v.dixi pro
ximiorem præferri domino etiam ecclesiastico,li-
3 cet sit de iure, vt ibi. † Et quo ad quæst.nostram
videtur clericū posse petere ius laudimiorū quod
alius emptor soluere debuisset,vt voluit Cyn. in
dicta l.neq; per se.C.de hæred.instit.argu.illius l.
& eum ibi sequitur Alberic.de Rosa.& in j.parte
statu.q.xciiij.Nihil addicto.aliâs iste proximior
retrahens à clerico priuilegiato videretur exem-
ptus, & immunis erga dominum vel dominos ci-
ues concedentes, qui possent ab isto proximiore
agnato petere iura laudimiorum,si ista opin.non
seruaretur,vt statim dicam.Ideo proximior sol-
uendo

uendo eidem de Caluimonte erit liberatus à domi
nio directo, erga quem tenebitur idem de Calui-
monte garentisare & indēnem releuare. Quoniam
si clericus exemptus à solutione huius iuris soluis-
set rechaptus seu laudimia , ipse agnatus teneretur
illa eidem soluere,& ipsum remborsare,& in hoc
4 non est dubium,vt dixi in §.iiij.col.iiij.†Quinimo
ipse etiam iterum teneretur soluere domino pro re
tractu & noua acquisitione in vim illius facta,vt
voluit Alber.de Rosa.in dicta quæst.xciiij.cum se-
quen.q.per tex.in l.si seruus.§.cùm igitur.cū vers.
seq.ff.de euict.& dixi in §.v.col.ij.ver.sed quid em
5 ptor soluit,igitur &c.†Sed contrarium tenet Bal.
in dicta l.neq;.ꝙ talis clericus non posit aliquid
petere,per tex.in l.fina.secundum secundam lectu-
ram.C.de fructibus & litium expensis. Quem ibi
Alexand.in additione Cyn.j.ad Bartol.in fi.dicit
facere pro quæstione.& Bald.posita in dicta l.ne-
que pro se.vbi habens priuilegium non soluendi
sportulas,nec sumptus litis,& obtineat in causa,
non potest repetere id quod præstaturus erat,quia
priuilegium illius alteri prodest per quandam con
sequentiam.Et idem tenet Bal.in tracta.de iure pro
thomiseos.colum.v.versic.sed pone quòd res fuit
vendita alicui clerico.dicens ita consuluisse contra
clericum.& ipsum sequi videtur Chassenæus in di
cta quæst.quæro quid si ecclesia.in fi.dū dicit Bal.
de Vbaldis in commēto prothomiseos.in iiij.col.
consuluisse illo anno contra clericum.& idem Io-
annes Igneus in repet.l.dudum.C.de contrahend.
empt.& mirum quòd nullus modernorum in dicta
l.neque pro se hanc tetigerit quęst.& ipsam posuit
in dicto §.iiij.col.v.ver.sed quid clericus de con-
suet.retract.narrando opin.Cy.& Alber.& Bald.
pro qua facit tex.in l.cum autem.§.fina.ff.de edili
tio edicto.& ita per illum tex.tenet Ang.in dicta l.
neque.quia in hoc videtur clericis aut canonicis iu
ris laudimij non soluendi solum durante eorū tem
pore immunitas & exemptio,& non profectò fa-
cultas exigendi,nec leuandi ab illis,qui ab eis rem
emptam retrahunt,concessa.Et si canonici tunc sic
intellexissent,ciues tamen non intellexerunt facul-
tatem illam à retrahentibus leuandi iura eis debi
ta concessisse.Vnde in dubio non præsumūtur eis-
dem cōcessisse,sed exemptionem pro ipsis solūmet
non soluendi.& sic proximior nō tenebitur ad duo
laudimia ad quę teneretur,vt suprà dictū est,si ipse
soluere teneret tali clerico priuilegiato,& postea
domino:tamē partes se cōcordauerunt.Et ista opi
nio videtur magis æqua & communior,licet præ-
cedens sit magis ecclesiæ & eius seruitoribus fauo
rabilis,cum iactura tamen partis,quæ locupletari
non debet.l.iubemus.la grande.C.de sacrosanct.ec
cle.Aduerte ꝙ clericus si vult vti & stare statuto
laicorum,debet illo vti cū omnibus pactis & one
ribus venientibus ex eodem,licet aliâs non sit sub
[illegible] statutorum,vt voluit Bald.in l. sin autem.
quem ibi sequuntur Iacob.de sancto Georg.& Ias.
in v.nota.nam ipse legit cum l.contra iuris ciuilis
regulas.§.fi.ff.de pact.

Summæ.

1 Muros ciuitatis transcendens qualiter puniatur.
& nume.3.
2 Remi à Romulo occisio.
4 Muros nec perforare, nec eis aliquid immittere
licet.

Quæstio CCXXXII.

Transcendens ob puni-

tionem delicti fugiendam & mortem fortè euaden
dam muros alterius castri vel ciuitatis q; Romanę,
puniatur pœna capitali,iuxta l.fi.ff.de rerū diuis.

Decisio.

1 ET videtur † Christi Be-
nedicti ac intemeratæ &
gloriosæ virginis Mariæ
eius genitricis nominibus
piè inuocatis, Amen . ꝙ
non.Pro hoc glo. in §.sa-
nè quoque res.in verb.mu
ri.instit.de rerum diuisio.
quæ format hanc quæst.
Tamen non dicit pœnam capitalem esse ei impo-
nendam.& ita tenuit Marti.Silleya.in dicta l.fina.
& Azo.in summa eo.ti.quos sequuntur Bar.& Al
ber.de Rosa.ibi,in prin.dicentes pœnam capitis
transcendentibus aliarum ciuitatum muros non
esse infligendam,sed extraordinariam arbitrio iu-
dicis imponendam,quia pœnę sunt potius molien
dæ q; exasperandæ.l. interpretatione.ff.de pœnis.
& pro hac decis.allegat Alber.tex.in l.j.de fur.in
Lumbarda.& refert tamen vidisse de facto in ciui-
tate Pergami dominum Guiliel.de Castro Baco fe
cisse (ipso tamen reclamante) transeuntem decapi
tari.Et istam etiam partem tenent Christofo.Por-
cus & Angel.Are.in dicto §.sanctæ quoque res. &
Guil.de Cugn.& Bal.in l.sacra.§.muros.ff.eod.&
pro decis.videtur tex.iuncta glo.in §.lex Iulia pe-
culatus.instit.de publi.iudi.vbi qui publicam pe-
cuniam ciuitatis Romanæ furatus fuerit,tenetur:
sed non si alterius ciuitatis,vt dicit ibi glos.Tum
quia hîc ob necem euitandam & non voluntariè,
sicut Remus transcenderat,vt dicit glo.vlt.in dicta
l.fin.& dixi s.q.inchoan.an actor dicens.Et sic ex
iusta causa,vt voluit Bar.in tract.de tyrannia.col.
vj.ver.primum excedentes.& probat text.iuncta
glo.in dicta l.fin.de rerum diuis.dum dicit in fine.
transcendere voluerit.& Abb.exponit:id est volū-
tariè ascenderit.ad idē tex.cum glos.in l.desertorē.
§.is q ad hostes.ver.& is qui volēs.de re mili.q;uis
Ludo.in singul.Dccxxxix.incho.quæstio est de fa
cto.velit contrarium,etiam si transcendat castrum
habēs muros, vel valla etiā lignea,per tex.in dicta
l.desertorem.§.in bello.versi.necnon.cum seq.de re
milit.secus si habeat fossas tantum:quia tunc non
punitur capite,sed sibi amputantur crura,vt ibi

2 no.in ver.si quis verò fossam. † Tamen de Romu-
lo sunt opiniones, quas breuitatis causa vide per
Io.Reynaud.in l.ij.col.iij.ver.prędicti ergo Remus
& Romulus.ff.de origi.iur.vbi concludit Remum
per inuidiam fuisse à Romulo fratre interfectum,
vt ipse solus regnaret, vt ibi, & occisus à celere pri
mo duce celerum seu equitum ipsius Romuli, qui
trecētos celeres siue equites habebat ad custodiam
corporis electos, vt refert Vldarius Zazius in di-
cta l.ij.ibi, tribunum celerum.pagi.lxxiiij.col.ij.
Numa, vt ait, Pompilius secundus rex celerum cu
stodiam deposuit. Idem Hiero.Cagno.ibi.numer.
cclvij.cum seq.fol.xxvij.col.iiij.& idem dicit Cor
nelius Nepos cap.j.de Procula Albanorum rege.
3 Et † sic etiam limitatur hæc conclusio in casu in
quo pœna capitalis transeuntibus muros impona
tur, quod intelligatur si tempore guerræ, & non
tempore pacis transcēderint.vt voluit glo.penul.
in fi.in constitutione Neapoli.inchoan.cùm satis.
tit.à pœna vniuersitatis teneantur.fol.xxviij.li.j.
qui alleg.Carolum seu Rogerium in dicta l.j.de
furt.in Lombar.sic limitasse. Et idem And.de Isar-
nia in sua peregri.lect.vt per dictam constit.Nea-
poli.cùm satis.nume.ij.fol.xlv.col.iiij.& ita con-
clusum in causa syndici villæ Montis regalis ex
vna, & Xanti de Benqueto ex alia.& latum arre-
stum die vltima Aprilis, Anno domini M. D.
X X X. † Sed an licitum sit perforare muros ciui
tatis aut villæ, dic ꝙ non.l.qui perforauerit. ff. ad
legem Iuliam Procula. Nec aliquid eis iungere vel
supponere.l.sacra.§.muros.ff.de rerū diuis.in vni-
uersitate quę hoc potest, vt dicit glo.in dicto §.mu
ros.per tex.in l.omnes.in ij.C.de operis publ.&
ita tenet Bar.in dicto §.muros.& sic non licet pri
uato in muris villæ facere fenestram, aut aliquid
aliud construere sine licentia domini, vt tenet Gui
do Papæ in singul.cccclxxxvij.

Summæ.

1 Mulier an mariti occisores accuset.& nu.2.
3 Occisi mortem & interesse qui prosequantur, &
quo ordine.
4 Commater an occisores compatris accuset.

Quæstio CCXXXIII.

Vxor an posit nomine

suo accusare occisorem mariti sui, siue habeat libe
ros ex eo, siue non.

Decisio.

ET Christi benedicti, ac interme-
ratæ & gloriosæ virginis Marię
eius genitricis nominibus piè in
1 uocatis, Amen. † Et videtur pri
mò ꝙ non, per regulam generalē
l.qui accusare.ff.de accus.& cap.
prohibeatur.ij.q.j.quia mulier non valet de publi
co crimine (nisi suam vel suorum prosequatur in-
iuriam) accusare.l.de crimine. C. qui accusa.non
po.Canonizata.xv.q.iij.de crimine.vel nisi in a-
lijs casibus ibi nota.per glo.& doct.insuper Salic.
& in dicta l.qui accusare.ff.de accusatio.& in l.in
quæstionibus.ff.ad legem Iuli.maiest.& per Spe-
cul.ti.de accusatore.§.j.col.viij.ver.item quòd est
mulier.& Albert.de Gandi.in sua praxi, ti.qui ac-
cusare possunt.post prin.versi.item repellitur mu-
lier. Sed maritus non continetur appellatione suo-
rum, quoniam sui dicuntur, contra quos inuiti te-
stimonium dicere non coguntur.dicta l.ij.de accu-
sa.ff.& l.lege Iulia.ff.de testi.& glo.in l.si fœmina.
C.ad Turpil.quę dicit ꝙ quis dicitur prosequi in-
iuriam suorum coniunctorum vsq; ad septimum
gradum, quam ibi facit singul. Ang.quia coniun-
cti vsque ad dictum gradum non coguntur dicere
testimonium, sed bene pro eis si volūt. Et idem ibi
Sali.in j.quæstione. Imò illa verba suam vel suo-
rum iniuriam sunt strictè intelligenda, & interpre
tanda, vt dicit glos.in l.neganda.in verb.suorū.C.
qui accusa.non possunt.cum alijs per Ang.in tra-
cta.maleficiorum in verb.necnon ad querelam Ti
tij.col.xij.versi.quæro igitur qui contineantur. Et
pro hac decisio.videtur tex.in l.ij.ff. de iniurijs.&
hanc partem tenent quidam moderni vt referunt
Cy.& Alber.in dicta l.de crimine.sic intelligentes
2 l.sororem.C.de his quibus vt indignis. † In con-
trarium videtur ꝙ posit accusare, arg.l.iij.§.cùm
verò.ibi, vel etiam vxori adire prætorē.& ibi Be-
nedict.de Plumbi.ff.de liber.cau.vbi vxor vendi-
cat maritum in libertatem, quæ est opposita serui-
tuti, & morti æquiparatur.l.seruitutem.ff.de regul.
iur.& vxor est coniuncta persona.l.fi.§.cùm autē.
in confinio.ver.si in personas ita sibi coniunctas.
& ibi Bald.& Sali.& Fran.de Are.& moder.C.de
furt.& tenet And.de Isar.in consti.Neapoli.exor-
dien.Summo periculo.fol.lxxxv.col.j.numer.ij. &
Odofre.in dicta l.sororem.ff.de his quibus vt indi
gnis.& idem ibi Alber.etiam si non sit mariti hæ-
res.& Iaco.de Raue.in dicta l.de crimine.quem ibi
sequuntur Cy.& Io.Fab.Bal.Ang.& Alber.dicen
tes hanc partem esse veriorem.& idem Bal.in l.j.
col.xij.ver.super tertio.C.qui accus.non possunt.
& Alber.in l.j.ff.de accusa.vbi etiam dicit idē esse
in sponsa de præsenti.l.non sine ratione.C.de bo.
quæ libe.& l.iiij.ff.de fundo dota. Si enim accusare
possunt occisores & homicidas sui soceri.dicta l.ij.
de accus.magis de morte viri, cum quo dicitur esse
vna caro. Et idem Bar.in l.ij.ver.quæro vtrū mu-
lier.de accusa.& Masuer.in sua Praxi, tit.de expen.
interesse & damnis.fol.cj.col.ij.versi.item propter
homicidium.narrans eos qui pro homicidio pos-
3 sunt petere interesse ciuile. † Primò, scilicet vxor.
Secundò pater, maximè si filius occisus non erat
emācipatus. Tertiò liberi si qui sint. Alij verò con
sanguinei non admittuntur, intellige cum prædi-
ctis, quia omnes tam fratres in dicta l.sororem.&
ibi Cy.Cor.Alex.& Iason.quàm alij ab intestato
venientes pro eorum interesse admittuntur, vt di-
xi s.quæst.xcvj.incipi.pater an remittere. Item vt
inquit Masuerius, socius bonorum vel alicuius ar-
tificij seu mercātiæ; & primò taxatur interesse ani-
mæ

mæ defuncti, vt pro ea fiat fundatio perpetua vel
eleemosyna.secundum facultates homicidę, de qui
bus solet, vt ait, inquiri de facultatibus per com-
missarium.& vt per Bar.& Alber.in l.iniuriarum
æstimatio.ff.de iniurijs.& debet haberi considera-
tio tam ad industriam personę delinquentis, quàm
occisi. Et prædicta bene seruat curia nostra, vt di-
xi.quæst.ccxxiij.inchoan.& quia plęrunq; vulne-
rati.& pro hac parte facit quod not.Cepol.consil.
xx.col.ij.ver.quarto casu, cum ver.sequen.& idem
tenet Ang.Are.vbi s.in dicta quæst.quæro igitur.
ver.ex quibus Bartol.&c.& Sali.in dicta l.fœmina.
ad Turpil.& respondent doct.ad dictam l.ij.de in-
iurijs.quæ loquitur in priuato delicto: & vbi ciui-
liter agitur.& idem in compatre vel commatre, ꝙ
posit accusare occisorem sui compatris, vt tenet
Bal.in dicta l.j.col.xij.in fin.ver.sed hanc comma-
ter.qui accusare non possunt.cùm spiritualis affi-
nitas sit carnali maior, vt voluit glos.j.ante fin.in
cap.qui dormierit.xxvij.quæst.ij.licet Bald.de hoc
dicat nō inueniri casum legis vel decretalis.& Ale
xand.in addi.ad eum alleg.not.per ipsum Bald.in
l.generaliter.ff.de in ius vocan.vbi compater seu
patronus nō potest esse testis, & iudex tanq; suspe
ctus recusari.& sequitur Iason in l.apertissimi.co-
lum.ij.ver.sexta causa.C.de iudi. Tamen hodie se-
cundum eum non admittitur talis recusatio de cō-
4 patre & commatre.& ita seruat curia. † Et quòd
commater posit accusare occisorem, tenet ibi Ia-
son ver.facit, quod singulariter & Bertran.de Car
penta.consil.clxxvij.nume.xiiij.volu.ij.& idem Ca
tellanus in suis memorialibus, in verb.commater.
vbi etiam dicit idem suo in filiotio seu filiolo, pro
quo alleg.Bald.in Authen.nisi rogati.ad vlti.ver.
sed tunc quæro.C.ad Trebel.vbi decidit, quòd si-
cut filio adoptiuo debentur alimenta, ita etiam fi-
lio spirituali in subsidium.& pro hoc dicto facit
bonus text.in l.si quis alumnam.C.de nuptijs. Sed
de iure Longobardorum talis filiolus non admit-
teretur ad accusandum, cùm filia naturalis & legi
tima hoc non posset, vt voluit glo.j.in cap.j.§.hoc
autem notandum.in fin.de his qui feud.dare pos-
sunt.sed hoc est de iure Longobardorum, & non de
iure communi.dicta l.ij.ff.de accus. De quo latè di-
xi s.quæstione xcvij.incip.sed dubium fuit quan-
do pater & abbas, &c.

Summæ.

1 Locatio ad decennium an videatur alienatio, ex
qua debeantur laudimia.& nu.4.& 5.
2 Locatio ad lōgum tēpus transfert vtile dominiū.
3 Locator longi temporis non soluta pensione ca-
dit à iure suo instar emphyteotæ.

Quæstio CCXXXIIII.

Q uæritur an ex loca-

tione ad longum tempus x.annorum facta debean
tur domino laudimia, seu accordamenta.

Decisio.

CHRISTI Benedi-
cti, ac intemeratæ & glo
riosę virginis Marię eius
genitricis nominibus piè
1 inuocatis, Amē. † Et pri-
mò videtur ꝙ sic, quia de
tali locatione ad longum
tempus idem iudicatur,
quòd de alienatione vel
venditione, cùm prohibita alienatione talis loca-
tio prohibita censeatur, vt voluit Bal.in Authen.
ei qui.col.penulti.versic.vlterius quæro.C.de bo.
auto.iudi.posi.quem refert & sequitur Alexand.
in consil.j.col.pe.li.iiij.& quod ipse not.in consil.
lvij.li.ij.vbi vult, ꝙ prohibitus alienare sine con-
sensu vxoris, non posit locare sine eius consensu.
& idem Bal.in cap.j.col.iiij.ver.& an nomine alie
nationis.qui feud.dare pos.& Ang.in cap.fi.de ec
cle.ædifican.& idem Iason consil.xxix.inchoāte,
Nunq; putaui laudabile scripta prius per alios ite
rum referre: ergo sicut de venditione facta solui
debent accordamenta.l.fina.C.de iure emphy.&
dixi in tit.de consuet.feud.lib.consuet. Biturigum
signanter in §.xviij.ita etiam de locatione ad lon
gum tempus, vt in terminis voluit Alex.in consi.
clxv.incipi. Visis duobus elegantibus cōsilijs ce-
leberrimorum iurisconsultorum dominorū Fran-
cisci de Are.& Andre.Consiculi &c.libr.ij.& ibi
col.j.versi.sed ita est in proposito.allegat Ioan.de
Imol.ita tenere in cap.potuit.de loca. Hoc idē sen-
2 tit Imol.in eius consil.lxviij.col.vlt.dum vult † ꝙ
per contractum locationis factæ ad longum tem-
pus in dubio transeat vtile dominium, per not.in
l.j.& ij.ff.si ager vectiga.vel emphy.petatur, nisi
expressè contrarium esset inter partes conuentum
ꝙ non transiret.alleg.Bal.in l.codicillis.§.pe.ff.de
leg.ij.& idem tenet Ang.Are.in §.adeo.col.j.post
Io.Fab.ibi.insti de loca.dicens ibi Io.Fab.idē esse
iudicandum de locatione ad longum tempus, ꝙ de
emphyteosi.per no.ibi.& in fin.C.de colla.fundo.
ciuili.li.xj. Et pro hoc facit quod voluit Bar.in l.
j.§.quod autē.ff.de superficie.& sing.Bald.in rub.
C.de iure emph.in ver.locatio.& Ang.in l.si ager
vectig.vel emph.& Iaco.de sancto Georg.in tract.
feud.in glo.& cum pacto de nō alienando.col.iiij.
ver.quæro vlterius.& Bartho.Sozi. consil.clxvij.
incip.non inutilis sed necessaria.volu.ij.vbi col.ij.
3 circa fi.versi. Quibus iam declaratis &c. † conclu-
dit ꝙ ob cessationem solutionis pēsionis per trien
nium aut biennium conductor ad longum tēpus
priuetur, quemadmodum emphyteota priuati vel
ecclesiæ, & pro hac sua opi.allego Bal.in cap.que-
relam, in vltima quæst.de iureiur.tex.cum sua glo.
in verbo biennij, in l.quæro.§.inter locatorem.ff.
locati.vbi vult gl.in fi.ꝙ ille tex.habeat locum in
locatore ad decennium, qui tamen habet ius in re.
hoc idem tenet Alex.in consil.cxvij.incipien.viso
processu & sententia.vol.v.dicens ꝙ locatio facta
per tutorem ad longum tempus sine iudicis decre-

to non valet tanq̃ alienatio sine decreto facta, per no.in cle.j.de reb.eccl.non alie.vbi est bo.tex.cum glos.in verb.eius. pro decis.huius quæst.& singul. not.Phil.Cor.in consil.ccxliij.volu.iij.vbi dicit ꝙ prohibitus per testatorem alienare, non potest concedere ad vitã alicuius hominis. & in hanc sententiam inclinat Bal.in consi.cccxlvij.inci.pręmittendum, seu ad euidentiam.li.iij.volẽs emphyteotam posse ad modicũ tempus alteri locare, quemadmodum vsufructuarius hoc facere potest: quia in hoc casu non est alienatio.l.si quis domum.ff.loca.& l. necessario.§.fi.de pericul.& commo.rei ven.Sed ad ad longum tempus locare non posset, etiam si verba dicerent se locasse titulo simplicis locationis, vt no.Dy.cum glo.in dicta l.codicillis.§.pe.de leg.ij. aliâs si emphyteota ita locaret irrequisito domino, caderet à iure suo: debet enim requirere dominum, an velit conducere pro pari mercede. Nec dicitur conducere rem suam, sed ius emphyteoticũ.l. si aliquam rem.ff.de acqui.posse.tamen de consue. Francię non requiritur consensus, vt tenet Io.Fab. in d.§.adeò.col.j.& plenè dixi in §.ij.de consuetu. feud.& prædictã sententiam sequitur Ang.in cõsi. ij.col.vlt.ver.item actio præscriptis verbis.vbi tenet ꝙ locator non potest expellere conductorẽ ad longum tempus, etiam pro suis necessitatibus, vbi aliâs licitum est, vt l.ædem quam.C.loca.& idem dicit Paul.de Cast.in consi.ccxxix.secundũ verum numerum.aliâs ccxxiij.incip.visis & consideratis. vol.antiq.Nec etiam habet locum l.emptorem.C. eo.in tali conductore ad lõgum tempus ꝙ emptor & successor singularis, qui non tenetur stare colono, vt ibi.tamẽ in hoc casu tenetur stare, ex quo ad non modicũ tempus conduxit: quia ius quæsitũ est conductori. Et tenet Fran.de Are.in consi.lv.inci. In causa mihi proposita, ꝙ locatio quæ ad lõgum tempus vel ad vitã hominis, quod idẽ est.d.cle.j.de reb.eccl.non alie.transfert dominiũ vtile: licet secũdum eum debeat fieri remissio mercedis in casu tẽpestatis. Et in terminis huius q.de verbo ad verbum cõsuluit etiã Phil.Decius in cons.cciij.quod est vltimum suorum, vbi sequendo Alex.in d.cõsi.
4 clxv.†concludit pro archiepiscopo Lugduneñ.ꝙ sibi ex tali locatione ad longũ tẽpus debeatur laudimium. Idem sequi videtur Pet.Iaco.de Auriliaco in ti.de acti.in rem pro re emphyt.col.viij.ver. & ita videtur ꝙ lex illa &c.vbi dicit ꝙ nedum lex fi.C.de iure emph.habet locũ in emptione, sed etiã in locatione ad longũ tempus x.annorum, etiã secundum eum habet locũ si locatio facta esset ad modicum tẽpus de loco publico fruendo.d.l.j.§.quod ait prætor.de superfic.& idem tenet Iason in d.l.fi. in iiij.q.de iure emph.& dicitur secundum doct.s̃. alleg.locatio ad longũ tẽpus, quãdo facta fuit vsq; ad x.annos, vel vltra.idem Paul.de Cast.in consil. iiij.incip.circa primum dubiũ.vol.antiq.& Bal.in d.rub.de iure emphy.in princ.per tex.in d.§.quod
5 ait prætor.de quo per Lapũ in alleg.lxxx.†In cõtrarium videtur ꝙ non debeatur laudimiũ ex locatione etiã in centũ aut mille annos facta, vt voluit glo.in d.l.codicillis.§.instituto.in verb.non extitisse.quam licet doctores ibi, & in locis s̃.alleg.nõ approbent, tamen Bal.ibi eam verã dicit, quando inter partes actum est, ꝙ per talem locationẽ nullum acquiratur dominiũ, & talis conuentio valet. l.quod si noluit.§.fina.ff.de edil.edict.& idem tenet domi.de sancto Gemi.in cap.abbatibus.xij.q.ij.& Bal.in l.domus.§.fi.ff.de leg.ij.& Socci.in regu.xj. & in iiij.fallen.cùm ergo secundum Bald.& docto. prædictos nullũ ius quæratur in re, iste contractus nõ est species alienationis: pro quo adduxit vnum dictũ Bar.qui dicit, ꝙ si quis promittit fructus centum vel mille annorũ, ꝙ ex tali contractu sola nascitur personalis obligatio & actio, nec est species alienationis, nec facit aliquẽ incidere in prohibitionem legalẽ vel testatoris, quia cõtractus emptionis & locationis sunt difformes & separati: mala ergo est illatio in taliter separatis arguere de vno ad alium.l.papi.exul.ff.de minorib. & idem dicit Abb.in c.quæ in ecclesiarũ.quẽ sequitur ibi Fely. col.xxxiij.ver.sexta declaratio.de consti.aliâs si nõ fuerit facta reseruatio vtilis dñij, secus esset: vt ibi per eum. Et idem tenet Iac.de san.Geor.in d.tract. feud.& loco s̃.alleg.nec mirũ si quo ad casum pręsentem disponamus de cõtractu locationis & contractu emptionis separatim: nam ex cõtractu locationis nõ est ordinatũ transire dominiũ.l.nõ solet. ff.loca.& l.nõ solùm.§.quod vulgo.ff.de vsufruct. sed solùm trãsit possibilitas seu facultas fruẽdi rebus cõductis.l.ex conducto.in prin.ff.locat.quæ est repetibilis.vt l.repeti.ff.quibus modis vsuf.amit. sed ex natura emptionis (si venditor est dominus) trãsfert dñium l.ex empto.in prin.ff.de acti.emp.licet ad hoc posset responderi, quæ habent locum in locatione ad modicũ tẽpus, per quã nõ transfertur dominium nec possessio: vt volunt doct.s̃.alleg.& Spec.in ti.de loca.& emphy.ver.cxxiij.cum seq.& Ang.in d.cõsi.ij.vel qñ constat de voluntate contrahentiũ ꝙ non trãsferatur, vt dictum est. voluit Alex.in consil.clxvj.col.j.ver.tertio.vol.ij.sed dici potest ꝙ licet nõ expressè agatur, tamẽ tacitè videtur actũ ꝙ dominium vtile nõ trãsferatur. Et tenet Ang.in cõsi.xix.qui alleg.tex.in d.l.non solùm.§. quod vulgo.ff.de vsufr.quia actus, & contractus nostri debẽt adaptari rebus cẽsatis & intellectu fruentibus: & verificari in cõmunẽ opin.hominũ habentium intellectũ. Ita maximè voluerunt Aristoteles & Auerroys, quos refert Bal.in rub.C.de ꝓba.& in l.j.C.de seruis fugi.& in alijs locis relatis p̃ Barba.consil.lvj.col.pe.ver.item præmitto.vol.ij.sed omnes homines per locationẽ ad annos x.factam intelliguntur nõ transferre dominiũ nec possessionẽ, cùm attendatur ꝙ principaliter actum est inter partes. aliâs si opi.doct.volentiũ talẽ conductorem teneri ad laudimia soluenda, sequeretur ꝙ finita tali locatione & extincto ac cõsolidato vtili cũ directo dominio, ipse dominus teneret soluere alia laudimia, quia censeret noua acquisitio.§.si cui.& ibi Io.Fab.& Ang.Are.insti.de lega.& idẽ esset dicendũ in venditione facta cũ pacto de retrouendendo vsq; ad x.vel xx.annos.ex qua tamen nihil de iure debetur, vt dixi in §.xviij.de cõsue.feu.& istã partem tenuit Pet.de Anch.cõsi.lxxij.dicens, quẽ non teneri ad solutionẽ gabellę ex locatione & datione

ani

animaliũ boum, & equorũ etiã ad certũ pretiũ ęstimatorũ: nec pariter ex locatione prædiorum occasione laborãdi ipsa prædia datorum, vt ibi per eũ. Et ita seruatur de consuetu. Franciæ, quæ est optima legum interpres.cap.cùm dilectus.de consuet. l.si de interpretatione.ff.de legibus.

Summæ.

1 Citatio sine die an valeat.& nume.2.& 3.

Quæstio CCXXXV.

Adiornamentum seu citatio sine termino seu assignatione, & præfixione diei facta, an valeat.

Decisio.

ET Christi Benedicti, ac intemeratæ, & gloriosæ virginis Mariæ eius genitricis nominibus inuo-
1 catis, Amẽ.†Et videtur primò, ꝙ non, vt tenet Cyn.in l.fin.ad finẽ. C.de ferijs.& ipsum sequitur ibi Alber. columna ij.& Bartol.in l.liber homo.§.decem.ff.de verborum oblig.& hanc opinio.dicit ibi Angel.esse veram, licet postea concordet, vt ĩ.dicã. & idem Paul.de Cast qui allegant tex.in l.fin.§.sin verò. ibi, quatenus ille eum requisierit certo tẽpore super hoc ab eo statuendo. C.de iure domi. impet. & in l.ij.ibi, certo dierum spatio à iudice finiendo, eoq; ad notionẽ eius producẽdo.C.vbi in rem acti. Et idẽ Iason in d.§.decẽ.in fi.& facit tex.in l.de die ponenda. in prin.ibi, moderato spatio de hoc à iudice statuendo.ff.qui satisdare cog.& pro hac decis. videtur casus in l.aut qui aliter.§.j. ibi, & diem & horam denuntiatione cõplecti.ff.quod vi aut clam. & ibi Bar.& Ang.& tex.in l.consentaneũ.ibi, temporibus.& ibi Bal.& Sali.in j.not.C.quomodo & quãdo iudex.& ibi dixi in j.notab.& latius in j.q. cum alijs ibi, pro hac parte alleg. causa breuitatis. & idem sing. Bart.in tract.de citatio.& in tract.ad reprimendum.in verbo, per edictum.vers.Sed quis terminus.& Bal.in l.si ea. col.j.C.qui accusare non po.& in c.fin.de ferijs.quoniã regulariter videmus in citatione inseri nomen citati, & nomen eius ad cuius instãtiam & requestam citatur, & causam ob quam, locum & diem, ad quos ac corã quo citatur. & no.in c.olim.& in c.fi.de rescrip.cum alijs alleg. per Bonifa.de Vital.in tract.malefi.tit.forma citatio.fo.xxxix.nu.xxij.& bo.tex.in cle.j.de iudi. ibi, atq; artent citatos post lapsum terminũ, quem considerata distantia locorũ citationibus ipsis apponi conuenit cõpetentem. Et ibi Bonifa.de Vital.in vj. nota.ob quod dicit Bal. cõsi.ccxxxviij.factum tale est ad instantiam appellantis. vol.ij.citationẽ, qua quis cõparat singulis diebus, & horis tota instantia durante, & ad sententiã audiendam factam nõ valere: quia nõ habet debitum tẽporis spatium, quod requiritur inter dilationẽ, & dilationem cum termino assignetur momentum horæ.l.pe. ff.de publ. iudi.& idem Spec.in tit.de cita.§.j.& §.iam de citatio.& Bonifa.de Vital. in sua praxi malefi.tit.forma citationis.& Præposit.Mediola.& Phil.Fran. in cap.cùm parati.de appella.& ita seruant iudices ecclesiastici siue ordinarij siue delegati, vt ĩ.dicam. & idem Bar.in tract.de ritu iudicio.in verbo, citationem.& in verbo, Item ꝙ super quocunque. cum duobus seq.& pariter in tract.de ordi.iudicio.col.j. versic. Circa secundum. Vnde videtur cõtra talem citatum non cõparentem procedi nõ posse signanter per tertium opponẽtem ad instãtiam cuius non fuit citatus: quia talis citatio nõ inducit litis pendentiam, vt voluit Cardi.de Zaba.post Lapum in cle.ij.col.v.vt lite penden.quos sequitur Feli.in c.si duobus.col.ij.ante mediũ.vers.Et ideo dicit Cardi. de appel.& Alex.consil.ix.paulò post prin.lib.iiij. Quare Martialis Voysim se opponens liti, & causæ, nõ debuit recipi in cõtumaciam magistri Ioannis Thibault nõ cõparentis in vim citationis prædictæ ad requestam magistri Regnati Chesneau factæ, posito ꝙ citatio fuisset valida, cùm nulla inter ipsos pẽderet lis. Quare Senescallus Aquitaniæ seu eius locumtenens ante receptionẽ oppositionis registrari facere debebat requisitionem oppositionis prædicti Voysim, & ordinare eundẽ Thibault tam ad requestam ipsius, q̃ iam dicti Regnati fore citandum ad defendendũ, & aliâs super dicta requisitio-
2 ne procedendum, prout iuris: igitur, &c. †In cõtrarium, quòd valeat talis citatio sine die est tex.in dicto cap.cùm parati.de appella.qui ad hoc quotidie solet allegari, secundum Ioan.Andr.& Abb.Sicul. ibi, in vlt.not. & Anto.in quarto not. & idẽ Præposit.Mediola. Ioan.de Imol.& Phil.Franc. quem tex.faciunt ibi singul.& non esse obliuioni tradendum: quoniam taliter citatus cõparere debet, quàm citius potest, cum quodam temperamento, scilicet quòd non teneatur ilico currere, argu. l.quod dicimus.& l.ratum.ff.de solut.& idem Innocen.in c.fi. qui matri.accus.po.vbi etiam dicit idem esse in citatione generali, vt valeat sine termino modo pręlicto.pro quo Doct.allegant tex.in cap.cùm dilecti.de dolo & contuma.vbi non valens aliquo casu comparere in termino præfixo, debet tamen postmodum, quàm citius potest, cõparere.& ibi Abb. Sicul. colum.ij.versic. Not.& tene menti. & latius col.iiij.versic.Nunc glos.suppletis.& quo ad istum artic.vide ibi, & tex.in c.cupientes. primo respon. de electio.lib.vj.& in clemen.causam. eodem titul. Et ista fuit primò opin. Specul.in titul. de citatio. §.sequitur.versic. Quid si non præfixeris. vbi dicit seruari in curia Romana.dum resideret in ipsa. quẽ sequitur Bald.in l.vt perfectius.colum.iiij.versicul. Secundo, quòd vbi in citatione.C.de annal.excep. qui alleg.tex.in cap.eos. §.fin.& ibi Philip.Franc. de sententia excommuni.lib.vj. Et respondet Bald. ad iura suprà pro prima parte adducta, quòd non loquantur in citatione simpliciter, sed in expectatoria.& idem Angel.in l.post edictum.§.sciendum. & Iacob.de sancto Georg. ff.de iudi.dicentes quemlibet citatum debere cõparere, q̃ primum poterit. l.ij.ff.si quis in ius voca.non ierit.& Feli.in c.consuluit.post Abb.Sicul.col.ij.versic. Not.ibi, in tex.ea hora.de offic.deleg.& per Andr.Barbat.consil.viij. col.xv.vol.j.& consi.iij.col.xxj.vol.ij.& Io.de Imol.

consi.xcvij.col.iij. & tenet decis.Capellæ Tholosæ, quæst.ccciij.in fi.& Bal.& Barth.Sozi.in l.hæc conditio.in ij.ff.de cōdi.& demonst.& Ludo.de Ro.in l.si ex legati causa.ff.de verb.obli.& Angel.in dicta l.vt perfectius.& in l.interuallum. ff.de iudi.& Ludo.de Ro.in l.j.§.nuntiatio.ff.de noui oper.nun.& Bal.in l.fi.C.de iure domi.impet.& in sua Margarita in verbo,citatio.vers.xxviij. & Nicol.de Milis in suo reperto.in verbo,citatio.in iiij.& idē Bart.in l.circa.ff.de hæred.instit.dicens valere citationem nō habentem tempus expressum. & aliquid per Feli.in c.quod ad consultationē. col.ij.vers. Obstat secundo tex.de re iudic.& ita tenet Bonifa.de Vital.in dicto tract.de cri.ti.de for.cita.nume.xix.cum seq.alleg.in arg.l.Nepos Proculo.ff.de ver.sig. & pro hoc cle.ij.§.similiter.& §.quod si iudex.de appel.vbi si iudex appellanti petēti Apostolos respōderit se eos nullo termino certo sibi pręfixo vel infra iuris terminum daturum, ꝙ appellans nihilominus cōparere tenetur loco & tēpore,& sæpius &c. Et idē est in hora, quæ licet nō ponatur in citatione,tamē intelligitur ꝙ citatus debeat hora teneri consueta cōparere, secundum Innocē.in c.cùm olim.de elect.quem refert & sequitur Bal.in l.j.col.penult.ante fi.vers.Alij dicunt.C.quomodo & quādo iudex. & in l.si vt proponis.in secundo.eod.tit.& in c.j.col.iiij.vers.Quæro vtrum.de vasallo qui contu.est.& ibi idē Cardi.Alex.col.✳ver.✳Cū alijs per Alex.in addi.ad Bal.in dicta l.j.quomodo & quādo iudex.alleg.& Iaco.de sancto Georg.in l.more Romano.nu.viij.ff.de ferijs.& Feli.in c.cùm M.Ferra.col.iij.vers.Et hic vidimus.ibi,& si episcopus citauit.de consti. & quod intellige in citato coram seculari:secus si fiat coram iudice ecclesiastico autoritate apostolica delegato, qui non habet sedem, & dies ordinarios : quia tunc hora & locus debent in citatione vel relatione seruientis seu nuntij poni,vt dictum est s̄.in j.parte.& latius dixi in dicta l.consentaneū. in expositione literali.& in j.quæst.in addi.de quo per Alex.in l.qui ante Calēdas.col.vlt.vers. Inducuntur hic. de verb.oblig.per Bar.Bal.& Angel.in dicta l.si vt proponis.quomo.& quando iudex. & Alex.cōsi.lxxxiij.nu.xiij.lib.vij.Et ideo valet citatio, licet nomen seruientis nō sit in eius relatione descriptum,nec positum,sed sigillum duntaxat,vt tenet Ludo.de Ro.in consi.ccxlvj.clarissimè assessor.in fi.quia hæc est leuis solennitas,ideo non refert à quo nuntio pars sit citata,per not.in l.cùm seruus.ff.de verbo.oblig.& Bar.ad reprimē.in verbo,per literas.in prin.quemadmodum dicunt Doct. de omittēte signum crucis in cōfectione inuētarij in l.fi.C.de iure delib.tamen non caret scrupulo falsitatis,vnde hoc per ordinationem curiæ fuit correptum, ꝙ nō valeret relatio, & adiornamentū sine subscriptione nominis & cognominis seruiētis : quia qui facit fieri falsam relationem notario,licet non dicatur fecisse fieri falsum instrumentum,punitur tamen de falso : quia iudici obrepsit nō veram relationem ostēdendo, licet falsum nō cōmiserit,vt voluit Bar.cōsi.cxcix.Tudertinus quidam. Tamen in suo casu est, sine dubio in parte & nūtio,in cuius præsentia pars fecit fieri notario relationē & tacuit,& sic cōscius doli,& sic tenentur,sed in hoc ꝙ dicit notariū nō teneri,bene dicit : quia dolo caruit.l.nec exemplum.C.de falsis.& qua puniantur nūtij falsam faciētes relationē.vide

3 Bar.in l.qui nomine.ff.de falsis.& Hipp.ibi.†Quid dicendum.& Angel.quem sequuntur Paul.de Cast.& Raph.Cum.& in dicta l.liber homo.§.decē.concordat istas opi.dicens opi.Cyn.& Bar.& aliorum s̄.in j.parte alleg.esse veram,ad hoc vt nullum fieri possit eidem citato ad instantiā partis præiudiciū. Et etiam opi.Spec.esse verā,quantum ad hoc,vt citatus possit de cōtemptu si non cōpareat,puniri.& idem dicit Angel.in dicta l.si vt proponis.& in dicta l.interuallum.& in dicta l.fi.de iure domi.impe.& Ludo.de Ro.in dicta l.j.§.nuntiatio. & Iacob.de sancto Geor.in dicta l.per interuallum. nu.x.quam legit cum l.ad peremptorium.Sed Alex.in dicto §.decem.reiecta hac Angel.concordia dicit opi.Spec.indistinctè esse veram.& respōdet ad iura per Ang.pro opi.Bar.alleg. Et dixi in dicta l.cōsentaneū. in j.quæst.& idē Fran.de Are.in dicto §.decem.dicens concordiam Angel.cōfundi,per tex.in dicto c.cùm parati. qui loquitur quādo quis citatur,vt in causa veniret processurus , & tamen citatio sine termino valuit,licet Phil.Decius in dicto c.cùm parati.alio modo distinguat,ꝙ quando est facta citatio,vt aliquid fiat determinatè cōtra citatū,ꝙ tunc dies certa requiritur,prout loquuntur iura ciuilia,& isto casu opi.Cy.Bar.& aliorum procedit.Tamen nō videtur procedere cùm cōmuniter in citatione nō exprimatur causa,pro qua quis citatur,vt dicit Alber.in dict.l.fi.de ferijs.col.ij.in prin.ibi,cautius puto. sed secundum ordi. regias bene exprimitur causa quando laicus citatur corā iudice ecclesiastico.Sed quando simpliciter est facta citatio ad cōparendū , tunc licet secundum Decium talis citatio ordinata sit ad finem vlterius procedendi,tamen iste finis vlterius in causa procedēdi est indeterminatus,vnde citatus pro cōtumacia simpliciter punitur,dicto c.cùm parati. dicto c.cùm dilecti. Et hoc modo declarando. distinctio Ang.bene procedit. quem etiam limitat (secundum eum) Maria.Sozi.in titul.de dila.artic.xix.q.vj.nisi citatio sit facta ad actū,qui certo tempore solet expediri:quia de illo tēpore citatio intelligitur secundum subiectam materiā, arg. l.si vno.in prin.ff.loc.& actus valet.c.Abb.sanè.de ver.sig.& ista fuit distinctio Paul.de Cast.in cōsi.cclv.inci.Videtur dicēdum dictam sententiā.col.ij.vers.Item secundò obijcitur. vol.ix. Et ita est respectu loci,vt citatio facta intelligatur in loco solito.l.si locus. ff.de iudi.& per gl.& Doct.in dicto c.fi.de rescrip. Et mirū,ꝙ Decius nō viderit Alex.& Fran.de Are.in d.§.decē.& Feli.in dict.c.cum M.Ferra.col.iij.vers.s̄.alleg. sicut dicimus de citatione facta ad diem feriatā,quod intelligitur,ꝙ die sequēti nō feriata cōparere teneatur.text.in c.meminimus.& ibi Abb.Sicul. Ioā.de Ana.& Feli.col.ij.vers.Not.ibi,ad festum resurrectionis.de accus. & idem Bart.in dicto tract.de cita. in vij.q. dicens ita seruari de consuet.& stylo curiæ Roma. Quia fortè motus non fuisset ad discedendum à communi opi.Et signanter quando adiornamentum seu citatio fuit in personā citati facta.Vnde talis citatio,quāuis esset illegitima, ligat eum, sicut si legitimè facta fuisset , vt voluit Ludo.de Ro.in consil.ccccx.incip.vt clarior reddatur.col.j.vbi dicit,ꝙ quamuis erratum sit in modo citandi seu in forma à iure tradita : nihilominus si ille cuius interest notitiam habuit eiusdem citationis,per quam nō legitimè citabatur,ita eum ligat, sicut citatio legitimè executa. Allegat ad hoc casum in dict.cle.causam.in fi. ad idē tex.in dicta l.ij.vbi in rem actio.& in l.quidam decedens.§.ex quo.ff.de admi.tut. & sequit̃ Hippol.de Marsil.in sing.cclix.incipiē. Generalis citatio.& in repet.rubri.de probat.C.fo.xliij.col.ij.in fi.vers. teneas tamē menti.& idem Abb.Sicul.in cōsil.xxxviij. casus in effectu.col.j.versic. Non obstat aliud motiuum. vol.j.prout hic fuerat.& idem Matth.de Mate.in singul.cxxxj. in fin.& Bonifa.de Vital.in cle.j. de dolo & contu.nu.xlij.cum v.seq.& in cle.j.de foro compet.nu.xlj.& Feli.in cap.cùm contingat. col.v.vers. Et pro ista prima limita.de rescrip.vel etiam si in vim talis citationis nullæ,cōparuisset per se vel procu[illegible] ibi sequuntur insuper Bal.Angel.Alber.Alex.& [illegible] cessu.col.ij.vol.ij.& Hippol.de Marsil.in repe.dictę l.de vnoquoq;. fo.xlj.col.iiij. nu.lviij.cum alijs per ipsos alleg.& pariter Iaco.de sancto Georg.in dicta l.j.nu.iij. de ferijs.& idem Fran.de Are.in cōsi.xxx.prout etiam hic in facto proponebatur prædictum Thibault citatū misisse procuratori suo expleta ad pro eo cōparendum.Et idē Feli.in cap.cùm sit Romana.col.v.vers. Secundò limita. de appel.allegat Rotam tit.de dolo & contu.in decis.xj.in nouis.ita tenere.Aduerte tamen,ꝙ onus probādi citationem legitimam, & debitam præcessisse incumbit parti stanti pro defectu in vim talis citationis obtēto.Et non verò parti neganti:quia non præsumitur cùm sit contumacia, vel aliud appunctamentum in absentia partis cōcessum, & in hoc iudici non est credendum. cap.quoniam contra falsam. de proba.vt voluit Fede.de Senis in cōsi.clxv.quem refert.& sequitur Abb.Sicul.in consil. [illegible] col.ij.vers. [illegible] idem Bonifa.de Vital.in tract.malefi.tit.forma citationis.nu.xvj. Et visis prædictis ita cōclusum,& latum arrestum apud sanctum Aemilianum, die v. Decembris, anno domini M. D. XXVIII. Nam de stylo & cōmuni obseruantia curiarū Franciæ, non solet in literis citatorijs apponi dies neq; hora,quibus citatus cōparere debeat , sed per ipsas mandatur nuntio seu seruienti adiornari ad certam & cōpetentem diem. Et ipse seruiens ad requestam partis impetrantis eidem citato assignat diem coram iudice mandante,loco, & hora curiā teneri,& causas expediri cōsuetis cōparere.Et si per errorem non expresserit in ipsa assignatione diem certā,nihilominus ꝙ citius cōparere tenetur loco , & hora curiam teneri & causas expediri cōsuetis, ne in defectum & in cōtumaciam cadat : quia nuntius credens certam reo citato assignasse diem consuetam, illam in relatione expletorum insertā deliberat , & tradit actori,& nō ꝙ licet nuntio circa citationem seu relationem credatur , non tamen creditur cōtra suā relationē,quam antea retulit fecisse,vt dicit gl.in dicto c.cùm parati. in verbo,suus nuntius.ad fi.& in cap.quoniam cōtra falsam. super verbo,citatione.in fin. quia tam in iudicio, quàm extra iudicium statur primo dicto.c.literas.& ibi glo.in verbo,cum primo.de præsump. ita Bar.consi.lxxxvj.non creditur nuntio. & Paul.de Castro consi.lij.& cclxxv.& idē secundum Bar.in secundo dicto testis cui non statur.contra primum cap.cùm causam.de testib.& ibi gl.in verbo,ratas.ibi, sed quid si testis quod intellige, secūdū Feli.ibi,si primū fuerit cum iuramento factum per quod limitatur dictum Bar.ibi,& in l.eos.ff.de falsis.Vnde si in citatione vel relatione apposita fuerit hora vel locus, ꝙ causa vel actus debet fieri hora & loco assignatis,aliâs si fiat alia hora actus corruit,vt est text.in dicta l.aut qui aliter.in prin.& in l.fi.quod vi aut clā. & vtrobiq; per Bar.& Albe.cum alijs alleg.p Hippol.in sing.xlviij.& per Feli.in dicto c.consuluit. de offi.deleg.& in cap.j.col.viij.vers. Not.etiam, ꝙ si citatio.de iudi.& aliâs dixi in quæst.s̄.alleg. Et hoc verū,nisi iudex ex gratia in alio die & hora,ac loco expectādo contumacem continuasset assignationem parti, tamen intimandam secundū Abb.Sicul.in dicto c.consuluit.col.j.vers.Item not.& Feli. ibi,in princi. Et in hoc stylus curiæ est attendendus.l.Labeo.§.& si quæratur.ibi,more agentiū sequi debemus.& ibi glos.ff.de stat.libe.aliâs si non fieret secundū stylum curię,citatus non comparens,non diceretur contumax,vt not.Angel.in l.fi.C.de cano.præsta. lib.x.& Feli.in cap.quoniam contra falsam.col.vij.in fi.de probat.& in capit.ad hæc. de sent.excō.& Hippol.in singula.cxviij.

Summæ.

1 Primitiæ quid.
2 Primitiæ an sint de præcepto.
3 Primitiarū nomine quantū debeatur.& nu.4.& 5.

Quæstio CCXXXVI.

Pro iure primitiæ,quantum & quo tēpore solui debeat rectori seu curato, & an sint de præcepto.

Decisio.

CHRISTI Benedicti, ac intemeratæ & gloriosæ virginis Mariæ eius genitricis nominibus piè inuocatis,Amen.
1 †Et præsuppono primò, quæ sit primitia. Et est secundū Alexand. de Alijs in iij.parte summæ.prima pars frugū siue fructuum domino offerenda. refert & sequitur Angel.de Claua.in summa sua.in verbo,primitia.

& dicitur prima,id eſt dignitate præcipua,& dum
dicit domino,id eſt diuino cultui. Et ipſa eſt parua
quantitas. cap.reuertimini.poſt prin.ibi,pro deci-
mis & primitijs,quæ parua erant.xvj.quęſt.j.& eſt
de mente gloſ.vlt.in c.j.de decimis.ſed ibi eſt tex.ꝙ
prima pars frugū non ſoluatur,ſed qui plus dabāt
xl.dabant partem,qui minus lx. & ſic licitum erat
dare intra xl.& lx.partem,quātum quiſq; volebat,
& hoc in aridis & liquidis, ſed in primitijs anima-
lium dabant vnum de ducentis. Sed ibi ille ſoluēdi
modus fuit ob ſacerdotum auaritiam ſic diffinitus,
qui nimis à populo in primitijs offerendis exige-
2 bant,vt infrà dicā in ſolut.quæſt. † Secundò an ſit
de præcepto:& gloſ.in dicto c.j.quam ibi faciunt
ſingularem Goffr.Inno.Ioan.Andr.Hoſtien.Henri.
Bohic.& Abb.Sicul.dicit,ꝙ ſic,ſicut & decimę.&
hoc probatur ſecundū Abb. ſuper rub.eod. Exodi
xxij.cap.vbi dicitur,Decimas, & primitias nō tar
dabis offerre. & idē gloſ.in l.fi.§.patrimoniorum.
in fi.in verbo,pontifex.ff.de muneri.& hono. quæ
dicit ius decimationis hoc à lege Dei eſſe.& Pet.de
Ancha.conſi.cxcvj.magnifice & illuſtris princeps.
in primo dubio.& Bertran.de Carpen.conſi.lxiiij.
incip. Illud eſt indubitatum.vol.j. nouiter (præter
tria) impreſſo.Et ſic pręceptū prohibitorium non
cōditionatum,quod obligat ſemper,& ad ſemper,
id eſt omni tēpore.ad idē habetur Leuitici xxvij.c.
& Deuteron.xiij.& xiiij.& ij.Paralip.xxij.& Nu-
meri xviij. In quibus locis mandatur omnibus lai-
cis,vt de frugibus & de cunctis ſoluant decimas &
primitias : ne prætextu decimarū eccleſiæ debeant
laici ſubtrahere ei debitas. cap.decimas quas. xvj.
quæſt.vij.de quo latius per Abb.Sicul.in dict.rub.
& gl.Archi.& de turre cremata. in c.j.xiij.quæſt.j.
ſuper verbo,& primitias.& in dicto c.reuertimini.
& iſtud eſt ſecundum Alexan.de Alijs,& deClaua.
vbi ſuprà,verum in ij.caſibus. primus quando eſt
conſuetudo.Secundus quando miniſtri indigent,&
ipſas petunt,vt infrà dicam:quæ quidē & primitia
ſtatim ſolui non debet, ſed granū debet manere ix.
diebus apud ſpicā matrē, quæ eſt mater agri,quod
tempus eſt gratia,& fauore ſacerdotis incertum,vt
dicit gloſ.in l.ſtipulatio.§.inter certam incertamq;.
quam ibi faciunt Doct.ſing.ff.de verb.obl.Tamen
legatū vini & grani debetur ab initio anni,vt vo-
luit conſi.ccxvj.Adelandus condidit. col.j.ver.Su-
per ſecundo puncto.per text.in l.ſingulos. ff.de an-
nuis leg.& l.j.C.quando dies leg.cedit.& gl.ſingul.
in l.nec ſemel.§.habitationem. ff.quando dies lega.
cedit.Sed decima agnorum & hæc vinculorū debet
præſtari cūm naſcuntur,& non debet ruſticus diem
ſancti Ioan.Bapt.expectare, ſed ſolūm debent talia
animalia eſſe apud matrem aliquib⁹ diebus ne per-
eant,vt voluit Oldr.cōſi.ccxxxvj.Circa propoſitā
quæſt.eſt attendendum ſequendo gl.in dicta l.ſtipu
latio.§.inter certā. & Corn.in l.eadem quam. col.ij.
in fi.verſ.Quo tempore ſint ſoluendæ decimæ ani-
3 malium.C.loca.†Sed veniēdo ad quæſt.qualis pri-
mitiarum quota ſit ſoluēda. Et per prædicta vide-
tur,ꝙ illa quæ ſecundum loci cōſuetudinem eſt ſo-
lita ſolui,vt voluerunt Goffr.& Innoc.in dicto c.j.
de deci. aliâs ſi non ſit conſuetudo certam ſoluendi
quantitatem,tunc ſecundū Innoc.erit arbitrio offe-
rentis ſoluenda.licet Goffr.dicat tunc eſſe ad cōſue-
tudinem aliorum vicinorum locorū recurrendum.
cap.cūm olim.de conſuet.& c.quanto.& c.ex parte
Cōpoſtellani.& c.ſuper eo.de cenſib. cum alijs ſ.in
quæſt.ccij.incip.Quid ſi pactū inueſtituræ. col.vlt.
alleg.& hoc quando eſt conſuetudo vna,ſecundum
Henri.ſed ſi ſint diuerſæ,tunc illa eſt ſequenda,quæ
magis tendit ad mediocritatem.cap.hoc ius porre-
ctum.x.quæſt.ij.Et hanc opi.Inno.ſequitur Angel.
de Claua.vbi ſ.§.iij. Ex quo non inuenitur expreſ-
ſum in iure canonico,relinquitur arbitrio offeren-
tium,vt dent quantū velint,niſi conſuetudo regio-
nis aliud inducat, ſecundum quam tenebuntur ſol-
uere,vt dicit beatus Ant.in ſua ſumma.parte ij.tit.
iiij. cap.ij.§.iij.& idem in effectu Cardi.de Zaba.in
dict.c.j.in vij.not.& in vlt.quæſt.de deci. & Ioā.de
Montholon in promptuario,Thomo ij.fol.cxc.in
j.pag. in verbo,primatiæ. & cūm tēpore Clemētis
papæ vij.Auinione agentis,& exiſtentis, iudex Bi
terreñ.inhiberi feciſſet,iuxta ordinationē Philippi
regis huius nominis quarti,quæ eſt prima ti.de de-
cimis.de nō petendo nouas decimas,aut primitias
vel nouam ſeruitutem domino Aegidio de Curti-
bus ſacri palatij cauſarū auditori iudici delegato,
qui citari fecerat corā eo ad requeſtā domini Io.Sa
baterij rectoris cuiuſdā parochialis eccleſiæ eiuſdē
parochianos ꝓ dictis iuribus eidē Sabaterij perſol
uendis.Tamen dictus auditor cum cæteris Rotæ au
ditoribus cōſuluerunt Romano pontifici, tunc ibi
exiſtenti nuntium , & notarium ac alios,prædictas
inhibitiones portantes,& facientes declarari excō-
municatos,per c.grauē.de ſen.excō.vt refert Aegi-
dius Bella Mera conſi.xl. vbi ſigillatim ponit opi.
omnium dominorum auditorū. Et ſic papa decla-
rabat primitias eſſe debitas. Tamen indebitè extra
regnum volebat extrahere regnicolas tam cōtra le-
ges regni,ꝙ nunc contra ſacrum Baſilien.conci. ti.
4 de cauſis & ſancta,& ritè concordata.†Sed contra-
rium tenet Hoſti.in dicto cap.j.de deci.ꝙ primitiæ
quātitas ſolui debeat indiſtinctè infra xl.& lx.par-
tem per illum tex.ibi,in fin.quia vltra quadrageſi-
mam ſacerdotes exigere,vel minus ſexageſima lai-
ci offerre non poſſunt,&c. Et hoc dicit verum eſſe
Henricus Bohic ibi. in fin. niſi aliud ſit de conſuet.
Et maximè cūm in caſu præſenti conſuetudo per-
cipiendi ius primitiæ in certa quota , & portione
non ſit præſcripta , vt infrà dicam. vnde videntur
non teneri , iuxta ordinationem regis Philippi
quarti aliquid de nouo ſoluere , vt habetur in eius
prima ordinatione titul. de decimis. in recollectis,
5 per dominū Aufrerij. ¶ †Quid dicendum.& Abb.
Sicul.in dicto capit.j. in fin.tenet opinio. Innocen.
quia quantitas expreſſa nō habetur in lege, ſed fuit
interpretatio magiſtrorum,cui pręualere debet cō-
munis conſuetudo , quæ eſt optima legum inter-
pres. l.ſi de interpretatione. ff.de legibus. & capit.
cum dilectus. de conſuetud. quamuis nonnulli (vt
ipſe dicit) antiqui Doctores voluerint primitias
eſſe ſoluendas non ex neceſſitate , ſed ex voluntate
offer

offerentium, vt ſuprà dictum eſt, quorum quidem
concertatio & opinionū diuerſitas valet ſecundum
eum ad excuſandum nō ſoluētes à peccato,arg.no.
in c.j.de poſtul.præla.libr.vj. ꝙ crederem verum ſi
petitæ non fuerint,& pro tēpore præterito excuſa-
tos fuiſſe, aliâs petitas non ſoluentes in futurū pec-
carent,per not.per Hoſti.in cap. à nobis.de deci.&
per tex.in l.de decimis.& l.fin.de decimis. in Lom-
barda.quos ad hoc allegat beatus Anto.Flo.in ſua
ſumma.parte ij.tit.iiij.cap.iij.§.iij & §.vj. col.ij.in
fin.prout dixi in dicta l.de decimis.& idem Alber.
in dictiona.in verbo,primitiæ. & Feli.in c.ſi autē.
col.iij.verſ. Et dicit Rota. de reſcript.& idē beatus
Tho.ij. ij.quæſt.lxxxviij. & Abb.met Sicul.ſic in-
telligit in cap.in aliquibus.circa fin.de deci.& latè
Franc.Balbus in tract.præſcrip. fo.xliiij. nu.xliiij.
& ꝗuis de iure magis placeat ipſi Abb.Sicul.opi.
Innoc.primò per dictum Hierony.in dicto c.reuer-
timini.xvj.quæſt.j.tamen ratio Hierony.ibi,vide-
tur eſſe cōtra Abb.dum primò ibi dicit:quia mihi
non reddidiſtis decimas & primitias, idcirco in pe
nuria & fame maledicti eſtis:ergo integraliter intra
xl.& lx.quia vt dicit de Zaba.in dict.c.j.in vij.no.
& in vlt.quæſtio.in fin.primitiæ & decimæ ſunt in
præcepto,iuxta illam quantitatem, non ꝙ per hoc
tollatur, quin poſsit plus à volente ſolui. Secundò
probat Abb.per tex.in dicto c.j.de deci.dum in fi.
dicit, ꝙ quātitas fuit ſic determinata propter ſacer
dotum auaritiam, ne amplius à populo exigerent.
Nam verbū exigere, eſt neceſsitatis : & exigere,eſt
ab inuicto extorquere, arg.l.fideicōmiſſa. §.ſi rem.
ff.de leg.iij.Sed hæc ratio videtur etiam facere con-
tra Abb. poſtꝗ tex.ſequitur opi.& determinatio-
nem magiſtrorū,dum dicit. Traditionē quoq; acce
pimus Hebræorum non lege præceptam, ſed arbi-
trio magiſtrorum inolitam, id eſt introductam,ſe-
cundum Abb.antiq. ꝙ qui plurimum quadrageſi-
mam partem dabant ſacerdotibus,qui verò mini-
mum inter xl.& lx.ſoluebant. Quoniam illa inter-
pretatio ſeu declaratio magiſtrorum circa ſolutio-
nem quantitatis primitiæ factā tranſiuit in vſum,
& cōſuetudinem ac cōmunem obſeruantiā per ec-
cleſiam approbatam,dum dicit inolitam,quæ non
tollit nec mutat naturam & ſolutionem primitiæ,
quin ſemper eſſe cenſeatur de præcepto.cap.ſtatuto
perpetuo declaramus.in prin.& ibi gloſ.in verbo,
declaramus.de deci.libr.vj.& l.hæredes palam. §.j.
ff.de teſta.& l.ij.§. hæc igitur omnia ſcientes. C.de
veteri iure enucl.ergo à iure impoſita, quod poteſt
diſtinguere & modificare legem diuinam,ſed nō in
totum tollere, dict.c.à nobis.& ibi Doct.& glo.&
Doct.in l.fi.C.ſi contra ius vel vtili.pub. pro quo
facit,quod dicit Bal.in c.j.§.& quia vidimus.in fi.
de his qui feud.dare po.ꝙ feudorū cōſuetudines in-
troductæ ſunt ſecundum vſum ab antiquis ſapiēti-
bus inſtitutū. Ideo ſileant beſtiæ dicētes vſum feu-
dorum in ſe ſapientiam nō habere, & dixi in præ-
fatione legū Longobardorum.ergo integraliter iu-
xta illam taxā (ſic loco primorū fructuum) inoli-
tam eſt ſoluēda ,arg.l.ſi cum.§.qui iniuriarum.ff.ſi
quis cauti.vt ſtatim dicam. Et facit in ſimili tex.in
l.ſi idem cum eodē.ff.de iuriſd.om.iudi.vbi Angel.
dicit per illum tex.ꝙ vbi nō eſt caſus legis,licitum
eſt allegare autoritatem maiorum,vt l.Aquiliana.
in fi.ibi,liberalitatē enim captioſam interpretatio
prudentum fregit.ff.de trāſact.pro quo dicit Hoſti.
in c.inquirēdum.de pecul.cler.nō eſſe iure cautum,
ꝙ res empta de pecunia eccleſiæ ſit,& acquiratꝰ do-
mino eccleſiæ. Sed hoc voluit interpretatio magi-
ſtrorum.& ſequitur Barbat.in quodam ſuo conſil.
poſito inter cōſilia Alex.lv.col.xv.poſt mediū.ver.
Dato non tamen conceſſo.lib.iiij.qui allegat dictū
c.j.de deci. Et in conſi.xxiij.& conſi.xxxvij.vol.ij.
& in cap.in præſentia.nu.lxv.de probat. & cōſi.ij.
nu.xj.vol.j.Et illa interpretatio quę ad ius cōmune
reducit, pia cenſetur & fauorabilis,vt dicit Anto.
Rubeus cōſi.viij. nu.vj.per illum tex.& in c.ad au-
dientiam. de cler.nō reſid.Et vbi lex deficit,ſufficit
pro deciſione allegare cōmunē ſententiā maiorum
in dicta l.ſi idem cum eodē. in prin.& ibi no.Ang.
de iuriſ.om.iudi.& Frā.Curt.iunior cōſi.lxiij.nu.j.
in fi.ad idem tex.in l.dicere.§.j.ibi,Caſsius ſenten-
tiam magiſtri ſui bene excuſat, & interpretatur il-
lam.ff.de arbi.& pariter tex.in l.ędibus.in fi.ibi,&
eſt planè noſtrorū præceptorū ſententia.ff.de dam.
infecto.& text. cum gloſ.in cap.cūm beatiſsimus.
xxiiij.quæſt.j.& latè Henri.Bohic in dicto c.j.verſ.
Super eodē cap.& tex.in c.nouimus.ibi,cūm enim
quidam anteceſſorum noſtrorum ſuper hoc cōſulti
diuerſa reſpōderunt,& quorundā ſit opinio à plu-
ribus approbata.de verb.ſign.& ibi Abb.Sicul.in
j.notab. quia Papa nō vult derogare opinionibus
magiſtrorum cap.literas.§.nos autē.de reſti.ſpol.&
Albe.in l.j.ſeptimo mēſe.col.j.de ſtat.ho.& Hiero.
lib.prouincia.fo.✳pag.✳verſ. Et ad hoc facit tex.
in l.ſi pœna.ff.de pœnis.ibi,cōmentitio iure,id eſt
opinione ſapientum. Et in alijs multis iuris paſsi-
bus,vt in l.dos à patre profecta. C.ſolut.matr.vbi
opi.Marti.vſu præualet cōtra ius cōmune.& Bart.
conſi.cxc.Gibertus dedit dotē.ante fi.verſ.Illā filia.
licet videatur tex.in contrariū in c.neq; quorumli-
bet. ix.diſt.ibi, ꝙ ſalua reuerentia, quæ eis debetur.
poſſumus eorum ſcripta improbare , atq; reſpuere
cum alijs per Alber.de Roſ.in l.ſeptimo mēſe.col.j.
de ſtat.ho.alleg.Et ideo ꝗuis iure naturali,& com-
muni probetur decimas & primitias eſſe debitas,
tamen eas interpretari permiſſum eſt, vt dicit text.
in dicto c.reuertimini.& in c.j.§.quibus autē. ibi,
honeſta iſta interpretatio eſt.xiij.quęſt.j. Et ſic opi.
Hoſtiē.quæ ſuper illo tex.fundatur,videtur de iure
verior,quia tex.ibi,diffinit illā quam tenentur ſol-
uere quantitatem ob clericorum auaritiam & exa-
ctionem reprimendā,quorum genus eſt (vt mulie-
rum) auariſsimum,vt dicit gloſ.in c.ſi pluribus.in
verbo,maiori.de prębē.& in c.nōnulli.de cler.non
reſid.ratione cuius illum tex.in d.c.j.de deci.in vlt.
not.no.Abb.Sicul.cōtra clericos in ſolutione tēpo
ralium eſſe ſemper interpretationē faciendā,& hoc
ne notentur auaritia in exactione tēporalium. pro
quo facit ſecundū eum, d.c.quāto. de cēſi.& de aua
ritia clericorū eſt bon.tex.in c.diaconi ſunt.§.nunc
autē.xc.in diſt. quæ dicit,ꝙ ex quo in eccleſijs.ſicut

in Romano Imperio creuit auaritia, perijt lex de sacerdote, & visio de Propheta. Tamen vbi esset in certo loco consuetudo praescripta, quae talis debet esse, cap. fin. de consuet. quòd aliquid pro iure primitiae soluatur: tunc sicut in decimis esset obseruanda, dicto cap. in aliquibus. §. fin. ibi, vel loci consuetudine approbata, vt tenet Hosti. in summa. eod. ti. licet glos. in dicto §. fi. quã sequuntur Abb. & communiter Doct. velit, quòd ad hoc vt in vim cõsuet. quota decimae minor praescribi posit requiritur, quòd à Papa fuerit approbata cũ de iure integraliter solui debeat. & idem glos. in cap. quicunq;. xvj. quaest. vij. & glos. in cap. j. & ibi per omnes. de deci. lib. vj. tamen sic se habet cõsuetudo in pluribus locis, vt in toto Delphinatu; vt refert Guido Papę in quaest. cclxxxiiij. & etiam Bituris, & alijs partibus Franciae, vt in §. xij. de consuet. praedio. & ibi dixi, ad quae nunc me remitto. vbi in decimis nõ sequor opi. Hostien. nisi contra laicos decimatores, contra quos quota praescribi potest, vt voluit singulari. de Zabar. consi. cxlvj. cum alijs per nos ibi alleg. imò in totum potest cõtra tales laicos praescribi, secundum Cuma. consil. lxxxiij. quia causa decimalis. & Fran. Balbus in dict. tract. praescrip. fo. xliiij. nume. xlvj. sed quãto tempore vide ibi per ipsos, vnde in casu nostro allegabatur consuetudinem esse percipiendi pro iure primitiae, vnam pugnatã bladi ex triginta & vna, quae tamen non erat (prout requirebatur) praescripta, vt dictũ est. & l. cùm de in rem verso. ibi, quòd pater longo tempore praestitisset. ff. de vsuris. & l. si certis annis. C. de pact. & Innocẽ. in cap. cùm ecclesia. de causa pos. & proprie. & tex. iuncta gl. in l. aduersus. in verbo, per certos annos. Et ibi Bal. & Sali. C. de vsuris. & l. j. C. de fideicom. & Bertran. de Carpen. in dicto consi. lxiiij. versicul. Praeterea etiam dico. licet illa l. j. de fideicõmis. loquatur in alimentis, in quibus praescribendis triennalis sufficiat praestatio ad futuram obligationem inducendam, tamen idem videtur dicendum in decimis, & primitijs sufficere triennalem solutionem cum sint tributa egentium animarum. cap. decimae tributa sunt. xvj. quaest. j. & alimẽta etiam dicuntur clericorum, dicto cap. reuertimini. versi. Vt autem sciatis. ibi, vt habeãt sacerdotes & leuitae, qui mihi ministrant cibos. & ibi ante fin. & in horreum Dei intulerit cibos. & cap. decimas, quas in vsum pietatis. ibi, vt sit cibus in domo mea. xvj. quaestion. vij. & latius in cap. j. xiij. quęst. j. ibi, comedet eas. & ibi epulamini. & ibi, coram Deo tuo comedas eas. quia qui altari seruit, de altari viuere debet, vt inquit, Apostolus ij. Corinthio. ix. & cap. cum secundum Apostolum. de praeben. & cap. ex his. xij. quaestio. j. quae singularis ampliatio ad dict. l. j. de fideicõmis. vt locum habeat in solutione triennali decimarum & primitiarum, de quibus autem nusquàm fuerat aliquid solutum: quia sicut ibi fauore vltimae voluntatis, & alimentorum inducitur obligatio, sic profectò hic fauore diuini praecepti seu voluntatis diuinae, & cultus ac seruitij Dei primitiam & decimam solui in alimoniam clericorum, & sic magis in piam causam praecipientis, vt iurib. suprà alleg. Tum quia, vt dictũ est, sunt tributa debita clericis. Or qui tribus soluit annis proximè praeteritis tributum vel censum, aut canonem, praesumitur anteriori semper soluisse tempore. l. penult. & ibi Bart. C. de apochis publi. libr. x. & glos. in l. ij. in verbo, repellere. circa medium. & ibi omnes, insuper Feli. & Ias. C. de iure emphyt. & Ias. in l. j. ff. de offic. eius cui est manda. & dixi in §. iiij. in glos. ij. de pręscrip. lib. consuet. Biturig. & Anto. Corset. in tract. de potesta. regia. tit. de gemina. verbo. vers. xxxij. & Frã. de Cret. in sing. lxxviij. cum alijs ibi, in addi. alleg. quia bona est argumẽtatio de tributis ad decimas, Bartol. in l. j. C. de anno. & tribu. lib. x. & sylua nuptialis fol. xxxiij. col. j. post princip. versic. De tributis. & Bal. in l. inter debitorem. versi. Extra quaero. ff. de pactis. & sic etiam in praestatione triennali rei dotalis fauore dotis, secundũ Bart. in sua quaest. mulier habens magnũ patrimonium. & Ioã. Campezi in tract. de dote. prima parte, quaest. lxxx. in fi. versicul. xxij. priuilegium. cum alijs per eum alleg. Et sic solutio triennalis nedum inducit obligationem, & pariter liberationem, & quitantiam pro omni tempore pręterito, sed etiam probat summam & quantitatem redditus debiti talem fuisse sic huc vsque solutam. dum tex. in dicta l. penult. dicit ibi, ad illationem functionis tributariae. faciunt no. per Feli. in cap. ad apostolicam. in fin. de symonia. quae allegat Paul. de Leaza. in cap. in literis. col. ij. vers. Modò quaeritur. de restit. spol. quòd diuturna praestatio facta ex mera liberalitate non producit obligationem, vt iurib. suprà alleg. tamen fallit in praestatione, quae fit in piam causam, vt ibi. & in cap. suam. eodem tit. & idem Hippolytus de Marsil. in singul. clxij. & alibi dixi. & facit quod dicit Abb. Sicul. in dicto cap. fin. de consuet. vbi quaerit nunquid cõsuetudo probetur per vnũ actum vel duos, & dicit quòd licet probetur communiter per duos, vt ibi. & l. de quibus. de legit. & §. ex non scripto. instit. de iure natur. gent. & ciuili. tamen si est actus successiuus & cõtinuus, quòd erit sufficiens ad probationem consuetudinis. & sequitur Sozinus in l. j. nume. xiij. ff. si certum peta. Tum hic etiam allegabatur circa solutionem primitiae consuetudo aliorum locorum vicinorum, in quibus vna ex trigesima prima pugnata soluebatur. Vnde secundum illam debebat solui. cap. cùm olim. de cõsuet. & cap. Catholica. xj. distin. & cap. j. & cap. illa. xij. distin. & cap. ex parte Compostellani. & cap. super eo. de censib. & tenet Sozi. consi. lxxxj. versic. His tamen non obstantibus. cum versi. sequen. vol. j. cum alijs in dicta quaest. ccij. quid sit pactum inuestiturae. col. vlt. allegatis. & in §. x. in glos. fin. colum. vlt. versic. Et an deficiente speciali consuet. loci. de iurisditio. omnium iudi. lib. consuet. Et omnibus attentis supradictis sic fuit cõclusum apud sanctum Aemilianum in fauorẽ magistri Arnaldi de Basterot ecclesiae maioris Bazatensis cantoris ad causam ecclesiae parochialis de Trazis, rectoris eiusdem appellati: contra Ioannem de Lartigau, Guyraudum de Spanel, & alios litisconsortes loci praedicti de Trazis, habitatores à Senescallo Bazaten. seu eius locumtenen

tenen

tenentem appellantes. Et latum Arrestum, die ij. Decembris, anno domini M. D. XXVIII.

Summae.

1 Occiso altero rixantium quis praesumatur aggressor.
2 Aggressor an praesumitur, qui interfectus est. & numero 3. & 4.

Quaestio CCXXXVII.

Si vnus occidit aliũ, nec

apparet per testes quis eorum fuerit aggressor: quis eorum de iure praesumatur alium aggressum fuisse, vel ad defensionem fecisse.

Decisio.

CHRISTI Benedicti, ac intemeratae & gloriosae virginis Mariae eius genitricis nominibus piè inuocatis, Amen.
1 †Et gl. vulgaris in l. j. §. cùm arietes. in verbo, sibi. ff. si quadru. pauperi. fecisse dica. dicit, quòd neuter hoc casu alteri tenetur, quantum ad interesse priuatũ, arg. l. scientiam. §. cùm stramenta. ff. ad legem Aquil. qui multum facit pro sua opi. & hanc opi. gl. sequutus fuit
2 Iaco. de Raue. ibi, tamen Alber. ibi, dicit † esse praesumptionem contra mortuum, quòd primò fecerit aggresionem, & hoc quando sunt cõiecturae vicinae praecedentes contra insultatum, scilicet delatio armorum, & cõplexio robustior minantis. Et idem Alex. cõsil. xiiij. ponderatis narratis. vers. ad defensionem. lib. ij. & Feli. in cap. dilecti filij. col. penult. ante medium. vers. Voluit etiam Alex. de except. & Cepol. consi. xxviij. col. ij. versi. Octauo quia. cum vers. seq. Et econtra praesumitur contra superstitem fuisse aggressorem, & ex cõiecturis, vt quia interfectus erat bonus homo & mansuetus, qui non cõsueuerat facere rixas, & superstes rixosus, & isto casu contra superstitem praesumitur, secundum Albe. & Doct. ẽ. alleg. per tex. in l. non omnes. §. à barbaris. ff. de re milit. & idem Alber. in l. vt vim. nume. viij. ff. de iustitia & iure. & sequitur Thom. Grammati. voto. xxij. nume. x. cum pluribus seq. vsq; ad fin. & Bar. in dicto §. cùm arietes. inducẽs ad quaest. quam dicit semel habuisse de facto inter duos, qui fecerãt pacem simul de quibusdam iniurijs: postea se inuicem percusserunt, quòd si non apparet quis primò se mouerit, neuter tenetur de pace rupta. Sed si apparet quis primò rupit, ille tenetur, per illũ text. & in l. qui fidem. ff. de transact. & sequitur Alexan. ibi, in addi. & idem tenet Bar. in l. si seruum. §. sequitur. & ibi amplè Paul. de Cast. & Alex. in fi. ff. de ver. obl. vbi Alexã. dicit hoc cõmuniter teneri. & ibi Iason col. ij. versi. Vltimò per istum tex. Et hanc partem tenet Bal. in l. vt vim. in fi. vers. Item not. q; si duo inimici. dicens, quòd ratione interesse partis nullus punitur, sed bene respectu rei publicae, quia vterq; delinquit, & isto respectu dolus cum dolo nõ compensatur. & idem Bal. in l. j. quaest. xij. C. vnde vi. & ipsum sequitur Io. de Ana. in c. significasti. col. xiij. in fi. vers. Quaerit circa praedicta. de homici. & Feli. post Abb. in c. j. col. ij. vers. Dum dicit Abb. q; vbi non apparet. de treuga & pace, &c. Et idem Ange. in sua disputatione renouata guerra. & in l. fi. §. j. & ibi Ludoui. de Ro. ff. de eo per quem factum erit. & Hippol. in repet. rub. de proba. fo. xlvij. col. ij vers. Adde etiam, q; si duo. vbi pro hac conclus. adducit ea quae Feli. ponit in dicto c. j. & in cap. capitulum. circa fin. de rescript. vbi plenè scripsit. & in dicto c. dilecti filij. de excep. & idem Aret. in tract. malefi. in verbo, Et dictus Titius se defendendo. vers. Quaerit glos. in dicta l. j. & ibi Augusti. Ari. & Landria. in
3 addi. †Sed cõtrarium tenuit Richar. de Malũbra. in dicto §. cùm arietes. quem Bal. & Flor. ibi referunt. & idem Flor. in dicto §. cùm stramenta. quòd is qui superauit, praesumatur aggressor, nisi contrarium probetur, arg. l. j. C. de Sicar. & Cepol. Veronen. in dicto consi. xxviij. col. ij. vers. Decimo & vltimo. & Ludo. Bolog. consi. xxxvij. col. v. versic. Corroboro hoc. cum vers. seq. & secundũ hoc responderi potest ad dict. §. cùm stramenta. quòd ibi fuit casus fortuitus, quia cùm duo homines ad stramenta ardentia currendo transilirent, ambo ceciderũt, & alter ipsorum fuit flãma consumptus, q; alius non teneatur, nisi vter ab vtro euersus sit: quia stramenta dicuntur, quae gratia quiescẽdi sternantur, vt lectus & lectica à colligendis stramentis, & herbis ex quibus fierent, quod est notandum pro illis, quae circuiunt ignem ad honorem beati Ioãnis Baptistae eius vigilia factum cum cantilenis, & ex pluribus fasciculis lignorũ, & stramentorum cõpositum se per manus tenentibus, q; si currendo vnus cadat in igne, quòd alius sibi proximus nõ teneatur, per illũ tex. quia magis ludo vel causa sui, q; culpae ascribitur, secundum Bald. & Alber. ibi. Et sic in dicto §. cùm stramenta. non constabat, quòd vnus euerterit aliũ: ideo qui euertit praesumitur alium offendisse. Et secundum hoc oportebit in casu isto probare factum ad defensionem, aliâs punietur superstes. Quare si duo mutuò se percusserunt, in dubio non fiet absolutio, sed vterq; condemnabitur. l. quemadmodum. §. si nauis alteram. ff. ad l. Aquil. & sequitur Bald. in dicto §. cum arietes. & in dict. §. cùm stramẽta. quoniam operam dabant rei illicitae. & idẽ tenuit Phil. Corn. consi. lj. in litera M. & N. vol. j. dicens, quòd si vnus ex rixantibus reperitur vulneratus, licet testes non viderint vulnerare, q; ab alio conrixante praesumitur vulneratus ex vicinitate tẽporis, si testes dicant illum ante rixam nõ fuisse vulneratum. & idẽ Sali. in l. fi. C. de proba. & Hippol. in sua practica cri. §. quoniã. fo. lxij. nu. xxx. qui allegat Fran. Brunum in tract. de iudicijs & tortu. fol. iiij. col. iiij. post prin. vers. Aliud exemplum. & in consil. cviij. nu. iiij. vol. ij. Nam ex fine rixae praesumitur aggressio facta, vbi aliter expresè non constat de aggres

ſione,vt voluit Bar.in l.ſi ex plagijs.§.tabernarius.
& Flor.in dicto §.cùm arietes.col.ij.verſic. Tamen
potes attentare.cum alijs ſ.queſt.cxxj.incip.Aliud
quidem dubiũ. pro quo facit dictum Nel.de ſancto
Geminia. in tract.de teſti.publ.cap.teſtibus exami-
natis.col.iij. ante fi. verſ.Circa coniunctionem du-
bita.nunc in nouiter impreſsis. nu.clix.ꝙ ſi accuſo
Petrum & Seium,quòd intulerunt in Ioan.vulnera
ex quibus mortuus eſt,& non probo de Seio,ſed de
4 Petro,quòd Petrus cõdemnabitur,vt ibi.†Sed con
cordando has opi. Primò,quando nullus mortuus
eſt,nec apparet ex cõiecturis ſupradictis quis fuerit
aggreſſor,tunc neuter tenetur reſpectu alterius par-
tis,ſed bene reſpectu fiſci : quia tunc dolus cum do-
lo non cõpenſatur,& etiam propter malum exem-
plum.l.ſi quis aliquid. §.ſi abortionis. ff.de pœnis.
Et ſæpe fit quoniã duo ſe diffidant ad dandũ vnum
ictum vel ſe occidendum,ꝙ tales debent cõdemna-
ri ad emendam erga regem,aut alium dominũ, ſed
non vnus erga alium : quia volenti non fit iniuria
neque dolus. l.j.§.vſqueadeò. ff.de iniurijs.& l.cùm
donationis. C.de tranſact. & vtrobiq; per Doct.&
Alber.in dicta l.vt vim. nu.viij.in fi. Et pro hoc fa
cit illa deciſ.Bartol.Bal.& Doct.ſ.alleg.de duobus
qui fecerunt pacem cum pœna de non cõtrauenien
do.Et vnus venit primò contra pacẽ,& alius poſt-
ea quòd non teneantur : quia primò frangenti pa-
cem nõ debet ei obſeruari pax.l.cùm proponas. C.
de tranſact. ſed iudex bene poterit illum punire de
offenſa illata , non autem de pace rupta : quoniam
maleficia non debent remanere impunita.l.ita vul-
neratus.ff.ad l.Aquil. & idem Bonifac.de Vital.in
tract.cri.ti.de pace.fo.cxiiij.col.j.verſ.Sed nunquid
ſi plures.& Alexan.in addi.ad Bar.in l.aut facta.§.
cauſa.poſt princ.ibi,dicebat etiam ſignanter Bart.
ff.de pœnis.cum alijs per eum alleg.Secundò, quan
do vnus mortuus eſt, ſi non apparet ex indicijs, &
coniecturis ſupradictis, quis fuerit aggreſſor vel in
culpa,tutior & benignior erit,ꝙ ſuperuiuẽs abſol-
uatur : quia nõ eſſet iuſtitia, ſi propter peccatorem
puniretur innocẽs.Melius eſt ergo in dubio nocen-
tem abſoluere,ꝗ innocentem condemnare.l.abſen-
tem.ff.de pœnis.pro quo facit ſecundum Bal.in di-
cta l.j.gloſ.in l.j.C.vti poſsi.in verbo,prohibebit.
verſ.Secundo caſu.vbi ratione dubij nemo damna-
tur.l.ſi duo.in prin.ff.eod.tit.& dicta l.ſcientiam.§.
cùm ſtramẽta.ob quod dicit Ludo.de Ro.cõſ.cccij.
ꝙ ſi incendium oriatur in domo, in qua duo habi-
tant , & ignoratur cuius culpa proceſſerit , ꝙ pro-
pter incertitudinem ambo abſolui debent:& iſtam
partem ſequitur Iacob.de Bellouiſo in tract.cri.ti.
de queſti.fo.cix.col.ij.verſ.Doctores tamen Bono-
nienſes.& Cepol.in præalle.cõſi.xxviij.Et vbi ſunt
indicia,& cõiecturę cõtra ſuperſtitẽ,tunc debet po-
ni ad queſtionẽ & torturã ſuper aggreſsione,poſtꝗ
cõſtat de mortuo per eum occiſo. Et ſi illã cõfitea-
tur,condẽnabitur:& ſin autẽ nõ fateatur,abſoluet̃.

Summæ.

1 Dominij exceptio an obſtet ſpoliato.& nu.2.& 5.
3 Spoliatus quid probare debeat,vt reſtituatur.
4 Spoliatus etiam à iudice non ſeruato ordine iuris,
eſt ante omnia reſtituendus.

Quæſtio CCXXXVIII.

Expoliato poſſeſsione,

turbato in eadem opponi poſsit exceptio dominij
vel contraria poſſeſsio.

Deciſio.

CHRISTI Benedicti
ac intemeratæ, & glorio-
ſæ virginis Mariæ eius ge
nitricis nominibus piè in-
1 uocatis, Amen.†Et vide-
tur ꝙ ſic,vt voluit gloſ.in
l.ſi de vi. ff.de iudic. quòd
in omni interdicto oppo-
ni poſsit exceptio domi-
nij,ſi incontinenti per ſpoliatorem vel turbantem
2 offeratur probatio. †In cõtrarium videtur ꝙ non,
quia ſpoliatus ante omnia venit reſtituẽdus nõ ad-
miſſa exceptione proprietatis,etiã ſi offeratur pro-
batio in promptu.l.j.§.j.& ibi gl.in verbo,ad recu
perandam. ff.de vi & vi arma.& l.ſi maritus. C.de
dona.inter vir.& vxo.& l.ſi quis ad ſe fundũ.C.ad
l.Iuli.de vi publi.& in l.j.C.ſi per vim vel alio.ibi,
ſine vlla cunctatione reſtituant : & ibi, reformato
ſtatu.& c.j.& ibi gl.j.de reſtit.ſpol.& in c.literas.&
c.item cum quis.& ibi Abb.in fi. & in c.in literis.
eod.ti.vbi etiã prædo ante omnia eſt reſtituendus,
vt dict.l.j.§.qui à me.& l.momentaneę. C.vnde vi.
& c.redintegrãda.iij.quæſt.j .& Dy.in regula dolo
petit.& Paul.de Caſt.in cõſi.ccxv.viſo puncto ſu-
pra ſcripto confusè.in prin.vol.ix. & idẽ Hippol.
de Marſil.in ſing.xj.& cxcix.& Sozi.in conſil.cvj.
col.viij.verſ.Præterea dicit.ibi,nã ſpoliator.vol.ij.
& Paul.de Caſt.in cõſi.xliij.videtur dicẽdum.col.j.
vol.antiq.& ſing.Bal.in cõſi.lxxxiij.verba libelli.
col.j.verſ. Porrò ſpoliatus.vol.j. Et ratio eſt ſecun-
dum eum, quia ſpoliator ſemper delinquit , donec
reſtituat rem. & ideo niſi purget vitiũ & delictum
ſuum , non debet audiri ſuper proprietate vel alio
iure ſuo,vt not.ij.quæſt.j.in primis.& in c.frequẽs.
de reſti.ſpol.lib.vj.vel ſecundũ Abb.Sicul.in dicto
c.j.hoc eſt propter priuilegiũ interdicti,& fauorem
ſpoliati ac odiũ ſpoliatoris , vt latius ibi per eum.
& idem Lucas de Pẽna in l.ſi coloni. in v.& xxij.q.
3 & Bal.in cõſi.cccj.in cauſa egregij.vol.ij.†Dum ta
men ſecundum Bal.præalleg. cõſi.lxxxiij. tempus
poſſeſsionis & deiectionis allegetur, & poſtea pro-
betur.Quoniam illa duo,ſcilicet poſſeſsio tempore
ſpoliationis,& ipſa ſpoliatio probari debent,dicta
l.j.§.rectiſsimè.& ibi Bar.& Alber.de Roſ.de vi &
vi arma.& tex.in c.conſultationibus.de offi.deleg.
& c.olim cauſam.de reſtit.ſpol. & Fran.Curtius in
conſi.lxxij.col.penult.verſ.Aduertat etiã dignitas
veſtra.in ij.cum alijs per eum alle.& latius per eum
in

in conſi.lxxj.col.ij.verſic. Sed præmiſsis omnibus.
ibi modo ſic vbi addit alia duo in hoc ſpolij inter-
dicto probãda : & ſic quatuor,vt ibi per eum, aliâs
non obtineret,ꝗuis prius ante ſpoliationem poſſe-
diſſet,vt eſt tex.in dict.l.j.§.inter dictum autẽ hoc.
ibi,niſi ei qui tunc cum deiiceretur poſsidebat.Et idem
Oldr.in cõſi.j.col.j.& Phil.Corn.in conſi.clxxij.in
litera F.vol.ij.& in cõſi.viij.& xviij.lib.j.& Fran.
Curt.in dicto cõſi.lxxj.col.ij.verſ.Quartum etiam.
& Bal.in dict.conſi.lxxxiij. col.ij.verſ. In contra-
rium.vol.j.& Innocẽ.in c.qualiter & quando.in ij.
de accuſ. & hoc propter illam dictionẽ,tunc,extre-
mitatem ſignificantẽ.l.iiij.ff.de condi.& demonſtr.
de qua dixi ſ.in quæſt.xxxiiij.ænigma aliud.& idẽ
Fran.de Curt.in dicto cõſi.lxxij. loco proxi.alleg.
ibi,& plus voluit Innoc.& Ioan.de Ripa in c.cùm
eccleſia Sutrina.nu.xxxij.de cauſa poſ.& propriet.
& Iacob.de ſancto Georg.in dicta l.ſi de vi.col.vlt.
verſic. Addo vobis.& Angel.Aret.in §.quadrupli.
col.ix.verſ.Et aduertas quia dixi.& in verb.poſtea
dixi in libello.& col.x.verſ. Item dixi in libello. &
me de dicto fundo.inſti.de acti. tamen in interdicto
vti poſsidetis ſiue retinẽdæ, quod querimoniam in
caſu nouitatis appellamus ſufficit,ſecundum Doct.
ſ.alleg. probare ſe poſsidere tempore turbationis,
vel ſaltem tempore conteſtationis litis, vt §.hodie.
inſtit.de interdi.& idem Bal.in ſua quæſt.accuſatus
de vi turbatiua.col.viij.in fin.verſ.Et ad euidentiã.
Et non ſolùm in prophanis,ſed etiam in beneficia-
libus,vt voluit Innoc.in dicto c.in literis.in gl.ma-
gna.& idem ibi Abb.Sicul.col.iiij.& in c.ex parte.
de reſtit.ſpol.& Io.Andr.in addi. Spec.ſuper rubr.
eod.titul. quia poſſeſsio beneficij habita autoritate
ordinarij, cauſat poſſeſſorium recuperandæ, vt illo
probato cum deiectione reſtituetur ad poſſeſsionẽ
ſine probatione tituli. & idẽ Domin.de ſan.Gemi.
in conſi.cxxxvj.ſuper iſto dubio.col.ij.verſ. Sed eſt
dubium.& Sozi. in ſuis regul.in verbo, ſpoliatus.
licet in fallen.xj.cenſeat contrarium,quando eſt no
torium.& Oldr.in conſil.j.& Hippol. in ſing.xj.&
Cald.in cõſi.j.tit.de cauſa poſ.& proprie.& Alber.
de Roſ.in dicta l.j.§.interdictum autẽ hoc.verſ. Sed
quid.& Alexã.in l.naturaliter.§.nihil cõmune.col.
ix.verſ.Octauò fallit.ff.de acqui.poſ.& plenè Phil.
Decius in l.fi.col.v.ver.Nonò noto.C.de edict.diui
4 Adria.col.& Ang.in dicta l.momentaneæ.†Quin-
imo ſpoliatus à iudice iuris ordine nõ ſeruato ante
omnia eſt reſtituendus.l.meminerint. C.vnde vi.&
cap.conquerente.& ibi per Abb.Sicul.& Doct.de
reſti.ſpol.& in c.referente.& ibi Phil.Decius,nu.ij.
de præben.& Bal.conſi.cccxxxv. Copiosè eſt alle-
gatum.vol.j.& in conſi.cccxlviij.ſpoliatus virtute
ſententiæ.& in conſil.cccl.proponitur, ꝙ quædam
tutela.col.vlt.verſ.Item per tex.vol.eo.& de Zaba.
in conſi.liij.& lxxv. & Lucas de Penna in dicta l.ſi
coloni.col.v.poſt medium. verſi.Vnde ſi quis ſpo-
lietur.& in xxiij.quæſt.& Laurẽ.Calca.in cõſi.cxx.
nu.ij.& Domin.de ſancto Gemi.in conſil.v.in prin.
& Sozi.in dicta regula.ix.fallen.& de Zaba.in cõſi.
lxxix.col.ij.& Sozi.in cõſi.xij.verſ.Circa ſecundam
quæſt.vol.j.& Oldr.in conſi.ccxxiij.iſtæ ſunt alle-
gationes.col.j.& idem Philip.Decius in conſi.cxcj.
col.iij.in fi.verſ.Quinto hoc cõprobatur.aliâs ſpo-
liatus à iudice regulariter nõ reſtituit̃,vt per Doct.
ſ.alleg.& gloſ.vlt.in cap.præſentium.& ibi Archi.
vij.queſt.j.& Albe.de Roſ.in dicta l.ſi de vi.nu.xix.
de iudi.& Abb.Sicul.in c.dilectus.in primo. de re-
ſcrip.& in cap.ſi conſtiterit.de accuſ.quem refert &
ſequitur Iaco.de ſancto Georg.in dicta l.ſi de vi.col.
5 vlt.verſ.Vltimo quæro. de iudi. †Vnde ſub paucis
videtur dicẽdum, ꝙ aut loquimur in interdicto ſeu
poſſeſſorio adipiſcendæ, aut in interdicto vti poſ-
ſidetis ſiue retinendę ſeu querimoniæ caſus nouita-
tis, aut in interdicto recuperandæ. Si in interdicto
adipiſcendæ,aut reus offert incõtinenti ſe de domi-
nio ſuo probaturum,& tunc admittitur:& talis ex-
ceptio dominij obſtabit agenti poſſeſſorio adipi-
ſcendæ : quia dolo petit quod reſtiturus eſt, regula
dolo petit. Aut non offert incõtinenti ſe probatu-
rum,& tunc nõ obſtat,vt not.in l.ij.C.de edict.diui
Adria. Aut loquimur in poſſeſſorio retinendæ , &
ſuper hoc ſunt opi.nam gl.in dicta l.ſi de vi.& Dy.
in regula,qui ad agẽdum tenent,ꝙ exceptio domi-
nij oppoſita per reum habet obſtare agenti poſſeſ-
ſorio retinendæ, ſi in promptu doceat de domino.
& ſequitur Ange.in l.ſi de eo fundo.§.fi.ff.de acqui.
poſſeſ.Sed gloſ.Rayn.Bar.Io.de Imol.& cõmuniter
Moder.ibi,& in dicta l.naturaliter.§.nihil cõmune.
tenent cõtrarium,ꝙ non habet obſtare exceptio do
minij agenti poſſeſſorio retinendæ.& idem Paul.de
Caſtr.in dicta l.ſi de vi.& ibi Iaco.de ſancto Georg.
col.iij.in fi.& de iſto aliquid dicam in alijs quæſtio-
nibus.& Io.Fab.in dicto §.retinendæ.col.xij.verſic.
Quid ergo.Aut loquimur in interdicto recuperan-
dæ, & tunc regulariter contra agentem non poteſt
opponi exceptio dominij ſeu proprietatis, dict.l.ſi
maritus.de dona.inter vir.& vxo.cum alijs ſ.alleg.
Hæc regula tamen fallit in multis caſibus, vt dicit
gloſ.in c.in nomine domini.in verbo,audientia.hic
habes. xxiij.diſt. & in c.gaudemus.in verbo,nega-
retur.de diuor.cum alijs infinitis per Lucã de Pẽna
in dicta l.ſi coloni.queſt.xxxiij.& per Ant.Corſe.
in tract.de poteſtate regia.quæſt.lxxij. vbi ponit l.
caſus fallent.& Sozi.in ſuis regul.in verbo,ſpolia-
tus.ponit xij.tantùm.& Alexan.in l.naturaliter.§.
nihil cõmune.ponit xvj.& Spec.in tit.de petito.&
poſſeſſo.§.quoniam in princi. ponit xxvj. caſus.&
Iaco.de ſanct.Georg.in dict.l.ſi de vi.xxv.& Guido
Papæ in ſuo cõmento ſuper ſtatuto ſi quis per lite-
ras.in verbo,in tex.ibi,omniũ allegatione. col.vij.
verſ.Vlterius quæro.ponit xvij.quibus nõ obſtan.
debet ſpoliatus reintegrari. ſed hoc eſſe videtur ra-
tione dicti ſtatuti, vt aliquid vltra ius cõmune ope
retur.Et quando dicatur offerri probationẽ incon-
tinenti,vide tex.in c.literas.& ibi Abb.Sicu.col.j.
in fi.verſ.Not.tex.opti.de reſti.ſpol. Et in caſu no-
ſtro duos ſolum,aut tres caſus per Doct.nominatos
tangam.Primò fallit ſi ſpoliator proponat & alle-
get cõtrariam poſſeſsionem,& in illa eſſe, & gaui-
ſum ſemper fuiſſe,illi incubuiſſe,fructus, prouẽtus
& redditus leuando & percipiẽdo,illosq; acenſan-
do tanꝗ verus poſſeſſor longè ante tempus ſpolia-

nostro. Quinimo ille, qui vult præstare cautionem, habet ius cõmune pro se, quod est fauorabile. Bene fatetur do. Claud. quòd quando immineret periculum scãdali posset res sequestrari, arg. l. æquissimũ. ff. de vsufruct. vt tradunt plenè Moder. in dicta l. si fideiussor. §. fi. & in l. vnica. C. de sequestr. pec. cum alijs in quæst. seq. alleg. quod not. in l. litibus. C. de agrico. & censi. lib. xj. & in l. Imperatores. §. fin. per Bar. & Imol. de appel. Et hanc respon. fecit Iaco. in dicta l. ij. de edicto diui Adria. tol. de verbo, ad verbum. Et fortè, vt dixi, do. Claud. met, cum quo habui eo magistro requestarum, & me consiliario in magno regis consistorio existentibus, familiaritatem, addidit: vel alius ad lecturã dicti domini Iaco. præceptoris omnia, quæ in dicto §. nihil commune scripsit. Ego in hoc sequar limitationẽ Abb. Sicul. quòd sententia vel Arresto per principem, aut eius curiam suam supremam lato in causa restitutionis seu reintegrationis alicuius castri, quantũcunq; ad recuperandum parti, & nõ profectò principi difficilis spoliatus debeat in pristinam possessionẽ data cautione idonea restitui, & poni anteq̃ spoliator super quæstione dominij audiatur, etiã si in promptu de ipso probare offerat: quoniam petitorium non est summarium, sed tractum habet longũ. Tertiò fallit in possessione ficta, quæ in vim statuti vel consuet. non apprehensa in hæredem est cõtinuata, quia hæres non potest ad illam possessionem recuperandam restitui & reintegrari, cũ illa pariat adipiscendam, vt voluit Bald. in authen. defuncto. col. penult. post prin. vers. Tamen nõ credas. C. ad Tertullia. cum alijs per Alexan. ibi, in addi. alleg. & in consi. xxxvij. col. ij. versic. Sed alia insuper ratione. volu. j. Tamen de stylo curiæ Franciæ hæres potest se dicere saisitum, & turbari in possessione, & concludere in casu nouitatis, q̃uis non fuerit adeptus possessionem realem, vt dicit Ioan. Fab. in §. j. & in §. retinendæ. colum. iiij. versic. Ad hoc potest dici. instit. de interdict. & alibi sæpe dixi.

Summæ.

1 Possessionem duobus æqualiter probantibus quid iuris. & nume. 3.
2 Probationũ stante æqualitate an res debeat diuidi.
4 Fauorabiles causæ.
5 Possessio quando probetur per locationem & pensionis solutionem.
6 Possessio antiqua præsumitur continuata.

Quæstio CCXXXIX.

Et in prædicta reintegra

tionis seu recuperandæ materia, & etiam retinẽdæ, quis obtinere debeat data paritate probationum vtriusq; partis, in numero testiũ dignitate, ac tempore possessionis insolidũ, & pariter in dictis, & rationibus testiũ reddẽdis æquales, an reus debeat absolui vel res inter eos diuidi, quãdo neuter de titulo docet, vel ambo ostendunt æqualem titulum.

Decisio.

ET semper Christi Benedicti, ac intemeratæ, & gloriosæ virginis eius genitricis nominibus inuocatis,
1 Amen. †Et circa hoc fuerunt plures opin. vt refert glos. in dict. l. vna. vti pos. & in cap. licet causam. de probat. quoniam nonnulli dicebant, ꝙ iudex debebat inconfusè pronuntiare, scilicet vti possidetis ita possideatis, cum satisdatione vicissim facienda de non molestando in sua portione: quos reprehendit glo. vbiq;, quia partes quotidie venirent ad arma, quod permittendũ non est, dicta l. æquissimum. de vsufruct. & l. si quis ingenuam. §. quæ in ciuilibus. ff. de capt. & istã opi. glo. sequuntur cõmuniter Doct. licet Ang. sequatur primam in dicta l. vna. col. ij. in fi. vers. Quando autem vnus. & col. iij. in fin. versic. Cæterùm si inter eos. & etiam. col. vlt. ver. Et si testes sunt per omnia pares. & pariter Io. Fab. in §. retinendæ. col. xix. in fi. vers. Et omnibus cessantibus. & in §. qui autẽ. in vlt. q. de interdict. vbi etiã vult, si neuter probauit, quòd res censeatur vacans, & tenebitur in manu quousq; alter agat, sed hoc est contra ius cõmune, etiã in interdictis, quia actore non probante reus absoluitur, dicto §. retinendæ. vers. Commodum autem. & l. fi. C. de rei vend. vt j. dicã. Alij dicebant, ꝙ res sequestrari debebat propter prædictum periculum, & etiam ad hoc, vt partes citius veniãt ad cõcordiam, & arbitros eligendum. & istam tenuit Iaco. But. Et circa hoc dictũ not. ꝙ vbi de possessione per alium præuẽta seu prius habita apparet, nunq̃ debet fieri sequestratio, sed ab eo debet per petitoriũ aduocari, vt voluit Innoc. in c. in presentia. de proba. quem sequitur Bal. in cõsi. ccccxlv. modo tangendo. vol. j. Alij & tertio loco dicebãt, ꝙ sorte dirimatur. quos sequitur gl. in dicto c. licet causam. & Io. Andr. ibi, col. vlt. Sed gl. in dicta l. vna. vti posi. reprehendit hanc opi. quia vbi factũ est dubium, nunq̃ recurrit ad sortem, cùm factum semper incertũ sit, ergo &c. & omnes tam canonistæ, q̃ legistæ dicunt gl. in dicto cap. licet. malè in hoc dixisse. & de iudicio sortis habetur in l. fi. C. cõmunia de lega. vbi Bal. dicit, ꝙ Deus est dux illius iudicij. allegat Senecam in epistola xv. Alij vt Spec. ꝙ iudex debet supersedere, & sic dimittere partes, vt ipse dicit in tit. de petito. & possel. §. j. versic. Not. vt j. dicam. Alij vt Rogerius Mutinẽsis, quem refert ibi Spec. voluit, ꝙ si potens videat se æqualiter possidere, ꝙ possessionẽ de qua est cõtrouersia, manu armata ingrediatur, & ꝙ denuntiet aduersario, vt veniat ad possessionẽ si audeat: qui si nõ veniat, & suspicatur se posse repelli, statim perdit possessionẽ, quam dicebat habere. l. si id quod. ff. de acquir. pos. Et si taliter eiectus eat ad iudicem dicẽs se ab aduersario suo deiectum à possessione, & eam propria autoritate violẽter ingressum fuisse, & ipsum priuari debere iure suo, iuxta l. si quis in tantam. & cap. placuit. xvj. q. vj. ipse respondere poterit, quòd pro se sententia est ferenda. æquè enim probauerat se possidere sicut ipse. vnde suam possessionem retinuerat, & non alienam ingressus fuerat, & eius aduersarius si quam habebat perdidit. dicta l. si id quod. Tamen secundum Spec. vbi s. hæc opi. de stylo Franciæ non seruaretur, quin possessor restituatur in suam possessionem. Et istud consilium reprobat Alber. de Rosa. in dicta l. vna. col. vlt. vti posside. quia generare posset periculum & scandalũ. Et idem Cepol. Veroneñ. in cautel. cxxxvij. incip. Nota diligenter. aliâs vbi non esset scandalum, esset optimum secundum eum. Et hoc vbi timeret se posse repelli à possessione: & non vbi timeret solùm de sua persona, tunc non perdit possessionem suam, tex. cum glos. in l. licet. C. de acquiren. posses. & ibi per docto. & idem Corne. in consil. xlviij. in litera C, volu. iiij. quod facit pro prima fallen. in præceden. quæst. adducta. Alia fuit opi. ꝙ res diuidi debebat, vt tenuit Dy. in l. Titiæ textores. per illum text. ff. de lega. j. & ita de facto fuit Bononiæ determinatum, prout refert ibi Alber. de Rosa. & per text. in l. si duo. ff. vti posi. & ita tenet ibi Bar. col. ij. ver. & sic mihi videtur. & idem in dicta l. vna. col. vlti. versic. ego consueui dicere. C. eo. ti. & ibi idem tenet Sali. col. vij. versic. nunc reuertor ad glo. Et pro hoc probat Bar. per l. fi. ff. vti possid. vbi si duo fructuarij sunt in fundo, quia cuilibet fuerat vsusfructus in testamento insolidum relictus, certè isti faciunt sibi partes per concursum, & vterq; erit in possessione pro medietate. Et idem est dicendum secundũ eum in duobus legatarijs, arg. l. si pluribus. ff. de leg. j. ergo idem in casu nostro, vt ibi per eum. & ipsum sequitur Angel. Aret. in §. quadrupli. colum. pe. in princip. de acti. & Per. de Ferra. in libel. perturbata posse in verbo, ad cessandum & desistendum. col. ij. ver. sed quid erit. & idem Bal. in cap. in nostra. ver. ex ista glos. sume arg. de testi. & hoc quando testes vtriusq; partis deponũt de possessione insolidum. Et idem tenuit in iure canonico Vincen. in dicto cap. licet causam. quem refert & sequitur ibi Abb. Sicul. colum. penul. ver. contra glos. ponit Vincen. quando vtraq; pars vel altera ad hoc [illegible] non debet iudex super non petito [illegible] [illegible] l. fina. C. de [illegible] & idem tenet ibi Franc. de Are. numero [illegible] cum sequen. & etiam Philip. Decius. col. penult. ver. extra glos. vbi ambo inducunt text. in l. quæsitum. §. si quis. in fi. ff. de fundo instruct. leg. & in l. si fundus. §. si duo pariter. ff. de pignor. Et ad id quod dicit Abb. Sicul. quando petitum non fuit: ipsi respondent, vt ibi per eos. & pro hac parte adducit etiam Philip. Decius bonum tex. in l. si paterfamil. in fin. ff. de hæredi. institu. vbi in casu dubio res æqualiter
2 diuiditur, vt j. dicam in solut. huius quæst. ¶ †Sed contrarium, quòd in hoc casu res diuidi non debeat, sed reus absolui, tenuit Alber. de Rosa. in dicta l. Titiæ textores. Et idem ibi Lancelor. Decius col. penul. ver. secundò inducitur ista lex. & ar. dicto cap. in nostra. de testi. & cap. inter dilectos. in fi. de fide instrumen. referens Specul. in dicto titul. de petito. & possesso. §. j. versic. & not. ꝙ cùm agitur dicere, quòd iudex pronuntiare debet partibus ita æqualiter probantibus: Ite in nomine diaboli. Sed hoc non dixit: sed melius dicit Bald. in l. præses. C. de senten. & interlo. omnium iudi. ꝙ iudex partibus dicere debet, Ite cum Deo. vnus vestrum mentitus est, nescio quis sit. l. duobus. §. fina. ff. de iureiuran. asserens opi. Bar. esse falsam. quia possessiones sunt hîc aduersatiuæ, & non compatibiles, quoniam quilibet probat de possessione insolidum. Et idem tenet in consil. ccclxxxiij. sententia quam tulimus. col. vlt. ante medium. ver. licet Bart. vol. iiij. dicens quòd istud est vna truffa, ꝙ res diuidatur vbi neutra pars hoc intendit. Et ideo (vt inquit) opinioni doctoris mei non consensi. l. non possumus. ff. si pars hæred. peta. & idem in dicta quæst. accusatus de vi turbatiua. colum. vlti. versic. tertio cum seq. & Ioan. Fab. Cy. Iaco. de Are. & Alber. de Rosa. in dicta l. vna. colum. vlt. in prin. vti possid. quando constat quem esse actorem, tunc reus absoluetur. Et pariter Hosti. in dicto cap. licet causam. colum. penul. ver. ita possideatis. per tex. in cap. ex literis. eod. titul. & Ant. de But. in dicto cap. licet. colum. penul. ver. venio ad vltimum. ibi dic si constat quem esse actorem. & ibi idem Zabarel. col. vlti. quia secundum eum facilè apparere potest quis sit actor, quoniam prouocãs alium ad iudicium. l. in tribus. & l. inter litigantes. ff. de iudic. Et hanc partem tenuit singul. Ioan. de Imo. in dicto cap. licet causam. nume. xxiiij. allegans Francis. de Rampo. idem tenuisse. & idem tenet ibi Fely. colum. vlti. versic. glos. in verbo, vti possidetis. dicens hanc opin. esse probabiliorem, quàm opi. Bar. & Abb. Sicul. eum sequentis. Et pro hac parte facit text. l. inter pares. ff. de re iudic. vbi si inter pares iudices sententiæ proferantur diuersæ. illa semper pro reo lata est præferenda. Ad idem bo. tex. in l. lege Iulia Petronia. ff. de manumiss. vbi idem est in testibus numero non dispari deponentibus, sicut in sententijs paribus prolatis, præter quàm in libertate, vt ibi, & in querela inofficiosi testamenti. l. si pars. ff. de inoffic. testa. quia fauorabiliores sunt rei quàm actores. l. Arrianus. ff. de actio. & oblig. ad hoc regula cùm iura partiũ sunt obscura. cum alijs ibi per me in additio. ad Dyn. alleg. & idem per illa iura tenet Philip. Corn. in consil. cclxxxij. in litera Q. in fin. volu. iiij. pro hoc. l. siue autem. §. si duobus.
3 ibi, quod si aduersis. ff. de public. actione. ¶ †Quid dicendum? Et videtur quòd opinio illorum dicentium rem debere diuidi habeat grandem apparentiam in tanta doctorum varietate, per text. in dicta l. si pater. de hæredi. instit. vbi Bald. dicit in secundo not. ꝙ iudex vel arbiter propter conflictum rationum quæ sunt hincinde, potest rem diuidere inter partes. nec erit secundum eum iudicium rusticorũ. l. Nesennius. ff. de neg. gest. nam ibi erat ideo, quia potior ratio vincebat: & etiam per text. in l. Titius. ff. ad Trebellia. vbi etiam Alex. idem decidit: & in simili consuluit sic fieri debere Pet. de Ancha. in consil. ccx. inter contraria & varia consilia

excellentiſsimorum virorum, quod quidem pro ſingulari allegat Felyn.in cap.j.col.vlt.ver.ſecundò no.ꝙ quando ſunt opi.de conſtit.& ibi ſimiliter Philip.Decius in prima lectura.col.penul.ver. quartò.& idem in cap.j.in quarto & vlti.no.verſ. illud vtiliter not.de proba.& etiam in dicto cap. licet cauſam.col.pe.ver.extra glo.Et ſignanter in conſiſtorio principis iſtud deberet ſeruari, prout factum fuit in proceſſu de Stiſſaco de locis de Gauanduno & Pauliaco,vt dixi ſ.in quæſt.xxxviij. & pro hac deciſ.tex.in §.ſi ſeruum.& Ioan. de Pla. inſti.de vulg.ſubſti.& ibi Marc.Anto.Baue. in j.
4 no.†Fallit primò in libertate,pro qua eſt paribus probationibus exiſtentibus iudicandum.dicta l.ſi inter pares.& dicta l.lege Iulia Petronia.Fallit ſecundò in querela inofficioſi teſtamenti: quia pro teſtamento iudicandum eſt.dicta l.ſi pars iudicantium.& cap.vltima voluntas.xiij.q.ij.& in cap.fi. de re iudca.Item in dote,& etiam matrimonio.vt in dicto cap.fi.dicitur.quod intelligendum eſt ſecundum Matthæ.de Mate.in tract.electionis opi. col.ij.verſ.prædicta autem intelligo.qui tract.ponitur per Io.Bap.in tract.de modo ſtudendi.quando dubitatio habuit originem in propria perſona talium fauorabilium.Fallit tertiò in eo poſſeſſore cui ius commune fauet:quia cum eo eſt iuris adminiculum,vt voluit Inno.& omnes canoniſtæ in cap.auditis.de præſcrip.& Bal.in Auth,omnes peregrini.C.communia de ſucce.& in cap.de controuer.inueſtit.& in l.ſi quis diuturno.ff.ſi ſeruitus vendi.cum alijs alleg.per Fran.de Curte in conſil. xxiiij.col.j.& And.Barba.in conſil.v.nume.ij.vol. ij.& in conſil.clxviij.col.vij.ante fi.ver.quarto caſu.volu.iij.& Iacob.de ſanct.Georg.in dicta l.ſi de vi.ver.ſeptimò fallit.Tamẽ maior pars dominorũ,ſcilicet decẽ contra octo inclinauit in ſecũdam partem,ꝙ reus abſolui & relaxari debebat.& ego eram de minori parte, non profectò ob rationes & iura in prima parte,& in hac concluſione adducta:quia alio non apparente iure vel conſtante:ſecunda pars eſt magis æqua,ꝙ reus debet abſolui. & ita ſeruat curia Franciæ,ſecundum Io.Fab.in dicto §.qui autem.in vlt.q.quia in iſtis interdictis,ſicut in alijs actionibus vtroq; æqualiter,vel actore non probante reus debet abſolui.dicto §.retinendæ.ver.commodum autem.Et idem Paris de Puteo in ſyndicatu.in verb.probatio.in prin.ſequendo Rofre.in libel.ſuis.ti.de bonorum poſſ.ſecundũ tabu.& And.de Iſer.in cap.ſi inter duos. de prohi. feu.alie.per Frede.cum alijs ſ.in q.cx.an rex Frã. dominus noſter ſupremus.colum.vlt. & Matth.de Matte.in dicto tract.electio.opinio.col.vlt.verſic. ſi verò non poteſt.commodè cõſuluit:& Tindarus in tract.de teſtib.in fi.ver.ſi autem ſunt probationes pares.Sed quia hîc dominus de Caumont produxerat ad confortandum poſſeſſorium quendam titulum emptionis,per quem apparebat habuiſſe omnem partem & portionem,quam domini de Clairaco venditores in ipſo loco & ſeignoria de Pertica habere poterãt:& ſic erat incerta,ideo poſſideri non poterat.l.iij.§.incertam.& l.locus.§.incerta autem pars.ff.de acquir.poſſ.& vtrobiq; per doct.& Phil.Decius in conſil.ccxxvj.col.j.ad finẽ verſi.ad hoc in quo.& col.ij.verſi.nec obſtat quod. & Phil.Cor.in conſil.cx.in litera Q,vol.ij. & vbi haberi poſſet partis poſſeſsio,tamen non poterat verificari niſi in dimidia,quando aliqua pars non fuit ei expreſsè adiecta,quæ minus reſtingat vel augmentet.l.etiam partis.ff.de vſufruct.& l. nomen filiarum.§.portionis.ff.de verbo.ſig.cum alijs per Alber.de Roſa.ibi alleg.& l.fi.§.Lucius.ff.de leg.ij. & per Abb.Sicul.in cap.ſuper eo.de eo qui cogno. conſang.vxo.& doct.in cap.ij.§.j.de deci.lib.vj.& glo.in cle.vna.in verb.aut earum parte.de foro cõpeten.& Ant.Corſeti.in ſing.in verbo,pars.quod locum habet etiam in materia feudali.tex.eſt in c. j.& ibi Bal.de aliena.feu.& Io.Bapt.in repe.cap.j. de feu.cogni.fol.iiij.col.iij.ver.quinta concordantia.& Lancel.Decius in l.j.col.ij.C.de pact.Occaſione cuius dicebam,ꝙ probans poſſeſsionem intelligebatur ex cauſa & titulo præambulo ſeu præcedenti,& ſic pro media parte in vim tituli,per gl. expreſſam.& ibi docto.inſuper Ang.in l.quædam mulier.ff.de rei vend.& minus inſtructus eſſet,qui contrarium dicere vellet.l.minus inſtructus.& ibi doct.C.de acquir.po.ita Bald.conſil.cclxxxv.col. vlt.circa medium.li.iiij.& Bar.in l.ij.§.ſi ſub conditione.in fi.ff.de vſuca.pro empt.& idem Cepol. conſil.xxij.col.ij.ver.tertiò obſeruantia.& Bal.in conſil.cccxxviij.col.j.vol.iij.& idem Sozi.conſil. xiij.nume.xxviij.lib.iiij.& in conſil.xv.nume.vij. eo.lib.& Ant.Corſeti in ſingul.poſſeſsio.cum alijs ſ.alleg.in quæſt.lxij.& Phil.Cor.in conſil.xiiij.in litera F,poſt medium.vol.iij.& conſil.cclxj.in litera E,eo.libr.& pariter in conſil.cxiij.in litera E, vol.j.& in conſil.cx.in litera S,vol.ij.& Albertus Bru.in conſil.j.col.iij.poſt medium.verſi.& eſt certum.& Franc.de Curte iunior.conſil.lxxxviij.nu. vj.licet velit contrarium in conſil.xx.col.pe.verſ. quartò ratione defectus.Sed primum verius,vt ĩ. dicam.& hoc vt incompatibilitas euitaretur,ſcilicet ꝙ duo ſimul inſolidum eandem rem longiſsimo tempore poſſediſſent.dicto cap.licet cauſam. & dicta l.iij.§.ex contrario.de acquir.po.& l.ſi vt certo.§.ſi duobus vehiculum.ff.commoda.& ſing. Lauren.Calca.conſil.xxxvj.num.xvj.cum ſeq.Sed ad hoc nobis reſpondebatur,ꝙ non obſtabat,quia ſi non produxiſſet:ita obtinuiſſet,quoniam actor dominus de Cancon de aliquo titulo ſaltem in forma probante exiſtente non docebat:& non erat neceſſe reo titulum ſuum producere.l.fi.de rei vendi. Quinimo facilius obtinere debebat,ſecundum docto.in dicto capit.licet cauſam.etiam ſi idem reus iniuſtè poſsidebat,vt tenet Ludo.de Roſa.conſil. clxvj.Tum quia per poſſeſsionem partis acquiritur poſſeſsio totius.l.ſi ſtillicidij.§.fi.ff.quemadmodum ſeruit.amitta.& dicta l.iij.in princ.de acquir. po.& Signo.de Homed.in conſil.lxx.verſi.venio ad quartum.ſignanter in materia feudali,vt cap.j. §.cùm autem.ibi,ſi fuerit in poſſeſsione medietatis,vel alicuius partis,&c.ſi de inueſtitura ſeu controuer.fuerit.& ibi Cardin.Alexand.poſt Bald.in princ.

prin.& col.vlt.ver.item oppo.nam dicitur hîc.ſed nos replicabamus primò,quòd ipſi reo erat imputandum,quare illum produxerat.c.imputari.de fide inſtru.& l.ſcripturæ.C.eod.ti. ¶Secundò,quòd ex poſſeſsione longiſsima præſumitur dominium quãdo poſſeſsio eſt de præſenti.l.fi.de rei ven.quando illud dominium deducitur in iudicium per modum excipiendi,vel etiam per modum agendi nõ principaliter propter ſe,ſed in conſequentiã,vt dictum eſt:quod nunc non decido.ſed vide quæ dixi ſ.in q.xxxviij.alia inſuper ex dicto proceſſu orta fuit quæſtio:tamen ita tenet Paul.de Caſt.in cõſil. cccxxxiij.incip.à ſecundo quæſito.col.ij.ver.itẽ ex poſſeſsione.vol.nouorum.quæ ratio licet faciat ꝓ vtraque parte,cùm ambæ poſſederint longiſsimo tempore:tamen ex quo altera docet de titulo quæ rei partẽ ſolùm importat, præſumitur pro illa parte poſſediſſe,vt dicta teſtium ſaluari poſsint.Tum quia licet dicta clauſula quicqd iuris habebat venditor,operatur ꝙ res tota præſcribi poſsit quam emptor poſsidet,licet titulum habeat in parte, & non in tota.tamen requiritur præſcriptio longiſsimi temporis,ex quo deficit titulus in parte rei,vt tenẽt Bar.Paul.de Caſt.Alex.& moder.in l.ſi ſic.§. ſi mihi.ff.de leg.j.Alex.in l.emptor.ff.pro empto. & in conſi.cv.libr.vj.vbi vide,quando quiuis vendidit quicquid iuris habebat.& in conſi.cviij.eod. lib.vj.Bene tamen verũ erat,ꝙ data paritate probationum probans poſſeſsionem cum titulo præfertur non habenti titulum.d.c.licet cauſam.& ibi omnes tenent.& in d.l.vna.vti poſsi.& Bar.in d.l. ſi duo.ff.eo.& Bald.in d.ſua quæſt.accuſatus de vi turbatiua.col.vlt.& in d.l.ſiue.§.ſi duobus.de publici.act.& Alber.de Roſa.in d.l.ſi de vi.de iudi.& Andre.Barba.in conſi.xc.col.pe.ver.ſecundò aſſumo.vol.iiij.& Bal.in conſil.ccclxj.incip.proponitur quod commune.col.vlt.ante fi.vol.j.& Iaco.de ſanct.Geor.in l.ob carmen.§.fi.col.ij.nu.xj.ff.de teſtib.Nam poſſeſsio titulata fortior eſt poſſeſsione non titulata.& idem Bal.in l.qui accuſare.in fi.de eden.& Sozin.in l.naturaliter.§.nihil cõmune.col. iiij.ver.quarta concluſio.de acquir.poſ.& Bal.in l. data opera.in fin.C.qui accuſa.non po.& Sozi.in conſil.xcviij.nu.xv.vol.iiij.& Phil.Decius in cõſil. lvj.col.vlti.ver.quintò & vltimò.& Barba.in conſil.xj.nu.xxvij.vol.j.& Bal.in c.ſi diligenti.de præſcrip.& Alex.in conſil.lxxvj.col.j.& per totum.li. ij.& Bal.in conſi.cccxcviij.in fi.inci.cõparuerunt. li.ij.& Io.Fab.in §.retinendæ.col.xiiij.in fi.ver.qd ſi alter probet titulum.cum alijs per nos alleg.in §. iiij.col.ij.in fi.ver.data paritate:de iuriſdi omnium iudi.Niſi habens poſſeſsionẽ tantùm haberet poſſeſsionem antiquiorem,ſecundum Bartol.Imol.& Alex.in l.ſi de eo fundo.§.fi.circa fi.ver.ex quo habes.de acquir.po.& Bart.in d.l.ſi duo.vti poſsi.& Feli.in d.c.licet cauſam.col.vij. & Franciſ.de Curte iunior,conſil.clxviij.nu.xxxij.Dum tamen iſte habens antiquiorem obijciat, & excipiat habenti titulum, ꝙ clam poſſedit reſpectu poſſeſsionis.Aliàs ſi diceret ſimpliciter ipſum clam poſſediſſe intelligeretur in dubio reſpectu proprietatis,ſecundum glo.Bar.& omnes ibi,ar.l.ſi in rem aliquam. & quod no.ibi.Bar.eo.ti.Quod dicunt eſſe perpetuò notandum in practica pro intellectu & limitatione eorum quæ no.Bar.in dicta l.ſi duo.& in dicta l.vna.& pro limitatione dicti ca.licet cauſam. pro quo Alex.allegat Bal.in dicta ſua quæſt.accuſatus de vi turbatiua.col.vlt.verſ.tertio modo.qui tamen ſimpliciter vult,ꝙ dominium acquiſitum vni ex litigatoribus in interdicto vti poſsidetis, poſt poſſeſsionem ante acquiſitam: aduerſario nihil opitulatur. allegat in argument.l.ſi fundum. ff. de fundo dota.à primordio enim poſſeſsionis poſterior formatur euentus.l.clam poſsidere.in prin. de acqui.po.& l.j.C.de vſuca.transfor.Bal.in conſil.ccclxxvj.viſis duobus ſtatutis.vol.ij.& ſic remedium poſſeſſorium datur contra titulo poſsidentem,ſecundum magis communem in d.l.rem quæ nobis.de acquir.po.Inno.& moder.in d.c.ſæpe.& Alex.in conſil.lxxxix.col.ij.ver.accedo ad poſſeſſorium.& in conſil.xcj.in cauſa & lite.col.iij. ver. non obſtat.libr.v.& in locis ſ.allega.& in conſil. cxxx.viſa facti narratione,in princ.& conſil.clix. col.j.verſi.ſecundò præſuppono.& conſil.liiij.col. ij.ver.ex his apparet.libr.v.Et ſic ſine allegatione exceptionis ꝙ poſſeſsio habentis titulum ſit clandeſtina reſpectu poſſeſsionis antiquæ, & pro hoc bo.tex.in cap.cùm eccleſia.de elect.circa medium. ibi, cùm per teſtes longè melius ſit probatum, ꝙ canonici prædicti hoc iure vſi fuerunt,anteq; epiſcopus.Et idem Alex.in conſi.cx.col.ij.ver.porro. vbi quis vult.li.j.& etiam Bald.in dicta l.data opera.in fin.ver.apparet.qui accuſar.non po.declarans,ꝙ titulus nihil patrocinatur,quando poſſeſsio alterius eſt antiquior. Et ſequitur Alex.in conſil.lxxxviij.col.✳ libr.v.& Phil.Decius in conſil. cccij.col.ij.nu.viij.ver.& iſta concluſio.& Alex.in conſil.lxxvj.col.j.ver.circa primũ.cum ſeq.& col. ij.ver.fortius etiam vult.libr.ij.vbi dicit iſtam eſſe verã.Tamen iudex debet ſecundum eum pronunciare ſuper vtroq; ſi liquet: & in poſſeſſorio pronunciabit pro illo qui melius probauit de poſſeſsione, quam pronunciationẽ ſuper poſſeſsione facere tenetur,vt ſciatur quis teneatur ad expenſas.l. vtiq;.ff.de rei ven.Et in petitorio etiam iudex pronunciabit pro illo qui probauit de dominio vel quaſi deducto in iudicium.Et ille qui obtinuit in petitorio, nõ tenebitur reſtituere poſſeſsionem illi,qui obtinuit in poſſeſſorio,quia ei qui obtinuit in poſſeſſorio obſtaret exceptio dolo facis,quia petis quod reſtituturus es.l.dolo facis.ff.de except.dicens eſſe verba Cyn.cõmuniter approbata in l.incerti.quæſt.ij.ver.primo caſu quando econtra. C. de interdi.quem ſequuntur Abb.Sicul.Ioan.And. & alij in cap.paſtoralis.de cauſa poſſe.& propriet. & idem Bar.in dicta l.naturaliter.§.nihil cõmune. penul.quæſt.& pro hoc videtur bon.text.in c.cùm dilectus.de cauſa poſ.& proprie.& ibi omnes.& Ioan.de Ripa.lib.ij.reſpon.cap.vij.num.v.fol.viij. & Alexand.in conſil.cxvij.colum.ij.verſicul. & ſi conſtat.libr.ij.& Ioan.Fab.in §.retinendæ.colum. antepenul.verſic.ſed contra iſta videtur.inſtitutione de interdictis.A fortiori ergo debet quis, vbi habet cum antiquiori poſſeſsione titulũ obtinere,

& prçferri habenti iuniorem poſſeſsionem & titulatam: quia prima præſumitur iuſtior, & poſſeſsio ſecunda noua cenſetur clandeſtina, & ipſe poſſeſſor inuaſor.d.c.licet cauſam.ibi, cùm ergo conſtet. & ibi per omnes.& Bar.Ang.& Sali.in l.fin.in fi. C.vnde vi.& Bal.in dicto conſi.ccclxxxiij.ſententia quam tulimus.col.ij.in fi.ver.vnde ego Bal.li.iiij.& Alex.in conſi.xcij.col.iij.ver.& probant teſtes.lib.v.& Bar.in d.l.ſi duo.& Bar.Bal.& omnes in d.l.vna.vti poſsi.ad idem Sozi.in præallegato conſi.xcix.nu.xiij.vol.iiij.& Lauren.Calca.conſil.xxxij.col.ij.nu.ij.cum ij.ſeq.cum alijs per ipſum, & Sozin.alleg.& idem Alber.de Roſa.in d.l.ſi de vi.nu,xvj.& Abb.Sicu.conſil.lv.col.vlt.ver.in tertio membro.vol.ij.& Iaſ.conſi.xcj.nu.iij.vol.iij.& de Ripa li.ij.reſpon.c.xxxv.nu.vj.fol.xxxvij.Bar.cõſi.cxij.quidam accuſatus de turbata poſſeſsione.in prin.& Phil.Decius in d.conſil.lvj.col.vlt.verſ.& poſſeſsio.& Paul.de Caſt.cõſ.iij.in cauſa quæ vertitur corã domino vicario.col.ij.ver.ſecundò principaliter.& col.iij.ver.quinto loco videdũm.vol.nouorum.Phil.Cor.conſi.xxxiij.in litera P,volu.iiij.& conſi.cclxxxij.in litera Q.eo.li.& in conſil.clxxij.in litera O,vol.iij.quoniam poſſeſsio probatur ex titulo antiquo,vt ſ.dictum eſt.& tenet Phil.Decius conſil.xxxvj.col.iij.verſ.primò igitur.qui allegat Paul.de Caſtr.in conſil.xlviij.in cauſa quæ vertitur.col.iij.verſic.patet etiam ex inſtrumento. quodquidem non inueni.& idem Alex.conſi.lxxj.nu.ix.libr.vj.& Fran.de Curt.conſi.lxxvij.col.vl.ver.primò ꝙ cenſetur.cum verſi.ſeq.& idem in d.conſil.xxiiij.in prin.& Alex.conſil.xxxvj.col.vlt.li.j.& conſil.cvij.col.ij.ver.& non mirum.cũ verſ.ſeq.& in conſi.ſeq.libr.ij.& conſi.lxxviij.in fi.& in conſ.ſeq.col.vlt.ver.non obſtat quòd teſtes.libr.iij.& conſi.lj.col.j.in prin.ver.& præſertim quando.libro j.aliâs nouus poſſeſſor non docens de titulo præſumitur prædo.d.c.ſæpe.& Bal.conſil.cxxxv.quæſtio poteſt eſſe.ante fi.li.j.& Sozi.conſi.cclxvj.col.vij.ver.ſecundò eadem concluſio.vol.ij.& Bal.conſil.ccc.lij.col.iij.in prin.ver.item præmittendũ eſt.li.iij.& conſi.ccccxlij.col.iij.ver.porro per legitimam.eo.li.& in conſi.liij.col.j.ver.ſequitur videre de poſſeſsione.vol.iiij.Prçterea per nos etiam alio modo replicâbatur ad id, quod reus non habeat titulum de toto loco, & ſegnoria de Pertica, ſed de parte & portione: & ꝙ per poſſeſsionem partis illius acquiſiuerat totum: hoc eſſe verum, niſi alius fuiſſet dominus vel poſſeſſor qui tantum poſſederit quòd ius acquiſiuerit, vt voluit glo.reputa.ſingul.in d.l.iij.in prin.in verb.quamlibet: ibi, vel ratione cauſæ.de acqui.poſſe.& pro hoc videtur tex.in l.nam ſatis.§.ſed ſi is fundus.ff.quemadmo.ſeruit.amir.

5 †Et pro hoc facit ꝙ licet per locationem & ſolutionẽ penſionis probetur poſſeſsio: hoc verum niſi alius etiam poſsideat, ſecundum Bar.in l.q̃uis.§.ſi conductor.ff.de acquir.poſ.de quo ĩ.dicam.Ita conſuluit Lauren.Calca.conſil.lv.nu.xix. ſic in propoſito noſtro actor poſsidebat, vt dictum eſt, ergo &c.Et iſta erant quæ me magis tenere vrgebant, ꝙ res diuidi debebat viſo titulo rei iuncta quadam arbitrali ſententia (licet non ſignata) per actorem producta, quæ adminiculabatur ob antiquitatem, ſaltem inducebat veriſimilem præſumptionem, quia ſi fuiſſet in forma, res erat pro hac parte clara.

6 † Et nota ꝙ probans antiquam poſſeſſionem licet non probet continuam, præſumitur tamen eius poſſeſsio continuata: quia qui allegat ſe poſsidere præſumitur poſsidere probando poſſeſſionem de præterito, vt no.Bart.in l.Celſus.& ibi omnes moder.inſuper Fran.Balbus.colum.* ff.de vſuca.& Bal.in l.non ignorat.C.ad exhiben.& in l.ſiue poſsidetis.C.de proba.& moder.in cap.cùm ad ſedem.de reſtitut.ſpoliat.& Fran.de Are.conſil.lxviij.col.vlt.ver.non obſtat.vbi dicit hoc probari per tex.in cap.olim.de reſtit.ſpo.hoc verum niſi eius poſſeſsio fuerit per poſſeſsionẽ alterius interrupta eo ſciente.Tamen ſi ipſe primus poſſeſſor non obſtante interruptione aliquando vſus fuerit: vel expulerit ſecundum poſſeſſorem, dicetur tunc continuare ſuam poſſeſsionem, & illam conſeruare, ſecundum doct.ſ.alleg.prout vidi in quodã proceſſu domini de Stiſſaco cõtra dominum Daymet ratione aliquarũ terrarum: quia eſt in poſſeſsione alicuius rei vel eius vſus, habet ius ꝓhibẽdi alios. l.diuus.ff.de ſeruit.ruſti.prædi.& tũc ſufficit vnius anni poſſeſsio, vt voluit de Zabarel.conſ.xxxviij.col.j.ver.quarto.& ſic ex parte domini Daymet & ſuorum tenentiariorum grandis Mayni ſiti in territorio de Roſſaco non probatur præſcriptio continua.xxx.annorum, quæ requiritur.l.ſicut.& l.omnes.C.de prçſcrip.xxx.anno.cùm per iſtos actus prohibitorios & gagiatorios tenentiarij præfati de Stiſſaco ſuam conſeruauerint, & alterius interruperint poſſeſsionem.l.naturaliter.ff.de vſuca.& cap.illud.de præſcrip.vt tenet de Zabarel.conſil.cxviij.col.vlt.ver.venio ad ſecundũ.Eo enim ipſo ꝙ poſſeſsio eius eſt antiquior, illa præualere debet in poſſeſſorio, d.c.licet cauſam.Quia poſſeſsio alterius poſterior cenſetur vitioſa & improba.l.improba.C.de acquir.poſſeſ.vt ſ.dictũ eſt.Et in iſtis actibus poſſeſſorijs teſtes ſingulares probãt & iunguntur, quia tendunt ad vnum finem probandi facultatem percipiendi fructus, ſecundum doct.ſ.allegatos, & glo.ſing.in d.l.ob carmen.§.fi.in verb.aſsiſtit.de teſti.& ibi Bar.Flo.& Iaco.de ſan.Geor.& Inno.& docto.in cap.qualiter & quando.in ij.de accuſ.& in cap.cùm oporteat.per Fran.de Are.col.antepenul.& ſeq.eo.ti.& Fran.Curtius iunior.conſil.clxviij.nu.xiij.parte ij.& Sozi.conſil.xcij.num.xix.vol.iij.& Spec.in ti.de teſti.§.nunc videndum.in rub.forma interrogatorij.ver.item de tempore.& Io.Fab.in d.§.retinendæ.col.xiiij.poſt princip.verſi.de illo quæri non oportet.de interdi.& ſing.Alex.conſi.liiij.col.vlt.ver.ſecundò reſpondeo.lib.v.Quamuis enim videatur, ꝙ poſſeſsio per negligentiam poſſeſſoris decennio cõtinuata perdatur, ar.l.furtum.§.j.ff.de vſuca.& §.quod autem.inſtit.eo.ti.& ibi Io.Fab.& d.l.ſi de eo fundo.§.ſi fortè.de acqui.po.& per gl.magnam.in fi.in l.j.C.de ſeruis fugi.& l.licet.C.de acqui.poſ.& Bal.cõſi.xiiij.col.iiij.ver.capio tertiũ.vol.j.tamen in iſto vltimo caſu domini Daymet viſis dictis prohibitorijs actibus, non poteſt per ipſum poſſeſsio cauſari, vt in ſimili decidit Bal.conſil.cclxxx.col.j.verſi.quo ad ſecundum.vol.iij.& latius conſil.ccxcv.ſuper primo.col.iij.ante fi.verſi.illud eſt ſciendum.libr.iiij. Nam illud (vt inquit) ſciendum eſt, ꝙ longiſsima poſſeſsio nunq̃ præſumitur clandeſtina, quamuis alius alio antiquiori tempore poſſederit, quia illa poſſeſsio antiquior etiam iuſta abolita videtur.dicta l.furtum.§.j.de vſuca.cum alijs per eum alleg. niſi talis antiquior poſſeſsio fuiſſet continuata per actus ſupradictos, quia tunc ſecus vt dictum eſt.& tenet Iaſon conſi.vj.nume.j.vol.j.Et licet tex.in dicta l.furtum.§.j.dicat longum tempus requiri ad perdendam poſſeſsionem, tamen gloſ.ibi tenet ꝙ arbitrio iudicis relinquendum ſit.& ipſam ſequitur Bal.conſil.cxv.ſciendum eſt, ꝙ quis inquietatur.verſi.ſecunda quæſtio.vol.v.quia iura quæ dicunt non præſumi ex veteri poſſeſsione in præſenti tempore.vt l.ſiue poſsidetis.de probat.loquuntur vbi poſſeſſor antiquus negat modò poſsidere: ſecus autem ſi aſſerat ſe poſsidere.& idem Inno.in cap.querelam.de elect.Sed glo.in dicto §.quod autem.inſti.de vſuca.& in dicta l.licet.de acquir.po. dicit ꝙ tempus ſit arbitrarium.tamen iudex debebit arbitrari de tempore longo.& ſequitur Dy.in regula, ſine poſſeſsione.& Ray.& Barto.in dicta l.furtum.§.j.& ibi plenè Alex.vbi ponit tres limitationes.& idem Alex.conſi.xc.viſo proceſſu cauſæ.col.j.in fi.ver.præterea ex ſola obliuione.lib.v. Sed Io.de Imol.in dicta l.furtum.§.j.tenet opi.gl. ibi per rationem Inno.quia abſurdum videretur ꝙ tantum tempus requiratur ad perdendam poſſeſsionem, quantum requiritur ad perdendum dominium.Et hoc etiam in effectu ſecundum eum ſequitur Iaco.de Raue.& idem ſequi videtur Angel. ibi, qui ſimpliciter tenet glo.ibi poſitam, ꝙ arbitrarium ſit iudici: quia debebit conſiderare conditionem poſſeſſoris & qualitatem rei.& in hoc non poteſt ſecundum eum & Imol.dari certa doctrina. Et idem Ange.in dicta l.licet.& Alber.de Roſa.in dicta l.furtum.§.j.vbi hanc dicit eſſe cõmunem.& ſic iudex poterit arbitrari de minori tempore x. annorum: cùm dominium perdatur ſpatio x.annorum, vt per totum ti.C.de præſcrip.longi tempo.Sed prima opi.ꝙ requiratur tempus x.annorum ad poſſeſsionem perdendam, videtur verior, ſecundum Alex.in dicta l.ſi de eo fundo.§.ſi fortè. per tex.in dicta l.furtum.§.j.in verb.longum tempus.quod eſt decem annorum.& reſpondet ad rationem Inno.& aliorum, vt ibi eum vide.& idem Sozi.cõſi.xxxviij.ver.ſeptimò principaliter.vol.j.Et iſtæ duæ opi.poſſunt concordari.ſ.opi.glo.in dicta l.furtum.§.j.Inno.& ſeq.habeat locũ in materia poſſeſſoria, quæ eſt modici præiudicij.l.vnica.ſi à momenta.po.fuer.appel.& l.momentaneæ. C.vnde vi.& opi glo.in dicta l.licet.& in §.quod autem.& ſeq.habeat locum in materia petitoria, in qua requiruntur cum titulo x.anni.vt per totum.C.de præſcrip.longi temp.Et ſine titulo requiruntur xxx.vt l.ſi quis emptionis.§.fina.C.de prçſcri.xxx.anno.Sed quia hic etiam allegabatur receptio ſolutionis penſionum, an ſit verum, quòd probetur poſſeſsio rei.& regulariter per ſolã ſimplicem locationem poſſeſsio non probatur.dicta l.q̃uis.§.ſi conductor.& cap.inter dilectos.circa fi.de fide inſtru.niſi contra conductorem, ſecundum doct.& ibi Ang.in dicta l.quædam mulier.& Sozi.in conſi.xj.nu.v.vol.iij.Tamen per receptionẽ mercedis bene probatur poſſeſsio, etiam in præiudicium tertij.Et hoc verum ſi eo tempore nõ probetur illum tertium poſſediſſe, ſecundum Bart.in dict.§.ſi cõductor.& ibi Claudi.de Seiſſello & Angel.in dicta l.quædam mulier.vt ſ.dictum eſt.& idem Bar.Imol.& Alex.in l.qui vniuerſas.§.quod per colonum.de acquir.po.q̃uis Alex.fortiter arguat contra prædicta, tamen Fran.de Are.ibi tenet concluſionẽ præcedentem, quam dicit eſſe cõmunem, & in practica ſeruari.& ita tenet Bald.in Auth.quas actiones.coll.vlti.C.de ſac.ſan.eccle.& Bar.Io.de Pla.& Lucas de Penna in l.litibus.C.de agri.& cenſit.li.xj.& Sozi.in conſil.cvj.nu.j.ij.& iij.vol.iij.& conſil.liij.col.vlt.ver.quinimo omne exercitiũ.li.ij.Paul.de Caſt.conſi.cxxiiij.viſo proceſſu cauſæ.ante fi.vol.nouorum.& Phil.Cor.conſil.vj.litera C,& conſi.clxxxv.litera C,volu.iij.& Alex.conſi.x.col.j.lib.iiij.& Fran.de Curte conſil.lxxj.col.j.& Bal.conſi.cclxxx.col.vlt.ver.idem ponit ibi Bar.vol.iij.& in dicto conſi.ccclxxxiij.col.fi.circa medium.ver.idem dico ꝙ per ſolutionem.& doct.in l.Pomponius.ff.quib.mo.vſufr.amitta.& Phil.Decius in conſi.cccij.nu.xvj.Et vnum no. quod accidit in curia, ꝙ ſi filius habitat in domo matris ſimul cum ea: vel vadit ad fundum patris vel matris, & laborat ſimul cum patre & percipit fructus, ꝙ per hoc nõ dicitur filius poſſediſſe, quoniam præſumitur nomine patris vel matris & iure familiaritatis hoc feciſſe.l.qui iure familiaritatis.& ibi tenet Alexand.poſt Bar.& Paul.& Io.de Imol.ver.item dicunt.ff.de acquir.poſ.& bo.tex.in l.& haber.§.hoſpites.& ibi Bart.ff.de precario.& Bald.in l.ob maritorum.C.ne vxor pro marit.Et per hoc limitatur ſecundũ Alex.ibi, ꝙ dictum eſt, ꝙ probãs fructus percepiſſe, dicitur ꝓbare poſſeſſionem.l.Titia.ff.de ſol.& l.iij.cum gl.C.finiũ regun.cum alijs per eum alleg.hoc verum niſi appareat ꝙ iure familiaritatis fecerit, vt quando res ſpectat ad patrem aut matrem vel ſimiles.& idẽ concludit Iaſon conſi.vj.num.ij.vol.j.ſ.alleg.etiam ſi filij per xx.annos fructus perceperint.Et ita concluſum in cauſa des Cathemiſie fratrum.in locum vnius ipſorum dominus Bernardus de Laborio olim conſiliarius curiæ fuerat ſubrogatus.Et latum arreſtum die penultima Decembris, aut ſecunda Ianuarij, Anno domini M. D. XXXI.

Summæ.

1. Teſtamentum inter liberos minus ſolenne extraneo admixto an valeat.
2. Teſtamentum inter liberos etiam ſine ſigillo teſtium valet.
3. Sigillo alieno licet vti, etiam in ſignando teſtamentum.
4. Teſtamẽtum imperfectum ratione voluntatis, aut

gillum interueniat collegij ꝙ ſingulorum de colle-
gio: ergo idem videretur in teſtamento ſufficere ſi-
gillum alicuius curiæ autenticum, & non ſingulo-
rum teſtium. & ita ſeruatur de conſuet. Franciæ, vt
dixi in §. j. col. iiij. in prin. ver. & not. ꝙ licet. de te-
ſta. li. conſue. Biturigum. Fallit in vno caſu, in quo
teſtamentum patris debet eſſe trium teſtium ſub-
ſcriptione notatum etiam quando teſtatur inter li
beros naturales tantùm. §. ad hoc autem. in Auth.
vt liceat matri & auiæ. collat. ix. & dicam ꝇ. latius.
Et in hanc ſententiam videtur inclinare Riminal-
dus in l. ij. nume. iiij. C. de teſta. ꝙ ſi publicatio te-
ſtamenti in ſcriptis fiat ad inſtantiam teſtatoris,
quæ fieri poteſt ſecundum docto. ibi poſt Cyn. &
Bar. in l. ij. §. ſi dubitetur. quemadmo. teſta. aperiã.
ꝙ in illa publicatione nõ requiritur fortè teſtium
citatio, nec venientium ab inteſtato, vt recogno-
ſcent ſua ſignacula & ſubſcriptiones: quia teſtator
tunc videtur apud acta teſtari, vbi ſolẽnitates non
ſunt neceſſariæ. l. omnium. eo. ti. ergo idem videtur
operari appoſitio ſigilli eiuſdem curiæ, vt ꝇ. dice-
tur. Quamuis Guido Papæ conſil. xxviij. colum. v.
ver. præterea. dicto §. ex imperfecto. velit intellige-
re ipſum, vbi eſt imperfectum ratione defectus nu
meri teſtium tantùm, vt dicit apparere ex conti-
nuatione literæ dicti §. ex imperfecto. ad præceden
tia. & hoc propter dictionem, autem quæ ibi poni
tur ex imperfecto autẽ, quæ eſt aduerſatiua, vt vo-
lunt ſecundum eum docto. ibi in ſolutione contra-
rij, quod ibi fit de dicta l. ſi is qui. de teſta. aliâs ſe-
cus vbi teſtamentum ſolenne eſt imperfectum ra-
tione alterius ſolennitatis omiſſæ, vt quia tale te-
ſtamentum non fuit coram iudice publicatum nec
ſubſcriptiones vel ſigilla appoſita aut recognita,
ꝙ non valeat etiam ſi fuerit inter liberos condi-
tum. & hoc ex defectu probationis voluntatis te-
ſtantis. Sed doct. in dicto §. ex imperfecto, & in di-
cta l. ſi is qui, tenent cõtrarium. & Iaſon conſil. viij.
incip. ſuper duobus vltimis. volu. iij. nu. j. & conſil.
clv. exordi. in cauſa & lite inter hoſpitale. nume. j.
vol. iiij. † Quia ſecundum Imol. in dicta l. ſi is qui.
quem ſequitur Fran. de Are. & communiter alij, in
hoc ſunt conſiderandi duo caſus. Primus eſt, quan
do teſtator ſcripſit totam voluntatẽ ſuam in ſche-
dula, ſed eam non fecit legi & publicari coram te-
ſtibus & notario. Secundus caſus eſt, quando ince-
pit conficere vltimam voluntatem, & eã non com
pleuit ſuperueniente impedimento. & iſte eſt pro-
priè caſus. dicta l. ſi is qui. & l. ex ea. co. ti. In primo
verò caſu ſecundum ipſos, ex quo voluntas non eſt
imperfecta, ſed minus ſolennis ratione ſolennitatis
& non voluntatis deficientis dicitur imperfecta,
quæ tamen valet inter liberos, & ad pias cauſas ſi-
ue cedula teſtamentaria fuerit manu teſtatoris aut
notarij ſcripta, contra Bal. in dicta Auth. quod ſi-
ne. de teſta. dicentem eſſe verum, ſi manu teſtatoris
fuerit ſcripta, & non per alium, & hoc dicit eſſe te-
nendum quicquid Bar. ſcripſerit. in l. fideicommiſ-
ſa. §. quotiens. ff. de leg. iij. & ipſum ſequuntur plu-
res moder. in dicta l. ſi is qui. & in dicto §. ex imper
fecto. quod tamen eſt ſecundum Fran. de Are. con-
tra mentem dictæ l. fi. famil. ercis. & etiam Auth. &
non obſeruato. de teſta. & vnde ſumitur. Quæqui-
dem iura generaliter dicunt ſufficere quibuſcunq;
probari indicijs voluntatem teſtatoris: ergo ſatis
erit ſigno probare ſcripturã manu alterius de vo-
luntate teſtatoris fuiſſe factam. & hæc eſt veritas,
quæ de conſuet. Franciæ obſeruatur, vt ꝇ. dicam.
& idem Paul. de Caſt. in l. hac conſultiſsima. col. ij.
verſ. quid ſi teſtator. de cuius voluntate conſtat. C.
5 qui teſta. face. po. † Secundo caſu, quando volun-
tas eſt imperfecta, quia teſtator non habuit teſta-
mentum pro completo & abſoluto, ſed cùm plus
vellet diſponere, fuit impeditus: cõmunis opi. eſt
ſecundum Fran. de Are. in dicta l. ſi is qui. cum glo.
ibi per Bar. approbata ꝙ illa diſpoſitio nõ valet,
etiam ad pias cauſas vel inter liberos. Et iura quæ
videntur dicere voluntatem imperfectam valere
inter liberos, intelliguntur de imperfectione ſolen-
nitatis, & non profectò de imperfectione volunta-
tis. & ſic tenuit Guil. de Cug. in dicta l. fi. famil. erc.
quem ibi ſequuntur communiter docto. & in dicto
§. ex imperfecto. inſuper Iaſon col. j. ver. limita iſtũ
tex. Bal. conſi. cccxxij. vol. ij. Abb. Sicul. conſil. cv.
vol. ij. Alex. conſi. lxxiij. col. j. & conſil. ſeq. col. j. &
ij. lib. j. & Sozi. conſil. xxx. li. ij. & Phil. Cor. conſil.
xlix. in litera H, volu. j. & Guido Papæ met conſil.
lv. & conſi. ccxxxiiij. nu. viij. & Phil. Decius in ca.
j. nu. xv. de fide inſtru. & idẽ Pet. de Belluga. in ſuo
ſpecul. principum, fol. xcviij. nu. xxxvj. cũ ſequen.
quamuis Fran. Curtius iunior in dicto §. ex imper
fecto. in prin. nu. j. velit dictum §. habere locũ etiam
in teſtamẽto minus ſolenni ratione voluntatis, per
tex. in dicta l. fi. famil. erc. ibi ſiue cœptum neq; im
pletum teſtamentum: intelligendo tamen quando
pater inſtitutis omnibus filijs diſpoſuiſſet aliqua
eſſe inter ipſos filios obſeruanda, licet in animo
concepiſſet velle quædam alia diſponere, quę mor
te præuentus diſponere non potuit. Erit tamen ſer
uanda voluntas in illis quæ clarè diſpoſuit in qui-
bus terminis non loquitur dicta l. ſi is qui. vt latius
ibi vide per eum. tamen in fi. dicit durum eſſe in iu
dicando diſcedere à communi, tamẽ vbi tale inter
liberos teſtamentum non fuiſſet lectum coram te-
ſtibus ſecundum Iaſo. in dicto §. ex imperfecto. col.
j. ad fi. quem etiam ſequitur Fran. Curt. iunior ibi
nu. xij. valeret per tex. in dicta l. fi. famil. erc. ver. ſi-
ue cœptum neq; impletũ. Per quæ eſt dare reſpon-
ſum ad id quod dicebatur, Guerinum teſtatorẽ in-
cepiſſe ſolenniter in ſcriptis teſtari, & nuncupati-
uè perfeciſſe, quum non adhibuerit omnes ſolen-
nitates requiſitas, cùm teſtes ſe ſubſcripſerunt tan-
tùm, & non eorum ſignis ſigillauerunt: quoniã ſa-
tis eſt teſtatorem coram teſtibus declarare ꝙ illud
erat ſuum teſtamentum ibi ſcriptum & clauſum,
cui teſtes ſe ſubſcripſerunt. Et ſic implicitè & pro-
priè videtur nominaſſe & nuncupaſſe hæredes de-
ſcriptos in eodem per relationem, vt voluit Bart.
& alij poſt eum ſignanter Sozi. in l. ſi ita ſcripſero.
per illum tex. ff. de condi. & demonſtra. & in l. aſſe
toto. ff. de hæred. inſtit. & Bar. & doct. in l. fin. in fi.
C. de fideicom. & in l. quem hæredi. in princ. & ibi

Sozi. ff. de reb. dubijs. Bald. in l. captatorias. q. v. C.
de teſta. milit. & Io. de Imol. in l. j. §. ſin autem. poſt
Angel. ibi. & in l. illa inſtitutio. de hæredi. inſtit. &
Imol. in cap. cùm tibi. de teſta. Paul. de Caſtr. in l.
vbi autem non appareret. §. ſed qui vinum. ff. de
verb. obli. & Ang. in l. pluribus. in prin. eo. titu. per
illum text. dum dicit ea omnia, quæ ſuprà ſcripta
ſunt. Et pro hac communi deciſ. videtur text. in l.
hæredes palam. in prin. ibi, vel hæredes nuncupare
vel ſcribere. quẽ ad hoc ibi notant Cuma. & Paul.
de Caſtr. de teſta. & idem Cy. poſt Iaco. de Aret. in
dicta l. hac conſultiſsima. §. per nuncupationem:
quos ibi ſequuntur Alber. Fulg. Alex. & Iaſon in
fi. cum alijs per ipſos alleg. & idem Alex. in præal-
legato conſil. clxxvj. col. ij. verſi. nec ad hoc obſtat.
libr. v. cum alijs per Carolum Ruinum in repet. §.
& quid ſi tantum. l. Gallus. col. xxxvj. nu. lxxxvij.
ver. ſed in contrarium. vbi diſtinguit triplicem ex-
preſsionem, vt ibi. licet Matthæ. de Afflictis in de-
ciſ. Neapoli. cxliij. nu. ix. velit contrarium. Tamen
in caſu ſuo teſtator nõ dixerat illud fuiſſe ſuum te-
ſtamentum, vt ibi nume. j. ver. ſecundò probatum.
quia poſito ꝙ dicta vltima voluntas non poſſet
valere tanq; vltima voluntas in ſcriptis condita,
tamen valet tanq; vltima voluntas nuncupatiua,
poſtq; probatur per vij. teſtes ſubſcriptos vel non
ſubſcriptos, prout hîc verè erant ſubſcripti & tres
6 notarij regij. † Nam vbicunq; quis incepit facere
teſtamentum in ſcriptis etiam inter extraneos, &
apparet ipſum voluiſſe ſe artare ad illam in ſcri-
ptis teſtandi viam, in qua licet non omnes adhi-
buerit ſolennitates iuris, neominus tale teſtamen-
tum ſuſtineri poteſt in vim nuncupatiui teſtamen
ti, ſi interuenerunt in eo ſolennia ad vltimam vo-
luntatem nuncupatiuam requiſita. l. ſi miles deſti-
nauerat. ff. de teſta. mili. & l. j. & ibi Bart. ff. de iure
codicil. & Sozi. conſil. xxj. vol. ij. & Petr. Rauẽ. in
ſuo iuris alphabeto. in verbo, teſtamentum. col. ij.
ver. & ſi teſtamentum facit. & Bal. conſil. cclj. quo-
niam ex facto ius oritur. vol. iiij. & latius in conſil.
lxx. quando ſapiens. eod. volum. dicens ꝙ quando
aliquis aſſerit coram teſtibus ſe certo modo inter
liberos teſtatum, quod per illa verba apparet eum
feciſſe teſtamentum. Quia illa verba principaliter
& abſolutè prolata habent vim diſpoſitionis. l. ex
hac ſcriptura. ff. de dona. maximè inter liberos, in
quibus ſufficiunt indicia voluntatis extremæ. di-
cta l. fina. famil. erc. vt ibi latius per eum, & in con
ſil. cccxcvj. quod cedula debeat relaxari. ante fi. ver.
nec omitto quòd teſtes referentes. eod. volu. & Pau.
de Caſtr. conſil. ccccxiij. viſo & examinato. colum.
vlti. verſi. nec obſtat prædictis. & ver. ſecundò po-
teſt defendi. volu. nouo. quod eſt ſingulare. & pari-
ter conſil. xciij. viſo dicto teſtamento & quæſito.
colum. ij. ante fin. verſi. ſecundò principaliter mo-
ueor. volu. antiq. quod eſt etiam multum celebre.
Vnde poſtq; text. in dicto §. ex imperfecto. habet
locum tam in teſtamento ſolenni, quàm nuncupa-
tiuo minus ſolenniter inter liberos condito, vt di-
ctum eſt: poteſt habere locum, quando partim in
ſcriptis, & partim nuncupatiuè eſt factum, dum
modò voluntas ſit omnino perfecta & completa.
Et ſi non valeat iure teſtamenti, valebit iure codi-
cillorum etiam inter extraneos ſi clauſula fuerit ap
poſita: quoniam aliâs etiam in teſtamento inter li-
beros condito illa clauſula codicillaris ſemper ſub
intelligitur, vt dicit gloſ. (ab omnibus approba-
ta) in l. cohæredi. §. cùm filiæ. in verb. non valuit.
ff. de vulga. & pupil. & Alex. in dicto conſi. clxxvj.
col. ij. verſi. nec obſtat. libro v. quod eſt formale ad
caſum noſtrum. & idem Alex. in dicto §. ex imper-
fecto. in fi. verſi. item adde. & idem Iaſon ibi. col. iij.
verſic. adde quod vltra. & etiam Fran. Curtius iu-
nior, nu. xv. & Iaſon conſil. xxvj. nume. ij. ver. illud
etiã puto eſſe, vol. j. imò ſecundum Imol. in dicto §.
cùm filiæ. ſubintelligitur alia clauſula, ſi non valet
quod ago, vt ago, valeat alio meliori modo quo
poteſt. & idẽ Ant. de Bu. & Imol. in dicto cap. Ray
nutius. & ibi Benedi. in verb. teſtamentum primò.
fol. clxxxv. numer. lxxxij. & Sozi. conſil. xxj. col. ij.
ver. ſed tamen non obſtan. volu. ij. & Fran. Curtius
conſil. lxxvj. col. vij. ante fi. verſ. & plus, quia in te-
ſtamento. & Hipp. de Marſil. in ſingul. xxxvj. clau
ſula omni meliori modo. ante fin. & glo. & ibi Ra-
pha. Fulg. in l. filij. C. famil. erc. & Pet. de Rauẽ. in
dicto ſuo alphabe. in verb. teſtamentum. colum. ij.
verſi. teſtamentum factum inter liberos. Quinimo
tale teſtamentum intelligitur tertiò habere etiam
aliam à lege clauſulam derogatoriam ad ſequentia
teſtamenta, adeò ꝙ licet per ſecundum teſtamen-
tum reuocetur primum, etiam non facta mentio-
ne de primo. l. ſi quis priore. ff. ad Trebel. & §. poſte
riore. & §. ſeq. inſti. de inofficio. teſta. & dicta l. hac
conſultiſsima. §. ſi quis autem. & ibi Cor. in j. not.
& eſt ratio ſecũdum eum, quia quis non poteſt de-
cedere cum duobus teſtamentis. l. poſthumus. §. ſi
paganus. de iniuſto rupt. teſta. vt ibi per eum. etiam
pater non poteſt decedere cum duobus teſtamẽtis,
vel pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus licet
ſecus in milite, vt tenẽt Ang. & Imol. in l. ij. in fin.
ff. de iniuſto rupt. teſt. Cor. in dicta l. hac conſultiſ-
ſima. §. ſi quis autem. col. vlt. Tamen teſtamentum
primum inter liberos per ſequens teſtamẽtum non
tollitur, niſi in ſequenti teſtamento fiat mentio pri
mi, illud nominatim reuocando. dicta Auth. inter
liberos. & ibi Paul. de Caſt. Cor. & Iaſ. col. ij. verſi.
ſecundò principaliter no. & Alex. conſil. clxiij. nu.
v. cum ſeq. lib. vij. cum alijs per eũ alleg. Et ſignan-
ter vbi in primo teſtamento filij erant æqualiter
inſtituti. & in ſecundo inæqualiter, quia vnum ſo-
lum inſtituit, & alios fecit legatarios, tũc primum
non rumpitur per ſecundum, in quo ipſos non in-
ſtituit: & Alex. allegat Spec. in tit. de inſtru. edit. §.
compendioſæ. col. xj. ver. quid ſi pater habens tres
filios. C. famil. erc. vbi hæreditas patris debet ęqua
liter inter liberos diuidi. aliâs ſecũdum Bal. omnia
ſtatuta in hoc contraria ſunt contra ius commune
& naturulem æquitatem. & idem Ludo. de Ro. con
ſil. clxxix. ampliſsime doctor. col. v. ante fi. verſic.
ſecũdò ꝙ & poſito. & in conſi. ccclxxxv. col. j. ver.
ſecundò principaliter. & vtrobiq; allegat. Specul.
vbi ſ. Sed Sozi. conſi. v. nu. x. ver. primò quia text.

vol.iij.& Phil.Decius consi.cv.col.v.ver.non ob-
stat,ꝙ sit testamentum inter liberos.ibi secundò
etiam responderi potest.volunt per decisionẽ Spe-
cul.& Ludo.eum sequentis idem esse in vno testa-
mento per patrem inter liberos solùm condito,in
quo inæqualiter fuerunt instituti,ꝙ tunc dictus §.
ex imperfecto.nõ habeat locum,nisi interuenerint
8 vij.testes,aliâs testamentũ erit nullũ.† Quia quæ-
cunq; priuilegia (vt inquit Ro.) quæ à iure com-
muni tribuuntur testamento facto inter liberos,ha
bent locum quando pater in omnium fauorẽ dis-
posuit : secus si dispositio facta sit in fauorẽ vnius,
& in odium alterius.& idem Geraldus Albertus in
repet.l.si pater.nu.lxxxvij.C.de insti.& subst.quod
tamen videtur esse contra dictum §.ex imperfecto.
& contra ius nouum.aliâs ille §.esset frustratorius
& nullius vtilitatis.Si enim ex testamento æquali-
ter & eodẽ modo succedere debeant,quo succedere
ab intestato possunt,frustra est facere quo ad ipsos
testamentum.si tantùm percipere possint ex testa-
mento,sicut nullo condito testamento.Vnde Pau.
de Cast.ibi ad istud respondet,ꝙ imò magna est il
lius §.vtilitas.quid enim (vt ipse ait) si pater fuit
inæqualiter inter liberos testatus,quia plus vni q̃
alteri reliquit : certè tendit in præiudicium aliorũ,
quibus minus relinquit:& tamen tale testamẽtum
valet,licet ab intestato æqualiter essent successuri,
& nihilominus valet,nec possunt conqueri per il-
lum tex.notabilem.& eum ibi sequitur Areti.col.
pe.etiam in fortioribus terminis,vt ibi.& idem te
nuit Paul.in l.hac consultissima.§.j.C.qui testa.fa
ce.po.& ibi eum sequitur Ias.& Raph.Cuma.con-
9 sil.cxiij.col.j.ver.pro parte affirmatiua.† Sed istas
opi.concordat distinguendo Fran. Curt.iunior,in
dicto §.ex imperfecto.nu.ij.aut est magna inter li-
beros inæqualitas per patrẽ obseruata,& tũc pro-
cedit opin.Spec.aut est modica inæqualitas,quia
pater omnibus institutis diuisisset suum patrimo-
nium inter liberos assignando bona fortè aliqua-
liter meliora vni q̃ alteri cõsiderata qualitate per-
10 sonarum,vt ibi per eum. † Sed opi. Spec.ac istius
domini concordantis videtur esse contra iura no-
ua,quæ quatuor aut infrà dant natis trientem:Se-
missem verò dant natis quinq;,vel vltra arbitrium
sequitur substantia cætera patris.Auth.nouissima.
de inoff.testa.aliâs sequeretur patrem secundum iu
ra non posse inter liberos in conspectu duorum te-
stium disponere,quod non videtur verum,licet æ-
quum sit liberos æqualiter diligere & instituere.Et
dictum Spec.Ludo.& Alex.debet intelligi secun-
dum casum,in quo ipsi loquũtur,scilicet in secũdo
testamento minus solenniter vel solenniter cõdito,
institutis tamẽ in eo extraneis hæredibus, vel vno
ex liberis tantùm,& cæteris legatarijs relictis,& in
primo testamento liberi erant fortè æqualiter in-
stituti.Vnde per secundum nõ reuocatur primum
propter clausulã derogatoriam à lege requisitam
in ipso secundo testamẽto non insertam,quæ si nõ
expresse coram septem testibus ponatur,primum
remanet firmũ.dicta Auth.hoc inter liberos.& sic
videntur doct.s̃.prædicti tex.in dicto §.ex imper-
fecto.& l.vlti.famil.ercisc.intelligere iudicio meo.
Nam secundum communem opi.testamentum pri
mum siue manu testatoris scriptum aut solũ sub-
scriptum,siue sit nuncupatiuum corã duobus testi
bus viua voce inter liberos factum,nunq̃ per se-
cundum solenniter factũ reuocatur,nec aliquo mo
do cẽsetur reuocatum,nisi nominatim reuocatum
fuerit:ita tenent in dicta Auth.hoc inter liberos.
Iaco.de Are.Cy.Io.Fab.Bal.Sali.Fulgo.Corne.&
Alexan.licet in testamento nuncupatiuo Ang.ibi
quem sequitur Iason in ij.limitatione.& Alex.con
sil.cxlvj.lib.ij.& Barb.cõsil.ij.vol.j. velint,ꝙ illud
reuocetur per secundum sine reuocatione expressa.
&;ipsos sequitur Benedict.in dicto ca.Raynutius.
fo.clxxxviij.nu.xj.sed prima videtur mihi verior,
quia prædicta Auth.hoc inter liberos.est post §.ex
imperfecto.& Auth.quod sine.& §.ex imperfecto.
loquitur etiam in testamento nuncupatiuo.& Au
then.quod sine.in testamento manu testatoris scri-
pto vel subscripto.Facit quod dicam in ij.q.post
11 prin.† Bene verum est ꝙ primum testamentũ in-
ter extraneos solenniter per secundum inter libe-
ros minus solenniter factum reuocatur absq; spe-
ciali reuocatione,vt volunt ibi doct.s̃.alleg.vt di-
cam in sequenti dubio de testamento cæci.& sing.
Iason consi.ccxxiij.inchoan.testamentum istud se-
cũdum.vol.ij.vbi hoc probat per quinq; rationes.
& quia etiam si ambo testamenta essent inter libe-
ros,& secundum esset magis fauorabile filijs : non
est opus expressa reuocatione primi,vt voluit gl.
in Auth.de imperfect.test.§.j.in verb.perfecta.quã
faciunt sing.ibi Iaco.de Bellouisu.in disputa.sua.
ibi inserta.etiam ibi Bar.ver.quæro.hîc dicitur ꝙ
duo requirũtur.& Cy.Ang.& doct.in dicta Auth.
hoc inter liberos.cum alijs per Ias.ibi alleg. in pri-
ma ampliatione. Sed si testamentum esset imperfe
ctum ratione præteritionis,tunc ille §.ex imperfe-
cto.non habet locum.quia non dicitur testamẽtum
inter liberos,vt voluit gl.fi.in l.si filius in potesta-
te.ff.de libe.& posthu.& ibi eã sequuntur Bar.Bal.
Imol.& communiter doct.& idem Ang.Bal.Paul.
de Cast.Alex.& Ias.in d.§.ex imperfecto.in vj.li-
mitatione.& Phil.Decius in præallegato consi.cv.
col.vlt.ver.non obstat.& est nullum etiam quo ad
alios filios.l.j.§.fi.ff.si testamenti tab.nullæ extab.
& Guido Papæ sing.Dccxcviij.Et sic videtur deci
di dubium, ꝙ pater inter liberos testãdo teneatur
relinquere iure institutionis,iuxta §.aliud quoque
capitulum.in Authen.cùm de appel.cogno.& non
quocunq; relicti titulo iuxta Auth.nouissima.de
inoffi.testa.vt voluit Ang.cõsi.xciiij.col.iij.& De-
cius consi.ccxxviij.in prin.& cõsil.ccccccxxxj.nu.
vj.de quo dicam j.post iij.q.incip.pater inter libe-
12 ros.Sed † an habeat locum d.§.ex imperfecto.in li
beris naturalibus tantùm,quando pater habet na-
turales tãtùm.& Io.Fab.ibi tenet ꝙ sic.& idẽ Al-
beri.& etiam Paul.de Cast.ibi in fi.& in l.fi.famil.
erc.sequendo Spec.in ti.de instru.edit.§.cõpendio-
sè.ver.quid si pater naturalit.per tex.in l.ij.& in l.
humanitatis.ibi liberam similiter naturalibus eo-
rum patribus damus potestatem.C.de natura.libe-
ri.&

ri.& per tex.in l.fi.C.de confir.tuto.& idem Lud.
de Ro.consi.clxxix.col.v.ver.secundò respondetur
dictum eorum.& Sozi.in l.ij.col.v.ver.circa sextũ
requisitum.in q.Bar.ff.de vulg.& pup.& sing.Io.
Maria.in d.§.ex imperfecto.nu.v.vbi hoc probat.
& Benedic.in rep.c.Raynutius.fo.cxxj.nu.cccccc-
lxxix.de testa.& sentit Bal.in l.parentes.col.ij.ver.
13 sed quid dicemus.ff.de in ius voc. † Sed cõtrarium
tenent Bal.Ang.& Sali.in d.l.fi.famil.erc.vbi Bal.
refert plures doct.sic consuluisse,quos nominat &
idem Bal.Imol.& Fran.de Are.in l.qui testamẽto.
§.mulier.ff.de testa.& Bal.& Ang.in d.§.ex imper
fecto.vbi Ange.dicit,ꝙ ista q.fuit de facto Perusij.
& omnes doct.consuluerunt, ꝙ ille §.non haberet
locum in patre testante inter liberos naturales tan
tùm.& idẽ tenet Bal.in d.l.humanitatis.alleg. per
Spec.ad quam respondet ibi.& in l.si qua illustris.
col.ij.ver.quæro,habeo filium.cũ seq.q.ad Orphi.
& Alex.post Imol.in l.ex facto.§.si quis rogatus.ff.
ad Trebel.& idem Alex.& Ias.in d.§.ex imperfe-
cto.col.ij.ver.secundò limita.quẽ sequitur ibi Frã.
Curtius iunior.nu.vij.& idem Phil.Decius consil.
ccccccx.nu.iij.vol.iiij.vbi dicunt hanc sententiam
esse communem.sed in matre testante in liberos na
14 turales bene habebit locum.†Quid dicendũ? Phil.
Cor.in d.§.ex imperfecto.col.j.ver.in tex.ibi,libe-
ros à parentibus vtriusq; sexus.dicit postq̃ argu-
mentatus est ad vtranq; partem,articulum istũ esse
respectu patris dubitabilem,sed non respectu ma-
tris:& omnes si ea conueniunt,nisi sit illustris:quia
mater tunc non habet legitimos.d.l.si qua illustris.
& in §.nouissimè.insti.eo.ti.& idem in patre erga
spurios & natos ex damnato coitu,vt ibi per doc.
& Auth.ex complexu.C.de incestis nup.cum simi
libus.Tamen si tales filij naturales essent legitima-
ti,bene haberet locum d.§.ex imperfecto.secũdum
Iaso.ibi col.j.ver.secundò extende.allegat Bal.in c.
de causis.col.pe.ver.no.quod obseruans interdictũ
de offi.deleg.& ibi vide per And.Barba.col.pe.&
Fran.de Curte in d.§.ex imperfecto.nu.v.& in cõ-
sil.lxxiiij.col.xvj.in fi.ver.facit quia licet priuile-
gium cõcessum patri cũ alijs per Iaso.& Curtium
allegatis.licet Phil.Decius in d.consil.ccccccx.nu.
iij.ver.in hoc tamen non videtur laboriosum. qui
respondet ad Bald.duobus modis,vt ibi per eum
qui malè de eo loquitur , quod non fecisset si Bar-
ba.& Iaso.vidisset , quos poterat videre,& etiam
Curtium si voluisset,sed in casu suo erat legitima-
tio facta absq; præiudicio venientium ab intesta-
to,qui in hoc posset saluari.tamẽ præcedens est cõ-
munior.Sed ꝙ dispositio §.ex imperfecto.habeat
locum in liberis naturalibus sequendo opi.Spec.&
aliorum videtur maiorem habere apparentiã.Sed
hodie in modio rendi non vola plena sciendi,vt di
15 cit Azo in summa.C.de bo.quę liber.col.ij.†Quia
si pater testando inter naturales filios tantùm,eos-
demq; nominando hæredes,legitimat eos,dum ta
men ipsos non appellet naturales,& testamentum
sit trium testium subscriptione notatum.& idem si
in alio instrumẽto publico id actum fuerit,tex.est
ad literam in §.j.inci.ad hoc autem.in Auth.vt li-
ceat matri & auiæ.colla.ix.& no.gl.in §.si verò is
qui solùm.in verb.principis.in Auth.quib.mod.
nat.effi.sui.& in c.per tuas.& ibi glo.in verb.filiũ.
quam ibi Io.An.Ant.de But.Abb.Sicul.& Card.
Alexandr.olim præposit.Mediola.nu.xv.sequun
tur.qui filij sunt legiti.& tenet Io.Fab.in l.cùm qs.
ver.quartus si pater.C.de natu.libe.& Marti.Lau
deñ.in tractat.de legitimatio.in decis.q.cartha.v.
ver.septimus modus est ex nominatione facta per
patrem in testamento siue in alio instrumento. &
etiam cartha xiiij.pagina j.vlterius fui interroga-
tus.& idem Ant.de Rosellis in tract.de legitimati.
col.xxxij.versi.vltimò est videndum.in j.q.& glo.
in l.benignius.in fi.& ibi Guil.de Cug.Bal.Ange.
Alber.& Lud.Bolo.in secũdis interpre.ff.de legi.
& Fran.de Crema.sing.clxj.& Io.Thieri Ligoñ.in
quodam suo consi.posito ante cõprenso.feuda.Io.
Raynaudi:quod incip.quia his dierum interlunijs.
& Ang.in §.fi.quib.mo.nat.effi.sui.col.ij.ver.ego
dico.& ver.quarto modo.& in §.illud.eo.ti.& Ia-
co.de sanct.Geor.in l.imperatores.nu.viij.ff.de p-
ba.& Luc.de Pen.in l.si cohortal.col.iiij.ver.quin-
tò si pater.C.de cohorta.li.xij.& Pau.de Cast.cõsi.
ccccxxx.præsupposito ꝙ iste pater.volu.nouo.Et
istum legitimãdi modũ dicunt esse mirabilẽ Iac.de
Bellouisu in d.§.ad hoc autem.& Sali.in d.Auth.
si quis liberos.quę est extracta ex d.§.ad hoc.& alij
16 s̃.alleg.† Quinimo mirabilius est,quia per talem
sic factam in testamento vel alio actu publico no-
minationem filiorũ matrimoniũ fingitur & præ-
sumitur retro fuisse cum amasia seu concubina,ex
qua nati sine aliqua expressa verborũ ad matrimo
nium apiorum prolatione contractum,propter ta-
citum mulieris consensum,vt ibi dicitur.ergo per
hoc sequens matrimonium vidẽtur legitimi facti.
& ita tenet Ludo.de Sardis in trac.suo de legitim.
fol.viij.col.ij.in fi.versic.primò quæritur quõ fiat.
Et hoc si talis mulier erat viuens,quæ viro tũc tẽ-
poris quo testamentum vel nominationem fecit fi
liorum,poterat esse vxor,secundum Bar.in d.sua
disputa.habeo filium naturalem.in solut.illius.in
prin.cum ver.seq.per tex.in d.§.ad hoc.quem ibi
sequitur Ang.& etiam in d.Auth.si quis liberos.&
idem Bar.consil.cxx.Verucius coraducij de Capri
lio.col.ij.versi.ad cuius declarationẽ.& Bal.in l.ij.
col.ij.ver.nonò oppo.C.quib.res iudic.non nocet.
& Cepol.in cautel.cccxvij.vbi dicit Veronæ ita
obseruari vidisse.Et idem Mart.Laudeñ.in d.trac.
de legit.cartha.xv.pagi.j.ver.item quæro.cũ alijs
infinitis per eum alleg.& Io.Andr.in d.c.per tuas.
Quamuis Ant.de But.ibi teneat contrarium.quia
tex.in d.Auth.loquitur indistinctè,& idẽ ibi Car.
Alex.nu.xvij.vbi amplè disputat.& pariter Ant.
de Rosellis in d.tract.de legit.col.xxxij.ver.vltimò
est videndũ de matrimo.præsumptiuo.in q.ij.ver.
sed post modum superuenit,&c.ꝙ non requiratur
ꝙ concubina fuerit tunc viuens vel mortua,prout
latius ibi breuitatis causa vide.& etiã amplè Pau.
de Cast.in d.consi.ccccxxx.col.j.dicens dictũ Bar.
non sibi placere,nec credit ꝙ sit de mẽte illius tex.
sed ꝙ solùm potuerint esse nuptię tempore quo na
tus fuit puer,qui nunc legitimatur,nec requiritur
cõcubinã esse in vita tẽpore quo dicta verba pro-

feruntur.vt ibi per eum.vbi limitat dictum Bart.
Hosti.& Io.An.posito q̄ esset verum,debere intel-
ligi quãdo extarent filij legitimè nati, & sic in po
tiori significato.l.j.§.in perpetuam.ff.si ager vecti.
non quãdo legitimati per sequens matrimonium.
vt in casu suo.& idem Decius in d.consil.cccccx.
nu.vj.Quinimo secundum Abb.Sicul.in ca.inno-
tuit.col.v.post prin.de elect.sufficit q̄ tempore cõ-
ceptionis poterat esse matrimonium inter virũ &
mulierem.pręcedens est communior propter taci-
tum consensum mulieris,quem non præsumeretur
præstare si iã erat mortua,vel alibi nupta,vel mo-
nacha effecta,ratione cuius matrimonij pręsumpti
filij legitimi facti sunt.Et ita Ang.in d.§.fi.quibus
mod.natu.col.ij.ver.ego dico.ibi,sed nõ legitimã-
tur.& Bal.cõsi.ccclxxx.mortuo filio.in fi.ver.ve-
nio ad tertium.volu.j.& pro hac decis.Barto.facit
quod dicit Guil.de Cugn.in d.l.benignius.ff.de le-
gib.quem ibi sequuntur Bal.Ang.Alber.& Paul.
de Castr.q̄ si pater velit legitimare nepotẽ natum
ex filio naturali præmortuo cõtrahendo matrimo
nium cũ concubina sua matre defuncti filij,q̄ non
potest:quia ista legitimatio debet proficisci in ne-
pote mediante filio,qui erat in medio:sed hoc fieri
nõ potest,postq̄ mortuus est.ergo &c.allegãt tex.
in l.qui libertina.§.posthumus.ff.de ope.liber.& l.
diuo Marco.C.de quæstio.& Paul.de Castr.in l.in
ambigua.de legi.& idem Bald.in d.consi.ccclxxx.
mortuo filio.col.ij.ver.venio ad secundũ cum seq.
vol.j.& Hippo.de Marsil.in sing.cxxj.credo te sci
re.cum alijs per eum alleg.& idem Ias.in l.si is qui
pro emptore.fol.ix.col.iiij.ante fi.ver.ista cõclusio
Bar.ff.de vsuca.qui in addi.allegat Ludo.de feudis
in suo tract.legi.chart.vj.versi.quintò quæritur.&
idẽ Alciatus in Paradoxis.c.xvj.ante fi.fol.xiij.ta-
mẽ per rescriptum principis posset nepos mortuo
patre per annum legitimari.vt voluit Bal.consil.
ccccvj.casus talis est,quidam A.col.iij.ver.modò
videamus ibi,sed posito q̄ essent naturales.volu.j.
& supradictam conclus.tenet Franc.Cremeñ.sing.
xxxij.Sed hæc cõmunis opi.Bar.volens mulierem
tempore quo verba nominationis filij proferũtur
esse viuentẽ:intelligitur si talis mulier erat cũ qua
pater potuisset honestè contrahere matrimonium,
aliâs secus, vt quia meretrix,& pater nobilis & ho
nestus,tunc nõ valet.ita Bar.in d.consi.cxx.Veru-
tius Coraducij col.ij.versic.secundò videndum est
quid operat̃ nominatio. omnino enim,vt ait,pos-
sumus de iure quod honestè non possumus.l.filius.
ff.de condit.instit.pro quo dicit esse casum in l.iij.
§.si emancipatus filius.ff.de bo.po.cõtra tab.& se-
quitur Ang.in d.§.ad hoc.vt liceat matri & auiæ.
& in §.j.quib.mo.nat.effi.legi.& idem Geral.de Pe
tra sancta.in sing.lx.& Sozi.in l.sed & quæsitum.
ver.tertiò limita.ff.de lib.& posth.& Lud.de Sar-
dis in tract.de legitimat.fol.vij.col.j.ver.sextò quę-
ritur per tex.in imper.C.de nat.lib.& fol.viij.col.
ij.ver.secundò quæritur quot & quæ requirantur.
ver.tertiò quæritur.& q.seq.Sed præposit.Medio-
la.in d.c.per tuas.tenet cõtrariũ,cùm sit opus chari
tatis capere vxorẽ indignã.c.iter opera charitatis.
de spon.potest ẽm esse, q̄ matrẽ filiorũ ante corru-
pisset.& per consequens iniquũ tales filios nõ fieri
legitimos,quia esset dare materiã peccandi.vt ibi,
quẽ sequit̃ Ber.Landr.in addi.ad Bar.in d.cõs.cxx.
& in hãc inclinarẽ iudicando si cõstaret eam prius
17 corrupisse per iuramentũ illius.† Et licet matrimo
nium prædictum sit pręsumptum,tamen admitti-
tur probatio in cõtrarium,secundum Bar.in d.sua
dispu.in solu.q.ver.secundò sciẽdum est:ante fi.&
Sali.in d.Auth.si qs liberos.sed Iaco.de Bello.in d.
§.ad hoc.in ij.oppo.quẽ ibi Bar.sequi videt̃,tenet
contrariũ.Sed primã opi.Bar.tenet Ant.de Rosel.
in d.tract.de legit.col.xxxv.ver.sed hîc quæro an
cõtra istã præsumptionẽ.per text.in d.c.per tuas.
vt ibi vide per eũ.qui postea limitat Iaco.vt ibi.ta
mẽ alius erat casus in d.c.per tuas.quia promissio
de accipiẽdo mulierẽ pręcesserat copulã ex qua ha
buit filiũ.& sic matrimoniũ præsumptũ qđ trãsit
in verũ,vt ibi.& c.is qui fidẽ.de spon.licet illa mu
liere dimissa aliã acceperit,à qua fuit separata,&
probata promissione primę facta cũ copula ac te-
stamẽto ipsius fuit matrimoniũ declaratũ verũ &
filius legitimus, & sic intellexit Abb.Sicul.col.ij.
18 ver.sed ego clarius.& Card.Alex.nu.xvij. † Tum
etiã requiritur,q̄ tẽpore testamenti & prolationis
verborũ pater nullos alios legitimos habuisset fi-
lios,vt Auth.quib.mo.nat.effi.legi.§.si igitur licẽ-
tia.ver.si verò solũmodo.& auth.quib.mo.na.effi.
sui.§.si verò is.& tenet gl.i.dubitatiuè tamen in d.
Auth.si qs liberos.Bar.tamen in d.sua dispu.in so-
lut.illius versi.quintò est sciendũ,tenet indistinctè
naturales nõ legitimari alijs legitimis stãtibus,se-
quendo Hosti.in summa.§.fi.qui filij sunt legit.&
Io.An.in d.c.per tuas.vbi gl.etiã hoc tenet.& pa-
riter Abb.Sicul.& Cepo.in d.cautel.cccxvij.circa
mediũ.ver.itẽ aduerte etiã & Bar.in d.§.ad hoc.li-
cet Iac.de Bello.ibi velit idẽ,siue extent legitimi si
ue nõ.& ipsum sequit̃ Card.Alex.in d.c.per tuas.
nu.xvij.versi.quartò dicit Bar.& similiter Ant.de
Rosel.in d.tract.de legit.col.xxxv.sed quęro an dis
positio.& Paul.de Cast.in præal.cõsi.ccccxxx.col.
ij.ver.quartò dicit Bar.& Io.anth.Rubei in l.Gal-
lus.§.quidã rectẽ.fo.xvj.col.iij.ff.de liber.& posth.
Sed pręcedẽs est cõmunior quando extãt legitimè
nati,q̄ nõ possint legitimari.vt Ang.in d.§.fi.qb.
19 mo.nat.col.vl.ver.itẽ nec quarto nec quinto.† pro
quo facit quia extantibus liberis legitimis & natu
ralibus nõ fit legitimatio nisi in duobus casibus.s.
per oblationẽ curię,& per sequens matrimoniũ.d.
Auth.quib.mo.na.effi.sui.§.generaliter.in fi.tex.&
gl.cũ no.in §.fi.inst.de nup.quia scriptũ est,Non
erit hæres filius ancillæ cũ filio liberæ.i.filius cõcu
binæ nõ erit hæres cũ filio ex matrimonio genito.
& Bal.in l.cũctos populos.col.vij.ver.sed ego cre-
do.C.de sum.Trinit.quia etiã princeps non legiti
mat extãtibus legitimis.§.si quis igitur.& §.illud
autẽ.in Auth.quib.mo.nat.effi.sui.quoniã vt inqt
Bal.in c.filij nati.si de feud.fuer.contro.imperator
legitimans naturales,extantibus legitimis,est vnũ
pecus non habens præ oculis iustitiam publicæ ho
nestatis.& Fely.in cap.j.col.x.versic.quinta decla-
ratio.de constitut.& tenet Paul.de Cast.consi.xxij.
visis omnibus quæ narrantur.vol.ix.& Alex.cõsi.

clxxxvij.col.ij.li.v.& Tho.Ferrarij in cautel.prima,
cum alijs per eum alleg. Et licet pater nominando
in testamẽto vel alio acto publico filium simplici-
ter non vocando eum naturalem , legitimet illum
etiam alios quamuis illos non nominauerit : quo-
niam nominãdo vnum cæteros nominasse videtur,
& illius nominatio prodest alijs nõ nominatis, d.§.
ad hoc.& ibi per Angel. in authẽ. si quis liberos.&
Alex.in l.sæpe.col.xj.in fi.ver.Aliũ insuper casum
vltimo loco.ff.de re iudi.qui allegat gl.j.in l.ij.in fi.
& ibi Bal.& Rapha. C.quib.res iudi.non nocet.Ex
quo secundũ Ang.in d.§.ad hoc.colligit̃ optimum
arg.q̄ si plures fuerint fratres ex eodem patre nati,
quorum vnus fuerit pronuntiatus Perusinus,q̄ per
talem sententiã intelligitur pronuntiatũ omnes esse
ciues Perusinos,quod dicit esse mente tenendũ.Ta-
men non ecõtra amasia seu concubina in testamẽto
etiam trium subscriptione testiũ subscripto legiti-
mare nõ potest,vt voluit Ange.in d.authen.si quis
liberos.in fin.& Cepol.in præallegata cautel.vltra
medium.versi.Sed quid erit de amasia.rationem di
uersitatis vide per ipsos.& Fran.de Crema.in dicto
singul.clxj. Et tamẽ in ea testante habet locũ dictus
§.ex imperfecto. secundum omnes, nisi sit illustris,
vt suprà dictum est. Et sic tale testamentum patris
naturalis validum,ex quo filij autoritate iuris sunt
facti veri descendentes ex matrimonio , qui omni
fruuntur iure,quod leges concedunt filijs legitimis.
dicto §.ad hoc. Et sic possunt secundum Barto.ibi,
succedere agnatis & cognatis, sicut legitimi & na-
turales, dum tamen testamẽtum sit (vt dictum est)
trium testium subscriptione subsignatum , siue sit
manu patris scriptum,siue alterius etiam notarij.Et
per consequens opi.Spec.Ioã.Fab.Paul.& aliorum
quòd §.ex imperfecto. habeat locum in filijs natu-
ralibus maiorem habet apparentiam, quàm opin.
Bal.Ang.& sequa. quia in isto testamẽto per quod
matrimonium retro præsumitur cõtractum & filij
ex eo nati:nõ requiruntur nisi tres subscripti testes,
& non alia testium,& sigillorum solennitas, à for-
tiori nec in testamento solenni,seu in scriptis inter
liberos legitimos cõdito,per dicto §.ex imperfecto.
vt suprà satis dictũ est. Et peccat mortaliter impu-
gnans testamẽtum ex defectu numeri testiũ,vt dicit
Abb.Sicul.in repe.cap.cùm esses.per illũ tex.col.ij.
versic.Nota nonò.& ibi Barbat.nu.viij.de testa.&
sylua nupt.fo.cxxx.col.iij.ante fi.versic. Hinc dici-
mus. cum alijs per eũ alleg. Et pro prædicta nostra
decis. scilicet q̄ filij legitimantur & matrimonium
contrahitur seu contractum præsumitur per nomi
nationem in testamẽto,aut alio publico instrumen
to factam facit,quod simul decidit Bal.in l.si quis.
versi.Et si filiam naturalem.C.de nat.liber.quòd si
mulier naturalis tantùm, nubat viro naturali & le-
gitimo efficit̃ legitima ratione qualitatis viri cum
quo matrimoniũ contraxit. capacitas enim viri ad
vxorem porrigitur. idem Angel.in §. quod verò.
in fin.in authen.quib.mod.nat.effi.sui.& Phil.De-
cius in l.fœminæ. nu.ix. ff.de reg.iur. & Hippol.de
Marsil.singul.suo cj. Tritum est in iure, quod dicit
esse mente tenendum,& sine fallacia esse mirabile &
singulare verbũ,& magnæ importãtiæ,nec memi-
nit se alibi legisse : ergo talis naturalis sic effecta le-
gitima succedere poterit parẽtibus,sed hoc nõ vidi
seruari , sed contentatur dote sibi data , vt dixi in
quæstio. incip. Ad secundam veniendo quæstionẽ,
an pro filia naturali,&c. col.vlt. Et ex præcedenti-
bus videtur decidi quæstio, quam de facto vidi in-
ter Gabrielem de Bosqueto naturalem filiũ defun-
cti domini Ioã.de Bosqueto Cancellarij regis Na-
uarræ.& Ioã.de Bosqueto reum nepotẽ ex filio di-
cti Cancellarij,qui in testamẽto inter liberos natu-
rales & legitimos condito legauerat dicto Gabrieli
Bastardo ducenta scuta parua , quæ petebat eidem
reo,contra quæ verò actor dicebat testamentũ nul-
lum respectu legati eidem Bastardo facti cùm cen-
seatur penitus extranea persona ,dicto §.ex imper-
fecto.nec sit de domo,vt plenè Bald.in generaliter.
§.fi.C.de instit.& substit.sub condict.fact.cum alijs
s̃.quæstio.ciiij.alleg.incip.Ad secundam veniendo
quæst. an pro filia naturali , & sic senserunt omnes
Doct.s̃.alleg.in quæst.præceden.de testamẽto inter
naturales tantũ cõdito : ergo si naturales sint admi-
xti non legitimis & naturalibus , q̄ non valeat re-
spectu naturalium tantùm, cùm censeãtur extranei
dicto §.ex imperfecto. Tamen cõtrarium fuit con-
clusum in magna camera me præsidente,q̄ dictum
legatum censetur fauore alimentorum factum,cùm
pater teneatur eos alere. cap.cùm haberet.de eo qui
duxit in matrimo.quam polluit.cum simi.in præ-
dicta quæst.ciiij.adductis , vbi dixi patrẽ posse pro
filia naturali tantùm maritãda subsidiũ, & talliam
subditis hominibus imponere : quia sit de liberis,
vt ibi gl.quod not. pro ampliatione dict.§.ex im-
perfecto. Et latũ fuit Arrestum, die vij.Septẽbris,
20 anno domini M. D. XXXII. Sed † an habeat
dict.§.ex imperfecto.locũ ètiam in testamento im-
perfecto patris cæci inter liberos cõdito nõ seruata
solennitate.l.hac consultissima. C.qui testa.fa.pos.
vbi Bar.dicit illam l.mente tenẽdam:quia poterit
quis multum de honore ex ea habere : quia sæpe ho
mines excæcantur propter infirmitatẽ vel alia acci
dentia, tamen faciunt testamentũ secundum ius cõ-
mune,ideo nõ valet nec inter liberos,vt tenet Fulg.
& Ludo.de Ro.& idem Io.Maria.nu.ij.& idẽ Fulg.
consi.xlj.& cõsi.xcj.& Paul.de Cast.cõsil.ccclxj.su-
per primo dubio præsupposita cæcitate.volum.ix.
quoniam illam solennitatẽ in testamento cæci ser-
uandam Imperator adhibuit ad fraudes & falsitates
(quæ de facili hominibus nõ videntibus fieri pos-
sent) euitãdas,vt ibi dicit̃ in fi.& in l.fin.§.cũ enim
res.C.de fideicõ.Sed cõtrarium tenet Bal.in d.l.hac
cõsultissima.col.j. & eũ sequunt̃ ibi Ang.col.ij.ver.
Sed quid erit in patre. & Paul.de Cast.col.pe. vers.
Item quæro an solennitas. & sic sibi contrarius. &
Phil.Corn.col.j.vers.Sed dubitatur.& Alex.col.fi.
vers.Extra gl.est dubiũ.& idẽ Sali.quæst.vlt.& Ias.
col.ij.vers. Sed pone,q̄ pater sit cæcus.& ipsum se-
quit̃ Frã.Curt.iunior in d.§.ex imperfecto.nu.viij.
& ista est cõmunis opi.quam tenet Ang.Aret.in §.
cæcus.in fi. instit.eo.& Ias.cõsi.xxvj.nu.ij.vers. Sed
quãdo prædicta.vol.j.& Cardi.de Zaba.cõsi.cxlix.
ser Fran.& Sozi.cõsi.xj. Non fuisset opus vlteriori
discussione.in prin.cum vers.seq.& quasi per totũ.
vol.ij.vbi ponit etiã quãdo primũ præcessit testa-
mentũ solẽne clausulã habẽs derogatoriã,per quam

apparet ratione cōſeruandæ agnationis teſtatorem
cæcum magis dilexiſſe agnatos, q̃ filias in ſecundo
teſtamēto minus ſolēni hæredes inſtitutas, qui tenet
primum nō rumpi, nec tolli per ſecundū inter libe-
ros factū, de quo ibi per eum ſequēdo Raph. Fulg. in
d.l. hac cōſultiſsima. §. ſi quis autē. & tenet Old. cōſi.
cxix. quod incipit, Titius cōdidit teſtamētū. & Ioā.
And. in addi. Spec. ti. de teſta. §. j. & in ſuis terminis
cōſuluerat Fulg. in dicto cōſi. xlj. & xcj. & ipſum ſe-
quit Bened. in d.c. Raynutius. fo. clxxxv. nu. lxxix.
Et ſe fundāt Doct. ſupradicti tenētes cōmunē cōtra
patrios: quia quādo teſtat inter liberos, ceſſat omnis
ſiniſtra ſuſpicio fraudis & falſitatis, & ſic ceſſat ra-
tio, propter quam fuit hæc ſolēnitas à lege introdu
cta. Quid dicendū? & Mart. de Fano, qui primò hāc
diſputauit quæſt. ipſam dimiſit indiſcuſſam, prout
referunt Doct. s. alleg. quam etiā Alb. de Roſ. auſus
non fuit decidere in d.l. hac conſultiſsima. col. ij. nec
Barbat. in c. relatū. fo. cxliij. nu. xxiij. de teſta. Et pro
parte quam tenet Fulg. & ſequa. facit, quia licet in-
ter liberos ceſſet ſuſpicio falſitatis, quādo vult æqua
liter eos inſtituere hęredes, tamen quādo pater vult
eos inæqualiter inſtituere, quod poteſt, vt s. dictum
eſt, nō minor videt ratio ſuſpicionis, q̃ inter alios,
vt legit Geñ. xxvij. de Iſaac qui ob nimiā ſenectutē
fuit effectus nō vidēs, quia in illa ætate caligāt ocu-
li, prout cōtingit pluribus antiquis patribus vete-
ris teſta. quos recitat Lucas de Penna in l. j. C. qui
morbo ſe excuſ. lib. x. vnde cōſilio & machinatione
Rebecę vxoris Iacobū ſubmiſſum loco Eſau primo-
geniti benedicit, & ſucceſsionē ei dedit. Et ſi ita cō-
perta fraude occurreret mihi caſus iudicarē teſtamē
tum nullū, aliàs in dubio cōmunis opi. quæ pro te-
ſtamento facit, eſt ſequēda. l. ſi pars. ff. de inoffi. teſta.
ſiue teſtamentū cæci ſit vnicū ſiue ſecundū inter li-
beros factū quod ſemper valeat, & primū ſolēne re-
uocet, vt dictū de alio patre nō cæco. Pro hoc facit
quod no. Bar. in l. militis. §. veteranus. ff. de teſt. mil.
& Barb. cōſi. lx. nu. xj. & xij. vol. ij. Et ſic d. §. ex im-
perfecto. habebit locū in omni paterno teſtamento
inter liberos etiā naturales tantū, & nō ſpurios con
dito, aliàs cæcus non poteſt etiā ſi eſſet conſuetudo,
aut ſtatutū loci volēs ſimpliciter valere teſtamentū
minori teſtiū numero factū: quia nō intelligitur cō-
prehendere teſtamentum cæci, vt voluit Bal. in l. ſi
quæramus. quē ibi ſequit Fran. de Are. col. vlt. verſ.
Vltimò inquantū Bal. de teſta. & Ioā. Maria. in d.l.
hac cōſultiſsima. nu. ij. ver. Itē dicunt no. & Iaſ. cōſi.
lxxxj. inci. Viſo teſtamēto. vol. iij. & cōſ. xxvj. nu. ij.
in fi. vol. j. Et pariter cæcus poteſt donare & facere
omnes contractus inter viuos, ſicut quilibet alius,
cūm nō reperiatur prohibitus, vt voluit Alex. cōſi.
xij. col. ij. verſ. Item dato. vol. j. eum ſequit Iaſ. in d.l.
hac cōſultiſsima. col. pe. poſt prin. ver. Adde ꝙ licet
cæcus. & per Doct. inſuper Iac. de ſan. Geor. in l. cæ-
cus. ff. de iudi. Et ſimiliter cauſa mortis poteſt dona-
re nō ſeruata ſolēnitate d.l. hac cōſultiſsima. vt cōſu
luerunt Pet. & Aluiſius de Peruſio, quorū cōſilium
reperitur in iiij. parte cōſi. Bal. nu. ccclxxx. quia do-
natio cauſa mortis magis accedit cōtractui, q̃ vlti-
mæ voluntati, per not. in l. ij. de dote pręleg. cū alijs
per ipſos alleg. de quo vide amplè Bald. & Lancel.
Deciū & Sozi. in l. ij. col. j. verſ. In gl. ff. de leg. j. vbi
ponit quatuor cōcluſiones cui magis donatio cauſa
mortis æquiparet an cōtractui vel vltimę volūtati.
& iſtā partē tenet Ang. Are. in d. §. cęcus. col. vlt. ver.
Quid ſi velit. Et etiā ꝙ poſsit codicillari ſequēdo ij.
opi. gl. in d.l. hac conſultiſsima. in verbo, codicillis.
quam etiā ſequit ibi Sali. & Paul. de Caſt. & idē Iaſ.
ibi, col. iiij. circa mediū. verſ. Quæro pone, ꝙ cęcus.
dū tamē vltra numerū quinq; teſtiū adhibeat nota-
rium, aut loco illius vnū teſtem. & iſtud probat per
illum tex. optimū, vt ibi per eū. Sed primā opi. gl.
ꝙ in codicillis requirant octo teſtes vel ſeptē cū no-
tario, tenēt Iaco. But. Bal. Ang. Fulg. Lud. de Ro. &
Alex. & Corn. ibi, dicētes hanc eſſe cōmunē. quam
tenet Io. de Pla. in d. §. cęcus. & Paul. de Caſt. in dict.
cōſi. ccclxj. poſt prin. verſ. Nec iuuaretur. vol. ix. ſed
alia opi. mihi magis placet per rationes Iaſ. ibi, &
in dict. cōſi. xxvj. nu. ij. ver. Illud etiā puto eſſe. vol. j.
licet Iaſ. in dict. cōſ. lxxxj. velit cōtrariū in donatio-
ne cauſa mortis. Sed an teſtamentū cæci ſit nullū ob
præpoſteratione legatorū ante inſtitutionē hęredis
factā, & videt ꝙ ſic, vt tenēt Richar. Mal. Cy. Bar.
& Fulg. in d.l. hac cōſultiſsima. & Ang. Are. in d. §.
cæcus. & in §. ante hæredis inſtitutionē. inſti. de leg.
& Cepol. cautel. cxxviij. incip. In teſtamētis. cōtra-
rium tamē & melius tenēt Bal. Paul. de Caſt. Ludo.
de Ro. Alex. & Iaſ. in d.l. hac cōſulti. & idē Iaſ. in d.
21 cōſi. xxvj. nu. j. & ij. vol. j. †Sed an tranſigere poſsit
ſuper cōtentis in teſtamēto, eſt dubiū, quia tex. in l.
de his. ff. de trāſact. dicit inſpectis cognitisq; verbis
teſtamēti: ſed cæcus nō poteſt legere, & verba teſta-
menti inſpicere. Cōtrarium tamen tenet Ang. cōſi.
cxcviij. in fi. ver. Dicet quis ſecundū prędicta, & re-
ſpondet ſufficere cęcū intelligere vim verborū vlti-
mæ volūtatis per aliū habentē iuris peritiā. l. in bo
22 norum. ff. de bon. poſ. Et hæc de prima quæſt. †Sed
quęro an ecōtra teſtamentū filij imperfectū reſpectu
numeri teſtiū inter patrē, & alios aſcēdētes factū in
caſu, in quo poteſt teſtari valeat, dic ꝙ non, vt vo-
luit Spec. in ti. de inſtru. edict. §. cōpendioſè. col. xij.
verſ. Quid ſi filius in minus ſolēni teſtamēto. quem
ſequunt Bal. in l. fi. col. ij. verſ. Præterea liberi. & ibi
Sali. col. ij. verſ. Quæro ij. C. famil. erciſ. & Alex. in
d. §. ex imperfecto. col. ij. verſ. Quæro vtrū econtra.
& Iaſ. ibi, in iiij. fallen. & in l. filiū quem habentem.
col. vj. ver. Cōfirmo. C. fa. erciſ. & Hippo. de Marſi.
ſing. dlxxix. correlatiuorū eadē eſt cenſura. & Bertr.
de Carp. cōſi. cxvj. nu. ij. vol. j. nouorū. Sed cōtrariā
opi. dicit Frā. Cur. iunior in d. §. ex imperfecto. nu.
iiij. poſſe teneri & defendi duabus rationibus. Pri-
mò, quia pater & filius correlatiuè ſe habēt, quo ca
ſu ſuccedit regula, ꝙ diſpoſitū in vno ex correlati-
uis intelligitur diſpoſitū in alio. l. fi. C. de interdict.
vidui. tol. etiā in materia correctoria. Secundò, quia
materia §. ex imperfecto. nō eſt correctoria, ſed po-
tius limitatoria: patet, quia in totū nō corrigit regu
lam traditā in prin. illius l. ſed ſolū limitat ꝓcedere
in patre teſtāte inter liberos, iuxta doctr. Bar. in d.l.
ſi cōſtante. q. ix. j. partis prin. vt s. dictū eſt. in prin.
ergo ſuccedit cōmunis cōcluſio, ꝙ in materia limi-
tatoria ex idētitate rationis licita eſt extenſio, iuxta
doctr. Bar. loco prælleg. vt per ipſum Curtium, &
hæc opi. nō caret ratione, tamē præcedens eſt cōmu
nis, quæ non habet niſi iſtum repugnantem.

Summæ.

1 Teſtamētum inter liberos imperfectum anullatur,
ſi extraneus ſit admixtus etiam in ſubſtitutione, &
tutoris datione. & nume. 4.
2 Codicillo facta à patre ſubſtitutio pupillaris, quan
do valeat iure directo.
3 Nepos ex filia an cenſeatur extranea perſona reſpe
ctu teſtantis inter liberos.
5 Teſtamentum inter liberos imperfectum, quando
valeat, etiam ſubſtituto extraneo.
6 Chriſtus de generatione Dauid ex matre.
7 Mater in generatione præbet materiam, & pater
formam.
8 Semen mulieris an requiratur in generatione.
9 Filia ſtatuto excluſa an cenſeatur extranea ad inua-
lidandum teſtamentū patris inter liberos factum.

Quæſtio CCXLI.

Quo ad ſecundam quæ-
ſtionem an teſtamentum, in quo nepos ex filia vi-
uente, aut mortua fuit hæres inſtitutus vel ſubſtitu-
tus etiam naſciturus, ſit nullum reſpectu illius, ita
quòd cenſeatur perſona extranea, vt in ea habeat
locum. §. ex imperfecto. crebrò allegatus. & dicta l.
fin. famil. erciſcun. Et quid de matre.

Deciſio.

CHRISTI Benedicti,
ac intemeratæ, & glorio-
ſæ virginis Mariæ eius ge
nitricis nominibus piè in-
uocatis, Amen. Et pro iſta
quæſt. poſuimus regulam
1 in præcedēti quæſt. †quòd
teſtamētum ſit nullum re-
ſpectu perſonæ merè ex-
traneæ cum liberis admixtæ, per text. in dicto §. ex
imperfecto. & dicta l. fin. famil. erciſc. qui habet lo-
cum non ſolùm, quādo extranea perſona eſt admi-
xta in inſtitutione, ſed etiā in ſubſtitutione, vt ibi
dicitur vel etiam in tutoris datione, vt voluit Bar.
in l. ij. in prin. col. iij. verſic. Sextò dixi, quòd requi-
ritur ibi, ſed quæro quid ſi teſtamentum. ff. de vulg.
& pupil. ſecus ſi talis perſona admixta non ſit ex-
tranea, vt quia pater (vt inquit Bar.) in teſtamēto
ſuo minus ſolenni ſubſtituit pupillo, vel ei dedit tu
torem vnum ex liberis etiam in ſecundo loco exi-
ſten. quia tunc valet teſtamentum. & idem in dicto
§. ex imperfecto. col. penult. & Franc. Curt. iunior.
nume. xxvj. & Bertrandus de Carpent. conſil. xxix.
numer. v. volu. ij. nouorum. Vnde ſi omnino extra-
neus fuerit ſubſtitutus, cùm ſit teſtamētum pupilli,
qui non poteſt inſtituere extraneum in teſtamento
imperfecto, ita nec pater. & eum ibi ſequitur Raph.
& cōmuniter Moder. & Salic. dubitatiuè tamen in
l. in teſtamento. col. ij. verſic. Item quæro quia dixi.
C. de impuber. & alijs ſubſtit. licet Benedict. Capra
velit contrariū conſil. cxiiij. in ſecundo dubio. quòd
talis ſubſtitutio de extraneo facta valeat. Sed opin.
Bart. ſequitur Sozi. conſi. v. nume. xj. vol. iij. & Bal.
conſi. cclxxv. factum tale eſt: Nicolaus Cechi. verſ.
Teſtamentum dicti Nicolai. volum. ij. & Alexan. in
dicta l. ij. col. ij. verſic. Requiritur vbi reſpondet ad
dubium Sali. vt ibi per eum. & idem Ioan. de Imol.
in cap. Raynutius. in materia pupil. ſubſtit. col. xlij.
verſi. Circa ſextum. ibi, quid autem ſi in teſtamēto.
& Iaſo. in dicto §. ex imperfecto. in princip. & idem
ibi Corne. col. iij. verſic. In ea ibi corrigi. cum verſi.
ſequen. Et prædicta faciunt, &c. & Iaſon in dict. l. ij.
colum. v. verſi. Circa ſextum. licet Fran. de Are. ibi
teneat cōtra Bart. cui tamen reſpondet Iaſ. & Sozi.
vt infrà dicam. Quinimo Bar. tenet fortius in dicta
2 l. hac conſultiſsima. §. ſi quis autē. †quòd pater po-
teſt in codicillis pupillariter ſubſtituere fratrem pu
pilli aut ſororem, & reuocare ſubſtitutionē pupil-
larem in primo teſtamēto de extraneo factam, quæ
ſubſtitutio valebit iure directo, quāuis in codicillis
dari vel adimi non poſsit. l. Sceuola. ff. ad Trebellia.
& §. fin. inſtit. de codicil. & l. hæreditatem. C. eod. ti.
& idem dicit Bart. in l. ij. quem ibi ſequitur Cuma.
ff. de iniuſto rupt. teſtamen. & in l. militis codicillis.
ff. de teſtamen. milit. & eum etiam ſequuntur Paul.
de Caſtr. Fulgo. in dicto §. ſi quis. & etiam Alexan.
& plenè Iaſ. col. iij. verſ. Vltimò. vbi ambo reſpon-
dent ad Bald. Angel. Sali. & Corne. qui tenent con-
trarium in dicto §. ex imperfecto. & etiam Imol. in
dicta l. ij. de iniuſto rupto teſtamen. & Ludo. de Ro.
conſil. clxxix. col. iij. verſ. Quo ad ſecundum, an in-
ſtitutio. vbi hanc dicit eſſe cōmunem contra Bart.
Sed opi. Bar. ſequitur Fran. de Are. in dicta Authē.
hoc inter liberos. & Guil. Benedict. in dicto c. Ray-
nutius. in verbo, Teſtamētum primum. fol. clxxxv.
colum. j. ante fin. verſ. Ex præmiſsis decidit Bart. &
Alex. conſi. cxlvj. col. iij. verſ. Nec hoc etiam obſtat.
cum ſeq. vol. ij. & in dicto conſi. ciiij. col. ij. verſ. Se-
cundò principaliter. cum ſeq. eod. vol. Et iſta opin.
Barto. videtur verior & magis ſuſtentabilis, quàm
alia opi. Bal. & ſequa. ſecundum Fulg. in dicto §. ſi
quis autem. quem ibi videtur ſequi Corne. in fin.
3 †Et licet in caſu noſtro Andr. Barbat. velit, ꝙ ne-
pos ex filia hæres inſtitutus vel ſubſtitutus dicatur
reſpectu filiorum extranea perſona, ita quòd teſta-
mentum ratione illius ſit nullum, vt ipſe amplè te-
net in conſi. lxxxviij. col. iij. verſic. Capio modò ſe-
cundum. vol. iiij. dicens auum nō poſſe nepotem ex
filia alijs ſuperſtitibus filijs vel filiabus ſubſtituere.
Hoc probans inter alia per ius nouum Authent. de
teſta. imperfect. colla. viij. ex quo Authen. quod ſine.
& Authen. hoc inter liberos. fuere ſumptæ, loquens
tantùm de filijs in pluribus locis, & nō profecto de
liberis, & ſic appellatione filiorum ſecundum eum
non cōprehenduntur nepotes, quod eſt contra text.
in l. j. C. de condi. inſert. vt latius infrà dicetur. Et ſic
ſecundum eum dictæ Auth. fuerunt malè extractæ,
& per cōſequens dicto §. ex imperfecto. in hoc cor-
rigitur, vt ibi latius per eum cui infrà reſpondebo.
Tamen ſecundum veram & cōmunē opi. §. ex im-
perfecto. habet locū in nepote hærede inſtituto vel

ſubſtituto,vt tenet ſing. Alber,de Roſat.ibi.verſic,
Item quia hic dicit tenere inter ſolos liberos,&c.vo-
lens ibi parentes,& liberos vtriuſqꝫ ſexus accipi in
infinitum, per tex.in l.quinqꝫ.§.parentes. & l.ſed ſi
hac.§.liberos.in ſecundo.ff.de in ius vocã.& ſi vxor
mater inſtituta in certa parte bonorum media aut
tertia,& liberi in alijs non cenſetur extranea perſo-
na.& idem Paul.in dicto §.ex imperfecto.in princ.
& ibi Alex.col.ij.in fin.dicens, quòd per illum tex.
facta eſt ampliatio ad omnes liberos etiã non ſuos,
ſed emancipatos,dicta l.fi.famil.erciſ.& iuncta gl.j.
& etiam exhæredatos propter ingratitudinem. &
idem Benedict.in dicto c.Raynutius. in verbo,Te-
ſtamentum primò.fo.clxxxiiij. num.lxxij.& etiam
nu.lxxiiij.ibi,& præmiſſa. Et per iſta Alexã.ſoluit
quæſti. ꝙ ſi pater teſtatus eſt inter liberos & filias:
quæ dotatæ ex forma ſtatuti, nõ ſuccedant ab inte-
ſtato: & ſic propter ſtatutum deſierant eſſe ſuæ, vt
not.Bar.in l.j.§.ſciendum.per illum tex.ff.de ſuis &
legit.& Bal.in l.fi.ad fi. C.de liber.præte.& tamen
ſecundum Alex.quo ad filias habet locum dictus §.
ex imperfecto.ſequendo Fulg.in dicta l.hac conſul-
tiſsima.§.per nuncupationẽ. vt eſt hîc Burdegalæ,
ꝙ filia maritata cum certa terræ, & pecuniæ parte
& portione,vel etiam vbi renuntiauit medio iura-
mento,vt dixi lib.conſuet.Biturig.§.vj.ti. de teſta.
& iſtam partem tenuit Corn.cõſi.ccxxxviij. col.v.
in litera M, vol.iiij.& in cõſi.ccxcvij. & cõſi.xxxj.
vol.ij.vnde patet filios filię,aut filij naſcituros poſ-
ſe inſtitui vel ſubſtitui in caſum,in quem hęres ſine
liberis decederet. Et hanc ſententiam ſequutus eſt,
Andr.met Barbat.conſi.ij.col.iiij.nu.vj.verſ.Præ-
terea nos non ſumus.cum ſeq. col.verſic. Quinimo
plus dico.vol.j.dicens,quòd omnes dicuntur extra-
nei prætercꝙ filij,& eorum deſcẽdentes, vt habetur
in l.j.C.de impo.lucra.deſcript.& ibi Bar.in ij.not.
lib.x.& infrà dicam. & idem Barbat.in dicto cõſi.
xxix.eod.lib.& in conſi.lviij.vol.iiij. quod eſt for-
male ad deciſ.quæſt.de Sentrailhe,quoniam in caſu
inſtituit poſthumũ, & ei ſubſtituit nepotẽ ex filia.
Et opi.Bar.& cõmunem ſequitur Sozi.in dicta l.ij.
col.v.verſ.Circa ſextum requiſitum.reſpondens ad
Fran.de Are.& conſequenter ad Barbat. ꝙuis eum
nõ viderit,qui præſupponunt tex.in dicto §.ex im-
perfecto.locum non habere,niſi in liberis in primo
loco exiſtentibus, quod eſt cõtra illum tex. genera-
liter loquentem,vt dicit ibi Corn. nu.ij.in fin.& in
dicto cõſi.xxxj. vol.ij.& Alex.in dicto cõſi.clxxvj.
col.iij.verſ.Non obſtat.lib.v.& Fran.Curt.iunior
in dicto §. ex imperfecto. nu.xvj. quicquid dixerit
gloſ.in dicta l.fi.in verbo,parens. famil.erciſc.quia
de hac diſparitate ſuccedendi nõ curatur,ſecundum
Doct.ſ.& j.alleg.Secundo Sozi.probat,nam dicta
l.fi.famil.erciſ.loquitur in patre teſtante inter libe-
ros ſuos tantùm.Imperator tamen in dict.§.ex im-
perfecto.extendit etiã illum ad matrẽ.Vnde ſecun-
dum Sozi.cùm diſpoſitio illius §.ſit iuris iam con
ceſsi extenſiua, nõ debet in ſui generalitate reſtrin-
gi,iuxta not.doctrinã in l.j.§.nuntiatio. ff.de noui
ope.nun.& latius per Sozi.qui alijs duabus perem-
ptorijs rationibus adductis,cæteris omiſsis confir-
mat iſtam cõmunem.Primò,quia ex quo teſtamen-
tum valet quo ad inſtitutionẽ,videtur etiam valere
quo ad ſubſtitutionẽ,& alia acceſſoria,cùm pupil-
laris ſubſtitutio ſit ſequela teſtamẽti.§.liberis.inſti.
de pupil.ſubſtit.Secundò,quia pro iſta opi.videtur
tex.in dicto §.ex imperfecto.ſic inducẽdo.Nam di-
citur ibi, ꝙ relicta facta extraneis habẽtur pro non
factis,& accreſcunt liberis:& ſic ſecundũ eum anul-
latio relictorum eo caſu inducitur in fauorẽ libero-
rum:ergo à cõtrario,vt ne quod inductum eſt in fa
uorem retorqueatur in odiũ,quod eſſet quãdo anul
latio diſpoſitionis extranei nõ tenderet in fauorẽ,
ſed potius in præiudiciũ liberorum, & eſſet potius
fauor,qui valere debet per illũ text.igitur. Ex qui-
4 bus infert duas cõcluſiones,quarũ prima eſt,†quã-
do ſubſtitutio pupillaris facta valeret , & tenderet
in præiudicium liberorum,quibus relicta extraneo
accreſcerent,tunc nõ valet ſubſtitutio, puta quãdo
eſſet facta vni ex liberis,vel quando eſſet ſubſtituta
perſona extranea cum vno ex liberis, per dict.§.ex
imperfecto.& ita procedit opi. Bar.& communis.
5 †Secunda cõcluſio eſt,ꝙ quando validitas ſubſtitu
tionis extranei nõ tenderet in præiudiciũ alicuius
ex liberis, vt puta ſi vnicus eſſet impubes tantùm,
cui facta eſſet pupillaris ſubſtitutio , & tunc valet:
quia validitas reſpicit fauorẽ,& non pręiudiciũ li-
berorum,quod eſt ſingularis limitatio ad dict.§.ex
imperfecto.& pro iſta ij.cõcluſ.facit quod dicit ſin-
gulariter Paul.de Caſt.in cõſi.j.vol.ix. vt ſ.dixi in
quęſt.cvj.incip.Alia fuit quęſt.col.pe.ante fi.& no.
per Bal.& Doct.in l.quoties ab omnibus. C.de fi-
deicom. Sed in hoc multũ dubito, quia licet tex.in
dict.§.ex imperfecto.loquatur & in plurali de teſta-
mento inter liberos minus ſolẽniter cõdito, in quo
eſt liberis permixta perſona extranea, ꝙ nõ valeat
reſpectu illius extraneæ perſonæ,tamẽ nõ loquitur
in caſu concluſionis ſecundæ, ſi extraneus ſit vnico
filio ſubſtitutus,ꝙ valeat cùm nõ fiat pręiudicium
alijs filijs qui nõ ſunt.Quinimo videt̃ reſpectu illius
extranei ſubſtitutionem non valere.& hæc videtur
mens Bar.& Doct.ibi,quia numerus pluralis veri-
ficatur in ſingulari,cùm ſit tantũ in vno,ꝙ in plu-
ribus.l.j.& ibi Paul.de Caſtr.C.de cõdi.inſert.& in
l.cùm vxori. C.quando dies leg.cedit. aliâs eſſet in
præiudiciũ filij, qui poterit diſponere de omnibus
bonis,& ſi valeret,nõ poſſet niſi de duabus quartis,
iuxta d.c.Raynutius.& l.quanꝙ.C.ad l.Fal.cogita.
Et ꝙ potuit fieri ſubſtitutio de liberis exiſtentibus
tam in primo loco,ꝙ remotiori cõtra Frã.de Are.
& Barbat.vt in caſu de Sentrailhes, nepote ex filia
naſcituro ſuis auunculis ſubſtituto, ſi decederent
ſine liberis,videt̃ text.in dicto c.Raynutius.ibi,vt
Alterocha,& ſobol.quam geſt.in vte.eidem impu-
beri ſi abſqꝫ liberis more.& ibi And.Barb. nu.xvj.
in fi.verſ.Et inquantũ iſte tex.dicit,quam geſtabat
in vtero.& latius Guil.Benedict.in verbo,Soboles.
fol.cclxxxvij.& per omnes in l.Gallus.ff.de liberis
& poſthu.cum alijs ſ.alleg.in quęſt.incip.Dominus
vita nũc functus præſes de Torrectes,ſed ad hoc po
teſt reſponderi,ꝙ iam erat cõceptus : ſed in caſu de
Sentrailhes nõ apparebat,ꝙ tempore teſtamẽti vel
mort

mortis aui fuiſſet cõceptus,vt j.dicam.Tamen non
eſt cenſendus aut habẽdus in hoc caſu pro extraneo,
ex quo ſecundũ Doct.ſ.alleg.tex.in d.§.ex imper-
fecto.habet locum in omnibus liberis primi vel re-
motioris gradus in infinitũ, d.l.quinqꝫ.§.parentes.
& dicta l.ſed ſi hac.§.liberos.& in dicta authẽ.quod
ſine.& authẽ. hoc inter liberos.de teſta. per quæ eſt
dare reſponſum ad Barbat.in dicto conſi.lxxxviij.
quoniam ſi Imperator Iuſtinianus corrigere voluiſ-
ſet referendo ibi conſtitutiones Conſtantini in l.fi.
famil.erciſc. & Theodoſij in dicto §.ex imperfecto.
loquentes de liberis ad filios tantùm, mentionẽ fe-
ciſſet expreſſam de ſubſcriptione patris & filiorũ,
ideo ibi filios pro liberis capit. & ita intelligit ibi
Ange.ſummando §.j.quia inquit iuriſconſultus iu-
ſta interpretatione recipiẽdum eſt appellatione filij
ſicuti filiamfamil.cõtineri ſæpe reſpondimus,ita &
nepos videatur cõprehendi. Et patris nomine auus
quoque demonſtrari intelligatur.l.iuſta interpreta-
tione.ff.de verborum ſignific.& l.filij appellatione
omnes liberos intelligimus.eod.tit.imò ex propria
ſignificatione.l.ſenatuſconſulto.& ibi etiam nepos
ſignificatur.ff.de ritu nupt.quem Bald.ibi reputat
ſingul.& ſi nõ ex verbi ſignificatione,tamen ex iu-
ris interpretatione,vt l.filium habeo.ff.ad Macedo.
& l.filius tuus.C.eod.tit.dum in fi.dicitur.ad nepo-
tes & pronepotes porrigitur. Et ſi quiſpiã diceret,
tex.in dicto §.ex imperfecto. loqui inter ſolos libe-
ros,& ſic comprehẽdi liberos primi ſolum gradus,
& etiam nepotes,qui in ſuccedẽdo ſint æquales, iu-
xta gloſ.ij.in dicta l.fi.famil.erciſc. & Fran.de Are.
in dict.l.ij.de vulg.& pupil.Cùm hęc dictio,ſolùm,
ſit taxatiua & excluſiua. l.aduerſus. C.ſi aduerſ.rem
iudi.& l.j.ibi,ſolis parentibus & liberis. C.de bon.
poſſeſ.contra tab.& l.his ſolis.C.de reuocan.dona.
& l.his ſolis.ff.de cõdi.indebi.& Sozi.cõſi.lxxxvij.
nume.v. volu.iij.& in cap.ſi peccauerit.in te frater
tuus corripe eum inter te,& ipſum ſolum.ij.quęſt.j.
& cap.ſi ſolus.viij.diſt.& cap.nouit. de iudi. Sed ad
hoc reſpondetur,quòd illud non eſt ſemper verum,
cùm de natura illius dictionis ſolùm , ſolũmodo ſit
includere filios & eorũ liberos, & excludere perſo-
nam merè extraneam, clemen.exiui de paradiſo. §.
cùm autem natura termini reſtrictiui. de verbo.ſig.
& ſic ſentit clarè tex.in dict.§.ex imperfecto qui ait.
in princ.teſtium omnium ſolennitate imperfectum
inter ſolos liberos valere , & non profecto inter ex-
traneos,liberis mixtos. Et in fine dicit dictionẽ ſo-
lùm,nõ ſemper excludere.& ita voluit Bal.in dict.
l.j.in prima oppo.de bo.poſſeſ.contra tab.per text.
in l.j.ff.de condi.furt.& in l.fin.C.de legi.Quinimo
includit id quod eſt ſibi proximum & connexum.
Quia (vt inquit) per hæc verba, ſolus Epiſcopus,
non excludit capitulum ſuæ eccleſię.cap.ij.de accuſ.
lib.vj.& ibi Archi.& idẽ Alber.in dictio. in verbo,
ſolus epiſcopus.& pro hoc text.cum gloſ.in l.cùm
notiſsimi.in princi.ibi ſolam conuentionem. C.de
præſcript.xxx.vel xl.annorum,& ibi Angel.col.ij.
verſic.In gloſ.iiij.dicit,do tibi doctrinam,quòd li-
cet hoc verbum ſolus vel ſola ſit excluſiuum quo-
rundam,tamen nõ omnium,ſi reſultaret prauus in-
tellectus.& plenè Iaſon in dict.l.j.col.iij.ver.Tertiò
nota. de bo.poſ. cõtra tab. cum alijs per eum alleg.
& latius ibi per Io.Mariã Riminal.nu.ij.& per.Frã.
de Curte cõſi.lxxvj.col.x.in prin.verſ.Et ſi quiſpiã
dixerit.& idem gl.in dicto c.ſi peccauerit.poſt prin.
ibi. Sed iſti opponitur quæ dicit,ꝙ ſolus nõ exclu-
dit paucos ſed multitudinẽ.& allegat illud quomo-
do ſedet ſola ciuitas,id eſt,cum paucis.Et ſic intelli
gunt Doct.tex.illius §.ex imperfecto.vt dictum eſt,
præterea Barbat. loquitur quando communis vſus
loquendi erat in illo loco,quòd nepos appellatione
filiorum non comprehendebatur , vt ibi patet per
eum. Cùm ergo appareat nepotem vel neptẽ ex fi-
lia eſſe de liberis,ergo de generatione aui etiam ma
terni,tex.eſt clarus in l.cognoſcere.§.liberorum ap-
pellatione.ff.de verborum ſignific.& in dicta l.j.de
condi.inſert.ibi,vſqꝫ nepotem,quem ex filia ſuſce-
perat.& ibi Bal.& Corne.col.iij.verſic. Not.quòd
conditio.Et hoc eſt clarũ ſecundum eum,quod ver-
bum liberorum eſt latiſsimũ,& de propria vi tra-
hitur ad nepotes.l.liberorum.de verborum ſignifi.
ibi,qui ex eodẽ genere orti ſunt. Et in fine dicitur.
Et enim idcirco filios filias'ue concipimus atqꝫ edi-
mus,vt ex prole eorum earum'ue diuturnitatis no-
bis memoriã in æuum relinquamus. & Paulus ait:
Neqꝫ enim dulciori nomine nepotes noſtros,quàm
filij nomine appellare.ad idem tex.in dicto cap.no-
uit.verſic. Nec ſic illud.ibi,ex cuius genere rex ipſe
noſcitur deſcendiſſe. de iudi.& ibi Felin.colum.j.&
per Bartol.Bald.Flor.& Iacob.de ſancto Georg.in
l.j.ff.de probat. & in dicta l.j.de imponen.lucra.de-
ſcrip.in princip.ibi, & ſi curiales non ſint,maiores
ac poſteros liberamus : vt ſi pater, auus, proauus,
filio nepoti,pronepoti,vel filię nepti,pronepti'ue,
nec intereſt, nuptæ ſint curialibus nec'ne. Et natu-
ralis ratio inducit parentes propter filiæ perſonam
ad diligendum nepotes ex filia. l.dedit dotem. ff.de
collat.bo.ad idẽ tex.in §.cùm filius.inſtit.de hæred.
quæ ab inteſta.defer.& ibi Ioã.Fab.Angel.de Plat.
& in authen.eod.tit.§.j.colla.ix. Et nugatorium eſt
dubitare , an nepos ex filia ſit de liberis & genera-
tione aui materni, vt dicit Paul.de Caſtr.in conſil.
cccxiij. ſupraſcriptus dominus conſultor.volu.ix.
6 vbi hoc ſingulariter probat, vt ibi per eum, †aliâs
ſi aliud diceremus ſequeretur ſecundum eum, quòd
Chriſtus Benedictus non fuiſſet de generatione Da
uid,quia natus ex intacta beata virgine Maria,quę
ex ſtirpe Dauid fuit : cuius contrarium demonſtrat
Euangeliſta Matthæus in Euangelio Matthæi j.
dum dicit, Liber generationis Ieſu Chriſti filij Da-
uid. Et ſi dicatur ibi nõ demonſtrari generationem
Dauid,ſed Chriſti : quia generationis Ieſu Chriſti,
reſpõdetur ſecundum eum, quòd cùm generatio ſit
nomen verbale, & ſic comprehendat generatum &
generantem,iuxta not.in l.j.C.de procura.& in l.j.
ff.de duobus reis.Neceſſe eſt dicere,quòd ſi oſtende-
retur generatio Chriſti generati ſecundum carnem,
ergo etiã oſtendatur generatio generationis,vt ipſe
fuit : & tamen Dauid non generauit Chriſtum per
maſculinum , ſed per fœminam , quæ fuit de ſtirpe
ſua. Sequeretur etiam,quòd ſi fœmina non dicatur

generare: quia est parens extremum, sed masculus, quòd Christus nõ esset generatus ex beatissima virgine, & sic non fuisset homo, sed purus Deus, quod est hæreticum: quoniam vt purus Deus fuisset crucifixus, quod non est dicendum, quia natura passa non fuit, licet nõ separata nec mixta, quoniam erat vnus in vnitate personæ Christus Benedictus, non confusione tamen substantiæ, vt habetur secundum Paul.de Cast.in sermon. Leonis Papæ, quem etiam refert Robert.de Elicio in sermone sabbati Paschæ
7 lxx.cap.j.& ij.& in symbolo Athanasij. †Præterea vt dicunt Physici, mulier præbet materiam, & pater formam in actu generandi, Philo.in secundo de generati. Animalium. Et cùm alterũ sine altero non sufficiat, dicendũ est, quòd pariter operentur. Vnde generatus ita potest dici fore de generatione matris sicut & patris, & similiter descendentium eorũdem eis mediantibus. Et idem dicit Paul.de Castr.in dicta l.j.colum.j. de condi.insertis. vbi eadem iura, & rationes adducit, dicens ita cõsuluisse in dicto con-
8 silio cccxiiij. †Et licet Hostien. Innocen. Ioan. And. & Pet.de Anchar.in cap.fraternitati tuæ.de eo qui cogn.consang.vxo.suæ. velint, quòd ad generationem prolis requiratur necessariò, ꝙ semen vtriusq; concurrat, & ita aliqui medici tenent, vt refert ibi Abb.Sicul.& etiã ille summus in medicina doctor Gabriel.de Tarrega in suo opere Theorico & Practico medicinali in litera S, quæst.xxvj.& in libro textuali Auicennæ in litera sperma.in iij.cap.sperma mulieris.& in vtroq; loco cõcludit, vt s̃.veruntamen dicit semen mulieris magis concurrere passiuè quàm actiuè, & esse necessariũ ad perficiendum generationem, ꝗ si non interueniret. Tamen Abb. Sicul.in dicto cap.fraternitati. tenet contrarium, dicens hanc esse communem medicorum, pro qua allegat Frede.de Senis in consil.ccxc. velle ad causandam affinitatem seu matrimoniũ consummandum necessariò nõ requiri semen mulieris seu ꝙ emittat: sed satis est, quòd viri semen sit naturæ vxoris cõmixtum, & in hoc eum sequitur contra Hostien.& alios: aliâs (vt inquit) sequeretur magna absurditas, si mulier per annum non emiserit, & tamen cõceperit ex semine viri, dicere non fuisse matrimonium consummatum vel affinitatem non contractam, non bene dicerent. & ista fuit opi.Card.Flor. ibi, per illum tex.& sequitur Præpositus Mediola. ibi, post longam disputationem. Sed quo ad generationem sequitur Auicennã, vt requiratur vtriusq; semen. & istud est de mente Bal.in l.fin. C.de seruis fugi. dicentis filium esse quoddam mixtum, quia omne compositum participat de forma & materia, & in hoc non est secundum eum dubiũ, licet secundum eum. & Paul.de Castr. vbi suprà, quantum ad nobilitatis statum filij potius patris, quàm matris conditionem sequuntur. l.exemplo. C.de decurio. lib.x.& idem Bon.de Curtili in tract.de nobilit.in iiij.parte. numer.xxiij.cum duabus seq.& Iason in l.j.colum.v.in princip.versi. Tertiò facit.ff.de verborum oblig.& idem Bald.consi.cccxxxj. dubium super quo. colum.vlt.versic. Quod vltimò apertè. volum.ij. Tamen non ad immunitatem filijs concessam nepotes cõtinentur.l.j.in fi.ff.de iure immu. Nec etiam in pœnis infligendis. cap.vbicunque.de pœnis.lib.vj. in omnibus alijs bene cõprehenduntur. Et idem vult Ioan.Fab.in rubr.instit.de nupt. dicens, quem debere nubere mulieri formosæ magnitudine & pulchritudine, quia vt plurimũ pueri matrizant in corpore. & magis amplè Benedicti in dicto cap.Raynutius.in verbo, Mortuo itaq; testatore.fol.ccccxxij.colum.ij. nume.xxiij.cum plurib. sequen. vbi vltra adducta per Paul.in dicta l.j.multa alia adducit singularia dicta, ad quem causa breuitatis recurre: & quòd nepotes sint de generatione aui tenet Ioan.de Imol.consi.lxij. & Guido Papæ, consi.clxxvj.versi. Ad quartum quæsitum. & Sozi. consi.xxv.colum.ij.versic. Secundo præsupposito. volum.j.& Alexand.consil.liij.libro vj.per quæ satis clarè patet nepotem ex filia non esse extraneum, licet auus superstite filia hęrede in legitima instituta non teneatur ipsum nepotem instituere.l.posthumorum.& l.si quis filio.in princip.& l.filio præterito.& ibi Barto.& Imol.de iniusto rupt.testamen. & in l.Gallus.§.idem credẽdum.& §.& quid si tantùm.& ibi per omnes. de liberis & posthu.& Paul. de Castr.consi.xxix.in princip. vol.antiq.& Alex. consi.ciij.in princip.libr.iij. cum alijs per me alleg. in consi.lv.incip. Et primò videtur liberos ex filia. aliâs secus si mortua esset filia aut filius mortuus, quia tunc tenetur eos instituere, vt dictis iuribus. & Bald.in l.penult. C.de adopt. Et pariter si filia mediante iuramento, iuxta cap. quamuis pactum. de pact.lib.vj. renuntiasset succeßioni paternæ & maternæ, vel etiam stante statuto, aut consuetudine, ꝙ filia dotata non succedat, vt tenet Bal.in l.pactum. in ij.quæst.& quæstio.xviij.C.de collat.& ibi idem Paul.colum.ij.versi. Tertio dubitatur Bar.& Fran. de Aret.in l.qui superstitis. ff.de acquiren.hæred.& dixi in dicto consi.lv. & latius in consilio ✱ incip. Viso casu supradicto videtur primò. & Alex.post Imol.in l.si quis posthumos. §.si filium.col.penult. versic. Adhuc circa prædicta. de liberis & posthu.
9 †Vnde licet filia in his casibus mediante renuntiatione vel statuto eam excludente desierit esse sua, & facta extranea, tamen pater testando minus solenniter inter ipsas & earum filios, & alios suos liberos instituendo vel legando iure institutionis, aut substituendo ipsas vel illarum filios alijs suis liberis, quòd valeat, quia habent voluntatem patris, & non tractantur, vt extranei, per tex.in arg.in l.non putauit.§.in adoptionem. ff.de bo.pos.contra tab. & tenet Cuma.consi.cxix.in fin.versic. Nec obstat. vbi per testatorem fuit institutus nepos, & ei soror substituta, quæ nõ dicuntur extranei secundũ eum. & idem Paul.in dicto consi.ccclxj. volum.ix. idem Alexan.consi.clxxvj.colum.iij.versic. Non obstat etiam.libro v. vbi tenet in simili casu de nepote ex filia instituto, quia est de liberis, & in hoc secundum eum non est dubium. & idem in consi.cxxviij. numer. ij. libro vij.& sic dicto §.ex imperfecto. habet in nepotibus locum, vt tenet ibi Philip.Corn. col.iij.versic. Et prædicta faciunt. & Ludo.de Ro. in consil.præalleg.clxxix.colum.v.versic. Non re-

frag

fragatur secunda ratio. qui allegat tex. in Authen. de testa.imperfecto.in prin.ibi, natura eos frequenter inuitãs.& idem Iason in dicto §.ex imperfecto. col.v.versic. Et ista communis opi.est valde vtilis: quoniam pater eas & filios earum vocare potest, vt volunt Bart.Alex.& Iason in l.stipulatio hoc modo concepta.col.vj.versic. Vltimò pro cõplemento istius ij.quæst.de verb.oblig.& dixi in §.vj.col.iiij. versic. Per quæ dico, quòd si filia dote contenta renuntiauit. & in prima & in secunda addi. de testa. lib.consuet.Biturig.& Guil.Benedict.in dicto cap. Raynutius. fo.clxxxv.col.ij. nu.lxxxj. vbi dicit ita cõmuniter teneri, vt ibi per eum. Quamuis nepos conceptus post mortem aui, nihil ei attineat. l.Lucius.& l.item Prætor.& vtrobiq; per Bar.ff.de suis & legit.hæred. Nec etiam succedat ex persona sua, sed ex persona patris vel matris, vt not.glos.& ibi Bar.Bal.& Sali.ac Philip.Corn.in l.fi.C.ad Orfic. & Ludo.de Ro.singul.ccxlvij.conceptus post mortem aui.& singul.Angel.cõsi.cccxxj. dominus Iordanus. col.ij. tamen ex substitutione vocatus bene ea adueniẽte succedit ei iuribus s̃.alleg.& in quæst. dominus vita functus. Et licet dictus §.ex imperfecto.loquatur quando testamẽtum est imperfectum, etiam respectu numeri testiũ: quia duo tantùm interuenerunt testes, vel etiam si quinq; aut sex, quòd non valeat quo ad institutionẽ vel substitutionem extranei. Secus tamen est in legatis & relictis extraneis, si in tali testamento inter liberos facto interuenerint quinq; testes, qui requiruntur in legatis fiendis extraneis.l.fi.§.fi.C.de codicil.& idem in donatione causa mortis.l.fi. C.de dona.causa mort. quia tũc nihil habet obstare, quo minus legata vel donationes factæ extraneis valeãt. Nec possunt talia legata dici nulla ex defectu capitis, scilicet institutionis cùm illa non deficiat, vnde valet licet iure speciali, quo valet vt testamẽtum, non vt voluntas intestati, saltem per illum §.ex imperfecto. Nec pariter dici potest nulla ratione defectus solennitatis, quia tanta solennitas fuit adhibita, quanta sufficit pro legatis, arg.eorum quæ not. Bart.in l.hæredes palam. §.quid si post. ff.de testa. ita eleganter dicit Paul.de Castr.consil.xciij. viso dicto testamento & quæsito.col.ij.vers. Quinimo probabiliter dici potest.vol.antiq. Hoc, vt inquit, probatur. Nam si separatim facta esset institutio liberorũ corã quinq; testibus, & alia die coram eisdem essent facta legata extraneis, sine dubio valerent etiam iure codicillorum, cùm habeãt dependentiã à dicta institutione, pro quo videtur text.singul.in l.si pater.§.fin. ff.de fideicõ.libert. Ergo idem si simul fiant. Quid prohibet enim dicere, quòd non valeant ambo, scilicet institutio iure speciali, & legata iure cõmuni, non videtur, quando tot testes ad hoc requisiti fuerunt adhibiti: secus si pauciores puta duo, qui licet sufficiant quo ad institutionem inter liberos, nõ tamen sufficiunt quo ad legata, nisi quinq; simul interuenerint, vt dictũ est: & ita intelligit illum §.ex imperfecto.& idem ipse Paul.in consi.xcvij. super primo quæsito.vers. Super secundo & tertio quæsito.eod. volu. Et idem dicit locum habere in testamento in scriptis non solenniter facto, in quo tamen septem interuenerint testes in consi.ccclxj.super primo dubio.vol.nouorum. Et probatur per tex.in Authen. de testa.imperfect.in prin.& ita per illum tex.tenet Petr.Iacob.cõpatriota in sua Praxi, titu.de actione ex testamẽto.col.iij.in vlt.linea.vers. Et tunc in tali voluntate vltima in scriptis & cum solennitate facta, licet nõ intersint nisi duo testes, poterit parens libertates relinquere & fideicommittere extraneis cum solennitate tamen, quæ quantum ad extraneos traditur in corpore de testamentis imperfe.in prin. Et sic sentit Signor.de Homedeis consi.lxvj.col.ij. post prin.vers. Hoc etiam tangitur quod est singulare. Et hæc quæstio vltima venit in curia.

Summæ.

1 Notarius apostolicus, aut imperialis an in Gallia possit instrumẽtum facere, & econtra. & nu.3.& 4.
2 Notarios an creare poßint barones, & domini terrarum.

Quæstio CCXLII.

Ad tertiam quæstionem

veniendo, scilicet an tabellio siue notarius Imperialis vel Apostolicus, aut episcopalis conficere & recipere possit testamenta, & alia instrumenta in hoc Franciæ regno. Et econtra Francigena vel Apostolicus possit in terris Imperij recipere, & sic extra territorium constituentis.

Decisio.

CHRISTI Benedicti, ac intemeratæ & gloriosæ virginis Mariæ eius genitricis nominibus piè inuocatis, Amen.
1 †Et videtur primò, quòd sic, vt voluit Ioan.de Imol.in cap.cùm P. tabellio. de fide instru. & Anto. de Butr.in c.per venerabilem. qui filij sint legit. Bart.& Benedict.de Plumb.in l.apud proconsulem.ff.de manumis.vindict.& Bar.in l.ij.ff.de offic.proconsul.& idẽ Abb. Sicul.in c.sicut.ne cleri.vel mona. vbi refert ita tenere Gaspa.Cald.& ibi idem tenent Petr.de Anch. & Cardi.de Zabar.& Paul.de Cast.consi.ccxxviij. secundum verum numerũ super primo, quo quæritur an dicta instrumenta. volu.ix. Et hoc verum si partes secundum ipsos consenserint in eos. Et mouentur, quia isti sunt actus voluntarię iurisditionis, & potestas notarij est prorogabilis, & solùm agitur de præiudicio ipsorum prorogantiũ.§.j.in authen. de tabel.& idẽ Præposit. Mediola.in dicto cap.per venerabilem.§.quod autem. nu.cxxx.& Bal.consi. cccxxxvj.in princip.vol.j.& Feli.in dicto cap.cùm P.tabellio.quæst.xiij.& ita secundum eum se habet

consuetudo, quæ in talibus multũ sustentatur. cap. cùm dilectus. eod. tit. & ibi Bal. idem dicit in tabellione creato secundum consuet. aut statutũ vniuersitatis vel per rectorem, aut dominum alicuius ter-
2 ritorij. †Sed videtur in hoc regno rectores & Senescallos prouinciarum hoc non posse facere obstantibus regijs ordinationibus. Nec comites aut Barones creare notarios, quibus tamen se opposuerunt, vt volunt Innocen. & Doct. in dicto cap. cùm P. & Aegid. Bellamera in decis. xxj. & Iaco. Rebuf. dicit barones posse notarios creare, in l. duos. C. de suscepto. & arca. libr. x. quia quilibet ordinarius dominus in territorio suo potest creare notarios, vt voluit Old. consi. lxxv. incip. Quis possit. & Purpura. in l. quæcunq;. nu. ccclxxxvij. cum seq. quod intelligit Abb. quando tales tabelliones conficiant instrumenta inter subditos illius loci extra territorium, in dicto c. sicut. & Præposit. aliâs Cardin. Alexan. in dicto §. quod autem. nume. cxxxj. & Felin. in dicto cap. cùm P. quæst. xiiij. & Paul. de Castr. consil. xxxiiij. col. j. super primo dubio videtur dicẽdum. & consi. ccxxvj. incip. Super primo quo quęro. eod. vol. nouo. & Bald. & Moder. in l. cunctos populos. C. de summa Trinit. Sed Feli. in dicto cap. cùm P. ponit in xv. quæst. an possit extra territorium conficere inter nõ subditos loci, in quo moram trahit, concludit quòd non, vt ibi latè per eum. Et intellige hanc Feli. conclusionem, si partes ignorent illum esse notarium alterius, secus si scirent & expresse in eum cõsentirent, vt tenet Bal. in dict. cõsi. cccxxxvj. aliâs videretur supradictæ eorum conclusioni repugnari. Et cõmunem opi. supradictã sequitur Aegidius Bellamera consi. xlij. incip. Dominus Hugo de Cambilione. col. iij. vers. Sed his nõ obstan. dicens, quòd hodie in omnibus terris regis Franciæ notarius Imperialis consueuit recipere instrumenta non obstan. cõmuni obseruantia Parisien. imperfecta, vt ibi singulariter probat. Et idẽ Bertr. de Carpen. consi. xxxiiij. nume. x. & xj. vol. j. nouiter impresso. quam dicit procedere Albe. in rub. C. de fide instru. col. iij. in fi. vers. Non putarem ineptè dictum in notario Imperatoris, sed non ab alio inferiore creato. & idem Aegid. de Bellamera in decis. ccxlvj. & Ias.
5 consi. clxviij. nu. xj. & xij. vol. iiij †Sed contrarium, q; non possit extra imperium, aut territorium constituentis recipere instrumenta, tenent Hosti. Anto. de Butr. Abb. Sicul. in dicto cap. cùm P. tabel. & de Butr. in dicto c. sicut. ne cler. vel mo. per not. in dict. c. per venerabilem. vbi ita in simili de legitimatione, quæ fieri nõ potest per Papam in terris Imperij vel regni Frãciæ: quia interdum fit legitimatio sine consensu eorũ quos tangit, vt per Bart. & Doct. in l. Gallus. §. & quid si tantùm. ff. de libe. & posthu. de hoc plenè dixi s̄. in quæstio. incip. An in concessione & interinatione legitimationis. cũ alijs alleg. per Hippol. in repet. l. fi. nu. ix. ff. de iurisd. om. iudi. & Petr. de Belluga in Specul. prin. titul. de iurisdit. fo. cxv. nu. lxx. cum seq. & Ias. consi. lxx. nu. j. vol. iij. volens comitem Palatinũ ab Imperatore creatum non posse in terris Venetorum sine consensu ipsorum legitimare. Et istam partem tenet Ioan. Fab. in l. secundum diui. C. de donat. volens etiam, quòd sicut notarius regius non potest conficere instrumentum in causis spiritualibus, nec Apostolicus in causis temporalibus. & Domin. in c. Romana. §. fin. per illum tex. de foro cõpet. libr. vj. & amplè Lucas de Penna in l. duumuirum. col. j. ante fin. C. de decurio. lib. x. quamuis in l. fi. col. antepenult. vers. Ex his infertur ad quartam quæst. C. de locat. præd. ciuilium vel fisca. libr. xj. velit apostolicum notariũ posse in regno Neapolitano (quod dependet à Papa) conficere instrumenta de bonis temporalibus, quia secundum eum maiorẽ in eo Siciliæ regno habet potestatem quàm in Imperio, & alijs regnis exẽptis. Hanc etiã partem tenet doctor Palatios Ruuios in repet. rubr. extra de donat. inter vir. & vxo. col. vj. nu. xx. & Bonifa. de Vital. in cle. dudum. §. ad hono-
4 rem. nu. lxxij. cum tribus seq. de sepult. †Quid dicendum? Dico primam opin. esse de iure cõmuniorem, & secundam in hoc Franciæ regno seruari, & vsu præualere notarium Imperialem aut apostolicum vel alium ecclesiasticum nõ posse extra territorium recipere instrumẽtum: quoniam sic stabilitum & ordinatum est per ordinationes regias, vt in Caroli octaui ordinationibus, scilicet quarta in ordine, Anno domini M. CCCCXC. factis, & per Aufrerij recollectis, ac situatis in titu. de fide instru. per quas est inhibitum omnibus subiectis regni laicis: ne habeant passari vel recipi facere contractus eorum per notarios Imperiales vel episcopales in materijs temporalibus & prophanis, alioquin nulla fides adhibebitur: reputabunturq; nulli, nullius efficacię, & momẽti: item ecclesiasticas personas fieri notarios regios vel curiæ secularis pariter sub pœna antedicta est inhibitũ. & idem habetur in Moderni Francisci regis ordinationibus. Et idem est in ducatu Sabaudiæ (qui nunc est, vt dicitur in regnũ ereptus) quod truffa est, vt refert Ioan. de Grassis in tract. suo de substantial. procuratorij. in verbo, & iuratus domini nostri ducis. Vnde tales ordinationes vel statuta locorum disponentia circa notarios forenses instrumenta vel testamẽta subditorum recipere nõ debere, sunt seruanda, vt voluit Corn. consi. ccxxxij. Circa primum consultationis articulum. vol. iiij. nisi (vt inquit) tale instrumentum vel testamentum fuisset receptum & passatum extra territorium domini statuẽtis, vt ibi, & sic tenet primam opi. tamen secundum hanc secundam fuit Parisius per Arrestum dictũ & pronuntiatum, quoddam procuratorium sub sigillo curię ecclesiasticæ confectum nullum, & non sufficiens ad cõparendum in curia. Et pariter quoddam aliud appellatorium instrumentum nõ esse receptibile per notarium Apostolicũ receptũ, vt habetur in §. cxxvij. titul. de Arrestis per Aufrerij recollect. Et similiter per aliud Arrestum latum Tholosę, die xxv. Maij, anno domini M. CCCCLXII. Fuit dictum contra Ioan. Nauar militem comitemq; Palatinum instigante regio procuratore, quòd quatenus processerat ad creationem notariorum & legitimationes in hoc regno temporalia tangendo abusus fuerat, ac interceperat contra iura regis, declarando omnia

omnia per eum in hac parte facta esse nulla, necnon ad veniam regi & iustitiæ petendum, vt in §. cclj. in titul. de Arrestis. & sequitur Benedict. in dicto cap. Raynutius. fo. ccclxv. col. iij. versic. Præterea dicunt officiarij. & dixi in quæst. incip. Quidam hostiarius curiæ nostræ. & in tract. de autoritate magni concilij, & Parlamento regni in prima magna addi. fol. xxv. vers. Sed quid de comitibus Palatinis. Et idem Matth. de Afflict. in constit. Neapol. de fide instru. fo. clx. nu. xxj. vbi idẽ tenet de notarijs ab Imperatore vel comite Palatino creatis. Et in seq. nu. xxij. idem tenet de notario à Papa facto, sequendo ibi Andr. de Isern. & Bartho. de Capua dicens, sic fuisse per consil. Neapol. iudicatum, & hoc quo ad contractus, sed quo ad testamenta, in quo interuenerunt septem testes dicit Apostolicum posse recipere maximè ad pias causas, quod faciet fidem coram iudice ecclesiastico, quia sicut potest contractum super rebus spiritualibus, ita testamẽtum, quia iudicis ecclesiasticis interest, vt testamenta tam ad pias causas, quàm ad non pias causas exequantur, secundum Innocen. Anto. de Butr. Imol. & Feli. in cap. fi. de fide instru. Sed tamen coram iudice seruari non faciet fidem, nec vigore illius agens poterit aliquid cõsequi, nisi septem testes numerati essent examinati, & deponerent in iudicio formaliter de voluntate & solennitate. Et ibi vide quæst. ij. nu. iij. an testamẽtum sub appellatione contractus contineatur. Et sequendo hanc de Afflictis, singulis ordinatum fuit in causa nobilis viri Bardet appellati contra domicellam à Senescallo Petragoricen. appellantem, quòd testes numerari ipso testamẽto descriptos venire examinandos, & latum Arrestum, die xix. Ianuarij, anno domini M. D. XXXVII. Et tamen in alia causa Ioã. de la Roche domi. de Subran, fuit dictum & conclusum, quòd testamentũ Parisius per dominum Ioan. de Monte Agrerio presbyterum conditum, & per notarium Apostolicũ coram tribus testibus, iuxta consuetud. Parisien. receptum esse bonum & validum, licet non constaret prædictum notarium non esse rectorẽ aut vicarium, prout de consuet. illius requirebatur. Et latum Arrestum, die * Septembris, anno domini M. D. XXXVIII. Tamen licet in casu de Sentrailhes testamẽtum eius fuisset in hoc regno passatum per Imperialem, hoc fuit longè ante ordinationẽ prędictam annis lxxix. quia testamentum fuerat passatum, die x. Ianuarij, anno domini M. CCCCXI. Quare dicta ordinatio vires nõ extendit suas ad præterita. cap. cognoscentes. & cap. fi. de constit. & in l. leges & cõstitutiones. C. de legi. nisi de præteritis fuisset dictum, vt dictis iuribus. Et similis fuit quæstio in curia inter dominum Carolum de Caumont actorem, & illustrem regem Nauarræ, quæ fuit per cõpositionem decisa. Aduerte quòd si pars non opponat cõtra instrumentum notarij Imperialis, erit ei standũ. l. cùm precibus. C. de probatio. nec iudex debet requirere probationem notariatus literæ & signi, pǫstquàm pars nõ opponit, nec excipit: ita tenet Aegid. Bellamera decis. cccccxl. quæ incipit, Si pars. & nihil allegat vltra, nec tantum: quia dictã l. cùm precibus. non allegat. facit quod not. Bart. Alexan. & Ias. in l. nam postea. & in l. si duo patroni. §. si quis iurauerit. ff. de iureiurand. cum alijs s̄. in quæstio. cj. Ex prædictis apparet. colum. ij. versicul. Præterea est aliud peremptorium. allegatis. Sed vidi dubitare, an notarius regius posset ad coertionem ecclesiasticã contrahentes clericos obligare. Et conclusum fuit quòd non, cùm solum fuisset regius, & nõ episcopalis notarius, & sic ex defectu potestatis: secus si fuisset notarius vtriusque, scilicet regis & episcopi, prout plures vidi in ciuitate Bituricen. & alibi esse regia, & ecclesiastica autoritatibus notarios. Et latum fuit Arrestum in fauorẽ nobilis viri Francisci du Barri. Contra Ludouicum & Martialem Rogiers fratres ciuitatis Lemouicen. habitatores, quarta aut v. die Februarij, anno domini M. D. XXXIIII.

Summæ.

1 Iuramentum deferens alteri, debet prius iurare de calumnia.
2 Iuramẽto delato datur reo terminus, & interim potest deferens pœnitere.
3 Confessionem rei an possit actor pro parte acceptare.
4 Iuramentum an pro parte acceptare liceat. & numero 5. 6. 7. & 9.
8 Confessio vnde dicatur.
10 Iurare an quis possit sibi nihil esse mutuatum postquàm soluit.
11 Confitens mutuum cum solutione, & non aliter, an sibi præiudicet.
12 Debitor mutuum negãs, & si appareat dicit se soluisse, an admittatur.
13 Responsio si ex statuto debet esse pura, quas conditiones admittat.
14 Mutuum frumenti si probet actor, & non qualitatem, an sit de ea ei credendum.

Quæstio CCXLIII.

Cõfessio per debitorem mediante iuramento sibi per creditorem iudicialiter delata, vel in responsione ad articulos seu positiones per verbum credit, aut aliâs in epistola sine litera missiua facta, qua bonam fidem agnoscendo confessus est decem libras, aut decem frumenti sextarios ab ipso creditore habuisse & recepisse. Sed quòd tunc dedit sibi terminum ad soluendum, qui nondum venerat, vel appretiauit ad certum valorem frumentum, aut postea sibi soluerat, aut cum eo computum fecerat, ex quo remansit erga eum quittus. Possit & debeat in totum per actorem tam pro se, quàm contra se, aut in parte pro se & non contra se acceptari, maximè si iuramentum non fuerit super tota rei veritate, sed simpliciter delatum.

Deciſio.

CHRISTI Benedicti,
ac intemeratæ, & glorio-
ſæ virginis Mariæ eius ge
nitricis nominibus piè in-
uocatis, Amen. Et circa
hanc quæſt. doctores ſunt
varij, vt ex infra dicendis
1 apparebit. †Pro cuius ſo-
lutione præſuppono pri-
mò, quòd deferens iuramentũ debet prius iurare de
calumnia, quòd illud calumnioſè nõ defert. l.iuſiu-
randum ad pecunias.§.qui iuſiuran.ff.de iureiuran.
& l.ad quæſtionem.C.de fideicõmiſ.& gl.& Doct.
in c.fi.ſuper verbo, famoſa.in fi.de iureiurã.quam-
uis hodie in initio cauſæ generale calumniæ ſacra-
mentum præſtetur.l.ij.in prin. tamen quãdo defer-
tur iuramentum ante litem conteſtatam, eſt neceſſa
rium ſpeciale calumniæ iuramentum, quoniam ge
nerale defertur ante litem conteſtatam, dicta l.ij. Si
verò iuramentum deferatur poſt litem cõteſtatam,
tunc ſufficit generale iuramentum prius præſtitum.
ita dicit Phil.Corn.in dicta l.ad quęſtionem.nu.iij.
ideo cautus debet eſſe reus cui delatum eſt ab initio
iuramentum, ꝙ actorem iurare faciat de calumnia.
Et idem ait Pet.de Ferrarijs in ſua praxi.tit.forma
iuramẽti quod præſta.à parte parti.in verbo, dicit.
Et ad illud iuramentum calumniæ pręſtandum ter-
minus non datur, vt notant Doctor. inſuper Abb.
Sicul.in cap.cùm cauſa.de iuramento calumniæ.&
2 Sozi.in ſuis regulis, regula ccviij.†Sed bene ad iuſ-
iurandum pręſtandum eſt danda rei dilatio, ſi peta-
tur, dicta l.iuſiuran.in princ. Tamen interim actor
pœnitere poterit & delationem iuramenti reuoca-
re.l.non erit.§.fin.cum legib.ſeq. ff.de iureiurã.Sed
cautela erit ſecundum Bartol.ibi, quem ſequuntur
Doct.inſuper Iaſon in prin.quòd reus incontinẽti,
& ſuper illo ad deliberandum dilationẽ petat.Nam
poſt talem acceptationem deferens non poterit, niſi
ex iuſta cauſa reuocare, vt ibi per Iaſonẽ & Doct.
3 in l.ſi quis iuſiurand.C.eod.tit.†Hoc habito gloſ.j.
in l.ſi quidem.C.de excep.hanc mouet quæſt.& ar-
guit ad vtranq; partẽ, & eſt quædam additio noua
ſecundum Bar.& Alber.de Roſ. ibi, ꝙ quam addi-
tionem ponit de verbo ad verbum Spec.in tit. de-
poſit.§.x.col.iij.verſ.Sed pone lite conteſtata.Et il-
lam ibi pariter dicit Ioan.Andr.in addi.in verbo,
extitiſſe exeq.eſſe nouam vſq; ad verbum Odofred.
Quæ gloſſa primò tribus probat rationibus reum
purè eſſe confeſſum ſi non probet conditionem, aut
pactum vel ſolutionem allegatam. Et ſic in totum
non debet ſibi ſtari, niſi probet. Et in contrarium
probat ſex rationibus, reum ſic reſpondentem ne-
gaſſe, niſi actor probet purè & ſimpliciter mutuum
ſine pacto, aut cõditione factum.Et tandem diſtin-
guit, aut reus confitetur promiſsionem de ſoluẽdo
ſub cõditione ſimul, & ſemel factam. Et tunc actor
non poteſt de iſta cõfeſsione rei partem approbare,
& partem reprobare, dicendo, accipio quod pro-
miſiſti & nego conditionem, cùm ſit ſub vna ver-
borum conceptione vnica reſponſio. Quare in to-
tum illam tenetur acceptare, ſicut in caſu fuerat no
ſtro: quia iurauerat reſtituere bladum ſibi mutua-
tum in meſsibus, aut decem ſolidos, pro qualibet
menſura. Si verò, vt inquit gloſ.cõfiteatur promi-
ſiſſe decem, ſed illa poſtea ſoluiſſe, vel pactũ de non
ſoluendo ſibi factum fuiſſe: tunc hanc cõfeſsionem
dicit duos continere articulos, quorum vnum actor
poteſt approbare & alium reprobare.l.perfecta.C.
de donat. quæ ſub.mo. Et hanc diſtinctionem gloſ.
ſequuntur Odofred.Bart.Angel.Bald.& Salic.ibi,
per tex.in l.publia.§.final.ff.depoſit. dicentes hanc
partem eſſe cõmunem. Et pariter Abb.Sicul. in c.
cùm veniſſent. col.j.verſ. Item not.quòd licet con-
feſsio.in fin.de inſtit.& latius in cap.bonæ memo-
riæ.in ij.col.penult.verſi. Extra gloſ.opponitur. de
poſtul.prælat.& Anto.de Butr.conſi.lxv.incipien.
Primo aſpectu.verſ.Et dico probatum mutuum.&
etiam Cepol.cautel.clxxxiiij.incip. Si debitor ſol-
uat.& latius cautel.lxxxix.exord. Si mutuauit tibi
centum.Reprobans alios contrarium tenentes ſtari
debere in toto ſacramento delato, & iuramentum
eſſe indiuiſibile. Et ſicut potuiſſet negare totum &
non negauit, præſumitur in omnibus dixiſſe veri-
tatem, vt infrà dicam in ſolutione quæſt.Nam hæc
opi.vt ait, non eſt vera, per tex.in l.iij.§.j.ff.de iure-
iurand. Quoniam licet iuramentum ſit diuiſibile,
verum ſi ſuper vna re tantùm, & de eodem tempo-
re fuerit præſtitum.Secus ſuper diuerſis rebus & fa-
ctis vel temporibus, & ſignanter, vbi iuramentum
fuerit ſuper vno tantùm, ſcilicet ſuper mutuo dela-
tum: aliâs nec (vt inquit) obſtat, quòd totum ne-
gare potuiſſet, ad hoc enim reſpõdetur, quòd fortè
auſus non fuit mutuum negare, quia dubitabat ne
ſibi probaretur contrarium. Et ſic apparere poſſe
ipſum falsò iuraſſe: quoniam fortè confeſſus fuerat
mutuum ſibi factum, quamuis bene ſciret ſolutio-
nem debiti eidem creditori factam. Quare potius
voluit cõfiteri mutuum. Sicut ipſa erat rei veritas:
& dicere ſe reſtituiſſe, quod falſum erat, quàm ſim-
pliciter negare mutuũ. Vnde talis ſuper mutuo re-
ſponſio poteſt ſecundum eum diuidi, & pro parte
deferentis acceptari: ergo cautus erit reus non ſic
iurare. Et hanc partem tenuit Bald.in l.vna.col.iij.
verſ.Secundò pone.C.de cõfeſ.quia vt dicũt Doct.
cùm hæc quęſtio fuiſſet de facto vltra montes, & ſic
in partibus Gallicanis fuit ſic iudicatum & deter-
minatum contra quendam ſcholarem, à quo certa
petebatur pecunia mutuata, qui confitebatur ſibi
numeratã ſi repeteret actori lectiones. Et ſic vnum
pro ſe & aliud contra ſe dicebat, & ſic diuidi pote-
rat, per tex.in dicta l.publia.in fi.vt refert Iacob.de
Rauen.ſecundũ Cy.& Petr.in dicta l.vna.in xiij.q.
de confeſ. quod dicunt Doct.non fore bene iudica-
tum, cùm ſit contra theoricam gloſ.cõmuniter ap-
probatam in dicta l.ſi quidẽ. vt latius infrà dicam.
Et pro hac parte videtur tex.in l.de ætate. §.ſi quis
cùm hæres.ff.de interrog.acti.vbi dicit Iac.de ſanct.
Georg. quòd licet confeſsio alicuius probet contra
ipſum, non tamen probat pro ipſo. Et idẽ Signor.
de

de Homed.conſi.ccxxv. cum alijs infinitis per Feli.
alleg.in cap.cùm dilecti.col.vij.in fi.verſ.In gloſ.fi.
de accuſa.Et idem tenet Iaſon in l.manifeſtæ turpi-
tudinis.col.iiij.verſ.Circa iſta moueo pulcherrimũ
4 dubium.ff.de iureiuran.†Dicens actorem poſſe pro
parte iuramẽtum rei iurantis ſibi mutuum factum
acceptare, & pro parte ſcilicet ſolutionem eidem
5 poſtea factam repudiare, vt ibi.†In contrarium vi-
detur actorem iuramentum deferentẽ debere in to-
tum & non in parte, id eſt tam pro ſe, quàm contra
ſe faciens acceptare, vt voluit Ioan.Fabr.in §.item
ſi quis poſtulante.in prin.de acti. Etiam ſi actor ſu-
per illo, quod pro reo ipſo iurante facit, non detu-
lerit iuramẽtum.Et idem dicit in dicta l.vna.col.ij.
verſ.Contra ſe.de confeſ.per text.in dicta l.publia.
§.fin.& ibi idem tenet Ludo.Bolog.in ſecundis in-
terpret.pro quibus facit tex.in l.ſi filius.§.fin.ff.de
interrog.actio.& idem Cy.in l.ij.quæſtio.vlt. C.de
donat.ante nupt.dicens, quòd ſi actor petat decem,
& reus conuentus cõfiteatur illa decem, ſi actor da-
ret ſibi librum, tenetur in totum acceptare, ex quo
confeſsio continet cõnexa.Et idem Iaco.de Rauen.
Pet.de Bella pertica Borboniẽ.& Cy.in dict.l.vna.
quæſt.xiij.& Albe.ibi, quæſt.x. de confeſ.& de Za-
barel.conſi.xxxvij.col.iij.verſ. Sed quæritur an ma
giſter Nicol.& conſil.xcij.col.iiij.verſ. Item ex illis
verbis.Et hoc intelligunt quando iuramentum, aut
confeſsio eſt facta tam ſuper vno cap. aut connexo
vel depẽdenti, vt erat in caſu de ſcholari ſuprà nar-
rato, ꝙ ſuper diuerſis capitulis ex eadẽ re depẽden-
tibus, arg.l.etiam.§.j.de minor.& idem Alex.cõſil.
ccxxij.col.v.verſic.Præterea dicta tacita confeſsio.
lib.ij.& Bal.& Ang.in dicta l.ij.de dona.ante nup.
Et idem Bar.in dicta l.publia.§.fi.in ij.not.& gloſ.
ibi, ex quo in tex.ibi, dicitur quòd in eius fauorem
epiſtolam pro ſe faciẽtem acceptauit, quòd pariter
teneatur contra ſe acceptare. & ibi idem Paul. de
Caſtr.quando capitula erant connexa & dependen
tia.Et idem Bal.in l.ſuus.per illum tex.verſ.Secun-
dò nota.de repud.hæred.volens, quòd qui non acce
ptat verba aduerſarij, non poſsit ſe ex illis verbis
iuuare.Et idem ſi diſsimulat, cum alijs per Alex.ibi
in addi.alleg.Et idem Hippol.conſi.cxxxv.num.v.
& in conſil.ſeq. nume.xxviij. vol.ij.& Sozi.conſil.
cxxxiiij.ante fi.verſ.Tertiò & vltimò.vol.ij.& ple
nè Barto.in l.Aurelius.§.idem quæſijt. ff.de libera.
legata.& ipſum ſequũtur cõmuniter Doct. ſ.alleg.
& ſingulariter Signor.de Homed.& Raph.Fulg.in
quodam eorum conſi.quod primũ inueni inſertum
in fin.tract.malefi. domini Bonifac.de Vital.cuius
initium eſt: Suppoſito ſtatuto ciuitatis Mediolani,
quod inſeri feci ad fin.lib.conſuet.Biturig.cum ali-
quibus noſtris additionibus, volẽtes pactũ de non
petendo, aut ſolutionẽ allegatam eſſe de dependen-
tis. Secus verò ſi iuraret actorẽ eſſe ſibi ex alia cau-
ſa debitorẽ. Quare ſi quis iurauerit cedullam de cer
ta feciſſe ſumma, etiam cum iuramento firmatã ſub
ſpe tamen futuræ numerationis, ꝙ in totum debet
acceptari.l.fi. C.de non nume.pecu. quia ſunt cum
petitione actoris compatibilia ſecundum ipſos, &
Doct.in l.bonæ fidei.C.de iureiur.& l.admonendi.
ff.eod.& idem Signor.de Homed.quem refert & ſe-
quitur Alber.de Roſ.in l.j.§.ſi quis ſimpliciter.ver.
Et facit in argumẽtum.ff.de verb.oblig. Quoniam
confiteri debitum, & ſolutionem inde ſequutã ſunt
coniuncta & connexa, quæ ex cõtinentia factorum
ſeparationem non recipiunt.Et vnũ eſt principale,
& aliud ſecundariũ. Et ſi à primo incipiatur, illud
eſt factum ſeparatum. Si verò à ſecundo, tunc illud
per ſe non ſtat.Nam ſolutio præſupponit debitũ.l.
decem.de verb.oblig.Ita tenet Bar.in dicto §.idem
quæſijt.& Signor.& Raph.in prælleg.conſil.& in
dicto §.ſi quis ſimpliciter.& Bald.in l.ampliorem.
col.ij.verſ. Sed quæro quæ dicantur capitula.& ibi
idem Sali.quæſt.vlt.cum alijs per Alex.ibi in addi.
ad Bal.alleg.C.de appel.& Bal.in l.ij.col.ij.in prin.
verſ.Sed hic dubitatur. C.de re iudi.& Abb.Sicul.
in dicto c.bonæ memoriæ.in ij.col.penul.de poſtu.
præla.& Lapus alleg.ciij.col.xiiij.verſ. Quartò ite-
rum non fuit confeſſus.& col.xvj. poſt prin.verſic.
Iſte ergo qui dicit. Secus ſi ſecundum capitulũ poſ-
ſit ſtare per ſe, vt ſi reus iuraret mutuum ſibi per a-
ctorem factum, ac etiam ipſum actorẽ ex alia cauſa,
quàm ex illo mutuo dependente eſſe debitorẽ: quia
ſunt, vt dictũ eſt, ſeparata ac omnino diſtincta, tunc
reus non admitteretur ad illa compenſandum cùm
vnum ſit liquidum, & aliud non niſi intra tempus
iuris liquidari poſſet, ſecundum Bart.in l.offertur.
§.qui cõpenſationem.ff.de iure fiſci. & per Io.Fab.
Angel.Are.Iaſo.& Ludo.Gomeſi. in §.bonæ fidei.
de actio.Tamen de conſuet.ac ſtylo curiarum Fran
ciæ cõpenſatio locum nõ habet. Et vnuſquiſq; pro
ſua ſumma agit, vt dixi in §.viij.de iuriſd.om.iudi.
lib.conſuet.Biturig. Sicut in actione iniuriarũ cõ-
penſatio allegari non poteſt, vt voluit Spec.in tit.
de accuſa.§.j.col.vj.verſ.Quid ſi te vocaui latronẽ.
& Lucas de Penna in l.errat.colum.iij.verſ.Quartò
quæritur.C.de caſtrẽ.pec.lib.xij.& dixi in cõſi.iiij.
incip.Si quis animo iniuriandi. col.vij.verſ. Alias
duas declarationes.quod poſui in fi.cõſue.Biturig.
Et pro hac deciſ.facit quod dicit Bal.in l.perempto
ria.col.penult. C.ſenten.reſcin.non poſſ. ꝙ ſi teſtes
fuerũt producti ſuper mutuo ſeu ſuper articulo mu
tui deponentes illud eſſe verum, adijciẽtes ſe poſtea
interfuiſſe ſolutioni de eo mutuo factæ, aut quando
factum fuit pactum de nõ petendo, videtur proba-
ta defenſio rei, licet ſuper illa non fuerunt producti
nec iurati: quia actor videtur illos producere ſuper
præſenti obligatione. Allegat Innocen.ita tenere in
c.paſtoralis.de excep.& ſequitur Hippol.de Marſi.
in l.j.§.diuus Adrianus. nu.iiij.& v. vſq; ad fi. ff.de
quæſtio.connexa enim ſicut principale iuramẽtum
ſecundũ ipſos cõprehendit.de quo latius per Hipp.
ibi.& idem Signor.de Homed. conſi.lxxviij.col.ij.
verſ.Præterea dicta confeſsio.quia, vt inquit Bal.in
l.etiam iure ciuili.verſ.Sed reuoco.C.de teſtib.fides
teſtimonij diuidi non poteſt, quando partim depo-
nit pro vno, & partim pro alio.Et ſequitur Paris de
Puteo in Syndi.in verbo, teſtis.col.ij.in fi.verſ.Ta-
men an iſti familiares.vnde Iaſon in dicto §.ſi quis
poſtulante.nu.xxj.dicit opi. Bar.in dict.§.idẽ quæ-
ſijt.eſſe cõmunem, niſi quando ius præſumit contra

confitentem veluti in homicidio facto ad defenſio-
nem & confeſſato. Tamen in iſto dicto Bar.cõmu-
niter tenetur contra eum,vt ibi vide per Iaſo.& in
addi.& Sozi.in l.j.col.v.in prin.verſic.Et prædicta
etiã.ff.de vulg.& pupil.& Iaſon in l.vt vim.col.iiij.
ff.de iuſti.& iure. & Tho.Gram.voto ij. nu.ij.& iij.
cum alijs per nos alleg. ſ.quæſti.cxxj.incip. Et per
rationes & iura,aliâs ſi reo iuranti ſuper tota rei ve
ritate non crederetur,ipſe profectò non eſſet,prout
eſt,iudex in ſua propria cauſa.l.j.in prin.ff.quarum
rerum actio non datur.Nam iuramentũ etiam vim
habet iudicij.l.qui iuraſſe.§.fi.ff.de iureiuran.& l.ij.
eod.tit. Et præſtito iuramento nihil vltra quæren-
dum eſt.l.non erit.§.diuus.verſ.Dato.de iureiur.vo
lens ibi gloſ. iuramentum nihil præter debiti quæ-
6 ſtionem excudi. †Quemadmodum enim ſententia
lata ſuper vno capitulo vel pluribus connexis,non
poteſt pro parte valere pro parte nõ,vt voluit Bal.
in l.in hoc iudicio. per illum text.& ibi idem Flor.
ff.famil.erciſc.& per tex.in l.Carmelia pia.ff.de iu-
re patro.Et idem Bal.in l.ij.col.j.in fin.verſi. Quid
econtra.C.de re iud.& plenè Feli.in cap.cùm inter.
col.ij.in fi.verſ. de ſententia.in j.fallen.de re iudic.
Sic eſt in iuramento,quod eſt indiuiduũ & qualifi-
catum,vt dictũ eſt. Tum iuramẽtum eſt quaſi pro-
batio,quæ ab onere releuat probandi.l.iij.§.fi.cum
legi.ſeq.ff.de iureiur.& ibi per illum tex,tenẽt Sali.
Ludo.de Ro.Alexan.Fran.de Are.Sozi.& Iaſon.&
amplè Hippol.in repet.rubr.C.de probat. fol.xvj.
col.ij.verſ. Capio modò aliam ſpeciem probatio-
nis.& Geral.de Petraſancta in ſuo ſingul.lxxxvj.&
Abb.Sicul.in c.forus.de verb.ſig,ad hoc etiam tex.
in l.ſed & ſi poſſeſſori.§.fi.ff.de iureiurã. Quoniam
iurans ſuper principali dicere veritatem,tenetur e-
tiam iurare ſuper acceſſorijs & connexis, vt voluit
Innocen.in cap.cùm ſuper.in gloſ.j.ad fi. de confeſ.
quem ibi ſequitur Abb.Sicul.col.ij.ver. Venio ad
ij.lect.& Flor.in l.item ſic.§.qui habet, num j. ff.de
ſeruit.vrb.præd.& opi. Io.Fab.& aliorum ſ.alleg.
ſequitur Ludo.Gomeſius in dicto §. item ſi poſtu-
lante.nu.xvj.cum ſeq.contra Angel.ibi,& Iaſ.licet
Iaſon ſequatur opi. Bar.vt dictum eſt,vtrum quòd
ipſe recitat opi.Angel.quam non impugnat,& re-
ſpondet Gomeſius ad l.Publi.§.fin.& l.per Angel.
alleg.quæ in diuerſo loquitur caſu , vt ibi per eum
breuitatis cauſa.Et de illa opi. Angel.tamq; ſingu-
lari faciam ĩ.mentionem.& in hanc ſententiam in-
clinat Alex.conſi.xiij.quod repetitur in conſi.xcvj.
lib.j.& in conſil.xix.libr.iiij.volens valere reſpon-
ſionem ſic factã : non credo vt ponitur : ſic præciſè
ſuper mutuo nõ tenetur reſpõdere tantùm.Et idem
Petr.de Ferra.in ſua Praxi,tit.forma excipi.contra
poſitio. in verbo, primo quod publica vxor. q.v.
Et ſic pluries vidi ſeruatũ fuiſſe in curia Metropo-
litana & primatiali Bituricen.in qua habui officiũ
poſitionarij ad reſponderi faciendũ omnes reſpon-
dere poſitionibus debentes tẽpore,quo eramus do-
minus Guilielmus Tournoyer Tholoſanus præſes,
& ego in eadem aduocati.Et iſtam etiam partem te
nuit Phil.Corn.conſil.cxiiij. in litera E, volu.ij.&
Angel.conſi.ccxlv.col.vlt.poſt prin.verſ.Cum ego
dictam confeſsionem.& Steph.Bertr.conſi.lxxxvj.
nu.ij.vol.j.& Iaſ.in l.iuſiurandum.& ad pecunias.
7 §.ait Prætor.verſ.Vltimo not.ff.de iureiur. †Quid
dicendum? Et videtur diſtinguẽdum,quia aut reus
allegat conditionẽ aut terminum,aut aliud pactum
ſibi tempore mutui,aut rei traditæ factũ,vt erat in
caſu noſtro,ꝙ reus promiſerat reſtituere bladum in
meſsibus , aut pro quolibet bucello decem ſolidos
turon.vt ſ.dictũ eſt.Et tunc tale iuramẽtum ſecun-
dum gl.in dicta l.ſi quidem.quam omnes ibi,& in
locis ſ.alleg.ſequuntur,eſt omnino,& in totũ acce-
ptandum ac ſeruandum, cùm ſit ſuper eadem re,&
eodem tempore præſtitum.Tamen fuit cõtra hanc
cõmunem & veram per curiã iudicatum & dictũ,
ꝙ reus probare teneretur iuramento non obſtante
æſtimationẽ & appretiationẽ bladi per eum alleg.
prout aliâs fuit in his partibus iudicatũ, vt referũt
Iac.de Rauẽ.Pet.de Bella pertica.& Cy.in d.l.vna.
quæſt.xiij.& de confeſ.& malè ſecundũ ipſos,vt di-
8 ctum eſt ſ.in j.parte.ante fi.†quia confeſsio idẽ eſt,
ꝙ ſimul facio : & deriuatᷣ à fare,faris,& dictio con,
ſecum iuncta denotat ſimultatẽ loquutionis.l.j.§.j.
ff.de pact.& l.conſenſu.in prin.ff.de actio.& oblig.
ita Alex.conſi.ccxij.nu.xxxij.libr. ✳ Et Iac.Rebuf.
in l.rura.in fi.C.de omni agro deſert.lib.x.& iſtam
cõmunem ſententiam tenuit Barbat.conſil.xxxiiij.
col.ij.circa mediũ.verſ.Ex eo quia confeſsio.vol.✳
quam etiã dominus præſes de Calumonte poſt me
ſequutus fuit opi.gloſ.tanq; cõmunem.Et idem di-
cendum ſi iurauerit promiſiſſe decem,ſi actor daret
ſibi librũ,vel ſi repeteret ſuas lectiones, aut legeret
ſibi aliquem librum.Et in iſtis caſibus & ſimilibus
pactis ſimul, & ſemel factis nullũ faciunt Doct. ſe-
quendo gloſ.dubium.& idem ſequitur Alex.conſi.
lxxxvij.vol.j.Quoniam actor in totum & non pro
parte ſua faciens acceptare tenetur.& idem Abb.in
c.ad hæc.quem ibi ſequitᷣ Decius.nu.xiiij.de poſtu.
9 prælat.†Si verò reus iurauerit mutuum ſibi factũ,
ſed quia poſtea actor fecit ſibi pactum de nõ peten-
do,aut ꝙ ſoluit eidem totũ vel partem debiti , vel
adinuicem cõpotum fecerunt finalẽ,ex quo reman-
ſit erga actorem quittus. Et in hoc Doctor.ſunt in
duabus principalibus opi. prima eſt ſecundum gl.
in dict.l.ſi quidem.ꝙ poteſt diuidi & ſtabitur iura-
mento & confeſsioni cõtra eum,& pro eo factæ.Et
ex eadem confeſsione cõdemnabitur , niſi ipſe reus
probet pactum,aut ſolutionem vel cõpotum fuiſſe
factum.Et licet iſtã opin.primã Doct.ibi ſ.in locis
allegati ſequãtur,tamẽ dant,& ipſamet gl.plura re-
media ad ipſum reũ iurari debentẽ iurãdum & eſſe
prudẽtem in iurando,& prouidũ,vt ĩ.dicã.Alia &
ſecunda opi.eſt,ꝙ pactũ de nõ petendo vel ſolutio,
aut quitãtia & remiſsio allegata ſunt de principali
ſeu de eiuſdem dependen,& connexis,quia vnũ ve-
nit ad determinationẽ vltimi, quod quidem à pri-
ma traditione ſeu à cauſa primæ traditionis proce
dunt.Ideo connexa dicuntur, & conſequenter iura-
mentum ſuper eiſdem præſtitũ in omnibus eſt ſer-
uandũ,vt voluerunt Signor.de Homed.Raph.Bar.
Bal.Albe.& cæteri ſ.in ij.parte alleg.quia nulla eſt
præſumptio contra confitentem , ſed pro eo , cùm
vtrun

vtrunq; confeſſus fuerit,& ſic veritatẽ.& hęc pars
in grandi iacet ęquitate,quoniam plerunq; mutuũ
fit,& eius reſtitutio in ſecreto,ne quis pompã ſuæ
rei familiaris detegat l.ij.C.quando & quibꝰ quar-
ta pars debeatur,lib.x.& iſta ſecunda opi.videtur
reincidere cum prima,quãdo ſuper eadẽ re & tem-
pore licet hîc diuerſo tempore ſit pactũ allegatum
& ſolutio facta,poſtq; ſunt connexa & non diuer-
ſa,vt ĩ.dicã.Vnde contra primam opi.Pet.de An
cha.in c.cupientes.in prin.de elect.lib.vj.per gloſ.
ibi,in verb.malignantiũ. dat vnum remedium ar-
guendo primò reum,quia habet ius in principali
poſſe cauillationes & malitias ſui aduerſarij per a-
lias ſimiles repellere,vt tenet ibi gl.per tex.in c.do
minus.xxiij.q.ij.& ibi glo.& per alias rationes,vt
ibi,de quibus per Pet.de Anch.& latius in regula,
poſſeſſor malæ fidei.col.xvj.verſic.iuxta prædicta
quæro.de q.de reg.iur.lib.vj.quia non videtur cõ-
mittere dolum,qui dolum excludit.l.cùm pater.§.
Titio.ff.de lega.ij.cum alijs per Iaſo.alleg.in l.cùm
proponas.in ij.col.ij.C.de pact.& Hippol.ſingul.
clxxvij.& Geral.de Petra ſanct.ſingu.xxvj.& ſyl-
ua nuptialis.fol.lxij.col.iij.circa mediũ.Et ſic vi-
detur reum poſſe ſecurè iurare nihil ab ipſo actore
10 habuiſſe. † Sed contra hoc remedium de Anchar.
argumentatur,ꝙ reus ſic negando mutuum ſibi fa
ctum mentitur,quod facere non debet, cap.primũ.
& c.ſeq.xxij.q.ij.quoniã potius debet omnia mala
pati,q; malo conſentire.c.ſacris.quod metus cau-
ſa.Tum quia ſacramentũ præſtatur Deo,cui non
eſt mentiendum.& tamẽ ſi confiteatur debitum &
ſolutionem inde per eum factam,iam ſibi præiu-
dicat & condemnabitur iniuſtè,niſi probet quod
facere non poteſt,cùm in ſecreto actũ ſit.& ſi reus
referat iuramentum actori ipſe deierabit,& ſic re-
ferẽdo peccat.c.ille qui hominem.cũ ſeq.xxij.q.v.
Quare ſuper hoc concludendo dicit ſe habuiſſe ver
bum cum vno fratre magnæ ſcientiæ & conſcien-
tiæ:quia,vt inquit Ang.conſcientiæ puritas viget
in fratribus mendicantibus,conſil.cccxliij.col.iiij.
ver.moueor autẽ.qui religioſus tenebat hanc vlti-
mã partem,quæ eſt tutior quo ad Deum.Si tamen
veritatẽ dicendo enormiter læderetur,quia quãti-
tas quæ eſt iam reſtituta dolo repetitur,eſſet multũ
magna,tunc credit Ancha.in d.regula,poſſeſſor.
reum poſſe iurare nihil ſibi fuiſſe mutuatũ,etiam
quo ad Deum,qui ſcrutatur corda hominũ,& non
ea quæ foris ſunt.c.vigilãti.de vſuris.& l.ij.ff.de in
terroga.acti.à quo facilè veniã obtinebit.cap.qui
peierare paratus.ibi,quia Deus non ex operibus iu
dicat,ſed ex cogitationibus & ex corde.xxij.q.v.
& per totum illum cano.quia mitius agitur cum
Deo,q; cum hominis miniſtro.l.Celſus.ff.de arbi.
& idem Dynus in regula,exceptionẽ.cum alijs ibi
per nos in addi.alleg.Et ſic poteſt iurare abſque ti-
more periurij:de quo accuſari non poterit,vt dixi
in q.✳ inchoan.periurus poſsit per iudicem ſecu
larem.Et ſequitur And.Barb.amplè conſil.xij.col.
iij.vol.ij.& Fely.in cap.ex tenore.in j.not.de teſti.
vbi ambo allegant Pet.de Anch.in d.regula poſ-
ſeſſor malæ fidei.& Abb.Sicul.in c.olim.de reſtit.
ſpolia.& idem Ant.de But.& Imol.in cap.j.de mu
tuis peti.Bal.in rub.C.de fide inſtru.col.viij.verſi.
incidenter etiam quæro.cum alijs ibi per Alex.al-
leg.quos ſequitur Decius in l.ea eſt natura.nu.iij.
ff.de reg.iur.& Iaſon in d.§.malæ fidei.col.ante pe.
de acti.& Alex.in l.qui totam.ff.ad Trebel.& Iaſ.
in l.fi.§.ſed & ſi ſtipulator.ff.de eo per quẽ factum
eſt.& Anto.de Tremolis in addit.ad Vber.de bo-
no Curtio in tract.de except. tit.de recuſ.fol.ij.col.
ij.in verb.per calumniã.& iſtud remedium eſt ſin-
11 gulare iuncto ſecũdo remedio gl.ĩ.declarato.† Vn
de alia remedia conſilia quæ gl.ponit in d.l.ſi qui-
dem.referã:quare glo.ibi in prin.dat primò vnum
conſilium,valet quod in reſponſione adijciat(con
fitẽdo mutuũ & ſolutionẽ aut pactum factum vel
remiſsionem) hoc modo & nõ aliter,nec alio mo-
do cõfiteor,prout quotidie practicatur,ſecundum
Bal.& Ang.ibi,q;uis Ang.dicat talem confeſsio-
nem nihil plus importare,q; ſi nõ eſſet facta cũ prę
dicta clauſula.dum gl.ibi dicit,vel nõ adijciẽs.Ta-
men contrariũ eſt ſecundũ Bal.ibi verius,quod ta-
lis reſpõſio clauſulã prædictã continens importat
reũ ex illa condẽnari nõ poſſe.Et in hoc dicit Bal.
illam gl.ſingularẽ,& non eſſe alibi:& ipſum ſequi
tur Iaſon in d.§.item ſi quis poſtulante.nu.lxiij.de
acti.qui etiã alleg.Bal.idem tenentẽ in c.j.§.deniq;.
col.ij.ver.ſed pone pater.quæ fuit prima cauſa be-
neficij amittẽdi.Et idem Iaſon in l.iij.q.xxiij.cum
ſeq.C.de iure emphy.& in conſil.clxij.exordiẽ.in
cauſa contradictionis.nu.v.vol.ij.dicens electionẽ
eſſe conditionalem factam per verba prædicta,nec
alio modo.Et idem Iaſon conſil.lxxxvj.num.xvj.
inchoan.in cauſa reuerendi domini Gentilis volu.
iij.vbi ponit de renuntiatione beneficij cum clau-
ſula prædicta,& non aliter,nec alio modo:de quo
dixi in tractat.de poteſtate & offic.lega.in Fran.&
idem tenet Alexan.conſil.iij.col.iij.vol.j.& conſil.
cxj.in fi.volu.vj.& Abb.Sicul.in cap.fina.col.vlt.
verſic.vltimò hîc quæro.de feud.& Franc.Curtius
conſil.viij.colum.ij.in prin.vbi allegat Bal.in cap.
Cumana.col.ij.ver. prædicta faciunt ad quæſtio.de
elect.& in cap.j.§.hoc quoq;.col.iiij.verſi.ſed pone
quod vendidi ſub iſta conditione.de ſucceſſ. feud.
Et Cepol.cautel.xl.incipien.conſilium vel cautela.
ver.quid ſi adijciat iſta verba.& Phil.Decius con-
ſil.lxj.colum.ij.ver.& illa clauſula.& cõſi.cclxxxj.
nume.iiij.& Bald.in Authen.ingreſsi.col.ij.verſi.
idem ſi proteſtor quod volo profiteri ſub tali pa-
cto,& non aliter,nec alio modo.C.de ſacro ſanct.
eccl.quia illa clauſula, & non aliter importat quan
dam formam,vt ipſe voluit in l.de his.de tranſa-
ctio.per illum text.dum dicit,quòd non aliter po-
teſt tranſigi,niſi &c.quem ibi ſequitur Iaſon co-
lum.ij.verſicu.nota regulam quam tradit Bartol.
vbi etiam allegat Bartol.idem tenentem in l.final.
per illum textum ibi,non aliter niſi imperiali. C.
de vendendis rebus ciuita. libr.xj. ad quod allegat
etiam Iaſon tex.in l. cõparationes.ibi,ideo ſanci-
mus non aliter licere:etenim aliter fieri nullo mo-
do concedimus.& etiam ibi,omnes autem compa
rationes non aliter fieri concedimus,&c. C. de fi-
de inſtrumentorum. Et idem Carolus Ruinus in
repetitione §.& quid ſi tantùm.l.Gallus. colum.

xxxvj.in fi.versi.item contra prædictam limita.ff.
de liber.& posthu.& idem si diceret,& non aliâs,
quouismodo,vt voluit Fran.deCurte,consi.xl.in-
choã.cùm in præsentiarum.col.vij.ante fi.ver.Sed
in vltima voluntate:vbi allegat gl.in cle.j.in ver.
vel alio quouismodo.de elect.& in cle.ij.in verbo,
quouis.de reb.eccle.nõ alie.& idem Dominicus de
sanc.Gemi.consi.xxix.col.ij.ver.item addit.& con
sil.cxv.col.ij.circa mediũ.& Chasseneus cõsi.xlvij.
& Cepol.consi.xiiij.col.iij.ver.nec obstat.vel etiã
quocunq; modo:vt voluit Sozi.cõsi.cclxxvj.aliâs
cxvj.col.vlt.ver.sed si appareret.vol.ij.p no. in c.
quorunq;.de elec.li.vj.& in c.fi.eo.ti.& li.Quod fa
cit ad q.quid cõprehendat clausula reseruans sibi
omne ius quod sibi aliâs,& alio modo cõpetebat
& cõpetit:quia comprehẽdit alia iura & actiones
q̃; cõtenta & expressa in instrumẽto,vt voluit Si-
gnorel.de Homed.cõsi.lxxv.col.viij.ver.venio ad
decimũ principale.& And.Barb.cõsi.xxj.nu.xvj.
vol.ij.non tamẽ,vt inquit,cõprehendit insolita &
inaudita,& quid si reus respõderit,nõ autẽ animo
litẽ contestandi,vide Cuma.consi.lxxj.& pro hoc
facit quod notat Inno.in d.c.Cumana.de elec.ver.
sed ecce aliquis fatuus aduocatus dicit,q̃ nõ inten
dit consentire in iurisditionẽ iudicis tanq̃; delega-
tam vel subdelegatã vel ordinariam,& saluis suis
protestationibus,à quibus ,ppter aliqua quæ dicit
vel dicet recedere nõ intendit,nisi & inquantum de
iure necesse fuerit,q̃ pars tunc non debeat reputari
contumax.Et ipsum sequitur ibi Abb.Sicu.cũ li-
mitatione Ant.de But.col.v.ver.prędicta faciunt.
& idẽ Sali.in Auth.hac ppetua.ver.ex quo collige
C.vbi qs de cohorta.vel curia.conueniat.Nã eius
iurisditionẽ nõ declinat pertinaciter,licet submit-
tat se cõditionaliter cõditione intrinseca & nõ ex-
trinseca vel extranea.Et ita,vt inquit Sali.practi-
cant aduocati,quod venit notandum.& idẽ Ang.
consi.ccxvij.col.ij.ver.vnde sicut imperator.& ibi
idẽ dicit in respõsione per iudicẽ à quo ipsi appel-
lanti facta.s.q̃ non admittit,nisi si & inquantum
erat admittendo.De quo p Bar.Imol.& doct.in l.si
quãdo.ff.de leg.j.& Phil.Cor.consil.lxxx.in litera
12 C,vol.j.cũ alijs per eũ alleg.† Quare secundũ glo.
aliud dat consiliũ,& istud est magis in practica,q̃
reus iuret actorẽ nullũ fecisse sibi mutuũ,& si quid
reperiret quod ipse soluit & satisfecit actori.& idẽ
dicit glo.in l.exceptionẽ.C.de proba.& Spec.vbi
s.ver.sed pone lite cõtestata in fi.& Dynus in d.re
gula,exceptionẽ.& ibi dixi in iij.addi.& isto consi
lio(vt aiunt Bal.& Ang.in d.l.si quidem.) vtũtur
aduocati reorũ,qui primò negãt,deinde sub condi
tione exceptionẽ opponunt.Et hoc verũ,nisi sta-
tutũ,stylus,aut cõsuetudo vellet reũ teneri respon
dere positioni,vel iurare simpliciter affirmãdo vel
negãdo,aliâs habeatur ,p confesso.Et si tunc reus
iurauerit pecuniã nõ habuisse,& si appareret eum
habuisse,dicit sibi soluisse:vel illã in negotijs acto-
ris exposuisse:tunc talis reus sic respõdens habere-
tur pro confesso,vt voluit Bar.in l.j.§.si quis sim-
pliciter.in fi.ff.de verb.oblig.quoniam simpliciter
non respõdit.quia simpliciter intelligitur purè &
sine duplicitate,vt ibi.& l.coiri.ff.pro socio.& l.j.
ff.de vulg.& pup.& idẽ ibi Bar.Paul.de Cast.Bal.
Imol.Alex.in prin.& Sozi.in v.notab.& Bal.con
sil.ccxxxix.incip.quidam nomine.I.vol.iij.& in l.
j.C.de edil.acti.& idẽ Imol.Ang.Lud.de Ro.Alex.
& Fran.de Are.in d.§.si quis simpliciter.& singul.
Ias.col.iiij.ver.extra glo.qui hoc quadruplici cor-
roborat fundamento.& ista est cõmunis opi.secun
dum ipsos.Et idẽ Pet.de Ferra.in sua Praxi,ti.for-
ma excipiendi contra positio.ver.primò,q̃ publi
ca vox.q.iiij.Bal.& Sali.in l.intestato.C.de suis &
legit.& Iason in d.l.j.in iiij.notab.de vulg.& pup.
& pro hoc allegant doct.tex.in c.is qui contra ele
ctionis formã.de elect.libr.vj.& ibi idẽ tenet Phil.
Fran.in ij.notab.& pariter in c.j.de scruti.& Alex.
consil.xxj.vol.ij.quamuis Paul.de Cast.& Rapha.
Cuma.in d.§.si quis simpliciter. teneant contra-
rium,q̃ illa adiectio est superflua & superabũdans
quæ nocere non habet,arg.l.qui mutuã.ff.manda.
Et ita in contingentia facti dicit Paul.de Castr.se
consuluisse.& istam Pauli opin.corroborat mul-
tum And.Barb.col.iij.ver.tertiò superest.& And.
Alcia.ibi col.vij.ver.extra glo.Tamen secundum
Signorel.de Homed.quem sequitur ibi Alber.de
Rosa.velit etiã in hoc casu totam responsionẽ esse
admittendam.& Bal.in d.l.iusiurandũ.§.non sem-
per.de quo per Fely.in ca.nam concupiscentiam.
col.vlt.de consti.& Decius in regula,nõ potest vi-
deri improbus,qui ignorat quantũ soluere debeat.
& ibi Hiero.Cucalon in addi.ff.de reg.iur.& hanc
opi.Bar.cõmunem limitat de Mathe.in suo singu.
xxxvij.& similiter Sozi.in d.l.j.col.iij.ver.hãc ta-
men.de vulg.& pupil.vbi limitat tribus modis.&
prima & tertia limitationes multũ faciunt ad de-
13 cis.q.nostræ,secundũ secundã partem.† Prima qui
dem est,quam ponit Bal.in l.Gallus.§.j.col.ij.ver.
nota etiã relata.glo.ad tex.ff.de liber.& posthu.ni-
si reus respondeat sub conditione quæ tacitè inest
ex natura rei,per tex.in l.qui liberis.in prin.eo.tit.
quem ibi sequuntur Ang.& Imol.& Hippo.in re-
pet.rub.de proba.fol.v.col.iij.ver.pro quibus fa-
cit.& Bald.in d.l.j.C.de ędil.acti.vbi ponit exem-
plum,q̃ si ponatur,q̃ actor vendidit,& reus me-
dio iuramento respondit,quòd vendidit,sed pro
decem:quia pretium est de substãtia actus.& idem
Alex.in d.l.j.col.ij.versi.secundò limita.& Fran.de
Are.col.ij.ver.ex his infert Bar.& idem Ias.& pari-
ter Barba.in d.l.j.§.si quis simpliciter.col.iiij.vers.
tertiò vbi exceptio.Igitur solutio aut deliberatio
debiti dicetur simplex,& non duplex responsio,&
per consequẽs in totũ acceptanda.d.l.Gallus.§.j.&
tenet Lancel.Galiaula,in d.§.si qs simpliciter.col.
j.ver.limita modò.remittendo se ad per eũ dicta in
d.l.j.& in d.l.Gallus.§.j.de vulg.& pup.Secus tamẽ
est,vbi statutũ regreret responsionẽ purã & clarã,
quia tunc reus adducere nõ posset aliquã conditio-
nem,quæ tacitè etiam inesset ex cõiecturis,vt vo-
luit Bal.in c.quia propter.col.j.versi.vnde ex hoc.
no.de elec.& Marius Salomo.in d.l.Gallus.§.j.nu.
xxviij.& per Alex.consi.xij.col.iij.ver.secũdò cor-
roboratur cũ pluribus seq.vol.ij.vbi vide,quãdo
dicit purè,merè, liberè & simpliciter.Vnde limi-
tatio prædicta est multũ attendenda,& per iudices
con

cõsieranda,qñ est talis responsio facta per simpli-
cem personã & ydiotã vel rusticam,qui confessus
est mutuũ & solutionẽ factã,aut pactũ aut accor-
dium:q̃ iudex ex hoc potest hanc duplicem respõ-
sionẽ admittere vbi statutũ aut stylus simplicẽ re-
quirit responsionẽ.Et tenuit Bal.in d.l.j.C.de edil.
acti.& Barba.in d.§.si quis simpliciter.col.iiij.ver.
vel posset concordari hoc modo.Ergo multo ma-
gis,vbi non est statutũ talem simplicem requirens
responsionẽ,stari debet tali responsioni mutuũ fa-
ctum,& solutionẽ inde sequutã. Ideo Ang.Are.in
d.§.itẽ si quis postulante.col.ij.ver.in gl.postulan-
te,dicit iudicem hoc arbitrari debere ex qualitate
personarũ rei iurantis,& actoris deferentis,p text.
in d.l.Publia.§.fi.in fi.ibi iudicem extimaturũ.fa-
cit tex.in l.iusiurandũ ad pecunias.§.si de qualitate
iuramenti fuerit inter partes dubitatum,cõceptio
eius in arbitrio iudicantis est.ff.de iureiur.& ista
opi.est p iudices seruanda.Vnde Pet.de Anch.vbi
s.& in c.cupientes.quem ibi sequunt Imol.& Do-
minic.dat alia remedia & consilia.s.q̃ reus non te-
neatur respõdere positioni aut iurare præcisè,an
actor mutuauerit vel receperit pecuniã,sed sufficit
iurare se nõ teneri nec obligatũ esse,,put dictũ est.
vel secundũ Imol.sufficit iurare,quòd debet vel q̃
nihil debet.& in hoc ęquitas iudicis statuere debet
ac suadere,vt calũnijs & malitijs obuietur hominũ
l.in fundo.ff.de rei ven.Et idẽ Bal.in d.l.j.in princ.
de edil.acti.per tex.in d.l.iusiurandũ.& istud fuerat
prius dictũ Spec.in d.ti. deposit.§.decimò.ver.qd
si debes mihi. volens sufficere simpliciter cõfiteri,
debeo,vel non debeo.Aut aliter vt inquit Imol.iu
rare sub cõditione,q̃ si fortè mutuasti mihi,tibi re
stitui:quia sic iurando purè nõ fatetur intẽtionem
actoris,vt posit ex illa se fundare sicut de opponẽ
te exceptionẽ,vt d.regula exceptionẽ.de re.iur.lib.
vj.Quinimo si iudex secundũ eum vellet artare reũ
ad purè sup mutuo respondendũ,posset responde-
re, iuro q̃ nõ mutuasti mihi aliquid,per quod sim
tibi obligatus:& tunc verũ dicit ad cauillationem
aduersarij euitandã.Et sic post in curia iudicatũ in
fauorẽ domini Isarny ✱ rei contra magistrũ Mar
tialem Belcier actorẽ:& latum arrestũ die xiij.Fe-
14 bruarij,Anno domini 1531. Sed † quid si credi-
tor probat mutuum frumenti,sed non quantitatẽ,
an sit ei deferendum iuramentũ:Et Cepol.tenet q̃
sic,in cautel.cclxxiij.inchoañ.aliqs mutuauit vni
frumentũ. allegans Ray.de Forli.in l.j.ff.de in litẽ
iuran.ita tenere,quẽ etiã refert Phil.Decius consi.
clj.col.vij.volẽtes ambo,& etiã Bar.in l.admonen
di.col.xij.requirere alias coniecturas & indicia ad
hoc vt posit deferri iuramentũ.Et idẽ Hippol.de
Marsil.sing.cccccclxxxix.nuper interrogatus fui.

Summæ.

1 Pactum de dote aut eius parte lucranda valet.
2 Mulier constante matrimonio licet donare nõ pos
sit viro,potest tamen ei remittere partem conquę-
stuum ei debitam.
3 Maritus qui promisit exequi testamentum vxo-
ris non tenet in eo quod vltra debitũ ipsa relinqt.
4 Testandi licentia vxori data an præiudicet viro.
& nu.6.7.& 10.
5 Testandi licentiam vxori datam non potest mari-
tus reuocare.
8 Dotem integram si promisit maritus restituere an
partem ex statuto sibi delatam retinere posit.
9 Dotẽ lucrans maritus an pro rata teneat ad funus.
11 Maritus lucrans partem dotis an teneatur ad lega
ta vxoris soluenda.
12 Maritus malè tractans vxorẽ,an pdat lucra dotis.

Quæstio CCXLIIII.

Conuentum & accorda-

tum fuit in contractu matrimonij,q̃ maritus in ca
sum soluti matrimonij morte vxoris tenetur resti-
tuere hæredibus suæ vxoris ex dote recepta ducen-
tàrum librarũ,summã xxv.librarum tantùm exe-
quendo tamen & adimplendo testamentũ vxoris,
quod ita post pluries de consensu fratrũ & sororũ
mulieris,ac aliorum proximorũ hęredum ab inte-
stato venientiũ,accordatũ & ratificatũ fuit:modò
testata fuit vxor vsq; ad dictã summã ducentarum
librarum Quæritur primò,an potuerit nõ obstan
te tali pacto,vel an pactũ valeat,ita q̃ nihil aliud
de dote ac acquisitis & conquæstibus teneatur re-
stituere.Secundò,an teneatur exequi testamentum
vxoris,attento,quòd ita conuentum fuit in ipso
contractu matrimonij,etiam si excedat prędictam
summam xxv.librarum.

Decisio.

CHRISTI Benedicti,ac inte
meratæ & gloriosæ virginis eius
genitricis Mariæ nominibus piè
1 inuocatis,Amen. † Quo ad pri-
mum dubium videtur dicendum
de iure & consuet.tale pactum de
non reddendo & restituendo aliud etiã ex dote esse
validũ:cùm etiã inter virũ & vxorẽ posit fieri pa
ctum in contractu matrimonij de tota dote lucran
da,si vxor præmoriat,nullis superstitibus liberis,
vt tenent doct.insuper Io.de Imo.& Alex.in l.si so
cer.§.Lucius.ff.solu.mat.& gl.& Bar.in l.j.in prin.
ff.de dote præleg.& plenè dixi in §.j.col.ix.cum ij.
seq.ver.sed quæro.de consuet.matri.lib.consue.Bi
turig.Idem etiã si ex statuto aut consue.maritus lu
cretur dotem aut partem dotis,vt dicã in ij.q.cùm
aper.procedant.l.nõ impossibile.ff.de pact.Et per
hanc conuentionẽ & pactũ fuerunt & sunt exclusi
non solùm mulier,sed etiã extranei hæredes mulie
ris ab omnibus conquæstibus & bonis durante &
constante matrimonio acquisitis ac dote data , &
ideo bene egit maritus qui talem fecit conuentio-
nem,quia nihil vltra summam reddi conuentam
tenetur restituere,vt tenet Ioan.Fab.in rubr.insti-
tut.de nuptijs.dicens maritum debere esse cautum
in contrahendo matrimonium,vt faciat quantum
habeat vxor per optimam rationem per eum ad-
ductam.& hæc opinio probatur per text.in l.fina.
§.fi.ff.de pact.dota.& dixi in d.§.ij.col.iij.ver.& in
tellige hanc consuet.de consuet.mat.eo.li.consuet.

2 vbi refero ita de facto fuisse iudicatum. † Et plus
ibi dixi in addi. ꝙ etiam si ratione consuetudinis
vel in cõtractu matrimonij fuisset expresse dictum
& conuentum, ꝙ vxor esset communis in bonis, si
tamē constante matrimonio fuerit contrariū post-
ea conuentum, ꝙ vxor nihil haberet de conquęsti-
bus, vel remiserit & quittauerit ac donauerit ipsi
marito omne ius quod prætendit in ipsis acquisi-
tis & conquęstibus, hæredes nihil poterunt petere,
& illa donatio seu quittatio & remissio dictorum
conquęstuum censetur & reputatur bona & vali-
da, non obstante consuet. Franciæ generali dona-
tionē durante matrimonio fieri inter virū & vxo-
rem prohibente, vt tenēt domini de Rota in decis.
Dcccxlij. incip. consuetudo in antiquis, & in anti-
quioribus. decis. ij. ti. de pact. in recollectis per Ber-
nar. de Bisgneto. & tenet Nicola. de Vbal. in tract.
suo de succes. ab intest. in iiij. parte q. vlt. & Pau. de
Castr. in consil. clxxij. incip. in casu præsenti volu.
nouo. & in consil. lxxxij. incip. in hoc negotio tria
videntur. vol. antiq. & Albert. Brunus in tract. suo
de statut. fœminas à succe. exclud. in x. artic. prin-
cip. in ij. q. post prin. & glo. in c. significauit. in ver
bo, non est aliud. de dona. inter vir. & vxo. & ibi te
net Ant. de But. & idem doctor Palatios Ruuios
in repe. rub. eo. ti. chart. xxvij. col. j. ver. & ex his in-
fero. & idem col. iij. ver. imò fortius. licet enim do-
natio sit prohibita inter virum & vxo. quãdo do-
nans fit pauperior, non autē si lucrum remittitur.
l. sed & si vir. §. quod legaturus. & l. cùm hic status.
§. si maritus. in ij. ver. si miles. ff. de dona. inter vir. &
& vxo. tamen tale lucrum remitti potest per vxo-
rem marito, aut per maritum vxori, quæ causam
habet lucratiuã, vt concludit And. consicu. consil.
lix. col. ix. vol. ij. & Alex. in l. si socer. §. Lucius. s̃. so-
lut. mat. & Sozin. consi. cxiiij. viso testamento. col.
ij. ver. ad secundam rationē. & sequitur Decius in l.
in eo quod. nu. vij. ff. de reg. iur. & consi. cclx. Quæ-
ritur breuiter an lucrum dotis. tamē si talis mulier
transeat ad secũda vota, illa bona acquisita sibi do
nata reseruaret filijs primi matrimonij, vt latius di
xi in pluribus q. & pro hac decis. facit tex. in l. etiã
constante matrimonio. iuncta gl. vlt. & ibi doct. C.
ad Velleya. Tum quia maritus potest de consue. de
illis in vita ob necessitatē disponere inuita vxore,
vt voluit Pet. de Anch. in consi. cij. & plenè dixi in
d. §. ij. in glo. vlt. de consue. matrimo. non tamen in
morte, vt aliâs dixi s̃. in q. clvj. quæritur an mari-
tus possit. ergo illis bonis acqsitis potest vxor aut
vir renunciare. tum quia hîc de cõsensu fratrum &
aliorũ parentũ proximorum ita factũ fuit & con
uentum extitit, quare nõ possunt reprobare. l. quo-
tiens. & ibi Bal. Sali. Alex. Ang. & Ias. C. de fideic.
cum similibus &c. & pro hac parte faciunt quæ di
3 cam in seq. q. & hæc de primo sufficiant. † Quo ve-
rò ad secũdum dubium, videtur primò, ꝙ licet per
conuentionem & pactum prædictum videlicet ꝙ
maritus teneretur exequi testamentum eius vxoris
in contractu matrimonij initũ & factum, & etiam
ipso constante corroboratum videatur ex eo tem-
pore liberã vxori testandi facultatem & licentiam
dedisse: non tamen in plus ꝙ̃ illud quod ipse mari-
tus ex dicta conuentione reddere & restituere hæ-
redibus vxoris tenebatur, per ea quę notabiliter di
cit Bal. in l. si quando. in prin. C. de inof. testa. & in
l. fi. col. j. C. de fideic. dicens, ꝙ si vir ex statuto vel
consuet. debeat habere dimidiam partem in bonis
vxoris, vel econtra vxor in bonis viri, & impera-
tor concesserit viro vel vxori, vt possit liberè te-
stari &c. ꝙ vir vel vxor debet testari secundum ius
municipale seu consuetud. per id quod legitur in l.
Gallus. §. quidam rectè. ff. de lib. & post. videlicet vt
dimidiã teneatur relinquere viro vel vxori, & non
vltra testari in præiudiciũ partis & portionis vi-
ri: aliâs esset donare vxori contra consue. & ius cõ-
mune, secundum quod debet regulari priuilegium
aut licentia data: vt dixi in d. §. ij. col. v. de consuet.
mat. & pro hac decis. facit quod dicit Alberi. de Ro
sa. in Auth. licētiam. col. ij. in fi. vers. secunda q. C.
de epis. & cler. ꝙ si in ecclesia cathedrali est statutũ,
ꝙ episcopus possit testari vsqꝫ ad certam summã,
& papa ei concessit liberam facultatem testãdi ex
priuilegio in quo nulla est facta mentio de statuto,
ꝙ possit testari vsqꝫ summam statuto contentam,
sequendo, quia quatenus concurrit priuilegiũ cum
statuto nõ impediunt se ad inuicem, sed quatenus
vltra statutum impeditur testari, vt ibi. & idem in
ij. parte statu. q. clxxxix. incip. in ecclesia cathedra-
li. & idē dicitur in d. l. si quando. in prin. ibi in fi. se
remittit ad eum dicta in d. Auth. licentiã. ver. ij. q.
cũ alijs per And. Barb. in c. j. nu. xj. col. iij. ver. not.
ibi liberam potestatem. de offic. ordi. cum iiij. col.
seq. Et hanc opi. Bal. sequutus est And. Barb. in re-
pet. c. Rainaldus. charta. ij. col. ij. ver. ego autē cùm
repetissem. de testa. & Frã. de Cre. in suo sing. cliiij.
4 Tamen † contrariũ tenet in terminis nostris Bar-
tho. Sozi. in consil. cxxxix. vol. ij. ꝙ per hanc licen
tiam testandi vxori datam maritus sibi præiudica
uit in lucro dotis, ita ꝙ potuit vxor testari de tota
dote & parte quã maritus ex forma statuti vel con
5 suet. lucrari debebat: † volens plus, ꝙ maritus nõ
poterit reuocare illam licētiã semel vxori datam,
quod est sing. & idem Alex. in consil. ccxlvj. placet
ad modum conclusio domini. vol. vj. Et respondet
Sozi. ad donationem præsumptam, ꝙ non videa-
tur donatio, & ratio est secundum eum, quia mari
tus retinet eam tanꝙ̃ suam, ex quo dos iã viri erat,
& pro illa parte segregata à substãtia mulieris, vt
ibi, & idem videtur tenere Albe. de Rosa. in ij. par-
te statu. q. lvij. allegãdo Dy. dixisse ita determinatũ
fuisse per dictam l. fi. §. fi. de pact. dota. licet Io. Cam
pezij in tract. suo de dote. in iiij. parte quæst. xij. al-
leget Alberi tenere ibi oppositum, ꝙ per pactũ &
6 licentiam non videtur renuntiasse lucro suo. † Sed
superiorem opi. Bal. tenet Ang. in consil. ccclx. in-
cip. dubium huius quęst. dicens ꝙ stante statuto, ꝙ
vir lucretur mortua vxore sine prole tertiam par-
tem: & vxor instituat pro media parte omniũ bo-
norum virum suum, & aliũ pro alia media, quòd
non videtur animo compensandi instituisse mari-
tum: sed debet habere partem tertiam ante diuisio-
nem inter eum & cohæredē faciendã. Et hoc quan-
do dos iam erat soluta: secus si erat solùm promis-
sa, per ea quæ not. Iaco. de Are. & Bart. in l. si cùm
dot

dotem. §. si pater. ff. solut. matri. Sed in hoc vltimo
quando maritus ex pacto vel ex forma statuti de-
beat dotem vel partē dotis lucrari, & dos ipsa non
fuit soluta, tenet Bart. ꝙ nõ lucratur. in l. iubemus.
§. sanè. C. de sacro sanct. eccle. & Cy. Bar. & omnes
in l. quod in vxorem. C. de nego. gest. sed Sali. in l.
si constante. ver. * C. de dona. ante nupt. tenet con
trarium quod est verum, ꝙ maritus lucretur partē
dotis etiam non solutæ iuxta formam statuti vel
pacti. vt per omnes moder. in l. de diuisione. & in l.
si maritus. ff. solu. mat. Et secundum istam opi. Bal.
vidi iudicatum fuisse, & idem tenet Phil. Decius
7 in consil. cxcv. in prin. † Et mirum ꝙ Sozi. non vi
derit Bal. & Ang. in dictis locis: tum quia in casu
in quo cõsuluit ipse Sozi. maritus expressè renun-
tiauerat iuri & lucro, quod sperabatur habere ex
dote, & sic obstare non videtur, quia potuit renun
tiare iuri futuro secũdum eum: ideo præiudicat &
idem Iason consil. xc. dubitatur an spectabilis do-
minus Godofredus volu. iij. & hoc quando renun-
tiauit omnibus iuris canonici ciuilis & municipa
lis &c. vt ibi vide. Et inde est ꝙ si vir, & vxor au-
torizata ab eo, rem dotalem quam ipse maritus de
consue. vel ex pacto in totum vel in parte debebat
lucrari, alienauerint, vel si ipsam dotē loco pio &
religioso obtulerint, ꝙ tunc teneat alienatio, vel
donatio etiam partis & iuris quod maritus spe ha
bebat in re dotali, vt ipsemet Bartho. Sozin. tenet
in consil. lxj. col. v. ver. circa vj. q. vol. j. pro quo vi
detur tex. in l. Lucius Titius. ff. quibus mo. ius hy-
po. soluitur, cum alijs per nos allega. in §. j. col. pe.
ante vlti. q. de consue. matri. lib. consuet. si vxor de
viri licētia & consensu ingressa fuerit religionem,
ꝙ per talem licentiam in monasterium non fuit
translata pars dotis quam maritus lucratur, vt te-
net Lapus allega. ciij. col. vij. ver. ad secundã quæst.
arguo. Et idem quando per solam licentiam testan
di vxori datam non videtur renuntiari iuri suo. &
prædicta Bal. opi. corroboratur per ea, quæ addu-
8 cit Fran. de Cre. in sing. xxiiij. vbi dicit, † ꝙ si ma-
ritus stante statuto debeat mortua vxore lucrari
tertiam partē dotis, & ipse in contractu matrimo-
nij promiserit restituere integrã dotem, ꝙ nihilo-
minus poterit retinere portionem statutariam: al-
legat Bal. in l. Neratius. ver. quid tamen. cum glos.
in verb. cõferre. ff. de relig. & sumpti. fune. vbi Bal.
mens nihil ibi scripsit, sed tex. dicit, ꝙ maritus qui
debet restituere dotem integram, potest deducere
iustam retentionem, puta expensas funeris: sed por
tio statuti est iusta retentio: ergo. sed bene dixerat
Bal. in l. quod nomine. col. vl. ver. sed quid si ex cõ-
suetudine. ff. de cõdi. indebi. & in l. fi. ver. & est arg.
C. ad l. Falc. cum alijs per Alex. in ij. addi. alleg. &
idem Alex. in l. post dotem. in fi. solut. mat. Decius
consil. ccccij. nu. iiij. ij. vol. Ang. in l. damni. §. cùm
parietem. quem ibi Io. de Imol. & Ludo. de Ro. se-
quuntur. ff. de dam. infect. nisi secundũ Ang. mari-
tus promisisset scienter & expressè, & non per erro
rem dotē restituere &c. quod sequitur Pau. de Cast.
in consi. ccxxxiij. incipi. pro pleniori responsione.
ver. secundò videndum est. volu. nouo. & Barba. in
consi. xxiiij. col. iij. in prin. li. j. & Phil. Decius in di
cto consi. cxcv. col. ij. ver. sed tamen prædictis. cum
alijs per eum alleg. & Barba. in consi. lxviij. nu. vj.
vol. ij. & Alex. in cõsi. ccj, perspectis verbis. nu. viij.
lib. vj. & Bal. in dicta l. quod nomine. ver. sed quid
si ex consuet. de condi. indebit. & Alexan. consil. v.
circa primum. in vlt. dubio. libro iij. & Iason post
Bal. & in l. centurio. col. xxij. ff. de vulg. & pupil. &
Fran. Purpura in l. cunctos populos. nu. cxxix. cum
seq. C. de summa Trinit. Et hoc procedit secũdum
eos quando simpliciter tempore renuntiationis &
promissionis de restituendo dotem totam iam eue
nerat casus lucrandę dotis, sed communiter ista pa
cta & promissiones de tota dote restituenda fiunt
in contract. mat. ante solutionem dotis promissæ.
Et idem videtur vbi esset statutum, ꝙ instrumenta
mandentur executioni, si filius dat dotem sorori si-
bi relictam in testamēto communis patris, cũ hac
conditione, ꝙ eam dicto suo fratri restitueret in ca
su restitutionis si postea aduenięte restitutionis ca
su ꝙ filius prædictus poterit agere cõtra maritum
vigore dicti instrumenti non obstante statuto vo-
lente mulierem præmorientem virum lucrari ter-
tiam partem dotis, vt voluit sing. Phil. Cor. in con
sil. cccxx. videtur respondendũ. vol. j. Sed ego mul-
tum dubito quando promisit integram dotem, ꝙ
maritus non possit retinere partem & portionem
statutariam, per tex. in dicta l. fi. ad l. Falc. quæ non
facit differentiam inter promissionem de tota &
insolidum, vel de dote integra soluenda, imò sunt
paria, vt ibi cum alijs per gl. alleg. cùm dictio, in-
tegraliter siue integrè, importet sine aliqua diminu
tione, prout latius dixi s̃. q. xlj. incip. quo ad secun
dam quæst. an summę pecuniarum. col. ix. ver. tum
quia quando in dispositione hominis. secus si sim-
pliciter promiserit restituere dotem, secundũ Cy.
& Alber. & doct. in dicta l. fi. ad l. Fal. in j. q. & idem
Hippol. de Marsil. in suo sing. ccccclxxxvij. verb.
integrè. & istud in iudicando sequerer, nisi allega-
retur error. ad idem tex. in l. carbonum. in fi. ibi in-
9 tegri strobyli. ff. de ver. sig. † Et aduerte, ꝙ licet
Bal. & sequ. velint, ꝙ maritus ex pacto vel cõsuet.
lucrans dotem vel partē dotis, non teneatur ad im
pensam funebrem vxoris postꝙ̃ vxor tenetur ipsi
viro relinquere partem suam saluã, de qua ipsa nõ
potest disponere: tamen tex. l. in eum ad quē. & ibi
glo. & Alb. in dicta l. Neratius. §. si imperitus. cum
ll. seq. de relig. & sumpti. funer. vult, ꝙ secundũ par
tem, quam maritus ex pacto vel statuto lucrať, ipse
teneatur ad impēsam funeris, etiam si ex pacto ex-
presso non teneretur, si alius ꝙ̃ paciscens impen-
sam fecisset, vt dicit tex. in d. l. Neratius. in princi.
quia si tertiam pro tertia, si mediam pro media: si
verò totam, ꝙ in totum teneatur, vt ibi. & bo. tex.
in l. sic pro rata & maritum & hæredem conferre
in funus oportet. eo. ti. Si verò ad testamentũ vxo-
ris exequendum seu ad impensam funeris soluen-
dam dos vel pars, quam ipse maritus lucratur, non
sufficiat, maritus non tenetur vltra: sed pater aut
vxoris hæredes. textus est clarus in dicta l. Nera-
tius. §. si maritus lucratur dotē. & d. l. sic pro rata.

in fi.& ibi glos.fi.dicit maritum funeraria conue-
niri & non vltrà.Sin autē nulla dos esset,tunc ma-
ritus tenetur in subsidium (patre vel mulieris hæ-
redibus soluendo non existentibus) inquantum ta
men facere potest:ne iniuria eius videatur quon-
dam vxorem eius insepultā relinqui.l.quod si nul-
10 la dos.eo.ti.† quid dicendum.Videtur mihi opin.
Bal.& sequacium esse de iure veriorem & quam se-
quutus sum,ꝙ per hanc simplicem licentiam vxo-
ri datam,maritus iuri & lucro quod ex pacto vel
consuet.habere debet,renuntiasse non videatur,ita
quòd vxor testando non potuit ei in ipso præiudi
care,vt dixi in dicto §.ij.de consuet.mat.Nisi ma-
ritus consensisset expresè ꝙ etiam de omni dote
vel portione quam ex pacto,consuet.aut statuto,
lucrari debebat,vxor posset testari.vel si tale lu-
crum expresè donasset,vt in prima q.dictum est.
vel nisi in impensa funeris , ad quam ipse maritus
pro rata lucri solùm tenetur,& hæredes vxoris ꝓ
alia portione & rata,vt dicta l.Neratius.§.si ma-
ritus.& tenet glos.sing.in l.ij.C.de hæredi.acti.ver.
sextus in funeraria.& tenet Alex.in dicto consilio
11 ccj.nume.xiiij. † Sed ad alia relicta,vel legata,vel
donationes per vxorem factas in testamento , vel
codicillis,non tenetur maritus,licet lucri dotem fa
ciat,sed hæredes vxoris tenentur,vt tenet glo.sin-
gul.in dicta l.sic pro rata.in fin.quę allegat bo.tex.
in l.licet.C.de iure dotium.& ibi tenent Bal.& Sa-
li.& in casu præsenti:licet maritus promiserit exe-
qui testamentum,debet intelligi quo ad funeris im
pensam solùm,& vsque ad summam ascendentem
partem dotis,quam lucratus fuit,& non vltra,vt
dictum est per dictum §.si maritus.Et pro hac de-
cis.facit tex.cum sua glo.& quæ ibi not.Bar.Bald.
Paul.de Castr.Alex.& omnes moder.in l.ab hosti
bus.§.si vir.ff.solut.mat.ꝙ vir qui debet lucrari ex
pacto aut statuto vel consuetud.dotem,debet adhi
bere bonum medicum vxori infirmæ,aliâs si ma-
lum aut nullum ob negligentiam adhibeat,quòd
non debet lucrari dotem,vt ibi.& per Bald.in l.
quod in vxorem.C.de nego.gest.& sic ad illam ex
pensam tenetur.Sed qui sint funeris sumptus,text.
est in l.funeris sumptus.& in l.at si quis.§.funeris.
12 de relig.& sumpt.funer.† Sed quid stante prędicto
pacto vel consuetu.aut statuto,ꝙ maritus lucretur
dotem aut partem illius an si fuerit ingratus , vt
plures sunt,quorū numerus est infinitus,erga vxo
rem,illam verberando , & malè tractando, & ali-
quando occidendo,vel alimenta & alia necessaria
denegando,ob quorum defectum moriatur.& pau
ci periti aduertunt.Et dic ꝙ non debet lucrari sed
perdere,vt tenet Bar.quem sequuntur Bald.Paul.
Alex.& Iason ibi in l.ab hostibus.ff.solut.mat.&
de Ripa in sua interpreta.l.fin.col.ij.nume.xiiij.C.
de reuocan.dona.Et idem videtur si expellat eam
de domo sua sine causa,non prouidendo sibi de ali
mentis,ex quo mulier decesit : ꝙ priuetur lucro
dotis sicut si eam occidisset.vt voluit Bal.in Auth.
dos data.C.de donat.ante nupt.& in l.vnica.§.sed
scimus.C.de lati.libert.tollen.& idem Paul.de Ca
stro in dicta l.si ab hostibus.colum.j.in prin.ver.&
no.ex ista glo.dicens hunc habuisse casum Floren-
tiæ,& ita consuluisse per text.ibi cum glos.& in l.
necare.de liber.agno.quod non inueni,licet aliqui
eū allegent in consil.ccclxxxv.Tamen in hoc con-
trarium tenet Alex.quem sequitur Iason in dicta l.
si ab hostibus.§.j.sed ipsi non dicunt si post expul-
sionem,fame mortua fuerit,prout intelligit Bart.
Paul.& alij:quod est notandum contra nonnullos
filios nobiles succedere parentibus ex pacto ma-
trimonij debentes,patres eorum malè tractantes,
ꝙ priuari debeāt.Cogita tu,quia ego eos priuarē.

Summæ.

1 Teste ab vna parte producto potest alia vti.
2 Testem quem produxi an reprobare postea pos-
sum.& nu.3.& 4.
5 Teste quem reprobaui an postea vti posim.& nu
mero 6.
7 Minor an restituatur ob testium obiectiones o-
missas.
8 Testem improbans protestari debet quòd non ani
mo iniuriandi id faciat.

Quæstio CCXLV.

Sed quid si quis in iudi-

cio ad suam fundandam intentionem plures pro-
duxerit testes,quos per iudicem aut cōmissarium
recipi & iurare fecit,tamen omnes examinari non
fecit,vel examinari sed illis vti noluit,quibus pars
aduersa eos producendo vsa fuit,nunc is qui illos
prius produxerat & iurare deponere veritatem in
causa fecerat,vult eos obiectare & obijcere & obie
ctus contra personas dare an posit,etiam si sit mi
nor,& per principem ab illa productione dunta-
xat facta releuatus:& an talis minor posit pe-
tere in integrum restitutionem aduersus obiectus
contra testes obmissos.

Decisio.

ET Christi benedicti, &
eius beatæ & intemeratæ
Mariæ virginis genitri-
cis nominibus piè inuo-
1 catis,Amen.†Et præsup
pono quòd testes quos
vna pars produxit, & iu
rare ac examinari fecit,
illos altera pars aduersa
poterit producere & exa
minari facere:quando pars iurauerit simpliciter,
licet non expresè super tota causa,vel iurauerint
dicere veritatem in præsenti causa:quia testis iu-
rare debet veritatem dicere super tota causa pro
vtraqꝫ parte,secundum glo.in cap.fraternitatis.in
fi.de testib.& est casus in cap.per tuas.eo.titu.& in
Authent.sed iudex.cum l.seq.presbyteri.C.de sa-
cro sanct.eccles.& ibi per doct.vt voluit Franc. de
Are.consi.cxl.inchoan.factum ita proponitur.mo
uit litem do.Io.de Valentia,per ea quæ notat In-
no.quem ibi sequitur Anto.de But.& omnes mo-
der.in cap.præsentiū.de testib.in antiq.vbi dicunt
ꝙ si ad reprobandos testes partis aduersæ sunt pro
ducti & iurati testes in iudicio,& postea pars pro-
ducens velit renuntiare illis testibus & eorum pro-
ductioni,vt non examinentur,non potest facere al
tera parte inuita,quia per productionem illi testes
sunt effecti cōmunes,ex quo patet quòd licet pars
quæ tales producit testes,nullo modo velit eos exa
minari facere,tamen altera pars poterit facere eos
examinari:si ergo testes producti sunt adeò com-
munes,vt quando producens nullo modo eis vti-
tur,altera pars posit eis vti:fortius & multo ma-
gis idem erit,si altera pars ad sui commodum est
ipsis vsa:quoniam per vsum sunt adhuc facti com
muniores quàm essent ante vsum personarū sola pro-
ductione,vt ibi per eum.vbi dicit de stylo curia-
rum ita obseruare,& verum dicit.& idē tenet Ale
xand.consil.cxcj.lib.vij.Secus videretur si eadem
pars quæ produxit & iurare fecit testes dicere veri
tatem,non poterit in causa appellationis eosdem
testes examinari facere super eodem facto,vt vo-
2 luit Ang.consil.clv.incip.in hac quæst.col.j.†Hoc
habito videtur quòd sic posit obijcere,per tex.in
l.si quis testibus vsus fuerit.C.de testi.qui requirit
partē q: vsus fuisset depositionibus illorū,sed hic
vsus non fuit illis,& examinari facere noluit.& fa
cit in arg.l.qui falsam.ff.ad l.Cor.de fals.l.si falsos.
C.eo.tit.& istud tenuit Guido de Suza.in dicta l.si
quis testibus.& Spec.in titu.de teste.§.sæpe.col.pe.
ver.Sed quid si eum produxi.dicens,quòd quando
non fuit vsus,quia noluit facere examinari,& tūc
poterit si ex aduerso producantur,dare obiectus
contra eos.Si verò visis eorum depositionibus ni-
hil pro eo facientibus declarauerit illis nolle vti,
tunc non poterit reprobare.& ista distinctio fuit
la.Balduini prout refert Ioan.Andr.ibi,in addi.&
ipsum sequitur Io.Fab.in dicta l.si quis testibus.&
Henri.Bohic.in dicto cap.præsentium. col. j. cum
3 seq.de testi. † Sed contrarium tenuit Iaco.de Raue.
quem ibi sequuntur Pet.de bella Pertica.Cy.Bal.
Angel.Paul.de Cast.& Sali.in ij.quæst.in dicta l.si
quis testibus.& ibi Alex.in addi.siue in eadem cau
sa,siue in alia re producatur per partem aduersam.
quòd videtur fortius secundum glos.quam ibi se-
quuntur communiter docto.& etiam Alberi.licet
Odofre.contra in alia instantia,quia est contra il-
lum text.vbi hanc quæst.multum amplè disputat:
& ita tenet quem ibi sequitur Alberi.dicens opin.
Odofre.in iudicio communiter obseruari.& illa l.
est canonizata iiij.quæst.iij.cap.iij.§.vlt.si quis te-
stibus.vbi glos.in verbo producantur.idem tenet.
& Archid.Dominic.& Card.Alex.ibi.& Hippol.
in repeti.rub.ff.de fideius.nume.lxix.& in l.si quis
percussorem.nume.vj.C.ad l.Corn.de sica.& idem
Iaco.de Bello visu in suo tracta.cri.ti.de testib.fol.
xlj.col.iij.ver.sed nunquid si testis fuerit per vnam
partem productus &c.& colum.seq.versi.sed nun-
quid idem erit si producit & non fuit vsus.& Ma-
suerius in sua Praxi,ti.de testib.fol.xlv.col.iij.ver.
item cōtra testem quem produxi,non possum ob-
ijcere.& Lanfran.de Oriano,in repeti.cap.quoniā
contra falsam.fol.lix.nume.lvj.Ioan.An.Bal.Pet.
de Anch.Abb.Sicul.& Fran.de Are.col.iij.in cap.
præsentium.& ibi Felyn.colum.iij.versic.& habet
locum ista conclusio.de testi.& Ioan.And.in addi.
Specul.in dicto §.sæpe.& Pet.de Ferra.in sua pra-
ctica,titu.de for.iurament.testium.in verb.prote-
stante.in prin.cum q.seq.fol.lxj.col.iiij.vbi volunt
istud habere locum nedum quando quis vsus est te
stibus iam productis & receptis & examinatis,ve
rum etiam si post productionem eis non vtatur,
quia satis est quòd vti potuerit.l.iij.in prin.ff.quod
quisqꝫ iuris.& l.si post mortem.§.fina.ff.de bono.
pos.contra tab.& l.j.§.bestias.ff.de postul.quia est
eadē ratio quo ad hoc vt videatur approbata per-
sona.& Fely.in cap.nulli.col.j.post medium.versi.
vnde dicit alibi Bart.de accus.vbi allegat & Bart.
in l.iij.col.vij.C.de edict.diui Adri.tollen.& idem
Alex.consi.cxcj.nume.iij.lib.vij.& Aufrerij in suo
tractat.reprobatio.testium.in verb.productus per
me.& Flo.de sanct.Pet.in l.produci.in princi.ff.de
proba.& Bart.in l.nihil.§.si cùm filius.ff.de inoffi.
testa.& Bald.consil.ccclj.inchoan.quidam Gaspa-
ronus.in fi.volu.j.& in l.data opera.col.xv.C.qui
accus.non po.& in l.ad testium.§.conditionē.ff.de
testa.& Bald.in l.data opera.col.xiij.ver .item qui
vocatur ad testimonium.C.qui accus.non possunt.
dicens,ꝙ ex quo quis vocatur ad testimonium eo
ipso videtur approbatus,per eum qui fecit ipsum
vocari,& examinari debet,vt not.xviij.q.ij.cap.in
decima actione.& Ant.Bauerius in §.pater.nume.
4 xxij.instit.de testa. † Et istud dicunt docto.esse ve-
rum,quòd producens non potest reprobare ex cau
sa quæ procedit ab ipso producente,secus si ex cau
sa quæ procedit ab alio,tunc bene potest,vt si pa-
trem tuum produxi in testem contra alium tertiū,
& tu in causa quam habeo cōtra te producis illum
contra me,ꝙ possum illum reprobare,scilicet quia
pater tuus est,vt tenent doct.in dicto cap.præsen-
tiū.& dicta l.si quis testibus.& Dominic.post Ar-
chid.in dicto cap.si quis testibus.iiij.quæsti.iij.vel
etiam ex causa superueniente,quia tunc poterit re
probare dictam l.si quis testibus.vel secundum do-
cto.ibi,& in dicto cap.præsentium ex causa anti-
qua,quam tempore productionis ignorabat.Et se-
cundum hanc partem conclusum fuit in curia vbi
eramus xiiij.in causa domini de Castro Bucheto ex
5 vna,& Ioā.de Bosco & de Montrochier.† Quid si
is contra quem producuntur non consentit produ
ctioni testium,sed protestatus fuit de obijciendo &
reprobando,quod (ne eos approbet) tenetur face-
re.dicto cap.præsentium.& Auth.si testis produ-
ctus dicatur.C.de testi.& in Auth.vnde sumitur,
an postea posit ab illa ꝓtestatione recedere,& illa
non obstante posit eosdē testes producere.Et vide
tur ꝙ nòn,per tex.in dicto cap.præsentium.in fin.
quem ad hoc no.Bal.in ij.no.ꝙ quis nō debet vti
teste,quem minus impugnare extitit.& ibi glos.in

verb.proteſtatus.dicens in prin.per hanc proteſtationem videri nolle fidem dictis illorum teſtiũ adhibere:ergo non debet habere pro ſe. xix.diſt.cap. ſi Romanorum.cum alijs ibi alleg.& Ludo.de Ro. ſingu.Dcxc.hinc eſt ſecundum Fran.de Are.in dicto cap.præſentium.in primo no.ꝙ hæc exceptio quæ opponitur cõtra perſonas teſtium, non eſt omnino declinatoria,neq; omnino peremptoria:dilatoria enim non eſt, quia nõ opponitur ante litis conteſta.nec retardat proceſſum ſicut exceptio declinatoria,vt patet ex no.in cap.ex parte Adæ.de teſti.Et pariter peremptoria nõ eſt,quia neq; perimit de directo negotium principale,vt patet in c. de teſtibus.eo.ti.tamen dicitur peremptoria indirectè inquantum perimit probationẽ,& per probationem perimitur negotium principale,ſecundum glo.in dicto cap.ex parte Adę.cum alijs per 6 eum alleg.† Sed contrarium tenet gl.in dicto cap. pręſentium.dicens ꝙ ſic poteſt ab ea recedere re integra.Et intelligitur recedere eoipſo ꝙ eos producit & petijt pro ſe examinari,vt dicunt ibi Innoc. Hoſtien.& Bal. & communiter Doct. & ita in curijs ſeruatur.& hoc intellige quando proteſtatus fuit in genere,ſecus ſi in ſpecie,ſecundum Io.Collecta.& doct.ibi.quoniam ſi diceret talem teſtẽ criminoſum:ideo caueant aduocati & procuratores coram præſide,conſiliario , aut alio commiſſario ad inquęſtas deputato,ne in ſpecie contra teſtes producendos aliquod obijciant crimen,ſed generaliter proteſtentur dare contra eos loco & tempore obiectus,vt dicit tex.in dicta Auth.ſi teſtis productus.in fi.Aduerte ad vnum tu iudex,quod prima fronte diceres contrarium ſeruari in Praxi,ꝙ licet pars contra quam teſtis fuit productus opponat aliquod crimen in affrotamento,quamuis crimen ſit notoriũ,tamen non tenetur teſtis de eo reſpondere,vt dicit Fely.in cap.cùm cauſam.col.x. verſi.in ea glo.ibi non tenetur reſpondere de teſti. etiam alij per eum allegati.& Io.de Cuzanis in ſua ſylua nup.fo.lx.col.ij.in princip.ver.hinc ſi teſtis. 7 Sed † quo ad ſecundam q.an minor poſſit in integrum reſtitui aduerſus obiectus teſtium obmiſſos, & videtur ꝙ non,vt voluit deciſ.capellæ Tholoſanæ.liij.tamen curia conſueuit recipere quando illis non receptis & probatis minor ſuam perderet cauſam,vt dictum fuit in cauſa de Beau poil contra de Grinault:ſed quando proceſſus poteſt ſine obiectibus decidi,à quocunque produci petantur, non recipiuntur.l.ad probationem dominij.C.de probat.cum ſimilibus.vt concluſum fuit in dicta cauſa de Caſtro boucheto cõtra de Montrochier: & pariter in proceſſu domini de la Rocque petẽtis reſtitui aduerſus ſolam productionẽ & obiectuum obmiſſionem,qui debebat obtinere in petia terrę & nemoris prope ſanctum Cyprianum exiſtente & contigua,vt dixi in q.xlvj.inchoan.ſed quid ſi per dominum.Sed dubiũ fuit,an obijciens per modũ obiectus aliquibus teſtibus crimen aliquod teneatur ſi teſtis reuocauerit ad animum.Et iſtam q. determinaui in conſil.noſtro in ordine iiij.inchoã. ſi quis animo iniuriandi.col.antepe.ver.ſi verò cõtra teſtes.quod quidem reperitur impreſſum in fi. conſuet.Biturig.vbi tenui proponentem & obijcientem teneri de iure,& vltra ibi allegata idem tenuit Maſuerius in ſua Praxi,titul.de iniurijs.fol. xxxix.col.iiij.verſi.itẽ ſi aliquis in ſuis obiectibus. & ſi hoc fuerit per iudicem ad probandum admiſſus & non probauit.& idem Iacob.de ſanct.Geor. in l.fi.in ij.lect.nume.ij.quod quiſq; iuri.Secus ſecundum Maſuer.ſi non fuerit admiſſus ad probandum,quod videtur cõtra tex.in arg.in l.ſi quidem auiam.C.de iniurijs.ſed ibi infamandi cauſa propoſuit,cuius finis eſt ſpectandi iudicij:hic verò ſed cauſa repellendi teſtem.Proteſtetur igitur ꝙ id nõ facit animo iniuriandi,ſed cauſa ſui iuris conſeruãdi.Sed iſtam proteſtationem nõ admittit Alex. 8 Iaſon nec de ſanct.Georg. † Tamen iſta oppoſitio criminis contra teſtem cum proteſtatione eſt multum vtilis,quæ excuſat proponentem ab actione & à calumnia iniuriarum,ſecundum Spec.ti.de accuſ.§.j.ver.quod & Bar.in l.eum.ff.de iniur.quem ſequitur Lud.de Ro.in dicta l.fi.quod quiſq; iuris. & Pet.de Anch.conſil. ✻ Vbert.de bona accurſio in ſua ſumma.quem refert Oldra.conſil.liij.col.vltima. & ſequitur Paris de Puteo in ſyndicat.in verb.iniuria officialis.capitul.an ſi contra officialem.poſt principium.

Summæ.

1 Vectigal pro vino quando cœpit Pariſijs ſolui.
2 Tallias an ſoluant officiarij regij , conſules, ſecretarij,&c.& nu.3.
4 Eccleſiæ an etiam ſoluant quid pro vino quod vendunt.
5 Feudum nobile tenens quando non ſoluat tallias.

Quæſtio CCXLVI.

Iudices regii ac locumtenentes tam generales quàm particulares & eorum conſiliarij nouiter creati,at cõſules ſeu iurati,necnon gubernatores ciuitatum,ac alij huiuſmodi teneantur ſoluere tallias,cartonagium vini,ſeu ius ſocheti ſiue reuæ,quod vectigal appellatur,quod quidem per alios etiam eccleſiaſticos pro vino minutatim & ad menſuram paruam vendito ſolui conſueuit,ſi in poſſeſſione & libertate non ſoluendi à contradictionis tempore ſe eſſe dicant.Secundò,an priuilegium faciens mentionẽ de alio prius conceſſo faciat fidem,ſi de illo primo non conſtet: & princeps poſſit ab onere probandi & producendi illud releuare partem . Tertiò an tempora tam primæ quàm ſecundæ inſtantiarum tam ex parte ſeu negligentia iudicum quàm ambarũ partium vel aliquo caſu fortuito prolongata & defluxa,reparentur ipſo iure,vel per reſtitutionem in integrum per principẽ ex clauſula generali, ſi qua iuſta cauſa mihi ſſe videbatur,fiendam.

Deciſio.

1 CHRISTI Benedicti,ac intemeratæ & glorioſæ virginis Mariæ eius genitricis nominibus piè inuocatis,Amẽ.† Et primò præſuppono quando primò in Francia vectigal venali vino fuit impoſitum.Et Gaguynus in diui Caroli quinti chronica,fol.lxxxix.pagina j.refert,ꝙ Pariſijs tempore eiuſdẽ Caroli,vt de integro vini dolio(quod Frãci caudam & Aquitani Barricam,vt alibi dixi vocant) dum veniret ſolidos Turoneñ.tredecim emptor:de eo verò quod menſuratim ſeu minutatim quiſq; venale promeret,quartum regi denariũ venditor pendere cogeretur:& ſi ad Pariſios vinũ importaretur,ſi francũ eſſet,ſolidos duodecim:ſi Belnenſe duplicatũ ex ſingulis cadis id eſt caudis portitores penſum exigerent:& id vectigalis genus apud Aquitanos & Prouinciales ius ſocheti ſiue reuæ nuncupatur,vt dixi in tracta.de ſediti.& alibi. 2 Hoc † habito videtur officiarios regios & cęteros ſ.nominatos non teneri,vt dicit Maſuerius in ſua Praxi,ti.de tallijs ſeu collect.fol.c.col.iiij.ver.item conſules.vbi primò ponit de conſulibus,ꝙ ad collectas ſiue tallias non teneantur,quia eodem tempore non debent duplici affligi onere,per glo.quæ ita tenet in l.honorem.ff.de munerib.& hono.pro hoc tex.in l.Titia.§.qui inuita filia.ff.de leg.ij.Oldra.in conſil.cclxxxiiij.factum eſt quidam miles. ante fi.ibi,ne vno & eodem tempore.cum alijs per eum alleg.Secundò ponit ꝙ nec etiam officiarij regij teneantur de conſuet.plurium locorum,quãuis de iure teneantur.l.actores.C.de exacto.tribu.li.x. Contrarium verò in omnibus tenet Guido Papæ primò quo ad conſules,vt in q.cccxcviij.incip.an autem conſules.ſed ibi malè refert glo.in d.l.honorem.vt ĵ.dicam.Secundò quo ad iudices,vt in q. ccclxxviij.incip.Sed quid de iudicibus.ꝙ ipſi de iure non teneãtur:quia eo ipſo,ꝙ talia officia eis cõferuntur plebei eſſe deſinunt.l.iudices.C.de dignit. lib.xij.Sed in fi.contrarium dicit ſeruari in ſubſidijs Dalphinalibus,in quibus tenentur contribuere:& nihil aliud dicit:ac pariter refert ſecretarios curiæ teneri,in q.cccxciij.inci.ſed quid dicemus de ſecretarijs.& eum ſequitur Benedicti quo ad conſules in ſua repet.c.Raynutius.fol.cxj.col.iiij. nume. cccccxciij.de teſta.& hoc verum,niſi tempore ſuæ adminiſtrationis quo durante non tenentur,ſecundum Guid.Papę in d.q.ccclxxviij.& idẽ Lucas de Penna in l.præcipit.col.j.poſt prin.C.de cano.largitio.titulo.li.x.& idem dicit Bened.ſeruari in dominis de capitulo Tholoſæ,qui ex conſulari dignitate cum ſua poſteritate fiunt nobiles(& iſtud eſt de iure communi,vt l.ſpurij.in prin.ff.de decurio. & ibi Bar.& in l.j.col.ix.poſt medium.verſi.nã de iure.C.de digni.li.xij.vt ſeruatur apud Venetos & non apud Peruſinos,ſecundum eum ibi,& alibi dixi) tamen anno ſui capitulatus elapſo contribuere tenentur,ſicut per antea tenebantur,licet anno capitulatus durante ſint exempti.allegat Bar.ita velle in dicta l.honorem.non obſtante glo.ibi contrarium tenẽte:ſed ſalua ſua pace cuius anima requieſcat in pace,Bar.in d.l.honorem.non dicit conſules à tallijs excuſari officio conſulatus durante:ſed glo.bene hoc dicit quæ poſſet ſecũdum Maſuer.in aliquibus ſeruari locis ob eius rationem ſ.adductam,& ſic quo ad conſules conueniunt cum gloſ. Maſuerus,Guido Papę & Benedi.& pro iſto artic. facit tex.in l.ſemper.§.negotiatores.ibi immunitatem à muneribus publicis conſequuntur,q̃diu in huiuſmodi actu ſunt.ff.de iure immunita.& ſic ſolũm durante officio,ſecundum glo.ibi,& Alber.de Roſa.vt ĵ.dicam.Fallit ſecundum aliquos niſi decuriones ſeu conſules ſcabini ſeu iurati haberent xij. liberos.quia tunc excuſarentur à muneribus patrimonialibus ſiue realibus.l.ſi quis decurio.in ij.ſecundum gl.C.de decurio.li.x.& ibi Bal.Io.de Pla. & Rebufi.& tenet Io.An.in regul.decet.de reg.iur. in Mercuria.& Alex.in conſi.cxxiij.col.ij.ver.circa ſecundũ dubiũ.lib.v.Sed in alio non conſule requiritur numerus ſexdecim liberorũ.d.l.ſemper.§. demonſtratur variè.ſed d.l.ſi quis decurio loqui videtur in decurionibus perpetuis,& nõ profectò in 3 annalibus.† Quo verò ad officiarios regios dominis de parlamẽto inferiores Guido Papę tenet,quẽ ſequit̃ Maſ.ꝙ de iure ſoluere teneãtur,allegat gl.& Ang.in d.l.actores.vbi eſt etiã tex.clarus.de exact. trib.quæ ſecundũ Benedict.vbi ſ.in aliquib⁹ locis nõ ſeruatur,vt Caturci,& ita vbiq; dicit ſeruari ſecundũ Maſu.ſed ipſe hoc nõ dicit:ſed ſolũm in pluribus ſeruari locis,vt ſ.dictũ eſt de cõſulib⁹.Quicquid ſit,verũ eſt,ꝙ ſoluunt.pro quo videtur tex.in l.vniuerſi.C.de legatio.li.x.& iſta eſt vera & cõmunis opi.ſecũdũ Rayneriũ de Forli.in d.l.honorem. Bart.& Alber.ibi,ꝙ teneantur cõſules & officiarij ad collectas & alia realia,ordinaria,ſeu patrimonialia,ac etiã mixta,quæ imponũtur perſonæ pro rebus perſoluenda,per tex.in l.fi.§.patrimoniorũ.& §.ſeq.ff.de muneri.& hono.quinimo pontifex,miles,veteranus,aut alius priuilegiatus vt eccleſia tenet̃ vt ibi,& l.ij.& l.fin.C.de mune.patri.& ibi gl. & doct.ſ.alleg.lib.x.& l.fi.C.de exacto.trib.Et etiã ad ſolutionem vectigalis vini quod eſt octaua pars pretij quod venditur,à quo nullus excuſatur.l.ex pręſtatione.& l.à legatis.C.de vectiga.& l.vniuerſi.& l.omniũ.eo.ti.quæ iura volũt oẽs etiã priuilegiatos tã à lege q̃ principe ad ſolutionẽ ei⁹ teneri, & d.l.actores.& ibi Bar.Bal.Ang.Io.de Plat.Iaco. Rebuff.& Lucas de Pẽna,& latius Bar.& Ang.in l. j.de immuni.nemini cõceden.vbi etiã tenẽt officiales & cõſiliarios pręter extraordinaria,& etiã perſonalia munera in quibus labor perſonæ conſiſtit, ſi per illa ab officio auocarẽtur,teneri.d.l.pręcipit. in prin.C.de canone largi.li.x.aliàs nõ excuſantur ſi per illud onus perſonale non amouentur ab officio.l.curiales.C.de decurio.li.x.& Bart.ſe remittit ad per eũ dicta in l.j.C.de mulier.& in quo loco.li. x.& ſequitur Per.de Vbal.in tracta.collectarũ.nu. xviij.quæ eſt xiiij.quæſt.& ibi in addi.Felicianus de Rubeis de Canino.Et idẽ Pet.Iaco.in ſua Praxi, ti.de conſuli.col.ij.ver.itẽ nõ debet.& Odofre.in l. j.C.de muneri.patri.& Alber.de Roſa.in rubr.col.

xxv.ff.de mune.& hono.verſi.item munus.in quibus locis doct.ponũt qui à muneribus excuſantur. & ibi ſentit Alber.ꝙ fortè officiales excuſantur:tamen in decurionibus tenet ibi,nu.xvj.ꝙ non excuſantur ab ordinarijs muneribus,per tex.in d.l.actores.ſed bene ab extraordinarijs.ne publica vacillet vtilitas.l.humilioribus.C.de ſuſcepto.& arca.lib.x.& l.ij.C.de ſilen.li.xij.Et cõmunẽ doct.ſentẽtiam ſequitur Mart.Landeñ.in tract.de offi.§.cv.incip.officiales tenẽtur.& Thomas Parpalia in l.placet.fol.v.col.j.in fi.ver.itẽ poterit imponi etiã officiali.C.de ſac.ſan.eccl.& idem Pet.de Antiboli.in tracta.munerũ.in iij.parte.ver.poſſet dubitari vtrum
4 officiales. †Et ꝙ ad hanc vini ſolutionẽ (quod eccleſiæ & clerici ex ſuis vineis colligũt) minutatim venditi cõpellantur,tenet ſing.Abb.Sicul.in cap.non minus.in fi.ver.vltimò quæritur.& hoc quãdo hæc gabella extitit pro oneribus,ad quæ eccleſia tenetur impoſita:tunc cùm ſuccedat loco illorũ munerũ,vt eſt hîc in caſu noſtro pro reparatione murorũ & viarũ,ſeu carreriarũ & põtiũ ciuitatis Burdegalæ, excuſari nõ poteſt.l.ad inſtructionem.C.de ſac.ſan.eccl.& ita tenent ibi Iaco.But.& Bal.& moder.& Iaſon in d.l.placet.& Bertran.de Carpen.conſi.liij.quod eſt ſingu.vol.j.nouiter impreſſo.& conſil.cxxvj.nu.v.eo.vol.aliâs non.c.q̃q̃.de cenſib.li.vj.& cle.præſenti.eo.ti.vt eſt quando gabella applicatur fiſco vel ciuitati,ſed nõ ad illum vſum conuertendũ,vt conſuluit etiã Abb.in cõſi.vj.caſus ſuper quo.vol.j.quod eſt ſing.& idem Frede.de Senis in conſil.ccvij.Nos Griffolus Iacobi.& Bartho.de Firmo in tractat.de Gabel.in vij.q.vij.partis princip.ver.an autẽ poſsint.& ſing.Franci.de Ripa in ſuis interpreta.& reſpon.li.ij.reſpon.c.xxij.col.ij.verſi.ad ſecundũ videtur.fol.xxj.allegat nota.per Bar.in d.l.j.col.iiij.de mulier.& in quo loco.& aliquid dixi ſ.in q.clxxxij.dominus de Stiſſaco.col.vlt.Et idẽ tenet Alex.in conſil.lxviij.per totũ ſignãter.col.iiij.in fi.ver.præterea etiã qui ad onera.vol.ij.& Bal.in addi.Spec.ti.de cleri.coniugato,vbi tenet ꝙ clericus tabernarius ab huiuſmodi vini ſolutione non excuſatur,ſed ratione artis ſuæ tenetur,ſecundũ legẽ ciuilem.Et idẽ Alber.de Roſa.in diction.ſuo in verbo,pedagiũ.verſi.pedagia & guydagia.in fi.& Phil.Cor.in conſi.lxxij.in litera O,& P,vol.iiij.& Tho.Parpalia.in d.l.placet.fol.ix.col.iiij.ver.fallit tertiò.& Fely.in c.eccleſia ſanctæ Mariæ.col.pe.ver.de gabellis autem.de conſti.Sed in his caſibus in quibus tenentur clerici, an poſsint cõpelli ad contribuendũ per iudicẽ ſecularẽ,vide Bertran.de Carpen.cõſil.clx.inchoan.ponitur in facto quod dudum.nu.v.vol.j. nouiter impreſſo.vbi tenet ꝙ nõ.& quod dixi ſ.quæſt.exordien.Quarta & quinta q.an archiepiſcopus.tamen quicquid ſic cõpelluntur per iudices ſeculares &c.Et ego aliàs per defunctũ bonæ memoriæ Ludo.xij.fui ad cõpellendũ clericos & epiſcopos ad ſibi ſoluendũ charitatiuũ ſubſidiũ per conſiliũ Piſanum conceſſum,anno Dñi M. D. XII. Et hæc concluſio in officiarijs & alijs ſupradictis vera niſi in ciuitate eſſet conſuetudo nõ ſoluẽdi,vt dicit tex.in Auth.de mandat.princ.§.coges autẽ.colla.iij.& ita per illum tex.tenet Iaco.Rebufi.in d.l.actores.col.ij.ver.& hoc credo verum.quæ conſuetudo in non ſoluendo gabellã ſeu vectigal,attendi debet, vt ibi, & in l.miſsi opinatores.ibi,conſuetudine ſeruata regionũ.& ibi Io.de Pla.Ang.Iaco.Rebufi & Lucas de Pẽna.eo.ti.vbi Lucas ponit virtutem & auctoritatem quã habet in hoc conſuetudo magis atq; etiam magis q̃ alius ibi,vel alibi ſcribens. Ideóq; dicit ibi Ang.in addi.ad Bar.& non in lectura,ꝙ ſi conſuetudo ſit ꝙ quantumcunq; incolæ ciuitatis non ſoluãt tributa neq; collectas,talis conſuetudo erit ſeruanda per illum text.quem ad hoc facit ſingul.pro quo allegat l.j.C.quæ ſit lõga conſuet.& etiam eſt bo.text.in l.ſi ſine hærede. §.Lucius.& ibi Bar.& doct.ff.de adminiſtra.tuto.& in l.licitatio.§.earum rerum.& in l.ſi publicanus. §.in omnibus vectigalibus.& vtrobiq; per docto.ff.de publi.& in l.fi.C.noua vectiga.imponi.nõ po.& in l.j.C.de auro.coro.libr.x.& in l.ſemper.§.legem quoque reſpici cuiuſque loci oportet,an aliquas immunitates nominatim complecteretur &c.de iure immunita.& glo.ibi dicit,legem.i.conſuetudinem.accedat text.in d.l.fi.ver.hoc etiam.C.de fund.patrio.li.xj.& ibi per Bar.Iac.Rebufi,de Pla.& Lucam de Penna.vbi nõ ſoluens cenſum vel canonem per xl.annos eſt tutus.& in terminis tenet Bal.in cõſil.cxxv.quæſtio vertens.ver.ſecũdò præmittendũ eſt.vol.j.& etiam in ver.tertiò præmittendũ eſt,ꝙ conſuetudo vel præſcriptio non artat illos quos præſcribentes vel conſuetudinarij nunq̃ ſunt vſi præſcriptione vel conſue.c.dilecto.de offi.arch.quia iſti officiarij ſunt immunes quia immunitatem præſcripſerint:ꝙ etiam contra eos nõ fuit leuata muneris impoſitio.l.j.§.Iulianus.ff.de itinere actuq; priua.vt per Bal.in d.conſil.quod eſt ſingul.vbi etiam in fin.dicit ꝙ libertas præſcribitur, etiã ab eo qui ſcit ſe teneri.l.ſequitur.§.ſi verò.ff.de vſuca.& gl.in l.ſi publicanus.§.j.in ver.municipij.quam ibi facit ſingul.Alberi.ff.de publica.& latius Alber.in l.cõperit.C.de præſcrip.xxx.anno.Et ita per illa iura tenet Alex.in conſi.cxlviij.nu.vj.libr.vj.quia quando huiuſmodi ius exigendi vectigal cõpetit fiſco vel reipub.vt hîc,tunc libertas ſeu immunitas illud non ſoluendi præſcribitur xl.annis, vt l.omnes.C.de præſcrip.xxx.vel xl.anno.Si verò cõpetit priuato ex priuilegio aut conſuetu.tunc ſufficit ceſſatũ eſſe decẽ annis,vt dicit Bart.in d.l.licitatio.§.earum.quẽ ibi ſequuntur Ang.& Paul.de Caſt.& Imol.Quinimo ſecundum Bart.in d.§.earum.ſi omnes ciues ſoluerint excepto vno,qui non ſoluit per dictũ tempus ꝙ erit præſcripta immunitas non ſoluendi.& ibi ſequuntur cõmuniter doct.& Franc.Balbus in tract.præſcrip.fol.liij.nu.xxix.cum ſeq.Quare hîc Aquitaniæ locũtenentis generalis & particularis,conſiliarij procurator & aduocatus regij dicebant nullã vnq̃ ſoluiſſe gabellam,ac eſſe in libertate,& quaſi poſſeſsione nõ ſoluendi vectigal vini in deſtallo venditi à tempore contradictionis præſcripta. Et ſic pendente interim proceſſu & litigio (anteq̃ ad eorum libertatem ſeu quaſi poſſeſsionem non ſoluendi probandam,quam in promptu docere offerebant,admiſ-

ſi fuiſſent) compelli non debebant:cùm procurator villæ nõ eſſet contra ipſos in cõtraria vel quaſi poſſeſsione illud percipiendi.Et per curiam ante prouiſionem pendente proceſſu eidem procuratori villæ faciendã admiſsi fuerunt ad probandã eorum poſſeſsionẽ libertatis.Per quæ in ſimili decidit Signo.de Homed.in conſi.cviij.col.vlt.ver.circa ſecundum breuiter.per tex.in l.ſi de via.quẽ ibi etiã facit ſingul.Alber.de Roſa.ff.de aqua quotidi.& æſtiua.& in l.cuiuſcunq;.§.ſi fundus.ff.de vſufr.Et facit quod no.Spec.in ti.de emphyteo.§.nũc aliqua.ver.lxiij.& ſeq.cũ alijs per me alleg.in §.xij.in gl.j.col.iij.ver.quid ſi vaſallus.de iuriſdi.omniũ iudi.& quod dicit Paul.de Caſt.in conſi.iij.in cauſa quę vertitur.vol.nouorum.& Albertus Brunus in cõſi.j.col.j.ver.hoc ſic præmiſſo.de generali verò Aquitaniæ locũteñ.pro conſtanti tenebatur,ꝙ nunq̃ de vino aliquã ſoluerat gabellã,& ſic conſiliarij eiuſdẽ nouiter creati cùm ijdem cenſeãtur,pari modo ſoluere nõ tenebãtur,per tex.in l.non parum aſſeſſoribus.C.de aſſeſſo.& in l.binos.C.de aduoca.diuerſ.iudicio.& glo.in rub.C.de decurio.& ibi Lucas de Penna.lib.x.& Alex.in conſi.xl.nu.j.libr.vij.quia priuilegia eidẽ locũtenenti (quando ſolus prius præſidalem regebat ſedẽ & iuſtitiã miniſtrabat) cõceſſa:ad iſtos nouos in eadẽ curia cõſiliarios extẽdi debẽt,vt dicitur in d.iuribus.& ad hoc bo.tex.in l.q̧cquid animi largitate.C.de aduoca.diuerſ.iudic.ꝓ quo facit quod dicit Gabriel de Oſelletis,quẽ refert & ſequitur Alber.de Roſa.in ij.parte ſtatutorũ.q.clvij.ꝙ ſi ſtatuto ciuitatis caueatur,quòd conſules artium habeant aliquod priuilegium,ꝙ cõſules collegij iudicũ non gaudebãt ipſo priuilegio,cùm nõ ſint de artibus mecanicis & actiuis.Sed hîc conſiliarij ſunt pars locumteneñ.iudicis.& prædicta faciunt pro gubernatore inclyti caſtri Mõtiſpeſſulani,qui & ſui in officio & dignitate anteceſſores fuerũt ſemper in poſſeſsione & libertate nõ ſoluẽdi tallias & alia ſubſidiaria munera pro bonis & hæreditagijs ibi poſſeſsis,quod intelligẽdum eſt de bonis,quæ tẽpore adepti officij gubernatoris poſsidebãt,quia ſi durãte poſtea officio multa acquirerent bona ab illis nõ debent eſſe immunes,ſeu à tallia illorum,vt voluit Bal.conſi.xcvj.quæritur qui intelligãtur laboratores.col.ij.ver.tertiò quæritur.& ver.quartò quęritur.vol.iij.quia illa talliarũ exẽptio ſeu immunitas ab omnibus angarijs & perangarijs,ac ob omnibus oneribus tallijs & alijs ſubſidijs cõceſſa,gubernatori, doctoribus vtriuſq; iuris & medicinę,cõtinuè per totum annũ legentibꝰ,& veris etiã ſcholaribus non extendit ad bona poſtea per eos acquiſita,vt tenet ibi Bal.in ver.quartò quæritur.quod eſt ſingulare cõtra nonnullos moder.medicos,Montiſpeſſulani, tamen per ordinationẽ Caroli vj.art.xij.etiã de acquiſitis nõ tenẽtur.vt ĩ.dicã de Nobilibus,& ſic tenet Iaſon cõſil.xxv.nu.j.vol.iij.& Alex.conſil.cccxxxviij.inchoan.ex themate præmiſſo.verſi.nunc attingo.& cõſi.ccclxxj.ver.ad idẽ.lib.ij.Quinimo videtur ꝙ ſi deſineret eſſe gubernator,nõ teneretur in futurum ſoluere de iure:quoniã hæc immunitas ratione ac contẽplatione videtur gubernatoribus conceſſa,quæ cum perſona & non profecto cum dignitate ipſa depoſita extinguitur.l.maximarũ.& l.ſordidorũ.& l.eam lege.& vtrobiq; per docto.ſ.alleg.C.de excuſ.munerũ.lib.x.& glo.& Alber.de Roſa.in d.l.ſemper.§.negotiatores.& Guido Papę q.ccclxxvij.& Mõtolonus in prõptuario in verb.tributũ.in glo.reddite.poſt mediũ.loquens de conſiliario principis voluntate eius priuato officio, ꝙ nõ poſsit collectari in memoriã priſtinæ dignitatis.l.vna.C.de comiti.qui prouinci.regunt.li.xij.vt ibi per eũ.& in fi.dicã.licet Guido Papę in iudicibus dicat ſeruare contrariũ ꝙ in patria Delphin.teneantur contribuere.Tamen nõ tranſit ad liberos vel alios hæredes vt ibi.& quamuis officia regia tam adminiſtrationis q̃ iudicaturæ,nobilitent hominẽ.d.l.iudices.& ibi Bar.Iaco.Rebuf.Ioan.de Pla.& Lucas de Penna,de dignit.quẽadmodũ ſciẽtia nobilitat.l.prouidendũ.& ibi Cyn.Bal.Alber.de Roſa.& Sali.C.de poſtul.cũ alijs per nos allega.in §.vj.de conſuet.ſtat.iuriũ perſo.li.conſuet.ita ꝙ excuſantur à muneribus.l.reddatur.C.de profeſſo.& medi.li.x.& de Montolo.vbi ſ.ver.ſextò profeſſores.Sic & pariter nobile feudũ nobilitat poſſeſſorem ſuũ,vt tenet Alber.de Roſa.in l.j.§.pe.ff.de aqua quoti.& ęſtiua.Bal.& Iaſon in pręludis feud.col.xiij.circa finẽ.ver.alia diuiſio feudorum.Aliud nobile quod nobilitat poſſeſſorẽ:ſed non ruſticũ, vt dicit Lucas de Penna.in l.cùm neq;.in fin.C.de incolis.li.x.res enim à perſona ſumit conditionem & honorẽ,non econtra.l.iuſtiſsimè.ff.de edil.edict.ſed primũ tenet Andr.de Iſar.ti.per quos fiat inueſtitur.ibi,dũ dicit,infeudatio confert nobilitatẽ.& Gui.Papę in ſing.cccclxxxvj.§.infeudatio.& q nõ tenentur ſecũdũ ipſum Guido.cõtribuere in tallijs & alijs ſubſidijs,vt in q.ccclxxxv.de ruſticis contẽnere feudũ,vt dicit Bal.in cap.j.§.ex eadem lege.de lege Coraldi.& ibi Aluaro.cum alijs ſ.alleg.de quo per Anto.Raynaudi in cõprehenſorio feudali.tracta.de nobilita.col.vj.& Montolonus vbi ſ.ver.quintò exempti ſunt.& idẽ Iaco.de Aluarotis conſil.quod reperitur inter conſil.Alberti Bruni, nu.lx.inchoan.dilecte nepos.& latè Bonus de Curtili in tract.ſuo de nobilita.in iij.parte.nu.ccij.cum ſeq.Sed opi.Lucæ de Penna approbatur per ordinationes & cõſtitutiones regni,vt ſtatim dicã.ita ꝙ tenentur contribuere in tallijs,vt decidit Guido Papę q.ccclxxxvj.Et per conſequens tanq̃ nobiles nobiliter viuentes videntur nõ teneri ad contributionẽ talliarũ & aliorũ vectigaliũ.l.iij.§.j.ff.de muneri.& hono.& idem Montolo.vbi ſ.in ver.quare collectã.ſequendo Gui.Papę q.ccclxxxiiij.& ita tenet Lucas de Penna in l.fi.C.de mancip.& colo.patri.li.xj.per ordinationẽ diui Caroli ſexti.etiã pro rebus immobilibꝰ quocũq; modo ꝑ nobiles poſtea acquiſitis:quamdiu illa in ſuis tenebunt manibus. Quinimo cenſentur nobilia.vt habetur in ordina.per Aufreri recollectis.ti.de tallijs.arti.xij.& de iudicibus & alijs officiarijs regijs ab eo ſtipẽdiatis & ſalariatis exẽptis.vide ibi arti.ij.quæ ordinationes fuerunt per dominũ noſtrũ Franci.modernum regem confirmatæ:& ita per curiã fuit pro domino Petro de la Vergne locumtenen.generali Baſateñ.

iudicatum cõtra syndicum de la Saluetat, & latum
arrestum die xiij. Maij, anno domini 1534. Ta-
5 mẽ † prædicta in aliquibus personis de cõsu. Frã-
ciæ & cõstitutionib⁹ seu ordinat. regijs nõ seruant:
primò in ignobilibus, quia ignobiles de feudis no
bilibus emptis soluere tenẽtur regi iura occasione
illius debita, vt similiter habetur in d. ordina. tit. de
Francijs feud. & nouis acquisitis per totũ: nisi tales
fuissent per regẽ nobiles facti ac creati. Et ita fuit
per curiã conclusum in causa & processu Frãcisci
de Bonnail iunioris actoris: contra Franciscum de
Bonnail fratrẽ primogenitũ, qui in vim pacti tam
in contractu matrimonij eorũ patris se nobilẽ asse-
rentis appositi, q̃ in omnibus alijs suis contracti-
bus & actibus per ipsum patrem & auum pro tali
(certo tamen tẽpore tentũ siue reputatũ) celebra-
tis: prætendebat totã successionẽ, quæ nobiliũ fi-
lijs primogenitis debetur. Nam nobilitas illius per
documenta ex genere paterno (quamuis ex genere
materno sic) probata nõ extitit, cùm nobilitas nõ
ex genere materno sed paterno procedat. l. liberos.
& ibi Bal. Alber. de Rosa. & moder. ff. de senato. Et
ideo dicit glo. pragma. ti. de colla. §. insuper. in ver
bo, vtroq;, ꝙ impropriè appellatur, quis ex vtroq;
parente nobilis: quia in hoc non curatur de condi-
tione matris, sed patris tantùm. & Steph. Bertran.
consil. xxiiij. nu. iij. volu. ij. Et latũ fuit arrestũ apud
Liburniã die vij. Septẽbris, anno Domini 1528.
Secundò nõ seruatur in doctoribus nisi actu legen-
tibus secundũ ordina. regias. ti. de tallijs. vt dixi s.
in d. q. cliij. dominus de Stissaco. vel nisi essent præ-
sidentes & consiliarij curiarum parlamentorũ, qui
nõ solùm de iure nobiles sunt & reputãtur. l. sena-
torũ. l. nemo. & l. ius senatorũ. & ibi per Doct. s. al-
leg. de digni. li. xij. & in l. j. & ij. C. de comitib. cõsi.
storia. eo. li. & l. iij. & fi. C. de silen. eo. li. & l. fi. C. de
senato. quia sicut ecclesia Roma. sanctũ recipit aut
sanctũ facit papã. c. non nos. ibi, quis enim sanctũ.
xl. distin. sic senatus siue curiæ supremæ parlamen-
torũ nobiles recipiunt præsidẽtes & cõsiliarios, aut
nobiles faciunt (quos Deus sua velit gratia rectos
facere iudices) & idem de Montolono in suo iuris
prõptuario, in verb. tributũ. in gl. reddite. circa me
diũ. vbi dicit ita seruari de cõsuet. in memoriali. sed
etiã per ordinationes regias. primò Caroli vij. se-
cundò Ludo. xj. tertiò Caroli viij. quæ habentur in
ti. de priuilegijs regijs & burgensib. c. ex parte dile
ctorũ. cum ij. seq. sic etiã reperitur eisdẽ præsidenti-
bus & cõsiliarijs datum fuisse à diuis regni Frãciæ
principibus speciale super nobilitate priuilegiũ iu
ris cõfirmatoriũ: quod ꝑ plures in camera cõputo-
rum, vt iam intellexi, visum fuit & lectũ. ita ꝙ non
tenẽtur aliquid pro emptione rerum feudaliũ sol-
uere, nec pro tallijs vel pro pedagijs aut sigillis re-
gijs, vt refert Gallus in decis. lxxj. & de tallijs ponit
Guido Papæ q. ccclxxvj. & de Mõtolo. vbi s. vers.
secũdò senatores. & per ipsos vide plures decis. qui
de iure teneãtur contribuere, vel nõ. Nec pariter ex
priuilegio speciali Caroli octaui cõcesso tenentur
ire vel mittere hominẽ ad guerrã, bannum, aut re-
trobãnum, anno Domini 1487. nec viduæ vel fi
lij eorũ durãte minori ætate illorum: quod quidem
extitit per dominũ nostrũ supremũ Frãciscum re-
gẽ cõfirmatum anno Domini 1521. Et sic de iure
& priuilegio sunt cũ eorũ liberis nobiles: alij verò
officiarij tenẽtur soluere iura feudorũ, & ire ad ex-
ercitũ sicut alij: vt voluit Ang. in d. l. actores. per il
lum tex. in addi. ad Bar. quãuis nobiles tenentur de
iure ad munera sordida in ciuitatib⁹ & locis in qui
bus habitãt. vt §. si quis verò. in Auth. de defen. ci-
uita. colla. iiij. ita per illum tex. tenet Guil. de Ludo.
in suo singul. incip. tex. est quòd nobilis. & idẽ Bo-
nus de Curtili in tracta. nobili. parte v. nume. xliij.
cum ij. sequenti.

Summæ.

1 Priuilegium de alio faciens mentionem an probet si de illo non constet.
2 Feudo à principe concesso, vt sui prædecessores fecerunt, an de concessione prædecessorum sit facta fides.
3 Instrumentum faciens mentionem de alio non facit fidem nisi illud exhibeatur.
4 Probationem plenam alicuius rei an papa vel imperator per suas literas facere possint.
5 Citationẽ an possit princeps tollere. & nu. 6. & 7.
8 Iuramentum non potest princeps secularis tollere.
9 Minor aduersus arrestum non restituitur.
10 Instantiam perditam etiam post appellationẽ potest princeps restituere, & cuius expensis id fiat. & nume. 11. & 12.
13 Tempora instantiæ defluxa an reparentur ope restitutionis vel ipso iure. & nu. 14. & 15.
16 Appellationem qui ob paupertatem non potuit releuare & prosequi, an postq; transiuit in rem iudicatam audiatur.

Quæstio CCXLVII.

Nunc ad secundã venien

do quæstionẽ an priuilegium faciens mentionẽ de
alio prius cõcesso faciat fidẽ, si de illo non constet:
& an princeps possit ab onere probãdi illud rele-
uare partẽ. Item an instãtia tam principalis, q̃ ap-
pellationis perẽpta reparet ipso iure vel ope resti-
tutionis ex clausula generali si qua iusta causa &c.

Decisio.

ET Christi benedicti, ac interme-
ratæ & gloriosæ virginis eius ge
nitricis nominib⁹ piè inuocatis,
1 Amẽ. † Et videtur ꝙ sic, & ꝙ ei-
dẽ procuratori villæ Burdegallæ
docenti de cõfirmatione priuile-
gij, & nõ professio de ipso priuilegio vel de priori
concessione & facultate ab ipso principe leuãdi ga
bellã seu vectigal vini minutatim venditi data ob
ijci nõ possit. Cùm cõstet de mẽte principis expres
sim maiori, & iuratis villæ illud ius vini venditi ab
omni

omnibus ex causis in eisdẽ literis cõfirmatorijs con
tentis percipiendum concedentis, quæ cõsiderari &
attendi debet. Cùm cõfirmatio prædicta ad priuile-
gium olim super hoc concessum se causaliter & non
conditionaliter referat. tex. est sing. in c. Abbate san
cti Syluani. & ibi Doct. de verb. sig. Et idẽ est in sen-
tentia, aut arresto per quod quis est cõdemnatus ad
vnum par caponũ quotannis soluendum secundum
quod sui antecessores soluere cõsueuerunt: quoniam
intelligitur simpliciter cõdemnatus absq; eo, ꝙ te-
neatur in executione illius docere de fruitione & gau
dentia prædecessorũ, vt voluit Bart. in l. eum qui. §.
Iulianus. ff de constit. pecu. & de hoc plenè dixi s. in
2 quæst. xiij. dubium fuit ortũ. † Et ita tenuit Oldr. in
cõsi. cxxj. incip. Ad primã quæst. col. ij. vers. Ad se-
cundam quæst. dicens, ꝙ si fuerit feudi cõcessio per
principem his verbis facta: Nos cõcedimus sicut ve
nerandæ memoriæ genitor noster cõcessit, ꝙ is cui
facta fuit talis cõcessio aliter nõ tenetur probare de
priori cõcessione. Inter alia quæ allegat iura. text. in
dicto c. Abbate. Et prædictã Oldr. decis. ponit. & se-
quitur Io. Andr. eo tamen tacito in addi. Spec. tit. de
feud. §. j. vers. Porrò. in verbo, instrumentũ. & idem
Alex. in cõsi. cxlv. quoniã abundè. col. ij. vers. Circa
tertium quæsitũ. lib. ij. & Paul. de Cast. in cõsi. ccclij.
visis & diligenter examinatis. col. j. versi. Nunc vi-
dendum. cum seq. vol. antiq. & Phil. Decius in cõsi.
clxix. col. ij. vers. Vltimò nõ obstat. Et hoc verũ se-
cundum Albe. de Ros. in l. j. C. de epis. & cler. quãdo
datio & cõfirmatio pertinent ad eundẽ principem,
vt hìc: quia tunc qui cõfirmat dat vel datum cõfir-
mat. l. lege obuenire. ff. de ver. sig. & ibi idẽ Alber. &
Abb. Sicul. & Feli. Pet. Innoc. in c. inter dilectos. col.
ix. vers. In gl. in verbo, cõfirmari. in iij. & iiij. fallen.
3 de fide instru. † Tum etiam quia licet regulariter in-
strumentum publicum faciens mentionẽ de alio in-
strumento nõ faciat fidem, nisi illud exhibeatur, au-
then. si quis in aliquo documẽto. C. de eden. Fallit in
priuilegio vel rescripto principis faciẽte mẽtionem
de alio, ꝙ ei creditur, licet illud non producatur, vt
tenet gl. in cap. si Romanorum. super verbo, desinit.
xix. dist. quam ibi faciunt sing. Dominic. & Cardi.
Alex. & Iac. de san. Georg. in dicta authen. si quis in
aliquo. col. ij. vers. Secundò fallit. & Feli. post Innoc.
in d. c. inter dilectos. col. v. vers. Et iuxta hæc subdit.
cum alijs per eum alleg. Et est ratio secundum gl. &
Doct. alleg. quia si in vna lege, aut decretali fiat mẽ-
tio de alia, statur illi, quantumcũq; de illa alia lege,
aut decretali relata nõ appareat: ergo &c. & idẽ di-
cit glos. in dicta l. lege obuenire. & Bald. in dicta l. j.
de epis. & cler. dum tamen secundũ ipsum. & Alber.
ibi, & Cardi. in dicto c. si Romanorum. tenor priui-
legij, aut eius substantia narretur in eodẽ, vt ibi, &
quæ dixi s. in quæst. incip. Venditio aut debiti rece-
ptio, prout hic. Tum etiam (& intro secundam hæ-
sitationem) princeps eosdem ab onere probandi &
producendi illud priuilegiũ à suis prædecessoribus
ciuitati cõcessum releuauit: quod videtur posse fa-
cere visis prædictis per not. in cle. literis. de probat.
Cùm enim probationes non sint de ordine & sub-
stantia iudiciali, vt voluit Bart. in l. prolatã. in vlt.
quæst. quem ibi Bal. Angel. & Alex. in addi. ad Bar.
sequuntur. de sen. & interlo. om. iudi. & omnes in c.
ecclesia sanctæ Mariæ. de cõstit. reprobata ibi gl. &
in dicta l. prolatam. & idem Alex. in consi. cv. col. ij.
vers. Accedat ad cõfirmationẽ. lib. v. cum alijs vtro-
biq; per eum allegatis. Tamen pro gl. vtriusq; iuris
est tex. in c. quoniam cõtra falsam. de proba. ibi, te-
stium depositiones, instrumẽtorũ productiones &c.
& in rubro. & tit. ff. & C. & extra. de proba. de testi.
& de fide instrum. aliâs essent superflui. & hoc tenet
Bal. in l. iij. vers. Circa tertium. ff. de iureiur. quia illa
cle. literis. est hodie sublata per conciliũ Basilien. tit.
de sublat. cle. literis. & ibi gl. in verbo, non præiudi-
4 cent. cum duob. seq. † Ideo si papa (cuius grandis est
potestas) per suas nõ possit literas facere plenã ali-
cuius rei probationem: sed necessarium est quòd de
contentis in eiusdem literis per testes, aut alia legiti-
ma appareat documẽta, vt ibi: ergo nec Imperator,
aut alius princeps, cùm ꝓbatio sit de iure diuino,
in ore duorum vel trium stet omne verbum. c. rela-
tum. & c. cùm esses. de testa. l. vbi numerus. de testib.
& istud videtur verius. quoniam cõtra partem inau
ditam nihil diffiniẽdum. c. j. de caus. pos. & proprie.
& l. digna vox. C. de legi. & per Doct. insuper Feli.
in c. dilectus. de excep. solùm enim creditur principi
in his quæ ex sua dependent potestate, & nõ in alijs,
quæ cedunt in præiudiciũ tertij, vt iurib. s. alleg. &
per Doct. in c. cùm à nobis. de testi. vbi ita cõmuni-
5 ter concludit. † Quia princeps nec citationẽ, nec de-
fensionem tollere potest, cle. pastoralis. §. cæterũ. de
re iudi. de quo per Bart. in extrauag. ad reprimen. in
verbo, figura. col. j. & per Doct. antiq. & Moder. in
l. vt vim. insuper Claud. de Seisello. col. j. ff. de iustit.
& iur. & Hipp. de Marsil. in sing. lxxix. Abb. Sicul.
& Feli. in c. ea quæ. de re iud. cum alijs alleg. per Al-
bertum Brunũ in cõsi. xij. col. xxvij. vers. Tertia ra-
6 tio. † Tamen videtur, ꝙ de citatione sit gl. in cõtra-
rium, ꝙ eam tollere possit causa subsistente. in l. an-
tepen. in fi. ff. ex quib. cau. maio. & tenet Bal. in l. fi.
ver. Extra oppo. ꝙ nõ valeat. C. de fruct. & litis ex-
pen. & l. cessante. C. quomo. & quando iudex. & in l.
nec causas. C. de appel. & ibi respondet ad cle. pasto
ralis. & idẽ Alex. in cõsi. ij. col. vij. ver. Et nõ dubiũ.
7 cum pluribus seq. lib. j. † Sed de citatione primũ est
verius secundum cõmunẽ sententiarũ Doct. s. alleg.
& d. l. prolatã. de sent. & interloc. om. iudi. Et sic nec
exceptionem peremptoriã, quæ est defensio. cap. ex
parte. C. de foro cõpet. & ibi per omnes. & Ias. in l.
8 quoties. C. de preci. impe. offe. † Sicut etiã iuramen-
tum nõ valet tollere (quod est probationis species.
l. in bonæ fidei. C. de reb. cred. & iureiur. & c. fi. eo. ti.
& c. sicut cõsuetudo. de proba. si deferatur, aliâs non
est species probationis. l. iij. in prin. ff. de iureiuran.
& ibi Alexã. & Iason. & ambo in j. notab. & Ludo.
de Ro. in consil. cij. super eo quo. col. j. vers. Secundo
principaliter. & dixi in quæst. incip. Confessio per
debitorẽ, &c. in solutione illius, nisi ex statuto hoc
induceretur, quòd iuramentum debitoris plenã fa-
ceret probationẽ. de quo ibi per eum. & Bal. Albe.
& Ias. in dicta l. iij.) vt expressè tenẽt Cy. & Sali. in
l. fi. C. si contra ius vel vtil. publ. & Alber. de Ros. in
l. ij. col. j. C. de precib. impera. offe. & Alex. in consi.
xxxviij. col. ij. & iij. versic. Secundo pro hoc. vol. iij.

vbi cõcludũt, quòd principes ſeculares nõ poſſunt
tollere iuramentum. cap.nouit.de iudi.& plenè Al-
bertus Brunus in conſi.xlvj.& Alex.in cõſi.cxxxij.
nu.vij.& xj. lib.vj.licet princeps vim habeat apo-
ſtolici.l.adigere.§.fi. ff.de iure patr.ad quam reſpon
det Alexã.in conſi.proximè alleg.& tenet Iaſon in
dicta l.quoties.in ij.notab. vbi allegat etiam illud
cõſil.xxxviij.cum alijs etiam per eum.& in apoſtil.
alleg.& idem Alex.in conſil.cij.lib.iiij.Et prædicta
vera, quando agitur de præiudicio iuris tertij, quòd
non poſsit tollere ſecundũ cõmunes & veras Doct.
ſententias.& per gloſ.in dicto decreto Baſilien.in j.
& ij. ſecus quando dependet ex ſua mera poteſtate,
vt in gabellis & vectigalibus ac alijs muneribus ci-
uilibus ſeu publicis imponendis, vt per totum.ff.&
C.de munerib. & alijs iuribus ſ.alleg. Vnde hîc de
nouo per hanc confirmationem facientem mentio-
nem de priuilegio ſeu illius cõceſsione (de quo do-
cere nõ tenentur) donare videtur, vt dictũ eſt. Tum
quia prædictæ literæ cõfirmatoriæ fuerunt per Se-
neſcallum Aquitaniæ regio procuratore vocato in-
terinatæ, anno domini M. CCCCLV. & ſic
LXXIII. anni iam fluxere. Quia princeps poteſt
ſuum concedere priuilegium nemine vocato, ſicut
in condenda lege.l.fi.C.de legi.Sozi.in conſil.xcix.
col.xiiij.verſ.Secunda ratio.vol.ij. Et circa hoc vl-
timum iterum venit in curia dubiũ inter comitiſ-
ſam de Taillebourg. in materia propoſitionum er-
rorum actricem, & nobilem domicellam Ioannam
Lhermite nomine, quo cõuentam ream: quam qui-
dem comitiſſam domina regens, & poſtea princeps
dominus noſter releuauerant eorũ reſcripto ex cer-
ta ſcientia & de plenitudine poteſtatis, quòd non ob-
ſtantibus conſignatione emendæ ſex xx. librarum
Pariſien.nõ facta, in qua nullus (præter ipſum prin
cipem ad quẽ emenda ſpectat) poteſt intereſſe præ-
tendere. Nec cautione de damnis & intereſſe ſoluen
dis non præſtita, in qua etiam parti victrici (ſi pen
dente proceſſu præſtetur) nihil deperit: licet de iu-
re enim pars victrix ſit aſtricta præſtare cautionem
de reſtituendo in eodẽ ſtatu rem cum fructibus per-
ceptis, vt authen.quæ ſupplicatio.& ibi Ioan.Fab.
Bar.Bal.Sali.C.de preci.impe.offe.& Guido Papæ
in quæſt.Delphi.l. & quæſt.clxxxix. ſaltem iurato-
riam ſecundũ ipſum ſi non reperiat fideiuſ. & dicta
authenti. quæ ſupplicatio ſeruatur in Parlamento
Delphi.vt ipſe refert ibi, & etiam in quæſt.ccccxxx.
tamen ordinatio ſeu lex noſtra Franciæ eſt magis
æqua, quæ partem victricẽ ad aliquid præſtandum
vel faciendum non aſtringit: quoniam habet Arre-
ſtum pro ſe, pro quo eſt præſumendum.l.ingenium.
ff.de ſtat.ho.l.res iudicata. ff.de regul.iur. ac pariter
nõ obſtante lapſu inſtantiæ triẽnalis ad proſequen-
dum errores prædictos inſtitutæ & ordinatæ ſecun-
dum ordinationes Ludo.xj. & aliorum ſuorũ præ-
deceſſorum regum poſſet ex cauſis in literis expreſ-
ſis in eadem errorũ cauſa procedere, ſcilicet ratione
furoris, minoris ætatis, & abſentiæ cauſa reipubli-
9 cæ, quarum quælibet nõ videtur eſſe ſufficiens: † de
minore patet, quòd reſtitui aduerſus ſententiam ſeu
arreſtum ſenatorum vel præfectorum prætorio non
poteſt, vt tenet Spec.in tit.de iuriſd.om.iudi. circa
prin.& Guido Papæ in dicta quæſt.l.in fin.per tex.
in l.in cauſæ.§.fi.cum l.ſeq.ff.de mino.vbi princeps
rarò reſtituit. & idem in l.properandum.§.fi. C.de
iudi.& l.decreto.ff.de admi.tut.vbi in ſubſidium re
ſtituitur ad inſtãtiam peremptam tutore aut cura-
tore nõ exiſtente ſoluendo, licet videatur tex.in con
trarium in l.interdum.ff.de mino.& in l.ea quæ.C.
de tempo.in integ.reſti.pe. quòd hæc præſcriptio triẽ-
nalis non currat minoribus: & idem per alia iura
tenet gl.in prag.ſanct.tit.de pacifi.poſſe.ſuper ver-
bo, impedimenti.col.iiij.in fi.verſ. Sed an cõtra mi
norem etiam in beneficialibus, vt ibi & plenè dixi
ſ.in quæſt.an aliquis teneat.tamen hoc ſecundũ ſer
uatur in regno, vt infrà dicam. Nec etiam ex cauſa
abſentiæ tutoris vel curatoris.l.j.& ij.C.ſi tutor vel
curator cauſa reipub.abſit, vbi tutor tunc ab admi
niſtratione tutelæ ſe excuſare debet, & in eius locũ
alium ſubrogari facere: aliâs periculum ad eum ſpe
ctat.& idem in §.item qui reipublicæ.inſti.de excuſ.
tut.quamuis in contrarium ſit tex.in l.etiam in his.
& in l.fi.ſi tutor vel curator.& in §.pupillus.in au-
then.de hæredi.& Falc.ſed iſta intelliguntur tutori-
bus vel curatoribus ſoluendo non exiſtentibus, ma-
ximè in iudicijs propter iudiciariam autoritatem.
Nec pariter videtur ex cauſa furoris: quia non cõſti
tit, quando furere cœperit, quoniam Carolus de la
Tremoille, & Ludouica de Cretini vir & vxor pro-
ſequuti fuere propoſitionem errorum, ab anno do-
mini M. D. XI. Quo arreſtum fuit contra eos
latum ad annum xiiij.inde ſequentem, à quo vſque
ad xxij. nihil extitit in eadem cauſa actũ, niſi quæ-
dam literæ releuaminis interruptionis impetratæ
primæ, ſcilicet de quinque annis datatæ xxx.Ianuarij,
M. D. XX. Secundæ pariter datatæ, de anno
M. D. XXII. Per quas quidem princeps narrat
dominum de la Tremoille dediſſe eidem de Cretini
in curatorem, quòd facere poteſt in quocunque regni ſui
loco ſint perſonæ & bona ſita.l.j. C.de tut.& cura.
illuſtr.vel clariſsi.perſo. Et eodem anno xxij.& die
xxv.Octobris ipſa de Cretini ſola ſine ſuo curato-
re aliâs, & tertiò impetrauit literas ſuper repriſia
eiuſdem proceſſus cõtra hæredes prædicti de Mont-
beron, quæ omnia arguunt ipſam tẽpore inſtantiæ
huiuſmodi propoſitionis errorũ furioſam, aut men
te alienatam profectò non fore. Tamen his nõ ob-
ſtantibus ſiue loquamur in prima principali inſtan
tia, ſiue in ſecunda appellationis cauſa, cui ſupplica
tio ſeu errorum propoſitio aduerſus ſententiam vel
arreſtum præfectorum prætorio, apud nos dicta in
expeditione ſeu terminatione tẽporis de iure cõmu
ni. Sed de iure noſtro Frãciæ magis primæ, licet de
iure tempus ad terminandum non ſit ſtatutum con
uenit & aſsimilatur, vt vult gl.in l.vna.C.de ſentẽ.
præfecti præto. quam ibi.& in dicta authenti.quæ
ſupplicatio. ſequunt Doct.& Bal.in tract.ſuo ſtat.
verb.ſtatutũ. in vj.verſ. Statutum quod permittit.
quem refert & ſequitur Hippol.de Marſi.in ſingul.
lxxxviij.ante fin.verſ. Sed operæpretium eſt, quod
dicit ſe alibi non legiſſe: quod non credo tantum
Doctorem nõ vidiſſe illam gloſ.& idẽ gloſ.in con-
cluſ.prag.ſanct.ſuper verbo, Parlamenta.quæ dicit
quòd hodie per ordinationem Ludo.xj.debet præ-
poni

poni intra biennium, & tamen ad ius ponendũ er-
rores, vt dictum eſt, cuius ordinationis tenor in fin.
inſeretur. Princeps poteſt releuare & reſtituere par-
10 tem. † Et primò quo ad inſtantiam principalem per
lapſum triennij (quod eſt tempus vitæ inſtantiæ)
ſi ex toto ſit peremptum, & ſic vita eius finita, dico
poſſe, vt ei ſpiritum vitæ inſufflet, & ſpiritum vitæ
cõcedat liti, vt dicit gl.in l.ab hoſtibus. §.ſed quod
ſimpliciter. ff.ex quib.cauſ.maio. quam ibi faciunt
ſingul.Bal.& Alber.de Roſ.& Bal.in l.ſed & ſi per
prætorem.§.quoties.in fin.eod.tit.& Bar. & Doct.
in l.ſi ab hoſtibus.C.eod.ti.dicens, quòd finita vita
actionis prætor inſufflat ſpiraculum vitæ, vt natu-
rales dicunt, ponens miraculum Chriſti Benedicti,
qui ſuſcitauit filium viduæ iam mortuũ. & ita ſin-
gulariter refert, & ſequit Paris de Puteo in Syndic.
in verbo, ſententia. cap.reſtat vnũ aliud.col.ij. ante
medium.verſic.Tamen practica eſt, quem ſuccinctè
referam paucis additis.& Angel. conſi.liij.in quæ-
ſtione propoſita.col.ij.verſic.Quod autẽ inſufflare.
cum alijs per eum alleg.Et hoc verum, ſi iſta ſuſcita
tio inſtantiæ iam mortuæ ex cauſa concedatur, vt ſi
lite cauſæ principalis pendẽte ſuperueniat peſtis in
ciuitate vel terræmotus, aut alia impedimenta pu-
blica vel priuata, vt legatio & ante procuratorem
dimiſit: ſed mortuus fuit, vel propter ferias repen-
tinas à principe inductas, propter quæ ius non fuit
redditum, quo caſu nõ ſtetit per partem, ſed potius
per iudicem & caſum, de quibus in dicta l.ſed & ſi
per prætorem.& l.necnon.eod.tit.& gloſ.in l.ſena-
tuſconſulto.quam ibi facit ſingul.Angel. ff.de offi.
præſid.quando facto iudicis inſtãtia perit.cum alijs
per Anto.Corſeti in ſing.iudex.in ij.& per me ſ.in
quæſtio. allegatis. Vel etiam ſecundum de Puteo
ex alijs cauſis iuſtis principi viſis & reputatis, quæ
ſigillatim enumerari nõ poſſunt, vt dicit tex. in di-
cta l.ſed ſi per prætorem.§.item inquit.vbi declara-
tur clauſula, ſi qua iuſta cauſa videbitur, de qua in
l.j.in fi.eod.tit.in quibus caſibus princeps ſolet cõ-
cedere reſtaurationem inſtantiæ. Tamen in caſibus
quibus ſtetit per iudicem, vel quia iudex eſt muta-
tus, vel per partem (ex cauſa, quæ principi videtur
iuſta) impeditam impetrans reſtaurationem inſtan
tiæ non tenetur ſecundũ eum ad expenſas retardati
proceſſus, argu.l.properandum.§.ſin autem vtraque.
de iudi.& l.eum quem temerè.ff.eod.& l.qui ſolidũ.
11 §.j.de legat.iij.quia ſui negligentia non perijt. † Sed
vbi fuiſſet inſtantia non ex cauſis prædictis, ſed ex
negligentia actoris perempta, tunc ipſa pars impe-
trans inſtantiam reſtaurari ſoluere debet expenſas
parti contrariæ, arg. dictæ l.properãdum. & l.eum.
quem allegat Andr.de Iſern.in quadam conſtit.re-
gni Neapolitani ita tenere. Et ſic ſecundũ eum con
ſueuit regia curia, quãdo impetrantur reſtauratio-
nes inſtantiæ ex aliqua cauſa colorata permittere
hac cõditione, quòd expenſæ reficiantur, quia pro-
pter lapſum inſtantiæ videtur ſuccubuiſſe: & aliter
(niſi illis refuſis) agere non poſſet iurib.prædictis.
& l.ſancimus.de iudi. Sed vbi protractione vel do-
lo aduerſarij inſtantia perijt tenetur ſoluere etiã ex-
penſas, ſecundum Innocen. in cap.venerabilis. de
iudi.& ibi Maria.Sozi.in dicto c.per text.in l.non
ignoratur. C.de fruct.& litis expen. quia dolus ad-
uerſarij culpæ actoris præponderat. dicto §.ſi dolo.
& tenet Bald.in dicta l.properandum.& in dicto §.
dolo.vbi etiã dicit, quòd ſi perijt facto tertij, quòd
contra ipſum agi poteſt ad expen.tenet gloſ.in l.iij.
12 in vlt.quæſt.C.de tempo.appel. † Secundò, aut lo-
quimur in ſecunda appellationis inſtantia ob defe-
ctum debitæ proſecutionis deſerta: & dicit, quòd
fieri ſolet prorogatio, non ſolũm primæ inſtantiæ
cauſæ principalis per ſupradicta cum alijs alleg.in
§.xxiij.& in addi.de iuriſditione omnium iudi.lib.
conſuet.Biturig. ſed etiam cauſæ appellationis de-
ſertæ per ipſum principẽ ex eius certa ſcientia.alle-
gat Bald.ita tenere in l.peremptorias. C.ſentẽtiam
reſcin.non po.ſed eſt in l.fin.verſic.Vlterius oppo.
eod.titul. vbi dicit, quòd licet reſcripta principum
cauſæ appellationis deſertæ regulariter impetrata
non valeant, dicta l.fin.Tamen ſi in ipſo reſcripto
expreſsè dicatur, non obſtan. quòd appellatio fue-
rit deſerta, vel alia clauſula æquipolẽs, vt quia vta-
tur princeps in prædictis plenitudine poteſtatis:
quia in omni ſententia intelligitur ſalua principis
ſuprema poteſtate.l.fin.C.de legib.vel niſi ex certa
ſcientia, vt not.gloſ.in cap.ad hæc. in fin.gloſ.ma-
gnæ.de reſcript.Nam talis clauſula tollit l.contra-
riam, per not.per Andr.de Iſern.in cap.naturales.ſi
de feudo fue.contro.Et etiam habet clauſula prædi
cta vim diſpenſationis ſpecificæ ſecundum gloſ.in
cap.cauſa. de ætate & qualit. & dixi ſ.in quæſtio.
Et pro hoc facit ſecundum eum quod dicit Angel.
in l.j. C.de ſenten.paſsis. quòd princeps ſententias
iudicum rectè latas vno verbo extra ordinem pro-
cedendo caſſare videtur, arg.l.apud.ff.de manumiſ.
vindi.& in l.j.C.de crimine ſacri.& quod etiam di-
cunt domini de Rota in deciſ.ccxxxviij.incip.Non
ſufficit petenti. quòd princeps poteſt reſtituere ad
appellandum contra ſententiam, quæ iam tranſiuit
in rem iudicatam.& ita tenet Innocẽ.in cap.ex lite-
ris.in fi.& Abb.in vlt.not.de reſtit.in integ.Et pro
hac deciſ.eſt tex.in l.ij.§.quod ſi ita contigerit. ibi,
à noſtro numine reparationem peti præcipimus.&
in authen.ei qui.& ibi gloſ. C.de tempo.appel. ca-
noniza.ij.quæſt.vj.ei qui. & in l.fin.eod.tit. vbi gl.
in dict.authen.ei qui.dicit, quòd ſi ſecundo anno ex
cauſa etiã iniuſta fuerit impeditus, quòd reſtituitur
ex clauſula generali, ſi qua iuſta cauſa, &c.ff.ex qui.
cauſ. l.j.in fi.& in authen.de his qui ingredi.ad ap-
pella. §.j.ibi, quid enim agere oporteat, quia ſecun-
dum gloſ. primus & ſecundus annus datur à lege,
tertius & alij per reſtitutionẽ, & ſic vltra biennium
extenditur. & ita tenet Azo.in dicto §. quod ſi ita
contigerit.& Guid.Papæ in quæſt.clxxxv.& ſing.
de Curte in conſil.xxiij. colum.iiij.verſic. Sed iſtis
non obſtan.Ergo pariter in iſta reuiſione proceſſus
ſeu errorum propoſitione (quæ appellationi æqui-
paratur, vt dictum eſt) poterit princeps concedere
reſtitutionem & reſtaurationem ex aliqua cauſa ſi-
bi iuſta apparente.& illam gloſ.in dicta authent.ei
qui.ſequitur ibi Bal.col.ij.verſic.Item quæro quid,
& Sali.& cõmuniter Doct. Vnde hic cùm princeps

prædictam de Cretini cognatam seu consobrinam
suam ex causa furoris ipsius de Cretini, & minoris
ætatis eius filij ac absentiæ tam eius mariti, quàm
ipsius domini de la Tremoille aui curatoris ex sua
certa scientia & plenitudine potestatis restituisset,
ac etiam attestatus fuisset causas prædictas per suas
restitutionis literas esse veras, easdemq; ab onere
probandi ipsam releuasset, quod potuit attenta cõ-
muni opinione glos. & Doct. quòd ex causa etiam
profecto iniusta visa, tamen sibi iusta restituere po
tuit. Aduersus quas pars aduersa nihil in cõtrarium
allegauit: quod curia multum cõsiderauit. Et licet
cognati & parentes præsumantur scire facta proxi-
morum & cognatorũ, l. Octouiani. ff. vnde cogna-
ti. & l. de tutela. C. de in integr. restit. tamen verum
est in his quæ sunt iuris & non facti, vt dicit Bald.
in l. filius. C. de iure deliber. & Felin. in cap. Petrus.
de homicid. Et mihi visum fuit, ꝙ ob quarundam
negligentiam factam, vt ex facti narratione colli-
gitur condẽnari debebat in certa summa ꝓ proces-
su retardato, tamen conclusum fuit literas fore in-
terinandas sine expen. & latum Arrestũ Liburniæ,
die xxviij. Iulij, anno domini M. D. XXVIII.
Et in simili causa quondam domini de Soubire fuit
per magnum consilium ratione minoris ætatis re-
leuatus & restitutus contra prædictum dominum
de la Tremoille apud Bangensartum, in quo tunc
consilium erat & interfui, quia in his casibus non
restituuntur aduersus Arrestum principis per eius
curiam prolatum, sed profecto aduersus instantiam
peremptam: quoniam Arrestum demandatur rea-
liter, & de facto executioni secundum sui formam,
& tenorem, dicta authen. quę supplicatio. & cap. su
scitata. de in integ. restit. & Guido Papæ in quæst. l.
& in quæst. ccccxx. ita quòd præscriptum seu lite-
ras principis patẽtes prædicta arresti executio im-
pediri, aut suspendi (quousq; de meritis causæ pro-
positionis errorum fuerit cognitum) non potest,
vt ibi per Guido. Papæ. Nec etiã profecto per nul-
litatem contra Arrestum oppositam impediri po-
test, vt per Guido. in dicta quæst. l. col. ij. versic. Sed
iuxta hanc materiam. Et aduerte, quòd minore aut
ecclesia vel furioso, aut milite vel absente causa rei-
publicę non solùm aduersus instantiã peremptam,
vt hic, sed etiam aduersus aliquam obmissionem in
processu factam in integrum restitutio, quòd cense-
tur etiam pars aduersa in contrariũ restituta, vt te-
nent Bart. Bald. Salic. Alber. de Rosat. & Moder. in
dicta l. petendæ. C. de tempo. restit. in integ. & Bar.
Alexan. & Iason in l. j. §. nuntiatio. ff. de noui oper.
nũtia. & decis. capel. Tholosanæ, quæst. ccxlix. in fi.
hoc vt qualitas in iudicijs seruetur. l. fin. C. de fruct.
& litis expen. & de milite Bar. in l. admonẽdi. col. ij.
in ij. lect. ff. de iureiuran. & Iason in l. j. col. j. versic.
13 Adde ad hanc leg. C. de iur. & fact. ignor. †Et circa
vltimam dubitationẽ sunt duæ opiniones an tem-
pora tam primæ principalis, quàm secundæ instan
tiarum tam ex iudicum, quàm ambarum partium
negligentia, vel ex aliquo casu fortuito prolonga-
ta & defluxa reparẽtur ipso iure, vel per restitutio-
nem per principem ex clausula generali, si qua iusta
causa mihi esse videbitur fiendam: quia frustra pre-
cibus imploratur, quod iure cõmuni conceditur. l. j.
in fin. ff. ad municip. Et glos. in l. arbitro. §. si dolo.
ff. de dolo. tenet, quòd per restitutionẽ. & clarius in
Authen. item si appellatione. & ibi Philip. Decius
in cap. j. fol. xiij. col. iiij. circa medium. versic. Idem
Bal. in l. ij. de probat. Bart. C. de tempo. appellat. &
vnde sumitur. de his qui ingrediuntur. ad appellan.
§. j. ibi, quid ergo agere oporteat. & glos. in verbo,
iuuaret. quam ibi sequitur Angel. & Cy. in l. quod
tempore. C. de restit. milit. aliâs in l. si cùm ipse. de
excus. tuto. & Paris de Puteo. vbi s. in verbo, sen-
tentia. cap. restat vnum. colum. iij. & sentit expressè
glos. in dicta authen. ei qui. & in dicto tit. de pacifi.
posse. in verbo, impedimenti. col. penult. vsq; fin.
& Cy. & Sali. in l. præses. per illum tex. C. de appel.
& pro hoc tex. in dicta l. ij. §. quod si ita contigerit.
ibi, à nostro numine reparationẽ peti præcipimus.
de temp. appel. & Feli. in cap. ex ratione. col. ij. vers.
Quintò dum intricate. & versic. Limita primò. de
appella. & Spec. tit. de in integ. restit. §. j. versic. Hoc
14 autem notandum est. ¶ †Sed contrarium voluit gl.
in dicta l. properandum. §. sin autẽ vtraq;. quod imò
ipso iure reparentur. & hanc sequitur Bald. in dicta
authẽ. item si appellatione. in prin. in primo notab.
& idem in authen. ei qui. versi. Item quæro. per tex.
in dicta authen. item si appellatione. secundum ve-
rum intellectum. & idem Ioã. Fab. in dicta authen.
ei qui. & Bald. in dicta l. præses. & hoc quando ex
proprio facto fuit impeditus. cap. cùm sit Roma-
na. de appel. vel ex persona principis. & ita cõmu-
niter tenet, secundum Abb. Sicul. in dicto c. ex ra-
tione. per tex. in cap. ex insinuatione. ibi, lis intacta
permaneat. & in authen. sed si lis. C. de tẽpo. appel.
& Fran. de Curte in dicto consil. xxiiij. col. penult.
versic. Sed istis. & idem fortè secundum Bal. si dolo
aduersarij fuerit impeditus. dicta l. petẽdæ. de tẽpo.
in integ. restit. & ibi Bartol. Bal. & Sali. & dicta l. si
cùm ipse. & ibi Bal. & in l. intra vtilem. ff. de mino.
Et etiam videtur idem si fuerit impeditus ad prose-
quendum appellationem propter paupertatem, ob
quam de iure releuatur, vt est tex. & ibi glos. in l. si
procuratorem. §. ignorantes. quem ibi faciunt sing.
Bar. Alex. in addi. & ibi Bal. Angel. Alber. de Ros.
Sali. & Fran. de Aret. ff. manda. & Bal. in l. acceptã.
quæstio. xxxiij. in fin. C. de vsur. allegat tex. in l. eos.
§. super his. C. de appellat. & melior est tex. in dicta
authen. de his qui ingrediuntur. ad appellan. §. j. ibi,
per terrã verò venire nõ valentes propter inopiam.
& Bal. in cap. si qui testium. in fi. & ibi Feli. de testi.
& Feli. in cap. nihil. in fin. de præscript. & Cardi. in
consi. lxxxviij. incip. A' sententia. quod est singul.
& Bald. in l. fin. C. de condi. insert. & in consil. cxxj.
vol. iij. & in l. ij. §. si quis in iudicio. in vlt. quæstio.
& ibi Alexan. & Iason. ff. si quis cautio. & Innocen.
Ioan. Andr. Abb. Sicul. col. ij. vers. Et inter cœtum.
Præposit. Mediola. col. xiiij. Philip. Fran. & Decius
in dicto cap. & text. in primo notab. ex ratione. de
appellat. & Matthę. de Matthe. in singul. vlt. quod
Fran. de Crema. allegat in suo etiam sing. cxxj. sta-
tuto cauetur. & Hippol. de Marsil. in l. vnica. C. de
rapt.

rapt. virg. fol. xix. col. iiij. nume. clij. & in l. j. §. præ-
terea. col. xix. ff. de quæstio. & Guil. de Cug. in dicta
l. eos. §. super. C. de appel. & decis. capel. Tholosanę,
quæstio. clxxvij. & magis amplè in quęstio. cccxxj.
vbi allegat Cald. in consi. x. eod. tit. & Paul. de Cast.
in cõsil. cccxxviij. ita tenere. Et idem si facto iudicis
inferioris à principe, secundum Doct. s. allegatos, &
Alexan. in consi. lxxij. vol. ij. & Paul. de Castr. in di-
cto consi. xxj. vol. j. Et idem in cõsistorio principis
si appellatio releuata, vel prosequuta non fuerit, ad
ius vsq; recepta secundum ordina. regias, & stylum
curiarum Franciæ, vt dixi in §. xxiij. in addi. & au-
thenti. sed si lis. C. de tẽpo. appel. canoniza. ij. quæst.
vj. cap. anteriorum. & in c. ex insinuatione. de appel.
non seruatur, quicquid ibi in prima glos. dixerim
15 sequendo illa iura. †Et quamuis ista pars sit cõmu-
nior, tamen in omnibus casibus suprà enarratis, &
alijs impedimentis prima opinio seruatur de stylo
curiarum Frãciæ, vt dicit Azo. in dicta l. ij. §. quod
si ita continerit. quem refert & Guido Papæ in dict.
quæstio. clxxxv. & verum dicit, quòd tam aduersus
primam hermoditiatam instantiã, quàm secundam
desertam restitutio & restauratio per principẽ con-
16 cedatur. †Et nõ solùm in prædictis opus est princi-
pis restitutione, sed etiã in omnibus releuaminibus
cõtractuũ, vt alibi sæpe dixi: quas quidẽ in integrũ
restitutiones debẽt iudices, maximè in casibus à iu-
re communi permissis, & ipsis probatis admittere
seu interinare. l. qui metus. ff. de re milit. vbi impedi
mentum est plenè probandum. & alijs iurib. s. alleg.
nisi longissimum xxx. annorum, vel aliud maius
post peremptam lite contestata instantiam, aut ap-
pellationem desertam effluxisset tempus: quia tunc
admitti nõ debent. l. fin. & ibi Doct. C. de præscrip.
xxx. annorũ. & Abb. Sicul. in cap. illud. & ibi Felin.
licet cõmunis opi. sit, quòd intra quadriennium de
iure restitutio peti debeat, dicta l. fin. & cap. j. & ij.
de in integ. restit. & clemẽ. vna. eod. & decis. capel. in
dicta quæst. clxxvij. vt plenè dixi in dicta quæstio.
Et not. tu latrunculator, vel qui vadis ad tornellam
vnum dictum Guil. de Cug. in dicta l. eos. singulare
si esset verum, quòd quando delatus ad mortem ob
criminalem condemnatus non valuit propter eius
paupertatem appellationẽ releuare, & prosequi ra-
tione cuius sententia in rem transiuit iudicatam: ꝙ
relaxari & non exequi debet, dicens quendam à fur-
carum pœna euasisse, quod quidem dictũ Bal. Feli.
& Doct. s. alleg. referunt & sequuntur. & idẽ. Angel.
Aret. in §. item propter paupertatẽ. instit. de excus.
tutorum. Tamen contra hoc dictum Guil. & Doct.
videtur tex. in cõtrarium in dicta l. eos. §. super his.
secundum lecturam Iaco. Butr. & Bal. & cõmuniter
Doct. vbi iudex causæ criminalis, à quo appellatũ
fuit, transmittere debet reum condemnatum ad iu-
dicem appellationis cum toto eulogio seu actis, &
sub fida custodia. & ita seruatur de stylo curiarum
Frãciæ, quia pauper vel diues cõdemnatus ad mor-
tem vel quæstionem seu torturam, aut aliam corpo
ralem vel bannum perpetuum, aut ad tempus, ap-
pellans solet per ipsum iudicem à quo, tam subal-
ternum, quàm regium sine releuamine, aut aliqua
prosequutione (licet si velit possit) ad iudicem ad
quem, aut ad curiam, si immediatè ad eam deuolua-
tur, mittere. Et ipso in sua appellationis causa ad
longum audito iudicatur, an bene vel malè fuerit
condemnatus, cùm vel sine expensis. Et istud pro-
batur, secundum Bald. in dicto §. super his. in prin.
in Actibus Apostolorum xxv. cap. de diuo Paulo
Apostolo ad Cæsarẽ appellante. Cui iudex respon-
dit: ad Cæsarem appellasti, ad Cæsarem ibis: quia
si appellans (vt inquit Bal.) petit transmitti ad iu-
dicem ad quem, ipse personaliter transmittẽdus est,
alleg. not. per Ioan. Monachi in cap. j. de appellatio.
libr. vj. & tenet Angel. Aret. in tract. malefi. in ver-
bo, præsente dicto Caio. versic. Quæro quando ap-
pellatur à sententia in criminali. ante fin. & ista est
veritas, & sic nõ habet locum dictũ Guil. quia sic in
causa criminali, quãdo tractatur de morte ciuili vel
naturali, vel mẽbri mutilatione non potest per con
demnatum vel cõdemnandum expressè appellatio-
ni suæ, vel per quemlibet alium interpositæ vel in-
terponendæ renuntiari, per tex. in l. nõ tantùm. ff. de
appellat. & tenet Bal. in dicta l. fin. §. fin. de tempo.
appel. & Angel. Are. in tract. malefi. in verbo, præ-
sente dicto Caio. versi. Et tene menti. & vers. an va-
leat statutum. & vtrobiq; Augusti. in addit. quam-
uis tex. & gl. in dicta l. fi. §. fin. de temp. appel. velit
contrarium, quia loquitur ibi in ciuili, secus in cri-
minali, vbi maius imminet periculum. & ibi Salic.
in primo & tertio. contra licet Alber. de Rosat. in
iiij. parte statuto. quæstio. incip. Sed quid si ex ver-
bis statuti expressè cauetur, &c. vbi dicit ita obser-
uari, sed ipse ibi loquitur in statuto disponente ap-
pellationem condemnati non fore recipiendam,
prout faciunt iura, quæ in certis casibus respuunt
appellationes condemnatorum. l. ij. C. quorum ap-
pella. non recip. & l. constitutiones. ff. de appellatio.
vt dixi in dicta quæstio. iudex qui condemnauit.
cum alijs per Augusti. & Bernard. ibi in addi. alleg.
ergo nec tacitè potest ob paupertatem non prose-
quendo renuntiare appellationi de stylo curiarum
Parisijs & Burdegalæ, nisi in casibus per ordina-
tiones exceptis, vt dixi suprà in dicta quæstio. Iu-
dex depactus est. & in quæst. Iudex qui condemna-
uit. colum. ij. & tenet glos. pragma. in tit. de Friuol.
appella. §. quodq; ante. super verbo, iniustè. in fin.
igitur adducẽdus ad iudicem ad quem: quia in cri-
minali sicut in ciuili defertur omnino. Sed si absens
per cõtumaciam cõdemnatus appellauerit, & illam
ob paupertatẽ non releuauerit, nec prosequutus fue
rit, bene restituitur per principem etiã post annum,
quia infra annum venire & se purgare potest, vt per
totum. C. & ff. de requiren. reis. & plenè dixi suprà
in quæstio. xliiij. incipien. Minor contumax, tamen
emendam parti applicatam, secundum prædictas
ordinationes regias pendente processu soluere te-
netur.

Sequitur tenor ordinationum Regiarum.

LOYS par la grace de Dieu Roy de France: Scauoir faisons à tous presents & aduenir, Comme pour le bien de nous & de nos subiectz, & mettre fin es proces, qui de iour en iour aduiennent en nostre Royaulme touchant les questions des droiz, terres, seigneuries, crimes, & delictz, & aultres plusieurs matieres, qui se meinent les vngs contre les aultres ayt esté instituée & establye nostre court de Parlement souueraine & capital pour faire & administrer iustice, & iuger en dernier ressort soit en causes d'appel ou aultres, qui en premiere instance sont introduictes en icelle court. Les terminer & y donner iugement final, & arrest: Sans ce que apres ou ailleurs on puisse reclamer ne venir alencontre de ce, qui y est finablement decidé, ne le retracter, plus en congnoistre, ne remettre en aultre iugement par q̃lque voye ou maniere, si non de grace especiale & de certaine science, par lettres soit, ou ayt esté octroyé par nous, ou nos predecesseurs à nos subiectz lesvngs cõtre les aultres estre receuz à proposer erreur ou il chet, & ou telle voye doibt auoir lieu & estre receue, & non aultrement. Et par ce, que plusieurs par importunité du temps de nos predecesseurs, s'efforcoyent d'obtenir lettres pour reueoir les proces, & remettre en question, & reiteratiue congnoissance, ce qui auoit esté terminé & arresté se multiplioiẽt proces & suruenoient infinies questions, dont les subiectz estoient en grand trouble & fort trauaillez, & les Iuges de nostre Court tellemẽt occupez, qu'il ne pouoient vacquer n'entẽdre à l'expedition des causes d'appel & aultres, qui sont de l'ordinaire cognoissãce d'icelle, dont les causes deuenoiẽt immortelles. Pour y obuier & releuer lesdictz subiectz desdictz trauaulx, mises, & despenses pour y mettre deue fin, furent faictes plusieurs ordonnances par nosdictz predecesseurs, en diuers temps, par lesquelles entre aultres choses fut dict, & ordonné, que nul ne seroit receu à proposer erreur cõtre les iugemens, & arrestz de nostredicte Court, si non que preallablement il eu lettres de nosdictz predecesseurs de grace especiale, & de certaine sciẽce. Et apres icelle grace obtenue, la partie, qui en auroit eu iugement contre elle, seroit tenue de bailler caution de payer double amẽde. Et aussi caution de refonder despens, dommaiges, & interestz à la partie, qui auroit obtenu. Et encores par aultre ordõnance furent introduictes plusieurs aultres solẽnitez estre gardées, pour recepuoir les subiectz, & auant que leur octroyer grace à proposer, & faire iuger par nostre Court l'erreur, ou erreurs par eulx pretenduz. Et tout pour restraindre lesdictz subiectz par telles voyes de proposition d'erreur, de trauailler les vngs les aultres apres les Arrestz donnez par nostre dicte Court, & faire cesser telles reiteratiõs de querelles & poursuytes: & oultre fut statué & ordonné, que de quelconques iugemens interlocutoires aulcun par quelque grace, qu'il obtint ne fust receu à proposer erreur pour aussi obuier à ce, q̃ les causes ne fussent immortelles. Mais depuis soubz couleur, que esdictes ordõnance n'y a temps limité de proposer erreur & d'obtenir, par ce lesdictes lettres de grace, & de garder les solennitez faictes & acomplir ce, qui est cõtenu en icelles ordonnances, & plusieurs se sont efforcez le temps passé & s'efforcent chascun iour de faire arrester les pieces des proces, sur lesquelles lesdictz Arrestz & iugemens ont esté dõnez cõtre eulx soubz couleur, qu'il dient auoir intention de proposer erreur, auant qu'ilz ayent obtenu lettres de nous ou de noz predecesseurs commandées de grace especiale & de certaine science de faire ladicte propositiõ d'erreur, & n'en font

pourluy

poursuyte ne diligence de long temps, & si non quãd bon leur semblera esperans d'y estre receuz iusques à trente ans dedans lequel temps aulcuns veulent dire, ladicte proposition d'erreur auoir lieu en attendant souuẽtesfois, qu'il y ait mutation de parties de Iuges, Greffiers, Aduocatz, & Procureurs, par mort ou aultrement. Et qu'il y aye nouuelles parties, qui souuent ne sont & ne peuuent estre instruictes des matieres, qui ont esté vuydées par arrest du tẽps de leurs predecesseurs, & qu'il n'y ait conseil, qui les puisse conseiller ne aduertir du demeurant des causes, & proces vuydez par Arrest, que les pieces, qui ont esté laissées au greffe soyent alienées & perdues. Et qu'il y ait tous nouueaulx cõseilliers en nostredicte Court, qui n'ayẽt oy ne entendu les motifz de ceulx, qui ont dõné lesdictz iugemens & arrestz, lesquelles choses peuuent aduenir en si long tẽps, cõme de trente ans, & en moindre temps, dont s'en pourroyent ensuyuir plusieurs pertes à nosdictz subiectz. Et les iugemẽs & arrestz, qui sont ordonnez pour donner fin pleine seurté & certaineté estre subuertiz, & changez. Et par tel laps de temps demeurer les fraiz & droitz d'ung chascũ en incertainete, qui pourroient estre cause de mettre la chose publicque de nostredict Royaulme en grant cõfusion, dont à nous & à nosdictz subiectz pourroient aduenir plusieurs grãds & irreparables dommaiges & inconueniens. Si par nous n'y estoit surce pourueu de bon & cõuenable remede, & par bõne & meure deliberatiõ surce eue. Pourquoy nous ces choses cõsiderées voulans obuier & pourueoir ausdictz inconueniens, releuer nosdictz subiectz de vexations mises & despenses abbreger les questiõs & proces, & les faire mettre à bõne & briefue fin, en maniere que par longueur de tẽps, nosdictz subiectz ne soyẽt tenuz en suspẽs, & ne demeurẽt incertains de leurs droitz seigneuries, questions, & querelles ainsi vuydées par arrest, & dernier ressort. Et aussi pourueoir aux superflux delais & longueurs, qui par ladicte voye de proposition d'erreur aduiẽdroiẽt & pourroiẽt aduenir de iour en iour soubz vmbre, que temps limité n'est exprimé esdictes ordonnances de nosdictz predecesseurs en ensuyuãt leur vray semblable intention, qui tousiours a esté de faire cesser multiplication de questiõs & proces, & resequer toute longueur superflue, & les terminer & limiter à temps suffisant par droit & raison, par l'aduis & deliberatiõ de plusieurs des Seigneurs de nostre sang & lignaige, & aultres grands & notables personnaiges, tant de nostre grãd Conseil, de nostre Court de Parlement, que aultres. Auons declairé decerné & ordonné, voulons declairons decernons & ordonnons, par ordonnance Loy, & edict general irreuocable de nostre certaine science pleine puissance & authorité Royal', que le tẽps de impetrer lettres de grace pour estre receu à proposer erreur, et de les obtenir de nous, ou de noz successeurs de grace especiale & certaine science, ainsi q̃ faire se doit. Et de faire faire, & accomplir les solẽnitez & ce qui est cõtenu & declairé esdictes ordonnances de nosdictz predecesseurs à proposition d'erreur soit de deux ans continuelz & prochainemẽt ensuyuant les arrestz prononcez en nostredicte Court, dedans lequel tẽps les parties, qui vouldront proposer erreur soyent tenues d'impetrer lesdictes lettres de nous, ou de nosdictz successeurs cõmandées de grace especiale & certaine science pour estre receuz à proposer erreur. De faire & accõplir le cõtenu esdictes ordõnances introduire la matiere & cognoissance desdictz erreurs en nostre dicte Court. Et dedans vng an prochain ensuyuant faire en icelle Court toute diligence & poursuyte de faire bailler defenses, replicques & duplicques. Et faire faire, tout ce qu'il appartient en telle maniere,

PP

que le proces desdictz erreurs soit en estat de iuger dedans ledict tẽps. Et se par importunité, ou aultrement lettres estoient obtenues de nous, ou de noz successeurs pour auoir oultre ledict temps lettres de grace pour estre receuz à proposer erreur, ou plus long delay pour faire & acomplir lesdictes solennitez requises, & tout ce que dict est. Nous icelles lettres & toutes graces depuis obtenues en quelque forme & soubz quelque couleur, que ce soit, Auons declairer & declairõs nulles & de nul effect & valeur. Et voulons, qu'il n'y soit aulcunement obtẽperé, & toute poursuyte par ladicte voye d'erreur estre deserte. Et celuy, qui ainsi se seroit efforcé de proposer erreur, & d'obtenir les lettres, & intentez ladicte voye de proposition d'erreur apres ledict tẽps, soit condamné en ladicte double amẽde. Et à resouldre tous dõmaiges & interestz à partie, qui aura obtenu ledict arrest. Si donnons en mãdement à nostre amé & feal Chancelier, & à noz amez & feaulx les gens tenans, & qui tiendrõt noz Parlemens presens & aduenir, que nosdictes presentes ordonnance Loy, & edict general, ilz facent lyre publier, & enregistrer en nostre Chancellerie, & en nostredicte Court de Parlemẽt, interiner garder & entretenir de point en point sans enfraindre selon sa forme & teneur. Et affin, q̃ ce soit chose ferme, & estable à tousiours, Nous auõs faict mettre nostre séel à ces p̃sentes. Donné au Plesseis du Parc, au moys de Nouẽbre, L'an de grace, mil quatre cens soixãte dixneuf. Et de nostre Regne, le xix. Sic signatum supra plicam, par le Roy en son Conseil I. Duban. visa. Et est scriptũ. Leues publiées & enregistrées au grand Conseil du Roy, A Tours, le xxvj. iour de Nouembre, L'an mil quatre cens soixante dixneuf. Sic signatum I. de Moulins. Lecta publicata & registrata Parisijs in Parlamento xvij. die Ianuarij. Anno dñi millesimo quadringentesimo septuagesimo nono. Sic signata, Chartelier. Collatio facta est cum originali. Sic signato, Chartelier. Extractum à registris ordinationũ Regiarũ in curia Parlamenti registratarũ. Sic signatum, Pichon.

Summæ.

1 Licitator primus an liberetur alio plus offerente, si ille aufugiat. & nume. 2. & 3.

Quæstio CCXLVIII.

Ecclesia aut alius domi-

nus temporalis vel cõmunitas proclamare fecit suas decimas, aut cẽsus fructus & redditus ad ipsos plus offerenti & vltimò incariatori deliberandos & tradendos, aut aliqui creditores fecerũt aliqua ponere bona immobilia ad incantum, subastationes, & cridas publicas. Nũc vnus primò obtulit, licitauit, & posuit certam summam, videlicet centum, alius secundus centum, & quinquaginta : iste secũdus pœnituit, & non vult acceptare, vel aufugit. Quæritur an primus fuerit liberatus per licitationẽ secundi, ita quòd non possit cogi accipere pro summa per eum tantùm licitata : vel si primò fuerint deliberata, an secundus admittatur propter nouam licitationem.

Decisio.

CHRISTI Benedicti, ac intemeratæ, & gloriosæ virginis Mariæ eius genitricis nominibus piè inuocatis, Amen. Ista quæst. semel accidit Bald. in ciuitate Aretina, prout refert Paul. de Cast. in l. licitatio. ff. de publica. & etiã Fran. de Crema in suo sing. xl. dum quidã princeps mala testa de Arimino incantaret omnia sua datia, & secundus qui plus obtulerat aufugit, qui fortè fuerat
1 licitando indiscretus. †Et circa hãc quæst. Bar. primò in dicta l. licitatio. in prin. & in prima quæstio. tenet primum licitatorem cogi posse, & non esse liberatum per oblationem factam à secundo. & hoc probat per tex. in arg. in l. Sabinus. in princ. ff. de in diem adiect. vbi dicitur, quòd si res fuerit vendita cum pacto adiectionis in diem, & melior conditio fuerit per secundum allata, q̃ venditor potest istam secundam adiectionẽ abijcere, & sequi primã quasi meliorem. Et sic primus nolente domino nõ erit liberatus. Et idem tenet Bald. consil. cxciij. modus & forma licitationis. vol. j. vbi consuluit pro ciuitate Anconæ, & concludit quòd in fauorem fisci, & rei publicę primus nõ sit liberatus per oblationem secundi. Et pro hac parte facit text. in l. sed si proponebatur

nebatur. versi. Quid ergo est. de in diem adiect. vbi si vltimus emptor est inops, potest venditor primũ acceptare: quia ad hoc vt dicatur plus offerri requiritur, quòd ille qui offert sit idoneus ad soluendum, vt ibi dicitur, & in l. eum qui emit. §. cùm igitur. & §. seq. qui incipit melior. eod. tit. qui text. est sing. & idem tenet Io. de Plat. in l. si tẽpora. col. ij. circa medium. versi. Intellige, quòd ex sola oblatione maioris pretij, &c. C. de fide instru. & iure hastę fisca. li. x.
2 †Sed contrariũ tenuit Bal. in consi. Perusino incip. Quidam Titius de Arimino, vt referunt Paul. de Cast. & Frã. de Crema. vbi suprà: sed illud inuenire non potui, quòd primus sit liberatus per secundam licitationem ab alio factam. Et respõdet secundum ipsos ad dict. l. Sabinus. quòd loquatur in actu perfecto & iam cõsummato: quia venditore inuito per oblationem, postea à secundo factam primus actus venditionis perfectæ non rescinditur : secus in casu isto, vbi venditio nõ erat perfecta, sed stabat in suspenso, donec plus offerretur ab alio. Et ita dicunt tenere Bald. quem sequitur Cremens. in dicto suo sing. xl. tu scis, quòd forma incauti, &c. qui pro hac decis. allegat tres text. scilicet in l. Valerianus. ff. de prætorijs stipul. & in l. stipulatus es opus. ff. de fideiussorib. & in l. cùm plures. §. lege dicta. ff. loca. vbi probatur, quòd per secundum actum ante rem perfectam videtur recessum à primo actu. quos tamen tex. allegauit Bal. in cõsil. j. allegando. pro quo allego tex. in l. penes illũ. C. de vectig. cõmis. & in hanc partem videtur inclinare Ioã. Bapti. de Castilliono in addi. Franc. de Crema in dict. sing. xl. & conatur adducere pro ista parte aliquos tex. iuris canonici, vt cap. nosti. de elect. & plura alia, vt ibi per eũ. Sed Paul. de Cast. in dict. l. licitatio. videtur Bar. & Bal. cõcordare. Quia aut gabella vel res, quæ subastatur fuit iam adiudicata secundo expressè vel tacitè, vt quia secundum eum lapsi sunt termini appositi in bannimentis vel extinctũ lumen, quando ad extinctionem luminis candelæ deliberatur, ita quòd non speratur, quòd alius superueniat: & per consequens censetur remanere secundo plus offerẽti, quia ita dicit bannimentum & proclamatio, quòd tunc procedat opinio Bal. Et in hanc inclinat Bar. in dict. l. si tempora. quia si dictũ est, quòd plus offerenti deliberabitur, quòd illa verba secundũ eum inducunt obligationem præcise, ita quòd non est locus gratificationi: & sic vltimo incariatori deliberabitur. Et sequitur Lud. de Ro. in sing. dcclvj. incip. tu scis: Aut nondum fuit adiudicata secundo offerẽti, tunc procedat opi. Bart. in dicta l. licitatio. quia tunc est in potestate tradentis addicere cui vult. Nam licet secundus plus offerat, potest tamen oblatio primi esse melior, quia facilior efficitur solutio. dicto §. melior autem. Et hæc opin. & distinctio Paul. fuit prius Bal. in cõsi. cccxcj. factum super quo cõsilium petitur. volu. j. vbi consuluit pro ciuitate Pensauri Marchæ Anconæ, dicens quòd ex quo dictum fuit, quòd plus offerẽti daretur : & secundus fuerit acceptatus per cõmissarium, & terminus à domino vel à iure cõmuni, aut municipali lapsus, primus erit liberatus: aliàs non. Et satis secundum eum videtur in hoc casu acceptatus & idoneus, si tanquam talis fuerit admissus ad licitationẽ, & non repulsus. l. qui satisdare. ff. de fideiusso. & in l. inter causas. §. abesse. ff. manda. Et ideo prævalet quod nouissimè factum est, arg. l. si quis ante. ff. de acquir. pos. & l. pacta nouissima. C. de pact. Et pro hac decis. allegat tex. in l. si venditor. in prin. vers. Sed & si neuter. & ibi glos. in verbo, cõprobauit. ff. de in diem adiect. & ibi sic decidit Alber. de Ros. dicens se obtinuisse, per illum tex. in quadam quæst. de quodam, qui à communi Pergami acceperat quoddam Tholoneum, qui dubitabat multum perdere: postea apparuit quidam, qui plus obtulit, tamen pauper & non soluẽdo admissus fuit ad licitationem, & nõ repulsus per præsidentes & officiarios : quòd primus post tempora sit liberatus, quamuis iste secundus non sit soluẽdo. Et idem cõsuluit Angel. consil. cccxxiiij. incip. Datium pannorum coloris in ciuitate Pensauri, &c. in j. & ij. fallen. Et idem dicit ibi esse si ab alio officiario & administratore publico vel ecclesiæ, aut minoris subastatio fuerit facta, qui ex necessitate officij tenebatur rem plus offerẽti dare, & tunc cùm cogatur acceptare meliorem cõditionem, primus erit liberatus, quãuis Ludo. de Ro. in dict. sing dcclviij. velit in hoc contrarium, maximè in rebus ecclesiæ, licet plus offeratur, tamen cõpellitur dare offerenti iustum pretiũ, & non profectò illi, qui obtulit plus per glos. quam facit sing. in cap. hoc ius porrectum. x. quæst. ij. in verbo, vt plus. Et quãdo in fructibus beneficiorum sit permissa subastatio & proclamatio, & quando non, vide tex. in extrauag. Ioã. xxij. suscepti regiminis. & Zenze. in verbo, nulla subastatione. de elect. Et hæc vltima opi. Bar. in dict. l. si tẽpora. Bal. Ange. & Paul. est verior iunctis infrà dicendis, quæ probat per tex. in dicta l. Sabinus. vers. Quid tamen si hoc. cum l. quod autẽ Sabinus. eo. ti. qui videtur formaliter decidere hanc quæst. (& ista est virtus Doctorum scire ad casum inducere leges vt inquit Bal. in l. non solùm. §. qui primipillum. ff. de excus. tuto.) qui tex. probant, quòd si actum sit, vt liceret emptori resilire meliore cõditione allata, tunc prima emptio erit ob sequentẽ dissoluta, etiam si dominus secundam non admittat, cùm nominatim actum videatur propter factã iam publicationem & præconizationẽ, omnibus talem gabellam aut decimariam, aut rem in licitatione descriptam habere volentibus tali die deliberandã, quæ & plus offerenti, & vltimo incariatori tradetur. Et ad hunc finem semper fit licitatio. dicta l. si tẽpora. & dicta authen. hoc ius porrectũ. & Bar. in dicta l. licitatio. in ij. quæst. & in l. si quos. & ibi Io. Fab. C. de rescin. vendi. & sic primus licitator erit liberatus per aliã oblationem meliorem admissam per ipsum dominum vel officiarios, vt dicit in dicto consil. cccxcj. ante fin. vers. Cùm igitur. & Angel. etiam in dicto consi. cccxxiiij. in ij. fallen. Et bene facit ad hanc decis. dicta l. si tempora. cum sua glos. vlt. & not. per Bal. Angel. Iaco. Rebuf. Odofr. & Lucam de Penna. Ideo debet esse cautus commissarius, quòd non recipiat vltimum incariatorem, si cognoscat eum non esse soluendo, vel difficilem in exigẽdo, quia per ta-

lem receptionem expreſſam,& lapſum temporis in
cordis præfixi primus erit de iure liberatus & quit-
tus. Sed conſuetudo,aut ſtylus loci vel patriæ circa
hoc ſi aliqua ſit,eſt attendenda dicta l.ſi tempora.&
l.quod ſi nolit.§.reſtitui. ff.de ædil.edict.& Doct.in
locis ſ.alleg. & idem tenet Guido Papæ in deciſio.
3 cccccxxxvj.†Vnde hic & quaſi per totum regnum
Franciæ obſeruatur, ꝙ ſi intra tempus licitationis
vltimus incariator renuntiet,aut nō poſsit dare pla
gios ſeu fideiuſſores ſuos , liberatur ſoluendo ſum-
mam per eum ſuperadditā , quam appellamus ſtul-
tam incariationem, & prior offerens remanet obli-
gatus,quouſq; alius plus obtulerit infra dictum ter-
minum præfixum.Et malè accidit de Salinaco mer-
catori Burdegalæ ob ſtultam incariationem,de quo
in ſeq.quæſtio.dicam.Et ſi nemo ſuperuenerit,tunc
firma ſibi remanet:& hoc quando res ſeu firma da-
tur plus offerenti,cum temporis præfixione & aſsi-
gnatione, aut inſtinctu candelæ,vt dictum eſt,tunc
lapſo tempore vel etiam illo ad cōfirmandum & ad
probandum ipſam per ſuperiorem,aut iudicē præ-
fixo candela inſtincta primus ſit liberatus. Nec ad
licitandum amplius quis admittitur.Secusvidetur,
quando res per cridas & ſubaſtationes ad inſtātiam
creditorum datur, tunc omnes admittuntur , donec
decretum fuerit interpoſitum,& vltimo incariato-
ri traditum,licet non ſigillatum : videtur tex.in l.j.
iuncta gloſ.C.de fund.rei priua.& ſaltib.diuinæ do
mus.lib.xj. cum not.in l.j.& ij.ac ſi. C.de vendi.re-
rum ciuita.eod.lib.tunc vſq; ad dictum decretū quis
per oblationē factam admiſſam & receptam amit-
titur,& antè primus non erit liberatus. Et vt ſuprà
concluſum fuit in curia in firma tractæ magnæ con
ſuetudinis Burdegalæ, quæ per Submaiorem & iu-
ratos eiuſdem ciuitatis fuerat Io.de Aldo tanquam
vltimo incariatori deliberata pro certa ſumma:quā
quidem cenſam & firmam,idem de Aldo petijt per
curiam confirmari : quæ tamen per eam ordinatum
fieri prius vnam cridam & licitationem,in qua Ni
colaus de Ridel,eiuſdē ciuitatis Theſaurarius ſuper-
addidit.Et ſibi tanquàm vltimo incariatori per ar-
reſtum adiudicata. Et latum Arreſtum, die xxix.
Martij, anno domini M. D. XXX. Et quinque
menſibus nunc lapſis ſuper dicta firma eidem Ridel
per arreſtum adiudicata,addiderunt & incariauerūt
ſcilicet Ioan.Ioly.& plures alij,qui fuerunt per Ar-
reſtum repulſi. Et latum die vij.Septembris, anno
prædicto.

Summæ.

1 Fiſci vectigalia non debent pro minori tempore, quàm triennio locari.
2 Firmarius qui lucratus eſt,an pro eodem pretio teneatur conducere,ſi alius non inueniatur.
3 Bellum numeratur inter caſus fortuitos.
4 Bello ſuperueniente an fiat remiſsio conductionis pedagiorum & aliarum rerum. & nu.5.10.& 11.
6 Belli timor idem operatur quod bellum,quo ad remiſsionem pretij rei locatæ.& nu.7.& 9.
8 Firmarij vel accenſatores an ob bellum,peſtem,vel aliam cauſam poſsint renuntiare.

Quæſtio CCXLIX.

Princeps dominus no-
ſter ſupremus affirmare fecit,& in cenſam dare tra-
ctam magnę conſuet.ſeu ius pro eo in ciuitate Bur-
degala leuari ex mercantijs conſuetum, & plus offe-
renti & vltimo incariatori tradi , & deliberari pro
octo annis,quæ fuit anno domini M. D. XX.
Ioanni Cueille,& alijs ſuis ſocijs,iuxta l.penes.C.de
vectig. & commiſ. pro xlvj. mille libris Turonen.
quolibet anno ſoluendis. Accidit, quòd circa vlti-
mum primi anni carterium ſeu terminū guerra in-
ter dominum noſtrum, & Hiſpanum reges de facto
mota fuit,quæ toto prędictorum octo annorū tem-
pore durauit.Poſt cuius quidem guerræ motionem
dictus Cueille,& ſui voluerunt prędictam firmā re-
gi quittare ſoluēdo,tamen omne quicquid ex præ-
dicta firma (ſequendo ſuper hoc conſuetudinē ob-
ſeruatam) leuauerant, quos dominus noſter ad re-
nuntiationem & quittationem firmæ admittere no-
luit,ſed quòd illam vti incœperant ad finem vſque
leuarent,tradendo nihilominus, quæ ex ipſa firma
perciperent : & id quod deficeret de ſumma xlvj.
millium librarum,pro anno quolibet interim in ſu
ſpenſo remaneret. Quæritur an propter guerrā vel
timorem guerræ ſit faciēda diminutio. Secundo an
firmarius,qui habet ad annos octo vel aliud tēpus
firmam poſsit ab initio illā quittare & dimittere,
nulla ſuper hoc ſtante conſuet.Ita quòd ob illā cau-
ſam non teneatur ad penſionem & mercedem futu-
ram perſoluendam.

Deciſio.

CHRISTI Benedicti,
ac intemeratæ &glorioſæ
virginis Mariæ eius geni-
tricis,& beati Nicolai pa-
trini mei cuius feſtum ho-
die vj. Decembris, Anno
M. D. XXIX.celebrat̄,
nominibus piè inuocatis,
1 Amen. † Præſuppono, ꝙ
vectigal.fiſci.non debet pro minori ſpatio triennij
locari.l.penes.C.de vectig.& commiſ.& ibi Bal.&
Salic.& Andr.Barbat.in prooem.clemē.fo.xj.col.j.
2 verſic.Item dicit Bal.†Secundo præſuppono,quòd
firmarij qui tempore conductionis conſequuti ſunt
aliquod lucrum, tenentur poſt tempus cōductionis
(ſi tanti nō poſsit alteri locari ſub eiſdem pactis &
conuentionis reconducere.l.cotem ferro. §.qui ma-
ximos. & ibi per Doct. ff.de publica. quòd limita,
niſi finita dicta cōductione ſubeſſet peſtis vel guerra
ſecundum Ioan. Firmia in tract.de gabel. parte ij.
quæſt.v.& de Ripa in tract.de peſte. fol.xxij. q.xxj.
3 †Præſuppono etiam,quòd bellum ſeu guerra con-
numeratur inter caſus fortuitos. l.ex conducto. §.ſi
vis tempeſtatis.ibi,aut ſi incurſu hoſtiū fiat. & ibi
Bal.& Salic. ff.locat.& inſtit.quibus modis re con-
trahi.

trahi.oblig. §.item is cui. ibi, aut latronū hoſtiúm
ue incurſu.& in cap.in cauſis.§.vaſalli.qui tempo-
re guerræ vel treugæ. & ibi pulchrè Bald. de pace
Conſtant. vbi probatur etiam tempus treugæ eſſe
idem cum bello : de quo vide quæ dixi ſ.quæſtio.
xxvij.incip. An impedito agere propter guerram.
4 †Ideo quo ad primum dubium nō videtur difficul-
tas aut dubitatio, quin fiat diminutio, ex quo hic
non eſt fructuum venditio ad certum tempus pro
vno pretio.l.nec emptio. ff.de contrahen.empt. ſed
eſt vera locatio pro certo pretio,quolibet anno ſol-
uendo.l.ſi vno.in prin. ff.locat.& l.excepto tēpore.
C.eod.tit.& ſingulariter Bar.in l.cotem.§.qui ma-
ximos.quem ibi ſequuntur Ioā.de Imol.& Paul.de
Caſtr. ff.de publi.& latius Bart.in ſua iiij.diſputa.
publicanus quidam emit.& in l.interdum. §.quod
ex maleficio.& ibi Ludo.de Ro.& Alex.& Moder.
ff.de acquir.poſſeſ.& Sozi.conſi.lxxxviij. volu.j.&
cōſil.iiij.vol.ij.aliâs computando ſecundum nume.
primi vol.eſt clvj.& quòd in vectigali locatione &
cenſa ſit remiſsio facienda, eſt tex.in dicta l.ſi vno.
in prin.ibi hoc idem. & in vectigali damno reſpon
deo.& ibi Bal.& Salic.quamuis Bal.dicat in l.ſi ea
lege.C.de vſur.quòd non habemus l.de remiſsione
in locatione pedagij ob guerram faciēda, niſi pro-
pter ſimilitudinem,& inſtar aliorum contractuū.l.
item pretio.§.quemadmodum.ff.locat. Sed videtur
tex.in dicta l.ſi vno.& tenet Franc.de Aret.conſilio
cxxxix.quia conſultatio.& Bal.in dicta l.ſi ea lege.
col.ij.verſ.Sed dubitatur.& in l.licet.in quæſtio.iij.
C.loca.& Pet.de Anch.conſi.cccxv.& cōſi.cccciiij.
& in cap.quia propter.& ibi idem Io.de Imol.loca.
& Guido Papę in quæſt.dcxxx.vbi dicit ſic vidiſſe
ſeruari in curia Parlamenti Delphi. quacunq; the-
ſaurarij oppoſitione non obſtante. & Iaſon in l.j.
col.xix.verſ.Quid ſi res emphyteotica.vſq; ad pen.
col.C.de iure emphy. & Angel. conſil.cccxj.incip.
Et Paul.de Caſt.conſi.lj.videtur dicendū.vol. ✱ &
5 idem Bar.in l.cùm in plures.in princ. ff.locat.†vbi
de conducente tēpore pacis magnas domos animo
tenendi ibi hoſpitiū, & propter guerram ſuperue-
nientem mercatores,& aliæ perſonæ nō veniebant:
& decidit quòd ei remiſsio fieri debet,& ſic forma-
liter decidit quæſtio.noſtram:& aliâs iſtam opi.te-
nui in §.xviij.in gl.ij.col.penult.verſ.Et etiam pro-
6 pter guerram.de iuriſd.omniū iudi.†Et non ſolùm
propter bellum eſt facienda remiſsio , ſed etiam ob
timorē belli,vt voluit Petr.de Anch.cōſi.lxxxviij.
præmiſſa facti ſerie.& Hippolytus de Marſil.in ſua
praxi.cri.in verſ.Enuntia.fo.lj.nu.v.& dixi in dict.
quæſt.xxvij. quoniā timor belli peior eſt ipſo bel-
lo,vt dicit Bal.in cap.j.in princ.de pace tenenda.&
pro hoc text.in l.habitatores.§.j.ibi,timoris cauſa.
& ibi Paul.de Caſtr.ff.locat.& text. in argu.in l.di-
uortio.verſ.Neque. ff.ſolut.matr.vbi dicitur,quòd
illud dicitur factū tempore vindimiæ quod ſit pa-
rum ante vindimias.Ex quo inferunt ibi Bal.Alex.
& Sozi.in ij.notab.nume.v. quòd illud dicitur fa-
ctum tempore guerræ , quod ſit parum ante guer-
ram,inſtante tamē diſcordia, & belli trepidatione:
allegant tex.in l.Pedius.ibi,trepidatione naufragij.
7 ff.de incendi.ruin.naufrag. †Quod inducunt etiam
Alexan.& Sozi.ad plures quæſtio. & inter alias ad
iſtam de conductore ſeu emptore gabellarum , qui
cōuenit quòd tempore guerræ fieret remiſsio mer-
cedis. Nam idem dicendum eſt de tempore parum
ante guerram : quia ſuſpicio belli erat orta,ſequen-
do Pet.de Anchar.in dicto conſi.lxxxviij. pro hoc
allegat Sozi. duas optimas leges,vnam in l.poſtli-
minij.in princip.verſic.Circa bellum.& alteram in
l.in bello.in princip.verſic.Cum bellum ſubito. ff.
de capt. Et non ſolùm eſt remiſsio mercedis facien-
da quando eſt locatio,ſed quādo eſt pura fructuum
venditio, ſi ab illo domino vel ciuitate fuerit alteri
mota guerra, vel alius princeps,aut ciuitas ſibi ob
aliquas inimicitias mouerit bellum,vt voluit Bar.
in dicta l.cotem. §.qui maximos. col.iij.verſic. Ad
vnum tamen volo te ſolicitè.per tex.in l.ſi merces.
§.culpæ.& ibi Bar.verſic.Et per iſtum tex. & idem
Paul in eodem verſ.ff.locat.& in l.fin. ff.ſolu.matr.
& ſequuntur ſ.alleg.& Sozin. dicto conſi.lxxxviij.
volum.j.& Bald.in cap.j.§.ad hæc.de pace iura.fir.
& Signor.de Homed. conſi.cclxj.in quæſtione ver-
tenti.verſic.Item eſto ſine præiudicio. vſque ad fin.
& Fran.de Aret.conſi.lij.& Phil.Corn.conſi.xxiij.
in litera Q, & conſi.xxxviij.in litera Z, cum ſeq.
volu.ij.& ſingul.Signor.de Homed.conſi.clxxxvij.
& conſi.cclxj. quia guerra principis non debet no-
cere ſubditis,vt dicit Cyn.in l.neminē.C.de ſacro-
8 ſanct.eccle .†Venio nunc ad ſecundum dubium an-
tequàm ad contrariam veniam opin.& videtur di-
cendum cōductores & firmarios ſeu acenſatores ob
bellum,peſtem vel aliā cauſam quittare & dimitte-
re poſſe firmam , & illi pro futuro tempore renun-
tiare,ſoluendo penſionem pro rata temporis præte
riti,etiam ſi ad decē vel octo annos (vt hic) habe-
bant,per tex.in l.habitatores.§.j.& ibi Bald.Salic.
Paul.de Caſtr.Alexan.in addi.ad Bartol.ff.locat.&
idem Bald. in dicta l.ædem quam. circa fin.verſic.
9 Sed econtra.C.eod.tit. †vbi vult,quòd ſi dominus
inuito inquilino intromittat in domum cōductam
meretrices, inquilinus migrare poterit. Et etiam ſi
eidem ſuperueniat neceſsitas cōducendi ampliorem
domum propter vxorē quam ducere debet,ſoluen-
do pretium pro rata temporis,licet in hoc caſu Ni-
colaus de Mathe.velit contrarium, quia inquilinus
poterit alteri rē locare,& ſic damnū euitare, & non
poſsit pœnitere, cùm ſit cōtractus nominatus. Sed
primum verius,vt tenet gloſ.ſing.in l.ſi in lege.§.ſi
domus. in verbo,ſtatim agere. quam ibi ſequuntur
Bart.Bald. Paul.& Salic. ff.locat. Nam ſi dominus
ex neceſsitate poteſt inquilinum inuitum expellere.
dicta l.ædem quam.& dicto cap.quia propter ſteri-
litatem.& l.qui inſulam.in princip.ff.eod. Ergo ea-
dem ratione & æquitate colonus vel inquilinus ex
neceſſaria cauſa interueniente poterit migrare. Et
idem dicit gloſ.in l.j.§. ſi penſio.verſic. Ita tamen.
ff.de migran.& ibi Alber. ſiue dictum fuerit,quòd
dimittere aut recedere non poſsit ante tempus, ſiue
dictum fuerit ꝙ poſsit : quia tacitè videtur actum,
quòd ſine iuſta cauſa recedere non poſsit : ſed cum
cauſa bene,vt ibi per Doct.& ſequitur Ioan.Andr.

postVincen.in dicto cap.quia propter sterilitatem. dicens,per iura supradicta inquilinū ex iusta causa posse dimittere domum inuito domino.& ibi eum sequitur Abb.Sicul.colum.ij.versicul.Quid autem econtra.& Consicul. vulgo Barbat. Cùm pestis sit bellum inter Deum & homines,vt dicit Bar.in l.j. ff.de bon.posses.ex testa.milit.& ibi Alexā.in addi. vbi tēpora guerræ,& pestis æquiparantur.& idem Bar.& omnes Moder.in l.naturaliter. ff.de vsucap. cum alijs alleg. s̄.in quæst.clxxxj.incip.Testamentum tempore pestis factum. col.iij.& vltrà ibi allegata, vide Io.de Ripa in tract.de peste in præludijs.
10 fo.j.nume.x.cum sequē. † In contrarium videtur in vtroque dubio, ob guerram vel pestem remissionem pensionis non esse fiendam, & per consequens firmam & censam maximè ad plures annos factam non posse quittare, vt voluit Bald.in dicta l.licet. quæstio.iij.locat.quoniam cōducens pedagium aut vectigal à communi, aut ab alio domino videtur casum & fortunam conduxisse: ideo tenetur (& si gentes transitum per locum illum non faciant) soluere id quod promisit,quamuis nihil percipiat,per l.iactum rectis.ff.de actio.empt.& ista est secundum eum veritas. Et hæc opin. secundum Abb.Sicul.in dicto cap.quia propter. colum.ij.versic. Sed est dubium.seruaretur in practica,quamuis de iure deberet remissio mercedis fieri per iura suprà pro contraria parte alleg.Et idem dicit Iaco.de sanct.Geor. in l.mutuum.in princip.nume.vj.ff.si certum peta. & quòd pariter non possit conductor & firmarius quittare, videtur text.in dicta l.penes.ibi,nec vllo modo interrumpatur tempus exigendis vectigalibus præstitum.de vectigal.& commis. & Hierony. Cagnolus in l.diem functo. nume.clv. ff.de officio
11 assesso.Quid dicendum. † Et Ioan.Fran.in dict.suo tract.de peste.fo.v.num.xxxj.post multa distinguit quatuor casus,quos ex Bartol.& Alexan. consil.iij. lib.j.& ciiij. & consil.penult. colum.penult.versic. Pro hoc facit.volum.iij.& alijs s̄.in locis alleg.colligit.& illos paucis recitabo.Primus casus est,quādo contrahentes non sunt vsi verbo locationis & conductionis,neque verbo venditionis & emptionis,puta si fuerit dictum, quòd rex aut cōmunitas concessit Ioanni Cueille gabellam seu tractam magnæ consuetudinis ad annos octo vsque pro xlvj. mille libris Turonen.quolibet anno soluendis.& in hoc casu omnes Doct.concludunt contractum esse locationis, quoniam pretium pro fructibus percipiendis in singulos annos reperitur constitutum, secundum glos.in l.ij.C.de iure emphyteo.Et hunc tradendi modum nos vocamus firmam, quæ vltimò offerenti & incariatori deliberatur, vt in præceden.dicimus quæstio.Et sic nos Boerius Saluatus de Pomiers,& Franciscus de Caldenet in ipsa curia consiliari habito consilio dominorum Thomæ de Cusinier, eiusdem curiæ aduocati,& * le Conte procuratoris Regij iudicauimus in hac causa per ipsum dominum nostrum Regem commissi & deputati,& lata fuit sententia xxj.Aprilis, anno domini M. D. XXX. Secundus casus est, quando vsi sunt verbo locationis & conductionis, tunc etiam censetur locatio. Tertius casus, quando vsi sunt verbo venditionis & emptionis,tunc est distinguendum.Aut rex vendidit redditus,& prouentus datiorum certo constito pretio in singulos annos vel mēses,aut vnico pretio pro omnibus annis soluendo. Primo casu Bartol.in dicta sua disputatione.& in §.prædicto qui maximos. tenet quòd talis contractus iudicari debet locatio, & consequenter quòd facienda sit remissio.& sequuntur communiter s̄.alleg. cum alijs per ipsum de Ripa,vbi suprà. fo.vj.versic.Circa tertium adductis.& Phil.Corn. consi.xxiij.volum.ij.quòd est amplum,quod videtur repetitum consil.xxxviij.eodem libro.Secundo casu,quādo pro vno pretio pro omnibus,tunc vera reputatur venditio,& consequenter damnum ad emptorem expectabit.tenet Alexan. consilio cviij. volum.iij. quem sequitur de Ripa, vbi suprà. & in quæst.sequen.Sed pone,quòd sit venditum datium. & Gerald. de Petra sancta in sing.xciiij. Et hoc verum, nisi guerra fuisset ab ipso domino mota, vel alius sibi mouerit, vt dictum est s̄.in prima parte. ante finem. Quartus casus est,quādo vsi sunt simul & promiscuè verbo locationis & venditionis,tunc si solutio sit vniformiter diuisa in singulos annos vel menses,est locatio,per prædicta.& firmat Ioan. de Imol.in dicto §.qui maximos.& Alexand.in dicto consilio cviij. Si verò constitutum sit pretium pro toto tempore,& licet in hoc casu Imol.& Alexand.nihil dicant, tamen de Ripa arbitratur contrahentes hoc casu voluisse facere contractum locationis,potius quàm venditionis,quia subiecta materia magis, atque etiam magis conuenit locationi quàm venditioni,vt per Signorel.de Homed.consilio clxxxvij. colum.iij.versic. Redeo ad primum. vsque ad finem colum.Et etiam,quòd in casibus supradictis, in quibus est de iure remissio pensionis facienda, est verum nisi conductor vel emptor periculum casus fortuiti aduersæꝗ; fortunæ in se susceperit.l.sed si quis. §.quæsitum. & ibi per omnes. ff.si quis caut.cum alijs per ipsum de Ripa, fol.viij. nume.xlvij. cum pluribus quæstio.sequentib.alleg. ad quem recurre causa breuitatis. Et not.quòd conductori petenti remissionem ex duabus causis,quarum vna est per te sufficiens ad obtinendum, sufficit vnam probare causam,vt voluit Bartol. consilio cxciij. colum.vlti. versicul. Super quarto dico. quando sunt plures rationes & orationes per se separatæ: secus si in vna eademꝗ; ratione ponantur secundum eum vnum qualificatū ipsius, vt in cap. licet causam. de probat. & alibi dixi.

Summæ.

1 Præscribi iuri agendi ad supplementum legitimæ an possit minori triginta annorum tēpore. & numero 2. 3. & 4.

5 Ius legitimæ & Trebellianicę transmittitur ad hæredes etiam extraneos. & nume.6.

7 Legitimæ supplementum,qua forma petatur.

Quæstio

Quæstio CCL.

Vtrū iuri agendi ad supplementum legitimæ præscribatur,& quanto tempore.Et an transeat tale ius ad hęredes etiam extraneos.& quomodo supplementum peti debet.

Decisio.

1 CHRISTI Benedicti,ac intemeratæ & gloriosæ virginis eius genitricis Marię nominibus inuocatis, Amen. † Breuiter dico,quòd iuri agendi ad supplementum legitimæ non pręscribitur minori xxx.annorum spatio, secundum Bald. Angel.Sali.Paul.de Castr.Alber.de Rosa.& communiter moder.insuper Iason in l.si quis filium.
2 C.de inofficio.testamen. † Quamuis Bartol.ibi & in consil.xiiij.an ius agendi ad supplementum teneat contrarium, quòd quinquennio præscribatur,quemadmodum querela inofficiosi testamenti, in cuius locum est ius agendi ad supplementū subrogatum.& ipsum sequitur Ludo.de Ro.in l.certi conditio.in princip.col.vj.ff.si certum petatur.& Guido Papæ consil.clxx.colum.vlti.& Bartholo. Sozi.consil.cl.colum.xiiij.in fi.versic.septimò firmatur.volumi.j.vbi vult quòd sola legitima non transmittatur ex potentia suitatis.allegat Bald.in
3 l.si arrogator.ff.de adopt. † Tamē alia contra Bartol.est verior & communior:quia secundum doct. ius agendi ad supplementū descendit ex testamento aut ex constitutione,& agitur conditione ex l. omnimodo.C.de inofficio.testa.& ibi idem tenet Angel.& sic actione personali quæ annis xxx.durat.l.j.§.ad hæc.C.de annali except.& l.ij.C.de constitu.pecu.& idem tenuit Bald.in Authen.presbyteros.C.de episco.& cler.& in repet.l.pater filium. col.vj.in princip.versic.an iure agendi ad supplementum.ff.de inofficio.testa.& in l.tam is.§.huius autem.eod.titu.& Angel.in l.si à domino.in prin. ff.de peti.hęredi.& in dicta l.certi conditio.in princip.& ibi Iason col.ix.in princip.ver.&; per istam suam limitationem.& ibi idem Fran.Purpuratus. nume.* & Angel.in l.si eum.§.qui iniuriarum.& idem Iason col.vij.versi.primò per istam regulam. ff.si quis caut.& in Auth.de trien.& semisse.& Paulus de Castr.consil.cix.dubia de quibus quæritur. col.j.volu.antiq.vbi etiam dicit hanc esse communem opin.antiquorum & modernorum docto.& idem Bald.in l.ij.q.vlt.C.de liber.præteri.& Benedict.dictus Capra consil.lxxvj.& singulariter Alexand.consil.cxxviij.col.iiij. cum seq.vbi similiter dicit istam esse communem contra Barto. & idem in consil.viij.col.vlt.post prin.ver.vltima dubitatio est.volum.iij.& pulchrè Ber.Landri.in addi.ad Bar.in dicto consil.xiiij.& Phil.Cor.consi.cclxiiij. vol.j.dicens fundamentum Bar.non esse verum,ꝙ ius agendi ad supplementum subrogetur loco querelæ,quoniam secundum communem sententiam doct.supplementum legitimæ datur ad excludendam querelam,ergo nō subrogatur loco illius,nec sapit naturam eius:& ita pluries dicit se obtinuisse contra Bar.& hāc partem tenet Io.de Imol.post Franc.de Rampo.in l.id quod.in princ.ff.de dona. & Ang.Are.instit.de inoffic.testa.in prin.col.ij.& Guido Papæ sibi contrarius in decis.lxxxij.dicens istam vidisse semper per dominos parlamenti Delphinat.teneri.& Raph.Fulgo.consil.lxxxiiij.col.ij. ver.in secundo videretur.Quinimo vult plus,ꝙ sibi competat pro supplemento legitimæ hypothecaria,quæ sola annorum xl.curriculis vacuatur.l. intelligere.C.de luiti.pigno.& ipsum sequitur Anto.Rubeus consil.clvj.nu.ij.Et hanc conclus.tenet Fran.de Crema in singul.cxxviij.incip.antiqua est quæstio.vbi dicit,ꝙ præsupposita opi.Barto.pro vera,tamen quinquennium nō currit minori filio pro tota minori ætate,vt voluit singul.Bald.in l. ij.C.in quib.causis in integ.restitu.non est nece.Et sic incipiet præscriptio ipso iam facto adulto,per l.fi.C.eodem tit.idem secundum Paul.deCast.in dicto consil.cix.col.ij.versic. postremò si neptis aut nepos erat in sui patris potestate,ꝙ interim non currit,per tex.in l.j.in fin.C.de annali excep. Ideo ab ista communi & vera in consulendo & iudicando non est discedendum.& idem tenet Bald.consil. cxxv.versic.super alio puncto.vol.iiij. quando ab instituto petitur supplementum,secus si præteritus ex linea materna petit illud,quia tunc succedit loco querelæ per text.in dicta l.si quis filium.in fi.
4 Et † prædictam conclusionem videtur limitare Angel.in l.Papinia.§.conditioni.ff.de inoffici.testamen.si filius aut filia viuat,quòd duret & non præscribatur nisi xxx.annis:secus in eius hærede, quia tunc quinquēnio finiatur,per dictam l.si quis filium.quia inquit si filius tacuit per quinquēnium & decedat,intelligitur tacitè renuntiasse:secus si viuat Sed hoc reprehendit Iason in dicta l.si quis filium.col.iij.post prin.& multùm bene,quia si istud agendi ad supplemētum duret xxx.annis,vt ipsemet tenet in locis s̄.alleg.quomodo intelligitur tacitè renuntiasse per lapsum quinquēnij,& mortem filij.ex quo enim semel ius factum est transmissibile,perpetuò durat,ar.l.cum pater.§.quindecim. ff.de leg.ij.no.Bal.in l.cum antiquioribus.§.ita tamen.in iiij.q.& Sali.in v.C.de iure deliber.& Bart. in l.j.ff.quod metus causa.Per quod soluitur secūda quæst.ꝙ hoc ius agendi ad supplementū legitimæ transmittatur ad hęredes:quemadmodum querela etiam non præparata,& de vtroꝗ; est text.in dicta l.si quis filiū.& in l.scimus.§.fi.eo.tit.& istud tenet Angel.in dicta l.si quis filium.in ij.nota.& etiam transit ad extraneos hæredes,vt vult ibi Paul.de Castr.si hæres est de descendentibus:quia ad transmittendum sufficit ius in habitu habere,vt dicitur in dicta l.si quis filium.Et istud ius est in bonis nostris,secundum Paul.ibi,colum.ij.& sic per illum text.tenet Signorel.de Homed.consil.ccxxxiiij. & idem Paul.de Castr.consil.xxxiiij.colum.vlt.vers. similiter & ius petendi supplementum.vol.antiq.

vbi vult quòd hoc ius tranſeat ad monaſterium ex
perſona mortui filij facti monachi etiam ignoran
tis & non agnoſcentis legatum ſibi in teſtamento
relictum.& idem Sali.in dicta l.ſcimus.in princip.
in prima quæſt.de inofficio.teſtamen.& Alexand.
conſil.clj.col.ij.verſic.idem videmus in legitima.
libr.ij.Et iſta eſt concluſio,quòd ad quoſcunq; nul-
la habita differentia, ius petendi ſupplementum
tranſit ſiue ſint de deſcendentibus ſiue nõ.& idem
Angel.Are.inſtit.de inoffic.teſtamen.in princ.col.
ij.verſic.quæro an hoc ius ſit neceſſe.vbi dicit ob-
tinuiſſe de facto Bononiæ.& idem Phil.Cor.con-
ſil.xl.colum.penul.in litera O,vol.iij. & Sozi.con
ſil.xcij.colum.iij.verſic.circa ſecundam dubitatio-
nem.vol.j.Et facit quod dicunt Bart.Ang.& mo-
der.in l.Titio centum.§.Titio centum.ibi,ſed ſi a-
liâs legitimam non reliquerat.ff.de conditio.& de-
monſtra.q legatum dotis nomine,vel pro dote à
patre filiæ factum,qui dotare neceſſariò tenebatur
ſit purum & tranſmiſſibile ad hæredes.Ita conſu-
5 luit Pet.de Ancha.conſil.cccxxiij. † quia ſicut ius
legitimæ tranſmittitur,ita & ius petendi eius ſup-
plementum etiam ad extraneos,vt voluit Angel.
conſil.ccxlij.punctus talis eſt,dominus comes Ro-
bertus.qui allegat text.in l.quanquam.& ibi gloſ.
6 & Cyn.C.ad legem Falcid. † Quinimo ius detra-
hendi legitimam & Trebellianicam competẽs de-
functo tranſmittitur ad hæredes,vt dicit etiã An-
gel.in conſil.cxviij.auia pro nepte dedit dotem.al
legat dictam l.quanquam.& l.Papinia. §. quarta.
de inofficio.teſtamen.& illud etiam firmat eius cõ-
ſil.cxxiiij.Iolus domini Dalmacij de Turderto.co-
lum.vlti.verſic.ad ſecundum.quòd ius deducendi
duas quartas legitimam ſcilicet & Trebellianicam
tranſit ad hæredes.& iſtam partem tenuit Philip.
Corn.conſil.cxvj.in litera S,volumi.ij.Et in iſtis
duabus quæſt.idem Paul.de Caſtr.conſil.clxxij.vi-
ſa & ponderata.vol.antiq.Et eſt notandum, quòd
non ſolùm tranſmittitur ad liberos tempore mor-
tis patris vel aui conceptos,ſed etiam & poſt eius
mortem,vt volunt communiter docto.in dicta l.ſi
quis filium.ſed hoc videtur limitare Paul.de Caſt.
niſi filia renuntiaſſet, & ſic excluſa : quia tunc ad
tales liberos poſt mortem patris aut auunculi,de
cuius ſucceſſione agitur conceptos non tranſmit-
titur,vt voluit Paul.de Caſtr.conſil.ccccxviij.col.
vlti.volu.nouo.& Bald.in l.ſi quando.§. illud. C.
de inofficio.teſta.quia non poſſunt venire ex per-
ſona matris,quæ ratione renuntiationis & iura-
menti erat excluſa,& ſic non potuit.dicta l.ſi quis
filium.in fin.ibi,niſi pater adhuc ſuperſtes vel re-
pudiauit querelam,&c.Neq; ex perſona ſua tanq̃
fuerint illi coniuncti,in cuius vita non fuerant in
rerum natura.ideo non poſſunt dici,quòd fuerint
ei coniuncti.l.j.§.ſi quis proximior.ff.vnde cogna.
& l.Titius.cum l.ſequenti.ff.de ſuis legitimis. Sed
hoc non videtur obſtare,ex quo docto.ſ.alleg.vo-
lunt quòd hoc ius tranſeat ad extraneos non atti-
nentes ſeu coniunctos defuncto.Et eius opi.poſſet
habere locum,ſi tales nepotes concepti poſt mor-
tem aui vellent ſuccedere ab inteſtato ex perſona
matris renuntiãtis,quæ ſuperuixit patri ſuo,quòd
tunc non poſſint:neque ex perſona eorum.& ſic lo
quitur Paul.in dicto conſil.proximè alleg.& non
quando agitur de iure agendi ad ſupplementum
tranſmittendo.& aliâs ſuper dicto puncto,an ne-
potes ſuccedant auo &c.vide in conſil.infra inſer-
to.incipien.viſo caſu ſupradicto.& ſentit Bartho.
Sozin.conſil.j.colum.vij.verſic.poſtea poſito.vol.
ij.vbi tenet quòd filius tranſmittat non ſolùm hæ-
reditatem patris aut ſororis etiam non aditam,
ſed etiam in integrum reſtitutionem ob immiſtio-
7 nem non factam,vt ibi per eum.†Et circa tertiam
quæſtionem eſt dicendum ſecundum Bartol.con-
ſilio xvij.forma petendi ſupplementum legitimæ,
&c.quòd debet proponere & allegare quòd in bo-
nis defuncti tot erant bona tanti redditus & valo-
ris.Secũdò,q ſibi fuit relicta talis ſumma.Tertiò
quòd ſumma prædicta ſibi non ſufficit pro ſua le-
gitima portione.Quartò quòd deficit tantùm pro
ſua legitima.Quare petat & concludat ſibi ſupple
ri iuxta formam dictę l.omnimodo.& l.ſcimus.§.
repletionem.& ibi ita omnes dicunt.de inofficio.
teſta.& Ang.Are.in §.tam autem.inſtit.eodem tit.
& Fabia.de Giochijs in repet.Auth.nouiſſima.fo.
x.col.iij.ver.ſextò quæritur.& ibi per moder.

Summæ.

1 Reemere rem totam an poſſit vnus hæredum ven
ditoris,vel vnus venditorum.
2 Vendentium rem communem cum pacto recobrij
ſi vnus offerat partem pretij,an audiatur.

Quæſtio CCLI.

Duo ſimul vendiderunt

vnam terræ peciam certo pretio cum pacto de re-
trouendendo ad annos decẽ vſq;.Nunc vnus ipſo-
rum vult totam rem habere ſoluendo integrũ pre-
tium,an poſſit:& an idem in vno ex cohæredibus
venditoris totam terram redimere volente.

Deciſio.

CHRISTI Be-
nedicti ac intemeratæ
& glorioſæ virginis
Mariæ eius genitricis
nominibus piè inuo-
1 catis,Amen. † Et vi-
detur,quòd vnus ven
ditorum aut hęredum
ſine alio, aut de eius
certo mandato totam
redimere non poſſit,
vt voluit Bald.in l.ij.ante finem.verſic.ſed quid ſi
vnus ex venditoribus.C.de pact.inter empt.& vẽ.
& Bar.& Paul.de Caſt.in l.ſi quis aliam.ff. de ſo-
lut.quoniam in iure indiuiduo (vt inquit Paul.)
vt

vt hic rem dari,vnus ſine alio non admittitur ad
petẽdum inſolidum.l.ij.§.ex his.ff.de verbor. obli-
gatio. quia licet alius ſocius vel cohęres nunc non
curet reemere partem rei venditæ,tamen in futu-
rum poſſet:& mutare propoſitum.l.deberi.C.de fi
deicommiſſa.libertat.Et vnus non debet ius alte-
rius ſine eius voluntate præoccupare. l. ſi ſtipula-
tus.§.ſi lancem.ff.de ſolutio.cum alijs adductis pro
hac parte per Sozin.conſil.xvj.numer.j. & ij.cum
pluribus ſequentibus.volu.iiij.& hanc Pauli ſen-
tentiam ſequitur Andre.Alciatus in l.iiij.§.Cato.
numero lvij.cum ſequent.ff.de verborum obligat.
quam confirmat reprobata opin.Sozin.ipſum aſ-
ſerens pauca bona iudicio ſuo dixiſſe in dicto con
ſilio xvj.vol.iiij.imò multa dicit bona circa hanc
quæſtionem iudicio, & ſentẽtia plurium domino-
rum & mea,vt ĩ. Et concludit Alciatus,quòd em-
ptor non tenetur retrouendere vni tantùm,ex quo
in obligatione eſt rem dari,vt ibi per eum.Fallit
in tribus caſibus ſecundum eum. Primò quando
tenetur ad tradendam rem tantùm:ex quo enim
obligatio eſt rem tradi eſt indiuidua,vnus tunc po
teſt in totum redimere.l.fiſtulas.§. qui fundum.ff.
de contrahend.emptio.Et ſic facit differentiam in-
ter rem tradi quòd poſſit in totum per vnum redi
mi:tamen ſecundum communem non eſt differen-
tia,vt ĩ.dicam pro parte contraria.Secundò fallit
quando quis tenetur ex diſpoſitione legis vende-
re:quia tunc verba legis verificantur in vno.Ter-
tiò fallit in eo qui tenetur vendere rem aliquam
mobilem indiuiduam,ſecundum Fulgo.in l.quod
ſi nolit.§.idem Marcellus.quem ibi in hoc ſequi-
tur Cepol.in ſecundo nota.quando retrahens vult
dare cautionem de eo quod eſt vltra partem ſuam.
Et iſta pars probatur,quemadmodum enim vnus
venditorum ad partem rei venditę recuperandam
ſoluendo partem pretij non admittitur,vt voluit
Bartol.in l.cui vſufructus.ff.de vſufruct.lega.& in
cõſilio cxcv.Angelotus & in dicta l.ſi quis aliam.
& etiam Paulus de Caſtro ibi & Ioan.de Plat.in l.
quotiens.verſic.quid autem.C.de agricol.& man-
cip.libr.xj.& idem Bald.in l.ij.ante fin.C.de pact.
inter emptorem & vendit.cum alijs per nos alle-
gatis.in §.v.colum.final.de conſuetud.retract.libr.
conſuetudinum Biturigum.& Decius in l.eius qui
in prouincia.§.quas verò.numero viij.ff.ſi certum
petatur. Ita nec vnus ſociorum ſine alio admitte-
tur ad totum : licet Fulgoſ.in dicta l.quod ſi nolit.
§.idem Marcellus.velit in hoc contrarium,& Al-
bertus de Cremona in l.ſi legato.§.ſi Stichus.ff.de
manumiſ.teſta.vt ĩ.dicam. Tamen Fulgo.vbi ſ.
arg.dicti §.idem Marcellus.vult quòd vnus vendi-
torum totam offerendo pecuniã non poterit com-
pellere emptorem ad rem ſibi totam retrouenden-
dam.Et ſimiliter tenet vnum ex ſocijs eſſe admiſ-
ſibilem ad petendum ſolùm partem rei,ſoluendo
totum pretium:quia emptor lucratur partem il-
lius rei gratis ſine aliquo pretio:& ipſum in hoc
ſequitur Cepol.ibi in ij.notab.& Sozin.in dicto
conſil.xvj.in iſto dicit verum:quia communio &
ſocietas eſt gratuita & rei lucratiua, quod non eſt
ſic ſoluendo partem pretij.Sed quantum ad ſecun-
dum dictum Bartol.non bene dicit,quia non ad-
mittitur ad partem rei ſoluendo partem pretij.Et
iſta eſt vera & communis,quam tenet Sozinus in
conſil.cc.colum.iij.verſicul. ſecundò dicitur.volu.
ij.& Bald.conſil.cxcviij.incipien.præſupponatur.
libr.ij.& conſil.cccxxxij.volumi.iij.& probat tex.
in dicto §.idem Marcellus.& in l.cùm eiuſdem.eo-
dem titul.ſi emptio facta ſit de pluribus rebus vno
pretio vitiatur in totum reſpectu vnius morboſæ
rei.& tenet Cepol.in dicto §.Marcellus. in primo
not.dicens vnum ex hæredibus non poſſe offeren-
do partem pretij ipſum tangentem conſequi par-
tem rei inuita parte,allegat Paul.de Caſtr.in l.Iu-
lia.§.offerri.ff.de actio.empt.& Signo.de Homed.
conſilio liij.in princip.incipien.ſuper prima quæ-
ſtione.& Decius conſilio ccccxxj.numer.iij.& iiij.
volumi.iij.volens ibi plus quòd ſi in vno inſtru-
mento fuerint plures res diuerſis pretijs venditæ,
tamen omnes reputantur pro vno contractu ſine
pretio,quia vnam ex dictis rebus ſine alijs non e-
miſſet.dicta l.cùm eiuſdem.Aliâs emptor inuitus
incideret in communionem,quod eſt inconueniẽs.
l.ſi non ſortem.§.ſi centum.ff.de conditio.indebit.
& l.cùm pater.§.dulciſſimis.ff.de lega.ij.& dicta l.
quod ſi nolit.§.ſi plures.& ibi.ver.inter.ibi pretij.
& ibi Cepol.in iiij.nota.& tenet Alexand.conſil.
cxliij.in princip.lib.vj.Cùm ſit quid indiuiduum,
ſecundum Bartol,quia venditio continet rem tra-
di,quod eſt indiuiduum.dicta l.ſtipulationes non
diuiduntur.in princip.iuncta l.j.& l.ex empto.in
principio.ff.de acti.empt.Hoc enim probat etiam
eſſe indiuiduum,quia non affert tantam vtilita-
tem in parte reſpectu partis,quantum in toto re-
ſpectu totius.dicta l.ſi quis aliam.de quo aliquid
infrà dicam.aliâs emptor non fuiſſet empturus.l.ſi
duos quis ſeruos.& ibi gloſ.Bald.& Alberic.ff.de
contrahend.emptio.Tum etiam proximior non
poteſt vnam ex pluribus venundatis rebus retra-
here,nec pariter dominus iure prælationis retine-
re,vt tenet Maſuerij in ſua Praxi,titul.de retract.
columna penultima.verſicul.item vna vel pluri-
bus.cum alijs per nos allegatis,lib.conſuetudinum
Biturigum.eodem titul.§.v.& idem Bald.in tract.
de iure prothomiſeos.columna penultima.verſic.
ſed pone quòd dominus.& Alberic.in l.ſi duo pa-
troni.ff.de iureiurand.& Mart.Baſcoletus in arbo.
diuidui vel indiuidui.folio xlj.pagi.ij.verſicu.pro
hoc facit.in contrarium videtur,quòd vnus ven-
ditorum aut hæredum poſſit ſine voluntate alio-
rum redimere,vt voluit Bald.in l.quod ſi vno.per
illum text.ff.de in diem adiect.& in l.fiſtulas.§.qui
fundum.& ibi Baldus.ff.de contrahend.emptio.&
per textum in l.tutor vrgentibus.§.j.ff.de mino-
ri.& etiam per illos text.tenuit Iaſon in dicta l.ſti-
pulationes non diuiduntur.column.xiij.cum ſeq.
ver.expedita theorica.& reſpondet ad id quod di-
ctum eſt,quòd in materia indiuidua vnus non poſ
ſit inſolidum agere ſine alijs.dicta l.ij.§. ex his. de
verborum obligatio.quia illud procedit in mate-
ria omnino & totaliter indiuidua,vt eſt ſtipulatio

seruitutum, quæ non potest à principio pro parte imponi.l.pro parte.ff.de seruitu.secus est in obligatione rem tradi.l.locus.ff.de acquirend.posses.& idem in hoc Benedict.de Plumbi.in l.si ita fuerit. versi.tertiò oppo.ff.de manumiss.testa.quia secundum eum non est reddere rationẽ diuersitatis inter alia facta diuidua & dationem,aliâs esset contra tex.in l.v.§.fi.de verb.obli.Et præsertim secũdum Iaso.præstita cautione de dando partem alijs socijs si voluerint rẽ habere.l.j.§.si pecuniã in saculo.ff. deposit.allegat Paul.de Cast.cõs.ccxxj.inci.in hoc passu duo sunt.col.vlt.vol.antiq.& istam partem sequutus sum in §.v.in vlt.quæst.de cõsuet.retract. li.consuet.Biturig.allegando Bal.& Paul.vbi s̃.& idem tenet Fabi.de monte sancti Sauini in tract.de empt.& ven.in vij.q.princip.q.ij.& pro hac parte facit tex.in dicta l.j.§.sed quotiens.& ibi tenet Sozi.ad Trebel.& glo.singul.in l.vxorem.§.agri plagam.in verbo,petere.ff.de leg.iij.& l.si vno.ff. de acti.empt.Et idem vbi constaret alios nolle reemere,quia sic declarauerũt,vt voluit Obertus de Cremona,in dicta l.si legato.§.si Stichus.ff.de manumiss.testa.quem refert & sequitur Bartho.de Fir. in suo reperto.in verb.obligatus reuendere.cuius lecturam dicit se vidisse in ciuitate Senarum (cùm ibi tanq̃ vicarius assisteret prætori) in libro domini Io.Bapti.de Caccia lupis de sanctoSeuerino, qui eidem de Firmo tũc iudicaturo de facto in causa Achillis Petrucij ciuis Senẽsis allegauit,& de dicto Oberto de Cremona facit mentionem Bald.in l.si noxale.ff.de noxalibus actio.& alibi sæpe.Sed quia (vt inquit) lectura præfati domini Oberti rara habetur,ipse voluit ibi inserere verba punctualia,videlicet:Quæritur si aliquis vendit fundum & paciscatur cum emptore,ꝙ reddito sibi pretio fundus restituatur venditori:& decedat venditor relictis pluribus hęredibus,& vnus velit restituere partem fundi,& alij nolint recolligere,nunquid audiatur? & videtur argu.huius literę quòd sic,& l.legatarius.in prin.ff.de leg.j.& l.si cui fundus.de condi.

2 & demonst. † Sed contrarium in hoc est verius vt dictum est s̃.Sed nũquid si iste vult soluere partem suam & cohæredum,& totum consequi,audiatur? & videtur quòd sic.ff.de contrahend.empt.l.fistulas.§.qui fundum.& l.ij.ff.de manumiss.& l.ne in plures.de excercito.acti.& l.si ita fuerit.de manumiss.testa.& l.si quis legata.de conditio.& demonstra.in contrarium videtur quòd non,ar.l.si vxorem.§.agri plagam.de leg.iij.& l.si plures.C.de cõdi.insert.Sed videtur distinguendum,an cohæredes repudiauerint expresse,& tunc habent locum primæ allegationes,aut non,& tunc secus:& idem de Firmo in dicto repertor.in verb.emptor retrouendens ex pacto.dicens se in dicta causa sic iudicasse:sed Alexand.in dicta l. cui vsufructus.de vsufruct.legat.tenet simpliciter vnum ex hæredibus posse (si velit) totum reemere,siue alij expressè repudiauerint siue non:allegat Rapha.in dicta l.cui fundus.de conditio.& demonstra.& in l.si mihi & Titio.de verborum obliga.vt dixi in dicto §.v.de consuet.retract.in fin.& pro hac decis.glo.in dicta l.legatarius.de leg.j.& latè Sozin.in dicto consilio xvj.volu.iiij.& idem in l.j.§.sed quotiens.ad Trebel.& Marti.Bascaletus in dicta arbo.diuidui & indiuidui.fol.xlj.pagi.ij.ante fin.versic.sed quæritur.cum sequen.Sed si alij infra tempus recuperandi vellent venire,adimtterentur vnà cum alio primo agente.Et ista conclusio est vera, non solùm etiam quando vnus egit pro se ad totam rem soluendo integrum pretium,sed etiam profectò quando tam nomine suo quàm cæterorum sociorũ vel cohæredum egerit:quamuis de eorum voluntate & consensu infra tempus ad retrahendum præstito non appareat:quia si tempus est elapsum non nocet discessus,vt voluit Sozin.in præallega.consil.xvj.numer.xxvij.quoniam per lapsum temporis est locus iuri accrescendi,vt dicit Bartol.in dicta l.si mihi & Titio.& ibi omnes sequuntur. de verborum obliga.cum alijs per Sozin.alleg.Et signanter,vbi talis agens concludit insolidum ius cuilibet competere,quod fortius est secundũ eum. Et ita conclusum in causa nobilis domicellæ Iacquetæ de Constantin viduæ defuncti quarti præsidis Carle appellatæ,contra Mariam de Lespiau & Fransquinam de Sarrault à senescallo Aquitaniæ appellantes.Sed ipsę appellantes obtinuerunt ex causis in quæst.sequentibus contentis.Et latum fuit arrestum die quarta mensis Martij,anno Domini M. D. XXIX.

Summæ.

1 Contrarietas in eodem vel diuersis instrumentis, quid efficiat.& nu.2.& 9.

3 Instrumenta contraria producens non potest postea illa retrahere.

4 Instrumentum producens videtur illud & personam notarij approbare.

5 Instrumenta duo si sint contraria,cui potius credatur.& nu.7.8.10.& 11.

6 Scriptura priuata quando præferatur publicæ.

Quæstio CCLII.

Sed alia in dicto processu orta fuerunt dubia,quoniam appellans produxit instrumentum seu exemplum venditionis cum pacto de retrouendendo grossatum per collationarium commissum,qui in formam redegit publicam quoddam extensum manu de Mestreau notarij,qui receperat scriptum,non tamen signatum: quodquidem appellans prætendit appellatas produxisse per duas docens sententias,scilicet sub maioris & iuratorum ac senescalli Aquitaniæ latas: & per arrestum curiæ confirmatas.Et pariter appellatæ aliud produxerant instrumentum puræ & simplicis venditionis sine aliquo pacto de retrouendendo manu eiusdem notarij scriptum, & signatum.Et sic hæc instrumenta ab ipsis partibus producta sunt directè contraria:saltem vnum plus continens quàm aliud.Quęritur primò cuius par-

tis instrumento stari debeat,ita quòd probatio valeat.Secundò,an notarius ex vno instrumento plura & diuersa capitula quamlibet partem respicientia continente possit plura facere instrumenta,& cuilibet contrahenti illa deliberare & tradere.

Decisio.

CHRISTI Benedicti ac intemeratæ & gloriosæ virginis Mariæ eius genitricis nominibus piè inuocatis,Amen. Quo ad primam quæst.dic ꝙ aliquando instrumenta vel scripturæ sibi inuicem contradicũt. Et tunc aut est contrarietas in eodem instrumento vel in eadem scriptura,aut in diuersis ab vna vel vtraque parte productis.

2 † Si in eadem scriptura vel instrumento,tũc si potest aliqua diuisione coadiuuari,vt nõ sit scriptura sibi contraria sed diuersa,tunc in sua remanet firmitate,vt patet in prima constitutione C. §.quibus.& sic iura iuribus concordantur.l.vna. C.de inoffic.testa.cap.cùm expediat.de elect.li.vj. Idem etiam si possint aliqua iuuari interpretatione humana & verisimili,secundum naturam contractus.l.si vno.§.j.ff.loca.aliâs non adhibetur fides.l.vbi repugnantia.ff.de regul.iur.& ibi Philip. Decius nume.v.cum alijs per eum allega.& Ang. consil.ccclxxvj.philosophicè.col.ij.ver.sed si salua ratione.quia etiam testi sibi contrario non creditur,vt ibi not.& in l.scripturæ.per Bar.Bald.& docto.C.de fide instrumen.& cap.imputari.& ibi Fely.post Abb.Sicul.in vj.declaratione.& in prima & secunda limitatione.eodem titu.

2 † Secundo casu,quando est contrarietas in diuersis scripturis vel instrumentis,tunc aut ab eodem producuntur, & non possunt aliqua concordari diuisione vel interpretatione,& vtrunque reijcitur:& sibi qui contraria produxit instrumenta imputandum est.dicta l.scripturæ.quam intelligit ibi Iaco.de Are.habere locum,siue ambæ scripturæ sint priuatæ,siue publicæ:siue vna publica & alia priuata:quamuis glo.velit contrarium.in l.scripturas.C.qui potio. in pigno.habe.quoniam text.in dicta l.scripturæ. & in cap.imputari.vtuntur verbo scripturę:quod verificatur in omnibus prædictis.& sequitur Sali. in dicta l.scripturæ.& in cap.imputari.in iij.declaratione.

3 † Quinimo pars talia producẽs instrumenta non potest illa retrahere seu reuocare,quasi erroneè facta:quia imputatur sibi,cùm prouidere potuerit,& iam ius sit acquisitum aduersario cui præiudicaretur,vt dicit Specul.in titul.de instru. edi.§.postremò.in fi.versic.vltimò no.& Anto.de Bur.& Imol.in capit.G.perpetuus.col.vlt. de fide instru.& glo.magna in l.j.§.editiones.& ibi Iason col.penul.ver.secunda conclusio.& ver.tertia conclusio.ff.de eden.allegat Bald.in cap.præsentium. col.j.de testi.& idem Lauren.Calca.consil.cxv.nume.xxvij.cum alijs per Fely.in dicto cap.imputari.col.j.ver.septima & vltima declaratio.quoniam confitetur omnia contenta in instrumentis,vt inquit Inno.in capit.cùm venerabilis.de except. & Barto.in l.post legatum.ff.de his quib.vt indig.& And.Barba.consil.[illegible].nume.[illegible].& [illegible].vol. ij.& consil.liij.col.iiij.ver.præterea consideret.vol. iij.& Alex.consil.clxxxv.nume.xij.lib.vj.& Sozi. consi.xcvij.nume.xix.vol.iiij.& Bal.consi.clxxxj. omnis assessor.vol.ij.cum alijs per Phil.Decium in cap.cùm super.in iij.no.versi.& ex supradictis.de offi.deleg.& in dicto cap.cùm venerabilis.in glos. in verb.vitium.ver.successiuè Abb.& talis confessio reuocari non potest,vt tenet Abb.Sicul.in cap.

4 fi.ad fi.de confess. † Et non solùm contenta in instrumentis,sed etiam personã notarij illa recipientis habilem (quamuis non esset) approbare videtur:ita quòd postea alia instrumenta eiusdem notarij contra ipsum producta reprobare (respectu personæ ipsius notarij) non poterit,vt voluit Bal. in l.si quis testibus.colum.j.C.de testib.iuxta illud quod approbo nõ reprobo,vt ibi.& l.Nesennius. ff.de nego.gest.& sequitur Iason in dicta l.j.§.editiones.colum.penul.versi.tertia declaratio.ibi adde.& Hippoly.de Marsil.in l.quæ ignorans.nume. x.ff.ad legem Corne.de sica.& in l.si quis ne quęst. colum.viij.ff.de quæsti.& Alexand.consil.cxxxiij. numer.xiij.libr.vij.& Guido Papæ quæst.cccccij. in princip.Limita regulam,quòd producens reuocare non potest instrumentũ productum,nisi pars aduersa impugnasset talem productionem,per ea quę no.Inno.in cap.mulieri.de iureiuran.cum alijs per Fely.ibi alleg.& no.Bald.in dicto cap.fin.col. versic.quæro produxi.de confess.& idem Felyn.in dicto cap.imputari.versic.septima & vltima declaratio.Limita secundò,nisi statim re integra renũtiet productioni.l.si aduersarius.(quę est ad hoc sing.) C.de fide instru.& l.quæ familiæ.& ibi Flo. ff.famil.ercisc.& Bald.in dicto cap.præsentiũ.col. j.& Ludo.de Ro.consi.cccexxxiij.quo ad primum quod sufficiat.in vlt.dubio.& Iason.in dicto.§.editiones.ante fin.ver.istam glo.ita enucleatam.accedat tex.in l.si falsos codicillos.C.de fals.& de hoc alibi dixi.

5 † Si verò ab vtraq; parte producantur instrumenta eiusdem temporis, tunc considerari debet quæ sit dignior.l.cum ætate.ff.de probat.vt quia vna scriptura est publica, & alia priuata, & publica præfertur.dicta l.scripturas.qui potio.in pigno.habe.

6 † nisi illa priuata esset pluribus notata testibus,vt dicit ibi glos.& Sali.& idem Sali.in dicta l.scripturæ.& Fely.in dicto cap.imputari.in prima limitatione.& tunc de istis dicitur,prout de casu sequenti.Si verò ambæ scripturę sint publicę, tunc autoritates notariorum considerandæ sunt, quæ dignior sit.l.ij.& iij.§.j.ff.de fide instru.& Alexand.consi.cxc.nume.xvij.lib.vj.Et idem si vnum instrumentum melioribus adiuuetur adminiculis q̃ aliud,secundum Bal.post glo.in l.optimã.C.de contrahen.& committen.stipul.& Alex.consi.cxc. nu.xxij.lib.vj.vel etiã si saluari possint (vt dictum

eſt)aliqua interpretatione.& idē Dominic.de ſancto Gemi.cōſi.lxxvj.col.iij.in fi.ver.pręterea quādo producuntur.& Alexan.conſi.clxx.nu.j.lib.vj. Et idem quando ab vno & eodē notario ſunt emanata,vt erat in caſu noſtro,in quo per reos producebatur inſtrumentum purę & ſimplicis venditionis,& actrix produxit inſtrumentum venditionis conditionalis,id eſt cum pacto de retrouendendo: quia iſtud nō cōtradicit primo, ſed addit pactũ,& ſic poſſunt ſaluari.cap.cùm Io.eremita.& ibi Inno. in fi.& omnes de fide inſtru.& hoc ſi hoc inſtrumētum addens eſſet in forma probandi,vt ſtatim dicam. & idem Aegid. Bellamera in deciſ.ccclxxij. incip.ſi producantur.Vel quando vnũ inſtrumentum eſt in forma authentica per notarium redactum,& protocolũ notarij,& reperitur repugnantia,tunc ſtatur protocolo,quia eſt originalis & matrix ſcriptura.l.ſi quis ex argentarijs.§.penult.ff.de eden.& in Auth.de tabel.per totum.& in Auth.ſi quis in aliquo.C.de edēdo.& tenet Bar.in l.Semp. procul.& ibi Bal.ff.de leg.xj. & idē Bald.in l.cùm proponebatur.in vlt.quæſt. ff.de leg.ij.& in conſi. lxx.aliâs lxj.quidam nomine Cicholis.volu.v. & Phil.Cor.conſil.xxviij.col.j.& per totum.volu.j. & Phil.Decius in dicto cap.cùm venerabilis.in xj. no.& Ant.de But.in cap.dudum.de conuerſ.con
8 iuga. † Et idem quando ſunt duo inſtrumenta originalia,quorum vnum eſt magis originale quàm aliud,& tunc ſtatur magis originali,dicta Authē. de tabelli.§.fi.in fi.& Bal.in dicta l.Sempronius.vt hîc videtur fuiſſe:quia productum fuit originale inſtrumentum per notarium(qui receperat) groſſatum.& aliud per cōmiſſarium qui extenſum magis amplum manu notarij recipientis ſcriptum (licet non ſignatum) groſſauit,& in formam publicam redegit:ꝙ ſtetur inſtrumento per notariũmet recepto & ſignato,quia talis imbreuiatura ſeu extentio non ſignata eſt imperfecta,cùm non fuerit in protocolo reperta, ſed quędam per ſe chartula carens ſigno notarij:ideo penitus vitioſa.dicta Authen.de tabel.§.pe.plenè Barba.conſil.ix.nume.x. vol.iiij.& Phil.Cor.cōſil.ccxxvj.in litera E,& per totum.vol.iij.Quinimo huiuſmodi tranſumptum per cōmiſſarium fuit ſine autoritate iudicis & partis vocatione factum:ideo non eſt alicuius roboris. cap.cùm P.tabellio.de fide inſtru.quicquid voluerit ibi Abb.Sicul.Sed primum tenet Corn.conſil. xxiiij.litera D,vol.iiij.cum alijs ſ.alleg.in deciſio. xxxiij.colum.vltima.multa enim requiruntur ad hoc,vt inſtrumentum poſsit per alium exemplari & groſſari,vt ibi dixi.& per Corne.conſil.cxxxij. in litera C,vol.iiij.& Fely.in dicto cap.imputari. in prin.bene verum eſt,quòd exēplum manu eiuſdem notarij qui ſcripſit autenticum probat:quia eadem autoritate nititur,qua primũ,vt tenet Bar. & doct.in Authen.ſi quis in aliquo documento.de eden.& Barto.in l.in fraudem.§.neqꝫ inſtrumenta.
9 verſic.venio ad ſecundum.ff.de iure fiſci.† Si verò non appareat quæ ſit dignior & præferri debeat, quoniam ſunt æquales,tunc cæteris paribus (cùm ſe inuicem elidant) reus eſt abſoluendus,quia actor qui probare tenetur non probauit:ſaltem eius probatio per contrarium inſtrumentum fuit eliſa,vt dicit Specul.in dicto tit.de inſtru.edi.§.poſtremò. verſic.ſed pone produco.& Bal.& Imol.in l.cùm
10 proponebatur.de leg.ij. † Niſi in cauſa liberationis,fauorabili,& pia:tunc illi ſtatur quod liberationem aut libertatem aut cauſam piam continet. cap.fi.de re iudi.& l.inter pares.ff.eo.titu.& plenè Lauren.Calca.conſil.cvij.nu.vj.cùm ij. ſequentib. & Bal.conſi.xlij.ad euidentiam. & conſi.cxlij.licet allegationes ſint notabiles.vol.j.& conſil.cccxliiij. viſo inſtrumento.vol.ij.& Alex.conſil.cxc.nume.
11 xiiij.lib.vj. † Et idem in ſummis ſi diſcrepent.quia tunc minor ſumma debetur. dicta l. Sempronius Proculo.cum nota.in l.quinquaginta.ff.de probationib.Quoniam enim inſtrumentum quod continet plus trahitur ad illud quod continet minus:& ſic error præſumitur in pluri,& non in pauciori, vt ibi:quod eſt ſingulare,ſecundum Bal.in dicta l. Sempronius.cum not.in regula plus ſemper in ſe continet quod eſt minus.de reg.iur.lib.vj.& in l.in eo quod plus.& ibi Decius.ff.eo.tit.& idem Alex. conſil.lxiiij.col.ij.ver.corroborantur.lib.v.& Iacobi.de ſancto Georg.in l.ob carmen.§.ſi teſtes.nu. xiiij.de teſti.& Flo.in dicta l.de ætate.col.iij.verſi. ſequitur modò.quos ad omnia ferè prædicta vide & Bald.in l.Imperator.colum.iij.ver.ſed nunquid vnum inſtrumentum.ff.de ſtatu homi.vbi concludit,quòd ſi vnum continet plus ꝗ aliud,& illud poteſt probari & reduci ad minus,vt in ſummis, & valet in minori ſumma,ar.l.diem proferre.§.ſi plures.ff.de arbi.Et ideo ſi reperiantur duo inſtrumenta mandati ſeu procuratorij eadem die confecta,nec appareat quòd vnũ fuerit prius altero,ꝙ illud præfertur,in quo datur minor poteſtas, vt voluit Bald.in l.falſus.colum.xiij.C.de furt.& Alexand.conſil.xlviij.libr.vij.Aut non poteſt reduci, vt quia vna ſcriptura eſt plenior altera, vt quia continet plura capitula,& tunc dicit pleniori ſcripturæ ſtandum eſſe,arg.l.ſi ita ſcriptum fuerit,Titius imò Seius.ff.de hæred.inſtit.& l.ſi quis ex argentarijs.§.ſi initium.de edend.prout in caſu noſtro.Sed vnum non erat legitimum (vt dictum eſt) & ſic non faciebat fidem.& ſequitur Alexand.conſil.cv.colum.iij.verſic.Secundo principali fundamento.libr.v.& Dominic.de ſanct. Gemin.in dicto conſil.lxxvj.colum.iij.verſic.præterea iſta inſtrumenta.& Cor.conſil.ccxliij.in litera V, & X, vol.iij.& plenè Bal.cōſi.cvj. aliâs xcvj. caſus talis eſt,producunt duo inſtrumenta.vol.v. vbi vide & Sozi.cōſi.xciiij.incip.præſtantiſsimi & iuſtiſsimi. col.iij.in fi.ver.concordat quod no.voluit Bal.

Summæ.

1 Inſtrumenti plura capita an poſsint ſeorſim in publicam formam redigi.& nu.2.3.& 5.

4 Deceptio vltra dimidiam in vna plurium rerum ſimul venditarum ſolùm reſcindit cōtractum pro illa parte.

6 Falſitas vnius in vno inſtrumenti articulo cōmiſſa,an reliqua omnia vitiet.

Quæſtio CCLIII.

Quo ad ſecundam quæſtionē,an notarius poſsit ex vno inſtrumento plura capitula diuerſa,& quālibet partem particulariter reſpicientia cōtinente facere plura inſtrumenta,& cuilibet deliberare in forma publica.

Deciſio.

CHRISTI Benedicti,ac intemeratæ & glorioſæ virginis Mariæ eius genitricis nominibus piè inuocatis,Amen. Et iſtam quæſt.facit Alberi.de Roſa.in l.fin. ver.an autem tabellio de eodem contractu poſsit perficere
1 plura inſtrumēta.C.de precib.imperato. offer.†Et primò arguit,quòd ſic.l.j.§.proinde & ſi plures.& l.locũ.§.j.& ibi Alber.ff.de tabul.exhib.&.§.nihil. inſtitu.de teſta.& l.vnum teſtamentum.ff.eod.titu. & l.j.§.ſi quis duobus.ff.de bono.poſſeſ.ſecundum tabu.Et iſtam partem tenet Hoſtien.in cap.contin
2 git.de fide inſtrumen. † In contrarium videtur ꝙ non poſsit,per text.in l.ſi quis ex argentarijs.§.vlti.ff.de eden.& in l.inciuile.ff.de legib.vbi gloſ.dicit conuentionem ſcriptam totam eſſe legendam, ſi tota loquatur de eadem materia.l.argentarius.§. edi.ff.de eden.& ibi Bald.& Alber.quia plerunque principium per finem corrigitur.l.ſi tibi.ff.ſi cert. peta.ad hoc bo.tex.de emenda.C.domini Iuſtinia. §.his igitur omnibus.verſi.eum ex integro conſcribi.& Barto.in rubr.ff.de noui operis nuntia.col.ij. verſic.ſed an ſufficiat producere vnam particulam. dicit totum vnum ſtatutum ex libro ſtatutorum (& non partem) edendum.& ipſum ſequitur Guido Papæ in quæſt.Delphi.cccccl xxxij.in fi.& ſingulariter Bald.conſil.xxxviij.aliâs xlix.duo inſtrumenta ſunt iſta.vol.v.& hoc propter clauſulas generales (quæ reſpiciunt vtrunqꝫ inſtrumentum) in fine poſitas.dicens hanc partem eſſe veriorē.Præterea inſtrumenta & contractus confici debent ſecundum quod conſuetum eſt,vt plenè not.Bart.in l.ſi prius.§.placuit.ff.de aqua pluuia arcen.cum ſimilibus per Alexan.allega.in conſil.cv.col.vlt.verſic.quartò & vltimò.volu.v.Sed per plures notarios ad hoc vocatos compertum fuit de vno inſtrumento non fieri duo,igitur.Et iſtam partem ma
3 ior pars dominorum ſequuta fuit. † Quid dicendum? Odofre.quem refert Alber.in dicta l.final.de de precib.imperat.offeren.tenet ꝙ ſi tempore rogationis dictum fuerit,ꝙ inde plura inſtrumenta confici poſsint,tunc plura confici poterunt:quia voluntas contrahentium ſeruari debet.l.j.ff.de adminiſtra.tuto.& l.iudicem.ff.communi diuidun.aliâs non.Sed contrarium tenet Alber.in dicta l.fi.ſiue dictum fuerit plura poſſe confici inſtrumenta,dicens ita de conſuetudine ſeruari,quando cōtractus ſunt communes vtriuſqꝫ partis vt contractus venditionis vel locationis.Nec eſt ſecundum eũ in dicta l.locum.§.j.neceſſaria illa declaratio partium, quam aliqui tabellionum tempore confectionis & paſſationis fieri faciunt,ſcilicet ꝙ poſsint exinde vnum & plura conficere inſtrumenta,& partibus illa tradere,& deliberare:quoniam hoc de iure facere poſſunt.& ſic loquuntur iura pro prima parte allegata.Si verò contractus eſſet in fauorem vnius partis tantùm,vt ſtipulatio vel obligatio,tunc ſi ſemel fuit redactus in formam publicam, & creditori traditus,tunc non reficitur,niſi citato debitore,& amiſsione illius probata ſaltem per ſacramentum,& pro hoc dicto eſt glo.in l.prætor.in princ. in verb.meum.ff.de eden.& ibi eam ſequũtur Bar. Bald.Angel.Alber.Alex.Iaſon & Ludo.Bologn. in primis interpreta.& Bar.in l.inſtrumenta.in fi. & ibi Paul.de Caſt.Fulg.& Iaſon.C.de fideic.Et ſic ſecundum Alber.ſentit Spec.in §.poſtꝗ.de inſtrumentorum publicatione.per totum,& maximè in ver.vt autem inſtrumētum.de inſtru.edi.& an perditio inſtrumenti probetur iuramento,vide nota. per doct.in l.huiuſmodi.§.ſi ita legatum.ff.de leg. j.& Guido Papæ quæſtio.ccxliiij.& alibi ſæpe.Et quamuis hæc deciſio Alber.quòd notarius poſsit vtrique parti facere ex eodem contractu & vno facto geſto vnum inſtrumentum eiuſdem tenoris,& ſic plura exemplaria,tamen cenſetur vnũ & idem, & non plura diuerſa.Quoniam licet de eodem facto plura conficiantur inſtrumenta,tamen iſta pluralitas ſcripturarum nō facit cenſeri pluralitatem factorum.dicto §.nihil.& dicta l.vnũ.vt dicit Bal. in dicta l.Sempronius Proculo.de leg.ij.& Alber. in dicta l.vnum.dicens idem eſſe in delegatione & commiſsione iudicum,quæ ſcribi poſſunt in duobus & pluribus reſcriptis eiuſdem formæ.c.olim. de reſcrip.& talem dicit eſſe conſuetudinem eccleſiæ Romanæ,ſecundum Goffre.in ſua ſumma.titu. de reſcrip.§.item tolluntur reſcripta.cum verſi.ſeq. Et ſic creditor poteſt habere ſecundum Alber. de Roſa.binas tabulas ſui crediti.l.qui tabulas.§.inde quæri poteſt.ff. de furt.cum ſimilibus per eum adductis.pro quo dicebat Bald.in l.fi.§.præterea.col. ij.ver.ibi pro ſingulis.C.de iure dotium.ꝙ licet in eodem inſtrumento contineantur plures res,ſi tamen habeant pretia diſtincta,quælibet res cenſetur per ſe,& plures intelliguntur eſſe contractus. Ex quo infert primò ꝙ ſi pro vna fuerit ſoluta gabella,licet non pro toto quod cōtinetur in inſtrumento,ꝙ valeat eatenus quatenus fuit ſolutum.l.ſi plu
4 ra mancipia.ff.de edili.edict. † Secundò infert,ꝙ ſi in vna re deceptus ſit emptor vel venditor vltra dimidiam iuſti pretij,in illa tantùm re habebit locum reciſio,& non in alijs.& idem Decius conſilio ccccxxj.nu.iij.& iiij.vol.iij.Et facit quod dicit Bal. in dicta l.vnum.quem ibi ſequuntur Fran.de Are. & moder.& Chriſtofo.Porcus,& Anto.Bauerius in dicto §.nihil.in ij.no.ꝙ ſi notarius plura confe

terit instrumenta falsa de eodem facto.non tamen dicetur nisi semel falsum commisisse:quia intellectualiter non dicitur nisi vnum instrumentum,licet de eodem plures conficiãtur scripturæ.Et idem dicebat Bal.esse in teste ꝙ si vnus & idem testis pluries super eodem articulo fuerit falso testificatus, ꝙ tantùm semel dicatur falsarius cum alijs per Cepol.in consil.lxxviij.col.ij.versic.item ex eo ꝙ reiterauerit,allegatis. quod not. quia plures iudices prima facie dicerent contrarium.Quod tamen intelligendum est secundum Ioan.de Imol.in dicta l. vnum.esse verum,nisi ex reiteratione scripturę falsæ:vel dicti testis sit sequutũ nouum præiudicium partibus:quia tunc propter pluralitatem offensæ, pluries pœna falsi puniri posset.ar.l.nonnunq̃ plura.ff.de priuat.delict.& idẽ Bauerius in dicto §.nihil.in iij.& iiij.not.
5 †Tamen in quæst.nostra idem videtur dicendum,notariũ posse plura cõficere instrumenta ex vno instrumento plura diuersa & separata capitula quẽlibet contrahentem respicientia continente,scilicet instrumentum venditionis purè in forma emptori tradendum,& instrumentum pacti & conuentionis de retrouendendo venditori deliberandum,licet in eodem instrumento recepto sint renũtiationes iurium & obligationes ac submissiones rigorum & virium curiarum & sigillorum,quas in quolibet illorum poterit apponere,vt voluit Alber.de Rosa.in l.j.§.editiones.colum.vlt.ver.si instrumentum habet plura capitula.ff.de eden.dicens tot esse instrumenta quot capitula.l.si ex falsis.C.de transact.& dicta l.fin.de precib.impera.offer.& tot sententiæ quot articuli.l. etiam.§.ex causa.ff.de minorib.& glos.in cap.ij.in verbo,eadem sententia.de ordi.cognit.quia separatorum separata est natura. l.fin.ff.de calum.& in his quæ separari possunt vtile per inutile non vitiatur.l.sancimus.C.de dona.Et pro hac decis.tex. in dicta l.argẽtarius.§.edi autem ratio.quem Bar. pro §.legit.ff.de edẽ.& ibi Bart.ita tenet,& etiam Alber.ver.vltimò colligit.glos.probans in simili, ꝙ si legatarius petat sibi edi testamentum,non debet totum edi,sed solùm id quod ad eum pertinet, scilicet procœmium testamenti,vt sciatur an sit factum in scriptis vel non,dies & annus,hæredis institutio,sine quibus non valeret testamẽtum.Item testes & capitulum continens illud quod sibi legatum est,& conclusio testamenti,vbi communiter apponitur clausula,si nõ valet iure testamenti &c. Et idem si petatur secundũ Alber.copia inuentarij vel alterius instrumenti continentis plura capitula.allegat tex.& glo.in dicto cap.contingit.& ibi idem tenet Inno.& Fely.col.ij.ver.vltimo.& Specul.in ti.de instru.edict.§.restat.ver.porrò.& versi. quid si produco.& Azo in summa de eden.§.est autem facienda.& Arch.Io.An.Pet.de Anch.Dominic.& Phil.Francus in cap.cùm personæ.per illum tex.ibi,necnon de articulis,de quibus controuersia fuerit, tradere teneantur.de priuileg.li.vj.& Felin. in cap.j.col.pe.ver.tertia conclusio principalis.de proba.cum alijs per eum alleg.& ibi idem Philip. Decius fol.xvj.col.j.ver.prædicta conclusio.& Angel.consil.clxiiij.& Cy.Bar.Bal.Alber.& Sali.in dicta l.fi.& ibi Ias.ver.item per illum tex.& in fin. ver.item per istum text.de precibus impera.offer. Ideo pactũ de retrouendendo est separatum omnino à venditione,quare potest de eo fieri instrumentum.Et idem sentit Bar.& communiter omnes in dicta rubric.de noui oper.nuntia.volentes ꝙ vnus articulus libri statutorum (& non cæteri)est edendus.& idem ibi Iason col.pe.ver.glo.in rub.ibi vltimò inquantum Bar.& pro hac decis.facit text.in l.ex conuentione.ibi,vt pars instrumenti significat.& ibi Bald.Salicet.& Moder.C.de transactio. & l.eo quòd à multis.C.si certum petatur.& est casus pro hoc in l.si duobus,secundum Angel.ibi.ff. quemadmo.testa.aperiantur.vbi Ang.ait.Item est hic casus,ꝙ si notarius rogatur de instrumento,& plura instrumenta de eodem conficit,omnia dicuntur publica autoritate.si tamen inter ista duo exemplaria est varietas,recurritur ad imbreuiaturã,vt ibi per eum.Et idẽ tenet Bal.consil.ccccxlviij.proponitur quòd quidam.vol.ij.sed hîc non est in istis contrarietas,vt dictum est præced.q.& idem Christofo.Porcus,quem ibi sequitur Bauarius in dicto §.nihil.col.iiij.versi.quartò nota.ibi.Sed nunquid in vna & eadẽ charta posint confici plura instrumenta diuersorum testamentorum à diuersis personis factorum per eundem tabellionem cũ eisdem testibus,sigillis,& subscriptionibus? & tenet ꝙ sic, & tradere poterit vnicuique hæredum,qui allegat Bexutium ita tenere in dicta l.vnum.& idem tenet ibi Fran.de Are.in primo no.dicens ꝙ sicut testamentum fieri potest in pluribus codicibus seu in pluribus tabulis siue chartis,& tamen est vnum vt dictum est:in hoc non est dubium.Ita etiam quando vna scriptura plures diuersas dispositiones continet,quòd tunc tot dicantur contractus quot sunt dispositiones , licet sint in vna scriptura. allegat Bar.in l.j.§.si plura.ff.ad Turpil.& Bald.in l.ordinarij.col.vlt.C.de rei ven.cum alijs per eum alleg. Et idem Oldra consil.clxxiiij.thema tale est,vir & vxor volens alterum testatorem reuocare illud,& aliud facere posse inquantũ eum concernit,vt ibi vide.& Io.Rubeus in rubric.ff.de testa.nume.iiij.& Bald.in l.licet in pe.no.& ibi Sali.& Paul.de Cast. C.de pact.vbi Bald.& Paul.dicunt vidisse de facto.& ibi Decius numer.iij.& Bald.consil.ccxcj.si in eodem instrumento.volu.j.vbi vult ꝙ in eodem instrumento possunt constitui duo procuratores, vnus ad negotia,alius ad iudicia:& diuisa est administratio inter eos per negotia & iudicia.vt d.l. si procuratorem.§.j.ff manda.& sing.Pau.de Cast. consil.ccclxij.incipiendo ab vltimo quæsito.col. ij.ver.nam & si testamentum.vol.nouorum.igitur
6 &c. † Præterea si falsitas esset commissa in vno capitulo vel articulo tantùm,talis falsitas non vitiat reliqua capitula omnino diuersa à falso,vt no.Baldus in l.iubemus.C.de testa.& Felyn.in cap.fraternitatis.col.pe.ver.fallit ista conclusio.de hæreti.& ibi idem Ioan.de Ana.& Phil.Decius in dicto cap. j.fol.xv.col.iiij.circa quæst.de proba.& Dominic. in cap.si is cui.in iij.nota.de præben.lib.vj.& Bal. consil.

consil.xcvij.in quodam instrumento.ver.Secundò quæritur.vol.j.& Paul.de Cast.consil.ccv.quãtum ad primum.volu.nouo. & Iacobi.de sanct.Georg. in dicta l.ex filijs.nu.xvij.& xix.vbi limitat.num. xx.xxj.xxij.& xxiij.C.de transact.& ibi idem Riminaldus col.ij.post medium.ver.infert etiã Bart. licet sit in contrarium tex.in arg.in cap.quid ergo. & ibi glo.in verbo,falsum.xxiij.quęst.v.& in cap. si ad scripturas sacras.ix.distin.& ibi bona glos.& Alex.consil.xliij.col.ij.in princip.lib.iiij.& Barth. Brixien.in quæst.venera.sed primũ communius. Et istam partem reliqua pars dominorum de quorum numero ego eram,sequuta fuit,quæ videtur verior,vt patet ex prędictis.Et aduerte,quia suprà proximè dictum est dispositionem & ordinationem duorum posse in vno instrumento fieri cum eisdẽ testibus,sigillis,& subscriptionibus hoc esse intelligendum,secundum Bar.in l.patris & filij testamentum.ff.de vulg.& pupil.de vna subscriptione notarij & testium,ar.l.scire debemus.de verbo. oblig.quia videntur tot esse testamenta & subscriptiones,quot sunt testatores.& cum Bar.ita transeunt Alber.Bal.Ang.Paul.& cæteri,vt Iason col. ij.vers.circa primã quæst.Quinimo vult plus Bal. ibi subscriptionem notarij sufficere in principio instrumenti appositam,quæ ad omnia sequentia extenditur.Sed Rapha.Cuma.ibi hoc reprobat per l.pe.ff.de testa.quia oportet quòd testes faciãt mentionem de quo testamento se subscribunt,& ideo signatura primò facta simpliciter non potest referri ad sequentia.& pariter ne detur materia falsum fabricandi,quia notarius postea posset plura scribere testamenta,de quibus testes nõ habuissent notitiam,& ipsum sequuntur Angelus & Iason.Sed vtranq; opin.saluat Ang.Are.in §.igitur in pupillari.ver.& aduertas.insti.de pupil.substi.Nam aut loquimur in testamento nuncupatiuo,in quo testes non se subscribunt,& tunc sufficit vna signatura,& subscriptio notarij siue in fine ponatur,secundum Bar.siue in principio apponatur,secundum Bal.per tex.in dicto §.initium tabularum.Sed secundum Iaso.etiã in testamento nuncupatiuo possit habere locũ ratio suspitionis,tamen non est de more & stylo notariorum se subscribere in principio testamenti aut contractus celebrandi,nec pariter testes anteq̃ intellexerint voluntatem testatoris vel partium contrahentium in testamẽto, probatur per l.fideicommissa.§.quotiens.ff.de leg.j.& in contractibus per l.fi.C.plus valere quod agitur. ibi,subscribere te non relecto.in testamento verò in scripis aut loquimur in notario,& tunc sufficit vnica subscriptio,siue in prin.vt voluit Bald.siue in fine fuerit apposita,secundum Bar.& idem Bar. consil.clxij.& Bal.consil.xxij.v plu.j.de quo vide suprà quæstio.xxxviij.inchoante, Quia supra in præceden.quæstio. diximus. colum. vlti. versicul. tum quia signum:sed in subscriptione testium an sufficiat,quòd dicant fuisse præsentes in isto testamento,vel in supradictis testamentis,vel simpliciter dicere præsentes fuisse,& in istis casibus Ange. Are.non sufficere,nec probarent,quia debent specificè nominare nomen testatoris.dicta l.penul.de testamen.& ita intelligatur opin.Raph.Sed requiritur quòd in subscriptione dicant fuisse præsentes dicto testamento Titij,& etiam prædicto testamento Sempronij tunc nominatim dicendo,valet.l.nominatim.& l.Titius.ff.de liber. & posthu.& clarum est,quòd talis subscriptio valet,& ad alia specificata refertur.Et ita etiam opin.Bartol.& Bald. potest intelligi.hæc ille.

Summæ.

1 Sacrilegium quid iure canonico & ciuili.& nu.2.
3 Pœnæ quæ sint capitales,& quæ non capitales iure cano.& ciuili.& nu.4.
5 Sacrilegij pœna an sit capitalis.& nu.7.& 9.
6 Pœna ordinaria quæ dicatur.
8 Sacrilegium est maius crimen quàm furtum.
10 Capitalis pœna in dubio intelligitur exilium.& nume.11.
12 Monetam falsam cudens est deportandus.
13 Extraordinariam pœnam an possit iudex arbitrari mortem.
14 Sacrilegij crimen quæ augeant vel minuant.& nume.15.16.18.19.& 21.
17 Vesperi factum delictum an dicatur de die vel de nocte factum.
20 Impuberes pro delicto puniri.
22 Pœnæ omnes sunt principi arbitrariæ.
23 Extraordinariè condemnati an sint infames.

Quæstio CCLIIII.

Sacrilegi qua pœna de iure puniantur.

Decisio.

CHRISTI Benedicti,& intemeratæ ac gloriosæ virginis Mariæ eius genitricis piæ nominibus
1 inuocatis,Amen.† Et prę suppono primò quid sit sacrilegium,& in quibus committatur.& glo.in capit.sacrilegium.xvij.quæ[illegible],vt ibi per Archid. & per Hostien.in summa.titu.de pœnis.§.prępensa igitur.& Bal.in l.iij.col.j.C.de furt.Et committitur tribus modis,scilicet cùm sacrum de sacro, vel sacrum de non sacro,vel non sacrum de sacro aufertur.cap.quisquis.in fi.xvij.quæst.iiij.& glo.in dicto cap.sacrilegium.& in l.sacrilegij pœnam.& l.sacrilegij capite.& ibi glo.& in l.diuus.& ibi Bartol.ff.ad l.Iuliam pecul.& Abb.Sicul.in cap.cæte-
2 rum.col.v.de iudi. † Et verum sacrilegium de iure ciuili est,quando aufertur res sacra de loco sacro, vt no.in dicta l.sacrilegij pœnam.& l.sacrilegij capite.& l.diuus.& ibi Dy.Bart.& Alberi.de Rosa. quamuis de iure canonico sufficiat alterum.dicto

cap.quiſquis.& gloſ.& doct.in c.conqueſti.de ſen-
ten.excom.& Dominic.Archid.& Phil.Frãcus in
c.felicis.de pœnis, libr.vj.& Io.Fab.in §.item lex
Iulia peculatus.inſt.de publi.iudi.& Bar.Bal.Ang.
Paul.de Caſt.Sali.& Fran.de Are.in d.l.iij.quę in-
cipit,ſi nondum.de furt.vbi Bal.Salic.& doct.po-
nunt requiſita ad hoc vt puniant̃ ſacrilegi.& Paul.
Grilandus in ſuo tract.de pœnis.omnifariam de ſa
crilegijs.in prima q.nu.j.& xxxvij.Et quaſi ſacrile
gium eſt ignorare vel negligere præcepta legis di-
uinæ.l.j.C.de crimine ſacrile.& l.j.C.vt dignitatis
ordo ſeruetur.& ibi plenè Lucas de Penna & Car-
3 di.de Zabel.in cle.j.in prima q.de pœnis.† Secun-
dò ꝙ pœnæ regulariter ſunt capitales,vt no.gloſ.
ij.in l.imperium.ff.de iuriſdi.omnium iudi.& in le
gibus ſtatutæ ſunt plusꝗ̃ centum,quas enumerat
Iacob.de Bellouiſu in ſua Praxi,de cri.tit.de pœ-
na ignis.& tit.de pœnis capita.cum tit.ſequen.de
diuerſis pœnis capita.& Bald.in l.data opera.col.
iiij.ver.vltimò in hac l.no.C.qui accuſ.nõ poſſunt.
& Io.de Montolon.in promptua.in verb.mori.&
4 mortuus.verſic.qui percuſſerit.† Licet canoniſtæ
dicant in cap.qualiter & quando.de accuſa. ꝙ ſint
ſeptem tantùm,ſcilicet tres capitales,mors,dãna-
tio in metallum,& deportatio,ſiue in exiliũ miſ-
ſio.l.ij.ff.de publi.iudic.& gloſ.ij.in l.tranſigere.&
ibi omnes.C.de tranſact.& l.capitalium.ff.de pœ-
nis.& Alex.in conſi.cxxj.col.j.poſt prin.lib.vij.&
Fely.in d.c.qualiter & quando.§.ad corrigendos.
col.iij.ver.circa ſecundum.& Hippol.in ſua Praxi.
§.opportunè.nu.xxxix.vſq; ad num.l.fol.lxxiij.&
lxxiiij.Et quatuor non capitales,vt relegatio,infa
mia,dignitatis amiſsio,& officij priuatio,ſeu in-
terdictio.& idem Hoſtien.in ſumma.titu.de pœ.§.
perpenſa igitur.& Cepol.Veroneñ.in conſi.lxxiij.
col.j.ver.præmitto.vbi vide,& Raph.Cuma.in cõ
ſil.cxxxviij.col.ij.verſi.ſed conſtat.& aliquid dicã.
5 & dixi ſ.in q.incipien.† Et veniendo ad aliam q.
hoc habito videtur ꝙ pœna ſacrilegij vel quaſi ſit
capitalis,& ſic debet mori.d.l.ſacrilegi capite pu-
niuntur.& d.§.item lex Iulia peculatus.ibi,capita
li animaduerſione.de publi.iudi.quæ no.ibi Ang.
Are.contra iſtos ribaldos, qui aliquando furantur
vnam patenam,vel aliud leue ſacrũ,ꝙ debeant mo
ri per illum tex.cùm in fine dicatur,etiã pœnæ de-
portationis ſubijcientur,ſi aliter cõmittant ſacrile
gium:pro hac parte facit tex.in l.iij.C.de epiſcop.
audi.ibi,quis enim ſacrilego diebus ſanctis indul-
geat:quod eſt ibi primũ inter capitalia delicta nu-
6 merata:& ſic eſt pœna ordinaria. † Nã illa eſt pœ
na ordinaria quę pro delicto apponi conſueuit,vt
no.Bar.in l.ſi quis vna.ff.de priuatis delict.& in l.
hodie.ff.de pœnis.& Paris de Puteo in ſyndica. in
verbo,compoſitio.c.an ſi delinquens.Et hoc quan
do ſacrum de ſacro:quia iſtud eſt verũ proprium
ſacrilegium.l.aut facta.in prin.ff.de pœnis.& c.ho
micidas.xxiij.q.v.& q.viij.cap.qui percutit.& te-
net Inno.in c.cum pro cauſa.de ſenten. excom.&
Bar.in tract.ſuo.differentiarum iuris ciuilis & ca-
nonici.col.vij.ver.item differunt ſecundum cano-
nes ſacrilegi.& Paul.Grillandus in d.tracta.ſuo de
pœnis.q.j.nu.vij.alijs verò quaſi ſacrilegijs,minor
7 imponitur pœna,vt ibi per ipſos. ¶ †In contra-
rium,ꝙ ſit pœna extraordinaria,text.in l. lege. §.
mandatis.ibi,ſacrilegi extra ordinem digna pœna
puniantur.ff.ad l.Iuliã.pecula.ad idem text.in d.l.
ſacrilegij pœnam.ibi,debebit proconſul pro qua-
litate perſonæ,proq; rei conditione,& temporis,
& ætatis,& ſexus,vel ſeuerius,vel clementius ſta-
tuere.Et ſcio multos etiam ad beſtias damnaſſe ſa-
crilegos:nonnullos etiam viuos exuſiſſe:alios ve-
rò in furcas ſuſpendiſſe.Sed moderanda eſt pœna
vſq; ad condẽnationem beſtiarum eorum qui ma-
nufacta templa effregerunt,& dona Dei noctu tu-
8 lerunt.eo.ti. † Et eſt hoc crimen furtò maius:& o-
mnis pœna quæ in furto per legem municipalem
ſtatuitur,multò magis locum habet in ſacrilegio:
quia quod pluris eſt,vtiq; tanti eſt.l.cùm furti.ff.de
in litem iuran.tenet Bal.in d.l.ſi nondum.verſi.ſed
nunquid ſacrilegium.Vnde dicit enim Bal.ꝙ quã-
do delictum eſt informe, pœna eſt arbitraria.Sed
quando eſt vniforme,pœna eſt declarata à lege.ita
dicit in l.qui crimen.col.ij.poſt prin.C.qui accuſa.
non po.vnde gloſ.in c.à crapula.quam ibi Bal.fa-
cit ſing.de vita & ho.cle.dicit,ꝙ per alternatiuam
inter pœnas datur arbitrium iudici,quam pœnam
eligat.Et eſt ratio ſecundũ Bal.quia alternatiua ge
nerat obſcuritatem,& in obſcuris declaratio perti
net ad iudicẽ.l.continuus actus.§.cùm ita.de verb.
oblig.ibi dum dicit,in incertis non certis eſt locus
coniecturis:& calamus iudicis ſupplet pro calamo
legis.l.expilatores.ff.de effra.& expil.& l.Seio.ff.de
teſtib.remittens ſe ad per eũ dicta in l.ſi ſeruus fugi
tiuus.C.de ſeruis fugi.& vide Io.de Ana.& ibi Fe
ly.in c.accedens.col.iij.in prin.de accuſ.& aliud di-
xi ſ.q.c.incip.collatio beneficij.col.j.in fi.qua pœ-
9 na puniantur ſacrilegi. † Quid dicẽdum eſt? gloſ-
ſatores variant.Nam Accurſius in d.l.ſacrilegi ca
pite.tenet ꝙ pœna veri ſacrilegij ſit extraordina-
ria,vt d.l.ſacrilegij pœnã. Sed Azo.in ſum. tenet,
ꝙ pœna ſit in vtraque extraordinaria ex qualitate
rei,perſonæ,temporis &c.Et tamen ſunt ſemp ca-
pitales,vt patet in exẽplis.in d.l.ſacrilegij pœnam.
10 poſitis. † quia quando fit mentio in iure de pœna
capitali ſeu capitis ſimpliciter,intelligitur de pœ-
na exilij,vt tenet glo.in l.j.C.ne mancipi.chriſtia-
num.& idem in l.j.C.ad l.Iuliã pecula.& in l.hos
accuſare.§.omnibus.in verb.capitis.ff.de accuſa.&
in l.eum patronum.ff.de iure patro.cum alijs alleg.
per Iaco.de Bellouiſu.in tract.cri.ti.de pœna capi-
tal.Ideo in dubio intelligitur de mitiori pœna.l.
præſes.ff.de pœnis.& pro hoc bo.tex.in l.pręſenti.
in prin.C.qui ad eccle.confug.vbi imperator dicit
capitali, & vltimi ſupplicij animaduerſione ple-
ctendis &c.videns non ſufficere factam eſſe expreſ
ſionem de pœna capitali,ſubiecit illa verba & vl-
timi ſupplicij.Ad idem tex.in l.vbi.in fi.ſupplicio
capitali.vel de portione.C.de falſis.& in l.j.§.fi.ff.
de extraordi.cri.ibi,perfecto flagitio punitur ca-
pite:imperfecto in inſulam deportatur.& in l.lege.
§.hodie.in fi.ibi,capite plecti,vel certè in inſulam
deportari.ff.ad l.Iuli.repet.& in l.hi qui ædes alie-
nas.ibi,capite punitur.ad l.Iuli.de vi public.cum

nas.ibi,capite punitur.ad l.Iuli.de vi public.cum
alijs infinitis per Felyn.alleg.in c.ex literis.col.pe.
verſi.pœna autem capitis.de conſtit.& in d.c.qua-
liter & quando.§.ad corrigendos.col.iij.de accuſa.
11 Et † iſta fuit opi.Odofre.quem ibi ſequitur Fulg.
& And.Barba.in conſi.lxxj nu.xix.vol.ij.& Alex.
in d.conſi.cxxj.col.j.cum alijs per Hippoly.in ſua
Praxi.§.opportune.nu.xxix.cum iij.ſeq.alleg.vbi
allegat Gaſpar.de Arenpheria docto.Bonoñ.præ-
ceptorem Alex.ita tenere in quodam ſuo conſi.in-
cip.ſtatututum loquẽs.quod fecit apud Ferrariam
in materia falſæ monetæ.Et hoc probatur de ſtylo
& conſuetudine generali,quæ apud omnes iudices
inoleuit,ſecundum Odofre.& Fulgo.in d.l.pręſen
ti.qui in eorum ſententijs quãdo reum condẽnant
ad pœnã capitis,vel in furcis & patibulo ſuſpen-
dendũ ſubiungũt iſta verba,videlicet ꝙ anima ſe-
paretur à corpore.& idem dicit Iaco.de Bellouiſo,
in tract.ſuo cri.ti.de ſenten.criminalibus.in princ.
& Alex.latius in d.conſil.cxxj.col.v.verſi.vnde ti-
more iurium.aliâs non ſequeretur mors.& idẽ Ce
pol.Veroneñ.in conſi.xj.& Io.An.in c.quanto.de
iureiur.& Ang.Are.in tract.maleſi.in verb.& ibi
caput à ſpatulis.ver.quid ſi ſtatutũ dicat.cum alijs
per Auguſti.ibi in addi.alleg.& Hippol.vbi ſ.nu.
xl.col.ij.& Alex.conſil.ciiij.col.j.& iij.li.j.& in cõ-
ſil.cxvj.col.ij.ver.tertiò principaliter.li.iij.& Car
di.Alex.in c.j.in prin.ver.qualiter autem talis pœ
na.de pace tenenda.& Raph. Cuma.in d.conſilio
cxxxviij.col.ij.in fin.& Iaſ.in l.j.§.hæc verba.col.
pe.ff.ꝙ quiſq; iur.& in l.tranſigere.colum.iii.C.de
tranſact.& Ang.Are.in §.in ſumma.inſti.de iniu-
rijs.& etiam intelligitur tex.in l.j.ibi,ſupplicio ca
12 pitali.C.de falſa mo. † ꝙ fabricans monetam fal-
ſam non imperialem ſeu alterius principis vel ciui
tatis aut baronis,punitur capitis non naturalis ſed
ciuilis,ſcilicet deportationis pœna.Et ita intelligit
illum tex.Sali.in l.ij.in iij.op.eo.ti.& ſing.de Sei-
ſello Aqueñ.in l.vt vim.col.xix.ff.de iuſti.& iure.
cum alijs allega.per Franci.Purpura.in d.l.impe-
rium.nu.ccxxiij.& Hippoly.conſi.lj.nu.xxxix.&
Io.de Ana.in c.ad falſariorum.de fal.& idem tenet
Io.Barberij in viato.ſuo.ti.de ſacrilegijs.& Matth.
de Afflict.in conci.Neapoli.ti.de ſacrileg.nu.j.ſe-
cus eſt quando dicitur vltimo vel ſupremo ſuppli-
cio,vel capitis amputatione.l.capitalium.in prin.
& in l.ſi quis aliquid.§.qui abortionis.ff.de pœnis.
quoniam vltimum ſupplicium mortem interpre-
tatur.l.q vltimo ſupplicio.eo.ti.& inſtit.de publi.
iudi.§.itẽ lex Cornel.de falſ.& amplè Iaco.de Bel-
louiſo in d.tract.cri.titu.de pœ.capita.vel quando
imponit pœnam grauiſsimam,tunc venit pœna
mortis,ſecundum glo.quæ ſing.reputatur in l.ij.in
verb.pœna.C.de eunuchis.cum alijs alleg.p And.
Barba.in c.prudentiam.§.addicimus.de offi.deleg.
13 & Corſe.in ſing.ſuis,in verb.pœna arbitrio iudi-
cis imponenda.l.j.ff.de furib.balnea.& l.j.§.expi-
latores.ff.de effract.l.hodie.ff.de pœnis.quã tamen
non poterit ad mortem vſq; naturalem extendere,
vt d.iurib. & tenet Alex.in d.conſil.cxxj.col.j.in
fi.& nu.vj.& And.Barba.in conſil.xj.nu.x.volu.j.
& in conſil.xxiiij.nu.xxiij.vol.ij. quamuis gloſ.in
§.in ſumma.inſti.de iniurijs.velit iudicem poſſe ar-
bitrari pœnam mortis.& ſequitur Alex.in conſil.
v.col.vlt.in fi.& in conſil.lxxij.col.ij.in princ.ver.
nec obſtat ſi dicatur.& Signo.de Homed.in conſil.
clxx.& Hippoly.de Marſil.in l.de minore.in prin.
col.viij.ver.qua autem pœna.ff.de quęſti.cum alijs
ſimilibus.in §.xxx.in vlti.q.de iuriſdi.omnium iu
di.per nos allega.lib.conſuet.Biturig.& Cepol.in
l.ſi fugitiui.col.vij.& viij.C.de ſeruis fugit.tamen
in hoc ſacrilegij crimine (cuius pœna eſt arbitra-
ria) bene imponi poteſt aliquando pœna mortis.
d.l.ſacrilegij pœnam.per quam doct.corroborant
opi.glo.ſignanter Fely.in c.inquiſitionis.in princ.
col.vlt.in fi.de accuſ.& etiam in l.quamuis. ibi,ſa-
crilegos autem nuptiarum gladio puniri oportet.
C.de adulte.licet ibi non ſit verum ſacrilegiũ,ſed
quaſi,ſecundum glo.ibi,tamen adhuc de conſuet.
non ſeruatur,vt dixi ſ.in q.incip.& ꝙ ſit in arbi-
trio iudicantis ſequuntur Dy.Irnerius,Bar.& An
gel.in d.l.ſacrilegi capite.& Sali.in rubr.C.eo.tit.
q.vlt.vbi dixit hanc eſſe communem.& idem.Ioã.
de Pla.in l.doctiij.C.de decurio.lib.x.& Alber.de
Roſa.in dictio.ſuo in verbo,ſacrilegium.verſicul.
quæ ſit pœna.& in dicta l.ſacrilegij pœnam.vbi
exponit tex.poſt Dy.ibi,qui quinq; enumerat quę
faciunt pœnas à iudice alleuiari vel augeri,vt j.di
cam.Et idem Bonifa.de Vital.in tract.ſuo malefi-
ciorum.tit.de pœna committẽ.ſacrilegium:& pro
hac parte tex.in l.placet.in fi.C.de ſacroſanct.eccl.
vbi poteſt excommunicari,& etiam in exiliũ po-
ni,quem no.ibi Bal.in verſi.vltimò no.quatum ad
tex.& ad idem tex.in l.aut facta.§.locus.ibi,capite
luendum vel minore ſupplicio.ff.de pœnis.& Lu-
cas de Penna in d.l.j.vt dignit.ordo.vbi ponit de
multiplici pœna ſacrilegij.Et ꝙ in regno Neapo-
li.ſecundum conſtitu.de crimine ſacrilegij.l.multæ
leges.pœna eſt arbitraria in omni ſacrilegio,præ-
terꝗ̃ in eccleſijs violenter factis,& ſacris inde vaſis
nocte ſubtractis:quia tunc eſt talis pœna ad mor-
tem naturalem.& illa l.fuit extracta ex d.l.ſacrile-
gij pœnam.ibi,eorumq; manufacta templa effre-
gerunt,& dona Dei noctu tulerunt.& idem Io.de
Ana.in cap.ſignificaſti.in ij.in prin.de homici.&
Hoſti.in ſumma titu.de crimine ſacrileg.in fin.&
Inno.& doct.in cap.cùm pro cauſa.de ſentẽtia ex-
communi.& Iaco.de Bellouiſo in d.tract.cri.tit.de
14 pœna capitali. † Et dum tex.in d.l.ſacrilegij pœ-
nam.ponit quinq; in hoc puniendo delicto eſſe cõ-
ſideranda,ſicut profectò in alijs ſeptem deſideran-
tur. dicta l.aut facta. §.j. Et primò dum dicit pro
qualitate perſonæ,ſcilicet inſpiciendo,an ſit ſolita
cõmittere vel non:vel inſpiciendo an fuerit in do-
lo vel non. & iſtud magis proſequitur Paris de Pu
teo in ſyndica.in verb.pœna.capitu.quinq; ſunt.
vnde beatus Thom. ſecunda ſecundæ.quæſt.xcix.
quem refert Alber.de Roſa.in dictio.ſuo,in verb.
ſacrilegium.ver.quo ſ.dixit quod tanto ſacrilegiũ
grauius eſt,quanto res ſacra in qua quis peccat ma
iorem obtinet ſanctitatẽ.Quare ſi ſacrilegiũ com-
mittitur contra perſonam vel locum,cùm grauius

ſit contra perſonam quàm contra locum.l.ſanci-
mus.C.de ſacroſanct.eccle.& ar.l.in ſeruorum.ff.de
pœnis: quia ſanctitas loci ordinatur ad ſanctitatem
perſonæ.xl.diſt.per totum.Et tanto ſunt grauiora
quanto perſona vel locus ſunt ſanctiora.l.ſi quis in
hoc genus ſacrilegij.C.de epiſco.& cle.& c.felicis.
de pœnis.li.vj.& illa lex ſi quis in hoc genus.eſt ca
nonizata.ij.q.j.c.in primis.§.ſi quis in hoc.vbi gl.
in verbo, miniſtris. comparat hoc crimen crimi-
ni læſæ maieſta. allegat bo.text.in cap.ſi quis ſua-
dente diabolo.§.qui autem de eccleſia.xvij.q.iiij.&
Bar.in tract.differentiarum,inter ius cano.& ciui-
le.col.vj.ver.no.aliam differentiam.quia iure ciui-
15 li imponitur pœna ſacrilego.† Secũdò pro rei con
ditione quæ eſt multiplex,ſecundum de Puteo.vbi
ſ.videlicet pietatis.l.ij.ff.de termino amot.vel ra-
tione pietatis etiam futuræ,vt propter liberos nu
triendos.c.ij.de his qui filios occide.& l.qui in pro-
uincia.§.j.ff.de ritu nup.& alijs cauſis per ipſum de
Puteo no. quia ſecundum beatũ Tho.& Albe.vbi
ſ.ſi ſacrilegium cõmittitur circa res ſacras,tũc di-
uerſos habet gradus ſecundum diuerſitatem rerum
ſacrarum: inter quaſquidem ſummũ gradum ob-
tinent ſacramẽta,quibus homo ſanctificatur,quo-
rũ primus eſt euchariſtia.quia cõtinet ipſum Chri
ſtum benedictum: ideo ſacrilegium quod cõtra hoc
ſacramentum committitur,eſt inter omnia ſacra-
menta grauiſsimũ.c.j.de cuſto.euchari.ibi,ne poſ-
ſit ad illa temeraria manus extendi ad aliqua horri
bilia vel nepharia exercẽda.& c.nihil.de conſecra.
di.ij.& latius per Albe.de Roſa.vbi ſ.& quæ dixi
ſ.in q.incip.qua pœna puniãtur blaſphematores.
col.vlt.Quare contra vnum ſacrilegium, qui vas
ſeu cuſtodiam,in qua corpus Chriſti ſanctiſsimum
reponebatur cuſtodiendum,acceperat,& ad illum
rumpendũ & frãgendũ poſuerat ſubtus eius pedẽ,
Chriſto benedicto in ea exiſtẽte ſotulari ligneo cal
ciatũ,vulgari noſtro dicto, ſaboſt ſeu ſclopt, per-
cuſſerat,proceſſum fuit: quoniam ad mortem con-
demnatus extitit,& meritò,vt patet per arreſtum
latum die xvij.Martij,anno Domini 1527.Et idẽ
per aliud arreſtum latum die x.Septembris, anno
Domini 1535. contra Palamidẽ de Poy,à iudice
16 ordinario de Pontibus ad curiã appellantẽ.† Ter-
tiò ratione temporis,nam aliter punitur ſi de die,
& aliter ſi de nocte.d.l.ſacrilegij pœnam.& in Lõ-
barda de homine in curte aliena noctis tẽpore in-
17 uento.l.j. † Et p hoc facit quod dicit Albe.de Ro-
ſa.in ij.parte ſtatu.q.xix.inci.deinde quæro,ſtatu-
to cauetur,q ſi quis fecerit de nocte,puniat in cen-
tum,ſi de die in quinquaginta.& ſi ita fiat de ſero,
an dicatur facta de die vel de nocte: vide ibi & per
omnes moder.in l.non minorem.C.de tranſact.&
Bart.in l.qui duos.§.j.& ibi Benedi.de Plumbi.&
ibi in addi.dixi.ff.de manumiſ.teſta.& Bald.Ang.
& Albert.in l.more Roma.ff.de ferijs.& Ang.Are.
amplè in tracta.cri.in verb.de nocte.ver.quæro an
manè.& ibi Auguſti.in addi.ſingulariter.& p ca-
no.in ca.perfodiens.ſignanter per Abb.Sicul.poſt
Io.And.de furtis.& Alex.in conſil.lxxvij.libr.j.&
Bar.in d.l.aut facta.§.tempus.& Fred.de Senis, in
conſil.xliiij.& conſi.cclvj.& Bar.in q.xvij.col.ij.
18 poſt prin. † Itẽ propter antiquitatẽ temporis deli-
cti pœna aggrauatur vel minuitur,ſecundũ diſtin.
Bar.in l.ſi diuturno.ff.de pœ.& per Abb.Sicul.in
c.fi.de conſuet.& aliter ſi tẽpore quadrageſimæ cõ
19 mittitur,vt in ſequenti membro dicã.† Quartò ra
tione ætatis,quia iuuenis grauius q̃ ſenex punitur.
l.ij.& ibi Alb.de Roſa.ff.de termino amot.quia im
punitas delicti non datur propter ætatẽ.l.impuni-
tas.ff.de pœ.Malorũ enim mores infirmitas animi
non excuſat.l.j.C.ſi aduerſus delict.innocẽtia pur-
gari crimen non adulta ætate defendi conuenit.l.ſi
20 quis te reum.C.ad l.Corne.de ſica.†Quia quãdoq;
impuberes proximi pubertati puniunt.l.excipiun
tur.& ibi per doct.ff.ad Silleya.& in l.infans.& l.
impuberẽ.ff.de furtis.cum alijs per Gandi.in tract.
malefi.ti.de pœ.reorũ.nu.xxx.allegatis.Tamẽ mi-
tius agitur cũ eis.l.auxiliũ.§.in delictis.& in l.ſi ex
cauſa.§.nunc videndũ.ff.de minori.cũ no.in l.quid
ergo.§.pœna grauior.ff.de his qui no.infa.& l.& ſi
ſeuerior. eo. Et cùm duo iuuenes die Iouis ſancta
patenã & calicẽ in quo fuerat ad adorandũ ſacro-
ſanctũ Chriſti corpus de more & ritu eccleſiæ re-
poſitũ,hoc ibi ſupra altare dimiſſum cepiſſent,cu-
ria eoſdem mitius agendo ratione ætatis,licet tali
die hoc cõmiſerint,condẽnauit eſſe duobus ſabba-
tinis diebus p quadriuia & loca publica parochiæ
in qua ſacrilegiũ commiſerãt prædictum fuſtigan-
dos: & quolibet die dominico proximo in camiſia
nudos cum face ſeu teda (dum ibi magna celebrare
tur miſſa) reſtim ſeu chordã in collo geſtantes alta
& clamoſa voce tẽpore eleuationis corporis Chri
ſti benedicti veniã & miſericordiã ei petendum,ac
calicẽ fractũ vna argenti marcha ei addita,refici
faciendũ,eoſdemq; iuxta c.vlti.de furt.eoſdemq; à
ſeneſcalia Baſatenſi banniuit perpetuò.Latũ arre-
ſtũ die xij.Maij.anno Domini 1528.Vnde poſtu-
lator ſiue additionarius ad Sali.in d.rub.de crimi.
ſacrileg.dicit ſic fuiſſe in capitolio vrbis iudicatũ
contra minorẽ,qui ratione ætatis fuit punitus in
membri amputatione.Et quidẽ alius ratione publi
cati ſacrilegij (quem ætas nõ excuſabat) vnà cum
alio furto quod commiſerat,fuit furca ſuſpenſus.
nihil tamen allegat: pro quo videtur tex.in l.hac le
ge.§.diuus.ff.ad l.Iuliam pecula.q cùm quidã iuue
nis clariſſimus inuentus eſſet arcam in templũ de-
ponere,ibiq; hominẽ includere,qui poſt clauſum
templũ de arca exiret,& de templo multa ſubtra-
heret,& ſi in arca iterum referret: q ille iuuenis in
inſulam deportatus extitit.Et tex.illo primum vi-
ſo memor fui Danaum doli,qui cõtra Troianos:
Inſtar montis equum,diuina Palladis arte
Aedificant,ſectaq; intexunt abiete coſtas.
Votum pro reditu ſimulant,ea fama vagatur.
Hûc delecta virûm ſortiti corpora furtim
Includunt cæco lateri,penituſq; cauernas
Ingenteis,vterumq; armato milite complent,&c.
21 Et conſequuntur in Vergil.ij.Aeneid.†Quintò ra-
tione ſexus,quia mulier mitius q̃ vir punitur.l.
quiſquis.§.ad filias.C.ad l.Iuli.maieſtatis.& Ol-
dra in conſil.ccxcj.ante fin.& in Lombar.de egreſſ.
in

in vico facta.l.relatum.& l.ſequen.& ibi in anno-
tationibus noſtris.& in Authenti.ſed hodie.C.de
adult.Nec obſtat tex.in dict.§.item lex Iulia pecul.
inſtit.de publica.iudi.ſuper quo ſe fundat Angel.
Aret.quia principiũ videtur loqui in officiario cõ-
mittente ſacrilegium aut peculatus,& finis eiuſdem
§.in alio priuato. vel dic,q ille text.debet exponi,
prout gl.in d.l.j.C.eod.tit.vbi eſt idem,exponit vt
22 ſ.dictum eſt. † Et nota,quòd omnes pœnæ in rege
ſunt ſibi arbitrariæ,vt not.Bald.in l.eos.C.de furt.
& in l.j.C.de his quæ deſunt aduoca. quia princeps
mouetur nutu Dei, & habet cœleſte arbitrium,vt
inquit gl.ſuper rubr.in authen.de hæred.& falc.per
tex.in d.l.eos.& idẽ Andr.Barba.in c.licet cauſam.
col.vlt.in prin.de proba.ſic erit in ſuis ſupremis cu
rijs ſeu Parlamẽtis, ſecundum Paridem de Puteo in
23 tract.Syndic.tit. †q condemnati pœna extraordi-
naria nõ ſunt infames,vt tenet Iaco.de Bellouiſo in
tract.cri.tit.de diuerſis pœnis.col.pe.verſic. Et non
bonum argumentũ.& hoc per not.in l.j.C.de mo-
do multa.vbi gloſ.dicit not.pro cõdemnatis Bono
niæ bonum argumẽtum, q non ſunt infames,cùm
extraordinariè cõdemnentur.Sed in caſu noſtro di-
cerem condemnatum ex crimine ſacrilegij eſſe infa-
mem. & idẽ de alijs criminibus extraordinarijs con
demnatis,cùm hodie cenſeantur omnes ferè arbitra
riæ,vt ſuprà dictum eſt.

Summæ.

1 Cogi an & quando quis poſsit agere vel accuſare.
& nume.2.3.& 4.
5 Fideiuſſor qui pecuniam accepit à debitore, debet
prius excuti.
8 Termino à iudice malè aſsignato an ſit opus ap-
pellare.
9 Diffamatus ab aliquo qualiter in eum agat.
10 Silentium de re petita aduerſario imponi non po-
teſt petere,qui non poſsidet.
11 Citationes quot requirantur antequàm abſens con
demnetur.
12 Silentio alicui per ſententiam diffinitiuam impo-
ſito,an poſtea ipſe,vel eius hæres audiantur.
13 Notarij fuga an probet contra producentem inſtru
mentum.

Quæſtio CCLV.

Quæritur an quis coge-

re poſsit aliquem ad agendum vel accuſandum,&
petere à iudice ſtatui ei terminum, infra quem ex-
periri & agere debeat, tam in reali quàm perſona-
li,ac etiam in petitorio & poſſeſſorio. Secundò, ſi
per iudicem & eius ſententiam diffinitiuam ſilen-
tium interpoſitum fuerit perpetuum,de cętero non
agere, impedire, vel perturbare ipſum in bonis
& rebus ſuis, an ſi poſt talem latam ſententiam
tractu temporis veniat, aut eius hæres, audiatur.
Tertiò an fuga notarij, qui fecit inſtrumentũ quod
redarguitur de falſo faciat contra ipſum,& produ-
centem aliquando fidem.

Deciſio.

CHRISTI Benedicti,
ac intemeratæ & glorioſæ
virginis Mariæ eius geni-
tricis nominibus piè inuo
1 catis,Amen. †Et circa pri
mam quæſt. dic ſecundum
Angel.Aret. in rubr.inſti.
de except. col.xvij. verſic.
Circa hoc principaliter eſ-
ſet quærendum, qui factis in vnũ hanc cõgeret ma-
teriam,tamen nõ proſequar niſi quæſt.noſtras: cæ-
tera membra quando ad producẽdum teſtes vel in-
ſtrumentum aut exceptiones probandas,ſi poſt ter-
minum præfixũ admittatur, vide ibi, & per Doct.
in alleg.Ideo q aliquando reo imponitur neceſsitas
agendi vel deducendi ius ſuum anteq; actor contra
eum agat. Secundò,q aliquando poteſt ſi vult, ſed
nõ cogitur. Primo caſu,q reus arctatur ad ſuas ex-
ceptiones proponendas, vt in exceptione nõ nume
ratæ pecunię.l.ſi ex cautione.& ibi per omnes.C.de
non nume.pec.& inſti.de lite.obli.in prin.& in §.j.
& etiam econtrà, creditor qui cõfeſſus eſt ſibi ſatiſ-
factum & ſolutum à debitore (& pauci ſunt) alias
fatui,qui hoc faciant,debet intra xxx. dies propo-
nere,& vltra nõ poteſt.l.in contractibus.in prin.&
§.j.& ibi Cy.Bar.& Doct.C.eo.tit.Et eodẽ modo
in dote cõfeſſatus.Et iſtud fit quotidie,vt ſ.in qua-
dam quæſt. dixi, cuius exceptio intra annũ ſi intra
biennium ſoluatur matrimoniũ: ſi autẽ vltra bien-
nium & ad decimum annum vſq; duret, intra tres
menſes admitti debet. Sed ſi vltra decẽnium tranſ-
currerit matrimoniũ,tunc non admittitur talis ex-
ceptio, niſi vir eſſet minor: quia tunc reſtituitur,vt
hæc probantur in l.fin. cum ſua auhenti. quod lo-
cum.C.de dote cauta non numera.& ibi per Doct.
Sed in caſibus prædictis, & ſimilibus ſolent de ſty-
lo curiarum à cancellaria impetrari literæ ad tales
cõtractus caſſari & annullari faciendum: ideo non
erit neceſſe prædictam ſuper hoc facere inſtantiam,
quia reus erit in caſſatione & annullatione obliga-
tionis & confeſsionis de habito, & recepto actor.
2 Secundo verò caſu, quando poteſt ſi vult, ſed non
cogitur: & regula eſt,quòd nõ poteſt cogere alium
inuitum agere vel accuſare, vt in rubro & nigro.
C.nemo inuitus agere vel accuſ.cogi.& in cap.fre-
quens.§.ſolet.de reſtit.ſpolia. libr.vj. & l.diui.ff.de
accuſat.& Iacob.de Bellouiſo in tractatu malefici.
titul.de quæſtionib.fo.xcij.colum.iij.verſ.Sed nun-
quid iudex.& Bal.in Margareta ad Innocẽ.in ver-
3 bo,ſilentium nunquàm imponitur. † Tamen præ-
dicta regula ſecundum gloſ.ibi primo fallit, ſi ſunt
adminiſtratores & negotiorum geſtores, vt procu-
rator,tutor,& ſimiles. Nam ij aliquando cauſatiuè
coguntur agere.Et ibi eam ſequuntur Bartol.Bald.
Angel.Alber.de Roſ. Paul.de Caſtr.& Sali.& Bar.
& Imol.in l.Titia. ff.de accuſat.& vltra illos caſus
ponunt alios Hoſtien.& Ioan.Andr.in dicto c.fre-
4 quens.§.ſolet. †Fallit ſecundò,ſecundũ gl.ibi,& in
l.diffamari. C.de inge.& manumiſ.quando ſchola-

res de necessitate sunt recessuri fortè, quia effecti licentiati aut doctores, tunc potest petere à iudice, ꝙ cùm ipsi finierint eorum militiam, proprios voluit repetere lares, statuat talibus creditoribus terminũ infra quem agant. & vtrobiq; sequunt̃ Doct. s̃. alleg. & iste est xvij. casus Io. Andr. in d. §. solet. quem ibi Domi & Pet. de Anch. sequuntur, & Spec. in tit. de actore. in fi. vers. Item excipere potest. & Lud. de Ro. in l. q̃diu. in magna. nu. ij. ff. de acqui. hære. & Ang. Aret. in dict. rubr. de except. col. xvij. vers. Secundò fallit. quod dicit esse notandũ pro potestate Ferrariæ, quãdo finẽ imponit officio suo, ꝙ potest petere à iudice terminũ statui, infra quem cõtra eum agat̃, si quis agere intendat. Et istud de stipendiario & potestate à loco discessuris prius dixerat Bal. in d. l. vt nemo inuitus. Et per hoc dicit ibi Guil. de Cug. ꝙ si scholaris esset obligatus alicui mercatori in centũ, ꝓ quo duos dederat fideiussores: deinde volens recedere tradidit pecuniã vni ex fideiussoribus, vel post recessum misit illi. Et nunc creditor vult conuenire alium fideiussorẽ, qui pecuniam nõ receperat: cõtra quem fideiussor excipit, quod primò agat contra
5 alium qui receperat. † Et dicit, ꝙ bene se opponit, quia primò debet excuti facere illũ ad cuius manus pecunia peruenit, per gl. in l. vnde quærit̃. ff. cõmo. & idẽ in pluribus socijs, vt ille apud quem res alterius socijs debitoris peruenit, à creditore cõueniat̃. & ipsum sequitur ibi Paul. de Cast. super rubr. aliâs si nõ probaretur illum pecuniã recepisse, posset creditor eligere quem vellet, si renuntiassent beneficio ordinis & diuisionis, iuxta authent. præsente. de fideius. quod Paulus dicit esse mente tenendũ, & pluries illud dictũ Guil. allegasse. Et per dicta cõs. ccccij. aliâs ccccvij. consideranda sunt verba instrumenti. post prin. vers. Hinc est, ꝙ se cõueniret. vol. antiq. & in cõsi. ccclxxxiij. non reperio iure cautũ. eod. lib. & Doct. Pallatios in repet. cap. per vestras. fol. cvj. col. iiij. vers. Per quem etiã iure. de donat. & idẽ Paul. de Cast. in l. si vt certo. §. si duobus. col. antepenul. in fi. ff. cõmo. & idem in simili not. Ludo. de Ro. in cõsil. cxxij. visis supra consultis. & Andr. Barbat. in cõsil. xliij. col. v, in prin. vers. Et adduco elegans cõsilium cum seq. vers. lib. ij. & Sali. in authẽ. hoc ita. col. vlt. vers. quæro. x. C. de duob. reis. post Bar. ibi, nõ tantum habent locũ, secundum Ang. Are. in dict. rub. de excep. quando certo creditori in specie terminus assignari potest. cle. j. de iudi. & bo. tex. in l. si pater. & ibi Bar. Bal. & Sali. C. qui bo. cede. po. Sed in alijs creditoribus insertis, contra quos fieri possunt proclamationes publicæ, vt intra certũ tempus habeãt agere, aliâs nõ audiantur. Et hoc vt obuiet̃ malitijs. l. si eo tempore. & ibi Bal. & Doct. C. de aliena. pig. & authen. si omnes. & ibi Cy. Bar. Bal. & Sali. si minor ab hæred. se abstinuit. & in l. sed & si pupillus. §. præscribere. ff. de insti. actio. & tenet Inno. in cap. cùm in tua. quem ibi sequitur Abb. Sicul. col. j. ver. Dicit etiam Innoc. qui matri. accus. po. & ibi etiam Cardi. Alexan. col. ij. prin. & col. v. versic. Panor. & Ludo. de Ro. in consi. liij. viso themate prænarrato. & Bal. in d. l. diffamari. vers. Vltimò not. dicens, ita cõmuniter per totam Italiam seruari. Et idẽ seruatur in toto regno Frãciȩ in bonis subhastatis & cridis publicis positis, vt dixi s̃. in quæst. clviij. incip. An substitutus. & in quæst. ✱ qualiter datur per cu
6 riam. † Sed in hoc melior cautela, quã ponit Cepol. in cautel. ccxxxix. si possideo, quo vbi quis de aliquo timet sibi quæstionẽ domini post mortẽ suam vel testiũ moueri, nõ tamẽ eum de hoc diffamat nec sentit iact. ꝙ ipse per interpositam personã faciat se diffamari, tunc cùm diffametur potest fundari iudiciũ, & occasione illius potest citari facere cȩteros de quibus suspicatur prætendentes ius in dictis bonis, per dict. authen. si omnes. allegat Bal. hanc cautelã ponentem in authent. sed quis ab aliquo. col. ij. vers. Sed hic dubitatũ de tali quæst. C. de testi. cum quo transit Sali. ibi, in ij. quȩst. & sentit Bal. in cap. debitores. vers. extra de iureiurã. dicens, ꝙ istud est
7 valde not. per d. l. diffamari. † Tertiò fallit, ꝙ quis cõpellatur ad agendũ, quãdo quis vadit diffamãdo quem de aliquo delicto, vel dicendo quod habet ius in fundo meo & bonis, & ꝙ loco & tẽpore intendit agere: tunc tali casu potest talis diffamatus petere à iudice, vt statuat terminũ, infra quem agat vel accuset. dicta l. diffamari. & idem tenet Innoc. in c. conquerente. super ij. glos. de offi. ord. dicẽs. dict. l. diffamari. locum habere in diffamatione ciuili, vt dicã. & ipsum ibi sequuntur vterq; Consicul. & Felin. & Io. Fab. in d. l. diffamari. Bal. & Paul. de Castr. in d. l. vna. vt nemo inuitus. & Bar. in d. l. Titia. col. ij. ver. Quæro vtrum. ibi, est autem iusta causa. & Ludo. de Roma in dict. consi. liij. & Pet. de Anch. in c. licet. in beato Petro. col. iij. vers. Habet hic incidenter. de accusat. quem ibi sequitur Io. de Ana. in fi. & Paris de Puteo in Syndica. in verbo, iudex. cap. an si iudex. col. ij. ver. Iudex cum causȩ cognitione. & Cepol. in cautel. cx. incip. Quãdo aliquis diffamat. & Aquensis in l. & quæ à diuo Pio. col. pe. vers. in quȩst. C. de eden. & ibi Purpu. nu. xxviij. allegat Alex. cõsi. ciij. consideratis. lib. v. & Sozi. consi. xlj. col. iij. in prin. vers. Subiunxit tamẽ ibi notabile. col. j. Quia remedium d. l. diffamari. non solùm habet locũ in actionibus personalibus, sed & in realibus. Et nõ solùm in petitore, sed in possessore, vt volunt Doct. s̃. alle. & Frã. Are. & Feli. in c. in præsentia. col. ij. in fi. ver. Et ex isto text. & in istis verbis. de probat. quos refert. & sequitur de sanct. Nazario li. j. respon. c. viij. nu. viij. fo. xvij. Sed nõ habet locũ in excõmunicato vt voluit Paulus de Castr. in l. libertus. la ij. ff. de in ius voca. quia esset reus voluntarius. Oportet enim ad hoc vt excõmunicatus audiat̃, vt reus sit necessarius, & coactus, necessitate indicante periculum periclitationis iustitiæ suæ. Et eum sequit̃ Feli. in c. cùm inter. col. vij. post princ. vers. Tamen sustantabiliore. de excep. reprobata opi. Io. de Ana. in c. iura. col. ij. post prin. ver. Ex quo ergo. de crimi. fal. & idem decis. Neapol. cclxviij. vnde cõcludunt Doct. ꝙ ille dicitur actor in materia. l. diffamari. q primo agit. licet Decius in d. c. cùm inter. col. iiij. vers. Secundo Abb. quærit. post Anto. de Butr. ibi, teneat contrarium. Et iste est casus noster, quoniã nobiles Iaco. de sanct. Asterio. & Io. de Lioncel eius gener fecerunt adiornare defunctũ Michaelem de la Porte, coram Senescallo Petragoricẽ. qui de la Porte se iactauerat habere quendam cõtractum transactionis factum

factum in loco datas ad illũ in iudicio afferendũ, & nullũ declarari videdũ. & alias sentẽtias intẽtandũ, si quas in bonis ipsorũ prȩtẽderet actiones, quod facere potuerũt per prædicta: quia diffamare aliquem est illum tacitè ad iudiciũ prouocare. text. hoc probat in d. l. diffamari. vt vult sing. ibi Bal. col. ij. vers. Deinde oppono, ac etiã in fi. vers. Item in l. nostra. ad idem tex. in l. si ea. C. qui accus. non po. & Ange. Aret. ibi s̃. colla. xvij. in primo versi. ratio quia. Et illa lex generaliter loquitur in quolibet diffamante, vt dicit etiam Io. de Imol. in l. de pupillo. §. si is cui. ff. de noui oper. nun. & ibi Moder. & Spec. in tit. de empt. & vend. §. videndum restat. vers. Vltimò not. cum duob. seq. & Alexan. in addi. ad Bal. in d. l. vna nemo inuitus. Et ista diffamatio poterit, ꝙ in eius præsentia dixerit vel corã paucis, secundum Bal. in d. l. diffamari. in prin. qui alleg. tex. in l. apud Labeonem. ff. de iniurijs. & sequitur Ang. Are. in dict. rub. de excep. col. xviij. post princip. vers. aduertas. Quæ probatio fieri potest corã iudice existenti, etiã non in figura iudicij, per tex. in d. l. diffamari in prin. & sic prȩdicta termini assignatio ad agendum fit cum quadam causȩ cognitione, cùm prius summariè debeat iudici constare de diffamatione, vel de recessu scholaris, aut peregrinantis. Hoc tenet Hostien. in summa titul. de libel. obla. §. vtrum possit actor. & Io. Fab. in d. l. diffamari. vers. caue. & Angel. Are. in tract. cri. in verb. necnon ad querelam Titij. fol. ix. col. iiij. vers. Quæro an iudex possit. q̃uis Cardi. & Alex. in d. c. cùm in tua. col. v. vers. Quæro in fi. velit cõtrariũ. Sed primum tenet Pet. de Anch. in d. c. licet in beato Petro. vers. Prædicto. & Nicol. Millis in reperto. in verbo, actor agens. & Bar. in l. mancipiorum. vers. Quæro vtrum istud officiũ. ff. de opt. legat. vbi alleg. Dy. sic tenere in d. l. Titia. & etiã in regula, indultum. de reg. iur. lib. vj. & eadem Bar. in d. l. Titia. ante fi. Aliâs secundũ eum à tali assignatione termini potest appellari, & per appellationẽ rescindi, licet Abb. Sicul. in d. c. cùm in tua. vers. vt suam velit Bar. intelligere, quando in iudicio iudex prȩfixit terminũ, ꝙ non debeat audiri, nisi appellet: quia actus iudiciales transeunt in rem iudicatã, nisi appelletur. cap. cùm inter. de re iudi. etiam si sit interlocutoria. cap. dilecti. in fi. de elect. secus si extra iudicium iudex præfigit terminũ hunc, tunc debet audiri cõtra appel. quia grauamina illata, extra iudicium non transeunt in rem iudicatã, vt c. legitima. de appel. li. vj. & Cardi. Alex. in d. c. cùm in tua. sequitur Abb. col. v. vers. v. Tamen mihi nõ videt̃ Bart. ita sensisse, sed solùm ꝙ sine causæ cognitione iudex terminum assignauerit, ꝙ à tali assignatione termini poterit appellari. & ita intelligit Angel. Aret. in dict. rub. de excep. col. xviij. post prin. vers. ex quibus not. Et Bar. nõ negat, quin talis adiornatus post assignationẽ termini cõparendo audiatur intra appellationẽ, vt ĩ. dicam de modo procedẽdi in casu isto. Et talis terminus non debet esse breuis, aliâs potest appellari, vt voluit Bal. in l. sed & si per prætorem. §. ait prætor. vers. Item not. in eo. ver. ff.
9 ex quib. cau. maio. per tex. in d. l. Titia. † Et ideo forma petitionis & cõclusionis libelli sic diffamati erit talis, secundũ Io. Fab. & Bal. in d. l. diffamari. col. ij. versic. Modò quæro scilicet ꝙ petat aduersario suo statui certũ terminũ, infra quem agere vel accusare ipsum debeat, si quod ius habeat, vel delictum aliquod cõtra eum prætendat commisisse, cùm de hoc vbiq; diffamet eum. Et ꝙ eo nõ agente vel accusante intra terminũ prædictum pronuntiari à cætero non fore audiẽdum. Quinimo per vos & officium, quod benignè implorat, vestrũ perpetuũ super his imponi silentiũ. Et hæc cõclusio inseri debet in citatione seu adiornamẽto per iudicẽ concedendo contra diffamatorẽ super cõclusione prȩdicta responsurum, & aliâs vt iuris processurũ. Alleg. Inno. in d. c. cùm in tua. qui matri. accus. po. & in d. c. cùm quærente. de offi. ord. Et idẽ dicit Ang. in d. l. q̃diu. vers. Et ideo sit semper cautus aduocatus rei. de acq. hȩre. & ibi idẽ Io. de Imol. & Sali. in dicta l. diffamari. & Ang. Are. in dict. rub. de excep. col. xviij. post prin. vers. Et erit ista forma. & plenè Barb. in d. c. in præsentia. nu. xxxvij. Et aduerte, ꝙ etiã si in cõclusione libelli, & petitionis prædictæ nõ concluderetur, ꝙ silentiũ imponeretur perpetuũ, tamen iudex potest supplere, quia silentium venit de natura litis: quare necesse non est, ꝙ specificè petatur, vt voluit Bal. in quȩst. per eum disput. incip. Accusatus de vi turbatiua. col. iij. post prin. ver. Silentiũ enim quod venit. Quia ad iudicẽ pertinet firmare sententiã secũdum ius. alleg. tex. in c. cùm dilectus. de elect. cũ alijs. & si iudex secundũ eum vellet imponere silentiũ, nisi per partem petere. . potest hæc additio fieri libello etiam post cõtesta. quia potius est declaratio, q̃ noua petitio, & sic nõ obstat l. edita actio. C. de edend. Nam licet, vt inquit sit verum, ꝙ libello nõ possit addi vel detrahi in tribus substantialibus partibus libelli facti, scilicet narratione obligationis vel iuris suppositione & cõclusione post litẽ contesta. tamen secus est in his quæ incidenter petuntur, in quibus pars potest petẽdo, & iudex decernẽdo supplere, do
10 nec sit impositus terminus liti. &c. † Et not. ꝙ quis nõ potest facere talem cõclusionẽ silentium perpetuum imponat̃ aduersario de cuius molestia timet, nisi possideat rem super qua petit silentiũ imponi, vt singul. probat tex. in l. iij. secundũ Bal. in l. j. vers. quod vt fiat implorare æquitatẽ præsidis debes. C. qui bo. cede po. Quod alibi nõ reperitur secundum eum ita expressum, sicut in simili videmus, ꝙ tertius, qui nõ possidet rem nõ potest impedire executionem suã. l. si is à quo. & ibi per Doct. ff. de rei ven. & no. Bar. in l. à diuo Pio. §. si super rebus. de re iud. & Io. And. Abb. & Peli. in c. veniẽs. in ij. de testi. & Fran. de Are. cõsi. lj. viij. col. vlt. vers. Not. ꝙ anteq̃ iudex procedat ad suã sententiã requiritur, ꝙ si non cõpareat diffamator adiornatus iterũ adiornetur, vt tenet gl. quem fecit ibi singularẽ Ang. in authẽ. de hæred. & fal. §. si quis autẽ nõ implens. in verbo, admonitus. colla. j. quæst. vlt. ꝙ hæc admonitio seu termini assignatio fuerit bina. Et idẽ Ang. Aret. in dict. rubr. de excep. col. xviij. in fine. vers. vnum tamen tene mẽti. Ex quo secundum eum tu sis cautus quòd bis facias admonere, vel bis statuere terminũ actori, quòd agat: quia nõ sufficit semel fieri: idem dicit in suo tract. malefic. in gl. necnon ad querelam Titij. fo. ix. col. iiij. vers. Vnum tamen singul. not. &

Fran.de Aret.poſt Ludo.de Ro.in dicta l.quòd diu. & Hierony.Torens,Decius & Iaſon,quos refert & ſequitur Fran.Purpurat.in l.is apud quem. fol.xv. nu.iiij. C.de æden.& idē Feli.in c.ex literis.col.vj. verſ.Fallit.ix.de conſtit.& Cardi.Alexā. in dicto c. cùm in tua.in col.iiij.verſ.Not.primā partem gloſ. & Alexan.in addi.ad Bar.in dicta l.Titia.in prima poſtil.& idē Cepol.in dict.cautel.cx.aliâs eſt in clij. & Iaſon in l.rem quæ nobis. in vltimis verbis.ff. de acquiren.poſ.& Hippol.in ſing.dcxvj.ſolent ſæpe iudices.& c.Et ita fuit deciſum per cōciliū Neapolitan.vt refert Matth.de Afflict.in deciſ.cclxiiij. nu.iij.quamuis Ludo.de Ro.in dicta l.q̃diu. nu.xij. conetur impugnare gloſ.& Ange.in dicto §.ſi quis autem nō implens.Sed in fine dicit,ꝙ ipſo iudicante ſequutus fuit hanc partem propter autoritatem
11 Angel.† Sed Bal.in c.quoniam frequenter.in prin. col.vlt.ante fi.verſ. Non obſtat.vt lite nō conteſta. vult, ꝙ requiratur trina citatio, quando agitur de grauamine abſenti inferendo, aliâs vna ſufficit. Et idem dicit in dicta l diffamari.col.ij.verſ. Et not.& ſequi videtur Abb.Sicu.in d.c.licet in beato Petro. col.ij.verſ.In gl.in de accuſ.volens,ꝙ antequā imponatur perpetuum ſilentiū,debet iterum citari:quod intelligitur ad audiēdam ſententiā.Et ſic requiritur vltra duos defectus ſeu contumacias vna citatio ad imponēdum ſilentiū perpetuum ſecundū vltimos, licet ſecundū primos non requiratur:quæ eſt magis cōmunis.Tamen de ſtylo curiarū Franciæ,vbi quis nunquā cōparuit, & agitur de reali,perſonali,vel criminali requirunt quatuor defectus ſeu cōtumaciæ, & ſic quarta citatio ad audiendum ſentētiam, vt ſ. dixi in pluribus quæſt.ſed hic cōparuit,vt j.dicam.
12 & hæc de prima quęſt.† Quo verò ad ſecūdā quęſt. an poſt latam ſententiam, quā impoſitū fuerit ſilentium condemnatus vel eius hæres audiatur. Vt ꝙ talis ad agendum bis aut ter,cum temporis præfinitione admonitus,& citatus cōparens ante ſententiā ſemper auditur,etiam citra appellationē, quia pro actione cōſeruanda habet locū moræ purgatio. l.ſi ita quis.§.Seia.ff.de verb.oblig.& l.ſi poſt tres. ff.ſi quis caut.nō autem pro acquirēda.l.Thais.§.intra. ff.de fideicom.libert.Sed dic,ꝙ in quacunque actione prædictarum ad ſententiam vſque ſemper auditur refundendo expen.defectuum, vt dixi ſ.ſignanter in quęſt.lj.incip.Mundo niſi ius rei tunc fuiſſet factum deterius,ſecundum Iaco.de Are.& Cy.in d.l.ſi cauſa accuſ.non poſ. vt pendente proceſſu ſibi probationes cōtra inſtrumēta oblonga ipſius actoris non cōparentis ſubterfugia petierunt. & ibi idem tenet Bal.verſ.denuò gl.& Ludo.de Ro.in d.l.vna.vt nemo inuitus.in fi.quis Bar.in d.l.mancipiorū. verſ. Vltimò iſta l.facit.velit,ꝙ non audiatur,niſi iurauerit ad ſe de nouo perueniſſe, per tex.in c.paſtoralis.de excep.Sed ipſe loquit quando dilatio petitur ad producendum inſtrumenta vel teſtes. Sed ſi poſt ſententiam, quia viſis defectibus ritè & debitè obtentis iudex per ſuā ſentētiam, à qua nō fuit appellatum,quia ab ipſa appellari poteſt,vt j.dicā,ſilentium ſibi impoſuerit perpetuū,tunc non audit. d.l. Titia.tenet Bald.in d.l.diffamari.col.ij.verſ.Modò hic quæro vnū.& Angel.in d.l.vna qui.alleg.Inno. in d.c.cùm in tua.& idē Bal.Ange.& Sali.in dict.l. ſi ea.col.ij.& v. Iaco.de Aret.& col.iij.verſi. caſu.& Ange.in d.l.q̃diu.verſ.Et adde quæ not.in c.lator. quem ibi Io.de Imol.ſequit col.ij.verſ.Vltimò tangunt hic Bal.& Ang.de Are.in dicta rub. de excep. colum.xviij. verſi.quid ſi in termino prædicto. & idem Bal.in authē.ad hæc.col.ij.verſ.Quęro ſi ego. C.de vſuris.& Abb.Sicul.in d.c.cùm in tua.col.ij. verſ. Et in fine gl.& Ang.in l.ſi quis libertatē.in fi. ver.Inter ibi,aut finē.ff.de peti.hæred.Et videt prima facie tex.in cōtrariū in d.l.ſed & ſi per prætorē. §.prætor.cum ſua gl.Sed ibi loquitur quādo ratione inobedientiæ denegatur audientia,ꝙ poſtea parendo audietur:quia ob cōtemptum nō auditur.Sed pro cōcluſione ſupradicta,videtur bo.tex.in d.c.licet in beato.& ibi Abb.Sicul.col.ij.verſ. In gloſ.in dict. tex.ibi dicit:nos igitur ſuper prędictis ſilentiū duximus imponendū,ne de cætero eis ſuper his accuſare liceat,vel etiam infamare &c.& idem tenet Bal.in d.c.debitores.quia omnis obligatio eſt ſublata ſecundum eum, magis q̃ per ſimplicē præſcriptionem.& idē Io.Fab.in d.l.diffamari.verſ.Et dic, ꝙ q̃uis.& Ang.Are.in d.tract.malefi.in gl.necnon tantùm,ſecundum Io.Fab.quem ſequitur Are.vbi ſ.ab iſta ſentētia poterit appellari. dicta l.Titia.& Bal.& Doct.ſ.alle.& Abb.Sicul.in d.c.cùm in tua. col.ij.verſ.Et in fi.glo.& Ang.in d.l.ſi ea.dicens,ſis cautus tu aduocatus,vt ſemper dictam ſententiā interlocutoriam ferri facias.Et ſic tenet,ꝙ hæc ſentētia eſt interlocutoria,& idem Ang.Are,vbi ſ.quæ videtur diffinitiua,cū nulla alia poſt eam ſperatur, nec valet niſi per appellationē reſcindi, vt per ſupradicta patet.Et ipſe met Ang.fatetur in d.l.ſi ea. & tamen Cardi.Alex.in d.c.cùm in tua.col.v.verſ. Quæro ſecundò.& Anto.de But.in c.cùm olim.de teſtib.& tenet Bal.in l.præſes.in vlt.quęſt.C.de ſen. & interloc.per not.in l.Aurelius.§.centū.ff.de libe. legat.item ſecundum eum ſentētia fertur etiam per verbum,aſsigno.l.de modo.ff.fin.regun.Si verò in iudicio poſt primam citationē actor & diffamator cōparuit,& petitionē de contentis in diffamatione fecerit,iudiciū ventilabitur ſuper eius petitione.Et ſi reus abſoluatur ab impetitione eiuſdē actoris ex defectu probationis iuris.l.fi.C.de rei ven.vel declarauerit in iudicio nullum ſuper his cōtractū feciſſe cum ipſo reo citari faciēte:tunc vt ſ.ſilentiū eidem actori perpetuū eſt imponendum.Et aduerte,ꝙ iudex in ipſa ſentētia nihil de iure reo competēte, de quo erat per actorē diffamatus,debet ꝓnūtiare,ſecundum Bal.in d.l.diffamari.verſ.Sed nunquid iudex.ſufficit ei adiudicare concluſionē in prin.cauſæ captam,niſi in replica allegauerit ad ſe pertinere,& in ſe onus illud probandi aſſumpſerit:tunc ſentētia iuris declaratoria ferri poſſet.l.circa.in fin.& ibi gl. vlt.ibi,iterū quæro,an in omni caſu.& ibi Flor.& Iaco.de ſan.Geor.poſt Bar.ff.de proba. Et ſi appellatum nō fuerit,ipſe vel eius hæres amplius ratione illius iuris agere nō poterit contra reum,ſic per ſententiam diffinitiuam abſolutum,ſecundum iura,& Doct.ſ.alleg.& in c.j.in fi. de cōceſ.præben.lib.vj. prout hìc factum fuit : quia prædictus Michael de la Porte adiornatus ad requeſtam iam dictarum de ſanct.

ſancto Aſterio,& Lioncet cōparuit, die xxij.Iunij, M. D. XI. Et pendente proceſſu annis tribus,& plus ipſe de la Porte declarauit in eorum pręſentia, nullum contractum tranſactionis vel alium præter contractum tranſactionis inter eos paſſatæ,die vij. Iunij, anno domini M. D. V. Et ad ſic declarandum coram dicto Seneſcallo paſſauit procuratorium,quod poſtea confirmauit per aliud inſtrumentum ſeu pateat : & etiam quòd quandam literam miſsiuam manu ſcribæ ſeu notarij, qui procuratorium & pateat receperat, ſcriptā:quorum omnium virtute procurator prædicti de la Porte in iudicio prædictam fecit declarationem,qua ſic facta,& viſo per locumtenen.proceſſu ad ius ſuper his clauſo, impoſuit eidem de la Porte perpetuum ſilentium, & aliâs prout in dicta ſentētia cōtinetur,lata xxiiij. Maij, anno domini M. D. XVI. à qua nō fuit appellatum. Sed tractu temporis poſt dictorū Michaelis de la Porte ac de ſancto Aſterio obitū Ioan. de la Porte eiuſdem Michaelis de la Porte filius & ſucceſſor,anno domini M. D. XX. Et ſic annis quatuor poſt latam ſententiam vigore cuiuſdā donationis in contractu matrimonij primo filio maſculo naſcituro factæ petiuit certa bona eidem de Lioncet genero. Qui tamen eidem de la Porte obiecit renuntiationem & ratificationē inde annis x. poſt factam per auiam eiuſdem de la Porte,necnon approbationem teſtimonij patris & matris auiæ prædicti de la Porte actoris: qui replicat patrem eius non poſſe, obſtante donatione omnium bonorum præſentium & futurorum in contractu matrimonij ſibi facta, facere dictas renuntiationes in præiudicium ipſius. Et quòd poſt dictam renuntiationem defuncti de ſancto Aſterio, & Michael de la Porte eius pater fecerant aliam tranſactionem in loco,datas die ix.menſis Auguſti, M. D. V. Quæ quidem tranſactio fuerat per ipſas partes ratificata,die xxviij.Ianuarij, M. D. XIII.ſignata Robichon.Aduerſus quas tranſactionem & ratificationem replicādo dicebat falſas ex eo quòd apparebat illas factas pendente proceſſu ſuper iactantia & diffamatione facta per dictum defunctū Michaelem de dicta tranſactione, ad quam in iudicio afferendam fuerat adiornatus dicta die xxij. Iunij, M. D. XI. Et non erat veriſimile, quòd ſi dicta tranſactio & ratificatio fuiſſent veræ,quin illas dictus Michael produxiſſet, nec contra ſe ſententiam ferri paſſus fuiſſet:quę inde fuit lata.Quinimo procuratorium paſſatum per dictum defunctum Michaelem in menſe Ianuarij xxix.aut xxvij.non fuit bene memor.Sed quicquid ſit,aut præcedit procuratorium ratificationē,& adhuc non eſt veriſimile, quòd de ſancto Aſterio, qui citari fecerat per dictū Michaelem de la Porte ad afferēdum tranſactionē, de qua ipſe iactabat & procuratorium ipſius de la Porte ad conſentiendum finibus & concluſionibus ipſius iam habebat,quòd feciſſet dictam trāſactionem die ſequenti,aut procuratorium paſſatum fuit poſt ratificationem tranſactionis.Et hoc minus iuuat dictum de la Porte, quinimo confundit,ꝙ poſt tranſactionem ratificatā paſſauerit procuratorium ad declarandum nullam tranſactionem, feciſſe præter primam,quod poſtea ratificauerat per aliud inſtrumentum publicum & literam miſsiuam : quia nemo ita reſupinus eſt, ꝙ ſuum iactare velit. l.cùm de indebito.§.j.ff.de probat.& poſt ſententiā latam non appellare nec conqueri. Et quantum ad donationem in contractu matrimonij factam dicebant, quòd illa nō obſtante pater diſponere poterit de futuris bonis ſecundum omnes Doct.in l.fi.C.de pactis. & in l.ſtipulatio hoc modo cōcepta. ff.de verborum oblig. cùm alijs ſ.alleg.in quæſt.cxc.incip. Quæritur vtrum valeat pactum.col.vlt. quia circa futura acquirenda potuit præiudicare filio, cui debet acquirere,vt tenet ſingul.Bald.ſuper rubr.C.de contrahen.empt.quæſtio.xxj. per text.in l.fin.C.de acquiren.poſſeſ.& tenet Iaſon in dicta l.fi.colum.v. in fin.verſic.Tene indiſtinctè opi.Bartol.& ſingul. Aegidius Bellamera in conſil.xvij. quia in multis caſibus facilius permittitur, quòd ius quærendum non quæratur, quàm quòd ius quæſitum alicui auferatur,ſicut dicitur de prælato, qui præiudicat eccleſiæ in quærendis,non autē in quęſitis,ſecundum Innocen.in cap.fraternitatis. de donatio.& gloſ.in §.fin.xlj.quæſtio.vj.cum alijs alleg.per Feli.in cap. quæ in eccleſiarum.col.xviij.in fin.verſi.Et iſta declaratio. de conſtitu. pro quo ſtare dixit vulgatum conſi.xj. Federi.quòd prælatus poteſt repudiare legatum quærendum eccleſiæ. Ex quo conſil.infert Abb.Sicul.in cōſi.xxxj.incip. In ciuitate Maſſana. in princ.volum.j. quòd epiſcopus poteſt remittere quartam,& ſucceſſor non poteſt illam reuocare: ſecus ſi iam facta eſſet. ſimiliter ſecundum Felin.conſuluit Paul.de Caſt.in cōſi.xj. aliâs eſt clxxij.incip. In caſu præſenti,viſis omnibus. volu.nouo. Quòd ſtatutum prohibens mulierē vel alium alienare,non extenditur ad repudiationem donationis non acceptatæ:quia eſt perdere ius non quæſitum,arg.cap.ſi tibi abſenti.de præbē.lib.vj.Et ſimilia colligi poſſunt ex dictis Abbatis in cap.omnipotens.in ij.notab.de accuſ.& in conſil.xlv.volum.j. & per Doct. in l.iubemus nullam. C.de ſacroſanct.eccleſ.& ideo ſententia prædicta contra patrem lata nocet filio, vt tenet ſingul.Alber.de Roſat.in ſimili materia in l.fin. C.de donat. inter virum & vxorem. & etiam in prima parte ſtatutorum quæſt.cxliij.incipiente, De ſtatuto regis regni Aragoniæ per ipſum regem iurato,&c. Sed non ita amplè ſicut in dicta l.fi.vt dixi ſ.in dicta quæſtio.cxc.incip.Quæritur vtrum valeat pactū in contractu matrimonij.dicens vtrobique ita fuiſſe determinatū in curia Ro.pro Regina vxore ſecunda,& eius filijs contra primogenitū ex prima vxore procreatū,qui impugnabat quandam donationem factam eidem reginæ nouercæ, & eius filijs.Et contra ipſum primogenitum obijciebatur per dictam Reginam,& filios eius inter alia, ſententiam prędictam contra patrem ſuper hoc latam,vt ibi vide colum.iij. poſt medium. verſic. Pro parte filiorum cōtra primogenitum &c. Et etiam, quòd ſententia quæ tranſiuit in rem iudicatam nocet talibus ſucceſſoribus.& Alber.alleg. bon.tex.in cap. cum inter vos. de re iudica. & in cap.cùm olim.de

præſcrip.& idem concludit Anto.de Butr.in conſi.
xliiij.& pariter per dict.iura tenet ſingul.Alexand.
in conſil.xxx.colum.ij.ante fin.verſic. Circa ſecun-
dum verò dubiũ,volu.v. ita quòd per in integrum
reſtitutionem non poteſt reſcindi aduerſus prædi-
ctam ſententiam, licet lata contra priuilegium per
dicta iura,an quilibet iudex poſsit imponere ſilen-
tium:& videtur quòd non,vt tenet Andr. Barbat.
in dicto cap.in præſentia. nu.xxxvij. Sed dic,quòd
quilibet iudex ordinarius aut pręſes prouinciæ,per
tex.in dicta l.diffamari.cùm affirmes diu præſidem
vnum vel alterum.& ibi,vnde cõſtat merito recto-
13 rem prouinciæ,iuncto,ſi aditus pręſes.†Quo ad ter
tiam quæſt.dico,quòd Ioan.Andr.in addi. Spec.tit.
de præſumpt. §.ij.in magna addi. col.j.concludere,
quòd fuga notarij contra producentē nihil probet,
per l.ij.C.de fide inſtru.& l.fin.C.de falſis. & ſequi-
tur Iaſon in repet.l.admonēdi. fo.xxvj. col.iij.verſ.
Quid autem de reo conuento.ff.de iureiuran.niſi ad
ſuggeſtionem & mandatum producētis aufugiſſet,
prout hîc dicebatur factum, argu.l.milites.& l.fin.
ff.de cuſto.reo.& l.conſiliarios.C.de offi.aſſeſſor.vt
ſ.dixi quæſtio.cciij.poſt princip. incipien. incar-
ceratus pro delicto. & facit quod dixi ſ.in quæſtio.
xcv.incipi.an collatio beneficij in fin.& quod dicit
Specul.in tit.de teſte.§.j.verſic.Sed pone.ecce iudex
de teſte,qui depoſuerat filium,quòd an excuſetur ex
eo quòd dicit notarium aliter ſcripſiſſe,quàm ipſe de-
poſuerit,vide ibi,& quod dixi in conſil. Et quid de
notario aſſerente falſum eſſe inſtrumentum, an ſibi
credatur in præiudicium,vide Bal.conſi.cxlj.poſt-
quàm notarius.volum.iiij.qui dicit,quòd de rigore
iuris non creditur in præiudicium partis, ſed bene
ſui.& idem in authen.ſi teſtis productus.C.de teſtib.
& idem Angel.& Moder.in l.Lucius. de infami. &
in l.Imperator.in præſentia.verſi.Vltimo.ff.de ſta-
tu homi.& per Alexand.in l.ſæpe.colum.x. verſic.
Ex his infert Bartol.in l.denuntiaſſe. ff.de iudi.pro
hoc facit tex.in l.miles.§.defuncto.ibi,nã non vtique
crimen adulterij,quòd mulier obijcit, infanti præ-
iudicat. ff.de adulter.& Felin.in capit.exhibita.tit.
de homicid.

Summæ.

1 Apoſtolos an petere liceat poſtquàm proceſſum eſt in cauſa appellationis.& nu.4.
2 Iudex reuocans grauamen poſt appellationem ab interlocutoria,an remaneat iudex. & nu.3.& 5.
6 Appellationem ſi præcedant literæ releuaminis an valeant.
7 Acta iudicis à quo pendente termino ad dandum apoſtolos,an valeant.

Quæſtio CCLVI.

Vtrum appellans à grauamine vel interlocutoria poſsit pendente termino ad dandum apoſtolos per iudicem, à quo præfixo releuare interim eius appellationem,ac poſt inhibitiones in vim literarum releuaminis eidem iudici factas & proceſſuram corã iudice, ad quem factam eoſdem apoſtolos in termino petere.

Decisio.

CHRISTI Benedicti,
ac intemeratæ & glorioſæ
virginis Mariæ eius geni-
tricis nominibus piè inuo
1 catis,Amen. †Dico vnico
verbo,quòd ſic. Et vbi ter
minus non fuit ſibi præfi-
xus ab homine, ſufficit quod
intra tempus iuris, ſcilicet
xxx.dierum petat, qui nõ debent ſibi auferri,& in-
terim releuare,& proſequi appellationē, vt voluit
Lapus,quem refert & ſequitur Domi.in cap.ab eo.
§.illum.de appellat.lib.vj.& idem ibi Philip.Fran.
in princip. cap.quæſt.vlt.allegantes domi.de Rota
in deciſ.lxiiij.in antiq.incipiē.Vtrum ſi appelletur
à grauamine. Nec obſtat ſecundum ipſos de Rota.
& Doct.præalleg.ſi dicatur, quòd primus iudex, à
quo remanet adhuc iudex,ſi reuocat grauamē,quia
ante reuocationē eius iuriſditio eſt per appellatio-
2 nem ſuſpenſa. cap.venientes.de iureiurand. † Bene
tamen fatentur,quòd ſi præfatus iudex, à quo reuo
cet grauamen,& ponat partes in priori ſtatu,quòd
acta & geſta per iudicem ad quem erunt nulla. licet
ſecundum domi.de Rota aliqui eorũ tenuiſſent con
trarium,quòd appellans penden.termino non poſ-
ſet releuare propter malitiã ita ſubitam ipſius ap-
pellantis,& literas releuaminis impetrantis, & cito
inhiberi facientis iudici à quo. Et quòd cancellaria
apoſtolica non daret auditorem ſuper appellatione
ſi eidem expreſſum eſſet,quòd terminus pro apoſto
3 lis petētis aſsignatus penderet. †Et pro iſta ſecunda
opi.facit, quòd proceſſus factus per iudicem, à quo
poſt inhibitiones eſt nullus, etiam ſi appellans poſt
ea appellationi renuntiet tacitè vel expreſsè, vt te-
nent domini de Rota deciſ.cxxx.incip. Si poſt inhi
bitionem.in nouis. quia in literis continetur clau-
ſula irritans valet reuocando in irritũ quicquid &c.
de cuius veritate vide Philip.Decium in cap.acce-
pta.in fin.de appellat.& iſtam ſecundam opi.tenuit
Felin.in cap.perſonas.col.penult.verſic. Non ſuffi-
cit.de appel.dicens,quòd non ſufficit, quòd habens
terminum ad petēdum apoſtolos impetret interim
cauſam committi:cum huiuſmodi diligentia igna-
uus ſit: quia pendente hoc termino nihil debuit in-
nouari,& ſi eos non petierit non reputatur nec cen-
ſetur appellans: ergo ſuper non ante nihil fieri po
tuit,cùm apoſtoli ſint pars appellationis. cap.j.&
c.ſup eo.de appella.in deciſ.xlj.in nouis.Sed ſecun-
dum numerũ meũ eſt ccclvij.fuit habitatum ſi pen-
dente appellat. & eſt profecto illa (vt credo) quam
voluit allegare, vbi tamen Rota tenet contrarium,
quòd poſt ante dationem apoſtolorum impetrari
commiſsio ſeu reſcriptum ſuper appella.iam inter-
poſita

poſita à diffinitiua, ſecus ſi ab interlocutoria,vt in
noua conſtitu.domini Gregorij xj. & ita omnes de
Rota tenuerunt excepto redigente, cuius rationes
Felin.in parte accepit.Sed præcedens eſt cõmunior.
& idem tenēt domini de Rot.deciſ.cxxviij. ſi iudex
proceſsit in nouis. volens etiam, quod valet proceſſus
4 interim factus per iudicem à quo,vt J.dicam.†Ideo
conclude,quòd ſi appellans & appellatus pendente
Apoſtolorum termino procedant coram iudice ad
quem, & appellatus non opponit coram eo de pen
dentia termini,tunc valet proceſſus ſecundum Do-
minicum de ſancto Gemi.& ſi appellans poſtea pe-
tat apoſtolos,quia pars poteſt omittere exceptio-
nem ſurreptionis,cùm ſurreptio nõ vitiet actus con
tentioſos ipſo iure,iuxta not.in cap.ad audiētiam.
de reſcrip.& idem dicit Rota in deciſ.ccx. ſi imme-
diatè poſt appel. in nouis poſt mediũ. verſ.idcirco.
5 †Tamē ſi iudex à quo repararet grauamen, omnia
per iudicem ad quem erunt nulla,vt dictum eſt.Sed
ſi appellatus opponat contra iudicē ad quem,quòd
non procedat propter terminũ ad dandum apoſto-
los pendētem, de quo appellans nullam fecit in eius
releuamen mentionem, & tunc iudex ad quem non
poterit vltra procedere, quia literæ ſunt ſurrepti-
tiæ,ſi mentionem non faciant de pendentia termini
prædicti,argu.cap.ſæpe.de appel.& Feli.in cap.ex
parte.in ij.col.iij.verſ.ſi eũ appellationē.de reſcrip.
Sed hodie referendarij cancellariæ Franciæ faciunt
in literis releuaminis mentionem de apoſtolis non
obtentis,ſuper quibus princeps diſpenſat.Et ita vt
ſ.concluſum fuit in curia per omnes dominos exce
pto vno, in quadam appellationis cauſa mota in-
ter Marum Baldaræ, tam à iudice ordinario villæ
Martelli,quàm à Seneſcallo Carturcen.appellantē.
Et Petrum de Laubeſpin appellatũ. Et latum Ar-
reſtum, die xxiiij.Ianuarij, anno domini M. D.
X X V I I. Et ita pluries vidi practicare in curia
metropolitana & primatiali Bituricen.& aliâs cõ-
ſului,vt in conſi.lxxv.incip. Appellans à grauami
6 ne dedit. † Quid ſi impetratio literarum releuami-
nis appellati ſit obtenta ante appellationem inter-
poſitam, timens fortè de proximo grauari. Et do-
mini de Rot.in deciſ.prædicta ccx.in nouis.in prin.
tenēt quòd non valet, quia reſcripta ſuper futuris
appellationibus impetrata non valent. cap.fin. de
reſcript.& c.ij.de appel.Quid ſi non apparet,quòd
prius præcedat appellatio interpoſita vel releua-
men,quoniam eadem vel hora appellatio & releua-
men fuerunt expedita.&Rota in dict.deciſ.ccx.poſt
medium.verſic. Idem dicebant domini.dicit, quòd
valet impetratio literarum releuaminis appellatio-
nis,quæ præſumitur præceſsiſſe releuamen ratione
naturæ ſuæ.Et hoc quoniam in eodem loco poterat
haberi recurſus ad dominũ cancellarium, aut alios
tenentes ſigillum appellationum. Tamen quando
eadem hora procederēt,eſſet quæſtio magis dubia,
niſi quia pro maiori parte temporis vota & oppo-
ſitiones iudicum a iure per cameram cõſilij tranſ-
eunte releuantur,& tunc omnia poſſent cõpati:co-
7 gita tu iudex ad quem. † Sed quia in prima quæſt.
diximus,quòd proceſſus pendente termino ad dan-
dum apoſtolos per iudicē à quo, interim factus va-
let: an ſit verum. vide gloſ.in cap.vt ſuper. & ibi
Ioã.Andr.Pet.de Anchar.& Doct.de appel. lib.vj.
& Cardi.Alexã.in cap.vt debitus honor.nu.xlviij.
verſic.Circa apoſtolos.de appel.Et concluditur cõ-
muniter per Doct. quòd ſic. & idem Rota in dicta
deciſ.cxxviij.in nouis. quamuis velit cõtrarium in
deciſ.iij.tit.de appella. in recollectis per Bernard.de
Biſqueto.Et pro hac concluſ.cõmuni.videtur text.
in dicto cap.vt ſuper hanc concluſio.ſequitur deciſ.
capel.Tholoſa.quæſt.cccxxiij. Et hoc quãdo iudex
petenti apoſtolos nihil reſpõdit, ſed poſtea proceſ-
ſit.& per Alex.in conſi.lxxxix.col.ij.in fi. cum ſeq.
vſque ad fin.vel in ſecus. Si iudex terminum ad dan-
dum apoſtolos ſeu ad dandum danda, vt officiales
in reſponſione cõmuniter ſolent dicere, præfixerit:
quia tunc nõ valet,ſecundũ Doct.ſ.alleg.vel etiam
ſi poſt inhibitiones in vim releuaminis factas pro-
ceſſerit,vt ſuprà dictum eſt.

SVMMAE

Quæſtio. CCLVII.

1 Appellans ab interlocutoria an ſupplicare poſsit, vt tota cauſa retineatur appellationi ſuæ renuntiãdo.& nume.3.
2 Iudex à quo poſt appella.ab interlocutoria non poteſt etiam ex prorogatione partium cognoſcere de cauſa principali.

Decisio.

SED QVID ſi appel-
latur à grauamine,& im-
petrantur literæ Regię,vel
curiæ porrigitur requeſta
ad appellationem anullan
dam, & cognitionē cauſæ
principalis retinēdam: an
primò retinere eam de-
beat, quàm ſuper appella-
tione, an bene vel malè pronuntiare, vel anullare.
1 †Et dic,quòd primò eſt pronuntiandum ſuper ap-
pellatione vel eius anullatione, antequam ſuper nego-
tio principali,aut grauamine prętenſo procedatur.
ita tenet gloſ.in c.vt debitus honor. in verbo,alio-
quin.& Io.de Imol.Abb.Sicul.col.vlt.verſi.Ex his
not.& ibi,etiam Cardi.Alexan.col.xij.verſ.Habes
etiam ex gloſ.quòd iudex.& c. & Phil.Fran.nu.xl.
& xliij.in fi.verſ.Vltimò pro intelligētia.de appel.
2 †Quinimo non poſſet ex prorogatione partiũ co-
gnoſcere de cauſa principali,antequam pronuntiet be-
ne appellatum fuiſſe, ſecundum quod tenet Ant.de
Butr.in cap.penult.col.xij.de offi.deleg.& idē Bar.
in l.eius.in vlt.quęſtio.ff.de appel.recip. & Ioan.de
Imol.in l.iudex poſtquam. col.viij.& ibi Moder. ff.de
re iudi.& Bar.in l.intra vtile.in princ.in vlt.quæſt.
ff.de mino.per tex.in l.ſi quis prouocatione. ſecun-

dum lectu.plus. C.de appella.quam ibi approbant
Ioan.Fab. Bartol.Bald.& Salic. Et idem tenet Lu-
douicus de Roma conſi.ccclxij.poſt princip.verſic.
Quo ad ſecundum.qui allegat vltra gloſ.in dicto c.
vt debitus.aliam in cap.ex tenore. in verbo,termi-
netis. de foro competent. & idem domini de Rota
deciſ.ccxxxviij.ordinauerunt & voluerunt in nouis.
& idem in collect.per Bernard.de Biſqueto titul.de
3 appellatio.deciſ.xj. † Et ita quotidie pronuntiatur
per curiam interinando literas, aut requeſtã:annul-
lat appellationem, & id à quo appellatum exiſtit,
& appunctuat partes ſecundum ſubiectam mate-
riam,& vltima appunctamenta.

Summæ.

1 Notarium deputatum, an cogitur habere iudex. & nume.11.& 14.

2 Notarius qui ex priuilegio ſcribere debet omnes ſententias epiſcopi, an etiam ſententias vicarij ſcribat.

3 Notarius etiam de conſenſu partium nõ poteſt recipere teſtes nec iuramẽta eorum ſine iudicis commiſsione.

4 Notario cauſæ ſi iudex aliquid committat, an debeat commiſsio per alium notarium recipi. & numero 5.

6 Sententia an contineatur appellatione actorum,& proceſſus.

7 Recuſari facilè poſſunt notarij,aduocati,conſiliarij & procuratores, ſecus de aduocato & procuratore regis.& nume.8.

9 Notarij cauſarum ciuilium non debent ſcribere criminalia,nec econtra,niſi in caſu.& nu.10.

12 Iudex non debet participare lucrum cum notario.

13 Iudex quando ſit citandus in appellatione à ſententia eius locumtenentis,vel commiſſarij.

15 Iudex quando ſibi poſsit notarium deligere. & numero 16.

Quæſtio CCLVIII.

Graſarius ſeneſcalli Age-

nenſis in ſede Agenij impetrauit à domino noſtro
Rege,literas contra magiſtrum Iacobum Seuyn iu-
dicem maiorem,vt eidem iudici à cætero accipere
alium in ſcribam præter eum vel ab eo cõmiſſum
tam in cauſis ordinarijs, quàm extraordinarijs ſeu
delegatis quocunque modo procedenti conſiſtenti-
bus tam in requeſtarum factione, quàm excutione
ſententiarum, aut arreſtarum ſibi per curiam ſibi
commiſſa, inhiberetur. Contra quem præfatus iu-
dex allegabat eſſe in poſſeſsione per ſuũ clericum,
aut ab eo deputandum ſcribi facere proceſſus ex-
traordinarios, ac etiam executiones ſententiarum
per eum prolatarum, & arreſtorum etiam ſibi cõ-
miſſas. Quid iuris?

Deciſio.

CHRISTI Benedicti,
ac intemeratæ, & glorio-
ſæ virginis Mariæ eius ge
nitricis nominibus piè in-
1 uocatis,Amen. †Et Bald.
in l.fi.in prin.verſ. In tex.
vt videatur ipſe. C.vbi &
apud quem cognitio reſti.
agen.ſit,induxit illum tex.
2 in arg.ad hanc quæſt. ſcilicet†notarius quidam de-
bebat ex priuilegio ſibi dato ab epiſcopo ſcribere
omnes ſententias ipſius epiſcopi: modò epiſcopus
commiſit cauſam ſuo vicario terminandam: quæ-
ritur,an in hac cauſa ſcribet ſentẽtiam ille tabellio.
Et videtur ſecundum eum, quòd ſic per illum text.
vt tenuit ibi Iacob.Butr.prout ipſe habet ſuper li-
bro ſuo. Sed non eſt in litera,& verum dicit. Vnde
cùm notarij ad ſcribendum acta ordinariorum de-
putati,ſcribere debẽt acta delegatorum & vicario-
rum,& ipſi debent habere ſalaria ſcripturarũ,quod
dicit eſſe menti tenendum. Et ſic vidi ſeruari in cu-
ria metropolitana,& primatiali Bituricẽ.inter no-
tarios eiuſdem curiæ,qui ſunt nõ ſolùm notarij ſeu
graffarij corã ordinario,& primatiali officialibus,
ſed etiam in cauſis appellationum per papam dele-
gatis,iuxta cap.ſtatutum.de reſcrip.lib.vj.cõmiſsis
& deputatis, ſi partes velint, vt infrà dicam, præ-
terquàm in requeſtis per officialem fori cõmiſsis,
quòd ſcribantur per commiſſarium. Quia ea, quæ
iudex delegatus facit à delegãte cenſetur fieri,vt di-
cit tex.in dicta l.final.& in l.ſolet.& ibi Alexan.in
j.notab.ff.de iuriſd.om.iudic. & ibi Lancel.Decius
vt etiam ſi delegatus eſſet, aliâs ordinarius. Et in
cauſis appellationum eſt tex.in l.præcipimus.vt in
his authent.ibi,noſtros epiſtolares & ſcribas & no-
tarios.& ibi Bald.& Angel.& in verſ. Noſtri verò
libellenſes. C.de appel.ibi,iudex appellationũ non
poteſt ſibi adhibere ſeu deputare alium proprium
notarium.Et hoc fuit introductũ, ſecundum Ange.
ibi,cupiditate lucri eorũ, vt infrà dicam pro parte
contraria.Et idem Angel.cõſi.cccl.j.domina Liber-
tina.ante fin.Ergo à fortiori debet graffarius cauſa
iudici ordinario delegata ſcribere. Tamen in curijs
ſecularibus alius eſt graffarius coram iudice à quo,
& alius coram iudice appellationum. Et Paul.de
Caſtr.ſequitur Bald.in dicta l.fin.col.ij.in verſic.vt
videntur.Et idem videtur tenere Bal.in authen. ſed
iudex.quam legit cum l.ne honore.C.de epiſcop.&
cleri.vbi in ſeruo nota.dicit,quòd vbi iudex mittit
ad aliquem in dignitate poſitum pro iuramento re-
cipiendo,iuxta l.ad egregias.ff.de iureiurand.debet
mittere de miniſtris ſuis,vt dicit ibi tex.puta nota-
rium cauſæ. Et idem dico ſi alium aduocatum ſuæ
curiæ mittat,quod notarius qui incœpit ſcribere acta,
debet etiam ſcribere acta, & omne id quod fiet per
ipſum cõmiſſum.allegat bon.tex.in l.j.C.de ſport.
ibi idem tenent Iaco.But.Bal.Angel.Paul.de Caſt.
& Fran.de Aret.& maximè ſi fuerit per principem
poſitus

poſitus,prout ſunt graffarij in hoc regno,per ea quę
dicit ibi Guil.de Cugn.in ij.quæſt.de executore per
regem.poſt tot.vbi in fi.idem dicit in notario. Sed
Bal.& Doct.ſ.alleg.videntur loqui:quoniam in ea-
dem cauſa ſit delegatio aut ſubdelegatio, quòd idẽ
graffarius ſcribat omnia per delegatum faciẽda. Et
in hoc non eſt dubium.l.in fraudẽ.§.quoties.in pri-
mo.ibi,manu cõmentarienſis.ff.de iure fiſci. Sed vt
ſ.generaliter tenet Bart.in dicta l.fin.& in l.j. col.ij.
verſ.Item hac lege collige. col.iij.ibi,in notario au-
tem.ff.de offic.proconſul.vbi ipſe incœpit iam ſcri
bere tam corã ordinario,quàm delegato, cum alijs per
Feli.alleg.in c.quoniam contra falſam.in ij.notab.
& ibi per Pet.Paul.Pariſien.nu.xxvj. & ſic non po
teſt cõmittere & ſi fiat,non valet,ita quòd non po-
teſt ex partium conſenſu validari,vt voluit Alexã.
in conſil.cxxxviij.col.iiij.ante fi.verſ.aliud.obſtat.
lib.ij. Allegat Bal.in l.teſtamẽta. C.de teſta.& in l.
repetita. C.de epiſc.& cler. quia licet mutatio per-
ſonæ ſcribæ fieri poſsit de cõſenſu partium, tamen
ſine cauſa in eius præiudicium fieri nõ debet, vt te-
net Bal.in conſil.cxlvij.col.vlt.verſ. Ad hoc dicen-
dum.lib.ij.& Doct. ſ.& in proximè alleg.& ſi ſine
3 cauſa infra dicam.†Nam notarius cauſæ nõ poteſt
recipere teſtes nec iuramenta illorum etiam de con-
ſenſu partium,ſine iudicis voluntate & cõmiſsione,
vt dicit Bal.de pace Conſtan.in verſi. ſecundũ mo-
res & leges illius ciuitatis.& in alijs locis per Hipp.
alleg.in ſua praxi.§.poſtquàm. numer.xvij.fo.xix.
4 per gloſ.in l.iubemus.C.de liber.cauſ.†Sed aduerte
ad caſum,in quo iudex cõmittit notario cauſæ ali-
quod faciendũ de dicta cauſa vel alia delegata,quòd
illa cõmiſsio debet per alium ſcribi, & non per ſe-
ipſum,ſecundum magis cõmunem Doct.opi.in di-
cto c.quoniã contra. Bar.in l.ex ſentẽtia.ff.de teſta.
tutel.& etiã Bald.qui eum ſequitur in l.presbyteri.
col.j.verſ.Quæro an ille notarius. C.de epiſ.& cler.
& Ioan.de Ana.conſil.xlix.in fine.& idem ibi inde
Bolog.in addi.in fi.contra quos tenet etiam ſingul.
Alex.in cõſi.xlvj.nu.ix.cum ſeq.qui alleg.Frede.de
Senis in conſi.cxcix.incipien.Quæritur an domina
Margareta.& idem Alex.in cõſi.cj.nu.xvj. eod.lib.
& in conſi.cxx.col.ij.verſ.Tertiò obuiat.vol.vij.&
Bal.in l.iuriſiurandi.col.penult.& idem ibi Sali.C.
de teſtib.& plenius Bal.in l.iudices.eod.tit.& Ang.
& Sali.in authen.apud eloquentiſsimum. C.de fide
inſtru.& Alex.in conſi.ccxij.nu.xxj. eo.lib.vj.& in
conſi.ciiij.col.j.verſ. Tertiò,quia de iure ciuili.cum
verſ.ſeq.lib.v.& Ang.in conſi.cxcvj.col.ij.in prin.
& Guido Papę in deciſ.cxxvj.& in cõſi.xxviij.ver.
Ad quartũ.& iſtud probat tex.in dicto c.quoniam.
& ibi Feli.in verſ.Secundò quæro.& idem Fran.de
Aret.in conſi.xxxiij.col.ij.verſ. Tertiò eſt præmit-
tendum.& Hippol.de Marſil.in l.de munere.§.plu-
rimum. col.iiij.nume.xxxiij.de quæſt. Tamen Bal.
videtur poſtea huic inhærere, dicens, quòd tutius
5 erit,quod alius ſcribat hanc cõmiſsionem. †Sed hoc di
ctum limita,niſi talis cõmiſsio ſcripta manu graffa
rij eſſet etiam ſigno iudicis manuali ſignata, vt te-
nent Docto.ſ.alleg. & Guido Papę in deciſ.cxxvj.
Et per iſta videtur etiam alia ſententia Bart.in l.ij.
ff.de ſtipul.ſeruo.poſita deſtrui volentis.Et iſtã opi.
Bal.ſequitur Ludo.Bolog.in conſi.xlvj.in fi.verſic.
Præterea ex alio pro hac opi.tex.in dicto c.quoniã.
ibi,vniuerſa iudicij acta conſcribant &c.& quæ ſe-
quuntur.& ibi Io.Andr.& in addi.Spec.tit.de ſen-
tentiæ probatione ſuper rubr. pro quo bo tex.in l.
iubemus.in medio. ibi, eorum nomen ſcribere non
differãt ad certam rei memoriam.C.de teſtib.quem
facit Bar.ſing.in tract.de ritu iudicio.in prin.quòd
quo facit,quod dicit Bar.in l.j.§.quod ab initio.ff.
quemadmodum teſta.aper.vbi dicit,quòd ſi teſtes
ſunt in eius territorio, debet iudex mittere ſuũ no-
tarium ad recipiendum teſtes,& eorũ iuramenta &
dicta.& idem Bal.in dicta l.presbyteri.verſi. Supra
6 dicto, quæro an ille notarius. † Quia appellatione
actorum ſeu proceſſus venit ſententia, quamuis ſecun-
dum Ioan.vbi ſ.de ſententia diffinitiua in illo text.
nulla fiat mentio.Et idẽ Anto.de Bur.ibi.Sed Abb.
Sicul.& Conſicul.Andr.Barbat.col.v. poſt princi.
verſ.Idem dicitur in tex.vniuerſa iudicij,quod imò vi-
detur ſatis loqui de diffinitiua, cùm dicat interlo-
cutiones eſſe de actis, ergo fortius de diffinitiua.&
allegant tex.in c.j.de re iudi.lib.vj.& Bar.in l.acto-
rum.in fi.& ibi Doct. ff.de re iudi.& Bart.in l.ſi in
fraudem.§.neq.ff.de iure fiſ.Bal.conſi.cclxxj.vol.ij.
& Cy.& Bal.in l.ij.C.vt lite penden.& in alijs plu-
ribus locis,vt ibi per eos,& Phil Decium in dicto
c.quoniam.verſ.Vndecimò nota.& iſta communis
ſecundum eum.& Fran.de Aret.ibi,in verſic.Nota
nonò. Et hanc Bal.opi.etiam ſequutus eſt Iacob.de
ſancto Georg.in dicta l.ſolet. vbi loquitur in ſecre-
tario epiſcopi, dicens non eſſe in iudicando ab iſta
opi.diſcedendum. Et idem Lucas de Penna in l.hac
parte.col.ij.poſt prin.verſ.Imò videtur quòd. C.de
proxi.ſacro. ſcrin.li.xij. dũ generaliter loquitur,quod
ſcripturæ agendæ ſuper his quæ fiunt coram iudice
nequeunt per alium ſcribi, quàm per eum, qui ad acta
ſcribendum ſtatutus eſt, vt colligitur ſecundũ eum
ex l.nulli.§.cùm autem vir.iuncto verſi.Ita tamen.
C.de epiſ.& cler. Faciunt nota. per Paul.de Caſtr.
in conſi.lxxxiiij.col.ij.ante fin.verſ. Ex his ſequitur
vſq ad fin.vol.antiq. Sed ex cauſa poteſt alius ſub-
rogari,vt ſi eſſet abſens, ſecundum Docto. ſ.alleg.
per tex.in §.ſi verò abſunt. & ibi gloſ.in verbo,in-
uentarium.vbi Ang.& Iaco.de Bellouiſu in authẽ.
de hæred.& Falc.& Io.de Plat.in l.monendæ.verſ.
An autem vnus notarius.C.de delatorib. lib.x.qui
alleg.tex.in authen.de tabel.§.nos autem.& ibi glo.
in verbo,ipſis per ſe.& vide ibi.& idem Bal.in di-
cto c.quoniam.col.ix.verſ.Quæro vtrum vnus no-
tarius.& in l.Imperator.in j.lect.col.fi.ver.Sed num-
quid notarius.ff.de ſtat.ho.& in dicta l.j.col.ij.verſ.
Decimò quęrit.de offi.proconſul.vel etiam ſi alteri
partium eſſet ſuſpectus,quia tunc recuſari poteſt,vt
tenet gl.in authen.de trien.& ſemiſ.§.& quòd ſæpe.
in verbo,artificis.colla.iij.Et illam gloſ. facit ſing.
Bal.poſt Bart.in l.ſcire.§.ſemper autem.ff.de tut.&
curat.datis ab his.& Bal.in dicto c.quoniam cõtra
falſam.col.iiij.in prin.verſ. Et ſcias,quòd iſti debẽt
eſſe.& Lucas de Penna in dict.l.hac parte.col.ij.ver.
Præterea ſcias.C.de proxi.ſacro.ſcrin.lib.xij.Et ibi

ponit rationem, quare talis notarius seu graffarius potest recusari: quia qui suspectus est, testis esse non potest. c.suspectus. iij.quaest.v.sed notarius habetur loco testis. l.Domitius. ff.de testa.vt ibi per eum.& tenet Andr.Barbat.in dicto c.quoniā.col.iiij.versi. Item dicit hic Bal.& idē ibi Phil.Decius in ix.not. cum alijs per Hippolyt.de Marsil.in l.j.§.praeterea. nu.cxxx. ff.de quaest. & idē Domi.de sancto Gemi. in c.statutū.§.notarium.in j.quęst.de rescrip.lib.vj. & Pet.de Anch.in consi.cclxiij.subtiliter.& ad plenum vbi dicit, ꝙ recusatio graffarij, aduocatorum siue consiliariorum & procuratorum probatur per solum iuramētum partis, quia de facili potest alius subrogari,& in istis sufficiat pro ratione voluntas. l.quia poterat.ff.ad Trebel.& ipsum sequitur Alex. dicto consi.ciiij.col.ij.vers. Circa secundum dubiū. lib.v. & plerunq; videmus graffarium curiae ex aliqua leui causa recusari.
8 †De procuratore & aduocato regis nō ita de facili, nisi quando sunt de cōsilio partis aduersae, cui possent secreta instrumentorum & omniū productionū pandere & reuelare. Et non solùm notarius causae potest recusari, sed etiā alius notarius familiaris alterius contrahentium, vt non posit recipere instrumentū. Et si pòst receperit non valeat, vt tenet Signor.de Homed.in consi.ccliij.in quęstionibus vertētibus.col.iij.ver.Praeterea quoddam instrumentū. Quia oportet, quòd sit ab vtraq; parte rogatus, nec vnius rogitus sufficeret, vt dicto §.nos autem.& ibi glos.in authen.de tabel.& plenè dixi s.in decis. ✳ Ideo dic, quòd si ab initio recepit de consensu partium, quòd propter familiaritatem & amicitiam vel inimicitiam superuenientem vel pręcedentem, aut etiam consanguinitatem non vitiat instrumētum, cùm ipse fuerit approbatus.l. si quis testibus.C.de testib.& bo.tex.in l.si pater.& l.vxori.& vtrobiq; per Bar.Angel.Albe.de Ros.& Hippol.de Marsil.ff.de falsis.& Bal.in cōsi.lxj.inci. vsq; ad quingētos.vol.ij.
9 †Et not.quòd notarij deputati ad causas ciuiles nō possunt scribere acta criminalia, nec econtra, & hoc propter cōmixtionem officiorum, quae prohibita est, vt l.duos. ibi, nihil cum arcae ratiocinijs habere cōmune.& ibi Angel. in addi.ad Bar.C.de suscep.& arca. lib.x.& facit l.
10 solennis.§.latrunculator.ff.de iudic. †Nisi ex causa necessitatis, secundum Angel.vt plenè not.Guil.de Cug.in l.vna. ff.de offi.consul. vel nisi ex dispensatione principis, vt patet in graffario causarum ciui
11 lium & criminaliū curiae nostrę Burdegalen. †Contrarium verò tenet Salic.in dicta l.fin.vbi & apud. quem per illū tex.met in dicto vers. videatur quod denotat fictionem & improprietatem.l.non vo.C. de in integr.restit.& l.j. §.deiecisse.ff.de vi & vi ar. & cum ipso transit Alex.in dicta l.solet.post princ. vers.item facit ad quem. Et pro ista opi.adducit, ꝙ sententia delegati non est sentētia delegantis: quod patet, quoniam appellatur ad delegantē.l.j.in prin. quis & à quo appelletur: ergo non est sententia delegantis.l.eos.in prin. C.de appel. Et in priuilegijs nō fit extensio vltra verba. cap.porrò. de priuileg. & ipsos sequitur Phil.Decius in dicta l.solet. col.ij. versi. Tertiò infert Alexā.& Fran.Curt.iunior numero &c.qui pro ista parte alleg.tex.in c.ij.de iudi. aliâs est de Iudaeis. Et pro hac sententia melius facit tex.in dicto c.quoniam contra falsam.de proba.ibi statuimus, vt tam in ordinario iudicio, q̄ extraordinario iudex semper adhibeat, aut publicam (si habere potest) personam, aut duos viros idoneos, qui fideliter vniuersa iudicij acta cōscribant.& quae sequuntur: ergo ad ipsum iudicem spectat, & non profecto ad alium ponere scribā, vt tenent ibi Bal. Abb.Sicul.Felin. Phil.Decius in ix.notab.& Petr. Paul.Parien.nume.xxvj. per tex.in authen.de iudi. §.vnoquoq; tamen iudice.collat.vj. licet canonistae hanc quoq; in specie non tangant. Et signanter videtur in istis cōmissionibus & executionibus particularibus arrestorū sibi directis & delegatis. Et pro hoc bon.tex.in dicto c.statutum. §.notarium.& ibi pro Domi.in ij.notab.& Phil.Franc.in j.notab.de rescrip.lib.vj.& idem Fran.de Are.in consi.xxxiij.
12 col.ij.vers.Tertiò est pręmittendum. †Dum tamen lucrum, vt dicit text.non participent aliquo modo cum ipsis notarijs, vel potius cū suis clericis: quem inducunt Domi.& Phil.Fran.ibi, contra auditores Rotae, qui participent cum notarijs, quod est etiam contra plures nostros iudices, qui ab eorum clericis inquestas,& executiones arrestorum sub eis scribentibus certū quid capiunt & participant, prout pluries à fide dignis dici audiui. Caueant ergo à cętero. Iuxta etiam ea quae dicit Angel.in dicta l.praecipimus.vt suprà dictum est in j.parte. Et pro ista opi. facit decis.Parlamen.Parisien.redacta per Gallum,
13 quaestio.xcvij. †vbi refert noster sufficere adiornare aliquem iudicē in causa appellationis, cuius locum tenens, vt cōmissarius regius virtute literarū regiarum eidem iudici vel eius locum tenēti directarum grauauit partem, & non ipse iudex: quia ille fecit, vt cōmissarius regius, non vt locumtenens, qui grauauit partem, ideo adiornari debet, & nō profectò iudex, per ea quae suprà adducit Alexan. & pro hac parte bo.tex.in c.fin. ibi, eam fideliter conscribentes &c.de accus.& ibi Hosti.& Ioan.de Ana. col.v. vers.Not.ibi, conscribentes.vbi ad iudicem spectat scribere vel secundum Doct.ibi per notariū scribi facere. dicto c.quoniam.quod videtur limitari, per dict.cap.fin. secundum Ioan.de Ana.quando mandatur fideliter inquestam etiam scriptam trāsmitti clausam,& sic ferant mandata, est obseruanda, arg. eorum quae habētur in c.statuimus. de offi.delegat. lib.vj. quare oportet ipsum iudicē debere scribere. Tamen hoc in Francia non seruatur, licet talis clausula in inquisitionibus secretè fiendis inseri sit con-
14 sueta. ¶ Quid dicēdum? † Dic primam partem esse veram, non obstantibus iuribus pro secunda parte allegatis, quia cap.praedictum.quoniam contra falsam. loquitur quando nō est notarius seu graffarius
15 per dominū iurisditionis deputatus. †Iudex potest adhibere notarium. Sed vbi est per superiorem constitutus, illum accipere tenetur in omnibus causis, coram eo ventilandis,& nō alium deputare, secundum Doct.in dicta l.j.de sport.quia nomine actorū continetur quicquid factum in iudicis praesentia, etiam si non in figura iudicij, vt not.Bal.in l.interrogat

rogatam.per illum tex.C.de libe.cau.quoniam hodie ad ipsum iudicem ordinariū non spectat, sed ad principem episcopum vel ad alium quemuis dominum iustitiariū, vt per Innocē.& Doct.in cap.cùm P.tabel.de fide instru.& Alb.de Ros. in dicta l.praecipimus.§.hinc saluberrimè.& per Iacob.Rebuf.in l.duos tabularios.col.ij.ver.Not.ꝙ autoritate principis. C.de suscept.& arca.lib.x. q̄uis velit in fine, ꝙ iudex hoc posit.sed primum verius, vt dixi s.in decis.cxxv.incip. Ad secundam quaestio.veniendo.
16 †Nec pariter obstat dicto c.statutum. §.notarium. quia habet locum in casu suo, quando causa committitur alicui in dignitate cōstituto non habenti aliâs iurisditionem, ꝙ posit sibi deputare scribam & graffariū, qui acta sub eo in scriptis redigat, nisi de consensu partium aliter fieret: quia procuratores partium facerēt processum, pro vt dixi s.in prima parte de stylo & more notariorum curiae metropolitanae Bituricē. Sed vbi scriptum vel cōmisio Papae, aut principis episcopo, aut officiali vel iudici ordinario dirigeretur, tunc nō potest talis cōmissus & delegatus alium pręter notarium causae cōmittere, vt dictū est. Quia quando fit mentio in l.aut statuto.de iurisditione, nedū venit ordinaria, sed etiam delegata, vt colligit Alex.ex gl.super rubr. ff.de iurisdit.om.iudic. ibi, vel dic apertius.de quo ibi per Lancel.Decium & Fran.Purpura.col.iiij.ver. Tertiò glos. Et sic fuit cōclusum in dict.causa mota inter ipsum graffarium causarum ciuiliū & criminalium actorem, interinationē literarum pręd ictarum seu edicti,& ordinationis ac declarationis regiae petentem ex vna. Et procuratorem regium & magistrum Iacobum Seuyn iudicem eiusdē Agenen.Senescalliae maiorē ex altera. Et latum Arrestum, die iiij.Maij, anno domini M. D. X X V I I. Per quod interinando literas iam dictas dictum extitit praedictum iudicem à caetero teneri in omnibus cōmisionibus tam ordinarijs, q̄ extraordinarijs per eundem in eadem Senescallia, q̄ etiam extra fiendis accipere graffarium, aut eius cōmissum,& nō alios, vt in ipso cōtinetur arresto. Et similiter aliud fuerat prius latum arrestum cōtra eundem Seuyn iudicem in fauorē Arnaldi de Chart, etiam graffarij eiusdem Senescalliae in sede Condonij, die xx.Februarij, anno domini M. D. X X V. Et pariter antea aliud fuerat latum arrestū in fauorē Petri Fabre graffarij iudicis ordinarij Agennij, contra magistrū Guilielmum Torrentis iudicē ordinarium, die xij.Martij, anno domini M. D. X X V I I. Necnon etiam aliud longè ante simile prolatū arrestum fuerat in fauorē magistri Ioānis Seguin graffarij Senescalliae Carturcen.in sede Martelli à magistro Ioāne de Liuars locūtenen.Senescalli appellātis. Et praedictum de Liuars appellatū, die xxvij.Maij, anno domini M. D. V I I I. Et similiter in fauorē magistri Petri le Gay graffarij Senescallię Petragoricen.actoris cōtra magistrū Eliā le merle locūtenen.pręd ictę Senescalliae,& latū arrestū, die j.Augusti. Ann. 1531.

Summae.

1 Condemnans ad mortem anteq̄ bene constaret an excusetur, si postea bene constet.& nu.4.7.& 9.
2 Testes qui deponunt antequàm iurent non valent.
3 Confitens crimen de quo non constat an posit cōdemnari.
5 Puniri quis potest antequàm eius processus scribatur, non obstante appellatione.
6 Leges transgredi licet in casibus.
8 Feriatis diebus, quando liceat sententiam exequi.
9 Syndicatus tēpore an aliter, quàm ex processu posit iudex ostendere partem bene condemnatam.
10 Sententia si prius feratur, quàm scribatur, nō valet.
11 Mortuus in quibus casibus posit accusari & condemnari.
12 Accusatoris loco est, qui ex officio inquirit.
13 Iudex quando citetur in reuocatione suae sententiae.

Quaestio CCLIX.

Iudex, qui condemnauit

hominem ad mortē, eum exequi fecit die dominico, de cuius tamen crimine plenè sibi nec per cōfessionem cōdemnati spontaneam, aut aliâs constitit, excusari posit ex informationibus,& testiū depositionibus postea factis, prout quādoq; accidit istis Marescallorum praepositis, seu eorum locumtenen. & maximè Guidoni de Seruille locumtenen.se asserenti prisonerio in consurgeria detento.

Decisio.

CHRISTI Benedicti, ac intemeratae & gloriosae virginis Mariae eius genitricis nominibus piè inuo
1 catis, Amen. † Et videtur primò, quòd non, quia iudicia sequentia non cōfirmant torturam praecedentem, nec cōfessionem ex ea extorta, etiam si in eadem pluries perseuerauerit, vt tenet Bal.in l.fi.vers. In glos.fallit.C.de accus. Et est ratio secundum eum, quia fuit ordo peruersus: quoniam iudicia praecedere debent ipsam torturam & quaestionē, vt dicit ibi gl.per tex.in l.j.C.de quaest. & in l.j.in prin.ff.eo. Quare Bal.per istā decis.alleg. glos.ita tenere in l.maritus.in ij.lect.quam sequitur ibi Bar.col.j.vers.Item soluit gl.alio modo. ff.eo.& Angel.Are.in tract.malefi.in verbo, fama publica. vers. Quaerò quaero, iudex extorsit.cum alijs ibi in addi.per August.alleg.& idē Fran.Brunus in tract. suo de indicijs & torturis.fol.vij.col.j.& Hippol.de Marsil.in l.penult. nu.xxvij.ff.de quaest.vbi pro hoc
2 adducit Cy.in l.iurisiurandi.C.de testi. † q si testes primò deponunt,& postea iurent, non valet eorum depositio, quia de natura & ordine iudiciorum est, vt primò testes iurent, postea deponant. l.si quādo. cum authē.si seruilis cōditionis. C.eo.& quod dicit Ludo.de Ro.in consi.ccxlj. col.ij.vers. Igitur est discendum, ꝙ captura non iustificabitur per superuenientem probationem legitimam. Ideo dicit Bal.in repet.l.Aemilius.in vlt.verbis.vers.Vltima cōclus.

ff.de minori. ꝙ ordo datus à causa non mutatur ab
organis,id est,instrumẽtalibus causis. l.tutores non
ab hærede.ff.de testa.tutel.ad istud facit id quod di-
citur de testamẽto vsurarij, qui prius debebat præ-
stare cautionem,& post testamentũ prestitit,ꝙ non
recõualescit.cap.quanq̃.de vsur.lib.vj.tenet Bar.in
l.filio præterito.ff.de iniusto rup.testa.circa fi. & in
l.si filius.ff.de testa.& Guido Papæ in quæst.l.col.j.
vers.Sed pone.vbi hoc inducit ad quest.de cautione
præstita post executionẽ sententiæ præfecti præto-
rio,quæ cautio prius prestari debuerat,iuxta auth.
quæ supplicatio.C.de precib.impe.offe.non recon-
ualidatur si prestetur post executionem.de quo dixi
s̃.in quadam quæst.Et circa secundam hæsitationẽ.
col.vlt.Et hanc nostram quæst.decidit Ioã.de Imol.
in l.si quis filio.§.hi autẽ. ff.de iniusto rup.testa.per
illum tex.quem multum notat cõtra illos,qui quan
doq; faciunt executionem pœnæ, & postea volunt
videre an bene fecerint : quod nõ est secundum eum
fiendum,quia debet prius iudici constare de delicto
per delatum cõmisso quodcunq; illud sit,etiã profe-
cto si illud fuerit confessatum. l.j. §.item illud.& l.
necessarios.§.nõ aliâs.& ibi per Bar.Albe.& Ludo.
de Ro.ff.ad Silleia.& Bal.Paul.de Castr.Cepol.Ve-
ronen.& Moder.in authen.sed nouo iure. C.de ser-
uis fug.& dixi s̃.in quæst.cxij.incip. Sed præmissa.
Quamuis Alex.in consi.xix.incip. Circa primũ &
tertium dubium.lib.vij.velit,quòd talis spontanea
delicti confessio,licet de eodem nõ appareat, excu-
set iudicem aut cõsultorem à mortis condemnatio-
ne,vt ibi amplè per eum : pro quo facit quod dicit
Io.Andr.in addi.tit.de accus.§.fi.vers. Sed pone ad
fuit accusatus.quòd licet primum sit de iure verius,
3 tamen secundũ eum ita seruatur de facto,†ꝙ ex so-
la cõfessione spõtanea, q̃uis non cõstet de crimine,
potest quis condemnari. & allegat Guido.de Suza.
ita dicere.quod verò reprobat Hippol.vbi s̃.& ve-
rum dixit,quia debet de delicto constare,vt dixi in
dicta quæstio.cxij.& in §.xx.de iurisd.om.iudi. lib.
consuet.Biturig.Et vltra adde bo.tex.in l.raptores.
C.de epis.& cler.& in l.vna.C.de rapt.virg.vbi est
eadem litera in vers.post legitimas.& iuri cognitas
probationes &c.& in fi.legis.vers.reperti & cõiun-
cti fuerint.& Hippol.de Marsil.in d.l.vna.fo.xvij.
col.j.vers.Not.etiam ex isto text.cum alijs per eum
alleg.& in l.ij.ibi, argumentis cõuictus testibus su-
4 peratus. C.quorũ appel.nõ recip. ¶†In cõtrarium
videtur,ꝙ posit iustificari sentẽtia iudicis,& execu
tio illius ex post agitatis & productis, per id quod
dicit Bal.in l.seruo admissi.de excus.tut. ꝙ si pote-
stas videns aliquem vulneratum ad mortẽ decapita
uit vulnerantem,& postea secuta est mors percussi,
ꝙ fingitur cõdemnatio iustè lata,de hoc alibi dixi.
& ipsum sequitur Paris de Puteo in tract.Syndi.in
verbo,condemnatio.in prin. & istud probatur per
tex.sing.in dicta l.si quis filio. §.hi autem.in fi. ibi,
5 sed præueniendi periculi causa.†Tunc enim punire
permittitur,deinde scribere.vbi Bar.notat quomo-
do primò iudex ponit non obstante appellatione,
deinde scribit.Sed illũ tex.aliter intelligunt ibi Bal.
Paul.de Cast.& Io.de Imol.quando post sentẽtiam
latam nõ admittit appellationem propter futurum
periculum vitandum,vt in casibus ibi in tex. speci-
6 ficatis,†in quibus licitũ est transgredi leges,vt not.
Innoc.in c.j.de cõstit.& Bal.in l.& si seuerior. C.de
his qui not.infa.& Pet.de Anch.in cõsi.ccccxxxix.
ex prædicta facti narratione.col.iiij.vers. Venio ad
tertium. & Paris de Puteo in Syndic. in verbo,iu-
dex. cap.an si iudex.vers. licitum est iudici.& in l.j.
C.de falsa moneta.& in l.constitutionis.ff.de appel.
& in casu.dict.l.ij.quorũ appel.nõ recip. Et signan-
ter cõtra istos ribaldos vacabundos pullas seu gal-
linas,ac aucam siue anserem Iacobi boni hominis
comedentes,& campos tenẽtes.l.j.C.vbi de cri.agi.
op. quia præpositi Marescallorum cùm ab eis non
appelletur, appellationẽ talium vacabundorũ non
admittunt. Et faciunt eis processum summariè, &
de plano.l.leuia cõmunia audire & discutere de pla
no procõsulem oportet.ff.de accus.& ibi gl.Bart.&
Doct.& in l.ne quicquã.§.de plano. ff.de offic.pro-
consul.& Paris de Puteo in Syndi.in verbo,iudex.
7 c.an si iudex.ver.iudex qui in criminalibus.†Quid
dicendum? quoniam sunt quidã iudices,qui ex cru-
delitate famam acquirunt & capiunt, quorum sæ-
uitiæ est occurrendum,vt dicit Bal.super rub.extra
de his quæ vi metus'ue causa fiunt.col.j.versic.Sunt
enim quidã.accedat gl.in c.j.de cõces.præben.in fi.
lib.vj. ideo dic,ꝙ prius cõstare debet verè & plenè
de delicto,aliter q̃ per cõfessionẽ,vt dictũ est : quia
nõ auditur perire volens.l.non tantùm. ff.de appel.
& l.j.§.si quis vltrò.ff.de quæst. Sed quãdo ex præ-
sumptionibus & indicijs indubitatis venit conde-
mnandus,dixi in dict.q.cxij.& præcedẽti illã:quo-
niam licet regum & principum sit solùm de causis
etiam arduis summariè cognoscere, vt dicit Bar.in
cõmento suo quomodo in lesæ maiest.cri.proceda-
tur.in verbo,de plano.post prin.colla.xj. tamen se-
cus est in iudicibus ordinarijs etiã regijs,vt per or-
dina.regias,quæ appellationes talium & similiũ in
duobus casibus admittunt.Quinimo si renuntiarẽt
eorum appellationi nõ potest iudex à quo,suã exe-
qui sententiã.l.non tantùm.de appel.sed debet eum
remittere ad curiam processurum super appel.aliâs
esset puniẽdus,vt dixi s̃.in quest.iudex depactus est.
& ĩ.in quæst. Et circa vltimã dubitationẽ.ante fin.
Ideo dicit Bal. in autẽ. hodie.C.de iudi. ꝙ maiori-
bus magistratibus licitũ est trãsgredi leges ratione
emergentium criminũ,arg.l.hodie.de pœnis.Secus
in minoribus magistratibus,qui iurãt seruare legẽ.
8 authen.de iudi.§.exceptis.& iuribus s̃.alleg. † Nec
pariter debent procedere ad quæstionem & tortu-
ram, nec ad executionẽ sanguinis, aut alterius sen-
tentiæ capitalis tempore feriato in honorẽ Dei in-
troducto, etiam in causis summarijs. clemen. sæpe.
de verborum signific. nec profecto in crimine læsæ
maiestatis.in verbo,& figura.colum.iij.versic.Item
an procedi posit tẽpore feriato.& text.in l.omnes
dies.& l.quadraginta. & l.dies festos. ibi,dominicũ
itaque diem. ita semper honorabilem decernimus
venerandum,vt à cunctis executionibus excusetur.
C.de ferijs.& cap.die dominico.lxxv.distin.& l.iij.
C.de epis.audi.& in c.non oportet.de conse.dist.iij.
tenet Angel.in l.pe.ff.de ferijs.licet videatur text.in
cõtrarium in l.prouinciarũ præsides. C.eo.sed ibi,
est

est casus specialis in illis hisanorum latronibus pro-
pter enormitatem criminis,in quo solùm est per-
missum,secũdum Alber.de Rosa.Bal.& Sali.in d.
l.quadraginta.quæ tamen secundum glo.ibi quam
approbant Bal.& Alber.non seruatur de consuet.
quin tempore quadragesimali procedi posit con-
tra criminosos,iuxta illud Dauid.Psal.cv.Beati q
custodiunt iudicium,& faciunt iustitiam in omni
tempore.sed non diebus dominicis.Et idem dicit
gl.in c.placita secularia.in verb.à quinquagesima.
xv.q.iiij.ibi.est idem tex.& glo.dicit curiã Ro.ho-
die non obseruare.& ita Guido Papæ in q.ccxv.&
dicunt Alber.& docto.in locis s̃.alleg.& probatur
in Lombarda.ti.de ferijs.l.ij.licet Spec.in ti.de fe-
rijs.§.j.ver.itẽ non dicat valere consuetudinẽ par-
lamentorũ regni Franciæ,vt omnibus diebus etiã
feriatis reddatur ius maximè venientibus de lõgin
quis partibus : quia nulla lex potest coartare cu-
riam principis quo ad ferias.Tamen hoc dictũ in
parlamentis non seruatur diebus dominicis aut di
uæ virginis Mariæ,aut apostolorum & aliorũ plu
rium festis martyrum & confessorum,q̃uis Guido
Papæ in d.q.ccxv.velit ꝙ executiones quæ consi-
stunt in pignoratione quæ fit sine causæ cognitio-
ne fieri posint,secus est in iurantibus publicis,vt
ibi.Vnde Iaco.de Bellouiso exclamat contra capi-
tularios Tholosanos,qui ratione tumultus populi
clericum nihil nocentem ad manus dextræ ampu-
tationem,caudæ equi tractionem,capitis decolla-
tionem,& furcæ suspensionem iudicauerunt tẽpo-
re feriato.Et in hoc etiam errauit secundum eum
ille maledictus Pilatus.& ita dixit in suaPraxi cri.
ti.de quæstionib.fol.xix.col.iiij.circa medium.Et
tamẽ captura personæ fieri potest die feriata,& pa
riter tortura propter immunitate criminis.in tra-
cta.Car.qui tribuitur.Bartholo.quod nõ est.col.ij.
vers.& prædicta locum habẽt.& Bal.in l.iij.C.de
epis.aud.& carceratũ die feriata iudex in die feria-
ta relaxat.Bar.in d.tract.carce.col.j.versi.Secundo
principaliter.ibi,ideo dico.in l.minori.in princ.ff.
9 de euict.†In hanc secundam partem inclinat Bald.
in d.l.Aemilius.col.vj.ver.quarta conclusio.ꝙ iu-
dex in syndicatu potest se iuuare ex nouis allega-
tionibus,ex quibus ostendit partem nõ esse lesam,
dicens Bart.ita colligere.& ipsum sequitur Paris
de Puteo in syndi.ti.de offi.syndi.c.an si potestas.
ver.iudex si syndicatu potest.vbi etiã allegat Bal.
in c.j.§.iudices.de pace iura.fir.& latius idẽ Paris
in verb.sentẽtia.c.pe.ver.an si iudex in syndicatu.
& Alex.consil.cxcij.nu.xv.vol.vj.quia potest in-
terpretari & declarare sententiam suam.Fely.in c.
qualiter & quãdo.in primo.col.xiiij.ver.fallit pri
mò ista regula.de accusa.& hoc quando procesit
ex officio,ar.no.per Inno.in c.in nostra.in glo.qua
liter recipiantur de * secus vbi procesit ad partis
instantiam,quia vt euitet infamiam ad pudorem
suũ admittitur ad hoc interesse,ar.l.quæ omnibus.
ver.nisi.& ver.seq.ff.de procura.cum alijs per eum
alleg.vnde circa hanc q.Bal.in l.per hanc.col.v.in
fi.ver.quæro nunquid inquisitor.C.de tempo.ap-
pel.dicit,ꝙ triplex est iustitia,scilicet personæ cau
sæ & mixta.& prima & tertia pertinent ad inqui-
sitorẽ:secunda verò,scilicet causæ non.Et ideo nisi
merita causæ tangant merita suæ personæ non au
ditur.quapropter non potest nouas inducere pro-
bationes,quia ex ipsis non iustificaret se,sed solùm
ex his quæ gesta sunt corã se,vt no.in l.eos.in prin.
C.de appel.in glo.nota formam promotor autem
inquisitionis põt omnia quæ potest accusator.Ra-
tio enim est,quia iudex non potest se facere aduer-
sarium principalem,sed promotor sic.d.l.j.§.inci-
dit.ad Turpil.no.Inno.in c.cùm clamor.de testib.
Bar.& doct.in Auth.qui semel.C.de pbat.& Ale-
xan.in consil.lxiiij.ver.& pro hoc bene facit. cum
ij.sequen.lib.j.& ista est regula pro qua facit etiam
quod dicit glo.in l.prolatam.c.de sen.& interlocu.
omnium iudi.quã facit ibi Bal.sing.col.iij.in prin.
10 ver.† Quartum exemplũ.ꝙ si primò sententia sit
lata,& postea incontinenti per tabellionẽ scriptis
redacta,iudicis etiã mandato,ꝙ propterea nõ con
ualescit:cùm debuerit prius in scriptis ferri. l.statu
tis.C.de sen.ex pericul.recitan. Tum quia talis ad
mortem sic repentè condemnatus,si viueret,posset
se defendere & iustificare, ac probare se alibi tunc
fuisse.& pariter dare contra testes obiectus & illos
reprobare.& sic per consequẽs est sibi totaliter tol-
lere defensionem,quod fieri nõ debet,cle.pastoral.
de re.iudi.& per omnes in l.quotiens.& in l.fi.C.de
precib.imper.offer.& ff.de consti.princip.l.j.& di-
xi in q.incip.iudices Regij ac locumtenẽtes.ver.cir
ca secundam hæsitationem.& alibi sæpe.Ideo puni
ri debent iudices tales innocentes cõdemnantes se-
cundũ Bal.in l.j.C.si ex delict.defunct.iuxta tex.in
l.lege Iulia.§.fi.ad l.Iuliam repet.& idem per illum
tex.dicit And.de Iser.in ti.quæ sint rega.in verbo,
committentium crimen læsæ maiest.& Ang.Are.
in tract.cri.in verb.præsente dicto Cayo.ver.quid
autem si non obstan.appellatione.& ibi Augusti.
in addi.ad Ang.ibi,in ver.& ibi caput à spatulis.
in prin.& Paris de Puteo in syndic.in verbo,con-
demnatio.post prin.& in c.quidã iudex fuit dela-
tus.tamen secundum eum iurisconsultus in d.§.fin.
vacillat,quia iudicis arbitrio relinquit pœnã im-
ponendã,quando ex proposito occiderit innocen-
centem,vel quando prouocatus ira,furore,vel ma
la vita illius suspensi,vt dixi in d.q.iudex.& ita cõ-
clusum fuit in curia contra prædictũ Guidonẽ de
Seruile, qui per curiã fuerat admissus ad proban-
dum,ꝙ tẽpore cõdemnationũ per eum factarum,
sibi de casibus seu criminibus pro quibus infantes
quasi innocentes suspendi fecerant, apparuerat &
cõstiterat, quod minimè pbauit.ideo decapitatus
fuit Liborniæ xiiij.Augusti,anno Domini 1528.
Secus videretur,si vnum tantùm (de cuius delicto
per solam eius confesionem apparuisset) suspendi
fecisset:tunc sequenda esset opinio Alex.in d.con-
11 sil.xix. † Tamen fallit regula prædicta in crimine
læsæ maiestatis repetundarum,& aliorum acto de-
lictorum,in quibus post mortem naturalem fieri
potest processus,& eorum memoria damnari, ac
illorum bona fisco applicari. l. ex iudiciorum. ff.
de accusationibus.libro x.vbi glos.enumerat illos

caſus.& idem in §.per contrarium.inſti.de hæreditа.quæ ab inteſta.deferunt.ſed illa iura non dicunt ꝙ poſt pœnæ corporalis mortis impoſitionẽ, ſed poſt mortem naturalem,vt quam ſibi etiã conſciuit,de nouo poſſe fieri proceſſum,nec hoc in dicto ti.quomodo crimen læſæ maieſta.dicitur.Et no.ꝙ vbi agitur de reuocatione ſententię ad pœnam iudici qui malè iudicauit imponẽdam, requiritur ꝙ iudex citetur ad defendendum honorem ſuum,vt dicit glo.in cap.ſacro.in ver.conſtiterit.in fin.quã ibi faciunt ſingul.Abb.Sicul.col.ij.& Fely.col.iij. de ſententia excom.& Inno.in cap.cum ſpeciali.in glo.quæ incip.hic habet.arg.de appel.& hoc ſecundum ipſos,quando proceſsit ex officio ſine parte. licet Sali.velit cõtrarium,in l.fi.cap.ſi reus vel accuſa.mortuus fuerit.Tamen præcedens eſt communis,ſecundum Fely.qui reſpondet ad motiuum Sali.ex l.eos.§.ſuper his.C.de appel.ſ.quòd loquitur, quando ad inſtantiam partis proceſsit,tunc nõ debet citari iudex cùm habeat vel habere poſsit aliquem qui defendat,ſcilicet accuſatorem ſeu inſtigatorem quem habemus in Frãcia,ꝓ intereſſe ſuo priuato:& procuratorem Regis vel alterius domini,qui eſt principalis pro intereſſe publico:& vulneratus vel hæres occiſi,qui eſt ſecũ adiunctus impendia furnit omnia,ſi habet vnde.Et prædictam opin.tenuit Ludo.de Ro.in conſil.cccxliij.& Bart. in l.j.§.fi.ad Turpi.quem ibi intelligit Ang.Aret. in tractat.malefic.in verbo,dicto Cayo præſente. ver.quæro quando appellatur à ſententia in crimi
32 nali. † quia iudex procedens ex officio ſuccedit in locum accuſatoris,vt voluit Bar.in l.ij.§.ſi publico.ff.de adulte.& idem Abb.Sicul.in dicto ca.cum ſpeciali.& Ant.de But.poſt Inno.in cap.in noſtra. de procura.& Auguſt.Ariminẽ.in addi.ad Ang. Aret.in dicto tracta.criminis.vbi ſ.vbi agitur ad reparationem ſententiæ tantùm,tunc non requiritur ſecundũ glo.in dicto cap.ſacro.pro qua omnes allegant text.in cap.venerabilibus.§.j. & ij.& ibi Archi.Io.An.Dominic.& Pet.de Anch.de ſentẽ. excom.li.vj.vbi dicit Anch.ꝙ ille tex.eſt melior
33 qui in hac materia poſſet allegari, † ꝙ iudex non debet citari quando tractatur de reuocatione ſimplici eius ſentẽtiæ,ſed ſolùm quãdo agitur de pœna infligẽda iudici pel pro intereſſe & expen.parti ſoluẽdis:quia in caſu iudex debet defendere ſententiam per ſe latam.cap.hoc etiam.ij.q.vj.ibi,ſi conuinci non potuerint.per no.per Io.An.in cap. dilectus.de reſcrip.Et iſta eſt communis,ꝙ in pœna iudici imponenda vel intereſſe partis eſt citandus,vbi ex officio ſine parte proceſsit:aliâs nõ.ſed contrarium ſeruatur de ſtyl.curiarũ Franciæ,quia iudex qui malè & iniquè proceſsit,ſi ſtante procuratore domini ſine parte adiuncta ſiue cum adiuncta,vel etiam in cauſa ciuili ſi in partem fuerit acceptus proceſſerit,adiornatur:& etiã ſi in partem non fuerit captus,ſed viſo proceſſu curia plerunq; ordinat ipſum fore citandum,vt factum fuit contra dictum de Seruile & alios iudices perperam iudicantes,vt dixi in dicta quæſt.iudex depactus eſt. quoniã ſemper & generaliter in omni ✳ à quarum in ſententia interpoſita,iudex à quo ſi eſt in patria conſuetudinaria adiornatur & parti intimatur:ſi verò eſt in patria quæ ſeu ratione vtitur ſcripta, pars adiornatur,& iudici intimatur releuamẽ appellationis ſecundum ordinationes Regias.

Summæ.

1 Ciues nouitij dicuntur qui annum in ciuitate nõdum egerunt.
2 Ciues nouitij an excuſantur ſi tranſgrediantur ſtatuta ciuitatis.
3 Peregrini an ſeruare debeant ſtatuta loci.
4 Burgenſis quis dicatur.
5 Burgundi vnde.
6 Burdegalenſis ciuitas vnde dicta.
7 Burgenſes non ſunt nobiles.
8 Burgenſes quando poſsint inter ſe facere ſyndicũ.
9 Burgeſiam ciuitatis an acquirat aliquis ex diuturno domicilio ſine literis.& 12.13.27.32.& 33.
10 Ciuis an dicatur qui onera ſoluit pro rebus quas habet in ciuitate ſi alibi agit.
11 Collecta an imponatur forenſibus pro rebus quas habent in ciuitate.
14 Ciuem vrbis propinquæ an ſe facere poſsit homo alicuius baronis,& ab eius poteſtate eximi.
15 Eximi poteſt filiꝰ à poteſtate patris,& ſeruus à poteſtate domini propter eius ſæuitiam.
17 Forenſis non reputatur ciuis,niſi expreſsè recipiatur,aut ad officia vocetur.& nu.18.
19 Doctor eſt ciuis loci in quo legit.
20 Beneficium habens in ciuitate an ſit ciuis.& nu.21.
22 Paulus habebat penulam in ſignũ Romani ciuis.
23 Ciuis propriè dicitur etiam ex priuilegio factus.
24 Penula quid.& nu.25.
26 Ciuis quis efficitur per confœderationem.
28 Monachus an quis intelligatur factus ex diuturna habitatione.
29 Monachum an poſsit recipere abbas ſine conſenſu capituli.
30 Monachus non deſinit eſſe ciuis.
31 Ciuium priuilegijs an gaudeant religioſi.
34 Ciuis eſſe deſinit quis eo ipſo ꝙ ciuitatem deſerit.

Quæſtio CCLX.

Ad hoc quòd quis gaudere poſsit priuilegijs,iuribus, & libertatibus burgenſiæ ciuitatis Burdegalæ vel alterius, requiritur quòd in ea fuerit natus,aut prius domum habuerit,& literas ſeu inſtrumentum burgenſiæ à maiore vel ſubmaiore & iuratis obtinuerit.

Modò aliquis non in ea,ſed alibi natus moram trahens in ea emit domum & alia hæreditagia,& in eadem ciu itate annis xxij.onera veris originarijs ciuibus incumbentia ſoluendo,ac excubias faciendo,abſq; tamen literis burgenſiæ ab ipſis ciuibus obtentis manſit.Quæritur an per talem ſic factam moram videatur burgeſiam acquiſiuiſſe,vt debeat tanq̃ burgenſis priuilegijs burgenſium eiuſdem ciuitatis gaudere.

Deciſio.

CHRISTI Benedicti,ac intemeratę & glorioſę virginis Mariæ eius genitricis nominibus piè
1 inuocatis,Amen.† Præſuppono primò,ꝙ illi dicuntur ciues nouitij,qui per annum integrum in loco aut ciuitate non ſteterunt.l.fina.§.quotiens.& ibi Bartol.Alber.de Roſa.Paulus de Caſtr.& moder.ff.de publica.& Alexan.in conſil.liiij.col.j.lib. iiij.Et tales qui non præſumuntur adhuc ſcire conſuetu.& ſtatuta.& ideo dicit Boh.in l.data opera.
2 col.vij.ver.qui de iure.C.qui accuſ.non po.†quòd ciues nouelli contrauenientes ſtatutis ciuitatis excuſantur propter eorum præſumptam ignorantiam.& mouetur per tex.in l.qui cum vno.§.fin.l. commeatus.§.tironi.ff.de re milita.& l.adulteriũ cum inceſtu.ff.de adulte.vbi dicitur,ꝙ parcitur nouo militi tanq̃ iuſtè ignoranti leges militares.Et Fely.in cap.à nobis.in princ.de except.& Ludo.de Ro.in conſil.ccxxviij.col.iij.& Hippol.de Marſil. in l.qui falſam monetam.fol.lxxvij.col.ij.numero lxxxiij. ff.de falſ.& Iaſon in l.j.col.j. C.de ſumma Tri.Ludo.de Ro.ſingul.lxxiij.& idem Rochus in cap.fi.quæſt.xij.in ij.limita.in fi.ver.& no.illud de conſuet.& Io.le Cirier in ſuo tract.de iure primogenituræ.fol.lxxvj.col.ij.in princ.qui reprehendit Rochum dicentem Ludo.pro dicta deciſ.allegantem tex.in dicta l.qui cum vno.§.fin.ſingul.ꝙ non facit.Imò reprehendit eos qui ſingul.illam faciunt. ſed ego nec Ludoui. in dicto ſingul.nec in locis ſ. allegat.reperi,pariter nec Rochum illum reprehendentem,ſed ſolum Bald.referentem in dicta l.data opera.qui allegat dictam l.qui cum vno. §.final.& vltra dicentem : habes conſimilem text. in dicta l. commeatus.§.tironi.& idem Ludo.conſil.ccccxcj. in caſu propoſitæ conſultationis.poſt princi.ver. accedat etiam ad hoc.ob quod dicit glоſ.in l.Mela.in princip.ſuper verbo,quæri deberet.quam ibi faciunt ſingul.Baldus & Flo.ad legem Aquiliam. quòd peregrini ignorant conſuetudines locorũ.& Angel.conſil. ✳ quidam viator.& conſil.xxv.in
3 cipien.pro deciſio.quæſtionis prædictæ.† Tamen Alberi.de Roſa.in prima parte ſtatut.quæſtio.xv. poſt medium verſicul.ex quibus colligitur tamen peregrinos & tranſeuntes ſeruari debere ſtatuta & conſuetudines locorum per quæ tranſeunt.l.j.§.habitare.ff.de his qui deiec.& eius opinio probatur Leuit.xxiiij.ibi,Siue ille ciuis ſiue peregrinus fue
4 rit.† Secundò quis dicatur burgenſis,& dicitur à burgo,in caſtro:quia burgi ſunt caſtra.i.crebra per limites habitacula cõſtituta,quę burgos vulgus vocat,ſecuudũ Oroſium.fol.cxiij.& Hugo.& Papiã, quos refert Lucas de Penna in l.eum qui curiæ.in prin.ibi,burgis.C.de fund.rei priuatæ.li.xj.qui dicit hoc colligi ex.l.ij.in fi.primæ col.ver.in Sardinia.aut.C.de offi.præfecti præto.Afric.& ibi Al
5 ber.de Roſa. † Et inde Burgundiorum gẽti nomen inhæſit, quos quondã ſubacta Germania vlteriori à Druſo & Tiberio adoptiuis filijs Cæſaris per caſtra diſpoſitos in magnã creuiſſe gentem,atq; ita
6 etiam nomen ex opere præſumpſiſſe.† Et idem de Burdegalẽ.ciuitate à burgo aquarũ dicta.Ex hoc enim dicitur burgus nouus.c.ſuggeſtum. ibi,canonico de nouo burgo.de iure patrona.vel Burgę in Flandria.vel Mariæ burgus apud Pontenicos,vt refert Pius papa in parte de incõpa.fol. cxij. Et de Burgo à Burdegala quatuor diſtans leucis.Et ſic id nomen ex his aſſumpſit,vt inquit Iſiodorus & Himo.ob quod fortè dicitur epiſcopus Burgẽ.& de Burgundorum origine.Idẽ ſcribit Gagui.in chronica Clodouei regis, folio v. & de Burgenſibus fit mentio in iure,vt in cap.ij.quod metus cauſa.ibi,
7 milites & burgenſes. † Et ſic burgenſes non ſunt nobiles,licet ſint potentes,& tamen nõ omnis nobilis eſt potens.cap.j.eod.ti.ibi,nobilis & potens. quod ibi cõmendat Abb.Sicul.in iij.nota.licet id quod cõſtituitur & ſtatuitur in nobilibus videtur ſtatutum in alijs popularibus, diuitibus,& honeſtioribus,ſecundum Bar.in l.capitalium.§.ſerui.ff. de pœnis.de quo per Alex.ibi in addi.& per Abb. Sicul.in cle.grauis.de ſenten.excõ.& Bart.in l.j.ff. de leg.ij.in prin.in ſua diſtinctione.& Alex.in conſil.cvij.col.pe.ver.ſed prædictis non obſtan.li.iij.& etiam in c.literis.ibi,& quoſdam burgenſes de charitate.de prę ſumpt.& in cap.propoſuit.de cleri.ex
8 cõ.miniſtran.ibi,clericos.†Et burgenſes poſſunt ſecundũ Lucam de Penna,per ſe facere ſyndicũ,cùm ſit quædã vniuerſitas per ſe.d.l.eum qui curiæ.verum quando ſunt in burgis,ſecus ſi in ciuitatibus, quia vnà cũ cætero populo conſtituere debent,nec ſunt ab eo ſecundum communem vulgi vſum(qui attendi debet.l.Labeo.§.ſed de his.ff.de ſuppellecti. leg.) diſtincti,niſi ratione diuitiarũ & bonorũ plurium.& communiter dicitur,hic eſt vnus antiquus burgenſis.i.potens & diues.vt dicit Ant.Raynaudi,in ſuo comprehenſorio feuda.tract.de nobilita. col.iij.in prin.de quo per Guil.Benedicti in ſua repet.c.Raynutius.fo.lxxix.col.iij.nu.ccxcviij.cũ iiij. ſeq.Et ibi vide etiam de cautionibus burgenſibus.
9 Hoc † habito videtur ꝙ per tale tẽpus in propria habitanda domo & ſoluendo onera ac cætera,quæ vero ciui incumbunt facienda ex tacita voluntate acquiſierit ciuilitatem & burgeſiã.l.ij.iuncta gloſ. ij.C.de incolis.li.x.& ibi Bar.Io.de Pla.Iaco.Rebuſi,& Lucas de Penna.vbi ſcholaris qui decennio ſtetit in ciuitate,qui ſtudij cauſa emit ibi domum conſtituiſſe videtur domicilium,cùm cõſtet de animo & tempore ſeu tranſcurſu decem annorũ.Et tenent Ang.& Sali.in l.ij.C.vbi de crimine agi opor.ergo multò magis alius non ſcholaris qui habitat in ciuitate & domo propria per decennium videtur contraxiſſe domiciliũ,ſecundũ gl.ij.ibi.in fi.quam ſequuntur docto.ſ.alleg.vt iſte qui ſoluit onera & chargias,ac excubias fecit annorum ſpatio xxij.reputari enim debet ciuis ſeu burgenſis,argumen. l.cùm ſatis.§.j.& ibi gloſ.C. de agricolis. & cenſi.libr.xj.& per illam Lac alia iura couſuluit Bartol.in conſilio xlij.viſa inquiſitione facta contra Frãciſcum.quia idem eſt dicere aliquem de aſiſcuo

vt afiſcuatem, idem eſt dicere ipſum eſſe munici-
pem alicuius loci, id eſt ciuem vel incolam, l.ij.ibi,
Cāpanos Puteolanos. ff.ad municip.& l.ſed & re-
probari.§.amplius,ibi,ſi eum exiſtens Comaneus.
ff.de excuſa.tuto.& gloſ.exponit. i. de Comaneo.
& in conſil.clxxij.incip.dubia occurrentia. col. ij.
ver.ſextum dubium.volens aliquem poſſe præſcri
bere libertatem ad conditiones cenſura ſicut cæte-
ri homines conditionati,& talē dicit præſcriptio-
nem à die quo eum ciuitas deſijt poſsidere,currere.
& ipſe cœpit ſe pro ciue gerere.lib.iij.§.ſi ſeruus.ff.
de acquiren.poſſe.& idem Sozi.in conſi.cx.volu.j.
vbi etiam allegat Bal.in conſil.ccccxxvj.quod qui
dem non inueni.& idem Sozi.in conſil.cxj.imme-
diatè ſeq.& Paul.de Caſtr.in conſil.viij.iſta bona.
10 vol.antiq. † Quinimo forenſis qui non habitat in
ciuitate poteſt dici ciuis,ſi ſoluit onera quæ impo-
nūtur ꝓ rebus quas habet in loco,ita Fely.in l.quo
11 niā.col.ij.ver.& adde quod eſt.de offi.ordi. † Ergo
videt̃ ſecundum Felyn.ꝙ forenſibus poſſeſſoribus
poſsit imponi collecta,quod eſt contra opi.Bar.in
l.libertus.§.ſola.ff.ad municip.vbi dicit,ꝙ colle-
cta imponi nō poteſt poſſeſſoribus forēſibus,quia
collecta imponitur perſonæ pro rebus:ergo ſi per-
ſona nō ſit ſubdita ratione domicilij vel originis,
non poteſt ei imponi.ita ibi,& in l.reſcripto.§.fin.
ff.de mune & ho.& ibi Alber.& Bal.in l.non tan-
tum.§.fi.ff.de excuſ.tuto.vbi dicit aduenas nō te-
neri ad cuſtodiam caſtri nec ad alias factiones per-
ſonales,niſi ſaluando Fely. dicamus,ꝙ per ſtatutū
imponi poteſt collecta forēſibus poſſeſſoribus,vt
tenet Bal.in l.fi.C.ſi ſine cenſu.& in l.j.col.vj.C.de
ſen.quæ pro eo quod.& Alex.in addi.ad Bar.in d.
l.reſcripto.& iſtam partem Ant.Rubeus conſil.ix.
12 & conſi.lxxij.nu.ij. † Et pro hac parte fuit dictum
& iudicatum per arreſtum per modū prouiſionis
latum in fauorem Iacobi Augier mercatoris Ca-
thelani volentis gaudere priuilegijs burgenſiū ci-
uitatis Burdegalæ, contra Petrum Doſcens gran-
dis conſuetudinis receptorem,die xxvij.Ianuarij,
anno Domi. M. D. XII. Et nunc ſimiliter fuit
lata ſententia per ſeneſcallum in fauorem Maturi-
ni de la Borie contra procuratorem regis prędictę
villæ,ſuper qua pendet ad decidendum in curia ap
pellātem.Et pro hac deciſ.videt̃ tex.in l.vna.C.de
priuilegijs corp.vrb.Ro.li.xj.vbi ꝗs eo ipſo,ꝙ eſt
incola,gaudet omnib[9] priuilegijs ciuiū.Sed ibi lo
quitur de incolis & venientibus ad vrbem Ro.cō-
morandum:ſecus in alijs ciuitatibus,vt ibi per Ia-
13 co.Rebufi,Ioan.de Pla.& Lucam de Penna. ¶ † In
contrarium,ꝙ nō faciat eum ciuem & burgenſem,
quia ſola habitatio eum non facit. l. eſt verum.C.
de incolis.li.x.nec pariter domum ſolam vel poſ-
ſeſsionem in ciuitate habere.l.cùm neq̃.eo.ti.& li.
& l.libertus.§.ſola.ad municip.Sed eū quidem ci-
uē faciūt origo,manumiſsio,alectio, vel adoptio.
incolas verò domicilium.l.ciues.eo.ti.& ibi gloſ.
magna & doct.qui ponunt differentiam inter inco
lam & ciuem.& in l.j.& ibi Bar.ff.ad municipa.&
plenè Alber.de Roſa.in rub.ff.de muneri.& hono.
col.j.& ij.nec pariter mora ſeu tempus decem an-
norum vel alterius maioris,cùm tempus nō ſit mo
dus tollendæ aut inducendæ obligationis.l.obliga
tionū ferè.§.placet.ff.de actio.& oblig.niſi ex pri-
uilegio aut ſtatuto ordinatum eſſet. l. ædificia. in
prin.iuncta glo.ff.de verb.ſigni.Et ideo bene dicit
tex.in d.l.ciues.ſecundum Lucam de Penna,ibi,ale
ctio,id eſt aſſumptio:quæ eſt vera expoſitio.q̃quis
intellectus glo.ſit in ſe bonus,quia niſi per vniuer-
ſitatem ciuitatis quis fuerit aſſumptus,id eſt rece-
ptus expreſsè,vt eſſet ciuis & ciuitatis fruereť pri-
uilegijs,dici nō poteſt ciuis,per tex.in d.l.ædificia.
14 Et † iſto modo homo alicuius baronis poteſt ſe-
cundum Iaco.Rebufi,in d.l.ciues.col.j.ver.faciunt.
arg.ad quæſt.ſe facere burgenſem alicuius baſtidiæ
regiæ pro libito voluntatis,ſi nō eidem baroni in
aliquo aſtrictus fuerit.Idem Phil.Cor.in cōſil.clv.
quanq̃ videatur.vol.j.& Bart.conſil.j.d.q.primò
quæritur.col.iij.ver.quartò an per ſubmiſsionem.
in fi.vol.etiam ſecūdum Rebufi vbi eſſet aſtrictus,
ſed eum baro malè in dies opprimebat:quia tunc
15 eximi poteſt à iuriſditione illius. † Nam propter
ſęuitiā domini eximitur ſeruus à poteſtate domi-
ni,quæ eſt maior q̃ ſit baronis in ſubditum.l.ij.ff.
16 de his qui ſui vel alie.iur. † Pariter filius eximitur
à poteſtate patris propter eius ſęuitiam.l.fin.ff.ſi
quis à parent.fuer.ma.& l.ſi lenones.C.de epiſcop.
aud.ergo & ſubdita,vt eſt vxor,ob ſęuitiam mari-
ti.c.ex tranſmiſſa.de reſti.ſpol.& alibi ſępe per diſ-
17 curſum harum quæſt. † Et ꝙ forenſis non repute-
tur ciuis niſi expreſsè receptus fuerit per ciues,eſt
tex.in d.l.j.poſt prin.ibi.Et propriè quidam muni
cipes appellantur muneris participes recepti in ci
uitate,vt munera nobiſcum facerent,&c.& ibi per
illum tex.tenet Bar.col.iij.ver.ſecundò not.dicens
hoc ſibi placere,ꝙ receptione propria & cōtractu
habito ciuitas eum faciat ciuem.Et videmus ita ſe-
cundum eum ſeruari de conſuetu.pro quo allegat
tex.in d.§.ædificia.cum ſua glo.& per illa iura cō-
ſuluit Bar.in conſil.lxij.punctus talis eſt:quidā eſt
effectus ciuis alicuius ciuitatis.& pro hac parte eſt
tex.celebris in l.diuus Commodus.cum l.ſeq.inci.
ſed ſi accepto vſu togæ Romanæ,vt ciues Roma-
ni ſemper egerunt.ff.de iure fiſci.& ibi Barto.poſt
Ray.de Forli.in fin.& ſingulariter Alber.de Roſa.
& Ludo.Bolog.in ſecundis interpreta.& Bald.in
conſil.cxxiij.cum ſeq.lib.iij.dicens idem eſſe in ci-
uitate Brixiæ.& Anto.Rubeus conſi.ix.exordieñ.
in cauſa quæ vertitur.dicit eſſe in ſua ciuitate Ale
xandriæ,& eſſe ſingulare in conſi.ccccxvj.Ioan.de
Albingana.col.ij.ver.& ideo obſides.vol.eo.iij.&
aliqui habent in primo vol.ccccix.& idem Sozin.
in conſil.cxxix.col.iij.ver.circa ſecundam dubita-
tionem.vol.j.& Paul.de Caſt.in conſil.xxj.incip.
primum dubium.& in conſi.cccxix.viſo & exami
nato puncto ſuper ſcripto.colum.penul.verſic.ſed
iſti ciues Paduani.volumi.antiq.& Franc.de Are.
in conſilio lxxvij.& ratio. ſcribend. eo. circa pri-
18 mum dico. † Et iſto modo debet intelligi dicta
l.ciues.quòd conuentione vel conſtitutione ciui-
tatis facta cum aliquo (licet gloſ.ibi aliter intel-
ligat, & eſt in ſe verus) quòd forenſis,ſi voca-
tur

tur ad dignitatem vel officiū,efficitur ciuis & gau
det priuilegijs ciuium,per illum text.ſic per gl.ex-
poſitum,& etiam in l.ſeq. municeps.ff.ad munici-
pa.& Alber.de Roſa.in dicta rubric.de munerib.&
ho.col.✱ verſ.intelligendum eſt quis municeps.&
glo.in dicta l.ciues.ponit excēplum de Ruffino Go-
19 ſco poteſtate Bononicæ. † Et Bar.in dicta l.muni-
ceps.§.fi.dicit,ꝙ doctores ſunt ciues loci in quo le-
gunt.& Fely.in rub.de magiſt.col.ij.& tenet Bart.
in tract.repreſaliarum in v.q.quintæ q.principal.
vbi ponit de poteſtate,ſtipendiarijs ſcholaribus,&
ſimilibus.& plenè Ludo.de Ro.in conſil.ccxvj.ele-
ctio dicti domini capitanei.ver.nec præmiſſæ ra-
tioni.allegat Bar.in l.ij.§.ſi emancipatus.in j.in fi.
ff.de bo.po.contra tab.& ibi Alex.in addi.quāuis
Iaco.de Bellouiſo voluerit contrariū in quæſtione
per eum diſputata,incip.Rex ex ſtatuto ſeu priui-
legio.quem refert & ſequitur Alber.de Roſa.in ij.
parte ſtatu.q.clxxvij.in vlt.q.ſed primū tenet An-
gel.in conſil.xxiij.nulla perſona.in fi.ver.prędicta
20 autem vera.† Vbi idem dicit in beneficiato ratio-
ne beneficij,ꝙ ciuis efficiatur q̃diu tenet prælatu-
ram & beneficium.Et in vtroq̃ idē tenet Paris de
Puteo in ſyndi.in verb.ciuilitas officialis.in prin.
& in ver.poteſtas pro delicto.& in cap.ſtatutū ci-
uitatis immediatè ſeq.quod eſt notandum.Secus in
21 monachatu,vt j.dicam. † Sed in beneficiato Lu-
cas de Penna videtur tenere contrarium in l.cùm
neq̃.ante fi.ver.ex hac l.cap.de incolis.li.x.Sed pri
mum verius:quod etiam tenet Alber.de Roſa.in l.
j.col.j.in fi.ver.vidi etiam dubitari.ff.quod cuiuſq̃
vniuerſi nomine.volēs etiam,ꝙ rector habeat ius
vtendi & fruendi in rebus communibus vniuerſita
tis,ſicut alij.l.teſtatoris.§.j.ff.ſi ſeruitus ven.& ali-
bi dixi,ſecus ſi ſtatuto diceretur,ꝙ omnes ſtipen-
diarij tractarētur ſicut ciues,& aliquis eſt ſcriptus
in libro ſtipendiorum vltra numerum determina-
tum,ꝙ talis non gaudebit beneficio ſtatuti,vt te-
net Alber.in ij.parte ſtatuto.q.cxc.ſtatuto cauetur
ꝙ ſtipendiarij.per tex.in l.eos.C.de officio magiſt.
milit.& l.qui ſub prætextu.C. de ſacr.ſan.eccle.Et
hanc partem tenet Odofre.Bar.& Lucas de Pēna
in d.l.ciues.& Alex.in conſi.cxlv.quoniam abun-
dè.in fi.lib.ij.& Bal.in l.ſiue poſsideris.col.ij.verſi.
vlterius quæro.c.de proba.& Per.de bella Pertica.
in l.quod fauore.in vij.oppo.C.de legi.quē etiam
allegat Tho.Parpalia in repet.l.placet.fol.vij.col.
ij.ante medium.ver.& an tunc appellatione ciuiū.
C.de ſac.ſan.eccl.& And.Barba.in conſil.xiij.vol.
ij.& Paul.de Caſt.in l.ſi duo.per illum text.ver.vl-
timò no.ff.de acquir.hæredi.& Alex.in cōſil.clvij.
viſo inſtrumēto donationis.col.iij.ver.adeò quod
etiam.cum ſeq.li.& ſingulariter Lauren.Calca.in
conſil.c.nu.j.& ij.& Phil.Corne.in conſil.clxxxix.
nu.j.& ij.vol.ij.& in conſi.cclxxxj.vol.iij.& Ioan.
And.in quodam ſuo conſil.poſito inter conſil.Al-
berti Bruni.cix.col.j.& Bal.in conſi.cccxlix.ſtatu-
to Placentiæ cauetur,ꝙ nulla perſona audeat.col.
ij.ver.venio ad ſecundum.vol.j.ſecundum nouiter
impreſſ.quod eſt in iij.vol.Aliorum ccxcix.volēs
etiam,ꝙ talis extraneus poſsit in eius abſentia no-
mine pro eo recipiente in ciuem & burgenſem re-
cipi ipſo poſtea ratificante & acceptante:& in con
ſil.cccx.ad euidentiam præmittendum eſt,ꝙ quæ-
dam ſunt de corpore.eo.vol.iij.in nouiter impreſ-
ſis.col.ij.ver.ſed hîc occurrit dubium.& in conſil.
cxj.quatuor ad propoſitū.col.ij.ver.ſed ciuilitas.
vol.ij. in primis impreſsis.& in nouiter impreſsis.
in iiij.parte ccccxlv.& in conſi.cccxxxix.Punctus,
Palutius & Io.lib.iiij.in primis impreſſ. & in no-
uis.lxiiij.vol.v.& in conſilio ccccix.Quod dictus
Serrolandus.volu.v.in nouiter impreſsis.quia in
antiquis non inueni cum alijs per Fely.alleg.in c.
Rodulphus.in v.concluſione.de reſcri.& Bart.in
conſil.lix.cōmune Spoleti conceſsit.& conſil.lxij.
22 punctus talis eſt:quidam eſt effectus ciuis. † Vnde
diuus Paulus apoſtolus ſe ciuem Romanū appella
uit,quia pater eius ſocietatem cum Romanis con-
traxerat.& Alcia.in ij.diſputa.cxxj.circa fi.& in ſi
gnum huius data fuit ei penula.c.ſi in adiutorium.
& ibi glo.x.diſt.& in c.fundamenta.§.vlt.de elect.
li.vj.Et ſecundum Card.Alex.in d.c.ſi in adiuto-
riū. de iſta penula facit idem Paulus mentionē ij.
ad Thi.iiij.Quæ penula, vt inquit Nicola.de Lira
ibi,erat veſtis quam Romani dederunt patri Pauli
apoſtoli in ſignum,ꝙ eſſet Romanus ciuis,& Pau-
lus in memoriam huius mortuo patre retinuit eā,
& ſibi reſeruauit.& in d.c.in adiutorium. tenēt idē
23 Archi.& Io.de Turre crema.& Geminia.† Et ex il
la glo.ita declarata colligunt Geminia.& Cardin.
Alex.ibi,ꝙ appellatione ciuis cōprehenditur ciuis
ex priuilegio factus,ita ꝙ pœna per ſtatutū irro-
gata offendenti ciuem extenditur etiam ad iſtū ci-
uem ex priuilegio creatū.de quo ibi per Io.de Tur
re cremata.& Cardi.Alex.& Lud.de Ro.conſi.lxij.
24 col.ij.ver.quod autem ceſſant.† Quid ſit penula &
vnde deriuatur,vide ibi Archi.& Gemin.& dicūt
ꝙ erat genus veſtis longæ,qua vtebantur ciues ſe-
natores Romani ſenatum ingredientes:vel erat ve-
ſtis conſularis,ſecundum de Lira & de Turre cre-
mata.Aut ſecundum Iſiodo.quem refert Archi.pe-
nula erat cum fimbrijs longis.tex.iuncta gloſ.in d.
l.Labeo. §.ſed de his.ibi,penulas & togas.de ſup-
pellect.lega.& in l.pe.ff.de præſcrip.verb.& idem
Lucas de Pēna in d.l.vna.nemi.licere in fręnis.col.
25 iij.ver.poſt gloſ.clamis.† Alij verò dicunt penulā
eſſe vilem capam,quaſi penè nulla,vt ponitur Iu-
di.primo.& in legēda beati Martini,vt latius per
Archid.& Lucam de Penna in d.l.vna.& ibi vide
de multiplici veſte.Vel etiam dabatur ad quē Ro-
manum ciuem faciendum toga.d.l.ſed ſi accepto
vſu togæ Romanæ. Sed aliter deſcribit Nicol.Pe-
roti in Cornucopia.fol.xlix.col. j. linea xxxv.di-
cens eſſe genus indumenti quod ſupra tunicam ſu-
mebatur. allegat Pompo.Penulam in caput indu-
ce,ne te noſcat. Et Quint.Galba,penulam roganti
nō poteſt cōmodare,inquit:domi maneo,cùm cœ-
naculū eius perplueret.Idem Galba penulā rogan-
ti reſpōdit,nō pluit,non eſt opus tibi:ſi pluit,ipſe
vtar. Et hæc penula apud nos dici poſſet clamis,li
cet clamis ſit veſtis militaris,ſecūdum Perotū ibi.
col.ij.linea.xxviij.quæ pōt dici capa,qua Hiſpani

& nunc omnes Galli ad minimum vsque vtuntur.
Etiam de illa capa,qua Vascones capetæ vocati
vtuntur:& de clamide facit tex.mentionem in di-
cta l.vna nulli licere in frenis.& ibi Lucas col.iij.
ver.post glo.clamis.Vel etiam erat penula gausa-
pina candida ac pilosa,qua per æstum vtebantur,
26 vel abusiuè ꝓ omni eo quod tegit.† l.sic est vnus
modus secundum Gemi.in dicto cap.si in adiuto-
rium acquirendi ciuilitatem,scilicet per confœde-
rationem & societatem expressè contractam.quod
intelligit quando hoc habet lex vel modus confœ-
derationis,vt ciuis intelligatur,aliâs non.l.assum-
ptus.ff.ad municip.Vnde apud Ro.antiquitus se-
cundum Archid.Gemi.& de Turre,ibi erat lex,ꝙ
si quis spontè se confœderabat cum eis,efficieba-
tur ciuis Romanus.dicta l.ædificia.de verb.signifi.
licet non valeat consequentia,ꝙ genitores mei fue
runt ciues:ergo ego sum,vt dicit Felyn.in dicto c.
quoniam.col.ij.de offi.ordi.Alber.Brunus in con-
27 sil.xxxv.col.iij.in fin.cum seq.nisi probet.† Ergo
de iure & consuetudine requiritur,vt quis alterius
ciuitatis efficiatur burgensis,quòd per gubernato-
res secundum morem & ritum ciuitatis fuerit rece
ptus:nec sufficit domum propriam ibi habitare,
& alia hominis veri ciuis opera facere.l.fina.C.de
28 municipi.& origi.libr.x.† sicut dicimus de mona-
cho,qui efficitur monachus alicuius monasterij,si
in eo fuerit receptus.cap.j.§.sanè.in verb.recipian-
tur.de statut.lib.vj.& in cap.puellæ.xx.quæst.j.&
in cap.nullam.xviij.quæst.ij.vbi tex.dicit,ꝙ tota
monasterij dispositio cõsistit penes abbatem.& in
cap.sanè.in verb.à quodam abbate recepto.& cap.
ad apostolicam.ibi,abbate per se vel per alium de
regula.& ibi docto.& facit cap.non solùm.versic.
quanq; recipere præsumpseritis.& in ver.eum qui
taliter receptus fuerit.de regula.libro vj.quia sola
professio & receptio facit quem monachum.cap.
beneficium.eod.titu.& lib.& cap.porrectum.& ibi
Abb.Sicul.eod.tit.in v.not.Et si aliquis non eligi-
tur in monachum,sed recipitur,licet primò velit
contrariũ in cap.officij.de elect.& plures alij etiam
eum sequantur,quos reprobat And.Barba.in cle.
j.de elect.fol.lxx.col.iiij.in fi.ver.in Auth.dicit istã
29 glo.&c.per iura s̃.allega.† Et ideo vidi dubitari
in curia,an quis possit per abbatẽ solum sine con-
uentu ac consensu religiosorum in monachum re-
cipi:quia per iura s̃.allegata videtur quòd possit.
tamen glo.in cap.fin.in verb.pertineat.de regula.
libro vj.dicit quòd de iure ad vtrunq; spectat,per
tex.in cap.ea noscitur.de his quæ fiunt à præla.nisi
ex priuilegio aut consuet.ad alterum pertineat.Et
idem ibi Abb.Sicul.tamen licet cap.ea noscitur.
non multum faciat,secundum Abb.Sicul.in dicto
cap.ad apostolicam.versi.sed vltra glos.quæ loqui
tur in præsentatione quæ spectat ad collegium.ta-
men Archid.& Io.Monach.in dicto cap.sequũtur
Io.And.& Lap.& pariter Philip.Fran.nisi in istis
casibus,vt ibi per eum,& Pet.de Anch.in c.por-
rectum.num.vj.de regula.& Oldra consil.xcvij.fa
ctum tale.quidem alib.& Calde.consil.v.& xvj.&
xxiiij.aliâs secũdum ipsos in defectum,abbas cum
conuentu poterit creare,& non solus conuẽtus per
se,vt ibi.& pro hac opi.tex.in cap.qui ibi monia-
les.& ibi Fely.tenet in primo no.idem tenet de sy-
mo.vbi dicit istam esse regulam,quæ fallit nisi sit
consuetudo in contrarium.per tex.in dicto cap.fi.
de regul.lib.vj.secundò fallit,quando requisito cõ-
silio monachorum & eo non sequuto recipit,quòd
valet,secundum Abb.Sicul.in dicto cap.ad aposto
licam. ¶In hanc partem inclinat Lap.alleg.xxxij.
& Dominic.de sanct.Gemin.in dicto cap.fi.& Spe
cul.tit.de stat.mona.§.j.ver.xx.quæritur.& de Za-
ba.in dicto cap.porrectum.quæst.iij.& Domini.
de Rota decis.cclxviij.in antiq.quamuis secundum
eum regula beati Benedicti velit professionem de-
bere in communi præsente conuentu,hoc est ipso
requisito,& eius deliberatione non sequuta,secun-
dum docto.Et etiam secundum eum vbi spectaret
ad vtrunq;,si conuentus nõ contradicat.talis enim
receptio valebit,prout in casu nostro,in quo abb.
Vsarchiæ receperat in monachum fratrem Oliue-
riũ Pillet alterius monasterij religiosum,eiusdem
tamen ordinis,in præsentia trium religiosorum
eiusdem monasterij officiariorum non contradicen
tium xxv.anni elapsi.& ita fuit conclusum in fa-
uorem dicti Pillet contra magistrum Bertrandum
Pruueret actorem.Quia secundum Collecta.in di-
cto cap.ad apostolicam.col.pe.vers.quid si mona-
chus vnius monasterij transfertur ad aliud de reli-
gione alterius,quòd non tenetur illam religionem
profiteri,cùm substantia religionis sit eadem pe-
nes omnes.cap.per tuas.de voto.quod intelligendũ
est,si per abbatem aut per conuentum fuerat rece-
ptus,& consensus capituli præsumitur ex diutur-
30 nitate.l.filius.C.de peti.hæredi.† Tamen per hanc
receptionem non desinit monachus esse ciuis,ciui-
tatis suæ originis vel paternę,secundum Bar.in di
cta l.j.ad municip.& Iacob.de sanct.Georg.in l.hę
res absens.§.si quis tutelam.nume.xxxix.Et si non
constaret de receptione per alterum,censeretur in-
capax beneficij alterius monasterij,cuius non est
professus nec receptus.Et sic conclusum in causa
magistri Anto.Sapientis à senescallo Lemouicen̄.
seu eius locumtenen̄.cõtra magistrum Anto.Fou-
dion appellãtem,qui à quodam monacho,cui per
episcopum Tutelen̄.fuerat prioratus de Rupe col
latus,habuerat dictum prioratum monachalẽ con
suetum conferri religiosis eiusdem ecclesiæ Tutel.
Et latum arrestum die vij.Septembris,anno Do-
mini M. D. IIII. Et idem dicimus de medico,
vt l.ne intra numerum præstitutum ordine,in-
uitos medicos immunitatem habere,sæpe consti-
tutum est,cùm oporteat eis decreto decurionum
immunitatem tribui.C.de profess.& medi.lib.x.&
idẽ in canonico alicuius ecclesiæ.l.q sub prætextu.
ibi,qui prædicto muneri sufficiens approbetur.C.
de sacro sanct.eccle.& bo.tex.in l.ex eo.& ibi Bar.
Bald.Ang.Alber.de Rosa.& Io.de Imol.ff.de testa.
mili.& in cap.si capitulo.in prin.ibi,vt te in cano
nicum reciperet.& in cap.si soli.in fi.esses in cano-
nicum iam receptus.& per totum de concess.præ-
31 ben.lib.vj.† Sed an prædicti religiosi & canonici
gaud

gaudeant priuilegijs habitatoribus ciuitatis con-
cessis:vide Phil.Decium consil.cxiiij.qui tenet ꝙ
sic,vt ibi.ergo à ciuibus recipi debent,vt per Bal.
cõsil.ccccxvj.Io.de Abbigana.ver.& ideo obsides.
vol.iij.cum alijs per Ant.Rubeum consil.ccxvj.per
32 totum.† Non obstantibus rationibus pro prima
parte adductis,quoniam locum habent quo ad in-
colatum aut libertatem ascriptitiam:quæ potest
præscribi longo tempore:& non profectò ꝙ ad ci
uilitatem & burgesiam præscribendam,vt intuen
ti patet,nisi in locis esset consuet.sine præscriptio-
ne intrantes vrbem statim fiant liberi,vt Romę,vt
in Auth.de cætero liberti fiant liberi.§.fin.& idem
in ciuitate Bituricen̄.vt dixi etiam in §.j.in glos.ij.
de consuet.iur.perso.& Bald.in consil.ccciiij.ordi-
natum est in ciuitate Tuderti.vol.iiij.secundũ pri-
mam stampam.sed secundum vlti.est in v.parte,
33 xxix.† Vel nisi vsus essem iuribus & priuilegijs ci
uitatis:quia tunc præscribit ciuilitatem & priuile-
gia,excepta origine,quæ præscribi non potest,sed
bene commodo originis.Et talis erit ciuis verus,
& fictus originarius,id est in hac specie ciuilitatis
quæ naturalis siue in naturali est:& verus in vero
iure ciuilitatis in genere,vt no.Bar.in l.scis qui ꝓ
emptore.ff.de vsu.quẽ sequit̃ Bal.in rub.ex.de prę-
scrip.in fi.ver.dubitatur,an quis possit præscribe-
re.& Fran.Balbus in tract.præscrip.fo.* nu.liiij.
& dixi,& statim dicam.& ita per leges seu consti-
tutiones regum Franciæ stabilitum est:primò per
constitutionem seu ordinationem Philippi Pul-
chri per ipsum editam die Lunæ post mediã qua-
dragesimam,anno Domini M. C C C I I.quæ
incipit,Hæc est ordinatio facta per nos & consiliũ
nostrum &c.cum xj.articulis sequentibus,quæ sic
intitulatur per Aufrerij in tit.de priuilegijs & bur
gensijs,quæ duo vult:primò ꝙ vnusquisq; ciuita-
tis,villæ,aut loci regij originarius sit burgensis.se-
cundò ꝙ vnicuiq; volenti suum mutare domiciliũ
cum sua vxore vel sine vxore,& aliam ciuitatem
vel villam,sit permissum,& poterit burgẽsium in
præsentia duorum aut trium eiusdem villæ bur-
gensium,& offerre facere quæ cæteris incumbunt
ad hęc facienda,cautionemq; dare infra annum &
diem domum facere vel emere,& alias prout in di
cta ordina.latius continetur.Quæquidem ordina-
tio postea fuit per diuos Io.Carolũ quintũ,sextũ,
& septimum Francorum reges confirmata,vt pa-
tet in subscriptione dictæ ordina.& amplè per Be
nedicti in dicta sua reper.fol.lxxix.nu.cccij.Ideo ta
lis qui sic mediante fictione statutaria & legali ha-
betur pro ciue,consequitur omnia priuilegia,vti-
litates,& commoda,quæ veri consequuntur ciues
per suas leges municipales ac priuilegia eis cõces-
sa,& non aliundè,vt voluit singul.Bar.in l.si ma-
ritus sit in magistratu.§.j.quẽ ibi sequitur Ang.ff.
de adult.cum alijs per Alex.ibi in addi.alleg.& idẽ
Phil.Cor.in consil.cclxxxj.in litera R,volu.iiij.&
Ludo.de Ro.in consil.lxij.Florentina constitutio.
col.ij.ver.quod autem cessant.cum alijs per eum al
leg.& etiam in consil.xcij.ver.tertiò illud.& Bald.
in dicto consil.cccxlix.col.ij.versi.venio ad tertiũ.
& in versi.sed hic occurrit dubium.& Alex.in con
sil.clx.col.j.ver.plus dicit.lib.v.& Io.de Imol.con-
sil.iij.col.iiij.versic.& etiam illi.& Bar.consil.lxij.
talis est.quidam est effectus ciuis.& Franc.de Are.
consil.lxxviij.& Barba.consil.lxxxvij.col.xij.ver.
ad secundam dubitationem.vol.iij.& præcipuè si
dicatur,quòd in omnibus & per omnia habeatur
pro ciue,vt dicit Ange.in l.ij.§.furiosus.per illum
text.singulariter.ff.de iure codicil.& amplè Franc.
Curtius in consil.xlix.col.ix.post medium versic.
Nam illa verba in omnibus.& And.Barba.in cõ-
sil.xiij.nu.xv.vol.j.& in iij.vol.consil.lxxxiiij.col.
vlt.& Ang.Are.in tract.malefi.in verb.de Bono-
nia.ver.quæro,stante statuto.quem ad omnia prę-
dicta vide.& per Augusti.in addi.& Alex.in l.j.ff.
de leg.j.& Phil.Cor.in l.Ruffinus.in j.& ij.cũ alijs
in apostil.alleg.C.de testa.mili.& Alex.in consilio
xcix.nu.viij.lib.vj.& in consil.cxlviij.nu.v.eo.lib.
& in cõsil.xx.col.vlt.ver.& constat.& consi.clviij.
col.pe.in princ.& consil.clxxxj.col.j.in fi.libr.j.&
Barb.consil.v.nume.viij.vol.iiij.& Bal.in consilio
cxxxv.lata fuit sententia.in fi.vol.v.& in alijs est
ccccvj.vbi dicit,ꝙ ciuitas francha à superis conce
dere potest franchisiam inferis:quia vicem princi
pis in suo gerit solio.l.pro hæredi.§.planè.ff.quod
vi aut clam.Vnde secundum Ludo.de Ro.in sing.
cccccclxxij.sunt cõmuniter statuta in ciuitatibus,
ꝙ qui steterit in ciuitate per tot annos efficiatur ci
uis:ꝙ illa seruanda sunt:& si non steterit continuè
per idem tempus,sed pro maiori parte illius tem-
poris non efficitur ciuis,per text.sing.in l.cum de
lanionis.§.Sabinus.ff.de fundo instruct.lega.quem
ibi ad hoc Bar.& Alber.de Rosa.ponderauit quòd
aliâs non pro quantumcũq; tẽpus,nisi pro tali fuis
set per ciues tẽtus & reputatus in fruitione & gau-
dentia priuilegiorum.& Ang.in consil.clxxviij.&
34 Ang.Are.vbi s̃.† Et no.econtrario,ꝙ talis factus
ciuis deserens ciuitatem perdit ciuilitatẽ:quia desi
nit esse ciuis.Ita singulariter dicit Bald.in l.ij.C.de
infan.expo.per illum text.refert & sequitur Iason
in l.j.§.huius studij.ff.de iusti.& iure.& Pet.Geral.
in singul.ij.& Io.de Neuiza.in consil.xij.col.j.inter
consilia Alber.Bruni existente.Et an ad proban-
dum quem esse municipem alicuius loci stetur de-
positioni hominum dicti loci,vide Bald.in consi.
ccclviij.casus,homines & commune.volu.iiij.qui
tenet quòd sic.

Summæ.

1 Mulier noctu interfecta an à marito cẽseat̃ occisa.
2 Maritus an priuetur lucro dotis,eo ꝙ vxor repe-
ritur noctu occisa.

Quæstio CCLXI.

Vxor si reperiatur mor
tua manè,cuius serò erat sana ex quibusdam per-
cussionibus sibi illatis,præsumatur à marito in-
terfecta,cum ea cubante,nullis in camera aut do-
mo præter eum existentibus,si prius ab eodem ma
lè tractabatur.

Decisio.

1 CHRISTI Benedicti, ac intemeratę & gloriosę virginis Marię eius genitricis nominibus piè inuocatis, Amen. † Et Bald. hanc narrans quæst. in consil. cxxij. incip. proponitur quòd vxor Petri Ferrarij, qui dicitur Petrus Merlinus. volu. j. argumentatur ad vtranque partem. Et tandem cõcludit, ꝙ ex pluribus præsumptionibus & indicijs iuncta fama, si ibi vigebat, aut fuga eiusdem, vel minis de eam occidendo, aut de confessione extraiudiciali, vel ex mala tractatione, vel ictibus diris, & per vicinos fortè auditis, vt in casu eiusdem barbitonsoris Bernardi Commere, qui audierunt ictus & vxorem clamantem, ô Bernarde tu me occidis, potest perpendi & iudicari ꝙ fecerit, vt ibi per eum. & Signo. de Homed. in consil. lxiij. inchoan. Titius calce percussit vxorem. & in consil. cxv. vbi ponit quando confessus est percussisse, & inde decessisse si noceat ei, si in remissione illud confessus fuerit. & tenet ꝙ non, quando interuallo longo vixit. & pro hac decis. videtur bo. tex. in l. si quis in graui. §. si maritus vxorem noctu intra cubiculum secum cubentem necauerit, vel vxor maritum. & ibi per Ludo. de Ro. ff. ad Sylleia. & in l. j. §. si vir aut vxor. eo. ti. quia si in domo nulli serui sint, maritus per illũ tex. fecisse videt̃. Sed si serui fuerint audientes, & non adiuuantes tenentur: aliâs non audientes non tenentur: quia de marito vel vxore interficiente, non erat ibi dubium, sed de seruis non succurrentibus. & l. fi. C. de sica. per quem no. ibi Sali. delictum in domo factum pręsumi per illos qui domi sunt fuisse factum. & Bal. ibi notat, quòd quando crimen non potest probari per regularem modum probandi, procedit probatio quodam modo irregularis, & dicetur illam l. esse notandam cõtra mulierem necantem maritum. & idem Hippol. ibi nu. j. cum plurib. seq. vbi amplè probat ꝙ per eas præsumptiones vehemẽtissimas probari occisionem per maritum vel per vxorem factam. de qua
2 in seq. c. dicam. † Et pariter ponit Bal. in d. consil. an prædicta sint sufficientia ad eundem maritum à lucro dotis ratione statuti vel pacti excludendum. Et concludit ꝙ sic, per not. in l. si ab hostibus. §. si vir. ff. soluto matrimo. & no. Lucas de Penna in l. fi. col. ij. post princi. ver. idem no. ꝙ maritus. C. de incolis. lib. x. & in seq. q. aliquid dicam. Ideo stat in discretione & arbitrio iudicis, qui debet in hoc esse bene discretus & aduisatus, vt dicit iurisconsul. in l. respiciendum est iudiciali. ff. de pœ. cum malè agentibus occasio aliqua peccandi in promptu suffragatur. Est enim omni peccanti præsens semper aliqua ratio, quam suo prætendat errori. Sed hæc consuetudo peccãtis est, vt inquit diuus Hiero. iij. parte epistola. tract. xij. in epistola lxj. in litera H. loquens ad Cain, & eum increpans de homicidio fratris sui Abel, vt malum semper velit negando geminare, & dicere aut se nõ fecisse quod fecit, aut bono operatum esse zelo, quod eum constat malò gessisse liuore tantùm, secundũ Ant. Abb. & Imol. in cap. vestra. de cohab. cle. ꝙ multum malum potest esse ita notorium, ꝙ non præsumatur quin possit aliqua competere excusatio. Et sequitur Hiero. de Trotis in suo consil. posito post consil. Ant. de But. fol. v. col. ij. post medium ver. & dicunt. cum alijs per eum allega. & signanter in tali casu: quia viri proniores sunt ad vxores occidendum. c. admone. & ibi glo. in verbo, existimes. xxxiij. q. ij. & probatio difficilis. de quo vide Hippol. de Marsil. in l. j. C. ad l. Corn. de sica. & in l. infans. fol. xxxix. col. iij. ver. & aliâs dum ego essem potestas. ff. ad l. Cor. de sica. vbi dicit se conuicisse quendam maritum, qui vxorem haurientem aquam in puteum proiecerat, per duos infantes suos, vt ibi vide. Et alius quasi in effectu accidit casus in Tornella de quodam prisonerio iurisditionis Marmandę appellante ad curiam de quæstione & tortura, contra quem deponebant veraciter duo sui infantes, fuit dictum bene iudicatũ, & latum arrestum die xxvj. Februarij, anno Domini M. D. XXVIII. Quid si agitur de intoxicatione seu venenatione viri contra vxorem vel econtra, quæ iudicia sunt sufficientia, vide Paul. de Cast. in consil. cxcv. quod pro singul. Paris de Puteo allegat in syndi. in verbo, tortura. c. mandauit. col. ij. ver. mulier inquiritur &c. & Alexã. in consi. cxv. in causa inquisitionis. vol. xxxix. conatur pauperculam mulierem à morte liberare, quæ confessa fuerat virum veneno intoxicatum mortuũ. Non sic fecit Cepolla in cõsil. v. & stante statuto, ꝙ bannitus possit impunè occidi. & ibi, etiam vide ꝙ grauius deliquit, qui interfecit vxorem q̃ alium. cap. decenter. lxxxix. dist. per glo. & in d. c. admone. & Io. Fab. in §. alia deinde. in fi. instit. de publi. iudi. & de Nauiza. in sua sylua. fo. ix. col. iiij. ante fi. ver. & tamen vxoricidium est detestabilius. Et ibi vide de præbẽte poculum venenosum, licet non moriatur venenatus. & Felin. in tract. de conatu circa fi. Et in casu præsenti fuit maritus ad torturam quam sustinuit positus, iuxta dictam l. fin. ad l. Corn. de sica. ideo relaxatus. Et idem fuit dictum contra dominum Bernardum Commere latum arrestũ confirmatorium sententiæ super tortura per senescallum Aquitanię latæ, die xxiij. Ianuarij, anno Domini 1534.

Summæ.

1 Clericale perdit priuilegium ex inualido matrimonio cum adultera, cuius priorem virum interfecit.
2 Donatio facta vxori reuocatur, si ipsa postea virũ percuti procurauit.
3 Mulier conspirans in necem viri tenetur. & nu. 5. etiam si maritus non sit occisus. & nu. 6.
4 Consuetudo quòd percutiens se ponat in manibus percussi, an valeat.
7 Sepeliẽdo interfecto opẽ præstans tenet̃ de occiso.
8 Mulier adultera præsumitur cõscia de morte viri.
9 Mulier quæ sciuit necem viri & non reuelauit, tenetur eadem pœna.
10 Correlatiuè quando non se habent vir & vxor.

Consl

11 Consilium homicidij qui dedit, qualiter impedire debeat.
12 Mandans homicidium qualiter pœnitere possit.
13 Maritus vxorem defendens si quem occidat perinde est, ac si seipsum defenderet.

Quæstio CCLXII.

Quid de vxore carnaliter cognita ab aliquo, qui de assensu ac consilio eiusdem vxoris interfecit eius maritũ, quæ ita confessa fuit, an ipsa debeat sicut homicida eadem puniri pœna.

Decisio.

1 CHRISTI Benedicti, ac intemeratæ & gloriosæ virginis Mariæ eius genitricis nominibus piè inuocatis, Amen. † Et dico, ꝙ Io. Gallus in quæst. clxxvj. accidit casus. mouet quæstio. quãdo murtrarius siue homicida, qui vxorem murtrati seu occisi ante & post occisionẽ carnaliter (data fide de ea in vxorem capienda) cognouerat: & per curiam Parisien̄. decisum talẽ homicidam priuilegio non debere gaudere clericali, & esse in patibulis suspendendum: quoniã matrimoniũ per eũ cũ adultera sua consiliata in necem viri non valebat, vt tenet Hosti. cõtra Goffred. de Trauo. in cap. j. de diuortijs. quẽ ibi sequuntur Pet. Anch. Abb. Sicul. & præposi. Mediola. & bo. text. in §. si quis verò accusatus de adulterio. in Authen. vt nulli iudi. colla. ix. & idem dicit Aufrerij in cle. j. in prima regula. & fallen. xix. de quodam filio domini de Lautario, qui per inuidias occiderat virũ, cuius vxor erat eius adultera, vt dixi s̃. in q. xlix. super quadam q. col. iiij. ver. sed fuit dubium an clericus. sed non dicunt quid factum extitit de vxoribus occisorum fortè homicidium de earum consilio & machinatione expressè, q̃uis sit præsum-
2 ptio, vt infrà dicam, commissum non fuerat. † Et pariter doctor Palatios Ruuios aliâs Lupus in repet. rub. de dona. inter vir. & vxo. fol. lvij. col. ij. in prin. ver. ex istis potest inferri. ponit de marito qui fecit donationem vxori, quæ postea procurauit ꝙ pater vel frater eius aut alius consanguineus maritum percuteret & vulneraret: ꝙ ex hoc inducitur tacita reuocatio donationis, se remittendo ad Iacobi. de sancto Georgio in tractat. feud. fol. xxxiij. col. ij. sed ipse loquitur in vasallo, qui vitæ domini insidiatus veneno, gladio, aut alio modo, quod est iusta causa eum priuandi feudo. vt cap. j. §. porrò. in fi. in quibus causis feud. amitta. & alibi dixi hoc verum, si vasallus ad hoc laborauerit. c. j. §. si voluerit. de capita. qui curiam vendi. & vltra non procedit. Nam verum est si vxor occidat aut occidere faciat, ꝙ ipsa tenetur lege Corn. de sicarijs. l. fi. C. ad l. Cor. de sica. & ibi Hippo. & perdit etiã dotem & donationẽ. l. si ab hostibus. §. fin. ver. in fi. & ibi per omnes, solut. mat. & glo. & docto. in l. si maritus. in prima. C. de dona. inter vir. & vxor. vt dictum fuit s̃. in præceden. q. Sed si ex consilio est dubiũ, quando is cui datur erat aliâs facturus, vt tunc non teneatur tanq̃ verus homicida, secundum cõmunem sententiam doctorum in l. ij. ff. manda. & glos. Io. Fab. de Pla. & Are. in §. ope. insti. de obliga. quę ex delicto nascun. & glo. in l. sæpe. ff. de verb. signifi. & tex. in c. periculosè. de pœni. di. j. & l. j. §. persuadere. ff. de seruo corrup. & Bart. consil. clxxv. in quæstione, qua quæritur. & in l. consilij. & ibi Philip. Decius. ff. de reg. iur. & plenè Felin. in c. j. col. iiij. de offi. deleg. & Cepo. in consil. xxvij. & Felin. in c. sicut dignum. in iiij. col. ver. no. ibi animũ regis inflãmasse. de homici. & Dy. in regula, nullus ex consilio. cum alijs ibi per nos in addi. allega. & Maria. Sozi. in c. ad audientiam. in vij. princip. q. ver. xlij. quæro de homicid. & in tractat. suo de citat. artic. xxxiiij. q. ij. & idem in mandante aliquid mandatario illud aliâs facturo, secundum Bar. in d. consilio clxv. & docto. s̃. alleg. Sed in dies videmus vxores adulteras in mortem virorum conciliari & machinari. d. c. j. de diuortijs. l. iij. C. de quęstionib. ibi, neque enim ęgrè feret si torqueatur quæ venenis suis viscera hominis extinxit, id est extinxisse dicitur, secundum glo. ibi: & cap. super hoc. & c. significasti. de eo qui, duxit in matri. quã polluit per adult. & in c. si qua mulier. xxxj. q. ij. cùm quibusdã mors virorum sit lætitia & solatium, vt dicit glo. in l. fi. in prin. C. de iure dotium. & alibi dixi, vt liberius cum suis ribaldis adulterium continuare valeant. Sed poto seu vase discoperto, non cogitantes quid poterat ex illo euenire casu, quòd teneantur. l. fin. ff. de iurisdi. omnium iudic. cum alijs ibi allegatis.
3 eis postea malè accidit. † Sed vbi sunt homicidij viri mediatrices, tunc secundum Ant. de But. in d. c. j. de diuor. ipsæ tenentur, quia est plusq̃ consiliũ nudum, vt tenẽt ibi doct. Facit tex. in l. si quis vxori. in prin. ff. de furt. Et secundum legem Lõgobardorum punitur tam in persona q̃ in bonis, secundum quod voluerit maritus in cuius traditur potestate: & hoc si fatetur, vt in casu nostro fuit. Sed si negat purgare se debet iuramento medio aut per pugnam per campionem faciendam, vt in Lõbarda. de consil. mortis. l. fi. & ad hoc illam l. allegauit Pet. Iacob. in sua Praxi, ti. de duello. col. ij. ver. quintò si mulier. & concordat tex. in c. placuit. xxxiij. q. ij. vbi dicitur, ꝙ si vxores clericorũ peccant committendo adulterium, ꝙ mariti habent potestatem (præter necem) custodiendi & ligandi in domo, ne vxores licentiam habeant vlterius peccandi. & in cap. fi. quod verius. in fi. ea causa. & q. & ita per illa iura dicunt Abb. Sicul. & Io. de Ana. in c. ij. in secundo no. post Io. An. ibi, de cler. percusso. vbi est tex. de muliere quæ per episcopum fuit ob suũ de-
4 lictum fustigata. † Sed ꝙ offendens ponat se in manibus offensi, vt eum verberet vel vulneret ad li-

bitum suum,vt erat de more & consuetudine Longobardorum,& erat Romanorum,vt dicunt Bar. & Angel.in l.j.§.vsq; adeò.ff.de iniurijs.& pariter Hispanorum,vt refert Io.de Nauiza in sua sylua. fol.xiij.col.iij.post prin.versi.& in Hispania dicēs in Hispania esse decreta per quæ mulier & adulter tradunt in manibus mariti,qui de eorum bonis potest facere quod vult.alleg.Io.Lup.in rubri.prædicta.de dona.inter vir.& vxor.charta.xij.col.ij.ver. habet alium & quartum.& pro hoc tex.in c.reum ad ecclesiā.xvij.q.iiij.Et aliquid dixi s̄.in q.lxxxj. incip.percutiens.col.vlt.Tamen sunt directè cōtra ius commune,secūdum Bar.& Ang.in d.l.j.§.vsq; adeò.& Alex.in addi.quia quis non est dominus membrorum suorum.l.liber homo. ff. ad l.Aquil. & talis consuetudo reprobatur,vt ibi per eos,qui pro hoc allegant bo.tex.in c.contingit.de sent.excommuni.& ibi Abb.Sicul.& Feli.vterq; in j.no. pro quo facit tex.in d.l.si idem.§.j.ibi,ne in potestate calumniosa aduersarij mei sit,an apud eūdem litigare possim.Et ibi glo.ff.de iurisdi.omnium iu

5 di.& l.pen.ff.de arbi. † Et q̄ vxor teneatur ex suo consilio ac consensu amasio seu amico carnali dato & inito:quia agentes & consentientes pari pœna puniūtur.l.iubemus nulli.§.œconomus.C.de sacro san.eccl.& iurib.s̄.alleg. & l.vnica.C.de rapt. virg.& nihil interest vtrū occidat quis,an causam mortis præbeat.l.nihil interest.ff.ad l.Cor.de sica. & l.qui occidit.§.pe.ff.ad l.Aquil.& in c.de cętero. & ibi Io.de Ana.in ij.not.de homici.& in c.si vir sciens.de adult.cum alijs Hippol.de Marsil.in l.si quis viduam.nu.ix.de quæst.quamuis videatur differentia inter occidentem & causam mortis præbentem.l.qua actione.§.Celsus autem multum.ad l.Aquil.Sed non est nisi quantum ad subtilitatem, & non quantum ad effectum respectu l.Corneliæ, secundum glo.ibi:& Bar.quoniam tenetur l.Cornelia.Sed quātum ad l.Aquiliam multum interest, vt per Bar.Ang.Alber.de Rosa.etiam Hippol.de Marsil.in d.l.nihil interest.& Io.de Ana.in d.c.de

6 cætero.† Quinimo si maritus nō fuerit occisus,sed is cui ipsa consuluit,occisus fuerit per maritū qui se optimè defendit,q̄ ipsa teneatur,vt tenent doct. in d.c.j.de diuor.insuper Pet.de Anch.Et ratio est, quia auctor delicti non solùm tenetur de delictis commissis contra illos quos persequitur,sed etiam de delictis & damnis datis & perpetratis contra alios.l.quoniam multa. C.ad l.Iuliā de vi publi.& plenius dixi s̄.in quæst.incip.nō enim possunt ista delicta solo consilio regulari,secūdum Pet.de Ancha.in d.c.j.Ideo de eo q̄ vltra mandatum vel consilium deliquit,tenetur ille qui consuluit.alleg.tex. in c.is qui.de homici.lib.vj.& in c.mulieres.versi. mandans.& ibi glo.Abb.Sicul.& Felin.col.ij.vsq; ad fi.de senten.excom.& idem Maria.Sozi.in d.c. ad audiētiam.q.vij.princip.ver.septuagesimo primo.& ver.xcj.& Feli.in d.c.sicut dignum.ver.no. ex §.illi.Et verisimile erat hîc, q̄ iste ribaldus ex mulieris suggestione fuerit motus,cùm bis conuenissent de eum occidēdo.Sicut enim fornicaria seu concubina solet insidiari vitæ vxoris,vt dixit Io. Lupus in repet.c.per vestras.fol.xciiij.col.iij.in fi. ver.& inde enim pro quo est.d.c.super hoc.ita etiā isti ribaldi amatores insidiari vitis maritorum.c.si quis viuente marito.xxxj.q.ij.Mulieres enim sunt nimium crudeles,vt inquit Alber.de Rosa.in l.filia in orbitate.C.de inoffi.testa.& ibi plura contra mulieres dicit.Vnde Virgil.secundo Aeneidos,

Notum quid furens quid fœmina possit.

Si enim ipsa ab initio non consensisset,homicidiū amasius nunq̄ fecisset:quoniam impietati fauere videtur,qui obuiare potest,& non obuiat.cap.qui potest.xxiij.q.iij.& c.error.lxxxiij.dist. gl.in cle.j. in verb.defensauerit.ver.circa tertiū. de pœ.quicquid est causa causæ,est causa causati.l.manumissiones.ff.de iusti.& iure.Et pro hoc facit ratio iurisc on.in l.excipiuntur.ff.ad Silleya. ibi,ad pedes domini cubuerat cùm occideretur , nec postea necem eius prodiderat, vt enim opem ferre eum non potuisse constabat , ita silentium præstitisse eum postea certum erat.& ibi Bald.post Dy.dicit esse arg.contra vxorem quæ tacet de morte viri in domo interfecti,q̄ præsumatur culpabilis vel cōscia de morte eius vel præsumptiuè.Per quod Paris de Puteo refert se vidisse quandam mulierem fuisse, quæ diu tacuerat de morte viri,quæ non reperiebatur:& quadam die clamauit plorans in stabulo, vbi erat fœtor mariti.Et vicini occurrerunt,& repertus est vir sepultus:& torta confessa fuit,q̄ occidi fecerat virum à quodam adultero:& inde suspensa,vt ipse dicit in syndic.in verb.tortura.vers. & dicit Bal.& ad hoc tex.in l.j.§.excusantur.eo.ti.

7 ad Silleya. † Facit quod dicit Cepol.Veroneñ.in d.consil.xxvij.col.ij.ver.in contrarium facit,quòd præstans opem,id est sepeliendo occisum, vt celaretur & occultaretur,teneatur tanq̄ præstans auxilium.Et sic vidimus de quadam matre,cuius filia pepererat infantem , quem dicebat fuisse mortuū, & iuxta vitem parum profundum in terra sepelierat:cui mater respondit,quare profundius non posuerat:ob quæ iudex & alia expressè resultantia indicia ambas condemnauit ad quæstionem seu torturam.Et senescallus Bazateñ.infirmauit respectu matris : & curia opinauit quòd procurator regius videret processum,vt posset ab illa sententia appellare.& latū arrestum die xxx.Octobris,anno Domini 1536. Et postea ambæ fuerunt in consurgeria in qua mater decessit,& filia in patibulo

8 suspensa.† Et in dubio ita præsumendum est,illam esse consciam,secundum Bald.in l.data opera.col. xxij.C.de accus.& in c.j.§.iniuria.col.pe.ver.quæro si Titius.de pace iuramento fir.& Felin.in d.c. sicut dignum.col.v.in prin.ver.tertia conclusio.& Cepol.consil.xxix.col.j. in fi. Et hîc de hoc apparebat,quia post homicidiū ipsa fauit amasio præstando & commodando equum defuncti mariti ad fugiendum & punitionem euadendum,ex quo teneretur glo.in d.cle.j.& omnes in d.c.j.de offi.dele-

9 ga.& in d.c.sicut dignum. † Et tenetur etiā eadem pœna postq̄ sciuit futurum homicidium in personam mariti committendum non sibi reuelando,& sic per consequens delicto obuiare poterat,per no.

per

per Bar.in l.verum.& ibi Hippoly.de Marsil.ff.de parricid.& plenè Feli.in d.c.col.ij.ver.secūdò fallit in subdito.de offi.deleg.& glos.in l.culpa caret. ff.de reg.iur.& ibi Phil.Decius post Alber.de Rosa.cum alijs per nos alleg.post Dy.in regula,culpa caret qui scit.eo.ti.li.vj.quod intellige prout ibi dixi.Et nulli nō patet ipsam viro subditam esse Genesis iij.c.& ad Ephes.v.& xv.q.iij.§.his itaque.& amplè dixi in §.iiij.in j.glo.in prin.de consue.iur. status perso.lib.consuet.Biturig.& Feli.in d.c.mulieres.de senten.excom.& in c.ex parte.de spon.nō potest esse magis cōiuncta q̄ duo esse in carne vna, Genes.ij.& c.gaudemus.de diuor.& socia diuinæ & humanæ domus.l.aduersus.C.de cri.expila.hæredi.& Signo.de Homed.in consil.lxiij.Titius calce percussit vxorem.col.ij.ver.ex maxima.& sing. Alber.de Rosa.in l.ij.ff.de iniurijs.& in l.si filij.C. de dona.inter vir.& vxor.ac etiam domestica,arg. l.quicunq;.C.de re milit.li.xij.& in l.pręsenti.§.sanè.C.de his qui ad eccle.confug.& in l.sed & si q̄s.

10 §.illud.ff.si quis caut.† Correlatiuè enim se habēt, vt dispositum in vno habeat locum in alio,vt dixi in §.ij.de consuet.matri.& hoc præter q̄ in pœna adulterij.l.q̄uis.cum sua Auth.sed hodie.C.de adult.& etiam iniuria propulsanda.d.l.ij.de iniur. de quo per Bapti.de sanct.Blasio.in tract.correla. & Franchi.de Curte.in consil.vj.feudorum.col.vj.

11 & Iason in l.fi.C.de indicta viduit.tol.† Et sic potius auxiliari,& denuntiare q̄ partem corporis occidi facere:quia quis volens exonerare suam conscientiam de malo consilio nondū adimpleto,non solùm tenetur dissuadere,ne id fiat,sed etiam prudenter notificare ei contra quem dirigitur,vt caueat,vt dicit Inno.in d.c.ad audientiam.quem ibi sequitur Io.de Ana.& Mari.Sozi.in q.vij.princip. ver.septuagesimo octauò.ibi,sed quæro quæ sit ratio.& Spec.in tit.de legat.§.iuxta.vers.sed quæritur,quando occasione.& Bart.in l.non solùm.§.si mandato.ff.de iniurijs.& Sali.in l.j.col.ix.ver.decimò quæro.C.de rapt.virg.& Feli.in d.c.sicut di

12 gnum.col.v.versi.vltima conclusio. † Secus est in mandante,quia sufficit q̄ mādatario notificet ante mandatum exequutū,quod non exequitur iuxta glo.ij.in c.cùm quis.de sen.excom.li.vj.& Feli.in d.c.sicut.col.v.ver.fallit verò in mandante.Signanter vxor requisita de adulterio potest fingere amorem,& nuntiare marito,vt ipse prouisus illum requirentem verberari faceret,vt no.Paul.de Castr. & Iacob.de sanct.Georg.in l.si quis seruo.C.de fur. quemadmodum secundum eos,& etiam Ang.ibi, custos castri requisitus de proditione potest facere duplicem tractatum.i.annuere eum requirēti proditionē:& neominus reuelare hoc domino castri,à quo habet in custodiam,vt dixi in tract.clauiū portarū ciuitatū in præfatio.fol.vj.in addit.ver.item quando.Tamen sunt nonnullæ malæ mulieres secundum Io.de Nauiza.in sua sylua.fol.lxxxiij.col. ij.in fi.ver.vidi aliâs dubitari,vtrum debeat statim notificare marito eum qui ipsam de amore rogauit,vel an melius sit tacere.Et pro hoc vltimo videtur tex.in l.vim passam.in prin.ff.de adult.tamē dicit se cognouisse plures mulieres,quæ & amatorem,& literas eorum marito ostendebant fingētes se denegasse,& eum habere pro inimico ad finem, ne maritus suspicaretur,seu ad auferendam zelotipiam,& tamen libidinem cum eo explebant.Hoc aliquando contingit,quādo eis non satisfit de vestibus & carnibus:quia inquit carnibus vlciscuntur,& adhibēt alium qui formabit duos clauos in vna calida,vt ipse dicit folio lxxv.col.ij.circa me-

13 dium.ver.& enim si mulieri. † Tamen si vxor alicuius passa fuerit aggressurā ab aliquibus,& maritus eam defendens aliquos vulnerauerit vel occiderit,est excusatus,ac si ad sui defensionem fecisset. l.j.§.si vir.ff.ad Silleya.& ibi dicit Alber.de Rosa. ita fuisse determinatū per illum tex.& facit ad hoc tex.in l.item apud Labeonem.§.j.& Bald.in l.j.C. vnde vi.ver.secundò quæro an maritus.& Angel. Are.in tracta.malefi.in verb.& latius se defendendo.fol.cxc.nu.xxxij.nihilominus tamen misericorditer procedendo die Mercurij ebdomadæ sanctę, in honorē passionis Christi benedicti,contra quādam Ioannam Dandurā vxorem Petri de Comps à senescallo Ageneñ.confirmante sententiam iudicis de Damazano,qui eam ad perdendum caput, & corpus suum in patibulo ponendum condēnauerat,appellantem,fuit per arrestum dictum esse duabus vicibus in diuersis diebus per loca eiusdē loci consueta fustigandam. & latum fuit viij.die Aprilis,anno Domini 1527. Pro isto arresto facit decisio Cepo.Veroneñ.in consil.lxxxj.quod est vlt.decideñ.mulierem adulteram ac veneficā licet mors mariti ex eo secuta non fuerit,nec pro furto bonorum eius mariti non esse ad mortem neq; eius adulterum condemnandos.Sed tamen postea curia videns aliam similiter ob necem viri ad mortē per senescallum Lauday condemnatā confirmauit sententiam die v.Iunij,anno Domini 1528. Et pariter dictum fuit contra quandam aliam mulierem die * mēsis Augusti,anno prędicto,curia apud Liburinam sedente.Et pariter contra quandā aliam die xvij.Maij,anno 1531. Et similiter contra quādam Agnetā du Solier,à senescallo Petragoriceñ. appellantem die xviij.Nouembris,anno prædicto proximo.Et etiam contra quandam Alisiam,à dicto senescallo Petragoriceñ.appellātem. & latum arrestū die * Martij,anno Domini 1536. Et nūc contra Mariam Amigande, & Io.de Treues eius amatorem.& latum arrestū die pe.aut vltima Augusti,vel prima Septēbris,anno Domini 1537.

Summæ. 263

1 Permutatio non debet laudimia.
2 Feudi dominus an à nouo vasallo exigere possit nouum laudimium.& nu.12.& 13.
3 Vasalli p̄ dominū afrancatio q̄d operet.& nu.4.
5 Feudum permutans an debeat domino laudimiū. & nume.6.& 14.
7 Præscribi non possunt ea cuius casus non euenit.
8 Consuetudo allegata intelligitur de posteriori.
9 Consuetudo vicini loci attendenda.
10 Manus mortua quot modis dicatur.& nu.11.

Quæstio CCLXIII.

Quid si per pactum investituræ dicatur vasallum tenere feudū ab aliquo domino ad fidem & homagium ligium, ac etiā deuerium gratiæ seu de mercede aliâs appellatū rachaptum. Et etiam plures recognitiones & præstationes fidelitatis idem dicant: & vasallus permutet feudum, an rachaptus visis verbis prædictæ inuestituræ ac recognitiones debeātur domino: signanter cūm in vna fidelitatis præstatione dicatur vltra prædicta verba ad mortuam manum aliâs appellatum rachaptum.

Decisio.

CHRISTI Benedicti, ac intemeratę & gloriosę virginis Mariæ eius genitricis nominibus piè inuocatis, Amen.
1 † Et videtur, ꝙ de iure ex ꝑmutatione rachaptus vel laudimia non debeātur, vt tenet Alber. de Rosa. in prima parte statu. q. cx. statuto Parmæ cauetur. cū alijs per nos alleg. in §. xviij. col. iij. in prin. ver. & an ex permutatione. de cōsue. feudo. li. cōsuet. Biturigū. quia verbo venditionis non comprehenditur permutatio, aut donatio, vel datio insolutum, nec diuisio feudi inter fratres facta, vt ibi per Alber. & Iacob. de sancto Georgio, in tract. de Roydis seu operis. col. ix. ver. sed an prę supposito statuto vel cōsuetudine. & Bal. in l. si domus. §. fi. & ibi moder. ff. de legi. Vnde verba inuestituræ prædictæ vidētur solum modū vacationis per mortē comprehendere, vt filius aut alius hæres vasalli extranei vel ab intestato teneaꝝ soluere rachaptū, prout est de cōsue. loci de Thomayo Botono, de cuius directitate seu dn̄io directo dependet feudū vocatū Dusyc: pro quo petitur rachaptus à vasallo: ac etiā de consuet. comitatus Pictauieñ. & pariter vicecomitatus Parisieñ. ꝙ rachaptus ex successione collaterali tantū debētur, & non profectò ex venditione vel permutatione, vt habeꝝ in magno consuetudinario Frāciæ, ti. de rachaptu feud. art. ij. & iij. ac fi. in fine. & art. xij. incip. Item en aultre cas de succesion cōme de vendition ou deschāge, rachapte na point de lieu. & dixi in d. §. xviij. ver. s̄. alleg. in fi. de loco ad locū, nec de persona ad personā, aut de vno casu ad aliū. Tum quia cōsuetudo est stricti iuris, ideo extendi non debet in regno Neapolita. in consi. post mortē. col. j. tit. de renuntiā. morte baronis. & ibi glo. & And. de Iser. in sua peregrina lect. col. j. fol. ciij. c. j. de feudi cog. & ibi Card. Alex. post Bal. allegat Inno. & Abb. Sic. ij. de cōsuet. & plenè Sozi. in consi. clxv. incip. visis inuestituris. vol. ij. ver. tertiò præmittendū. & Frā. de Are. consil. cxxxij. in causa quæ vertitur. col. iij. ver. nō obstat secunda ratio. & Decius consil. cccclxxxiij. nu. xxij. & quæ dicā. Vnde cūm hic in vna fidelitatis pręstatione de manu mortua fiat mētio, casum mortis deberi rachaptū, videꝝ solū includere & non alios vacationis seu mutationis vasalli modos cōprehendi: quia qui de vno dicit de alio negare videꝝ. l. maritus. C. de procura. & l. cūm ita. in fi. ff. de cōd. & demō. cū no. in l. prętor. ff. de iudi. & c. susceptū. de rescript. li. vj. vt ĩ. pro parte cōtraria dicā. Vn̄ exceptio in vno casu facta in alijs casibus cōtrariū disponere vr̄. l. j. ff. de reg. iur. & Dy. in rub. eo. li. vj. & ibi dixi in prin. & nunꝗ hîc fuit aliquod solutū ratione vēditionis vel permutationis ꝑ ipsum vel suos prædecessores vasallos vt statim dicā. Facit ꝓ hac parte tex. in c. cūm olim. de cē sit. ibi, quo ad modū soluēdi cēsum in vna pecunia nō potest in alia cōpelli. ad hoc l. si cōem. §. si is q̃.
2 ff. quēadmo. ser. amit. † Tum alia ratione, quia de iure & vsu seu cōsue. generali feudorū dn̄s directus nō potest à nouo vasallo pro iure inuestiturę aliqd exigere laudimij aut rachaptū, nisi ea quę expressa sunt in cōcessione, & ad ea quæ cōtineꝝ in fidelitatis forma: & ad ea quę sunt de noua forma fidelitatis, vt tenuit primò Vber. de Bobio: in l. si qs aliæ agna. §. fi. ff. quēad. ser. amit. quē refert Io. An. in addi. Specul. suꝑ rubr. de præscrip. col. ij. ver. fuit alia quęstio Vber. quod latè ꝓsequiꝝ ibi. ver. vidisti dictū Vber. vsq; ad finē. Et idē Flo. in d. l. si quis alia aqua. §. fi. & Marti. Laudeñ. in c. j. col. x. q feud. dare po. & Iac. Aluaro. in ij. diuis. feu. & And. de Iser. in ti. ꝑ quos fit iuesti. c. fi. §. sed & rex. & in sua lect. peregrina. ti. de renūtiā. morte baronis. fo. ciij. col. j. in fi. cūm hîc videaꝝ esse feudū honorificū. quia in omnibus inuestituris dicitur ad fidē & homagiū ligiū. Et sic videꝝ intelligi de feudo gentili seu nobili libero & franco. Accedat cle. pastoral. §. rursus. & ibi glo. in verbo, homoq; ligius. & ibi Card. de Zaba. de re iudi. sublata distinctione, secundū Io. An. ibi s̄. à quo cōcessio feudi, an ab imperatore vel ab alio inferiore fuerit facta, ꝗuis de feudo frāco non nulla in iure fiat mētio, secūdū Bal. in l. j. col. ix. C.
3 si à nō cōpet. iudic. † Sed an affrācatio per dn̄m facta de vasallis opereꝝ liberationē & remissionē seruitiorū, tributorū, & aliorū obsequiorū, ad quē ipsi vasalli tenebantur. Et Bar. cōsi. clxxxix. col. iij. ver. quartò an ꝑ submissionē, tenet ꝙ sic, sicut patronus remittit libertis iuspatronatꝰ. l. fi. C. de bo. lib. nō tn̄ per hāc remissionē vr̄ dn̄s imperiū & iurisdictionē remisisse, vt ibi per eū. Et ista opi. Io. An. fuit original. Oldr. de Lande. in cōsil. ccxxxiiij. factū tale est: quidā miles. Quia, vt inquit vterq;, nos quærimus nobilitatē, libertatē, & franchesiā ex vi illorū verborū: quæ verba tamē possunt nō esse etiam in feudatione, quā alius dn̄s faceret. Et Alex. sequitur Io. An. in consi. ij. col. pe. ver. ad septimū; arg. & consil. v. & in cōsi. x. col. pe. vers. Secūdo casu. lib. v. & idē Alex. in consi. xcviij. nu. xvj. col. vj. & Sozi. consi. cvij. col. j. ver. prę tenor. cū seq. vol. ij. & Petr. Iaco. in ti. de actu in rē quā pro re feuda. cōpetit. & Guido Papæ in q. ccccxv. ante fi. ver. sed an dn̄s. & Abb. Sic. in c. ad audiētiā. de pręscrip. cū alijs ꝑ nos alleg. in §. v. in prin. & in §. viij. de cōsue. feu. li. cōsu. Bitu. & vltra idē tenet Guid. Pap. cōsi. ccxiij. nu. v. & sentit Iac. de sanc. Georg. in tract. de Roydis. col. viij. in fi. ver. habēt etiā domini terrarū. & Alberi. de

de Rosa. in sua summa feud. quam posuit in dictionario. in verbo, feudum. col. viij. in fi. vers. Vasallus tenetur ad duo, scilicet ad debitū fidelitatis & seruitium permissum pro feud. c. j. §. beneficiū. quib. mo. feu. amit. & si nō potest ire cum domino in expeditione, tenetur ibi ad certam partem fructuum feudi illius anni. c. j. §. in hostem. de capit. Corra. & hodie est medietas. c. Imperialē. §. firmiter. de prohib. feu.
4 alie. per Frede. † Et vltra nō potest eū dominus grauare. allegat Spec. in tit. de feud. §. quoniā. col. antepenult. vers. Et not. ꝙ vasalli. & dixi s̄. q. ciij. incip. Et quo ad primam quæst. & idem Fran. de Curte in tract. feud. q. viij. vers. Secunda principalis species. fo. ix. col. j. & Fran. de Are. cōsi. xiiij. col. j. & ij. & gl. in procem. prag. sanct. super verbo, Francorum. & Bar. in cōsi. lix. cōmune. Spol. vbi ponit etiā, quando datur feudū cum omni libertate & frāchesia. Et idem Masuerius in sua praxi, tit. de feud. col. ij. in fi. ꝗuis gl. in c. j. §. illud quoq;. in verb. nisi requisitus. de prohib. feu. alie. per Frede. censeat laudimium ex hoc esse debitū. & ipsam sequitur Frā. de Curte. c. j. in fi. quæ fuit prima causa beneficij amit. & Bertrā. Caprioli, prout refert Io. Raymundi in suo feudali Cat. fo. xlj. nu. * & idem ipse Ray. si cōsuetum est solui. & illa gl. intelligit Alua. in d. §. illud. si erat cōsuetudo soluēdi. Et istam partē Chasseneus li. cōsue. Burgund. tit. de feud. §. j. fo. c. col. j. vers. Item quęro.
5 & in tit. † Sed præcedens est secundū quam fuit conclusum pro domino de Ligniraco Vasallo, contra dominum Fran. de Turre dominum de Turena dominum directum actorem Laudimia petentem ad consuetudinem leuandi probandam per turbas admissum. Et latum arrestum, die xiiij. Martij, anno domini M. D. XXIX. Præterea hîc est pactum generale saltem indefinitū, quòd vasallus soluet rachaptum, quod quidem debet dominus moderare, arg. cap. cūm Apostolus. de censib. in fin. x. quæst. ij. c. vlt. saltem moderāda arbitrio boni viri. Et istam partē tenuerunt plures ex dominis grādis
6 cameræ, & etiam inquęstarū. † In cōtrariū videtur, ꝙ rachaptus ex permutatione attento inuestituræ tenore, qui nullū specialē mortis, aut alterius vacationis seu mutationis feudi in alium quocunq; modo etiam ex permutatione factam. c. j. in fi. & idē est in omnibus alienat. de contro. inter dominū, vt tenet gl. sing. in c. si propter tua debita. in verbo, vocabuntur empto. quam ibi sequunꝝ Pet. de Ancha. Archi. & Phil. Fran. de rescrip. lib. vj. Quia generaliter dictum, generaliter est intelligēdum. & vbi lex non distinguit nec nos &c. l. de pretio. ff. de public. & l. j. §. & generaliter. ff. de leg. præstan. & arg. l. pluribus stipulationibus. ff. de acceptil. aliâs secus, si inuestitura, aut cōsuetudo exprimeret vnū casum seu modum, scilicet venditionis aut mortis tantum, ex quo vasallus minus teneretur soluere rachaptum, tunc ad aliū vacationis seu mutationis vasalli modum extendi nō debet. dicto c. surreptum. & plenè Felin. in c. in nostra eo. in antiq prout dixi in dicto §. xviij. Et pactum & consuetudo intelligi debent, prout sonant, nec vltra casum suū extendi oportet. De pacto inuestituræ ad quam semper est recurrendum est tex. in c. j. de duob. frat. à cap. inuest. ibi, nisi facta fuerit inuestitura ea lege. & ibi Bald. & in l. j. §. si cōuenerit. ff. deposit. cū no. in l. semper in stipulationibus. de reg. iur. cū alijs per nos alleg. in §. vj. & vij. col. iiij. ante fi. de cōsuet. feud. & Ias. cōsi. lxxviij. nume. j. vol. j. & consil. cxiiij. nume. iiij. volu. * & consi. clxxx. nume. iij. volu. ij. & latè consil. cxxxvj. nume. ij. lib. iiij. quia feudi materia semper suum respicit principium, vt dixit Bal. in consil. cccxcviij. col. j. volu. j. & Iason in l. ij. col. cxiiij. C. de iure emphyt. & Alexan. in consil. cccxiiij. lib. * & Ludo. de Ro. in sing. cccclxxj. cum alijs alleg. in §. ij. col. v. versi. Et idem est de consuet. feud. quoniam in quæstionibus feudalibus volens rectè examinare & decedere principaliter & subtiliter habet attendere formam & qualitatem feudi, vt dicit Alber. de Ros. in dicta sua summa feud. feudum. col. iiij. post princ. versic. similes quidam. & Ioan. de Ana. in consi. vij. colum. ij. versic. Secundo ponitur. & Rapha. Cuma. consi. clxj. col. ij. versic. Ad generale quæsitum. Et de consuetudine probatur etiam, quòd non debeat extendi vltra s̄. allegata Salic. & Doct. in l. si serui vestri. C. de noxa. & Bal. consi. vij. post princip. versic. Vnde non absq; dubio. vol. iij. & in consil. ccccxvj. colum. ij. versic. Sciendum est enim. eod. vol. dicens, simile esse statutum in regula fratrū minorum exiui de paradiso. quia text. dicit, ꝙ vt potest glossari, sed debet ad literam seruari, sicut iacet. Et idem prohibuit Imperator de legibus non glossandis in l. j. §. nostram autem. de veteri iure enucleā. vt latius dixi in §. xiiij. col. ij. versi. Et sic dicatur. de consuet. feud. Quinimo consuetudo dici potest quoddam pactū, vt not. in l. ij. C. quæ sit longa cōsuet. & in l. de quibus. ff. de legib. Et licet casus non euenerit in ipso vasallo, & alijs suis antecessoribus dominis du Fye, quia feudum non fuit alienatum aut permutatum, nihilominus debentur rachaptus, vt volunt Abb. Sicul. Ioan. de Imol. & Feli. in dicto cap. ad audientiam. col. viij. versi. Inquantum Abb. cum alijs s̄. in
7 quæst. ciij. ante fin. incip. † Et quia vasallus nō præscribit contra dominum iura sibi debita, quæ non cōsistunt in annua præstatione, de quibus casus vel tempus præstandi & soluendi non euenit, vt ibi, & per Doct. in l. rem non nouam. C. de iudic. vbi volunt, quod licet casus alicuius legis nō euenerit, non sequitur quin eo adueniente locum habeat. & Iason in l. fin. colum. xij. & xiij. ff. de constit. Et præcipuè, quia sic dominus de Thonayo Botono dominus directus vsusfructus, & est adiectū, vtitur contra alios suos feudatarios seu vasallos ab eo tenentes, quando casus occurrit, à quibus exigit rachaptum, vel cum eo vasalli de ipso rachaptu componunt. Et sic consuetudo curiæ siue curtis dominæ decidit hanc quæstio. quæ cōsuet. in hoc attendi debet. dicto c. j. de feudi cog. vbi dicitur primo, ꝙ particularis & localis consuetudo est in causis feudalibus decidendis semper attēdenda, ac etiam præfertur, & postea generalis constitutio feudorum, quibus deficientibus ius cōmune Romanorum. Et ideo dicit ibi tex. strenuus legisperitus rigidas factorum cōsuetudines sic in suis retineat terminis, quod non egrediatur vltra

rius: sed vbi casus, qui consuetudine feudi nõ fuerit
comprehensus, absq; calumnia vtatur lege scripta.
quem tex. faciunt ibi Bal. & Card. Alexan. in dicto
consi. v. col. ij. vol. v. & Cardi. Alex. in c. j. col. j. qua-
liter feud. olim alie. pote. magni enim faciunt pro-
uinciales seruare sibi consuetudinem, & huiusmodi
prærogatiuas. l. obseruare. §. ingressus. quem ibi cõ-
mẽdant Bal. & Alber. de Ros. ff. de offic. procons. &
legat. vnde dicit gl. in dicto c. j. in prin. de feud. cog.
in verbo, cõprehensus. quòd in materia consuetudi
nis argui potest per similitudinẽ consuetudinis. i. de
similibus ad similia. & ibi sequuntur Iaco. de Bello-
uisu Bal. Aluar. & Cardi. Alex. quia consuetudines
locales sunt, & dicuntur in eo loco ius cõmune, dict.
l. de quibus. de legi. & Bal. in c. j. §. Imperiales. versi.
Quæro vtrum. de pace Constan. dicens, etiã vnam-
quanq; ciuitatem suas proprias habere consuetudi-
nes. l. neminem. in fi. ibi, nisi consuet. ciuitatis. C. de
suscept. & arca. lib. x. & in l. vt iudex. ante fi. ibi, ita
vt eorum lex. de testib. in Lombar. & in l. si seruus
plurium. §. fin. ff. de leg. j. quod est hic multũ notan-
dum, aliâs vna & eadem res inter plures per domi-
num à quo dependet diuisa, diuerso censeretur iure:
quod fieri nõ debet. l. eum qui ædes. ff. de vsucap. Et
incõueniens sequeretur, quòd particula suo nõ con-
ueniret vniuerso. cap. quæ contra. viij. dist. ergo di-
cere oportet, quòd omnia quæ ab ipso domino de-
pendent feuda esse huiusmodi naturæ. cap. omnes.
xvj. quæst. vij. cum alijs per Lucam de Penna in l. fi.
col. iij. ante fin. vers. Præterea constat barones & co-
mites. C. de exact. trib. lib. x. Ideo iste soluẽdi modus
inter vasallos antiquitus obseruari consuetus, est at-
tendendus, vt iurib. s̃. alleg. & l. j. C. de pascuis publ.
& in l. domini prædiorũ. C. de agric. & censi. lib. xj.
sequuntur Ioan. de Plat. & Iaco. Rebuf. casum illius.
sing. esse notandum, quòd si consuetudo est, ꝙ colo-
nus soluat certum quid, quòd tenetur ad præstatio-
nem illius, licet pactum super hoc factũ non fuerit.
Ratio, quia res intelligitur concessa secundum mo-
rem solitum. & ibi idem Anto. Odofre. & Bar. in l.
nemo est. ff. de duob. reis. & glos. vlt. in l. ex ipso tem
pore. & Cy. Albe. Angel. Bal. & Sali. C. loca. & tex.
in l. fi. in fi. & ibi Bal. C. de fideius. & Feli. in c. ex li-
teris. vers. Septima & vltima declaratio. de fid. instr.
& text. in l. semper in stipulationibus & in cęteris.
de regulis iuris. Cepol. Veronen. in l. quòd si nolit.
§. quia assidua. col. ij. versic. Item alleg. iste tex. ff. de
edil. edict. & vi. tex. in l. si prius. §. j. & ibi Bar. Ang.
Alber. de Ros. & Paul. de Cast. ff. de aqua plu. arcen.
& plenè per Alexan. in l. huiusmodi. in princ. & ibi
Moder. ff. de leg. j. & amplè Iason post Alber. in l. vt
liberis. col. ij. vers. Item ex vltima parte tex. no. C. de
colla. & Abb. Feli. in cap. cùm M. Ferra. col. ij. vers.
Not. quarto & decima. vers. Quinto no. post Anto.
Imol. & Bal. ibi, col. iiij. versi. Ibi, vel esse debuerit.
dicens ibi meliorem tex. in iure non esse. ad idẽ tex.
in c. ij. de rescrip. ibi, etiam si non apponatur. & ibi
Card. & Imol. dict. consil. & Alex. in addi. ad Bar. in
dicta l. nemo. in verbo, consuetudo. & consil. xxvij.
& consi. cvij. col. penult. libr. ij. & cõsi. xxxvij. col. ij.
lib. iij. & Andr. Barbat. in c. translationem. nu. lxx.
cum plurib. seq. de offi. leg. & consi. v. nu. vj. lib. j. &
consi. vij. nu. x. & xiiij. nu. xv. & consi. xxxvij. nu. ij.
& latius consi. lj. nu. v. vol. ij. & Ludo. de Ro. consil.
xciiij. col. vlt. vers. Quo ad secundum, quærit. Et ita
in hoc conclusum fuit pro domino de Tonensi in-
ferri contra subditos eiusdem loci, contra quos pe-
tebat accaptamenta sibi solui secundum cõsuetudi-
nem loci, & aliorum locorum nõ cõpositorum, q̃q;-
uis in subditorum censu & firma perpetua nihil de
accaptamentis dictum fuisset, & latum Arrestũ, die
xvij. Aprilis, anno domini 1537. Et in dicto pro-
cessu erat aliud dubium, quia aliquibus inuestituris
erat dictũ ꝙ media accaptamẽta essent per tenẽtia-
riũ soluẽda secundum cõsuetudinem de Tonentio,
quæ erat redacta in scriptis de cõsensu omnium ha-
bitantium & tenentiariorum, sunt ccxxxvij. anni
lapsi, secundũ quam integra debebant solui, per di-
ctã l. domini prædiorum. quia q̃q;uis non fuisset di-
ctum vel aliter in contractu inuestituræ, q̃q; in ipsa
consuetudine continebatur, debebat regulari & in-
telligi secundum cõsuetudinẽ, ad quam se remittit,
vt voluit Ludo. de Ro. in l. post dotem. col. xiij. ver.
Tertiò dubitatur. ff. solut. mat. & ipsum sequit̃ Feli.
in c. ius generale. col. ij. ante fi. cum plurib. dist. j. per
8 tex. in l. meta. §. si alimẽto. ff. de ãnuis leg. † vbi si qs
se refert ad cõsuet. & sunt duæ, intelligitur se referre
ad posteriorẽ derogantẽ priori, & hoc ✱ si vltima
essent præscripta, vt dictum est: ergo vbi nõ est, nisi
vna ad illam solam videtur se referre. & idẽ Rochus
super rub. de consuet. q. vj. col. ij. vers. opi. igitur pri
mam. fo. viij. col. iij. cum alijs per Alex. cõsi. cxxvij.
incip. Viso testamento. lib. j. cõcludens, ꝙ eadem est
ratio in parte respectu partis, quæ est in toto respe-
ctu totius. l. quæ de tota. ff. de rei vendi. l. qui scit. in
princi. ff. de vsur. & facit tex. in l. an in totum. C. de
ædific. priua. nisi illi fuisset expresso pacto, aut præ-
scriptione derogatum. cap. ex parte compostellani.
& illi Abb. Sicul. de censi. & Ioã. de Imol. in dicta l.
domini prædiorum. & Alex. cõsil. v. lib. v. quod est
sing. in hoc. & Doct. in locis s̃. alleg. ꝙ hic non fuit.
Et ita solus tenui: quia videtur fuisse error in nota-
rio exprimendo media accaptamenta, postq̃; se re-
ferebat ad consuet. & etiã vbi non se retulisset, vt di
9 ctum est. † Et etiam in casu nostro particulari si lo-
calis non est consuetudo in Curte domini, certè re-
currendum est ad aliorũ circũ vicinorum locorum
cõsuetudinem. dicto c. j. de feud. cog. & c. catholica.
xj. dist. & c. j. & c. illa. & c. de his. xij. dist. quia in iu-
ribus realibus perpetuis, & in dubijs vicinorũ con
suetudo locorum est seruanda. cap. ex parte cõpo-
stellani. & ibi bo. gl. de censi. & sing. tex. in c. super.
eod. tit. in fi. ibi, quod illud obseruare tenetur, quod
in vicinis prouincijs obseruatur. & idem in c. cùm
olim. de cõsuet. & vtrobiq; per Abb. Sicul. & Doct.
in glos. & Doct. in l. ex ea. ff. de postul. & dixi in §. x.
col. iij. & iiij. de iurisd. om. iudi. & vltra tenet Paul.
de Cast. in cõsi. clxv. in pręsenti causa, quę vocat̃ ma
iore Hypolen. col. j. vol. nouo. & Sozi. in cõsi. lxxx..
versic. His tamen non obstan. cum versi. seq. vol. j.
Sed sic seruatur in comitatu Pictauiensi, vt habetur
libro eiusdem consuet. articul. cliij. vbi exponitur
manus

manus mortua, de qua in vna solum recognitione
fidelitatis, vt dictum est, fit mẽtio, scilicet per mor-
tem aut aliam mutationem vasalli rachaptum sol-
ui debere: & sic omnem mutationis personæ vasalli
comprehendens modum. Et pariter per inuestitu-
ram prædictam, posito quòd in forma esset proban
10 te de manu mortua loquentem † exponere manum
mortuam, rachaptum esse appellatam. Et sic nõ so-
lùm casum mortis, sed aliam vasalli mutationem
ad solutionem rachaptus faciendam cõprehendere,
quãuis manus mortua aliter sumatur, scilicet quan-
do transfertur in ecclesiam. cap. j. de immunit. eccle.
lib. vj. quæ nunquàm moritur, imò perpetua. l. iube
mus nulli. C. de sacrosanct. eccle. & cap. si gratiæ. de
rescrip. in sexto. & tenet Masuerius in sua Praxi, ti.
de locat. fo. lxiij. colum. iij. vers. Item si res data fuit.
& Doct. in l. vt vbicunq;. & ibi dixi. quando liceat
rectoribus ecclesiæ acta antecessorum suorũ rescin-
de. in Lombar. quoniam sine principis permissu seu
eius amortizatione non potest in ecclesiã, aut aliam
mortuam manum transferri. l. final. & ibi Alber. de
Rosat. ff. vt in posses. leg. & per illum text. tenet Bal.
in rubr. ff. de rerum diuis. post prin. versic. Sed quid.
& Abb. Sicul. in consi. iij. in fin. volum. ij. & Guiliel.
Benedictus in sua repet. fo. cxij. col. j. nu. cccccxciij.
cum sequen. cum alijs per nos alleg. in §. xxj. col. iij.
& in addit. in verbo, amortizatione. de iurisditione
11 omnium iudi. lib. consuet. † Vel aliter manus mor-
tua appellatur, secundum loci cõsuetudinem, quan-
do aliquis dominus homine suo sine liberis defun-
cto capit bona illius, secundum Iacob. de Aret. &
Cyn. in authent. sed episcopalis dignitas. C. de epi-
scopis & cler. & idem Cy. in l. voluntariè. in quæst.
vltim. C. de excusat. tutor. cum alijs per nos alleg. in
§. vj. de testamen. lib. consuet. Biturig. & hic per di-
scursum. Guido. Papæ in consilio ccxliij. ideo serua
12 consuetud. Et ista pars est verior, † quia certum est
de iure ac vsu feudorum dominum nihil à nouo va
sallo ratione fidelitatis & mutationis personarum
exigere posse, vt suprà primâ parte dictum est, nisi
secundum Ioan. Andr. in dicto titul. de præscript. &
Alexan. in dicto cõsil. ij. fuerit deductum in pactum
speciale in prima feudi concessione. l. vt iurisiuran-
di. ff. de oper. libert. quoniam quilibet in traditione
rei suæ talia potest apponere pacta, qualia vult, vt
iuribus s̃. alleg. & cap. verum. de condi. apposit. &
cap. Eleuterius. xviij. quæstio. ij. & l. in re mandata.
13 C. manda. † Vel nisi sit consuetudo in patria, quæ
sic interpretatur nouum vasallum in omni casu mu
tationis rachaptum soluere debere: quia tunc tene-
tur per suprà allegata. & dixi in §. in princ. de con-
suetud. feudo. libr. consuetu. Biturigum. Vnde cùm
hic ambo sint pactum, scilicet & consuetudo parti-
cularis inter alios vasallos eiusdẽ domini cuius est,
& dependet feudum prædictũ, ac pariter generalis
14 consuetudo in vicino comitatu Pictauiensi. † Qua-
re tenetur rachaptum soluere, & ita fuit conclusum
in tornella, & ibi dispartitus nomine discrepante:
quia fuerat quippe in grandi camera primò, & e-
tiam secundò in camera inquęstarum partitus. Deo
gratias, Amen.

Summæ.

1 Confiscatio duplex, & à quo fiat. & nu. 2. 3. & 5.
4 Episcopi qui habeant territorium & iurisditionem temporalem.
6 Confiscata bona an fisco regis vel dominis locorũ applicentur.
7 Feudum confiscatum an fisco vel domino applicetur. & nume. 8. & 9.
10 Confiscatio quando fiat ipso iure, & quando ope exceptionis. & nume. 11. & 12.
13 Confiscatio quando fiat ob incestas nuptias.
14 Nuptias illicitas scienter contrahentis an bona deferantur ad proximiores vel ad fiscum. & nu. 16.
15 Confiscatio non fit nisi in crimine hæresis, & læsæ maiestatis.
17 Consanguinei intra quod tẽpus petere debeant bona contrahentis incestas nuptias.
18 Matrimonium nec præscribi, nec cõtra id præscribi potest.
19 Præscriptio iurium principis, quando habeat locum. & nume. 20.
21 Præscriptio contra fiscum, quando locum habet. & nume. 22. 23. 24. & 25.
26 Matrimonium nullum an ex superuenienti dispensatione confirmetur.
27 Matrimonium an contrahi possit sub conditione, si summus pontifex dispenset.
28 Dispensatio matrimonij, in qua fit solùm mentio de affinitate, & non de publica honestate, quando valeat.

Quæstio CCLXIIII.

An soror alicuius ince-

stas nuptias, vel alio modo illicitas scienter contrahentis possit post mortem taliter contrahentis (qui in talibus illicitis nuptijs duobus, aut tribus manserat annis, ac duas quas habuerat filias hęredes instituerat) petere eius bona, & se tanq̃; proximiorem dicere saisitam & manuteneri facere, vel pertineant ad fiscũ. Secundò si dicta soror, aut alij parentes sint admissibiles, intra quod tẽpus ad eorum actionem intentandam venire & experiri debebant.

Decisio.

CHRISTI Benedicti, ac intemeratæ & gloriosæ virginis Mariæ eius genitricis nominibus piè inuo
1 catis, Amen. † Et primò pręsuppono duplicem esse confiscationem, vnam scilicet extraordinariã, quam in casibus à iure non expressis solus princeps facit: aut alij iudices iurisditionem habentes supremã: & non profectò alij in-

feriores sine principis iussu. l.vna.& ibi Ioan.Fab.
Bald.Angel.& Salicet. C.ne sine iussu princip.cer-
tis iudic.liceat confisca.& Iason. consilio xlvj. in-
cipiente, Pro fisco regio facere videtur. numero j.
2 volum.iij. † Aliam ordinariam quam similiter in
casibus à iure, statuto, vel cõsuetudine permissis o-
mnes iudices merum imperium ratione territorij
habentes,& non alij, facere possunt, vt ibi per Doct.
& Alber.de Rosat.in iij.parte statut. quæstio.xviij.
colum.ij.post princip.versicul. Est etiam aduerten-
dum. & Paris de Puteo in Syndic.titul.de excessib.
baronum.col.ij.vers.Et aduertẽdum.vsq; ad finem.
Et aliquid per Bald.in l.illicitas.§.qui vniuersas. ff.
de offi.præsid.& Io.Andr.in addi.Spec.tit.de feud.
§.quoniam.vers. xl. in verbo, cap.j.§.domus.circa
medium.ibi, item sciendum duplicem esse confisca-
tionem, cuius verba sunt Oldr. de Laude cõsi.xvij.
col.iij.versi. Et sciendum.& idem Mart.Lauden.in
tract.de fisco.§.j.& iij.& Iacob.de sancto Georg.in
tract.feud.in verb.cum mero mixto imperio.col.ij.
vers.Sed an inuestitus.& in tract.de Roydis seu ope
ris.col.iij.versic. Sed circa hoc dubitatur.& Rapha.
Fulg.consi.j.incip. Illustris dominus comes Papiæ.
& Feli.in cap.ex literis. col.ix.versi. Tertia declara-
tio.de constitu.& Iason in l.Imperium.col.xij. ff.de
iurisd.om.iudi. & Fran.Purpuratus in l.quæcunq;.
3 nume.dcxlvj. ff.de offi.eius cui. †Quia confiscatio,
vt inquit Alber.ac cæteri s.alleg.fit ratione iurisdi
tionis territorio cohærẽtis.l.fi.C.vbi & apud quos
in integ.resti.postul. & ob illius territorij defectum
episcopi non possent cõfiscare, quod patet, quia sen
tentias suas (licet diœcesim habeant) nõ exequun-
tur, sed iudices seculares, vt authen.de sanct.episc.§.
si quis autem litigantiũ.quæ est signata super.l.epi-
scopale.C.de epis.audi.& ibi glos.& Doct. Si enim
territorium haberent per cõsequens iurisditionem
in laicos in eorum vel ecclesiæ territorio delinquen
tis, quam tamen non habent. Et idem dicit Abb.
Sicul.in cap.cùm sit generale. de foro competen.&
Aufrerij in repet. cle.j.in iiij.regula.& fallen.xviij.
4 fo.xxxv.†Tamen plures sunt episcopi, qui secundũ
Alber.de Ros. habent ab Imperatore & rege Fran-
ciæ territorium & iurisditionẽ, & vocantur duces,
& comites, vt sunt sex ex xij.paribus Franciæ,&
multi alij in regno,& Abbates & Priores habentes
iurisditionẽ,& illam per officiarios exercentes.cap.
vlt.ne cler.vel monach.lib.vj.aliâs Albe.putat eos
nullam habere iurisditionẽ territorio cohærentem:
licet ratione diœcesis in spiritualibus & rebus eccle
siasticis habeant iurisditionem & executionẽ. cap.
cùm episcopus.de offi.ord.eod.lib.vt dixi.in §.xv.
de iurisd.omnium iudi.lib.consuet.& per Domi.&
Philip.Franc.in cap.j.§. Et cùm iuxta Parisien.de
cler.coniug.lib.vj.& ita pluries dictum fuit per ar-
resta tam Parisijs, Tholosæ, quàm Burdegalæ lata,
vt habetur in stylo Parlamenti in iiij.parte de Ar-
restis.§.xxvj.& seq.& §.xxix.in fin.& §.xlvj.in fin.
5 †Credit tamẽ Albe.esse in crimine hæresis speciale
in inquisitore hæreticæ prauitatis, & episcopo, qui
non habent territoriũ, & tamen confiscare possunt
bona hæreticorũ. cap.cùm secundum leg. de hæret.
lib.vj. de quo per Alexan.in addi. ad Bart.in rubr.
C.de iure fisc.lib.x.& Bal.in rub.C.de priuileg.fisc.
qui licet non habeant (vt inquit) fiscum, tamen de
consuetudine contrarium seruatur. Et idem Guido
Papæ, quæst.lxxvj.& Abb.Sicul.in cap.vt clerico-
rum.de vita & honest.cler.& in cap.licet.de pœnis.
& aliquid infrà dicam.in ij.quæstio.& Aufre.in di-
cta clemen.j.fo.xvij.nume.iij.& Guil.Benedictus in
sua repet. cap.Raynutius. fol.lxxiiij.nume.ccxliij.
Aduerte tamen, quòd de consuet.& stylo curiarum
Franciæ domini tẽporales etiam alti iustitiari me-
rum imperium habentes non confiscant seu nõ de-
clarant bona esse confiscata, sed solùm rex dominus
6 noster supremus & iudices & officiarij sui. †Sed an
tunc bona cõfiscata applicentur fisco, vel dominis
à quibus dependent, siue sint feudalia siue emphy-
teoticaria: quoniã cætera fisco applicãtur.l.quisq;.
C.ad legem Iuliam maiest.& l.fin. ff.eod.titul.& in
7 his nullus discrepat.†Sed in feudo sunt opi.Specul.
enim in tit.de feud.§.quoniam.versic.xl.dicit, quòd
in crimine læsæ maiest. etiam feudalia fisco appli-
cantur, quæ per ipsum vendi debent,& pretium in-
ter eos diuidi, vt princeps pro æstimatione vtilis
dominij,& dominus aliam partem pro æstimatio-
ne directi capiat, per l.qui solidum.§.j.ff.de legat.ij.
cum alijs per eum alleg.Et idem seruatur secundum
eum in crimine incestus & hæresis,& alijs, quod in
crimine læsæ maiestat.Nec interest (vt inquit) siue
res sit feudalis siue emphyteoticaria siue libellariæ
conditionis. c.vno.de feud.non habente propriam
feudi.natu.Nam huiusmodi contractus eiusdẽ sunt
naturæ, vt per glos.& Doct.in authent.ingressi.C.
de sacrosanct.eccle. & glos.in l.si finita. §.de vecti-
galibus.ff.de damno infect.& Petr.Elias in repet.§.
lex itaq;.titul.de feud.quæsti.vlt. & ibi dixi in addi.
in authent.de non alien. aut permutan.rebus eccle.
collatio.ij. quam impressoribus imprimendam de-
di.Et ista fuit opinio.Guido.de Suza.in suis statut.
fol.v.versicul. Sed pone quæstio.de facto. quem se-
quitur Albertus de Gandi.in sua crimini.praxi.tit.
de pœnis reorum.versic. Item pone, quòd in statu-
to contineatur. & pariter Alber.de Rosat.in tertia
parte statut.quæstio.xvj.& in authenti. si verò do-
minus temporalis. C.de hæret. & tenet Masuerij in
titul.de pœnis.fo.xcviij. colum.j.in princip. in ca-
sibus tamen priuilegiatis, quibus bona fisco adij-
ciuntur, sed non in alio crimine non priuilegiato:
quia tunc bona ad dominos (in quorum iurisditio-
ne sunt sita) spectant: dato etiam quòd processus
fuerit coram iudice regio agitatus,& sententia con
fiscationis per eum lata.l.final. C.de exacto.tribut.
libro x. & idem Aegidius Bellamera consilio xv.
exordiente, factum est tale. Ecce Petrus. vbi recitat
primò opinio.& in versicul. Quartò quæritur. Sed
opinio.Specul. sequutus est collecta.in cap.ex par-
te.colum.penult.versi. Quid si vasallus meus com-
mittat crimen læsæ maiest.& Angel.Aret. in tract.
malefic.in glos. Et eius bona publicamus.in fin.Et
pro hac parte videtur text.in capit.j. in principio.
& ibi Cardinal.Alexand.colum.iij.versicul. Nota,
quòd condemnationes pecuniariæ. & in §.rusticus.
de pac

de pace tenen.& eius viola.sed illum text.intelligit,
quando feudum confiscatum erat proprium delin-
quentis: secus si erat depẽdens à feudo domini par-
ticularis: tunc ad ipsum dominum & non ad prin-
cipem pertinet, dicto §.illud. de prohib.feud.alien.
per Fede.Sed Bartol.in dicta l.si finita.§.si de vecti-
galibus.de damno infect.in ij.quæstio.tenet contra-
rium, quòd feudum non cõfiscatur in præiudicium
domini directi. cap.j. si vasal.feud.priuet. & cap.si
vasallus culpa.si de feud.fuer.controuer.& in cap.j.
de eo qui interfecit fratrem domini sui.& dict. §.il-
lud.de prohib.feud.alie.& idem Bartol.in dicta au-
then.de non alie.aut permut.reb.eccle. §.j.& ipsum
sequitur Bald.in l.j.C.de bon.libert. & idem tenet
Ioan.Fab.in authenti. bona damnatorum.quæstio.
penult.C.de bo.damnat.per tex.in clemen.j.de pœ-
nis.& in cap.Felicis.eo.tit.lib.vj.& bo.tex.in cle.ij.
de hæret.& tex.in dicta authen.si verò dominus tẽ-
poralis.ibi, saluo iure domini principalis. & ad idẽ
tex.in cap.excõmunicamus.§.moneantur.de hæret.
& in l.si quis presbyter. ibi, exceptis his facultati-
bus.& ibi, Neq; enim iustũ est bona &c. C.de epis.
& cler.& in l.cùm ratio.§.si in libertinum.ff.de bo-
nis damna.& in l.eum qui. ff.de interdict.& relega.
& l.via constitui.§.si fundus.& ibi Flor.ff.de seruit.
rusti.prædio.nisi dominus secundum Ioan.Fab.fue
rit negligens in corrigendo: tunc ad superiorem de-
uoluitur cognitio cum sua causa. cap.Romana. §.
notoria.de censib.lib.vj.& idem Feli.in dicto §.mo
ueantur.ibi.Not.ibi saluo iure. sed in crimine læsæ
maiest.dominus cognitionem nõ habet, sed captio-
nem.& ista opi. Bart.videtur communis secundum
Imol.Ludo.& Alexã. in dicto §.si de vectigalibus.
& idem tenuit Cepol.Veronen.consi.lxxx.& Iaco.
de san.Georg. in quæst.feud. quæst.xxviij.& Doct.
in dicto cap.cùm secundum leg.& Bal.& Aluarot.
in dicto cap.j.§.illud. de prohib.feu.alie.per Frede.
8 †Quid dicendũ est tam de iure, quàm consuet.Fran
ciæ.De iure enim Ludo.de Ro.& Imol.in dicto §.si
de vectigalibus.quos ibi sequitur Alex.col.ix.vers.
Sed puto.& col.x.vers.Item addit hic vnum: distin
gunt: aut enim feudum est tale, quod non sit trans-
missibile in hæredem extraneum,& tunc nõ deuol-
uitur in fiscum: quia illa quæ nõ transeunt in talem
extraneum hęredem in bonorum publicatione non
veniunt.l.j.cum ibi not.per glos.Bart.Bal.& Salic.
C.de bo.libert. Sin autẽ feudum in hæredem extra-
neũ transitoriũ, quoniã tali fuisset pacto cõcessum,
iuxta cap.feudum.si de feud.fue.cõtro.inter Domi.
& agna. tunc feudum in fiscum transire poterit, ad
quem etiam transeunt ea quæ ad extraneos hæredes
transire possunt, per not.in dicta l.j.de bon.libert.
Et hoc feudum apud fiscum durabit, quãtum penes
vasallum fuisset duraturum, arg.l.lex vectigali.ff.de
9 pig.& cap.j.§.fi.de capit.Corra.†De consuetudine
verò regni Franciæ (cùm feuda & iura emphyteo-
ticaria sint ad instar patrimoniorum redacta, vt te-
net Alber.de Rosat.in l.fin.col.v.C.de iurisditione
omnium iudic.vt plenè dixi in §.j.de consuet.feud.
lib.consuet.Biturigum. & s.in pluribus quæstio.)
transiet in fiscum, si ab eo dependet,& pro hac par-
te est decisio Oldr.formalis in dicto consil.xvij.di-
cens hanc cõsuet. esse in regno Franciæ generalem,
quòd bona mobilia clericorum applicantur episco
pis.Immobilia verò dominis temporalibus, à qui-
bus tenentur habẽtibus tamen omnimodam iuris-
ditionem. Et idem refert Ioan.Andr.in addi. Spec.
in titul.de feud.§.quoniam.versic.xl.& Pet.de An-
charan.in regula, iuris ea quæ fiunt.quæstio.xxij.&
Aufre.in repet. clemen.j. regula, quarta. ij.fallen.de
officio ordin.& Aegid.Bellamera in decis.dccxxv.
incipiente, Pro introductione quæstionis.Et secun-
dum hanc consuet.fuit iudicatum, vt patet per arre
stum in magno consilio latum, vt habetur in stylo
Parlamenti, quarta parte.§.l.cum alijs per nos alle-
gatis.in §.xj.de iurisditione omnium iudicũ. Et sic
econuerso quando laicus tenet feudum, aut emphy
teosim ab ecclesia, & eius bona ob delictum publi-
cantur, tale feudum ad ecclesiam (à qua dependet)
reuertitur. cap.in quibusdam.& ibi Henri.Bohic,
de pœnis.& dicto cap.Felicis.eodem titul. libr.vj.
& tenet Alexand.consil.lxxxix.libr.iiij. quod qui-
dem de verbo, ad verbum repetitur.libro j. nume-
ro xxiij.licet decis.capel.Tholosanæ, quæst.cccxcv.
velit in hoc casu etiam, quando ex consuet.aut con
stitutione transitorium est feudum ad extraneum,
quòd non transeat in fiscum: sed ad dominum vel
ad illos, qui admitti debent excluso feudatario, de
quibus in dicta l.eum qui. de interdictis & releg.se-
quendo Bartol.in dicto §.si de vectigalibus.& in l.
iurisiurandi.§.si liberi. ff.de oper.libert.& in consi.
lv.exordiẽ. Dominus amatus.& ibi de Bellenzinis
in addit.& Guido Papæ in dicta quæstio.lxxvj.&
quæst.cccxlj.& Bald.in l.j.quæst.xl. ff.de rerum di-
uisio.& Aegidius Bellamera consil.xxiij.incipiẽte,
Quidam bastardus.& hanc opin. Bar.sequutus fuit
Angel.in dicta l.j.de bo.libert.& in l.eorum. ff.ad l.
Iuliam maiest.& Alexan.consi.lxxxviij. volu.iij.&
Fran.Curt.consi.feudorũ.iiij.col.penult. post prin.
versic. Fortificatur hæc opi. contra Bal.& idem in
tract.feud.in vij.& vlt.tract.in prin. fo.liiij.col.ij.&
Iason in l.ij.col.lxxxix.vers.Sed si aliâs delinqueret.
C.de iure emphyt.& Albert.Brun.consil.xxxj.col.
penult.versic.Circa secundum.Et hæc opi.consuet.
videtur limitare opi. Spec. s.relatũ.Vnde eius opi.
nec opi. Bar. (quæ cõmunis est) in hoc seruatur re-
gno, prout intellexi: quoniam iura & capitula feu-
dorum super quibus Bar. se fundat: loquuntur (vt
dicit Alber.de Rosat.in præallegata quæst.xvj.) in
domino vel vasallo contra dominũ vel econtra cõ-
mittente offensam & feloniam: sed non profecto in
delicto, ex quo bonorum sequi debet publicatio: &
verum dicit, vt intuenti patet. Tum appellatione
bonorũ venit feudũ & emphyteosis, vt tenet Spec.
in tit.de locat.§.nunc aliqua.vers.clviij.ad fi.si ergo
omnia & quæcunq; bona (vt fieri solet) publicata
fuerint,& fisco applicata, venit feudũ absq; dubio
maximè in hoc læsæ maiest.crimine & alijs priuile
giatis, vt clarè decidit tex.in l.quisquis.in prin.ibi,
bonis eius omnibus fisco nostro addictis. & in §.fi-
lij.vbi clarus est tex.licet ibi Sali.in primo cõtrario
sequatur distinctionẽ prædictorũ Ludo.& vtriusq;

Imol.remittens ſe ad per eum dicta in dict.l.j.de bo-
nis libert. Et idem dicitur in falſificante monetam
auream vel argēteam regis domini noſtri,vt in l.ij.
C.de falſa.monet.in princip.vniuerſas eius faculta-
tes fiſco noſtro præcipimus addici.&c. Et ſic vide-
tur de ſtylo curiarum Franciæ ſeruari,vt refert (vt
dixi) Gallus in arreſtis per eum recollectis.fo.lxxiij.
colum.iij.verſi. Iura regia conſuetudinaria.&c.vbi
loquitur generaliter,non tamē in indiuiduo de feu-
10 do.†Et aduertendum eſt, quòd hæc bonorum con-
fiſcatio, quæ fit ſecundum Alber.& Doct. ſ.alleg.
in caſibus à iure permiſsis quandoque fit ipſo iure,
quandoq; per ſententiā , & tunc aut quis delinquit
circa res extra deuectum exportari prohibitas , de
quo dixi ſuprà in quæſt. incip. An licitum ſit mer-
catoribus.aut circa perſonas.Et ſubdiſtinguit,quia
aut delinquit circa ſe ipſum,vt ſe interficiendo,ali-
cuius tamen ſceleris cōſcientia obſtrictus & lite ſu-
per eo conteſtata , tunc bona non ipſo iure,ſed per
ſententiam publicantur. l.in fraudem. §.eius bona.
& §.ſeq.ff.de iure fiſci.de quo per gloſ.& omnes in-
ſuper Ludo.Bologni.in ſecundis interpreta. in l.ij.
C.qui teſtamenta face.po. & Bartol.in l.iij. §.final.
11 ff.de bo.eorum qui mort.ſibi. †Aut delinquit in ſe
& in alios,vt in Deum & principem: In Deum,er-
rando in fide vel credēdo,vel fauendo hæreticis:vel
etiam ſi de Chriſtiano fiat Paganus vel Iudæus:vel
in principem committendo crimen læſæ maieſtatis:
tunc in his enim caſibus neceſſaria eſt ſententia , &
ea lata,bona ſunt ipſo iure confiſcata. dicta l.quiſ-
quis.ad legem Iuliam maieſt. & l.ex iudiciorum. ff.
de accuſat.& l.poſt contractum.ff.de donatio.& l.j.
C.de apoſta. & tenuit Dyn.quem ſequuntur Bart.
& Alber.de Roſat.in l.j. §.an bona. ff.de iure fiſci.
Hodie tamen in crimine hæreſis ex die cōmiſsi cri-
minis bona ſunt ipſo iure confiſcata , licet non fiat
eorum apprehenſio, niſi lata demum ſentētia ſuper
crimine. dicto cap.cum ſecundum leg. Et etiam de
iure ciuili in crimine læſæ maieſtatis perdit bono-
rum adminiſtrationē.dicta l.quiſquis.§.penult.ibi,
Buynardus in reper. & dicta l. ex iudiciorum. & l.
donationes.§.fin.ff.de donatio.& l.Imperator.ff.de
iure fiſci.& Alber.de Roſat.in l.commiſſa.ff.de pu-
blica.& Sozin.conſilio lvij.nume.xviij.volum.iiij.
12 †Aut delinquit in ſe & in alium,vt in Deum & le-
gem, accipiendo in vxorem filiam ſororis vel ne-
ptem,aut aliam conſanguineam prohibitam,vt in
caſu noſtro , & tunc ſecundum eum ipſo iure bona
publicantur,in authen.de inceſtis nupt.§.ſancimus.
dum tex.ibi dicit mox.& idem in authenti.inceſtas
nuptias.C.eod.tit.& vtrobiq; per gloſ.& Doct.in-
ſuper Angel.& Ludo.Bolog.in ſecundis interpret.
in dicto §.ſancimus.& in dicto cap. cum ſecundum
leg.Alios caſus diſtinctionis,vide per Albe.vbi ſu-
prà.& quòd in hoc caſu bona talis cōtrahentis nu-
ptias ſint ipſo iure confiſcata,tenet Alber.de Roſa.
in dicta authen.inceſtas.& gloſ.& Doct.in l.in cri-
minali.C.de iuriſditione omnium iudi.& in l.ij.C.
de bon.peti.ſubla. libr.x.quæ opi.communiter ap-
probatur, per Domin. Petr.de Anchar.& Philip.
Fran.in verbo,confiſcationis.in dicto cap. cum ſe-
cundum leg.& Albertus Brun.in conſi.xxxj.incip.
In cauſa dominorum priochæ.colum.iij.verſ. Cæte
rum obijcitur.& magis amplè Fran.Curtius in cō-
ſilio lx.incip.Dux Philippus Maria.colum.v.verſ.
Venio ad ſecundum.cum duob.ſeq.& Aegid.Bella
Mera in conſi.ix. col.ix.verſic. Ad primam igitur.
& idem Fran.Lucanus in tract.de priuilegio fiſci.in
ij.quæſti.principal. colum.ix.circa medium.verſic.
Cùm verò dicantur bona publicari.& Feli.in cap.
Rodulphus.colum.xv.verſic. Vltimò quia tex.hic.
de reſcrip.vbi pleniſsimè per xiij.colum.inſuper.in
verſi.ſed declaratoria.vbi ponit quæ verba ſunt la-
tæ ſententiæ vel ferendæ. & tenet Philip. Corneus
in conſi.lxxxix.in litera D,& in litera Q, volu.iij.
& Petr.Iacob.in ſuo opere,titul.de actio.in factum
Paulia.& Bartol.in l.Imperator.& in l.j.§.an bona.
ff.de iure fiſci. & Abb. Sicul. in cap.cùm nobis.&
ibi Felin.colum.vlt.verſic. Dum etiam Domin.de
præſcript. & gloſ.pragmat.ſanctio. titul.de pacifi.
poſſeſſo.§.ordinari. in verbo,declarent. fo.cxliij.&
ita habetur in ordinationibus regijs.Sed aduerte,q
poſſeſsio nullo modo quæritur fiſco, niſi apprehen
dat eam,vt voluit Angel.in addi. ad Bartol.in l.j.
C.de bon.vacan. lib.x.& dixi in quæſt.incip.Quia
13 hæc quæſtio.†Secundò præſuppono an dict.authē.
de inceſtis nup.quę vult bona,nuptias inceſtas ſciē-
ter contrahentium debere fiſco ipſo iure (niſi habe
rent liberos ex alio matrimonio legitimos,qui te-
nebuntur alere ipſum patrem) applicari & cōfiſca-
ri : habeat locum in cōtrahentibus inceſtas nuptias
ratione generis tantùm , & non in alijs nuptijs alio
modo de iure ciuili prohibitis.& Iaco.de Aret.Cy.
Bal.& Salic.in dicta authent.inceſtas. tenent, quòd
non,quia pœnæ ſunt reſtringendæ. l.interpretatio-
ne.ff.de pœnis.licet gloſ.ibi,quam ſequuntur Bart.
& Ioan.Fab.teneat contrarium,quòd imò etiam in
alijs & Angel.poſt gloſ.in authenti.de inceſt.nupt.
§.j.vnde ſumitur dicta authē.inceſtas. C.eo.in ver-
bo,illicitas.in fin.& ſecundum Angel. hæc opin.eſt
vera,quòd ille titulus locum habeat in nuptijs gene
raliter illicitis. & idem tenuit Azo. in ſumma pro
quibus facit text.in cle.j.in fi.de conſang.& affinit.
Sed pro prima cōmuni opi.vltra iura per ipſos al-
legata contra glo.& ſequaces facit tex.in dicto cap.
cum ſecundum leges.in prin.& in dicta clemē.vna.
de conſang. & affinit.ibi conſanguinitatis vel affi-
nitatis,aut cum monialibus contrahere,necnon re-
ligioſos & moniales ac clericos &c. vbi enumeran-
tur ſex caſus. Vnde ſi vltra illos aliquis contrahat
matrimonium,quòd non cōprehenditur ſecundum
gloſ.j.ibi,exemplum vt ſi quis contrahat cum aliâs
maritata vel Iudæa, aut Pagana vel cognata ſpiri-
tuali,in quibus caſibus nō tenet matrimonium,ta-
men cùm conſtitutio illa ſit pœnalis non eſt exten-
denda vltra ſuos caſus. & illam gloſ. ſequuntur ibi
Paul.de Liaza.Guil.Matth.Card.& Ioan.de Imol.
& iſta eſt communis ſecundum Salic.& Alexan.in
addi.ad Bal.in dicta authen.inceſtas.& idem Albe.
de Roſat.ibi.& Ioan.Fab.in §.ſi aduerſus.ſibi con-
trarius.inſtit.de nupt.& etiam Bart.ſibi contrarius
in l.ſi gener.colum.ij.verſi.Quæro & reuoco in du-
bium.

bium. ff.de his quibus vt indignis,referens Richar.
Malum.& Oldr.ita tenere. & idem Paul.de Caſt.in
conſi.cccclxvij.incip.Viſo dicto puncto occurrunt
dubia. col.vlt.verſic. Nec obſtat opi. illarum gloſ.
vol.nouorum.& Iaco.de Bellouiſu in dicta authen.
de inceſt.nupt.§.j. in j.quæſt. Nec obſtat ille tex.ſu-
per quo ſe fundat gl.quia litera eſt copulatiua,quæ
requirit vtrunq; vel exponitur,ſecundū Cy.Alber.
de Roſat.& Doct. pro id eſt. Et iſtam partem tenet
ſingul. Alexan.in conſi.ccxxix.col.ij.nu.vj. vol.vj.
qui allegat Petr.de Ancha.in conſil.ccclxxiij.incip.
In Chriſti nomine.videtur prima facie dicendum,
quod iſta pœna inceſti. ſed eſt ſecundum numerum
meorum cccxcj. quod eſt ſingulare dicens in verſic.
Poſtremò , quòd quo ad pœnam inceſtus debemus
diſtinguere inter matrimonia prohibita iure diui-
no,& prohibita iure poſitiuo , puta iure canonico
vel ciuili,vt not.in l.fin. ff.de ritu nupt. & in l.qui
cōtra legum.C de inceſt.nup.Sed in prohibitis iure
diuino non admittitur excuſatio vel allegatio erro-
ris ad euitationem pœnæ , ſecus in prohibitis iure
poſitiuo quo ad pœnā corporalem vel quo ad bo-
na,vt not.Cy.in dicta l.qui contra.& Bartol.in l.ſi
adulterium cum inceſtu.ff.de adulter.Sed in caſu,de
quo infrà dicam,habuit diſpenſationem ſuper con-
ſanguinitatis gradibus,quæ fuit per epiſcopum vel
eius officialem interinata,& poſtea publicè contra-
xerunt,præſumitur quòd errore iuris canonici po-
ſitiui ad hoc proſilierint , vt voluit Bart.in dicta l.
ſi adulterium.& eſt tex.in dicta l.fi.de ritu nup.quia
error iuris eſt lata culpa,vt not.in l.liberorum.ff.de
his qui not.infa.Hæc autem nō punitur pœna cor-
porali,vt not.in l.in actionibus. ff.de in litem iurā.
& tenet Bal.in conſi.ciij.incip.Verba matrimonij.
vol.iij.& Cepol.in cōſil.xxxix.col.iij.verſ.Secundo
veritas.& Alex.in conſi.lxxv.col.iiij. circa mediū.
vol.j. Et ad euitandam pœnam ſufficit quacunq; ra
tione ductus fuerit quis iuſta vel iniuſta ad gerēdum
actum licitum de genere permiſſorum,vt eſt matri-
monium,& ita in matrimonij prohibitionibus iu-
re canonico introductis ſentiendū eſt,vt ibi per eū:
quia in caſu ſuo vnus cognouerat ſæpius vnam ex
ſororibus,& cum alia poſtea contraxit publicè ma
trimonium.Vnde non debet puniri pœna dictę au-
thenti.inceſtas nuptias.Et ipſum ſequitur Phil.De.
in conſil.cclxviij.nume.v.qui allegat Dominicū de
ſancto Gemi.in conſi.lxxj. col.vlt.incip.Titius.qui
reſpondet ad dictā cle.j.in fin.quæ præſeruat pœnas
legales . quia intelliguntur reſeruatæ in caſibus, in
quibus ſunt poſitæ.& idem tenet Cardi.Alex.olim
Præpoſitus in tit.de conſang.& affinit. fo.lxxxvij.
col.j. nu.lij.vt ibi per ipſum. Item in pœnalibus de
vno caſu expreſſo ad alium non expreſſum non fit
extenſio. cap.j.de homicid.libr.vj.& cap.ſtatutum.
de elect.eod.lib.& tenet Fran.de Curt.in conſi.xxj.
col.vj.verſ.Quod autem iſte caſus.& Albert.Brun.
in cōſi.xlj.col.iij.ante fi.verſ.Mouetur,quia in pœ-
nalibus.& Sozi.in conſi.cclxxv.col.v.poſt princip.
verſ.Cōfirmatur & ſecundo.& Cepol.in cōſi.lxxij.
col.vlt.& Hippol.de Marſil.in l.ſi quis viduā. col.
penult.verſic.Sed poſſet quis ſubtiliter inſtare. ff.de
quæſtio.cum alijs per ipſum allegat. & in terminis
pulchrè Raph.Cuma.in conſil.cliij.incip.Viſis in-
quiſitione.Et iuris ignorantia excuſat in hoc à pœ-
na cōfiſcationis bonorum,ſecundum Bar.& Doct.
ſ.alleg.& Ludo.de Ro.in conſi.cccccvj.in princip.
verſ.ſecundo quia.Et hoc quando palam & publicè
cōtractum,& celebratum fuit,vt hîc.Tamen etiam
propter clandeſtinitatem matrimonium non eſſet
nullum,vt tenet Abb. Sicul.in cap.j.de clandeſtin.
deſpon.& Philip.Decius in conſi.ccxxxj.nume.vj.
Et ſupradictam concluſionem tenent Doct.in l.fin.
ff.de cōdi.ſine cauſa.& ibi videtur eſſe tex.in vtroq;
caſu. Nam propriè inceſtus eſt conſanguineorū vel
affinium abuſus.l.inceſtæ nuptiæ. ff.de ritu nupt.&
Doct.in locis ſ.alleg. & in cap.conſanguineorum.
iij.quæſtio.iiij.& ibi Domi,& de Turre Crema. Et
ſic conſtitutio pœnalis non videtur habere locū in
contrahentibus matrimonium , etiam in gradibus
de iure canonico & nō ciuili prohibitis, ſecundum
Calde.in cōſi.ij.tit. de cōſang.& Bal.nouel.in tract.
de dote.in xj.parte.fo.lxiiij.col.iij.cum ſeq.verſi. Si
autem eſſemus in alio impedimento.tamen Cardi.
de Zabar.in cap.& ſi neceſſe.in fi.quem ibi ſequunt
Abb.Sicul. in fin.vlt.quæſt. & Præpoſit.Mediola.
col.vlt. de dona.inter virum & vxo. teneat contra-
rium.& idem Signor.de Homed.in cōſi.xxv.incip,
Factum ſic proponitur nunquid pro nuptijs , aliâs
cōceſsis de iure ciuili.Et ſic in caſu noſtro poſſet ha-
bere locum,tamen pœna dictę authen.inceſtas,non
habebit locum in matrimonio contracto & prohi-
bito ratione affinitatis,quæ oritur ex copula illici-
ta.cap.diſcretionem.& cap.fraternitati.& per totū.
de eo qui cogno.conſang.vxo.ſuæ.& Abb.Sicul.in
cap.ſponſam.de ſpon. etiam ſi de ea non fecit men-
tionem in diſpenſatione conſanguinitatis,vt bona
cōfiſcari debeant,cùm affinitas de iure ciuili ex tali
illicita copula ſit incognita,vt tenet gloſ.quam ſe-
quitur Ioan.Fab.in §.affinitatis. ante fin. & etiam
Chriſtophorus Porcus.inſtit.de nup.& idem Ioan.
Fab.in l.iiij.C.eod.tit.& Phil.Corn.in conſi.cxiiij.
col.ij.in litera K,& Pet.de Anchar.in dicto cap.diſ-
cretionem . in vij.notab.per text.in l.non facilè. §.
affines.& §.ſciendum.de gradib. quamuis gl.ibi di-
cat contrarium,per tex.in l.& nihil intereſt.& in l.
adoptiuus.§.ſeruiles.ff.de ritu nupt.& Angel.Aret.
in dicto §.affinitatis.& Feli.in c.per tuas.in ij.not.
de probat.Et hoc ad cauſandum impedimentū ma-
trimonij,non tamen quo ad pœnam dictę authent.
inceſtas.quæ non habet locum,niſi cōtra matrimo-
nium ſcienter cōtrahentes ratione ſanguinis,ſecun-
dum cōmunem ſententiam, vt dictum eſt, licet per
fornicarium coitum quo ad matrimonium prohi-
bendum inter ipſos fornicatores & ipſorū coniun-
ctos oriatur affinitas,vt dicto §.ſciēdum. Et iſta eſt
cōmunis opi.Et vbi profectò nō eſſet,tamen adhuc
eſt tenēda,quia in cauſa matrimoniali opinio vnius
doctoris authētici præualet cōmuni opinioni,quæ
eſt contra matrimonium,vt voluit Hoſti.in c.con-
tracto.de cogn.ſpirituali.& ibi idē Abb.Sicul.ver.
Et circa hoc.& Feli.in rubr.de ſpon.verſ. Nonò in
cauſa matrimoniali. cum alijs per nos allegat. ſ.in

conſi.liiij.incipi. Viſo proceſſu moto & pendente. Et contra fiſcũ omnis mala interpretatio eſt facienda.l.non puto.ff.de iure fiſc. Et ita concluſum in curia contra procuratorē generalem regium,vt infrà dicam.in fi.& pariter contra magiſtrum Ioannē du Roy actorem,& appellantē tam ab ordinario villæ Brinæ,quàm Seneſcallo Lemouicenſi, qui petebat bona Antoniæ de Albatreæ, & appellatæ ratione inceſtus commiſsi contrahendo ſcienter matrimonium cum Vielban conſanguineo quondã eius mariti.Et latum arreſtũ,die xv.Ianuarij, anno domini
14 M. D. XXXVII. Vnde †veniēdo ad primam quæſt.videtur primò,quòd ſoror vel cæteri parentes poſsint bona talium illicitas nuptias ſciēter contrahentium prætendere,per tex.in authen.bona damnatorum.C.de bo.dam.& vnde ſumitur,vt nulli iudi.§.fi.colla.ix.& in authē.de mand.prin.§.oportet.colla.iij.vbi hodie bona nõ (niſi in crimine læſæ maieſtatis) confiſcantur, ſed aſcendentibus vel deſcendentibus,& à latere veniētibus reſeruãtur,corrigendo omnes veteres leg. & iura bona damnatorum fiſco applicantia. Et ita in terminis quæſt.noſtræ ſentit gloſ.in dicta authent.inceſtas nuptias.in verbo,confiſcatio.& idem in authen. vnde ſumpta eſt volens,dictã authen.inceſtas. quæ confiſcat fiſco bona contrahentium illicitas aut inceſtas nuptias, corrigi per iam dictam authen.bona damnatorum. ergo aſcendentes & deſcendentes ac collaterales poterunt ſuccedere.Pro hoc tex.in l.ſi quis inceſti.ibi, ſi qui fortè ex iuſto.eod.tit.& idem tenet gl.in l.j.in verbo,aduerſus.ff.de iure fiſc.& in l.j.ff.de bo.dam. & Azo.in ſua ſumma.in fi. C.eod.tit.& idem Sali. in dicta authen.bona damna.quo ad aſcēdentes vſq; ad tertium gradum.vel ad liberos tantùm,& nõ vltra. Et in hoc quo ad alios deſcēdentes vltra liberos & collaterales remanet dict.authē. inceſtas nuptias.
15 incorrecta.†Et ideo dicit Alber.de Roſ.in dict.ope. ſtatut.in iij.parte.quæſt.xviij. circa finem. ꝙ quicquid ſit de iure, cõmuniter totus mundus ſeruat,ꝙ bona non confiſcantur in aliquo caſu, excepto crimine hæreſis & læſæ maieſtatis: niſi hoc fiat de cõſuet.vel ſtatuto. Et ipſum refert & ſequitur Cepol. in conſi.xvij.in verſ. Circa tertium,poſito ꝙ. in fi. & Guido Papæ in deciſ.ccccxxxvij.col.iij.verſ.Sed quod dixi.& in terminis tex.in dicto c.& ſi neceſſe. de dona.inter virum & vxo. vbi cõtrahentes illicitas & inceſtas nuptias non puniuntur.& idem tenet Gandi.in dicto ti.de bonis malefa.in prin. & Spec. in tit.de accuſ.§.vj.verſ. Sed qualiter fiet hoc.in fi. & Raph.Cuma.in conſil.cxxxviij.col.vlt.in princ. Sed contrarium,quòd non corrigatur,tenet gloſ.in dicto §.fi.vt nulli iudi.cùm nõ perdat vitam,ſed bona,aliâs non.& idem in dicta authen.bona damnatorum.quæ fuit opi.Aldrici.& idem gl.& ibi Bart. Angel.& Doct.in authen.nouo iure.in verbo,cõfiſcatis.C.de pœna iudi.qui malè iudic.& gl.in dicto §.ſi aduerſus.in verbo,cõtinentur.& tenet Io.Fab. in dicta authen.inceſtas nuptias. ꝙ non corrigatur, per dictã authen.bona damnatorum. & confiſcatio bonorum in caſu noſtro habeat locum, cùm cõtrahentes inceſtas nuptias ſcienter non damnentur ad mortem,nec perdant libertatem,licet in exiliũ mittantur,& bona ſua publicentur,& ſi ſunt viles verberantur.idem tenet Mart.Lauden.in tract.de fiſco. §.v.incip.Authen.bona damnatorum.& idem voluit Alber.in dict.tract.ſtat. in iij.parte.quęſt.xviij. in prin.& Ioã.Fab.in dicta authen.bona damnatorum.& ibi Cy.& Alb.de Roſ.in l.eius.§.j.ff.de teſta. & idem Pet.de Bella pertica in dicta authen. bona. dicens clarius,quòd ex quo per legem expreſsè quis punitur in corpore,& etiã in ademptione omnium bonorum,vt in caſu dictę authē.inceſtas. vel ademptione partis bonorũ, vt in crimine l.multæ.de vi publica. & in pœna falſi non corrigantur illa iura antiqua.& ibi eum ſequuntur Bal.Angel.& Alber. de Roſ.& ita (vt dicit Bar.in dicta l.j.de bo.dãna.) cõmuniter tenetur,quia ſecundum eum in illis caſibus, in quibus imponitur pœna adēptionis bonorum expreſsè,non in cõſequentiam alterius pœnæ, ſed expreſsè & per ſe, iura antiqua nõ corriguntur. & pro hoc tex.in c.vno.quæ ſint regalię.ibi,& bona contrahentium inceſtas nuptias.& ibi Bal.poſt Andr.de Iſer.& idē tenet Iaco.de Bellouiſu in dicto §.j.in authē.de inceſt.nupt.in verſ.Opponitur.& in dicto §.fi.vt nulli iudi.& vtrobiq; idē tenet Angel. Are.in tract.malefi.in verbo,& eius bona publicamus.col.penul.poſt medium.& plenè Bald.in c.j.in prin.col.ij.in verbo,pro tali exceſſu. de pace tenen. vbi ponit plures caſus,in quibus habet locũ confiſcatio bonorum, & ſignanter in caſu noſtro,vt ibi in iiij.col. in prin.verſic. Adde tamen,quod not.in authen.de inceſt.nupt.& idem Cardi.Alex.in dicto c.j.col.v.poſt prin.verſ.Oppo.ꝙ homicida.& Bal. & Imol.in dicta l.eius.§.j.& ibi Fran.de Aret.col.j. verſ.vlt.not.de teſta.licet conetur impugnare communem opi. ſupradictam dicens, ꝙ ſi in cõdemnatione perſonę ſequatur publicatio bonorum tacita, illa acceſſoria ademptio bonorum ſit pœna in condemnato, quãdo ſolùm deportatur, ita ꝙ non efficiatur ſeruus pœnæ,vt ibi per eum.Sed prædictam cõmunem ſententiã ſequitur Paul.de Caſtr.in dicta l.ij.C.qui teſta.face.poſ.& Cepol.in prælleg.cõſil. xvij.col.vlt.in prin.verſ. Circa quartũ & vltimum dubium.& deciſ.capel.Tholoſanæ,quęſt.cl.& Bar. in dicta l.fi.de condi.ſine cauſa.& in l.ſi adulterium cum inceſtu.in vlt. oppo.in fin.ſuæ diſtinctionis.de adult.Et hoc quando ſcienter & doloſè inceſtas cõtrahunt nuptias:quod refert & ſequitur Ang.Are. in dicto §.ſi aduerſus. Et hoc quo ad pœnã corporalem & cõfiſcationē bonorum:niſi ætate vel ſexu, aut errore facti acerrimi fuiſſent decepti:aut pœnitentia poſtq̃ peruenerint ad annos reſpuerint.dicta l.qui cõtra.& ibi per omnes in dicta l.ſi adulterium cum inceſtu.§.fratres deniq;.vſq; ad §.Imperatores Marcus.tamen per curiã quædam Anna Andier de Lemouicis minor cõdemnata extitit,propter clandeſtinitatem,vt iurib.alleg.& etiam ob mali exēpli cõſequentiam,arg.l.ſi quis aliquid. §.abortionis.de pœnis.& infrà dicã in ſeq.quæſt. & ſic tenet Ludo. de Ro.cõſi.cccccvj.in re præſenti breuiter.& ſequit Cardi.Alex.olim Præpoſit.Mediola.in c.nõ debet. quæſt.vlt.de conſang.& affi.ſed quo ad pœnã l.Iul. de

de adult.& de ſtupro, ac inceſtu & perditione donationis propter nuptias,aut etiã dotis,vide per Bar. Angel.& Doct.in locis ſ.alleg.& Bar.& Sali.in dicta l.fin.de condi. ſine cauſa. quia de ipſis pro nunc non loquor.Et ſolùm errore & ignorãtia facti vtriuſq; vel alterius tantùm excuſari poſſunt, per text. in dicta l.ſi adulterium. & ibi Bar.Angel.Alber.& Doct.& in dicta l. qui contra leg.de inceſt.nupt. & Doct.in dicto c.& ſi neceſſe.Et idem in quęſt.noſtra tenet Io.de Pla.in dicto §.ſi aduerſas.in iij.notab.& Lucas de Penna in l.fi.C.de exact. & execut.& in l. defunctorum.C.de re milit.libr.xij. Et ſic ipſorum actorum non intereſt. Vnde hæc exceptio,tua non intereſt,repellit agentem & excipiētem.l.ille à quo. §.ſi de teſtamento. & ibi Alex.ad ſaturitatem. ff.ad Trebel.& Fran.Curt.conſi.l.verſ.Ad decimũ argu. in fi.fo.lvj.quæ quidem ad litis conteſt.vſq; admittitur,ſecundũ Innoc.& Pet.de Anch.in c.ſuper his. quæſt.iiij.de accuſ.de quo ibi per Moder.Et hoc ſeu ſimile crimen & delictũ fuit comiti Armanatij oppoſitum,ꝙ ſororem duxerat in vxorem,q̃uis à Caliſto Papa diſpenſationē obtinuiſſet,& poſtea eam dimiſiſſet,vt refert Maria.Sozi.cõſi.xij.col.penult. verſ.Nec obſtat ſi diceretur.vſq; ad fi.cõſilij,vbi tenet,ꝙ bona ob inceſtas contractas nuptias fiſco applicantur,ſed nõ in caſu ſuo propter ſupradicta. Et ꝙ dicta authen.bona damnatorum.nõ corrigat iura antiqua,tenet Io.Berberij cõpatriota in ſua praxi tit.de bo.damna. & Maſuerius etiã in tit.de pœnis. col.iij. item in caſibus pro quibus dicit ius antiquũ ſeruari.& idē Abb.Sicul.Ant.de But. Henri.Bohic & Cardi.de Zabar.in dicto c.& ſi neceſſe. Nec obſtat ille text. quia Papa pro bono pacis ex officio prouidit,vt in fin. vel etiam ſecundum aliam ſolutionem ibi non poterat habere locũ pœna cõfiſcationis,quoniã illi reges ſuperiorem nõ recognoſcebant. de quo per Abb.in c.per venerabilē. qui filij ſint legi. ex qua ſolutione colligit Abb.ꝙ in nõ recognoſcentibus ſuperiorem de facto,Papa nõ vendicat ſibi pœnam à lege impoſitã,vt ibi per ipſum. col.ij.circa mediũ.verſ.Not.hanc ſolut.ſing.Quinimo hodie pœna dict. authen.inceſtas. approbatur de iure canonico dict.cle.j. de conſang.in fi.ibi,per prædicta quoq; iuribus,quæ ſic cõtrahentibus alias pœnas imponunt,in nullo volumus derogari.& tenet Signo.de Homed.cõſi.xxv.vt in ſeq.dicã quęſt. & Guil. Benedict.in repet. cap.Raynutius. de teſta. fo.cxxvij.col.ij.in prin.cum pluribus alijs,vltra dicens,ꝙ hodie in præſenti regno ex illius cõſuetudine bona propter quodcunq; delictum etiam nõ priuilegiatum,ex quo mors aut membri mutilatio ſecuta,vel reus perpetuò bannitur,ſunt confiſcata:& confiſcatio fit eo modo,quo iure antiquo fiebat.l.j. & fi.ff.de bo.damna. Ita ꝙ, ſecundum eum, locum nõ habet in regno iſto ius nouum, nec dicta authē. bona damnatorum. & ad hoc allegat Maſuerium loco ſ.alleg.& in titul. de oblig.& remiſ. colum.j. ibi,idem in bannito.& in verſic. Item aliqui conſiliarij.& idem dicit Benedict. vbi ſuprà. fo.cccxcv. col.j.poſt prin.verſi. Et in præſenti regno.pro quo facit gl.in c.ſi quis rapuit.xxvij.quæſt.ij. in verbo, in quo. quam pro ſingulari allegat Alber. in tract. ſtatut.q.xviij.in fi.& Mart.Laudē.in tract.de fiſco. §.v.in fi.volens dict.authen.bona.de iure canonico habere locũ.Tamen hoc mihi ſic non dicit Maſuer. vt patet intuẽti.& nimis(ſalua pace dixerim) aperto loquutus eſt ore de toto regno: quia in pluribus regni partibus bona delinquentiũ ratione tam cõſuet.priuilegij,ſtatuti, q̃ iuris noui non cõfiſcantur de conſuet.apud Bituriges,quæ eſt patria cõſuetudinaria,in qua bonorum pro quocunq; delicto etiam priuilegiato confiſcatio non fit, quæ cõſuet.de iure valet,vt tenet Bar.in dicta l.j.de bo.damnat.& dixi in §.x.& xij.de iuriſd.om.iudi. pro qua bonus tex. in l.j.ibi, plectendi cõſuetudo criminis habet. C.de peti.bo.ſubla. libr.x.& gl.in §.cùm autē.in verbo, relegati.ibi,ſed bannitos noſtri tēporis.inſtit.quib. modis ius pat.po.ſol.& Cepol.in dicto conſil.xvij. col.v.in fi.cum ſeq.Tum de iure in pœna furcarum non veniunt bona.tenet gl.in l.ij.C.qui teſta.fa.po. quam Bal.facit ſing.in cõſi.ccclviij. pręmittendum eſt ad euidētiam,ꝙ pœna furcarum.Cùm prædicta pœna furcarum deſcēdat ex delicto priuato, & non publico,vt voluit gl.in l.penult.ff.de cõdi.ob cauſam.& ibi per Doct. Et etiam hîc in ducatu Aquitaniæ bona pro quocũq; delicto (ſolo maieſtatis crimine excepto) non confiſcantur.Et hoc ex priuilegio eis à Ioãne Franciæ rege cõceſſo,prout ipſemet Benedict.vbi ſ. fo.cxxxix.col.ij. fatetur,quòd fuit cõceſſum (vt ait) anno domini 337. in mēſe Maij. Cuius quidē priuilegij duplum dicit ſe habuiſſe & vidiſſe groſſatum,& ſignatum in protocollis magiſtri Raymundi cõbeti ciuitatis Caturci,quondã notarij.Et ſecundum illud fuit per arreſtum curiæ iudicatum in cauſa cuiuſdam Ioannis Regis cuius bona fuerant per Seneſcallum Agenenſem confiſcata, & eius ſentētiam curia ob illam cauſam annullauit,& per edictũ Regis in certa ſumma valorē bonorum eius excedente condemnauit: latum die xiiij.Maij, anno domini M. D. XXII. Tum nec apud Turonenſes, niſi in caſibus priuilegiatis,vt habet lib. eorum cõſuet.tit.vlt.Et etiam iure ſcripto,quo tertia regni pars vtitur & regitur, ſecundum quod & cõmunem ſententiã dicta authen.bona damnatorũ. locum habet:quæ tamen nõ corrigit antiqua iura in caſibus, in quibus imponunt pœnã corporalem & expreſſam bonorum ademptionē per ſe,& nõ profecto in conſequentiã alterius pœnæ,vt ſ.dictũ eſt. Veruntamen illa authent.bona damnatorũ. locum non habet, quando expreſsè per ſententiam bona (ob enorme delictum) fiſco applicantur,vt voluit Angel.Are. in dict.tract.malefi.in gloſ. Et eius bona publicamus.in princ. & deciſ.capel.Tholoſanæ, quæſti.cl. facit pro hoc.l.relegati.& l.relegatorũ.§. ad tēpus.& ibi Dy.& Alber.de Roſ. ff.de interdict. & releg.aliâs non publicantur,niſi vt ſ.dictum eſt: cum alijs per nos alleg.in tract.de ſeditio.fo.xxxiij. & in hoc caſu opi. do.Guil.Benedict.poſſet ſaluari: quia plerunq; per ſentētiam,& arreſta ratione enormitatis delicti bona fiſco etiam extra caſus priuilegiatos applicãtur,vt ſ.dixi. & vidi per Seneſcallũ Agenenſem ſic procedentem cõtra militem de Lu-

ſinano (qui interfecerat quēdam nobilem in domo
ſua eum viſitantem) publicare bona,cuius ſentētia
fuit per arreſtum curiæ cōfirmata,de quo ſuprà feci
in vj.q.mentionem: aliâs regulariter, vbi ex priui-
legio aut conſuetu.patriæ confiſcatio bonorum lo-
cum non habet, iudex per ſuam non debet ſenten-
tiam bona confiſcare, ſed cōdemnare in emendam,
quæ videbitur ei ſuorum bonorum excedere valo-
16 rem. †Igitur videtur (attenta cōmuni opi.& vera,
ꝙ authen.inceſtas nuptias.non corrigitur) ſororem
& cæteros parētes nullum poſſe prætendere ius aut
intereſſe,& hoc de iure cōmuni clarū.Et minus ſi de
eorum aſſenſu expreſſo ac cōſilio dictū prohibitum
matrimonium fuiſſet cōtractū,dicta l.ſi quis inceſti.
ibi,conſilium iniſſe monſtrabitur.& ibi Bald.in fi.
& Alber.de Roſ.de inceſt.nup. Etiam ſi eſſet filius,
qui conſenſiſſet,non poſſet (ſecundum Bald.ibi,in
antiq.lectura) contrauenire.& pro hoc tex.in c.con
ſanguineorum.& ibi gloſ.& Io.de Turre crema.in
verbo,cōſentientes.& etiam Domi.& Cardi.Alex.
iiij.quæſt.iiij.vbi gl.exponit conſentientes,appro-
bando,defendendo,patrociniū præſtando: quo ca-
ſu non minus peccant,ꝙ̄ facientes. cap.notū.ij.q.j.
imò magis ſecundum gl.per text.in c.qui aliorum.
xxiiij.q.iij.Vnde Doct.in præallegato.cap.conſan-
guineorum.tales cōſentiētes nō poſſe in cauſa poſt-
ea ſeparationis dicti matrimonij eſſe teſtes, cū ſint
criminoſi & infames. Et idem ibi Ludo. Bolog.in
primis interpret. quinimo puniri debent, vt tenet
Cardi.Alex.in c.quia ſunt.per illum tex.xxviij.diſ.
dicens tradentem nuptui aliquam in caſibus à iure
prohibitis eſſe(ſicut contrahentes)puniendū,quod
ante ibi dixerant Archid.& Domi.& Ioan.Fab.&
Angel.Aret.in dicto §.ſi aduerſus.in verbo,cōtine-
tur.inſti.de nup. ergo cōmodum reportare non de-
bent.Nec pariter illi, qui tēpore matrimonij & bā-
norum in eccleſia publicatorum præſentes erant in
diœceſi ætatis cōpetentis,nec in infirmitate detēti,
ſunt admiſsibiles propter taciturnitatē & negligen
tiam in non accuſando. cap.fin. & ibi Abb. Sicul.
Anto.de But.& Card.Alex.qui matr.accuſ.nō po.
& beatus Anto.in ſua ſumma,parte iij.tit.ix.c.viij.
§.iiij. illa enim taciturnitas habetur pro cōſenſu,vt
tenet gl.& ibi expreſsè Archi.& Cardi.Alex.in di-
cto c.quia ſunt. quoniam bannis terminus ad impe
diendum præfigitur,quare poſt talem terminū nul-
lo modo audiuntur,præcipuè quādo longè poſt di
ctum cōtractum,vel ſolutum matrimoniū.Et ſi ſem
per duraſſet fortè conqueſti nō fuiſſent: ſed ob pin-
guem ſucceſsionem id præſumēdum eſt feciſſe,vt ĩ.
in ſeq.quęſt.dicam.& in omnibus ſupradictis idem
tenuit Azo in ſumma.eod.tit.& Bartho.Brixien.in
ſuis quæſt.venerabil.quęſt.lxxij.facit quod notat in
ſimili Albe.de Roſ.in l.licet.§.fi.in vlt.quęſt.ff.nau-
tę caupo.& bo.tex.& quod ibi not. Bal.& Ang.in
17 l.j.C.de falſa monet.†Quo ad ſecūdam quæſt.(quæ
videtur per ſupradicta ſoluta) non eſt inſiſtendum.
Non enim eſt diſputandum intra quod tēpus inten
tare debeant remedium poſſeſſorium, aut aliam eis
cōpetentem actionem,nec quāto tempore illi præ-
ſcribatur,ex quo nō ſunt de iure admiſsibiles ad bo
na iam dicti inceſtas contrahentis nuptias petendū.
Sed vbi profecto eſſent de conſuet.aut ſtylo vel pri
uilegio recipiendi:videtur ꝙ intra duos proximos
menſes venire,& eorū debebant intentare actionē.
l.j.C.de natur.libe.vbi ſenatores,& alij in dignita-
te poſiti nuptias cum mulieribus viliſsimis cōtra-
hentes efficiuntur infames,nec eorū tenet matrimo-
nium.l.filiam ſenatoris.ff.de ſenat.Et donatio ſi qua
liberis ex illo cōiugio,aut prædictis vxoribus facta
fuerit, reuocat̃ per perſonas in dicta l.j.nominatas.
& illis bona donata intra duos menſes nō petenti-
bus venit fiſcus,vt ibi.& ſic tenent Bar.Bal.Angel.
& Sali. Sed parentes dicti contrahentis inceſtas nu-
ptias non petierunt eius bona intra duos, nec intra
ſex menſes, ideo nunc non ſunt admiſsibiles, ſed fi-
ſcus.Et ſic licet reo allegare ius tertij excluſiuū iuris
agentis,de quo per Bar.& Alber.in l.ij. ff.de excep.
rei iudi.& in l.cùm ſeruū.& ibi Sali.& amplè Fran.
de Are.C.de ſeruis fugi.& Albe.de Roſ.in l.Carbo-
nianum.§.cùm extaret.ff.de Carbo.edict.& Philip.
Corn.conſi.lxv.in litera M, vol.j.& cōſi.cij.in lite
ra E, in ij.vol.ij.In contrariū videtur,cùm pœna &
cōſtitutio illius l.j.ſit hodie per auth.ſed nouo iure.
eo.tit.correcta.Nam cum talibus cōcubinis & ſcor
tis mulieribus nuptiæ cōtrahi poſſunt per nobiles,
& in dignitate cōſtitutos ſolēnitatibus dict.authen.
hoc eſt inſtrumentis dotalibus interuenientibus.Ad
idem authen.maximis.C.de nup.cum not.per gloſ.
Io.Fab.& Ang.Are.in dicto §.ſi aduerſus.inſtit.eo.
& idem Angel.conſi.xx.incip. Simon de Quarara:
ergo ceſſante prohibitione ceſſat eius effectus, text.
in terminis.in c.non debet.poſt prin.de conſang.&
affinit.Præterea dicta l.j.loquitur in cōtrahentibus
nuptias cum perſonis prædictis,non tamen ratione
ſanguinis aut affinitatis inceſtas & nepharias vtro-
que iure prohibitas: contra quos maior pœna cor-
poralis & confiſcationis bonorum omnium impo-
nitur,vt prædictum eſt, & non profecto contra ta-
les in dicta l.j.nominatos. nec profecto de fiſco ad
confiſcationem bonorum veniēte loquitur, niſi in
rebus tantùm donatis vel eorū nomine emptis. Et
illis res donatas,quibus repetēdi ius permittitur in-
tra duos menſes petere negligētibus.Et de illius l.j.
intellectu vide Cor.cōſi.ccxxxvj.in litera D,vol.ij.
Ob quod dicit Cald.in dicto cōſi.ij.poſt mediū.tit.
de conſang.& affinit.pœnā in vno caſu nuptiarum
vetitarum appoſitam nō propterea ſe extēdere,nec
locū habere in alio nō expreſſo iure ciuili imò per-
miſſo,cū illa pœna ſuo caſu ſpeciali ſit determinata.
Vnde generis illius ſpeciei determinationē non fa-
cit,nec ad generalem prorogationē generis intelli-
gitur repetita.l.ſanctio.ff.de pœnis.& l.doli clauſu-
la.ff.de verb.obli.cap.cōmiſſarius.§.reſtringitur.de
elect.lib.vj.Et pro deciſ.huius quæſt.videtur tex.in
dicto c.non debet.in fi.ibi,vt ſi quis cōtra prohibi-
tionē huiuſmodi præſumpſerit copulari,nulla lon-
ginquitate defendatur annorum.& in l.qui in pro-
uincia.§.diuus Marcus.& ibi Bald.in pen.not.ff.de
ritu nupt.& in dicta l.ſi quis adulteriū. §.ijdem Po-
lioni.ibi,cōfirmari ſolent. & ibi,quod nullius tēpo
ris curſu,aut autoritate Cæſarea poſsint cōfirmari.
& ibi

& ibi not.Ang.igitur cōiuges accuſati inceſtas nu-
ptias intra quartū gradum cōſanguinitatis vel affi-
nitatis contraxiſſe,nō poſſunt etiā longiſsimi tem-
poris pręſcriptione ſe tueri.Et tenet Ang.de Claua.
in ſua ſumma in verbo,matrimoniū.§.impedimen
tum ſextū.quæſt.j.& Andr.Barbat.cōſil.xxvij.col.
vlt.circa mediū.verſ.Et ſi quiſpiā.vol.j.vbi allegat
18 Bal.in l.j.col.ij. C.de emancip.liber.†volentē con-
tra matrimonium (cùm ſit quid ſacrum) neminem
præſcribere poſſe.& idem Io.Fran.Balbus in tract.
præſcript.in j.parte vj.partis.verſ. Quintus caſus.
nu.iij.tamē Bal.in d.l.j.de emancip.libe.nō inueni,
ſed in tit.de iure libe.qui eſt vlt.tit. & lex fin.octaui
lib.Cod.& idē Anto.de Roſel.in tract.de legiti.li.ij.
col.pe.poſt mediū.ver.Sicut ergo papa ad finēvſq;.
& ad hoc bo.tex.in c.cùm haberet. de eo qui duxit
in mat.quam polluit per adult.& ibi Abb.Sicul.in
iij.not.quoniam in ſpiritualibus vbi agitur de pec-
cato,& ſic in cōcernētibus animā nulla currit præ-
ſcriptio:quia tēporis diuturnitas,vt inquit text.nō
minuit,ſed auget peccatū.Et idem in c.fin.& ibi in
repet.de cōſuet.& c.quanto.eo.tit.Et ibi gloſ. ſuper
verbo,cōſuetudinem.ponit verſum:
Compoſito latè fœtenti quæſo ciba te,
Qui putas excluſum crimen per temporis vſum.
Tamen ſecundum Abb.Sicul.in d.c.non debet.ad-
uerſus quodlibet delictū procedit præſcriptio xx.
annorum,vt poſt lapſum talis tēporis xx.annorū,
nō poſsit quis quo ad pœnā corporalem & adem-
ptionem bonorū accuſari,per l.querelā.C.de falſis.
de quo plenè dixi ſ.quæſt.xxvj.incip. Cōtra quan-
dam nomine Peronellam.& idē Doct.in d.c.fi. qui
matr.accuſ.po. Et aduerſus fiſcū bonorum cōfiſca-
tionem mortui petentē (vt volunt Abb.& Doct.)
præſcribitur quinquēnio,ſi intra illud accuſatio nō
fuerit intentata,vt tenet gl.in l.in cognitione. ff.ad
Sillania.quod dicit Ang.ibi eſſe mirabile.& ſequit̃
Ludo.de Ro.ante fin.verſ. Not.tamen. ſecus ſi poſt
perfectam accuſationē,vt ibi.& idē Alber.de Roſ.
in l.ij.C.de apoſta. & in l.Manichæos.ibi,fortè in
omnibus prædictis.& ibi per Doct.C.de hæreti.&
per Abb.Sicul.in c.cùm nobis.& ibi Feli.col.pe.in
prin.ver.Itē inquantū Abbas declarat.de pręſcrip.
& Ludo.de Ro.ſingul.ccccxxxiij.incip. De crimine
læſæ maieſtatis. ita ꝙ nō poteſt peti reſtitutio ex ca
pite ignorantiæ ad proſequendum crimen præſcri-
ptione ſopitum,vt tenet Ang.in l.fi. ff.ſi quis teſta.
liber eſſe iuſſus fuerit.& Feli.in cap.vigilāti.col.iij.
verſ.limita quartò.Et ſimiles quæſt.fuerunt etiā ha
bitæ inter procuratorē regium generalem actorem
cōfiſcationem bonorum petentē inſtigāte domino
de Bellauilla.Et nobiles Boneuenturam de Polinac
maritum Boneuenturæ de Poquerem, & Anto.de
Leſſe maritū Margaretæ de Poquerem ad cauſam
vxorū reos.Et hoc prętextu matrimonij inter nunc
defunctos Andræam de Codum, & Prigentium de
Poquerem patrem & matrem rearum pręd ictarum
cōtracti:qui quidē,ſcilicet pater,erat in ſecundo &
mater in tertio cōſanguinitatis gradibus coniuncti:
de & ſuper quibus fuerant legitimè diſpenſati, ſed
non profecto de affinitate cōtracta & deſcēdente ex
illicita copula per patrē cū Catherina de Bellauilla
auia rearum habita. Aduerſus quem regiū procura
torem reæ prædictæ, & earū mariti iam dictas op-
ponebant exceptiones,quæ fuerūt per dominos di-
ſputatæ ſignāter hæc vltima de taliū cōtrahentium
bonis præſcriptione xx.annorū obſtante nō confi-
ſcandis:de qua per Io.Fab.Bal.& Ang.in l.ij.C.cō
munia de vſucap.& Ang.& Sali.in l.j.C.de quadri.
præſcript.& per Bart.in l in omnibus.& in l.intra
quatuor.ff.de diuerſ.præſcrip.& Io.Fab.Ang.Are.
Chriſtofo.Porc.& ibi in addi.Iaſ.in §.res fiſci.inſti.
eod.tit.& Fran.de Are.conſi.mihi ciiij.conſultatio
propoſita.col.vlt. Io.Frā.Balbus in tract.pręſcrip.
parte ij.quintę partis.col.j.& ij.& Bal.Pau.de Caſt.
& aliquid per Iaſ.in l.fi.C.de ſacroſan.eccle.& Bal.
cōſil.cccviij.quidam Lucanus.col.j.verſ. Et tunc an
pręſcriptio.vol.iij.& Paul.de Caſt.cōſi.cccxv.aliâs
cccxij.poſtremò res iſta ſatis clara videt̃.vol.antiq.
& Alex.conſi.lxxxiiij. vol. * & deciſ.parlamenti
Delphi.quæſt.ccccxvj.in princ.& col.vlt.cum alijs
per nos alleg.in addit. ad Dyn.in regula,poſſeſſor.
fo.xvj.verſ.Quanto tempore res fiſcales.de reg.iur.
lib.vj & ſæpe per diſcurſum harum quæſtio.& per
Abb.& Feli.in d.c.cùm nobis.de præſcrip.& Ma-
ſuerius in ſua praxi,titu.de ſucceſ.& vlt.voluntate.
fo.lxxxiiij.col.iij.ver.Item & illius qui mortuus eſt.
19 †Ex quorum dictis diſtingue,quia aut quæritur de
bonis ſeu iuribus principi in ſignū ſubiectionis re-
ſeruatis,vt in tributo vel cēſu, & in his pręſcriptio
nullo currit tempore.l.cōperit. C.de præſcrip.xxx.
anno.& c.cùm nō liceat.& in c.ad audientiā.& ibi
Feli.in iij.iiij.v.&vj.limitationibus.eo.ti.Aut quę-
ritur de iuribus reſeruatis principi in ſignū ſingula-
ris priuilegij,vt legitimare ſpurios,creare tabellio-
nes,erigere vectigalia & pedagia, iuriſditionē con-
cedere,& ſimilia: & in iſtis ſciēte & patiente princi
pe currit pręſcriptio. c.ſuper quibuſdā.§.præterea.
de verb.ſig.Et Abb.Sicul.cōſi.xviij.col.vlt.ante fi.
vol.ij.Et intellige,principe ſciente aut eius procura
tore,vel alijs officiarijs videntibus & nō contradi-
centibus,per ea quæ not.Bar.in l.licitatio.§.fi. ff.de
publica.& ſic intelligi debet dictū Bal.in l.arroga-
tiones.C.de adopt.qui vult,per illū tex.nō poſſe ea
quæ ſunt principi reſeruata eo abſente vſurpari. de
quo latius dixi in quęſt.clxvj.incip.An ſubſtitutus.
20 †Aut quærit̃ de bonis iam fiſco quęſitis & incorpo
ratis,& tunc aut ſunt vſui publico deputata aut nō.
Si vſui ſunt publico deputata nullo tēpore pręſcri-
bi poſſunt, ſicut via publica, palatia, & ſimilia. l.
vſucapionē. ff.de vſuca.& l.viam publicā. ff.de via
21 publi.†Si verò nō ſunt ad vſum publicū deſtinata,
tamen in patrimonio fiſci ſunt incorporata,& hæc
xl.annorū ſpatio præſcribunt̃.l.omnes.& d.l.cōpe-
rit.de præſcrip.xxx.anno.& d.§.res fiſci.verſ. Ho-
die.& ſic debet intelligi Ioā.Fab.& tex.in cap.fi.de
pręſcrip.li.vj.Et hoc modo ius ciuile cōcordat cum
22 iure canonico.†Fallit ſecundū Bar.in d.l.in omni-
bus.& Albe.in d.l.ꝙ̄uis.& Ioan.Fab.Abb.Sicul.&
Doct.in locis ſ.alleg.in caſibus poſitis in d.l.fin.de
ſacroſan.eccle.qui ſunt quatuor,in quibus ſola cur-
rit centum annorū præſcriptio,prout etiā declarat
Sozi.cōſi.lxxxvj.col.vlt.ver.Quinto hæc cōcluſio.
vol.j.quod quidē repetit̃ vol.ij.nu.clxvj. Tamē illi

caſus,vt vult Sali.in d.l.j.de quadri.præſcript.& in
authē.quas actiones.ſunt hodie ad præſcriptionem
xl.ann.redacti,& ibi cōmuniter tenēt Doct.& præ-
cipuè Iaſ.in viij.not.vt ĩ.dicam.Si verò talia bona
non ſunt incorporata,tamen (licet ſint in patrimo-
nio fiſci) vēdi poſſunt.l.pacta.§.vlt. & ibi gl.& per
cōſequens præſcribi,vt dict.iuribus. & idē Albert.
Brun.cōſi.xxiij.incip.Vexanda nō ſunt.Sin autem
ſunt fiſco delata tanq̃ vacātia ob vectigal nō ſolu-
tum cōmiſſa poſt quinquēnium lapſum ab eo peti
nō poſſunt.l.ij.C.de vectig.& ibi Bald.Alber. Sali.
& Ludo.de Ro.ſing.cccclxxix. cū alijs adductis per
Io.Balbū in tract.de præſcrip.loco ſ.alleg.Et idem
in bonis fiſco tam ob crimen læſæ maieſtatis diui-
næ,q̃ tēporalis delatis. dict.l.ij.de apoſta.& gloſ.&
Doct.in d.l.Manichæos.& Abb.Sicul. in d.c.cùm
haberet.& in d.c.cùm nobis.in alijs verò vacātibus
ratione delicti,vel ſine hærede decedētis:hoc in caſu
aut ſunt nuntiata,ſed nō per procuratorē fiſci agni-
ta,tunc quadriēnio à tēpore nūtiationis fiſco factæ
cōputando præſcribuntur,ſiue vſucapiēs habeat ti-
tulū ſiue non. d.l.j.de quadri.pręſcrip.& l.j.§.diuus.
ff.de iure fiſci. & in l.intra quatuor. ſ.alleg.niſi de-
nuntiator fuiſſet cum poſſeſſore præuaricatus,quo-
niam tunc nō nocet ſecundo nuntiare volenti. d.l.
23 intra quatuor. †Aut bona non fuerunt fiſco delata
nec agnita, & tūc ſi vſucapiens nō habet titulū nec
bonā fidē,requiritur tēpus xx.anno. à die vacatio-
nis cōputandorum,vt voluit Sali. vbi ſ.cæteri ta-
men volunt eum bonā habere fidē.d.l.in omnibus.
& l.ij.& iij.ff.de requir.reis.& l.j.§.pręſcriptio.ff.de
iure fiſci. & hoc ſiue per accuſationē ſiue ex nobili,
aut mercenario officio procedať,vt tenēt Bar.Sali.
& Moder.poſt Cy.in d.l.querela. cōtra gloſ.ibi,vt
plenè dixi in dict.quæſt.xxvj. cōtra quandā nomi-
ne Peronellā. Aut verò titulū habet & bonā etiam
fidem,& hoc caſu cōmuni præſcribunť iure,ſcilicet
mobilia triēnio,immobilia verò x.annorū ſpatio.
d.l.q̃uis.in fi.& d.§.res fiſci.& Sozi.cōſi.cxvj.inci.
Non poteſt negari.col.vij.circa mediū.verſ.Faciūt
not.per Bar.vol.j.quia fiſcus ſemper eſt præſens,vt
dicit gl.quam faciunt ibi ſing. Iac.de Ra.Cy.Ang.
& Alber.de Roſ.in d.l.j.de quadri.præſcrip. & Ioā.
Fab.& Sali.in d.l.ij.cōmunia de vſuca.& Io.Fab.&
Angel.Aret.in d.§.res fiſci.quod intelligit Salic.in
d.l.j.de quadri.præſcrip.eſſe verū, ſi procurator fi-
ſcalis fuerit præſens,vt ſ.dictū eſt. ſecus ſi nō fuerit
præſens,ſed à loco abſens, tunc hoc caſu tēpus. xx.
annorum requiritur. Et iſtud poſſet habere locū in
eccleſia,quæ tēporalem habet iuriſditionem, quam
(& nō Imperator) exercet.cle.paſtoralis.de re iudi.
& ſic homines de territorio eccleſiæ nō pręſcribunt
cōtra fiſcum Cæſaris,minori xx.anno.ſpatio.ergo
extra territoriū eccleſiæ,in quo Imperator habet fi-
ſcum cōmunis Doct.opinio extat vera,ſiue loqua-
mur in fiſco Imperiali,ſiue alio tēporali principe,
quòd contra eum (officiali eius pręſente) annis de-
cem præſcribatur , vt latius dixi in dicta quæſtio.
clxvj.incip. An ſubſtitutus,licet plures velint con-
24 trarium,vt infrà dicam. †Sed contra fiſcum eccle-
ſiæ diſtinguitur , ſecundum Bald.& Paul.de Caſtr.
in dicta l.fin.de ſacroſanct.eccle.inter eccleſiam Ro-
manam, & aliam : quoniam contra eccleſiam Ro-
manam centum anni requiruntur etiam in bonis
nondum incorporatis,vt ibi,& in auth.quas actio-
nes.& c.ad audientiam.de præſcrip.& ibi Feli. col.
viij.verſ.Vltimò facias.Et requiritur etiā,q̃ illa ad
eccleſiam Roma. immediatè pertineant, ſecus ſi ad
ſubditos ipſius eccleſiæ Ro.pertinerēt : tunc cōmu-
ne ſufficit tempus,ſecundum gloſ. Abb.& Doct.in
cap.ad audientiam. & Abb.in præallegato conſil.
xviij.in cauſa & quæſtione.col.vlt. & Iaſo.in dicta
l.fin.de ſacroſanct.eccl.col.antepenult.in prin.verſ.
Ego intelligo verum. Et aliam limitationem vide
ibi per eum in viij.notab.verſic. Limita multum.
Contra verò aliam eccleſiam ſufficiunt xl.anni, vt
eſt caſus in cap.ij.de præſcrip.lib.vj.& ibi Archid.
Petr.de Ancha.Domi.& Philip.Fran.& idem Dy.
in dicta regula,poſſeſſor.& Sali.in dicta l.j.in ſexto
25 dubio.de quadri.præſcript. †Et iſta eſt communis,
& vera. licet Angel.in dicta l.ij.cōmunia de vſuca.
velit idem eſſe in fiſco Imperiali, ſicut in fiſco Ro-
manæ eccleſiæ,ſcilicet præſcriptionem centum an-
norum minorem contra eum non currere. Et idem
Alexan.conſil.prædicto lxxxiij.col.j. ſed cōmunis
eſt verior.vnde in cauſa prædictarum mulierum de
Pocqueres præſcriptio xxiij.annorum à tēpore di-
ſpenſationum per officialem Pictauen. interinata-
rum cōputandorum,& ante proceſſum inchoatum
finitorum,reperta fuit.Quare ex tali temporis diu-
turnitate iura deferunt matrimonio , & liberorum
legitimationi ac diſpēſationi,vt plenè voluit An-
dræas Barbat.conſi.ix.col.ij.poſt prin.verſi.Secun-
dò præmitto. volu.ij.per tex.quem dicit literis au-
reis ſcribendum,in dicta l.qui in prouincia.in ver-
bo,ex temporis diuturnitate. de ritu nuptia. quem
in caſu ſuo extollit valde:quia inter prohibitos ma
trimonium extiterat contractum ſine diſpenſatio-
ne per tempus & tempora,id eſt, per triēnium cum
dimidio.l.vſuræ.C.de vſur.quo ſimul in matrimo-
nio coniugaliter permanendo filium habuerant:
contra quos Papa,tunc Paulus (qui de nocte facie-
bat diem & econtra) reſcriptum ad matrem in mo
naſterio recludendā conceſſerat &c.Et tenet Barba.
tale reſcriptum non valere, attento q̃ in ipſo nulla
de prædictis facta fuit mētio,ſcilicet de prolis pro-
creatione & temporis diuturnitate : quoniam ſi fa-
cta fuiſſet mentio, Papa non ſic ordinaſſet. Et pro
hoc bonus tex.in cap.j.& ibi glo.ij.& iij. in verbo,
indulgentiam. xxxv.quæſtion.viij. & idem tenuit
Angel.in dicta l.ſi adulterium.§.ijdem Pollioni.di-
cens Cæſarem ex certa ſciētia poſſe tales confirma-
re nuptias,quando iure ciuili interdictæ ſunt, argu
mentum l.adoptio non iure facta.ff.de adoptionib.
ſed non profecto,vbi nuptiæ iure gentium inceſtæ
reperiuntur, licet prolē ex talibus nuptijs procrea-
tam poſsit duobus concurrentibus confirmare,ſci-
licet longiſsimi curſu tēporis, & errore iuſto quan-
tumcunque tamen non iuſtiſsimo.& hoc per illum
tex.in dicta l.qui in prouincia.& idem dicit Ange.
in dicta l.ſi adulterium. §.inceſtum. in fin. & idem
Decius conſil.cliij.col.ij.vel propter etiam ſcanda-
lum graue euitandum.cap.quia circa.de conſangui-
nitate & affinit. & idem Ludouicus de Roma con-
ſil.

ſil.cccvij.incipieñ.in caſu propoſitæ conſultatio-
nis.ſed hîc ante matrimonium contractū legitima
interuenit papæ diſpēſatio,& illius facta per iudi-
cē interinatio:dato papæ intelligi ſecundū in quo
vnus ipſorum,& tertium gradū in quo alter erat,
iuxta no.in cap.quod dilectio.de conſang.& affin.
Et hac contrahendi matrimonium licentia eis da-
ta, illud palā & publicè cōtraxerunt, & in eodem
certo permanſerunt tempore,quo durante duas ha
buerunt filias,ſcilicet reas nunc vxoratas,quę plu
res genuerunt liberos:& poſt mortem iamdictorū
contrahentium parentum rearum annis tribus &
xx.completis procurator generalis inſtigante do-
mino de Bellauilla & de Caimaco (licet partem
non ſe reddidiſſet) petit bonorum illarum confi-
ſcationem:qui viſis prædictis ad id faciendi nō ha-
bet apparentiam.Et ſic etiam tenuit Dy.conſil.vj.
inchoante,ex teſtamento domini Alberti.in quar-
ta dubitatione.Sed vbi verò prius (vt crebro fit)
matrimonium contraxiſſent , & diſpenſationem
poſtea obtinuiſſent,maius eſſet dubium.Et adhuc
videtur valere,quia liberi cenſentur legitimè con-
cepti ex diuturnitate tēporis,cùm legitimatio tra-
hatur retrò ad tempus conceptionis.dicta l.qui in
prouincia.§.j.& ibi ſic tenet Bald.in noua lect.Ita
quòd (vt inquit) legitimatio nihil aliud eſt,quàm
natalium reſtitutio,vt Authen.quib.mod.natura.
efficiun.legi.§.illud tamen.& §.ſequen.Vnde ſicut
reſtitutio retro trahitur.l.j.& ij.ff.de nata.reſtit.ita
legitimatio,per text.in dicta l.qui in prouincia.§.
j.& idem vult Bartol.in l.ſi ſerua.per illum text.
quem ibi ſequitur Sali.ff.de iure dotium.Sed idem
Bart.tenet contrarium,ſequendo Guil.de Cugn.in
l.eum qui.aliâs incipit,Paulus reſpondit.ff.de ſtat.
homi.quòd filij antè nati nō fiunt ex legitimatio-
ne papæ ſuperuenienti.& idem Iaſon in l.ſi is qui
pro emptore.colum.x.poſt princ.verſic.item adde
quòd ſi matrimonium.ff. de vſucap.niſi coniuges
hoc ignoraſſent.tunc ipſi excuſarētur,& filij eſſent
legitimi,vt not.in dicta l.qui cōtra.de inceſt.nupt.
vel niſi (vt inquit Cyn.ibi) facta fuiſſet mentio de
ipſis liberis.& ſequuntur ibi Ang.& Alex.in addi.
ad Bartol.& Bal.in cap.j.§.naturales.col.vlti.ſi de
feudo fuerit contro.inter do.& agna.& Hippol.de
Marſil.in l.penul.nume.xlj.verſic.ſed vltra addu-
cta per eum.ff.de queſt.& Bald.in dicta l.Paulus.in
ij.lect.dicens ipſos ante natos de iure etiam cano-
nico non legitimari per legitimationē ſeu diſpen-
ſationem ſubſecutam,niſi nominatim in ea fuiſ-
ſet.& ibi idem Alberi.in fi.dicens pluries apponi
feciſſe in diſpenſatione ſuper matrimonio obti-
nenda,quòd filij ex illo ante nati forent de plenitu
dine poteſtatis papalis legitimi.Sed in caſu noſtro
antè fuerant diſpenſati.& ad dictam l.qui in pro-
uincia.§.j.reſpondent Bald.& Ang.in dicta l.Pau-
lus.quòd loquatur in diſpenſatione habita ſuper
prole,id eſt ſuper legitimatione.& quòd prædicta
l.Paulus.loquitur in diſpenſatione ſuper matrimo
nio tantùm facta.Et idem quo ad confiſcationem
bonorum (cùm dos & bona ſtatim ſint ipſo iure
confiſcata) non intelligatur ſuper dote & bonis
diſpenſatum,vt voluit Bald.in Authen.ex com-
plexu.de inceſt.nup.& in l.j.quæſt.lj.ff.de rerum di
uiſio.vbi dicit vaſallum inceſtum committentem
perdere feudum & nunquam recuperare , quamuis
papa poſtea ſuper matrimonio diſpenſet,arg.cap.
quamuis.de reſcrip.libr.vj.cum not.in l.Gallus.§.
& quid ſi tantùm.ff.de libe.& poſthu.& idem Ia-
cobi.de ſancto Georgio in dicta l.ſi ſerua.de iure
26 dot.& in ſuis quæſtionibus feuda.quæſt.xvij.†Sed
quid dicendum? Dico pro prima opinione (quæ
maiorem videtur habere æquitatem) eſſe glo.in di
cto cap.non debet.in verb.de cætero.quam ibi ſe-
quuntur Ioan.And.Petr.de Ancha.& Abb.Sicul.
in fine.volentes habilitatem ex diſpenſatione ſu-
peruenientem cōfirmare matrimonium quod nul-
lum erat,& hoc fauore matrimonij.& magis am-
plè Petr.de Ancha.conſil.ccccix.viſo & diligenter
inſpecto &c.vbi etiam tenet poſſe poſt mortem al
terius coniugū diſpenſari,vt ibi vide:quia diſpen-
ſatio eſt rigoris mitigatio,vel pœnalitatis mode-
ratio facta per habentem autoritatem ex publico,
vel vtilitate publica,vel alia rationabili æquita-
te:quam lex ciuilis indulgentiam vocat.Ita Bald.
in addi.Specul.titul.de diſpenſat.§.j.ver.item eſt:
quia prohibiti contrahere ſæpe ante diſpenſatio-
nem contrahunt, & copula illud conſummant,vt
27 facilius ipſam obtineant. † Sed an ſub conditione
ſi ſummus pontifex diſpenſauerit, cōtrahi poſsit?
Et Inno.quem ſequitur Abb.in dicto capit.ſuper
eo.de condi.appoſi.tenet quòd non.& ipſos refert
& ſequitur Franc.de Are.conſil.cxlij.ex facto pro-
ponitur,quòd illuſtris & excelleñ.princeps. colū.
iiij.poſt prin.ver.ſed eſt aduertendum.Sed contra-
rium tenet Ant.de But.in dicto cap.ſuper eo.cuius
opi.de conſuet.ſeruatur.quoniam omnes ferè con-
tractus (in quibus ſuperioris cōfirmatio eſt neceſ-
ſaria) ſolent fieri ſub beneplacito papæ aut prin-
cipis,vel eius curiæ ſupremæ.& in hanc ſentētiam
inclinant Gaſpar.de Cald.& Cardi.Alexan.olim
præpoſit.in dicto cap.ſuper eo.in vlt.quæſt.& pro
antecedenti quæſt.facit quod dicit Inno.in cap.ni-
ſi cùm pridem.de renuntia.quem ſequitur Ant.de
But.in cap.at ſi clerici.§.de adulter.de iudic.quòd
diſpenſatio ſuperueniens ratificat collationē nul-
lam,dummodo illa inhabilitas ſit per inferiorem
à principe diſpenſabilis.quod dictum nō procedit
in foro contentioſo,ſecundum Feli.in cap.cùm di
lectus.col.ij.poſt princip.verſic.item adde.de accu-
ſa.Tamen verum eſt ,vt ipſe ait, quòd ſi illa inha-
bilitas perſonæ eſſet omnino occulta,per quam a-
ctus redderetur nullus,tunc quo ad Deum & con-
ſcientiam habilitas ſuperueniens confirmat actum
nullum.Et ſic dicit Inno.Hoſtieñ.& Ant.tenere in
capitul.innotuit.circa princip.de elect.de quo vi-
de Franc.de Are.conſil.vij.colum.ij.ante medium.
verſic.quia quando inhabilitas.& Cardinal. Ale-
xand.in cap.quicunq̃.col. ij. verſic. & ex iſto text.
l.diſt.quamuis idem Fran.de Aret.in dicto conſil.
cxlij.col.iiij.poſt medium.ver.tamen in matrimo-
nio carnali velit contrarium,intelligens prædicta
eſſe vera in beneficialibus : quoniam licet electio

reperiatur nulliter facta ex defectu personæ inhabilis, tamen ex superuenienti dispensatione ratificatur, quia non tam videtur nulla fuisse, quàm impendenti extitisse, vt dicit Inno. in dicto cap. nisi cùm pridem. & alijs per eum alleg. & speciale videtur in electione, ne diutius ecclesiæ vacent, vt dixi s. q. j. sed in matrimonio carnali aliud reperitur. Nam si matrimoniũ fuerit simpliciter inter inhabiles contractum, licet inhabilitas seu impedimentũ postea cesset, non tamen ratificatur matrimoniũ ex priori consensu, sed ex nouo, propter quod nouum contrahitur matrimonium, vt probatur in cap. pe. de eo qui cognouit consang. vxo. suæ. & glo. & doct. in cap. j. eo. ti. Sed quando in eadem perseuerãt voluntate post habitam dispensationem, tunc secundum doct. post glo. in dicto cap. non debet. vt s. dictum est, confirmatur, quoniam dispensatio quę fit super matrimonio seu radice matrimonij valet nõ solùm quo ad legitimationem liberorum, sed etiã quo ad bona quæ sunt consequutiua, & personam sequuntur. Quid enim prodest legitimum fieri, & bonis priuari paternis, cùm dispensatio ista sit fauorabilis & pia? ideo ad bona est extẽdẽda, vt no. glo. & doct. in cap. quia intãtum. de præben. & Sozi. consil. ccxxvj. col. pe. ver. adduco etiam. volu. ij. & Abb. in dicto §. de adulterijs. col. iiij. circa prin. & hoc per text. in cap. per venerabilẽ. qui filij sunt legi. & ibi tenuit Inno. & doct. & sequitur Felin. in dicto §. de adulrerijs. col. vj. post mediũ. ver. episcopus potest. & col. vij. ver. dispensatus pro crimine. in prima fallẽtia. qui allegat tex. in cap. fi. de simo. & in cap. ex parte. in vlt. de decimis. & idẽ Calde. consil. j. & consil. xxx. incip. in hac dubia. q. titul. de elect. & Andr. Barba. in dicto §. de adulterijs. col. xiiij. ver. an poterit episcopus. & Feli. in cap. postulasti. col. xj. in fi. ver. cõsidera duo. de rescrip. & idẽ Ant. de Rosellis in tract. legiti. libr. ij. q. j. & Marti. Laudeñ. eo. tract. quæst. etiam prima. Accedant no. per Iaso. in repet. l. quo minus. quæst. xxj. ff. de flumi. vbi quærit si quis fecerit molendinum in flumine publico nauigabili sine principis licentia, & sic illicitè, & postea à principe licentiam illud in flumine publico & nauigabili construendi & faciendi impetrauerit, quòd talis licentia & permissio extẽditur ad molendinum prius illicitè fabricatum. & plura ibi adducit pro hac parte notabilia. Et idem Paul. de Cast. in l. si quis filio. §. irritum. ff. de iniusto rupto testa. & quod not. idem Paulus in l. filiæ meæ. §. si sic. ff. de condit. & demonstra. vbi si papa concesserit licentiam episcopo testandi de fructibus suorum beneficiorum, quòd talis licentia extenditur ad fructus antea perceptos. & sequitur Alex. in l. ex militibus. C. de testa. mili. & in addi. ad Bar. in dicto §. irritum. tamen in causa Leonardi Causade domini de Bobio, & Balthasaris eius filij & procuratoris Regis secum adiuncti, contra Io. Lamy & Guichardum du Peyrat eius vxorem, ac Annam Audier reos fuit aliter conclusum: quoniam præfati Lamy & Guicharda tradiderant prædictã Annam in vxorem cuidam nomine de Quars consanguineo simul & affini, sine pręcedenti dispensatione, licet eam pendente processu obtinuerint: & fuerunt dicti Lamy in ducentis libris, Guicharda in centum, & Anna in quinquaginta libris Turoneñ. & latum arrestum die septima May, anno Domini 1527. Sed in casu prædictarum de Poqueriez fuerat dispensatio prius obtenta, & (vt dictũ est) interinata: & per prædicta est dare respõsum quòd præfati coniuges tacuerant in eorum dispensatione affinitatem ex coitu fornicario inductam, quæ impedit contrahendum, & contractũ dirimit matrimonium: cuius taciturnitas impedimenti vitiat dispositionem, etiam si alia sublata fuerint impedimenta, vt probat tex. in cap. ij. de filijs presby. li. vj. & cap. non potest. de præben. eo. li. & glo. in arbore affinita. quæ expressè determinat, quòd si ex eodem contractu matrimonij surgant affinitas & publica honestas, & in dispensatione non fiat de publica honestate mentio, sed de affinitate tãtùm: nihilominus dispensatio est nullius momenti. Et tenet amplè Dominic. de sanct. Gemi. consil. xxxiij. exordiente, pro examinatione dictorum dubiorũ. dicens quasi in terminis nostris, quòd si in dispensatione contrahentes dicant esse in secundo cõsanguinitatis gradu, & in tertio affinitatis, nõ tamen quo genere affinitatis essent coniuncti, cùm affinitas distinguatur in gradibus & generibus. dicto cap. non debet. & tertius affinitatis gradus impedimentum inducat, & non inducere secundum genus illi adiunctum. Nam si adest primum affinitatis genus & illi adiungatur tertius, tunc cùm ibi sit prohibitio, prout in casu suo, non valet: secus si esset secundum affinitatis genus, licet tertio distaret gradu. quia in isto casu hodie non est prohibitio. dicto cap. non debet. Vnde in alio præcedeñ. casu papa nullo modo dispensasset, saltem non sic de facili, quoniam difficilius tollit duo impedimenta quàm vnum. cap. ex tuarũ. de auth. & vsu pallij. & cap. j. de treuga & pace. & cap. pastoralis. de priuileg. cũ alijs per eum alleg. ponens in prin. regulam, quòd surreptio causata siue ex vero tacito quod exprimendum erat, siue ex falso expresso vitiat ipso iure priuilegium & dispensationem, sequẽdo Inno. in cap. cùm dilecta. de rescrip. & per tex. in dicto cap. ij. de filijs presbyt. & in dicto cap. nõ potest. & etiam in materia matrimoniali. est tex. in præallegato cap. quod dilectio. & idem Io. An. in addi. Specul. in ru-
28 bri. de clan. despon. † Tamen contra prædictã decis. videtur glos. in dicto cap. non debet. in verb. affinitas. ibi, publica honestas. quæ tenet sufficere mẽtionem facere de affinitate, quia in consequentiam fit de publica honestate. & sequitur glossator in regula cancel. apostolicæ. xlvij. & Nicola. Milis in suo reperto. in verb. dispẽsatio. in j. & latius in ver. dispensatio facta super impedimento affinitatis, sequendo Guil. de monte Laud. in suo sacramentali. ad fi. & Feli. in dicto cap. postulasti. col. xij. versi. considera secũdò. & expressius col. antepe. in prin. versic. adde etiam vij. limitationem. & ambo pro hac decis. allegant extrauagan. Clemen. vj. incip. nuper proposito coram nobis. quam tamen non inueni inter cõmunes nec inter extrauag. Io. xxij. & idem tenet Hiero. Pauli. in suis memorialib. quę intitulatur prouinciale. fol. lxv. ver. dispensatio facta super impedimento affinitatis. Pro cuius concordia Abb. Sicul. ibi, dicit, quòd si publica honestas necessariò comprehenditur sub affinitate, satis est de affinitate fecisse mentionem, & sic procedit glo. Exemplum si impetro dispensationẽ, vt liceat mihi ducere vxorem consanguinei mei defuncti, non obstañ. affinitate in tertio gradu. nam ex quo mentionem feci illam fuisse vxorem consanguinei mei: consequenter feci mentionem de publica honestate. Et sic per consequentiam virtute dispensationis videtur sublata. Si verò ex verborũ narratione nõ comprehenditur, vt quia impetraui dispensationem, vt liceat mihi ducere in vxorem Titiam non obstante, quòd mihi in tertio sit gradu affinis: tunc dispensatio non valet, si vltra affinitatem erat publica honestas, ex quo de ea expressè vel tacitè facta mentio. dicto cap. ex tuarũ. Nam affinitas contrahitur sine matrimonio. dicto cap. discretionem. de consangui. & affi. cum alijs s. alleg. & istud vlti. conuenit cum Gemi. Tamen secundũ opi. glo. fuit bis conclusum in processibus supradictis. Sed opi. Abb. sequitur præpo. Mediola. in arbo. affini. nu. iiij. & in dicto cap. nõ debet. nu. viij. & summa Angeli. in verb. dispensatio. §. x. & idem summa Siluestri, in verb. matrimonium. viij. q. xiiij. versi. tertium. vbi affinitas. Et pro opi. glos. facit quòd posito pro constanti matrimonium ratione taciturnitatis gradus & generis affinitatis esset nullum, cùm leges ciuiles in hac materia sequãtur canones. cap. j. penul. & fi. de secũdis nup. de consangui. & affini. per totum. & glo. insti. de gradi. & in titu. de nupt. §. * in verb. * Quare fatẽdum est (vt inquit Dominic. in præalleg. consil. lxxj. col. vlt.) nuptias de iure ciuili esse in isto casu ex generali canonum approbatione esse prohibitas. Vnde pœna per legem apposita in vno casu nuptiarum prohibito, scilicet generis, non habet locum, secundum cõmunem sententiã, in alio non expresso iure ciuili, imò permisso, cùm pœna illa suo speciali casu sit determinata. Vnde ad generalem prorogationem generis non intelligitur illa prohibitio specialis restricta esse prorogata. l. sanctio legum. ff. de pœnis. c. compromissarius. §. restringitur. de elect. libr. vj. Igitur ob taciturnitatem illius affinitatis non veniunt puniendi. Et ita tenent doct. s. in ij. præsuppositione allegati. Et sic fuit in curia conclusum contra procuratorem propter tria. Primò, quia confiscatio bonorum in hac patria Aquitaniæ locum non habet, vt dictum est. Secundò, quòd pœna dictæ Authẽ. incestas. non vendicat sibi locum, nisi in incestis nuptijs ratione sanguinis contractis, & non ratione coitus fornicarij incestuosi, quem iura simpliciter non puniuntur, sed incestum secundum suam prohibitionem, de quo etiam dictum est. Tertio, propter præscriptionem xx. annorum completam. Et latum fuit arrestum die vij. Septembris, anno Domini M. D. XXII. Post hæc autem procurator prędictus arrestari fecit processum & saccos ad finem proponendi errores.

SVMMAE

Quæstionis CCLXV.

1 Restitui an possit Regis procurator aduersus contractum. & nume. 2.

Decisio.

1 QVAERITVR an † rex seu eius procurator vbi agitur de bonis acquirẽdis possit restitui & errorem proponere, quoniam in iam acquisitis non est dubium. Et videtur quòd quãuis nulla caueatur lege fiscũ aduersus contractus per eum celebratos fore restituẽdum, sed solùm de re publi. Romanorum, tamen vt inquit Pet. quem refert Cy. in l. respublica. quæst. j. C. ex quib. causis maior. dum ipse super hoc consultus, vtrum rex Frãcię in causa sua vel regni restitui posset: consuluit nõ posse. Et eos sequitur ibi Alberi. col. ij. vers. quæro ergo. & idem Io. Fab. & idem Petr. de Bella pertica. in §. rursus. de acti. & Inno. in cap. j. de in integ. restitu. & sentit Lucas de Penna. in l. in prouincijs. versic. vtrum autem fiscus. C. de numerarijs & & actua. lib. xij. reprobans ibi glos. quæ voluit fiscum & rem publici imperij idem esse, & pariter Bart. & docto. in rubr. C. de iure fisci. tamen secundum eum non sunt, sed pars reipublicæ. ergo siue fiscus siue alia res pub. quàm Romana, restitui non
2 potest. † Sed ipse tenet contrarium. & in l. rem publicam. C. de iure rei publi. libr. xj. & communiter docto. in prædicta l. respublica. & insuper Paul. de Castro. & Mart. Laudeñ. in tract. de fisco. §. ccxix. & pro ista opi. est glo. in l. ij. C. communia. de vsucap. Sed rex Franciæ est in regno suo imperator, ideo si læsus fuerit, vel alia res ciuitatis publica ex contractu, poterit restitutionem in integrum petere. & ita tenet Io. Fab. in dicto §. rursus. col. antepe. ver. vnum tangit Pet. & col. pe. versi. sed consueuit quæri de fisco. Licet profectò non sit decens nec principi honestum, imò verecundia cõtra factum suum venire, & suos irritare & annullare contractus. Quoniã nullos aut paucos inueniet princeps aut res public. homines secum contrahere volẽtes. Et in hoc posset periculum imminere rebellionũ, vt dicit Feli. in dicto c. ad audientiã. in fin. qui allegat Aegidiũ de Bellamera in consil. xij. ad fi. incip. quæritur si castra recognita. quod tamen in toto consil. volu. nõ inueni. Sed aduersus sentẽtias & aresta contra eum lata potest vsque ad trienniũ ex aliqua iusta causa restitui, cõstitutione principũ permittente, puta ob instrumẽta de nouo reperta. Sed si sentẽtia gratia aut ambitione lata fuerit, ad quadriennium vsque. Si vero fraude & præuaricatione

pecunia interueniente,tunc perpetuò retractari po
terit.tex.cum glos.in l.vna.de sen.aduersus fisc.la-
tis.libr.x.& ibi Bart.Odofre.Bald.Io.de Pla.Iaco.
Rebufi,& Lucas de Penna,&Bal.in l.quid ergo.§.
pœna grauior.in ij.lect.ff.de his qui not.infa.& Pa
ris de Puteo in syndi.in verb.condemnatio.versi.
iudex condemnauit.ar.l.j.§.pro qua.ff.de postula.
Sed hodie errores aduersus arresta infra biennium
proponere,ac processum ponere & claudere ad ius
& alia contenta in ordinatione diui Ludouici xj.
facere tenentur,cuius tenor superius in quæst.ccx.
incipien.iudices Regij.est insertus.

Summæ.

1 Mater quare per secunda vota perdat tutelã,etiam si sit tutrix testamentaria:& secus in patre.& nu.2.
3 Vitrico potest dari tutela.
4 Mater quæ mortuo secundo viro vult recuperare tutelam priorum,an possit.& nu.6.
5 Mater quæ volens nubere deposuit tutelam,an si non nubat eam recuperet.

Quæstio CCLXVI.

Alia quæstio fuit coram

nobis pendente prædicto processu mota.quoniam mater quæ ad secundas conuolauerat nuptias cum nunc defuncto domino Fabiano de Bondet regis consiliario cuius anima requiescat in pace, perdidit tutelam:quæ tamen de consensu tutorum testamentariorum per iudicem fuerat eidem de Bondet data & decreta: nunc mater soluto matrimonio morte ipsius,vult ipsam reassumere tutelam,quæritur an possit.

Decisio.

ET semper Christi bene-
dicti, ac intemeratæ &
gloriosæ perpetuæ vir-
ginis Mariæ eius genitri
cisnominibus inuocatis,
1 Amen.† Et primò dico,
ꝙ ratio quare transiens
ad secunda vota sit remo
ta de iure à tutela tanqꝫ
suspecta triplex est,prima ratione morum inho-
nestorum.Secũda, ratione mutatæ affectionis in li
beros.Tertia,ratione præsumptæ dilapidationis,
vt Auth.de nup.§.si autem tutela.colla.iiij.& l.lex
quæ tutores.C.de administra.tuto.& Phil.Corn.
consil.cxiij.in litera E,vol.iiij.& Ang.consil.cliij.
prope finem.ibi,moueor secundò,quia dicta mu-
2 lier.† Secus videtur in patre,qui ob transitum ad
secunda vota non perdit liberorum administratio
nem.l.generaliter.in prin.vbi est tex.clarus in ver.
negotia verò liberorum.& ibi Ang.C.de secundis
nupt.& in §.sed quod sancitũ est.in Auth.de nupt.
3 colla.iiij.† Tamen tutela dari potest vitrico per iu
dicem de consensu tutorum,iuxta l.mater.C.de in
terdi.matri. inter pupil.& tuto.& voluit Bald.in
Auth.ijsdem pœnis.col.ij.ver.sed pone ꝙ ista ma-
ter vult excludere.C.de secundis nup.& in l.omnẽ.
col.ij.versi.sed nunquid ista nubens. C. ad Tertul.
4 Sed † quæstionem nostram,ꝙ mater binuba pos-
sit reassumere tutelam,ponit Specul.in titu.de tu-
to.§.nunc videndum.versi.quid si mater.& arguit
ad vtranqꝫ partem.Et soluit distinguendo,aut res
est integra,quoniam liberi nullum habent tuto-
rem,nec habere possunt:tunc mater admittitur.se-
cus si alium habent tutorem legitimum vel habe-
re possunt:eo casu non admittatur.& ipsum sequi
tur Angel.in Auth.matri & auiæ.col.vlt.C.quan-
do mulier offi.tutel.funga.& Io.Fab.in Authen.sa
cramentum.eod.titu.& Alexan.in addi.ad Bart.in
l.sciant.C.ad Tertul.Sed in contrarium videtur ꝙ
mater quæ per transitum ad secunda vota perdi-
dit tutelam,dicta Auth.sacramentum. etiam si in
testamento data fuisset tutrix,secundũ magis com
munem doct.opin.in dicta Authen.matri.de quo
amplè dixi s̃.in quæst.xciiij. incip. quo ad secun-
dam quęst.ꝙ illam post mortem secundi viri reas-
sumere non possit,tenet Pet.quem sequitur Cy.in
dicta Auth.matri.in viij.& vlt.quæstio.in fi.quia
cùm suspecta abierit à tutela filiorum,adhuc du-
rat secundum ipsos ipsa suspitionis causa propter
sobolem ex posteriori viro susceptam,quam veri-
simile est prædiligere: & in crastinum poterit ad
alia conuolare vota.Nam in eadem specie delicti
semel malus præsumitur malus.l.si cui.§.fina.ff.de
accusa.& in regula,semel malus.& ipsos sequitur
Hippol.de Marsil.in l.etiam si redhibitus.col.ij.in
princip.ver. patet etiam hoc. nu.vj.ff.de quæst.&
Masuerius in sua praxi,tit.de tut. fo.vj.col.ij.ver.
item si mater habens tutelam.& Bald.in §.nos au-
tem.col.x.ver.sed pone quòd mater sit data tutrix
in testamento.in fin.institu.de Attili.tuto.& latius
col.xij.ver.sed pone quòd mater per transitum ad
secunda vota perdidit tutelã.Et idem in dicta Au-
then.sacramentum.in vlt.quæst.& in l.cum ancil-
lis.col.vlt.circa prin.ver.item collige.arg.C.de in-
cest.nupt.dicens,quòd si mater erat tutrix libero-
rum,& asseruit se velle nubere,& facit alium tuto-
rem dare liberis,& postea pœnitet,& non vult nu
bere,sed reassumere tutelam,quòd non possit: &
idem dicit in l.imperialis.in prin.ver.ibi,sed & si
tales.in fi.C.de nup.& tenuit Bar.& Bald.in dicta
Auth.sacramentum.& Bar.consil.cxlv.exordien-
te,factum sic se habet.in vj.dubio etiam si non fece
rit dari tutorem.& idem in l.si quis sub conditio-
ne.col.vlti.ver.quæro an statim.ff.de testa.tutel.&
Angel.Arc.institu.de legi.patro.tutel.col.vlt.post
prin.quod est fortius.& Nicol.de Vbal.in tracta.
de succes.ab intest.ij.parte.col.vj.& Decius in cap.
ex parte.col.iij.versi.in glo.ibi,soluta est tutela.de
appel.Ergo multo minus quando de facto nupsit
5 secundo,non posse reassumere.†Tamen in hoc vl-
timo quando nõ nupsit,sed solùm declarauit velle
contrahere.Sali.in dicta Auth.sacramẽtum.col.ij.
ver.quæro ab extra.tenet contrariũ,sequendo glo.
ibi

ibi,quòd non priuetur : quia primi motus nõ sunt in potestate nostra. glos. in l.si quis non dicam rapere.C.de epis.& cler.& nec pœnam meretur.l.cogitationis pœnam.ff.de pœn.Tum quia dicta Authen.sacramentum.& vnde sumitur.& alia iura de hac materia loquentia dicunt ipsam nuptijs contradictis perdere,& non cùm animum tantùm habuerit nubendi,vt ibi latius per eum.Et ista opin. videtur magis æqua & magis placet.Quinimo nec per sponsalia de præsenti non cognita perdit tutelam iam susceptam,vt tenet Spec.in dicto tit.de tuto.§.nunc dicendum.ver.quid si tutelam habebat. & ipsum sequũtur Io.Fab.Sali.& Lud.Bolo.in primis interpre.in d.auth.sacramentũ.& Bal.Ang.& Alberi.in l.solet.p illũ tex.ff.de his qui not.infa.& Lud.de Ro.in sing.suo ccxxj.inchoan.Tu habes ꝙ mater.& amplè Ioan.de Garonis,in Auth.eisdem pœnis.col.viij.ver.quid si mater.cum seq.vbi ponit quatuor conclusiones Matth.de Afflictis in q. Neapolita.ccclviij.dicens sic fuisse conclusum per eorum consilium.& de Nauizanis in sua sylua nuptia.fol.xxxix.col.ij.ver.aduertat & tertiò.vbi dicit de facto Mediolani.allegat tex.in l.iij.§.penult. ff.de sepulc.viola.iuncta solutio.Dy.quam ponit Bar.in l.huiusmodi.§.Stichũ.ff.de leg.j.licet Bart. velit contrarium in dicta Auth.sacramentum.& Bal.in dicta l.omnem.col.ij.ver.quæro quid si ista mulier.ad Tertul.& in cap.ex parte.M.de appel. col.iij.ver.quæro si mater.& Iason in l.vbi pactũ. col.pe.ver.secundò ad idem.C.de transact.& Bal. consil.cclxvj.exordien.mater quæ transit ad secunda vota.vol.iiij.vbi etiam tenet priuari successione filiorum,etiam si petierit tutorẽ ante copulam carnalem & traductionem ad domum.& idẽ Guil. Benedic.in repet.cap.Raynutius.fol.cxviij.in prin. ver.circa quam.sequendo Specul. vbi s̃. sed malè eum vidit.Vnde est benignior,& de iure verior, eam non perdere tutelam,nec successionem si ante matrimonij consummationem petierit tutorem, siue sit infra annum siue post:cum dicta Auth.sacramentum.iuncta l.sancimus.C.de nup.consideret veram traductionem & consummationem matrimonij,ad hoc vt nuptiæ dicantur contractæ,vt dictum est,secundum docto.s̃.alleg.& Bal.in dicto §.nos.col.xj.ver.sed pone ꝙ mater accedit ad iudicem de Attili.tuto.Sed ego profectò non considero traductionem ad domum viri,si copula fuerit subsecuta in domo vxoris,vt voluit Io.de Imol.in l.si socer.§.Lucius.col.iij.ver.& attende bene,quia Azo.solu.mat.vt dixi s̃.q.xvij.inchoante an bona mobilia.& alibi sæpe.igitur siue petierit tutorem siue contraxerit sponsalia,etiam per verba de præsenti,non perdit tutelam,secundum verã opi. si copula secuta non fuerit.Sed in casu nostro quid dicendum? cuius opi.an Pet.vel Spec.sit tenenda? & Ray.concordando ipsos dicit opi.Pet.veram si filios habet ex secũdo viro.aliâs si non habet,opi. Specul.esse veriorẽ,quòd mater recuperet.sed hæc Ray.distinctio non placet Sali.in dicta Authen.sacramentum.col.iij.versic.quæro etiam ab extra.ꝙ propter filios quos ex secundo habet viro non impediatur mater esse tutrix illorum,propter liberos primi viri:sicut nec econtra,liberi secundi matrimonij impediunt eam esse tutricem natorum ex priore matrimonio.Sed impedimentum secũdum ipsum est solus ad secunda vota transitus,qui impedire habet,siue ipsa habeat liberos ex secundo viro,aut non.Quare alio modo concordat ipsos & bene capit,quia Specul.vult matrem admitti in subsidium,vbi alium non habet tutorem,nec habere potest.& hoc probant ll.per eum allegatæ.& sic intelligendo ipsum non contradicit Pet.sed potius limitat ipsum.Et illud quod Pet.dicit matrem nunqꝫ admitti,intelligi debet : nisi in subsidium cùm alium idoneum habere non possit, quod raro euenit:tamen in casu nostro euenit.quoniam legitimos nec cognatos (nisi suspectos)habebat,qui petunt eorum successionem,vt dictum est in præceden.quæstio.Tum quia potius redirent ad testamentarios tutores omnibus legitimis & datiuis præferentes,vt volunt omnes in dicta Authen.matri.& in alijs locis s̃.allegatis.licet de eorum consensu tutela data fuisset dicto de Bõdet.Quia quando transit ad secunda vota & erat sola,tenetur petere tutorem,aliâs priuatur successione.l.omnem. C.ad Tertullia.Et formam petitionis Specul.titu. de tuto.§.si autem.versic. accedens domina.A. & Bald.qui Specul.refert consil.lxxxj.incipien.casus super quo.vol.ij. Secus si alij erant cõtutores,quia tunc non tenetur petere alium subrogari,sed solum iudicem notificare se velle ad secunda transire vota,& renuntiare tutelæ ac reddere rationem administrationis contutori,vt dicit Bald. consil. cccclxxxix.inchoan.punctus quęstionis.volu.iiij.quod Decius allegat consil.ccxlvj.exordien. Requisitus ab illustri gubernatore.in fin.numer.vij.quod habeo.volu.ij.numer.clv.Quinimo isto casu quando est cum alijs data tutrix,quamuis perdat tutelam per transitum ad secunda vota,alij contutores remanentes administrare possunt etiam matre non petente,illi superstes sint sufficientes secundum docto.s̃.alleg.de quo per glos.in l.j.C.de testa.tutel. & in dicta l.si quis sub conditione.per Bar.& Bal. ff.eod.titul.& Bald.in dicto consil.clv.incip.punctus quæstionis.volu.ij.& in dicta l.omnem.col.ij. versic.quæro quid si mater habet contutorem.& Matthæ.de Afflictis decis.Neapoli.lxxv.numer.ij. Sed hîc mater non erat tutrix testamentaria.sed Bernardus de la Vignirie dit Teste,& Petrus de Nozeres,qui reassumpserunt ex ordinatione nostra processum coram nobis pendentem. Ex quibus concluditur matrem (quæ per transitum ad secunda vota tutelam perdiderat liberorum primi matrimonij) reassumere illam posse in subsidium si alium idoneum non habent vel habere non possunt tutorem,simul cum tutela liberorum secundi matrimonij.

Summæ.

1 Pater an teneatur filijs relinquere iure institutionis.& nume.2.& 3.

Quæstio CCLXVII.

Pater inter liberos te-

ſtando aliquibus hæredibus vniuerſalibus inſtitu-
tis teneatur alijs liberis relinquere iure inſtitutio-
nis iuxta §.aliud quoq; capitulũ.in Auth.vt cùm
de appella.cogno.colla.viij.

Deciſio.

CHRISTI Be-
nedicti,ac intemeratę
& glorioſæ perpetuæ
virginis eius genitri-
cis nominibus piè in-
uocatis, Amen. † Et
gloſ.in dicto §. aliud
quoq; capitulũ. tenet
quòd ſic,per illũ text.
quòd iure inſtitutio-
nis & non titulo lega
ti relinquere teneatur.& ibi eam ſequuntur Iac.de
Bellouiſu,Bar.& Ang.& idem tenuit gloſ.in l.Pa-
pinianus.§.ſi quis mortis.de inoffi.teſta.& ibi Bar.
Bal.& Ang.cum alijs ſ̃.quæſt.inchoan.ex proceſ-
ſu moto.col.v.alleg.Et iſta eſt regula ſecundũ do-
cto.vtriuſq; cenſuræ φ iure inſtitutionis teneatur
hodie relinquere legitimã aut certum quid,etiam
teſtando inter ſolos liberos.Et tenent Pet.Iac.Cy.
Alber.Sali.& Fulgo.in Authen.nouiſsima.Alex.
& alij per Iaſo.ibi allegati.col.iiij.in fi.cum ſeq.&
Pet.Ghienſis de Engubio in conſil.ſuo.cliij.poſito
inter conſilia Bart.incip.quamuis maximi docto-
res.& idem Ber.Landri.in addi.& Bertran.de Car
pentareto conſil.lxx.nu.iij.vol.ij.niſi eſſet clauſula
codicillaris in teſtamento ſecundum eum inſerta.
& prædictam regulam tenet And.Barba.in l.accu
tiſsimi.col.j.C.de fideicom.& Ludo.Gomeſsius in
§.actiones.nume.viij.de acti.& Alex.conſil.cxiiij.
nume.vij.lib.vij.& in Auth.non licet.de libe.præ-
ter.vel exhære.& Io.Nicola.in reſpon.ſecundi du-
bij.nume.ij.Sed contrarium tenuit glo.in dicta Au
then.nouiſsima.quæ intelligit tex.in dicto §.aliud
quoq; capitulum.habere locum in teſtamento ſo-
lenni,& non in teſtamento minus ſolenni,vt inter
liberos facto,quia tunc ſufficit quoquo titulo relin
quatur.Et idem glo.in §.tam autem.in verbo,teſta
mento.inſtit.de inoffi.teſta.per tex.in §.j.in Auth.
de trien.& ſemiſ.& iſta fuit opi.Azo.in ſumma.de
inoffi.teſta.col.pe.in fi.ver.per aliam Authen.no-
uiſsima autem.in dicta Authen.cùm de appel.co-
gno.§.cæterum ſi qui.& ita Iacob.de Are.in l.illa
inſtitutio.ff.de hæred.inſtit.quem refert & ſequitur
Io.And.in addi.Spec.titu.de inſtru.edict.§.inſtru-
mentum.ver.quid ſi à contrahentibus.in verb.in-
ſtitutio. & ſingulariter Fabia.de Gioch. in dicta
Authen.nouiſsima.in xviij.quæſt.principali. ver.
quartò quæritur:cum ſeq.& Alex.in addi.ad Bar.
ibi,in princ.ſequendo glo.ibi.& Iaco.But.in §.ex
imperfecto.l.hac conſultiſsima.C.de teſta.& Ant.
de But.in cap.Raynutius.colum.vij.ver.tertia fuit
opi.de teſta.& ibi Hoſti.in ſumma.eo.ti.& Domi-
nic.de ſancto Gemi.in cap.ſi pater.poſt gloſ.ibi in
verb.inſtituit.eo.lib.vj.& Maſuerius in ſua Praxi,
titul.de ſucceſſ.& vlti.volum.fol.lxxxix.col.j.ante
ver.vnde quocunq; modo.& idem Matthæ.de Ma
theſil.ſingul.ciiij.inchoan.no.φ illa vulgaris.& Ia
ſon in dicta Authen.nouiſsima.col.v.in prin.ver.
ego teneo primam.vbi alios ſeptem caſus ponit
fallentiales,hanc opi.dicens eſſe veram,ſicut euan-
gelium.& idẽ in d.l.hac conſultiſsima.§.ex imper-
fecto.col.ij.verſi.& per prædicta ego aliâs tenui.ex
eo φ defectus ſolennitatis requiſitæ à iure ciuili in
ter liberos ſunt relaxi per illum tex.ibi,& eum ſe-
quitur Geral.Alber.de Berberano in repet.l.ſi pa-
ter.numer.cvij.C.de inſtitut.& ſubſtitut.atteſtans
hanc contra communem eſſe veriorem,per tex.in
dicto §.ex imperfecto.iuncto princip.Et iſtã etiam
partem tenet Lauren.Calca.conſil.lxxiij.numer.j.
Licet enim principaliter cauſa honoris fiat inſtitu-
tio:de quo tamen honore,ſed de voluntate patris
inter liberos diſponentis curare non debemus.l.fi.
C.famil.erciſc.Signanter quando maſculos relin-
quit hæredes,& filiabus dotem vel pro ea certum
quid.In quo caſu vtilitas iuris accreſcendi poteſt
alijs deficientibus locum habere ſaltem ab inteſta-
to,vt plures docto.ſ̃.allegati,hanc opin.ſeu limi-
tationem tenentes ſentiunt,& Barba. conſil.lxxj.
col.v.ver.nec obſtat φ filius debet habere iure inſti
tutionis.vol.iij.& idem voluit gloſ.ij.in l.quotiẽs.
C.famil.erciſ.Nam quilibet teſtator,vt ait,neſcit
dicere hæredes inſtituo,nec profectò notarius,vt
dicit Ang.Are.in §.fi.col.pe.ver.adde quòd fortè.
inſti.de inoffic.teſta.& idem tenuit Bart.conſil.clj.
exord.Marſilius.ſi ratione debiti iure naturæ reli-
ctum fuerit.& ipſum ſequitur Fran.Tigrin.ibi in
ſeq.conſil.inchoan.& ego Fran.Tigrini.legum do
ctor de Piſis.& idem Bar.Bal.in Auth.vnde ſi pa-
rens.& Bal.quotiens.& eum ibi ſequitur Iacob.de
ſancto Georg.nume.viij.C.de hęred.inſtit.& Phil.
Decius conſi.ccxxviij.nume.j.& ij.& Bal.& Paul.
de Caſt.in l.humanitatis.C.de impube.& alijs ſub-
ſtit.volentes idem eſſe quando relictum foret filio
pro legitima,vel falcidia,pro parte ſua quod intel
ligatur iure inſtitutionis relictum.quos ibi ſequi-
tur Alex.col.j.ver.in tex.ibi,legitimam portionẽ.
cum alijs per eum ibi allega.dicens hanc partẽ eſſe
communem,quamuis Sali.in dicta Auth.nouiſsi-
ma.& Io.de Imol.in cap.Raynutius.velint contra-
rium,per tex.in dicto §.aliud quoq; capitulum.ad
quem reſpondet Alexand.in dicta l.humanitatis.
volẽs eum loqui in relicto facto filio pro parte ſua
titulo ſpecifico legati,fideicommiſsi,vel donatio-
nis cauſa mortis,aut ſimul:& tunc quoquo relicti
titulo ſed inſtitutionis.& ita vult ille text.Sed vbi
vt inquit,non ſpecificatur alius titulus,ſed ſimpli-
citer relinquitur pro legitima aut pro parte ſua,
tunc non dicitur ibi quòd requiratur eſſe relictum
iure inſtitutionis:quia tantundem eſt dicere relin-
quo tertiam,aut relinquo legitimam.l.in teſtamen
tis.

ſtamentis.C.de teſta.& Bald.conſil.x.inchoan.ſu-
per primo puncto.col.ij.ver.ſed vidẽdum vtrum.
vol.iiij.& Benedicti in ſua repet.dicti cap.Raynu-
tius.fol.ccxxiij.nume.lv.cum alijs per eum allega.
cauſa breuitatis.& idem Alexan.in l.nam quod.§.
non omnis.ad Trebel.col.ij.verſi.primò limita.&
in conſil.lxx.col.iiij.libr.ij.& Phil.Decius in dicta
l.humanitatis.in ij.notab.dicens hanc opin.Bart.
eſſe communem.& hoc per rationem quam inter
alias adducit Fran.Tigri.in dicto conſil.quia teſta
tor,quando aliquid diſponit in ſuo teſtamẽto,vi-
detur diſponere prout neceſsitas requirit.l.Gallus.
§.j.& ibi Bartol.& docto.ff.de libe.& poſthu.ergo
relictum pro legitima videtur relictum iure inſtitu
tionis,prout relinqui debet.Et idem Paul.de Caſt.
conſil.cccxxxiij.nume.ij.verſi.confirmatur etiam
concluſio.vol.antiq.& Corne.conſil.xxxv.in lite-
ra O,cum ſequen.vol.ij.& conſil.ccxcviij.in litera
I,in fi.cum ij.ſequen.vol.j.volens valere ſi pro ſua
dote relictum fuerit.pro quo allegat in dicto con-
ſil.xxxv.glo.in dicta l.quotiens.famil.erciſ.& ſi eſ-
ſet maritata,ſufficit illam inſtituere in xij.impe-
rialibus vnà cum dote,vt dicit gloſ.in l. iij. §. ſed
vtrum.in fi.& ibi Bar.Bald.Ang.& Alber.de Ro-
ſa.ff.de minor.& Imol.in l.ſuus quoq;.in prin.col.
vij.ver.idem dicit,ſi filia inſtituta in dote.ff.de hæ-
redi.inſtit.& Bertran.de Carpenta.conſil.j.numer.
xxxix.& conſil.ciij.numer.xxv.& conſil.xj.nume.
ix.volu.iij.& Benedi.in dicto cap.Raynutius.nu-
me.lvj.& Ant.de But.ibi.col.ij.verſic.tertiò nota.
arg.& Alex.in rubri.ff.ſolut.mat.col.x.Vel etiam
eſſet conſuetudo aut ſtatutum loci,volens ſufficere
quoquo relicti titulo,vt erat de iure Codicis.l.o-
mnimodo.C.de inoffi.teſta.vt dicit Bald.conſilio
ccccvij.inchoan.proponitur quod quidam miſer
Symon.volu.ij.& in l.maximum vitium. col. vj.
ver.vlterius quæritur.de tali quæſt.C.de libe.præ-
teri.cum alijs per Iaſo.alleg.in dicta Auth.nouiſsi-
ma.col.vj.verſic.quartò fallit.& Benedi.vbi ſ̃.fol.
ccxxv.nume.lxxxj.Et inter alias limitationes do-
ctorum videtur vna eſſe ſingularis,quando pater
vno aut duobus ex liberis iam inſtitutis hæredi-
bus ſubiungit:Item alijs ſeu cuilibet ipſorum relin
quo decem.licet nõ dixerit iure inſtitutionis,vale-
bit tamen propter titulum inſtitutionis præceden
tem filio aut filijs adiectum,qui videtur tacitè in
alijs (ratione dictionis,item,adiectæ orationi im-
perfectæ) repetitus:quæ dictio inducit repetitio-
nem præcedentis qualitatis,vt oratio ſequens ex
præcedenti ſuppleatur.& ita conſuluit Bar.conſil.
xxvij.incipiẽ.viſa facti narratione prædicta.& ſe-
quitur Benedi.in dicto cap.Raynutius.fol.ccxxv.
nume.lxxvij.& idem ſi vſus fuerit dictione etiam,
3 ſimiliter,vel pariter relinquo &c. † Vnde conclu-
ſum fuit teſtamentum inter liberos conditum in
quo vno vel pluribus hęredibus inſtitutis,pater re
liquit alijs liberis certum quid ſimpliciter valere
iure inſtitutionis.Et latum arreſtum in fauorem fi-
liorum hæredum contra ſorores de Madronem de
Liburnia die tertia menſis Maij , anno Domini
M. D. XXXVI. Et pariter per aliud arreſtũ
fuit dictũ valere teſtamentũ,in quo poſt certorum
liberorum inſtitutionẽ factam,pater donauit vni
filiæ certum quid vltra dotem habitam.& in fi.vo
luit teſtamentum valere iure codicillorum aut al-
terius vltimæ voluntatis.& latum arreſtum die ✳
Aprilis , anno Domini 1537. domino de Valee
relatore exiſtente.

Summæ.

1 Fructus reſtituere cõdemnatus,an quos actor per-
cipere potuiſſet reſtituat.& nu.2.& 3.

Quæſtio CCLXVIII.

Reus poſseſsor condẽna

tus per ſententiam aut arreſtum ad reſtitutionẽ fru
ctuum perceptorum & percipiendorum , ad quos
tenetur malæ fidei poſſeſſor.intelligatur de perci-
piendis,quos ipſe poſſeſſor condemnatus percipe-
re potuiſſet & non percepit:aut de illis quos actor
dominus percipere potuiſſet,ſi fundũ poſſediſſet.

Deciſio.

CHRISTI Benedicti,ac in-
temeratę & glorioſę virginis Ma
riæ eius pię genitricis nominibus
1 inuocatis,Amen.†Et videtur eſſe
intelligendum de fructibus quos
poſſeſſor ipſe & non actor perci-
pere potuiſſet,vt l.domum.C.de rei ven.& ibi hoc
tenet Cy.in primo no.per illũ tex.dum dicit,per-
cepit:& verbum percipere poterat,refertur ad poſ
ſeſſorem,remittens ſe ad l.certum.eo.ti.vbi.col.iij.
ver.primò quæro.argumentatur ad vtranq; partẽ.
Primò vt dictum eſt.Secundò in cõtrarium,φ in-
telligendum ſit de fructibus percipiendis,quos a-
ctor ipſe honeſtè percipere potuiſſet. l. fructus. &
ibi glo.& l.ex diuerſo.cum ibi no.ff.eo.tit.& vide-
tur expreſſus ad hoc tex.in l.ſi nauis.§.generaliter.
eo.& glo.in l.ij.C.de fruct.& litium expeñ.& pro
ſolutione dicit hoc eſſe multum neceſſarium ſcire.
Nam poſſet eſſe φ petitor eſſet vnus agricola, &
poſſeſſor vnus ſcholaris vel econtra:quare conclu-
dit debere intelligi de percipiendis ab ipſo poſſeſ-
2 ſore,per dictam l.domum.† Et hoc verum,quan-
do ipſe poſſeſſor nõ fuiſſet in mora:ſed ſi fuiſſet in
mora,quia interpellatus non reſtituit,tunc à tem-
pore moræ tenebitur de illis qui percipi potuerũt
à petitore,aliâs eius conditio fieret deterior.& ſic
intelligit d.§.generaliter.& idem tenuit Dy.in l.
apud Iulianũ.§.fundus.aliâs eſt §.fructus.ff.de leg.
j.& Alber.ibi.& in dicta l.fructus.col.iij.verſi.glo.
communiter videtur de rei ven.& idem Bar.in di-
cta l.ij.de fruct.& litium expen.& iſta fuit opi.Pet.
de Bella pertica in dicta l.domum.quem refert ibi
Bart.Bal.& Sali.Tamen iſta diſtinctio non placet
Bar.quoniam qui nõ iure occupat,dicitur ſemper
3 eſſe in mora.l.j.C.quod metus cauſa.† Vnde Guil.

de Cug.in dicta l.domum.& in dicta l.certū.quem
Bart.(quamuis eum non alleget) ſequitur,vult ꝙ
ſi quis velit ſe referre ad illud quod percipi poſſet,
ſingulariter referri debet ad perſonam petitoris.di
cta l.ſi nauis.§.generaliter.licet perſona poſſeſſoris
plus percipere potuiſſet propter ſuam diligentiam
& perſonę induſtriam:tamen non tenetur illud re-
ſtituere,cùm illud percepiſſet potius ex ſua nego-
tiatione quàm ex re.l.iij.§.ſi hæres.ff.ad l.falci. Sed
ſi quis velit ſe referre ad id quod percipi commu-
niter potuiſſet,tunc ſiue dicas quātum percipi po-
tuiſſet per petitorem, ſiue quātum percipi potuiſ-
ſet per poſſeſſorem,quod idē eſt dicere,quia te re-
fers ad id quod communi æſtimatione percipi po-
teſt,ar.l.ij.C.de reſcinden.vend.Et ſic non habetur
conſideratio aut reſpectus ad ſingularē induſtriam
vnius plusq̃ alterius.Et iſtud probatur in dicta l.
apud Iulianum.§.fructus.& ita tenet Ioan.Fab.in
dicta l.domum.& Ang.ibi in fi.& pariter Paul.de
Caſtr.ver.circa primum.& in dicto §.fructus.vbi
idem dicit,quem ibi ſequitur Ioan.de Imol.& idem
Ant.de But.in cap.grauis.de reſtit.ſpolia.Et hanc
Bart.opin.credit Bald.in dicta l.domum.ver.mo-
dò quæritur.eſſe veriorem.& eſt communis,vt ait
Alexā.ibi in addi.ad Bart.& in dicto §.fructus.Et
vtrobiq; limitat duobus modis,quos ibi vide per
eum,& Iaſon.poſt Cuma.quem refert Lancel.De-
cius in dicto §.fructus.cùm induſtria vnius atten-
di non debeat,ſed quòd communiter percipi per
quemcunq; diligentem patremfamiliâs.dicto §.fru
4 ctus.†Et ſic habetur in Praxi,& ſeruatur in curijs,
in quibus communiter cōcluditur ad fructus quos
ipſe actor communiter ab alijs percipere potuiſ-
ſet.Et not.tu iudex,quòd fructus fuiſſe perceptos
probatur per ſolum iuramentum,quod actori vel
reo qui melius nouerit veritatem , & legalior erit
ſine dolo deferendum eſt,vt dicit glo.reputata ſin-
gularis in Authen.de nupt.§.vnde ſancimus.verſ.
ſed ſi quidem aliquid.in verbo,iureiurando.colla.
iiij.quam magni facit Bal.in dicto cap.grauis.col.
j.ver.& not.quòd ideo hîc iuratur de fructibus.de
reſti.ſpol.& Iaſon in dicto §.fructus.ver.adde etiā.
& in l.admonendi.in lect.ſuper gloſ.magna ad fin.
de iureiurand.

Summæ.

1 Recuſari an poſsit totum parlamentum.& nu.4.
2 Recuſari an poſsit vniuerſitas eò quòd caput eſt
ſuſpectum.
3 Recuſari poteſt ſynodus,ſed nō generale conciliū.
5 Cardinales an poſsint recuſari.

Quæſtio CCLXIX.

An curia ſuprema tota

tam præſidentes quàm conſiliarij recuſari poſsint:
quod plerunq; fit per malam fouentes cauſam,&
fugientes iuſtitiam.

Decisio.

CHRISTI Be-
nedicti,ac intemera-
tæ & glorioſę virgi-
nis Mariæ eius piæ
genitricis nominibꝰ
1 inuocatis,Amē. † Et
videtur ꝙ non poſsit
totus ſenatus per ali-
quem recuſari,vt in
ſimili tenet glo.de to
ta ſynodo.in cap.j.in
verb.interrogatus.de iudic.quā ibi ſequitur And.
Barba.vt j.dicam.Contrarium verò tenent docto
res reprehendentes glo.prædictam,& hoc per tex.
in cle.paſtoralis.verſi.notorium quippe.ibi,Piſa-
naq; ciuitas,in qua lata fuit memorata ſententia,
regem capitali habebat odio notorio & antiquo.
cum pluribus ver.ſeq.& ſignāter in ver.quis enim
auderet:vel qua ratione aliquis teneretur conſiſto-
rij talis ſubire iudicium &c.de re iudic.vbi ciuitas
& cōſiſtorium imperatoris erat recuſandum.& ſic
per illū tenet Pet.de Anch.in dicto cap.j.ad idem
tex.in cap.quod ſuſpecti.iij.q.v.per quem Vinceñ.
dicebat ſynodum recuſari poſſe,quando metropo
litanus vel maiores, qui præſunt ſuſpecti ſunt. Et
illud conſilium fuerat ibi principaliter contra Io.
Criſoſtomum cōgregatum.& idem in cap.licet ex
ſuſcepto.de foro compe.pro quo Sicul.in dicto c.
j.de iudic.allegat glo.in cap.in ſingulis.in verb.ap
pellatione.in fi.de ſtat.regul.quæ vult vniuerſita-
tis iudicium poſſe ex cauſa recuſari.& ibi Abb.&
Ant.But.in dicto cap.j.dicit in hoc conſiderādam
eſſe qualitatem capitis,an de facili moueatur ad di-
2 cta aliorum vel nō.& ſic Bal.ibi intelligitur, † q̃ꝰ-
uis in l.j.C.ſi rector prouinciæ dicat,ꝙ propter ca
put ſuſpectum poſsit totum collegiū recuſari.Ta-
men Feli.in dicto cap.j.col.iij.ver.glo.in verb.in-
terrogatus.in fi.intelligit primum dictum Bald.&
Ant.ibi,ſi caput ſit tale,cui vniuerſitas nō auderet
contradicere.Secundò intelligit quando vniuerſi-
tas ſubeſt ei:ſecus ſi nō ſubeſt.allegat Io.An.in ad-
di.Spec.ti.de iudi.delega.§.fi.ver.item quòd ex plu
ribus iudicibus.Concludit tamen Abb.ꝙ ſi remo-
tis ſuſpectis remanet ſynodus imperfecto numero
qui requiritur ſecūdum qualitatem cauſæ,ꝙ pro-
pter ſuſpitionem quorundam non poterit recuſari
tota ſynodus,ar.cap.fi.de procura.cū alijs per eum
alleg.quod intelligit in inferiori ſynodo.Secus in
concilio generali,in quo præeſt papa,ꝙ non poſ-
ſit recuſari,vt ibi ſentit Cardi.& docto.& Philip.
Frācus in cap.poſtremò.nu.xiiij.ver.octauò & vl-
timò.de appel.qui ſequitur hanc communem.Ta-
men ſecūdum Bal.in dicto cap.j. concilium poteſt
recuſari in tribus caſibus,vt ibi per eum.Subdens
cōcilium cui cōmiſſa eſt cauſa poſſe recuſari tanq̃
ſuſpectum,ſicut ſingularis perſona:& ita practica-
ri & probari per tex.in dicto cap.j.& rationem vi-
de ibi per eum.Quod vltimum reprehendit And.
Barb.

Barba.nu.lxxviij.in fin.ver.tu pondera.qui ſequi-
tur glo.dicens nō obſtare tex.in dicta cle.paſtora-
lis.ver.Piſana.contra glo.communiter allegatam.
3 Sed † ibi Feli.col.iij.ver.glo.in verb.interrogatus.
ſequitur communem.quia à pari procedunt appel
latio & recuſatio.c.ſuper eo.de appel.& à ſynodo
appellari poteſt.cap.multis.xvij.diſt.ergo recuſari.
Sed non concilium generale allegans Calde.cōſil.
vj.ti.de appel.vt ibi vide per Feli.poſt ſecundā li-
mitationem vbi omnia iſta limitat.Et iſtam com-
munem opi.ſequitur Phil.Decius in dicto c.j.col.
vj.in fi.cum ſeq.qui reſpondet ad Barba.quē dicit
cōmunem tenuiſſe opi.in tract.de præſtan.Cardi.
in ij.q.iij.& idem Cardi.Alex.olim præpoſitus in
4 cap.cum ſpeciali.nu.xxvij.de appel. † Et ſic de fa-
cto nunc nonnulli conantur totam curiam recuſa-
re,vt non ſuperſit numerus ad iudicandum tā recu
ſationes friuolas q̃ principale ſufficiens,& nō ex-
pectata ſuper recuſatione reſponſione per curiam
fienda,obtinēt euocationem,quod fieri nō debet,
niſi prius eidem magno cōſilio de dictis recuſatio-
nibus an ſint legitimæ,conſtito:& ſi videant illas
non probaſſe in totum & remanere ſufficientē nu-
merum ad iudicandum,illos fugitiuos condēnare
debent erga Regem dominum noſtrum in groſsis
& magnis èmendis.Et ſic vidi ſeruari tēpore meo
quo eram in eodē excelſo conſilio ordinarius,quā-
do domini Tholoſani recuſabantur,ac pariter do
5 mini curiæ noſtræ Burdegaleñ. † Sed quid de do-
minis cardinalibus,an poſsint recuſari,text.vide-
tur ꝙ non.in cap.nouit.& ibi per docto.& Cardi.
Alex.in dicto cap.poſtremò.nu.xiij.verſi.ſeptimò
quæritur.de appel.Et in contrarium videtur text.
in cap.ad petitionem.& ibi Hoſtien.& Cardin.de
Zaba.ac cæteri.de appel.

Summæ.

1 Iudex an poſsit de delicto inquirere in loco origi-
nis.& nu.3.& 4.
2 Delinquens in quot locis poſsit puniri.
5 Iudex an extra territorium poſsit inter homines
ſui territorij cognoſcere,& delinquentem punire.

Quæſtio CCLXX.

Ratione originis iudex

poſsit ex delicto alibi commiſſo inquirere ex offi-
cio ſuo,vel aliqua inſtante parte,& procedere ad
punitionem.

Decisio.

CHRISTI Benedicti,ac in-
temeratæ & glorioſæ perpetuæ
virginis Mariæ eius piæ genitri-
cis nominibus inuocatis,Amen.
1 Et † Placeñ.quem ſequuntur Cy.
Bart.& Bald.in l.j.C.vbi de cri.
agi.tenet ꝙ ſic.& idem Bartol.in l.j.q.octaua.ante
fi.ver.aliquando ciuis delinquit.C.de ſumma Tri.
& ibi Bald.col.antepe.ver.viſo an forenſis.& Al-
bertus Gandi.in tract.maleſi.titu.vbi puniatur de-
2 linquens.in princ.† vbi dicit in tribus locis delin-
quentem poſſe puniri.primò in loco commiſsi de-
licti.l.ſi cui.§.idem imperatores.& l.fi.ff.de accuſa.
Secundò in loco in quo lis fuit conteſtata.l.j.C.de
iuriſdi.omnium iudi.Tertiò in loco originis vel
domicilij.dicta l.j.vbi de cri.agi opor.Et idem te-
nuit Ang.Are.in tract.maleſi.in verb.hæc eſt quę-
dam inquiſitio.q.v.ver.quæro an de delictis com-
miſsis.& Io.de Lignia.in cle.paſtoralis.ver.rurſus.
de re iudi.& Abb.Sicul.conſil.xxiiij.incip.Rodul-
phus.in primo dubio.vol.j.qui allegat dictam l.j.
vbi de crimine.& cap.cùm contingat.de foro com
pet.vbi idem Barba.nu. xviij. poſt Ant.& Abb.
Sicul.dicens Barb.nu.xxviij.mirari de Abb.Sicul.
ꝙ in cauſa criminali conſuluerit,& nihil vltra q̃
in lectura diceret conſulendo,quamuis in iſta non
reſideat,vt infra dicam.Sed in hanc videtur incli-
nare Guido Papæ in quæſt.ccij.col.pe.ver.quæro
3 vlterius.† Et cōtrarium tenent Odofre.& Iaco.de
Bellouiſu in d.l.j.vbi de crimine agi opor.& Spec.
& ibi Io.An.in titu.de cōpet.iudi.adi.§.j.in verb.
& ſi anteq̃.& Bal.in l.j.C.de ędili.acti.& Alber.de
Roſa.in ij.parte ſtatu.q.xxxvj.& Sali.in l.ſeruos.
C.ad l.Iulia.de vi publi.& Ludo.Bologni. conſil.
viij.col.ij.ver.capio igitur fundamentū primum.
cum ſeq.col.& etiam conſil.lvij.col.j.& ij.& Bald.
in tract.ſuo cri.fol.vj.q.iiij.& Bar.& Imol.dicta l.
ſi cui.§.idē imperatores.& Hippol.conſil.xiiij.nu.
ix.& conſil.lvij.nu.xxxv.in fin.& conſil.lxvij.nu.
lxiiij.& Bal.conſil.cxxxix.inchoan.proponitur ꝙ
quidam ſocij.vol.iij.& conſil.ccccxviij.exord.qui-
dam Cagnus.vol.ij.ſed in conſil.xcj.aliâs c.incip.
punctus talis eſt,Titius ciuis Senenſis.vol. v. dicit
tutius eſſe procedendum in loco originis & domi-
cilij,ſi ibi accuſetur,&procedatur per accuſationē,
& non per inquiſitionē officio iudicis,prout quo-
tidie fit inſtante procuratore domini loci domici-
lij.Quod dictum fuit Ioan.An.in addi.Spec.in di-
cto tit.de compet.iudi.adi.§.j.in verb.& ſi anteq̃.
& idem Abb.Sicul.in dicto conſil.xiiij.licet in ea-
dem non reſideat,ſed ſequitur opi.Cy.Bar.& Bal.
vt ſ.dictum eſt:quem reprobat And.Barb.in dicto
cap.cùm contingat.nu.xxvj.vſq; ad nu.xxxiij.in-
4 cluſiuè. † Quia iudex domicilij aut originis pro-
cedere non poteſt ex officio,ſeu per viam inquiſi-
tionis de delicto extra ſuum territorium commiſ-
ſo.l.fi.ff.de iuriſ.omnium iudi.vbi hoc multū pro-
bat.& ſic tenent Auguſti.& Ber.Landr.in addi.ad
Ang.Are.vbi ſ.in verb.ſequacium.& Alex.cōſil.
cxj.col.xiij.ver.fortius.lib.j.& Hippol.de Marſil.
in dicta l.fi.de iuriſdi.omnium iudi.fol.xxxix.nu.
cxxxiij.cum plurib.ſeq.vbi plenè concludit pro
iſta ſecunda parte,iudicem originis vel domicilij
non poſſe per inquiſitionem ex officio procedere
contra ſubditum de delicto extra eius territorium
commiſſo,dicens ſe aliâs pro hac parte conſuluiſ-
ſe.conſil.cx.nu.xv.& hoc per tex.glo.Bar.in l.hæ-
res abſens.§.proinde.ff.de iudi.& per tex.in l.ij.C.
vbi ſenato.vel clari.prout ibi habetur in fi.copu-
latiuè.quæ eſt vera litera ſecundum eum,vt firma
uit Iaco.But.& Bal.in dicta l.j.vbi de crimine agi

op.& Io.An.in cap.ex parte.de foro cōpet.& hoc
nisi ibi per decem annos conuersatus fuerit,vt vo
lunt doct.in dicta l.j.& fi.vbi de crimine agi.Nec
sufficeret vt ipse ait,ꝙ in loco conuersaret,sed re-
quiritur , ꝙ ibi habitaret ad hoc vt posit cōueni-
ri de his quæ alibi gesit,vt ibi vide per eū,qui al-
legat Imol.in cap.dilectus.in ij.de rescrip.& Alex.
consil.clxvj.nu.iiij.& per totum.lib.vij.& istā par
tem sequitur Ludo.Bolog.in dicto consil.viij.nisi
tractatus delicti alibi committendi fuisset in loco
originis habitus.cap.j.de homicid.li.vj.& Fulg.cō-
sil.cxlviij.ſ.alleg.col.j.ver.super primis.Sed in ca-
su nostro quidam oriundus loci de Seruieres spe-
ctantis vicecomiti Turoniæ,in quo habebat bona
aliqua & domicilium in loco Dauriac,commisit
homicidiū in loco de Pleux:à iudice cuius fuit re-
quisitus per iudicem de Seruieres loci originis,&
sibi remissus & traditus,qui tenebatur sic facere,vt
voluit Ludo.Bolog.consi.lvij.col.ij.ver.plus dico.
allegat tex.in §.si quis verò.in Auth.vt nulli iudi.
& Fulg.in dicto consil.cxlviij.incip.delictū com-
missum in vna ciuitate.sed est suprascriptio.sed se-
cundum numerū nostrum est cxlix.incip.super in-
quisitione formata. qui hoc tamē mihi non dixit:
qui homicida postea petijt se remitti coram suo iu
dice domicilij Dauriac,cui denegatum fuit & per
senescallum Lemouiceñ.ad quem appellatum fue-
rat,confirmatum,& ad curiam inde appellatum:
tandem conclusum extitit bene iudicatū,quia non
solùm ratione conuersationis & bonorum,quæ in
dicto loco originis de Seruieres posidebat,sed re-
missionis sibi per iudicem loci delicti factæ cogno
scere debebat.dicta cle.pastoralis. §. quod si puni-
tio criminis.ibi,inuētus,vel ad illū de more remis-
sus.aliâs sola conuersatio in loco in quo quis non
deliquit, aut non contraxit non debet sortiri fo-
rum,vt voluit Alex.in consilijs š.alleg.& bo.text.
in dicta cle.pastoralis.§.deniq; licet rex ipse. & Do
mini.de Rota decis.ccccixiiij.in nouis incip.si quę
ritur vtrum iudex.Sed propter nonnullā suspitio-
nem iudicis & procuratoris fratrum fuit renuodia
tus coram dicto senescallo,& latū arrestum die x.
5 Martij,anno Domini 1536. Sed † dubium an iu-
dex domicilij extra territorium posit cognoscere
& punire delinquentem sui domicilij,vide Bar.in
dicta l.cunctos populos.& Barb.in dicto cap.cùm
contingat.nu.xxxiiij.vbi se remittit ad cap.postu.
lasti.eodem titu.vbi post Petr.de Ancha.in repet.
disputat hanc quæstionem.

Summæ.

1 Monachus an pro beneficio posit abbatem in ius
vocare venia non petita.& nu.3.
2 Venia à quibus petenda anteq; in ius vocentur.
4 Monachorum correctio quando spectet ad episco
pum.& nu.5.

Quæstio CCLXXI.

Monachus ratione offi-

cij aut beneficij quod à suo dependet monasterio
posit & valeat agere pro iuribus eiusdem contra
abbatem suum venia seu licentia ab eo non petita.
Et an correctio monachorum spectet ad abbatem
vel priorem monasterij aut episcopū etiam si epi-
scopus sit caput monachorum vel canonicorum
regularium.

Decisio.

CHRISTI Benedicti,ac in-
temeratæ & gloriosæ perpetuæ
virginis Mariæ eius piæ genitri-
cis nominibus inuocatis,Amen.
Et † Ludo.de Roma.in singu.suo
cccclj.inchoan.Quid de mona-
cho.dicit ꝙ non,sequendo Io.An.in addi.Spec.tit.
de inquisitio.§.si.incipien.tex.dicit necessario.Sed
istud prius tenuerat Specul.in titul.de actio.§.j.col.
xviij.ver.item excipitur contra actorem,quòd est
monachus,per tex.in cap.vno.de syndi.& in cap.
monachi.xvj.quæst.j.& cle.religiosus.de procura.
& Bald.in sua Margarita.in verb.monachus.vers.
2 ix.† Sed Alex.in l.j.ff.de in ius vocan.probabili-
ter dubitat de socero,socru,patrino,defensore ciui
tatis,imperatore, papa, patrono ecclesiæ, præce-
ptore,abbate,& marito:an posint in ius vocari
sine veniæ petitione.Et de his, & sacerdote ponit
Iason in §.pœnales.col.x.& idem Iacob.de sancto
Geor.in l.generaliter.ff.de in ius vocan.vbi sequi-
3 tur Io.An.in addi.Spec.loco š.alleg.† Sed Bartho.
Chassenæus consil.xlij.tenet contrarium,quòd ra-
tione beneficij ab abbate obtenti posit esse in iu-
dicio contra alium sibi litem mouentem sine licen
tia abbatis.Quinimo etiam cōtra suum abbatem,
vt tenet Abb.Sicul.consil.lxxxviij.vol.j.Et sic con
clusum fuit in curia pro religioso monasterij de
Soliaco cōtra abbatem eiusdem.Quoniā vasallus
potest dominum sine venia conuenire.per text.in
cap.j.& glo.in verbo,salua reuerētia.de milite va-
sal.qui contumax est.& glo.ibi sequuntur Bald.&
Card.Alex.col.pe.& Fran.Purpu.in rub.de in ius
vocan.nu.xxij.cum alijs per eum alleg.& Iacob.de
sancto Georg.in dicta l.generaliter.Et etiam princi
pem,vt voluit Bald.in dicto cap.j.de milite vasal.
Quem tamen reprehendit Alex.ibi per cons.per
glo.in l.fi.& ibi Bald.C.de quadri.præscrip.Et de
monacho quando posit agere,vide Felin.in cap.
dilecta.col.cxj.vers.monachus.de rescrip.vbi po-
nit regulam quòd non posit,& casus fallent.
& quartus casus fallentialis est casus noster.& inter
doct.allegat Rotam in nouis decis.vj.ti.de restitu.
spoli. quæ mihi est lxxx. quod intellige prout ipse
allegat ibi Rotam quādo religiosus habet benefi-
cium perpetuum,ꝙ posit intentare interdictum
directum etiam contra suum prælatum.Secus ve-
rò si habet manuale vel claustrale per cap.cùm ad
monasterium.§.tales.de statu mona.& ad idem al-
legat Rotam decis.j.de restit.spoli.in antiq.cū alijs
per eum alleg.& in hoc amplius non sisto.Sed cor-
rectio monachorum ad abbatem vel priorē ipsius
monasterij an spectare debeat,vide per glos.Anto.
Abb.Sicul.& doct.in cap.quanto.in verb.si præla-
ti.

ti.de offi.ordi.& Inno.in cap.fina.quem ibi sequi-
tur Ant.de But.colum.v.versic.oppo.secundò. de
offic.archid.& docto.insuper Abb.Sicul.in capit.
cùm contingat.& ibi Barba.nume.lxxxviij.de fo-
ro compet.& decis.capel.Tholos.quæstio.cccix.&
Guido Papæ decis.ccccclix.vbi concludunt quòd
sic,etiam ad abbatem vel priorem secularem com
mendatarium perpetuum,cùm sit titularius. per
4 nota.in cap.dudum.ij.de elect.& docto.in cap.ne-
mo deinceps.de elect.libr.vj.& ibi Probus in addi.
monachi.numer.xij.cum pluribus sequent.vbi di-
cit Gallos ita tenere,& Dominicus dicit ibi pari-
ter Italicos.& ad hoc probandum Probus inserit
quandam prouisionem beneficij commendati in
diœcesi Ageneñ.Quinimo secundum ipsum nu-
mer.xx.talis commendatarius vt verus abbas &
verus prælatus potest esse iudex delegatus iuxta
formam cap.statutum.de rescrip.eo.libr.vj.Et pa-
riter ibi numer.xxxv.confutat & reprehēdit And.
Alciatum in eo quod dicit in l.pactum curatoris.
C.de pact.commendatarium à sede apostolica de-
putatum habere omnimodam & liberā fructuum
disipationem,& eorum dominum potius quàm
administratorem esse,vt ibi vide per xj. col. & in
cap.si constiterit.de accusa.& ibi præceptor meus
dominus Anto.Ray.in vulgari appellatus Paruus
papa.vide Io.de Anna.in cap.de cleric.percusso.Et
hanc corrigendi potestatem specialem habent à
sede apostolica,& vnam formam inserit Probus
5 in dicto capit.nemo. † Et quid si episcopus caput
existat monachorum vel canonicorū regularium
ecclesiæ suæ cathedralis,an ad eum spectet vel ad
priorem conuentus aut subpriorem vel ebdoma-
darium prout religiosi ecclesiæ cathedralis Con-
domieñ.ex statuto prætendunt,& etiam consuetu
dine immemoriali, vide docto.in dicto capit.cùm
cōtingat.& latè Corne.consil.cxciij.exordieñ.pro
decis.primi dubij.volum.ij.vnde episcopus & reli-
giosi prædicti fuerunt per curiam appunctati in
eorum factis contrarij. & latum arrestum die *
mensis Septēbris,anno Do. M. D. XXXVI.
Et ad prædicta aduerte,quòd pendente lite inter
monachos & abbatem vel prælatum,monachi de-
bent interim obedire prælato & abbati,sine tamē
ipsius litis impedimento.cap.olim.& ibi Feli.col.
iij.ver.no.ꝙ quæstio quæ pendet.de accus.

Summæ.

1 Rustic⁹ in quo differat à ciue,ascriptitio,& cēsito.
2 Ciuis vt quis dicatur,quid requiratur.
3 Consules in ciuitate an esse posint qui suburbia
colunt.& nu.4.
5 Consules an posint sibi castrum creare inuito do-
mino.

Quæstio CCLXXII.

Habitantes extra villam

& ciuitatem siue nobiles siue burgenses vel rustici,
si sint de iurisditione illius ciuitatis aut villæ,pos-
sint esse consules illius.

Decisio.

CHRISTI Be-
nedicti,ac intemera-
tæ & gloriosę virgi-
nis Mariæ eius piæ
genitricis nominib⁹
1 inuocatis,Amē. † Et
præsuppono rusticos
esse,qui extra habitāt
ciuitatem,& ciues il-
los esse qui nascuntur
in ciuitate,& in ea ha
bitant,vt Auth.quibus modis natura.effic.sui.§.si
quis igitur fuerit naturalium.colla.vij. & l.j.C. ne
rusti.ad vllum obsequi.deuocentur.lib.xj.& ibi Ia
co.Rebufi.in j.not.& Lucas de Pēna latius,& idem
Io.de Plat.dicens tales rusticos liberos & insolidū
dominos esse prædiorū suorū,& in hoc differre ab
ascriptitijs & censitis,vt ipse etiā ait in rubr.C.de
agrico.& cēsit.Et isti rusticani(vt inquit) sunt illi
quibus datū est priuilegium faciendi testamentum
in rure coram quinq; testibus.l.fi.C.de testa.& di-
xi in quæst.inchoan.testamentum tempore pestis.
Sed Cy.ibi dicit in fi.ꝙ aliqui vocant illos agri-
cultores:& alij dicunt omnes illos morantes in ru-
re.& Benedict.in repet.cap.Raynutius.fol.cliiij.nu
mer.cxxv.cum seq.de testa.& And.de Iser.in cap.j.
§.si quis rusticus.de pace tenen.& eius viola.alle-
gat tex.in l.eius qui.in fi.ff.ad municip.& in con-
stit.Neapo.ti.de armis.col.iij.& ibi Matth.de Af-
flict.fol.xliij.nu.xl.cum seq.& latius in constitu.de
pugnis subla.nume.vj.fol.ccxxxv.& in constit.de
reuocan.transeuntib.ad alienam habitat.nu.ij.ante
fi.fol.cclxvij.vbi ponit priuilegia eorum post glo.
in Auth.nullum credentem agri.in verbo,omnes.
2 colla.iiij.† Et est necessariū vt quis gaudeat priui-
legio ciuium stare in ciuitate maiori parte anni,vt
l.cùm de lanionis.§.Sabinus.& ibi Alber.& Bart.
ff.de fundo instru.& instrumēto leg.vbi etiam Al-
ber.dicit ex hoc procesisse interpretationem col-
legij iudicum ciuitatis Bergami,qui interpretādo
& declarando statuta loquentia de ciuibus & rusti
cis interpretati fuerunt ciues esse qui starent ad ci-
uitatem per maiorem partem anni,vel etiā absen-
tes à ciuitate in qua habent patrem vel fratres,so-
rores vel cognatos,supportantes onera ciuium,&
quæ illi absenti incumbebant si erat ciuis,gaudere
debet priuilegijs,vt tenent Bart.& Io.de Plat.in l.
cùm scimus.§.* C.de agrico.& censit.lib.xj.secus
in extraneis & rusticis,vt voluit Bertran.de Car-
3 pen.consil.lj.nu.iij.& iiij.vol.j.nouo.† Hoc habito
videtur primò,ꝙ sic,cùm appellatione ciuitatis
suburbia contineantur.l.ij.ff.de verb.sig.cum alijs
per nos allega.in §.* col.v.cum seq.de consuet.iu-
rium stat.perso.& etiam in addi.lib.consuet.Bitu
rig.& quæ no.Bar.cxcvj.exordi.ciuitati Camera-
ceñ.col.ij.ver.super quinto.pro hac sententia text.
de pace Constan.§.nos Romanorum imperator.in
prin.dum tex.dicit regalia & cōsuetudines nostras
tam in ciuitate q; extra ciuitatem,videlicet Vero-

næ, & castro eius etiam suburbijs locis & personis in perpetuum, videlicet vt in ipsa ciuitate omnia habeatis sicut hactenus habuistis vel habetis. Extra verò omnes consuetudines sine contradictione nostra exerceatis, quas ab antiquo exercuistis vel excercetis, & quę sequuntur. Et paulò post dicitur, & homines tam de episcopatu quàm de ciuitate eligantur, viri bonæ opinionis &c. Et maximè si in ciuitate in qua non facilè sufficientes viri publicis muneribus inueniantur. l. semper. post prin. ff. de iure immunita. ideo dicit Imperator in dicta l. fin. de testa. Et ab antiquis legibus & à diuersis retrò principibus semper rusticitati consultum est, & in multis legum subtilitatibus stricta obseruatio eis remissa est. Quoniam ipsi sicut ciues supportant onera & tallias ac alia munera eis imposita, fortè nõ æqualiter per ciues cotizantes æquata, & ita de facto compertum extitit in causa Syndici hominũ extra villam nouam Agennij habitantiũ, & ob causam hanc petebãt ad consulatũ duos ex eis quotãnis admitti. Vnde hæc ratio est multũ consideranda, & pariter quod amore culturæ (quæ totum nutrit mundum) facti sunt à ciuitate exules, & ab armigeris & lacaijs, vt cotidie videmus eorum bona inuadi & inuolari, & corporales iniurias in personam, quod grauiter ferẽdum est & dolendum, non tam ipsorum quàm mulierum & filiarum stupratarũ pati. Quis ergo eorum non misereatur? ar. Auth. habita. C. ne filius pro patre. tum in pluribus huius resorti ciuitatibus & villis multi reperiuntur habitantes extra villam esse cum alijs ciuibus villæ consules, in quibus cõsuetudo rusticorũ erit attendenda. l. si chorus. ff. de leg. iij. 4 † In contrarium videtur pro decis. q. nostræ tex. in Auth. de defenso. ciuita. §. j. ibi, sed secundum circulum habitatoribus ciuitatis. colla. iij. Et sic per illum tex. tenet ibi Ang. dicens notandum illum tex. contra ciues habitantes in rure, & contra rusticos, qui non debent assumi ad ea quæ intra ciuitatem explicantur. & ideo non debent (vt inquit) decuriones assumi. Et probat idem tex. ibi, ante. dicto ver. ibi, sed inuicẽ vniuersi nobiliores ciuitatũ habitatores hoc ministerium eis adimpleant. & glo. in verb. eis exponit, id est ciuitatibus, vt rependant præmiũ habitationis. Allegat §. pe. eo. & est optima ratio propter residentiam, quam in ciuitate faciunt. Et ibi probat text. quomodo consules, id est defensores ciuitatum debent eligi per circulum, id est circuitum, sic quod quilibet suo loco tale onus subeat: de quo per Guido. Papæ quęst. ccccliij. inchoan. de modo eligẽdi: quia gradatim debent honores deferri. l. vt gradatim. ff. de mune. & hono. & dixi in tract. de autho. magni cõsilij. & alibi sæpe. & probat etiam aliud ille tex. nobiliores debere eligi tantùm, & non rusticos. Et sic per illa iura tenet Angel. consil. ccxxj. inchoan. circunscripto dicto statuto. col. j. ver. quoniam diuites soli. Dum tamen isti nobiles & burgenses habitatores ciuitatum maneant & resideant in illis. dicto §. j. de defenso. ciuita. saltem pro maiori parte anni. dicto §. Sabinus. vt s. dictum est in præfat. in fine. & l. maiore parte anni. ff. de verborum significatione. text. iuncta glos. in clementina. causam. §. quòd si forsitan. de electione. & textus in l. legatis. §. si vnus. ibi, dicendum est cui legati sunt, in quo artificio plerunque versabatur. & ibi Alber. qui eum legit cum §. si ex officio. ff. de leg. iij. aliâs non possunt vti beneficio seu priuilegio ciuium. accedat tex. in l. iij. in prin. ibi, & hoc dum in prouincia est. Nam si excesserit, priuatus est. ff. de offi. præsid. & tex. in l. seruus. C. de episcopis & cler. quem inducunt Guil. de Cugn. & Bal. in arg. ad priuilegium concessum studentibus vel alijs habitantibus in certum locũ vt puta. vt inquit Bal. in cõsilio Perusino, quod non duret nisi perseuerante studio vel habitatione. Nam causa finalis commensurata tempori commensurat sibi effectum secundum illud tempus. secus autem esset in causa instantanea. l. ij. §. j. ff. de excus. tuto. Tum sola habitatio non facit aliquem esse ciuem, nec de iurisditione alicuius, vt dicit glos. fi. in fi. in cap. vbicunque. xiij. q. ij. Aliâs isti nobiles & burgenses, qui toto tempore aut pro maiori parte habitant rus, reputantur rustici secundum doct. s. alleg. & Ang. Sali. Paul. de Cast. & Iason in dicta l. fi. de testa. & Bar. in l. conficiuntur. §. codicilli. ff. de iure codicil. quod est contra nobiles & burgenses ciuitatis Burdegalæ habitantes rus, qui prætextu eorum domus quam in eadem ciuitate habent: iurati esse volunt, & de facto sunt, & eligantur, quod fieri nõ debet. Qui in hoc & alijs deterioris sunt conditionis. l. nobiliores. C. de cõmer. & merca. & in simili dicit glos. in cap. j. §. si miles. in verbo, diuino. ante fi. de pace tenen. & eius violat. Et in quibus sint deterioris conditionis, vide Matthæ. de Afflictis in constitu. Neapoli. de reuocan. transeuntibus ad alienam habitationem. num. ij. fol. cclxvij. & hoc ne à cultura extrahantur necessaria. Auth. agricultores circa rem rusticam occupati. C. quæ res obligari non possunt. & vnde sumitur. de statu. & consuet. contra libert. ecclesiæ. §. agricultores. & ibi Andr. de Iser. qui allegat tex. in l. ij. C. de ferijs. & in Authent. de quæsto. §. j. & ij. & rubric. & nigrum. C. vt nemo ad suum patrociniũ suscip. rustica. & in titul. ne rusticani ad vllum obsequium deuocentur. quæ iura videntur hanc decidere quæstionem, maximè in l. j. ne rusticani ad vllum seruitium. libr. xj. per quem ibi Ioan. de Plat. dicit istis rusticanis esse fauendum, vt operis rusticanis & frugibus serendis ac colligendis intẽdant. & l. j. & l. colonos. & l. litibus. C. de agrico. & censi. 5 & l. vnica. C. ne operę à collato. exigan. † Et pro hac facit etiam decis. Iacob. Rebufi, quam ponit in l. nominationum. in j. quæstione exordien. Quæro vtrum habitatores alicuius castri. C. de decurionibus. libro x. quòd si habitatores alicuius castri, qui nunquam habuerunt consules, possint sibi consules de nouo creare domino illius castri contradicente. Qui post argumentationem ad vtranque partem concludit, quòd non postquàm ab initio non fuerant creati, ex post facto non possunt de nouo constitui: quia super creandis officialibus consuetudo attendenda est. l. super creandis. C. de iure fisci. libro x. & l. constitutionibus. in fine. ff. ad municipales de incolis. & Paulus. de Castro, consilio cxcij. aliâs est secundum verum. numer. cxcvj incipien. Visis & consideratis omnibus. volumi. antiq. in fin. Et pro hoc allegat Rebufi tex. in ratione, in cap. Felix. & in c. multum. xvj. quæst. j. vbi dicitur episcopũ non posse eligi in loco, in quo nunquam fuerat: aliâs tamẽ credit cum cõsensu superioris vel præsidis posse creari, arg. l. j. §. solet. in fin. ff. quando appel. sit. quoniã inter regalia non connumerantur. c. j. quæ sint regaliæ. Consuleret tamẽ posse fieri iure principis saluo. arg. §. si verò dominus tẽporalis requisitus. de statut. & consuet. cõtra libert. eccl. Sed ad repellendum rusticos, aut alios à consulatu extra villam moram trahentes allegabatur priuilegiũ & cõsuetudo super ordinandis & eligendis cõsulibus ex villa, & non extra villam immemorialis inconcussè obseruata, & per curiam fuit ordinatũ afferri dictum priuilegiũ per habitantes villæ nouæ Agẽnij. Et aduerte, quòd non solùm habitantes in ciuitate, & tenentes domum possunt eligi consules, sed etiam alij ciues, qui sunt & manent in seruitio aliorum ciuium, vt voluit Bar. cõsil. xlij. incip. Visa inquisitione facta contra Fran. Nazarium. Et priuilegio Alfonsi comitis Pictauen. & Tholosæ filij regis Franciæ eisdẽ ciuibus villæ nouæ, anno domini M. CC. LXX. Concesso viso, fuit per arrestum dictum habitãtes extra villam nõ esse admissibiles. Latum die vij. vel xiij. Septembris. Anno Domini M. D. XXXVI.

Summæ.

1 Procurator qui suo & domini nomine se obligauit an finito officio possit domino non excusso conueniri. & nume. 2. 3. & 4.

Quæstio CCLXXIII.

Procurator ad obligandum dominũ constitutus tam nomine suo proprio, quàm domini, requirẽte creditore se obligauit. Quæritur, an insolidũ possit conueniri ante dominũ suum præsentem vel mortuũ, & sic finito officio, vel obijcere possit beneficium diuisionis si correus debendi, aut beneficium ordinis si fideiussor censeatur.

Decisio.

CHRISTI Benedicti, ac intemeratæ & gloriosæ Virginis Mariæ eius genitricis nominibus piè inuocatis, Amẽ. 1 † Et primò videtur talem procuratorem sic constitutum nõ esse fideiussorem, quia fideiussor dicitur, qui alienam obligationem in suam suscepit fidem, principali tamen debitore remanente obligato, vt instit. de fideius. in prin. & Hosti. in summa. eod. tit. in prin. & Hippol. de Marsil. in repet. rubr. ff. eo. col. j. vers. Quæro ego solus. & Ludo. Bolog. consi. xliiij. col. iij. versic. Aut quæritur. cum duob. seq. 2 † Vnde dominus in totum tenetur, cuius cõtemplatione se obligauit, & ad quẽ negotium habẽdi bulas à creditore banquerio pertinebat. Vnde expressio causę habetur perinde, ac si dictum fuisset procuratorio nomine seu nomine domini hoc facere, etiã si in obligatione non foret dictum, prout re vera dictũ erat. & ita tenet Bart. in l. post mortẽ. §. tutor. col. j. vers. Idem in procuratore. ff. quãdo ex facto tuto. & hoc per tex. in l. si pupilli. §. j. ibi, vt pignus. vel vt debitorẽ liberet. & in l. fin. & ibi Bar. Bal. Ang. & Alber. ff. de neg. gest. & quæ dixi in quæst. lxxxj. incip. Tutor vendidit. & decis. capel. Tholosanæ, quæst. lxx. cum alijs ibi alleg. Et idem dicẽdum in institore, secundũ Bar. ibi, per tex. in l. j. §. nunc autẽ. vers. Quod si in pretijs. de exercit. acti. Et pariter in tutore & curatore, per tex. in d. §. tutor. in fi. Et hoc potest intelligi, quãdo tutor procurator vel institor simpliciter cõtrahit super re ad pupillũ vel dominũ pertinen. & noluit expressè teneri, sicut voluit hic nomine proprio. Et nõnulli ex dominis istud tenebant. 3 † Et alij etiã dicebant eosdẽ esse duos reos debẽdi, visa obligatione facta tam nomine suo proprio, quàm nomine domini, vt voluit Ang. in l. procurator qui de euictione. ff. de procur. quare pro parte quilibet tenebat. authen. hoc ita. de duob. reis & vnde sumitur. Præterea vbi quis facit nomine suo illud, quod sibi mãdatur facere nomine alieno, non valet l. Cassius. ff. de solut. Sed ad omnia hæc responderi potest, quod hic vtroque nomine ad maiorem creditoris cautelam se obligauit. Et pro hac parte faciunt ea quæ adducit Bar. in sua v. quęst. per eum disputata incip. Adimentia generalis cõmunis Perusij. & in l. ij. §. creditum. & ibi Alexander, Iason, Decius & Franciscus Purpura. numer. lxxxvij. & Felinus in capitul. cùm olim. in j. colum. j. versiculo, Si procurator confessus est. de offici. delegat. Et pro hac decis. facit quod dicit Paul. de Cast. cõsi. ccccij. aliâs ccccvij. incip. Consideranda sunt verba 4 instrumenti. vol. antiq. † vbi narrat Titium constituisse Seium procuratorẽ ad manuleuandũ seu mutuo recipiendum nomine ipsius cõstituentis, aut nomine dicti procuratoris proprio quascunque pecuniarum summas eidem procuratori necessarias, & pro ipsis pecunijs manuleuatis per ipsum procuratorẽ nomine cõstituentis, aut nomine ipsius procuratoris reddendis, & restituẽdis dedit eidem potestatem obligandi omnia bona ipsius constituentis. Modò ipse procurator suo, & pariter cõstituentis nomine & Caius simul cum eo mutuo acceperũt quandam pecunię summã dubitabatur, an tota summa possit peti ab ipso constituente vel ab ipso procuratore, aut Caio. Et distinguit quantum ad procuratorem, & Caium qui mortuum acceperant, quod quilibet teneatur pro parte, nisi constet alium in totum pecuniam recepisse, per tex. in l. si mutuaui. de except. in dicta l. si pupilli. §. j. Et quantum ad dominũ constituentem dicit non teneri, nisi pro parte, nisi dominus iurauerit in procuratorio gratum & ratum habiturum & impleturum, & obseruaturũ quicquid per procuratorẽ factum fuerit, tunc tenetur insolidum. Sed hic videt facta obligatio gratia vtriusque,

ideo vterque tenetur.l.si literas. C.manda.& Ioan.
Fab.in l.ei qui seruo.C.quod cum eo qui in aliena.
Et pariter facit quod dicit Bar.in l.si seruus cõmu-
nis ita.col.penult.vers.Et ista faciunt ad quæst. ff.de
stipul.ser.ꝙ si in instrumẽto dicatur, Titius & socij
talis societatis, prout inter mercatores dici solet, ha
betur perinde ac si simpliciter dictũ fuisset, ꝙ socij
talis societatis se obligauerunt, ita ꝙ ipse Titius no
minatus nõ videtur plus obligatus, aut ꝙ plus sibi
acquirat, q̃ alijs quæratur.& eum ibi sequit̃ Angel.
& Imol.col.j.vers.Et inducit materiã istam.& Phil.
Decius cxxij.col.ij.vers. Et ad hoc specialiter facit.
Et pro hac etiã parte facit quod dicit Dy.cõs.xviij.
exord.Quęstio talis est quidã nomine Frãciscus.vo
lens ꝙ procurator, qui pro se & vice & nomine so-
cietatis obligauit, finito officio societas teneat̃, vt
5 ibi per eum.†In cõtrariũ facit, ꝙ procurator teneat̃
insolidum viso obligationis tenore, quia recipiens
mandatum de fideiubendo videtur recepisse mãda-
tum de soluẽdo.l.furti.§.mandati.& ibi per illũ tex.
tenet Bar.ff.de furt.ad l.indebitũ. ff.de cõdi.indebi.
& l.tribus.ff.de vsufruct.earũ rerũ.Et pro ista parte
videt̃ text.in l.procurator.qui de euictione.de pro-
curat.volens procuratorẽ qui rem domini vẽdidit,
& de euictione nomine proprio promisit, teneri in
totum, etiã finito officio, & maximè in cõtractibus
secundum gl.ibi, Secus dicit esse in iudicijs, per tex.
in l.Plautius.eod.tit.& rationẽ diuersitatis assignat
glos.ibi, mirabilẽ secundũ Bar.& Doct.vt ibi vide.
Sed secus dicit esse in tutore & curatore, vt officio
finito nõ teneantur ex cõtractu super re pupilli fa-
cto. dicta l.post mortẽ.§.tutor.quãdo ex facto tuto.
vel curat.& l.j.C.eo.tit.Quoniam ipsi sunt necessa-
rij administratores, & procurator est administrator
voluntarius.& sequitur Bonifa.de Vital.in cle.vni-
ca.nu.xlij.de offi.vica. q̃uis Iaco.de Are.in dicto §.
tutor.velit idẽ esse in procuratore promittente no-
mine procuratorio, quod in tutore, vt nõ teneatur
finito officio, per l.fi.ff.de insti.act.prout refert Cy.
in l.ei qui seruo.vers. Vltimò quæro. C.quod cum
eo qui in alie.po.& ipsum de Are.sequutus fuit Iac.
de Butr. Et respondent ambo ad dict.l.procurator.
qui de euictione.dicentes illam habere locũ in pro-
curatore se proprio nomine obligante, dum tex.di-
cit fidem suã astrinxit.& etiã in fi.qui pro domino
vinculum obligationis suscepit. & idẽ Phil.Corn.
cõsi.vj.in litera E, & per totum.vol.ij. secus si pro-
curatorio nomine. d.§.tutor.& d.l.fi. de instit.acti.
Sed quando simpliciter promisit non exprimendo
vtrũ procuratorio nomine vel suo, tunc dicũt pro-
cedere distinctionẽ gl.quę facit differentiã inter ad-
ministratores necessarios & voluntarios. d.§.tutor.
Tamen secundum Bar.isti domini nõ bene dicunt,
quia loquuntur cõtra casum.l.seruũ Titij. ff.mãda-
ti.vbi procurator, qui vendidit procuratorio & nõ
proprio nomine, tenetur de euictione etiã si nõ pro-
miserit, quod est plus.& l.si quis prohibuerit.de *
Quinimo etiam procurator nomine domini emẽs,
tenetur ad pretium.l.cùm vendẽte. C.vbi causæ fi-
scales.nec est ibi speciale in fisco, imò habet locum
quando cũ priuato procurator cõtrahit, secundum
Bal.Ang.& Sali.ibi, quæst.iiij. Tum quando enim
ad perfectionem vnius actus cõcurrunt duæ causæ,
quarum vna est potẽtior altera, potẽtior inspici de-
bet.l.queritur.ff.de stat.ho.Bar.in sua xv.q.per eum
disputata.post prin.vers.Secũdo sic.Sed hic est obli
gatio procuratorio nomine suo, quæ est potẽtior ra
tione facilioris cõuentionis, quia facilius poterit cõ
ueniri, q̃ dominus in obligatione cõprehensus, aut
6 eius hęres.†Quid dicẽdum? Et Bar.in d.l.procura-
tor qui de euictione. dicit, aut est certũ procurato-
rem velle se obligare tantùm, aut dominũ suũ, vel
vtrunq; tam se q̃ dominum: & iste vltimus videtur
casus noster, quia tam nomine domini, q̃ proprio
se obligauit & promisit se soluturũ, & tunc in istis
casibus secundũ eum stamus certo, quoniã isti casus
sunt certi & indubitati.Et eum ibi sequitur Angel.
col.ij.vers.Vnde conclude. & pariter Bal.& Alber.
cõtractus enim ex cõuentione legẽ accipiunt.l.con-
tractus.ff.de regul.iur. Et istos casus magis in specie
declarat Bar.in l.cùm post mortem.§.qui cùm esset.
ff.de admini.tut.post prin.vers.Venio ad secundam
partem.& similiter Alber.Ang.& Bal.in vtraq; le-
ctura in d.l.procurator qui de euictione.sequẽdo di-
stinctionem in d.l.si pupilli.§.j. super verbo, stipu-
lationem.& ibi etiã per ipsos.quos sequitur Sozin.
cõsi.ij.in prin.vol.ij.vbi ponit quinq; casus, in qui-
bus procurator nõ tenetur finito officio.& decẽ ca-
sus, in quibus ipse tenetur.Quia procurator aut tu-
tor vel curator promiserit nomine proprio tãtùm,
& sic vltra nomen officij ipse indubitãter tenetur,
quia egressus est naturã officij.Nam ex illius natura
non incumbebat se obligare, & ideo ex tali obliga-
tione perpetuò tenetur. d.l.procurator qui de eui-
ctione.& d.l.seruũ Titij. & sic habent locũ iura pro
secunda parte allegata.& iste est primus casus, & se-
cundus Sozi.ex decẽ in quibus tenetur procurator:
& hæc est secundum eum cõmunis opi.& idẽ Abb.
Sicul.consi.xvj.incip.Ad clarã decis.in prin.allegat
glos.in c.sicut.xlvj.dist.Sed quãdo promisit procu-
ratorio, aut curatorio nomine tantùm, & sic nomi-
ne officij: & tunc nõ tenetur finito officio.l.ij.& d.l.
cùm post mortem. §.j.de admini.tut.& dicta l.post
mortem.§.tutor.quando ex facto.tuto.& l.eum qui
mutuam.C.si cert.pet.Sed vbi promisit tam nomi-
ne proprio, q̃ appellatiuo, id est procuratorio vel
tutorio: & tunc secundum Bart.aut in obligatione
præcessit, & exprimitur primò nomen proprium
procuratoris, & tunc nomine proprio promisisse
videtur, arg.l.si seruus cõmunis.de stipul.seruo.ibi,
sed cùm ad nomina prius decursum est.Et signanter
si in obligatione promiserit (vt inquit Bar.) se so-
luturum, quia tunc habuit animũ se in totum obli-
gandi, & nõ dominum aut pupillum, q̃uis possit à
domino vel pupillo repetere solũ ibi.in verb.Quæ-
ro pro huius declaratione.Ergo vult Bar.vbi suprà
ꝙ vbi nomen ipsius procuratoris appellatiuũ præ-
cedit nomen eius proprium, & sic nomen domini,
id est, cùm promisit tam nomine procuratorio, q̃
nomine proprio, ipsum nõ teneri nomine proprio:
quia sic voluit dominũ solum obligare, arg.dictę l.
si seruus cõmunis ita. qui multũ stringit.& ibi glo.
in verb.stipulationẽ. hoc tamen intelligitur secũdũ
Bar.Angel.& Imol.ibi, in dubio non quando sunt
aliæ

aliæ coniecturæ ex quibus aliud præsumatur de in-
tentione cõtrahentium.& idẽ Abb.Sicul.cõsi.xciij.
col.vlt.vers.vj.& vlt.vol.ij.aliâs considerari nõ de-
bet nomen appellatiuũ.l.qui habebat. ff.de reb.du-
bijs.& ibi Sozi.in ij.not.& Feli.in c.mandata.vers.
in tex.ibi, sed personæ.de præsump. Tamen hæc ra
tio diuersitatis nõ videt̃ prima facie bona, nec hunc
ordinem in vno supposito fore attendẽdum & ob-
seruandum ad ipsum procuratorẽ teneri faciendum
vel non, siue enim nomen propriũ præcedat appel-
latiuum, siue appellatiuũ pręcedat proprium, ꝙ te-
neatur, quia text.in d.l.si seruus cõmunis. ita loquit̃
in acquisitione dominis per seruũ faciẽda inter eos,
qui diuersas in societate habebãt partes: & quæstio
nostra in obligatione facta nominibus ꝓprijs pro-
curatoris & domini.Et ideo sine causa, & absq; ali-
quo ministerio nõ fuerunt posita, quia gratia vtri-
usq;: quare debent de aliquo contra procuratorẽ sic
obligatũ operari.l.si quando.C.de inoffi.testa.& c.
si papa.de priuileg.li.vj.Quoniam notarij nõ sem-
per respiciunt vim verborũ, sed intentionẽ contra-
hentium: & imperitia ipsorũ plerunq; hoc accidit,
vt dicit Sozi.in dicto cõsi.ij.in vlt.verbis. pro quo
glos.in l.fi.C.de fideius.& alibi dixi. quia fortè cre-
ditor obligationẽ sub nomine procuratorio tãtùm
noluit passare, nec illã facere, nisi procurator etiam
suo proprio nomine se obligaret, vt vtrũq; haberet
obligatũ, & in eius electione esset, aut dominũ, aut
procuratorẽ exequi prius faceret, argu.l.creditoris.
ff.de distr.pig.& hoc ex abundanti cautela illã pro-
curatoris stipulationẽ & obligationẽ suo proprio
nomine interposuit, vt dicit tex.in d.l.si pupilli.§.j.
aliâs prout præsumẽdum est non cõtracturus, vt in
simili notat Paul.de Cast.cõsi.xv.col.iij.ver.Sexto.
vol.antiq. ad hoc tex.in l.si creditor. C.si tutor vel
curator interue.& l.si literas. & ibi gl.& in dict.l.ei
qui seruo.§.alioquin.& ibi gl.in verbo, & eius per-
sona.& Cy.in iij.not.& in ver.Alij dicũt.ibi verbi
gratia.& ibi Io.Fab.& Albe.& ita tenet Sozi.in di-
cto cõsi.ij.col.ij.vers. Quintus casus est.in quo pro-
curator cuius contẽplatione celebratus est cõtractus
vel cõtemplatione vtriusq;, teneatur per dict.iura.
& idẽ col.iij.ver.Secundo quia dicitur.Et casus no-
ster videtur quasi casus, in quo ipse cõsuluit, licet lo
quatur in mutuo, tamen respectu obligationis, &
prouisionis de soluẽdo idẽ in effectu.Et circa hoc di
cit Guil.de Cug.vnum singulare verbũ in d.l.cum
vendente. vbi causæ fisca.illum esse stultũ, qui emit
aut cõtrahit cum procuratore vel alio administra-
tore, nisi ille vendat aut promittat duplici nomine,
quod multum cõmendãt Ang.& Bal.in vtraq; lect.
in d.l.procurator qui de euictione.tamẽ in meo lib.
nõ reperi hoc dictum Guil.& idẽ not. Sozi.in præ-
alleg.cõsi.ij.col.iiij.ver.Quartò cõfirmatur.Et istud
dictum procuratorẽ teneri, quando vtroq; nomine
promisit.ita simpliciter intelligunt tam glossæ, q̃
Bar.Bal.Ang.& Albe.in d.l.si pupilli.§.j.& in d.l.
procurator.qui de euictione.& Bal.cõs.ccccxx.inci.
Casus talis est.nobilis vir.vol.iiij.& signãter quan-
do procurator, qui prout hîc habebat mandatũ ad
cõtrahendum cum certa persona, tunc vterq; tenet̃,
scilicet procurator ex cõtractu, & dominus mãdati
secundum glos. Iac.de Are.& Doct.s.alleg.in d.l.si
pupilli.§.j.ergo procurator.in casu nostro, qui mã-
datum ad cum certa persona contrahendũ se & do-
minum nominatim obligauit, tenebit̃.Et idẽ Bald.
in l.j.§.est autẽ.ver.not.arg. ff.de exercit.acti.& hoc
quando cõtractus fuit cum procuratore à domino
absente constituto celebratus, vt est etiã in casu no-
stro, ꝙ tunc ipse teneat̃, quia cõtrahentes habuerunt
respectum ad procuratorẽ, cum quo cõtrahebant,
magis q̃ ad dominũ constituẽtem, vt voluit Paul.
de Cast.in d.l.j.§.exercitorẽ.de exercit.act.& Sozi.
in dict.consil.ij.in fi.& plures ex dominis ita tenue-
runt, & ego cum illis: & sic conclusum in causa cu-
iusdam Tholosani, cõtra quẽdam magistrũ domus
quondam domini Archiepiscopi de Fuxo, & latum
arrestum, die vij.Septẽbris. Ann. 1531. Ad vnum
aduerte, ꝙ creditor potest agere cõtra notarium ad
sibi tradendũ in forma instrumẽtum procuratorij,
vt voluit Dy.in dicto consi.xviij.in prin. & Frede.
de Senis consi.cxiij.incip.Titius cõstituit Meuium
procuratorem.

Summæ.

1 Procuratorium instrumentũ an valeat nemine no-
minato, sed albo relicto ad nominandum.& nume-
ro 3. & 7.
2 Procuratoris gesta ante susceptum mandatũ valẽt.
4 Notarius sigillans literas vacuas, superscripto tan-
tùm citationis titulo, an cõmittat falsum.
5 Sigillum si cui prælatus cõmittat, quid ille possit.
6 Procurator falsus qui proprie dicatur.

Quæstio CCLXXIIII.

An valeat procuratoriũ,

in quo nullus fuit nominatus procurator, licet al-
bum fuisset in eo relictum ad ponẽdum & scriben-
dum nomen plurium.

Decisio.

CHRISTI Benedicti,
ac intemeratæ, & glorio-
sæ virginis Mariæ eius ge
nitricis nominibus piè in-
1 uocatis, Amen.†Et videt̃,
[illegible]
[illegible]
pręsentatum.cap.is qui.de
procurat.lib.vj.& ibi per
omnes, & signanter Domi.de sancto Gemi.col.j.&
glos.in cle.j.eod.tit.Spec.in tit.de procur.§.j.fo.iiij.
ver.Sed quid.in ij.& Bar.cõsi.incip.An procurator
cõstitutus.aliâs inchoã. Quęritur vtrũ procurator.
ordine meorum lxxiij.& idem Bar.in l.si pupilli.§.
item si procuratori.col.ij.in fi.ver.Sed quæro an sit
necesse.ff.de negot.gest.& Fran.de Are.consi.lxviij.
colum.ij.& hoc per text.in cap. super eo. in secun-

do.de appellat. etiam Bonifac.de Vital. in titul.de
procurat.nume.xxv.in clemen.& Bal.in l.fin.& ibi
de ſancto Georg.nume.xix.C.de furt.vbi de ſancto
Georg.& in l.cùm furioſus. ff.de iudi.limitat pluri-
bus limitatio.Et idem tenet Ludo.de Ro.ſing.lxvij.
exordien. Neſcio ſi magiſter tuus. & Phil. Probus
in addit. ad Ioan.monachum.in rubr.de procurat.
lib.vj.nume.j. qui allegat Bertran.de Carpen.idem
tenere conſi.lxj.in fi. incip.Viſo proceſſu. volum.j.
quem antea allegaui in conſilio lxv.nume.j.vt vide
ſuprà quæſtio. inchoante,Quæritur an ad validi-
tatem reſignationis.colum.ij. & Corn.conſil cclix.
in litera F, cum ſeq.volum.j. & Cald.conſil.j.titul.
de procur.& latè Alexã.conſil.cxlvj.col.vlt.libr.v.
& Bertran.de Carpen.conſi.ccclxxviij. nu.vj.vol.j.
& Ludo.de Roma conſi.cxlv.& Bald.Angel. Paul.
Fulgo.Alexan.& Iaſon in l.Iulianus.per illum tex.
ff.qui ſatiſdare cogantur.& ibi Ludo.Bologn.& in
primis interpret.& in lectura. vbi dicunt iſtud eſſe
verum, ſi procurator ſciebat fuiſſe conſtitutum,&
etiam ſcientia domini,vt dicit Ioan.Andr.in addi.
Specul.titul. de procurat.§.j. Et vtrunque impugnat
Fran.Curtius iunior conſi.lxiij. nume.vj. cum ſeq.
quod eſt amplum.& Hippolytus de Marſil. ſingul.
dcxxxvij.cum limitatione Gemin.in dicto c.is qui.
de procur.& idem tenuerunt domini de Rota deciſ.
cxlv.in nouis.dicentes in addi. id eſt cõtrarium ſer-
uari in Rota, & actus geſtos per procuratorem cer-
tificatum ante receptionem procuratorij valere,ac
ſufficere illud ante ſentẽtiam in iudicio producere.
& idem in deciſ.ccxlviij.exordiẽ.Not.quòd vbi ad
2 requeſtam alicuius.in antiq. † Et ſic cõmuniter ſer-
uatur de conſuetu. & ſignanter in beneficialibus,in
quibus procurator ante ſuſceptum mandatum po-
teſt renuntiare & omnia agere,vt dicit Alexan.con
ſilio cxlvj. colum vlt.verſic. Præterea.vt dicit Bal.
libr.v.cum alijs per nos alleg. in dicta quæſt.incip.
Quæritur an ad validitatem.colum.iij.Sed ſupradi
cta intelliguntur, quando in procuratorio erat no-
3 minatus : † ſed quæſtio noſtra loquitur,quãdo tunc
geſtor non erat nominatus, quod de iure requi-
rebatur ipſum in eodem procuratorio fuiſſe nomi-
natum,cùm certus cõſtitui debeat,& non incertus.
l.ij.& ibi Bald.& Angel ff.de procura.& in l.tutor
incertus.ff.de teſta.tutel. & ibi gloſ.& Azo in ſum-
ma titul.de procur.nume.ij. & ita tenet Io.de Graſ-
ſis in tract.de ſubſtantial.procuratorij. fol.xx.col.j.
in verbo,certos. nume.j.dicens dubitaſſe de conſti-
tutione procuratoris,quam plerunque vidit fieri per
aliquos conſtituentes generaliter omnes procurato-
res,qui ſunt in Gebenis in curia domini,vel omnes
qui ſunt Thaurini in curia conſilij:quia iſta conſti-
tutio generalis , videtur eſſe incerta per relationem
ad aliud quod ſufficit.l.certi condictio.ff. ſi certum
petatur.pro quo facit tex.in l.ſi ſtipulatus.§.Griſo-
gonus. de verborum oblig. cum ibi not.per Doct.
& idem Chaſſenæus libro conſuet. Burgund. titul.
de iuribus maritatis pertinen.§.v. fo.clj. colum.iij.
nume.viij. volens tales procurationes,quæ fiunt in
albo,vbi dimittitur album ad ponendum & deſcri
bendum plura nomina procuratorum etiam inco-
gnitorum eſſe reprobandas & nõ recipiẽdas,& hoc
propter plures falſitates cõmittendas nihil allegat,
ſed pollicetur plenius alibi dicere , tamen pro hac
deciſ.videtur text.celebris in l.ſi binæ tabulæ. ff.de
iniuſto rupto teſta.cuius tenor ſequitur. Si binæ ta-
bulæ proferantur diuerſis temporibus,vnæ prius,
aliæ poſtea, vtræque tamen ſeptem teſtium ſignis ſi-
gnatæ, & apertæ,poſteriores vacuæ inuentæ ſint,id
eſt nihil ſcriptum habentes omnino:ſuperius teſta-
mentum non eſt ruptũ,quia ſequens nullum eſt.vbi
Bald.& Angel. dicunt illam l.facere pro exceptio-
ne aduocatorum,quam ſemper opponunt aduerſus
inſtrumẽtum per agentem productum, in quo non
eſt nominatus,nõ poteſt ſe iuuare, ex eo enim quòd
in inſtrumento nihil reperitur ſcriptum,nõ proba-
tur per illud inſtrumentum,niſi talis producens ve-
lit probare eſſe talem.& ſequitur ibi Ioan.de Imol.
in fin.item etiam not.de Imol.illum text. in arg.ad
literas,quòd nihil importent ſi reperiantur vacuæ.
de quo ſe remittit ad Innocen.in cap.ij.de fide inſtr.
Et pariter ex hoc notat poſt Ange.quòd pœna diſ-
ſigillantis literas non vendicet ſibi locum in diſſi-
gillante vacuas, ſi fortè per ſtatutum aliqua ſit im-
poſita pœna. Et ſic tenet Aegid. Bellamera deciſ.
dclxxxj.in fortioribus terminis,quod ſi duo de princi-
palibus procuratoribus curiæ Romanæ fuiſſent no
minati,& alius non nominatus cõparuerit,& pro-
duxit illud in iudicio , tamen proceſſus factus con-
tra talem conſtituentem valet,ex quo nullo modo
apparet aliquem ex nominatis ſuſcepiſſe onus , vt
ibi : quod videtur intelligendum, quando non erat
album ad ponẽdum nomen comparentis relictum:
ſecus ſi erat ſpatium ſcribẽdi illud, vt infrà dicam.
4 †Hinc eſt quod dicit Innocen.in dicto cap.ij. col.ij.
verſicul.De his autem quos conſtat.notarium ſigil-
lantem literam vacuam cui demum ſuperſcribitur
citatio,non committere falſum,licet alij dicant cõ-
trarium,ſcilicet autoritatem debere ante factum in-
teruenire ex certa ſcientia , & cum cauſæ cognitio-
ne.Sed Bald. ibi,columna vltima,verſicul. Quæro
notarius. ſequitur Innocen. & pariter Abb. Sicul.
colum.vltim.quæſtio.vlti.volentes talem ſcriben-
tem à vitio falſitatis excuſari , ſed non à vitio nul-
litatis, niſi ſibi data fuiſſet certa forma ſcribẽdi, ita
quòd committi poteſt fraus:quoniam ille (vt ipſi
aiunt) qui talem dat chartam vacuam dediſſe vide-
tur poteſtatem quicquid voluerit ſcribendi,licet re
vera nihil ſcriptũ eſt. dicta l.ſi binæ tabulæ.& cap.
5 ad audiendiam.de eccleſ.ædific. † Tamen Innocen.
in dicto cap.ij.fatetur ibi.in fin.vnum (quod eſt ſe-
cundum Bald.& Abb.colum.penult.verſic. Venio
ad quartam quæſtionem) nota.dignũ, ſcilicet epi-
ſcopum poſſe committere fideli perſonæ ſigillum
ſuum,& ſecundum poteſtatem ſibi datam poſſe illo
ſigillo ſcripturas de his quæ ſpectant ad ipſum epi-
ſcopum,puta facere commiſſiones cauſarum, cita-
tiones,confirmationes , & generaliter omnia,quæ
ei cõmiſſa ſunt ſigillare : etiam ſi prælatus ille non
videat literas,ſicut Papã & alios prælatos,& prin-
cipes ſuis Cancellarijs hoc committere videmus.
cap.dura. de crimine falſi. & idem Felinus in dicto

cap.ij.

cap.ij.colum.x.verſicul. Secunda concluſio. & ver-
ſicul.ſequen. cum alijs per eum allegat. Sed ille non
ſunt vacuæ , imò commiſſiones , & alia acta ſunt
repleta. Ex prædictis ſubdit Baldus, quòd quan-
do vna ciuitas ſubmittit ſe alicui principi mittit
chartam Albam , quæ eſt ſicut tabula raſa , in qua
nihil eſt depictum cum ſigillo communitatis & no-
tario , qui cum illo ſigillo poteſt ſcribere quicquid
eſt de natura negotij,& de volũtate domini.& idem
Abb.in fin.& Felin.colum.x.verſic.Secus eſt quan-
do datur cedula.in fine. Sed nos loquimur in procu
ratorio pleno ſeu de poteſtate domini aliquid cõſti
tuentis repleto excepto modico albo, ſcilicet vnius
lineæ ad ponendum nomen proprium procurato-
ris dimiſſo, quod de ſtylo & generali conſuetudine
omnium curiarum tam ſecularium,quàm ſpiritua-
lium approbatur,ſicut geſta & acta per procurato-
rem nominatum de poteſtate ſua certificatum ante
illius receptionem valent,vt ſuprà dictum eſt,dum
tamen poſtea doceat de mandato , vt voluit Rota,
vbi ſuprà, & ſingulariter Andr.Barba.in c.ex par-
te decani.colum.lv.de reſcrip.& Corſetus ſingul.in
verbo,procurator. & Bartol.in l.ſi quis inficiatus.
in princip. ff.depoſit.& Alexan.conſil.xxvj. nu.x.
volum.vj.& conſil.xxxij.nume.vij.eodem lib.& in
conſi.lxxviij.& conſil.cj.volum.v. & Bartol.in l.j.
quam dicit ad hoc propoſitũ ſe pluries, quàm mil-
lies allegaſſe. C.credi.euict.pig.cum alijs per Corn.
alleg.conſi.lxxij.in princip.volum.iiij.& Bal.con-
ſilio cxciij.volu.ij. aliâs mandatum ex diuturnitate
temporis etiam mille annorum nõ præſumitur.l.fi.
ff.pro empt.& l.qui fundum.§.procurator. eod.tit.
Bart.in l.cùm vir.ff.de vſuca.& Alex.conſi.xxxv.
nume.iiij. vol.vij.& Bald.in l.ij.C.ſi ex falſis inſtr.
& in l.penult.C.de rebus alie.non alienan.& Alex.
in l.ſciendum.ff.de verborum oblig. & Fran.Curt.
iunior conſi.xlix.colum.v.in fin.verſic. Ex hoc ma
ximè.Et tunc ſi non cõſtet de mandato dicetur pro-
prijſsimè falſus procurator.dicto cap.ex parte deca
6 ni.†Sed propriè falſus procurator dicitur is cuius
mãdatum apparet, ſed poſtea legitimè reuocatum,
licet non ſit falſus origine , ſed perſeuerantia : quia
mandatum eſt caducum ſiue reuocatũ, aliâs anihi-
latum expreſsè vel tacitè. l.cùm quis.in prin.& §.j.
ff.de ſolut. & l.eius qui in prouincia. ff.ſi cert.peta.
Ita Barbat. conſil.xv. nume.ij.volum.ij. & Ioan.de
7 Ana.conſi.xcvj.& conſi.ciiij. †Et quòd valeat tale
procuratorium cùm ſubſtitui poſsit incertus pro-
curator ſi data fuerit ſubſtituendi poteſtas. cap.j.§.
licet.& ibi gloſ.in verbo,certa.& in dicto c.is qui.
de procur.lib.vj.& Alber.de Roſ.in dicta l.j.nu.iiij.
de procurat. dicens iſtam eſſe communem. & idem
Domi.de Rota deciſ.cxlvj. in nouis. Et pro hoc fa-
cit quod dicunt Hoſtien.& Ioan.Andr.in cap.peti-
tio.de procura.quòd ſi quis conſtituat aliquem aſi-
num ſuum vel dilapidatorem ſuũ ad talem cauſam
agendam, videtur conſtitutus procurator ad illam
cauſam. Et eos ſequitur Bal.in l.teſtamentum.C.de
teſta.& Alexan.conſi.xxviij. nume.ij.volu.vj. cum
alijs per eum alleg.& in conſil.xliij.colum.v.verſic.
Item dato. volum.iiij. ex quo enim in eo erat ſpa-
tium ponendi nomen acceptantis mandatum,ſuffi-
cit ſiue ante,ſiue poſt explicationem ſeu expeditio-
nem actus fuerit nomẽ ipſius deſcriptum, & procu
ratorium de ipſo repletum,prout vidi ſemper fieri,
& vti in vtraque curia ſpirituali & temporali : & ta-
lia procuratoria,vt aiunt curialiſtæ, accipit & ap-
probat curia Romana & generaliter omnes,quãuis
videatur prima facie cõtrarium decidi per regulam
cancellariæ apoſtolicæ Innoc.octaui xliij.quæ vult
renuntiationem beneficij non admitti,niſi præſens
fuerit in curia ipſa Romana, aut aliâs per procura-
torem ad hoc ſpecialiter conſtitutum.Tamen vide-
tur ſpecialiter cõſtitutus ſi in albo ponatur nomen
procuratoris reſignantis nomine conſtituentis &
mandantis. Pro quo videtur facere,quod eleganter
dicit Angel.in l.prætor edixit.§.j.verſic.In tex.ibi,
ſi dicatur homo. ff.de iniurijs. quòd licet (vbi agi-
tur de maleficio) exprimendũ ſit nomen proprium
hominis occiſi, per illum tex. cum alijs ſuprà alleg.
quæſt.clxvij.incipiente,Alia inſuper orta fuit quæ-
ſtio,an ex pluribus indicijs.verſic.Quid dicendum.
& l.libellorum.ff.de accuſ.tamen ſi illud nomẽ ſciri
non poteſt,quia erat incognitum , vt Romipeta &
peregrinus, tunc ſufficit hominem dicere occiſum,
quamuis non exprimatur nomen proprium, argu.
l.confeſsionibus. in princip.& l.qui ſeruum. ff.de
interrog.actio.& idem Bald.in l.ſi cum exceptione.
§.in hac.ff.quod metus cau. & gloſ. in verbo,Caio
Seio.& ibi Archid. Dominic.& Cardi.Alexan.in
cap.fin.§.libellorum. ij.quæſti.viij. & Paris de Pu-
teo in Syndicat. in verbo, confeſsio. poſt princip.
cum alijs per eum alleg.Et ideo tale procuratorium
valebit , maximè ſi procurator conſtituendus erat
alterius loci diſtantis à loco conſtituentis,quòd ve-
riſimiliter conſtituens ignorare nomen ipſius pro-
curatoris , nec aliter certiorari ab alio poterat. Et
pro hac deciſio.facit text.in l.nominatim legatum
accipiendum eſt,quod à quo legatũ ſit intelligitur,
licet nomen pronuntiatum non ſit. ff.de legatis ij.
cum nota.per Bartol. Bald.Angel. Alexan.Alber.
& Iaſo.in l.j.& ij. ff.de liberis & poſthu.

Summæ.

1 Carcere priuato,qui vti poſsint.
2 Maritus poteſt vxorem incarcerare.& nu.3.
4 Adulterum an liceat in carcere detinere priuato ad
viginti horas.
5 Capiendi alium propria autoritate an poſsit ius
cedi.

Quæſtio CCLXXV.

Dominus poſsit ex aliqua cauſa ſeruitorẽ ſeu famulum includere & man-
cipare carceribus caſtri Regis vel alterius domini,
& eum ibi per aliquod temporis ſpatium detinere,
taliter quòd non incurrat pœnam priuati carceris,
quæ eſt capitalis.l.vna.C.de priuatis carceribus.

Deciſio.

CHRISTI Benedicti, ac intemeratæ & glorioſæ virginis Mariæ eius genitricis nominibus piè inuocatis, Amen.
1 † Et gloſ.fin. in præallegata l.vna. tenet quòd non committit illud crimen detinendo ſeruum in domo ſua : quæ tamen pro ſua deciſ.nihil allegat. quam ibi ſequitur Cyn. dicens patrem & dominum non incidere in crimen priuati carceris, per text. in l.ex facto. §.proinde ſi ſeruus.ff.de hæred.inſtitu.& in l.ij. ff.de liber.homi. exhiben.& in l.Meuia. ff.de manumiſ.teſta. & idem Ioan.Fab.in dicta l.vna,allegans etiam text,in l.j.§. quod tamen. ff.ſi quis teſta.liber eſſe iuſſus fue.& in l.ſi percuſſor. ff.ad Silleian.& in l.ſerui & filij. ff.de furt.& in l.penult. C.de agricol.& cenſit. libr.xj.& pariter Alber.in dicta l.vna.& Angel.& Salic.ibi, dicentes aliquos habere ius capiendi & retinendi,vt pater filium,& dominus ſeruum:& hos dicunt non
2 committere carcerem priuatum.†Et idem in marito vxorē detinente,cùm pro ea habeat interdictum de vxore reducenda.l.fin.C.de liber.homine exhib. & Ioan.de Plat,in l.generali.col.ij.verſ.Sic & marito.C.de decurio.lib.x. Et idem dicēdum eſt in Abbate incarcerante monachum,vt voluit Bart.in l.j. per illum tex.C.vbi quis decurio vel cohort.& ibi Salic,allegantes ambo Specul.in titul. de accuſ.§.j. verſic. Hoc tamen fallit in quibuſdam.& ibi Ioan. Andr.in addit. quem non inueni.& Iaſon inſtit.de
3 actio.in prin.nume.lxviij.†Et etiam parentibus & conſanguineis permiſſum eſt furioſum ligare & incarcerare.l.congruit.§.furioſi.& ibi Bald.in j.& ij. notab.ff.de offic.præſid. Et de iſtis omnibus eſt tex. in cap.duo iſta nomina.xxiij.quæſt.iiij. Et pro hac parte facit dictum Bartol.in dicta l.ex facto. in fin. de hæred.inſtit. volentis patrem relegantem filium in certo loco non incidere in titul. de priuat.carce. idem Anto.de Butr.in cap.cùm contingat. de foro competen.& Feli.in fi. dicens filium poſſe aliquandiu recludi in camera,vt dicitur fieri à Florentinis: quia (vt inquit) aliud eſt detrudere in carcerem,& aliud detinere ſub cuſtodia,vt dicit gloſ.fin.in l.fin. de decurio.lib.xij.& de ipſo patre eſt tex.in l.ij.ibi obligaturus. C.de patria poteſtate.& ibi per illum text.dicit Bald.patrem corrigere poſſe filium, non tamen per viam iuriſditionis. & idē de Abbate per not.in dicto cap.cùm contingat.& in cap.quanto. de offic.ordi.& de ipſo Abbate dixi ſuprà quæſt. ✳ incipiē.Monachus.Sed quo ad dominum reſpectu famuli ſe remittit ad tex.in l.reſpiciendum. §.furta domeſtica. ff.de pœnis. & idem Petr.de Anchar.in dicto cap.cùm contingat. & ibi Barbat. nume.xiij. cum pluribus ſeq.& latius nu.lxxix.vbi nu.lxxxj. dicit, quòd licet ſupradicti habeant aliquam poteſtatem,non tamen illam habent tanquam perſonæ publicæ.& iſta eſt ratio formalis, quare huiuſmodi perſonæ non habent iuriſditionem ordinariam ſupra eos, quos habent in poteſtate. & refert ibi numero lxxxij. Sali,in l.item quæritur. §.idem Iulianus. ff.locat.narrātem vidiſſe magiſtrum Zanetum magiſtrum grammaticæ fuiſſe Paduæ decapitatum ob nimiam verberationem pueri, qui ex illa deceſſerat.Et non ſolùm in magiſtro,ſed etiam in domino,aut domina habet locum,vt eſt tex.in l.ij.§.fin. ff.de his qui ſunt ſui. vbi diuus Adrianus Vmbritiam quandam matronam in quinquēnium relegauit, quòd ex leuiſsimis cauſis ancillas atrociſsimè tractaſſet.& ibi Bald.Angel.& Alber.de Roſat.qui in prin.illius,dicit illam l.refrenare poteſtatem dominorum in ſeruos.& pro hoc adducit Apoſtolum ad Epheſios vlt.& ad Coloſſenſes vltimo.& pariter
4 Senecam.vbi vide. † Quidam alij ſunt,qui habent ius capiendi,ſed non retinendi : & iſti carcerem detinendo cōmittunt priuatum, ſi vltra xx.horas captum retineant.l.capite quinto.& ibi Bartol.idem dicit.ff.de adult.& pariter Ang.dicens hanc captionem ab initio licitam , ſed poſt xx.horas illicitam. & idem Salic.l.fin.in fin.C.de exhib.reis.& Ioan.de Plat.in l.j.ante fi.verſ.Et not.quòd tenens aliquem. C.de cohort.princip.li.xij.& Petr.de Rauen.in ſuo iuris compendio.fo.lxxvij.verſic.Not.quòd priuatus carcer.& Ioan.Baptiſt.in tract.de debito.fugit. quæſti.xij. Quidam ſunt,qui non ius capiendi, nec retinendi, & tunc aut iſti captum duntaxat retinēt, & cōmittunt etiam priuatum carcerem. Aut ipſos captos occidunt vel vulneratos dimittunt , & tunc ſi immediatè eos capiendo hoc faciant, & tenentur de occiſo vel vulnerato,arg.l.illud. ff.ad leg.Aquil. Aut ex interuallo hoc fecerunt, & iſto caſu vtrunque crimen cōmittunt,& de vtroque tenētur. l.nunquàm plura delicta. ff.de priuat.delict. Vnde alia ratione hic dominus propter adulterij ſuſpitionem , quam de ipſo ſeruitore cum vxore ſua in ſecretis locis,& obſcuris ſæpe loquente incarcerari fecerat, quod ei magis videbatur permiſſum, cùm ei adulterū cum vxore inuentum occidere fas eſſet , maximè vilem l.marito.in princip. l.ſi adulterium. §.penult. ff.de adult.& l.j.§.fin.& ibi Barto. & Hippol.de Marſil. ff.ad legem Corn.de Sicar. & ibi,in prin.l. nu.xxj. & l.Gracchus. C.de adult.& text.cum gloſ. in l.qui ſeruum.& ibi per Doct.ff.de verbor.oblig.& Guil. de Cug.in l.j.& ij.quęſt.vlt.quem ibi Bar.ſequitur. ff.de his qui ſui vel alieni iur.& iſtud arg.de fortiori ſeu maiori ad minus eſt de iure validum. authen. multò magis.C.de ſacroſanct.gl.in l.j.& ibi Alber. ff.de neg.geſt.& gloſ.in cap.cùm in cunctis.de conceſ.præben. Quod dicit ibi Bald.ad deciſ.quæſt.facere de ſtatuto permittente impunè occidi bannitū, quòd illū à fortiori incarcerare & detinere poterit. & eum ibi ſequitur Sali.in fin.ſic dominus non poteſt ſeruum occidere , & tamen poteſt in perpetuis vinculis eum iudicare , vt dicit Bald.in l.in ipſius. poſt medium.ver.Item nec dominus.C.famil.erciſ. Non enim videbatur carcerē priuatum incarcerando illum vilem ſibi in laboragio & cultura ſeruientem cōmittere,quia vilis in hoc caſu dicitur ſeruus, vt voluit Albe.in dicta l.Gracchus.allegans tex.in

dicta

dicta l.marito. verſ. Qui'ue libertus.ibi,qui'ue ſeruus erit.de adult.& in l.humilem. C.de inceſt.nupt. & in l.j.de natur.libe.& idem Salic.in dicta l.Gracchus.in prima oppo.& Bal.in c.ſedes.col.j.verſ.Ibi minores & viliores.de reſcrip.licet quādoque dicatur (vt ait ibi Bald.col.ij.verſic.Item ſeruus) maior & pretioſior.l.fi. ff.de offi.præſid.& Bonus de Curtili in tract.de nobilit.parte vij. nu.viij.tamen non poteſt vilior eſſe,quàm ſeruus,vt dicit Bald.in l.iniuriarum.C.ex quib.cau.infa.irrog.Et ſecundum eius qualitatem debet fieri æſtimatio incarcerationis, quia de vili perſona , vilis & modica fit æſtimatio iniuriæ : & ſi incarceratio eſſet iniuſtè facta,vt eleganter dicit Bal.conſil.ccccxij.incip.Quidam prætenſo,quòd ad eius.in fin.libr.j.& Alex.conſi.xvij. col.iij.in prin.ver.Nam etiam Bal.vol.j.qui allegat tex.in l.fi.C.qui bo.cede.po.& dixi ſ.quæſtio.ccxj. incip.Quid de vxore.per quod eſt dare reſpōſum ad dictā l.capite quinto.quæ vult maritum & patrem non poſſe adulterum retinere, aut incarcerare vltra xx.horas,loquitur in alio marito alium inueniēte, quàm domino in dignitate cōſtituto inueniente famulum vilem in loco obſcuro,licet ob ſimilem cauſam tam grauem.l.codicillis.§.matre. de leg.iij.qui hoc caſu retinere poſsit, vltra xx.horas ſine incurſione pœnæ priuati carceris, vt tenet gloſ.in dict.l. vna.ab omnibus approbata,vel poſſet dici illā gl. eſſe intelligendam ſecundum illam l.capite quinto. vt tali etiam domino licitum nō ſit vltra xx.horas detinere ſeruitorem ſic cum vxore inuētum.Tamen dictum gloſ.ſimpliciter, & indiſtinctè loquētis puto verius eſſe,& locū habere,etiam ſi longiori tempore famulum detinuerit. & ſic tenet Ang.in dicta l.j.de priuatis carce.verſ.Sed hic reſtat.ibi,exēplum cùm carceratur filius.& Salic.& omnes alij ſ.alleg. quoniam poſt capturam & incarcerationem nō tenētur Pater,dominus,nec alij ducere ad iudicē,ſicut alij qui ius ſolum habent capiēdi,qui tenentur ſi vltra xx.horas eos detineant, & nō ducant ad iudicē. Ergo in domino patre marito,& abbate qui ius habent capiendi & detinendi,non habet locum. titul. de priuat.carce.Et in domino tenuit Hippol.conſi. cxxxvj.volum.& latius Steph.Bertran.de Carpen. conſi.clxxxij. nu.viij.vol.j.nouo. volens patrem & dominum non ſolùm incarcerare,ſed incarcerari & detineri facere per officiarios tēporales, arg.dictę l. Gracchus. & alibi dixi. Sed de alio incarcerari faciente aliquem iniuſtè detineri per iudicē, qualiter puniatur,vide ordinatio. Phil.iiij.art.ij.in prin.tit. de oblig.& ſolut.volentem puniri in expen.reddendis priſonerio, & pro eo ſoluere priſonagiū. Quia ille qui aliquem detinet in vinculis, prēſumitur inimicus & odioſus , vt dicit Baldus in l.in ipſius.in
5 princ.verſ. In text.vinculis.C.famil.erciſc.†Sed an hoc ius capiēdi propria autoritate, aliquem poſsit cedi ſeu exerceri per alium,vide Ioan.And.in addi. Spec.tit.de ceſsione acti. & Bal.in l.per diuerſas.in ſimili quæſt. C.manda.& Fran.de Aret.in dicta l.j. vbi quis de curial.vel cohor.& ibi Alex.in addi.ad Bar.qui tenet per gloſ.ibi,in verbo,ab his vel procuratoribus eorum quod ſic dicēs hoc eſſe perpetuò notandum.Sed in caſu noſtro ob longam ſeruitoris in cauerna caſtri de Penna detentionem fuit dominus erga ipſum ſeruitorē in quingentis libris,& totidem erga regem condemnatus , & alij fautores in ducentis libris erga dictum ſeruitorem. Et latum arreſtum,die xij. Aprilis, anno Domini 1536. Ante Paſcha.

Summæ.

1 Teſtator vxori ſi ſine liberis decedat ſubſtituens,an intelligat de liberis ex ſeipſo natis.& nu.1.

Quæſtio CCLXXVI.

Teſtator in teſtamento

ſuo vxorem ſuā,cum qua xij.aut xiij.annis ſine aliqua liberorum procreatione manſerat,hęredem inſtituit.Et ſibi ſi ipſa abſque prole legitima ex eius matrimonio procreanda decederet, ſubſtituit Guilielmum de la Fon eiuſdem teſtatoris nepotem,aut ſorores dicti Guilielmi, ſi ipſe Guilielmus ab hoc ſeculo abſque legitima prole migraret. Euenit quod vxor poſt mortem viri & hæreditatem aditam ad ſecundas conuolauit nuptias , & ex iſto ſecundo marito vnum habuit filiū Franciſcum Fabri nuncupatum, & illo relicto deceſsit : & pariter Guilielmus de la Fon,ſuperſtitibus ſororibus hæreditatem cōtra dictum Fabri filium ſecundi matrimonij petentibus. Et prædicto Fabri cōtrarium dicente teſtatorem de eo intellexiſſe nato ex vxore ſua & viro ſecundo,& non profecto ex ſe.Quid iuris?

Deciſio.

CHRISTI Benedicti, ac intemeratæ, & glorioſæ virginis Mariæ eius genitricis nominibus piè in-
1 uocatis,Amen.†Et primò videtur iſtum filium ex ſecūdo matrimonio per eius matrem hæredem procreatum ſuccedere,& ſubſtitutionem neptū deficere debere,per tex.prima fronte hanc deciden.quæſt.in l.ſolennis.dicere eum qui in tempus liberorum vxori legat, de his non ſenſiſſe, quos iam tūc vxor habuit, cùm teſtaretur maritus. ff.de condi.& demonſtr. ergo de alijs intellexit naſcituris. & idem in l.ſi vir vxori ad tempus liberorum.cum l.ſeq. eod.tit.dum text.ibi,dicit ſiue viuo marito ſiue poſt mortem naſcantur : quia hic teſtator ita attento longo tempore,quo cum vxore ſine liberis procreatis māſerat intellexiſſe videtur.Et ſic teſtes numerarij intelligebant de prole ex alio viro ſuſcipienda teſtatorem intellexiſſe:pro quo videtur etiam text.in dicta l.ſeq.quæ incipit, ſed ſi hoc ſpecialiter expreſsit teſtator.& tex.in l.placet.in fi.ibi, verum is quoque,qui ex quacūque vxore naſcitur.ff.de

liber.& posthu. & sic per illum tex. tenuit Alexan. consil.clxj.exordien. Viso processu causæ vertentis inter dominam Antoniam vxorem. colum.j.versi. Est videndum primò, an ius petendi. & versic. Su-
2 perest modo. libro ij. † Et hanc partem tenebant plures ex cameræ inquęstarum dominis, tamen minus bene, quia tex.in allegatis legibus non sic, sed contrarium expresſè dicunt testatorem intellexisse de prole ex se durante illo matrimonio procreanda, nisi specialiter expresserit cõtrarium, dicta l.sed si hoc specialiter.vbi Bald.notat illum tex.in verb. ex alio.quem ibi sequitur Imol.contra illos, qui faciunt testamẽta, in quibus relinquunt vxoribus sub conditione nubendi post certum tempus post mortem ipsorum, quòd non valeat. Tamen valet ista licentia nubendi, vt ipsa non perdat lucra sibi ex pacto vel largitate mariti, aut cõsuetudine prouenientia.§.duo ergo.& §.vnum itaq.in authen. de nupt. & latius dixi s̃.quæstio.clxxxviij.incip.Quo ad secundam quæstio.principalem.col.xj.versi. Quartò limita.Et hanc conclusionem tenent Bar.Angel.& Paul.de Cast.in dicta l.sed si hoc specialiter.& in l.cùm vir.eod.tit.vbi est clarus text. etiam si testator vsus fuerit dictione quandocunq liberos habuerit, vt intelligatur de natis ex eisdem.& Imol.ibi, dicit illa verba, quantũcunq generalia esse restringenda ad verisimilitudinem mentis testantis. & latius ibi Sozin.post Cuma.quòd liberi ex alio matrimonio post mortem testantis nati nõ includuntur, nisi hoc specialiter à testatore dictũ fuerit. Per quod est dare responsum ad declarationem testium sic intelligere testatorem volentium ex lapsu temporis, quo simul ambo sine procreatione liberorum permanserant: quia nisi specialiter de liberis ex alio secundo post mortem suã nascituris dixerit, nõ includuntur tales postea sic nati per iura supradicta, vt ibi per Sozi. in ij.notab. quoniam non sufficit hic mens testatoris præsumpta, & coniecturata. Et illum text.inter alias quæstio. inducunt Paul.de Castr.& Sozin.ad quæstio.quam ponit Bal.in authen. qui rem.col.ij. versic.Quæro vlterius vir & vxor.C.de sacrosanct. eccles.qui ambo acceperant pro se & eorum liberis rem in emphyteosim, & vxor iam habebat ex alio matrimonio filium, an intelligatur de cõmunibus eorum liberis, & videbatur quòd sic, per illum tex. in dicta l.cùm vir.& in l.si vir.cum legib.seq.Contrarium tamen determinat Bald.vt ibi per eum, & in l.vna.C.de priuileg.dot.col.ij.versic.Similes dicam in emphyteosi.& idem Tho.Parpalia in repet. dictæ authent.qui rem.Et reliqua pars dominorum tenuit istam vltimam, & processus partitus fuit in magna camera pro hac parte dispartitus, & latum arrestum die ✳ Februarij, anno domini 1535.

Summæ.

1 Iudicis decretum an requiratur ad agendum contra fideiussores, vel an credatur nuntio dicẽti non subesse bona rei principalis.

2 Debitore se abscõdente aut nolente aperire, potest executio fieri contra fideiussores.

3 Fideiussores de iudicato soluendo possunt discuti non discusso principali.

4 Fideiussor qui soluit, potest petere exequutionẽ sententiæ contra reum sine alio processu.

5 Subastationes & cridæ non vocato regio procuratore, si eius interest, sunt ipso iure nullæ.& nu.6.

7 Fiscus quid & vnde.

8 Subastationibus faciendis, qui debeant citari.

9 Possessor an dicatur fiscus, si ab initio sit saisitus, & postea sequitur sententia confiscationis.& nu.14.

10 Dominium transfertur in fiscum per sententiã confiscationis, sed non possessio.

11 Possessionem siue tenutam habẽs ex primo decreto debitorum in posses.mitti tẽpore secundi decreti.

12 Confiscata sunt bona à tempore hæresis, vel læsæ maiestatis, licet non apprehendantur, nisi lata sententia.

13 Accusatione pendente non adimitur bonorum administratio accusato.

Quæstio CCLXXVII.

An substitutus per contractum matrimonij in casum, in quem primò genitus etiam inhabilis, aut decederet sine liberis, qui se opposuit cridis, & subastationibus bonorũ primogeniti ad certam emendam ob homicidium cõdemnati factis, & vnã tantùm allegauit exceptionem, qua nõ obstante interpositum fuit decretum, posſit postea se opponere ad executionem confiscationis factæ, de qua in dictis cridis nulla extitit facta mentio, & proponere ac allegare dictam substitutionem, necnon priuilegium patriæ, & ducatus Aquitaniæ bona damnatorum cõfiscari prohibẽs. Et an procurator Regius, qui in ipsis cridis vocatus nõ fuerat, posſit illas impugnare, & distractionem vili pretio factam allegare.

Decisio.

CHRISTI Benedicti, ac intemeratæ & gloriosæ virginis Mariæ eius genitricis nominibus piè inuocatis, Amen. Et quia hæc quæst.fuit post dictum arrestum longè habita, primò tangam, an prædictæ subastationes procuratore Regio nominatim non vocato dicantur ritè factæ.
1 †Et præsuppono, quòd non est necessaria citatio, aut iudicis pronuntiatio, qua deueniatur ad rerum & pignorum possessores, sed creditur nuntio seu seruienti referẽti nulla debitoris reperisse bona, vt voluit Iaco.Butr.vt refert Bar.in l.stipulatio.§.habet. ff.de noui oper.nuntia.per l.sancimus.§.final.secundum vnum intellectum glos. C.ad Trebellia. & ibi hoc tenet Butr. & in l.emptorem.ff.de actio.empt. & idem

& idem Iacob.de Aret. in tract. suo executionum, quem refert & sequitur Bart.in l.persecutione.cum sua authen.hoc si debitor. col.ij.versic. Dicitur hic. C.de pig.Quamuis Bartol.in dicto §.habet. teneat contrarium. tamen opi.Butr.potest de iure sustineri, secundum Ioã.de Imol.in dicto §.habet. & latius in l.decem.col.iij.versic. Circa primum. ff.de verb. oblig.& in l.exitus controuersiæ. ff.de acquirẽ.pos. & Bald.in authen. sed hodie.in ij.quæst.& ibi Sali. C.de acti.& oblig. Opi.tamen Bart.videtur tutior quantum ad pronuntiationem, quia semper posset dici discusſionem non fuisse legitimè factam.quam sequuntur Ludo.de Ro.& Alexan.in dicto §.habet. & Iason ibi, & Alexand. & Iason in dicta l.decem. col.xj.versi. Ego autem teneo.& Bal.in dicta authẽ. sed hodie.in penult.quæst. & Alber.in prima. vbi dicunt opi. Bartol.esse communem.& idem Guido Papæ, quæstio.ccccxxxij.in prima.vbi dicit sic seruari in curia Pictauiẽsi, & alijs curijs patrię Delphi. sequendo Butr. in dicta authent. hoc si debitor. & Angel.in authen.de fideius. col.j. Sed opin.Butr.in dicto §.habet.sequitur Bart.in dicta l.persecutione. colum.ij. item quæro.& sic mutauit sentẽtiam, quæ etiam seruatur in praxi de stylo curiarum Frãciæ, quando seruiens facta cum vicinis summaria aprisia, & inquisitione, per quam apparet debitorẽ nulla bona posſidere, tunc permittitur creditori procedere ad detentionem personæ, aut contra possessores, aut plegios siue fideiussores, vt infrà dicã, nulla pronuntiatione per iudicem fienda. Quinimo hoc ita obseruatur vbiq de cõsuetudine generali, vt dicit Paul.de Castr.in dicta l.decem. col.iij.quia sufficit perquirere de bonis debitoris, de quibus nũtius poterit se informare per debitorẽmet vel vicinos, cuius relationi stabitur.Et idem dicit in dicto §.habet.aut per famam, secundum Bald.in dicta authen. sed hodie.tenet singul.Maria.Sozi.in tract.de citat. in ver.princip.artic.quæst.vj.versi.Circa primum. aliâs frustra crederetur nuntio, si pronuntiatio iudicis super non idoneitate & insufficientia bonorum debitoris requireretur.Et idẽ Masuerij in sua praxi, titul.de execut.& subastatio.col.iij.ver.Quanquàm de iure.Et si nuntius secundũ eum referat, quod debitor renuit aperire castrũ, domum, aut fortalitium & munire sibi manũ de bonis mobilibus, quòd poterit fieri executio vltra mensuram debiti declarati, vt not. in l.à diuo Pio. §.in venditione. & ibi per Bartol.ff.de re iudi.Et ita pluries conclusum fuit in
2 curia. † Quinimo hoc facto potest ꝓcedi cõtra plegios & fideiussores, cùm alia executio, contra principalem fieri non posſit in suis bonis mobilibus & immobilibus, visa relatione nũtij, vt volunt Doct. in locis s̃.alleg. Et hoc verum, quãdo creditor processit in vim & virtute obligationis. Et idem si in vim sententiæ, aut arresti: tunc visa executione cõmissarij iudex, aut curia: tunc permittit posse procedere contra fideiussor.vijs & modis prædictis. Et latius dixi in quæsti.clxxvj.incip. Quæritur an ciuiliter ex crimine, ad emendam damnatus.col.iij.& Alexan.consi.cxxxj.col.iij.versic.Si ergo.volum.ij.
3 Secus † si tales fideiussores fuerint iudiciales de iudicato soluendo, vt in criminalibus quotidie fit. Tunc etiã principali non discusso nec cõstito ipsum non esse soluendo, recta via poterunt exequi in bonis eorum.glos.est singul.in l.fina.§.fina. in verbo, persoluere.quam ibi sequuntur Martin.& Odofre. Cyn.Ioan.Fab. Bartol.Bald.Angel.Alber.Paul.de Castr.& Salic.C.de vsur.rei iudi.& Bartol.in l.j.& ibi Angel.& Paul.& Alber.ff.iudi.solui.& Io.Fab. instit.de satisdat.§.fin.in fin.& Ioan.Andr.in cap.j. glos.ij.de iniurijs.& damno dato.lib.vj.& ibi idem Philip.Fran.& Specul.in tit.de execut.sententiæ.§. sequitur.versic.Quid si sententia lata est. & Bartol. & Alber.de Rosat.in l.si quis pro eo. §.si nummos. ff.de fideiuss.& Sozi.in consi.xcj.nume.xiij.vol.iiij. & Iacob.de sancto Georg.in l.& post rem. §.si fideiussor.nume.iij.ff.de translat.& Aegid.de Bellamera consil.iij.in princip. Et ita de facto fuit determinatum Bononiæ inter duos scholares, secundum Odofre. in dicta l.fin.§.fin. Et sic in curia fuit pluries conclusum, maximè in causa Ioan.du Noyer, contra Petrum Nauclaire. & idem tenet Alber.de Rosat.in l.ij.§.fin.colum.vlt.in princip.versic. Sed quando.& versic.aut loquimur in fideiussore. ff.qui satisd.cogan. Secus est si ex contractu sint fideiussores, vt per Doct.in dictis locis.& Alexan.consi.cxj.
4 volum. ✳ Et postea fideiussor, † qui soluit ex dicta causa, poterit executionẽ sententiæ contra principalem latè petere contra ipsum, sine alio processu & sententia, secundum Bald.in dicta l.fin.de vsuris rei iudi.& Doct.in locis s̃.allega.& Hippolytus de Marsil. in repet.rubr. ff.de fideiussor. nume.ccclxij.
5 †Hoc habito & videtur primò, quòd prędictæ subastationes & cridæ factæ Regio procuratore nominatim, & expresſè nõ vocato, sint nullius momenti. Quoniam regula est, quòd illi quorum interest debent nominatim, & non per proclama generale vocari, vt tenet Bart.in l.fin. eo tempore.quem ibi sequitur Salic.C.de remis.pign.& Bald.in l.creditor. in secundo.C.de distra.pig.per text.in l.j.§.penult. ff.de ventre inspi.Et præcipuè vbi quis erat certus, vt hic, vt volunt Pet.de Anch.& Domi.in cap.fin. in fin.de elect. libr.vj.& Alexan.in addi.ad Bart.in dicta l.si eo tempore.& hoc si secundum eos de facili posset certiorari.Vnde hic Regius procurator censebatur dominus & possessor: quoniam dominium bonorum per sententiam arresto confirmatam consequutus fuerat, vt not.in §.fin. instit.de offic.iudi. & posseſsionem habuerat ex saisina bonorũ prius ad eius requestam facta, arg.§.interdum. insti.de rerum diui.vnde secuto arresto cõfirmatorio effectus fuit dominus & possessor: ergo nominatim in ipsis cridis faciendis vocari & citari debebat tam de iure, quàm stylo generali curiarum Franciæ. De iure tex.in l.si deserta.& ibi Bartol. Bal. Angel.Paul.de Cast.& Sali. C.si propter publi.pensi.& Bal.in l.fi. in iiij.quæst.C.de edict.diui Adria.& idem Bald.in dicta l.decem.& ibi Paul.de Castr.col.iij.versic.Dicit autem Bart.& Ioan.de Imol.& col.iij.cum seq. & ibi Iason. col.xj.versic. Secundò principaliter.ex quo est certus & in eadem præsentia. Pro quo facit tex.iuncta gl.in l.de vnoquoq. ff.de re iudi.& text.

in l.cũm verò. §.euocari autem à prætore oportet eos.ff.de fideicom.libert.& tenet Innocen.in cap.in nostra.col.penult.in fin.de procur. Et ita de consuetudine & stylo seruatur,& tenet Maria. Sozi.in dicto tract.de citat. art.xxv.quæst.iij.& Bar.in consi. xcj.incip.In quæstione vertente.col.ij.vers. Quartò videndum.& Bal.in l.fin. C.de iure dominij impetran. Faciunt not.per glos. & Doct.in l.venditor. ff.de iudi. ad idem Bald.in consil.cccclxij.incipien. Præmitto ad euidentiam,quòd fiscus.versi. Porrò. vol.iiij.vbi dicit,quòd licet fiscus sit in iudicio nominatus,& non fuerit citatus in processu,valeat iudicium inter litigatores : sed fisco non præiudicat ipso iure.l.j.& ij.C.vbi in rem acti.& dicta l.venditor.sicut valet sententia inter emptorem & euincentem nõ citato venditore,tamen venditori ipso iure non præiudicat. Et ista opinio videtur cõmunis in
6 possessore vocando. † In contrarium videtur,quòd ex defectu vocationis procuratoris Regis prædictæ cridæ, & subastationes non sint nullæ, si secundum vsum,stylum,& consuet.generalem loci, vbi res sita est,factæ fuerint , quia talis consuetudo ligat omnes,etiam clericos & ecclesias,vt voluit Ioã.Fab. in dicta l.si eo tempore.per illum tex. & sic se habet consuetudo Hebræorum, secundum Bal.in dicta l. creditor.in secundo.de distra.pig.Et etiam ligat minores & impuberes.l.& si sine.§.Lucius. ff.de admi. tuto.cum alijs alleg.in §.j.in glos.vlt. de præscript. lib.consuet.Biturig. ac profectò ignorantes,vt per Bar.Bal.& Angel.in l.genero.ff.de infamib.& dixi plenè in quæst.lxxxix.incip. An tempus consuetudinarium.& in quæst.c.incip. Sed alia quæstio fuit in prædicta causa. Et licet de iure tales restituantur aduersus subastationes & decreti interpositionem, præcipuè si vili pretio fuerat facta distractio , vbi dixi.in versicu. Sed quidam minor aduersus cridas. Et ita per curiam fuit iudicatum,vt ibi vide.& tex. in l.si minori pretio.& ibi Bar. Bal. Angel.Odofr. Ioan.de Plat.& Iaco.Rebuf. C.de iure fisci.& in l.si quos.C.de rescin.vend.& ibi Ioan.Fab.& in l.ij.& ibi per omnes.eod.tit.& in l.j.C.de iure hastæ fisca. lib.x.& in l.cùm verò.§.subuentum.versi.Proinde. ff. de fideicom.libert. cum alijs per nos allegatis in consi.lxx.incip. Caius vendidit, aut permutauit.& per Guido.Papæ in decis.xxij. in fin. item ex parte procuratoris Regis,allegata etiam fut deceptio vltra dimidiam iusti pretij. Ideo fuit receptus ex isto capite ad faciendũ duas cridas,& non ex defectu solennitatis in non vocando ipsum specialiter,& nominatim in ipsis cridis faciendis. Tum primò,quia ipse fiscus est semper præsens , & sic sciens,vt not. glos.in l.j.C.de quadriẽ.præscript.quam sequuntur Iaco.de Aret.Cy.Alber.Bald.Angel.& Sali.ibi.& Bald.in l.fi.ante fin.versic.Item in dubio temporis. C.de hæred.vel acti.vend.Sed Bart.in l.si Publicanus.§.in vectigalibus.ff.de publi.vult scientiã principis vel eius præsidis in vectigali præscribẽdo certam.& Alex.in l.j.in fin. ff.de iurisd.om.iudi.& Ias. consi.xciiij.col.iij.versic.xij.vol.v.& consi.cxxxvj. col.penult.lib.ij.& Iason in l.Imperium.col.x.vers. Circa pręcedentẽ materiã.& ibi Purpu.nu.clxxvij. de iurisd.om.iud.& Lupus in repet.cap.per vestras. col.lxxiiij.vers. Dixi autem.de donat.cum alijs per Alex.alleg.consi.xvj.col.v.ver.Insuper respondeo. vol.v. Licet Bal.in c.j.quæ sint rega.per c.j.§.illicita.de pa.iura.fir. teneat contrarium : quia per illum
7 tex.non cõstat Imperatorem scire illos abusus. † Et nõ immeritò fiscus dictus est,quasi fixus,quia semper durat,vt dicit Bal.in dicta l.fi.de hæred.vel act. vend.& in consi.cccxiij.col.j.vers.Si res corporalis. volum.iij. & paulò ante dicit, quòd fiscus est per se quoddam corpus inanimatum consensum non habens,sed simpliciter repræsentans. Nam erat in Senescallia Agenensi,in qua fuerat lata confiscationis sententia,& etiam in curia:qui parti facienti cridas vocatus,Respõdit nullum habere interesse,quod est notandum. Tum etiã potest dici sciẽtiam præsumi principis ex vicinitate locorũ. l.præsens. ff.de procurato.& arg.eorum quæ habẽtur in l.j. ff.si certum petatur.ita tenet Alex.in dicto cõsi.xvj.& xiiij.col. penult.& consil.xxiij.col.ij. lib.v.& Purpuratus in dicta l.Imperium. nume.clxxviij. quia existentes in diœcesi vel prouincia,cẽsentur præsentes in hoc casu,vt tenet glos.in dicta l.si eo tempore. per text.in c.fi.qui accus.mat. non pos.& in l.fi.C.de bo.auto. iudi.pos.Aut secundum glos.in dicta l.si eo tẽpore. remittitur iudicis arbitrio.Et istud sequit̃ ibi Ioan. Fab.vel ex actis in eadem iurisditione loci gestis cõmuniter,& palam factis,prout fuit inter Regem seu eius baiulum, & condominos loci de sancta Liberata eiusdem Senescalliæ Agenen.l.pupillus.§.proscribere.ff.de exercit.actio. & tunc sciẽtia principis præsumitur,vt tenet Ias.in dicta l.Imperium.col.x. vers. Circa aliud in quo etiã.dubitat Bart.quem ibi sequitur Purpurat. nu.clxxxij.& tunc sufficiunt decem anni,vt ibi per eos. & hoc per text.in l.viros. ibi,ex longo tempore.C.de diuersis offic. lib.xij.& singulariter Bal.consi.ccccxxix.incip. In territorio rotarum.vol.ij. Et quòd sufficiat sciẽtia officiariorum.sentit Barto.in l.ne quid.col.ij.vers.Quæro & reuoco.in dubium.de incend.ruina. & naufr.ibi,& intelligo,& Anto.de But.in c.j.de restit.spol. Et sic princeps præsumitur sciuisse illud quod sui officiarij faciunt.idem Bar.in dict.§.in vectigalibus.quod Alex.non amittit in consi.lxxxiiij.col.iij.vers.Nec prædictis obstat. vol.j.quia Bart.nec Anto.hoc dicunt,sed contrarium probatur in cap.cùm ad sedẽ. cum gl.in verbo,interdictum.de resti.spol.quia dominus habet probabilem causam ignorãdi factum procuratoris.l.quod vulgò. ff.de vsuca.pro empto. Sed bene hoc dicit Bartol.in l.j.§.deniq;. ff.de aqua plu.arc.& in l.si publicanus.§.ii.de publi.Sed in casu,in quo consuluit Alex. non constabat officiales principis sciẽtiam habuisse,sed bene in casu de sancta Liberata.& sic tenet Alex.consi.vj.col.ij.versic. Est enim verum. eod.lib.j. & idem Fran. Balbus in tract.præscrip.in ij.parte quintæ partis. nu.xix. secus si interuenerit pręscriptio centum annorũ,tunc in illa non requiritur sciẽtia principis vel eius officiariorum,vt vide per Ias.& Purpura.in dicta l.Imperium.per Balbum, vbi s. nu.xix.& Abb.Sicul. in cap.cum contingat.col.ij.vers.Venio ad primũ.

de foro

de foro cõpet.& ibi Feli.col.viij.vers. Tertiò adde. vbi limitat duobus modis.& Iaco.de sancto Geor. in tract.feu. in gl.cum mero & mixto Imperio.col. iij.ideo dicit Bar.in dicta l.si eo tempore. per illum tex.quòd in casu illius.l.quando proceditur.principaliter contra debitorẽ, & consequenter cõtra alios creditores : tunc possunt citari per proclama.& idẽ Bar.in dicta l.decem.de verb.oblig.quòd sufficit pignorum possessores citari generaliter per tubã, per tex.in dicta l.si eo tempore.& in authent. si omnes.
8 C.si minor ab hæred.se absti. † Sed contra Bart.est cõmunis opi.per tex.in dicta l.si deserta. quòd possessor debet semper citari,de cuius præiudicio agitur.& ad hoc illa l.semper allegatur secundum Bal. Angel Paul.de Cast.& Sali.ibi,& etiam tex.in l.ij. C.vbi in rem acti.& in l.cùm miles.§.j.ff.ex quibus caus.maio.& ibi not.Bal.& Doct.in c.licet episcopus.de præben.lib.vj.& l.fin.C.si per vim vel alio. & in l.meminerint. ibi,conueniendos dominos locorum. C.vnde vi.& in l.j. §.si quis ideo. ff.ne vis fiat ei.& Innocen.in c.j.de conces.præben.lib.vj.& Doct.insuper Feli.in c.fi.in ij.notab.de pręsump.& Pet.de Anchar.in c.fi.de elect.lib.vj.& Benedict.de Plumbi.in dicta l.cùm verò.§.subuẽtum.in v.not. & ibi dixi in addi.ff.de fideicõ.liber.& per illa iura. ita tenet Maria. Sozi.in dict.tract.de citat. artic.v. quæst.iij.& idẽ secundum eum in detentore,qui nominatim citari debet,per l.officium.C.de rei vend. & in dicta l.ij.vbi in rem act.quia qui detinet,præsumitur posidere , vt not.in l.stipulatio ista. §.hi quos.de verb.oblig.& per Innoc.& Hosti.in c.cùm olim.de priuileg. cum alijs per ipsum Maria. alleg.
9 †Hoc verum secundum eum si detẽtor haberet aliquod ius , secus si pro alio tantùm detineret : quia tunc sufficit, ex quo de nullo iure suo agitur citari dominum,per not.per Innoc.& de Zaba.in c.quoniam frequenter.§.quòd si super. vt lite nõ contest. & in l.à diuo Pio. §.si super rebus.ff.de re iudi.& in authen.qua in prouincia. vbi de crimine agi opor. & in l.ij.C.vbi in rem act. Et in hoc nõ est dubium. & ita seruatur de stylo curiarum Franciæ , vt dixi: aliâs cridæ & subhastatiões essent respectu illius minus debitè factæ.& tenet Bald.in consil.cliiij.incip. Dicta tenuta. vol.iiij.per tex.in dicta l.si deserta.& in dicta l.cùm miles.§.j.& Sozi.cõsi.vj.col.iij.vers. Videamus ergo duas impugnationes.vol.ij.vbi loquitur in decreto facto nõ citato possessore,vt eum vide,& in consi.xij.col.ij.vers. Item prædicta theorica.vol.j.& Bal.consi.cxlvj.incip.Factum sic proponitur,Franciscus donauit.vol.iiij.secundũ nouiter impress.tamen in meis habeo aliud.nu.cccxcij. incip. In ciuitate Perusij. eod.lib.& singul. Alex.in consi.v.col.j.& seq.incip.In causa & lite.vol.ij.cum alijs per eum alleg.nisi per sententiam dictũ fuisset, rem aliquam esse hypothecatam, & illam fore vendẽdam & subhastandã pro certa summa : tunc non requiritur citatio domini,sed significatio sententię secundum stylum curiæ Franciæ, quia prius fuerat citatus ante sententiã, vt habetur in lib.magni con
9 suetudinarij.titu.des cries des maisons.†Sed est dubiũ,an Regius procurator ꝓpter saisinã ab initio processus factam de bonis accusati,ac sententiã confiscationis inde secutã fuerit effectus possessor. Certè non,quia manus Regia neminem sua spoliat possessione, nec profectò etiam saisit. l.interesse puto. & ibi per omnes.ff.de acquir.pos.& Cy.& Albe.de Rosat.in l.vna. C.de sequestr. Petr.& Abb.Sicul. Barbat.& Feli.in c.examinatã. de iudi.& Lucas de Penna in l.litibus.col.v.in prin.ibi,ac sequester.C.
10 de agric.& censi.lib.xj.†Et licet ex sententia vel arresto postea subsecuto habuerat dominium,non tamen possessionem sine illius apprehẽsione, vt tenet glos.in dicto §.fin.de offic.iudi.quam ibi sequuntur Io.Fab.de Plat.& Angel.Aret. col.vlt.vers. Venio nunc ad secundum principale.& istud probatur per tex.in l.qui vniuersas.§.item cùm prętor.& ibi Bar. Angel. Ioã.de Imol.Alber.de Ros.Alex.& Fran.de Aret.ff.de acquir.pos.& Bar.in l.exceptio. ff.de ex-
11 cept.& Innoc.in c.cùm dilectus.de elect.†Quinimo vbi secundum Angel Are.in dicto §.fi.de offi.iudi. fuisset in possessionẽ, & tenutam ex primo decreto missus, nihilominus quãdo postea deuentum est ad secundum decretum iterum mittendus est in possessionem realem,cùm tunc acquirat dominiũ,& non ex primo decreto, sed virtute sententiæ secundi decreti,secundum gl.fi.ibi,in prin.dicens etiam Ang. quòd vidit multos se ponere in dubio, quando habent primũ decretũ,& sic sunt in tenuta, sed postq; quando veniunt ad secundũ decretum nunq; iterum faciunt se mitti in possessionem,sed nõ bene secundum eũ.Sed hic procurator Regius nunq; fuit mis-
12 sus in tenutã,igitur. †Tum quia licet in casibus hęresis,aut læsæ maiestatis ex die cõmissi criminis bona sint ipso iure confiscata, non tamen fit executio seu apprehensio illorum,nisi demum lata sententia. c.cùm secundũ leges.de hæret.lib.vj.& l.fi. C.eo.ti. & l.quisquis.C.ad l.Iul.maiest.& plenè Alb.deRos. in opere statut.in iij.parte. quæstio.xviij. & dixi in quæst.incip.An soror alicuius.Et sic post sentẽtiam necessaria erat bonorum apprehensio, cùm filij pater & cæteri hæredes posiderent ipsa bona,& possidere debebant dict.iurib.& dixi amplè in d.quæst. an soror.& pro hoc tex.in l.donationes. §.fi.ibi,cũ hæredes quoq; teneant.ff.de donat.& in l.quęsitum. ff.qui & à quib.& gl.in §.per cõtrarium.in verbo, desinere.& ibi Io.Fab.& Angel.Aret.insti.de hære. quæ ab intest.defe.Et idem in vectigali,vt l.cõmissa.ff.de publica.Ergo à fortiori in alijs criminibus, in quibus de iure scripto & non scripto confiscatio bonorum nõ habet locum,vt in casu præsenti, vbi agebatur solùm de homicid. ob quod bona de iure non confiscãtur.authen.bona damnatorũ. C.de bo.
13 damna.†Nec enim accusatione pendẽte est ei interdicta bonorum suorũ administratio, vt volũt iura. & Doct.s.alleg.& in l.post cõtractum capitale crimen.& ibi Bar.Angel.Io.de Imol.Alber.de Ros.& Paul.de Cast.ff.de donat.& Bal.& Sali.in l.res vxoris.C.de donat.inter virum & vxo.& in l.fi.de iure fisci.libr.x.& in l.licet.§.idem scribit. ff.de pecul.& Pet.Iaco.in sua praxi,titul.de acti.in factum Pauli. Tum quia bona filiorumfa. non cõfiscantur de iure qualiacunq; fuerint,vt suprà dixi.in quęst.vj.incip.

Alia fuit orta quæſtio. Nec de iure non ſcripto,vt
14 plenè dixi in dicta quæſt.ſoror. † Et ita concluſum
fuit per maiorem partem dominorum,quòd procu
rator Regius nõ erat poſſeſſor bonorũ ob ſaiſinam
bonorum factam,nec tribus annis poſt arreſtũ ſen-
tentiæ cõfiſcationis cõfirmatorium latum,aliquam
apprehendendi bonorum poſſeſsionẽ fecit diligen-
tiam,quam ipſemet potuiſſet capere,& omnem hæ
reditatem fiſco delatã agnoſcere,vt l.j.& ij.ff.de off.
procur.Cęſa.Ideo nominatim vocari in ſubaſtatio-
nibus non debebat,quia vt dicit Bal.in l.quicunq;.
col.penult.verſ. Deinde not.gloſ.ibi,item ibi nota.
C.de ſeruis fugit. quod ius fiſci facilius remittitur,
quàm ius priuatorũ.Quare poſt triennium cõqueri
de iuris & decreti interpoſitione non eſt diligenter
gerere negotiũ Cæſaris nomine, vt dicit tex.in di-
cta l.j.de offi.procur.Cęſa.Vnde debebat agnoſcere
bona,vt dicit gloſ.in l.j.§.an bona.ff.de iure fiſci.di
cens bona, quæ deferuntur fiſco iure hæreditario:
quia inſtitutus hæres debet agnoſcere,& illi neceſſa
ria eſt aditio,dicta l.j.in fi.de offi.procur.Cęſa.quia
hoc plus eſt in fiſco:quoniam aditione ſecuta ſi bo-
na non ſunt ſoluendo,fiſco non quæritur hęreditas.
pro hoc bo.tex.in l.ſi ſeruus plurium.§.ſi quis ante.
ff.de leg.j.& ita dicit Bart.in dicto §.an bona.& l.j.
C.de bon.vacan. contra gloſ. ibi,& in l.vacantia.
eod.tit.lib.x.Sed quando bona veniunt publicanda
occaſione alicuius criminis, & publicatio fit etiam
ipſo iure vel per ſententiã,bona ſtatim fiſco acqui-
runtur ſine aliqua aditione,ſecundũ Dy.quem Bar.
& Alber.de Roſ. ſequuntur in dicto §.an bona. per
dictã l.quiſquis.& idẽ tenuit Bar.in cõſi.clvij.incip.
Super his quæ ſ.dicta ſunt : ratio eſt ſecundũ Ang.
in addi.ad Bar.in dict.l.j.de bo.vacan.ꝙ cùm domi
nium debeat applicari fiſco ex cauſa delicti inter fi-
ſcum & delinquentẽ ex maleficio oritur,& cõtracta
eſt obligatio.l.ex maleficijs.ff.de actio.& obl. Et ſic
ratione obligationis dominium quęritur fiſco ipſo
iure.l.cùm duobus. §.idem reſpõdit. ff.pro ſocio.&
d.l.cõmiſſa.de publica. ſed poſſeſsio autẽ nullo mo
do quæritur fiſco,niſi eam apprehendat,vt dict.iu-
ribus ſignanter in d.l.cõmiſſa.ibi,quemlibet poſſeſ-
ſorem.& ibi idem tenent Bar.Ang.& Albe.de Roſ.
vbi Bar.allegat Dyn.in d.l.Imperator.de iure fiſci.
volentem, ꝙ licet ipſo iure dominiũ acquiratur fi-
ſco,non tamẽ poſſeſsio. Hoc tenuit gloſ. ſecundum
eum in d.§.idem reſpõdit.in verbo,dominiũ.quod
dicit eſſe mente tenendum ad multas leg. & ſtatuta,
quæ inducunt rem ipſo iure perdi.vt nõ porrigan-
tur ad rei poſſeſſores. Pro quo facit ſecundũ Alex.
ibi,in addi.tex.in dicta l.cùm hæredes.in prin. ff.de
acquir.poſ.& in l.in ſuis.ff.de lib.& poſthu. cũ alijs
per nos alleg.in §.vj.de teſta.lib.conſuet.Biturig.ꝙ
mortuus ſaiſit de conſuet.viuum proximũ.& alibi
ſæpe.& idẽ tenet Ioã.de Imol.in d.l.cõmiſſa.per gl.
in d.§.idem reſpondit. quem ibi faciunt ſing.Albe.
Bar.& Bal.vbi Bal.alleg.tex.in l.ſciẽdum.§.ſi fun-
dum.ff.qui ſatiſd.cog.& quæ ibi volũt Bal.& Paul.
de Caſt.poſt gl.vnde vxor. & alij fratres qui reman
ſerunt in poſſeſsione pro dote & legitima retinere
bona ad ſatisfactionẽ vſq; potuerunt.cap.ex literis.
& ibi,vterq; Conſicul.de pig.& Bal.in conſil.clvj.
incip.Condemnatus fuit.vol.iij. Quia eis nõ nocet
ſententia vel arreſtum cõfiſcationis bonorum ipſis
non vocatis.l.nam ita diuus.cum ſua materia. ff.de
adopt.& dicta l.de vnoquoq;.& l.fi.& ibi Bal.C.de
legi.& in cle.paſtoralis.& ibi,per omnes.de re iudi.
& Abb.Sicul.in c.j.de maio.& obed.& ſing. Sozi.
in conſi.cxxj.num.xij.vol.iiij. Et licet poſſeſſor aut
detentor debeat nominatim vocari, hoc verum de
naturali & actuali,& nõ de ficto poſſeſſore ignoto,
ſecundum Doct.in d.l.ſi deſerta.& alijs locis ſ.alle.
Vnde ſi creditor proclamari fecit bona ſui debito-
ris in poſſeſsione ſemper exiſten. etiã nomine alte-
rius,cui illa vendiderat poſsidẽtis,& ſic precario &
cõſtituti nomine:& tamen emptor præſens in pro-
uincia poſt decretum in vim cridarũ interpoſitum
non auditur in vim ſuę fictæ poſſeſsionis,vt dixi ſ.
q.lxxxix.in fi.incip. An tẽpus conſuetudinarium.

SVMMAE
Quæſtio. CCLXXVIII.

1 Capitale crimen quod dicatur.
2 Serui pœnæ qui efficiantur.& nume.4.& 11.
3 Subſtitutus quando impediat confiſcationem bo-
norum ob delictum inſtituti.& nume.5.
6 Alienari prohibita non poſſunt tranſire ad fiſcum.
7 Feudalia an poſsint in fiſcum tranſire.
8 Subſtitutioni quando faciat locum cõdemnatio ca-
pitalis inſtituti.

Deciſio.

ET veniendo ad aliã quæ-
ſtionẽ an ſubſtitutus poſ-
ſit impedire executionem
confiſcationis fiendam in
bonis condemnati hære-
dis,cuius bona ob delictũ
fuerũt fiſco applicata. Et
prꝗſuppono vnum,quod
Pau.de Caſt.pro huius.q.
clariori intelligẽtia tradit in l.eius.§.ſi cui.ff.de teſt.
1 †ꝙ crimẽ capitale,dicitur quãdo pœna quæ impo
nitur perimit ſtatum hominis : qui ſtatus hominis
cõſiſtit in vita naturali & ciuili, in libertate & ciui
litate. Siue ergo imponatur pœna mortis, ſiue per
quam perdatur libertas,ſiue ſola ciuitas,dicitur cri-
men capitale.l.edicto.§.rei capitalis. ff.de bon.poſ.
Et idem Angel.in l.abſentem.col.vlt.C.de accuſ.&
Innoc.in c.qualiter.§.ad corrigẽdos.& ibi Feli. col.
iij.ver.Circa ſecundũ.de accuſ.vbi ponunt de ſeptẽ
generibus pœnarum trium capitalium,& quatuor
non capitaliũ. & dixi in quæſt.incip. Sacrilegi qua
pœna. Et in primo caſu ſtatim lata ſententia ſuper
morte naturali perditur ciuitas & libertas, etiã an-
teq; ſententia mittatur executioni,& etiã intra decẽ
dies ad appellandũ conceſſos:quia trahit ſecũ execu
tionẽ ſicut excõmunicatio q̃tum ad hoc,vt l.quod
ad ſtatum.& l.qui vltimo ſupplicio.& ibi idẽ Bar.
ff.de

ff.de pœ.vt j.dicam,& tenent Abb.Sicul.& Felin.
in cap.de his.de accuſa.Et intellige de condemna-
to ad mortẽ ſiue gladio,vel ferro,ſecuri,aut fuſte,
vel laqueo occidatur,vt volũt Alex.Fran.de Are.
& moder.in l.ſi quis mihi bona.§.ſi quis planè.ff.
de acquir.hęredi.& Fran.de Are.in dicto §.ſi cui.in
fi.reprobata glo.in dicto §.ſi quis planè.quã Ang.
dicit ibi vnicam in iure,quæ vult ſecundum eum,
2 ꝙ † ſolùm damnatus ad gladium efficiatur ſeruus
pœnæ:ſecus ſi occidatur ſecuri,aut laqueo,vel fu-
ſte.Allegat text.celebrem in l.aut damnum.§.vita
adimitur.ff.de pœnis.Sed primum verius per tex.
in dicto §.ſi cui.qui generaliter loquitur de his qui
damnantur ad ferrum,ꝙ efficiantur ſerui pœnæ,
vt ibi per Franc.de Are.in fi.& Lancelo. Decium.
3 Hoc † habito eſt dicẽdum,quòd ſi erat ſubſtitutus
ſub conditione,ſi hæres decederet ſine liberis,vel
poſt eius mortem hæreditatem reſtitueret:tunc aut
eſt ſolùm deportatus ſiue bannitus, vel relega-
tus,aut in metallum damnatus,vel in galleis ad re-
migandum,vel in aliam pœnam,per quam non
perdit vitam:& in iſtis caſibus cùm hodie nemo
bene natus ſeruus pœnæ efficiatur,vt Auth.ſed ho
die.C.de dona.inter vir.& vxor.& vnde ſumitur.
licet ante euentum conditionis bona publicentur:
etiã ſi non venerit caſus ſubſtitutionis bona tranſ-
eunt in fiſcum,ex quo ipſe hæres inſtitutus adhuc
naturaliter non deceſsit,vt eſt tex.in l.Statius Flo
rus.§.Cornelio Felici.& ibi Bar.& Alber.de Roſa.
ff.de iure fiſci.& in l.ex facto.§.ex facto.& §.ſi quis
rogatus.& ibi Alex.contra Ang.ibi.ff.ad Trebel.
& gloſ.in l.cùm pater.§.hæreditatem.ff. de leg.ij.
4 qui † volunt damnatum in metallum ſeruum fieri
pœnæ.dicto §.ſi quis rogatus.Sed primum tenet
Paul.de Caſt.in dicto §.ſi cui.col.ij.ver.ſecũdò quę
5 ro.† Tamen iſta executio in bonis facta non præ-
iudicabit eidẽ ſubſtituto,quin poſsit recurrere ad
prædicta bona publicata,aduenięte ſubſtitutionis
caſu,vt dicto §.Cornelio.& dicto §.ex facto.quia
res tranſit in fiſcum cum ſuo onere,vt ibi.& in l.
fi.§.ſin autem.C.communia de leg.& in l.vnica.§.
ſin autem.C.de cadu.tollen.& ita tenet Bart.in q.
de exbannitis per eum diſputata.& Bened.Capra.
in conſil.cxxv.incip.defenſio dictorum bonorum.
& bo.tex.ad hoc in l.ſubſtitutio.cum ibi no.ff.de
acquir.rerum domi.& docto.in l.ex facto.§.fi.ff.de
vulg.& pupil.& Sozi.in conſil.cxv.col.ij.verſ.ſed
præmiſsis non obſtantibus.lib.ij.& in conſil.xxij.
col.iiij.ver.circa ſecundam q.vol.j.& ſingul.Alex.
in cõſil.lxxxviij.incip.opportunè conſideratis.vo
lu.ij.vbi vult etiam idem eſſe ſi diſpoſitione teſta-
6 toris bona debẽt remanere in familia.†Et ſic pro-
hibita alienari non poſſunt tranſire in fiſcum occa
ſione confiſcationis.quia iura quæ non poſſunt in
extraneum tranſire hæredem,non poſſunt tranſire
in fiſcum,qui habetur loco extranei ſucceſſoris.l.
iura libertorum.& ibi Bar. ff.de iure patro. Et hîc
idem dicitur de hæreditate quæ ex pacto in cõtra-
ctu matrimonij inito(quod habet vim vltimæ vo
luntatis.l.tale pactũ.§.pater qui dotem.& ibi Bar.
& omnes.ff.de pact.& glo.in l.licet.& ibi Alex.C.
eo.) debet venire ad primò genitum & alios libe-
ros ſucceſsiuè,ſi decedant ſine liberis,& non ad ex-
traneos hæredes.l.peto.§.fratre.& l.filiusfa.§.diui.
ff.de leg.j.ergo talis prohibitio impedit dictã ſuc-
ceſsionẽ poſſe fiſco quæri,ſaltem efficaciter,vt per
Alex.in dicto conſil.lxxxviij.& Bart.Bald.Sali.&
Ludo.Bolog.in ſecundis interpret.poſt glo.in l.j.
C.de bo.libert.& Sozi.in conſi.cxxj.nu.xxij.volu.
7 iij.† Ideo feudalia & emphyteoticaria de iure non
tranſeunt in fiſcum nec in extraneos hæredes,vt §.
emphyteoſim.& §.alienationis.& §.ſi verò perpe-
tuam.in Auth.de non alienan.& hoc ſecundũ ma-
gis communem,quam approbat glo.& doct.in l.
etiam.ff.ſolu.ma.& Io.An.& omnes in cap.in præ
ſentia.de proba.& Bar.in l.vt iuriſiurandi.§.ſi li-
beri.ff.de operis liber.tamen iſtud de conſue.Fran-
ciæ nõ ſeruatur:quoniã emphyteoticaria,ac feuda
lia quæ in ipſo regno ad inſtar patrimoniorũ ſunt
redacta,tranſeunt ad extraneos & confiſcantur,vt
tenet Io.Fab.inſti.de empt.& ven.in princ.& dixi
in quæſt.cxxx.incip.an ſoror.& in §.j.& ij.de con
ſuet.feud.lib.cõſuet.& Iaſon in l.ſtipulationes non
diuiduntur.in prin.col.xx.ver.vlti.ff.de verb.obli-
ga.& Alber.de Roſa.in l.fina.col.v.in fi. verſic. in
partibus vltramontanis.C.de iuriſdi.omnium iu-
di.Et hoc ex quodam abuſu ſecundum eum,niſi ſit
ſpecialis conſuet.ꝙ non confiſcantur,vt dixi in di
cta quæſt.ſoror.& in §.xx.de iuriſdi.omnium iud.
8 & alibi ſæpe. † Secus ſi fuerit damnatus ad mor-
tem,tunc cùm ſtatim & libertatem & ciuitatẽ per-
dat,etiã anteq; interficiatur vel moriatur,vel eua-
ſerit periculum mortis. dicta l. qui vltimo ſuppli-
cio.& ibi glo.j.& iij.& Bar.Alber.de Roſa.in dicta
l.quod ad ſtatum.de pœ.& in l.ſi quis filio exhære
dato.§.irritum.& ibi Bar.Bal.Ang.Io.de Imol.&
Alex.in addi.ad Bart.ff.de iniuſto rupt.teſta.& in
dicta l.ſi quis mihi bona.§.ſi quis planè.Et iſto ca-
ſu erit locus ſubſtitutiõi,vt iurib.ſ.allegatis.quod
etiam intelligunt Bar.& doct.ſ.alleg.ſi tales con-
demnati fugiendo euaſerint vel abrepti de mani-
bus familiæ iuſtitiæ,& idem Bart.in l.cunctos po-
pulos.C.de ſumma Trinitate.& Paul.de Caſtr.in
dicto §.ſi cui.ver.ſed quid ſi eripiatur.& tenet Al-
9 ber.de Roſa.in iij.parte ſtatu.q.xij. † Et hoc quan-
do ſententia fuit lata in præſentes.non tamen ſic in
bannitis qui damnantur abſentes,vt videtur fuiſſe
in caſu noſtro,quia fuit abſens per quatuor defe-
ctus & contumacias damnatus ad mortem,cum
publicatione bonorum. Et ita de ſtylo & conſuet.
curiarum Franciæ proceditur,vt refert Io.Fab.in
dicta l.cunctos populos.& dixi in dicto §.xx.de iu-
riſdi.omnium iudi.lib.conſuet.Biturig.& ſ.in q.
xlv.incip.contumax. Quare videtur ꝙ tranſeant
in fiſcum,ac ſi præſentialiter fuiſſent condemnati.
10 Quod † dicit verũ Ang.in dicto §.irritũ. in prin.
eſſe etiam quando abſentes venerunt in forciã ſeu
manibus iuſtitię:quia ſufficit ſecundum eũ eueniſſe
caſum,in quo potuerit ſententia executioni man-
dari.d.l.ſi quis filio.§.eius.ver.hũc eius,ibi priuſq;
princeps.Et idẽ in d.§.ſi cui.& ibi amplè Bald.ſed
Io.de Imol.ibi,& in d.§.irritum.tenet contrarium,
11 ſi venerint in Forciam.†Quid dicendum? & Fran.
de Are.in d.§.ſi cui.col.v.ante fi.ver.ſed relinquit

pulchra dubitatio,quam tangunt hîc Bal.Ang.&
moderni,dicit ꝙ in duobus casibus nõ est dubium
ꝙ non efficiuntur serui pœnæ:primus est,quando
anteꝗ̃ capiãtur se reddũt in potestate iudicis:quia
tunc non perdunt nisi iura ciuitatis suæ,vt plenè
tractatur in l.j.C.de hæred.insti.& in hoc secũdum
eum concordant omnes.Secundus casus est quan-
do post bannum datum deberet ferri sentẽtia diffi-
nitiua,& anteꝗ̃ secuta & lata esset duceretur con-
demnatus:quia tunc bannum esset sententia inter-
locutoria,nec mutaret statum rei ante diffinitiuã,
vt est casus expressus in dicta l.si quis filio.§.eius.
12 & ibi Bal.& in l.fi.C.si à non cõpet.iudi. † Sed du-
bium est in tertio casu,quando sentẽtia diffinitiua
lata esset pro crimine capitali ex forma statuti vel
styli vel consuetudinis ad pœnam mortis,si vene-
rint in potestatem iudicis.Et Bal.& Ang.in dicto
§.si cui.tenet ꝙ efficiuntur serui pœnæ:cùm tãdem
sit sibi imponenda pœna mortis per l.qui vltimo.
sæpe alleg.& ipsos sequitur ibi Franc.de Are.licet
Io.de Imol.teneat contrarium,vt dictum est.& Sa-
li.in dicta l.j.in v.q.de hæred.instit.& Phil.Corn.
in consil.lv.in litera Z,volu.ij.vbi dicit istam esse
communem opi.& idem dicit in dicta l.j.col.iiij.in
prin.ver.item absens.quia sententia fertur sub con
ditione quòd decapitetur si venerit in fortiam iudi
cis.Ideo sententia non operatur suum effectũ pen-
dente conditione.Sed Raph.ibi tenet primum,ꝙ
etiam efficiatur seruus pœnæ,quia lex,qui vltimo.
de pœ.loquitur generaliter,siue damnetur absens,
siue præsens,siue ex forma iuris communis,siue iu
ris municipalis,cùm non distinguat & semper lo-
quatur.& sic in viridi.l.Arriani.C.de hæreticis.Et
istud seruatur in hoc regno,quando absens ob cri-
men damnatum ad mortem,& non quando bãni-
tur,ꝙ statim efficitur seruus pœnę,& vbicunq; in-
uentus fuerit puniri poterit:quia contumax nõ de
bet esse melioris conditionis ꝗ̃ præsens non contu
max.l.nõ solùm.ff.de noxa.& l.Seruius.ff.quod vi
aut clam.& idem tenet Raph.Fulgo.in consil.lxxj.
incip.mulier maritum suum.col.iij.post prin.ver.
nec rursum refragatur.Tum quia non ex sola fuga
& contumacia in non comparendo,sed cõstito de
delicto & crimine per informationes super eodem
legitimè factas punitur.l.j.§.illud.& l.necessarios.
§.non aliâs.ff.ad Silleya.Et sic tanꝗ̃ verè & nõ fi-
ctè conuictus condemnatur:aliâs non condemna-
retur,vt cap.veniens.de accusa.& idem Cepol.in
consi.xlj.col.vlt.cum alijs per nos alleg.in dicto §.
xx.in glo.ij.col.pe.& fi.& ita sentit Phil.Corne.in
consil.clix.col.penul.vol.j.Et sic non obstat com-
munis opi.quæ loquitur,quando sub conditione
lata est sententia vltimi supplicij,si venerit in for-
tiam,ꝙ morti tradatur,sed interim bãnitur.quo-
niam,vt dictum est,de stylo curiarum Francię pu-
rè ad mortem condemnatur,& vbiq; in regno in-
uentus potest puniri:& in hoc conueniunt doct.sũ.
alleg.quando statutum permittit bannitum impu
nè offendi,ꝙ efficiatur seruus pœnæ,Bal.& doct.
insuper Fran.de Are.in l.qui à latronibus.§.fi.ff.de
testa.& Bart.in l.iij.§.si seruus.de acquir.possess.&
Alex.in cõsil.lxxvij.vol.iij.& in consil.xxxvj.col.
pe.ver.istud etiam probatur.vol.iiij.& in consilio
lxxv.col.iij.ver.fortificãtur prædicta.& in col.iiij.
& etiam in consil.cxiiij.col.j.& in consil.ij.col.vlt.
circa fi.vol.ij.& in consil.lxv.col.j.vol.iij.cum alijs
per nos alleg.post Bened.de Plumbi.in dicta l.cùm
verò.in prin.de fideic.liber.& Signo.de Homed.in
consil.clxxj.& licet inhęrendum sit communi opi.
tamen non procedit quotiescunq; alia opinio esset
consuetudini vel stylo approbata:quia tũc tali mi
nori opinioni contra crimen standum esset.l.mini-
mè.& l.de interpretatione.ff.de legi. & c. dilectus.
de consuet.ita tenet Io.de Nauizanis in sua sylua
nuptiali.fol.cxxiiij.colum.ij.ver.limita modò &c.
Aliam limitationem habes,ꝙ non statur commu
ni opinioni,scilicet in matrimonio,vt dixi in di-
cta quæst.an soror.& in consil.liiij.incip.viso pro-
cessu moto & pendente.& ista est ix.limitatio Io.
de Nauizanis in sylua nuptiali,vbi decem limita-
tiones ponit.

SVMMAE
Quæstionis CCLXXIX.

1 Retractus an habeat locum in rebus fisco delatis.
2 Fiscus an soluat gabellám pro bonis confiscatis.
3 Laudimia an soluat condẽnatus,& per principem restitutus.

Decisio.

1 SED quid,†an in rebus
fisco delatis habeat lo-
cum retractus,tex.est in l.
seu constitutione extraua
ganti Frede. imperatoris
inci.sancimus.§.nisi quis.
ver.fiscus.& ibi Matth.de
Afflictis.folio xiiij. col.j.
ver.nonò tota.ex tex.sin-
gulari.de iure prothomiseos.volens in rebus retra-
ctui subiectis ad fiscum per contractum transeunti
bus habere locum contra fiscum.Sed si alio modo
ad fiscum propter delictum vel tanꝗ̃ vacantia bo-
na veniant,tunc videtur non habere locũ ius con-
grui siue retractus,per text.in dicta extrauaganti.
§.fi.in fi.Tamen vbi dominus vel fiscus vult con-
currere cum proximiore,non est sine dubio:quia
tunc dominus directus non præfertur de consuetu.
imò agnatus,vt cap.j.§.porrò qualiter feu.alie.po
te.& Bald.in consil.ccccli.volu.iiij.& ista appro-
bãtur de consuetudine Franciæ,licet cõmunis opi-
nio sit in contrarium,vt dixi in §.v.de consuetud.
retractus.& vltra vide Iacobum de sancto Geor-
gio.in tract.feudorum.in glos.quiquidem inuestiti
col.xv.ver.quæro nunc nunquid.vbi tenet ꝙ pro-
ximiores præferantur,nisi fuissent per refutationẽ
vel lapsum tẽporis exclusi.dicto cap.j.§.porrò.&
cap.Titius.si de feudo fuerit contro.& Bal.in cap.
j.§.hoc quoq;.col.pe.ver.vij.conclus.de succe.feud.
& Feli.in cap.quæ in ecclesiarum.col.xxxiiij.vers.
septima declaratio est.de consti.& per Alex.in con
sil.xxvij.nu.v.lib.vj.& Cardi.Alex.in dicto c.Ti-
tius.col.pe.post medium,ver.aduerte simpliciter.

& idem Maluerij in sua Praxi,ti.de locato.fol.lxij.
col.ij.ver.item proximior.sed vbi res cadit in cõ-
missum propter canonem aut tributum non solu-
tum.l.absistere.C.de anno.& tribut.li.x.tunc pro-
ximior potest soluere,& in familiam retinere,per
tex.in l.forma.§.si cùm ego.ff.de censib.& ita per
illũ tex.tenuit Ludo.de Roma in singul.ccccclviij.
qui allegat tex.in l.arboribus.§.quid tamen de vsu
fruct.vbi Bal.tenet ꝙ si quis nomine emphyteotæ
soluat domino canonem,ꝙ euitat commissum:se-
cus si soluit nomine suo:quia tunc repetet per con
dictionem indebiti. & idem tenet ibi Albe.de Ros.
in §.vsufructuarius.& quidam doct.in tract.retra.
quem fecit super l.j.C.de fund.rei priuatæ.li.xj.in
viij.q.quod nota.Sed in confiscatione dominus di
2 rectus præfertur fisco,vt alibi sæpe dixi.† Sed an
fiscus teneatur pro bonis confiscatis soluere gabel
lam,vide Petr.de Vbal.in tract.collectarũ.q.xxxj.
& Bartachi.in tract.gabel.col.viij.& Bart.consil.
ccxxvj.inchoan.cauetur statuto montis.& quæ di
3 xi in quæst.incip.dominus de Stissaco.col.vl.†Sed
an condemnatus,& ad bona per principem restitu
tus,teneatur soluere laudimia,vide Phil.Probum
in addi.Io.Monachi in cap.j.nu.vij.de in integ.re-
sti.lib.vj.qui tenet quòd non.

Summæ.

1 Prælegata hæredi grauato an & quando veniant restituenda.& nu.2.4.5.6.7.& 10.
3 Substitutis inuicem pluribus an secundus restituat id quod habuit à primo.
9 Hæreditas si ab indigno auferatur,an etiam auferantur prælegata.

Quæstio CCLXXX.

Pater in testamẽto suo

duobus filijs suis prælegauit,& postea in reliquis
bonis hæredes vniuersales æquis portionibus insti
tuit:& si ijdem vel alter eorum sine liberis decede-
ret, proximiorem , vel proximiores substituebat:
euenit ꝙ vnus filiorum post mortem patris cùm fi
lia,quæ aliam habuit filiam,relicta decessit:& etiã
filia filiæ sine liberis,relicto patre & patruo.Quæ-
ritur vtrum pater filiæ habeat præter legitimã &
quartam Trebellianicam prælegata, vel teneatur
illa prælegata restituere patruo substituto.

Decisio.

CHRISTI Benedi-
cti,ac intemeratæ & glo-
riosæ virginis Marię eius
genitricis nominibus in-
uocatis,Amen.Circa hãc
quæstionem glo.in l.cùm
virum.quam ibi sequun-
tur Ioannes Fab. Baldus,
Angelus Alberic.de Ro-
sa.Salicetus, Paulus de Castro, Philippus Corn.
Alexand.& Iason. C. de fideicommiss. distinguit.
& idem glo.facit in l.Marcellus.§.quidam liberis.
& ibi Bart.Alber.de Rosa.Paul.de Castr.Ioan.de
Imol.Alexan.& Sozi.ff.ad Trebel.& idem Salic.in
l.filium quem.col.vlt.versi.circa secundam quæst.
1 C.famil.ercis.† Sed doct.sũ.alleg.latius distingunt,
quòd aut constat de voluntate testatoris,& illa ser
uanda est.dicta l.cùm virum.Aut aliter non con-
stat, & tunc aut fideicommissum est factum per
verba futurum significantia,& vniuersaliter colle
ctiua,vt quicquid ad eum peruenerit ex bonis vel
hęreditate restituat,& tunc prælegata veniunt in
restitutione fideicommissi,etiam sequentia & fa-
cta post fideicommissum, dicta l.cùm virum.& l.
pater.§.fidei tuæ committo.ff.de leg. ij. quoniam
verbum,quicquid,est vniuersaliter collectiuum.Et
verbum, peruenerit,est futurum indicatiuum , vt
not.glos.& docto.insuper Alber.de Rosa.in dicto
§.fidei tuæ committo.& Salicet. in dicta l.filium
quem.colum.vlti.de quo vide Iaso.consilio clxxv.
egregius artium & medicinæ doctor. volu.iiij.qui
tenet in hoc prælegata facta post substitutionem
fideicommissariam non venire in restitutione per
textum in l.Titia.ff.ad l.Falcid.dicens,istam esse
communem glos.& docto.sententiam, vt attesta-
tur Alexand.in dicto §.quidam liberis.tamen fru-
ctus iam percepti ex hæreditate non veniunt in l.
in fideicõmissaria. ff. ad Trebellia.secus si dixisset
quamcunque pecuniam.tunc secundum Angel.&
Philip.Corn.in dicta l.cùm virum venirent fru-
ctus,per l.balista.ff.ad Trebel.& idem tenet Ang.
in consil.cccxxxj.colum.ij.versic.quinimo.& hoc
signanter est notandum &c.vsq; ad finem.Et idem
si testator rogauit restituere omnia bona,ꝙ tunc
etiam tam prælegata,quàm post fideicommissum
facta veniant in restitutione,quia qui totum dixit
nihil excludit.l.Iulianus.ff.de leg.iij.Sed si indefi-
nitè dixisset,rogo vt restituas bona,quòd nõ com-
prehenderentur prælegata etiam postea facta nec
veniunt.Licet Raph.Cuma.teneat contrarium in
dicto §.quidam liberis . quia indefinita æquipol-
let vniuersali.Vnde omnia bona videntur venire.
l.si legatus.§.j.ff.ad Trebellia.quod est verum se-
cundum Sozi.quo ad effectum illius legis,sed non
quo ad verum effectum:quia non æquipollet vni-
uersali,cùm diuersa sit ratio prælegatorum & hæ-
reditatis, vt ipse dixit in dicto §.quidam liberis.
2 colum.ij.versic. quartò contra communem. † Et
non solùm prælegata in substitutione fideicom-
missoria veniunt,sed etiam in substitutione sim-
plici,vt si testator simpliciter substituisset dicen-
do : substituo Sempronium Titio.Licet quidam
dicant,quòd tunc censetur facta substitutio perso-
næ,& non rebus:quod non est verum,secundum
Salicetum in dicta l.cùm virum.quem ibi sequitur
3 Philip.Corn.colum.iij.versi.& prædicta.† Quin-
imo etiam idem esset dicendum secundum eũdem
Phil.si testator plures instituisset,& post inuicem
substituisset,vt in casu nostro,si ambo vel alter eo
rum decederet sine liberis,substituebat &c.tunc in
tali fideicõmisso venit quod secundo moriens per-

cepit ex substitutione præmorientis,vt voluit Bar.
quem doct.sequuntur in dicto §.quidam liberis.&
in l.Sceuola.eo.ti.& ibi Ang.Ioan.de Imol.Paul.de
Cast.& Alex.& singulariter Bened.Capra.in con-
sil.cxiij.in proprijs terminis quæst.nostræ,volens
plus ꝙ is cui factum est prælegatum de eodem dis-
posuerit legando illud,licet valeat legatum de re
aliena,tanꝗ coniunctæ personæ.l.cùm rem alienã.
C.de lega.tamen ex & super quarta sua erit dedu-
cendum & defalcandum seu computandum,vt ibi
vide.Quamuis Oldra.Lauden̄ teneat contrariũ in
4 consil.cvij.ver.circa secundam quæst.† Sed præce
dens est verior,quam amplè sequitur Phil. Cor.in
consil.xx.in litera M,vsq; ad literam Q,inclusiuè.
vol.iiij.vbi magis formaliter decidit hanc quæst.
ꝙ quando simpliciter est facta substitutio nõ facta
mentione hæreditatis,prælegata veniunt, per di-
ctum §.quidam liberis.& l.cùm virum.nec substi-
tutio refertur ad proxima,nec est vis vtrum præle
gata fiant immediatè ante substitutionem,an verò
sint aliqua vel plura intermedia secundum eum,&
communiter doct.in locis s̃.alleg.& idem dicit So
zi.in consil.cij.col.v.versi.superest postremo.li.iij.
Et pro hoc facit quod dicit Oldra in consil.clviij.
ante fi.ibi,non obstat.volẽs,ꝙ institutio facta per
illa verba,& in cæteris vel in suis bonis fecit hære
dem vniuersalem,videtur esse facta,& hæres insti-
tutus ex vniuerso.l.j.C.de hęred.instit.& l.cætero-
rum.ff.de verb.sign.& l.cùm optio.ff.de opti.lega.
Modus enim sic loquendi secũdum Oldra. in pro-
ximo consil.apud testatores irrepsit,vt cætera prę
ter legata extraneis relicta,velint apud hæredẽ irre
uocabiliter remanere:legata verò capi,sed restitui.
l.penes te.ff.de verb.sig.Et idem censetur dicẽdum
in substitutione compendiosa,secundum Ioan.de
Imol.in dicto §.quidam liberis.Quemadmodum
enim habet locũ in pupillari substitutione. l. cùm
pater.in prin.ff.ad l.Falc.& l.sed si plures.§.ad sub-
stitutos.ff.de vulg.& pupil.sed Alex.in dicto §.qui
dam liberis.tenet contrarium,ꝙ de tali compen-
diosa non iudicatur,vt de vulgari,vt colligitur ex
no.per Iaco.But.in l.precibus.C.de impub.& per
Cy.in l.in testamẽto.C.de testa.mili.cum alijs per
5 eum alleg. † Nec obstat secundum eum,ꝙ pręlega
ta veniũt in substitutione pupillari:quia illud ideo
est,quia substitutus pupillaris succedit nedũ in bo
nis defuncti testatoris,sed etiam in bonis pupilli.
& per consequens in prælegatis ipsi pupillo.dicto
§.ad substitutos.Secus in vulgari & compẽdiosa,
per quas solùm succeditur in bonis testatoris.Li-
cet Sozi.ibi,col.iij.ver.circa quæst.Bar.in qua dat
tertiam opin.ꝙ veniant secundum distinctionem
quam faciunt doct.in substitutione fideicommissa-
6 ria,vt ibi per eum.† Tamen ꝙ in vulgari substitu
tione non veniant perceptiones seu prælegata,est
tex.in l.miles.§.pro parte.ff.de leg.ij.& in l.Sexti-
liam.ff.de leg.iij.& tenet Io Fab.in dicta l.cùm vi-
rum.& ibi Bar.& communiter doct.& Phil.Cor.
in dicto consil.xx.in litera P,& Salic.in l.cum re-
sponsio.C.de lega.quod limitat Guil.de Cug.in di
cta l.precibus.quem refert & sequitur Alex.in di-
cto §.quidam liberis.versic.hoc limitat solus Guil.
7 vt ibi vide.† Item secus etiam esset si prælegata es-
sent facta vniuersali hæredi instituto,cui testator
substituisset:quia licet talia legata non valeãt,quia
à seipso legari non potest.l.legatum est delibatio.
§.j.& in l.planè.§.si duobus.ff.de leg.j.& dixi in §.
vj.col.vlt.ver.aduerte tamen.de testa.lib consuetu.
Biturig.& per Signo.de Homed.in consil.cxij.col.
ij.ver.prętera hæres cẽsetur.Tamen prædicta lega
ta non venient in restitutione fideicommissi,nisi
aliter ex verbis aut mente testantis appareret, vt
voluit Raph.Fulgo.in consil.c.incip.quidã A.ve-
niens.& sentit Bal.in consil.cccclitij.incip.præpo-
nitur ꝙ solus filius.Nec pariter bona hæredis ve-
niunt,nec etiam profectò bona testatoris,quæ ad
hæredem ex contractu inter viuos,& aliter quàm
ex vltima voluntate peruenerunt,etiam si non va-
leant nisi morte confirmetur,vt est text.in l.sequẽs
quæstio.ff.de leg.j.& tenet Bar.in dicto §.quidam
liberis.& idem Sozi.ibi,col.pe.in prin.ver.circa a-
liam quæst.Bar.& glo.& doct.s̃.alleg.in d.l. cùm
virum.& in dicta l.filium quẽ.& idem Phil.Corn.
in consil.ccxxviij.in litera H,& quasi per totũ.vbi
vult,ꝙ si pater vita comite fecerit inter liberos di-
uisionem tam suorum bonorum,ꝗ etiam filiorũ,
& tractu temporis in testamento eos in portioni-
bus hæredes instituerit & substituerit,ꝙ in restitu-
tione fideicommissi non veniunt prædicta bona
prius diuisa,cùm actualiter,licet non effectualiter
exiuerint bona testatoris:ideo rogãdo generaliter
de restituendo non veniunt prædictæ res donatæ,
quæ sunt extra hæreditatem & bona ipsius testato
ris.d.l.sequens quęstio.Licet Sali.in d.l.filiũ quem.
velit limitare hoc dictum:tamen Sozi.sibi respon-
det in dicto §.quidam liberis.ver.circa aliã quæst.
Bar.aliâs si in testamento illam bonorum fecisset
diuisionem inter liberos,& eos simpliciter substi-
tuisset bene venirent,vt est tex.in dicto §.quidam
liberis.& iste est proprius casus noster.& ita cõclu-
sum fuit,& latum arrestum in causa appellationis
inter Petrum de Mineau à senescallo Lemouicen̄.
appellantem,& Leonardum Dardene appellatum
die xiiij.mensis Iulij,anno Domini quingẽtesimo
8 xx.aut xxj.supra mille.† Aut non sunt verba vni-
uersalia,& tunc recurrendum est ad distinctionem
glo.in dicta l.cùm virum.& in dicto §.quidã libe-
ris.Aut primò secundũ glo.rogauit,& postea præ
legauit.& tunc nõ veniunt in fideicommisso.l.Ti-
tia.ff.ad l.Falc.& ista est cõmunis opi.licet vterque
Raph.s.Fulgo.in d.l.cùm virum.& Cuma.in d. §.
quidã liberis.& pariter Alber.de Rosa.in dicto §.
fidei tuæ committo.teneant contrarium,per ali-
qua fundamenta,ad quæ respondet Alex.& latius
Sozi.in iiij.limitatione.& idem Sozin.in consilio
xxxj.nume.ix.li.iiij.tamen portio quam habuit iu
re hæreditario venit imputanda in quartã,quan-
doq; in totum,quandoq; pro quarta parte,distin-
guendo vt in dicta l.Titia.quia aut quarta deduci-
tur contra aut præter voluntatẽ testatoris,& tunc
talem portionem hæreditariam imputat.Aut ex
voluntate testatoris,& tũc solùm quartam ipsius
portio

portionis hæreditatis.Aut econtra,quia primò le
gauit,& postea rogauit:& tunc aut fecit mentio-
nem hæreditatis,vt quia dicit,ꝙ restitueret por-
tionem hæreditariam,siue portionem hęreditatis:
& tunc prælegata non veniunt in fideicommisso.
dicto §.quidam liberis.& l.si Titius.in fi.ff.de leg.
iij.Sed solùm portionem quã iure hęreditario per-
cepit,restituere tenebitur.dicta l.in fideicommissa-
ria. in fine. Sed istud limitatur, nisi perceptiones
siue prælegata essent tota distributa vel quasi hæ-
reditas.nam tunc perceptiones siue prælegata ve-
niunt in fideicommisso,licet in eo sit facta hæredi-
tatis mentio,secundum Bal.Paul.de Cast.& Phil.
Corn.in dicta l.cùm virum.per text.in l.si sequens
gradus.§.j. ff.ad Silleia.& in l.quid ergo. ff.de leg.
j.& ibi Bar.Ang.& moder.insuper Lancelo. De-
cius,& Bart.Cuma.Alex.in dicto §.quidam libe-
ris.& ibi Sozi.col.ij.ver.quartò limita quando te-
9 stator.† Quod facit secundum Alex.ibi,si hæredi-
tas auferatur ab indigno & applicetur fisco,an au
ferantur etiã prælegata.pro quo allegat casum sin
gularem,ꝙ non,in l.eum qui.§.pro parte.ff.de his
quib.vt indig.& idem Bald.in dicta l.cùm virum.
quod putat verum Alex.in casu illius §.in quo de-
lictum non concernebat, nisi partem hæreditatis:
aliâs autem videtur,ꝙ vbi propter delictum hęres
veniret priuandus,tunc etiam prælegata auferan-
tur sibi per fiscum.dicta l.si sequẽs gradus.§.j.Item
limitatur nisi rogatus esset extraneus & substitutus
esset filius:quia tunc veniunt per tex.in l.liberto.§.
filium.ff.de annuis lega.& ibi per Bart.& Paul.de
Cast.& Phil.Cor.in dicta l.cùm virum.& in dicto
§.quidam liberis.Licet Sozi.ibi contra istam limi
tationem multum instet,& Franc.de Curte iunior
in consilio feud.xiij.qui totum contrarium tenet,
etiam in filio ponens tres conclusiones, vt ibi.Si
verò non sit facta mentio hæreditatis sed simplici-
ter dicit,portionem tuam restituas,tunc veniunt
prælegata in fideicõmisso restituendo.dicto §.qui-
dam liberis.& ita tenet Oldra in consil.xxj.ante fi.
incip.thema tale est.sed sequentia & facta post fi-
deicõ.non veniunt,arg.dictæ l.Titia.& voluit gl.
in dicta l.cùm virum.quam sequuntur ibi doct.&
præcipuè Phil.Cor.& doct.in dicto §.quidam libe
10 ris.post glos.† Sed hæc decisio fallit in duobus ca-
sibus,primò si rogatus fuisset prohibitus alienare
fauore cohæredum , tunc prælegata non veniunt,
vt est casus in l.Lucius.§.pluribus.& ibi Bar.ff.ad
Trebel.& ita tenent Paul.de Cast.Alex.& Sozi.in
dicto §.quidam liberis.& idẽ Paul.de Cast.& Phil.
Cor.in dicta l.cùm virum.Secundò fallit quando
prælegatum est factũ tanꝗ de debito,vt puta quia
testator relinquit vxori centum,quæ dicebat ab
eadem in dotem recepisse.Nam licet talis cõfessio
absente vxore facta non probet debitum.l.certum.
§.si quis absente.ff.de confess.& etiam vt non prę-
feratur alijs legatarijs,ar.l.qui vxori.ff.de auro &
argen.lega.tamen non venit in restitutione vniuer
salis fideicommissi,vt est casus singul.& mente te-
nendus in l.cùm hæres deductis legatis.ff.ad Tre-
bel.& idem in alio debito prælegato.dicta l.Lu-
cius.§.maritus.& tenet Alex.in dicto §.quidam li-
beris.& Sozi.ibi in iij.limitatione.

Summæ.

1 Procuratoris mandatum quibus modis probetur.
& nume.2.
3 Mandatum procuratoris si originaliter non pro-
ducatur,sed alibi transcriptum,an probet.& nu-
mer.4.& 6.
5 Instrumentum faciens mentionem de alio quando
probet alio non inspecto.& nu.8.9.10.& 13.
7 Instrumentum debiti alicui tradens videtur dare
mandatum de exigendo.
11 Procuratorem me non esse si quis opponat,cui in-
cumbat onus probandi.
12 Procurator actoris vel rei,vter primus doceat de
mandato.
14 Procuratoris falsi gesta in auditorio principis,nõ
possunt ratificari.
15 Temporis antiquitas facit præsumptionem pro
actis.
16 Malæ fidei præsumitur qui emit à procuratore,de
cuius mandato non constat.
17 Mandatum ex longinquitate temporis præsumi-
tur legitimum.
18 Quittandi potestas in procuratore qualiter intel-
ligatur.

Quæstio CCLXXXI.

Venditio aut debiti re-
ceptio vel cõparitio in iudicio per procuratorem
facta, cuius procurationis seu mandati tenor est in
ipso venditionis vel quitantiæ instrumento , aut
acto iudiciario de verbo ad verbũ insertus,an va-
leat licet aliter de originali non appareat.

Decisio.

CHRISTI Be-
nedicti,ac intemera-
tæ & gloriosę virgi-
nis Mariæ eius piæ
genitricis nominib9
1 inuocatis,amẽ.† Prę
suppono primò , ꝙ
mandatum procura-
toris non solùm po-
test ꝓbari per instru-
menta vel literas do-
mini missas ad iudicem vel aduersarium, vt dicit
glo.quam sequitur Sali.ibi.& doct.in l.j.C.de satis-
dando.& in l.j.ver.constituitur autẽ.ff.de procura.
& probat tex.in l.ne satisdatio.ff.rem ratã haberi.
vbi per confessionem partis asserentis quem suum
constituisse procuratorem probatur in præiudi-
cium ipsius,& non alterius,vt tenet Ludouicus de
Roma in consilio lxiij.& idem in singula.ccclvj.&
decisione capellæ Tholosanæ,quæstione ccclxxvj.

in fi. (Licet contrarium teneat Signo.de Homed.
in consil.cviij.col.j.versic.venio ad secundum,sed
non recordatur de tex.in dicta l.ne satisdatio.) Sed
etiam probari potest per testes,vt tenet glos.vlti.
communiter approbata in l.maritus.C.de procu-
rat.& idem Bart.Bal.Sali.& Iacob.de sanct.Geor.
in l.j.eo.ti.& in cap.j.Insuper Abb.Sicul.eo.titul.
& Alber.de Rosa.in dicta l.j.& in l.non solùm.§.
qui alieno.& latius in l.si procuratorē.col.iij.versi.
ex quibus videtur posse.ff.eo.ti.& Specul.in tit.de
procura.§.iij.col.ij.ver.porrò vbi quis.licet Ioan.
And.ibi in addi.voluerit contrarium,& etiam in
dicto cap.j.& Pet.de Bella pertica in dicta l.j.sed
præcedens est communis,quam sequitur Angel.in
consil.ccxcij.incip.visis omnibus.col.j.versi.super
secundo.quamuis circa hoc sint aliæ quatuor opi.
& hoc quando in promptu vult docere de manda-
to:aliâs non est sibi danda dilatio,secundum Cy.
in dicta l.j.in v.& vj.quæst.& ibi doct.& idem Lu
cas de Pen.in l.super seruis.col.vlt.post prin.versi.
Sic & ei qui se asserit alicuius procuratorem.C.
qui mili.non po.lib.xij.Sed ista opi.prima,quę est
secunda in ordine Iaso.infra allegandi,quæ est vt
2 dictum est communis.† Tamen fallit in mandato
ad solutionem recipiēdam,in qua requiratur pro-
batio per instrumentum publicum,vt singul.tenet
Bald.in l.falsus.col.penul.ver.vtrum autem man-
datum.C.de furt.quod dictum reputat sing.Alex.
in dicta l.j.col.vlti.ver.limita tamen.de procur.&
cum dicto Bal.dicit se transire potius propter eius
autoritatem, cùm neminem sibi contradicentem
inueniat,quàm ob eius rationē.Et idem Iason ibi,
col.penul.versic.limita communem sententiam.&
etiam Iacobi.de sanct.Georg.col.j.ver.secundò fal
lit in procuratore constituto ad recipiendum. &
Fran.de Crema in singul.cxxxviij.incip.si procu-
rator ad exigendum.& Bald.in rubr.extra de pro-
cura.col.iij.circa medium.ver.& pro hoc dico,ꝙ
si procurator.quod intellige,vt ĩ.dicam.Et idem
Catellia.in memorial.in verb.mandatum procura
toris.& Pet.Rauennas in suo alphabeto in litera
mandatum.fol.lxxij.col.iiij.in fi.& Bar.Alexan.&
3 Iason & moder.in l.non solùm.ff.solu.mat. † Hoc
habito videtur dicendum per id quod doct.in Au-
then.si quis in aliquo documento.C.de eden.& in
l.quicunq;.quæ est ij.ff.de fide instru.& in cap.j.eo.
titu.& in cap.cùm in iure peritus.de offic.delega.
& in cap.quoniam contra falsam.de proba.& in l.
sciendum.de verbo.oblig.dicunt exemplum regu-
lariter plenam non facere fidem,tamen talem qua-
lem præsumptionem & probationem facit,secun-
dum docto.s̃.alleg.& ista est vna de fallen.à dicta
regula.Vnde videtur,quòd si in instrumento pu-
blico sit scriptum hoc modo : Titius procurator,
vt de suo mandato procuratorio apparet , instru-
mento per talem notarium recepto,confessus fuit
accepisse ac recepisse à Sempronio mille nomine
ipsius Seij.Quòd per ista verba non probabitur
ipsum Titium fuisse procuratorem,nisi constet de
illo mandato,secundum Iacob.de sanct.Geor.in di
cta Auth.si quis in aliquo.col.j.post prin.versi.&
per istam Authen.deciditur volens plus sequendo
Bald.&Ang.in l.si donatio.C.de dona.quòd idem
met notarius dicat,Titius procurator Seij, vt de
ipso procuratorio constat publico instrumēto per
me eūdem notarium recepto & fieri rogato,quòd
per talia verba non probabitur ipsum Titiū fuis-
se procuratorem Seij:sed oportebit producere il-
lud instrumentum mandati.licet Bald.ibi nihil di-
cat:sed Ang.& idem Barba.in consil.xxxviij.col.
j.vol.iiij.& Phil.Cor.in consil.cclxiij.in litera A,
vol.ij.Tamen si fuisset exemplatum eiusdem nota-
rij manu,bene faceret fidem,secundum omnes do-
cto.s̃.alleg.per not.in l.Sempronio Proculo. ff. de
leg.ij.& ista est vna etiam fallentia à dicta regula.
& idem tenet Lapus in alleg.lxxvij.incip. tabellio
publicus.cui se subscripserunt Fran.de Are.& Ri-
cardus de Sali.& idem Ang.Are.in §.nihil.insti.de
testa.& in titu.de legit.paren.tutel.& Fran.de Are.
4 in l.vnum testamentum.ff.de testa. † Et secundum
hanc partem fuit Parisius per sententiam præposi
ti dictum,& postea per arrestum confirmatū,ven-
ditionem factam per procuratorem de cuius pote-
state non constabat originaliter,sed erat inserta in
instrumento vēditionis,esse nullam,vt habetur in
arrestis per Aufrerij recollectis.§.cxxix.de quo vi-
de Felin.in cap.nonnulli.§.sunt & alij.col.vj.post
prin.vers.& ideo.in assertione,quæ fit in scriptura
aliorum:de rescrip.Sed Spec.in titu.de instru.edit.
§.restat.ver.pe.sequendo Vber.de Bobio,tenet cō-
trarium,dicens,quòd quando instrumentum facit
mutationem de alio instrumento:quia notarius di
cit vidisse & legisse sine aliquo vitio,cancellatio-
ne,vel rasura,iuxta l.fin.C.de edict.diui Adri.tol-
len.ꝙ probet.Et ipsum sequitur Angel.Are.in di-
cto titul.de legi.agna.tutel.in fi.Tamen Bar.Ang.
Alber.Alexan.& Iason in dicta Auth.si quis in a-
liquo.tenent contrarium.insuper Paul.de Castro,
qui dicit,quòd semper fuit de hoc dicto Spec.mi-
ratus,quia est contra generalitatem illius Auth.&
rationes glo.licet notarij sic seruent:tamen Alber.
dicit se in quæstione facti obtinuisse contra opin.
Spec.Vnde etiam si essent tres aut quatuor notarij
ita attestantes non crederetur tali instrumento,vt
ibi vide per Sozi.& Iaso.col.j.versi.secundò nota-
biliter extende.& col.iij.ver.prima est,pone.& sin
gulariter Sozi.in consil.lxxix.incip.cùm in præ-
senti.col.j.vol.ij.& Alexan.in consil.lxxxj.col.iiij.
in fi.libr.iij.& in consil.vj.col.ij.versi.nec obstat id
quod not.Spec.lib.iiij.Quia,vt dicit Bald.in cap.
venerabilem.col.iij.in fi.ver.quid si est expressum.
de elect.quòd vbi non cantat instrumentū,nec ego
cantabo more Venetorum.l. Lucius.ff.de institor.
acti.vbi etiam ponit de eo qui tanq; Titius & pro
curator Seij promittit,quòd ex tali promissione
non teneatur.Et idē dicit Bald.in cap.Rodulphus.
col.ij.ver.& ego dico.de rescrip.quia secūdum eum
scriptura probat suos limites.l.fideiussores magi-
stratuum.§.j.ff.de fideiuss.Sed Cardi.de Zabarel.in
dicto cap.fi.de fundo instru.reprehendit doct.alle-
gantes Spec.ita tenere:quia hoc non dicit,sed ali-
ter loquitur,scilicet cùm quæritur an faciat fidem
inter

inter partes inter quas conficitur secundum instru
mentum:vt si notarius dicat,talis fuit confessus se
debitorem Titij,ipso pręsente & confessionem re-
cipiente,ex causa venditionis,de qua in tali instru
mento à me viso & lecto:& tunc non expedit pro-
ducere instrumentum venditionis:quoniam etiam
si causa esset falsa,teneret obligatio : potuit enim
pars sibi in hoc præiudicare.Et quòd prius secun-
dum eum dictum est,ꝙ non credatur quando nota
rius dicit de alio instrumento,de quo si nō fecisset
mentionem,opus fuisset illud producere.tūc enim
non statur secundum eum:& sequitur Geraldus de
Petra sancta.singul.xxxix.Nam regula est vulgata
in fi.sed in casu suo erat nouum originale,licet de-
scendat ex veteri:quod de nouo pars se obligauit
per nouum instrumentum originale ad id quod
prius debebat,super quo partes poterant dispone-
re & sibi præiudicare.Quo casu omnes fatētur va
lere,vt est casus in l.optimam.C.de contrahen.&
commit.stipul.& Bar.& omnes moder.in dicta l.
sciendum.& in l.admonendi.ff.de iureiurando.&
Alex.in dicta Auth.si quis in aliquo.& Sozin.ibi
in vlti.limitatione.& in dicto consilio lxxix.Et ex
hoc dicit de Zabarel.in dicto cap.fi.sequendo Spe-
cul.vbi s̃.ꝙ si procurator alium substituit aduer-
sario consentiente,non expedit producere origi-
nale.Et idem Feli.in dicto cap.fi.col.pe.in princip.
ver.sed dicit hîc Cardi.& Alex.in dicta Authen.si
quis.& ibi Iacobi.de sanct.Georg.col.j.& ij.versic.
quartò fallit.& in hoc non est dubium,quin inter
ipsas partes faciat fidem,quando ipse de nouo con
trahit.Et idem Angel.ibi,& in dicta l.sciendum.
5 Ideo † dicit Bal.in dicta l.si donatio.in fi.ꝙ quan-
do in instrumento fit mentio de alio instrumento,
non est necesse de primo constare,quando secundū
potest per se principaliter disponere.Quare Iaco.
de sanct.Georg.in dicta Auth.si quis in aliquo.col.
j.dicit vidisse consilia valētissimorum doctorum,
qui in quæst.facti consuluerunt secundum opi.Spe
cul.prout communiter allegatur secundum casum
nostrum.Et mouebantur secundum eum,quia man
datum procuratorium est quoddam antecedēs ne-
cessarium ad instrumentum principale per nota-
rium conficiendum,sine quo ipsum principale in-
strumentum non potest habere effectū.Et ideo no-
tarius rogatus de principali instrumento,intelligi
tur etiam tacitè rogatus de videndo & inspiciēdo
omne id quod facit ad fidem instrumenti,de quo
principaliter rogatur,ar.l.ij.ff.de iurisdi.omnium
iudi.& l.ad rem mobilem.& l.ad legatū.ff.de pro-
cura.Ergo à fortiori,quando viso & palpato inse-
ritur ipsum mandatum ad longum in ipso instru-
6 mento corā partibus exhibito. † Vnde inter alios
casus fallentiales doct.ponunt istū,quando in ipso
instrumento passando vel alio acto iudiciario te-
nor procuratorij vel alterius instrumēti aut rescri-
pti est omnino insertus:tunc probat & fidem facit
absq; originali producendo.Ita tenent Bart.Bald.
Ang.Paul.de Cast.Sali.Alex.in vij.fallen.& Ias.in
vj.in d. Auth.si quis in aliquo.& Inno.in d.c.cùm
in iure peritus.quem ibi sequuntur Io.de Imol.Car
di.de Zabarel.And.Barba.col.vj.nu.xvij. & Feli.
in ij.fallen.& idem Angel.in Auth.vt spon.largi.
§.& hoc insuper.in prin.col.ix.& Bar.in l.fi.per il
lum tex.C.de fide instru.& per glos.in l.chirogra-
phis.in prin.ff.de administra.tuto.quam ibi sequi-
tur Bart.& Inno.in dicto cap.fi.& ibi Feli.col.iij.
ver.secundò limita,dummodo totus tenor.& col.
vlt.in fi.ver.fallit vij.& Feli.post Abb.Sicul.in di
cto cap.quoniam contra falsam.in vj.q.& in j.limi
tatione,& Iacob.de sanct.Georg.in dicta l.ij.in ij.
fallen.de fide instru.& Alex.in consil.vj.col.ij.in fi
ne.vol.iiij.& in consil.cxcj.vol.vj.& pro hoc text.
in Auth.vt fratrum filij.§.illud quoq;.& ibi glo.in
verb.monumenta.& Nicola.Millis in suo reperto.
in verb.præsumi non debet pro iurisditione iudi-
cis,cum seq.& Lanfran.de Oria in dicto cap.qui
cōtra.fol.iiij.ver.attendite.& Barth.Brixi.in quæ-
stionib.vener.q.xlix.incip.sæpe contingit.Et præ-
dictam limitationem seu fallētiam tenet Alber.de
Rosa.in dicta Authen.si quis in aliquo.col.iij.ver.
prædicta vera sunt.& idem Spec.in titu.de instru.
edit.§.ostenso.vers.& vt plenè intelligas.ibi,simi-
liq; modo.& in §.nūc dicamus.circa fi.ver.& scias.
& sentit Guido Papæ in consil.lxj.col.iij.ver.vlte-
rius contra præmissa.& Pet.de Anch.in consil.xlj.
& pro hac decis.videtur tex.singul.in cap.pe.ibi,&
ad maiorem rei euidentiam literis confirmationis
tenor compositionis insertus &c.de cōfir.vtil.vel
inutili.Et in hanc sententiā inclinat Lucas de Pen-
na in l.hac sanctione.ver.sed quid in procuratore.
C.de diuers.offi.li.xij.vbi tenet per illū tex.in ver.
reseruandis.ꝙ sufficit,ꝙ exemplum procuratorij
mādati siue generalis siue specialis remaneat apud
acta,& originale eidem procuratori restituatur.Et
ratio secundum eum est,ꝙ cùm intersit procurato-
ris docere de mandato,siue aduersus constituentem
siue contra alium,& si fortè contra ipsum procura
torem ex causa aliqua lis nasceretur,æquū est pro-
curatoriū penes eū remanere,vt si expediret pro-
bare,valeat de mandato docere.Facit l.eum qui.§.
pe.& fi.ff.de furt.quia quando quis facit aliquem
actum vel obligationem tanq; mandatarius vel
procurator Titij,tenetur ostendere se habuisse man
datum,aliâs ipse obligabitur l.j. C. credit. euict.
pig.non debe.& ibi Iaco.Butr.Bart.Bald.& Sali.
& Bart.in l.procurator qui pro euictione.ff.de pro
cura.& Alexan.in consil.xxxij.nume.vij.lib.vj.&
Paul.de Cast.consil.cccxxxv.incip.dubium facit.
vol.nouo.& istud motiuū multū placet.Nam quo
tidie videmus dominos ac mercatores mittentes
seruitores,cum mandato ad eorum debita,per cā-
pos & loca exigenda & leuanda.Et si tenerētur cui
libet debitori dimittere vnū originale instrumen-
tum,necessarium foret multa habere originalia:li-
cet possint per eundem notarium vel auctoritate
iudicis plura fieri exemplaria,secundum doct.s̃.al
leg.in dicta l.vnum.de testa.& §.nihil.& ibi Aret.
instit.eo.Quare sufficit ostendere originale debito-
ri & notario,qui habet videre & palpare,& ipsum
in instrumento quittantiæ in præsentia testium,&
autoritate iudicis si haberi possit ad longū. Quia
Y Y

in hoc regno Franciæ,quando debitor se obligat
& promittit soluere ipsi creditori vel eius procu-
ratori,aut nuntio literas obligatorias deferenti,
tunc sufficit,quòd alteri illorum soluat,secundum
Masuerium in titu.de solut.fol.lxxx.colum.j.vers.
item sæpe in partibus Franciæ:sed tutum est secun
dum eum,quòd debitor soluens custodiat literas
prædictas obligatorias,vt cõstet de mãdato,iuxta
not.in l.ad probationem.in j.C.de probat.& ibi
vide Petr.& Cyn.& Geral.de Petra sancta singul.
lxxxvij.Et pro hoc est gl.in l.fi.in verbo,ratihabi-
tione.& ibi Bart.& docto.C.de pact.conuent.tam
7 super dot. † volens quòd tradendo instrumentum
debiti videtur dare mandatum exigendi debitum
in ipso instrumento contentũ.Et idem Guido Pa-
pæ in quæst.xiij.in fi.appareat.& bo.tex.in l.j.C.
de dona.Et ita in quęst.nostra videtur sentire Paul.
de Castr.in dicta Auth.si quis in aliquo.in princi.
dum dicit illam loqui de quodam alio simili quod
vocatur mentio seu narratio.quia notarius de ali-
quo rogatus inter te & me fecit mentionem de te-
nore cuiusdam alterius instrumenti,non tamẽ de-
scribẽdo tenorem de verbo ad verbum,sed ponen
do effectum:quoniam dicit aliquem procuratorem
ab aliquo constitutum prout constat instrumento
manu talis confecto.Vel dicit se debitorem meum
prout constat in alio instrumento confecto manu
talis:& huic narrationi non statur.Et idem Bal.in
rubri.C.de fide instru.col.iiij.versi.in his ergo prę-
sumitur.& Felin.in dicto cap.cùm in iure peritus.
colum.penul.versi.sententia enuntians.Tamen se-
cundum eum cauti notarij in instrumento appo-
nunt dicta verba se vidisse instrumentum à tali no
tario rogato.volens idem esse in sententia narran-
8 te procuratorem talis,vt ibi. † Vbi ergo totus te-
nor instrumenti vel procuratorij inseritur,videtur
secus secundum docto.& And.Barba.in dicto con
sil.xxxviij.colum.ij.ante fi.versi.& est verisimile,
quòd potius apposuisset totum tenorem illius in-
strumenti &c.volu.iiij.& Specul.in titu.de rescrip.
præsentatio.§.j.versic.sed obijcitur.& signanter in
hoc casu,in quo fuerant solutiones plurium anno-
rum eidem domino de summa sibi debita factæ.&
sic approbauit solutiones procurationis postea fa
ctas:quod sufficit vt latè per Innocentium,Abb.
& Felinum in cap.ex parte decani.de rescrip.& in
cap.in nostra.de procura.& And.Barba.in consil.
xlv.colum.ij.post princip.ver.Et idem allego lib.
iiij.& in terminis nostris tenet Raph.Fulgo.consi.
clxxxvj.colum.vlti.ante fin.ibi.Et cùm super hoc
non fiat hæsitatio.Angel.in dicto consil.ccxcij.co-
lum.ij.in princip.versic.posito igitur miles.Licet
Philip.Cor.in alleg.consil.ccxliij.velit contrariũ,
quòd quamuis totus tenor sit insertus,non tamen
facit fidem,allegat Inno.& Abb.Sicul.in cap.Ab-
bate.colum.iij.de verbo.signifi.sed Abb.ibi tenet,
quòd si instrumentum publicum faciat mẽtionem
de alio,si non est insertus totus tenor per tabellio-
nem,non facit fidem,etiam si fuissent plures alij ta
belliones,vt dictum est.Et idem Ludoui.Bolog.in
consil.lxxvj.in princip.Ergo vult Abb.quòd si est
insertus tenor,faciat fidem.Sed pro opin.Inno.fa-
cit quod dicit Ludoui.de Rosa.in consil.cccxxxvj.
quòd si papa mandat alicui,vt iuxta tenorem sen-
tentiæ executionem faciat quarum tenor est inser-
tus in bulla,quòd per hoc non visa originali sen-
tentia non potest exequi sententiam.Et idem Ioan.
And.in addi.Specul.in dicto titu.de rescript.præ-
9 senta.§.j.versic.sed obijcitur. † Sed præcedens est
communis,vbi totus tenor est insertus in acto iu-
diciario tenet Pet.de Anch.in consil.xlj.incip.pri-
ma facit.& Bald.in dicta l.fina.colum.xj.versi.sed
pone quòd testamentum.de edicto diui Adria.tol-
len.& Guido Papæ in singul.lij.Imò videtur,quòd
sufficiat mandatum fuisse actis insinuatum,& co-
ram iudice demonstratum.text.est singul.cum sua
glos.in §.sin autem procurator.ibi,neque manda-
tum actis insinuatum est.& glos.in verbo,insinua-
tum coram iudice demonstratum.instit.de satisda.
Ioan.Fab.ibi,in vj.colum.versi.vnde potes dicere.
intelligit sufficere ab initio facere fidem de manda
to,& quòd actis insinuetur,id est copia seu proba-
tio in actis sit inserta:tunc non tenetur amplius ex-
hibere mãdatum.Allegat Inno.in cap.Albericus.
de testi.& Specul.in titu.de procura.§.ratione.ver
10 sic.fina.† Ideo videtur per hoc sufficere,si in pro-
cessu vel actu iudiciario fiat mentio,quòd Titius
tanq̃ procurator Seij produxit & exhibuit man-
datum suum,& faciat mentionem de principio &
fine illius cum clausulis substantialibus quòd non
teneatur illud postea si opponatur illum Titium
non fuisse procuratorem producere,secundum In-
no.& Imol.in dicto cap.cùm in iure.& Feli.ibi in
ij.fallen.qui allegat Bartol.in l.cyrographis. ff. de
administra.tuto.licet Alexan contra in dicto con-
sil.vj.colum.ij.versic.non obstat quòd in actis.lib.
iiij.Sed præcedens videtur verior,quam sequi vi-
detur Paul.de Castr.in consil. xciij. incipien. circa
primum quæsitum.colum.j.versic.nec fuerunt in-
strumenta mandatorum in actis registrata.volum.
nouo.& ipsemet Alexan.consilio cxlvij.colum.ij.
post princip.versic.præterea illa verba enuntiati-
ua notarij.volu.vj.quando pars fuit præsens & ta-
cens,per dictam l.j.C.de rela.& ibi Bartol.& hæc
fuit opi.Hosti.in dicto cap.quoniam,quem refert
& sequitur Andr.Barba.in dicta l.sciendum.char.
xij.colum.j.versi.sed contrarium communiter.vbi
vide vsq; ad chart.sequen.colum.ij.versicul.capio
modò præcedens dubium & Fran.de Are.in dicto
cap.quoniam.col.iij.ver.sed reuocatur in dubium.
& Angel.in dicta Authent.si quis in aliquo.col.ij.
versi.dico etiam.allegat l.fin.C.de fide instrumen.
Alexan.in dicta Auth.si quis.& ibi Decius.nume.
xxv.Sed in curia in causa nobilis Geraldi de Se-
gnio actoris contra dominum Frãciscum de Tal-
leram dominum de Griuaulx,ac Mortaine princi-
pem reum,hæc opinio non fuit obseruata,sed or-
dinatum quòd idem actor doceret,quomodo qui-
dam comparentes pro eodem reo coram commis-
sario ad examẽ ad testes futuros & valitudinarios
commisso erant tunc procuratores,aut alter eorũ.
Et omnibus placuit hæc ordinatio,exceptis præ-
side

side inquæstarum & me,vt vtar verbis iuris in l.j.
ff.de senato.prædictis attentis,& etiam quòd ad-
iunctus commissarij asseruerat & affirmauerat ei-
dem illum Titium fuisse eiusdem rei procuratorẽ,
& etiam nuntium.Et præcipuè,quòd post trigin-
ta annos obijciebatur.Vnde non erant admissibi-
11 les,vt infrà dicam. † Quia opponenti quem non
non esse procuratorem incumbit onus probandi,
secundum glos.quam sequitur ibi Angel.in l.Pom
ponius.§.rati.ff.de procura.& glos.Bald.& Salic.
in l.licet.C.de procurato.Et licet Bartol.ibi dicat,
quòd incumbit procuratori dicenti habere man-
datum.Sed præcedens est verior,secundum Felin.
in dicto cap.cùm in iure.colum.penult.in fi.versi.
quando post litem contestatam negatur manda-
tum.Sed hæ opiniones possunt concordari,quòd
opinio Bartol.habeat locum,quãdo ab initio fun
datur iudicium,quòd comparens pro absente do-
ceat de mandato,vt l.j.C.de procurato.& glos.in
l.ita demum.eodem titu.tenet Paul.de Cast.in con
sil.xij.incipien.tota disputatio.versic.nunc viden-
dum est.& in consil.xvj.volu.antiq.& Hippol.de
Marsil.in l.si quis ne quæstio.colum.iij.versi.item
& vltra.ff.de quæstio.& ad hoc etiam per iudicem
cogi potest,etiam parte altera non petente,glos.in
cap.j.in verb.absentia.de elect.libr.vj.& ibi Ludo.
Bolog.in primis interpret.cum alijs per Hippoly.
alleg.Cùm ab initio debeat in sua prima compa-
ratione procurator illud producere,secundum An
gel.in consil.ccxxix.colum.vlti.in princip.& Ma-
suerij in sua Praxi,titu.de procurato.in princip.&
Ioan.Per.de Ferrarijs in sua Praxi,titu.for.respon.
rei conuẽti.in ver.symonius.in princi.fol.xxxvij.
colum.ij.Secus quando post litem contesta.& est ra
tio secundum Feli.quia admissi vsq; ad litem con-
testatam inclusiuè,videtur positus in quasi posses-
sione officij,& talis quasi possessio transfert onus
probandi in admittẽtem eum,vt ibi per eum.Hoc
verũ quãdo procurationem alterius impugnauit:
sed quãdo dominus dicit eũ qui pro eo comparue
rat,nõ fuisse eius procuratorem,nec ab eo habuis-
se mandatum quod non præsumitur,nisi ex tem-
pore,vt infrà dicam,tunc semper per dominum
cuius nomine ipse comparuit,potest opponi, vt
not.Bartol.in dicta l.Pomponius.§.rati.de procu-
ratoribus.& in dicta l.licet.& Ioan.And.in cap.su
per literis.colum.penul.de rescrip.& tunc incum-
bit onus probandi aduersario talem admittenti,ni
si dominus sciuisset suum procuratorem suo nomi
ne agere,& non contradixit:quo casu præsumitur
dominum habuisse ratum,secundum Innoc.in di-
cto cap.cùm in iure.& in capit.ex parte decani.de
rescript.& docto.ß.allegant bo.text.in l.qui pati-
tur.ff.manda.& in l.semper qui non prohibet. ff.
de regul.iuris.& Andr.Barba.consil.xlv.colum.ij.
ante medium versic.ad hoc allego.& in cõsil.xlvj.
numer.v.& consil.lxij.numer.ij.volu.iiij.cum alijs
vtrobiq; per eum alleg.& idem in consil.xviij.vo-
12 lu.iij.quod est singul.† Et not.circa hoc,quòd si op
ponatur contra procuratorem actoris de defectu
mandanti,& ipse opponat idem contra procura-
torem rei,quòd primò debet discuti de mandato
procuratoris rei,vt tenet Cardin.Alexand.in cap.
illud.colum.j.per illum text.xxiij. distinct. allegat
Archid.in cap.nullus.iiij.quæst.iiij.tamen in Pra-
xi,de vtroq; simul discuteretur,& vtriq; procura-
tori solet ad exhibendum & producendum manda
tum suum dari dilatio.Et latum fuit inter supradi-
ctos de Sugur arrestum die v.Augusti,Anno do-
mini M. D. X X V. Ideo eleganter dicit Feli.
in dicto cap.cùm in iure.in verb.& not.quòd vbi
esset productum instrumentum mandati,& data
copia parti,quæ nihil opposuit,tunc etiam ante
litem contestatam releuatur procurator ab onere
probandi,dummodo fuerit in actis productum,li
cet non registratum.alleg.Inno. & Hostien.in di-
cto cap.qui contra falsam.per l.fin.§.j.in fi.C.ar-
bi.tutelę.ibi,neq; enim homo sic simplex,imò ma-
gis stultus inuenitur,qui contra se aliquid patia-
tur.ergo si passus est,imputatur sibi, vt ibi glos.
Idem tenet Anto.de But.in dicto cap.cùm in iure.
& Ange.in Auth.vt sponsali.largitas.§.& hoc in-
super.col.ij.versic.attende tamen.colla.ix.& idem
quando apud acta est per partem constitutus ad-
uersario præsente.C.de satisdando.& l.siue apud
acta.C.de transact.& Bauerius in §.nihil. numero
xxvj.institut.de testa.tunc etiam postea ei aliquid
opponi non poterit,secundum Cy.Bald.& Salic.
in dicta l.j.& Ioan.Fab.in dicto §.sin autem procu
rator.& ibi Angel.Aret.in primo notab.& docto.
in dicta l.j.C.de relat.& Feli.primo cap.cùm in iu
re.colum.iiij.versic. secunda conclusio.& Paul.de
Castr.in consil.clix.in princip.incip.pro euidentia
eius quo quæritur.volumi.antiq.& Abb. Sicul.in
consil.lx.colum.penul.ver.duo. vol.ij.licet Masue-
rij in titul.de procurat.fol.xiij.in princip.ver.item
potest velle,quòd procuratoris constitutio apud
acta valet,dum tamen actum sit grossatum & sigil-
latum:quia sufficit,quòd fuerit in acto insertum
per notarium seu graffarium causæ.Veruntamen
dicit,quòd si per acta processus constet quòd talis
vt procurator rei vel actoris comparuit in iudi-
cio,& litem contestatus est,illud quod per eum a-
ctum est,valet in præiudicium domini constituen-
tis,dato quòd non appareat in præsenti de procu-
ratorio,& si non fuerit procuratorium in actis &
processu insertum,vt ibi.fol.xiiij.ante fi.sicut solet
fieri in curia spirituali.& verum dicit,quia ita ser-
uatur in curia metropolitana & primaciali Bitu-
rig.vbi sunt duo notarij in qualibet causa,vnus sci
licet pro actore,& alius pro reo,& vnusquisq; fa-
cit processum pro sua parte,& sic bis inserunt vnũ
procuratorium vel aliud instrumentum ab altera
ipsarum productum.Et ideo pars soluit tribus vi-
cibus vnum instrumentum cum duobus processi-
bus in grande dispendium partiũ.de quo vidi plu-
ries conqueri.Sed in curia seculari sufficit q̃ procu
rator ponat illud in sacco suo,& ipsum inuento-
rizet,vt ipse Masuerij dicit in titul.de literis notis
& notarijs.fol.xlix.colum.j.in princip. Tamen de
stylo curiarum Franciæ sufficit se præsentare in
vim illius,& illud ponere penes graffarium.& ita

tenet Ioan.And.dicto cap.quoniam contra.& ibi
Franc.de Are.in xij.notabili.& sic habetur in or-
dina.regis Ludoui.xij.§.cxxxv.& etiam graffarius
ad requestam partium tenetur registrare,aliâs in
13 grãmatophilacio ponere ipsa procuratoria. † Sed
in alio instrumento quittationis per notarium re-
cepto,in quo procuratorium vel aliud instrumen-
tum totum inseritur de expresso ipsius procurato
ris ac debitoris soluentis consensu est maius du-
bium,si sine iudicis autoritate factũ sit.Sed si cum
eius autoritate factum sit,valet,vt dictum est.& te-
net Hostien.in dicto cap.abbate.colum.iiij.in glos.
in verbo,fiat fides.vbi glo.ponit tres opi.quarum
prima est,quòd in instrumento publico,in quo est
facta mẽtio alterius,non est necesse illud exhibere,
secus in priuato.Secunda est,quòd quando in ipso
instrumento inseritur per solum notarium , quòd
non valeat.Tertia quando autoritate iudicis in-
strumentum est reuocatum siue publicatum vel in-
sertum ad longum,vocatis quorum interest,ꝙ va
leat.& istam vltimam opinionem glos.sequuntur
ibi Ioan.And.Henri.Bohic.& Cardinal.de Zaba.
in §.ad hæc.& Anto.de But.colum.penul.ver.op-
po.& communiter docto.in locis s̃.allega.non est
enim tanta autoritas tabellionis quanta est iudi-
cis,quia autoritas iudicis facit valere,quod aliâs
non valeret,vt ibi per ipsos.& idem glos.pragma.
sanctio.in titul.de autorita. sacri consil. cap.ij.§.j.
in verb.tenor.Tamen communiter etiam tenetur
secunda opin.quando per notarium fuit totus in-
strumenti tenor insertus ad instãtiam partium,vt
dictum est.Et secundum ipsam fuit conclusum in
curia,quia in pluribus locis iudicis copia haberi
non potest.Et rustici ac alij debitores non aduer-
tuntur autoritatẽ adhibere iudicis,sed solùm quit-
tantiam cum dupplo procuratorij,& aliquando
obligationis in eadem per notarium inserto,quod
sufficit:& præcipuè vbi ex aduerso non obijcitur
aliqua in procuratorio vel persona procuratoris
falsitas,vt sentit Angel.in consil.ccclxxxvij.incip.
Sempronius olim Caij de Florentia.cum sequen.
consil.vbi in instrumento venditionis per procu-
ratorem factæ insertum fuerat procuratorium.Et
idem Barth.Brixieñ.in suis quęstionibus veneria-
libus.quæst.xlix.vbi loquitur in priuilegio confir
mato per principem,& ad longum in ipsa confir-
matione inserto.Et ita solitum est fieri per domi-
num nostrum christianissimum regem & eius can-
cellarium confirmantem priuilegia ciuitatum.Et
idem tenent docto.in dicta Authent.si quis in ali-
quo.in dicto cap.penultimo.& in cap.examinata.
de confirma.vtil.vel inutili.& in cap.si Romano-
rum.& ibi Cardin.Alexand.Dominic.& de Tur-
re cremata.xix.distinct.& docto.in dicta l.admo-
nendi.& idem Campesij in suo quodam consilio
inserto inter consil.Alberti Bruni,consil.xj.incip.
viso themate.colum.v.circa medium.versic.secun
dò respondetur.& glos.singul.in l.vt liberis.in ver
14 sic.consequũtur.Et ibi per docto.C.de colla.† Ad-
uerte, ꝙ licet gesta per falsum procuratorem pos-
sint ratificari per dominum.l.licet.ff.de iudic.& l.
iij.§.j. ff.rem ratam haberi. Tamẽ gesta per ipsum
filium procuratorem in auditorio seu consistorio
principis ratificari non possunt,vt dicit Bald.in
l.falsus.colum.j.C.de furt.allegat Innocen.in cap.
ex parte decani.de rescript.& sequitur Iacob.de san
cto Georgio in tract.feud.in verb.princeps.versi.
sed an princeps.ibi,sexta specialitas.de quo vide
Feli.in cap.nõnulli.§.sunt & alij.in ij.ampliatio-
ne.per totum.de rescrip.& ibi And.Barb.in nume
ro xxxix.in fin.Tum etiam,quia hîc exemplatio
erat antiqua,quæ probat & fidem facit,secundum
Francis.de Are.in consil.xxxvj.colum.vlti.ver.ad
secundum.dico breuiter:& Iason in dicta Authen.
si quis in aliquo.in nona fallen.& Raphel.Cuma.
in consil.clviij.in primo dubio.vbi in mandato
potestatis exemplato loquitur, & in procuratoris
mandato ad iudicia plenissimè.Franc.Curt.in di-
cto consil.lxxvij.colum.ij.versic.sed pręmissis non
obstantibus.vt infrà dicam.& per docto. insuper
Feli.in cap.Albericus.de testib.quoniam hîc pro-
curatorium fuerat totum insertum in instrumento
15 quittantiæ passato.xl.anni lapsi sunt.†Vnde ex ta
li antiquitate temporis longissimi xxx.annorum
vel xl.præsumitur solennitas extrinseca , etiam si
principaliter tractaretur de pręiudicio alterius.tex.
est in capitul.peruenit.secundum intellectum glo.
quem ad hoc extollit Ioan.de Imol.ibi.colum.v.de
contrahend.empt.& Franc.Curt.in dicto consilio
lxxvij.& Alexand.in consil.cj.numero vij.& viij.
libro vij.vbi dicit istam partem esse communem.
etiam in procuratorio ad lites.& idem in addi.vl-
ti.ad Bald.in l.ij.C.de legiti.hæredi.per text.in di-
cto capitul.peruenit.& istam opinionem tenet Ia-
cob.de sanct.Georg.in dicta l.ij.de fide instrumen.
& idem ibi Flo.de sanct.Petr.colum.j.in fi.versic.
vnum nota.& Iaco. Butr.in dicta l.optimam.Li-
cet in hoc Paulus de Castro in dicto consil.xcv.in-
cipien.circa primum quæsitum.versicul.super se-
cundo.volumi.nouo.& in consil.ccij.incipi.in cau
sa Confinium.teneat contrarium,vt dixi s̃.in quę
stione xxxj.incipieñ.sed hîc fuit vnum aliud du-
bium.& Feli.in capitul.sicut.colum.xvij.versicul.
sextò aduerte.de re iudic.& Hippolytus de Marsil.
in dicta l.si quis.de quæstio.colum.xix.numer.ciij.
& Sozin.in consilio lxviij.colum.iiij.versic.sed ad
hoc fuit responsum.volumine iij.& Andr.Barba.
in consilio xiiij.columna iiij.post principium.lib.
ij.& Alexand.in consil.l.colum.ij.versic.non ob-
stat prædictis.volumine v.nisi inter easdem par-
tes,vt dictum est per l.optimam.vel quando essent
plura instrumẽta vltra duo, quia probarent homi
num communem opi. ita ꝙ inducerẽt in antiquis
præsumptionẽ,& transferret onus probandi con-
trarium in aduersarium,vt Cyn.in l.optimam.&
Baldus in l.cùm quis.in iiij.notabi.C.de iure deli-
beran.& Alexand.in dicto consilio cxcj.colum.ij.
versic.respondeo etiam aliter.Et sic videtur secun-
dum istos,ꝙ tempus mille annorum non faceret
præsumi solennitatem mandati requisiti ad ali-
quem actum,vt voluit Baldus in l.ij.C.si ex falso
instrumen.& idem in l.j.C.de rebus alie.non alie.
& ibi

& ibi Salicet.& sequitur Alexand.in l.qui in alie-
na.in princip.colum.ij.versic.item adde.ff.de ac-
quirend.hæredita.& in dicta l.sciendum.columna
iij.versicul.vnum tamen sciatis.& Alexand.in con
sil.j.colum.penulti.ante finem.versic. non obstat,
quòd post tempus.volu.iiij.& latius in consil.cxcj.
colum.ij.ante fin.versic.nec obstat,cum sequen.vo
lu.vj.quia mandatum in iudicio non præsumitur
præcessisse,vt tenet Ludouicus Bolog.in cap.cùm
ad sedem.per illum text.de restitut.spol.dicens Bal
dum ibi ita tenere.sed non habeo ibi Bald.nisi vsq;
ad capitul.grauis. Vnde Bartol.in l.qui fundum.
16 §.fina.ff.pro empto.dicit, † quòd qui emit ab ali-
quo,tanq̃ procuratore alicuius,præsumitur malę
fidei,nisi appareat de mãdato illius.saluo,nisi ipse
procurator faciat apparere per fide dignos se esse
procuratorem.Et idem Hippolytus de Marsil.in
dicta l.si quis ne quæstio.numer.ciij.versic.vlterius
hîc habemus regulam.de quæstio.& idem Bartol.
in l.cùm vir.in fin.ff.de vsucapio.& Alexan.in di-
cta l.qui in aliena.in princip.colum.ij.versic.plus
dicit.de acquiren.hæredita.vt ex verbis suis elici
potest,dum vult,quòd talis venditio non causat
Publicianam,vel causam præscribendi rem vendi
tam,nisi firmetur ratihabitione vel successione,
quæ quasi trahitur retrò quo ad dominium, si ille
cuius nomine vendidit,& cui iste qui vẽdidit tan-
quam procurator successit,erat dominus. Tamen
in hoc contrarium firmant Angel.& Imol.in di-
cta l.cùm vir.quia quando cum aliquo vt procura
tore qui talem se asseruit fui ductus iusto errore,&
sic videor esse in bona fide,& per consequens habe
re vsucapiendi potentiam,per nota.in l.Celsus.ff.
de vsucapio.& dicit Imol.quòd hoc etiam satis vi
detur fuisse de mente Bartol.si ponderatur.Idem
Francis.Balbus in tractatu suo de præscript.in ij.
parte ij.partis principa.quæstio.j. versic.& dicit
not.Bartol.item Bartolus in dicta l.qui fundum.
§.fina.de diuturnitate temporis longissimi non lo
quitur:quia hoc esset contra text.in l.si filius.C.de
petit.hæredit.quem omnes doctores s̃.allegati ad
hoc allegant.& ipsemet Bartolus, Angelus, Imol.
& Ludouicus de Ro.in dicta l.qui aliena.ibi,quòd
si non adierit.& tenent omnes in dicto cap.Albe-
17 ricus.de testi. † Ideo istud est verius,quòd ex lon-
ginquitate longissimi temporis mandatum præ-
sumitur legitimum,vt ipsemet Baldus tenuit in
terminis de instrumento mandati procuratorij,in
consilio cclxxxvij.incipien. in primis videndum
est.colum.iiij.versic.item quia inter dictas partes.
& versic.quo ad secundum punctum de instrumen
tis antiquis.& sic de directo Bald.secundum.Fran.
Curt.in dicto consilio lxxvij.colum.ij.versicul.sed
non obstantibus.contradicit dicto suo in dicta l.
ij.si ex falso instrumen.vbi loquutus fuit de mille
annis,& (vt inquit Franc.) sine lege & iure.quo-
niam erubescimus sine lege loqui.l.illam.C.de col-
la.Quis enim,vt ipse ait,reuelauit Bald.ibi,quòd
tempus mille annorum nihil faciat ad probatio-
nem mandati narrati in instrumento publico an-
tiquissimo? loquutus igitur fuit ex suo capite sine
iure,prout sæpenumero fecit.ideo sibi credendum
non est.Et ita in simili de eo adduxit Anto.dicen-
tem in capitul.consultationibus. de iure patro.vt
latius hoc amplissimè probat Fran.Curt.& idem
tenet Philippus Decius in consil.xxxvj.colum.iij.
ante medium. Non obst.quòd mandatum nunq̃
probatur,quia secundum eum dictum Bald.posset
habere locum,quando simpliciter allegatur man-
datum,quod nulla ratione iustificatur , secus verò
quando instrumentum narrat & dicit aliquem ha-
buisse mandatum,vt in casu suo & nostro:quia tũc
licet talia verba de se non probent,tamen coadiu-
uantur ex antiquitate temporis,& per antiquita-
tem facilius probatio potest coadiuuari & supple-
ri ex toto indici,vel etiam ex aliquibus indicijs,vt
Baldus met declarat in dicta l.j.de rebus alienis nõ
alienan.& Alexander in dicto consil.cxcj.colum.ij.
libro vj.volentes Bald.& Alexand.ibi,quòd licet
mandatum non præsumatur ex diuturnitate tem-
poris,sed bene quo ad inducendam bonam fidem
illius qui acquisiuit rem ab aliquo tanq̃ procura-
tore,vt possit rem dictam pręscribere.& sufficeret
quòd ex coniecturis probaretur illum habuisse iu-
stam causam putãdi illum esse procuratorem:quia
tunc titulus & bona fides causata à iusto errore suf
ficeret ad præscribendum ipsam rem,per text.in l.
fina.ff.pro empt.allegat Bald.in dicta l.j.de rebus
alienis non alienan.& idem Salicet.ibi,& istã par-
tem contra Baldum & Alexandrum tenet Iason in
dicta l.sciendum.colum.vj.in fin.versic.limitat A-
lexand.cum versic.sequenti.per textum in dicta l.
si filius.C.de petit.hæredit.vbi ad hoc (vt inquit)
filiusfamiliâs possit adire hæreditatem sibi dilata-
tam,oportet quòd præcedat mandatum patris.l.si
quis mihi bona.§.iussu.ff.de acquiren.hæredita.&
tamen ex diuturnitate temporis x.annorum præ-
sumitur mandatum præcessisse,per dictam l.si fi-
lius.& idem Fran.de Curte in consilio xx.feud.in-
cipiẽ.præsupponitur in facto.colum.ij.quando est
præscriptio tanti temporis , cuius initij memoria
non extat in contrarium,quòd omnia solenniter
gesta fuisse præsumuntur,per not.in dicto cap.per-
uenit.per quæ etiam dicebam in causa dicti Geral-
di de Segn. contra præfatum de Grinhaulx, quòd
licet ab initio citatio non fuerit debitè executata,
postq̃ sic tamen citatus constituerat procuratorẽ
ad illam causam prosequendam, præsumebantur
sciuisse se citatum,& citationis prædictæ habuisse
indubitatam notitiam,intantum quòd processura
facta contra ipsum valebat & tenebat , vt tenent
domini de Rota in decis.cclxxj.incipien.si de man
dato speciali papæ in nouis. & idem Aegid.Bel-
18 lamera in decis.cxlv. † Aduerte, quòd quittantia
facta per procuratorem habentem speciale manda
tum non sufficit aduersus dominum postea expe-
riri volentem,nisi ipsa contineat cessionem actio-
num,cùm data sit ei potestas quittandi facta solu-
tione,& non aliâs,vt tenet Ioan.And.in addi.Spe-
cul.titul.de test.§.j.in verbo,fundus huic versi.in
vlti.quæstio.& Bartol.in l.si ita stipulatus.§.Gri-
sogonus.prope finem.ff.de verborum oblig.& ibi

per docto.moder.& idem Masuerij in sua Praxi, titul.de solu.folio lxxx.colum.j.versic.item est bene notandum.& Philipp.Corn.in consilio cxciiij.in litera F.volumi.iiij.cum alijs per eum allega. Fallit in papa qui in literis narrat renuntiationem beneficiorum per procuratorem talis fuisse factam, probatur illum fuisse procuratorem, licet non constet parti de procuratorio opponenti, de quo non tenetur impetrans & obtinens beneficium sic per illum resignatum docere, vt voluit glos.in capitul. ad aures.de rescript.& latius in capitul.nonnulli. §.sunt alij. eodem titul. quem ibi sequitur Imol. in capit.ex parte, columna penultima eodem titu. quia talia verba papæ narratiua, ex quibus fundatur eius intentio, licet sint ex facto alieno, videntur probare donec contrarium probetur, clemen.vnica.de probatio. Aliâs in his super quibus non fundatur intentio papæ non faciunt fidem.capit.si papa.de priuileg. Et idem tenet Abbas Sicul.in dicto §.sunt & alij.colum.ij.in fin.versic.in quarta parte. ibi, sed ego distinguerem siue per verba assertiua siue per verba narratiua seu enuntiatiua ad hoc vt transferat onus probandi in aduersarium: quia agitur de modico præiudicio per glos.in capitul.cùm olim.de censi. Idem tenet Barba.ibi numero l.cum pluribus vsque ad numerum lv.& per textum in capitul.cùm pridem.de pactis.& idem Felinus ibi in versi.amplia quartò.& idem dicto capitul.cùm in iure peritus.colum.v.post medium.versic. sunt duo casus, in quibus verba enuntiatiua probant mandatum. Et secundus casus est vbi papa in suis literis appellat quem procuratorē, illa verba probant.& vtrobique allegat Frede.consil.cxvij.incipiente, casus talis est, Ioannes impetrauit. & idem Aqueñ.in Auth.si quis in aliquo documento.versic.tertio.& versicu.quarto.post Alber.colum.iiij. prædicta.& faciūt pro determinatione similis quæstionis.versic.& quod suprà dixi de verbis narratiuis, & ibi Purpuratus numero v.cum sequen.per textum in dicta clemen.j.de proba.de cuius intellectu vide Alexand.consil.xv.colum.ij.versic.præterea glos.lib.v.& Feli.in cap.cùm à nobis.colum. j.de testib.& sic in casu nostro illa clemen.j.non videtur esse sublata, vbi agitur de modico præiudicio, secus de graui, vt ibi per glos.in verbo, non præiudicent. Ideo incumbit opponenti onus probandi non fuisse constitutum vel reuocatum, & illius reuocationem ad eum peruenisse, vt volunt docto.s̄.alleg.& Vitalis de Cabanis, quem etiam Felinus in dicto §.sunt & alij.allegat in tract.clausularum.fol.lxxxvij.versi.si verò verba enuntiatiua. post princip.& in dicta l.licet.& in l.Pomponius. §.rati.de procura.vt s̄.diximus, & alibi dixi.

SVMMAE

Quæstionis CCLXXXII.

1 Debitor soluens famulo an liberetur.
2 Literæ commendatitiæ vel credentiæ quando obligent.
3 Omni qui loquitur non est credendum.
4 Seruitori ex parte domini aliquid nuntianti non facilè credendum.
5 Danti imputari debet si quid mali accidat, quando aliquid nomine alicuius dedit nō viso expresso mandato.
6 Epistolæ misiuæ quando probent.
7 Literæ cambij an probent contra scribentem.

Decisio.

SED quid, tu scis quòd
creditores plerunque mit-
tunt suis debitoribus lite-
ras missiuas commenda-
titias vel credentiæ per
eorum seruitores sine alio
mandato in forma pro-
bante existeñ. quòd mit-
tant pecunias debitas, vel
tradant dicto seruitori, aut alicui fide digno ali-
quas mutuò pecunias. Et aliquando seruitores met
sine literis, & domino ignorante, vel cum literis
manu domini non scriptis nec signatis, sed per
ipsos seruitores fortè congediatos, & à domo &
seruitio domini licentiatos ac expulsos, signo ma-
nuali domini aut dominæ supposito falsificatis pe-
1 tunt. † An debitores soluentes vel mutuantes tali-
bus seruitoribus in vim dictarum literarum sint li-
berati & quitti, vel domino obligati. Vnde Barto
lus in l.Lucius Titius.& ibi Paulus de Castro.ff.
de fideiussoribus.& Baldus & Salicetus in l.finali.
C.quod cum eo qui in alien.& in l.si verò non re-
munerandi.§.cùm quidam.ff.manda.& Baldus in
rubric.C.de constitu.pecunia.versicul.venio nunc
ad personam.& in versicul.de iudi.quæritur.& sin
gulariter in consilio ccccxxvj.Franciscus domini
2 Bartholi. volumine ij. † Et concludunt doctores
quòd ex literis tam commendatitijs, quàm creden
tiæ non obligantur domini, nisi essent multum ad
hoc speciales, vt dictis iurib.& l.si literas.C.man-
da. Ideo caueant hi ad quos tales mittuntur literæ,
vt videant quid sonant literæ. Aut enim sunt de a-
liquid generaliter aut specialiter tradendo vel con
trahendo, & etiam si epistolæ sunt veræ ab ipso
mittente scriptæ, vel subscriptæ & sigillatæ.& ma
gis ac etiam magis exquirere, quando seruitores
domini qui longo tempore seruierant fortè expul-
si dicunt verbo se à dominis pecuniarum causa pe
tendarum missos. Quia, vt dicit Baldus in dicto
3 versicul.deinde quæritur.quòd non† omni qui lo-
quitur credendum est.& Bartolus in l. eum qui.
cum l. sequenti. ff. commodati. sed si ad bonam
spectat fidem id creditur. Pro hoc text.in cap.cùm
ex iniuncto.de hæreti. ibi, non sufficit cuidam nu-
dè tantùm asserere, sed oportet quòd astruat, &c.
4 †Etiam si seruitor dicat aliquid, quod est verisimi
le vel vtile mittenti quod credi posset, argumen. l.
argentum. ff.cōmodat.& l.qui hominem.§.si nul-
lo mandato. ff.de solutioni. Sin autem pertinet ad
spol

spoliandum vel furandum dominum, tunc non de-
bet credi. l.creditor.in fine. ff.manda. aliâs perdunt
datum, dicta l.si quod cum eo. vbi vide. & in alijs
locis per Alexand.alleg.& Bald.in dicta l.si literas.
& Antonius de Butr. Petr.de Anchar. & Ioan.de
Imol.in cap.fraternitatis. de clericis non residen.&
in cap.tam literis. in fin. versic. Archipresbyterum
autem.de testibus. & facit text.in l.si quis vxori.§.
apud Labeonem.ff.de furt.vbi dicitur, quod si quis
diceret alicui, quòd ei qui nomine eius aliquid pete
ret, decem daret. Et vnus eius nomine petierit, non
debet dare nisi expresse constet de mandato illius,
5 †cuius nomine fuit petitio: aliâs imputabit danti,
si postea aliquid mali accidat. Et illum tex. faciunt
singularem Dyn. Bartol. Angel.& Alber.ibi, & po
nunt de vidello quæ librum tradidit asserenti se esse
famulum scholaris, quòd non liberetur, an sit ve-
6 rum, vide ibi per ipsos. †Sed quando aliâs epistolæ
seu literæ misiuæ subscriptæ probent, dic quòd si
sunt per partem confessatæ, & agnitæ, quòd pro-
bant.l.Publia.§.fin. ff.deposit.& plenè dixi in con-
silio xxij. incipiente, Appellationis processu. Aut
non est confessata, tunc si habet sigillum illius, qui
eam misit, probat. l.si qua per calumniam.C.de epi
scopis & clericis. Et si epistola negata non habet si-
gillum, tunc per comparationem dabitur plena fi-
des, vt tenet Bartol.in dicto c.admonendi. colum.
vj.versicul. De tertio genere. quem ibi Moder. se-
quuntur.de iureiurand. Licet Abb. Sicul.in cap.ij.
de fide instrumen. teneat contrarium. de quo vide
ibi Felin. colum.v. versic. Tangunt etiam hic. Sed
opinio Bartol.seruatur de stylo curiarum Franciæ,
& latum fuit Arrestum secundum hanc partem, vt
vide suprà in quæstion. ~~cxxiiij~~ incipiente, Domi-
nus vita nunc functus. Et idem tenet Angel.consi.
lio ccclxx. creditor volens. & Bald.in consil.ccliij.
incipiente, Literis responsalibus.volum.iiij.& dixi
infrà in quæstion.incipiente, Compotus finalis. &
idem Bartol.in l.nuda ratio.ad fin. ff.de donatio.
& ibi Alber. & Antonius de Butr.in cap.post ces-
sionem.de probatio.& Bal.in dicta l.si qua per ca-
lumniam.C.de episcopis & clericis. & Bal.in l.fal-
sus.ad fin.C.de furt. & Specul.in titul.de citatione.
§.iam de citatione. versicul.literis. & Ludouicus de
Roma in dicta l.admonendi. colum.xxiij.& ibi Ia-
son in secundis locis primo loco, quando loquitur
de apocha priuata.fol.xvj.colum.iij.versic. De hoc
tamen vltimo, scilicet de literis. & fol.xxj. colum.
iij.versic. Tertiò & vltimò principaliter est viden-
7 dum de epistola, quæ ad absentes scribitur. † De li-
teris verò cambij, quæ quotidie fiunt per mercato-
res, valet quòd talis soluat tali centum, pro toti-
dem quod recepit ab eodem, an probent receptio-
nem aduersus scribentem literam prædictam: vide
Specul. in titul. de probatio. §.prænotandum. co-
lumna penultima. versic. Pone mercator quidam.
& ibi Bald.in addit.multum commendat. & Bald.
in consilio liij. incipiente, Sempronius Maufredij.
volum.j.& in consilio ccxcviij.incipien. Factæ fue-
runt.volum.iij. & in rubr. de fide instrumen. C.co-
lumn.ix. versic. Quæro de literis transmisis. & in
dicta rubr.de constit.pecul. colum.ij. versic. Modò
quæro circa literas mercatorum. & Angel.in dicto
consil.ccclxx. Et quæ sunt literæ, & vnde dicantur
literæ, vide Lucam de Penna in l.j.C.de superindi-
cto. libro x.

Summæ.

1 Compromissi dies statim incipit currere, cùm factum est præsentibus arbitris, & etiam id acceptantibus.
2 Arbitrum acceptare oportet, alias cogi non potest.
3 Arbitri nescientis se esse arbitrum non tenet pronuntiatio.
4 Compromissum factum sine termino quantum duret.& nume.5.
6 Arbitratoris potestas quantum duret.& nu.9.
7 Instantia coram arbitro an expiret sicut coram iudice.
8 Potestas arbitri & arbitratoris ante litem contestatam non potest terminari triennio.
10 Prorogatio à non procuratore facta, quam dominus tacitè prosequitur, an valeat.
11 Prorogatio facilius inducitur, quàm de nouo concelsio.
12 Prorogatio potest fieri per nuntium, epistolam, vel nuda conuentione.
13 Prorogatio si fiat super certo, & postea litigetur super alijs, valet super eis laudum.& nume.14.
15 Compromissum vbi fit, non est opus petitione, aut libello.
16 Procurator quando posit compromittere sine speciali mandato.
17 Procurator vt posit compromittere, non sufficit mandatum generale cum clausula de rato.
18 Arbitrum aliquem esse si quis putet, an valeant coram eo acta.
19 Prorogatio post terminum facta per partes simul, an valeat.
20 Prorogatio potest tacitè fieri, nisi à minore. & numero 22. & 23.
21 Minor quando compromittat.
24 Arbiter non potest sententiam ferre de prorogando, vel in alium compromittendo.& nu.25.
26 Prorogare non potest arbiter non consentientibus partibus, etiam si de prorogando antea cōuenerint. & numero 27.
28 Parte altera dissentiente tantùm, an posit arbiter prorogare.
29 Prorogare quoties poterit arbiter, si ei sit data potestas pluries prorogandi.& nume.31.
30 Instantia an posit de consensu partium prorogari.
32 Prorogatio partibus absentibus facta debet ei intimari, & quare.& nume.32.& 33.
34 Laudo ferendo an sint partes citandæ.
38 Citatio quando requiratur in arbitramentis.
39 Arbiter an posit citare.
40 Tacitus partium consensus facit sententiam arbitri valere, sed non delegat.

Quæſtio CCLXXXIII.

De prorogatione compromiſsi ſeu arbitragij,

ſi procuratores non ha-
bentes ad id ſpeciale mandatum, vel etiam nõ pro-
curatores, qui compromiſerũt vel prorogauerunt,
intra tamen tempus, prout faciunt aliquando cle-
rici procuratorum, pro quibus cõparent, licet per
curiam non admittantur, niſi ſubſtituti ſint procu-
ratores: & partes aut altera ipſarum non approba-
uerint expreſsè, ſed tacitè procedendo coram tali
tanquam arbitro. Quæritur an valeat tale cõpro-
miſſum, & laudum inde ſequutum.

Deciſio.

CHRISTI Benedicti,
ac intemeratæ & glorioſæ
virginis perpetuæ eius ge
nitricis, & beatæ Annæ
ipſorũ auiæ & matris, ſub
cuius feſti honorem curia
vacat, nominibus ſemper
1 inuocatis, Amen. †Et præ-
ſuppono, quod dies com-
promiſsi ſtatim incipit currere, cum factum fuerit
præſentibus arbitris & acceptantibus, vt concludit
Bal. in l. ſi cum dies. in princ. ff. de arbit. quem refert
& ſequitur Sozi. in conſi. lxxxvij. in princ. volu. iiij.
Sed pro hoc text. in l. iij. §. tam & ſi. & ibi Bald. &
ſingul. Alber. de Roſat. in princip. ff. de arbit. & in l.
ſi de meis. §. recepiſſe. eodem titul. & Ioan. Petr. de
Ferra. in ſua praxi, titul. forma libel. quo agitur ad
pœnam ex compromiſſo. in verbo, intra duos men
ſes. colum. j. in fin. verſic. Aduerte, quòd iſtud tem-
pus. & Ioan. de Anania in conſi. xix. ante fin. verſic.
Præterea alio reſpectu. & ibi Ludouicus Bologny.
in additio. colum. j. verſic. Præterea poterit. Allegat
Franc. Tigri in l. multa. ff. de conditioni. & demon-
2 ſtratio. †Et neceſſe eſt, quòd arbiter acceptauerit, vt
not. Bald. in dicta l. ſi cum dies. in princip. de arbit.
& Alexand. in conſilio xxxiij. colum. vltim. verſic.
Ex quibus omnibus. cum verſicul. ſequen. volum. j.
& Angel. conſilio ccccij. incipien. Hic ſolum eſt
videndum. aliâs cogi non poteſt, vt dicitur in dictis
iuribus: Lanfran. de Oriano in tract. de arbi. colum.
iij. verſic. Subijcitur in diffinitione. & Petr. Iacob.
de Auriaco in ſua praxi, titul. de recurſu ad arbitriũ
3 boni viri. colum. j. ij. & iij. † Et niſi ſciat ſe eſſe ar-
bitrum, non tenet pronuntiatio, quia ignorantis
nullus eſt certus effectus, vt dicit Bald. in l. dicere. in
princip. ff. de arbit. & Vitalis de Cabanis in tract.
clauſula. titul. quo iure petatur reductio ad arbitriũ
boni viri. columna vltima. verſic. Attende ſecun-
dum Bald. fol. ccxxxix. colum. iij. & Raphael. Fulg.
in conſilio clxviij. incipiente, Lata ſententia. & Ia-
cobi. de ſancto Georgio in l. tali facta. nume. ij. ff. de
iure dotium. & Bald. in l. fin. colum. v. verſic. Quæro
nunquid arbitrator. C. de contrahen. empt. Et gloſ.
ſecundum eum dicit, quòd ſunt ſimplices homines,
quaſi dicat beſtiales, qui cupiunt in ſe compromit-
ti, vt not. in authenti. vt different. iudi. §. j. collat. ix.
Et durat ad terminum, & tempus in ipſo compro-
4 miſſo præfinitum vſque. † Sed ſi factum eſſet ſim-
pliciter, ſine die & termino, quo fieri poteſt. cap.
Quintauallis. & ibi Bald. colum. iiij. verſic. Deinde
non in noſtro. C. de iureiurando. & in l. ſed ſi com-
promiſſum ſine die. ff. de arbit. & idem Salic. in l. ſo-
cietatem. colum. ij. verſic. Sed ab extra quæro ter-
tio. ff. pro ſocio. (& intelligo proſequi, quando fit
compromiſſum in tertium ſolùm, & non profecto,
quando confertur in alterum contrahentium) tunc
ſi eſt ſimplex arbiter, durat vſque ad triennium, vt
tenet Specul. in titul. de arbit. §. differt. columna pe-
nultima. verſicul. Item vt intra triennium. licet non
5 bene figat pedem. † Sed ibi Ioan. in additio. allegat
Mart. de Fano. ita in diſputatione ſua tenuiſſe, ſi lis
erat conteſtata, aliâs non: & idem Bald. in l. ij. C.
de diuerſis reſcriptis. & iſtud fuit dictum gloſ. in l.
partem ſi vnus. §. ſi multò. de arbitr. & ibi Bartol.
& illam diſtinctionem Mart. ſequutus eſt Bald. in
conſilio ccccclxxvj. incipiente, Verba compromiſsi.
colum. j. volum. iiij. & idem in conſilio clxj. incip.
Vtrum præſuppoſita valitura compromiſsi. vo-
lu. ij. & Guido Papæ in deciſio. Gratianopol. ccxl.
allegando Azo. ita tenere. & idem Bald. in conſilio
cclxij. incipiente, Nunquid arbiter. verſic. Secundo
nunquid. volum. j. & Lanfran. de Oria. in ſuo tract.
de arbit. in verbo, compromiſſum. in xix. quæſtio.
& Bald. in l. fi. colum. ij. verſicul. Secundò quæro.
6 C. de contrahen. emp. †Sed ſecus in arbitratore cu-
ius poteſtas arbitrandi non expirat triennio. l. non
diſtinguemus. §. compromiſſo ſoluto. de arbitris.
Licet ſecundum Bartolum in l. ſi quis arbitratu.
quem ſequitur ibi Angel. ff. de verborum obligat.
poteſtas arbitratoris duret vſque ad annum ſolum,
argumen. l. final. §. ſed ſi quis. C. communia delegat.
& idem Bartolus & Bald. in dicta l. ſi de meis. §. ex
compromiſſo. cum legibus ſequent. quæ eſt lex ſu-
prà allega. ſed ſi compromiſſum. Et idem Bartolus
in conſilio clxvj. incipiente, Talamanus de Spole-
to vendidit. colum. ij. verſic. Super alio puncto. &
Baptiſta de ſancto Blaſio in ſuo tract. de arbitrio,
vbi ponit centum differentias inter arbitrum & ar-
bitratorem, per centum quæſtio. & in lxix. quæſtio.
tenet iſtam opinionẽ. Sed Bald. in dicto §. ex com-
promiſſo diſtinguit, aut per viã voluntatis eſt col-
latum in arbitratorem ſine appoſitione diei, & nõ
eſt perpetuum, vt l. cùm quidam. ff. de legat. ij. Aut
per viam contractus, & tunc compromiſſum eſt
perpetuum, donec viuit arbitrator. l. final. C. de
contrahen. empt. & ibi Bald. Et eſt ſecundum eum
ratio diuerſitatis, quia actus viuentium poſſunt ma
gis ſtare in pendenti, quàm actus morientium. l. re-
ceptum. ff. communia prædio. & idem Bal. in dicto
cap. Quintauallis. colum. iiij. verſic. Quæro igitur.
& ibi Ioan. de Imol. & Abb. Sicul. col. xvij. verſic.
Quæro intra quantũ. & Bal. in repet. dictæ l. ſi quis
arbitratu. Et prædictas opin. antiq. refert Alber. de
Roſat.

Roſat. in dicta l. ſed ſi cõpromiſſum. quas nõ ſequi-
7 tur, ſed opin. Iacob. de Rauen. †volentis inſtantiam
coram arbitro finiri ſicut in iudicio, ſed non cõpro
miſſum, nec poteſtas arbitri. Quinimo poſsit per-
petuò cognoſcere & pronuntiare, ſicut & iudex or-
dinarius non perdit iuriſditionẽ finito triennio, ſed
poteſt apud eum inſtãtia renouari. l. properandum.
§. ſin autẽ. in medio. & ibi Paul. de Caſtr. C. de iudi.
& Bal. in dicta l. ſed ſi quis. & Paul. de Caſt. in dicta
l. ſi quis arbitratu. quia poteſt fieri inter aliquos cõ-
promiſſum perpetuò duraturum, id eſt, quãdiu vi-
uent arbitri, vt dicit Bal. in authen. ſi tamen. per il-
8 lum text. C. de tempo. appel. †Ideo concludendum,
ſecundum Doct. ſ. alleg. & Alex. Sozi. & Iaſ. in dicta
l. ſi quis arbitratu. in iiij. quæſt. Bar. & in tertio mẽ-
bro illius, tam in arbitratore, quàm arbitro ſine ter
mino, & ante litem conteſtatam, poteſtatem eorum
triẽnio nõ terminari, ſed perpetuò durare. Sed poſt
litem conteſta. in arbitro inſtantiam finiri triẽnio,
& in arbitratore verò non: quia in eo eius officium
eſt perpetuum. Et idem tenet Ioan. Petr. de Ferra. in
dict. titu. for. libel. quo agitur ad pœnam ex cõpro-
miſſo. verſ. Intra duos menſes. in vlt. quæſt. & Salic.
in dicta l. ſocietatẽ. col. ij. verſ. Quartò quæro. ff. pro
9 ſocio. †Sed hoc reſtringit Bal. in dicto cap. Quinta-
uallis. col. iiij. verſ. Reuertamur nunc ad quæſt. pro-
poſitam. niſi res eſſet tẽpore peritura, vel magnum
damnum allatura: tunc ineſſe videtur tantum tẽpus
arbitrio boni viri moderandũ, arg. l. cõtinuus actus.
§. item qui inſulam. ff. de verb. obl. & eſt tex. in dicta
l. ſed ſi cõpromiſſum. & in dicta l. item ſi vnus. §. fi.
ibi, quia res ferè ſine exitu futura eſt. Nõ enim diffe-
rendarum litium cauſa, ſed tollẽdarum, ad arbitros
itur. l. quãuis. ff. eod. ti. & in l. non diſtinguemus. §. fi.
ibi, ne finis non ſit. eod. & in prædictam concluſio-
nem tenet Ioan. de Ana. conſi. xix. col. j. verſi. Circa
verò ſecundũ. & ibi Ludo. Bolog. in addi. in princ.
Et fortè ſecundũ de Ana. coloratè dici poſſet, quòd
ſaltem duret decẽnio, per tex. in l. ſiue præfinito tem
pore. ff. de pœnis. Sed dictũ Bald. eſt verius, ꝙ iudex
præfigat arbitro vel arbitratori tempus ad decidẽ-
dum & determinandum cõpromiſſum, ſi liquet ſibi
10 de cauſa, vt infrà dicã. †Vnde in quæſt. noſtra dico,
ꝙ valet tale cõpromiſſum vel prorogatio, vt deci-
dit pulchrè Pet. de Anch. cõſi. cclxj. incip. In Chriſti
nomine, Amen. Videtur prima facie dicendũ, quòd
iſtud laudum fuerit abſq; cõpromiſſo, &c. vbi dicit,
quòd ſi apparet Titium corã Sempronio tanquam
coram arbitro petitionem produxiſſe ſuam petẽdo
reum per ipſum condẽnari, &c. quòd ex hoc videa-
tur ſatis eum elegiſſe, vt arbitrum: quia aliter con-
demnare non poſſet. Tum, quia qui vult cõſequens
videtur velle antecedens, ſine quo ad illud cõſequẽs
deueniri nõ poteſt, arg. l. iſtud. ff. de acquir. hæred. &
l. ad rem. & l. ad legatũ. ff. de procur. & dixi in regu-
la, cùm quid prohibetur. in addi. ad Dy. de reg. iur.
lib. vj. Et ſic in ſimili qui confitetur vnum videtur
etiam cõfiteri illud, quod ex eo ſequitur. c. quo iure.
viij. diſt. & c. ſuper. de offic. deleg. & Maria. Sozi. in
repet. cap. venerabilis. poſt prin. verſ. Primo not. de
iudi. Et ille Sempronius admittendo talem petitio-
nem, & aliâs procedẽdo videtur cõpromiſſum acce-
ptaſſe: quod etiam ſecundũ eum magis patet ex lau-
do ſubſecuto. Nõ minus enim facto, q̃ verbis datur
intelligi voluntas. l. Paulus. reſpondet, non tantum
verbis. ff. rem rat. habe. & l. certum. ff. ſi cert. pet. & c.
dilecti filij. Ioan. & H. de appel. & l. reprehẽdenda tu
magis es. C. de impub. & alijs ſubſtit. Nec enim po-
terit qui illam petitionẽ produxit dicere, quòd non
proceſsit cõpromiſſum. Multo minus in propoſito
noſtro debet admitti, cùm poſt inqueſtas factas ad
dandũ obiectus partes fuerint appunctatæ: quarum
vna expreſsè prorogationem factam ratificauit, &
alia tacitè procedendo & cõparendo corã arbitris,
eiſq; petendo ius & iuſtitiã dici & miniſtrari, ac pe
cunias pro ſpeciebus ſententiæ cõſignando & depo
11 nendo. †Cùm enim facilius iudicatur prorogatio,
q̃ totalis de nouo conceſsio. cap. cùm olim Abbas.
de offic. deleg. & tenet Innoc. in c. prudẽtiam. eo. tit.
& Io. Bapt. in tract. ſuo de arbit. lib. vj. c. j. vbi hoc
probat tribus rationibus. Primò per regulam. l. qui
patitur. ff. manda. cum alijs per eum alleg. Secundò,
ꝙ partes cõparentes coram talibus in ſcriptis dede-
runt, & in principio ſcripturas, prout fieri cõſueuit
dicunt corã vobis domino Petro arbitro vel arbi-
tratore, &c. Et ex hac ſola confeſsione præſumitur
cõpromiſſum expreſſum, aut ſaltẽ tacitum præceſ-
ſiſſe, cùm non ſit arbiter, aut arbitrator ſine cõpro-
miſſo. Tertiò, quia cõtractus compromiſsi non re-
quirit verba de neceſsitate, ſed ſufficiunt actus ex
quibus cõfeſſus deprehendatur, vt ibi, & in ſeq. c. ij.
Nec etiã profecto exigit ſcripturam ſecundũ eum
12 in c. iiij. v. & x. eod. lib. †vbi tenet, ꝙ etiã per nun-
tium aut per epiſtolam, vel nudo pacto, aut cõuen-
tione poteſt fieri & prorogari. l. diem proferre. in
prin. ff. de arbi. & idẽ Sozi. in cõſi. xxvij. col. ij. verſ.
Et quia ſicut. vol. j. & per tex. in c. per tuas. de arbit.
cum alijs per ipſos alleg. & etiam idẽ Bapt. lib. vij.
cap. ij. Et in terminis noſtris cõſuluit Alex. in conſi.
lxxxiij. incip. Si factum ſit cõpromiſſum. vol. v. ſe-
13 quendo Pet. de Anch. †volens plus, quòd ſi cõpro-
miſſum fuerit ſuper certo, & litigatũ ſuper alio ſu-
per quo latum fuerit laudum, ꝙ valeat, cùm partes
ſponte litigauerint coram eis, vt arbitratoribus vi-
dentur conſenſiſſe, ꝙ ſuper eo arbitrari poſſent. Et
idem Phil. Decius in dicto c. prudentiã. col. vj. verſ.
Notandum tamen eſt. cum verſ. Ex quo ibi notabi-
liter infert: allegando Alex. in dicto conſi. lxxxiij.
ſicut dicimus ſecundũ ipſos, quando aliquis habuit
mandatum limitatũ, & poſtea me ſciẽte & patiente
exceſsit limites mandati, ꝙ tunc videor prorogaſſe
poteſtatem ſibi datã, vt not. in dicto cap. cùm olim
Abbas. & in c. fin. de iureiur. cum alijs per eos alleg.
& idẽ Ioan. de Imol. in dicto c. Quintauallis. in xxj.
14 differentia. †Quamuis Alex. videatur limitare hoc
dictum in conſil. xlviij. nume. ix. volu. vij. quòd niſi
ſuper re ſuper qua fuerat paſſatum compromiſſum,
& litigatũ non poſsit arbiter ſuper alia, de qua non
fuit cõpromiſſum iudicare. l. de his rebus. ff. de arbi.
& dicta l. ſi cùm dies. §. plenum cõpromiſſum. Quo-
niam verum eſt, quòd arbiter tenetur ſequi formam
compromiſsi. l. non diſtinguemus. §. de officio. & §.

arbiter.de arbit.& cap.cũm dilectus.eodem titul.& cap.Raynutius.& ibi Andre. Barbat. de testamen. Tamen si partes alia in compromisso non deducta allegauerint, & super eis litigauerint, super eisdem laudum ferri potest,vt tenet Sozi.consi xcix.col.v. versic. Secundo respondeo. volum.iij. de quo vide Andr.Barbat.in consi.iij.volum.iiij.vbi amplè ponit.& Angel. consil.lxvj.incip. In nomine domini visis dictis compromisso,prorogatione, laudo, & emologatione.colum.ij.versic.Videndum est.& Iason in l.si super possesione.versic.Et per istum tex. C.de transacti.& Iacob.de sancto Georg.post Bart. in l.cùm Aquiliana.tam in prima lectura,quàm secunda. ff.eod.ante finem vtriusque. cum alijs ibi in addit.alleg. & Cardin.de Zabel. consil.xxix.incip. Iudex. & Ludouicus de Roma in consil.cxv. incip. Viso cõpromisso.& Cepol.in cautel.ccxviij.incip. Si vis facere compromissum. & Baptist. de sancto Blasio in dict.tract. de arbit.quæstio.lxxij. & Sozi. in consil. lxviij. incip.Visis compromisso,laudo & statutis.in princip.& colum.iij.versic.Confirmatur ista conclusio.volum.ij. & in consil.xx.incip. Visis actis.in princip. lib.j.& Angel.consil.xlij.incipien. Porrecta fuit quædam petitio.& Florent.de sancto Petr.in l.arbor.§.de vestibulo. ff.cõmuni diuidun. & Abb.Sicul.in dicto cap.Quintauallis.in xvij.differentia.& ibi de Belenzi.in addit.& Anto.Corseti in suo singul.in verbo,arbiter.& Philipp.Corneus
15 consi.lvij.in litera Q, volum.iij.†Et aduerte,quòd vbi præcedit cõpromissum, non est opus petitione aut libello, quia compromissum ipsum habetur & succedit loco petitionis,vt tenet Bal.in c.fin.col.ij. versi.Quæro quare aliud in arbitris.in fi.de re iudi. & Bapt.de sancto Blasio in suo tract.de arbi.quæst. lxx.colum.penult.circa medium.versi.Mihi autem videtur,ꝙ opinio.& in q. xxix.de quo vide ibi.& & Ludo.de Ro.in repet. l.j.post princip.versic. An ergo libellus.& col.ij.in fin.versic. Et an dum causa summaria.de arbit.& Cardinal.de Zabarel.in dicto consi.xxix.Et pro conclusione nostra accedat tex.in dicto cap.per tuas. Et not.per Petr.de Anchar. in
16 consi.cxxiij.incip.Vnus ex procuratoribus. †Quia aliâs sine speciali mandato procurator ad lites non potest compromittere. dicto cap.per tuas. & Spec. in titul.de procurat.§.j.versic.xv.& Sozi.in consil. xviij.versic.Secundum sequitur.fo.xxxij.volu.j.nisi esset procurator generalis cum libera.l.transactione. C.de transact.vel procurator in rem suam, vt not. Ioan.Andr.in cap. qui ad agendum.in vlt.glos. de procurat.lib.vj.& Cald.in consi.iij.tit.de procurat.
17 †Nec sufficeret generale mãdatum cum clausula de rato,vt not.glos.in cap.cum tempore. quam ibi sequuntur cõmuniter Doct.de arbit.& Sozi.in dicto consi.xviij.quia non intelligitur per hoc secundum ipsum habere liberam,vt voluit gl.in cap.dilectus. de relig.domi.cum alijs per eum alleg.& Bal.in l.licet.§.si seruus.in antiq.lectu. ff.de pecul. vbi autem aliquid prædictorum non interuenit,non valet nisi subsequuta fuerit ratihabitio expressa vel tacita,vt dictum est,& pro hoc tex.in l.certè.§:si procurator meus me mandante vel ratum habente. ff.de preca.

Et idem Lanfran.de Oria.in tract.suo de arbit.col. xiiij.in verbo,iuxta pollicitũ.versic.Tertiò quæro. ideo secundum Alexã.in dicto consi.lxxxiiij.col.ij. post medium. ad faciẽdum arbitrium statur verbis enuntiatiuis,& cõsensui tacito vel expresso partiũ, à quarum potestate dependet.l.optimam. C.de contrahen.& cõmit.stipul.& l.cum aliquis.cum ibi no. C.de iure delibe.& Sozi.in dicto consil.xcix.col.v. versi. Secundò respondeo.qui allegat Bal.ita tenere in l.sed & si in seruum.in prin.Sed hoc dicit Bal.in l.Pedius.§.in seruum.per tex.tamen in dicta l.sed & si seruum.vbi reperi Alber.de Ros.ponentem hanc
18 quęst.in qua refert Fran.Accursium tenuisse,†quòd per solam processuram coram aliquo, vt arbitro factam non videtur eum approbare tanquam talem, sed esse necessarium expressum cõsensum,per tex.in dicta l.sed & si in seruum.& idem tenuisse ibi Iacob. de Rauen.Sed in contrarium allegat Guil.de Cugn. tenuisse primum,quòd imò valebat:quia procedẽdo videtur de nouo cõstituere,argumẽ.l.j.ff.de iudi. & l.iij.§.falsus procurator.ff.rem ratã habe.& l.tribunum.§.cùm aliquis.ff.de testa.milit.ad idẽ Iacob. de Aret.propter quod tacitus consensus probatur, iuxta not.in l.si cõuenerit.ff.de iurisd.om.iudi.& in
19 cap.j.de iudi. †Et pro ista parte facit quod notabiliter decidit Io.de Imol.in l.iiij.in prin.ff.de damno infecto. quòd prorogatio post terminum facta per partes valeat, vt prorogatio. & eum ibi sequuntur Ludo.de Ro.& Alex.qui allegant ita Bal.in l.Titio centum.in parua.tenere per illũ tex. ff.de lega.ij.vbi dicit:ego dico,quòd dicitur prorogari id quod non habet diem neqꝫ terminum. Vnde si lapso termino iudex diceret,prorogo tibi terminum ad octo dies, haberet pars octo dies,licet propriè non dicať prorogatio. Sic in partibus coram arbitro post terminum prorogantibus dicẽdum est. & eum ibi sequiť Imol.& idẽ Bald.in dicto cap.Quintauallis.col.vij. versi.Sed an finito cõpromisso.& Lanfran.de Oria. in dicto tract.de arbit.in verbo,prorogatio.versic. Quarto,quòd prorogatio. Et idem Bal.in l.j.C.de tempo.appel.dicens,quòd si iudex post lapsum terminũ dicat,prorogo ad talem diem,valet: quia adhuc superest litis materia,quæ prorogari potest,ꝗꝫuis dilatio quo ad temporalem secundum formã sit sopita,imò fortius secũdum eũ,si iudex nulla prius data dilatione vteretur hoc sermone: prorogamus tibi terminum ad probandum ad octo dies,valeret dilatio inspecta mẽte ipsius iudicis,ad quem verba debent trahi. l.iij.C.de liber.præte.vel exhæred.& ipsum sequitur Ludo.de Ro.in consi.cccxliij.incip. Quo ad primum. col.vlt.versic. Quo ad vltimum. Quoniam verba debent impropriari secundũ mentem proferẽtium. cap.in his.de ver.sig.& l.& puto. §.j.in glo.nõ cõmunicari.ff.famil.erciscun.& tenet Sozi.in dicto consilio xcix.colum.j.versic. Ex quibus clarè infertur.cum versic.sequen.Et signanter si interuenit iuramentum in illa prorogatione,secundum Ioan.de Imol.& Alexan.quia illud habet vim clausulæ, ꝙ actus valeat eo meliori modo quo potest.l.cùm pater. §.filijs matrem.ff.de lega.ij.Et quo ad instantiam nondum finitam etiam tenet Bald.
in dicta

in dicta l.properandum.de iudi.& in cap.de causis. & ibi Feli.in princ. col.iiij.versic.Sexta declaratio. de offic.deleg.vbi allegat Innocen.in dicto cap.pru
20 dentiam.eod.tit. †Vnde non solùm cõpromissum, aut prorogatio eius expressè intra vel post terminum ipsius fieri potest,sed etiã profectò tacitè procedendo coram aliquo tanquam arbitro, cum par-
21 tium mens in hoc sit attendenda. †Hoc fallit in minore,secundum Angel.in dicto cõsi.lxvj. col.ij.post princ.vers.Et licet sententia arbitri.& Bal.in consi. ccclxxxviij.viso statuto. vol.ij.& quãdo minor vel eius tutor possit cõpromittere,vide Alex.in consil. ccliiij.incip.Abundè satis.vol.vj.& Bapt.de sancto Blasio in dict.tract.de arbit.quæstio.lxj.& Ludo.de Roma in dicta l.j.col.x.vers. Adde tamẽ quòd vbi. Et pro supradicta cõclusione facit quod not. Alex. in consi.lxxxvij. vol.v.& tex.in quo ibi not.Doct. in l.Iulianus.ff.qui satisd.cog.& in l.licet.C.de procurat.& in l.licet.C.de iudi. in quibus locis probatur idẽ esse in iudicibus seu iurisditione,scilicet prorogationem tacitè fieri.& tenẽt domini de Rota in decis.xiij. & cclxxxix. & cccccclxxxvj. in antiq. & etiam in decis.ccccxxviij.& ccccl v.incip. Per prædictam collationem in nouis.& plenè Maria.Sozi.
22 in dicto cap.venerabilis.in xvj.art.principali.†Sed videtur ad prædicta posse vnico responderi verbo, quòd compromissum licet possit ab initio expressè & tacitè fieri,tamen cõpromissum expressè factum etiam cum potestate prorogandi iam finitum, sine expressa vtriusque partis prorogatione vel alterius tantùm partis cum ipso arbitro, non censetur prorogatum,nec etiã tacita per processuram facta prorogatio, tex.cum sua glos.in dicta l.non distinguemus.§.dies compromissi.& ita per illum text. tenet Sozi.in suis regul.in verbo,arbiter.vers.Fallit.quia iurisditio iudicis potest prorogari tacitè.l.j.& ij. ff. de iudi.secus autem in arbitro.& idem dicit Angel. Aret.in §.omnium autem actionũ.col.iij.in fi. vers. Quinto iurisditio iudicis de acti.Et idẽ si solus arbiter post tempus prorogandi fecisset prorogationẽ: quoniam non valeret: dicta l.si cum dies. §.infra.& tenet Bar.in l.si in lege.ff.locat.& Ludo.de Ro.in dicta sua repet.rubr.de arbit. chart.iij.col.iij.ver.Item
23 an vigore dicti arbitri.Angel.in consi.ccxxxj.†Sed ad istud videtur dicẽdum,secundum Alber.de Ros. in dicto §.dies cõpromissi.prout ex duabus suis distinctionibus colligitur:primò,quòd aut cõuentio aliqua de prorogando per arbitrum nõ præcessit, & tunc nec arbiter nec partes coguntur prorogare. Sed si omnes volunt concorditer bene possunt.l.arbiter ex cõpromisso.de arbit.& dicta l.sed si cõpromissum.Hinc est,quòd dicit Bal.in l.si quis sub conditione.per illum tex.ff.de cõdi.instit. quòd illud ꝙ non potest fieri per modum cõditionis,ideoqꝫ arbiter iubere denuò in se compromitti non potest,nisi actum sit de prorogando in eum.dicta l.non distinguemus.§.quæsitum.per quod decidit quæst.in qua
24 dicit,se cõsuluisse. †Pone quòd arbiter nõ fecit per viam præcepti,sed cõditionis,hoc modo:cõdemno talem in centum,saluo quòd si in me denuo cõpromiserit,dico quòd non teneatur.Quęritur an valeat

istud laudum?Et probatur per illam.l.secundũ eum quòd non,quia cõditio est adiecta in fraudem legis. Secundò contra naturã actus,id est contra naturam laudi,& ideo vitiat,vt cap.fi. de cõdi.apposi.& l.j. ff.de condi.instit. Tertiò,quia istud laudum cõtinet perplexitatem & repugnantiã sibi ipsi.Nam si iam laudum sit latum non potest denuo cõpromitti, sic nec transigi de re certa & liquida. l.eleganter. §. si post.ff.de condi.indeb. & cõsuluit tale laudum non valere.& ibi eum sequitur Angel.dicens esse addendum istud dictum Bal.dictis per ipsum in l.Seius & Augerius.ff.ad legem Falc.vbi in simili dicit se consuluisse,vt statim dicã.& cum Bald.etiam transeunt Raph.& Paul.de Cast.in dicta l.si quis sub cõditione.& Alex.in dicta l.Seius & Augerius.col.j.in fin. vers.Item per istam l.dicit Ange.vbi Auger.narrat se consuluisse super quodã laudo lato per dominum Anto.Adurnum ducem Iannæ inter comitem virtutum ex vna parte,& Ligã ex alia,quòd quæ partium nõ prorogaret cõpromissum ad mensem vsqꝫ, incideret in pœnam centũ millium ducatorum, dicens illud laudũ non tenere,& impugnè poterat illi
25 non pareri,per illum tex.†Quia sicut arbiter nõ potest laudare,vt prorogetur dies compromissi,vel ꝙ etiam cõpromittatur in alium, dicta l. si cum dies. §.intra.& dicta l.non distinguemus. §.quæsitum.& §.fin.& bo.tex.in l.arbiter.ex compromisso.& in l. quid tantùm.§.fi.eod.ti.& ibi Bal.& in dicta l.non distinguemus.§.de officio.vbi Bal.in iij.not.ita nõ potest hic in modum conditionis inducere pronuntiando , quòd nisi partes cõpromittant in aliũ, aut prorogent diem,incidant in pœnam.Et eum ibi sequitur Ioan.de Imol.& Sozi.in consil.cxxiiij.col.j. versic.Secunda conclusio.ibi,faciunt not.vol.j. Sed illa consilia Bald.& Angel.inuenire non potui.Ad idem consuluit Per.de Ancha.in consil.ccvij.incip. In quæst.supradicta. & mirum quòd nõ allegauerit Bal.eius præceptorẽ. & idem cõsuluit Guido Papæ in cõsi.cxcvj.incip.Arbitri.& Paul.de Cast.in cõsi. ccccxxj. aliâs ccccxiiij.inci. Pro cõfirmatione quorum.in prin.vsqꝫ ad vers.Quantum ad secundũ.vol. antiq.& Raph.Fulg.in consil.cxliiij.incip. Syndici
26 cõmunis & hominũ villę.in primo dubio.†Si verò secundum Alber.de Ros.pręcessit cõuentio de prorogando, tunc attẽdenda sunt verba compromissi. Quia si dictum est simpliciter,ꝙ dies possit prorogari,tunc si vterqꝫ cõpromittentiũ dissentiat, quòd nõ fiat prorogatio,fieri nõ poterit,etiam si arbiter velit:quia per illa verba videtur data potestas arbitro prorogandi cũ consensu partium,& non aliter. dicto §.dies cõpromissi.& ibi gl.& vnus alteri non incidet in pœnam,quia nõ est dare cui quis incidat in pœnam,ex quo omnes sunt concordes,vt est tex. cum glos.in l.arbiter ita sumptus.ff.de arbi.& idem Lanfran.de Oria.in dicto tract. de arbit. in verbo, prorogatio. versicul. Et quando apparet potestas.
27 †Si verò vnus compromittentium cõsentiret cum arbitro, ꝙ prorogetur, & alter dissentiat , quidam dicunt ꝙ prorogatio fieri potest.Nec etiam in hoc casu altera pars incidit in pœnam, ex eo quòd non consentit prorogationi,sed ex eo quòd post ea non

paret præceptis arbitri. Alij verò dicunt, quòd non
poteſt fieri, ſed diſſentiens cadit in pœnam. Et iſtud
magis ſecundum Alber. de Roſat. conuenit literæ
illius §. dies. Quare has concordat opi. dicens verba
18 compromiſsi ſemper eſſe cõſideranda. †Nam ſi di-
ceretur, quòd arbiter ſine conſenſu partium poſſet
prorogare, teneret prorogatio etiam inuito altero:
& hoc caſu eſt vera prima opinio, & idẽ tenet Bal.
in dicto cap. Quintauallis. colum. penult. verſi. Vidi
dubitari volens etiam extra territoriũ, & partibus
non citatis fieri poſſe. & ſic ſecundum eum intelli-
gitur dictus §. dies. & idem in authent. ei qui. col. ij.
verſic. Sed dubitatur vtrum. C. de tempo. appellat.
& Rapha. Fulg. in conſi. cxiij. incip. Arbitrator. tu-
lit laudum. verſic. Tertiò quæritur. vbi vide, in quo
loco debet ferri laudum. & tex. & Doctor. in dicta l.
ſi cum dies. §. ſi arbiter. Et idem tenet Lanfran. vbi
ſ. in verbo, prorogatio. ante finem. verſic. Nec eſt
abſurdum. & Bald. in conſil. ccxcix. incip. Nobiles
viri dominus Henricus de aduocatis. col. iij. in fin.
verſic. Modò eſt videndum. & colum. iiij. in princi.
29 verſic. Venio ad tertium. volum. j. † vbi etiam po-
nit quando eſt data poteſtas arbitro vel arbitratori
ſemel & pluribus vicibus prorogãdi cauſam, quòd
nõ poterit niſi duabus vicibus prorogare. Sed vbi
ſimpliciter data fuiſſet poteſtas prorogandi nõ po-
terit, niſi ſemel prorogare, bon. tex. in cap. fideicom
miſſa. §. ſi quis decem. ff. de legat. iij. & in l. boues. §.
hoc ſermone. ff. de verborum ſignific. tenet Specul.
in titul. de arbit. §. excipitur. colum. j. verſic. Quid
ſi dictum eſt. & Bald. in conſil. ccclxxvj. incip. Ver-
ba compromiſsi. volumin. iij. & Lanfran. de Oria.
vbi ſ. in verbo, prorogatio. & Ang. in cõſi. ccxxxj.
incip. Viſis themate & viſis prorogatibus. & Bald.
in l. j. colum. j. verſicul. Et hic eſt argumen. C. vt in
poſſeſsio. leg. cum alijs per Alexã. ibi, in addi. alleg.
Et Henricus de Bouerio in ſuo ſingu. in litera com-
promiſſum. verſic. ij. & collect. in cap. compromiſ-
ſum. nume. iij. de arbit. & Philip. Decius in cap. ſua
nobis. poſt Bald. ibi. in verbo, in gloſ. j. de appellat.
& Alexan. in l. qui bona. §. fin. ff. de damno infect. &
Iaſon in l. duobus. §. ſi ei qui. colum. penult. ff. de iu-
reiurando. cum alijs per ipſos alleg. Et prorogatio
termini non poterit fieri per iudicem, qui habet po
teſtatem prorogandi, de maiori tẽpore quàm ſit ex-
preſſum in compromiſſo, vt voluit Bald. in dicto
conſi. cclxix. & in cap. fin. colum. v. verſic. Dubitat
inſuper dict. conſuet. & Philip. Decius in dicto cap.
ſua. Et hoc niſi de conſenſu partium, vel quòd ipſę
partes met facerent prorogationem maioris tem-
30 poris, quia tunc nullum eſt dubium, † licet per ex-
preſſum partium pactum non poſsit terminus in-
ſtantiæ prorogari, ſecundum gloſ. ordinariã in l.
properandum ergo. & amplè. Licet implicitè idem
in arbitro, vt voluit Ludo. de Roma. in dicta repet.
de arbit. chart. vj. colum. j. ver. Pone quòd adiectum
ſit. Andr. Barbat. in addit. ad Bald. in cap. j. in prin.
Sed hoc non obſtat, quia partes poſſent de nouo fa-
cere cõpromiſſum: & ipſe loquitur in arbitro, qui
propter verba prædicta, ꝙ poſsit prorogare pluri-
bus vicibus. de quo ibi vide per eum, & Alexan. in
conſi. lxx. incipien. Viſo conſilio. colum. j. volum. ij.
Andr. Barbat. in addi. ad Bald. in cap. j. in princip.
31 apud quem vel quos controuer. deci. debet. † Quid
ſi dictum fuerit, quòd toties quoties poſsit proro-
gare, vide Iaſon. conſil. xxx. volum. j. incip. Punctus
præſentis dubitationis. vbi idẽ tenet de duabus vi-
cibus. quod intelligit Lanfrã. in verſi. poterit quoq;
prorogatio fieri partibus abſentibus: dum tamen
intimetur partibus per nuntiũ, aut epiſtolam: dicta
32 l. diem proferre. & ibi Bal. in prin. †aliâs ipſis igno-
rantibus non valeret prorogatio, nec per cõſequens
ſententia inde lata, etiam profecto ſi eſſet dictum in
compromiſſo, quòd poſſet prorogare partibus ab-
ſentibus & ignorantibus, quoniam pro hoc non
excuſaretur arbiter ab intimatione prorogationis
per eum nõ factæ, vt ſingulariter tenet Bal. in l. eos.
§. apoſtolos. colum. j. verſic. Quæro nunquid iudex
poſsit. C. de appel. & ibi idem Sali. in v. quæſtio. &
hoc per gloſ. penult. in clemen. j. de appel. & in l. ij.
C. de decurio. lib. x. cum alijs per Alexã. in addi. ibi
ad Bal. & ipſum ſequitur Hierony. de Tortis in ſuo
conſilio in fauorem Florent. edito fol. vlti. colum. j,
poſt princip. verſic. Et ideo dicit ſingul. Bald. quod
quidem reperitur in fi. conſil. domini Anto. de But.
& etiam Alexã. in conſi. xxxiiij. ſuprà alleg. col. vlt.
verſi. Super eo autẽ ibi hoc probat. & amplè Fran.
de Curte in conſi. xxxj. incip. Vertente quadam con
trouerſia. & in conſil. ſeq. incip. Concurro in ſenten
tiam. quod eſt ipſius Fran. ſed non primum. Et Feli.
in cap. cùm olim. colum. viij. circa medium. verſic.
Not. iij. ꝙ vbi actus. de re iudi. cum alijs per ipſum
alleg. & Bald. in authen. ei qui. colum. ij. verſic. Idem
dico. C. de tempo. appellat. & in l. j. colum. ij. verſic.
Quæro an interlocutoria. in fin. de ſenten. ex peric.
recitan. & Ludouicus de Ro. in repet. rubr. de arbit.
quæſtio. xvij. poſt princ. ita vt inquit Lanfran. vbi
ſuprà eſt notificanda prorogatio, quòd ſi partes in
compromiſſo intimationi ſibi fiendæ de dicta pro-
rogatione renuntiauerint, ꝙ talis renuntiatio non
33 valet. † Et ratio quare ſit neceſſaria intimatio, eſt,
quia ſi illa prætermitteretur arbitratores viderẽtur
doloſè agere, ſecundũ Bald. in dicto §. apoſtolos. vel
quia fortè ambæ partes nõ approbarent, vt dictum
eſt ſuprà. Et ideo dicit Bal. in dict. l. j. de tẽpo. appel.
verſic. Et non quòd dilatio ad probandum abſenti
data eſt ei intimanda. & idem Bart. in l. Labeo. per
illum tex. iuncta gloſ. ff. de iureiuran. Et à tempore
notificationis incipiet currere dilatio ſecũdũ eum,
quem ſequuntur ibi Alexan. & Iaſon cum alijs per
ipſos alleg. & Felin. in loco proximè allegato. Et in
prorogatione idem tenet Iaſon in §. in bonæ fidei.
fo. ccciij. nume. xxviij. de actio. & Lanfran. de Oria,
in repet. cap. quoniam contra falſam. fo. cx. nu. xlvj.
ante fin. de probat. & Lucas de Penna in l. fi. col. v.
poſt prin. verſic. Non obſtat. C. de cenſib. & cenſit.
lib. xj. Quæ rationes ſunt conſiderandæ propter di-
34 uerſitatem eorum, quę inferius dicentur, † quòd ci-
tatio non requiratur ad audiendum, dum ſi in com-
promiſſo ſit dictum, ꝙ partibus abſentibus & non
citatis arbiter poſsit procedere. Aliâs illa ceſſante,
an in laudo ferendo requiratur partium citatio, eſt
dubium,

dubium, quoniam Bar. in dicta l. ſi quis arbitratum.
in iij. quæſtio. tenet quòd ſic. & idem in dicto conſil.
clxvj. in primo dubio ſequendo Pet. & Cy. in l. fin.
C. de contrahen. empt. & Spec. in dicto §. excipitur.
col. vlt. verſic. penult. & idem Alexan. conſil. xlvij.
nume. vj. & vij. lib. vj. & Angel. conſi. cccxj. & Lu-
cas de Penna in dicta l. fin. col. v. & Henri. de Boue-
rio in ſuis ſingul. in litera compromiſſum. verſic. v.
35 †Sed contrarium tenent Paul. de Caſtr. Alexand. &
Iaſon in dicta l. ſi quis arbitratu omnes. in iij. quæſt.
& tertio membro illius. quod intelligunt ſi partes
fuerint ad plenum auditæ ſuper contentis in com-
promiſſo: quia tunc non requiritur alia citatio, ſe-
cus ſi partes non fuerint auditæ. Et hanc partem ſe-
quitur Ioan. de Imol. in conſil. vlt. & Ioan. de Ana.
conſi. lxxxiij. incip. Viſis his. colum. ij. poſt princip.
verſi. Præterea eſt ponderandum. & ibi Ludouicus
Bolog. in addit. & Andr. Barbat. conſi. xviij. nume.
xvij. volum. j. & mouentur Doct. per tex. in l. quam-
uis indubitati. C. de adult. & idẽ Cepola Veronen.
in l. quod ſi nolit. §. quid ſi ita. colum. iij. verſi. Vlti-
mò not. iſtum textum. ff. de edil. edict. ſequendo do-
minum Floria. de ſancto Petr. præceptorem ſuum,
fretus exemplo Caſſij iureconſulti. l. dicere. ff. de ar-
bitr. qui ita tenuit in l. j. §. fin. cum legibus ſequent.
ff. ſi menſor falſum modũ dixerit. vbi Floren. refert
diuerſa vidiſſe conſilia in quadam cauſa ſibi in hoc
puncto commiſſa. & in illa ſic cõſuluiſſe Florentiæ
pro concordia illarum. Et idem tenuit Bal. in dicta
l. fin. colum. iij. verſic. Tertiò quæro. de contrahen.
empt. & Vital. de Cabanis in tract. clauſularum. tit.
intra quantum tempus petitur recurſus. folio ccxlj.
colum. j. verſic. Quid ſi arbitrator. & folio ſequenti.
colum. j. in princip. verſic. Super ſecundo. & col. ij.
in fin. verſic. Bald. tamen in l. fin. & idem tenet Bal.
in conſi. cclxij. incip. Nunquid arbiter in primo du
bio lib. j. & Sozi. in dict. l. ſi quis arbitratu. & etiam
hæc fuit opinio Anton. de Butr. quem refert. & ſe-
quitur Abb. Sicul. in dicto cap. Quintauallis. colũ.
penult. verſic. Vltimo vt nihil boni in materia de-
ſijt. quæ tamen originaliter fuit Guil. de Cugn. in l.
epiſcopale. in vlt. quæſtio. C. de epiſc. audien. quem
ſequitur Bal. in l. ſi qui ex conſenſu. colum. ij. verſic.
Sed incidenter quæro. eodem titul. verùm in arbi-
tratore. ſecus videtur in arbitro, vt ibi tenet Bald.
in verſic. præcedenti incip. Collige quartum nota-
bile ſequendo Petr. ibi. Et idem Alber. de Roſat. in
dicta l. ſi cùm promiſſum. de arbit. & in dicta l. fin.
verſic. Item quærit. de contrahen. empt. & Baptiſta
de ſancto Blaſio in ſuo tract. de arbit. in quæſt. lxx.
in princ. & Ludouicus de Roma in repet. l. j. col. iij.
verſic. Veniamus ad materiam citationis. ff. de arbi.
36 †Sed idem videtur in arbitro, ſecundum Iacob. de
Aret. & Cyn. in dicta l. ſi qui ex conſenſu. & quòd
maximè cùm in hodiernis compromiſsis detur ar-
bitris plena & ampla poteſtas procedendi etiam de
iure, vt infrà dicam, vt ſentit Bal. in conſi. cccxcvij.
incip. Arbiter & arbitrator amicabilis. volum. iij.
vel tanquam arbitrator, & amicabilis compoſitor
ſimul. Licet Doct. in ordine, quem in procedendo
tenuit, vim faciant ad hoc, & videatur tanquam ar
biter, aut arbitrator proceſsiſſe. Sed de hoc non eſt
curandum, vt ſuprà tenent Doct. ſ. alleg. & Petr. de
Anchar. in conſil. cclxix. incipien. Pro dubitatione
primi dubij. colum. ij. verſic. Reſtat ergo. & etiam in
repet. dictę l. ſi quis arbitratu. & Raphael. Cuma. in
conſi. vij. cuius initium viſis compromiſſo Ioannis.
cui ſe ſubſcripſit Raphael Fulg. in principio cuius
Cuma. narrat, quia excellentiſsimi Doct. conſulen-
do in varias ſententias ſe diuiſerunt, dominus ſcili-
cet Florianus, & Ioã. de Imol. ex vna parte, & Paul.
de Caſtr. & Alexan. ex alia parte. Et ibi etiam repe-
riantur nonnullorum conſilia, primum conſiliũ do
mini Chriſtofori de Caſtelliono, cui ſe ſubſcripſe-
runt Fran. de Caſtelliono, Tadeus de vicomercato,
Thomas de Cambiatoribus, Petrus de Matteſſala-
nis, & Ziliolus de Canitellis de Cremona: necnon
conſil. Iacob. de Caly. cui ſe etiam ſubſcripſerunt
Antonius de Albergatis, Bartholomæus de Boſco,
& Marchus de Cauetulo, ac pariter conſilium Flor.
ſed non eſt illud de quo ipſe dicit ſe conſuluiſſe in
dicta l. j. § fin. ſi menſor falſ. mod. dixerunt. quia ſu-
per iſto puncto dicit tantùm vnum verbum, licet
hanc partem ſequatur. Et vltimo loco conſilium
Ioan. de Imol. quod incip. In quæſtio. & differentia,
quæ iam diu verſa eſt, quod inter ſua nõ reperitur,
aliâs partibus inauditis ſuper cõtentis in compro-
miſſo, nec ad hoc citatis, eſſet nulla proceſſura, ſe-
cundum Doct. ſ. alleg. & Raphael. conſi. l. incipien.
Stante ſtatuto. colum. j. verſic. Ad tertium reſpon-
detur per Ludouic. de Roma in repet. rubr. de arbi.
37 ff. colum. vj. verſic. ix. vbi dicit, †quòd ſtante ſtatu-
to, quòd arbiter poſsit cognoſcere non obſtante ali-
qua iuris neceſsitate, quòd tamen non poterit pro-
cedere abſq; partis citatione. ad quod allegat Bart.
in extrauagan. ad reprimendum. in verbo, videbi-
tur. & idem Hippolytus de Marſil. in ſingul. lxxv.
circa medium. & Ludouicus de Ro. in ſingu. cclxxj.
incip. Compromiſſum eſt in arbitrum. & in conſil.
incipien. Hæc ſententia duplici reſpectu nulla eſt. &
idem Petr. de Anchar. conſ. cccix. cuius initium eſt,
videtur prima facie, etiam ſi ſecundum eum latum
eſſet laudum in fauorem eccleſiæ parte inaudita. &
Franc. de Curte in conſi. xxiij. colum. fin. verſi. Ter-
tiò ex alio. & Bald. in l. nec quicquam. §. de plano.
colum. vlti. quæſtio. vlt. quòd licet enim ſtatutum.
de offic. proconſul. & legat. & Henricus de Bouerio
in ſuis ſingul. in verbo, compromiſſum. fol. ij. verſi.
38 xviij. & iſta eſt communis contra Bart. †Et vbi ſua
procederet opi. illam tamen Doct. inſuper Alexan.
& Sozin. pluribus modis limitant in dicta l. ſi quis
arbitratu. & Iaſon ibi, octo modis. & plenè Bapt.
de ſancto Blaſio in dicto tract. de arbit. quæſtio. lxx.
vbi ponit x. concluſiones ſiue limitationes affirma-
tiuas, quòd poſsit ſine partium citatione ferre lau-
dum: & alias decem negatiuas, quòd non poſſet.
Quarum prima Iaſon. limitatio eſt, niſi dictum fue-
rit, quòd arbiter partibus abſentibus, & non cita-
tis poſsit procedere: tunc nõ eſt dubium quin poſ-
ſit ferre ſententiam. dicta l. diem proferre. §. ſi q tis
litigatorum. & §. ſequent. & ibi gloſ. in verbo, pro-
matur. & ibi Alber. & Bald. in ij. notab. de arbit. &

Alexan.in dicta l.si quis arbitratu.in iiij.limitatione.& Hippolyt.de Marsil. in singul.clxxiij. & Feli. in dicto cap.cùm olim. col.viij.post medium.versi. Facit dictum Specul.& Ioan.de Imol.in dicto cap. cùm dilectus.de arbi.& Iason in dicto §.in bonæ fidei. nume.xxvij. & consil.xij. nume.vij.& sequent. volum.j. Bapt.de sancto Blasio. vbi s̃.proximè in ij.cõclusione affirmatiua. Tertia limitatio alijs pro nunc omissis est,quia facit ad decis.nostram, quando arbitrator ferret sentẽtiam vltima die compromissi,quia illa dies operatur primò vim peremptorij,secundò assignationem termini ad probandum, tertiò ad essendum laudi probationi:quoniam non solùm censetur data arbitratoribus ad arbitrãdum, sed etiam profectò ad interessendum arbitramento, vt voluit Bartol.in dicta l.si de meis. §.recepisse.& §.fin.cum legibus sequent.& Bal.in authent.ei qui. colum.ij.versi.Ex hac theorica.C.de tempo.appel. & Paul.de Castr. in dicta l.si quis arbitratu. & ibi Alexan.colum.ij.versic.Retenta opin.Bart.& idem Ludouicus de Ro. post Bart.in l.qui ante calendas. & Ludouicus de Roma in dicta repet.rubr.de arbi. quæst.x.& Cepol.in cautela lxiiij.incip. Sæpe contingit,quòd de lite. vbi allegat Bal.ita consuluisse, & etiam contra eius consilium iudicatum fuisse,sed malè,quia contra cõmunem sententiam. Quare hic iudicatũ fuit die vltima prorogationis factæ in absentia partis, quod est idem ac si vltima die cõpromissi latum fuisset laudum,secundum Bald.in dicta authen.ei qui.colum.ij.versic. Idem dico, si tempus compromissi.& Sozi.in dicto consi.cxxiij.col.iiij. versic.Item quod not.Bald. Et istud intellige,si sibi liquebat de meritis causæ , quia aliâs non arctatur per terminum pacti vel statuti ad aliquam pœnam, si non pronuntiet,vt tenet Bal.in dicta l.si de meis. §.fin.Et hodie tam in curijs secularibus,quàm ecclesiasticis maximè supremis Parlamentorum Regij seruatur,quòd partibus auditis & ad ius appunctatis nullus alius ipsis partibus ad sententiam vel arrestum audiendum dari solet terminus:cùm curiæ prædictæ habeant procuratores, & aduocatos ordinarios singulis diebus, & horis expeditionum caussarum pro suis partibus cõparentes. Et si in aliqua curiarum prædictarum esset stylus assignandi diem certum ad id faciendum,& interim quandocunque Iudex erit præsto seruare illud. cap. quòd graui. de crimine falsi.ita dicit Bald.in dicta l.diem proferre. §.si quis litigatorum.vbi dicit quòd quotidie datur iudicibus licentia expediendi processus sine alia citatione , vt videmus practicari in causis criminalibus.Et idem Masuerius in sua praxi,titu.de re iudi. in fin.versic.Item in Parlamento.fo.lxxxix.& Feli. in dicto cap.cùm olim.col.vj. ante medium.versic. Tertius casus.de re iudi.dicens,quòd quando stylus curiæ aliter se habet de non vocando etiam præsentem,vel de certo alio vocandi modo, quòd illi statur secundum Doct.ibi, per dict. cap.quàm graui. Cæteras limitationes vide latius per Iason.in dicta
59 l.si quis arbitratu.†Et sic innuunt Doct. s̃.allegati, quòd arbiter vel arbitrator potest citare , de quo per Bald. & Alber.de Rosat.in l.sed interpellatur. §.j.vbi est tex.clarus.ff.de arbi.& per Doct.in l.sancimus.C.de iudi.& amplè Marianus Sozi. in tract. suo de citatione in quarto principal.artic. colum.j. versic.Quartò infertur.& Baptista de sancto Blasio in tract.de arbit.in dicta quæst.lxx.colum.ij.versic. Quid igitur dicemus. Si verò dicatur in compromisso,quòd partes tenerentur prorogare,tunc arbiter non potest inuita altera prorogationem facere. Sed ille qui prorogationi non consentit incidit in pœnam : & sic est vera secunda opinio. pro qua est text.legendo ipsum planè prout iacet, in l.non ex omnibus.§.fi.ff.de arbit.Et sic etiam distinguit Bal. in l. consil.ccxcix.incipien. Nobiles viri,dominus Henricus.colum.iij.ante finem. venio ad secundum volum.j. Et idem Specul.& Hostien. in summa.§. qualiter constituatur.versi. constituatur igitur cùm in casu nostro dictum fuerit, quòd partes prorogare possent.Et licet vnà cum arbitris ac clerico procuratoris pro altera parte absente comparente,& pro ea prorogante,ac ratificare eam facere promittente,non valuerit prorogatio, tamen ex quo post ea coram arbitris processit,vt dictum est,ratificasse videtur prorogationem sic factam,necnon etiam per procuratorium per ipsam super hoc passatum. Et in terminis ita decidit Ioan.Petr.de Ferra.in dicto titul.forma libel. quo agitur ad pœnam ex cõpromisso.in verbo,intra duos. post princ. versicul. Deinde circa hoc quæritur. de eo quod de facto vidi. Ecce vt inquit partes fecerunt compromissum hoc pacto, quòd arbiter non possit prorogare terminum, nisi de voluntate partium:contingit quòd altera pars per se consensit prorogationi,alia verò pars non, quia tunc erat absens, sed altera eius nomine prorogauit , & prorogationi consensit promittens de rato habendo,posteaq̃ arbiter tulit sententiam ambabus partibus præsentibus emologantibus,& expressè sententiam cõfirmantibus : quam quidem sentẽtiam pars, quæ erat absens & præsens tempore sentẽtiæ nititur impugnare tanquam nullam ex defectu potestatis, & consensus per eam non præstiti in dicta prorogatione,quæritur quid iuris. Et videtur secundum eum,quòd sententia sit nulla, cùm non fuerit lata in termino , nec prorogationi consenserit, neque ratam habuerit. & hanc partem tenuit Bald.quem ipse non allegat in dicto consilio ccxcix.vbi ita concludit.Sed Ioan.de Flora contrarium putat verius, quia ratificando sententiam videtur ratificasse prorogationem,quia qui vult cõsequens videtur velle antecedens.d.l.illud.& l.de his. de acquirend.hæred.vt dictum est. Et semel approbatum reprobari non potest.l.Pomponius scribit. ff.de negotijs gestis. Ad quod facit quod not.glos. in l.ij.C.communia vtriusque iudi. Imò fortius secundum eum , quòd lata sententia post terminum possit tanquam transactio approbari. dicta l.ij. Et ista magis mihi placet, per iura & rationes suprà, per Doct.adductas. & ita sentit Ioan.de Anania in consil.xvj.colum.versic.Primò tacita emologatio, nisi laudum esset iniquum & peccati nutritiuum.& ibi Ludouicus Bolog. in addit.& singul. Angel.in l.sciendum.colum.j.versic.Et ex his infert.ff.de verborum

borum oblig. vbi vult,quòd licet non appareat de cõpromisso, si tamen appareat laudum latum præsentibus partibus & non contradicentibus, ex quo partes possunt de nouo cõpromittere tempore laudi, quòd vi cuiusdam taciti compromissi laudum ipsum sustentatur. & ibi eum sequuntur Moder.& Sozi.in consi.lxviij.incip.Visis compromisso,laudo & statutis. colum.ij. versic. Confirmatur ex his lib.ij. Pro cuius dicto allegat text.in cap.nisi essent viri prouidi.de præben.& ibi tenent Abb.Sicul.& Imol.q laudum corroboratur,quasi ex nouo compromisso,dum tex.dicit ibi,quia igitur hæc ordinatio ab omnibus est recepta. Et idem Angel.in consilio cxcviij.cuius initium est : testator quidam nomine. colum.j.& Abb. Sicul.in cap.examinata. de confir.vtili.& Felin.in cap.cùm dilecta.colum.xiij. versic.Amplia octauò etiam in sententia arbitri.de rescrip.& in cap.significasti.col.iiij.versic.Secundo declara ex dictis. de foro competen. & Doctor Palatios Ruuios in repet. cap.per vestras. fo.lxiij. col. iij.versic.Ad idem facit.de donatio.& Ludo.de Ro. in consilio clij.incip.Præmissum laudum.& singul. Philip. Corneus in consil.cxxv.incip. Primo aspectu videtur.per totum.volum.ij.& in dicto consilio lvij.in litera Q, volum.iij.& Ioan.Fab.in dicta l.j. in prin.de arbit.& Raph.Fulg.in dicto consi.cxliij. in vltimo dubio. † Et sic stat clara conclusio, quòd non solùm compromissum vel prorogatio eiusdem intra tempus vel post fieri potest expressè,sed etiam tacitè. Sed secus videtur in iudice delegato, qui extra locum cognouit, in quo partes comparuerint, litem cõtestatę fuerunt,ac testes produxerunt,quòd processus non valeat:quia tacitus consensus nõ sufficit,sed expressus,vt cap.statutum. §.in nullo.& ibi Ioan.Andr.Archi. Domi.Petr.de Anchar. & Phil. Franc.de rescript.libr.vj.& Domi.de Rota in decis. ccclxxx.in nouis incip.Si iudex delegatus.

Summæ.

1 Prorogatione facta an censeatur idem compromissum,& eædem pœnæ.& nu.2. 5. 8.9.10.& 13.
3 Additio statuto facta, an censeatur pars statuti. & numero 4.
6 Arbiter qui secundũ ius dicere debet,an dicere possit secundum ius consuetudinis vel statuti.& nu.7.
11 Iuramẽtum an censeatur in prorogatione repetitũ.
12 Officium prorogatum an censeatur idem.
14 Locatio tacita post lapsum terminum,an retineat conditiones prioris.
15 Arbitri sententia an habeat executionem paratam.
16 Appellari an possit à sentẽtia iudicis reducentis ad arbitrium boni viri.& nume.17.
18 Renuntiari an possit appellationi,nullitati,& reductioni ad arbitrium boni viri.
19 Arbitro alio sumpto in causa appellationis primi, an iterum ab eo liceat appellare.
20 Pœna appellantis aut recurrentis ad arbitrium boni viri,quando ex compromisso petatur.& numero 21. 22. & 23.
24 Laudi executio suspenditur per recursum ad arbitrium boni viri.
25 Recursus ad arbitrium boni viri,in quibus habeat vim appellationis.
26 Arbitri sentẽtia,quando pariat actionẽ etiam non apposita pœna.
27 Pœna non parentis sententiæ arbitri cui debeatur.
28 Fisco quando quæratur actio ex contractibus priuatorum.

Quæstio CCLXXXIIII.

Sed maius dubiũ est profecto,an siue expressè & simpliciter,siue tacitè facta fuerit prorogatio , videatur facta sub eiusdem primis qualitatibus pœnis ac pactis, & conditionibus in compromisso contentis , ita quòd dicatur idem cum compromisso prius facto.

Decisio.

CHRISTI Benedicti, ac intemeratæ, & gloriosæ virginis Mariæ eius genitricis nominibus piè inuocatis, Amen.
1 †Et dic secundum Petrum de Bella Pertica, quem refert & sequitur Alber.in dicta l.Labeo ait si arbiter.quòd aut prorogatio ista fit primo cõpromisso finito,& tunc sunt duo, & prorogatio hæc dicetur secundum esse nouũ cõpromissum.l.sed & si manente.ff.de precar. ita quòd secundũ Alber.in dicta l.sed & si manente. si pœna erat adiecta in primo compromisso , quòd repetenda erit in secundo,aliâs non valeret,nec cõ-
2 prehensa in eo videretur. †Aut prorogatio fuit facta durante cõpromisso, & tunc aut in forma compromissi actum non fuit de prorogatione facienda, & tunc est nouum compromissum in veritate iuris fictione. dicta l.si cum dies.in prin. de arbit.aut fuit actum de prorogando,& tunc in veritate sunt duo, sed iuris fictione vnum. dicta l.si cum dies.§.si quis ex litigatoribus.& dicta l.si de meis.§.fin.eod.titul. & idẽ Bal.in cap.j.§.inter pares.col.penult.in prin. versi.Sed pone compromissum.de l.Corradi.& ibi Andr.Barbat.in addi.& Bal.in dicta l.si cum dies. in princ.qui allegat Lambertum de Salinis,& Cy. ibi ita tenere,sicut videmus in actione subrogata in locum alterius,quæ efficitur eiusdẽ naturæ cum pri-
3 ma.l.si eum.§.qui iniuriarũ. ff.si quis caut. †Et hinc est,quòd si alicui statuto fiat aliqua additio, idẽ iuris intelligitur repetitum in additione,quod erat in statuto quo ad pœnam,& quo ad alia,vt no.Lapus in cle.statutum. super verbo,consuetudine.de elect. quod Cardi.de Zabar.ibi,dicit esse singulariter notandum. Et est ratio secundũ eum,quia id quod venit per modum addẽdi seu additionis,sit pars illius cui additur. dicta l.sed & si manente.de preca.& idẽ

dicit esse in iurisditione prorogata, quòd habeat na-
turam primæ, vt tenent ibi Paul. de Genzel. vt not.
de offic. delegat. voluit allegare dictũ cap. de causis.
4 Et idem in prorogatione cõpromissi. †Tamen quo
ad additionem statuti contrariũ tenet Sozi. in dicta
l. multa. in primo & secundo notab. de conditio. &
demonstr. quia qualitas, quæ inest dispositioni prin
cipali ex prouisione legis vel statuti, non censetur
repetita in dispositione pœnali accessoria, per illum
tex. Quod intelligit verum Anto. Corset. in singul.
suis. in verbo, additio. nisi sit aliquod verbũ in ad-
ditione positum, quod esset repetitiuum omnium
existentium in statuto. ad hoc allegat bonum tex. in
cap. de multa. in verbo, hoc idem in personatibus.
5 de præben. †Et pro hoc notanter dicit Alber. in di-
cta l. Labeo ait. ꝙ talis prorogatio fieri debet sub
eadem forma, qua factum fuit cõpromissum: quia
si primo actum erat in compromisso, quòd arbiter
deberet pronuntiare de iure tantùm, & in proroga-
tione dictũ, quòd posit de iure & de facto, tunc di-
scessum esset à pactis primi compromissi. Et idem
tenuit glo. in cap. hi qui. in verbo, specialiter. quam
ibi faciunt singul. Dominicus & Philippus Franc.
de præben. libr. vj. & Feli. in dict. c. de causis. in ij. li-
mitatione primæ declarationis. & Sozi. in consilio
lxxxvij. versic. Secunda ratio. lib. iiij. & Alexand. in
dicta l. iiij. col. ij. vers. Hoc tamen est verum. de dam.
infect. & Bal. in dicta l. si qui ex consensu. col. ij. vers.
6 Ego dico. †Tamen aduerte ad dictũ Albe. qui vult,
quòd si arbiter posit pronuntiare secundum ius, se-
cundum quod etiam si dictum non fuerit, tenetur. l.
qualem. & ibi Bal. & Alber. de Rosat. in primo con
trario. ff. de arbit. quòd non poterit pronuntiare de
facto, id est secundum ius consuetudinarium vel sta
tutarium: dic tamen quòd poterit secundũ ius con-
suetudinarium aut statutarium (quod cõsistit in fa-
cto. l. de quibus. ff. de legib.) pronuntiare, vt singul.
tenet Bal. in dicta l. qualem. aliâs grauaret partem,
ex quo illud statutũ & consuetudo seruatur, & tollit
ius cõmune in illo loco: ergo subrogatur loco iuris
cõmunis, quod pariter seruari debet. l. an in totum.
C. de ædifi. priua. & not. Bald. in l. quicunq;. col. iij.
versic. Sed pone statuto cauetur. C. de seruis fugit.
idem Bald. in l. illa institutio. col. ij. versic. Sed pone
quòd fuit cõpromissum. ff. de hæred. instit. & Abb.
Sicul. in cap. licet causam. in ij. notab. de probat. &
in rubr. de consuet. & ibi Andr. Barbat. & Franc. de
Curte in consi. xlvij. col. vlt. versic. Ad vltimum re-
spondemus. & Philip. Corneus in cõsi. cxxiiij. cuius
initium: ardua primo respectu. col. vlt. ver. Inquan-
tum in litera Y, volum. ij. vbi alleg. Imol. in dicto c.
Quintauallis. de iureiuran. ita tenere: & etiam Abb.
Sicul. in rubr. de consuet. & Ludo. de Rom. in l. post
dotem. ff. solut. matr. & idem Philip. Corn. in consi.
ccxxxix. libr. iij. & Iacob. de sancto Georg. in l. iure
succursum est. nume. ij. ff. de iure dotium. & Bal. in l.
constitutionis. C. de bonis quæ liberis. in fin. & ibi
Alexan. in addi. Quamuis Paul. de Castr. ibi, teneat
contra Bal. sed primum est verius, quod tenuit Ioã.
Andr. in addi. Specul. tit. de arbit. §. excipitur. versi.
Item, quòd corruptus. quem refert & sequitur Card.
Flor. in cap. fin. de consuet. & Angel. in sua disputa-
tione, quæ incip. Duo litigantes. vbi allegat idem
tenuisse Guido. de Suza. per tex. in §. quoties. instit.
de iure natura. & idem Ludo. de Rom. in consil. ccv.
in verbo, quamobrem. & Bart. in singul. Alexan. in
addi. in dicta l. societatem. §. arbitrorum. vers. Quæ-
ro quid sit dictum. cum seq. & Ioan. Bapt. Seuerina-
tis in repet. l. omnes populi. col. j. in ij. not. ver. Hinc
sumpta occasione. ff. de iustitia & iure. & Baptist. de
sancto Blasio in dicto suo tract. de arbit. in quæstio.
xxxvij. cum seq. & quæstio. xciij. & Ludo. de Roma
in repet. rubr. de arbit. quęst. xv. & Feli. amplissimè
in cap. ius generale. in princip. per iiij. col. j. distinct.
post Abb. Sicul. ibi, vbi Felin. limitat hanc conclu-
sionem, nisi tales cõpromittentes ignorarent verisi-
militer consuetudines vel statuta, vt quia Papa vel
Imperator, aut forensis, qui censentur cogitare, &
loqui de iure communi, & non de municipali, cuius
notitiam nõ habent: quod intellige, vt ibi per eum.
Ideo intelligendum est de mero facto, & de iure mu
nicipali consuetudinario nõ scripto siue in scriptis
redacto, secundum quod iudicare debet, sicut iudex.
l. iubemus. & ibi Bal. Paul. de Cast. & Ias. C. de iudi.
& in cap. cùm venissent. ibi, secũdum ius & bonam
7 terræ consuetudinem. de eo qui mitti. in pos. †Item
prædicta vera, quãdo in compromisso de iure sim-
pliciter sine dictione taxatiua dictum est, aliâs si di-
ctum fuerit de iure tantùm, vt in exemplo Alberi.
tunc esset secus, sicut plerunq; solet in arbitrum cõ-
promitti, vt pronuntiet secundũ leges tantùm, vel
secundum canones tantùm, vel secundũ statuta, aut
consuetudines tantùm, vt voluit Alber. in dicta l.
qualem. quia tunc forma & potestas arbitro data est
seruanda. dicta l. nõ distinguemus. §. de officio. cum
aliis s. alleg. Et not. quòd arbitri habẽtes facultatem
iudicandi de iure, & de facto vel similia verba, non
possunt lædere partem, secundum Lapum in allega
tione cxxviij. nec tollere defensionem reo, vt tenet
Ludo. de Ro. in l. filiusfamil. ff. de donat. allegat cap.
presbyterum. iuncta glos. in verbo, de facto. de reb.
eccl. non alie. & singul. Philip. Corn. in consil. clxx.
8 in litera L, lib. iij. †Secundò aduerte, quòd si proro-
gatio fuerit facta intra tempus, etiam si in compro
misso de prorogando tempore nihil dictum fuerit,
non videtur dubium, secundum Ioan. Bapt. in dicto
tract. de arbit. lib. vij. cap. ij. col. iiij. versic. Ad vnum
attende, cùm omnia hincinde præstentur, & eædem
securitates, quæ prius præstitæ fuerant, siue sint pi-
gnora, siue fideiussiones. Quod videtur æquius &
iuri consonum, vt est text. in dicta l. Labeo ait si ar-
biter. §. j. & fin. & ibi Bart. & Doct. verum, quòd si
iidẽ fideiussores nolint interuenire, noui tamen non
dissimiles adhibendi sunt, vt ibi dicitur. & tunc di-
cetur nouum compromissum respectu nouorum fi-
deiussorum, qui interuenerũt: non verò sic respectu
partium cõpromittentium ac prorogantium, qua-
rum respectu dicetur vnũ & idem, quanquàm pro-
rogatum. dicta l. si cum dies. in prin. quæ lex, secun-
dum Bapt. sic debet intelligi. & ita censent Ioan. de
Imol. Ludo. de Ro. & Alex. in dicta l. iiij. de damno
infect. & singul. Henri. de Bouerio in suis singul. in
verbo,

verbo, prorogatio. in princi. dicens, quòd facta tali
prorogatione non censentur plura cõpromissa, imò
vnum tantùm. Nam prorogatio intelligitur fieri
cum omnibus qualitatibus & circunstantiis appo-
sitis in priore termino compromissi. dicta l. Labeo
ait. §. fi. Vnde Bart. in l. j. §. & post operis. in j. quæst.
9 ff. de noui oper. nunt. quem sequuntur ibi Alex. †Et
Iason ponit pro hac vnam regulam, quòd proroga
tio termini intelligitur facta cum omnibus qualita-
tibus suis, etiam ad bannum, & cõsequenter quo ad
pœnam. Pro qua quidem regula allegat text. in l. ij.
§. sed si iudex. ff. de iudi. Et Alex. allegat tex. in dict. l.
Labeo ait. §. fi. cum l. seq. & in l. quæritur. §. qui im-
pleto. ff. locat. & in dicta l. sed si manẽte. & Iason ad-
dit duos tex. primum in l. lecta est. vers. dicebam. &
ibi Paul. de Cast. & melius Alex. in v. notab. cui ad-
do Sozi. in viij. & ix. notab. ff. si cert. pet. vbi proro-
gatio termini facta debitori super mutuo, intelligi-
tur cũ vsuris, sed vsura est pœna. l. qui sine. ff. de neg.
gest. imò videtur tex. in dict. l. lecta ibi. pœnæ nomi-
ne. iuncta gl. & ibi Iason in ij. not. sed Fran. de Aret.
ibi, col. iij. vers. In gl. in verbo, pœnæ. dicit hoc esse
falsum, quòd pœna & vsura sint idem. Vnde ipse di
stinguit, vt ibi per eum, cum aliis in addi. Benedict.
de Vadis. Et verum est, quòd est differẽtia inter pœ-
nam & vsurã, vt ibi per Ias. & Bar. in dicta l. si sine.
de neg. gest. Secũdo allegat Ias. tex. in l. Celsus. §. idẽ
10 ait. de arbit. †Et quòd pœna censeatur, secundũ Ias.
prorogata, allegat Bal. in c. venerabilem. in penult.
col. de elect. & in l. acceptam. in vij. quęst. C. de vsur.
ac pariter ipsum Bal. & Paul. de Cast. in pluribus lo
cis ita tenere. & idem Alex. in addi. ad Bal. in dict. l.
acceptam. vbi in fi. & in dicta l. lecta. allegat gl. in l.
Aemilius. in verbo, restitui. ibi, quo transacto. ff. de
11 minori. †Et vltra Doct. sentit Iason Bart. in dict. §.
& post operis. velle prorogationem intelligi esse fa
ctam, etiam cum repetitione iuramẽti, quod erat in
primo termino, ita ꝙ si non soluat in secundo ter-
mino prorogato, incidat in periuriũ, & posit con-
ueniri coram ecclesiastico. Et idẽ & magis amplè in
dicta l. lecta. in v. notab. cum ij. q. seq. quod clarius
tenent Bar. Paul. de Cast. & Alex. in dicta l. cùm sti-
pulatus sum mihi à Proculo. in prin. col. penult. ad
fin. de verb. obli. & ibi Ludo. Bolog. in suis primis
interpret. Sed contra istam conclusionẽ adduxit Ias.
tex. in c. penult. de iureiur. vbi iuramentum non ex-
tenditur etiam expresso consensu, sed requiritur ex-
pressa iuratio: per quem tex. dicunt Anto. de Butr.
& Abb. Sicul. ꝙ si partes dederint licẽtiam notario
extendendi instrumentũ prout voluerit, tamen non
poterit notarius addere iuramentum, si formaliter
non intercesit. Sed pro defensione decisionis Bart.
allegat vnã singularem limitationẽ ipsiusmet Bar.
ad tex. in dict. c. penult. quem ponit in l. fi. C. de ven.
reb. ciuit. lib. xj. volentis tex. in dicto c. penult. pro-
cedere, quando iuramentum præteritum cõtinebat
illud de quo nunc non agitur, tunc non extenditur
ad istud quod est aliud. & ita loquitur ille text. secus
si contineret idem. & glos. est ibi sing. in verbo, scri
pturis. Et eum sequuntur ibi Angel. Io. de Pla. Iaco.
Rebufi, & Lucas de Penna, col. vlt. in prin. versi. Et
ibi ad memoriã. Et pro ista parte facit quod elegan
ter decidit Raph. Fulg. in cõsi. cxxx. incip. Matthęus
Cunator. ꝙ per nouam dilationis prorogationem
factam debitori, non est nouata prior obligatio, vt
ibi vide, etiam quo ad fideiussorem. & Ioã. de Imol.
12 in consil. xj. post prin. †Quare si facta fuerit proro-
gatio officii non dicetur nouum, sed idem officium
numero, vt voluit Bal. in l. eum qui. §. j. ver. In ea gl.
ibi meminisse. ff. de iurisd. om. iud. & Mart. Laud. in
tract. de offi. prin. §. lxvij. & idem Bar. in dicta l. iiij.
in vlt. quæst. quando prorogatio officii est facta per
verbum, prorogamus, secus si per verbũ eligimus.
vel secundum Angel. ibi, per verbũ renouamus pro
aliis sex mensibus, tunc esset nouum officiũ, & non
cõprehenderentur qualitates eidẽ in prima electio-
ne concessæ. & idem Alex. ibi, col. ij. vers. Item indu
citur per Bar. cum aliis per ipsum alleg. & Albe. de
Ros. in l. meminisse. col. j. vers. Item not. ꝙ secundum
13 Iaco. de Rauẽ. ff. de offic. proconsul. & leg. †Vnde in
isto puncto cõcludẽdo videtur mihi in vtraq; pro-
rogatione intra tempus, aut etiam post tempus cõ-
promissi facta, siue actum fuerit de prorogãdo, siue
non: quoniam si intra tẽpus, omnia veniunt, etiam
si nihil dictũ fuerit. Et idem quãdo post terminum
facta fuit prorogatio, ꝙ omnia in cõpromisso con-
tenta etiam videantur cõprehẽsa, vt tenuit illustris
inter nostros Doctor Petr. de Bella pertica in l. pen.
§. vxor. arg. illius. ff. solut. mat. quem ibi refert & se-
quitur Alber. de Ros. vbi etiã alleg. Dy. ibi, Quãuis
Bal. ibi, contra dubitãdo tamen, propter quandam
opi. Dy. in alia materia, de qua infrà dicam. Et Bal.
ibi sequunt Io. de Imol. & Alex. qui allegant Raph.
& Paul. de Cast. ibi Bald. sequi. Sed salua pace Paul.
nihil dicit ibi, neq; vterq; Raph. legit primã partẽ,
quod ego repererim. Et hæc conclusio Pet. vera est,
quam tenet Bald. magis amplè in l. vna. col. penult.
versi. Sed quid si dominus. C. quando nõ pet. partes.
per tex. in dicto §. vxor. & §. qui impleto. & dicta l.
Labeo ait. & Fran. de Curte in primo consil. feudo.
col. iiij. in fin. cum princ. seq. nisi in vtraq; proroga-
tione in contrarium aliquid fuerit additũ, cuius re-
spectu erit tantummodo nouũ, quia partes ita in-
telliguntur prorogasse, per not. in dicta l. si cũ dies.
in princ. & in dicta l. Labeo ait. §. fin. & per not. per
Bal. Imol. & Doct. in dicta l. Titio centum. & in di-
cta l. j. de tempo. appel. cum aliis in præceden. quęst.
allegat. Tantum ergo valet prorogatio post termi-
num, quantum intra terminũ facta: pro quo allego
illud vulgare Gallicorum prouerbium: Tant vault
pain moulie, que soupes: vel, Verd ius, & ius verd.
quorum sequitur distichon.

Sunt panis madidi similes offæ'que liquores
Vuæ, idem est viridis omphaciq; sapit.

Et idem videretur dicẽdum, quãdo prorogatio fuit
tacita, quòd videatur sub eiusdẽ pœnis & pactis in
ipso cõpromisso contentis facta, postq; coram arbi
tris procedendo nihil in cõtrariũ dixerunt, aut pro-
testatæ fuerunt: quia qui non contradicit pro cõsen
tiente habetur: & qui nõ improbat approbat. l. si si-
ne. C. ad Velleia. & in c. j. §. præterea. quib. mod. feu.
amit. & in dicta l an in totũ. de ædifi. priua. Et præ-
cipuè in casu pręsenti, cùm prius duabus simpliciter
prorogassent vicibus intra tẽpus, & in vltima pars

absens post passauerit procuratoriū ad prorogan-
dum ad festum beatæ Mariæ Magdalenæ, vsque ad
quem terminū extiterat prorogatio intra tēpus per
solicitatorē seu clericū sui procuratoris facta. Et sic
profecto tam expressè approbando illam proroga-
tionem, q̃ tacitè postea procedendo. Et pro ista de-
cis. est tex. in d.l. item quęritur. §. qui impleto. ibi, sed
etiam pignorū videtur durare obligatio. & ibi Bal.
14 in antiq. lect. & Salic. † Idem vbi in tacita recondu-
ctione siue relocatione veniunt omnia, quæ erāt in
locatione cōten. nisi in præiudiciū tertij, vt fideius-
soris, vt dictū est, & in l. si cùm hermes. & ibi Bal. in
j. not. & Alex. in addi. & in l. legem. C. loca. & dict. l.
Labeo ait. §. j. & fin. & plenè Feli. in d.c. de causis. in
iij. limitatione primæ declarationis, cum alijs per
eum alleg. & bo. est tex. in l. pe. §. vxor. ibi, quoniam
prioris dotis causa in sequentē dotis obligationem
esset translata, s. alle. Quanq̃ Bal. in d. §. qui imple
to. censeat contrariū: ꝙ si pœna enim esset apposita
in prima locatione, ꝙ in secunda cōductione tacitè
facta nō videatur repetita, secundū Dy. in l. cùm pa
ter. §. pater certam. ff. de leg. ij. vbi idē tenent Bal. &
Imol. Cuius ratione dicunt Bal. & Sal. in d.l. legē. de
loca. ꝙ renouatio tacitè intelligitur fieri quo ad ea,
quæ tacitè renouari possunt per solum hominis in-
tellectum: secus si aliquid requirat ab extra, vt scri-
ptura, quæ tacitè fieri nō potest: quia tacitè nō scri-
bitur, nec tacitè fit pręceptū guarentigiæ, cùm non
sit in potestate partiū. Et idem Anto. de Cauario in
tract. de execut. insti. q. xliij. & Angel. in l. quicquid
astringēdæ. ff. de verb. obli. tamen illud verū, ꝙ scri-
ptura primę obligationis quo ad pœnā, & alia con
tenta in eadē remanet sine noua scriptura, vt ex in-
frà dicēdis apparebit. & ita dicit tex. in d. §. qui im-
pleto. & ibi Bal. in antiq. lect. in vj. not. post gl. in l.
qui ad certū. super verbo, cōtractus. eod. tit. Pręterea
pro opi. Bal. videtur gl. in l. in porposita. in vlt. q. ff.
pro socio. quam ibi sequuntur Iac. But. & Ray. quæ
vult in prorogatione personæ ad personā pignora
primo loco data retineri nō posse pro secunda sen-
tentia. Et idē est secundum Alber. de Ros. ibi, col. ij.
ante mediū. vers. Item quærit gl. an pignora, quādo
fit prorogatio tēporis ad tēpus, vt nō teneatur, pro
secundo tempore. d.l. Labeo ait. §. fi. & d. §. qui im-
pleto. cū istæ prorogationes personarū & tēporum
parificentur. Et in hanc partē videtur inclinare Ioā.
Bapt. in dict. tract. de arbi. lib. vj. cap. v. ante fi. vers.
Facit etiā hoc vltimū, ꝙ cōpromissum posit fieri
per actus tacitos, tamen hoc cōpromissum tacitum
non cōprehendetur sub dispositione statuti loquen-
tis de cōpromisso, quia non cōprehendit actū præ-
sumptum, sed verū. l. iij. §. hæc verba. ff. de neg. gest.
Arbiter tamē vel arbitrator, ex eo resultens est ve-
rus & proprius. & idē sentit Sozi. in d.l. lecta. col. j.
in v. not. vers. Ex quo infertur. Sed istud nō obstat,
quia hic fuit ab initio verū cōpromissum, & proro
gationis tacitè confirmatio, quæ valet, vt dictū est.
Tum Bal. tenuit etiā in tacita prorogatione priora
nō venire pacta, vt in cōsi. cccclvij. incip. Verba cō-
promissi, cum seq. vol. iiij. & sing. Ludo. de Ro. in di
cto cōsi. clij. volens, ꝙ licet laudum latū vltra cōpro
missi tēpus transeat in pactū propter approbatio-
nem partium, tamen pœna apposita in cōpromisso
in casu, ꝙ nō pareretur laudo, non cōmittit in casu,
quo laudū nullum à partibus approbatur, vt ibi la
tius per eū. & ipsum sequit Phil. Cor. in cōsi. s. alle.
cxxv. litera F, post prin. ibi, ex quo infert. Sed hoc
nō obstare videtur, quoniā in casu eorū laudū erat
nullum, tanq̃ latum post tempus cōpromissi absq;
prorogatione expressa vel tacita. Sed nostro in casu
videntur partes super eisdē pactis in eodem cōpro-
misso specificatis prosequutæ expeditionē causę. Et
ita tenet Bal. sibi cōtrarius in d.l. legem. circa med.
versi. Et not. ꝙ ista reuocatio intelligit fieri sub eis-
dem pignoribus, pœnis, ac renūtiationibus & clau-
sulis: & hoc (vt dicit) tene mēti. Et idē tenet in d.l.
acceptam. in vij. q. de vsur. quia quod potest fieri ex-
pressè potest fieri tacitè. sic & ecōtra, quod nō potest
expressè nec etiā tacitè, vt in l. qui ad certū. ff. locat.
& ibi Bald. in antiq. lect. & in l. certæ. in prin. & ibi
Albe. de Ros. ff. de precario. ac in eadē voluntate, &
proposito cōpromissi permansisse videntur, quod
mutasse nō præsumunt. l. cùm tacitū. & l. quingēta.
ff. de probat. & l. sancimus. C. de testa. Et non solùm
in vltimis voluntatibus, sed etiā in cōtractibus, qui
verbis aut re & cōsensu fiunt, tacitum tantùm ope-
ratur quantū expressum, circa tamen accessoria, se-
cundum theoricam Bar. cōmuniter approbatā per
omnes Moder. in d.l. quicquid astringēdæ. de verb.
oblig. & in l. cùm quid. col. ij. & ibi latè Alber. ff. si
cert. pet. Vnde firma est iuris cōclusio, ꝙ in quacūq;
dispositione siue statutoria, siue loquamur in vlti-
ma voluntate, siue in rescriptis, aut cōtractibus va-
lidum est argumentū à tacita mente disponentium:
adeò ꝙ dispositū in vno casu censetur etiā disposi-
tum in alio: quia si disponētes fuissent interrogati,
idē verisimiliter disposuissent, vel sic intelligere de-
clarassent, vt tenet gl. cōmuniter approbata in l. ta-
le pactū. §. fi. ff. de pact. & ita dicit ibi Bal. in ij. not.
& in l. j. C. quæ res pig. obli. po. & Fran. de Curte in
cōsi. xix. feudo. col. vij. in fi. & dixi s. in quæst. xxxij.
incip. Aenigma aliud. col. xiij. & alibi sępe. Et super
isto vltimo dubio fuimus cōtrarij in camera tornel-
læ. Et verè nō est sine dubio, q̃uis ista in vera æqui-
tate sit sustentabilis positio, ꝙ dies cōpromissi sine
prorogatione lapsus esset, tamen si sibi liquebat de
causa, cogitur arbiter pronūtiare. d.l. si de meis. §. fi.
& tenet Spec. in dict. tit. de arbi. §. excipit. col. j. ver.
Item ꝙ lapsa die. quod tamen intelligit gl. in d. §. fi.
ꝙ denuo partes in eum cōpromittent. Sed erit idē si
scientes & certioratę de lapsu diei procedant & pe-
tant laudum ferri, vt in casu nostro, in quo iudicio
meo nō est dubiū, quoniam vltima prorogatio ex-
pressè fuit intra terminū facta per vnā ex partibus,
& per clericū procuratoris alterius partis absentis,
eā tamen ratificari facere promittentē, quam quidē
arbitri dilationē vtriq; ad probandū obiectus dan-
tes approbarunt: per quod videntur prorogasse cō-
promissum, vt voluit etiam in simili Bal. in consil.
ccccxxxij. incip. Dominus meus do. Patiens. volu. j.
Et signāter, quia pars absens postea approbauit pri
mò procuratorium super hac prorogatione, vsq; ad
terminum per illum clericum facta passando, & sic
tanq̃ sciens: aliâs si nō sciuisset illā prorogationem
vsq;

vsq; ad dictum terminum factam iamdictum pro-
curatorium non passasset, ar. l. fi. in fi. c. de dot. pro-
mis. Quare per istam omnes præcedentes proroga
tiones confirmatæ videntur. l. fundum. ff. de seruit.
rust. prædio. & l. fi. ff. communia prædio. & ita per
illa iura tenet Specul. in d. §. excipitur. col. j. in fin.
versi. item nunquid diuersis temporibus. Secundò
approbauit procedendo coram arbitris iustitiam
sibi ministrari petendo, ac species pro consiliarijs
ponendo, & consignando, vt dictū est. Pro quo di-
cit Bal. in l. ij. col. ij. ver. nunquid iudex potest coge
re. C. de sen. ex pericul. recit. ꝙ idiotæ iudices & ar-
bitri super puncto iuris possunt mādare partibus,
ꝙ dent consultores, & pro ipsis salarium deponēt.
l. iiij. §. ij. ff. finium regundo. & ita secundum eum
seruat consuetudo. Et idem in l. non distinguemus.
§. quidam. in fi. §. alleg. vbi dicit, ꝙ partes eligūt sa
piētes in causa. Tertiò ꝙ cùm pars absens petierit
per appellationē anullari, vel nullum declarari ex
causis in ipsius petitione aut libello contentis, cen-
setur ratificasse prorogationem, vt tenet Paul. de
Cast. in consil. xcv. incip. considerandum est, ꝙ di-
cti Spinellus. vol. antiq. aliâs secundū eum non esset
ei expediens illud petere: quia si nolebat ratificare,
non poterat sibi nocere, etiā si causæ nullitatis in-
tentatæ cessassent. l. in causæ. post prin. ibi, quæ in-
uito te acta sunt, tibi non præiudicant. ff. de procu-
ra. & l. j. C. quibus res iudi. nō nocet. & idem Bapti.
de sancto Blasio in suo tract. de arb. q. lxxvj. in pri
ma fallen. pro quo allego bo. tex. in l. in dubium. C.
de tutore vel curato. qui non satisde. Et non solùm
videtur ratificasse compromissum, sed etiam laudū
tanq̃ latum ab electis de sua voluntate, non tātùm
tanq̃ sic latum, nec tanq̃ ab electis validè, argu. ff.
rem ratam haberi. l. iij. §. falsus. & ibi per eum post
Bart. igitur &c. Et sic videtur sententiam arbitro-
rum interim quo ad gaudentiam rei, non quo ad
pœnam posse exequi, cùm ita per easdem partes in
compromisso cōuentum fuisset, vt tenet Pet. Iaco.
compatriota in d. ti. de recursu ad arbi. boni viri. in
fi. tenens talem conuētionem valere, cùm talis seu
similis potestas ingrediendi possessionem concedi
posit priuato. l. iij. C. de pigno. & l. si Titius. ff. de
15 seruis export. & insti. quib. alie. licet. §. j. † Sicut ple
runq; ex forma statuti aut styli vel cōsuet. laudum
seu sententiæ arbitri habet executionem paratam,
vt dicit Abb. Sicul. in d.c. Quintauallis. col. xix. cir
ca medium. versic. sed ego limito prout. & Petr. de
Anch. in consil. xxxv. cuius initium apud intelli-
gentes. & idem Io. de Imol. in consil. cxxx. incipi. in
casu præmisso. col. ij. ver. nec obstat. cum versi. seq.
& Paul. de Castr. in consil. ccliiij. aliâs cclxj. incip.
visis compromisso, laudo, puncto & alijs. ver. circa
secundum dubium. vol. antiq. & Raph. Cuma. in d.
consil. vij. & reliqui docto. quorum consil. sunt ibi
inserta. Sed apud nos, vt in contrarium ordinatio
xxxv. æternæ recordationis, Ludo. XII. Franco-
rum regis. Lex enim dicit, æternæ recordationis. l.
j. C. de offic. comitis sacri patri. & canon dicit, bo-
næ memoriæ. cap. bonæ. de elect. quod idem est se-
cundum Alber. de Rosa. in d.l. j. quæquidem ordi-
natio vult, quòd à sententia arbitri vel amicabilis
compositoris posit appellari, vel ad iudicē recur-
ri. Et si per iudicem ordinarium fuerit confirmata,
non audietur appellans nisi interim parti soluat
integram pœnam seu emendam saluo de ipsam (si
in finalibus dictum fuerit) repetēdo. Et nota quòd
per istam ordinationem, quæ fuit bene composita,
videntur decidi quatuor vel quinq; notabiles quæ-
stiones, in quibus doct. vtriusq; censuræ sunt varij
& contrarij: quarum prima continet duas, quòd sci
licet à sententia tam arbitri vel arbitratoris, quàm
etiam à sententia iudicis reducentis arbitramētum
seu laudum ad æquitatem potest recurri & appel-
lari, & promiscuè ipsas causa breuitatis prosequar.
16 Et † ita tenuit primò in sententia iudicis reducen-
tis & confirmantis, in qua est maius dubium, An-
to. de But. in dicto cap. Quintauallis. in xxiij. diffe-
rentia. quia in commissis ad arbitrium iudicis ap-
pellari potest. cap. super his. de accusa. & idem Bal.
in l. j. col. ij. in fin. versic. extra quæritur. C. ne liceat
in vna eademq; causa tertiò prouoca. & Paulus de
Castr. in dicto consi. ccliiij. in princi. circa primum
dubium. & cum ista opin. transeunt Raph. Cuma.
Io. de Imol. in l. j. & ibi singul. Alex. col. v. in fi. ver.
deinde Bar. hîc. ff. de leg. ij. cum alijs per eum alleg.
17 Contrarium tamen secundum aliquos tenuit Iaco.
Butr. in l. societatem. §. arbitrorum. ff. pro socio. ꝙ
non posit appellari. idem Io. And. in addi. Specul.
titul. de appel. §. in quibus. ver. xvj. in verbo, priua
torum. vbi allegat Rusticanum antiquū doctorem
disputasse hanc quæst. cuius initium petitum fuit à
iudice, qui tenuit quòd appellari nō posit: & eius
principale motiuum fuit, quòd ab arbitramento
non appellatur, nec ergo à sententia, quæ super eo
fertur: antecedens est per se notum, quia solùm po-
test peti, si sit iniquum, ad arbitrium boni viri re-
duci. dicto §. arbitrorū. consequens probatur, quia
subrogatum in alterius locum illius naturam sor-
titur. dicta l. si eum. §. qui iniuriarum. & idem Bar.
in l. j. in fin. ff. de leg. ij. per not. per Inno. in cap. sta-
tutum. de rescript. libr. vj. & in suo tractat. de arbi.
colum. ij. versic. quæro de quæstione quæ fuit in ci-
uitate Brixiæ. qui non solet ibi allegari. quos sequi
tur Abb. Sicul. in dicto capit. Quintauallis. colum.
xix. versic. nunc quæro. de notab. & quotidia. quę-
stio. vbi dicit se sic consuluisse. & verum dicit, quia
ita consuluit in consil. ij. incipien. consilium quod
iudex. colum. ij. versicul. his præmissis. & latius in
consilio xxxviij. incipien. tria sunt. colum. ij. versi.
condescendo ad secundum artic. volum. j. cum alijs
per de Bellenzi. in addi. Abba. in dicto cap. Quin-
tauallis. allega. & idem Cardi. Flo. in cap. exposita.
de arbit. & Ludo. in dicta reper. folio vij. colum. ij.
versic. sed an sicut. & Pet. de Ancha. in consil. incip.
cui incumbat onus probandi. colum. j. ver. pro isto
dubio quod ponitur inter consilia Ioan. Calde. ti-
tul. de arbit. numer. v. & Sali. in dicta l. societatem.
quæstio. xx. vbi dicit ita tenuisse in publica dispu-
tatione. & idem in dicta l. & in maioribus. C. de
appellationibus. & Raph. Fulg. in consilio cxj. in-
cip. supponitur ex facto. & in consil. cxiij. initium

cuius eſt arbitrator.in ij.iij.& ſeq.dubijs.Sed Paul.
de Caſt.in d.cõſil.ccliiij.in primo dubio tenet prę-
18 cedentem,† niſi renuntiatum fuiſſet appellationi
& nullitati,ac reductioni ad arbitrium boni viri,
quibus videtur renuntiari poſſe.d.l.non diſtingue-
mus.§.cùm quidem.vt plenè per eum in d.conſil.
& Bar.Bal.& Sali.in d.l.ſocietatem.Tamẽ Alber.
de Roſa.ibi,col.iij.verſi.item quæro,an renuntiari
poſsit.dicit,ꝙ communiter tenetur,ꝙ non poſsit,
ſiue ſit iniquum re ipſa,ſiue dolo arbitratoris,etiã
iuramento non obſtante,de quo plenè per ipſum
in dicta l.ſi quis arbitratu.col.iij.verſi.item quæro
nunquid renuntiari.& ibi per moder.& Alber.de
Roſa.in l.nemo videtur fraudare.ff.de regul.iur.&
Dy.in regula ſcienti.præalleg.cum alijs ibi per me
in addi.alleg.& Paul.de Caſtr.in conſil.cxxiij.col.
ij.verſic.ſecundò videndum eſt.vſq; ad fin.vol.no-
uorum.& per Spec.in dicto tit.de arbi.§.ſequitur.
ver.item quid ſi compromiſſum eſt.& ibi Io.And.
in verb.viri clarius.& Bar.& Ioan.Fab.in l.j.C.de
arb.& Bar.in dicto tract.ſuo de arbi.in vlt.q.& de-
ciſ.capellæ Tholoſa.cclxviij.& Guido Papę in de-
ciſ.Gratianopol. q.cccccxix. & Cepol. Veroñ. in
cautel.cxcvij.incip.difficile eſt peti reductio ad ar-
bitrium boni viri.& amplè Phil.Decius in cap.ad
hæc.in ij.de appel.& Bapti.de ſancto Blaſio in di-
cta quæſt.per.& quæſt.lxxvj.vbi ponit in arbitrio
regulam negatiuam,ꝙ non.fallit tamen in x.caſi-
bus.& per Ludo.de Ro.in d.repe.rub.chart.vj.col.
j.ver.ſubſequenter quæritur.cum alijs ibi per Ber-
nardi.Lãdri in addi.ad eum alleg.& per Thomam
Ferrarij in cautel.viij.Et ſupradictam opin.latius
tenuit Paul.de Caſt.in d.l.j.col.iij.ver.vltimò quã-
do recurritur.de leg.ij.vbi dicit iſtam partem eſſe
tutiorem.& Ioan.de Imol.in d.c.Quintauallis.in
xxiiij.differentia referens Iacob.But.ita ſentire in
d.§.arbitrorum.quamuis docto.allegent ibi tenere
contrarium,vt dictum eſt.Tamen Bald.in l.vnica.
col.ij.ver.non obſtat.C.de his quæ pœnæ nomine.
diſtinguit aut iudex recurſus grauat in modico,&
tunc ab eius ſententia non appellatur,aut enormi-
ter,& tunc ſic:& idem Cardi.Alex.in rubri.de ap-
pel.col.ij.& Ludo.de Ro.in conſil.cclxj.inci.ſuper
eo quod quæritur.vbi hoc probat.quod intelligit
Bald.ſi grauamen & læſionem exprimat appellãs,
ꝙ tunc non debet recipi,ſi in modico fuerit læſus,
verum dicit,ſi eſſet interlocutoria. cle. appellanti,
de appel.ſed nos loquimur in diffinitiua,per quam
confirmauit laudum:quare non poteſt ſciri an ta-
lis iudex modicum aut enormiter grauauerit,niſi
proceſſus per viam appellationis per ſuperiorem
videatur.ideo opus eſt appellatione.d.l.& in maio
ribus.de appel.Et ſi in modico lęſerit,declarabitur
per ipſum iudicem ad quem inadmiſsibilis.& iſta
opi.eſt de iure æquior & verior,quæ à maiore par
te ſcribentium comprobatur,ſecundũ Alex.in con
ſil.cvij.inci.viſo themate antepoſito.lib.iij.& Phi
lip.Cor.in cõſil.clxxxviij.li.iij.tenet Paul.de Caſt.
in conſil.cxxij.verſo circa tertium quæſitum.volu.
no.non fuerit auſus figere pedem ſupra petram fir
mam,quam firmauit Pet.de Anch.ſibi contrarius
in ſua diſputatione incipiẽ.C.Laicus.& Bapti.de
ſancto Blaſio in d.ſuo tract.de arbi.q.xcix.quæ eſt
Pe.dicens aliâs iſtam q.diſputaſſe & ita tenuiſſe:ad
quem ſe remittit,quæ incipit à ſententia in cauſa
19 reductionis &c. † Veruntamen fatetur Bal.in d.l.
j.ne liceat tertiò prouoca.col.iij.poſt princ.ver.ſed
ſi arbitrator.ꝙ ſi in cauſa appellationis arbitrator
alius eſſet aſſumptus,& appellans ſuccumbat,non
poterit poſtea appellare:cùm non poſsit niſi ſemel
peti reductio.& eũ ibi ſequitur Sali.in pe.q.de quo
dubito:quia ſi iudex appellationis cõfirmaſſet lau
dum,poſſet appellari,qui tantùm habetur loco ar-
bitratoris.d.l.non diſtinguemus.§.cùm quidam.in
fi.vt tenent doct.pro contraria parte ſ.alleg.& cre
do ꝙ iſtud dictum Bal.in curijs parlamentorum ſu
premis non ſeruaretur:tamen interim viſa ordina-
tione ſupradicta teneretur ſoluere pœnã,cùm poſ-
ſit appellari non ſolùm à iudice arbitramentũ ſeu
laudum ad æquitatem reducente,vt ſ.concluſum
eſt,ſed etiam ab arbitro vel arbitratore,vt volunt
doct.ſ.allegati.quod probatur de iure canonico in
d.c.ij.& c.cum ſpecie.de arbit.& ij.q.vj.c.à iudici-
bus.& ibi not.glo.& Domi.de ſancto Gemi.Bart.
Bal.& Sali.in d.l.j.& fi.de arbi.& gloſ.in ca.ab ar-
bitris.& ibi per doct.de offi.deleg.li.vj.& tenet A-
lex.in d.conſil.ccliiij.nu.vij.& conſignanter in lo-
co,vbi eſt ſtatutum hoc promittens,vt eſt noſtra
ordinatio.& idem Ludo.de Ro.in conſil.xxvij.&
Henri.de Bruerio in ſuis ſingu.in verb.appellatio.
ver.xxvij.& per doct.in c.ad petitionem.de accuſ.
& præcipuè ſi ſecundum doct.data ſit poteſtas ar-
bitro procedendi de iure:quia tunc poteſt laudum
peti ad arbitrium boni viri reduci,vel ab eo appel
lari,vt ſ.dictum eſt.& tenet Io.Bap.de ſancto Seue
rino in repetit.d.l.omnes populi.in ij.notab.col.ij.
poſt medium.verſi.ſed aduertendum circa hoc.vbi
allegat Bal.ita tenere in quodam ſuo conſil.incip.
quidam cæcus.quod non inueni in quinq; ſuis vo-
lu.conſil.quamuis tabula capitum conſiliorum vl-
timæ partis deſcribat caput ſeu initiũ conſilij,qui-
dã cæcus de Aretio.tamen non inuenitur in libro.
& idem tenet Aegid.Bellamera in deciſ.ccxcix.in-
cip.petens laudum.& Io.Fab.in d.l.j.de arb.etiam
ſi nudæ voluntati ſe ſubmiſerint,prout in arbitris
ſolet apponi clauſula,quorum ordinationi ac nu-
dæ voluntati de alto & baſſo ſupponunt ſe partes,
vt tenet glo.in l.pe.& ibi Bar.Bal.& Alberi.de Ro
ſa.poſt Guil.de Cugn.ff.de arbi.aliâs vix in regno
Franciæ poſſet reclamari vel appellari,vt ipſe Io.
Faber bene dicit in §.precium.col.iij.verſic.& hæc
20 præcedunt.inſtit.de contrahen.empt.† Tertia quę-
ſtio,ꝙ pœna in compromiſſo adiecta contra re-
currentem vel appellantem non poteſt illico peti,
ſed cùm ſententia erit lata contra petentem,& ſic
confirmata,vt tenet Dy.in conſi.xix.incip.Prole-
mæus reſponſione primi capituli.quia ſi per redu-
ctionem appareat iniquè prolatum eſſe,tũc pœna
cum effectu non committitur.& ſic ex primo facto
declarabitur vtrum pœnæ cõmiſsio procedat vel
nõ.Licet Dy.in iij.capitulo velit ꝙ incidat in pœ-
nam dando petitionem,& litem ſuper eadem con-
teſt

teſtando.Sed primum verius,vt ipſemet tenet in
dicta regula ſcienti.de reg.iur.& pro iſta opi.eſt ca
ſus in l.qui Romæ.§.duo fratres.ſecũdum vnã lect.
quam tenet ibi Bar.ff.de verb.obli.de quo ibi per
Io.de Imol.Alexan.& moder.& de Cabanis vbi ſ.
fol.ccxlix.& Paul.de Caſt.in d.conſil.ccliiij.ver.ſe-
cundum dubium.& Bal.in l.vnde ſi Neruę.quę eſt
poſt d.§.arbitrorum.ff.pro ſocio.ver.quæro vtrũ.
& Bal.in addi.Spec.in d.tit.de arbi.& in l.nam &
poſtea.in prin.ver.quid ſi petitur reductio.ff.de iu-
re iuran.vbi diſtinguit.& Ludo.de Ro.in d.repet.
rub.de arbi.chart.vij.col.j.in fi.ver.quid tamen di-
cis &c.cum alijs ibi per Bernard.Landri in addit.
vbi vide.Ideo ſi non eſt ſententia arbitri vel arbi-
tratoris confirmata,ſed infirmata,& ab ea appel-
letur,ꝙ interim pœna non debetur,vt voluit Bar.
in l.licet.§.ſi ſeruus.in fi.ff.de pecul.&Sali.ibi.quia
ſecundum Bal.in d.l.j.ne liceat in vna eademq; cau
ſa tertiò prouoca.col.iij.in prima linea ibi,ex quo
apparet,ꝙ à ſententia arbitratoris confirmata aſ-
ſumit robur veræ ſentẽtiæ tanq; latæ in prima cau
ſa.& idem in d.l.fin.in xj.q.de contrahen.empt.&
Bar.Bal.in d.l.multa.de cõdi.& demonſt.quos ibi
ſequuntur Paul.de Caſtr.Raph.Cuma.& Sozi.qui
21 facit duas concluſiones.† Et etiam vide ibi,quid ſi
ſententia ſeu laudum fuerit confirmatum,& iudex
vltra in maiori ſumma ipſum appellantẽ cõdẽna-
uerit.Et Bar.& doct.in hoc tenent,ꝙ non debetur
pœna.& Bal.in l.fi.ver.circa ſecundam partem.C.
de arb.ſed idem Bal.quamuis ſibi contrarius,tenet
oppoſitum,in d.l.fin.q.xj.quia non fuit innouatio
vel infirmatio laudi in præiudiciũ victoris facta,
cùm fuerit confirmatum.l.fi.C.de vſur.rei iudi.de
quo per Sozi.in d.l.multa.in ij.concluſ.& iſta opi.
magis cõuenit ordinationi regiæ,ꝙ teneatur inte-
22 rim ſoluere pœnã.† Si verò eſſet pro parte confir-
mata,& pro parte infirmata,Bal.adhuc in d.l.fi.in
vlt.q.C.de arbi.tenet ꝙ pœna debeatur.Sed cõtra-
riũ tenuit ipſe Bal.in d.l.eos.§.cautione.col.ij.ver.
quid ſi hoc faceret iudex.C.de appel.& in cap.j.§.
inter pares.col.pe.verſi.ſed quid ſi arbitrator.de I.
Corradi.& ipſum ſequitur Ludo.de Ro.in d.repet.
rub.de arb.in pe.q.& iſta eſt verior,quia ſententia
non eſt in totum confirmata,vt requirit ordinatio
noſtra ſicut in præcedentibus caſibus:ideo non te-
23 netur,vt dictum eſt.† Et aduerte,ꝙ ſi appellãs ha-
beat iuſtam cauſam recurrendi vel appellandi,li-
cet non obtineat in cauſa,excuſatur tamen à pœna
compromiſsi propter probabilem ignorãtiam,vt
tenet Bal.in l.tres fratres.ver.dicunt tamen docto.
quem ibi ſequuntur Angel.Paul.& Iaco.de ſancto
Georg.ibi in fi.ff.de pact.& omnes allegant Ioan.
An.in addi.ad Spec.tit.de arbi.§.ſequitur. de qui-
buſdam.ver.in prin.Dy.in regula &c.& idẽ Ang.
& Alex.in d.l.qui Romæ.§.duos fratres.de verbo.
oblig.& Alex.in d.conſil.xxxij.col.vlti.in princi.
ver.pro hoc facit,quia iuſta cauſa.vol.ij.& Henri.
de Bouerio in verb.cõpromiſſum.ver.xv.& Bald.
in l.de rebus.ver.item no.ꝙ ignorans.ibi,& eſt ar
gu.quòd iuſta cauſa litigandi.ff.de arbi.& Ludo.de
Ro.in d.repet.rub.de arb.chart.vij.col.ij.poſt me-
dium.ver.ſed an iuſta cauſa,cum alijs per Bernard.
Landr. in addi.alleg. ibi, quod eſt notandum.quia
24 ſæpe contingit iuxta l.legaui.ff.de libe.leg.† Quar
ta quæſt.ꝙ per petitionem iſtius reductionis aut
appellationẽ debet executio laudi quo ad principa
lem rem adiudicatam ſuſpendi,quamuis ordinatio
noſtra expreſsè nihil dicat,niſi de pœna ſoluenda
poſt laudum per iudicem cõfirmatum,ſi ab eo ap-
pellatur,niſi quo qui de vno dicit ac exprimit,de
alio negare videtur.l.cùm prætor.ff.de iudic.& ita
tenuit Abb.Sicul.in d.cap.Quintauallis.col.xx.in
medio.ver.ſed hîc annecto dubiũ notabile.Et hoc
quo ad effectum differendi executionem,quoniam
dicta petitio habet effectum ſuſpẽſiuum,& ſic vim
appellationis d.§.cùm quidam,vt ſ.dixi.& idem
Io.de Imol.in d.conſil.cxxx.col.ij.ver.circa tertiũ.
& Ant.de But.in conſil.l.incip.puto iudicem adi-
tum.& Raphael.Cum.in dicto conſil.vij.cum alijs
ſeq.ſ.allegatis.Sed contrarium tenuit Car.Flo.in
in d.c.expoſita.ꝙ non debet ſuſpendi executio lau-
di.Allegat no.in cap.ex literis.de in integrum re-
ſti.in gloſ.ſupplicauit.& ſufficit ſecundũ eum cùm
25 hoc iure nõ probetur.† Nec obſtat,vt inquit ipſe,
ꝙ hæc petitio recurſus habet vim appellationis.d.
§.cùm quidam.quia non per omnia.vt ibi no.quo
recurſim aduerſus arreſta vtuntur Dalphinales &
Prouinciales,vt per Guido.Papæ deciſ.nam iudex
hoc caſu non additur per viam appellationis , ſed
per querelam.& iſta inter ſe differunt,vt in c.con-
certationi.de appel.li.vj.Ad quem tamen reſpon-
dent Abb.Sicul.in d.c.Quintauallis.& Io.de Imol.
in dicto conſil.cxxx.ſed vltra dixi, ꝙ imò proba-
tur de iure.Quoniam olim ſententia ſimplicis arbi
tri nullam de ſe merebatur executionẽ, nec produ-
cebat actionẽ per no.in d.l.j.C.de arb.ideo erat ne-
ceſſe pœnam addicere,vt pœnæ metu quæ per ſti-
pulationẽ promittebatur pareretur ſententiæ,ali-
ter nõ cogebatur arbiter ſententiam ferre.d.l.non
diſtinguemus.§.in ſumma. & l.litigatores. §. reo.
26 Sed † hodie ſiue ſit appoſita pœna ſiue non,datur
actio,& ſententia demandatur executioni in duo-
bus caſibus,ſcilicet ſi fuerit per partes emologata
expreſsè.l.ne in arbitris.§.ſi quis autem.C.eod.vel
tacitè per lapſum decem dierũ,vt ibi:& l.cùm an-
tea.eo.vel ſi ſit iuratum in compromiſſo.d.l.ne in
arbitris.in prin.& iſtud vltimum videtur corrigi
per Auth.decernit.de arbit.& vnde ſumitur ex au-
tentico de iudicib.§.quia verò multæ.colla.vj.vbi
hodie non fiunt arbitria cum iuramento.quod in-
telligunt glo.vtriuſq; iuris in ſecundo per arbitrũ
non præſtando,& non profecto de ſacramẽto par-
tium,vt ibi per gloſ.& doct.& in cap.non ſanc.&
in cap.non tempore.eod.ti.Licet enim interuenire
non debeat,tamen ſi interueniat per partes,præſti
tum erit per iura ſupradicta ſeruãdum.& tenet Io.
Fab.in dicta Authẽ.decernit.& in dicta l.cùm an-
tea.& plenè Bapti.de ſanct.Blaſio in dicto tract.de
arbit.q.xxxv.cum ſeq.& in q.lxxvij.cum ſequẽ.&
Raph.Cuma.in dicto conſi.vij.in prin.v.col.& in
conſi.l.poſt mediũ.& in conſil.cxxxvij.col.ij.verſ.
quantum verò ad ſecundam partem.& Lanfran.de

Oria in dicto cap.quoniam contra falsam.fol.vj.nu.xvj.& fol.lxiiij.col.iij.versic.sed in arbitratore.& Abb.Sicul.in cap.j.de arbi.& Iason in repe.l.admonendi.col.clix.de iureiuran.tamen si fuerit appellatum interim non exequetur.Et ita seruatur in isto casu in Praxi,& stylo curiarũ,nisi quo ad pœnam,vel nisi actum esset in compromisso quo laudum exequeretur.Quod intelligo si per viam recursus vel appellationis confirmatum,ꝙ pendente secunda appellatione interim mandari debet executioni.Contractus enim vel quasi cõtractus ex conuentione partium legem accipiunt.l.j.§.si conueniat,deposi.& s̃.dictum est in ver.& sic videtur sen
27 tentiam arbitrorum.† Quinta quæstio,quæ videtur per præcedentes soluta,est,cui debet applicari talis pœna si non pareatur per vnum ex litigatoribus sententiæ arbitri aut arbitratoris.Et clarum est,quòd parti seruanti & non fisco,vt cauit supra dicta ordinatio regia.& tenuit etiam Bar.in tract.suo de arbit.col.ij.post prin.ver.sed quid si arbiter est solus.& ꝓ hoc tex.in l.arbiter intra.& ibi Bal.ff.de arbi.vbi per illum tex.Bal.not.ꝙ licet in compromisso sit data potestas arbitro condemnandi in aliqua pœna,tam fisco quàm parti applicanda,ꝙ solùm debetur illa pars,quæ venit applicanda parti:nec est locus iuri accrescendi in pœnis.Quod inducit ibi ad quęst.statuti,vt ibi per eum,& Alber.de Rosa.& Bal.in l.non ex omnibus.in prin.eo.licet secus in iudice.dicta l.ij.§.fi.de iudi.& est ratio,quia arbiter etiam cum potestate non potest,quoniam partes quæ sunt priuatæ non possunt quærere actionem fisco per text.in dicta l.arbiter intra.& l.j.in prin.& ibi Alber.de Rosa.versic.iste tex.mul
28 tum facit pro quæstione.ff.de iure fisci.† Vbi tamẽ distinguit,an ex contractibus priuatorum acquiratur fisco actio:quòd per pactum nudum non,siue etiam sit persona publica,sed bene per stipulationem factam per personam publicam vt tabellionem,& non per partem priuatam:tamen pro casu nostro,scilicet in arbitro & partibus compromittentibus est tex.in dicta l.arbiter intra.quòd non,vt dictũ est,nisi interueniret stipulatio notarij recipientis compromissum,secundum opin.Alber.tamen adhuc non deberetur attenta ordinatione regia.Deo gratias,

Summæ.

1 Procuratore litem contestante an ipse vel eius dominus debeat postea ad testes & alia acta citari.
2 Sententia an in personam procuratoris vel domini ferenda.& nu.3.
4 Procurator post litem contestatam non potest inuitus reuocari.
5 Procurator,si post litem à domino contestatã aliquando compareat,an sit ipse vel dominus ad alia acta citandus.
6 Expensarũ taxationi requirit̃ noua citatio partis.
7 Citari debet dominus procuratoris ad inquestas,& testium obiectus.
8 Procurator in quibus casibus efficitur dominus litis,etiam vbi lis non contestatur.
9 Procurator an remaneat in causa appellationis & euocationis &c.& nu.10.
11 Aduocatus an teneatur postulare in causa appellationis.

Quæstio CCLXXXV.

Q uæritur, nunquid lite contestata per procuratorem sufficiat citare dominum ad testes procedendos & iurari vidẽdum,vel actus qui fieri possunt,& requirũtur in iudicio,vel debeat idem procurator citari & adiornari ad prædicta faciendum,siue coram eodem iudice,siue coram alio sine causa euocetur,aut per appellationẽ deuoluatur, in eadem tamen ciuitate.

Decisio.

CHRISTI Benedicti,ac intemeratę & gloriosæ virginis perpetuæ eius pijssimæ genitricis nominibus inuocatis,amẽ.
1 Et † istam quæst.primò disputauit Lãbertinus de Rampo.Bonoñ.doctor, & egregius aduocatus,vt refert Bar.in l.furioso.ff.de re iudica.qui tenuit,ꝙ procurator debet citari,& non dominus.Primò,quia procurator post litem contest.effectus est dominus litis & instantiæ,& potest constituere vel substituere procuratorem.l.quod quis.& l.procuratoribus.& l.nulla.C.de procura.Et idem amplè Raph.Fulgo.in clxxxij.incip.Titius fecit testamentum:ergo postq̃ est dominus,debet citari,quoniã ab initio dominus constituendo procuratorem se exguerauit de consilio.l.j.§.vsus.ff.de procura.& cap.j.de iudi.li.vj.cùm non cogatur quis comparere personaliter inuitus,nisi ex causa.l.pe.C.de pro
2 curat.† Secundò,quia in personam procuratoris ferenda est sententia.l.j.C.de senten.& interlocut.omnium iudi.Igitur ipse est citandus,& nõ dominus.quod intellige de iure ciuili,ꝙ sentẽtia debeat concipi in personam procuratoris,tamen de iure canonico potest ferri in dominum,secundum Io.An.in regula,præsumitur.de re.iur.li.vj.quamuis citatio non posit fieri de domino omisso procuratore,secundum eum.Et idem dicit Bald.in dicto cap.in nomine domini.col.vlt.ver.quæro nũquid.de testi.& Ludo.de Ro.in suo singul.xx.incip.quod lex.j.cap.de senten.Vel etiam quando in causa in qua proceditur simpliciter & de plano sine strepitu,vt voluit Bartol.secundum eum in extrauaganti,ad reprimendam.in verbo,figura.licet glos.in capitul.querelam.in verb.œconomi.de elect.teneat,ꝙ in personam vtriusq; debeat concipi.& ita di

3 dicit seruari.† Tamen contrarium seruatur in hoc regno tam in curijs spiritualibus q̃ secularibus,ꝙ dominus condemnatur vel absoluitur,nisi in procuratore vel syndico ciuitatis vel vniuersitatis:de quo vide ibi per doct.& idem videtur in criminalibus,quòd procurator non efficiatur dominus litis,nec verba sententiæ debent concipi in personã ipsius procuratoris,sed in personã domini,vt volunt Iac.de Ra.& Cy.in dicta l.j.C.de senten.& Lucas de Pen.in l.multis.col.ij.in princ.C.de princip.agentium in reb.lib.xij.& Ludo.de Ro.in singula.suo incipi.accusatus.in primo,prout refert Ludo.Bologn.in l.fin.C.de iniur.quod singul.Ludo.Ro.non inueni.& etiã Bologni.reprobat illud dictum,quia text.in dicta l.fi.loquitur in personis illustribus,qui possunt agere & conueniri per procuratorem.dicta l.pe.de procurat.cum sua Auth.& idem Sozi.in suis regul.in verb.procura.quo fallit quotiens.& versi.fallit in illustribus personis.per dictã l.fin.de iniurijs.& pro hoc text.cum glo.in l.j.ff.an per alium causæ appel.Et ideo etiã in criminibus,in quibus potest interuenire procurator, efficitur dominus litis,sicut in ciuilibus:tamẽ dominus condemnabitur,nisi ob infamiam euitandam procurator condemnetur.l.furti.§.si quis alieno.ff.de his
4 qui no.infa.vt ĩ.dicam.† Tertiò ꝙ ipse dominus non potest post litis contestationem reuocare procuratorem ipso inuito sine causa superueniente.dicta l.procuratoribus.& l.post litem.ff.eo.&.cap.ij.eod.ti.li.vj.quãuis dominus adesse posit causę vel citatus sponte comparere ipso procuratore patiente & non contradicente.& neominus valebit processus secũdum Bar.& Alex.in dicta l.furioso.pro quo est tex.secundum Abb.Sicul.in dicto cap.in nomine domini.col.vlt.in cap.si quem.iuncta glos.in verb.post litem.de procurat.li.vj.vbi text.dicit,ꝙ si dominus cõstituit procuratorem simpliciter,& postea ipse comparens videtur eo ipso reuocasse ipsum,nisi ꝙ testatus fuerit vel aliud per coniecturas appareat.Probat ergo ille tex.dominum posse validè per se comparere,& tacitè reuocare procuratorem:sed satis erit ꝙ procuratori non contradicat,vt dicit ibi glo.& idem Maria.Sozi.& doct.in locis ĩ.allegandis.Aliâs si dominus deberet citari,sequeretur,ꝙ frustra esset concilium.l.furti.§.qui alieno.ff.de his qui not.infa.quia dominus cogeretur inuitus pati sententiam,& per consequens infamiam:& hoc in priuatis debitis,secus in publicis,in quibus procurator non interuenit,secundũ glo.in l.seruum quoq;.§.publicè.quã ibi sequuntur doct.ff.de procur.& glo.Bald.& Sali.in l.reos.C.de accus.& ista est communis opi.vt dicit Maria.Sozi.in cap.veniens.in secunda princip.q.ver.octauò quæro.de accus.& ipsum de Rampo.sequuntur Bar.Ang.Io.de Imol.Ludo.de Ro.& Alex.in dicta l.furioso.& Bal.& Sali.& Iacobi.de sanct.Geor.& Paul.de Cast.in dicta l.procuratoribus.& Bal.in l.si quando.in vij.q.C.de testi.& in cap.j.col.ij.versi.sed Ber.vt lite nõ contest.& Bar.in dicta l.j.de senten.& interlo.omnium iudi.& Io.An.Bal.Abb.Sicul.Ant.de Bur.Io.de Imol.& Fran.de Are.in ij.q.in dicto cap.in nomine domini.& ibi idem Feli.in in vj.q.vbi ponit & distinguit tres casus,de quibus doct.præallegati fecerant tres q.Et idem tenet Dominic.de sanct.Gemi.in cap.si quem.§.secus.in vj.nota.& Phil.Frãcus in vlt.no.de procura.li.vj.& sing.Mari.Sozi.in tract.de cita.in v.princip.arty.q.iiij.ver.circa secundum membrum.fol.iiij.col.ij.
5 vbi dicit idem tenuisse in cle.causam.de elect.† Sed vbi aliquando secundũ eum dominus comparuisset per procuratorẽ,qui nunq̃ litem fuit contestatus,sed ipse dominus,& hoc casu posito ꝙ per cõparitionem domini procurator non esset reuocatus,per no.in dicto cap.si quem.& licet etiã dominus de necessitate amplius non sit citandus,vt dicit Bar.in l.j.C.de iure rei pub.li.x.Tamen arbitratur dominum posse citari:& sic secundum eum isto casu potest citari tam procurator q̃ dominus.Sed in præcedenti casu procuratore litem contestato,ipse procurator & nõ profectò dominus citandus erit,vt dictum est.Et ista est omniũ opi.nemine discrepante.sed limita illam conclusionem secundũ Bal.in dicto cap.in nomine domini.col.vlt.ver.quæro nunquid.nisi procurator esset absens vel aliter impeditus,aut si etiam declarauerit nolle comparere:& tunc debet dominus citari.allegat tex.in §.si verò aliquis.instit.de satisdat.& in cap.j.vt lite non cõtesta.& istam limitationem ibi bis ponit.& eum ibi sequitur Feli.nihil vltra allegãdo.Sed idem tenent Dominic.de sancto Gemi.& Phil.Fran.in dicto c.si quem.§.j.per illum text.iuncto fine cũ casibus exceptis.dum dicit,si sit præsentia opportuna.& Iaco.de sanct.Georg.in dicta l.procuratoribus.in fi.sequendo Dominic.& idem ibi dixerat Bald.dum vult,ꝙ si procurator sit monitus, vt faceret comparere principalem ad sententiam audiẽdam,ꝙ valet sententia neutro comparente.dicto §.si verò aliquis.de satisda.Et hæc opinio seruatur in curia,quãdo alicuius procurator respondet super aliqua requesta pendente processu,vel eo finito,infra annum tamen porrecta,contra dominum & magistrum suum,non habere super hoc mandatum nec memorialia:quia probabiliter potest ignorare defensiones ipsius domini,ar.l.qui in alterius.ff.de re.iur.datur ei competens dilatio ad super ipso incidenti deliberandum,& suæ parti notificandum.& no.Inno.in cap.dilectus.& ibi Bal.& Abb.Sicul.de procura.& in cap.in pertractandis.de iura.calũ.& Io.An.in cap.ij.in gl.magna in fi.de concess.li.vj.& quod no.Cy.in l.ij.in v.q.C.vbi in rem actio.& in Auth.qua in ꝓuincia.vbi de crimine agi opor.& Specul.in ti.de dilat.§.vlt.versic.sed quæritur.& Lucas de Penna in l.multis.col.j.ver.procuratores.C.de princip.agentium in reb.lib.xij.dicens etiam ꝙ hodie cauti & astuti procuratores in curia Romana,ne valeant vigore generalis mãdati pro absente domino conueniri,protestantur testimonio publico,quando recipiunt procuratorium,ꝙ non recipiunt nisi in causis deuolutis,& quæ sui natura in curia sunt tractandæ,nec ad alia astringere se intendunt.dicta l.inuitus.& clementi.in eodem titulo.aliâs cùm sit eadem causa & idem forus.

dicta l.qui proprio.§.item quæritur.ff.de procura.
tenetur comparere,vt infrà dicam in alio mem-
6 bro de appellatione proſequenda. † Niſi in taxa-
tione expenſarũ vbi requiritur citatio partis,quia
eſt alia & diuerſa inſtantia,cùm fiat poſt tempus
primæ inſtãtię ſtatutę ſuper facto principali:quod
non eſſet ſi eſſet eadem cauſa,vt voluit Paul.de Ca
ſtro in conſil.xij.incip.tota diſputatio iſtius pro-
ceſſus,& in conſil.xvj.incip.ſi ponderentur.in prin
7 cip.vol.antiq. † Et idem etiam ſeruatur ad facien
dum inqueſtas,quòd partes citantur coram iudice
aut commiſſario:quia ſi procurator tanq̃ domi-
nus litis ad hoc citaretur,tamen non cognoſcet te-
ſtes contra dominum ſuum productos,& per con-
ſequens non poterit bonos & ſufficientes obiectus
dare.Quare per ordinationes regias ordinatum eſt
dominum fore citandum,vt in ordinatio. Caroli
vij.artic.cxvij.& Ludo.xij.articul.Et idem ſi altera
partium pendente moriatur proceſſu,quòd hære-
des vel poſſeſſores citantur,quamuis morte domi-
ni non expiret mandatum,tanq̃ re non integra.
dicta l.procuratoribus.& l.nulla.& ita habetur in
ſtylo parlamenti.tit.de adiorna.Not.tamen quòd
vbi in executione ſententię aut arreſti aliquis tanq̃
procurator cõparuit,efficitur dominus litis q̃ pri-
mùm incipiunt litigantes tractare de meritis cau-
ſæ,vt voluit Bart.in l.ab executore.in fi.ff.de ap-
pella.& Alexand.in conſil.clvij.numer.x.libro vj.
8 Quia † in hoc caſu & alijs caſibus ſummarijs cle.
ſæpe.de verb.ſignifi.in quibus lis non conteſtatur,
procurator efficitur dominus litis.& idem dixit
Bartol.in dicta l.nulla.per illum text.quem ibi ſe-
quuntur Bald.Salice.Paul.de Caſtr.Franc.de Are.
in vlt.not.quam legunt cum dicta l.procuratori-
bus.& Iaco.de ſancto Georg.in princip.& Iaſon in
primo not.poſt Alber.de Roſa.& idem Baldus &
Franc.de Are.in l.arbitramur.eodem titul.& Feli.
in cap.exceptionem.colum.iiij.ver.iij.intellige ni-
ſi eſſet cauſa,in qua.de excep.& in cap.inſinuante
poſt Abb.Sicul.de offic.delega.cum alijs per eum
alleg.Dicit tamen Iaſon in dicta l.nulla.quòd regu
la prædicta quamuis ſit in ſe vera,tamen non pro-
batur per tex.in dicta l.nulla.Et ſic nota,ꝙ inſtan-
tia in his caſibus currit ex die quo partes cœperũt
litigare,quæ habetur loco conteſtationis,vt ibi,&
gloſ.& doct.in cap.j.in verbo aſſentiat.de elect.lib.
9 vj. † Sed ſi per euocationem,vt l.iudicium ſolui-
tur.ff.de iudic.& cap.vt noſtrum.de appel.aut per
appellationem ad alium ſuperiorem iudicem , ad
quem eadẽ cauſa deuoluatur,an tunc teneatur pro-
curator comparere.Et circa hoc membrum gloſ.
ſunt contrariæ.nam in dicta l.inuitus.de procura-
tor.in verb.extendere.dicit quòd non,ſed in dicta
l.ij.an per alium cauſę appel.tenet quòd ſic,ſi vult,
dicens quòd ſub iudice lis eſt.Vnde concludendo
dicendum eſt ſecundum communem opin.in dicta
l.inuitus.& in dicta l.ij.& in cap.non iniuſtè.quòd
non tenetur inuitus proſequi appellationem à diſ-
finitiua interpoſitam,vt eſt text.in dicto cap.non
iniuſtè.& ita concludunt Odofre.Cyn. Ioan. Fab.
Alber.de Roſa.Bartol.Bal.Ang.Sali.Paul.de Ca-
ſtro,Alex.Iacob.de ſancto Georgio,& Iaſon in di
cta l.inuitus.& in l.ſi actor.C.de appel.& Innocen.
Collect.Ioan.And.Cardi.de Zaba.Henric.Bohic.
Imol.& Abb.Sicul.in dicto cap.non iniuſtè.& Bal
dus in dicto cap.j.colum.iij.in fi.verſic.quæro ecce
procurator.& Paul.de Caſtr.in dicto conſilio xij.
quamuis teneatur appellare,nemo negat,vt dicit
gloſ.in dicta l.inuitus.Quod vltimum limitant do
cto.ſ.allegati,niſi ad vnum actum fuiſſet procura-
tor conſtitutus,puta ad audiendã ſententiam,quia
tunc non tenetur appellare.l.liberto. §. litem. ff. de
nego.geſt.& tenẽt domini de Rota in deciſ.lxiij.in
antiq.licet in recollectis per Ber.de Biſgneto te-
neant contrarium.in titul.de procurat. in ij. quia
hoc eſt vicinum mandato.Quos ſequitur Felin.in
cap.cauſam quæ.colum.iij.ver.ſic etiam dicit Ro-
ta de re iudi.& in cap.cùm olim.& in colũ.penult.
verſic.fallit quartò.de offic.deleg.vel etiã niſi pro-
curator iuſtè ſuccubuiſſet,cùm debeat bonam fi-
dem agnoſcere,exemplo tutoris.l.quotiens.§.ſicut.
ff.de adminiſtr.tuto.vt tenent Cy.Ray.Bal.Ang.
Salic.& Alexand.in dicta l.inuitus.& ibi Iacob.de
ſancto Georg.verſi.not.ſecundò.& in dubio præ-
ſumitur iuſtè ſuccubuiſſe.capit.in præſentia.de re-
nuntia.& l. Herennius Caia. ff.de euict. quamuis
Anto.de But.& Ioan.de Imol.in dicto cap.non in-
10 iuſtè teneant contrarium.†Sed primum ꝙ non te-
neatur proſequi appellationem,limitant quatuor
modis.Primò in appellatione ab interlocutoria,
quæ intermedijs cauſæ fertur,quæ nondum finem
imponit,quia tunc tenetur proſequi,ſecundũ Cy.
Bart.Franc.de Are.Paul.de Caſt.& alios ſ.allega.
in dicta l.inuitus.& Bartol.in l.non cogendum.§.
j.in fi.ff.de procura.& in l.cùm procurator.in fine
princi.& ibi Paul.de Caſtr.Alexand.& Iaſon.ff.de
noui operis nuntia.& pro hoc l.ad rem mobilem.
& l.ſi ad legatum.ff.de procura.quia eſt de appen-
dentijs primæ cauſæ.l.qui proprio.§.idem quæri-
tur.eodem titu.Et iſtud eſt verum,ſi in eodem loco
appellatio interpoſita ab interlocutoria veniret
tractanda,ſecus ſi in alio loco remoto:quia tunc
nõ tenetur proſequi,vt l.ſed & hæ.§.nõ ſolùm.ibi,
in eadem prouincia.cum verſ.ſequen.& ibi Bal.in
vlti.not.ff.de procura.& l.ſancimus.ibi in eodem
duntaxat loco.C.de aduoca.diuerſo.iudic.& tenet
Cyn.Ioan.Fab.Sali.Fulgo.Iaſon,Alex.& de ſan-
cto Georg.in dicta l.inuitus.allegantes Spec.in tit.
de appel.§.j.verſic.illud autem notandum eſt.& Ia
ſon in dicta l.cùm procurator.in fi.princ.& Ioan.
de Imol.in §.j.prin.quod dicunt docto.eſſe notan-
dum pro appellationibus ab interlocutorijs , quæ
quotidie ad curam Ro.interponuntur.& idem In-
no.in dicto cap.non iniuſtè.& ibi Collect.colum.
ix.in princip.verſic.ſed nunquid.& idem Abb.Si-
cul.ibi in fi.verſic.item intellige tex.vbi refert Ho-
ſtien.dicere curiam Romanã ita ſeruare:& idẽ ſer-
11 uatur vbiq;. † Et idem eſt in aduocato,ꝙ non tene
tur poſtulare in cauſa appellationis extra locum
vel prouinciam,ſecundum gloſ.Bart.& Alber.de
de Roſa.in dicta l.ſed & hæ.§.nõ ſolùm.& doct.in
locis ſ.allega.& Alber.de Roſa.in dicta l.qui pro-
prio.

prio.§.item quæritur.in vlt.quæſt.& Io.Fab.in di
cta l.inuitus.Igitur tenebatur hîc procurator com
parere:cùm in eadem ciuitate cauſa & proceſſus co
ram iudice admiralis ſeu admirati fuiſſet euocatus,
niſi declaraſſet nolle comparere,quia tũc dominus
tenetur comparere,vt dictũ eſt.Ideo per arreſtum
fuit dictum in cauſa cuiuſdam Io.Bien venu,con-
tra Guilielmum Roux & Stephanum Rouſſeau,ex
quo procurator ipſorũ qui ſic declarauerat , quòd
partes non habito ad proceſſurã ſeneſcalli ſeu eius
locumteneñ.reſpectu,venirent in curia,iuxta & ſe-
cundum vltima dicti admirati iudicis arrementa
proceſſuræ.Et latum fuit arreſtum die xj. aut xij.
Martij,anno Domini M. D. XXIII.Secundò
fallit & limitatur dicta regula,ſecundum docto.in
dicta l.inuitus.in procuratore conſtituto ad omnes
cauſas.Tertiò fallit in tutore & curatore,vt l.j.C.
vt cauſæ poſt pubert.tutor adſit.& dicta l.ſi actor.
& eſt ratio,quia mandatum eorum eſt generale ad
omnes res,& ad omnia loca,ſecundum Cy.Io.Fab.
Paul.de Caſt.Iacobi.de ſancto Georgio.& Iaſon.in
dicta l.inuitus.niſi reddiderint rationem & reſtitue
rint inſtrumenta minorum:quia tunc non tenẽtur
proſequi proceſſus inchoatos. l. negotiorum. §. j.
& l.tutor.& ibi Bar.& Alber.de Roſa.ff.de appell.
Quartò fallit in cauſa reſtitutionis in integrum,
quam procurator proſequi & defendere tenetur.di
cta l.qui propria.§.item quæritur.reliqua vide per
doctores ſ.allegatos.

Summæ.

1 Archidiaconi plures in eadem eccleſia eſſe poſſunt.
2 Dignitas eccleſiaſtica quibus ſignis dignoſcatur.
& nu.4.7.& 9.
3 Dignitatem de iure communi ſonant ſolummodo
archidiaconatus & archipresbyteratus.
5 Archidiaconatus eſt prima dignitas.
6 Dignitas aliquando eſt ſine cura & adminiſtratio-
ne ſpiritualium.
8 Dignitas quæ dicatur maior.
10 Perſonatus incõpatibilitas eſt ſicut bñficij curati.
11 Dignitates plures habere diſpenſatus,non intelli-
gitur in eadem eccleſia.
12 Dignitatis & perſonatus differentia.
13 Perſonatus quid.
14 Archidiaconatus eſt incompatibilis cum benefi-
cio curato.

Quæſtio CCLXXXVI.

Magiſter Ioannes Ter-

renij duo habens beneficia curata,ad quę duntaxat
legitimè extiterat diſpenſatus,& tandem in eccle-
ſia collegiata Manſij Agenenſij diœceſis Cõdyo-
nenſis obtinuit archidiaconatum,quem cum curis
prædictis annis quinq; ſine alia diſpenſatione te-
nuit,vſquequo ꝙ prioratus iamdictæ eccleſiæ col-
legiatę (qui eſt prima & principalis dignitas) fuit
ſibi collatus:ad quem vnà cum prędictis curijs per
papam tenendum diſpenſatus vniendo eadem be-
neficia,nulla facta mentione de tempore quo præ-
dictum tenuit archidiaconatum.Et nunc obijcitur
ſibi per Io.Careſmentrant actorem conquerẽtem,
& Ioannem Ducis reum opponentem,quòd archi
diaconatus prædictus erat & eſt dignitas , & per
conſequens incompatibilis:illo in contrarium re-
luctante,& maximè ꝙ non eſt in eccleſia cathedra-
li,ſed collegiata,nullam habens curam animarum,
licet præeminentiam poſt priorem in choro & ca-
pitulo habeat ſedendi.Quæritur quid iuris.

Deciſio.

ET, Chriſti benedicti , ac
intemeratæ & glorioſæ
virginis Mariæ eius ge-
nitricis nominibus inuo-
catis , Amen. † Præſup-
pono,quòd in eccleſia ca-
thedrali aut collegiata poſ
ſunt eſſe plures archidiaco
natus,& aliæ dignitates,
& tamen non erit niſi vnus qui habeat nomen ec-
cleſiæ,& cæteri ſingularia habebunt nomina , vt
cap.quoniam abbas.& ibi Hoſtien.Abb.Sicul.&
Conſic.And.Barb.& Feli.de offi.deleg.& cle.vt hi.
de ætate & qualita.vt latè dixi in conſil.lxx.incip.
& primò quantum ad primam quæſt.vbi vide:&
etiam quę ad eiuſdem archidiaconatus officiũ ſpe-
2 ctant. † Hoc habito circa hanc quæſt.decidendam
Archid.in cap.j.de conſuet.lib.vj.quem ibi ſequũ-
tur Io.And.Dominic.& Philip.Francus & Cardi.
de Zaba.in cap.de multa.ver.hoc idem.& ibi Pet.
de Anch.& Abb.Sicul.colum.v.ver.extra gloſ.de
præben.& alij doct.infrà allegandi ponunt tria ſi-
gna,per quæ cognoſcitur quem habere eccleſiaſti-
cam dignitatem.Et idem Franc.de Are.in conſil.
xxiij.incip.in præſenti conſultatione non ſequẽdo
ordinem.dicens hanc quæſt.eſſe claram.Et ſecundũ
eos primum ſignum eſt,ꝙ ſi is qui habet officium
præeſt adminiſtrationi cum iuriſditione , dicitur
habere dignitatem.cap.volumus.lxxxix.di.& cap.
epiſcopus gubernationem.lxxxviij.diſt.cum alijs
per ipſos allegatis.& bo.text.in cap.literas.de re-
ſtitut.ſpoli.vbi loquitur de archidiacono eccleſiæ
maioris Bituriceñ.qui habet iuriſditionem,& con
currit cum archiepiſcopo in cognitione cauſarum
ciuilium & criminaliũ,vt hoc vidi ibi practicans.
3 Quia † ſecundum Franc.de Aret.in dicto conſilio
xxiij.col.j.verſic.ſecundò præmitto.nulla nomina
officij eccleſiaſtici de iure communi ſonant in di-
gnitatem,niſi archidiaconatus & archipresbyte-
ratus.alleg.Rotam in deciſ.ccccclxij.quam non in-
ueni.Sed Felin.in rubric.de maiori.& obed.col.v.
in fi.allegat Rotam in nouis.titul.de elect.in ij.de-
ciſio.ſed eſt ccccl j.incipien.fuit dubitatum vtrum
præpoſitura.& dixi in tract.de autorit.magni con

ciliј & parlamen.regni,in prima magna addit.fol.
xix.quod tamen ipse Franc.intelligit de officijs ec-
clesiasticis citra episcopum:quia in illis duobus so
lis de iure communi post episcopum cōpetit præ-
eminentia iurisditionis:sed nos loquimur in archi
4 diacono ecclesiæ collegiatæ, vt infrà dicam. † Se-
cundum signum est,quando officium,de quo quæ-
ritur,habet nomen quod de iure communi sonat
in dignitatem,quia vocatur archidiaconus,& sic
de alijs:licet de more & consuetudine ecclesiæ nul-
lam habeat administrationem neq; iurisditionem.
Exemplum secundū ipsos in archidiaconatu Par-
mensi,qui secundum Innoc.in dicto cap.de multa.
quasi nullum officium archidiaconi facit in eccle-
sia.Et idem dicit ibi Hostien.in ver.hoc idem esse
in archidiacono ecclesiæ Ebruduneñ.quem primò
in quadam instituit ecclesia,dum curam illius eccle
siæ teneret.& idem tenet de Zaba.in dicto ver.hoc
idem.in v.quæst.& in cle.vt hi.§.j.in primo nota-
bili.de ætate & quali.& singul.in consil.xxx.incip.
in hac dubia quæst.col.iij.versi.item est dare talem
dignitatem.& idem Feli.in cap.ex literis.colum.iij.
versic.& de illo dicto.de consti.& dixi in dicto cō-
sil.lxx.& idem Abb.Sicul.in dicto cap.de multa.
col.vj.versic.secunda conclusio.vbi idem dicit esse
in archidiacono Senensi.Et ibi ponit septem con-
clusiones ad cognoscendum dignitates . quamuis
secundum de Zaba.in dicto consilio xxx.videatur
mirum,quòd quis tanq; maior sit in collegio , seu
principalis,& non habeat iurisditionem & curam
collegij:sed optimè stare potest per signa hîc desi-
gnata.Vnde secundum eum in dicto cap.de multa.
versic.hoc idem.in v.quæst.multum.circa hoc de-
bet ponderari nuncupatio & communis reputa-
tio,vt statim dicam.Quare Innoc.ibi dicit , quem
ibi sequuntur Hostien.Ioan.And.de Zaba.Petr.de
Anch.in iiij.quæst.& Abb.Sicul.quòd si constitu-
tus in aliquo beneficio multa ministeria faciat ali-
cuius dignitatis,& tamen non reputetur dignitas,
non cadit in pœnam constitutionis.cap.de multa.
sicut sunt præpositi Turonenses & Carnotenses.
Et idem in pæposito ecclesię Terrachoneñ.licet se-
de vacante habeat administrationem archiepisco-
patus,cuius administratio non arguit præpositu-
ram curatam esse,secundum Oldra.in consi.ccxxij.
incipien.de toto themate.colum.iij.versic. quartò
obijcit pars.vsque ad finem.quem sequitur Alber.
de Rosa.in prima parte statut.quæstio. cxlviij. in-
cipien.ecclesiæ cuiusdam archiepiscopalis statuto
cauetur,quia potest esse dignitas tenuis in ecclesia,
vt dicit textus in capitulo vltimo,ibi,dignitatem
tenuem.de renuntiatio.libr.vj. aliâs autem ex quo
5 reputatur dignitas est incompatibilis.† Quinimo
archidiaconatus est prima dignitas habens iuris-
ditionem,& tenens vicem episcopi,vt cap.j.& ca-
pitul.ad hæc. de offic. archid.& glos.in dicto cap.
deliberatione.de offic.leg.libr.vj. Et si de consuetu
dine dignitas perpetua archidiaconatus non ha-
beat iurisditionem,tamen illud nomen est de iure
communi dignitatis nomen,vt dictum est,si cum
illo nomine habeat sedendi prærogatiuas , tam in
choro quàm in capitulo , cum aliquo temporali:
6 quia, † vt dictum est,dignitas bene reperitur sine
cura & administratione spiritualium.dicto cap.j.
de consuetudi.& cap.j.de ætate & qualitate.& ca-
pit.super eo.& cap.cùm in illis.in princip.de præ-
bend.libr.vj.& in clemen.j.& in clemen.si plures.
de præbend.in cap.dudum.in ij.de elect.& idem do
mini de Rota in decisio.ccccxlij.incipien. fuit du-
bitatum,vtrum si habens gratiam in nouis.loquē-
tes de decanatu ecclesiæ collegiatæ,& etiam de ar-
7 chidiacono eiusdem. † Tertium signum est quan-
do de consuetudine vel constitutione ecclesiæ ha-
betur pro dignitate.cap.consuetudo.xij.distinct.&
capitul.cùm olim.de consuetud.& Bald.in effectu.
in consilio cccxxxv.incipien.archidia.volumi.iij.
vbi ponit de archidiacono,qui habet maiorem di
gnitatem,qui præfertur præposito,dicens inter a-
lia dicta sua singularia,quòd quando sunt duæ di-
gnitates diuersæ speciei,vt est archidiaconatus &
8 præpositura,tunc † si quæratur,quæ sit maior di-
gnitas hominis,dicit quòd faceret comparationē.
Nam maior is dicitur,qui plurimum potest:& ma
ior enim ab honore & excellentia dicitur,cui se-
cundum statū dignitatis, maior debetur,& exhibe
tur honor in sedendo,in scribendo,& similibus,vt
l.j.ff.de albò scriben. Itaque gradus excellentiam
ostendit,& consuetudo nobilem & eximium facit.
l.honor.§.j.ff.de muneribus & honoribus.Item il-
la est maior dignitas , quæ pro magno beneficio
datur,& quam generaliter homines existimant esse
maiorem.l.athletas. in principio.versic.Celsus. ff.
de his qui notan.infa.& idem Alexand.in consilio
cxlij.incipien.viso processu causæ.libr.vj.vbi po-
nit de archipresbytero & archidiacono ecclesię Pa
duanæ.& idem ponunt docto.s.allegat.in ecclesia
Pictauieñ.& beatus Anto.in sua summa.iij.parte.
titul.xv.capitul.j.§.xj.& Ioan.de Selua in tract.be-
neficiorum.in j.parte quæstio.ij.fol.xiiij.in fin.ver.
& signa tria.& idem dicunt domini de Rota in de-
cisio.ccccl j.incipien.fuit dubitatum, vtrum præ-
9 positura alicuius ecclesiæ collegiatæ in nouis.† di-
centes illam esse dignitatem in qua concurrūt tria.
Primò,quòd sit electiua: Secūdò,quòd habeat ad-
ministrationem bonorum temporalium : Tertiò,
quòd habeat prærogatiuam in stallo chori,& lo-
co ac voce capitulari: cōcludentes rationibus præ-
dictis decanatum & præposituram ecclesiæ colle-
giatæ esse dignitates,sed decanum esse maiorem &
principaliorē in dignitate prædictæ ecclesiæ:præ-
sertim propter iurisditionem & curam, quam ha-
bet in canonicos,& cęteros clericos eiusdem eccle-
siæ.Et in illis ij.decis.loquuntur in ecclesia colle-
giata,pro quibus est textus in capitul.ad aures no-
stras.ibi,decani,archidiaconi, præceptores &c.de
rescript.& ibi Barba.in ij.nota.& Dominicus de
sancto Gemin.in consilio cj.incipien. quo ad pri-
mum.in princip.quod quidem repetitur in consil.
cxxx.incipien.de verbo ad verbum.& aliquid di-
xi in tractat.de autoritate magni consilij,& parla-
mentorum regni.in ij.addi.magna.& idem beatus
Anto. in dicta sua summa, parte iij. titul.xix.cap.
vj.

vj.§.j.& capitul.sequen.vij.§.j.vbi in dicto cap.vj.
§.j.dicit,secundum Augusti.de Anto.quòd si ar-
chidiaconus eligitur à collegio vel vniuersitate,&
confirmatur per episcopum,tunc habet iurisditio
nem ordinariam de iure,vt probatur in capit.j.&
cap.perlectis.& capit. vlt. xxv. distinct. Quorum
quidem signorum duo vltima in casu nostro ha-
bet archidiaconatus dicti Terreni primò,quia vl-
tra nomen iuris habet prærogaturam sedendi tam
in choro quàm in capitulo.Secundò habetur & re-
putatur de consuetudine dignitas,& conferri con-
sueuit vt dignitas,vt probatum fuit:ergo faciebat
10 incompatibilitatem,vt dictis iuribus. † Et posito
quòd archidiaconatus esset sine iurisditione & ad-
ministratione,& quòd non esset dignitas , tamen
esset personatus,& sic incompatibilis,vt dixit tex.
in dicto capitul.dudum.versic.sed cùm in iure con
fessus.ibi,quam si non haberet negare non potest,
quin personatus existat.Cùm idem de personati-
bus quod & de beneficijs curam animarum haben
tibus iudicium sit habendum,&c.Licet aliqui li-
bri habeant text.aliter loquentem:sed iste est verus
text.secundum glos.& docto.ibi.insuper Abb.Si-
cul.colum.iij.versicul.no.ibi negare non potest.&
omnes in dicto capitul.de multa.§.vlti.& ibi glos.
in verb.in eadem ecclesia.ita quòd pœna illius cap.
& extrauagan.Ioan.xxij.execrabilis.habet locum
in isto talem possidente personatum,sicut si cura-
tum haberet beneficium.Et illam glos. sequuntur
ibi Hostien.Cardin.de Zabarel.post Tancre.in di
cto versi.hoc idem.in j.& ij.quæstio.& idem Ant.
de Butr.& Imol.colum.vij.post medium.per text.
in dicto cap.dudum.non cauillando text.& etiam
Petr.de Ancha.in viij.notab.& maximè in eadem.
11 Ideo † secundum Ioan.Andr.& docto. ibi, si quis
dispensatus fuerit ad plures dignitates obtinēdas,
non intelligitur de dignitatibus eiusdem ecclesiæ,
nisi exprimatur.& illam glos.sequitur Abb.Sicul.
ibi colum.iiij.versicul.in glos.& de Zabar.in dicto
consil.xxx.& omnes in cap.ad hæc.de præbend.&
Dominic.de sancto Gemi.in dicto consil.cj.versic.
ad secundum.Quia dignitas,officium,& persona-
tus sunt idem,& synonyma idem significantia.di-
cto cap.dudum.cap.de multa.& dicto cap.ad au-
res.& ibi Barba.in ij.notab.& Decius in primo.&
idem in cap.cùm accessissent.de constitut.& ibi la-
tius Barba.colum.iiij.versicu.not.ibi illius perso-
natus.& Philippus Decius in primo notab.& hoc
etiam probatur per text.in dicto cap.j.de consuet.
libr.vj.& alijs iuribus suprà allega.& de Zaba.in
dicto cap.de multa.versic.hoc idem.in v.quæstio.
& Ioan.Andr.colum.iij. versicul. dignitates. Col-
lect.colum.penult.versic.sed quæ est differentia.&
Henric.Bohic.colum.ij.versicul.super eo. cap. qui
ponit,quæ sunt beneficia,quæ de iure simul tene-
ri possunt,& quæ non.& idem Ioan.de Imol.ibi,
colum.v.circa finem.versic.& ex prædictis habes.
& text.pro hoc in dicta clemen.vt hi.§.j.& ibi de
Zaba.in princip.& text.in dicto cap.ad hæc.& in
cap.ex parte.scilicet personæ ecclesiæ.de rescript.
12 ibi Bald. colum. j. † Quamuis secundum aliquos
docto.s.allegatos sit differentia inter dignitatem
& personatum:quia dignitas est quædam præemi-
nentia cum administratione.dicta l.honor.Perso-
natus verò est quidam honor sine administratio-
ne,vt l.ad rem publicam.ff.de muneribus & hono-
ribus.& ita dicit Oldra.in consil.cl.incipien.in ec-
clesia Valentina.colum.ij.versic.secundò attenden
dum.ꝙ & pro istis est text.in dicto cap.dudum.&
alijs iuribus s.allega.Tamen quicquid sit quo ad
incompatibilitatem sunt idem dignitas,persona-
tus,officium,& cura animarum,vt ibi.& dicto ex-
13 trauagan.execrabilis. † Quia personatus (vt in-
quit Bald.in dicto capit.dudum.colum.iiij. versic.
item nota) est quædam excellentia in ecclesia cum
administratione annexa gradui.& quòd secundum
magistrum sententiarum persona est idem ꝙ per se
sonans:quia comparatione ad alias ecclesiæ perso-
nas dicitur,quæ plus sonat.Et idem Bald.in dicto
cap.cùm accessissent.colum.ij.in princip.versi.ibi,
primicerius.vbi dicit,quòd in hoc debet attendi
consuetudo cleri.largè tamen quilibet curatus po-
test dici persona ecclesiastica,sed impropriè : quia
officium personatus potest esse sine cura populi.di
cto cap.dudum.& cap.de multa.Vnde recurrimus
secundum eum,quem sequitur Andr.Barba.ad vul
gare locorum ydioma.Quamobrem dicit text.in
dicto cap.j.de consuetud.lib.vj.ibi,quocunq; no-
mine censeatur ad denotandum,quòd secundum di
uersas prouincias diuersimodè denominantur.&
idem dicit glos.in regula.iij.cancellariæ apostoli-
cæ.in princip.& hoc modo secundum Bal.& Bar-
ba.in dicto cap.cùm accessissent.primiceriatus est
dignitas,si in capitulo & conuentu,in quo præest
primicerius,habeat prærogatiuam.Et idem Ale-
xand.in consil.lxxvij.incipien.in causa & lite.col.
ij.ver.& ad istud ostendendum.lib.ij.Vnde omnes
habentes autoritatem aliquam supra capitulū ec-
clesiæ collegiatæ dicuntur habere dignitatem.Ideo
dignitas secundum eos dicitur in habendo,& offi-
cium dicitur in exequendo.& cura in ecclesia,& cu
ra possessionum.& quot dignitates sunt tempora-
les,& totidem spirituales,vide per Bald.& Barba.
in dicto cap.cùm accessissent.Et circa personatum
Barba.allegat Guil.de monte Laud.in dicto extra-
uagan.Ioan.xxij.execrabilis.super verbo,persona-
14 tus.& Dominic.in dicto cap.j.de consuetu. † Et sic
iste archidiaconatus ecclesiæ Mansi prædicti Age-
nensis non potest canonicè teneri cum alio benefi-
cio curato,licet non habeat curam animarum pro
priè vel impropriè,sed solùm nomen iuris. Cùm
cōmuniter talis reputetur & nuncupetur,ac tanq;
dignitas conferatur.Et idem Barba.in consil.lviij.
colum.penult.versic.capio nunc vltimam dubita-
tionem.volu.j.vbi vult consuetudinem non posse
disponere,ꝙ personatus qui reputatur dignitas in
ecclesia, sit de numero beneficiorum compatibi-
lium,quin semper sit incompatibile,quod est for-
tius & notandum.Vbi verò in ipsa ecclesia colle-
giata essent prior aut decanus,& duo intitulati qui
ministrant populo sacramenta,& exercent curam
animarum,vt est Bononiæ in ecclesia sanctæ Ma-

riæ maioris,tunc in iſtis duobus non habet locum dictum capit.multa.& cap.licet' canon.de electio. & ſimilia.Cùm non ſint ibi vt prælati,ſed vt perpetuò beneficiati,vt not.in cap.cùm non ignores. de præbend.& ibi Hoſtien.& tenet Archidiac.in dicto capitul.licet canon.& Oldra.in conſilio.lxij. & Petr.de Ancha.in conſilio lix.incipient.in publicis.colum.ij.verſi.pro confirmatione.& ita per maiorē partem concluſum fuit.Sed quia iſte Terreni collato ſibi prioratu pręd icto Manſi Ageneñ. obtinuit à papa diſpenſationem vniendo, & admittendo ſeu incorporando beneficia curata prædictis dignitatibus quo ad vitam.Et ad iſtud probandum produxit ſolam ſignaturam,quæ nullam faciebat mentionem de tempore quinquennij, quo tenuit tria beneficia incompatibilia ſine diſpenſatione.& ſic debebat poni extra proceſſum,& dictus Ducis manu teneri reſpectu illius.& ego ſolus fui in illa opinione:aut quòd ſaltem ſibi recredentia debebat adiudicari prædicto Terreni,quia licet eius diſpenſatio vnionis nullam faciat mentionem de tempore quo prędicta duo beneficia tenuit cum archidiaconatu:Tamen quòd in expeditione & groſſatione bullarum in vim clauſulæ generalis papa eum rehabilitaret,& ad longum illam inſereret &c.pro quibus facit deciſio formalis Felin. in rubric.de conſtitut.colum. iiij. & rationem 'dicit eſſe,quòd licet ſupplicatio ſignata habeat fundamentum neceſſarium,tamen ante confectas literas eſt quædam res in formis,quæ poſtea eis confectis reducitur ad ſuum vſum perfectum per adiectionem clauſularum.Et hinc eſt ſecundum eum, quòd ante confectas literas nulla diſpenſatio prodeſt,vt in regula cancellariæ Rom.quæ incip.item cùm conceſsiones.quia multa petuntur quæ poſtea ex ſtylo limitantur,quando reducitur ſignatura ad formam,vt ibi dicitur.Sed ad hoc reſpondebam,quòd Papa Leo, qui conceſſerat,mortuus erat.& quòd licet conſuetum fuerit per modernum papam expediri facere tales bullas ſub forma:rationi congruit,vt ea quæ à prædeceſſoribus ſuis conceſſa fuerant,prætextu tamen obitus non fuerant expedita,expediantur.capitul.ex literis.de reſcript.& in regula eiuſdem apoſtolicæ cancellariæ.viij.in ordine.& ibi gloſ.Et ſic ſine noua conceſsione aut ſignatura per cancellariam expedientur,tamen in iſto caſu non poterant expediri ſub dicta,rationi congruit,forma:quoniam poſt Leonem concedentem interuenerat Adrianus,& nunc Clemens ſeptimus.& ſic fuit conceſsio prædeceſſoris ſui mediati &c.quare ſub illa forma expediri non poterat,vt tenet gloſ.in dicta regula viij.per textum illius regulæ,qui tantùm loquitur in ſingulari,ſcilicet per prædeceſſorem noſtrum,& non dicit prædeceſſores.quorum conceſsiones per iamdictam formam expediri non poſſunt.ſed eſt neceſſe habere commiſsionem vel mandatum ſuper hoc à papa expreſſum.& ita ſecundum gloſ.ibi practicatur in cancellaria.Quinimo ſecundū gloſ.ibi,quæ reſpondet motiuo duorum,quòd ſi vnus malitioſus tempore Sixti expediuit vnam bullam,ſed non placuit ſibi in aliquo,& tempore Innocentij expediuit iterum in forma,rationi congruit,vbi erant ea quæ ipſe voluit,ꝙ non valeat.Et minus etiam ſecundum gloſ.ſi tales binæ expeditiones fierent etiam tempore eiuſdem põtificis,quod eſt fortius. Et quàm maximè in præiudicium partium , quibus iam ius quæſitum fuit:hęc declaratio fieri non debet.& idem tenuit gloſ.in regula xxv.colum.iiij. ante finem.verſic. & ponas exemplum.& etiam in vltima colum.verſic.nam ex hoc videtur.vbi dicit,quòd ſi ſupplicatio non concordat cum bulla, quòd poteſt aduerſarius ſupplicare papæ ꝙ corrigatur ſecundum tenorem ſupplicationis , & ſolet concedi commiſsio ad eam ſignandum per placet. Quinimo poteſt iudex qui cognoſcit de cauſa beneficiali ſecundum gloſ.ibi,in fin.mittere bullam malè formatam ad cancellariã corrigendam.Quia in cauſa beneficiali iudex poteſt ſupplere ex officio ſuo.cap.olim.de reſcript.& gloſ.in cap.bonæ.in j. de poſtul.prælat.& hoc ſi iudex vult.ſed non aſtringintur ſecundum gloſ.in dicta regula xxv.& idem dicitur in regula Innoc.iiij.tit.non iudicetur iuxta formam ſupplicationis, ſed literarũ expeditarum. ante fin.ibi,& ſi literæ ipſæ minus bene &c.Quas quidem regulas reperies in fin. deciſio.Rotæ, folio cclxxxv.colum.ij.in princip.& nunq̃ ego adhiberem fidem eiſdem,cùm in ſupplicatione ſeu in narratiua illius iam in iudicio producta , nulla facta fuerit mentio de tempore aut alio defectu,vt in ſimili tenet Petr.de Ancha.in conſil.cccxcviij.incipien.præmitto pro clariori.verſic.ſed videndum eſt.dicens ꝙ papa declarando & habilitãdo quem, non præiudicat tertio:imò talis declaratio eſt iniqua,& contra iura,& in præiudicium iuris alteri iam quæſiti:& tanq̃ talis debet ab omnibus iudicibus refutari & reijci.l.quotiens.& l.reſcripta.C. de precibus imperatori offeren. canonizatis. xxv. quæſtio.j.capitu.fi.§.fina.vt ipſe ibi probat.Item quia non eſt intentionis papę tollere ius alteri quęſitum.l.j.§.ſi quis à principe.& §.merito.ff.ne quid in loco public.& capitul.ex tuarum.de autorita.& vſu pal.& l.nec auus.C.de emancipa.liberorum.& cap.quamuis.de reſcript.libr.vj.& ita papa declarauit per regulam apoſtolicam.xvj.quòd per quãcunque ſignaturam ſeu conceſsionem per ipſum, vel de eius mandato factam,nulli tollatur ius quomodolibet quæſitum.& ſignanter dicit gloſ.ibi papam hoc non poſſe,etiam vbi verba ſunt dubiæ & non clara,prout hîc de detentione ſeu vſurpatione quinquennali prædicti archidiaconatus , de qua nulla fuit facta mentio,vt dictum eſt,in ſignatura.Ideo in præiudicium partium,quibus fuit ius iam quæſitum,ex ſignaturis productis ampliatio & extenſio aut reformatio illi fieri non poteſt : vt dicit regula cancellariæ apoſtolicæ xlij.& ibi gloſ. quia tenebatur facere mentionē de ſua illicita poſſeſsione:aliâs impetratio aut diſpenſatio non valet,vt tenent docto.in cap.cùm iamdudum.de prębend.& in dicto cap.ad aures.& in capit.eum qui. de præbend.libro vj.& Calde.in conſilio xj.titulo de præbend.& conſilio xiij.titul.de reſcript.etiam ſi motu proprio facta fuiſſet.Ait etiam Nic.Milis in repertorio,in verb.gratia.incipien.gratiam. quod licet quis non poſsit allegare defectum ſurreptionis,quando eſt inſerta clauſula motu proprio.cap.ſi motu proprio.& capitul.non poteſt. de præbendis.libro vj.tamen poteſt allegari defectus intentionis papæ,vt not.Lapus in cap.finali. de offic.delegat.libro vj.& Felinus in dicto cap.ad aures.& non ſolùm eſt facienda mentio de iniuſta detentione,ſed etiam de fructibus perceptis.Nam ex perceptione fructuum fuit factus inhabilis ad beneficia,vt not.Specul.in titul.de legat.§.videndum reſtat de diſpenſatione.circa finem. verſicul. ſed pone aliquis.& ibi Ioannes Andr.in additio.& Hoſtien.in dicto capitul.dudum.in verbo canonicè.& Felinus in capitul.in noſtra.colum.viij.verſi. ſecundum correlarium.de reſcript. in capitul.veniens.de accuſationibus.& de ſancto Gemin.in capitul.propter.colum.vltima.xix. diſtinct. Præterea vltima hæc diſpenſatio ſeu incorporatio ac annexio beneficiorum obtenta,eſt fraudulenta,cùm ſit vnus modus de tribus aut quatuor incompatibilibus ad fraudandum.dicto cap.de multa.& extrauag.execrabilis.vt dicit gloſ.in regula cancellariæ apoſtolicæ.xj.in ordine.colum.iij.verſi.vnum tamen dicam.vbi etiam dicit,quòd vnio non habet locum in beneficio vnico.dicto capit.ſuper eo. de præbend.libr.vj.alius modus obtinendi beneficia plura eſt per adminiſtrationem,& per commēdam.dicto cap.dudum.& cap.qui plures.xxj.quæſtione j.dicēs,Væ vobis cum iſtis fraudibus.Dum enim ſteterimus ante tribunal Chriſti,qui eſt ſcrutator cordium & cognitor ſecretorum.cap.tua.de ſimo.& capit.in ciuitate.de vſur.& l.ij.ff.de interrog.actio.& ſic ſecundum dictam gloſ.ſe excuſant cardinales,qui habent tres eccleſias cathedrales in adminiſtrationem,vel commendam , vel vnitas. Ad idem de epiſcopis & alijs beneficiatis.Et ita in alia cauſa magiſtri de Saſſere contra magiſtrũ Gaſtonen Ydroim fuit concluſum,& latum arreſtum die xxiij. Aprilis , anno Domini quingenteſimo vigeſimo ſeptimo.& alibi dixi, relatore domino Goffrido de la Chaſſaigne exiſtente.

SVMMAE

Quæſt. CCLXXXVII.

1 Sepulturam differens an fraudem cõmittat in obtinendo beneficio.& nu.7.

2 Mortuum ſepeliri impediens,quibus pœnis puniatur.

3 Hæres non ſepeliens defunctum , priuatur hæreditate.

4 Rogus exequiæ funus quid.

5 Teſtatori iubenti cadauer inſepultum abijci,an hęres obediat.

6 Anatomiam facere an ſit permiſſum.

8 Renuntiatio in fraudem facta non valet,& quando id præſumatur.& nu.9.

10 Celans teſtamentum aut aliud inſtrumentum tenetur crimine falſi.

11 Abſcondens hominem ne à iuſtitia capiatur,tenetur eodem crimine.

Deciſio.

1 ET in dicto † proceſſu de Terrenij fuit alia quęſtio, quoniam ex aduerſo obijciebatur dicto Ducis , ꝙ impetratio per eum à papa de dicto prioratu non electiuo obtenta,erat nulla,nec debebat ſibi in aliquo opitulari,licet præueniſſet ordinarium,ex eo ꝙ defunctum priorē qui ſibi reſignauerat,mortuum poſt recellauerat,& ſic ſine exenteratione viſcerũ cuſtodierat diebus octo, ipſumq; viuere capitulo collatori ordinario de ſanitate eius aut morte petenti aſſeruerat.Quia licet præuentiones habeant locum:verum,niſi fraudulenter eſſent ad ordinarium præueniendum factæ, vt tenet gloſ.in §.neq; enim collationes per præuentionem faciendas.de colla.in verbo, faciendas ceſſante fraude.Quoniam fraus & dolus alicui patrocinari non debent.cap.ſedis apoſtolicæ.& cap. ex tenore immediatè ſequenti.& ibi Philip.Decius in iiij.nota.de reſcript.& cap.ſicut tuis literis.de ſimo.& cap.auaritiæ.ibi exquiſitis fraudibus vſurpare conentur.de elect.libr.vj.& l.nec ex dolo.ff.de dolo.& cap.ſuper literis.ibi ſuæ peruerſitatis pœnam nullum ex illis literis commodum conſequetur.de reſcrip.& vt malitijs hominum ſit obuiandum.l.in fundo.ff.de rei vend.& plus illis hominibus,qui magis atq; etiam magis ad malitiam dediti,nihil eis ſit quod non inueniant,vt Authent.vt hi qui oblig.ſe habere prohib.poſt princip. colla. vj.& in §.mitiores.in fi.in Auth.de nup.colla.iiij. Et pro hac deciſ.facit text.in argu.in clemen.vna. ibi,niſi fortè per ipſos aut alios malitioſè factum fuerit.de renuntia.& in l.j.§.penult.C.de latina libert.tollen.vbi dicitur ꝙ occaſio fraudi nunq̃ eſt danda.& quod not.Guil.de Cugn.& Bartol.in l. contra legem.ff.de legi.& Bart.in l.quęro.ff.de act. empti.& Paul.de Caſt.in l.j.§.fin.eod.titu.quos ſequitur Cepola Veroneñ.in l.quæritur.§.fi.colum. ij.verſi.quæro iuxta iſtam materiam.vſq; ad fin.ff. de ędil.edict.qui allegat no.per Bar.in l.cùm ſatis. & in l.omnes profugi.C.de agrico.& cenſi.lib.xj. quæ multum faciunt ad hanc deciſ.quæ cauſa breuitatis vide.& bo.tex.in l.fi.cum ij.Auth.ibi poſitis.C.de ſepul.viola.
2 † vbi impediens inhumationem defuncti ob eius debita punitur pœnis ibi contentis,maximè debito prętenſo priuatur.& Auth. vt defuncti ſeu funera eorũ.in prin.colla.v.& Angel.in l.j.§.quotiens.ff.de iniurijs.vbi dicit illũ tex. facere contra ſequeſtrantes cadauera mortuorum, etiam prætextu vſurariæ prauitatis.Et idem.Io.de Ana.in cap.ſicut.in ij.in fi.de homicid.
3 † Quinimo ſecundum gloſ.j.in dicta l.fin.de ſepul.viola.hæres

custodiens, & non sepeliens defunctum, perdit hæreditatem: ergo beneficium. Pro quo Alber. de Rosa. ibi alleg. text. in l. si quis sepulchrum. §. funus. ff. de relig. & sumpt. funer. & in l. ac si quis impediat. §. si cui funeris. & §. idem Labeo ait. & §. diuus autem. ff. eo. tit. Sed hîc non incidit in pœnam extrauagantis Bonifa. viij. detestandę feritatis. de sepult. quoniam non exẽterauit intestina, nec in frusta diuidit, vt alibi tumulanda deferret. quod pleruncũq; faciunt parentes defunctorum in acie, vt ad domicilium facilius adducant, vt ibi. Et aliquando ipsimet defuncti per anteà sic ordinauerant, vt dicit tex. in l. alumnæ. §. Seia liberta. ibi, peto à vobis, vt siue in prouincia siue in via aliquid mihi humanitus acciderit, corpus meum curetis, & in Campaniam, & in monumentum filiorum reportare &c. ff. de adimen. lega. Aufrerij in repet. cle. j. de offi. ordi. titul. de potestate ecclesiæ, casus cxxxviij. folio xlv. Sed corpus vnguentis & aromatibus concitũ octo custodiuit diebus, & celauit mortem, vt ordinarium frustraret collatione illius prioratus, eum à sede apostolica præueniendo. Olim nanq; comburebantur corpora in rogo, hodie sepeliuntur, vt inquit glos. in l. pro hærede. in prin. in verbo, iusta. ff. de acquiren. hæredi. & patet C. & ff. de religio. & sumpti. funer. & de sepul. viola. per totum. & alijs iurib. s̃. alleg. & de sepul. extra in antiq. & lib. vj. &
4 in l. ij. & ibi glos. vlti. ff. de in ius vocan. † Est enim rogus strues lignorũ ad cremenda cadauera, in qua simul atque imposita corpora sunt, & ignis adhibitus comprehendit piram, quæ congeries dicitur lignorum ad comburendum. Exequiæ verò sunt celebratio funeris dum corpus effertur. Funus dicitur dum vritur cadauer, seu pompa ipsa exequiarum. Bustum enim est postq̃; cadauer crematum est quasi bene vstum. glo. in cap. conuenior. in verbo, busto. xxiij. quæst. viij. & ibi Archid. Sepulchrũ est vbi corpus mortui, ossa'ue hominis cõdita sunt. l. ij. versic. sepulchrum. ff. de religi. & sumpti. fune. Et anteq̃; quis fuerit ibi sepultus dicitur monumentum. eod. ti. vt in passione Domini, Ioan. xix. Erat in horto monumentum nouum, in quo nondum quisq̃; positus fuerat. & hæc probãtur magis Matthæi xxvj. & posuit illud in monumento nouo. & ibi: Iube ergo custodiri sepulchrum, quod Græcè dicitur Cenotaphium, quod dicitur locus paratus ad sepeliendum. l. in tantum. §. fi. ff. de rerum diuis. Monumentum propriè dicitur quicquid ad defuncti memoriam ædificatur. dicta l. ij. §. monumentũ. & dicitur propriè à moneo, monens homines de morte recordari, vt abstineant à peccato. Vnde Salamon: Memorare nouissima tua, & in ęternũ non peccabis. Et reperitur in chronicis, q olim quando imperator erat electus, statim præsentabantur sibi lapides marmorei, vt eligeret de quo sibi fieret sepulchrum suum, & statim fiebat in memoriam mortis, vt refert Alber. de Rosa. in l. quidam. ff. de condi. instit. vel etiam dicitur sacrophagum. l. liberis. §. fi. ff. de alimen. & ciba. leg. & l. funeris. in prin. ff. de relig. & de istis vide text. glos. & docto. in l. si sepulchrum. C. de relig. Tumulus est congestio terræ super sepulchrum. cap. licet ibi in ecclesia tumulãdi de sepult. li. vj. & in c. sacris. eo. in antiq. ibi in cœmiterio ecclesiastico tumulentur. & ibi vide gl. vnde dicitur cœmiterium. vt ibi extumulẽtur. & dicta extrauagãti, detestandæ. in verb. tumulanda. & ibi Io. Mo. de sepult. vbi ponit versum, sed funera semper fuerunt pro cultu Gallorum magnifica & sumptuosa, vt refert Iulius Cæsar in commentarijs suis. lib. vj. de bello Gallico. fol. lviij. post medium. omnia etiam quoq; vitijs cordi fuisset arbitrabantur, in ignem inferebant etiam animalia, ac paulò suprà, hanc memoriam serui & cliẽtes, quos ab his dilectos esse cõstabat, iustis funeribus cõfectis vnà cremebantur. Et libitina est sepulchrum nobile seu nobilium. & subgradatum est sepulchrum infantium, & qui nedum x. dies impleuerũt dicitur sandapila. Sed feretrũ est plebeiorum & damnatorũ: & spollicitores vel poluitores sunt instituti ad hoc vt funera morientium curent, quasi pollutorũ vectores & curatores & vnctores, vt dicit gl. in l. cuicunq;. §. idem ait si libitinarius. ff. de instito. act. & de priuilegijs sepulturæ vide Io. And. in rub. de sepul. vbi amplè ponit. & ibi eum sequuntur doct. & Guil. Bened. in repet. cap. Raynutius. fo. ccclxxviij.
5 nu. lj. de testa. per iiij. aut quinq;. col. † Quinimo testatori iubenti exenterari, & corpus custodiri suũ: aut cremari vel in mare proijci, hęres nõ debet obtemperare, sed in memoriam humanæ conditionis sepulturæ tradere. in d. l. quidam. de condi. instit. & ibi Bar. Bal. Ang. Io. de Imol. & Ang. in l. prętor. §. si quis. ff. de sepul. viola. & in d. extrauag. detestandæ. de sepult. tamen corpora bene possunt deferri aromatibus condita ad loca in quibus viuẽtes elegerint sepeliri, vt ibi per gl. quæ ponit de Iacob & Ioseph, qui præceperunt eorum corpora ad sepulturam paternam portari. xiij. q. ij. c. Ebron. & cap. vnaquæq;. ver. item Ioseph. & in cap. j. de sepult. & do. Io. Vitali. in specul. mort. in verbo, mors. folio
6 cxxviij. col. iiij. vt dictum est. † Et non immeritò dubitauit Bar. in l. fi. ff. de cada. puniẽd. an corpora damnatorum tradi de iure possint medicis & chyrurgis pro anatomia facienda. & ratio dubitãdi potuit esse secundum Fran. de Ripa in tracta. de peste. fo. xl. nu. cxxiiij. cum seq. quia corpora damnatorũ dilaniari per frusta non possunt, nisi in quibusdam casibus propter atrocissimum facinus. l. capitaliũ. §. famosos. ff. de pœ. & l. ij. ff. arbo. furt. cęsa. tamen Fran. Curt. in l. imperium. quem refert & sequitur Lancel. Decius. col. ij. ver. in eadem gl. ff. de iurisdi. omnium iud. dicit, q in hoc versetur publica vtilitas, vt medici pro cõseruandis corporibus nostris fiant peritiores. Et hoc non potest imputari ad iniuriam, ar. optimo. in l. quod reipublicæ. ff. de iniu-
7 rijs. & idem Fran. de Ripa. vbi s̃. † Et mirũ, q hæc quæst. non reperitur à iure decisa, nec à doctoribus in specie (cùm cotidie accedat) quod ego legerim tacta. Et in curia nostra est alius pcessus similis ratione ecclesiæ parochialis de Alemania, nisi dicamus quòd pro decisa habeatur. Quoniã esset viam aperire frustrãdi ordinarios, & priuãdi collatione beneficiorum. & posset dici quod dicit glo. in cle. j. in

in verbo, sepelire. in princip. de sepult. quòd istud principis declarationem plus quàm glossantis opinionem exposcit: licet aliquando hoc procedat ex bono initio, quia plerunque custodientes defunctorum cadauera, ab ipsis eorum vita durante procuratorium sæpenumero ad resignandum obtinent, in vim cuius faciunt diligentias à superiore obtinendi: & quousque de expeditione certificati, si interim decedat (propter regulam de viginti diebus)
8 custodiunt. † Et pro hac decisio. facit, quòd si statutum dicat, quòd beneficia vacantia per vxorationem conferat Archidiaconus, sed vacantia per renuntiationem conferat episcopus: modò vxorandus renuntiat, quæritur ad quem pertinet collatio. Et dic, quòd si renuntiat in fraudem, vt communiter fit, tunc pertinet ad Archidiaconum, argument. l. filiæ meæ. & ibi per Doct. ff. soluto matrimonio. Sin autem bona fide, tunc quia immediata causa vacationis est ipsa renuntiatio tituli, & species vacationis est ipsa renuntiatio: quare pertinet ad episcopum nõ enim debemus attendere causam remotam, scilicet matrimonium, sed causam immediatam & proximam, qua posita ponitur effectus, & ea remota remouetur effectus. Ad hoc facit. l. si mulier. ff. rerum amotarum. & ita dicit Bal. in l. si cum dotem. in fin. princip. versic. Inducuntur. ff. soluto
9 matrimonio. † Quia renuntiatio facta in fraudem seu fraudulenta in præiudicium ordinarij vel Romani pontificis, aut primam vacaturam expectantis, non valet, vt tenent Bald. & Doct. in dicta l. filiæ meæ. & cap. fin. de renuntia. libro vj. qui text. est multum singul. pro decisio. huius quæstio. & ibi Philippus Francus in ij. notab. iij. & iiij. & versic. Quintò renuntiatio. Quoniam celare est secundum glos. j. in l. j. ff. de seruis fugitiuis. quòd velis ignorare eum, ad quem ea res pertinet alicuius tui emolumenti causa. Vnde secundum Nicolaum de Lyra, supra Iob x. in tertia parte. folio xxvij. in litera A, Deus celare dicitur in corde suo, ea quæ pertinẽt ad hominem, quando non ostendit erga eum beneficia exteriora dimittendo eum in afflictione magna. Et nihil aliud profecto est, quàm priuare quem iure suo. l. si concubina. §. res amotas. ff. rerum amota. Quare ex dolo suo reportare non debet cõmodum.
10 † Hoc etiam probatur: quia celans testamentum vel aliud instrumẽtum tenetur crimine falsi. l. eum qui. l. Paulus. & l. qui testamentum. & ibi Bartolum & Alexand. in additio. ff. de falsis. & l. si prætextu. C. de transactio. Et Bartolus in l. ij. §. si quis dolo malo. & ibi Ludouicus Bologn. in primis interpretat. ff. de tabulis exhibendis. & idem in celante viuum hominem seruum, quòd puniatur pœnis contentis in dicta l. j. de seruis fugiti. & in l. iij. §. si quisquam
11 eorum. ff. ad Silleianum. † Ac idem in celante hominem liberum, ne à iustitia capiatur, quòd puniatur eadem pœna. l. j. ff. de recepta. Ergo à fortiori celans mortem alicuius beneficiati resignantis, vt beneficium eius liberè sine aliquo impedimento, ac præuentione valeat impetrare, priuari debet, argumento l. si à te. ibi, sed si se subtrahat, vt iure dominij eam rem retineat denuntiationis, consignationisq; remedio cõtra fraudem potes iuri tuo consulere, & quæ not. ibi Baldus & Docto. C. de pactis inter empt. & vendit. & fraus ac dolus præsumuntur hic ex varietate responsionis ipsius Ducis capitulo factæ. Proc hoc cap. vt nomen. vt eccle. benefi. Nam committitur dolus non solùm, qui fallendi causa obscurè loquitur, sed etiam qui studiosè dissimulat. l. ea quæ commendandi. §. vltimo. ff. de contrahenda empt. quoniam in beneficijs omnis dolus debet abesse. cap. cùm dilectus. de electio. igitur debet sortiri suum effectum collatio ordinarij, nõ obstante fraudulenta & dolosa pręuentione. Et ita fuit in hoc casu conclusum. Sed quia idem Ducis post obtinuerat quoddam ius deuolutum, ratione cuius plures domini tenuerunt recredentiam: imò possessorium fore eidem adiudicandum. Alij verò quòd partes hinc inde producerent intra certum tempus &c. Et secundum hanc prolatum fuit arrestum die xj. aut xij. mensis Martij, anno domini quingentesimo XXIII. supra mille.

SVMMAE

Quæst. CCLXXXVIII.

1 Mors alicuius qualiter probetur.
3 Probationes in criminalibus exactissimæ requiruntur.

Decisio.

SED HIC videtur dubium qualiter probabitur mors talis recelati rectoris.
1 Dic † q si allegatur ipsum fuisse mortuum de tempore recẽti, & in loco propinquo, in quo probatio vera haberi potest, & tunc si agitur de magno præiudicio, vt quia de hæreditate, aut beneficio consequendo, vt in casu nostro, debet apertè & rectè probari, & non per famam & rumorem viciniæ, aut fœtorem sepulti custoditi redolẽtis, vt tenuit Rogerius, quem refert glos. in l. si quidem. C. sol. mat. per illum text. ibi, qui mori eum viderit: quia testis sic debet deponere: q̃uis Angel. velit ibi, testem deponẽtem eum mori vidisse non probari mortem, sed solùm eum in extremis laborantem. Allegat glos. instit. de legat. idem secundum glos. in dicta l. si quidem. si testis dicat interfuisse eius sepulturæ. Tamen glos. approbatur in his exemplis ab omnibus ibi, & idem Bartolus & Angelus in l. ij. §. si dubitetur. versicul. Quid autem si testis. ff. quemadmodum testamenta aperiantur. & Angelus in l. iij. §. hæc verba. ff. de negotijs gestis. & Felinus in cap. quoniam frequenter. §. porrò. columna vltim. versic. Vltimo, vt lite non contesta. & Corneus in consilio x. in litera B, post medium. & in litera C, volum. j. Et quòd commu-

niter secundum eum cadauera mortuorum maximè tanto tempore non custodiuntur in domo infectorum. Vnde argumẽ. à communiter accidentibus est bonum, etiam in materia probationum, secundum glos. Bald. in l. neque natales. C. de probatio. & per glos. & Doct. in l. non hoc. C. vnde cog. Tamen si sepelirentur in loco, in quo velati & reclusi in casa portantur, ita quòd minimè videri vel recognosci possunt, certè secundum Salicetum in dicta l. si quidem. tunc erit ad coniecturas & communem vulgi opinionem, & rumorem vicinorum recurrendum, vt vidi probata in causa domini Ioseph de Briante. Et istud fuit dictum Bartoli in tractatu suo, quomodo & qualiter probetur mors. colum. ij. versicul. Pone testem. & versic. si quis testis. vsque ad finem. quia in probanda morte sufficit ratio hæc, quia vicinus, secundum Bartolum in l. qui duos. colum. iij. ff. de rebus dub. & Alexand. in l. j. colum. j. & Purpuratus ibi. nume. xcvij. ff. si certum petatur. vt dicemus in sequent. membro. Si verò agatur de modico præiudicio, vt de apertura tabularũ, quæ aperiendæ non sunt, nisi mortuo testatore, & tunc ad eius mortem probandam sufficit semiplena probatio, tex. cum glo. in dicta l. ij. §. si dubitetur. ff. quemadmodum testamenta aperiantur. & ibi Bartolus Angelus & Docto. in dicta l. si quidem. soluto matrimonio. & idem videtur si agatur de muliere iterum nubenda, & sic de maiori præiudicio: quia licet communiter dicatur maritum in acie, & conflictu, vel in peregrinatione mortuum, non credetur: tamen sufficit vnus testis de veritate, vt in authent. hodie. & ibi Cynus, Bartolus, singul. Angelus. C. de repudijs. ponens exemplum de Penelope vt haberet notitiã vitæ Vlysis, tam eo viuẽte, quàm mortuo idem Vlysses, vt testatur Homerus, trãsmisit eidem lectum auro & argento ornatum, secundum quod habemus text. & glos. in. l. legata supellectili. §. j. ff. de supelle. legat. Attestatur etiam Angelus vidisse casum dictæ authent. hodie. de facto Perusij, vt ibi vide, & etiam Alber. & Abb. in dicto §. porrò. & ibi Felinus & Cardinal. Alexand. in dicto cap. in præsentia. columna penultima. nume. iiij. vbi ponit quinq; modos probandi mortem mariti, quos
2 bene seruant vxores. † Si verò allegetur ipsum non de recenti tempore mortuum, sed de longissimo, vt de morte Caroli magni, aut secundum Cynum de morte Rolandi, aut secundum Angelum de morte regis Vngariæ, vel regis Vberti, vel secundum Albericum in dicta Authenti. hodie. C. de repudijs. de morte Iustiniani: & tunc per communem famam probatur. & Bald. idem consilio cccciiij. colum. vlt. versic. Item sicut mors. volum. j. & Bartolus in l. de minore. §. plurimum. & ibi Hippol. nume. lxxxvj. cum alijs per eum alleg. ff. de quæstion. & Alexand. consilio cxvij. colum. j. versicul. Nec ad hoc obstat. volum. iiij. Et hoc quando testes deponunt dici audiuisse, & teneri à maiori parte personarum loci vel ciuitatis, vt ibi per eum, qui sequitur hanc distinctionem. colum. ij. versic. Secundò etiam responderi potest. & Alexand. consilio clxxxvij. nume. v. volu. vj. & Corneus in dicto consilio x. in litera F, quod est amplum in hac materia. Tamẽ mors talium virorum melius probaretur per chronicas, quæ de iure probant, vt notat Bartol. in l. j. colum. v. ff. si certum petatur. & ibi per Doctor. per Felin. in cap. ij. colum. xx. ante finem. versic. Aliæ scripturæ. & in sequent. ante finem. versic. Et dum suprà tactum est de chronicis. de rescript. Aut etiam per instructiones monumentorũ, prout fieri vidi ad l. monumentorum. C. de religio. & sumpt. fune. in cap. cùm causam. de probatio. & ibi Doctor. insuper Felinus. Et idem si agatur de morte alicuius, qui in longinquo & remoto loco decessit, ꝙ per communem famam probetur, vel cũm quis est mortuus in mari, tunc mors probari potest etiam per illos, qui non interfuerunt. l. quoties. C. de naufr. libro xj. & ibi Bartolus, Lucas de Penna. columna vltima. ante finem. & etiam per coniecturas, quando inter consanguineos & amicos habebatur pro mortuo, luctum pro eo facientes & lugentes, & vestes assumentes lugubres seu luctuosas. Et hoc potest explorari à notis, & his qui verisimiliter scire possunt, vt dicit Bartolus in dicta l. genero. in fin. & Angelus in dicta l. ij. §. si dubitetur. & Felinus in dicto §. porrò. columm. vltim. versic. Idem si vxor. & Corneus consil. xcvj. in litera E, volum. iiij. & Angel. in l. quoties. C. de naufrag. libro xj. & Alexan. in dicto consilio suprà allegat. & latius consilio clxxij. nume. viij. lib. vj. & consil. xxvij. lib. vij. quod est celebre dicens, colum. vlt. sufficere probare, quem viuum seu viuere tẽpore testamẽti vel certo die prætenso: & præsumptio iuris est pro eo, quia quis præsumitur viuere vsque ad centum annos. l. fi. C. de sacrosanct. eccles. Et ideo aduersario dicẽti eum mortuũ incumbit onus probandi mortem plenè, & non per famam: quia fundamentum petitionis à principio fuit mors, cuius probatio est difficilis, cùm sit negatiua & priuatiua, secundum Bartolum in dicta l. ij. §. si dubitetur. & in tract. suo quomodo & qualiter probetur mors incipi. Mortuum hominem dicit. in princi. & idem in tract. testimoniorum. colum. vij. versic. Mortuum hominem dicit. vbi eundem repetit tractatũ de verbo, ad verbum. & idem Purpuratus in l. ij. §. creditum. fol. xx. nume. xliiij. si certum petatur. & Bonifacius de Vitali. in clement. j. de pœniten. & remiss. numer. xviij. & lxiij. Et si alius in vita se fundaret, illam teneretur probare. Igitur qui mortem allegat tenetur modo & forma prædictis probare, per dictam l. si quidem. post prin. quod reperitur inter cõsilia Alber. & Cornei consilio cxix. in litera H, & in volu. j. Et si dicatur, quòd parentes non permittunt intrare: quia etiam tempore pestis, quo non solent infirmi visitari, & homines funeri ex dicto cõtagio morboso interesse: tamen solent deputari medici & chirurgi, & alij qui curam habent talium infirmorum, & sepeliendi cadauera mortuorũ, per quos mors illorum, & tempus mortis probari possunt, vt tenet Corneus in dicto consilio x. in litera F, & Alexan. consilio iiij. colum. iiij. versic. Si verò possit probari. & versicul. plus dicit Bartolus. libro ij. & istam communem tenent Odofr. Guido de Suza. Cyn. Ioannes Fabr. Bartolus, Angelus & Salicet. in dicta l. si quidem intelligentes sic. glos. ibi, volentem simpliciter mortem per famam probari posse. Et idem Specul. & Ioannes Andr. in titul. de noto. crimi. §. fama. versic. Quid si agenti. Et idem tenuerat glos. in capit. quoniam frequenter. §. si autem. in verbo, præsumatur. vt lite non contest. quem Doct. legunt cum §. porrò. sed in casu illius cap. non agebatur de maximo præiudicio, secundum Abb. ibi, colum. v. versicu. Venio ad glos. in versic. si autem. & Felin. columna vltima. versic. Vltra dum tangit. & prædictam distinctionem sequutus fuit Alberic. in authent. hodie. C. de repudijs. dicens illam vidisse communiter seruari, dicens etiam esse statutum super morte alicuius, extra districtum Bergomi, mortui, sufficere probare per famã: licet secundum eum dominus Gabriel de Oseletis, in quodam subtili tractat. de fama. §. nunc superest. vt ad portum. versic. An autẽ sufficiat fama ad probandum mortem alicuius. vbi hanc quæstionem plenè tractat: & reprobat prædictam opinionem glos. Odofr. & sequacium, dicens, prædictam eorum distinctionem iure aliquo non fulciri, ac concludens solam famam non sufficere, nisi interueniẽtibus aliquibus alijs indicijs vel adminiculis, scilicet quia ille de cuius morte probanda, erat antiquus vel infirmus, tunc enim talibus præsumptionibus naturæ, vel qualitatis morbi concurrentibus cum fama dicit mortẽ probari, non autem per solam famam: ad hoc induxit text. in l. iij. §. eiusdem. ibi, consentiens fama, id est, cum alijs sentiens, secundum glos. ibi. ff. de testibus. Et fortè secundum Albericum, cuius opinio esset stricto iure vera, licet opinio. Odofr. & aliorum viderit obseruari. & Baldus & Imol. in dicta l. ij. §. si dubitetur. & Baldus consilio xxxiij. ad euidentiam præmittendum est, quòd de rebus. in fin. versi. Non præsumuntur mortui. & Hippolyt. in l. de minore. §. plurimum. numero lxxxvj. ff. de quæsti. cum alijs per eum alleg. Pro qua facit tex. in cap. vbi periculum. §. fin. ibi, de memorati pontificis obitu certitudo claruerit. de electione. libro vj. Et maximè in beneficijs conferendis, quòd dicantur vacare, quando fama est in loco vel ecclesia clericum fore mortuum. clement. vna. §. final. de concessio. præbend. Sed in hoc est vnum singul. consilium Bartol. quando dubitatur de morte alicuius fortè recelati per parentes, & de hoc est ibi rumor, quòd ordinarius collator vel alius habens interesse potest à iudice loci petere, vt ipse vel alius eius mandato se informet de morte & vita illius, & visitare locum, vbi dicitur viuus vel mortuus esse, quemadmodum in alijs casibus, in quibus probari debet aliquid non esse vel non reperiri. authent. si debitor. C. de pignorib. & l. requirendi. C. de seruis fugitiuis. ita Bartolus in dicto §. si dubitetur. quem ibi sequitur Ioan. de Imol. & Salicet. in dicta l. si quidem. soluto matrimonio. & Alexand. in dicto consilio iiij. colum. iiij. versic. plus. subdit Bartolus in tractat. de testib. seu tractat. testimoniorum dum dicit. quia Bartol. ibi, col. vij. & pariter Bartolus in dicto tract. quomodo & qualiter probetur mors. colum. j. ante finem. versic. In prædictis autem punctis. vbi est idem de verbo, ad verbũ nihil mutato vel addito, & ambo incipiunt, Mortuum hominem dicit: nisi quòd in præcedenti versic. Vnum hominem dicit: ponit de probatione hominis viui. & idem tenet Bald. in dicto §. porrò. & ibi Felinus Anto. de Butr. & Cardinal. Alexan. in dicto cap. in præsentia. columna vltima. versicul. Subijcit domi. Antonius. Quinimo iudex partibus ad mortem vel vitam alicuius per ipsum probandam appunctatis, potest ex officio probationes sine partium citatione recipere, vt voluit Cardinal. Alexand. in dicto cap. in præsentia. circa fin. versic. Vnum tenete menti. qui allegat Baldum in dicto §. porrò. qui tamen mihi ibi nec in versic. sequent. si verò non dicit. Si verò agitur de maximo præiudicio, scilicet de morte accusati de homicidio, qui dicitur aliquem interfecisse vltra mare, vt fuit in curia contra Busart iuniorem, qui accusabatur hominem in Italia occidisse, quòd tunc probationes exa-
3 ctissimæ requiruntur: quia in † criminalibus tales probationes requiruntur. l. sciant. C. de probatio. vt tenet Angelus in dicta l. si quidem. & Salice. vbi in versic. & prædicta habent locum, nisi criminaliter. per text. in l. inde Neratius. in fine. ff. ad legem Aquiliam. & l. j. & ij. ff. de religio. & sumpt. fune. & idem Bartolus & Imol. in dicta l. ij. §. si dubitetur. & Angelus Baldus in l. final. §. fin. ff. de his qui not. infa. & Alexand. in dicto consilio xxvij. libro vij. & Antonius de Butr. in dicto cap. in præsentia. & ibi Cardinal. Alexan. colum. vlti. & Iason in repet. l. admonendi. colum. xc. versic. Prædicta procedunt in causis ciuilibus. de iureiuran. & sic videtur mortem alicuius per recelationẽ probari, hoc est, quem mortuum fuisse certa die, per dictã l. si quidem. per famam in vicinia laborantem & vigentem, vt voluit Bartolus in l. de minore. §. plurimum. ij. quæst. & ibi Hippolytus de Marsil. numero lxxxvj. ff. de quæstio. & Bartolus & Salicet. post glos. singul. in l. si quidem. soluto matrimonio.

Summæ.

1 Pœna si minor delicto sit alicui inflicta, an possit denuo puniri. & nume. 10. & 11.
2 Iudici non licet mutare in sententia, quod petitur in libello.
3 Adulterium cum incestu vno facto, quando committatur.
4 Parricidium homicidij species.
5 Punitus criminaliter per iudicem ecclesiasticum, an possit etiam per secularem puniri.
6 Actum vno modo, alia non potest experiri via.
7 Iudex potest pœnam ex causa minuere.
8 Confessus & absolutus, an vi illius cõfessionis possit alibi conueniri.
9 De delicto hominis non debet sæpius disceptari.

Quæstio CCLXXXIX.

Quæritur an cõdemnatus semel per ordinarium secularem vel ecclesiasti-

cum, minori tamen pœna delicto ſecundũ iura con-
ueniente, poſsit iterum cõdemnari & puniri de eo-
dem crimine per eundem, aut alium ſecularem.

Deciſio.

CHRISTI Benedicti,
ac intemeratæ & glorioſæ
virginis Mariæ eius geni-
tricis nominibus piè inuo
1 catis, Amen. † Et videtur
primò quòd ſic, quia iu-
dex non impoſuit pœnam
delicto conuenientẽ, & mi-
norare nõ potuit pœnam
legalem. l.j.§.calumniatoribus.ff.ad Turpillianum.
ibi. Pœnæ verò perſecutio non eius iudicis volun-
tati mandatur, ſed legis autoritati reſeruatur. & ibi
ſingulariter Albericus de Roſat. Præterea iudex iu-
rauit ſeruare leges. l.rem non nouam. C.de iudicijs.
2 ergo &c. Et ita videmus in ciuilibus, nã † non licet
iudici mutare in ſententia quod petitum eſt in libel-
lo. l.vt fundus. ff.communi diuidundo. Et ſimiliter
mutare non poteſt pœnam deſcendentem ex deli-
cto, nec etiam minorare, præcipuè in iſto caſu, vbi
ſocer vxoratus cognouit carnaliter nurum filio nu
3 ptam, † & ſic vno facto adulteriũ cum inceſtu. l.ſi
adulterium. in princip. ff.de adulter. & ſic de vtroq;
delicto debebat puniri, vt in dicta l.ſi adulterium
dicitur. & tenent gloſ. Bartolus, Angelus, & Albe-
ricus de Roſate. in l.Senatus cenſuit. ff.de accuſat. &
in l.nõnunquàm. ff.de priuatis delictis. cùm ſint ſpe-
cies ſeparatæ & diſtinctæ, ſecundum Bartolum &
Doctor. in dicta l.Senatus. ſecus quando duo crimi-
na ex eodem facto reſultant, quæ ſe habẽt vt genus
4 & ſpecies, vt homicidiũ quod genus, & † parrici-
dium quod ſpecies homicidij, & non punitur niſi
vna. l.ergo Seneſchallus poterit eum condemnare,
prout eum condemnauit, ad mortem. l.qui de cri-
mine publico. & ibi per Baldum & Salicet. C.de
accuſat. Quare dicit gloſ. quam ſequitur ibi Bald.
in l.nullum. C.de teſtibus. quòd ſi non eſt impoſita
integra pœna, poteſt iterato puniri. Et pro iſta
parte eſt bonus text. in capit. Felicis. §.per hoc quo-
que. de pœnis. libro vj. vbi Papa poſt multas pœ-
nas capientibus Cardinales impoſitas, non inten-
dit per illas pœnas adimere poteſtatem iudici ſecu-
lari, quo minus poſsit procedere & imponere pœ-
nam legalem. Accedat text. in clement. j. in fine. de
5 conſanguinitate & affinitate. † Et ſic videtur pro-
bare, quòd punitus criminaliter per iudicem eccle-
ſiaſticum, poſsit puniri etiam criminaliter per iu-
dicem ſecularem, ex quo crimen eſt mixti fori, vt
6 infrà dicam. † Sed contrarium eſt verius, quòd non
poſsit, ex quo tendit ad vindictam, & vno modo
actum, alia nõ poteſt experiri via: ſecus ſi non ten-
dit ad vindictam, ſed ſolum ad intereſſe proprium,
vt tenet Bartolus in dicta l.Senatus. vt Cynus, Bar
7 tolus & Salic. in dicta l.nullum. quia † iudex poteſt
pœnam ex cauſæ minuere. l.hodie. & l.præſes. ff.de
pœnis. & l. & ſi ſeuerior. C.ex quibus cauſis infamia
irrogatur. & l.quid ergo. §.pœna grauior. ff.eodem.
& ita Bald. ſingulariter in conſilio xxxiiij. incipien.
Caſus talis: Guido de publica inquiſitus. verſicul.
Circa ſecundum dubium. volumine iij. concludens
damnatum nõ poſſe amplius de iure puniri ſeu mo
leſtari, & ita quotidie ſecundum eum de facto vide-
mus practicari, argumento l.ſaccularij. §.ſunt quæ-
dam. ff.de extraordinar. criminib. & eſt expreſſum
etiam in cauſa læſæ maieſtatis, vt ſi minori pœna
quis fuerit punitus, quia relegatus, nõ punietur ve-
ra. l.eorum. ff.de pœnis. & idem tenet Bartholom.
Brixien. in quæſtione Veneriali lxxj. cum ſequent.
Et magis profecto, vbi fuiſſet per ſententiam diffi-
nitiuam abſolutus. & idem Bald. in l.ſi quis. in hoc
genus. verſic. Quæro vnum. C.de epiſcopis & cleri.
8 Volens plus, † quòd ſi quis ſponte confeſſus fuerit
maleficium, & iudex eum abſoluerit de facto, quòd
amodo ex illa confeſsione non poterit condemna-
ri, quia non tenetur ſtare confeſsioni poſtquàm iu-
dicatum eſt in contrarium, vt tenet Innocen. ſecun-
dum eum in cap. mulieri. de iureiurand. & ita etiam
tenuit Iacobus Butr. in addit. ad Albert. de Gandi.
in tractat. crimi. titul. de filiofamilias. vtrum poſsit
accuſar. colum. ij. verſic. Adde vnum tamen. vbi al-
legat text. in l.final. §.quando verò. C.de re milita.
libro xij. & plenè Albericus de Roſat. & Moder. in
l.licet. §.poſſumus. per illum text. ff.nautæ caupon.
9 ſtabula. † quoniã de delicto eiuſdem hominis non
debet ſæpius diſceptari, vt ibi. & dicta l.Senatus cen
ſuit. & ibi tenet Albericus de Roſat. Angelus &
Alex. in additio. j. ad Bartolum. & idem Bartolus
in l.ſi cui. §.ijſdem. per illum text. & gloſ. ibi. ff.de
accuſatio. & pulchrè Albericus de Roſat. in l.ſepul-
chri violati actio. per illum text. ff.de ſepul. violat.
& præcipuè, vbi fuit punitus. & idem Florianus de
ſancto Petr. in l.ſi detracta. columna vltima. verſic.
Et ſic not. ex iſta gloſ. ff.de noxali. actio. ſequendo
Specul. in titul. de accuſat. §.j. Et idem Florianus in
l.ſi vulnerato. colum. j. verſicul. Item videtur facere
iſte tex. ff.ad legem Aquiliam. & Ioannes Andræ.
in additio. Specul. ſuper rubri. de accuſatio. & gloſ.
in cap. per hoc. in verbo, ſententiam. & ibi Archid.
Dominicus & Philippus Francus. de hæret. lib. vj.
& Paris de Puteo in tractat. Syndic. titul. de officio
ſyndicatorum. §.officialis finito officio. in princip.
& in verbo, compoſitio. §.an ſi compoſitio. cum §.
ſequenti. incipien. An facta compoſitione. & Abb.
Sicul. Ioannes Ananius, & Felinus in capi. de his.
de accuſat. vbi vide. & plenè Andræas Barbatius
in cap. j. colum. xxiiij. verſic. Capio tertium. de offi-
cio ordinar. vbi allegat Baldum in l.cunctos popu
los. colum. xj. C.de ſumma Trinit. vbi ponit quid
de cõdemnato per epiſcopum, an poſsit iterum pu-
niri per iudicem ſecularem. & ibi tenet Barbatius,
quòd non, licet videatur tenere contrarium, quòd
poſsit in cap. poſtulaſti. folio clviij. colum. j. verſic.
Modo aggreditur. de foro competen. & per Guiliel.
de Cugn. in l.placet. C.de ſacroſanct. eccle. & amplè
Ioannes Baptiſta in dicta l.cunctos populos. fo. iiij.
colum. iiij. vbi per vij. colum. diſputat, & poſtea di-
ſting

ſtinguit tres caſus. Et vbi poſſet illo caſu punire per
ipſum iudicem ſecularem, mitius eſſet puniendus,
ſecundum Doct. ſuprà alleg. & Ioan. Andr. in addi.
Specul. titul. de officio ordin. §.j. in princip. & Ioan.
Monachi in cap. accuſatus. §.ſanè. de hæreti. libr. vj.
& Maſuerius in ſua praxi, titul. de remiſſo. colum.
penult. poſt medium. Tamen in contrarium facit
tex. in dicto cap. Felicis. §.per hoc quoq;. quòd non
obſtãte punitione facta per iudicem eccleſiaſticum
iudex ſecularis punire poteſt. quem text. dicit eſſe
notandum Abb. Sicul. in cap. tuæ. colum. penult.
verſic. Vnde in propoſito. de procur. neſciens alium
æquè bonum in hac materia, ſequens diſtinctionem
Ioã. Andr. in dicto cap. Felicis. in nouella. vbi refert
10 fuiſſe diſputatum Bononiæ. † Et concluſum, quòd
aut per diuerſas leges imponuntur diuerſæ pœnæ
pro eodem delicto omnino ſeparatæ, tunc impoſi-
tio vnius non tollit aliam. text. in l.qui ſepulchra.
C.de ſepul. violat. & in l.iij. ff.de libe. homine exhi.
& in l.quoties. ff.de action. & obligat. & dicto cap.
Felicis. Aut pœnæ non ſunt omnino diuerſæ, puta
vna lex apponit pœnam centum Florenorum alia
mille, & tunc procedit opinio legiſtarum, quam ſu-
prà dixi. Aut pœnę ſunt omnino ſimiles, puta quia
quælibet lex imponit pœnam centum florenorum,
tunc non refert, quæ pœna imponatur, cùm ſit ea-
dem de quo per Felin. in dicto cap. de his. in duode-
cim. fallen. Tamen ſecundum concluſionem legiſta-
rum fuit cõcluſum in tornella me præſidente, & la-
tum arreſtum in fauorem cuiuſdam Eliæ Carrier,
die xvj. Iunij, anno domini M. D. XXIII.
Aduerte tamen, quòd conſilium eſt, vt delinquens,
qui pluribus venit legibus vel pœnis diuerſis con-
demnandus, habeat iudicem amicum, qui præue-
niat & puniat mitiori pœna, vel quòd accuſetur
coram iudice curiæ, qui mitiorem cõſueuit pœnam
pro delictis imponere. Nam tunc ſic punitus nulla
alia poterit inde puniri pœna. dicta l.qui de crimi-
ne. & ita tenet ibi Angel. in verbo, plura. & eum ibi
ſequitur Salicet. & idem Angel. in dicta l.Senatus.
colum. ij. verſic. In gloſ. tertij dicunt. & Cepol. Ve-
ronen. in cautel. xix. incipien. Quando quis delin-
quit. Sed hoc conſilium non poſſet delinquenti pa-
trocinari, ſi ipſe delinquens procuraſſet inquiri vel
accuſari coram mitiori iudice. Nam tunc talis præ-
uentio minoris curiæ ſeu iudicis nihil operabitur,
vt tenet Angel. in l.ſi ſeruus plurium. §.penult. verſ.
ſi quis ante. ff.de leg. j. & Cepol. in dicta cautel. xix.
& pro hoc facit in argumẽ. §.tria onera tutelæ non
affectatæ. inſtit. de excuſar. tutor. cum alijs per gloſ.
11 ibi. & Angelum Aret. allegatis. † Quid ſi per iudi-
cem fuit proceſſum contra aliquem, qui alium vul-
nerauerat, & fuit punitus: poſtea duobus aut tri-
bus elapſis annis vulneratus vult agere pro iniuria
ſibi illata & intereſſe ſuo, quod deſcendit ex lege
Cornelia: & videtur, quòd non poſsit, vt tenet Ia-
cobus Butr. in l.ſi non conuitij. C.de iniurijs. quia
finitur anno, vt ibi. contrarium tenuit Mart. cum
quo tranſit Accurſius, & Iacob. de Rauen. ibi, & cõ-
muniter omnes. & Petr. Iacobi de Aureliaco in ſua
praxi, tit. de actio. iniuriarum ex l.Cornel. col. iiij.
verſic. Sed pone aliquis. & gloſ. Ioan. Fabr. Angel.
Aret. & Ioan. de Plat. in §.ſed lex Cornelia. inſtit. de
iniurijs. Et iſtud eſt verius, quia actio iniuriarũ de-
ſcendens ex lege Cornelia nõ finitur anno, cùm ſit
perpetua: de quo per Bartol. Angel. & Alber. de
Roſat. in l.ij. §.fin. & leg. ſequent. §.ſi autem extra-
neus. ff.de adult. & ibi Alexan. in addit. & in dicta l.
Senatus. & dicta l.qui de crimine.

Summæ.

1 Excommunicato facta collatio cum clauſula abſo-
lutionis, quando valeat. & numero 3. & 4.
2 Papa abſentem poteſt abſoluere, & reddere bene-
ficij capacem.

Quæſtio CCXC.

Duo permutauerunt in-

uicem, vnus videlicet magiſter Ioan. de Monaſterijs
ius quod in beneficio litigioſo inter eum, & quen-
dam alium tertium prętendebat, in cuius poſſeſsio-
ne per ſententiam manutentus extiterat: & alius ſci
licet Prothonotarius de Scandillaco in recompen-
ſam iuris prædicti reſignare promiſit, & dare cer-
tum beneficium. Qui tamen in vim iuris ſibi reſi-
gnati adeptus eſt poſſeſsionem beneficij, quo gaui-
ſus eſt: aduerſus quem de Scandallaco petentem ſe
ſubrogari in locum reſignantis cõtra illum tertium
idem reſignans ſe oppoſuit, dicens ex parte illius de
Scandillaco permutationem effectum ſortitam non
fore. Et ſic repellendum, prout fuit repulſus per ar-
reſtum curiæ, addita ſubrogatione: quo peracto, &
ipſo de Scandillaco in poſſeſsionem in vim benefi-
cij ſic ſibi reſignati, ac etiam cuiuſdam iuris deuolu-
ti, pendente ſuper dicta ſubrogatione proceſſu im-
petrati exiſtente & permanente: Idem de Monaſte-
rijs iterum reſignauit cuidam Gordon, qui per cu-
riam ſubrogatus fuit. Et etiam iam dictus de Scan-
dilliaco, in vim iuris noui impetrati ad oppoſitio-
nem admiſſus. Et tandem oppoſuit contra dictum
Gordon, quòd prædictus de Monaſterijs, à quo ius
habuerat tẽpore collati ſibi beneficij, erat incapax,
quia excommunicatus: & tanquam talis duorum
annorum ſpatio, palam & publicè extiterat pu-
blicatus, & tentus. Et iſtud obijcit poſt mortẽ iam
dicti de Monaſterijs, annis ſeptem, docens de facto
de excommunicatione & aggrauatione, ac abſolu-
tione longo tẽpore poſt per ipſum de Monaſterijs
obtenta. Quæritur primò, an collatio beneficij fa-
cta tali excommunicato ſit nulla, licet Papa in lite-
ris eum generaliter abſoluerit à cenſuris eccleſiaſti-
cis, quibus innodatus extiterat, ad effectum litera-
rum conſequendum. Secundò, an falſificans inſtru-
mentum collationis perdat cauſam. Tertiò, an per
confeſsionem & approbationem tituli prædicti de
Monaſterijs factam per iam dictum de Scandiliaco,
videatur ab impugnatione & exceptione excõmu-
nicationis repulſus.

Decisio.

CHRISTI Benedicti, ac intemeratæ, & gloriosæ virginis Mariæ eius genitricis nominibus piè in-
1 uocatis, Amē. † Et quo ad primam quæstio. dico collationem fuisse nullā, quoniam excōmunicatus publicus & notorius est omnino incapax beneficij actiuè & passiuè, vt volunt Doct. in cap. illa quotidiana. de elect. & in cap. constitutis. in primo. de appellat. & pro hoc tex. in cap. postulasti. & cap. sequēt. & cap. si celebrat. & ibi per Doct. insuper Ioan. de Ana. de cler. excommuni. ministrāt. & tenet Barthol. de Fir. in tract. de episco. in iij. parte. libr. j. quæstio. xxxj. & in j. parte. libro ij. quęst. iiij. & Guil. Mandago. in tract. de elect. cap. vj. & cap. xx. cum alijs vtrobiq; per nos in addit. alleg. & amplè per Ioan. de Salua. in tract. suo beneficiali
2 in iij. parte. quæst. iiij. † Sed illa clausula, te à censuris & pœnis, quauis autoritate & à quocunque latis, quibus innominatus existis ad effectum literarū consequendum duntaxat absoluimus, absolutumq; fore censentes &c. quę est apponi solita per Papā in impetrationibus beneficiorū, quam potest etiam absenti & non petenti facere, & eum reddit capacem, vt volunt Doct. signanter Philippus Decius in cap. Apostolicæ. col. ij. versic. Vltimò prædicta regula. de except. qui allegat ita tenere Alber. de Rosat. in l. à procedente. in princip. C. de dilat. vbi Alber. dicit ita obtinuisse à Papa Benedicto xij. eo existēte Romæ ambassatore dominorum Mediolanensium, licet apud maiores peritos Romanæ curiæ dubitaretur. Tamen finaliter (vt ipse inquit) maiores prudentes in hac opin. concordabant, tam Cardinales, quàm alij. Quia illa clausula debet de aliquo operari. l. si quando. ff. de leg. j. & cap. si Papa. de priuileg.
3 lib. vj. † Et hoc verum, nisi per annum vel vltra extiterit excōmunicatus, per not. in c. bonæ. de ætate & qualit. Aut hæreticus, aut inobediens mandatis Papæ, vt voluit Feli. in dicto c. apostolicæ. in prin. de excep. & hoc per regulam apostolicam Innocentij viij. quæ circa hos & alios casus vtiliter secūdum eum prouidit, per rationem ibi contentam, quæ est nume. lxxiiij. quæ tamen non inuenitur in cōmunibus glossatis, sed post decisiones Rotę folio mearum cclxxxviij. col. ij. Cuius tenor sequitur: Sanctissimus in Christo pater, & dominus noster dominus Inno. diuina prouidentia Papa viij. Ne personarum, de quibus literæ suę emanabunt generalem absolutionem à censuris ecclesiasticis, quibus ligati forent ad effectum literarum earundem, indifferenter cōcedi, & in literis Apostolicis apponi solitam, præstetur alicui occasio censuras vilipēdendi, & insordescendi in illis, statuit & ordinauit huiusmodi absolutionem & clausulam in literis, quas in futurū cùm illa concedi continget non suffragari nō parentibus rei iudicatæ, incendiarijs, violatoribus ecclesiarum, falsificantibus & falsificari procurantibus literas apostolicas, & illis vtētibus, & hæreticorū receptatoribus & fautoribus, & res vetitas ad infideles deferētibus, violatoribus ecclesiasticę libertatis, via, facto, ausu temerario, apostolicis mandatis non obtemperantibus, & nuntios vel executores apostolicæ sedis & eius officiales, eis commissa exequētes impedientibus, qui propter præmissa vel aliquod eorum excommunicati iure vel ab homine, per quatuor menses scienter excommunicationis sententiam huiusmodi sustinuerint. Et generaliter quibuscunque alijs, qui censuris aliquibus etiam, quàm vt præfertur quomodolibet ligati in illis, per annum continuum insorduerint. Ergo si per annum continuum fuerint excommunicati, talis generalis absolutio eis non proderit, vt ibi. Et aduerte, quòd illam absolutionem poterit facere episcopus, si sua autoritate quis tempore collationis erat excōmunicatus. dicto cap. postulasti. ibi, forsitan cum eis misericorditer dispensatum, sed per episcopū, secundum lecturam quam sequuntur ibi Abb. Sicul. & Ioan. de Ana. & Innocen. in cap. dilectus. de tempo. ordi. postquàm tex. nō dicit, per quem debeat fieri dispensatio prædicta. Et si dicatur, quòd dicta clausula, nisi forsitan cum eis &c. Refertur ad proximum dictum, scilicet quòd illud beneficium excōmunicatus retinere non possit, nisi forsitan &c. quia si potest dispēsari post collationem excōmunicato factam, vt ibi dicit tex. sic etiam à fortiori in ipso actu collationis potest dispensari ad illud acceptandū: quia tales absoluti in vim & ad effectum literarū, sunt tantum modo verbaliter absoluti, & non realiter, & expedito actu, propter quem absoluuntur statim reincidūt, quemadmodum de ambassiatoribus excōmunicatis, qui absoluuntur quousq; funguntur apud pontificē legationis officio, secundum Hostien. in dicto c. apostolicæ. & in cap. veniens. in secundo. & ibi Abb. Sicul. col. vlt. post Anto. de Butr. de testi. Et idem in testibus excōmunicatis, qui absoluuntur ad actum deponendi, & ita fit in curia metropolitana & primatiali, vt pluries vidi in commissionibus ad testes examinandos datis: quamuis Fran. de Aret. in dicto cap. veniens. circa finem teneat contrarium, q; imò tales censentur omnino absoluti, nisi reducantur in excōmunicationem. Sed opi. Hostiē. Anto. & Abb. sequuntur Feli. in dicto cap. apostolicæ. & in cap. ad reprimendam. col. ij. versicu. Reducere non omittas. de offic. ord. sicut dicitur secundum eos de absoluto vel suspenso ad tempus, vt elapso tēpore remaneat excommunicatus vel suspensus. & idem tenet Phil. Decius in dicto cap. apostolicæ. post princi. versic. Et etiam de cōsuetudine Romanæ ecclesiæ, quæ allegat Oldr. in consi. cclxxviij. incip. Licet in tertio dubio. & Innocen. in dicto cap. bonæ. & latè idem Decius cōsil. cxlv. incip. Quæritur in effectu per totum signanter. col. iij. versic. Quartò bene facit. Et circa hanc quæstion. processus fuit partitus in camera inquæstarum, & etiam in magna camera, & dispartitus
4 in tornella, & ibi soluta quęstio, † quòd collatio existenti in excōmunicatione per annū continuum, & absoluto modo & forma prædictis, erat nulla. Quia sæpè quæritur de iure defuncti, vt sciatur de iure superstitis. Et licet appareat beneficium non fuisse defuncto debitum, non sequitur propter hoc superstiti esse debitum, vt dicit Felin. in cap. olim. col. penult. versic. Limita prædicta. in fine. ibi, adde etiam prædictis. de rescript. & allegat Rotam, in decis. viij. vt lite pendent. in nouis, quam non inueni: quamuis in decis. ccccxj. col. iij. vers. Tum quia non fuit lis &c. aliquid tangant. Accedat tex. in cap. si hi contra quos. vt lite penden. lib. vj. Tamen multi ex dominis hæsitabant, ex eo quòd illę excommunicationes nō fuerant iudicialiter productæ vita comite prædicti de Monasterijs, sed post eius mortem annis vij. quamuis longo tempore litigassent. Et si eo viuente illas produxisset excommunicationes, fortè ipse absolutiones produxisset. Ideo non fuit profecto sine dubio: quoniam Gordon surrogatus nō debet artari, ad quæ arteretur eius auctor, si viueret, præcipuè de habilitatibus, promotione ad ordines, ac legitimitate ipsius autoris: quia facilius fuisset ipsi autori ista probare, quàm subrogato, secūdum Aegid. Bellamera in decis. cxij.

Summæ.

1 Falsitatem in causa committens an perdat eam, & an ipso iure vel per sententiam. & nume. 2.

Quæstio CCXCI.

Quo ad secundam quæstionem an propter aliquas falsitates per producentem circa vnam collationem beneficij factas, perdat causam. Et quid de subtrahente instrumentum.

Decisio.

ET CHRISTI Benedicti, ac intemeratæ, & gloriosæ virginis eius genitricis Marię nominibus
1 inuocatis, Amen. † Et videtur, quòd sic, sicut falsificans acta, perdit cōmodum causę principalis. l. in fraudē. §. quoties apud fiscum. ff. de iure fisci. & ibi glos. hoc tenet in verbo, cadat. dicens, quòd qui falsitatē facit in causa, perdit eam. Et ibi eam sequitur Ludo. Bolog. in secundis interpret. non ex illo text. qui solum loquitur in eo, qui produxit acta etiam, sed non manu notarij seu greffarij ad hoc deputati signata. Et iste est verus sensus secundum eum, & Phil. Decium in cap. cùm venerabilis. col. xiiij. versic. Præterea tex. in dicto §. quoties. de except. post glos. ibi. Quoniam si falsificasset acta punietur etiam maiori pœna, vt infrà dicam. & idem Barbat. in consi. liij. col. iij. in fin. cum sequent. vol. iij. sequendo glos. in dicto §. quoties. & in cap. ex literis. de in integ. restit. tamen secundum Bartol. ibi, text. illius §. non habet locum. in falsificante testes vel instrumēta, vt perdat causam, sed in corrumpente acta, vt l. qui agnitis. ff. de except. & l. diuus. ff. de re iudi. & idem Alexan. in addit. ad Bar. in dicto §. quoties. in prin. & Bar. in l. j. §. ij. in penul. quæstio. ff. de falsis. & Bal. in l. qui testamento. vers. Quæro quæ est ratio. ff. de excus. tut. quod intelligit
2 Bal. in cap. olim. de rescript. † quòd falsificans acta, perdat causam per sententiam & non ipso iure, per tex. in l. si non obrepserit. ff. de falsis. sed in hoc contra Bald. tenet Barbat. in dicto cap. olim. col. x. vers. Not. ibi perpetuum silentium. per text. in dicto §. quoties. versic. à causa cadat quod est verbum præsentis temporis inducens canonem latæ sentētiæ. l. j. C. de secundis nupt. secus si esset futuri tēporis, quia tunc induceret canonem ferendæ sentētiæ. cap. si diligenti. de foro cōpet. & l. in criminali. C. de iurisd. omnium iudi. quod videtur verius: tamen erit opus declaratione, vt ex infrà dicendis apparebit. Et ipsum Bart. sequitur Ioan. de Imol. in consi. cxix. vers. Ad secundum quòd falsificans acta perdat causam, sed non falsificans instrumentum, per tex. in dicto §. quoties. & in dicto c. olim. vbi est tex. singul. Et hoc si aduersarius de iure suo probauerit, vt ibi Felinus. col. iiij. versic. Vltimò gusta vltra omnes scribētes. Et hoc verum secundum Ioan. de Imol. in dicto consilio, nisi in priuilegio clericali per clericum falsificato, quia illo poterit vti, hoc nō obstante. & idem Alexan. in addit. ad Bartol. in dicto §. quoties. circa medium. sed an hoc dictum sit verum, pro præsenti non discutio. & ista opinio Bartoli fuit glos. vlti. in cap. cùm venerabilis. de relig. domi. per tex. in dicto cap. olim. Sed Cardinal. de Zabarel. in dicto c. olim. in xj. notab. dicit, quòd non solùm falsarius priuatur beneficio, sed grauius etiā punitur: quia si ageretur criminaliter super hoc vitio falsitatis, talis clericus debet deponi, etiā ab ordine, & priuari omnibus beneficijs, & detrudi in monasteriū ad peragendam pœnitentiam. cap. si quis episcopus. l. distinct. Et grauius puniretur, si falsificaret literas Papæ, vt cap. ad falsariorum. de crimine falsi. Et ista decis. secundum Cardinal. in dicto cap. olim. in xij. notab. est vera, quòd qui committit falsum in causa, cadit à causa. & hoc in causa beneficiali per illum text. & idem & latius in dicto c. cùm venerabilis. de excep. col. ij. versic. In fin. glos. vbi refert dubitari vidisse, an §. quoties. loquens in fisco habeat locum in alijs personis. Et vidit quosdam cōsuluisse, quòd sic, hac ratione, quia quæ dicuntur ibi de fisco habēt locum in alijs personis, quoniam intelliguntur dicta de iure cōmuni. l. j. C. de peti. hæredi. nisi appareat, quòd in alijs personis contrarium de iure sit dispositum, vt not. in dicto §. quoties. in prin. istam partem tenet Abb. Sicul. in dicto cap. cùm venerabilis. quamuis secundum eum primum videatur æquius, tamē casus non est secundum ipsos valde dubius. Sed cōmunis opinio est secundum Cardinal. quòd cadat à causa etiam in alijs causis & instrumētis falsificatis, per dictum §. quoties. & per glos. in cap. cùm venerabilis. per illum text. à contrario sensu: quia ideo

ibi non punitur ecclesia,ne delictum prælati noceat
ecclesiæ,vt in regula delictum personæ.lib.vj. Ergo
secus in alio. Sed in causis beneficialibus dicit hoc
esse clarum, quod eoipso quòd committitur falsum
in causa,imponitur silenrium falsario super benefi-
cio,per dict.cap.olim.& sic requiritur sententia de-
claratoria.Et per eius opi. Andr.Barbat.in dicto c.
olim.col.x.adduxit glos.in l.j.C.de formul.& in di
cto §.quoties.dicẽs istam partem esse de iure verio-
rem,sed nihilominus opi. Bart.est magis cõmunis,
3 quam ipse etiam sequitur, † ꝙ cõmittens falsum in
causa,seu acta causæ falsificans perdat causam,quæ-
cunqꝫ causæ vel personæ sint. Sed falsificans instru-
mentum vel corrumpens testes non perdit causam,
per text.in dicto §.quoties. & verum dicit : quæ de
stylo curiarum Franciæ approbatur. & tenet Petr.
de Anchar.consi.ccclxxxviij.incip.In casu præmis-
so. col.penult.versic. Item non obstat prædictis.&
col.vlt.versic. Præterea.& Alber.de Rosat.in l.qui
testamentum.versic.Sed in eo quod dicit.ff.de falsis.
& Angel.in l.satis apertè. per illum tex.C.de falsis.
dicens hanc esse regulam, quæ fallit in pluribus ca-
sibus,vt ibi per eum.& Barto.in l.j.§.sed & consti-
tutio.circa fin. ff.de constit.& Andr.de Isern.in sua
peregri.lectur.titul.de falsita.testium. vbi vult eum
teneri pœna falsi, qui testes (vt falsum dicant) in-
struit.l.j. ff.de falsis. & qui vtitur falsis testibus non
perdit causam, nisi causa fisci. dicto §.quoties.quia
pœna priuationis à iure suo nunquàm imponitur,
secundum Bart. nisi sit expressum in lege.& de hoc
communiter allegatur glos.in cap.fi. de iure patro-
natus.quæ allegat text.in authenti.de non eligendo
secundo nubẽ. §.cùm igitur.in verbo,nec est lex ta-
le quid dicens. quem tex.ad hoc ponderauit Bal.in
authentic.ex testamento. C.de secundis nupt.& per
Feli.& Decium in cap.ij.de rescript.Et ideo fallit in
hærede cancellante vel delente testamẽtum , vt per-
dat hæreditatem. l.j. §.& cùm hæreditatis. ff.de his
qui in testa.delentur.& glos.j.in l.penult.& ibi Ias.
post Bald.& Sali.licet Petr.de Bella pertica contra.
Item fallit in pluribus casibus not.per Angel.in di-
cta l.satis apertè.de falsis. & Feli.in dicto cap.sicut.
col.vj.versi.Quarta declaratio.& in dicto cap.cùm
venerabilis.& Hippolyt.in dicta rubr.de probatio.
fol.xxiiij. col.j.& ij. & istam partem tenet Ioan.de
Salua in tract.benefi.in iij.parte.quæst.ij.fo.clxxix.
col.ij.versic.Tamen ad ista respondetur.Et hanc cõ-
munem opinionem sequitur Feli.in dicto cap.cùm
venerabilis. colum.vj. post princip. versic.Vtrum
sicut falsans testes.de excep.cum alijs per eum alleg.
Et idem ibi Philippus Decius colum.xiij.in fi.vers.
In glos.in versic.per vitium. quamuis secundũ eum
opinio Abb.sit de iure verior. Sed istam Bart.opi-
nionem tanquam magis communem tenet Alexan.
in dicta l.diuus.colum.ij.versic.Item not.& Petr.de
Anchar.in dicto cõsi.ccclxxxviij.incip.In casu præ-
misso. col.vlt.versic. Præterea licet esset probatum.
& Sozi.in consi.lx.in prin.volum.iiij. vnde in casu
modo, & materia beneficiali possessoria, qua pen-
dente falsificauit collationẽ,& illa vsusfuit,& clarè
probatum fuit : quæ falsitas sola est sufficiens ad si-
bi imponendum perpetuum silentium, prout vult
tex.in dicto cap.olim. dum modo pars aduersa do-
ceat de titulo suo, prout fecit. & idem tenet Cardi.
Alexan.in cap.in memoriam.col.vlt.xxx.distin.

SVMMAE

Quæstio. CCXCII.

1 Instrumentum occultans an falsum vel furtum com
mittat.& nume.2.4.8.& 9.
3 Probationem aduersario subtrahens,an perdat cau
sam.
5 Notarij instrumentum celantis pœna. & nu.7.
6 Notarius senex iurans se non recepisse instrumen-
tum quod iuuenis receperat,an sit periurus.

Decisio.

SED vidi dubitare, quid
de occultante seu recelante
ac subtrahente instrumẽta
aduersario,quorum appel-
latione testes continentur.
cap.peruenit.in principio.
de testib.cog. & clement.j.
de excep.& ibi Barbatius,
fo.cxlvij.col.iij.qui allegat
vltrà text.in l. notionem. §.instrumentorum. ff.de
1 verborum sign.†Et videtur,quòd si hoc faciat ani-
mo,vt veritas omnino nõ appareat omnibus,quod
nõ perdat causam,sed pœna falsi teneatur text.cum
glos.in l.eum qui.& ibi Ioan.Fab.Bal.Ang.& Sali.
C.de falsis.& Bar.in l.j.§.qui rationibꝰ.& in l.Pau
lus.& in l.qui testamentum.ff.de falsis.& idem glos.
2 in l.si quis affirmauerit.§.fi. ff.de dolo.†Aliâs secus
secũdum ipsos,si solũ celauerit,non vt veritas non
appareat , quia fortè erat latro credens subtrahere
saccum pecuniæ,subtraxit saccũ in quo erat instru-
mentum,quod non vult exhibere,vt furtum nõ ma
nifestet suum,tunc tenetur furti,& non falsi.l.qui ta
bulas.& l.qui tabularum.ff.de furt.& sic debet intel-
ligi.glos.iij.in l.j.ff.de publi.iudi.quam ibi sequitur
Bar.& Cy.in dicta l.eum qui.Et prædictam conclu
sionem tenuit Ang.& Imol.in dicta l.j.& vtrobiqꝫ
Angel.dicit ita practicasse.& idem Feli.in cap.acce
pimus.col.vlt.post prin.versi.Et de subtrahente in-
strumentum.de fide instru.remittendo se ad Bald.&
3 Sali.in dicta l.eum qui.†Et quod subtrahens proba
tionem aduersario non perdat causam,tenuit Bald.
in c.intimauit.per illum tex.post glos.fin. de testib.
& idem in l.prouidendum.C.de postul. post gl.vlt.
ibi,& Odofr.& tex.iuncta glos.in dicto c.peruenit.
& ibi Anto.de Butr. post Vincen. & idem Phil.de
Perusio:quem sequitur Abb.Sicul.in cap.cùm cau-
sam.col.antepenult.versic.Ego dicerem.de testib.&
Feli.in dicto cap.cùm venerabilis.col.v.versi. For-
tius dicit Innocẽ.de except.dicens hanc cõmunem,
qui allegat Pet.de Anchar.ita tenere consi.ccclxxxj.
aliâs est ccclxxxviij. in casu præmisso. & Bart.in l.
si quis

si quis obrepserit.in duabus quæstion. ff.de falsis.&
idem Iacob.de sancto Georg.in l.sub prætextu.in j.
nume.vj.C.de transact.& idẽ Ioan.de Imol.in dicto
c.peruenit.nume.iij.& Bar.in l.ij.§.si quis dolo.per
illum tex.ff.de tabu.exhib.quem ibi sequitur Ludo.
Bolog.in suis primis interpret. quod intelligit ha-
bere locum,etiam siue vni celet,siue omnibus,dum
tamen perpetuò vni celare & abscondere velit, per
illum tex.qui melius hoc probat,quàm dictũ Bart.
Et hanc partem tenuit Feli.in c.peruenit.post Bald.
& Doct.ibi.de testib.secus in teste per vim in domo
retento & recelato,secundũ Bald.& Feli.ibi.& Feli.
in dicto cap.intimauit. in fi.versi.Vltimò dicit hic.
& Andr.de Iser.in sua peregri.lect.tit.de celante te-
stamẽta. fo.cxix.col.iiij.& per omnes insuper Sozi.
4 in l.qui accusare. nu.iij.de eden.†Si verò quis cela-
ret suum ad se pertinens instrumentũ nondum pro-
ductum, quod nummis suis à tabellione redemerat
ab actore petitum exhiberi. Et dic,quòd hoc in ca-
su recusans in nullam cadit pœnam,vt dicit Bal.in
dicta l.eum qui.argu.l.præses.C.ad legem Flauiã.de
plagia.quia non tenetur de suo beneficiũ facere,nec
tenetur instrumẽtum suum cõtra se producere.l.qui
accusare.vbi idem Bal.Alex.Sozi.Sali.& Purpura.
C.de edend.& c.j.de probat.& Matthæ.de Afflict.
in constit.Neapol. tit.de malefic.clande. fo.lxxxiij.
nu.xxx.post prin.Præterea & vt inquit Bal.si casus
esset,quòd teneretur contra se producere, tamẽ non
producendo nõ teneretur de falso,per tex.clarum in
l.fin.C.de fide instru.& glos.in cap.G.perpetuus.in
5 verbo,instrumentorum. de fide instru. † Hoc fallit
secundum eum in tabellione, aut parte celante pro-
thocollum suum,& negante instrumentum, de quo
rogatus fuerat se fecisse , quòd teneatur pœna falsi,
si conuincatur.l.si quis decurio.C.de falsis.& idẽ te-
nuerat Ioan.Andr.in addi.Spec.tit.de instru.adiect.
§.instrumentũ.in prin.super verbo,in fi.vt dicebat
Odofr.in ij.quæst.& idẽ Bal.in l.qui accusare.quem
ibi Alex.& Purpura.nu.j.& viij.sequuntur & idem
Bal.& Iaco.de sancto Georg.in l.prætor ait. §.præ-
tor ait. nu.xix. ff.eod.tit.& Paul.de Castr.in l.non
idcirco.C.de testa.& Frede.de Senis cõsi.cxiij.inci.
Credo quòd tabellio. & Alexã. consi.lxxiiij.incip.
Viso testamento.col.penult.versi.fortificantur. an-
te fin.vol.j.& Hippol.de Marsil.in repet.rubr.C.de
proba.fo.xviij.col.j.vers.Limita.ibi,fallit in nota-
rio.& Matthæ.de Afflict.vbi s̃. fo.lxxxiij.nu.xxx.
& hoc verum,secundum Ioan.Andr.vbi s̃.nisi excu
saretur,quia processisset diuturnitas tẽporis,& no-
tarius esset bonæ famæ:tunc nõ tenetur. Et sequitur
Alex.in dicta l.qui accusare.in ij.notab.& idẽ Sozi.
in v.notab.pro quo allegat tex.& Bar.in l.quoties.
§.j.ff.de hæred.instit.& idẽ Purpura.nu.vij.pro quò
ibi in seq.adducit,quod dixit Angel.in §.si autem.
6 in authen.de trien.& semis.†de notario in senectute
constituto,qui iurauit se non recepisse instrumentũ,
quod tamen verè in sua receperat iuuentute,vt non
teneatur de falso. Quo casu etiam putat Purpurat.
talem notarium senem esse excusandum, nec esse la-
psum temporis exigẽdum,sicut ab alio notario iu-
uene,qui in ea senili ætate, memorial abilis, vt vo-
luit Barbat.consi.lxxxix.col.iiij. volum.iiij.quam-
uis secundum Purpurat. hoc iudicis arbitrio sit re-
linquendum : quoniam multi sunt senes , quos me-
7 moria destituit,cum alijs per eum allega. †Secundò
proderit cõclusio prædicta,vt inquit Purpura.cùm
notarius celat omnibus, secus si soli aduersario, &
alijs in publicum exhibet,vt tenet Bart.& Ang. in
dicta l.in §.si quis dolo.de tabul.exhib. Quod dicit
Angel.esse notandum in practica. & Decius in c.j.
col.xxxiij.versic.Secundum.de probat. quod intel-
lige,vt dixi suprà in præceden.quæstio. in j.parte.
vnde in causa domini Nicolai Iacourt notarij ap-
pellati.Contra Ioannẽ Geoffroy à Senescallo Xan-
tonen.appellantem,& petentem cedam testamenti,
quondam domini Ioannis Tasseron,quam idem no
tarius exhibuerat parti aduersę dicti Geoffroy & in
formam publicam & probantẽ tradiderat,& in iu-
dicio produxerat.Et super verificatione illius testes
numerarios produxerat testificantes testamentum
grossatum & productum esse verum,& cõtinere ve
ritatem:& si nunc dicit se perdidisse,quòd nõ tenea-
tur de falso. Tum posito casu pro cõstan.notarium
cedam originalem , & etiam instrumentum grossa-
tum perdidisse : probando enim amissionem & te-
norem consequitur idem quod consequutus fuisset,
si illud instrumentum produceret, secundum Bart.
Bal.& Salic.in l.sicut. C.de fide instru. & per Abb.
Sicul.in cap.cùm olim.de priuileg.& Alex.in addi.
ad Bart.in l.ij.§.diuus.ff.de iure fisci.& in l.si vnus.
C.de testa.cum alijs per Hippol.de Marsil.in dicta
repet.rubr.de probat.fo.xl.col.j.versic.Circa secun-
dum casum.Et ita fuit conclusum in dicta causa. Et
latum arrestum. ¶Si verò productum fue-
rat per partem & illud occultet vel lacerauit statim,
tunc terminum certum, infra quem exhibeat iudex
debet sibi præfigere:aliâs eidẽ declarabitur nullam
fidem de cætero adhibendam fore,vt tenet Innocẽ.
in dicto cap.G.perpetuus. & Barto.in l.j.§.edenda.
col. * versic. * ff.de eden. & Guido Papæ decis.
ccxlv. Et idem si post productionẽ statim tanquam
de falso redargueretur lacerauit:quia potuit pœni-
tere,vt voluit Petr.de Anchar.consil.clxxiij.incip.
Circa primum tamen in causa illorum de sancta Li
berata, contra eorum dominum fuit quidam cõsul,
qui statim post productionem instrumenti pro eo-
rum domino facientis lacerauit,cõdemnatus in cer-
ta emenda.Vel etiam præsumendum est,quòd dila-
cerauit instrumentum, fortè quòd in ipso esset ali-
quod falsitatis vitium latens quod potuisset appa-
rere facta diligenti inuestigatione,vt voluit Feli.in
dicto c.sicut.versic.Quarta declaratio. ante fin.alle-
gat Marian.Sozi.in cap.cùm olim.in j.col.penult.
versic.Item aduerte. de priuileg. Et not.quòd si ad-
uersarius retinet instrumentum,quod credo & dico
falsum , possum ipsum vi eripere & dilaniare : sed
melius erit ad iudicem referre.tex.in l.iij.quem glo.
in hoc multum notat.C.de paganis.quòd credit ibi
Alber.de Ros.esse verũ, si talis vtebatur illo instru-
mẽto Flo.aliâs nõ:& ita dicit de facto dixisse,cõtra
quendam rectorem,vt ibi.Et istud est verius,quia si
non produxerit,non potest compelli producere,vt